ΔΕΣΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ,

Οἷς προσετέθησαν σημειώσεις, καὶ τῶν Αὐτοσχεδίων σοχασμῶν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης ἀκολουθία.

Φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῶν ΑΔΕΛΦΩΝ ΖΩΣΙΜΑΔΩΝ, παιδείας ἕνεκα τῶν τὴν Ἑλλάδα φωνὴν διδασκομένων Ἑλλήνων.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΚΚ. Ι. ΦΙΛΗΜΟΝΟΣ ΚΑΙ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΩΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΩΝ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ ΚΑΙ Π. ΜΑΝΤΖΑΡΑΚΗ.

1838.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
• ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

ΤΩΝ

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΩΝ ΣΤΟΧΑΣΜΩΝ

Περὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης· μετὰ τοὺς ὁποίους καὶ περὶ τῆς παρούσης τοῦ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ *ἐκδόσεως.*

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ.

Ακόμη βράζει εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων ἡμῶν ἡ ἀγανάκτησις, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν πρὸ ὀλίγου εἰς αὐτὰς αἱ τόσον ἀναίσχυντοι κατὰ τοῦ γένους λοιδορίαι· καὶ δὲν εἶναι ὅστις δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκδικήσῃ ἀπ' αὐτὰς τὴν πατρίδα του.

Εἰς ἡμᾶς τὴν σήμερον δὲν ἔμεινε πλέον νὰ δείξωμεν τὴν σαθερὰν ὅλου τοῦ γένους ἀπόφασιν νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν βαρβαρότητα, καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν σοφίαν, ἥτις ἐδόξασε τοὺς προγόνους του. Ἡ τοιαύτη ἀπόφασις ἔγινε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς τυφλοὺς φανερά· καὶ δὲν ἀμφιβάλλουσι πλέον περὶ ταύτης πλὴν ὅσοι ὁμοιάζουσι τὸν Γερμανὸν περιηγητὴν Βαρθόλδυν.

Νὰ ἐπιταχύνωμεν τὸν δρόμον τῆς προκοπῆς ἡμῶν εἰς τὸ νέον τοῦτο τῆς παιδείας στάδιον, διὰ νὰ παύσωμεν τῶν μισανθρώπων τὰς κουφολόγους λοιδορίας, καὶ νὰ ἐξαλείψωμεν ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν φιλανθρώπων τὸν φόβον μὴ ματαιωθῶσι τὰς ὁποίας εἰς αὐτοὺς ἐδώκαμεν τῆς ἀναγεννήσεως ἡμῶν χρηστὰς ἐλπίδας· αὕτη εἶναι ἡ μόνη ἐκδίκησις τὴν ὁποίαν συγχωρεῖ ἡ

Φιλοσοφία· τοῦτο εἶναι τὸ παραδιδόμενον εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἀξιολογώτατον μάθημα.

Ἀλλ' ἀπ' ἐχθρῶν δῆτα πολλὰ μανθάνουσιν οἱ σοφοί.
Ἡ γὰρ εὐλάβεια σώζει πάντα. Παρὰ μὲν οὖν φίλου
Οὐ μάθοις ἂν τοῦθ'· ὁ δ' ἐχθρὸς αὐτὸς ἐξηνάγκασεν.
Τὸ δὲ μάθημα τοῦτο σώζει παῖδας, οἶκον, χρήματα (1).

Εἶναι πολλὰ καὶ διάφορα τὰ μέσα τῆς πρὸς τὰ καλὰ ταχυτέρας προκοπῆς καὶ προχωρήσεως. Ἐφανέρωσα τινὰ εἰς τοὺς Αὐτοσχεδίους τούτους σχασμούς· ἱκανὸν εἶναι νὰ προσθέσω ἔτι ὀλίγα, ἀφίνων ὅσα τὸ ζενὸν τοῦ καιροῦ μ' ἀναγκάζει νὰ παραδράμω, εἰς τὴν σκέψιν τῶν φιλελλήνων ὁμογενῶν, εἰς μόνους τοὺς ὁποίους ἀνήκει τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους ἡ φροντίς.

Φυσικὰ εἰς τὰ πρῶτα πάσης ἀπὸ τοῦ κακοῦ εἰς τὸ καλὸν μεταβολῆς κινήματα ὅλοι δὲν ἀρέσκονται χωρὶς ἐξαίρεσιν εἰς τὴν μεταβολήν. Διὰ τοῦτο, ὅτι τὸ ἔθνος ἦτο μαθημένον εἰς τὰ κακά, περισσότεροι πρέπει νὰ ἦναι οἱ ἀπαρεσκόμενοι παρὰ τοὺς ἀρεσκομένους εἰς αὐτήν· διὰ τοῦτο, ὅτι ἐποιώθη εἰς τὴν ἐλεεινὴν ἕξιν τῆς ἀπαιδευσίας καὶ τυφλότητος, περισσότεροι πρέπει νὰ ἦναι, ὅσων θαμβόνονται καὶ πονοῦσιν εἰς τὴν λάμψιν τῆς παιδείας οἱ ὀφθαλμοὶ, παρὰ τοὺς μετὰ χαρᾶς βλέποντας τὸ φῶς τῆς Φιλοσοφίας.

Καὶ μ' ὅλον τοῦτο (πρᾶγμα παράδοξον, καὶ παρὰ τὸ ὁποῖον ἀπόδειξις ἄλλη τῆς ἀναγεννήσεως ἡμῶν λαμπροτέρα δὲν εἶναι), εἰς τὴν Ἑλλάδα σήμερον, εἶναι σχεδὸν τὸ οὐδὲν καὶ

(1) Ἀριστοφάν. Ὄρν. 375-377, 380.

τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἀξίαν, παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς ἀρεσκομένους εἰς τὴν μεταβολὴν, οἱ Σκυθογενεῖς ἐχθροὶ τῆς παιδείας τῶν Γραικῶν.

Ἡ ὀλιγότης ὅμως αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ καταφρονηθῇ. Ἂν καὶ δὲν ἦναι πλέον καλοὶ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν εὐτυχῶς ἀρχομένην τῆς Ἑλλάδος ἀναγέννησιν, ἐμποροῦν ὅμως νὰ τὴν βραδύνωσι. Τίς δὲν ἐξεύρει ὅτι ὀλεθριώτατα ἀποτελέσματα γεννῶνται κἀμμίαν φορὰν ἀπὸ αἴτια πολλὰ μικρὰ εἰς τὸ φαινόμενον; Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξωσθῶσιν ἀπὸ τὴν μέσην οἱ τοιοῦτοι ὡς προσκόμματα τῆς εἰς τὸ καλὸν προχωρήσεως τοῦ γένους.

Ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ἐξώσεως αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ ὁμοιάζῃ τὸν ὁποῖον αὐτοὶ μεταχειρίζονται τρόπον εἰς τὸν κατὰ τῶν φιλοσόφων πόλεμον. Μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξολοθρεύσωσι μὲ τὸ πῦρ καὶ μὲ τὸν σίδηρον τῆς Φιλοσοφίας τοὺς ἡσύχους ὀπαδοὺς, προθυμοῦνται νὰ τοὺς παραστήσωσιν εἰς τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἀνοήτου ὄχλου, ὡς δημεγέρτας, ὡς ἀθέους, εἰς ὀλίγα λόγια, νὰ τοὺς καταστήσωσιν, ὡς φθορέας τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, βδελυκτοὺς εἰς ὅλον τὸ γένος. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν ἐξεναντίας παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κἀνὲν ἄλλο ὅπλον δὲν συγχωρεῖται.

Διὰ τοῦτο δίκαιον εἶναι νὰ διαιρεθῶσι καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς παιδείας τοῦ γένους εἰς δύο εἴδη· εἰς ἐκείνους δηλαδὴ, οἱ ὁποῖοι ἐξοπλίζονται κατὰ τῆς Φιλοσοφίας μὲ εἰλικρινῆ, ἂν καὶ σφαλλομένην, πίστιν ὅτι εἶναι βλαβερὰ ἡ Φιλοσοφία, καὶ εἰς τοὺς ὅσοι τὴν διώκουσι διὰ τοῦτο μόνον, ὅτι αὐτὴ ἀνακαλύπτει τὴν αὐτιδανότητα αὐτῶν εἰς τοὺς ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἕως τώρα ἐδο-

ξολογοῦντο ὡς φωσῆρες τοῦ γένους (1). Τοὺς πρώτους δίκαιον εἶναι νὰ διδάξῃ τις μὲ πραότητα, διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ, ἂν ἦναι δυνατὸν, ἀπὸ τὴν πλάνην· τῶν δευτέρων πρέπει ἀσυμπαθῶς νὰ φανερώσῃ τὴν ὑπόκρισιν, ἐὰν ἀναισχύντως ἐπιμένωσιν εἰς τὸ νὰ συκοφαντῶσι τοὺς φιλοσόφους παιδευτὰς τῆς Ἑλλάδος, διὰ φόβον μὴ φανῶσιν αὐτοὶ ὅτι ἀληθῶς εἶναι ἄσοφοι (2), καὶ πτύσωσι τοῦ τυφλοὶ τυφλὸν νὰ ὁδηγῶσιν, ὅπως τοὺς ἀρέσκει, τὸ ἔθνος, καὶ νὰ κυλίωνται μ' αὐτὸ εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἀπαιδευσίας.

Ὄχι· δίκαιον δὲν εἶναι δι' ὀλίγους τινὰς πλανωμένους, ἢ πλανῶντας, νὰ βραδυπορῇ τὸ ἔθνος ὁλόκληρον εἰς τὸν δρόμον τοῦ καλοῦ, μηδὲ, διὰ νὰ θεοποιοῦνται ὀλίγοι τινὲς ἐπαγγελλόμενοι τοῦ ἔθνους ὁδηγοὶ, νὰ στερηθῇ ἡ Ἑλλὰς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, ἥτις εἶναι ἡ παιδεία τῶν ἐπιστημῶν, καθὼς παραδίδονται τὴν σήμερον εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην.

Ὅσοι σπουδάζουν νὰ δείξωσιν ὅτι αἱ δοξάζουσαι τὰ φω-

---

(1) « Περίφοβοι ὄντες τοῦ καταφρονηθῆναι, τά τε ἄλλα μηχανῶνται, ὅπως » ἂν ὦσι [οἱ ἄνθρωποι] πάντα ἀγνοοῦντες, καὶ πάντα ἀποβλέποντες, εἰς αὐ» τούς. » Πλάτων, Φαιδρ. σελ. 239.

(2) « Οἴονται δ' εἶναι πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων· πρὸς δὲ τῷ εἶναι, » καὶ δοκεῖν πάνυ παρὰ πολλοῖς· ὥστε παρὰ πᾶσιν εὐδοκιμεῖν ἐμπιδῶν σφί» σιν εἶναι οὐδένας ἄλλους, ἢ τοὺς περὶ Φιλοσοφίαν ἀνθρώπους. Ἡγοῦνται » οὖν, ἐὰν τούτους εἰς δόξαν καταστήσωσι μηδενὸς δοκεῖν ἀξίους εἶναι, ἀναμ» φισβητήτως ἤδη παρὰ πᾶσι τὰνικητήρια εἰς δόξαν οἴσεσθαι σοφίας πέρι». Πλάτων, Εὐθυδημ. σελ. 305.

τισμένα ἔθνη ἐπισῆμαι εἶναι βλάβης, ὄχι ὠφελείας, πρόξενοι, τὸ γένος πρέπει νὰ τοὺς σοχάζεται ὡς ἐχθροὺς, καὶ τὰς κατὰ τῆς Φιλοσοφίας σκοτεινὰς αὐτῶν καὶ μωρολόγους διατριβὰς, ὡς τοσαύτας βλασφημίας κατὰ τοῦ θεοῦ, ὅσις εἶναι ἡ πηγὴ πάσης σοφίας. Ἐχθροὶ τοῦ γένους ὡσαύτως πρέπει νὰ λογίζωνται, καὶ συνεργοὶ τῶν μαινομένων ἀντιφιλοσόφων τούτων, ὅτοι, ἀντὶ νὰ ἀφανίζωσι τὰς φλυαρίας αὐτῶν, τὰς δημοσιεύουσι διὰ τοῦ τύπου, ἐξοδεύοντες ἀνοήτως εἰς αὐτὰς ὅ,τι ἔπρεπε νὰ ἐξοδεύεται εἰς τὸν φωτισμὸν τῆς ἐλεεινῆς πατρίδος των.

Ὁ Πατριάρχης, ἡ Σύνοδος, οἱ ἐντιμότεροι καὶ ἀξιολογώτεροι ἄνδρες τοῦ γένους σου, συνιστάνουσι καὶ προστατεύουσι τὰ σχολεῖα τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἀνταμείβουσι μὲ τιμὴν καὶ δόξαν τοὺς παραδίδοντας αὐτὰς, καὶ σὺ, καλὲ ἄνθρωπε, ὅσις ἂν ἦσαι, δαπανᾷς τὰ χρήματά σου εἰς τὸ νὰ τυπόνῃς τὰς φυλλάδας τῶν μωρῶν· καὶ γίνεσαι αἴτιος νὰ θεατρίζεται ἡ ταλαίπωρος πατρίς σου, ὡς καταδικασμένη εἰς παντοτινὴν ἀθεράπευτον μωρίαν! Ἔλαβες καιρὸν νὰ ἀναγνώσῃς καὶ νὰ μάθῃς εἰς ποίων συγγραμμάτων ἔκδοσιν συνεργεῖς; ἢ ἐπλανήθης ἀπὸ τὰ ΚΑΛΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ, εἰς τὰ ὁποῖα νὰ ἀρκῆσαι σὲ διδάσκουν οἱ ἀγράμματοι ἀντιφιλόσοφοι. Ἐξεύρεις τάχα ποῖα εἶναι τῶν κακοδαιμόνων τούτων τὰ καλὰ γραμματικά; Εἶναι, τὰ ὁποῖα ἐδιδάσκετο τὸ γένος ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς δουλώσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς σήμερον, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα εἰς ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἔζησεν εἰς ἐπονείδιστον βαρβαρότητα· εἶναι, τὰ ὁποῖα διὰ νὰ μάθῃ ὁ υἱός σου, ἔπρεπε νὰ δαπανᾷ τὸ περισσότερον μέρος τῆς νεότητος, καὶ νὰ μένῃ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἰς τὴν

αὐτὴν ἄγνοιαν ὅλων τῶν βιωφελῶν μαθήσεων, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναζενάζεις εὑρισκόμενος καὶ σύ· εἶναι, εἰς τὰ ὁποῖα χρεωστεῖ τὸ γένος καὶ τὴν δούλωσιν, καὶ τὰς ἐκ τῆς δουλώσεως πολυχρονίους αὐτοῦ συμφορὰς· εἶναι, τέλος πάντων, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα πολλοὶ τοῦ γένους ἠναγκάσθησαν νὰ ἐξορισθῶσιν ἑκουσίως ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς ἀγαπητῆς αὐτῶν πατρίδος, καὶ νὰ ζῶσιν ὡς φυγάδες εἰς τὰ ξένα, μὴν εὑρίσκοντες πλέον εἰς αὐτὴν ὅ,τι ἄλλοτε ἐχώριζεν ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη, ὡς ἐξαίρετον ἔθνος, τοὺς Ἕλληνας· Τοιαῦτα εἶναι, καὶ τοιαύτην ἔχουσι δύναμιν τῶν κακοδαιμόνων τούτων τῆς Φιλοσοφίας ἐχθρῶν τὰ καλὰ γραμματικά.

Μόλις ἤρχισε τὸ γένος νὰ καταλαμβάνῃ τῶν καλῶν γραμματικῶν τούτων τὴν κακότητα, μόλις νὰ ὑποπτεύεται, ὅτι, διὰ νὰ κατασταθῶσιν ἀληθῶς καλὰ, καὶ νὰ κατευθυνθῶσιν εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει ν' ἀποβλέπῃ ἡ ἀληθινὴ παιδεία σκοπὸν, ἐχρειάζοντο τῆς Φιλοσοφίας τὸ πηδάλιον· καὶ ἰδοὺ ταράττονται, καὶ βρύχουσιν, ὡς ἐνεργούμενοι, κατὰ τῆς Φιλοσοφίας τοὺς ὀδόντας, τρεῖς ἢ τέσσαρες τυφλοὶ τοῦ γένους ὁδηγοὶ, μὲ ἐλπίδα ὅτι δὲν θέλει εὑρεθῇ κἀνεὶς νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἀληθινὴν τῆς τοσαύτης ταραχῆς αὐτῶν καὶ μανίας αἰτίαν.

Ἀκούσατε λοιπὸν καὶ μάθετε ὅσοι, διὰ τὴν κοινὴν τοῦ γένους δυσυχίαν, μείναντες ἀπαίδευτοι, δὲν εἴσθε καλοὶ νὰ διακρίνετε τὸν ἀληθινὸν ὑπὲρ τοῦ γένους ἀπὸ τὸν καθ' ὑπόκρισιν ζῆλον, τί κινεῖ τῶν ἀντιφιλοσόφων τούτων τὸν κάλαμον.

Ἡ ἀπὸ τῆς βαρβαρότητος τὸ σκότος εἰς τὸ φῶς τῆς παιδείας μεταβολὴ τῆς Ἑλλάδος συμβαίνει εἰς τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς ζωῆς αὐτῶν, ὁπόταν δὲν ἔχωσι πλέον καιρὸν νὰ φωτισθῶσιν

ἀπὸ τὰ νέα μαθήματα. Τοῦτο δὲν εἶναι ἁμάρτημα, ἀλλ' ἀτύχημα αὐτῶν· τὸ ὁποῖον ὅμως εὔκολα νὰ θεραπεύσωσιν ἐδύναντο, ἐὰν, συλλαμβάνοντες τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνυπόκριτον ζῆλον, ἐνίσχυον τὸ γένος εἰς τὸ νὰ δεχθῇ μετὰ χαρὰς τῆς φωτισμένης Εὐρώπης τὰ μαθήματα, καὶ ἐγίνοντο τοιουτοτρόπως συνεργοὶ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους. Ἀντὶ τούτου συμβουλεύουσι τὸ γένος νὰ ἀποστρέφεται τοὺς διδάσκοντας αὐτὰ, ὡς διδασκάλους ἀσεβείας, καὶ νὰ ἀρκῆται εἰς τὰ καλὰ γραμματικὰ, ἤγουν εἰς ἐκεῖνα τὰ γραμματικὰ, διὰ τὰ ὁποῖα μόνα ἕως τώρα τοὺς ἐδοξολόγει ὁ ἀνόητος ὄχλος, διὰ τὰ ὁποῖα μόνα τοὺς ὠνόμαζε Σοφολογιωτάτους, μ' ὅλον ὅτι μὲ τὴν δύναμιν μόνον αὐτῶν δὲν εἶναι οἱ ταλαίπωροι καλοὶ νὰ γράψωσιν ὀλίγους στίχους χωρὶς νὰ δείξωσιν, ὅτι μήτε Γραμματικὴν, μήτε Λογικὴν, τί πρᾶγμα εἶναι δὲν ἐγνώρισαν ποτέ.

Ἀναγνώσατε μὲ προσοχὴν (ἂν σᾶς ἦναι δυνατὸν νὰ δώσετε τὴν πρέπουσαν προσοχὴν, χωρὶς τῆς ὁποίας τί ποτε νὰ κρίνῃ τις δὲν εἶναι καλὸς) τὴν πρὸ μικροῦ ἐκδοθεῖσαν Ἀντιφώνησιν, διὰ νὰ καταλάβετε ἕως ποῦ δύναται νὰ φθάσῃ τῆς ἀγροίκου ἀμαθίας ἡ τόλμη. Ἐλεεινότερον ἀπὸ ταύτην σύνθεμα εἶναι τῶν ἀδυνάτων νὰ γράψῃ τις, καὶ ἂν ἐξεπίτηδες ἐλεεινὸν ἤθελε σπουδάσει νὰ τὸ κάμῃ. Παραπονεῖται ὁ ἀνήσυχος ἡσυχαστὴς, ὅτι « ἡ πολυμάθεια καὶ ἡ μνήμη πρὸ πολλοῦ τὸν ἀποχαιρέτισαν », χωρὶς κἂν νὰ ὑποπτεύεται, ὅτι μηδ' αὐτὸς ὁ κοινὸς νοῦς ποτὲ δὲν τὸν ἐχαιρέτισε·

Καὶ ὅμως ἀπὸ τὴν μωρὰν ταύτην Ἀντιφώνησιν ἔλαβεν αἰτίαν ὁ Γερμανὸς τῆς Ἑλλάδος περιηγητὴς νὰ καταικρίνῃ τὸ γένος

ὅλον ὡς μεμωρωμένον, νὰ σύρῃ μὲ κυνικὴν ἀσπλαγχνίαν τὴν νέαν Ἑλλάδα εἰς τὰ πηλὰ, καὶ νὰ συκοφαντήσῃ ἀνερυθριάστως τὸν ἱερώτατον ἡμῶν Κλῆρον, ὡς αἴτιον τῆς μωρίας τοῦ γένους. Καὶ πότε; Ὅταν ὁ Σεβασμιώτατος ἡμῶν Πατριάρχης καταγίνεται ὅλως διόλου εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος· ὅτανοἱ Ἀρχιερεῖς χορηγοῦσιν εἰς πολλοὺς νέους τὴν ἀναγκαίαν δαπάνην εἰς τὴν μάθησιν τῶν ἐπιστημῶν (1)· ὅταν οἱ περισσότεροι διδά-

---

(1) Μόνος ὁ Μητροπολίτης τῆς Οὐγγροβλαχίας, ὁ σοφὸς καὶ σεβάσμιος Δοσίθεος, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἄλλοτε ἀπέδωκα τὸν χρεωστούμενον ἔπαινον, καταβάλλει τὴν ἐτήσιον δαπάνην τριῶν νέων, σπουδαζόντων τὰ μαθήματα τῆς φωτισμένης Εὐρώπης· ἐκ τῶν ὁποίων οἱ δύο διατρίβουσιν εἰς Βιέννην τῆς Αὐστρίας, καὶ ὁ τρίτος εἰς τὴν Γενεύαν. Ταύτην τὴν ὥραν μανθάνω, ὅτι καὶ ἄλλοι ἀρχιερεῖς μιμοῦνται τὸν Οὐγγροβλαχίας. Ὅταν γενῶσιν εἰς ἐμὲ γνωστὰ τὰ ὀνόματα τῶν καλῶν τούτων ποιμένων, θέλω τὰ κηρύξει μετὰ χαρᾶς· διὰ νὰ μάθῃ ἡ φωτισμένη Εὐρώπη τί πρέπει νὰ συλλογίζεται περὶ τῶν σημερινῶν Γραικῶν, καὶ πῶς νὰ κρίνῃ τοὺς ἐπαγγελλομένους περιηγητὰς τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν ὁ Γερμανὸς Βαρθόλδυς ἀπὸ ταῦτα καμμίαν εἴδησιν δὲν ἔχῃ, τὸ αἴτιον εἶναι, ὅτι πρὶν ἀρχίσῃ τὴν περιήγησιν, δὲν ἐσυλλογίσθη ποῖα πρέπει νὰ ἦναι τὰ ἐρώδια τοῦ πηριηγητοῦ. Εἶναι ταῦτα, Νοῦς καὶ Φιλανθρωπία. Νοῦς, διὰ νὰ παραβάλλῃ τὰ κακὰ καὶ τὰ καλὰ τοῦ ἱστορουμένου ἔθνους πρὸς τὰ κακὰ καὶ τὰ καλὰ ἄλλου γνωστοῦ ἔθνους, καὶ νὰ τὰ ζυγίζῃ ἀδεκάστως εἰς τῆς δικαιοσύνης τὴν στάθμην. Φιλανθρωπία, διὰ νὰ μὴ προσκολλᾶται, ὡς ἡ μυῖα, εἰς τὰ κόπρια τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ νὰ ἀπανθίζῃ, ὡς ἡ μέλισσα, καὶ τὰ εὑρισκόμενα καλὰ εἰς αὐτό. Δὲν εἶναι πολλοῦ γέλωτος ἄξιον νὰ τραγωδῇ καὶ πάλιν καὶ πάλιν τὴν δεισιδαιμονίαν τῶν Γραικῶν, χωρὶς νὰ συλλογισθῇ εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκεται ὁ ἀπαίδευτος ὄχλος τῆς πατρίδος του; Ποίαν δεισιδαιμονίαν τῶν Γραικῶν δύναται νὰ ὀνομάσῃ, τῆς ὁποίας ἴχνη δὲν σώζονται ἔτι εἰς τὴν

σκαλοι τῶν Εὐρωπαϊκῶν μαθημάτων ἦναι ἱερωμένοι· ὅταν μεταξὺ τῶν περιερχομένων τὴν φωτισμένην Εὐρώπην διὰ τῶν ἐπισημῶν τὴν ἀπόκτησιν νέων εὑρίσκωνται καὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι πολλοὶ, οἱ ὁποῖοι ἐπισρέφοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλουν νὰ καταςαθῶσι διδάσκαλοι καὶ παιδευταὶ τοῦ γένους, καὶ ἂν ἑκατὸν ἄλλοι μωροὶ, ὡς ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἀντιφωνήσεως, ἤθελαν τοὺς συκοφαντήσει ὡς διδασκάλους ἀθείας.

Ἂν εὑρίσκωνται τινὲς ἀπὸ σᾶς τοὺς ἁπλουστάτους εὐαρεσούμενοι ἀκόμη εἰς συγγράμματα, τὰ ὁποῖα καρπὸν ἔδωκαν τὴν κοινὴν ὅλου τοῦ γένους ἀτιμίαν, μάθετε πόθεν προέρχεται ἡ τοιαύτη εὐαρέστησις, διὰ νὰ μὴν ἀπατᾶσθε πλέον εἰς τὸ ἑξῆς. Οἱ συκοφάνται συγγραφεῖς τῶν τοιούτων φέρουσιν ὀνόματα Ἀποστόλων καὶ Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὀνόματα σεβαστὰ, καὶ σεβάσμια εἰς τοὺς Χριστιανούς· ἀλλὰ διὰ τί τὰ φέρουσι, πῶς

Γερμανίαν; τὰς παρατηρήσεις τῶν εὐτυχῶν καὶ δυστυχῶν ἡμερῶν; τὰς μαγείας; τὰ στοιχεῖα; τὰ φυλακτήρια; Στηλιτεύει τοὺς Γραικοὺς διὰ τὸ κατὰ τῶν ἑτεροδόξων μῖσος· ἂς ἐξετάσῃ καὶ πάλιν ποίαν διάθεσιν ψυχῆς ἔχουν πολλοὶ Λουθηροκαλβῖνοι τῆς πατρίδος του πρὸς τοὺς ὀνομαζομένους Καθολικοὺς, ποίαν οὗτοι πρὸς τοὺς Λουθηροκαλβίνους, καὶ ποίαν ἁπλῶς οἱ χριστιανοὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· καὶ ἂν δὲν εὕρῃ ἐκεῖ τὸ μῖσος, ἂς στρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν σοφωτέραν παρὰ τὴν πατρίδα του Ἀγγλίαν, ὅπου ὑπὲρ τὰς τριακοσίας μυριάδας Ἰρλανδῶν ἀποκλείονται ἀσπλάγχνως ἀπὸ τὰ δίκαια τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ὡς εἵλωτες, ὄχι δι' ἄλλο, πλὴν διότι ἐπαγγέλλονται ἄλλην παρὰ τὴν θρησκείαν τῶν Ἄγγλων. Ἀλλὰ, καθὼς εἶπα, ἡ περιήγησις χρειάζεται Νοῦν καὶ Φιλανθρωπίαν.

μεταχειρίζονται τὰς ῥήσεις αὐτῶν, πόσον ἀσυγκλώτως τὰς συγκλώθουσι, νὰ τὸ καταλάβετε ἐξ ἀτυχίας δὲν εἶσθε ἱκανοί. Τοὺς θαυμάζετε λοιπὸν, ἐπειδὴ τοὺς βλέπετε τρόπον τινὰ συγκολλημένους μὲ τοὺς σεβασμίους ἄνδρας, ὡς ἠθέλετε θαυμάσει καὶ τὸν συναναστρεφόμενον μὲ τιμίους ἀνθρώπους λησταήν. Μόνη ἡ Φιλοσοφία εἶναι δυνατὴ νὰ διακρίνῃ τὰ τοιαῦτα· καὶ διὰ τοῦτο οἱ δοκησίσοφοι συγγραφεῖς οὗτοι φοβοῦνται τὴν Φιλοσοφίαν, καὶ ταράττονται, ὡς ἐνεργούμενοι, εἰς τοῦ λύχνου της τὸ φῶς· διὰ τοῦτο σᾶς συμβουλεύουν νὰ ἀρκῆσθε εἰς τὰ κάκιστα καλά των γραμματικά.

Πιστεύσατέ με, φίλοι ὁμογενεῖς, ὅτι μηδ' αὐτὴ τοῦ θεοῦ ἡ παντοδυναμία ἐμπορεῖ νὰ κάμῃ καλὰ γραμματικὰ χωρὶς καλὰ φιλοσοφικά. Πιστεύσατέ με, ὅτι μηδ' ὁ ἐξερχόμενος ἀπὸ τὸ στόμα των τῆς Γραμματικῆς ἔπαινος εἶναι εἰλικρινής. Ἡ ἀληθινὴ αὐτῶν ἐπιθυμία εἶναι νὰ μὴν ἐξεύρετε μήτε κακὰ μήτε καλὰ γραμματικά (1). Ἐὰν μάθετε τὰ πρῶτα, ἐξισάζεσθε μ' αὐτούς· ἐὰν διδαχθῆτε τὰ ἀληθῶς καλὰ (ὁποῖα εἶναι τὰ φιλόσοφα γραμματικὰ), γίνεσθε ἀνώτεροι αὐτῶν· καὶ κανὲν ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα δὲν συμφέρει εἰς αὐτούς. Σᾶς θέλουσι παντάπασιν ἀγραμμάτους καὶ τυφλοὺς, διὰ νὰ τοὺς δοξολογῆτε ὡς ὁδηγούς. Αὕτη εἶναι

(1) « Ἀφιλοσοφία, ἕξις, καθ' ἣν ὁ ἔχων μισολόγος ἐστί ». Ὁ ὁρισμὸς οὗτος εἶναι τοῦ Πλάτωνος (Ὅρ. σελ. 415), ὅστις ἐστοχάζετο καὶ τὰ Γραμματικὰ ὡς Φιλοσοφίας μέρος. Μὴ μᾶς ἀπατῶσι λοιπὸν οἱ ἀντιφιλόσοφοι, ἐπαινοῦντες τὰ Γραμματικὰ, καὶ ψέγοντες τὴν Φιλοσοφίαν. Εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς καὶ ἂν μᾶς ἔλεγαν, « Ἡ σωφροσύνη εἶναι θεάρεστον ἔργον· ἀλλ' ἡ ἀρετὴ εἶναι γέννημα τοῦ Διαβόλου ».

τοῦ αἰνίγματος ἡ λύσις, ἐὰν ἴσως ἀπὸ σᾶς κανεὶς ἀκόμη δὲν τὸ ἔλυσεν.

Ἀφ' ὅσ' ἄλλοτ' ἔγραψα εἰς τοὺς Αὐτοσχεδίους τούτους σοχασμοὺς ἐσυμπέρανεν ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης, ὅτι εἰς τὴν μάθησιν τῶν ὄντως καλῶν γραμματικῶν χρεία εἶναι πρῶτον καλῆς γραμματικῆς καὶ καλοῦ λεξικοῦ. Ἡ πρώτη μᾶς λείπει ἀκόμη· εἰς τὸ δεύτερον καταγίνεται ὁ φίλος μου, καὶ φίλος ταῦ γένους, ὁ σοφὸς Ἀρχιμανδρίτης Γαζῆς. Ἔδειξα (ἱκανῶς ἂν δὲν λανθάνωμαι) καὶ τὴν χρείαν τῆς παραθέσεως τῶν δύο γλωσσῶν, τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς λέγω, καὶ τὴν ὁποίαν σήμερον λαλοῦμεν. Εἶπα πρὸς τούτοις, ὅτι ἀναγκαῖον εἶναι νὰ συνοδεύεται ἡ παράδοσις τῆς Ἑλληνικῆς μὲ τῆς Λατινικῆς γλώσσης τὴν παράδοσιν. Χωρὶς τῶν βοηθημάτων τούτων ὅσις ἐλπίζει νὰ μάθῃ καλὰ γραμματικά, ἂς ἦναι βέβαιος ὅτι βόσκεται ἀπὸ μωρὰν ἐλπίδα. Εἰς τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τὴν κατάληψιν δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀνάλυσις τῶν περιόδων καὶ τῶν φράσεων κατὰ τοὺς παραδιδομένους ἕως τώρα τῶν σχολείων κανόνας· ἀλλὰ χρειάζεται συνδρομὴ πολλῶν ἄλλων γνώσεων, τὰς ὁποίας καὶ νὰ δείξῃ καὶ νὰ τελειώσῃ μόνη ἡ Φιλοσοφία (1) εἶναι ἱκανή.

---

(1) Μὴν ἐνοχληθῇ ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τὴν συχνὴν ἐπανάληψιν τοῦ ὀνόματος τῆς Φιλοσοφίας. Ἐπειδὴ οἱ ἐχθροί της ἀναισχύντως τὴν ὀνομάζουσιν Φιλοζοφίαν, ἤγουν ἀγωνίζονται νὰ τὴν δείξωσι πηγὴν παντὸς κακοῦ, ἐξαναγκης οἱ ὑπέρμαχοί της πρέπει συνεχῶς νὰ φωνάζωσιν, ὅτι τίποτε καλὸν χωρὶς αὐτῆς νὰ κατορθώθῃ δὲν εἶναι δυνατόν. Ἔπειτα εἶναι κατὰ δυστυχίαν καὶ τινὲς ξυλοκέφαλοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἅπαξ καὶ δὶς γενομένη δὲν ἀρκεῖ ἡ σύστα-

Μί' ἀπὸ τὰς γνώσεις ταύτας εἶναι καὶ ἡ ἀκριβεστέρα μελέτη τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης. Ἀλλ' εἰς τὴν ἀκριβεστέραν ταύτην μελέτην ἀναγκαῖον εἶναι καλὸν Λεξικὸν, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ μᾶς λείπει. Γνωσὰ εἶναι τῆς σημερινῆς γλώσσης τὰ Λεξικά. ἐλλιπῆ ἀναριθμήτων λέξεων, καὶ σχεδὸν παντάπασι πτωχὰ ἀπὸ φρασεολογίαν, μήτε τὸν ἀλλογενῆ εἶναι ἱκανὰ νὰ διδάξωσι τὴν γλώσσαν, μήτ' εἰς τὸν Γραικὸν νὰ δώσωσι τὰ μέσα νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὴν ποθουμένην τελειότητα.

Ὅστις φαντάζεται ὅτι τὸ καλὸν Λεξικὸν τῆς γλώσσης εἶναι ὀλίγου κόπου καὶ καιροῦ, ἢ ἑνὸς ἀνθρώπου μόνου ἔργον, ὁ νοῦς ἐκείνου, τί πρᾶγμα εἶναι ἡ γλῶσσα, ἰδέαν δὲν ἔλαβε.

Διὰ νὰ συνταχθῇ τοιοῦτον Λεξικὸν, εἶναι χρεία συνδρομῆς πολλῶν ἀνδρῶν σοφῶν ὄχι μόνον τὴν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν Λατινικὴν, καὶ τὴν Γαλλικὴν πρὸς τούτοις γλῶσσαν· τὴν Ἑλληνικὴν, ὅτι ἡ λαλουμένη σήμερον γλῶσσα εἶναι γέννημα ἐκείνης· τὴν Λατινικὴν, ὅτι εἶναι τῆς Ἑλληνικῆς ἀναμφιβόλως διάλεκτος· καὶ τὴν Γαλλικὴν, ὡς παρὰ τὰς σημερινὰς τῶν ἀλλογενῶν Εὐρωπαίων γλώσσαν τὴν πλουσιωτέραν ἀπὸ Ἑλληνικὰς καὶ Λατινικὰς λέξεις, καὶ ὅτι εἰς σχεδὸν μόνην αὐτὴν εὑρίσκεται παράδειγμα καλοῦ Λεξικοῦ, τοῦ Λεξικοῦ τῆς Παρισινῆς Ἀκαδημίας.

Ἀνάγκη εἶναι, πρὶν ἀρχίσωσι τοῦ Λεξικοῦ τὴν σύνθεσιν, νὰ συνάξωσιν οἱ μέλλοντες Λεξικογράφοι ὕλην ἱκανήν. Τέσσαρες εἶναι οἱ τόποι μάλιστα, ὅθεν πρέπει νὰ συναχθῇ τοῦ νέου Λεξικοῦ ἡ ὕλη.

σις τῆς Φιλοσοφίας. Ἀναγκαία λοιπὸν εἶναι, κἂν διὰ τοὺς ξυλοκεφάλους τούτους, ἡ συνεχὴς ἐπανάληψις τοῦ καλοῦ τῆς Φιλοσοφίας ὀνόματος.

Πρῶτος τόπος. Ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων Λεξικῶν ὅλαι αἱ λέξεις. Τοιαῦτα εἶναι τὸ Λεξικὸν τοῦ Λουκαγγίου, τοῦ Μεϋρσίου, τοῦ Σίμωνος Πορκίου, τοῦ Βλάχου, τὸ Γραικιταλικὸν τοῦ Σομαυέρα, τὸ Γραικογερμανιταλικὸν τοῦ Βιγέλου, τὸ Γραικογαλλιταλικὸν τοῦ Βεντότη, κ.τ.λ.

Δεύτερος τόπος. Ἡ Βυζαντινὴ πολύβιβλος ἱστορία. Ἂν ἕως τώρα ἡ ἀνάγνωσις αὐτῆς ἄλλο δὲν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς νοῦν ἔχοντας Γραικοὺς παρὰ λύπην, διὰ τὰς ἀνοησίας τῶν Γραικορωμαίων Αὐτοκρατόρων, ὅσαι ἔφεραν τὸ ταλαίπωρον ἔθνος εἰς ταύτην, τὴν ὁποίαν ὅλοι κοινῶς αἰσθανόμενοι νὰ θεραπεύσωμεν προθυμούμεθα κατάστασιν, ἂς ὠφεληθῶμεν κἂν ἀπὸ τὴν συνάθροισιν πολλωτάτων εἰς αὐτὴν εὑρισκομένων λέξεων, τῶν ὁποίων ἡ ἄγνοια μᾶς ἀναγκάζει πολλάκις νὰ μεταχειριζώμεθα λέξεις ἀνοικείους εἰς τὰ λεγόμενα πράγματα.

Τρίτος τόπος. Ὅσα ἐγράφησαν εἰς τὴν κοινὴν τοῦ γένους γλῶσσαν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς σήμερον. Εἰς τούτων ὅμως τὴν ἀνάγνωσιν χρειάζεται κρίσις καὶ διάκρισις. Καὶ λέξεις καὶ φράσεις δυνατὸν εἶναι ν' ἀπανθίσῃ τις πολλὰς, ὡς γνησίας τῆς κοινῆς γλώσσης, ἀφ' ὅσα ἐγράφησαν (1) ἕως εἰς τὸ μέσον τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἀπὸ τὸ μέσον τοῦτο ἕως τῆς σήμερον, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συγγράψαντας (2)

---

(1) Πλὴν τῆς Γεωγραφίας τοῦ Μελετίου, καὶ κάνενὸς ἴσως ἄλλου (τὸ ὁποῖον δὲν ἐνθυμοῦμαι) βιβλίου, γραμμένου εἰς τὸ μακαρονικὸν ὕφος τῆς Γεωγραφίας ταύτης.

(2) Τοιοῦτοι εἶναι, ὁ μεταφραστὴς τῶν δεκαεπτὰ λόγων τὸν ὁποῖον ἀλλαχοῦ (Ἐπιστολ. πρὸς Ἀλέξανδρ. Βασιλ. σελ. ξζ') ἀνέφερα, ὁ μεταφρα-

ἠθέλησαν μὲ κακὸν βέβαιά σκοπὸν, ἀλλ' ὄχι καὶ μὲ κρίσιν ἱκανὴν, νὰ διορθώσωσι τὴν γλῶσσαν· ὅθεν ἐγεννήθη μακαρονισμὸς τῆς γλώσσης, τόσον ἀηδέστερος, ὅσον εἶναι ποικιλώτερος διὰ τὴν ἀσυμφωνίαν τῶν γραψάντων. Ἀπὸ τοὺς τοιούτους λοιπὸν μακαρονισὰς συγγραφεῖς, καὶ μάλιστα τοὺς μεταφραστὰς, ἡ ἀπάνθησις τῶν λέξεων καὶ φράσεων πρέπει νὰ γίνεται μὲ περισσοτέραν προσοχήν. Βέβαια, ὅταν ὁ συγγράφων εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, δὲν εὑρίσκῃ εἰς αὐτὴν λέξιν νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην πρᾶγμα, τοῦ ὁποίου ἐκεῖνος ἰδέαν ἀκόμη δὲν ἔλαβε, πόθεν ἄλλοθεν ἔχει νὰ τὴν δανεισθῇ πλὴν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικήν; Ἀλλ' ὁ δανεισμὸς οὗτος πρέπει νὰ γίνεται μὲ κρίσιν καὶ νὰ διαλλέγεται ἀπὸ πολλὰς συνωνύμους λέξεις, ὡς καὶ ἄλλοτε τὸ εἶπα, ἡ πλέον ἁρμόδιος εἰς τὸ νὰ πληροφορήσῃ τὸν ἀναγινώσκοντα, ἢ νὰ τὸν κινήσῃ κἂν εἰς ἔρευναν νὰ μαντεύσῃ τὸ λεγόμενον ἀφ' ἑαυτοῦ.

Τέταρτος τόπος. Ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Νέα Διαθήκη. Τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης τὸ ὕφος συγγενεύει μὲ τὸ ὕφος τῶν δύο τούτων βιβλίων· ὄχι μόνον διότι καὶ τὰ δύο ἐγράφησαν, ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτον εἰς τὴν παρακμὴν αὐτῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ συνεχὴς αὐτῶν εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἀνάγνωσις ἔβαψε τρόπον τινὰ τὴν κοινῶς λαλουμένην γλῶσσαν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο χρειάζεται προσοχὴ καὶ κρίσις ὄχι μικροτέρα, διὰ νὰ ἀπανθισθῶσιν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν, ὅσαι φράσεις σώζουσιν ἀναλογίαν τινὰ μὲ τῆς Ἑλληνικῆς παλαιᾶς καὶ νέας γλώσσης τὰς φράσεις, καὶ νὰ ἀφεθῶσιν οἱ εὑρισκόμενοι κατακόρως εἰς αὐτὰ Ἑβραϊσμοί.

στὴς τοῦ Περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς συντάγματος τοῦ Λωκίου, καὶ ἄλλοι πολλοί.

Εἶπα ὅτι οἱ συνθέται τοῦ κοινοῦ Λεξικοῦ πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ ἦναι τῆς Ἑλληνικῆς παλαιᾶς γλώσσης εἰδήμονες· καὶ πρᾶγμα τόσον φανερὸν μήτε χρεία ἦτο νὰ τὸ εἴπω, ἐὰν ἦτον ἐπίσης φανερὸν ὁποίαν εἴδησιν ἐννοῶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἡ κοινὴ, τὴν ὁποίαν λαλοῦμεν, ἂν καὶ μακρυσμένη ἀπὸ τὴν μητέρα της τὴν παλαιὰν Ἑλληνικὴν, τὸ διάστημα ὅμως μεταξὺ τῶν δύο δὲν εἶναι ὅσον ἤθελε τὸ φαντασθῆ, ὅςις ἀναγινώσκει τοὺς Ἕλληνας ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς χωρὶς ἄλλην προπαρασκευὴν καὶ βοήθειαν, παρὰ τὰ καλὰ τῶν ἀντιφιλοσόφων γραμματικά. Πολλαὶ φράσεις τῆς παλαιᾶς, πολλαὶ λέξεων κύριαι καὶ μεταφορικαὶ σημασίαι ἔμειναν σχεδὸν ἀπαραλλάκτως εἰς τὴν νέαν αἱ αὐταί. Ἀλλὰ, καθὼς παραδίδεται τὴν σήμερον ἡ παλαιὰ, εἶναι ἀδύνατον ἀκριβῶς νὰ καταλάβῃ ὁ μαθητευόμενος τὴν γενὴν ταύτην συγγένειαν τῶν δύο· καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἄγνοιαν, ὁπόταν γράφῃ εἰς τὴν νέαν, ἀναγκάζεται εἰς τόπον τῶν χρηστῶν νὰ βάλλῃ καὶ λέξεις καὶ φράσεις ἀχρήσους, ἢ καὶ παντάπασι βαρβάρους.

Ἂν καὶ ἀφ' ὅσας ἕως τὴν σήμερον ἔγραψα σημειώσεις εἰς τοὺς παλαιοὺς συγγραφεῖς εὔκολα δύναται νὰ συμπεράνῃ ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης, πόσον εἶναι ἀναγκαία ἡ παράθεσις τῶν δύο γλωσσῶν εἰς τὴν ἀκριβῆ τῆς παλαιᾶς κατάληψιν, καὶ εἰς τὴν μετὰ λόγου τῆς νέας διόρθωσιν, δὲν εἶναι ἴσως ἀνωφελὲς νὰ δείξω μὲ μικρὸν παράδειγμα, πῶς πρέπει νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν παράθεσιν ταύτην, ὅστις μελετᾷ νὰ συντάξῃ τῆς νέας νέον γλώσσης Λεξικόν.

Τοῦτο μόνον τὸν παρακαλῶ, νὰ μὴ σχασθῇ τὸ παράδειγμα

ὡς τέλειον, μηδὲ νὰ τὸ προσαρμόσῃ κατὰ πάντα εἰς τὸ Λεξικόν του. Τοιοῦτον παράδειγμα μήτε καιρὸν μήτε δύναμιν ἔχω νὰ δώσω. Μόλις ἀπὸ τὴν ἀσθενῆ κεφαλὴν καὶ τὰς ἀσθενεσέρας μου χεῖρας ἐκβαίνουσιν οἱ Αὐτοσχέδιοι οὗτοι σχασμοὶ, καὶ ἐγχειρίζονται εἰς τὸν τυπογράφον, τοῦ ὁποίου ἡ σπουδὴ μηδὲ νὰ τὰς ἀναθεωρήσω πολλάκις μὲ συγχωρεῖ. Ἰδοὺ τὸ παράδειγμα.

ΑΘΙΒΟΛΗ. Ζήτει ΑΝΤΙΒΟΛΗ.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ. Ζῶον λογικὸν, κάτοικον τῆς γῆς. Εἰς ταύτην τὴν σημασίαν προσαρμόζεται ἡ λέξις εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. *Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὑποκείμενοι εἰς τὸν θάνατον.*

Μεταφορικῶς σημαίνει ἄνθρωπον ὑποκείμενον εἰς πάθη, καὶ δυσκόλως ἀντιστέκοντα εἰς αὐτά. *Ὁ θυμὸς μ' ἐπῆρε· ἄνθρωπος εἶμαι κ' ἐγώ.*

Καὶ ἐξεναντίας ἐπὶ καλοῦ, τὸν ἔντιμον καὶ χρήσιμον ἄνθρωπον. *Ἄκουε τὰς συμβουλάς μου, ἂν θέλῃς νὰ γένῃς ἄνθρωπος.*

Σημείωσις. Ὁ τρίγλωσσος Λεξικογράφος τῆς Βιέννης ἐσημείωσε τὴν φράσιν, *Γίνομαι ἄνθρωπος*, ἥτις δὲν εὑρίσκεται εἰς τὰ ἄλλα κοινὰ Λεξικά· καὶ ἔκαμε καλά. Ἔμεινε νὰ σημειώσω(1),

---

(1) Ὅταν λέγω « Νὰ σημειώσω » δὲν στοχάζομαι ὅτι τοιαῦται σημειώσεις πρέπει νὰ εὑρίσκωνται καὶ εἰς τὸ κοινὸν Λεξικόν. Καλὸν ἦτο βέβαια νὰ ἐσυντάττετο τοιοῦτον τῆς γλώσσης κριτικὸν Λεξικόν, συνωδευμένον μὲ τὴν ἀπόδειξιν τῆς συγγενείας αὐτῆς μὲ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικήν. Ἀλλὰ τοιούτου Λεξικοῦ καιρὸς ἀκόμη δὲν εἶναι. Ἀρκεῖ νὰ ἔχωμεν Λεξικὸν περιέχον ὅλας τὰς φράσεις τῆς κοινῆς ὁμιλίας· καὶ ἡ τοιαύτη συλλογὴ τῶν φράσεων θέλει εὐκολύνει καὶ τὴν συλλογὴν τῆς ἀναγκαίας εἰς τὸ κριτικὸν Λεξικὸν ὕλης.

ὅτι εἶναι καὶ τῆς παλαιᾶς γλώσσης. Λέγει ὁ Πλάτων περὶ τοῦ ὅτις ἐμποδίζει τοὺς νέους ἀπὸ τὴν Φιλοσοφίαν, « Πολλῶν μὲν » ἄλλων συνουσιῶν ἀπείργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλι- » στα ΑΝΗΡ γίγνοιτο... καὶ φρονιμώτατος εἴη. Τοῦτο δὲ ἡ » θεία Φιλοσοφία τυγχάνει ὂν (1) ». Εἶπε καὶ τοῦ Πλάτωνος ὁ σύγχρονος, Ἀριστοφάνης ὁ Κωμικὸς (2),

Καί σοι φράσω πρᾶγμ', ὃ οὐ μαθὼν, ΑΝΗΡ ἔσει.

ἤγουν, « Καὶ θέλω σὲ διδάξει πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἐὰν μάθῃς, » θέλει γενεῖ ἄνθρωπος ». Ὅπου βλέπεις ὅτι καὶ οἱ παλαιοὶ μετεχειρίζοντο μεταφορικῶς τὸ Ἀνὴρ, καθὼς ἡμεῖς τὸ Ἄνθρωπος.

Μέγας, ἢ Μεγάλος ἄνθρωπος, σημαίνει ἄνθρωπον ἔνδοξον καὶ περίφημον διὰ σοφίαν, ἀρετὴν, ἢ τύχην. Ζήτει **ΜΕΓΑΣ** (3).

Μεταχειριζόμεθα τὴν κλητικὴν εἰς τὰς φράσεις τοῦ θαυμα-

---

(1) Πλάτων Φαίδρ. σελ. 239. Ἆρα ὁ Πλάτων ταῦτα λέγων, ἐσυλλογίζετο ὅτι χωρὶς τῆς Φιλοσοφίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γένῃ ἄνθρωπος ὁ ἄνθρωπος· ἆρα οἱ ἐχθροὶ τῆς Φιλοσοφίας εἶναι ἄνθρωποι ἀπάνθρωποι καὶ μισάνθρωποι.

(2) Νεφέλ. 823.

(3) Πέμπω εἰς τὸ Μέγας, ὅπου εἶναι ὁ τόπος του. Ἐκεῖ ἂς σημειωθῇ, ὅτι μεταχειρίζονται συχνὰ τὴν φράσιν ταύτην οἱ Ἑβδομήκοντα, Ἀνὴρ μέγας (Β Βασιλ. ιθ', 32), Γυνὴ μεγάλη (Δ Βασιλ. δ, 8), ἥτις εὑρίσκεται καὶ εἰς τοὺς παλαιούς. Τὸ μεταχειριζόμεθα πολλάκις ἑνωμένον μὲ τὸ Πολύς· Ἔγινε μέγας καὶ πολύς. Ἔχομεν καὶ τούτου παράδειγμα εἰς τὸν Ἀριστοφάνην (Ὄρν. 488),

Οὕτω δ' ἰσχυσέ τε, καὶ ΜΕΓΑΣ ἦν τότε ΚΑΙ ΠΟΛΥΣ. . .

σμοῦ, τῆς ὀργῆς, τῆς ἀπορίας· *Τί λέγεις, ἄνθρωπε; Τί σ' ἔκαμα, ἄνθρωπε, καὶ μὲ κακολογεῖς; Λεῖπέ μου ἄνθρωπε.*

Σημείωσις. Παρόμοια καὶ ὁ Δημοσθένης, « Τί οὖν, ἄνθρωπε, » λέγεις; (1) ».

Συντάσσομεν πολλάκις τὸ Ἄνθρωπος μὲ γενικήν. *Ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, Ἄνθρωπος τῆς ψυχῆς του.* Ὡσαύτως λέγομεν, *Ἀρετῆς ἄνθρωπος* (ὄχι ὅμως, *Κακίας ἄνθρωπος*), *κρεμάθρας, Τῆς ἀπωλείας ἄνθρωπος.* Εἰς τὰς φράσεις ταύτας ἡ γενικὴ εἶναι ὡς κτητικὴ, ἡ ἐλλειπτικὴ τοῦ, Οἰκεῖος, Ἄξιος, ἢ ἄλλου τινὸς τοιούτου ἐπιθέτου.

Σημείωσις αἱ φράσεις φαίνεται νὰ ἦναι γραφικαὶ, ὅμοιαι τοῦ, Σκεῦος ἐκλογῆς (2), Σκεύη ὀργῆς, Σκεύη ἐλέους (3), » Οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως κ. τ. λ. (4) ». Τὸ, Ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ὅμως εἰς τὴν Παλαιὰν γραφὴν εἶναι συνώνυμον τοῦ προφήτης.

Συντασσόμενον μὲ ῥῆμα, μεσολαβοῦντος τοῦ, Νὰ, σημαίνει τὸ Ἱκανὸς, ἢ Ἐπιτήδειος. *Δὲν εἶναι ἄνθρωπος νὰ σὲ γελάσῃ.* Ἡ σημασία αὕτη ἔχει τόπον μάλιστα εἰς τὰς ἀποφατικὰς προτάσεις· εἰς τὰς καταφατικὰς μεταχειριζόμεθα ἀντ' αὐτοῦ τὸ, Κακός. Παραδείγματος χάριν, δὲν λέγομεν, Εἶναι ἄνθρωπος

---

(1) Περὶ Παραπρεσβείας.

(2) Πράξ. θ, 15.

(3) Πρὸς Ῥωμ. θ, 22. 23.

(4) Πρὸς Ἑβρ. ί, 39.

νὰ σὲ γελάσῃ, ἀλλ', Εἶναι καλὸς νὰ σὲ γελάσῃ. Ζήτει ΚΑΛΟΣ.

Σημείωσις. Ἡ φράσις δύναται νὰ ἀναλυθῇ καὶ ὡς ἐλλειπτικὴ εἰς τὸ, Δὲν εἶναι τοιοῦτος ἄνθρωπος, ὁποῖος νὰ σὲ γελάσῃ· ἀντὶ τοῦ ὁποίου οἱ παλαιοὶ μετεχειρίζοντο (ἐλλειπτικῶς κ' ἐκεῖνοι) τὸ, Οἷος, μὲ τὴν ἄρνησιν, εἰς τὸ πρῶτον παράδειγμα, « Οὐκ ἔστιν οἷός σε ἀπατῆσαι » καὶ χωρὶς τὴν ἄρνησιν εἰς τὸ δεύτερον, « Ἔστιν οἷός σε ἀπατῆσαι ».

ΑΝΤΙΒΟΛΗ [καὶ χυδαιέστερον ΑΘΙΒΟΛΗ, κατὰ τροπὴν τοῦ τ εἰς τὸ θ, ὡς τὸ Θρέφω ἀπὸ τὸ Τρέφω, καὶ ἀποβολὴν τοῦ ν, ὡς τὸ Ἀθὸς ἀπὸ τὸ Ἄνθος]. Συνομιλία δύο, ἢ περισσοτέρων ἀνθρώπων.

Σημείωσις. Ἡ λέξις παράγεται ἀπὸ τὸ ῥῆμα Ἀντιβάλλω· τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς παλαιοὺς ἐσήμαινε κυρίως τὸ, Βάλλω, ἤγουν Ῥήκτω τι ἐναντίον ἄλλου, ὅτις ἔῤῥηξε τι κατ' ἐμοῦ. Ὅθεν, ἐπειδὴ οἱ συνομιλοῦντες δίδουν καὶ λαμβάνουν ἀμοιβαίως λόγον, ἀκούουν καὶ ἀποκρίνονται, καὶ τρόπον τινὰ ἀντικτυποῦνται μὲ τὰ λόγια, φυσικὰ μετεφέρθη εἰς τὴν σημασίαν τῆς συνομιλίας ἡ Ἀντιβολή. Ὅτι τοιαύτη εἶναι τῆς Ἀντιβολῆς, ἢ Ἀθιβολῆς, ἡ ἐτυμολογία καὶ παραγωγή, φαίνεται ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ (1), τὸ ῥητὸν τοῦτο, « Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; » Φαίνεται πρὸς τούτοις καὶ ἀπὸ τῆς Ἀντιβολῆς τὸ παράγωγον Ἀντιβολέω, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Ἀπολλώνιον (2), σημαίνει τὸ Συναπαντῶ καὶ Συντυγχάνω

(1) Κεφ. κδ', 17.

(2) Λεξ Ἀντιβολλῆσαι.

Ἀλλὰ τοῦτο τὸ Συντυγχάνω (κοινῶς *Συντυχαίνω*) σημαίνει εἰς ἡμᾶς τὸ Συνομιλῶ. Εἰς τὸν Θησαυρὸν τοῦ Στεφάνου εὑρίσκεται καὶ « Ἀντιβολὴ λόγων » ὡς χρῆσις Ἑλληνικὴ, τὴν ὁποίαν πόθεν ἔλαβεν, οὔτ' αὐτὸς λέγει, οὔτ' ἐγὼ τὴν ὥραν ταύτην ἐνθυμοῦμαι.

Σημείωσις δευτέρα. Ὁ Τρίγλωσσος τῆς Βιέννης Λεξικογράφος ἠμέλησε τὴν λέξιν Ἀθιβολή. Ὁ Σομαυέρας καὶ ὁ Βιγέλος ἐξεναντίας, ἔβαλαν ὄχι μόνον ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὸ παράγωγον αὐτῆς ῥῆμα, Ἀθιβολεύω, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ Ἀντιβολέω καὶ Ἀντιβολεύω (ὡς τὸ Τυραννέω καὶ Τυραννεύω) τῶν παλαιῶν. Διὰ τοῦτο ἔλεγα, ὅτι ὅσις μέλλει νὰ συντάξῃ νέον Λεξικὸν πρέπει νὰ λάβῃ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ ὅλα τὰ σωζόμενα Λεξικά.

Τὸ Ἀθιβολεύω τοῦτο ἐγράφετο καὶ Ἀθιβάλλω (ἤγουν Ἀντιβάλλω), ὡς γίνεται πιθανὸν ἀπὸ τὸ βαρβάρως συντεθὲν μὲ διπλῆν πρόθεσιν Ἀναθιβάλλω καὶ Ἀναθιβάνω, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται καὶ εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ Ἐρωτοκρίτου, καὶ εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ ἐν Τύρῳ, εἰς τὴν σημασίαν τοῦ Ἱστορῶ, ἢ Διηγοῦμαι.

ΒΑΡΔΑΣΑ, ἢ ΒΕΡΔΑΣΑ. Εἶδος δαμασκηνῶν μακρυλῶν.

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα ἔμεινεν εἰς πολλὰς νήσους τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς Ἰταλούς, οἱ ὁποῖοι πιθανὸν εἶναι ὅτι ὠνόμαζον τὸ εἶδος τοῦτο Prugne verdaccie, ἤγουν Δαμασκηνὰ πράσινα, ἢ πρασινωπὰ, ἐπειδὴ καὶ τοιοῦτον εἶναι τὸ χρῶμά των.

ΒΛΕΠΩ [Ῥῆμα οὐδέτερον, ἢ ἀμετάβατον]. Αἰσθάνομαι διὰ μέσου τῶν ὀφθαλμῶν. *Βλέπω μακρὰν, ἢ μακρόθεν. Ἐν ἔσω ζῶ καὶ βλέπω.*

Παροιμία. *Τὰ τέσσερ' ὀμμάτια βλέπουν περισσότερον παρὰ τὰ δύο*· ἥτις λέγεται εἰς ὅσα ἑνὸς ἀνθρώπου δύναμις δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐρευνήσῃ.

Βλέπω σημαίνει πρὸς τούτοις τὸ, Ἔχω τὴν αἴσθησιν τοῦ βλέπειν. *Ἦτο τυφλὸς· ἀλλὰ τώρα βλέπει.*

Μεταφορικῶς. *Βλέπει μακράν*· ἤγουν ἔχει φρόνησιν, καὶ πραγμάτων ἐμπειρίαν πολλήν.

Ἀντὶ τοῦ Καταλαμβάνω. *Δὲν βλέπεις ὅτι σὲ περιπαίζει;*

Ἀντὶ τοῦ Φροντίζω, ἢ Προσέχω. *Βλέπε μὴ πέσῃς. Βλέπε μὴ σὲ γελάσῃ. Βλέπε νὰ γένῃς ἄνθρωπος.* Ζήτει ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Σημείωσις. Τοιοῦτον εἶναι τὸ « Βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν » Φαρισσαίων » τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου (1), τὸ ὁποῖον ὁ Ματθαῖος (2), ἑρμηνεύει διὰ τοῦ, « Προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης » τῶν Φαρισσαίων ». Τοιοῦτον ἀκόμη καὶ τὸ, « Ὁ δοκῶν ἑστά- » ναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ » τοῦ Παύλου (3), καὶ ἄλλα μυρία τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Διαθήκης.

Ἀντὶ τοῦ, Προσμένω, Βραδύνω, Ἀργοπορῶ. *Ὁ κίνδυνος εἶναι μέγας· τί βλέπεις πλέον; Τί κάθησαι καὶ βλέπεις; ἔφυγε χωρὶς νὰ ἴδῃ μήτ' ἐμπρὸς μήτ' ὀπίσω.*

ΒΛΈΠΩ [Ῥῆμα ἐνεργητικὸν, ἢ μεταβατικόν]. Προσαρμόζω

---

(1) Κεφ. η', 15.

(2) Κεφ. ις', 6.

(3) Πρὸς Κορινθ. Α, ι', 12.

εἰς τί τὴν αἴσθησιν τῶν ὀφθαλμῶν μου. *Βλέπει εἰς τὸν ἄλλον. Ὅταν τὸ ἴδω, θέλω τὸ πιστεύσει.*

Μὲ ποῖα ὀμμάτια νὰ τὸν ἴδω; λέγομεν ὅταν αἰσχυνώμεθα νὰ βλέπωμεν τινά.

Σημείωσις. Παρόμοια καὶ οἱ παλαιοὶ (1),

Ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδ' ὄμμασιν ποίαις βλέπων
Πατέρα ποτ' ἂν προσεῖδον.

Καθὼς μὲ βλέπεις καὶ σὲ βλέπω· ἤγουν ἀδιστάκτως, ἀναμφιβόλως. Τὸν ἴδα, σὲ λέγω, καὶ τὸν ἐσύντυχα, καθὼς μὲ βλέπεις, καὶ σὲ βλέπω.

Σημείωσις. Οὕτω καὶ οἱ παλαιοὶ (2),

Πάρεστ' Ὀρέστης ἡμῖν· ἴσθι τοῦτ' ἐμοῦ.
Κλύουσ' ἐναργῶς; ὥσπερ εἰσορᾷς ἐμέ.

Εἰς τὸν Εὐριπίδην (3), πρὸς τὴν ἐρωτῶσαν Ἑλένην,

Εἶδες σὺ τὴν δύστηνον, ἣ κλύων λέγεις;

ἀποκρίνεται ὁ Τεῦκρος,

Ὡς περ σέ γ' οὐδὲν ἧσσον ὀφθαλμοῖς ὁρῶ.

Μεταφορικῶς. *Ἴδε πολλὰ· ἤγουν ἀπέκτησε πεῖραν πολλῶν πραγμάτων, εἶναι πρακτικός. Δὲν ἴδεν ἀκόμη τὸν κόσμον*: ἤγουν εἶναι ἄπρακτος, ἄπειρος.

---

(1) Σοφοκλ. Οἰδ. Τυρ. 1371.

(2) Σοφοκλ. Ἠλέκτρ 877.

(3) Ἑλέν. 116.

Σημείωσις. Ἡ φράσις ἔλαβεν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ ἁπλῆν ὑπόθεσιν, ὅτι ὅσις βλέπει πολλὰ, ἀκολούθως καὶ παρατηρεῖ καὶ συγκρίνει πρὸς ἄλληλα τὰ βλεπόμενα, καὶ ἀποκτᾷ περισσοτέραν ἐμπειρίαν πραγμάτων, παρὰ τὸν ὅσις ἴδεν ὀλίγα, ἢ δὲν ἴδε τίποτε. Ὁ Ὅμηρος θέλων νὰ παραστήσῃ τὴν πολυπειρίαν τοῦ Ὀδυσσέως, λέγει περὶ αὐτοῦ (1),

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

Μὲ βλέπει μὲ καλὸν, μὲ κακὸν, ἢ στραβὸν ὀμμάτιον, ἢ μὲ στραβὰ ὀμμάτια· ἤγουν χαίρει, ἢ λυπεῖται, ὅταν μὲ βλέπῃ. Ζήτει ΚΑΛΟΒΛΕΠΩ, ΣΤΡΑΒΟΒΛΕΠΩ, καὶ ΣΤΡΑΒΟΘΕΩΡΩ.

Σημείωσις. Οὕτως εἶπεν ὁ Σόλων (2),

Ἀξὸν ὀφθαλμοῖς ὁρῶσι πάντες ὥστε δηΐον.

καὶ ὁ Ἀνακρέων (3),

. . . . . Τί δή με,
Ἀξὸν ὄμμασι βλέπουσα,
Νηλεῶς φεύγεις;

---

(1) Ὀδυσσ. Α, 3. Ἀλλὰ τοῦτο, καθὼς εἶπα, στηρίζεται εἰς ἁπλῆν ὑπόθεσιν. Ἐξεναντίας, ἡ πεῖρα δείχνει καθημέραν ὅτι εἶναι ὀλίγοι ὅσοι ἀπὸ τὴν πολυβλεψίαν ἀποκτῶσι πολυπειρίαν. Καὶ ἡ αἰτία εἶναι φανερά. Τὸ « Ἰδεῖν ἄστεα » δὲν χρειάζεται παρὰ ὀφθαλμούς· τὸ « Γνῶναι νοῦν » εἶναι ἀδύνατον εἰς τοὺς στερημένους ἀπὸ νοῦν. Παράδειγμα ὁ τελευταῖος Γερμανὸς περιηγητὴς τῆς Ἑλλάδος. Ἴδεν ὅλα τῆς Ἑλλάδος τὰ ἄστεα· ἀλλὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν σημερινὴν ἠθικὴν κατάστασιν τῶν κατοικούντων αὐτὰ τόσον ὀλίγον ἐγνώρισεν, ὅσον καὶ ἂν τὰ περιήρχετο κοιμώμενος καὶ περιφερόμενος εἰς ξυλοκάββατον, βασταζόμενον ὑπὸ τεσσάρων.

(2) Παρὰ Πλουτάρχῳ (Σόλων. § 16).

(3) Ὠδ. ξά.

Τὸ « Λοξὰ ὀπιπτεύων » τοῦ Μουσαίου (1), ἐξηγεῖ ὁ Σχολιαστὴς διὰ τοῦ « Στραβὸν περιβλεπόμενος ».

Βλέπει τὸ φῶς· ἤγουν Ζῇ. Ἴδε τὸ φῶς· ἤγουν Ἐγεννήθη. Ὅταν ὁ λόγος ἦναι περὶ βιβλίου ἢ συγγράμματος, τὸ *Ἴδε τὸ φῶς*, ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ Ἐξεδόθη, ἤγουν ἐφανερώθη διὰ τοῦ τύπου.

Σημείωσις. Οἱ παλαιοὶ μετεχειρίζοντο τὸ Βλέπω καὶ τὰ συνώνυμα ῥήματα, ἢ μόνα, ἢ μὲ τὴν προσθήκην τοῦ Φῶς, ἢ ἄλλου τινὸς ἰσοδυνάμου ὀνόματος, ἀντὶ τοῦ Ζῶ (2),

Οὐκοῦν, τόδ' αἰσχρὸν, εἰ ΒΛΕΠΟΝΤΙ μὲν φίλῳ
Χρώμεσθ', ἐπεὶ δ' ΟΛΩΛΕ, μὴ χρώμεσθ' ἔτι.

Καὶ πάλιν (3),

Δέσποιν' ὄλωλας, κοὐκέτ' εἶ βλέπουσα φῶς.

Βλέπε τὴν ὑγείαν σου· ἤγουν Φύλαττε τὴν ὑγείαν σου, ἢ ἔχε φροντίδα τῆς ὑγείας σου. Τοιαύτην ἔχει σημασίαν καὶ τὸ, *Τὸν ἀφῆκαν νὰ βλέπῃ τὸ ἐργαστήριον.*

Ἀντὶ τοῦ Ἀναλαμβάνω ὅ,τι ἐστερήθην, ἢ Ἐπιστρέφω ὅθεν ἀνεχώρησα. *Νὰ ἴδῃς τὴν ὑγείαν σου! Νὰ ἴδῃς τὴν πατρίδα σου μὲ τὸ καλόν!* Ζήτει ΚΑΛΟΣ.

Ἀντὶ τοῦ Καταγίνομαι ὅλος διόλου εἰς κανὲν ἔργον. *Ἄλλο δὲν βλέπει παρὰ τί κακὸν νὰ κάμῃ. Ἄλλο δὲν βλέπει παρὰ νὰ κακοποιήσῃ.*

---

(1) Στίχ. 101.

(2) Εὐριπίδ. Ἑκάβ. 311.

(3) Αὐτ. Αὐτ. 668.

Σημείωσις. Λέγει ὁ Ἀριστοφάνης (1),

Νῦν μὲν γὰρ ὅτ' ἂν ἔλθωμεν εἰς Λακεδαίμονα
Νήφοντες εὐθὺς βλέπομεν ὅ, τι ταράξομεν.

Δὲν βλέπω τὴν ὥραν νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου· ἤγουν Ἐνοχλοῦμαι ἀπὸ σφοδρὰν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου.

Σημείωσις. Λέγει ὁ ποιητὴς τῆς μυθιστορίας Ἀπολλωνίου τοῦ ἐν Τύρῳ,

Τὴν ὥραν δὲν ἐβλέπασι τὸ τέρμενο νὰ σώσῃ.

Παράδειγμα εἰς τοὺς παλαιοὺς τῆς φράσεως ταύτης ἀκόμη δὲν εὕρηκα. Ἐκ τούτου ἴσως ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, ὅτι ὅστις ἔχει σφοδρὰν ἐπιθυμίαν, ἢ βιάζεται ἀπὸ ἀνάγκην ἀπαραίτητον νὰ πράξῃ τίποτε, φυσικὰ οὔτε βλέπει τὴν ὥραν, οὔτ' ἄλλους ἐξετάζει περὶ ταύτης, διότι ἡ πρᾶξις πρέπει νὰ λάβῃ τέλος τὸ γρηγορώτερον, καὶ ὄχι εἰς ὥραν διωρισμένην.

Βλέπω μὲ πρόθεσιν καὶ αἰτιατικήν. *Βλέπω εἰς πρόσωπα·* ἤγουν προτιμῶ ἕνα παρ' ἄλλον ἀδίκως. *Ὁ κριτὴς δὲν πρέπει νὰ βλέπῃ εἰς πρόσωπα.*

Σημείωσις. Φράσις γραφική· «Οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον » ἀνθρώπων. » (2).

ΞΗΛΟΝΩ [καὶ χυδαιέστερον Ξηλόνω]. Διαλύω τὸ συνδεμένον. Ὁ *ὡρολογᾶς ξηλόνει τὸ ὡρολόγιον·* ἤγουν τὸ διαλύει εἰς τὰ μέρη του.

---

(1) Λυσιστρ. 1231. Ἴδε καὶ Πρόδρομ. Ἑλληνικ. Βιβλιοθ. σελ. 298.

(2) Ματθ. κϐ', 16.

Ἀντὶ τοῦ Χωρίζω τὸ συρραμένον. *Ἐξήλωσα τὸ φόρεμα.* Μεταφορικῶς, ἐμποδίζω τὸν ἐργαζόμενον ἀπὸ τὸ ἔργον του, ἢ ἀπὸ τὴν προσοχὴν, τὴν ὁποίαν εἰς αὐτὸ δίδει. *Μ' ἐξήλωσεν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν. Μή μου ἐξηλόγης τὸν νοῦν.* Καὶ συντομώτερον· *Μή μ' ἐξηλόγης.* Εἰς ταύτην τὴν σημασίαν λέγομεν καὶ, Ἀπεξηλόνω·

Ἀντὶ τοῦ μεταβάλλω ἀπὸ τάξιν εἰς ἀταξίαν. *Τὸ ὡρολόγιον ἐξηλώθη·* ἤγουν δὲν δείχνει πλέον τὰς ὥρας, ἢ τὰς δείχνει ἄτακτα. Καὶ ἀπὸ ὑγείαν εἰς ἀῤῥωστίαν. *Ἐξηλώθη ὁ στόμαχος·* ἤγουν δὲν χωνεύει τὴν τροφὴν, ἢ τὴν χωνεύει δύσκολα. Κατὰ ταύτην τὴν σημασίαν ὀνομάζομεν καὶ, *Ἐξηλωμένην γυναῖκα,* τὴν ἥτις ἔπαυσε νὰ συλλαμβάνῃ, ὄχι δι' ἡλικίαν, ἀλλὰ διὰ πάθος, ἢ νόσον.

Σημείωσις. Τὸ Ἐξηλόνω εἶναι διαφθορὰ τοῦ Ἐξηλόω (ὡς τοῦ Χρυσόω τὸ Χρυσόνω) συνθέτου ῥήματος ἀπὸ τὴν Ἐξ πρόθεσιν, καὶ τὸ Ἥλόω, ἤγουν καρφόνω· ὅθεν σημαίνει κυρίως τὸ Ξεκαρφόνω. Ὅτι δὲ τοιαύτη εἶναι ἡ παραγωγή του, φαίνεται μάλιστα ἀπὸ τὸ ἀντικείμενον, Προσηλόνω· τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ ἀντικειμένας φράσεις ταύτας. *Εἶμαι προσηλωμένος,* ἢ *Ἔχω τὸν νοῦν προσηλωμένον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν.* ἤγουν καταγίνομαι ὅλος διόλου εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ προσέχω εἰς αὐτὴν, ὡς νὰ ἤμην προσκαρφωμένος.

Οἱ Λεξικογράφοι τὸ γράφουσι Ξυλόνω (1)· πλὴν τοῦ τρι-

(1) Κατὰ τούτους, ἡ φράσις, Τὸ ὡρολόγιον ἐξυλώθη, σημαίνει, Ἡ ὕλη τοῦ ὡρολογίου ἀπὸ μέταλλον μετεβάλθη εἰς ξύλον.

γλώσσου Λεξικογράφου τῆς Βιέννης, ὅσις τὸ ἔγραψε, Ξιλόνω, ἤγουν αὔξησεν ἀντὶ νὰ θεραπεύσῃ τὴν σύγχυσιν.

ΘΙΑΣΟΝ. Χυλὸς ἀμυγδάλων· τὸν ὁποῖον οἱ μὲν Ἰταλοὶ ὀνομάζουν Amandolata, οἱ δὲ Γάλλοι Lait d'amandes.

Σημείωσις. Ὁ τρίγλωσσος Λεξικογράφος τῆς Βιέννης ἠμέλησε τὴν λέξιν ταύτην· ἐὰν διὰ μνήμης ἁμάρτημα, εἶναι συγχωρητός. Αἱ λέξεις, ὅταν δὲν ἦναι προφανῶς Ἰταλικαὶ, ἢ Τουρκικαὶ, πρέπει νὰ φυλάττωνται, ὅσον βάρβαρος καὶ ἂν ἦναι ὁ σχηματισμὸς, καὶ ἄδηλος ἡ παραγωγή των. Ὅ,τι δὲν ἠμπορεῖ τις νὰ ἐξηγήσῃ, δυνατὸν εἶναι νὰ τὸ φανερώσῃ εἰς ἄλλον ἡ τύχη.

Τὸ Θιάσον ἔπαθε μετάθεσιν τῶν στοιχείων· ἐπειδὴ εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ Θάσιον, κτητικὸν ὄνομα τῆς νήσου Θάσου. Οἱ παλαιοὶ ὠνόμαζον εἶδος τι ἀμυγδάλων, Θάσια κάρυα (1), ἤγουν Καρύδια τῆς Θάσου· ἔπειτα μὲ τὴν πρόοδον τοῦ χρόνου τὰ ὠνόμασαν (οἱ Βυζαντινοὶ μάλιστα συγγραφεῖς) ἁπλῶς Θάσια, κατ' ἔλλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἥτις συνέβη καὶ εἰς τὸ Δαμασκηνὰ, Περσικὰ, καὶ ἄλλα ὀπωρῶν ὀνόματα, καὶ πρὸς τούτοις εἰς τὸν οἶνον τῆς αὐτῆς νήσου, τὸν ὁποῖον καὶ οἱ παλαιοὶ πολλάκις ἐλλειπτικῶς ὠνόμαζον Θάσιον.

Εἰ Θάσιον ἐνέχεις, εἰκότως γε νὴ Δία (2).

---

(1) Ἱπποκράτης περὶ Νούσ. Γ, § 12, σελ. 103, Ἀθήναιος Β, σελ. 54, Μακρόβιος Κρονικ. Β, σελ. 15.

(2) Ἀριστοφάνης, Πλούτ. 1021. Ἀπαραλλάκτως καθὼς λέγουσιν οἱ Γάλλοι, Versez moi du Bordeaux (Ἔγχεόν μοι Βουρδιγάλειον), ἀντὶ τοῦ Versex moi du vin de Bordeaux (Ἔγχεόν μοι οἶνον Βουρδιγάλειον).

Ὅταν ἡ ἔλλειψις αὔτη ἐβάλθη εἰς χρῆσιν, ἢ μικρὸν μετέπειτα, ἡ σημασία τοῦ Θάσια ἐπλατύνθη, ὥστε νὰ σημαίνῃ ὄχι μόνον τῆς νήσου Θάσου, ἀλλ' ἁπλῶς παντὸς τόπου Ἀμύγδαλα (1).

Κατὰ παρομοίαν ἔλειψιν λοιπὸν καὶ εἰς ἡμᾶς, τὸ Θάσιον (ἢ Θιάσον) ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ Θάσιον πόμα, ἢ ῥόφημα. Οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς τὸ ὠνόμαζον διὰ μιᾶς λέξεως, *Θασόροφον*· τὴν ὁποίαν εἰς τοῦ Νόννου τὴν Ἰατρικὴν σύνοψιν (2) ὁ μὲν Λατῖνος μεταφραστὴς παρεξήγησε διὰ τοῦ, Πικρὰ ἀμύγδαλα, ὁ δὲ τελευταῖος ἐκδότης, ὁ ἰατρὸς Βερνάρδος, μηδ' ἐκατάλαβεν ὅλως.

Ἀρκοῦσι τὰ ὀλίγα ταῦτα αὐτοσχέδια παραδείγματα νὰ δείξωσι πρῶτον, ὅτι Λεξικὸν τοιοῦτον τῆς κοινῆς γλώσσης εἰς ἡμᾶς, ἐὰν ἦναι χρήσιμον, δὲν εἶναι καιρὸς ἀκόμη νὰ συντεθῇ. Δεύτερον, ὅτι ἀνάγκη εἶναι νὰ συντεθῇ κἂν Λεξικὸν τοιοῦτον, ὁποῖον νὰ περιέχῃ ὅλας τὰς λέξεις καὶ φράσεις, ἤγουν ὅλην τὴν ὕλην τῆς γλώσσης· καὶ τοῦ τοιούτου Λεξικοῦ ὁ καιρὸς ἔφθασε. Τρίτον, ὅτι ἡ συλλογὴ τῆς ὕλης ταύτης εἶναι ὠφέλιμος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ νόησιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ εἰς τὴν διόρθωσιν

---

(1) Γεωπονικ. Βιβλ. ί, κεφ. 57. Εἰς τοῦ Δουκαγγίου τὸ Λεξικὸν τὸ Μπατὰμ, ὄνομα Τουρκικὸν (Βαδὲμ) τῶν Ἀμυγδάλων, ἐξηγεῖται διὰ τοῦ Θάσια. Ἀλλ' εἰς τὸ αὐτὸ Λεξικὸν (λέξ. Χρυσούμιον) γράφεται κακῶς, Ἀθάσια.

(2) Θεοφάνους Νόννου Σύνοψ. ἐν ἐπιτομ. τῆς ἰατρικ. ἁπάσ. τέχνης, κεφ. ρλ 30, ὅπου περὶ θεραπείας περιπνευμονικῶν ὁ λόγος· « Ῥοφήματα δὲ λαμβάνέτωσαν χυλὸν πτισάνης, καὶ σεμίδαλιν, καὶ Θασόροφον, κ. τ. λ. »·

τῆς σημερινῆς. Ἀπὸ μόνον τὸ τελευταῖον παράδειγμα βλέπει ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης, ὅτι διορθοῦται ὁ Δουκάγγιος, δίδεται ἀφορμὴ εἰς τοὺς γράφοντας τὴν κοινὴν γλῶσσαν νὰ διορθώσωσι, ἢ κἂν νὰ καταλάβωσι, τὸ Θιάσον, καὶ ἐξηγεῖται τὸ μέχρι πρότερον ἀνεξήγητον Θασόροφον τοῦ Νόννου. Καὶ ἂν ὁ Νόννος, συγγραφεὺς τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος, δὲν εἶναι μήτε συγγραφεύς, μήτε ἰατρὸς ἀξιόλογος, ἡ μακρὰ πεῖρα ὅμως μ' ἐπληροφόρησεν, ὅτι ἡ ἀκριβὴς ἔρευνα καὶ γνῶσις τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης εὐκολύνει μεγάλως καὶ αὐτῶν τῶν δοκίμων συγγραφέων τὴν ἐξήγησιν· καὶ χωρὶς ὑπερβολὴν δύναμαι νὰ βεβαιώσω τοὺς νέους, ὅτι ἀσυγκρίτως εὐκολώτερα καὶ γρηγορώτερα θέλουν μάθει τῶν προγόνων αὐτῶ τὴν γλῶσσαν μὲ τὴν παράθεσιν τῆς κοινῆς, παρὰ μὲ τῶν ἀντιφιλοσόφων τὰ καλὰ γραμματικά.

Διὰ νὰ συναχθῇ τοιαύτη ὕλη, ἀνάγκη εἶναι νὰ περιέλθωσιν τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιανὴν Ἑλλάδα, καὶ τὰς νήσους αὐτῶν, δύο νέοι λόγιοι, εἷς τοῦ ἄλλου χωρισὰ, ἔχοντες Λεξικὰ τῆς κοινῆς γλώσσης, μὲ προσκολλημένον φύλλον ἓν ἔγγραφον εἰς ἕκασον φύλλον τυπογραφημένον· καὶ νὰ συνάξωσι μὲ τὴν ἐσχάτην ἀκρίβειαν ὄχι μόνον τὰς λέξεις, ὅσαι λείπουσιν ἀκόμη ἀπὸ τὰ κοινὰ Λεξικὰ, ἀλλὰ καὶ τὰς φράσεις τῆς γλώσσης, καὶ αὐτὰς τὰς παροιμίας, ὅσας ἔχει καθημέραν εἰς τὸ στόμα ὁ κοινὸς λαός.

Τὰς λέξεις· ὅτι σώζονται πολλαὶ λέξεις Ἑλληνικαὶ, ἢ τοὐλάχιστον ὄχι βάρβαροι, εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, τῶν ὁποίων ἡ ἄγνοια ἀναγκάζει τοὺς εἰς ἄλλα μέρη κατοικοῦντας νὰ μετα-

χειρίζωνται ἀντ' αὐτῶν Ἰταλικὰς, καὶ τὸ πλέον αἰσχρὸν, Τουρκικάς. Πρόσθες ὅτι καὶ ἀπὸ τὴν ἀκριβῆ συλλογὴν τῶν τοιούτων λέξεων εἶναι ἐλπὶς νὰ ἐξηγηθῶσι λέξεις Ἑλληνικαὶ, τῶν ὁποίων μήτ' ἡ παραγωγὴ, μήτ' ἡ ἀκριβὴς σημασία δὲν ἐφανερώθη ἀκόμη.

Τὰς φράσεις· ὅτι Λεξικὸν χωρὶς φρασεολογίαν δὲν εἶναι κἂν ἄξιον νὰ ὀνομάζεται Λεξικόν. Πρὸς τούτοις, ὅτι τῆς κοινῆς γλώσσης αἱ φράσεις, παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς φράσεις τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς, καὶ ταύτην πλέον εὐνόητον, κ' ἐκείνην πλέον εὐδιόρθωτον κάμνουσι.

Τὰς παροιμίας· ὅτι αἱ παροιμίαι εἶναι ἡ φιλοσοφία τοῦ κοινοῦ λαοῦ, ἢ τοὐλάχιστον αἱ ἀπὸ τὰς ὁποίας κατευθύνεται καὶ κυβερνᾶται εἰς πολλὰς του πράξεις γνῶμαι. Ὁ κοινὸς λαὸς, καὶ διὰ τὴν ἀπαιδευσίαν, καὶ διὰ τὰς βαναύσους τέχνας, εἰς τὰς ὁποίας ἡ πενία τὸν ἀναγκάζει ν' ἀσχολῆται, μήτε δύναμιν, μήτε καιρὸν ἔχει νὰ πλέκῃ μακροὺς συλλογισμοὺς, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ὀρθότητα τῆς πράξεως. Παραδείγματος χάριν, διὰ νὰ καταλάβῃ, ὅτι ἡ ἀναβολὴ τοῦ ἔργου εἶναι πολλάκις κακὸν, δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ συλλογισθῇ ὅσα λέγει περὶ τούτου ὁ Ἡσίοδος (1),

Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔνναφιν.
Οὐ γὰρ ἐτωσιεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιὴν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.
Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.

Ἀρκεῖ εἰς αὐτὸν νὰ ἔχῃ τυπωμένην εἰς τὸν νοῦν τὴν παροιμίαν

(1) Ἔργ. καὶ ἡμέρ. 410—413.

« Τὸ σημερινὸν ἔργον αὔριον μὴν ἀφίνῃς », ἥτις εἶναι ἡ ἐξήγησις τοῦ πρώτου στίχου τοῦ Ἡσιόδου. Ὅ,τι διακρίνει τὰ φωτισμένα ἀπὸ τὰ βάρβαρα ἔθνη, δὲν εἶναι τόσον τῶν πεπαιδευμένων τὸ πλῆθος εἰς τὰ πρῶτα, ἡ ὀλιγότης εἰς τὰ δεύτερα, ὅσον εἶναι αἱ ὀρθαὶ ἢ κακαὶ δόξαι τοῦ ἀπαιδεύτου ὄχλου. Ὅσον καὶ ἂν σοφισθῇ τὸ ἔθνος, μήτε δυνατὸν εἶναι, μητ' εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν συμφέρει νὰ ἦναι ὅλα του τὰ μέλη σοφά. Ἀρκεῖ εἰς τὸν λαὸν νὰ δοξάζῃ ὀρθὰ. ἂν καὶ δὲν ἦναι εἰς κατάσασιν νὰ δώσῃ λόγον διὰ τί ἡ δόξα του εἶναι ὀρθή. Ἀρκεῖ εἰς αὐτὸν νὰ εὑρίσκεται, ὡς ἔλεγεν ἡ σοφὴ Διοτίμα εἰς τὸν φιλόσοφον Σωκράτην, μεταξὺ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀμαθίας (1).

Τόσον εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ παροιμίαι πολλάκις χειραγωγοῦσι τὸν κοινὸν λαὸν εἰς τὰς πράξεις του, καὶ ὅτι γίνονται δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς ἠθικῆς τοῦ ἔθνους καταστάσεως, ὥστε ὁ πολυμαθέστατος μεταξὺ τῶν παλαιῶν φιλοσόφων Ἀριστοτέλης, ὄχι μόνον τὰς ἐμεταχειρίσθη πολλάκις εἰς τὰ σοφά του συγγράμματα, ἀλλὰ μηδ' ἀνάξιον τῆς Φιλοσοφίας αὐτοῦ ἔκρινε νὰ Γράψῃ συλλογὴν Παροιμιῶν, τὴν ὁποίανὁ χρόνος, ὡς καὶ ἄλλα ἀξιόλογα τοῦ μεγάλου τούτου φιλοσόφου συγγράμματα, ἐφθόνησε νὰ μᾶς παραδώσῃ. Τὸν Ἀριστοτέλην ἐμιμήθησαν δύο του περίφημοι

(1) Πλάτων, Συμποσ. σελ. 202. « Ἦ οὐκ ἤσθησαι, ὅτι οὐκ ἐστί τι μεταξὺ σοφίας καὶ ἀμαθείας; Τί τοῦτο; Τὸ ὀρθὰ δοξάζειν, καὶ ἄνευ τοῦ ἔχειν λόγον δοῦναι, οὐκ οἶσθ', ἔφη, ὅτι οὔτε ἐπίστασθαι ἐστὶν (ἄλογον γὰρ πρᾶγμα πῶς ἂν εἴη ἐπιστήμη;), οὔτε ἀμαθία [τὸ γὰρ τοῦ ὄντος τυγχάνειν πῶς ἂν εἴη ἀμαθία;). Ἔστι δὲ δήπου τοιοῦτον ἡ ΟΡΘΗ ΔΟΞΑ μεταξὺ φρονήσεως καὶ ἀμαθίας ».

μαθηταὶ καὶ φιλόσοφοι, ὁ Κλέαρχος καὶ ὁ Θεόφραστος συλλέξαντες καὶ αὐτοὶ παροιμίας. (1).

Τῶν παροιμιῶν ἡ συλλογὴ καὶ εἰς τὸ Λεξικὸν καταχώρισις ἔχει σιμὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο τὸ καλὸν, ὅτι ὁ Λεξικογράφος δύναται νὰ βάλῃ μόνας ἐκείνας, ὅσαι διδάσκουσί τι χρήσιμον εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον, καὶ νὰ ἀποβάλῃ τὰς εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη ἐναντίας, ἢ κἂν νὰ τὰς καταγράψῃ συνωδευμένας μὲ τὸν ἔλεγχον τῆς κακίας των. Πρόσθες ἔτι, ὅτι ἐμπορεῖ νὰ διορθώσῃ καὶ τὴν φράσιν αὐτῶν· διὰ τοῦ ὁποίου νοῶ, ὄχι νὰ τὰς ἐξελληνίσῃ, ἢ γελοίως νὰ τὰς μακαρονίσῃ, ἀλλὰ νὰ τὰς καθαρίσῃ, ὅσον συγχωρεῖ ὁ ὀρθὸς λόγος, ἀπὸ τὴν ἀνώμαλον αὐτῶν χυδαιότητα. Τοιοῦτον Λεξικὸν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὅσοι παρὰ τοῦ ἀναγινώσκειν τὴν εἴδησιν ἄλλην οὐδεμίαν παιδείαν νὰ λάβωσι δὲν εὐτύχησαν, γίνεται καὶ τῆς γλώσσης, καὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῶν διαγωγῆς, ἐν ταυτῷ διορθωτήριον.

Οἱ μέλλοντες, διὰ τὴν συλλογὴν τῆς ἀναγκαίας ὕλης τοῦ Λεξικοῦ, νὰ περιέλθωσι τὴν Ἑλλάδα νέοι δύο λόγιοι πρέπει νὰ ταλθῶσιν ἀπὸ τὸ Κοινὸν μὲ δαπάνην τοῦ Κοινοῦ. Ἀλλὰ ποῖον Κοινόν; Πᾶσα πόλις τῆς Ἑλλάδος ἔχει τὸ Κοινόν της· ἀλλ' ὀλίγαι τινὲς (μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔχει τὰ πρωτεῖα ἡ φίλη μου πατρὶς, ἡ Χῖος) ἐξεύρουσιν, ὅτι τὸ ὄνομα ΚΟΙΝΟΝ ὑποθέτει ἰσότητα πολιτικῶν δικαιωμάτων, ὅτι τὸ Κοινὸν πρέπει νὰ ἦναι ἀληθινὴ ἀδελφότης, ἥτις ἐκλέγει δύο ἢ τρεῖς, νὰ διοικῶσι

(1) Ἴδε Διογέν. Λαέρτ. ἐν Βίῳ Ἀριστοτέλ. Τμημ. 26, καὶ ἐν Βίῳ Θεοφρ. Τμημ. 45, καὶ Ἀθήναιον, ΙΕ, σελ. 701.

πρὸς διωρισμένον καιρὸν, ὡς πατέρες, τὴν κοινότητα, καὶ ὄχι νὰ τὴν καταδυναστεύωσιν ὡς τύραννοι. Εἰς τὰς περισσοτέρας τὸ Κοινὸν δὲν ἦτον ἕως τώρα πλὴν κενὸν καὶ μάταιον ὄνομα· δύο ἢ τρεῖς δυνατοὶ τῆς πόλεως ἐκυβέρνων τὰ τῆς πόλεως αὐτογνωμόνως, χωρὶς νὰ ὑπόκεινται εἰς εὐθύνην ἢ ἐξέτασιν τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν καμμίαν· καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς πολίτας ἔμενεν ἐκείνη μόνη ἥτις θεωρεῖται καὶ εἰς τὰς ἀγέλας τῶν τετραπόδων κοινότης. Τοιαῦτα ψευδώνυμα Κοινὰ, μήτε τὰς ἰδίως πόλεις, μήτε κοινῶς τὴν κοινὴν πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, νὰ ὠφελήσωσι δὲν εἶναι καλά. Εἰς Κοινὸν, ὅπου δὲν εἶναι καὶ τὰ βάρη καὶ αἱ ἀπολαύσεις κοιναὶ, ἀληθὴς ζῆλος ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ νὰ γεννηθῇ εἶναι τῶν ἀδυνάτων. Οἱ ἀναίσχυντοι τῆς Φιλοσοφίας συκοφάνται ὀνομάζουσι τὰς τοιαύτας διδασκαλίας δημεγερσίας· ἀλλ' ἀπὸ τοιαύτας δημεγερσίας, ἐὰν ἀληθῶς ἦναι τοιαῦται, γέμει τὸ Εὐαγγέλιον, γέμουσιν αἱ ἐπιστολαὶ τῶν Ἀποστόλων. Εἰς αὐτὰς εὑρίσκω κοινὸν εἰς ὅλους τοὺς δυνατοὺς χρέος καὶ παράγγελμα νὰ βαστάζωσι τῶν ἀδυνάτων τὰ βάρη (1)· εἰς αὐτὰς κατηγοροῦνται οἱ καταδυναστεύοντες τοὺς πτωχοὺς πλούσιοι (2) καὶ οἱ κατακυριεύοντες τῶν κοινῶν, καὶ ποιμαίνοντες ἀναγκαστῶς ποιμένες (3). Τοιαύτην ἰσόνομον καὶ πατρικὴν διοίκησιν διδάσκουν εἰς τοὺς κυβερνήτας τῶν ἐθνῶν καὶ ὅλος τῶν παλαιῶν Φιλοσόφων ὁ χο-

(1) Πρὸς Ῥωμ. ιέ, 1-2.

(2) Ἐπιστολ. Ἰακώβ. β', 6.

(3) Α Πέτρ. έ, 2-3.

ρός. Δὲν εἶναι παράδοξον, ἐὰν τῶν Κρατούντων τὸ παράδειγμα καὶ τὰ καλὰ γραμματικὰ μᾶς ἐμπόδισαν ἕως τώρα καὶ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων τὰ συγγράμματα (1), καὶ ἀπὸ τῆς Θρησκείας τὰς ἱερὰς βίβλους, νὰ ὠφεληθῶμεν. Παράδοξον εἶναι ὅτι τὴν σήμερον, ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἐγνώρισε τὰς ἀληθινὰς αἰτίας τῆς δυστυχίας της, καὶ ζητῇ νὰ τὰς ἐξαλείψῃ, εὑρίσκονται ἀκόμη εἰς αὐτὴν ὀλίγοι τινὲς ἀνθρωπίσκοι κακοδαίμονες, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν συμφέρει τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀναγέννησις· οἱ ὁποῖοι, διὰ νὰ μὴ ταράττωνται ἀπὸ τῆς Φιλοσοφίας τὸν λύχνον, εὐχαριστοῦνται νὰ μεταβάλωσιν εἰς σκότος καὶ αὐτὸ τὸ φῶς τῆς Θρησκείας.

Μ' ὅλον τοῦτο, ἐν ὅσῳ καὶ οἱ δυνατοὶ καὶ οἱ ἀδύνατοι δὲν

---

(1) Ὅστις μὲ προσοχὴν ἀναγνώσῃ ὅσας μαρτυρίας τοῦ Πλάτωνος καὶ ἄλλων παλαιῶν Φιλοσόφων ἐσημείωσα καὶ μέλλω νὰ σημειώσω εἰς τοὺς Αὐτοσχεδίους τούτους στοχασμοὺς, θέλει πρῶτον συμπεράνει τοῦτο. « Ἆρα τὰ εὑρισκόμενα » σήμερον καλὰ εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην ἢ ἐδιδάχθησαν ῥητῶς ἀπὸ τοὺς » ἡμετέρους προγόνους, ἢ εἶναι τῶν ῥητῶς διδαχθέντων ἀναγκαῖα συμπερά- » σματα.» Ἔπειτα ἀπορήσει. « Διὰ τί λοιπὸν οἱ ἀλλογενεῖς ὠφελήθησαν ἀπ' αὐ- » τὰ, καὶ ἀπὸ μᾶς οἱ περισσότεροι μηδ' ἐξεύρουν ὅτι οἱ παλαιοὶ τὰ ἔγραψαν » προηγουμένως διὰ τοὺς συγγόνους καὶ ἀπογόνους των; » Διὰ τί; ἀπορεῖς· διότι οἱ ἀλλογενεῖς τὰ μετέφρασαν εἰς τὰς κοινῶς λαλουμένας γλώσσας ἕκαστος τοῦ ἰδίου του ἔθνους, τὰ ἐμελέτησαν, καὶ μὲ τὴν μελέτην τὰ αὔξησαν καὶ τὰ ἐπλάτυναν· εἰς ἡμᾶς ἐξεναντίας, οἱ μὲν ἀπαίδευτοι δὲν τὰ γνωρίζουν, ὡς γραμμένα εἰς γλῶσσαν εἰς αὐτοὺς ἄγνωστον, οἱ δὲ διδάσκοντες ταῦτα καὶ διδασκόμενοι σοφολογιώτατοι διδάσκαλοι καὶ μαθηταί, καρπὸν ἄλλον ἕως τώρα ἀπ' αὐτὰ δὲν ἐκαρπώθησαν παρὰ λεξείδια καὶ φρασείδια, διὰ νὰ συνστάττωσι μακαρονικὰς θεματογραφίας.

συλλάβωσι τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην, ἥτις γεννᾶται ἀπὸ μόνην τὴν ἀδελφικὴν ἀνάλογον κοινότητα τοῦ βάρους καὶ τῆς ἀπολαύσεως· ἐν ὅσῳ οἱ ἀδύνατοι μισοῦσι τοὺς δυνατοὺς διὰ τὴν κατάχρησιν τῆς δυνάμεως, καὶ οὗτοι πάλιν ἀνοήτως προτιμῶσι νὰ ἦναι φοβεροὶ ὡς Διάβολοι, παρὰ νὰ ἀγαπῶνται ὡς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἀπεσταλμένοι Ἄγγελοι, ἡ κοινὴ τῆς Ἑλλάδος σωτηρία εἶναι ἀδύνατος.

Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν κοινὴν ταύτην σωτηρίαν εἶναι ἀναγκαία ἡ κοινὴ τοῦ γένους ὅλου συνδρομὴ, ἐν ὡσαύτως πρέπει νὰ ἦναι καὶ τὸ Κοινὸν, ὅπου καὶ ὅθεν, ὡς κέντρον, νὰ ἐξέρχωνται καὶ νὰ καταντῶσιν ὅλου τοῦ ἔθνους αἱ βουλαὶ καὶ πράξεις· καὶ τοιοῦτον Κοινὸν ἁρμοδιώτερον ἄλλο δὲν εὑρίσκω παρὰ τὸ κοινὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς τίνα κατάσασιν τὴν σήμερον εὑρίσκεται τὸ Κοινὸν τοῦτο εἶναι εἰς ἐμὲ ἄδηλον. Ὅταν ὅμως συλλογισθῶ τίς καὶ ποία εἶναι ἡ γνωστὴ εἰς ἐμὲ σεβασμία κεφαλὴ τοῦ Κοινοῦ, ὁ νῦν ἐνδόξως πατριαρχεύων, συμπεραίνω ὅτι καὶ τὸ Κοινὸν εἶναι μὲ τοσαύτην εὐταξίαν, καὶ ἀπὸ μέλη τόσον φρόνιμα συγκροτημένον, ὥς' ἐλπίζονται ὅλα τὰ καλὰ ἀπ' αὐτό.

Ἀλλὰ τὰ καλὰ ταῦτα νὰ πραχθῶσι, χρειάζεται χρηματικὴ χορηγία. Τὰ χρήματα πρέπει νὰ συνεραγισθῶσιν ἀπ' ὅλους τοὺς κατὰ πόλεις καὶ χώρας πλουσίους· οἱ ὁποῖοι διὰ νὰ συνδράμωσιν ἀπροφασίστως, ἀνάγκη εἶναι νὰ πληροφορηθῶσιν ἀδιαλείπτως δύο ταῦτα. Πρῶτον, ὅτι ὁ ἔρανος θέλει ἐγχειρισθῆν εἰς ἀνθρώπους ἐκλεγμένους ἀπὸ τὸ κοινὸν τοιούτους, ὁποῖοι νὰ σοχάζωνται τὸν ἔρανον ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην, τὸν ἐτήσιον

αὐτοῦ τόκον εἰς μόνην τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀναγέννησιν διωρισμένον, καὶ τὴν εἰς ἄλλο τι δαπάνην αὐτοῦ, ὡς ἱεροσυλίαν.

Παρὰ τὸν ἔρανον τοῦτον, πᾶσα πόλις πρέπει νὰ ἔχῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῆς δύο κουτία· ἓν διὰ τὸ ἴδιον αὐτῆς σχολεῖον, καὶ τὸ ἄλλο διὰ τὸ κοινὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως σύστημα. Ἐὰν διὰ τὰ μοναστηριακὰ κουτία φοβηθῇ τις, ὡς νέον βάρος, τὴν αὔξησιν τῶν κουτίων, εἶναι καὶ τούτου πρόχειρος ἡ θεραπεία. Ὅσα μοναστήρια τρέφουν ἐπιστημῶν, ἢ τοὐλάχιστον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, διδάσκαλον, εἰς ἐκεῖνα μόνα πρέπει νὰ συγχωρῶνται τὰ κουτία· τῶν, ὅσα μήτε τρέφουν, μήτε θέλουν νὰ τρέφωσι διδάσκαλον, πρέπει νὰ μεταφερθῶσι τὰ κουτία εἰς τῆς κοινῆς πατρίδος τὴν ὠφέλειαν. Ταῦτα λέγων τόσον ὀλιγώτερον φοβοῦμαι νὰ σκανδαλίσω τοὺς ὁσιωτάτους Μοναχοὺς, ὅσον ἀπ' αὐτοὺς αὐτοθελήτως πολλοὶ ἔδειξαν τὸν ὑπὲρ τῆς κοινῆς πατρίδος ζῆλον αὐτῶν. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ σεβάσμιοι τοῦ Βατοπαιδίου Μοναχοὶ, οἱ ὁποῖοι καλέσαντες ἀπὸ τὰς Κυδωνίας διδάσκαλον μὲ σκοπὸν νὰ εἰσάξωσιν εἰς τὸν Ἄθωνα τῆς φωτισμένης Εὐρώπης τὰ μαθήματα, ἀπέδωκαν εἰς τὴν μητέρα των τὴν Ἑλλάδα τὰ χρεωσούμενα τροφεῖα (1). Εἶναι δυσυχία, εἶναι

(1) Εὖγε, καὶ ὑπέρευγε, σεβασμιώτατοι Βατοπαιδινοί. Ἐὰν ἐσεῖς ἐπληρώσατε ὅ,τι χρεωστεῖτε εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν μητέρα καὶ πατρίδα, ἡ πατρὶς πρέπει νὰ σᾶς εὐχαριστήσῃ ὡς εὐεργέτας, καὶ ὄχι ὡς πληρωτάς. Σᾶς εὐχαριστῶ κ' ἐγὼ ἐξαιρέτως, ὅτι μὲ δίδετε ἀφορμὴν νὰ κηρύξω εἰς τῆς φωτισμένης Εὐρώπης τοὺς φιλέλληνας, ποῖοι εἶναι τὴν σήμερον οἱ Μοναχοὶ τῶν Γραικῶν, καὶ νὰ ἐρωτήσω θαρρετὰ τοὺς εὑρισκομένους εἰς αὐτὴν ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν ἔχωσι νὰ μᾶς δείξωσι κἀνὲν ἔθνος ἄλλο, τοῦ ὁποίου οἱ Μοναχοὶ συνέδρα-

ἐντροπὴ, κατὰ τὴν δεκάτην ἐννάτην ἑκατονταετηρίδα, ὁπόταν πολλοὶ φωτισμένοι τῆς Εὐρώπης ἡγεμόνες μεταβάλλωσι τὰ περισσὰ τῶν Μοναστηρίων εἰσοδήματα εἰς σιτηρέσια διδασκάλων, νὰ δίδωμεν ἡμεῖς εἰς ὀλίγους Μοναχοὺς ὅ,τι χρεωστεῖται εἰς ὅλην τὴν ταλαίπωρον Ἑλλάδα. Ἡ Φιλοσοφία παραγγέλλει νὰ τρέφεται ἕκαστος ἀπὸ τοὺς κόπους του· ἡ ἱερὰ ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι ὁ Δημιουργὸς ἔβαλε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ νὰ τρώγῃ τὸν ἄρτον μὲ τοὺς ἱδρῶτας, ὄχι τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλὰ τοῦ ἰδίου του προσώπου· καὶ ὁ Παῦλος φωνάζει, «Εἴτις » οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω (1)». Εἶναι ἀνόητος ὅστις τρέφει ἀργοὺς, καὶ ἀνδράποδον ἀναίσχυντον, εἴτε Μοναχὸς, εἴτε Κοσμικὸς, ὅστις, ἀργὸς αὐτὸς, ἀπ' ἐργαζομένων ἄλλων χεῖρας καταδέχεται νὰ λαμβάνῃ τὴν τροφήν του.

Ἔμεινε τώρα ὁ τρόπος τῆς χρήσεως τοῦ ἀπὸ τὸν ἔρανον γεννωμένου ἐτησίου τόκου. Διὰ νὰ γεννηθῇ ὅσον εἶναι δυνατὸν καλὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπ' αὐτὸν, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ τὸ Κοινὸν χρήματα· χρειάζεται καὶ γνῶσις, διὰ νὰ κάμνῃ μὲ μικρὰν δαπάνην μεγάλα πράγματα. Καὶ ἂν ἦτον εἰς ἐμὲ συγχωρημένον νὰ μαντεύσω ἀφ' ὅσα ἕως τώρα ἐπροξένησε καλὰ, πόσα μελετᾷ νὰ προξενήσῃ εἰς τὸ γένος ἡ φιλόπατρις τοῦ Κωνσταντινουπολιτικοῦ Κοινοῦ κεφαλὴ, ἤθελα εἰπεῖ· Ἰδοὺ τί συλλογίζεται, τί θέλει καὶ τί μελετᾷ νὰ κάμῃ ὁ σεβασμιώτατος ἡμῶν πατὴρ καὶ Πατριάρχης.

μον εἰς τὸ νὰ φέρωσι τὰ φῶτα τῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν πατρίδα των, ὡς μόνην θεραπείαν τῶν πολυχρονίων τῆς πατρίδος πληγῶν.

(1) Πρὸς Θεσσαλονικ. Β, γ', 10.

Εἰς τὰ κατὰ πόλεις καὶ χώρας γυμνάσια τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, παρὰ τὰ διοριζόμενα βραβεῖα ἀπὸ τὴν πόλιν αὐτὴν εἰς τοὺς ἐπιμελητὰς διδασκάλους, καὶ εἰς τοὺς προκόπτοντας μαθητὰς, νὰ διορισθῶσιν ἄλλα βραβεῖα ἀπὸ τὸν κοινὸν ἔρανον τοῦ γένους καὶ ἀπὸ τὸ Κοινὸν τῆς Κωνσαντινουπόλεως. Τὰ πρῶτα νὰ ὀνομάζωνται Μερικὰ, ἢ Μικρὰ, τὰ δεύτερα, Μεγάλα καὶ κοινὰ τοῦ ἔθνους βραβεῖα. Μήτε διδάσκαλος, μήτε μαθητὴς ἄξιος νὰ κρίνεται τοῦ μεγάλου βραβείου, πάρεξ ἀφοῦ ἀξιωθῇ τριῶν μικρῶν. Τότε νὰ μηνύῃ τὸ Κοινὸν τῆς μερικῆς πόλεως πρὸς τὸ Κοινὸν τῆς Κωνσαντινουπόλεως τὸν ἀξιωθέντα τῶν τριῶν βραβείων, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ καὶ ἀπὸ τὸν ἔρανον τοῦ ὅλου ἔθνους ὁ ἐπιμελητὴς διδάσκαλος ὅ,τι χρειάζεται, νὰ καταστήσῃ τὴν διδασκαλίαν του ὠφελιμωτέραν, ὁ προκόπτων μαθητὴς, ὅσων ἔχει χρείαν, νὰ προκόψῃ περισσότερον.

Ἀπὸ τὸν κοινὸν ὡσαύτως ἔρανον νὰ ἀνταμείβεται καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῶν διδασκάλων, καὶ ἡ προκοπὴ τῶν μαθητῶν εἰς ὅσα γυμνάσια παραδίδονται αἱ διδασκόμεναι εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην ἐπιςῆμαι· καὶ τῶν γυμνασίων τούτων ὁ ἀριθμὸς νὰ αὐξηθῇ ἀναλόγως μὲ τὰ γυμνάσια τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Τοιοῦτος ἔντιμος τρόπος ἀμοιβῆς, τίς ἀμφιβάλει ὅτι μέλλει νὰ γεννήσῃ ἅμιλλαν καὶ φιλοτιμίαν, μάλιστα, ἐὰν ἡ κρίσις γίνεται ἀδέκαστος, καὶ ἐὰν εἷς μόνος ὀβολὸς, εἰς ἀναξίους χαριζόμενος ἀπὸ τὸν κοινὸν ἔρανον, νομίζεται, ὡς εἶπα, ἱεροσυλία;

Εἰς ἕκαστον γυμνάσιον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἢ τῶν ἐπιςημῶν, νὰ τρέφωνται δωρεὰν καὶ πενήτων παῖδες μαθηταὶ, τῶν

ὁποίων ὁ ἀριθμὸς εἶναι ἀπὸ τριῶν ἕως δώδεκα, κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον τῆς τρεφούσης πόλεως.

Παρὰ τοὺς ἀπὸ τὸ κοινὸν τρεφομένους μαθητὰς τούτους, ὅσις ἀπὸ τοὺς πλουσίους κάμῃ τὴν δαπάνην καὶ τῆς τροφῆς καὶ τῆς σπουδῆς πένητος ἑνὸς μαθητοῦ, εἰς αὐτὸν νὰ πέμπεται ἀπὸ τὸ Κοινὸν τῆς Κωνσαντινουπόλεως γράμμα ἐπαινετικὸν καὶ εὐχαριστήριον τοῦ ζήλου του. Ὅσις δὲ θρέψῃ τρεῖς μαθητὰς, ἢ πέμψῃ ἕνα μὲ δαπάνην του ἰδίαν εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην, ἐκείνου τὸ ὄνομα, ὡς εὐεργέτου τῆς Ἑλλάδος, νὰ μνημονεύεται καὶ ζῶντος καὶ ἀποθανόντος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· ὅπου καὶ σασείδιον ἐξαίρετον παρὰ τοὺς ἄλλους νὰ ἔχῃ τὸ πλησιέστερον, εἰς μὲν τὴν ἰδίαν πόλιν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ, εἰς δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν, τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου.

Ἀπὸ τὸν κοινὸν ἔρανον νὰ πέμπωνται ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μαθηταὶ τῶν εἰρημένων γυμνασίων πένητες, ἐξ ἐκείνων μάλιστα, οἱ ὁποῖοι ἠξιώθησαν τῶν τριῶν βραβείων, εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην, διὰ νὰ σπουδάζωσι τὰς ἐπιστήμας, ἢ νὰ τελειόνωσι τὴν ἀρχισθεῖσαν αὐτῶν σπουδήν.

Ἀμοιβὴ καὶ χορηγία δαπάνης νὰ δοθῇ ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἔρανον εἰς τοὺς ὁποίους συντάξωσι τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης Λεξικὸν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, συλλέξωσι τὴν ὕλην τοῦ μέλλοντος Λεξικοῦ.

Ὁμοία ἀμοιβὴ καὶ χορηγία τῆς δαπάνης τοῦ τύπου, καὶ εἰς τὸν ὅσις μεταφράσῃ ἀπὸ τὰς ἀλλογενεῖς εἰς τὴν ἡμετέραν κοινὴν γλῶσσαν βιβλίον ὠφέλιμον εἰς τὸ γένος· ἐξ ἐκείνων μάλιστα τῶν βιβλίων, ὅσα συντείνουν εἰς τὸ νὰ καθαρίσωσι τὰς κεφα-

λὰς τοῦ ἀπαιδεύτου ὄχλου ἀπὸ τὰς μωρὰς δόξας, καὶ νὰ ἐμβάσωσιν εἰς τόπον αὐτῶν τὰς ὀρθὰς δόξας (1), αἱ ὁποῖαι, καθὼς εἶπα, διακρίνουσι τὰ φωτισμένα ἀπὸ τὰ βάρβαρα ἔθνη.

Θρυλλεῖται σήμερον εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην ἡ νέα μέθοδος τῆς παιδαγωγίας, εὕρημα τινὸς ὀνομαζομένου Πεσταλότζη, ὅστις ἐμαθήτευσε παιδαγωγοὺς ἄλλους πολλοὺς, οἱ ὁποῖοι ἔσπειραν εἰς πολλὰ μέρη τὴν διδασκαλίαν του. Τὸ νέον εὕρημα τοῦτο ἔχει πολλοὺς ἐπαινέτας, ὡς ἐπιτήδειον νὰ παραδίδῃ εὐκόλως τὰ παιδικὰ πρῶτα ἀναγκαῖα μαθήματα. Δὲν εἶναι ὅμως ὀλίγοι καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸ μὲ ἀδιαφορίαν. Ἴσως εὑρίσκονται καὶ ὅσοι τὸ στοχάζονται ὡς ἐπινόημα τερατολόγου. Τίνες τούτων ἔχουσι δίκαιον, ἡ μακρὰ πεῖρα θέλει τὸ δείξει (2).

---

(1) « Ἡ οὐ κοινὸν οἴει ἀγαθὸν σχεδὸν πᾶσιν ἀνθρώποις γίγνεσθαι κατὰ φανὲς ἕκαστον τῶν ὄντων ὅπη ἔχει; » Πλάτων Χαρμίδ. σελ. 166.

(2) Ἐμὲ δὲ ὅ, τι μάλιστα κινεῖ νὰ στοχάζωμαι τοῦ Πεσταλότζη τὸ εὕρημα ὠφέλιμον, εἶναι ἡ ἐξαίρετος φροντὶς νὰ εὐκολύνῃ εἰς τῶν παίδων τὰς κεφαλὰς τῶν ἀριθμητικῶν προβλημάτων τὰς λύσεις. Πολὺ ἀρχαιότερον τοῦ Πεσταλότζη ἐκατάλαβεν ὁ Πλάτων ὅσην ἔχει δύναμιν εἰς τὸ νὰ ἀκονίζῃ τὰς νεαρὰς ψυχὰς, καὶ νὰ τὰς κατευθύνῃ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἀληθείας, τῆς ἀριθμητικῆς ἡ ἕξις. Ἰδοὺ τί λέγει (Νόμ. Ε, σελ. 747) περὶ αὐτῆς· « Πρός τε γὰρ οἰκονομίαν, » καὶ πρὸς πολιτείαν, καὶ πρὸς τὰς τέχνας πάσας, ἓν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει » ΠΑΙΔΕΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ μεγάλην, ὡς ἡ περὶ τοὺς ΑΡΙΘΜΟΥΣ διατριβή. » Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τὸν νυστάζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει, καὶ εὐμαθῆ » καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνουν ἀπεργάζεται παρὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἐπιδιδόντα » θείᾳ τέχνῃ ». Καὶ ταῦτα μὲν ὁ θεῖος Πλάτων. Ὁ δὲ νοῦν ἔχων ἀναγνώστης ἂς σημειώσῃ καὶ τοῦτο τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας τὸ εὕρημα· καὶ ἂς μὴ προσέχῃ εἰς τὰς φλυαρίας τῶν ἀντιφιλοσόφων. Ταύτης, τὴν ὁποίαν ἔφερα τοῦ Πλάτωνος ῥῆσιν, οἱ μὲν ἀφιλόσοφοι γραμματικοὶ, ἐὰν τὴν παρέδιδαν εἰς τοὺς

Ὡς τόσον, τί βλάπτει νὰ σαλθῶσι δύο νέοι μὲ δαπάνην τοῦ Κοινοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ μόνον αὐτὸ τοῦτο, νὰ μαθητευθῶσι τὴν μέθοδον τοῦ Πεσταλότζη, καὶ νὰ τὴν ἐμβάσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα; Εἶναι καὶ τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Φιλοσοφίας παράγγελμα τὸ « Πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε (1).» Ἔπειτα ἡ συνήθης ἡμῶν μέθοδος τῆς παραδόσεως, καὶ τῶν λεγομένων κοινῶν γραμμάτων, καὶ τῶν Ἑλληνικῶν, καὶ ἁπλῶς ἡ παιδαγωγία, εἶναι τόσον διεσραμμένη, ὥστε χειροτέραν αὐτῆς νὰ δεχθῶμεν κίνδυνον κανένα δὲν τρέχομεν. Ἀπὸ τὸν νεωτερισμὸν τοῦτον ἐὰν ἄλλο δὲν κερδήσωσιν οἱ διδάσκαλοι, θέλουσι κἂν μάθει νὰ προσφέρωνται μὲ πατρικὴν ἡμερότητα πρὸς τὰ παιδία, καὶ νὰ ἐξορίσωσιν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τὴν σκυθικὴν ἀγριότητα καὶ βίαν, εἰς τὴν ὁποίαν πολλὰ δυστυχέστατα ἀνθρωπάρια χρεωστοῦν καὶ τὴν ἀπαιδευσίαν, καὶ τὰ δουλοπρεπῆ των φρονήματα (2).

νέους, ἤθελαν μὲ μεγάλην ἀκρίβειαν τοὺς διδάξει τὰ Διαβατικὰ καὶ τὰ Συγκείμενα, καὶ τὰς λοιπὰς τῆς Γραμματικῆς μωρολογίας, καὶ ὄχι τι περισσότερον· οἱ δὲ φιλοσοφοῦντες Εὐρωπαῖοι ἐρεύνησαν αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, καὶ τὴν ἔβαλαν εἰς ἔργον διὰ νὰ μάθωσιν ἀπὸ τὴν πεῖραν, ἐὰν ἀληθῶς εὐκολύνῃ τὴν παιδαγωγίαν ἡ συμβουλὴ τοῦ Πλάτωνος.

(1) Α. Θεσσαλονίκ. ε, 21.

(2) « Οὐδὲν μάθημα μετὰ δουλείας τὸν ἐλεύθερον χρὴ μανθάνειν. Οἱ μὲν « γὰρ τοῦ σώματος πόνοι, βίᾳ πονούμενοι, χεῖρον οὐδὲν τὸ σῶμα ἐπεργά- » ζονται· ψυχῇ δὲ βίαιον οὐδὲν ἔμμονον μάθημα . . . Μὴ τοίνυν βίᾳ, ὦ ἄρι- » στε, τοὺς παῖδας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀλλὰ παίζοντας τρέφε, ἵνα καὶ μᾶλ- » λον οἷός τ' ἦς καθορᾶν ἐφ' ὃ ἕκαστος πέφυκεν (Πλάτων, Πολιτ. Ζ, σελ. 536) ».

Μὲ δαπάνην τοῦ Κοινοῦ νὰ ἀνταμειφθῇ καὶ ὅσις ἀπὸ τοὺς γραμματισὰς, ἤγουν τοὺς παραδίδοντας τὰ Κοινὰ λεγόμενα γράμματα, ἐρευνήσῃ καὶ εὕρῃ τὸν ἡδύτερον καὶ συντομώτερον νὰ διδάσκῃ τὰ παιδάρια τοῦ ἀναγινώσκειν τὴν εἴδησιν τρόπον· ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀχώριστος πρέπει νὰ ἦναι τοῦ γράφειν καὶ τῆς ἀριθμητικῆς ἡ εἴδησις. Ὁ τρόπος οὗτος νὰ τελειωθῇ δὲν εἶναι δυνατὸν, ἐὰν εἰς τόπον τῶν ἑλληνιστὶ γραμμένων βιβλίων δὲν εἰσαχθῶσιν εἰς τὰ κοινὰ σχολεῖα βιβλία γραμμένα εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν· ἤγουν τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν λαλοῦσι καθ' ἡμέραν ἀναμεταξύ των τὰ παιδάρια εἰς τὰ σχολεῖα, καὶ ἀκούουσι λαλοῦντας εἰς τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους των γονεῖς. Μεγάλης γνώσεως χρείαν δὲν ἔχει νὰ καταλάβῃ τις, ὅτι εὐκολώτερον θέλει μάθει τὸ Γραικὸν παιδάριον τὸν συλλαβισμὸν, παραδείγματος χάριν, τῆς λέξεως ΝΕΡΟΝ (1), παρὰ τῆς λέξεως ΥΔΩΡ. Τὰ

---

(1) Μηδὲ ταύτης βαρβάρου. Ἰδοὺ τί λέγει περὶ αὐτῆς ὁ συγγραφεὺς τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ· « Ναρὸν, τὸ ὑγρόν. Παρὰ τῷ Νῶ ῥῆμα δηλοῖ (γρ. » ῥῆμα, ὃ δηλοῖ) τὸ Ῥέω. ὁ Μέλλων Νάσω, γίνεται (γρ. ἀφ' οὗ γίνεται) Να- » ρὸς, καὶ τὸ οὐδέτερον, Ναρόν. Σοφοκλῆς·

Πρὸς ναρὰ δὲ κρηναῖα χωροῦμεν ποτά.

« Οὕτω Φιλόξενος. Καὶ ἴσως ἡ συνήθεια, τρέψασα τὸ α εἰς ε, λέγει, Νερόν «. Συγγενὲς καὶ συγγενοῦς σημασίας τοῦ Νάω ῥήματος εἶναι τὸ Νέω, ἤγουν Πλέω, ἢ Κολυμβῶ· ὅθεν παράγεται τὸ Νηρὸν, συνώνυμον τοῦ Ναρὸν, καὶ ὁ Νέος (τὴν ἡλικίαν), ἐπειδὴ τὰ νέα εἶναι καὶ ὑγρότερα καὶ μαλακώτερα τὴν φύσιν παρὰ τὰ γηραιά· Τῆς κοινῆς λοιπὸν γλώσσης τὸ Νερὸν ἀδιαφόρως δύναται νὰ παραχθῇ καὶ ἀπὸ τὸ Ναρὸν, ὡς ὀνομάζομεν Βελανίδιον τὸ Βαλανί-

διοριζόμενα Γραικισὶ γραμμένα εἰς διδαχὴν τῶν παιδαρίων βιβλία πρέπει νὰ ἦναι, σύντομος Κατήχησις τῆς Θρησκείας, Ἐπιτομὴ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, Ἐκλογὴ ἀπὸ τοὺς μύθους τοῦ Αἰσώπου, καὶ Συλλογὴ μικρὰ γνωμῶν ἠθικῶν, σπριζομένων ὅλων καὶ ἀναλυομένων εἰς τὸ αὐτὸ τοῦτο ἠθικὸν ἀξίωμα, « Ὅ,τι δὲν θέλῃς νὰ κάμῃ ἄλλος εἰς σὲ, μηδὲ σὺ κάμνε εἰς » ἄλλον ». καὶ τὴν ἀντίστροφον αὐτοῦ πρότασιν. « Ὅ,τι θέλῃς » νὰ κάμῃ ἄλλος εἰς σὲ, κάμνε καὶ σὺ εἰς ἄλλον ». Οἱ ἰσχυρότεροι καὶ πλέον δυσεξάλειπτοι τύποι εἶναι τῆς νεαρᾶς ἡλικίας οἱ τύποι· ἐὰν ἦναι καλοὶ, αὐξάνονται καὶ ἰσχυροποιοῦνται μὲ τὴν εἰσέπειτα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν ἀπόκτησιν, ἢ τοὐλάχιστον γεννῶσι τὰς ὀρθὰς δόξας, τὰς ὁποίας εἶπα ὅτι ἀρκοῦν εἰς τοῦ βίου τὴν κυβέρνησιν τοῦ ἀσόφου καὶ ἀνεπιστήμονος λαοῦ. Τὸν ὅστις ἐξεναντίας δὲν ἔλαβεν οὐδεμίαν ἀγωγὴν παιδικὴν, ἢ τὴν ἔλαβεν κακὴν, τόσον ὀλίγον δύνανται αἱ ἐπιστῆμαι νὰ διορθώσωσι μετέπειτα, ὥστε καὶ τὸν κάμνουσι πολλάκις καὶ παρ' αὐτοὺς τοῦ ἀσόφου καὶ παντάπασιν ἀπαιδεύτου ὄχλου τοὺς ἀχρείους ἀχρειότερον (1).

διον, καὶ ἀπὸ τὸ Νηρὸν, ὡς ὀνομάζει ὁ Ὅμηρος (Ὀδυσσ. Ε, 402) καὶ ἡ κοινὴ συνήθεια Ξερὸν, τὸ Ξηρόν.

(1) Ἂς ἀκούσωμεν καὶ πάλιν τὸν Πλάτωνα (Νόμ. Ζ, σελ. 819) τί λέγει περὶ τούτου. Καιρὸς εἶναι νὰ ἐρευνήσωμεν τὰς ἐννοίας τῶν προγόνων ἡμῶν, τῶν ὁποίων ἕως τώρα δὲν ἐρευνήσαμεν ἄλλο παρὰ τὰς λέξεις. « Μᾶλλον δ' » ἔτι δέδοικα τοὺς ἡμιμένους μὲν αὐτῶν τούτων τῶν μαθημάτων, κακῶς δ' ἡμ- » μένους· οὐδαμοῦ γὰρ δεινὸν, οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πάντων, οὐδὲ » μέγιστον κακὸν, ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς

Ἀπὸ τὸ Κοινὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ λαμβάνῃ μισθὸν ἀνάλογον τῆς ἀξίας του ὁ Γραμματεὺς τοῦ Πατριάρχου· ὅσις πρέπει ὄχι μόνον ἀκριβῶς νὰ γνωρίζῃ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ νὰ ἦναι καὶ τῶν μαθημάτων, καὶ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς φωτισμένης Εὐρώπης γλωσσῶν εἰδήμων. Τὸ Πατριαρχεῖον εἶναι τρόπον τινὰ Ἡγεμονικὴ αὐλή· καὶ τὰ ἀπ' αὐτὴν ἐξερχόμενα, εἴτε ψηφίσματα, εἴτε γράμματα ἐγκύκλια, πρέπει νὰ ἦναι τοιαῦτα,

---

« γίγνεται πολὺ μείζων ζημία. ». Καὶ ἡ αἰτία εἶναι, ὅτι ὁ στερηθεὶς τῆς παιδικῆς ἀγωγῆς μηδὲ τὰς ἐπιστήμας εἶναι καλὸς νὰ μεταχειρισθῇ εἰς ἰδίαν ἢ τῶν ἄλλων ὠφέλειαν, καθὼς πάλιν ἀλλαχοῦ (Εὐθυδήμ. σελ. 289) λέγει ὁ αὐτὸς Πλάτων, » Οὐδέ γε τῆς ἄλλης ἐπιστήμης ὄφελος γίγνεται οὐδέν, οὔτε » χρηματιστικῆς,, οὔτε ἰατρικῆς, οὔτε ἄλλης οὐδεμιᾶς, ἥτις ποιεῖν τι ἐπίστα- » ται, χρῆσθαι δὲ μή, ᾧ ἂν ποιήσῃ. . . οὐδὲ εἴγε εἴτις ἐστὶν ἐπιστήμη, ὥστε » ἀθανάτους ποιεῖν, ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τῇ ἀθανασίᾳ χρῆσθαι, οὐδὲ ταύτης » ἔοικεν ὄφελος οὐδέν ». Ὅτι περισσότερα βλάπτονται παρὰ ὠφελοῦνται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ ἀπ' αὐτὰς ἀκόμη τὰς ἐπιστήμας, ὅσοι δὲν ἦλθαν εἰς αὐτὰς ὡπλισμένοι μὲ τὴν ἀποκτωμένην διὰ τῆς παιδικῆς ἀγωγῆς φρόνησιν, τὸ μαρτυροῦσι μάλιστα οἱ ἀντιφιλόσοφοι· αἱ πράξεις, οἱ λόγοι, ἁπλῶς ἡ διαγωγή των ὅλη εἶναι πλέον μωρὰ ἀφ' ὅτι ἤθελεν εἶσθαι, ἂν ἦσαν ὁλότελα ἀμαθεῖς. Εἰς τοὺς τοιούτους μωροσόφους ἀπρόβλεπων ὁ Ἀριστοφάνης τῆς Γαλλίας, ἔλεγεν,

Un sot savant est sot plus qu'un sot ignorant,

Ἀπ' ἀγράμματον μωρὸν μωρὸς σοφὸς μωρότερος.

Μακάριοι, ἐὰν οἱ γονεῖς αὐτῶν ἀντὶ νὰ τοὺς παραδώσωσιν εἰς διδάσκαλον, τοὺς ἔκαμναν ὑδροφόρους ἢ ξυλοφόρους· ἡ μωρία των ἤθελε κἂν εἶσθαι ὀλιγώτερον φανερά.

ὁποῖα καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας μεταφραζόμενα νὰ φαίνωνται καλά. Ἕως τώρα ἡ κοινὴ τοῦ γένους ἀρρωστία δὲν ἐσυγχώρει εἰς τὸ Κοινὸν μήτε μισθοὺς μεγάλους νὰ δίδῃ, μήτε μὲ μισθὸν μικρὸν νὰ εὕρῃ ἄξιον καὶ τοῦ Πατριάρχου, καὶ τοῦ γένους ὅλου, Γραμματέα. Τὸ δυσύχημα ἦτο μέγα· ἀλλ' εἰς τοὺς Γραικοὺς μόνους γνωσόν. Ἀφοῦ ὅμως τὰ φωτισμένα τῆς Εὐρώπης ἔθνη, μαθόντες τὴν εἰς τὰ καλὰ κίνησιν τῆς Ἑλλάδος, ἔγιναν περιεργότεροι τῆς κατασάσεως τῶν Γραικῶν, δὲν εἶναι πλέον συγχωρημένον νὰ ἐξέρχωνται ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον γράμματα, καὶ τοῦ φωτιζομένου ἔθνους, καὶ τοῦ ἐνδόξως εἰς αὐτὸ πατριαρχεύοντος ἀνάξια (1).

Ἔχει χρείαν καὶ ἡ Πατριαρχικὴ Τυπογραφία διορθώσεως πολλῆς καὶ τελειώσεως, ἥτις πρέπει καὶ αὐτὴ νὰ γενῇ μὲ δαπά-

---

(1) Εἰς τὴν νεαράν μου ἡλικίαν ἡ σύνταξις τῶν ἐγκυκλίων ἦτον ἀλλόκοτον καὶ τερατῶδες πρᾶγμα. Καὶ τί ἄλλο παρὰ τέρατα ἐδύνατο νὰ γεννήσῃ τῶν τότε Γραμματέων ἡ μὲ μόνον τῶν καλῶν γραμματικῶν τὸν ἄνεμον ἐγγαστρωμένη κεφαλή; Χαίρω σήμερον ἀκούων ὅτι μηδὲ τοῦτο τῆς κοινῆς δυστυχίας τὸ μέρος ἔφυγε τὸν ὀξυδερκέστατον τοῦ σεβασμιωτάτου ἡμῶν Πατριάρχου ζῆλον. Διὰ νὰ ἔχῃ τὸ Πατριαρχεῖον ἄξιον τοῦ γένους Γραμματέα, πρέπει νὰ στοχάζεται τὸν εἰς τοῦτο τὸ ἔργον ἐπιτήδειον, ὄχι ὡς μισθωτὸν, ἀλλ' ὡς φίλον καὶ σύμβουλον τοῦ πατριαρχεύοντος. Τοιούτου ὑπουργήματος ἐὰν ἤμην ἄξιος, μηδ' αὐτοὺς τοῦ Κροίσου τοὺς θησαυροὺς δεχθῆν ἤθελα μισθὸν, ἂν ὁ μισθοδότης μ' ἐμεταχειρίζετο ὡς μισθωτόν. Εἰς τοὺς ἀντιφιλοσόφους πρέπει καὶ τὸ νὰ γίνωνται ἀνδράποδα· ἀλλ' ὁποῖον ἐγὼ ἐπιθυμῶ τὸν Πατριαρχικὸν Γραμματέα, ὁ τοιοῦτος δὲν ἐδαπάνησε μέγα μέρος τῆς ζωῆς του εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ ἔπειτα τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἱδρώτων ἀμοιβὴν, Εἴλωτος μερίδα καὶ τάξιν.

νην τοῦ Κοινοῦ. Ἐπειδὴ ἡ φωτισμένη Εὐρώπη ἔκρινε φρονῆτίδος ἄξιον πρᾶγμα τὴν καλλονὴν καὶ τελείωσιν τῶν χαρακτήρων τῶν γραμμάτων πάσης γλώσσης, καιρὸς εἶναι καὶ εἰς ἡμᾶς, τοὺς προθυμουμένους νὰ ἐμβάσωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας νὰ μιμηθῶμεν καὶ τοῦτο τῆς Εὐρώπης τὸ καλόν. Χρεωστεῖται, ὡς εἰς δῶρον οὐρανοῦ καὶ θεῖον εὕρημα, εἰς τὴν τυπογραφίαν ἡ τοιαύτη φροντίς. Αὐτὴ μόνη ἐνίκησε τὸν πανδαμάτορα χρόνον, φυλάξασα τὰ σοφὰ τῶν παλαιῶν φιλοσόφων καὶ προγόνων ἡμῶν παραγγέλματα· αὐτὴ μόνη, κατασήσασα κοινὴν τὴν ἀνάγνωσιν τῶν παλαιῶν καὶ νέων συγγραμμάτων, ἔσπειρε τὰς ὀρθὰς δόξας εἰς τὸν κοινὸν λαὸν, καὶ ἐφώτισε πολλὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης· αὐτὴ καὶ σήμερον. ὡς ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, ταράττει τὴν κολυμβήθραν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ βαπτίζει εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὰ πολλὰ καὶ μακρά της ἀῤῥωστήματα, καὶ νὰ τὴν καθαρίσῃ ἀπὸ τὸν ῥύπον τῆς ἀπαιδευσίας· αὐτὴ τέλος πάντων, σπείρουσα καὶ τῶν ἀπανθρώπων (1), ἀντιφιλοσόφων τὰ ληρώδη καὶ ἀσύντακτα συντάγματα, ἀποδείχνει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ τῆς Φιλοσοφίας τὴν γιγάντειον ἰσχὺν, καὶ τῶν πυγμαίων αὐτῆς ἐχθρῶν τὰ γελοῖα καὶ βωμολόχα παλαίσματα (2).

---

(1) « Ὁπότε γάρ τοι τὸ φιλοσοφεῖν αἰσχρὸν ἡγησαίμην εἶναι, οὐδ' ἂν ἄνθρωπον νομίσαιμι ἐμαυτὸν εἶναι, οὐδ' ἄλλον τὸν οὕτω διακείμενον ». Πλάτ., » Ἐραστ. ἢ περὶ Φιλοσοφ. σελ. 133.

(2) Τόσον εἶναι γυμνὰ καὶ ἀπὸ Γραμματικὴν καὶ ἀπὸ Λογικὴν τῶν κακοδαιμόνων τούτων ἐχθρῶν τῆς Φιλοσοφίας τὰ συνταγμάτια, ὥστ' ἀπὸμόνην τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν δύναται καὶ μετρίας γνώσεις ἄνθρωπος νὰ συμπεράνῃ τὴν ὑπεροχὴν τῆς Φιλοσοφίας.

Ἐν ἀφ' ὅσα ἐπροξένησεν εἰς τὴν πολιτικὴν τῶν ἀνθρώπων κοινωνίαν ἡ τυπογραφικὴ τέχνη καλὰ, εἶναι καὶ αἱ πολιτικαὶ καὶ φιλολογικαὶ Ἐφημερίδες. Πρὶν εὑρεθῇ ἡ τυπογραφία, τῆς Φιλοσοφίας ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος ἡ διάδοσις, ἢ δὲν ἐγίνετο παντάπασιν, ἢ ἐγίνετο μὲ μεγάλην ἀργοπορίαν. Εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα, μέρος τῆς Εὐρώπης πολλὰ μικρὸν, ἐχρειάζοντο πολλάκις ἔτη πολλὰ νὰ γνωρισθῶσιν αἱ εἰς ἐπιςήμας ἢ τέχνας νέαι εὑρέσεις μιᾶς πόλεως εἰς ἄλλην ὄχι πολλὰ μακρυσμένην πόλιν· ὅπου τὴν σήμερον ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρα τῆς Εὐρώπης ὅλης ἀναγγέλλεται εἰς ὀλιγωτάτων ἡμερῶν διάςημα ὅ,τι νέον εὑρεθῇ εἰς ἑκάστην αὐτῆς πόλιν. Πόση εἶναι τῆς τοιαύτης ταχύτητος ἡ ὠφέλεια εὔκολα θέλει τὸ καταλάβει, ὅςις συλλογισθῇ ὅτι μία ἀληθείας εὕρεσις γίνεται βαθμὸς καὶ χειραγωγία εἰς δευτέρας εὕρεσιν, καὶ πάλιν εἰς τρίτης ἄλλης αὖτη, καὶ οὕτω καθεξῆς· καὶ ὅτι ἡ ταχύτης διαδόσεως συντέμνει καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐρεύνης ἁπλῶς τῶν καλῶν, ἐπειδὴ ὁ καταγινόμενος εἰς ἔρευναν τινὸς, ὅταν μάθῃ τὴν ἀπ' ἄλλον εὕρεσιν τοῦ ζητουμένου, μεταβαίνει φυσικὰ εἰς ἔρευναν ἄλλου, καὶ δὲν τρίβει τὸν καιρὸν ματαίως νὰ ζητῇ τὰ εἰρημένα. Συμπεραίνεται ἐκ τούτου, ὅτι ἤθελε πολὺ ταχύνει τὴν εἰς τὸ καλὸν τῆς Ἑλλάδος προκοπὴν καὶ βελτίωσιν Ἐφημερὶς πολιτοφιλολογικὴ, γραμμένη εἰς τὴν κοινῶς λαλουμένην γλῶσσαν, ἤγουν Ἐφημερὶς ἐρανισμένη ἀπὸ τὰς πολιτικὰς καὶ φιλολογικὰς τῶν φωτισμένων τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν Ἐφημερίδας, ἔπειτα καὶ ἀπὸ τὰς εἰδήσεις τῶν ἰδίως συμβαινόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ἐφημερὶς ὅμως αὕτη, διὰ νὰ κτυ-

πήσῃ ὄντως τὸν διὰ τὸν ὁποῖον γράφεται σκοπὸν, πρέπει νὰ συντάσσεται ἀπὸ κάλαμον Φιλοσόφου, τοιούτου δηλαδὴ ἀνδρὸς, ὁποῖος νὰ διαλέγῃ μὲ κρίσιν ἀπὸ τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας ὅ,τι εἶναι ἀληθῶς ὠφέλιμον εἰς τὴν παροῦσαν τῆς Ἑλλάδος κατάστασιν, καὶ νὰ ἀποβάλλῃ ὅσα δὲν συντείνουσιν εἰς τὸν σκοπόν του, ἢ καὶ τὸν πλανῶσιν ἀπ' αὐτόν (1). Τὸ Κοινὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως εὔκολα δύναται νὰ προξενήσῃ καὶ τοῦτο τὸ καλὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν χορηγήσῃ εἰς κἀνένα λόγιον ἄνδρα τοῦ γένους, κάτοικον τῆς Βενετίας, ἢ τῆς Αὐστριακῆς Βιέννης (2), τὴν ἀναγκαίαν δαπάνην εἰς τὴν σύνταξιν καὶ διὰ τύπου ἔκδοσιν τῆς Ἐφημερίδος.

Εἶναι σχεδὸν ἀναρίθμητα ὅσα ἄλλα δύναται νὰ προξενήσῃ

---

(1) Τοῦτο μάλιστα σημειοῦται διὰ τὸ Πολιτικὸν μέρος τῆς Ἐφημερίδος. Ὁ Γραικὸς ἀναγνώστης δὲν ἔχει χρείαν νὰ μάθῃ πότε κοιμῶνται καὶ πότε ἐξυπνίζονται οἱ Ἡγεμόνες τῆς Εὐρώπης, πότε ὑπάγουν εἰς τὸ θέατρον, ἢ εἰς τὸ κυνήγιον, ἢ πότε συγχροτοῦν χοροὺς καὶ συμπόσια. Ὅ,τι μάλιστα συμφέρει εἰς αὐτὸν νὰ ἠξεύρῃ εἶναι τῶν καλῶν αἱ καλαὶ πράξεις Ἡγεμόνων· τίς ἀπ' αὐτοὺς ἔχει ὅμμα ἄγρυπνον εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς βασιλείας του, τίς ὑπερασπίζει τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, καὶ ἀνταμείβει κατ' ἀξίαν τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς ἐπιστήμονας. τίς ἀσχολεῖται εἰς τὴν αὔξησιν τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, μηδὲ καταγίνεται εἰς ἄλλο παρὰ τὴν εὐδαιμενίαν τῶν ὑπηκόων, πρὸς τοὺς ὁποίους προσφέρεται, ὡς πατὴρ πρὸς τέκνα. Ταῦτα περὶ τῶν χρηστῶν καὶ φιλοσόφων Ἡγεμόνων, τῶν ὁποίων ἡ μνήμη θέλει μείνει ἀθάνατος. Τῶν μὴ τοιούτων ὁ Γραικὸς Ἐφημεριδογράφος ἂς ἱστορῇ ἁπλῶς τὴν ἀμέλειαν, ἐὰν ἦναι ἀκίνδυνος ἡ ἱστορία· εἰ δὲ μή, ἂς σιωπᾷ περὶ αὐτῶν, ὡς περὶ ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι καὶ πρὶν ἀποθάνωσιν ἀπέθαναν.

(2) Ἐπιτηδειότερον εἰς τοιαύτης Ἐφημερίδος σύνταξιν δὲν γνωρίζω παρὰ τὸν σοφὸν Ἀρχιμανδρίτην καὶ φίλον μου Ἄνθιμον τὸν Γαζῆν.

εἰς τὸ γένος καλὰ τὸ Βυζαντινὸν τοῦτο κοινὸν σύστημα· ἀλλὰ μήτ' ἡ μνήμη μου τὴν ὥραν ταύτην μὲ βοηθεῖ, μήτε τὴν βοήθειαν τῆς μνήμης ν' ἀναμένω ὁ καιρὸς μὲ συγχωρεῖ. Τοῦτο μόνον, πρὶν δώσω τέλος εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Αὐτοσχεδίων τούτων σχασμῶν, ἐξανάγκης πρέπει νὰ προσθέσω. Ὡς ὁ φρόνιμος, παρόμοια καὶ ὁ ἄφρων ἐμπορεῖ πολλάκις νὰ νομοθετήσῃ καὶ νὰ διατάξῃ, εἰς ἰδίαν ἢ κοινὴν ὠφέλειαν, πράγματα φρόνιμα. Ἀλλ' εἰς τοῦτο διαφέρει ὁ πρῶτος ἀπὸ τὸν δεύτερον, ὅτι τοῦ μὲν ἄφρονος τὰ ἔργα, ὡς ἀπὸ πρόσωρινὴν καὶ τυχηρὰν φρόνησιν γινόμενα, εἶναι καὶ προσωρινά· ὁ δὲ φρόνιμος ἀποβλέπει ὄχι μόνον εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ καλοῦ, ἀλλὰ καὶ φροντίζει περισσότερον πῶς νὰ τὸ σώσῃ καὶ νὰ τὸ φυλάξῃ· καὶ τότε μόνον σχάζεται τὸ ἔργον τέλειον, ὅταν τὸ κάμῃ καὶ μόνιμον (1). Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αἱ κοινωφελεῖς μεγάλαι πράξεις πράττονται ἀπὸ τοὺς ἡγεμόνας τῶν ἐθνῶν· ἀλλ' εἰς ἀπαίδευτον ἔθνος εἶναι πρᾶγμα πολλὰ σπάνιον Ἡγεμὼν μεγαλουργὸς καὶ φρόνιμος, καὶ ἀκόμη σπανιώτερον, ἐὰν εὑρεθῇ τοιοῦτος, τὸ ν' ἀφήσῃ καὶ διά-

(1) « Ὥστε σχεδὸν ἡ νομοθεσία τέλος ἂν ἡμῖν ἔχοι. Τῶν πάντων δ' ἑκάστο- » τε τέλος, οὐ τὸ δρᾶσαί τι σχεδὸν, οὐδὲ τὸ κτήσασθαι κατοικίσαι τ' ἐστίν· » ἀλλὰ τῷ γεννηθέντι σωτηρίαν ἐξευρόντα τελέως ἀεί, τότ' ἤδη νομίζειν πᾶν » ὅσον ἔδει πραχθῆναι πεπρᾶχθαι· πρότερον δ' ἀτελὲς εἶναι τὸ ὅλον ». Πλάτων, Νόμ. ΙΒ, σελ. 960. Μᾶς ἐδίδαξε καὶ ἡ Θρησκεία τὴν διαφορὰν ταύτην μὲ τὴν σοφὴν παραβολὴν τοῦ φρονίμου καὶ τοῦ μωροῦ (Ματθ. Ζ, 24), τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος « ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν », καὶ ὁ δεύτερος » ἐπὶ τὴν ἄμμον «.

δοχον ὅμοιον αὐτοῦ. Καὶ τί συμβαίνει ἐκ τούτου; ὅσα καλὰ κτίσῃ ὁ μεγαλουργὸς καὶ φρόνιμος Ἡγεμὼν, τ' ἀφανίζει, ὡς ἀνεμοσρύβιλος, ὁ μωρὸς καὶ σαρδανάπαλος αὐτοῦ διάδοχος. Ἐὰν ὅλων τῶν ἐθνῶν ἡ ἱσορία δὲν ἦναι ἱκανὴ, ἀρκοῦν τὰ πρὸ μικροῦ συμβάντα ν' ἀποδείξωσι τοῦ λεγομένου τὴν ἀλήθειαν.

Διὰ νὰ μὴ λοιπὸν συμβῇ τοιαύτη δυσυχία, εἰς ὅσα καλὰ δύναται καὶ μέλλει νὰ προξενήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Κοινότης τῆς Κωνσαντινουπόλεως, ἔπρεπεν ὁ νῦν πατριαρχεύων νὰ ἦναι ἀθάνατος. Ἀλλὰ τοιαύτην ἀθανασίαν εὔχεται τὸ γένος ὅλον εἰς αὐτὸν, νὰ τὴν προξενήσῃ εἶναι τῶν ἀδυνάτων. Δυνατὸν ὅμως εἶναι νὰ θεραπευθῇ τὸ ἀθεράπευτον τοῦτο τοῦ σωματικοῦ θανάτου κακὸν μὲ τὴν ἀθανασίαν τῆς διαδοχῆς Ἱεραρχῶν ὁμοίων τοῦ νῦν Πατριαρχεύοντος, ἐὰν εἰς τὸ ἑξῆς ἡ ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου γίνεται μὲ κρίσιν ἀπὸ τὸ Κοινὸν, καὶ ὁ Πατριαρχικὸς θρόνος δὲν δίδεται πλὴν εἰς ἐκεῖνον ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, ὅσις ἔχει παιδείαν ἑνωμένην μὲ τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ζῆλον παρὰ τοὺς ἄλλους περισσοτέραν, ὡς εἰς μόνον ἐπιτήδειον καὶ νὰ φυλάξῃ, καὶ ν' αὐξήσῃ, ὅσα ὁ προκάτοχος αὐτοῦ ἐπροξένησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καλά. Καιρὸς εἶναι λοιπὸν νὰ κλεισθῇ ἀσυμπαθῶς ἡ εἴσοδος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους καὶ τῆς κοινῆς δόξης ἀφροντίσους ποιμένας (ἐὰν κατὰ δυσυχίαν εὑρίσκονται τοιοῦτοι), διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ πάντα κίνδυνον ἡ ἀναγέννησις τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ καιρὸς εἶναι τοιοῦτος, ὁποῖος νὰ ἀθανατίσῃ τὴν μνήμην τοῦ σήμερον εὐτυχῶς πατριαρχεύοντος εἰς τὸ γένος. Τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς ἡ ἀδέκαστος κρίσις θέλει συντάξει τὴν ἱσορίαν τῆς ἀναγεννήσεως τῶν Ἑλλήνων, καὶ δώσει εἰς καθὲν' ἀπὸ τοὺς

συνεργήσαντας εἰς ταύτην τὴν ὀφειλομένην εἰς ἕκαστον δόξαν καὶ τιμήν· εἰς καθένα θέλει διορίσει ἀπροσωπολήπτως τὸν ἁρμόζοντα εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν ἑκάστου τόπον. Ὁ πρῶτος τόπος χρεωστεῖται δικαίως εἰς τὸν ἡμέτερον Πατέρα καὶ Πατριάρχην.

Ὁ καιρὸς εἶναι τοιοῦτος, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ οἱ δεύτεροι, καὶ οἱ τρίτοι, καὶ οἱ καθεξῆς τόποι εἶναι ἔνδοξοι καὶ ζηλωτοί. Μακάριος, ὅστις λάβῃ τόπον συνεργοῦ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους, καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι ὁ ἔσχατος. Ἄθλιος, ὅστις διὰ τὴν λήθαργον ἀδιαφορίαν του δὲν εὕρῃ τόπον εἰς αὐτήν· καὶ τῶν ἀθλίων ἀθλιέτερος, ὅστις, ἀντὶ νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν θαυμασὴν τῆς Ἑλλάδος ἀνέγερσιν, σπουδάζῃ μὲ παντοίους τρόπους νὰ τὴν ἐμποδίσῃ. Ν' ἀθανατισθῇ βέβαια μέλλει καὶ τοῦ τοιούτου κακοδαίμονος τὸ ὄνομα· ἀλλ' ἡ ἀθανασία του ὁμοιάζει τὴν ἀθανασίαν ἐκείνου, ὅστις ἐπυρπόλησεν ἓν ἀπὸ τὰ ἑπτὰ θαυμάσια τοῦ κόσμου, τὸν περιβόητον ναὸν τῆς Ἐφέσου.

Ὁ καιρὸς εἶναι τοιοῦτος, πλούσιοι τοῦ γένους, ὁποῖος νὰ παραδώσῃ τὰ ὀνόματά σας εἰς τοὺς μακαρισμοὺς τῆς ἐπερχομένης γενεᾶς, ἐὰν προσφέρετε μετὰ χαρᾶς εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς πατρίδος τὸ περίσσευμα τοῦ πλούτου. Ἂν ὄχι ἄλλο, κἂν ἡ πεῖρα ἔπρεπε νὰ σᾶς διδάξῃ τί φθοροποιὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ βαρβαρότης. Ἐσυλλογίσθητε ποτὲ διὰ ποίαν αἰτίαν ὁ πλοῦτος μόλις διαβαίνει εἰς τοὺς υἱοὺς, σπανιώτατα εἰς τοὺς ἐγγόνους, καὶ ποτὲ σχεδὸν παρέκει δὲν ὑπάγει; Ἡ κοινὴ τοῦ γένους ἀπαιδευσία ἦτον ἕως τώρα ἡ αἰτία. Τύχης ἔργον γίνεται πολλάκις ἡ ἀπόκτησις τοῦ πλούτου· ἀλλ' ἡ φύλαξις αὐτοῦ χρειάζεται νοῦν

φωτισμένον. Ἀφίνετε μυριάδας χρυσίου εἰς κληρονόμους, τῶν ὁποίων διὰ τὴν παιδείαν δὲν ἐλάβετ' οὐδεμίαν φροντίδα, μήτε δαπάνην ἐκάμετε κἀμμίαν. Δὲν ἐντρέπεσθε νὰ κατοικῆτε πόλεις ὀρφανὰς ἀπὸ ἐπισημῶν σχολεῖα; ἢ νομίζετε ὅτι ἐπληρώσατε τὸ πρὸς τὴν πατρίδα χρέος ἀπαραίτητον μοιράζοντες κατὰ σάββατον ὀλίγας φόλας εἰς ὀλίγα ἀνθρωπάρια ἀργὰ, ἢ ἐλευθερόνοντες ἀπὸ τὴν φυλακὴν κἀνένα χρεωκόπον τὰς παραμονὰς τῶν ἐπισημοτέρων ἑορτῶν; Τότε μόνον γίνεται θεάρεσος ἡ ἐλεημοσύνη, ὅταν γίνεται μὲ κρίσιν· τότε μόνον εἶναι γέννημα φιλανθρωπίας, ὅταν κόπτῃ τὰς αἰτίας τῆς πτωχείας, ὄχι ὅταν τρέφῃ καὶ αὐξάνῃ διὰ τῆς ἀργίας τὴν πτωχείαν (1). Καὶ μέγα μέρος τοῦ πλούτου, διὰ τὸν ὁποῖον ἐπαίρεσθε, ἂν μοιράσετε εἰς τοὺς ψωμοζήτας, αὐτοὶ θέλουσι διαπαντὸς μείνει ψωμοζῆται. Μικρὸν μέρος ἂν προσφέρετε εἰς τὴν πατρίδα, ἡ πατρὶς θέλει τὸ μεταχειρισθῆν εἰς τὸ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τῶν ψωμοζητῶν τὴν καταισχύνην (2). Ἄλλα παρὰ ταῦτα ἐὰν εὑρεθῇ τις τόσον τολμηρὸς ὥστε νὰ σᾶς διδάξῃ, σᾶς διδάσκει, πιστεύσατέ με, φίλοι πλούσιοι, Ἀλκ..., ὄχ' Εὐαγγελίου διδαχήν.

Ὁ καιρὸς εἶναι τοιοῦτος, πέντητες τοῦ γένους, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ συνδράμετε καὶ σεῖς εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, ὄχι

---

(1) « Καλῶς δὲ εἶχε, μὴ τοιαύτας τινὰς ἀφορμὰς ἐπινοεῖν, αἳ τὴν πενίαν » τηροῦσι, παραβοηθοῦσαι μόνον αὐτῇ, ἀλλ' αἳ τέλεον ἐξαιρήσουσι « . Λουκιανὸς, Περὶ τῶν ἐπὶ μισθ. συνόντ. § 5.

(2) Ἀπὸ τοιαύτην καταισχύνην ἐλευθερόνεται σήμερον ἡ Γαλλία δι' αὐτοκρατορικοῦ ψηφίσματος.

μὲ χρήματα, τῶν ὁποίων εἶσθε σερημένοι, ἀλλ' ἀκούοντες προθύμως καὶ ἐνισχύοντες τοὺς ὅσοι σπουδάζουν νὰ σᾶς ἐλευθερώσωσιν ἀπὸ τὴν πενίαν, πολλαπλασιάζοντες διὰ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν τὰ πρὸς ζωὴν ἀναγκαῖα χρήματα. Ἡ γῆ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθητε καὶ ζῆτε, εἶναι « Γῆ σίτου, καὶ οἴνου, » καὶ ἄρτων, καὶ ἀμπελώνων (1)»· καὶ ὅμως ἡ ἀπαιδευσία (2) ἔρριξεν ὡς κεραυνὸν εἰς τὰς κεφαλὰς ὅλων ἡμῶν τὴν

---

(1) Ἡσαΐου λς', 17.

(2) Οἱ ὑπερασπισταὶ καὶ φίλοι τῆς ἀπαιδευσίας αἰτιῶνται τὰς ἁμαρτίας. Ἐὰν νοῶσι τὰς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας ἁμαρτίας, ἔχουν δίκαιον κἂν εἰς τοῦτο γονιμωτέραν ἄλλην ἁμαρτημάτων αἰτίαν παρὰ τὴν ἀπαιδευσίαν δὲν γνωρίζω. Ἀλλὰ κατ' αὐτοὺς εἶναι καὶ τὰ φωτισμένα ἔθνη ἁμαρτωλά, καὶ τόσον ἁμαρτωλά, ὥστ' οἱ ἀναμάρτητοι οὗτοι τοῦ γένους ὁδηγοὶ συμβουλεύουν τοὺς Γραικοὺς νὰ ἀπέχωσι μακράν, διὰ τοῦ μολυσμοῦ τὸν φόβον ἀπὸ τὴν φωτισμένην Εὐρώπην. Ἐὰν λέγωσι τὴν ἀλήθειαν, τί ἄλλο συμπεραίνεται ἐκ τούτου, πλὴν ὅτι ἡ Φιλοσοφία δὲν ἐτελείωσεν ἀκόμη τὸ στάδιόν της, καὶ ὅτι ἂν οἱ τρέχοντες τὸν δρόμον αὐτῆς μόλις δύνανται νὰ χαλινώσωσι τὰ πάθη των, ἀσυγκρίτως πλέον ἀφειμένοι εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ ἦναι ὅσοι καὶ ὡς δρόμον ἀπωλείας τὸν ἀποστρέφονται. Τοῦτο εἶναι βέβαιον ἀναντιῤῥήτως, ὅτι τῶν ἐθνῶν ἡ ἡμερότης εἶναι πάντοτε ἀνάλογος μὲ τὴν παιδείαν αὐτῶν. Τὴν Ἑλλάδα κατοικοῦν καὶ ἄλλα ἔθνη παρὰ τοὺς ὄχι σήμερον φωτιζομένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν Γραικοὺς, ἀπαιδευτότερα. Τίνων ἦσαν ἢ εἶναι ἀγριότερα τὰ ἤθη; Τῶν ἀπαιδευτοτέρων ἀπεκρίνεται ἡ πεῖρα. Παρὰ τῆς Εὐρώπης τὰ λοιπὰ ἔθνη τὸ πλέον πεπαιδευμένον εἶναι οἱ Γάλλοι, καὶ διὰ τοῦτο τὸ πλέον ἥμερον καὶ πλέον φιλάνθρωπον, ὡς τὸ δείχνει πάλιν ἡ πεῖρα. Τίνες ἐταράχθησαν εἰς τὴν τόσον ἀναίσχυντον ἀδικίαν τοῦ Βαρθόλδου, ὅστις ἐχόρευσεν ἀγάνδρως ἐπάνω τοῦ καταπληγωμέ-

» καὶ ἀργίαν, καὶ τὰς νουμηνίας ὑμῶν, καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν, » μισεῖ ἡ ψυχή μου κ. τ. λ. »;

Ὁ καιρὸς εἶναι τοιοῦτος, ὦ νέοι τῶν ἐπιστημῶν σπουδασταὶ, ὥστε νὰ παραδώσετε καὶ σεῖς, ἕκαστος κατὰ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τὰ ὀνόματά σας εἰς τῆς ἐρχομένης γενεᾶς τὰς εὐλογίας, ἐὰν οἱ καθημερινοί σας κόποι κατευθύνωνται εἰς ἕνα μόνον σκοπὸν, τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος. Τοῦ Πυθαγόρου, τοῦ Θάλητος, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Εὐδόξου, γνωστὰ σᾶς εἶναι τὰ ἀείμνηστα ὀνόματα, γνωσταὶ καὶ αἱ περιηγήσεις, τὰς ὁποίας ἔκαμαν οἱ φιλόσοφοι οὗτοι, διὰ νὰ συνάξωσι πανταχόθεν εἴτι καλὸν ἐδύναντο νὰ φέρωσιν εἰς τὴν πατρίδα των. Εἰς τόπον ἐκείνων εἶσθε σήμερον ἐσεῖς· ἀλλὰ τόσον εὐτυχέστεροι παρ' ἐκείνους, ὅσον

τῶν φωτισμένων καὶ ἀπὸ φωτισμένους Ἡγεμόνας κυβερνωμένων ἐθνῶν αἱ πόλεις, ὅθεν τὸ θανατικὸν ἀπεκλείσθη, καὶ ὅπου, ἂν ἐμβῇ, δὲν ἀποδίδεται εἰς τοῦ θεοῦ τὴν ὀργὴν, ἀλλ' εἰς τῶν φυλάκων τὴν ἀπροσεξίαν καὶ ἀμέλειαν. Δεύτερον τῆς ἀπαιδευσίας κακὸν βλασφημοῦμεν τὸν Βαπτιστὴν τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ τὸν ὑποθέτομεν τόσον φιλεδόξου ψυχῆς ἅγιον, ὥστε νὰ προσμένῃ ἀσπλάγχνως τῆς ἑορτῆς του τὴν ἡμέραν, διὰ νὰ σώσῃ πόλιν ὁλόκληρον ἀπὸ τὸν ὄλεθρον. « Τί λέγεις ἄθεε (φωνάζει δαιμονιζόμενος ὁ ἀντιφιλόσοφος;) ; Καταρ- » γεῖς λοιπὸν τὰς προσφερομένας εἰς τὸν θεὸν δι' ἐξιλέωσιν τῆς ὀργῆς του προσ- » ευχάς; » Ἄπαγε! κακεδαιμονέστατε, ὅστις ἂν ἦσαι. Δὲν καταργῶ τὰς προσευχάς· ἀλλὰ σέ λέγω ὅ,τι διδάσκει ὁ ὀρθὸς λόγος, ὅ,τι ἐδίδασκεν ὁ Σωκράτης τὸν μωρὸν Ἀλκιβιάδην, » Ἡσυχίαν ἔχειν » · νὰ μὴ προσεύχεσαι, ὅταν δὲν ἦναι καιρὸς προσευχῆς· διὰ νὰ μὴ παροξύνῃς τὸν τοῦ ὁποίου τὰ χαρίσματα δὲν ἐξεύρεις, ἢ δὲν δύνασαι διὰ δυστυχίαν, νὰ μεταχειρισθῇς· καὶ ὅταν ἦναι καὶ-

εἶναι πλουσιώτερος τὴν σήμερον ὁ θερισμὸς τῶν ἀπὸ τῆς Φιλοσοφίας καλῶν. Ἀπὸ σᾶς ἡ Ἑλλὰς προσμένει ἤθη, νόμους, παιδείαν, εἰς ὀλίγα λόγια, τὴν μεγαλητέραν ἀπ' ὅλας τὰς γνώσεις, τὴν φρόνησιν καὶ ἐπιστήμην τῆς κυβερνήσεως τοῦ πολιτικοῦ συστήματος. Ταύτην μάλιστα πρέπει νὰ σπουδάζετε· ἐπειδὴ χωρὶς αὐτῆς μήτε πόλις, μήτ' οἶκος νὰ εὐδαιμονήσῃ εἶναι δυνατόν (1). Ὅσοι ἀπὸ σᾶς εἶσθε τοῦ ἱερατικοῦ τάγματος, πρέπει νὰ ἐπιθυμῆτε θρόνους ἀρχιερατικούς· ἐπιθυμίαν, εἰς ἄλλους ἴσως καιροὺς μεμπτὴν, εἰς δὲ τὴν παροῦσαν τῆς Ἑλλάδος κατάστασιν τόσον μᾶλλον ἐπαινετὴν, ὅσον περισσότερον σᾶς εὐκολύνει τὰ μέσα καὶ νὰ ἀθανατισθῆτε μὲ

ρὸς, νὰ προσεύχεσαι μὲ τὸ χρεωστούμενον εἰς τοῦ θεοῦ τὴν μεγαλειότητα σέβας, καὶ νὰ δεξολογῇς μόνον αὐτὸν, ὡς Πρύτανιν τῶν ἀγαθῶν, καὶ ὄχι τοὺς θηριώδεις Νέρωνας, οἱ ὁποῖοι σοῦ ἀπεθηρίωσαν τόσον τὴν ψυχὴν, ὥστε νὰ ὀνομάζῃς ἀθέους τοὺς ἐπιθυμοῦντας τὴν ἀναγέννησιν τῆς κοινῆς πατρίδος καὶ μητρὸς ἀδελφούς σου. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἔθνος δυστυχὲς δι' ἀπαιδευσίαν, ἢ ἀπαίδευτον διὰ δυστυχίαν, μίαν μόνην προσευχὴν νόμιμον δύναται νὰ προσευχηθῇ, μὲ ἐλπίδα νὰ εἰσακουσθῇ ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρμῶν, ταύτην. « Ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀπαιδευσίας, ὦ πηγὴ πάσης σοφίας· » ἐξάλειψον τὰ ἐμπόδια τῆς παιδείας, καὶ φέρε μας εἰς κατάστασιν νὰ μετα- » χειριζώμεθα ἀκωλύτως ὅσα τῆς ἀποφυγῆς τῶν συμφορῶν μέσα μᾶς ἐχάρι- » σας, χαρίζων εἰς ἡμᾶς τὴν ὁμοίωσιν καὶ τὴν εἰκόνα σου ».

(1) « Πολλὺ δὲ μεγίστη καὶ καλλίστη τῆς φρονήσεως ἡ περὶ τὰς τῶν πό- » λεών τε καὶ οἰκήσεων διακόσμησις (γρ. διακοσμήσεις)· ἣ δὴ ὄνομά ἐστι σω- » φροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη ». Πλάτων, Συμποσ. σελ. 209.

τὰς εἰς τὴν πατρίδα εὐεργεσίας, καὶ τῶν ἀναισχύντων συκοφαντῶν τὰ σόματα νὰ φράξετε, ἐπειδὴ ἐσᾶς μάλιστα ἐσηλίτευσαν, οἱ μὲν ἀλλογενεῖς συκοφάνται, ὡς αἰτίους τῆς ἀπαιδευσίας τοῦ γένους, οἱ δὲ ὁμογενεῖς, ὡς διδάσκοντας διὰ τῶν νέων μαθημάτων, ἢ μέλλοντας νὰ διδάξετε τὴν ἀθεΐαν τὸ γένος. Ὁ ἔρως τῆς μετὰ τὸν θάνατον δόξης εἶναι ψυχῶν εὐγενῶν ἔρως· μόνα τὰ ἀνδράποδα δὲν αἰσθάνονται τὸν τοιοῦτον ἔρωτα (1).

Ὁ καιρὸς, τέλος πάντων, εἶναι τοιοῦτος, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ πένητες καὶ πλούσιοι, καὶ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ, καὶ μονάζοντες καὶ κοσμικοὶ, εἰς βραχυλογίαν ὅλα τοῦ γένους τὰ μέλη, δύνανται νὰ συνεργήσωσιν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος. Μόνοι τῆς παιδείας οἱ ἄθλιοι μισηταὶ ἀς μείνωσι τῆς τοιαύτης συνεργίας ἀποκλεισμένοι, ἐπειδὴ αὐτοθελήτως νὰ πολεμῶσι τὴν πατρίδα των ἐκαταδικάσθησαν.

Μέχρι τούτου κατὰ τὸ παρὸν προβαίνουσιν οἱ Αὐτοσχέδιο μου στοχασμοί. Μ' ἐπαρακίνησέ τις ἀπὸ τοὺς φίλους μου καὶ φίλους τῆς δόξης τοῦ γένους ὁμογενὴς, ἐπειδὴ καταγίνομαι εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων, νὰ ἐκθέσω, διὰ χάριν τῶν φιλολόγων νέων, καὶ τοὺς κανόνας, κατὰ τοὺς ὁποίους

---

(1) « Οὐκ. ἐπειδὰν ἡμεῖς τελευτήσωμεν, καὶ οἱ λόγοι οἱ περὶ ἡμῶν σεσιγήσονται· ὥστ' ἐπιμελητέον αὐτῶν ἐστιν. Ἀνάγκη γὰρ, ὡς ἔοικε, μέλλειν ἡμῖν καὶ τοῦ ἔπειτα χρόνου· ἐπειδὴ καὶ τυγχάνουσι κατά τινα φύσιν οἱ μὲν ἀνδραποδωδέστατοι οὐδὲν φροντίζοντες αὐτοῦ, οἱ δ' ἐπιεικέστατοι πᾶν ποιοῦντες, ὅπως ἂν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὖ ἀκούσωσιν ». Πλάτων, Ἐπιστολ. B, σελ. 311.

πρέπει νὰ ἐκδίδονται οἱ συγγραφεῖς. Ἡ τοιαύτη ὅμως ἔκθεσις εἶναι ὄχι αὐτοσχεδιασμοῦ, ἀλλὰ μελέτης ἔργον, τὴν ὁποίαν μήτε δύναμιν, μήτε καιρὸν, ἔχω νὰ κάμω. Αὐτοσχεδιάζονται μέσα τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος, διότι εἶναι κοινὸς τῆς ἀναγεννήσεως ὁ πόθος εἰς ὅλον τὸ ἔθνος· καὶ ἀρκεῖ μόνη ἡ πρὸς τὸ καλὸν νύξις νὰ κινήσῃ ἕκαστον εἰς τοῦ ποθουμένου τὴν ἔρευναν καὶ πρᾶξιν. Ἀλλὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν συγγραφέων τὸ ἔργον εἶναι πρᾶγμα εἰς ἡμᾶς παντάπασι νέον. Δύσκολον καὶ καθ' ἑαυτὸ, γίνεται ἔτι δυσκολώτερον, εἰς τοὺς ὅσοι παρὰ τὰ καλὰ τῶν κακομοίρων ἀντιφιλοσόφων γραμματικὰ ἄλλα μέσα νὰ τὸ κατορθώσωσι δὲν ἔχουν. Ὁπόταν καὶ μεταξὺ τῶν φιλολόγων τῆς φωτισμένης Εὐρώπης πολλὰ σπάνιοι εἶναι οἱ καλοὶ ἐκδόται, τί πρέπει νὰ προσμένῃ τις ἀπὸ τοὺς ὅσοι χωρὶς εἴδησιν τῆς Λατινικῆς γλώσσης, χωρὶς εἴδησιν τῆς Ἱστορίας, χωρὶς εἴδησιν τῶν προτέρων ἐκδόσεων, χωρὶς εἴδησιν τῆς κριτικῆς ἐπιστήμης, ἥτις εἶναι ἡ μόνη καλὴ καὶ φιλόσοφος γραμματικὴ, τολμῶσιν ἔκδοσιν παλαιοῦ Ποιητοῦ ἢ Συγγραφέως; Πρῶτα πρέπει νὰ μάθῃ τις νὰ κωπηλατῇ, ἔπειτα νὰ βάλλῃ τὴν χεῖρα εἰς τὸ πηδάλιον.

Ἐρέτην χρῆναι πρῶτα γενέσθαι, πρὶν πηδαλίοις ἐπιχειρεῖν,
Κἄτ' ἐντεῦθεν πρωρατεῦσαι, καὶ τοὺς ἀνέμους διαθρῆσαι,
Κἄτα κυβερνᾶν αὐτὸν ἑαυτῷ. . . . . (1).

Ἀλλὰ τὸ δύσκολον γίνεται παντάπασιν ἀδύνατον, ὁπόταν ὁ ἐκ

(1) Ἀριστοφάν. Ἱππ. 542-544.

δότης εἶναι καὶ διώκτης τῆς Φιλοσοφίας. Μ' ἔτυχε πρὸ μηνῶν ὀλίγων νὰ ἴδω παλαιὸν σύγγραμμα ἐκδομένον ἀπὸ ἀντιφιλόσοφον, τοῦ ὁποίου τὄνομα θέλει φανερωθῆν, ἂν δὲν παύσῃ νὰ συκοφαντῇ τὴν Φιλοσοφίαν. Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν μαρτύρομαι, ἐλεεινοτέραν παρὰ ταύτην τὴν ἔκδοσιν νὰ κάμῃ τις εἶναι τῶν ἀδυνάτων· καὶ καλὸν ἄλλο εἰς αὐτὴν δὲν εὑρίσκεται, πλὴν ὅτι ἀνακαλύπτει τοῦ κατὰ τῆς Φιλοσοφίας τόσου μίσους τὴν ἀληθινὴν αἰτίαν.

Ἐὰν αἱ ἐκδόσεις μου ἦσαν ὁποῖαι ἔπρεπε νὰ ἦναι, χρεία δὲν ἦτο νὰ ἐκθέσω τοὺς κανόνας τῆς ὀρθῆς ἐκδόσεως· ἱκαναὶ ἤθελαν εἶσθαι αὐταὶ νὰ ὁδηγήσωσι τοὺς νεωτέρους ἐκδότας. Ἀλλὰ δὲν εἶμαι τόσον τυφλωμένος ἀπὸ τὴν φιλαυτίαν, ὥστε νὰ τὰς κρίνω τοιαύτας· καὶ ἂν ἀπ' αὐτὰς εὐηρέστησαν τινὲς εἰς τῆς φωτισμένης Εὐρώπης τοὺς φιλολόγους, στοχάζομαι τὴν κρίσιν αὐτῶν περισσότερον ὡς φιλάνθρωπον ἐνίσχυσιν εἰς τὸ νὰ πράξω κάλλιον, παρὰ ὡς ὀφειλόμενον τῶν καλῶς πραχθέντων ἔπαινον. Δίκαιον εἶναι ὅμως νὰ ὁμολογήσω εἰλικρινῶς καὶ τοῦτο· πολλὰ τῶν ἐκδόσεών μου ἐλαττώματα ἐγεννήθησαν ὄχι ἀπὸ ἄγνοιαν τῶν κανόνων ἢ μέσων, ὅσα συντείνουν εἰς τὴν καλὴν ἔκδοσιν, ἀλλ' ἀπὸ τὸ στενὸν τοῦ καιροῦ, καὶ τοῦ σώματός μου τὸ φιλάσθενον. Ἐπρόκρινα νὰ συνεισφέρω κ' ἐγὼ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος ὅ,τι μὲ συγχωροῦν αἱ περιστάσεις, ὅσον καὶ ἂν ἦναι τὸ συνεισφερόμενον εὐτελὲς, παρὰ νὰ μείνω θεατὴς ἀργὸς καὶ ἀσύμβολος τῆς εἰς τὸ καλὸν μεταβολῆς τῆς φίλης μητρὸς καὶ πατρίδος μου. Εἰς ἄλλον καιρὸν ἴσως δυνηθῶ νὰ ἐκθέσω γενικῶς καὶ τοὺς

κανόνας τῆς ὀρθῆς ἐκδόσεως· μεταβαίνω κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὴν προκειμένην ἔκδοσιν τοῦ Πλουτάρχου (1).

---

(1) Μόλις ἐτελείωσα τοὺς Αὐτοσχεδίους τούτους στοχασμοὺς (σήμερον 15 Νοεμβρίου 1808), καὶ μανθάνω τὴν ἀλλαγὴν τοῦ Πατριάρχου. Ἐπειδὴ κατ' εὐτυχίαν ὁ νῦν Πατριαρχεύων, ὁ σεβασμιώτατος Καλλίνικος, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον φίλος τῆς ἀναγεννήσεως καὶ δόξης τοῦ γένους ἀπὸ τὸν προκάτοχον αὐτοῦ, τί ποτε ν' ἀλλάξω εἰς αὐτοὺς δὲν ἀναγκάζομαι «Ἃ γέγραφα, γέγραφα».

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΒΙΩΝ

ΤΟΥ

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ.

Τοῦ Πλουτάρχου ἡ πατρὶς ἐλέγετο τὸ παλαιὸν Ἄρνη, ὡς τὴν ὀνομάζει ὁ Ὅμηρος εἰς τῶν Νεῶν τὸν κατάλογον (1) μὲ τοῦτα τὰ λόγια,

Οἵ τε πολυστάφυλον Ἄρνην ἔχον. . . . . .

Ἔπειτα μετωνομάσθη Χαιρώνεια ἀπὸ Χαίρωνα τινὰ (2), ὄχι διότι πρῶτος αὐτὸς τὴν ἔκτισεν, ὡς ἐπίστευσαν τινὲς (3), ἀλλ' ὅτι ἀπὸ νοσώδη τὴν μετέβαλεν εἰς πόλιν ὑγιεινήν, μεταλλάξας τὴν θέσιν αὐτῆς, καθὼς μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ Πλούταρχος (4)· καὶ διὰ τοῦτο ἴσως ἐνομίσθη καὶ υἱὸς τοῦ Ἀπόλλωνος (5) ὁ Χαίρων, ὡς χρηματίσας δηλαδὴ ἰατρὸς τῆς πόλεως. Τὴν σήμερον ἐρημωμένη σχεδὸν, ὡς καὶ ἄλλαι πολλόταται πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ὀνομάζεται Κάπραινα, κατὰ τὸν ἡμέτερον Γεωγράφον Μελέτιον (6)· ὅστις ἀναφέρει καὶ πολλὰς ἐπιγραφὰς ἀρχαίας, σωζομένας ἔτι εἰς αὐτήν.

---

(1) Ἰλιάδ. Β, 507.

(2) Παυσανίας Θ, μ'.

(3) Ἴδε Στέφ. Βυζάντ. λέξ. Χαιρώνεια.

(4) Περὶ πολυπραγμοσύνης § 1.

(5) Παυσανίας Θ, μ'.

(6) Σελ. 332 καὶ 340. Τὸ παλαιὸν ὄνομα, Ἄρνη, ἐδόθη εἰς αὐτὴν, ὡς λέγει ὁ Παυσανίας (Θ μ') ἀπὸ τὴν Ἄρνην, θυγατέρα τοῦ Αἰόλου. Περιεργείας

Δὲν εἶναι κάνεὶς ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας τοὺς εἰδήμονας, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἀκοὴν δὲν προξενεῖ λύπην καὶ χαρὰν ὁμοῦ τὸνομα τῆς Χαιρωνείας· λύπην, ὅτι εἰς αὐτὴν ἐνίκησεν ὁ Φίλιππος τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν, τὴν ὀλέθριον ἐκείνην νίκην, ἥτις ἐστέρησε τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐλευθερίαν της (1)· χαρὰν, ὅτι ἐγέννησε τοιοῦτον θαυμαστὸν ἄνδρα τὸν Πλούταρχον, ὅστις ἐπαρηγόρησε, καὶ τρόπον τινὰ μετεκόσμησε δι' ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς δόξαν, τὴν πρῶτον ἀπὸ τοὺς Μακεδόνας, ἔπειτ' ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους, δουλωθεῖσαν Ἑλλάδα.

Ἡ Χαιρώνεια ἦτο μί' ἀπὸ τὰς πόλεις τῆς Βοιωτίας· καὶ οἱ Βοιωτοὶ κοινῶς ὅλοι ὠνειδίζοντο ὡς ἠλίθιοι καταφρονηταὶ τῆς σοφίας, καὶ δομένοι ἐξαιρέτως εἰς καθημερινὰ φαγοπότια (2). Γνωστὸν εἶναι τὸ παροιμιακὸν, « Σῦς Βοωτία » καὶ ἡ πλασθεῖσα σκωπτικῶς ἀπὸ τὸ « Βοὸς ὦτα » ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος τῶν Βοιωτῶν.

Ὅσον ἄδοξος εἶναι ἡ πόλις ἢ τὸ ἔθνος, ἐκ τοῦ ὁποίου γεννῶνται οἱ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀληθῶς χρήσιμοι ἄνθρωποι, τόσον ἀναλάμπει τούτων ἡ δόξα μεγαλητέρα· ἐπειδὴ χωρὶς προγενεστέρων ἀρετῆς παραδειγμάτων βοήθειαν γίνονται

ὅμως ἄξιον εἶναι μήπως παράγεται ἀπὸ τὸν Ἄρνα τὸ ζῶον, καθὼς τὸ νέον, Κάπραινα, ἀπὸ τὸν θηλυκὸν ἀγριόχοιρον.

(1) Στράβων, Βιβλ. Θ. σελ. 414.

(2) Ὡς τὸ μαρτυρεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸς ὁ Πλούταρχος (Περὶ Σαρκοφαγ. Α, § 6) « Τοὺς γὰρ Βοιωτοὺς ἡμᾶς οἱ Ἀττικοὶ καὶ παχεῖς, καὶ ἀναισθήτους, καὶ ἠλιθίους, μάλιστα διὰ τὰς ἀδηφαγίας προσηγόρευον ».

αὐτοὶ παράδειγμα εἰς τοὺς συμπολίτας, καὶ μὲ τὴν ἰδίαν αὐτῶν δόξαν σκεπάζουσι τρόπον τινὰ τῆς πατρίδος των τὴν ἀδοξίαν. Τὸ κακὸν εἶναι (καὶ τοῦτο συμβαίνει πολλάκις), ὅτι ἡ πατρὶς δὲν ὠφελεῖται ἀπὸ τὰ σπάνια ταῦτα παραδείγματα· καὶ ἡ πόλις, ἐπιστρέφουσα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐνδόξου πολίτου εἰς τὴν ἀρχαίαν της ἀδοξίαν, ἀποδείχνει, ὅτι τοιοῦτος ἄνθρωπος δὲν ἐγεννήθη, ἀλλ' ἔπεσεν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Μητ' αἱ Θῆβαι ἐγέννησαν δεύτερον Ἐπαμινώνδαν· μητ' εἰς τὴν Χαιρώνειαν διεδέχθη νέος ἄλλος Πλούταρχος τὸν ἡμέτερον Πλούταρχον.

Ἤκμασεν ὁ Πλούταρχος κατὰ τοὺς χρόνους Τραϊανοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος περὶ τὰ τέλη τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος. Ὁ Σάξιος (1) θέτει τὴν γέννησιν αὐτοῦ εἰς τὸ πεντηκοστὸν, καὶ τὸν θάνατον εἰς τὸ ἑκατὸν εἰκοστὸν ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. Ἐγεννήθη ἀπὸ γονεῖς ἐντίμους. Ὁ πρόπαππος αὐτοῦ ὠνομάζετο Νίκαρχος, ὁ πάππος του Λαμπρίας (2)· εἶχεν ἀδελφοὺς δύο, Λαμπρίαν καὶ Τίμωνα (3), καὶ ἀνεψιὸν, τὸν φιλόσοφον Σέξτον (4), ὅσις ἐχρημάτισε διδάσκαλος Μάρκου Ἀντωνίου τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἡ σύζυγος τοῦ Πλουτάρχου ὠνομάζετο Τιμοξένα, γυνὴ ἀξία νὰ συνοικῇ με τοιοῦτον φιλόσοφον, ἐπειδὴ, ὡς

---

(1) Ὀνομαστικ. Λογίμ. ἀνδρ. Τόμ. Α, σελ. 286.

(2) Ἴδε Πλουτάρχου Μ. Ἀντων. § 28, καὶ 69, καὶ Συμποσιακ. Α, ε.

(3) Ἴδε τοῦ Αὐτοῦ Συμποσιακ. Α, β', καὶ Περὶ τοῦ Εἰ τοῦ ἐν Δελφ. § 3.

(4) Εὐτροπίου Ἐπιτομ. Ῥωμαϊκ. ἱστορ. Η, ς', καὶ Σουΐδ. λέξ. Σέξτος.

ὁμολογεῖ αὐτὸς (1), ἦτον ἐλευθέρα ἀπὸ πᾶσαν δεισιδαιμονίαν. Τοῦ εὐτυχοῦς ἀνδρογύνου τούτου τέκνα ἐγεννήθησαν, ὁμώνυμος τῆς μητρὸς θυγάτηρ, Τιμοξένα, ὁμώνυμος τοῦ πατρὸς υἱὸς, Πλούταρχος, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Αὐτόβουλος καὶ Χάρων (2). Ὁ Σουΐδας (3) ὀνομάζει καὶ Λαμπρίαν υἱὸν τοῦ Πλουτάρχου.

Ὁ Πλούταρχος ἐχρημάτισε μαθητὴς περιφήμου, τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, διδασκάλου, τοῦ Ἀμμωνίου. Ἀλλ' ὅσην ἀπ' ἐκεῖνον ἀπέλαυσεν ὠφέλειαν, εἶναι ἴσως πολλὰ ὀλίγη, παραβαλλομένη πρὸς τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ὠφελήθη. Καὶ τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὰ συγγράμματά του. Ἄπειρον, νὰ εἴπω οὕτως, εἶναι τὸ πλῆθος ὅσων εἰς αὐτὰ ἀναφέρει παλαιῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων, μαρτυρίας. Τοῦτ' ὅμως δὲν ἤθελεν ὑποθέσει παρὰ μόνην πολυμάθειαν, τὴν ὁποίαν εὔκολα δύναται ν' ἀποκτήσῃ ὅσις καταγίνεται εἰς συνεχῆ βιβλίων ἀνάγνωσιν. Ὅ,τι ἐξαιρέτως χαρακτηρίζει τὸν Πλούταρχον, καὶ συνήργησεν εἰς τὸ νὰ ἀθανατίσῃ τὴν μνήμην του, εἶναι ἡ φρόνιμος χρῆσις τῆς πολυμαθείας. Τὰ ἄνθη περιέρχονται, ὡς αἱ μέλισσαι, καὶ οἱ σφῆκες· ἀλλ' εἰς μόνας τὰς μελίσσας ἐδόθη ἡ κατασκευὴ τοῦ γλυκυτάτου μέλιτος. Ὅσον εἶναι πρᾶγμα κοινὸν ἡ φιλαναγνωσία, τόσον εἶναι σπάνιοι οἱ ἔχοντες τὴν ἐπιστήμην ν' ἀπανθίζωσι·

---

(1) Παραμυθητ. πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκ. σελ. 400, καὶ 441 ἐκδ. Ρεϊσκ.

(2) Ἴδε βίον Πλουτάρχου συγγραφέντα ἀπὸ τὸν Ρυάλδον σελ. 12-13.

(3) « Λαμπρίας, Πλουτάρχου τοῦ Χαιρωνέως υἱός. Ἔγραψε Πίνακα ὧν ὁ » πατὴρ αὐτοῦ ἔγραψε περὶ πάσης Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς ἱστορίας. ».

ἀπὸ τὰς ἀναγνώσεις των ὅ,τι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. Ταύτην τὴν ἐπιστήμην, τὴν ὁποίαν προξενεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς Φιλοσοφίας ὁ λύχνος, ἐγνώριζεν ἀκριβῶς ὁ φιλόσοφος Πλούταρχος.

Ὅτι ἦτο καὶ τὴν πρᾶξιν καὶ τὴν θεωρίαν φιλόσοφος, τὸ μαρτυροῦν καὶ πάλιν ἱκανῶς τὰ σοφά του συγγράμματα, ἱκανῶς ἡ ζωή του ὅλη, ἥτις, ἂν δὲν ἦτον ἀληθῶς ἀξία φιλοσόφου, δὲν ἤθελε δοξασθῆ μὲ δεκαεπτὰ ἑκατονταετηρίδων ἀδιάκοπον ἔντιμον μνήμην, σπαρμένην εἰς παντὸς ἔθνους ἀνθρώπους, ὅσοι σέβονται τὴν εὐεργέτιδα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους Φιλοσοφίαν.

Εἶναι ἀναρίθμητα, ὅσα δύναταί τις νὰ συνάξῃ ἀπὸ τοῦ Πλουτάρχου τὰ συγγράμματα, τῆς πραότητος, τῆς φιλανθρωπίας, τῆς φιλαληθείας, καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν αὐτοῦ σημεῖα. Τόσην ἔτρεφε μάλιστα πρὸς ὅλους κοινῶς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἰδίως πρὸς τοὺς Βοιωτοὺς, ἀγάπην, ὥστε καὶ νὰ λησμονήσῃ πρὸς ὀλίγον τὸ ὁποῖον εἰς ἄλλους συμβουλεύει σοφὸν παράγγελμα, τὸ ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ· καὶ νὰ κατηγορήσῃ, ὡς ἐχθρὸν τῶν Ἑλλήνων, ἱστορικὸν ἔνδοξον, καὶ ὄχι ἀπ' αὐτὸν ὀλιγώτερον φιλέλληνα, τὸν Ἡρόδοτον. Τὸ σφάλμα τοῦτο, ἀντὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὸ πρὸς τὸν Πλούταρχον σέβας, πρέπει νὰ μᾶς διδάξῃ πόσον εἶναι δύσκολος καὶ εἰς τοὺς ἀληθινοὺς τῆς ἀρετῆς φίλους αὐτοὺς ἡ ἀδιάκοπος προσοχὴ, τῆς ὁποίας ἔχει χρείαν ὅστις θέλει νὰ κρατῆται ἀκλόνητος εἰς τὴν μέσην πάντοτε τῆς ἀρετῆς ὁδὸν, χωρὶς νὰ γύρῃ μήτε εἰς τὰ δεξιὰ, μήτε εἰς τἀριστερὰ, ὅπου χορεύουσιν ἀτάκτως τὰ ἀνθρώπινα πάθη, ἢ ἐνθουσιᾷ καὶ δαιμονίζεται ὁ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλος τῆς ἀρετῆς.

Ὁ Πλούταρχος ὑπῆγε πολλάκις εἰς τὴν βασιλεύουσαν Ῥώμην, καὶ τέλος ἐπέρασε τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῆς ζωῆς του εἰς αὐτὴν, ἐξαιρέτως ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος καὶ διὰ τὴν σοφίαν, καὶ διὰ τὴν ἀρετήν του, ἀπὸ τοὺς ἐνδοξοτέρους ἄνδρας τῆς πόλεως ταύτης· οἱ ὁποῖοι ἐσυναθροίζοντο πολλάκις διὰ νὰ ἀκροάζωνται τὰς σοφὰς αὐτοῦ ὁμιλίας. Τὸ πρὸς αὐτὸν σέβας τῶν Ῥωμαίων ἔφθασεν εἰς τόσον, ὥςε ὁ Ῥούσικος, ἀνὴρ ἔνδοξος, εὑρισκόμενος εἰς ἀκρόασιν τοῦ Πλουτάρχου, ἐπρόσμεινε τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ, διὰ νὰ ἀνοίξῃ ἐπιςολὴν ἀναγκαίαν τοῦ Καίσαρος, τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει εἰς αὐτὸν τῆς ἀκροάσεως τὸν καιρόν (1). Αὐτὸς ὁ Καῖσαρ Τραϊανὸς ἐσεβάσθη τὴν ἀρετὴν τοῦ Πλουτάρχου, καὶ, ὡς λέγει ὁ Σουΐδας (2), τὸν ἐτίμησε μὲ ὑπατικὸν ἀξίωμα, προςτάξας τῆς Ἰλλυρίας τοὺς ἄρχοντας νὰ μὴ πράττωσι τίποτε χωρὶς τῆς γνώμης τοῦ Πλουτάρχου. Γνώμη πολλῶν εἶναι, ὅτι ὁ Πλούταρχος ἐχρημάτισε καὶ διδάσκαλος τοῦ μετὰ τὸν Τραϊανὸν βασιλεύσαντος Ἀδριανοῦ.

Τόση σοφία μὲ τόσην ἀρετὴν ἐνωμένη, δὲν εἶναι παράδοξον ἂν ἐπροξένησε τόσην τιμὴν εἰς τὸν Πλούταρχον, κατ' ἐκείνην μάλιςα τοῦ χρόνου τὴν περίοδον, ὁπότε πολλῶν ἄλλων Ἑλλήνων διαγωγὴ, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς ὠνομάζοντο καὶ φιλόσοφοι, ἐγέννησεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ῥωμαίων τόσην τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος καταφρόνησιν, ὥς', ἀντὶ Γραικῶν, τοὺς ὠνόμαζον Γραικύλους (3).

---

(1) Πλουταρχ. Περὶ πολυπραγμοσύν. πρὸς τὸ τέλος.

(2) Λέξ. Πλούταρχος.

(3) Πρῶτος ὁ Κικέρων ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸ ὄνομα τῶν Γραικί-

Διαιροῦσι τοῦ Πλουτάρχου τὰ σωζόμενα συγγράμματα εἰς δύο τμήματα. Τὸ πρῶτον περιέχει τοὺς Παραλλήλους βίους τεσσαρακονταοκτὼ τὸν ἀριθμόν· τὸ δεύτερον, ὅλα τὰ λοιπὰ ἐπιγραφόμενα κοινῶς Ἠθικὰ, μ' ὅλον ὅτι μεταξὺ τούτων εὑρίσκονται πολλὰ Φιλολογικὰ, Φυσικὰ, Ἱσορικὰ, καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἠθικήν. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ παρὸν καταγίνομαι εἰς τοῦ πρώτου τμήματος τὴν ἔκδοσιν, πρέπον εἶναι νὰ λαλήσω μερικῶς περὶ αὐτοῦ.

Ἐξεδόθησαν πρώτην φορὰν οἱ Παράλληλοι βίοι τοῦ Πλουτάρχου εἰς τὴν Φλωρεντίαν, κατὰ τὸ 1517 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ· δευτέρα ἔκδοσις εἶναι τῆς Βενετίας, κατὰ τὸ 1519· τρίτη καὶ

σκων ἢ Γραικύλων (Graeculi). Μετὰ τὸν Κικέρωνα, ἄνδρα σοφὸν καὶ ἔνδοξον, δὲν ἔπαυσαν οἱ Ῥωμαῖοι νὰ πληγόνωσι τοὺς Ἕλληνας μὲ τὸ καταφρονητικὸν ἐπίθετον τοῦτο, μηδ' ἀφοῦ κατεστάθησαν καὶ αὐτοὶ ὁμογενῶν τυράννων ἀνδράποδα παρὰ τοὺς ἀτιμαζομένους Ἕλληνας ἀσυγκρίτως ἀτιμότερα. Ἀλλ', ἐπειδὴ συμφέρει εἰς ἡμᾶς νὰ ἐξεύρωμεν ὄχι τόσον τί εἶπαν, ἢ τί λέγουν οἱ ἐχθροὶ τοῦ γένους, ὅσον διὰ τί τὸ εἶπαν, ἢ διὰ τί τὸ λέγουν, καλὸν εἶναι νὰ μάθωσιν οἱ νέοι, καὶ μάλιστα ὅσοι ἐπαγγέλλονται τὸν διδάσκαλον, καὶ καταγίνονται εἰς τὴν κατ' εἰκὸν παιδείαν τῶν λεγομένων ἀρχοντοπώλων, ὅτι τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ὀνομασίας τὴν ἔδωκαν αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς, ἀφοῦ ἡ ταλαίπωρος Ἑλλὰς ἐδουλώθη εἰς τοὺς Ῥωμαίους, μὴν ἔχοντες πλέον τρόπον νὰ ζήσωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ἔτρεξαν εἰς τὴν Ῥώμην· ὅπου καὶ βιβλία, καὶ ἄλλα πολύτιμα ὑπομνήματα τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας, λάφυρα τῆς νίκης, ἢ ἀγοράσματα τοῦ πλούτου τῶν Ῥωμαίων, εὑρίσκοντο περισσότερα παρὰ εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα. Ἐκεῖ ἐγίνοντο ἀνατροφεῖς καὶ διδάσκαλοι τῶν παιδαρίων εἰς τῶν ἐνδόξων τοὺς οἴκους. Ἕως ἐδῶ τὸ πρᾶγμα ἦτον

φετάρτη εἰς τὴν Βασιλείαν, κατὰ τὸ 1533 καὶ τὸ 1560. Πέμπτον τοὺς ἐξέδωκεν ἑνωμένους μὲ τὰ λοιπὰ (1) τοῦ Πλουτάρχου συγγράμματα κατὰ τὸ 1572 ἔτος ὁ Στέφανος. Ἀπὸ ταύτην τοῦ Στεφάνου τὴν ἔκδοσιν ἐγεννήθησαν ἔπειτα αἱ τρεῖς ἐκδόσεις τῆς πόλεως Φραγκοφούρτου, κατὰ τὸ 1599, 1605, καὶ 1620 ἔτος, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (1620) τοῦτο, καὶ τὸ 1624 δύο Παρισιναί. Τὰς Παρισινὰς ἠκολούθησεν ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὸ 1729, καὶ ταύτην ἡ περίφημος τοῦ Ῥεϊσκίου ἔκδοσις ὅλων τοῦ Πλουτάρχου τῶν συγγραμμάτων, ἥτις ἤρχισε κατὰ τὸ 1774, κ' ἔλαβε τέλος κατὰ τὸ 1782 ἔτος.

Τῆς Ῥεϊσκιανῆς ἐκδόσεως μόνον τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον ἐπ-

ἔντιμον, ἐπειδὴ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα εἶναι ἐπάγγελμα θεῖον. Ἀλλ' ὁ Γραικὸς μισθωτὸς διδάσκαλος ἠναγκάζετο πολλάκις, διὰ τὴν πενίαν του, ἀπὸ τὸν Σαρδανάπαλον μισθωτήν του νὰ κολακεύῃ καὶ αὐτὸν, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα (τὰ ἀρχοντόπωλα), καὶ τὸ χειρότερον, αὐτοὺς τοὺς δούλους του, ὡς νὰ μὴν ἦτον ἄλλη θεραπεία τῆς πενίας παρὰ τὴν κολακείαν. Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Λουκιανοῦ, τὸ πρᾶγμα εἶχε καταντήσει εἰς τόσον, ὥστ' ὁ φιλόσοφος διδάσκαλος ἠκολούθει τὴν Κυράν, καὶ ἐκράτει εἰς τὸν κόλπον του τῆς Κυρᾶς τὸ σκυλάκιον· τὸ ὁποῖον, ὡς λέγει ὁ ἀστειότατος Λουκιανὸς (Περὶ τῶν ἐπὶ μισθ. συνόντ. § 34), ἐκατούρει καὶ πολλάκις εἰς τὸν τρίβωνα τοῦ φιλοσόφου. Οὐδὲ μία ἀμφιβολία, ὅτι τοιοῦτοι Γραικοὶ εἶναι ἄξιοι νὰ ὀνομάζωνται Γραικίσκοι· ἀλλ' ὡσαύτως ἀναμφίβολον, ὅτι εἶναι ἀνάξιος νὰ ὀνομάζεται κἂν ἄνθρωπος, ὅστις ἀναγκάζει τοὺς ὁμοίους του νὰ κρημνίζωνται ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τῶν ἀνδραπόδων τὴν κατάστασιν.

(1) Τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν τρὶς, χωριστὰ τῶν Βίων, κατὰ τὸ 1509, 1542 καὶ 1574 ἔτος.

εχείρισε νὰ μετεκδίδῃ κατὰ τὸ 1791, καὶ ἐτελείωσε κατὰ τὸ 1804 ἔτος, ὁ Οὔττην, εἰς τόμους δεκατέσσαρας. Ἂν καὶ εἰς τοὺς τόμους τούτους εὑρίσκωνται ὅλα τοῦ Πλουτάρχου τὰ σωζόμενα, ἡ ἔκδοσίς του ὅμως μέχρι τῆς σήμερον (1808) μένει ἀτελὴς, ἐπειδὴ τῆς λείπει ἀκόμη τὸν ὁποῖον ὑπεσχέθη Πίνακα.

Μέχρι τούτου οἱ ἐκδόται, ἂν ἐξαιρέσῃς τὸν Ἄγγλον Βρυάνον, καὶ τὸν Γερμανὸν Ῥεΐσκιον, εἰς τὰ πολλὰ τοῦ κειμένου τοῦ Πλουτάρχου γραφικὰ σφάλματα πολλὰ ὀλίγην θεραπείαν ἐπροξένησαν· καὶ μετὰ τὰς ὄχι ὀλίγας διορθώσεις τῶν δύο τούτων ἐκδοτῶν μένουν εἰς αὐτὸ ἀκόμη τόποι ἀναρίθμητοι χρείαν ἔχοντες διορθώσεως ἢ ἐξηγήσεως.

Ἡ θεραπεία τούτων ἐπροσμένετο ἀπὸ τὸν περίφημον τῆς Ὁλλανδίας Ἑλληνιστὴν Βυτεμβάχιον, ὅστις ἐδαπάνησε πολὺ μέρος τῆς ζωῆς του (1) εἰς τὴν μελέτην τοῦ Πλουτάρχου, μὲ σκοπὸν νὰ τὸν ἐκδώσῃ. Ἀλλ' ἕως τώρα δὲν ἐξέδωκε πλὴν μόνα τὰ Ἠθικὰ, τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος τόμος ἴδε τὸ φῶς κατὰ τὸ 1795, καὶ ὁ πέμπτος καὶ τελευταῖος, κατὰ τὸ 1802 ἔτος.

Ἐκδόσεις χωριζῶν τινῶν συγγραμμάτων τοῦ Πλουτάρχου, καὶ μεταφράσεις μερικὰς ἢ ὁλικὰς εἰς διαφόρους τῆς φωτισμένης Εὐρώπης γλώσσας, εἶναι περιττὸν νὰ καταριθμήσω. Ὅσις γνω-

(1) Κατὰ τὸ 1772 ἔτος ἐξέδωκεν, ὡς δοκίμιον καὶ Πρόδρομον τῆς μελετωμένης ὁλικῆς ἐκδόσεως τοῦ Πλουτάρχου, τὸ ἐπιγραφόμενον σύνταγμα, Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. Ὁ δαπανώμενος καιρὸς εἰς τὰς ἐκδόσεις τῶν συγγραφέων σημειοῦται μάλιστα διὰ τοὺς ζητοῦντας ἀπ' ἐμὲ τὸν ἀδύνατον ὅ, τι μηδ' αὐτοὶ δὲν εἶναι καλοὶ νὰ κάμωσιν οἱ δυνατοί.

ρίζει τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, τὰς εὑρίσκει ἀριθμημένας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Φαβρικίου (1). Ὅστις τὴν ἀγνοεῖ (πάλιν τὸ λέγω) πρέπει νὰ τὴν μάθῃ, μηδὲ νὰ ἀρκῆται εἰς τῶν μωρῶν τὰ Καλὰ γραμματικὰ, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλο καλὸν ἕως τώρα ἡ ταλαίπωρος Ἑλλὰς δὲν ἀπέλαυσε παρὰ πολλὰς παχείας καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν γραμματικὰς βίβλους. Ἐκ τῶν μεταφράσεων ὅμως ἀξία σημειώσεως εἶναι ἡ ἐξάκουστος ὅλων τοῦ Πλουτάρχου τῶν συγγραμμάτων Γαλατικὴ μετάφρασις τοῦ Ἀμιότου· τῆς ὁποίας ἡ τελευταία Παρισινὴ ἔκδοσις (1801-1805), εἰς τόμους εἰκοσιπέντε, εἶναι συνωδευμένη μὲ πολλὰ ὀλίγας, ἀλλὰ σοφὰς, τοῦ φίλου μου Κλαυερίου σημειώσεις.

Μετὰ τὰς προειρημένας εἶναι ἡ ἰδική μου τῶν Βίων τοῦ Πλουτάρχου ἔκδοσις. Βοηθήματα εἰς ταύτην ἄλλα δὲν ἔχω παρὰ τοῦ Στεφάνου, τοῦ Βρυάνου, καὶ τοῦ Ρεϊσκίου τὰς διορθώσεις καὶ τὰς διαφόρους γραφὰς ὅσας αὐτοὶ καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν ἐσημείωσαν. Ἀπὸ ταύτας, καὶ κἀμμίαν φορὰν ἀπὸ τὴν Γαλατικὴν τοῦ Ἀμιότου μετάφρασιν (2) βοηθούμενος, ἤλλαξα εἰς πολλὰ μέρη τὸ ἐκδοθὲν ἀπὸ τὸν Στέφανον κείμενον, καὶ εἰς ὄχι ὀλίγα ἀπὸ τὰς ἰδίας μου εἰκασίας, ὡς ἔκαμα καὶ εἰς ὅσους ἄλ-

(1) Τόμ. Ε, σελ. 208-225 τῆς νέας ἐκδ.

(2) Πολλαὶ διορθώσεις καὶ εἰκασίαι τοῦ Ρεϊσκίου ἠρανίσθησαν ἀπὸ τὴν αὐτὴν μετάφρασιν. Διὰ τί δὲν τὸ ἐφανέρωσεν, ἀπορῶ τόσον περισσότερον, ὅσον ὁ σοφὸς ἰατρὸς καὶ κριτικὸς Ρεϊσκιος χρείαν νὰ στολίζεται μὲ κόπους ἀλλοτρίους δὲν εἶχε. Κατηγορεῖται κοινῶς ὁ Ρεϊσκιος, ὡς τολμηρὸς εἰς τὰς διορθώσεις του· ἀπέβαλα κ' ἐγὼ πολλὰς ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τὴν ἔκδοσίν μου ὡς ἐσφαλμένας. Ἀλλ' ὅμως προτιμῶ τὴν γόνιμον τόλμην τοῦ Ρεϊσκίου ἀπὸ πολλῶν ἄλλων ἐκδοτῶν τὴν στείραν εὐλάβειαν.

λους συγγραφεῖς ἐξέδωκα μέχρι τῆς σήμερον· μὲ ταύτην τὴν διαφορὰν, ὅτι ὅσον προβαίνω εἰς τὴν ἡλικίαν, γίνομαι ἴσως πολμηρότερος.

Ὁ χαρακτὴρ τοῦ λόγου τοῦ Πλουτάρχου, ὡς καὶ ἄλλοι πρὸ ἐμοῦ τὸ ἔκριναν, εἶναι ἀνώμαλος, καὶ κἀμμίαν φορὰν ἀσυνάρτητος, διὰ τὸ μάκρος τῶν περιόδων, καὶ ἀσύντακτος· Ἡ τοιαύτη ἀνωμαλία γεννᾶται ἀπὸ δύο αἰτίας. Ἡ πρώτη εἶναι ὅτι ἔγραφεν εἰς καιρὸν ὅταν ἡ γλῶσσα παρήκμαζε. Δεύτερον ἐμπορεῖ τις νὰ ὀνομάσῃ τὴν πολυμάθειαν, διὰ τὴν ὁποίαν συχνὰ ὁ καλὸς Πλούταρχος συγκλώθει χαρακτῆρας λόγου διαφόρους, ἐπειδὴ ἡ μνήμη παρέδιδεν εἰς αὐτὸν ἐνταυτῷ καὶ τὰς ἐννοίας, καὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἐννοιῶν, τῶν διαφόρων ποιητῶν καὶ συγγραφέων. Μ' ὅλα ταῦτα τὰ ἐλαττώματα πολλάκις ὁ χαρακτὴρ τοῦ Πλουτάρχου εἶναι πλούσιος ἀπὸ φράσεις καὶ λέξεις συμπλεγμένας εἰς τρόπον ὥςε νὰ γοητεύσωσι τοῦ ἀναγινώσκοντος τὴν ἀκοήν. Ἡ γοητεία θεωρεῖται μάλιςα εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, ὅπου ζωγραφεῖ μὲ ζωηρότατα χρώματα καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ κάλλος, καὶ τὴν ἀσχημίαν τῆς κακίας. Ἄξιον ἐπαίνου εἰς τὸν Πλούταρχον εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι δὲν ἐπεριεργάσθη νὰ μιμηθῇ ἰδίως κανέν' ἀπὸ τοὺς δοκίμους συγγραφεῖς· ἀλλ' ἐσύνταξε τὸ Λεκτικὸν μέρος τῶν συγγραμμάτων του, ὡς ἐσυγχώρει τῆς γλώσσης ἡ τότε κατάςασις (1), καὶ ἠσχολήθη ἐξαιρέτως εἰς τὸ Πραγματικόν (2).

---

(1) Ἴδε Ἡλιοδώρ. Μέρ. Α, τῆς πρὸς Ἀλέξανδρ. ἐπιστολ. σελ. λς' καὶ ξ', καὶ Πρόδρομ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. Στοχ. Αὐτοσχ· σελ. ρκς'.

(2) Περὶ τοῦ Λεκτικοῦ καὶ τοῦ Πραγματικοῦ, ἴδε Ἰσοκράτ. Μέρ. Α. Ἀκολουθ. Αὐτοσχ. στοχ. σελ. ιή καὶ καθεξῆς.

Τὸ Πραγματικὸν τοῦτο εἶναι τόσον πλούσιον ἀπὸ βιωφελῆ παραδείγματα καὶ παραγγέλματα, ὡς ἀμφιβάλλω ἂν εὑρίσκεται κἀνὲν ἄλλο σύγγραμμα παρὰ τοῦ Πλουτάρχου τὰ συγγράμματα πλουσιώτερον. Παράδειγμα τοὐλάχιστον ἄλλο πολυμαθεστάτου ἀνδρὸς, ὅστις πλέον παρὰ τὸν Πλούταρχον ἐγνώρισε τὸν τρόπον νὰ καταστήσῃ τὴν πολυμάθειαν ὠφέλιμον, δὲν ἔχομεν. Τὸν φιλόσοφον καὶ φιλάνθρωπον τοῦτον συγγραφέα μὲ δίκαιον ἐμπορεῖ τις νὰ μεταχειρισθῇ ὡς κριτήριον τοῦ μέτρου τῆς ἀρετῆς τῶν ἀναγινωσκόντων· ἤγουν ὅτινα βλέπῃ τις εὐαρεσούμενον πολὺ εἰς τοῦ Πλουτάρχου τὴν ἀνάγνωσιν, ἐκεῖνον, χωρὶς κίνδυνον ἀπάτης, δύναται νὰ κρίνῃ ὅτι εἶναι φίλος τῆς ἀρετῆς, ἢ κἂν ὅτι προθυμεῖται νὰ γένῃ.

Αἱ περὶ τῶν ἰσορουμένων προσώπων καὶ πραγμάτων κρίσεις τοῦ Πλουτάρχου εἶναι ὀρθαί· καὶ τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον, ἐπειδὴ ἔκρινε καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα μὲ τῆς Φιλοσοφίας τὴν στάθμην. Κἀμμίαν φορὰν ὅμως καὶ ἀπατᾶται ὁ χρηστὸς Πλούταρχος καὶ, τὸ χειρότερον, αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ἀντιφάσκει· μηδὲ τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον. Αἱ προλήψεις τῆς πατρίδος, τῆς ἀνατροφῆς, τῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων συναναστροφῆς καὶ συμβιώσεως, καὶ ἁπλῶς ὅλων τῶν περιστάσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἕκαστος εὑρίσκεται, μᾶς πολιορκοῦσι καὶ μᾶς σφίγγουσι πανταχόθεν τόσον ἰσχυρὰ, ὥστε καὶ τὴν στάθμην τῆς Φιλοσοφίας ἀναγκάζουσι πολλάκις νὰ κλίνῃ ὅπου δὲν πρέπει, καὶ τὸν λύχνον αὐτῆς ἐμποδίζουν νὰ δείχνῃ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα ὁποῖα πρέπει. Τοῦτο δὲν εἶναι κατηγορία μήτε τοῦ Πλουτάρχου, μήτε κἀνενὸς ἄλλου ἀπὸ τοὺς ὅσοι ἐμιμή-

θησαν τὸν βίον καὶ τὸν λόγον τοῦ φρονίμου τούτου συγγραφέως· εἶναι μᾶλλον ἔλεγχος τῆς ἀμαθίας τῶν ἀντιφιλοσόφων. Ἐὰν μηδ' αὐτὸς τῆς Φιλοσοφίας ὁ λύχνος εἶναι πάντοτε καλὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τὰ σκονδάμματα, τί ἔχει τις νὰ συλλογισθῇ περὶ τῶν ὅσοι καὶ τὸν ἀποστρέφονται παντάπασι, προκρίνοντες νὰ ὁδηγῶσι τυφλοὶ τυφλὸν τὸν χυδαῖον ὄχλον εἰς τὸ παχὺ τῆς ἀπαιδευσίας σκότος;

Εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν βίων τοῦ Πλουτάρχου ἔβαλα, ὡς ὑπεσχέθην (1), τὰς εἰκόνας τῶν ἱστορουμένων προσώπων, ὅσων ἔτι σώζονται εἰκόνες γνήσιαι. Καὶ ἂν αὐταὶ αὐξάνωσι τὴν δαπάνην τοῦ τύπου, ἡ πλουσιοπάροχος ὅμως διάθεσις τῶν φιλελλήνων ΖΩΣΙΜΑΔΩΝ, ἀντὶ νὰ φοβισθῇ τὴν δαπάνην, συνελυπήθη μ' ἐμὲ, ὅτι δὲν εὑρέθησαν ὅλαι τῶν ἱστορουμένων (2) προσώπων αἱ εἰκόνες. Ἔξω τούτων, ὅ,τι μάλιστα μ' ἐλύπησε περισσότερον, εἶναι τοῦ καλοῦ Πλουτάρχου τῆς εἰκόνος ἡ ἔλλειψις. Παρὰ τὸν ὠφελιμώτατον τοῦτον συγγραφέα τίνος ἄλλου μορφῆς εἰκὼν ἔπρεπε νὰ ἦναι εἰς τοὺς φιλαρέτους πλέον εὐάρεστος; Δὲν ἀμέλησαν οἱ Ῥωμαῖοι νὰ τιμήσωσι τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν σοφίαν μὲ εἰκόνα· ἀλλὰ καὶ ταύτην, καθὼς ἄλλα πολλὰ, τὴν ἔφθειρεν ὁ παμφάγος χρόνος, ἐὰν ἴσως δὲν εὑρίσκεται εἰς κάνὲν ἀκόμη τῆς Ἑλλάδος, ἢ τῆς Ἰταλίας, ὑπόγαιον καταχωσμένη.

---

(1) Ἰσοκράτ. Μέρ. Α, σελ. πζ'.

(2) Εἰς τὸν πρῶτον τοῦτον τόμον λείπουσι τριῶν Ῥωμαίων εἰκόνες, τοῦ Ποπλικόλα, τοῦ Καμίλλου, καὶ τοῦ Φαβίου Μαξίμου. Ἐπειδὴ περὶ εἰκόνων ὁ λόγος, συγχωρεῖται εἰς τὴν ἡλικίαν μου νὰ παρακαλέσω τοὺς νέους νὰ μὴ μι-

Διὰ νά ἀναπληρώσω, ὅσον ἦτο δυνατον τὴν δυσυχῆ ταύτην ἔλλειψιν, ἔβαλα εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ πρώτου τόμου τὸ ὄνομα τοῦ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ, περικυκλωμένον ἀπὸ τῆς αἰωνιότητος τὸ σύμβολον, τὸν ὄφιν, καὶ ὑπέγραψα τὸ εὐφυέστατον εἰς τὸν Πλούταρχον ἐπίγραμμα τοῦ Ἀγαθίου, πολλὰ διάφορον καὶ εἰς τὴν κομψότητα, καὶ εἰς τὴν προσαρμογὴν, ἀπὸ τὰ ἐπιγραφόμενα ἐγκώμια τῶν ἐκδοτῶν, ἢ συγγραφέων, εἰς τὰς κεφαλὰς τινῶν βιβλίων (1).

μηθῶσι τὸ ἔθος τινῶν συγγραφέων τῆς φωτισμένης Εὐρώπης, νὰ βάλλωσιν αὐτοὶ ἑαυτῶν τὰς εἰκόνας εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν βιβλίων. Ἔξω τῆς γενωμένης ἀπρεπείας ἀπὸ τὸν αὐτοῦ ἑκάστου περὶ ἑαυτοῦ ἔπαινον, τὸ ἔθος τοῦτο εἶναι καὶ ἄδικον· ἐπειδὴ ἁρπάζει τολμηρῶς ἀπὸ τοῦ ἔθνους ὅλου καὶ τῆς πατρίδος τὰς χεῖρας τὴν μὲ τὴν ὁποίαν ἡ πατρὶς μόνη ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀνταμείβῃ τὰ καλὰ τιμήν. Ὅταν ἡ πατρὶς δίδῃ τοιαύτας τιμὰς εἰς τοὺς εὐεργέτας αὐτῆς, δὲν ἀποβλέπει προηγουμένως εἰς τὸν τιμώμενον, ὅστις, πληρώσας τὸ πρὸς αὐτὴν αὐτοῦ χρέος, διψᾷ τόσον ὀλιγώτερον τοιοῦτον ἔπαινον, ὅσον εἶναι πλέον ἄξιος ἐπαίνου· ὁ σκοπός της εἶναι νὰ παρακινήσῃ καὶ τὰ λοιπά της τέκνα νὰ πληρώσωσι τὰ χρεωστούμενα εἰς αὐτὴν τροφεῖα. Ἡ παλαιὰ Ἑλλὰς ἐτίμα τοὺς εὐεργέτας αὐτῆς μὲ στεφάνους, μὲ εἰκόνας, μὲ τὴν ἐν Πρυτανείῳ σίτησιν· ἀλλὰ κανεὶς ἀπὸ τούτους, μήτ' ἐστεφάνωσεν αὐτὸς ἑαυτὸν, μήτε τῆς ἰδίας του μορφῆς ἀνέστησεν εἰκόνα, μήτ' ἀπὸ τοῦ Πρυτανείου τὴν τράπεζαν ἥρπασε τὴν ὄχι ἀκόμη χαρισθεῖσαν εἰς αὐτὸν τροφήν. Ἐξεναντίας ἔχομεν ἡρώων παραδείγματα, οἱ ὁποῖοι μηδὲ προσφερομένην ἀπὸ τοὺς συγχρόνους αὐτῶν ἐδέχθησαν τὴν τιμήν. Τοιοῦτος ἦτον ὁ Ἀγησίλαος, ὅστις κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου (Ἀγησιλ. § 2 καὶ ἐν Ἀποφθεγμ.) δὲν ἐσυγχώρησε νὰ τοῦ κάμωσιν εἰκόνα.

(1) Ἄλλο τοιοῦτο ἔθιμον τινῶν Εὐρωπαίων, ὄχι μετριοφρονέστερον παρὰ τὸ

ΠΕΡΙ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΚ ΤΟΥ ΦΡΥΝΙΧΟΥ

(Ἐκλογ. ῥημάτ. καὶ ὀνομάτ. Ἀττικ. σελ. 80).

Δυσωπεῖσθαι. Πλουτάρχῳ μὲν ἔστι Περὶ δυσωπίας βιβλίον, τοῦτο ὅπερ οἴεται δηλοῦν, τὸ ἐντρέπεσθαι καὶ μὴ ἀντέχειν δι' αἰδῶ. Ἀλλὰ σημαίνει ἡ Δυσωπία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν Ὑφόρασιν, καὶ τὸ ὑποπτεύειν.

ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

(Αὐτ. σελ. 120).

Σύγκρισις. Πλούταρχος ἐπέγραψε σύγγραμμά τι τῶν αὐτοῦ, « Σύγκρισις Ἀριστοφάνους καὶ Μενάνδρου ». Καὶ θαυμάζω, πῶς φιλοσοφίας ἐπ' ἄκρον ἀφιγμένος, καὶ σαφῶς εἰδὼς, ὅ,τί

πρῶτον. Μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς βίβλου εὑρίσκεις γραμμένα καθεξῆς τρία ἢ τέσσαρα ἐπιγράμματα στιχηρὰ Λατινικὰ, ἄκουσμα κ' ἀνάγνωσμα ἐλεεινὸν, συνθειμένα ἀπὸ φίλους εἰς ἔπαινον τοῦ συγγραφέως, ἢ ἐκδότου, ὅστις πολλάκις ἄλλο δὲν ἔκαμε παρὰ ν' αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀχρήστων βιβλίων. Οἱ περιερχόμενοι τὴν φωτισμένην Εὐρώπην Γραικοὶ νέοι πρέπει νὰ μιμῶνται ὅσα ἡ Φιλοσοφία ἐγέννησεν εἰς αὐτὴν πολλὰ καὶ μεγάλα καλὰ, καὶ ὄχι ὅσα δὲν ἐδυνήθη ἀκόμη νὰ ἐκριζώσῃ κακά. Ἐὰν οἱ φίλοι, διὰ κρίσεως ἔνδειαν, ἢ δι' ὑπερβολὴν ἀγάπης, ἥτις τυφλόνει τὴν κρίσιν, δοξολογῶσι τὸν συγγραφέα μὲ τὰ ἄμουσά των στιχουργήματα, ὁ συγγραφεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ τοῦτο εἰς τὸν νοῦν, ὅτι γελῶσιν οἱ φρόνιμοι, καὶ τῶν δοξολογούντων τὴν ἀκρισίαν καὶ τοῦ δοξολογουμένου τὴν ἀναισθησίαν.

πο τέ ἐστιν ἡ Σύγκρισις, ἐχρήσατο ἀδοκίμῳ φωνῇ. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ Συγκρίνειν τόνδε τῷδε, καὶ Συνέκρινεν, ἡμάρτηται. Χρὴ οὖν, Ἀντεξετάζειν, καὶ, Παραβάλλειν, λέγειν (1).

ΕΚ ΤΟΥ ΦΩΤΙΟΥ

(Κωδ. σμέ).

Ἀνεγνώσθησαν ἐκ τῶν Πλουτάρχου Παραλλήλων διάφοροι λόγοι· ὧν ἡ ἔκδοσις κατὰ σύνοψιν ἐκλέγεται διάφορον χρησομαθίαν... Ὁ δὲ Πλούταρχος, ὡς αὐτὸς κἂν τῷ παρόντι παραλλήλῳ [τοῦ Τίτου], καὶ ἐν ἄλλοις φησὶν, ἐπὶ τοῦ Νέρωνος ἦν.

ΕΚ ΤΟΥ ΣΟΥΪΔΑ.

Πλούταρχος, Χαιρωνεὺς, τῆς Βοιωτίας, γεγονὼς ἐπὶ τῶν Τραϊανοῦ τοῦ Καίσαρος χρόνων, καὶ ἔτι πρόσθεν. Μεταδοὺς δὲ αὐτῷ Τραϊανὸς τῆς τῶν Ὑπάτων ἀξίας, προσέταξε μηδένα τῶν κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα ἀρχόντων πάρεξ τῆς αὐτοῦ γνώμης τι διαπράττεσθαι. Ἔγραψε δὲ πολλά.

ΕΚ ΤΟΥ ΜΟΝΤΑΙΓΝΟΥ,

Γαλατικοῦ φιλοσόφου.

Μεταξὺ τῶν ἡμετέρων Γαλατικῶν συγγραφέων ὅλων δίδω

---

(1) Εἰς τὰς δύο ταύτας κρίσεις τοῦ Φρυνίχου φαίνεται τί διαφέρει ὁ φιλόσοφος ἀπὸ τὸν γραμματικόν. Ὁ Πλούταρχος μετεχειρίσθη τὰς λέξεις, Δυσωπία, καὶ Σύγκρισις, εἰς τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔδιδαν εἰς αὐτὰς οἱ σύγχρονοι τοῦ Πλουτάρχου· ὁ Φρύνιχος ἀπορεῖ καὶ θαυμάζει, ὅτι δὲν τὰς μετεχειρίσθη εἰς τὴν ὁποίαν τὰς μετεχειρίζοντο οἱ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἀρχήτερα ζήσαντες συγγραφεῖς.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΒΙΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ.

Θησεύς. . . . . Σελίδι 1

Ῥωμύλος. 31

Θησέως καὶ Ῥωμύλου σύγκρισις. . . . 66

Λυκοῦργος. 71

Νουμᾶς. 107

Λυκούργου καὶ Νουμᾶ σύγκρισις. . . . 136

Σόλων. 143

Ποπλικόλας. 177

Σόλωνος καὶ Ποπλικόλα σύγκρισις. . . . 200

Θεμιστοκλῆς. 205

Κάμιλλος. 237

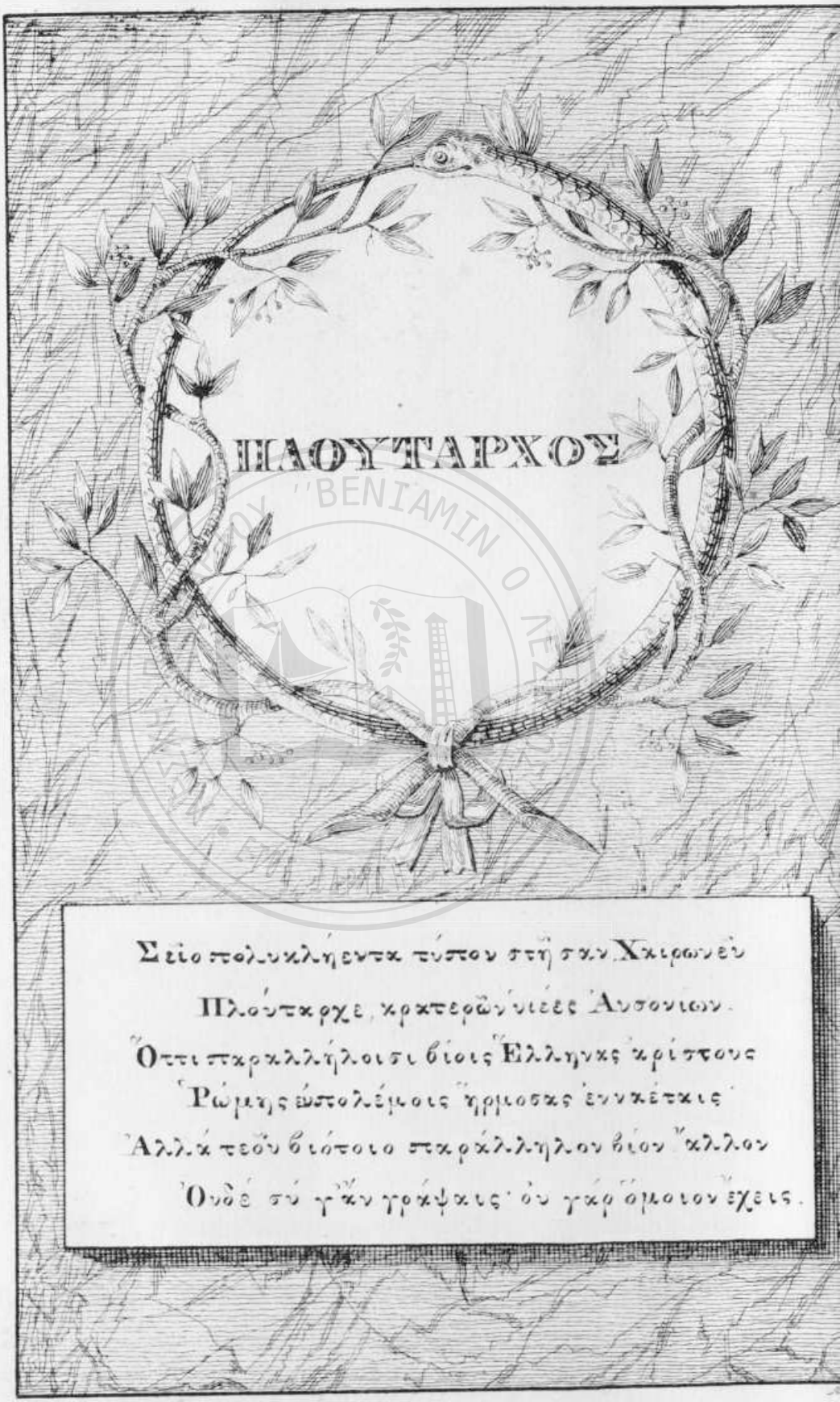
Περικλῆς. 281

Φάβιος Μάξιμος. 321

Περικλέους καὶ Φαβίου Μαξίμου σύγκρισις. 351

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΝΙΑΜΙΝΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1870

ΔΕΣΜΗ ΠΛΟΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
Σεῖο πολυκλήεντα τύπον στήσαν Χαιρωνεῦ
Πλούταρχε κραταιῶν υἱέες Αὐσονίων.
Ὅττι παρακλήροισι βίοις Ἕλληνας ἀρίστους
Ῥωμαίοις ἐπολέμοις ἤρμοσας ἐννακέτακις
Ἀλλὰ τεοῦ βιότοιο παράκλητον βίον ἄλλον
Οὐδὲ σύ γ' ἂν γράψαις· οὐ γὰρ ὅμοιον ἔχεις.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
• ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

Σελὶς 1

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ,

Η

ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ.

ΘΗΣΕΥΣ.

Ὥσπερ ἐν ταῖς γεωγραφίαις, ὦ Σόσσιε Σενεκίων, οἱ ἱστορικοὶ τὰ διαφεύγοντα τὴν γνῶσιν αὐτῶν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι τῶν πινάκων πιέζοῦντες, αἰτίας παραγράφουσιν, ὅτι « Τὰ δ' ἐπέκεινα, θῖνες ἄνυδροι καὶ θηριώδεις, ἢ πηλὸς ἀϊδνὴς, ἢ Σκυθικὸν κρύος, ἢ πέλαγος πεπηγός », οὕτως ἐμοὶ, περὶ τὴν τῶν βίων τῶν παραλλήλων συγγραφὴν, τὸν ἐφικτὸν εἰκότι λόγῳ καὶ βάσιμον ἱστορίᾳ πραγμάτων ἐχομένῃ χρόνον διελθόντι, περὶ τῶν ἀνωτέρω καλῶς εἶχεν εἰπεῖν, « Τὰ δ' ἐπέκεινα, τερατώδη καὶ τραγικὰ, ποιηταὶ καὶ μυθογράφοι νέμονται, καὶ οὐκέτ' ἔχει πίστιν οὐδὲ σαφήνειαν ». Ἐπεὶ δὲ, τὸν περὶ Λυκούργου τοῦ νομοθέτου, καὶ Νουμᾶ τοῦ βασιλέως λόγον ἐκδόντες, ἐδοκοῦμεν οὐκ ἂν ἀλόγως τῷ Ῥωμύλῳ

προσαναβῆναι, πλησίον τῶν χρόνων αὐτοῦ τῇ ἱστορίᾳ γεγονότες. Σκοποῦντι δέ μοι,

Τοιῷδε φωτί,

κατ' Αἰσχύλον,

τίς ξυμβήσεται;
Τίν' ἀντιτάξω τῷδε; τίς φερέγγυος;

ἐφαίνετο τὸν τῶν καλῶν καὶ ἀοιδήμων οἰκιστὴν Ἀθηνῶν ἀντισῆσαι καὶ παραβαλεῖν τῷ πατρὶ τῆς ἀνικήτου καὶ μεγαλοδόξου Ῥώμης. Εἴη μὲν οὖν ἡμῖν ἐκκαθαιρόμενον λόγῳ τὸ μυθῶδες ὑπακοῦσαι καὶ λαβεῖν ἱστορίας ὄψιν· ὅπου δ' ἂν αὐθαδῶς τοῦ πιθανοῦ περιφρονῇ, καὶ μὴ δέχηται τὴν πρὸς τὸ εἰκὸς μίξιν, εὐγνωμόνων ἀκροατῶν δεησόμεθα, καὶ πρᾴως τὴν ἀρχαιολογίαν προσδεχομένων.

Β. Ἐδόκει δ' οὖν ὁ Θησεὺς τῷ Ῥωμύλῳ κατὰ πολλὰς ἐναρμόττειν ὁμοιότητας· ἄμφω μὲν γὰρ ἀνεγγύω καὶ σκοτίω γενόμενοι, δόξαν ἔσχον ἐκ Θεῶν γεγονέναι·

Ἄμφω δ' αἰχμητά· τό γε δὴ καὶ ἴδμεν ἅπαντες,

καὶ μετὰ τοῦ δυνατοῦ τὸ συνετὸν ἔχοντες. Πόλεων δὲ τῶν ἐπιφανεσάτων, ὁ μὲν ἔκτισε τὴν Ῥώμην, ὁ δὲ συνῴκισε τὰς Ἀθήνας. Ἁρπαγὴ δὲ γυναικῶν ἑκατέρῳ πρόσεσιν. Οὐδέτερος δὲ δυσχίαν περὶ τὰ οἰκεῖα καὶ νέμεσιν ἐγγενῆ διέφυγεν· ἀλλὰ καὶ τελευτῶντες ἀμφότεροι λέγονται τοῖς ἑαυτῶν προσκροῦσαι πολίταις, εἴ τι τῶν ἥκιστα τραγικῶς εἰρῆσθαι δοκούντων ὄφελός ἐστι πρὸς ἀλήθειαν.

Γ. Θησέως τὸ μὲν πατρῷον γένος εἰς Ἐρεχθέα καὶ τοὺς πρώτους αὐτόχθονας ἀνήκει· τῷ δὲ μητρῴῳ Πελοπίδης ἦν. Πέλοψ γὰρ οὐ χρημάτων πλήθει μᾶλλον, ἢ παίδων μέγιστον ἴσχυσε τῶν ἐν Πελοποννήσῳ βασιλέων, πολλὰς μὲν ἐκδόμενος θυγατέρας τοῖς ἀρίστοις, πολλοὺς δὲ ταῖς πόλεσιν υἱοὺς ἐγκατασπείρας ἄρχοντας· ὧν εἷς γενόμενος Πιτθεὺς ὁ Θησέως πάππος,

πλιν μὲν οὐ μεγάλην τὴν Τροιζηνίων ὤκησε, δόξαν δὲ μάλιστα πάντων, ὡς ἀνὴρ λόγιος ἐν τοῖς τότε καὶ σοφώτατος, ἔσχεν. Ἦν δὲ τῆς σοφίας ἐκείνης τοιαύτη τις, ὡς ἔοικεν, ἰδέα καὶ δύναμις, οἵᾳ χρησάμενος Ἡσίοδος εὐδοκίμει μάλιστα περὶ τὰς ἐν τοῖς Ἔργοις γνωμολογίας. Καὶ μίαν γε τούτων ἐκείνην λέγουσι Πιτθέως εἶναι,

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω.

Τοῦτο μὲν οὖν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος εἴρηκεν. Ὁ δ' Εὐριπίδης, τὸν Ἱππόλυτον ἀγνοῦ Πιτθέως παίδευμα προσειπὼν, ἐμφαίνει τὴν περὶ τὸν Πιτθέα δόξαν. Αἰγεῖ δὲ, παίδων δεομένῳ, τὴν Πυθίαν ἀνελεῖν λέγουσι τὸν θρυλλούμενον χρησμὸν, διακελευομένην [μὲν] μηδεμιᾷ γυναικὶ συγγενέσθαι, πρὶν ἐλθεῖν εἰς Ἀθήνας· οὐ πάνυ δὲ τοῦτο φράζειν εὐδήλως δοκοῦσαν· ὅθεν εἰς Τροιζῆνα παρελθὼν ἀνεκοινοῦτο Πιτθεῖ τὴν τοῦ Θεοῦ φωνὴν οὕτως ἔχουσαν·

Ἀσκοῦ τὸν πραΰχοντα πόδ', ὦ μέγα φέρτατε λαῶν,
Μὴ λύσῃς, πρὶν δῆμον Ἀθηνῶν εἰσαφικέσθαι.

Ἃ δηλονότι νοήσας ὁ Πιτθεὺς ἔπεισεν αὐτὸν, ἢ διαπάτησε τῇ Αἴθρᾳ συγγενέσθαι. Συνελθὼν δὲ καὶ γνοὺς ἐκεῖνος, ὅτι τῇ Πιτθέως θυγατρὶ συγγέγονε, καὶ κύειν αὐτὴν ὑπονοήσας, ἀπέλιπε ξίφος καὶ πέδιλα, κρύψας ὑπὸ πέτραν μεγάλην, ἐντὸς ἔχουσαν κοιλότητα συμμέτρως ἐμπεριλαμβάνουσαν τὰ κείμενα· φράσας δὲ πρὸς μόνην ἐκείνην, καὶ διακελευσάμενος, ἂν υἱὸς ἐξ αὐτοῦ γένηται, καὶ λαβὼν ἀνδρὸς ἡλικίαν, δυνατὸς ᾖ τὴν πέτραν ἀναςῆσαι καὶ ὑφελεῖν τὰ καταλειφθέντα, πέμπειν πρὸς αὐτὸν ἔχοντα ταῦτα, μηδενὸς εἰδότος, ἀλλ' ὡς ἔνεστι μάλιστα λανθάνοντα πάντας (ἰσχυρῶς γὰρ ἐδεδοίκει τοὺς Παλλαντίδας ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ, καὶ διὰ τὴν ἀπαιδίαν καταφρονοῦντας· ἦσαν δὲ πεντήκοντα παῖδες ἐκ Πάλλαντος γεγονότες), ἀπῄει.

Δ. Τεκούσης δὲ τῆς Αἴθρας υἱὸν, οἱ μὲν εὐθὺς ὀνομασθῆναι Θησέα λέγουσι διὰ τὴν τῶν γνωρισμάτων θέσιν· οἱ δὲ ὕστερον

μὲν, ὡς ἔοικε, λεληθότως διέκαιεν ἡ δόξα τῆς Ἡρακλέους ἀρετῆς, καὶ πλεῖσον ἐκεῖνον λόγον εἶχε, καὶ προθυμότατος ἀκροατὴς ἐγίνετο τῶν διηγουμένων ἐκεῖνον, οἷος εἴη, μάλιστα δὲ τῶν αὐτὸν ἑωρακότων, καὶ πράττοντι καὶ λέγοντι προστετυχηκότων. Τότε δὲ παντάπασιν ἦν φανερὸς πεπονθὼς, ὅπερ ὕστερον χρόνοις πολλοῖς Θεμιστοκλῆς ἔπαθε, καὶ εἶπεν, ὡς καθεύδειν αὐτὸν οὐκέτι τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον· οὕτως ἐκείνῳ τοῦ Ἡρακλέους θαυμάζοντι τὴν ἀρετὴν καὶ νύκτωρ ὄνειρος ἦσαν αἱ πράξεις, καὶ μεθ' ἡμέραν ἐξῆγεν αὐτὸν ὁ ζῆλος, καὶ ἀνηρέθιζε ταὐτὰ πράττειν διανοούμενον.

Ζ. Ἐτύγχανον δὲ καὶ γένους κοινωνοῦντες, ἐξ ἀνεψιῶν ὄντες. Λῖθρα μὲν γὰρ ἦν Πιτθέως θυγάτηρ· Ἀλκμήνη δὲ Λυσιδίκης· Λυσιδίκη δὲ καὶ Πιτθεὺς, ἀδελφοὶ, γεγονότες ἐξ Ἱπποδαμείας καὶ Πέλοπος. Δεινὸν οὖν ἐποιεῖτο καὶ οὐκ ἀνεκτὸν, ἐκεῖνον μὲν, ἐπὶ τοὺς πανταχοῦ πονηροὺς βαδίζοντα, καθαίρειν γῆν καὶ θάλατταν, αὐτὸν δὲ τοὺς ἐν ποσὶν ἄθλους ἀποδιδράσκειν· τὸν μὲν δόξῃ καὶ λόγῳ πατέρα καταισχύνων, διὰ θαλάττης φυγῇ κομιζόμενος, τῷ δὲ ὄντι προσφέρων γνωρίσματα πέδιλα καὶ ξίφος ἀναίμακτον, οὐκ ἔργοις εὐθὺς ἀγαθοῖς καὶ πραξεσι παρέχων ἐμφανῆ χαρακτῆρα τῆς εὐγενείας. Τοιούτῳ φρονήματι καὶ τοιούτοις λογισμοῖς ἐξώρμησεν, ὡς ἀδικήσων μὲν οὐδένα, τοὺς δὲ ὑπάρχοντας βίας ἀμυνούμενος.

Η. Καὶ πρῶτον μὲν ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ Περιφήτην ὅπλῳ χρώμενον κορύνῃ, καὶ διὰ τοῦτο Κορυνήτην ἐπικαλούμενον, ἀπτόμενον αὐτοῦ καὶ κωλύοντα προάγειν, συμβαλὼν ἀπέκτεινεν· ἡσθεὶς δὲ τῇ κορύνῃ, λαβὼν, ὅπλον ἐποιήσατο καὶ διετέλει χρώμενος, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς τῷ δέρματι τοῦ λέοντος. Ἐκείνῳ μὲν οὖν ἐπίδειξις ἦν φορούμενον, ἡλίκου τὸ μέγεθος θηρίου κρατήσειεν· οὗτος δὲ τὴν κορύνην ἐπεδείκνυεν ἠτημένην μὲν ὑπ' αὐτοῦ, μετ' αὐτοῦ δὲ ἀήττητον οὖσαν. Ἐν δ' Ἰσθμῷ Σίννιν τὸν πιτυοκάμπτην, ᾧ τρόπῳ πολλοὺς ἀνῄρει, τούτῳ διέφθειρεν αὐτὸν, οὐ μεμελε-

τηκὼς, οὐδ' εἰθισμένος, ἐπιδείξας δὲ τὴν ἀρετὴν, ὅτι καὶ τέχνης περίεσι καὶ μελέτης ἁπάσης. Ἦν δὲ τῷ Σίννιδι καλλίστη καὶ μεγίστη θυγάτηρ, ὄνομα Περιγούνη. Ταύτην τοῦ πατρὸς ἀνηρημένου φυγοῦσαν ἐζήτει περιιὼν ὁ Θησεύς· ἡ δ' εἰς τόπον ἀπελθοῦσα λόχμην ἔχοντα πολλὴν, σοιβήντε πλείστην καὶ ἀσφάραγον, ἀκάκως πάνυ καὶ παιδικῶς, ὥσπερ αἰσθανομένων, δεομένη προσηύχετο μεθ' ὅρκων, ἂν σώσωσιν αὐτὴν καὶ ἀποκρύψωσι, μηδέποτε λυμανεῖσθαι, μηδὲ καύσειν. Ἀνακαλουμένου δὲ τοῦ Θησέως, καὶ πίστιν διδόντος, ὡς ἐπιμελήσεται καλῶς αὐτῆς, καὶ οὐδὲν ἀδικήσει, προῆλθε· καὶ τῷ μὲν Θησεῖ συγγενομένη, Μελάνιππον ἔτεκε· Δηϊονεῖ δὲ τῷ Εὐρύτου τοῦ Οἰχαλιέως ὕστερον συνῴκησε, Θησέως δόντος. Ἐκ δὲ Μελανίππου τοῦ Θησέως γενόμενος Ἴωξος, Ὀρνύτῳ τῆς εἰς Καρίαν ἀποικίας μετέσχεν· ὅθεν Ἰωξίδαις καὶ Ἰωξίσι πάτριον κατέστη, μήτε ἄκανθαν ἀσφαράγου, μήτε σοιβὴν καίειν, ἀλλὰ σέβεσθαι καὶ τιμᾶν.

Θ. Ἡ δὲ Κρομμυωνία σῦς, ἣν Φαιὰν προσωνόμαζον, οὐ φαῦλον ἦν θηρίον, ἀλλὰ μάχιμον καὶ χαλεπὸν κρατηθῆναι. Ταύτην, ἀδοῦ πάρεργον, ὡς μὴ δοκοίη πάντα πρὸς ἀνάγκην ποιεῖν, ὑποσὰς ἀνεῖλε· καὶ ἅμα, τῶν μὲν ἀνθρώπων τοῖς πονηροῖς ἀμυνόμενον οἰόμενος δεῖν τὸν ἀγαθὸν προσφέρεσθαι, τῶν δὲ θηρίων καὶ προεπιχειροῦντα τοῖς γενναίοις μάχεσθαι καὶ διακινδυνεύειν. Ἔνιοι δέ φασι τὴν Φαιὰν λῃστρίδα γενέσθαι γυναῖκα, φονικὴν καὶ ἀκόλαστον, αὐτόθι κατοικοῦσαν ἐν Κρομμυῶνι, Σῦν δὲ ἐπονομασθεῖσαν διὰ τὸ ἦθος καὶ τὸν βίον, εἶτα ὑπὸ Θησέως ἀποθανεῖν.

Ι. Σκίρωνα δὲ πρὸ τῆς Μεγαρικῆς ἀνεῖλε, ῥίψας κατὰ τῶν πετρῶν, ὡς μὲν ὁ πολὺς λόγος, λῃσεύοντα τοὺς παριόντας· ὡς δ' ἔνιοι λέγουσιν, ὕβρει καὶ τρυφῇ προτείνοντα τὼ πόδε τοῖς ξένοις, καὶ κελεύοντα νίπτειν, εἶτα λακτίζοντα καὶ ἀπωθοῦντα νίπτοντας εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ δὲ Μεγαρόθεν συγγραφεῖς, ὁμόσε τῇ φήμῃ βαδίζοντες, καὶ τῷ πολλῷ χρόνῳ, κατὰ Σιμωνίδην, πολε-

μοῦντες, οὔτε λῃστὴν, οὔτε ὑβριστὴν γεγονέναι τὸν Σκίρωνα φασὶν, ἀλλὰ λῃστῶν μὲν κολαστὴν, ἀγαθῶν δὲ καὶ δικαίων οἰκεῖον ἀνδρῶν καὶ φίλον. Αἰακόν τε γὰρ Ἑλλήνων ὁσιώτατον νομίζεσθαι, καὶ Κυχρέα τιμὰς Θεῶν ἔχειν Ἀθήνῃσι τὸν Σαλαμίνιον, τὴν δὲ Πηλέως καὶ Τελαμῶνος ἀρετὴν ὑπ' οὐδενὸς ἀγνοεῖσθαι. Σκίρωνα τοίνυν, Κυχρέως μὲν γενέσθαι γαμβρὸν, Αἰακοῦ δὲ πενθερὸν, Πηλέως δὲ καὶ Τελαμῶνος πάππον, ἐξ Ἐνδηΐδος γεγονότων, τῆς Σκίρωνος καὶ Χαρικλοῦς θυγατρός. Οὔκουν εἰκὸς εἶναι τῷ κακίστῳ τοὺς ἀρίστους εἰς κοινωνίαν γένους ἐλθεῖν, τὰ μέγιστα καὶ τιμιώτατα λαμβάνοντας καὶ διδόντας. Ἀλλὰ Θησέα φασὶν, οὐχ ὅτε τὸ πρῶτον ἐβάδιζεν εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' ὕστερον, Ἐλευσῖνά τε λαβεῖν, Μεγαρέων ἐχόντων, παρακρουσάμενον Διοκλέα τὸν ἄρχοντα, καὶ Σκίρωνα ἀποκτεῖναι. Ταῦτα μὲν οὖν ἔχει τοιαύτας ἀντιλογίας.

ΙΑ. Ἐν δὲ Ἐλευσῖνι Κερκύονα τὸν ἐξ Ἀρκαδίας καταπαλαίσας ἀνεῖλε· καὶ μικρὸν προελθὼν, Δαμάστην ἐν Ἐρινεῷ τὸν Προκρούστην ἀναγκάσας αὐτὸν ἀπισοῦν τοῖς κλιντῆρσιν, ὥσπερ τοὺς ξένους ἐκεῖνος. Ἔπραττε δὲ ταῦτα μιμούμενος τὸν Ἡρακλέα· Καὶ γὰρ ἐκεῖνος, οἷς ἐπεβουλεύετο τρόποις, ἀμυνόμενος τοὺς προεπιχειροῦντας, ἔθυσε τὸν Βούσιριν, καὶ κατεπάλαισε τὸν Ἀνταῖον, καὶ τὸν Κύκνον κατεμονομάχησε, καὶ τὸν Τέρμερον συρρήξας τὴν κεφαλὴν ἀπέκτεινεν. Ἀφ' οὗ δὴ καὶ τὸ Τερμέρειον κακὸν ὀνομασθῆναι λέγουσι. Παίων γὰρ, ὡς ἔοικε, κεφαλῇ τοὺς ἐντυγχάνοντας ὁ Τέρμερος ἀπώλλυεν. Οὕτω δὴ καὶ Θησεὺς κολάζων τοὺς πονηροὺς ἐπεξῆλθεν, οἷς μὲν βιαζοντο τοὺς ἄλλους, ὑπ' ἐκείνου καταβιαζομένους, ἐν δὲ τοῖς τρόποις τῆς ἑαυτῶν ἀδικίας τὰ δίκαια πάσχοντας.

ΙΒ. Προϊόντι δὲ αὐτῷ καὶ γενομένῳ κατὰ τὸν Κηφισὸν ἄνδρες ἐκ τοῦ Φυταλιδῶν γένους ἀπαντήσαντες ἠσπάσαντο πρῶτοι, καὶ δεομένου καθαρθῆναι, τοῖς νενομισμένοις ἁγνίσαντες, καὶ μει-

λίχια θύσαντες, εἰσίασαν οἶκοι, μηδενὸς πρότερον αὐτῷ φιλανθρώπου καθ' ὁδὸν ἐντυχόντως. Ἡμέρᾳ μὲν οὖν ὀγδόῃ λέγεται Κρονίου μηνὸς, ὃν νῦν Ἑκατομβαιῶνα καλοῦσι, κατελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. Εὗρε δὲ τά τε κοινὰ ταραχῆς μεστὰ καὶ διχοφροσύνης, καὶ τὰ περὶ τὸν Αἰγέα καὶ τὸν οἶκον ἰδίᾳ νοσοῦντα. Μήδεια γὰρ ἐκ Κορίνθου φυγοῦσα, φαρμάκοις ὑποσχομένη τῆς ἀτεκνίας ἀπαλλάξειν Αἰγέα, συνῆν αὐτῷ. Προαισθομένη δὲ περὶ τοῦ Θησέως αὖτη, τοῦ μὲν Αἰγέως ἀγνοοῦτος, ὄντος δὲ πρεσβυτέρου καὶ φοβουμένου πάντα διὰ τὴν στάσιν, ἔπεισεν αὐτὸν, ὡς ξένον ἑστιῶντα, φαρμάκοις ἀνελεῖν. Ἐλθὼν οὖν ὁ Θησεὺς ἐπὶ τὸ ἄριστον, οὐκ ἐδοκίμαζε φράζειν αὐτὸν, ὅστις εἴη, πρότερος, ἐκείνῳ δὲ βουλόμενος ἀρχὴν ἀνευρέσεως παρασχεῖν, κρεῶν παρακειμένων, σπασάμενος τὴν μάχαιραν, ὡς ταῦτα τέμνων, ἐδείκνυεν ἐκείνῳ. Ταχὺ δὲ καταμαθὼν ὁ Αἰγεὺς, τὴν μὲν κύλικα τοῦ φαρμάκου κατέβαλε, τὸν δὲ υἱὸν ἀνακρίνας, ἠσπάζετο, καὶ συναγαγὼν τοὺς πολίτας, ἐγνώριζεν αὐτὸν, ἡδέως δεχομένους διὰ τὴν ἀνδραγαθίαν. Λέγεται δὲ τῆς κύλικος πεσούσης, ἐκχυθῆναι τὸ φάρμακον, ὅπου νῦν ἐν Δελφινίῳ τὸ περίφρακτόν ἐστιν. Ἐνταῦθα γὰρ ὁ Αἰγεὺς ᾤκει καὶ τὸν Ἑρμῆν, τὸν πρὸς ἕω τοῦ ἱεροῦ, καλοῦσιν ἐπ' Αἰγέως πύλαις.

ΙΓ. Οἱ δὲ Παλαντίδαι πρότερον μὲν ἤλπιζον αὐτοὶ τὴν βασιλείαν καθέξειν, Αἰγέως ἀτέκνου τελευτήσαντος· ἐπεὶ δὲ Θησεὺς ἀπεδείχθη διάδοχος, χαλεπῶς φέροντες, εἰ βασιλεύει μὲν Αἰγεὺς, θετὸς γενόμενος Πανδίονι, καὶ μηδὲν Ἐρεχθείδαις προσήκων, βασιλεύσει δ' ὁ Θησεὺς, πάλιν ἔπηλυς ὢν καὶ ξένος, εἰς πόλεμον καθίσαντο. Καὶ διελόντες ἑαυτοὺς, οἱ μὲν ἐμφανῶς Σφηττόθεν ἐχώρουν ἐπὶ τὸ ἄστυ μετὰ τοῦ πατρὸς, οἱ δὲ Γαργηττοῖ κρύψαντες ἑαυτοὺς, ἐνήδρευον, ὡς διχόθεν ἐπιθησόμενοι τοῖς ὑπεναντίοις. Ἦν δὲ κήρυξ μετ' αὐτῶν ἀνὴρ Ἀγνούσιος, ὄνομα Λεώς· οὗτος ἐξήγγειλε τῷ Θησεῖ τὰ βεβουλευμένα τοῖς Παλλαντίδαις,

Ὁ δὲ ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν τοῖς ἐνεδρεύουσι, πάντας διέφθειρεν. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Πάλλαντος πυθόμενοι, διεσπάρησαν. Ἐκ τούτου φασὶ τῷ Παλληναίων δήμῳ πρὸς τὸν Ἀγνουσίων ἐπιγαμίαν μὴ εἶναι, μηδὲ κηρύττεσθαι τοὐπιχώριον παρ' αὐτοῖς, Ἀκούετε λεώ· μισοῦσι γὰρ τοὔνομα διὰ τὴν προδοσίαν τοῦ ἀνδρός.

ΙΔ. Ὁ δὲ Θησεὺς ἐνεργὸς εἶναι βουλόμενος, ἅμα δὲ καὶ δημαγωγῶν, ἐξῆλθεν ἐπὶ τὸν Μαραθώνιον ταῦρον, οὐκ ὀλίγα πράγματα τοῖς οἰκοῦσι τὴν Τετράπολιν παρέχοντα· καὶ χειρωσάμενος ἐπεδείξατο ζῶντα, διὰ τοῦ ἄστεως ἐλάσας, εἶτα τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Δελφινίῳ κατέθυσεν. Ἡ δὲ Ἑκάλη, καὶ τὸ περὶ αὐτὴν μυθολόγημα τοῦ ξενισμοῦ καὶ τῆς ὑποδοχῆς, ἔοικε μὴ πάσης ἀμοιρεῖν ἀληθείας· Ἔθυον γὰρ Ἑκαλήσια οἱ πέριξ δῆμοι συνιόντες Ἑκαλείῳ Διΐ, καὶ τὴν Ἑκάλην ἐτίμων, Ἑκαλίνην ὑποκοριζόμενοι, διὰ τὸ κἀκείνην νέον ὄντα κομιδῇ τὸν Θησέα ξενίζουσαν ἀσπάσασθαι πρεσβυτικῶς, καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοιούτοις ὑποκορισμοῖς. Ἐπεὶ δὲ ηὔξατο μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ Διΐ, βαδίζοντος ἐπὶ τὴν μάχην, εἰ σῶς παραγένοιτο, θύσειν, ἀπέθανε δὲ, πρὶν ἐκεῖνον ἐπανελθεῖν, ἔσχε τὰς εἰρημένας ἀμοιβὰς τῆς φιλοξενίας, τοῦ Θησέως κελεύσαντος, ὡς Φιλόχορος ἱστόρηκεν.

ΙΕ. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἥκουσι Κρῆτες τὸ τρίτον οἱ τὸν δασμὸν ἀπάξοντες. Ὅτι μὲν οὖν Ἀνδρόγεω περὶ τὴν Ἀττικὴν ἀποθανεῖν δόλῳ δόξαντος, ὅ τε Μίνως πολλὰ κακὰ πολεμῶν εἰργάζετο τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὸ δαιμόνιον ἔφθειρε τὴν χώραν (ἀφορία τε γὰρ καὶ νόσος ἐπέσκηψε πολλὴ, καὶ ἀνέδυσαν οἱ ποταμοὶ), καὶ τοῦ Θεοῦ προσάξαντος, ἱλασαμένοις τὸν Μίνω καὶ διαλλαγεῖσι, λωφήσειν τὸ μήνιμα, καὶ τῶν κακῶν ἔσεσθαι παῦλαν, ἐπικηρυκευσάμενοι καὶ δεηθέντες, ἐποιήσαντο συνθήκας, ὥσε πέμπειν δι' ἐννέα ἐτῶν δασμὸν, ἠϊθέους ἑπτὰ καὶ παρθένους τοσαύτας, ὁμολογοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων. Τοὺς δὲ παῖδας εἰς Κρήτην κομιζομένους ὁ μὲν τραγικώτατος μῦθος ἀποφαίνει τὸν Μινώ-

ταυρον ἐν τῷ Λαβυρίνθῳ διαφθείρειν, ἢ πλανωμένους αὐτοὺς, καὶ τυχεῖν ἐξόδου μὴ δυναμένους, ἐκεῖ καταθνήσκειν· τὸν δὲ Μινώταυρον, ὥσπερ Εὐριπίδης φησὶ,

Σύμμικτον εἶδος, κἀποφώλιον βρέφος

γεγονέναι, καὶ

Ταύρου μεμίχθαι καὶ βροτοῦ διπλῇ φύσει.

ΙΣ. Φιλόχορος δέ φησιν οὐ ταῦτα συγχωρεῖν Κρῆτας, ἀλλὰ λέγειν, ὅτι φρουρὰ μὲν ἦν ὁ Λαβύρινθος, οὐθὲν ἔχων κακὸν ἀλλ' ἢ τὸ μὴ διαφυγεῖν τοὺς φυλαττομένους· ἀγῶνα δὲ ὁ Μίνως ἐπ' Ἀνδρόγεῳ γυμνικὸν ἐποίει, καὶ τοὺς παῖδας ἆθλα τοῖς νικῶσιν ἐδίδου, τέως ἐν τῷ Λαβυρίνθῳ φυλαττομένους. Ἐνίκα δὲ τοὺς πρότερους ἀγῶνας ὁ μέγιστον παρ' αὐτῷ δυνάμενος τότε καὶ στρατηγῶν, ὄνομα Ταῦρος, ἀνὴρ οὐκ ἐπιεικὴς καὶ ἥμερος τὸν τρόπον, ἀλλὰ καὶ τοῖς παισὶ τῶν Ἀθηναίων ὑπερηφάνως καὶ χαλεπῶς προσφερόμενος. Ἀριστοτέλης δὲ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ Βοττιαίων πολιτείᾳ δῆλός ἐστιν οὐ νομίζων ἀναιρεῖσθαι τοὺς παῖδας ὑπὸ τοῦ Μίνω, ἀλλὰ θητεύοντας ἐν τῇ Κρήτῃ καταγηράσκειν· καί ποτε Κρῆτας, εὐχὴν παλαιὰν ἀποδιδόντας, ἀνθρώπων ἀπαρχὴν εἰς Δελφοὺς ἀποστέλλειν· τοῖς δὲ πεμπομένοις ἀναμιχθέντας ἐκγόνους ἐκείνων συνεξελθεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἦσαν ἱκανοὶ τρέφειν ἑαυτοὺς αὐτόθι, πρῶτον μὲν εἰς Ἰταλίαν διαπεράσαι, κἀκεῖ κατοικεῖν περὶ τὴν Ἰαπυγίαν· ἐκεῖθεν δὲ αὖθις εἰς Θράκην κομισθῆναι, καὶ κληθῆναι Βοττιαίους· διὸ τὰς κόρας τῶν Βοττιαίων θυσίαν τινὰ τελούσας ἐπάδειν, Ἴωμεν εἰς Ἀθήνας. Ἔοικε γὰρ ὄντως χαλεπὸν εἶναι φωνὴν ἐχούσῃ πόλει καὶ μοῦσαν ἀπεχθάνεσθαι. Καὶ γὰρ ὁ Μίνως αἰεὶ διετέλει κακῶς ἀκούων καὶ λοιδορούμενος ἐν τοῖς Ἀττικοῖς θεάτροις. Καὶ οὔτε Ἡσίοδος αὐτὸν ὤνησε, βασιλεύτατον, οὔτε Ὅμηρος, ἀριστὴν Διὸς προσαγορεύσας· ἀλλ' ἐπικρατήσαντες οἱ τραγικοὶ, πολλὴν ἀπὸ τοῦ λογείου καὶ τῆς σκηνῆς ἀδοξίαν αὐτοῦ κατεσκέδασαν, ὡς χαλεποῦ καὶ βιαίου γενομένου· καίτοι φασὶ

τὸν μὲν Μίνω βασιλέα καὶ νομοθέτην, δικαστὴν δὲ τὸν Ῥαδάμανθυν εἶναι καὶ φύλακα τῶν ὡρισμένων ὑπ' ἐκείνου δικαίων.

ΙΖ. Ἐπεὶ δ' οὖν καθῆκεν ὁ χρόνος τοῦ τρίτου δασμοῦ, καὶ παρέχειν ἔδει τοὺς πατέρας, ἐπὶ τὸν κλῆρον, οἷς ἦσαν ἡίθεοι παῖδες, αὖθις ἀνεφύοντο τῷ Αἰγεῖ διαβολαὶ πρὸς τοὺς πολίτας, ὀδυρομένους καὶ ἀγανακτοῦντας, ὅτι πάντων αἴτιος ὢν ἐκεῖνος, οὐδὲν μέρος μετέχει τῆς κολάσεως μόνος, ἀλλ' ἐπὶ νόθῳ καὶ ξένῳ παιδὶ τὴν ἀρχὴν πεποιημένος, αὐτοὺς περιορᾷ γνησίων ἐρήμους καὶ ἄπαιδας ἀπολειπομένους. Ταῦτ' ἠνία τὸν Θησέα, καὶ δικαιῶν μὴ ἀμελεῖν, ἀλλὰ κοινωνεῖν τῆς τύχης τοῖς πολίταις, ἐπέδωκεν ἑαυτὸν ἄνευ κλήρου προτελθών. Καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις τό τε φρόνημα θαυμαστὸν ἐφάνη, καὶ τὸ δημοτικὸν ἠγάπησαν· ὁ δὲ Αἰγεὺς, ἐπεὶ δεόμενος καὶ καθικετεύων ἀμετάπειστον εὗρα καὶ ἀμετάτρεπτον, ἀπεκλήρωσε τοὺς ἄλλους παῖδας. Ἑλλάνικος δέ φησιν οὐ τοὺς λαχόντας ἀπὸ κλήρου καὶ τὰς λαχούσας ἐκπέμπειν τὴν πόλιν, αὐτὸν δὲ τὸν Μίνω παραγενόμενον ἐκλέγεσθαι, καὶ τὸν Θησέα πάντων ἑλέσθαι πρῶτον ἐπὶ τοῖς ὁρισθεῖσιν· ὡρισμένον δ' εἶναι, τὴν μὲν ναῦν Ἀθηναίους παρέχειν, ἐμβάντας δὲ πλεῖν σὺν αὐτῷ τοὺς ἡίθεους, μηδὲν ὅπλον ἀρήϊον ἐπιφερομένους· ἀποκλομένου δὲ τοῦ Μινωταύρου, πέρας ἔχειν τὴν ποινήν. Πρότερον μὲν οὖν οὐδεμίᾳ σωτηρίας ἐλπὶς ὑπέκειτο· διὸ καὶ μέλαν ἱστίον ἔχουσαν, ὡς ἐπὶ συμφορᾷ προδήλῳ, τὴν ναῦν ἔπεμπον· τότε δὲ τοῦ Θησέως τὸν πατέρα θαῤῥύνοντος καὶ μεγαληγοροῦντος, ὡς χειρώσεται τὸν Μινώταυρον, ἔδωκεν ἕτερον ἱστίον λευκὸν τῷ κυβερνήτῃ, κελεύσας ὑποσρέφοντα, σωζομένου τοῦ Θησέως, ἐπάρασθαι τὸ λευκόν· εἰ δὲ μὴ, τῷ μέλανι πλεῖν, καὶ ἀποσημαίνειν τὸ πάθος. Ὁ δὲ Σιμωνίδης οὐ λευκόν φησιν εἶναι τὸ δοθὲν ὑπὸ τοῦ Αἰγέως, ἀλλὰ φοινίκεον ἱστίον ὑγρῷ πεφυρμένον πρίνου ἄνθει ἐριθάλλου· καὶ τοῦτο τῆς σωτηρίας αὐτῶν ποιήσασθαι σημεῖον. Ἐκυβέρνα δὲ τὴν ναῦν Ἀμαρσυάδας Φέρεκλος, ὥς φησι Σιμωνί-

δης. Φιλόχορος δὲ παρὰ Σκίρου φησὶν ἐκ Σαλαμῖνος τὸν Θησέα λαβεῖν κυβερνήτην μὲν Ναυσίθοον, πρωρέα δὲ Φαίακα, μηδέπω τότε τῶν Ἀθηναίων προσεχόντων τῇ θαλάσσῃ· καὶ γὰρ εἶναι τῶν ἠϊθέων ἕνα Μενέσθην Σκίρου θυγατριδοῦν. Μαρτυρεῖ δὲ τούτοις ἡρῷα Ναυσιθόου καὶ Φαίακος, εἰσαμένου Θησέως Φαληροῖ πρὸς τῷ τοῦ Σκίρου ἱερῷ, καὶ τὴν ἑορτὴν τὰ Κυβερνήσια φησὶν ἐκείνοις τελεῖσθαι.

ΙΗ. Γενομένου δὲ τοῦ κλήρου, παραλαβὼν τοὺς λαχόντας ὁ Θησεὺς ἐκ τοῦ πρυτανείου, καὶ παρελθὼν εἰς Δελφίνιον, ἔθηκεν ὑπὲρ αὐτῶν τῷ Ἀπόλλωνι τὴν ἱκετηρίαν. Ἦν δὲ κλάδος ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἐλαίας ἐρίῳ λευκῷ κατεστεμμένος. Εὐξάμενος δὲ κατέβαινεν ἕκτῃ μηνὸς ἐπὶ θάλασσαν ἱσαμένου Μουνυχιῶνος, ἣ καὶ νῦν ἔτι τὰς κόρας πέμπουσιν ἱλασσομένας εἰς Δελφίνιον. Λέγεται δὲ αὐτῷ τὸν μὲν ἐν Δελφοῖς ἀνελεῖν Θεὸν, Ἀφροδίτην καθηγεμόνα ποιεῖσθαι καὶ παρακαλεῖν συνέμπορον. Θύοντι δὲ πρὸς θαλάσσῃ τὴν αἶγα θήλειαν οὖσαν, αὐτομάτως τράγον γενέσθαι· διὸ καὶ καλεῖσθαι τὴν Θεὸν Ἐπιτραγίαν·

ΙΘ. Ἐπεὶ δὲ κατέπλευσεν εἰς Κρήτην, ὡς μὲν οἱ πολλοὶ γράφουσι καὶ ᾄδουσι, παρὰ τῆς Ἀριάδνης ἐρασθείσης τὸ λίνον λαβὼν, καὶ διδαχθεὶς, ὡς ἔξι τοῦ λαβυρίνθου τοὺς ἑλιγμοὺς διεξελθεῖν, ἀπέκτεινε τὸν Μινώταυρον, καὶ ἀπέπλευσε τὴν Ἀριάδνην ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἠϊθέους. Φερεκύδης δὲ καὶ τὰ ἐδάφη τῶν Κρητικῶν νεῶν φησὶν ἐκκόψαι τὸν Θησέα, τὴν δίωξιν ἀφαιρούμενον. Δήμων δὲ καὶ τὸν Ταῦρον ἀναιρεθῆναι φησὶ τὸν τοῦ Μίνω στρατηγὸν, ἐν τῷ λιμένι διαναυμαχοῦντα, τοῦ Θησέως ἐκπλέοντος. Ὡς δὲ Φιλόχορος ἱστόρηκε, τὸν ἀγῶνα τοῦ Μίνω συντελοῦντος, ἐπίδοξος ὢν ἅπαντας πάλιν νικήσειν ὁ Ταῦρος ἐφθονεῖτο. Καὶ γὰρ ἡ δύναμις αὐτοῦ διὰ τὸν τρόπον ἦν ἐπαχθὴς, καὶ διαβολὴν εἶχεν, ὡς τῇ Πασιφάῃ πλησιάζων. Διὸ καὶ τοῦ Θησέως ἀξιοῦντος ἀγωνίσασθαι, συνεχώρησεν ὁ Μίνως. Ἔθους δὲ ὄντος

ἐν Κρήτῃ θεᾶσθαι καὶ τὰς γυναῖκας, Ἀριάδνη παροῦσα πρός τε τὴν ὄψιν ἐξεπλάγη τοῦ Θησέως, καὶ τὴν ἄθλησιν ἐθαύμασε πάντων κρατήσαντος. Ἡσθεὶς δὲ καὶ ὁ Μίνως μάλιστα τοῦ Ταύρου καταπαλαισθέντος καὶ προπηλακισθέντος, ἀπέδωκε τῷ Θησεῖ τοὺς παῖδας, καὶ ἄνηκε τῇ πόλει τὸν δασμόν. Ἰδίως δέ πως καὶ περιττῶς ὁ Κλείδημος ἀπήγγειλε περὶ τούτων, ἄνωθέν ποθεν ἀρξάμενος· ὅτι δόγμα κοινὸν ἦν Ἑλλήνων μηδεμίαν ἐκπλεῖν τριήρη μηδαμόθεν ἀνδρῶν πέντε πλείονας δεχομένην· τὸν δὲ ἄρχοντα τῆς Ἀργοῦς Ἰάσονα μόνον περιπλεῖν, ἐξείργοντα τῆς θαλάσσης τὰ λῃστήρια. Δαιδάλου δὲ πλοίῳ φυγόντος Κρήτηθεν εἰς Ἀθήνας, Μίνως παρὰ τὰ δόγματα μακραῖς ναυσὶ διώκων, ὑπὸ χειμῶνος εἰς Σικελίαν ἀπηνέχθη, κἀκεῖ κατέσρεψε τὸν βίον. Ἐπεὶ δὲ Δευκαλίων ὁ υἱὸς αὐτοῦ, πολεμικῶς ἔχων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἔπεμψεν ἐκδιδόναι Δαίδαλον αὐτῷ κελεύων, ἢ τοὺς παῖδας ἀποκτενεῖν ἀπειλῶν, οὓς ἔλαβεν ὁμήρους ὁ Μίνως· τούτῳ μὲν ἀπεκρίναντο πράως ὁ Θησεύς, παραιτούμενος ἀνεψιὸν ὄντα Δαίδαλον, κἀκείνῳ κατὰ γένος προσήκοντα, μητρὸς ὄντα Μερόπης τῆς Ἐρεχθέως, αὐτὸς δὲ ναυπηγίᾳ ἐπεβάλλετο, τῇ μὲν ἐν Θυμοιταδῶν αὐτόθι, μακρὰν τῆς ξενικῆς ὁδοῦ, τῇ δὲ διὰ Πιτθέως ἐν Τροιζῆνι βουλόμενος λανθάνειν. Γενομένων δὲ ἑτοίμων, ἐξέπλευσε, τόν τε Δαίδαλον ἔχων καὶ φυγάδας ἐκ Κρήτης καθηγεμόνας· οὐδενὸς δὲ προειδότος, ἀλλὰ ναῦς φιλίας οἰομένων τῶν Κρητῶν προσφέρεσθαι, τοῦ λιμένος κρατήσας καὶ ἀποβὰς ἔφθασεν εἰς τὴν Κνωσσὸν παρελθών, καὶ μάχην ἐν πύλαις τοῦ Λαβυρίνθου συνάψας, ἀπέκτεινε τὸν Δευκαλίωνα καὶ τοὺς δορυφόρους. Ἐν δὲ τοῖς πράγμασι τῆς Ἀριάδνης γενομένης, σπεισάμενος πρὸς αὐτὴν, τούς τε ἡθέους ἀνέλαβε, καὶ φιλίαν ἐποίησε τοῖς Ἀθηναίοις πρὸς τοὺς Κρῆτας, ὁμόσαντας μηδέποτε πολέμου κατάρξειν.

Κ. Πολλοὶ δὲ λόγοι καὶ περὶ τούτων ἔτι λέγονται, καὶ περὶ τῆς Ἀριάδνης, οὐδὲν ὁμολογούμενον ἔχοντες. Οἱ μὲν γὰρ ἀπαγ-

ξασθαι φασὶν αὐτὴν ἀπολειφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Θησέως, οἱ δὲ εἰς Νάξον ὑπὸ ναυτῶν κομισθεῖσαν, Ὠνάρῳ τῷ ἱερεῖ τοῦ Διονύσου συνοικεῖν, ἀπολειφθεῖναι δὲ τοῦ Θησέως ἐρῶντος ἑτέρας.

Δεινὸς γάρ μιν ἔτειρεν ἔρως Πανοπηΐδος Αἴγλης.

Τοῦτο γὰρ τὸ ἔπος ἐκ τῶν Ἡσιόδου Πεισίστρατον ἐξελεῖν φησιν Ἡρέας ὁ Μεγαρεύς· ὥσπερ αὖ πάλιν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ὁμήρου νεκυίαν τὸ,

Θησέα, Πειρίθοόν τε, θεῶν ἀριδείκετα τέκνα,

χαριζόμενον Ἀθηναίοις. Ἔνιοι δὲ καὶ τεκεῖν ἐκ Θησέως Ἀριάδνην Οἰνοπίονα καὶ Στάφυλον· ὧν καὶ ὁ Χῖος Ἴων ἐστὶ, περὶ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος λέγων·

Τήν ποτε Θησείδης ἔκτισεν Οἰνοπίων.

Ἃ δ' ἐστὶν εὐφημότατα [τῶν] μυθολογουμένων, πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ στόματος ἔχουσιν. Ἴδιον δέ τινα περὶ τούτων λόγον ἐκδέδωκε Παίων ὁ Ἀμαθούσιος. Τὸν γὰρ Θησέα φησὶν ὑπὸ χειμῶνος εἰς Κύπρον ἐξενεχθέντα, καὶ τὴν Ἀριάδνην ἔγκυον ἔχοντα, φαύλως δὲ διακειμένην ὑπὸ τοῦ σάλου καὶ δυσφορουῦσαν, ἐκβιβάσαι μόνην, αὐτὸν δὲ τῷ πλοίῳ βοηθοῦντα, πάλιν εἰς τὸ πέλαγος ἀπὸ τῆς γῆς φέρεσθαι. Τὰς οὖν ἐγχωρίους γυναῖκας τὴν Ἀριάδνην ἀναλαβεῖν καὶ περιέπειν ἀθυμοῦσαν ἐπὶ τῇ μονώσει, καὶ γράμματα πλασὰ προσφέρειν, ὡς τοῦ Θησέως γράφοντος αὐτῇ, καὶ περὶ τὴν ὠδῖνα συμπονεῖν καὶ βοηθεῖν· ἀποθανοῦσαν δὲ θάψαι, μὴ τεκοῦσαν. Ἐπανελθόντα δὲ τὸν Θησέα καὶ περίλυπον γενόμενον, τοῖς μὲν ἐγχωρίοις ἀπολιπεῖν χρήματα, συνταξαντα θύειν τῇ Ἀριάδνῃ· δύο δὲ μικροὺς ἀνδριαντίσκους ἱδρύσασθαι, τὸν μὲν ἀργυροῦν, τὸν δὲ χαλκοῦν. Ἐν δὲ τῇ θυσίᾳ τοῦ Γορπιαίου μηνὸς ἱσαμένου δευτέρᾳ, κατακλινόμενόν τινα τῶν νεανίσκων φθέγγεσθαι καὶ ποιεῖν, ἅπερ ὠδίνουσαι γυναῖκες· καλεῖν δὲ τὸ ἄλσος Ἀμαθουσίους, ἐν ᾧ τὸν τάφον δεικνύουσιν, Ἀριάδνης Ἀφροδίτης. Καὶ Ναξίων δέ τινες ἰδίως ἱστοροῦσι δύο Μίνωας γενέσθαι καὶ

δύο Ἀριάδνας, ὧν τὴν μὲν Διονύσῳ γαμηθῆναι φασὶν ἐν Νάξῳ, καὶ τοὺς περὶ Στάφυλον τεκεῖν· τὴν δὲ νεωτέραν, ἁρπασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Θησέως, καὶ ἀπολειφθεῖσαν, εἰς Νάξον ἐλθεῖν· καὶ τροφὸν μετ' αὐτῆς ὄνομα Κορκύνην, ἧς δείκνυσθαι τάφον. Ἀποθανεῖν δὲ καὶ τὴν Ἀριάδνην αὐτόθι, καὶ τιμὰς ἔχειν οὐχ ὁμοίως τῇ προτέρᾳ. Τῇ μὲν γὰρ ἡδομένους καὶ παίζοντας ἑορτάζειν, τὰς δὲ ταύτῃ δρωμένας θυσίας εἶναι πένθει τινὶ καὶ συγνότητι μεμιγμένας.

ΚΑ. Ἐκ δὲ τῆς Κρήτης ἀποπλέων εἰς Δῆλον κατέσχε, καὶ τῷ Θεῷ θύσας, καὶ ἀναθεὶς τὸ Ἀφροδίσιον, ὃ παρὰ τῆς Ἀριάδνης ἔλαβεν, ἐχόρευσε μετὰ τῶν ἠϊθέων χορείαν, ἣν ἔτι νῦν ἐπιτελεῖν Δηλίους λέγουσι, μίμημα τῶν ἐν τῷ Λαβυρίνθῳ περιόδων καὶ διεξόδων, ἕν τινι ῥυθμῷ περιελίξεις καὶ ἀνελίξεις ἔχοντι, γιγνομένην. Καλεῖται δὲ τὸ γένος τοῦτο τῆς χορείας ὑπὸ Δηλίων Γέρανος, ὡς ἱστορεῖ Δικαίαρχος. Ἐχόρευσε δὲ περὶ τὸν Κερατῶνα, βωμὸν ἐκ κεράτων συνηρμοσμένων εὐωνύμων ἁπάντων. Ποιῆσαι δὲ καὶ ἀγῶνα φασὶν αὐτὸν ἐν Δήλῳ, καὶ τοῖς νικῶσι τότε πρῶτον ὑπ' ἐκείνου φοίνικα δοθῆναι.

ΚΒ. Τῇ δὲ Ἀττικῇ προσφερομένων, ἐκλαθέσθαι μὲν αὐτὸν, ἐκλαθέσθαι δὲ καὶ τὸν Κυβερνήτην ὑπὸ χαρᾶς, ἐπάρασθαι τὸ ἱσίον, ᾧ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἔδει γνώριμον τῷ Αἰγεῖ γενέσθαι· τὸν δὲ, ἀπογνόντα, ῥίψαι κατὰ τῆς πέτρας ἑαυτὸν, καὶ διαφθαρῆναι. Καταπλεύσας δὲ ὁ Θησεὺς, ἔθυε μὲν αὐτὸς, ἃς ἐκπλέων θυσίας ηὔξατο τοῖς Θεοῖς, Φαληροῖ, κήρυκα δὲ ἀπέστειλε τῆς σωτηρίας ἄγγελον εἰς ἄστυ. Οὗτος ἐνέτυχεν ὀδυρομένοις τε πολλοῖς τὴν τοῦ βασιλέως τελευτὴν, καὶ αὖ χαίρουσιν, ὡς εἰκὸς, ἑτέροις καὶ φιλοφρονεῖσθαι καὶ στεφανοῦν αὐτὸν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ προθύμοις οὖσι. Τοὺς μὲν οὖν στεφάνους δεχόμενος, τὸ κηρύκειον ἀνέστεφεν· ἐπανελθὼν δὲ ἐπὶ θάλασσαν οὔπω πεποιημένου σπονδὰς τοῦ Θησέως, ἔξω περιέμεινε, μὴ βουλόμενος τὴν θυσίαν παράξαι. Γενομένων δὲ τῶν σπονδῶν, ἀπήγγειλε τὴν τοῦ

Αἰγέως τελευτήν. Οἱ δὲ σὺν κλαυθμῷ καὶ θορύβῳ σπεύδοντες ἀνέβαινον εἰς τὴν πόλιν. Ὅθεν καὶ νῦν ἐν τοῖς ὠσχοφορίοις σεφανοῦσθαι μὲν οὐ τὸν κήρυκα λέγουσιν, ἀλλὰ τὸ κηρύκειον· ἐπιφωνεῖν δὲ ταῖς σπονδαῖς, Ἐλελεῦ, Ἰοὺ, Ἰοὺ, τοὺς παρόντας. Ὧν τὸ μὲν σπεύδοντες ἀναφωνεῖν καὶ παιωνίζοντες εἰώθασι, τὸ δὲ ἐκπλήξεως καὶ ταραχῆς ἐστι. Θάψας δὲ τὸν πατέρα, τῷ Ἀπόλλωνι τὴν εὐχὴν ἀπεδίδου τῇ ἑβδόμῃ τοῦ Πυανεψιῶνος μηνὸς ἱσαμένου· ταύτῃ γὰρ ἀνέβησαν εἰς ἄστυ σωθέντες. Ἡ μὲν οὖν ἕψησις τῶν ὀσπρίων λέγεται γενέσθαι διὰ τὸ σωθέντας αὐτοὺς εἰς ταὐτὸ συμμίξαι τὰ περιόντα τῶν σιτίων, καὶ μίαν χύτραν κοινὴν ἑψήσαντας συνεσιαθῆναι, καὶ συγκαταφαγεῖν ἀλλήλοις. Τὴν δὲ εἰρεσιώνην ἐκφέρουσι, κλάδον ἐλαίας ἐρίῳ μὲν ἀνεστεμμένον, ὥσπερ τότε τὴν ἱκετηρίαν, παντοδαπῶν δὲ ἀνάπλεων καταργμάτων, διὰ τὸ λῆξαι τὴν ἀφορίαν, ἐπᾴδοντες·

Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει, καὶ πίονας ἄρτους,
Καὶ μέλι ἐν κοτύλῃ, καὶ ἔλαιον ἀποψήσασθαι,
Καὶ κύλικ' εὔζωρον, ὡς ἂν μεθύουσα καθεύδῃς.

Καίτοι ταῦτά τινες ἐπὶ τοῖς Ἡρακλείδαις γενέσθαι λέγουσιν, οὕτω διατρεφομένοις ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων· οἱ δὲ πλείονες, ὡς προείρηται.

ΚΓ. Τὸ δὲ πλοῖον, ἐν ᾧ μετὰ τῶν ἠϊθέων ἔπλευσε, καὶ πάλιν ἐσώθη, τὴν τριακόντορον, ἄχρι τῶν Δημητρίου τοῦ Φαληρέως χρόνων διεφύλαττον οἱ Ἀθηναῖοι, τὰ μὲν παλαιὰ τῶν ξύλων ὑφαιροῦντες, ἄλλα δὲ ἐμβάλλοντες ἰσχυρὰ καὶ συμπηγνύντες οὕτως, ὥστε καὶ τοῖς φιλοσόφοις εἰς τὸν αὐξόμενον λόγον ἀμφιδοξούμενον παράδειγμα τὸ πλοῖον εἶναι, τῶν μέν, ὡς τὸ αὐτό, τῶν δέ, ὡς οὐ τὸ αὐτὸ διαμένει, λεγόντων. Ἄγουσι δὲ καὶ τὴν τῶν ὠσχοφορίων ἑορτήν, Θησέως καταστήσαντος. Οὐ γὰρ ἁπάσας αὐτὸν ἐξαγαγεῖν τὰς λαχούσας τότε παρθένους, ἀλλὰ τῶν συνήθων νεανίσκων δύο θηλυφανεῖς μὲν ὀφθῆναι καὶ νεαροὺς, ἀνδρώδεις δὲ τὰς

ψυχὰς καὶ προθύμους, λουτροῖς τε θερμοῖς καὶ σκιατροφίαις, καὶ ταῖς περὶ τὴν κόμην καὶ λειότητα καὶ χροιὰν ἀλοιφαῖς καὶ κοσμήσεσιν, ὡς ἔστιν, ἐξαλλάξαντα κομιδῇ, καὶ διδάξαντα φωνὴν καὶ σχῆμα καὶ βάδισιν, ὡς ἔνι μάλιστα, παρθένοις ὁμοιοῦσθαι, καὶ μηδὲν φαίνεσθαι διαφέροντας, ἐμβαλεῖν εἰς τὸν τῶν παρθένων ἀριθμὸν, καὶ διαλαθεῖν ἅπαντας· ἐπεὶ δὲ ἐπανῆλθεν, αὐτόν τε πομπεῦσαι καὶ τοὺς νεανίσκους οὕτως ἀμπεχομένους, ὡς νῦν ἀμπέχονται τοὺς ὄσχους φέροντες. Φέρουσι δὲ Διονύσῳ καὶ Ἀριάδνῃ χαριζόμενοι, διὰ τὸν μῦθον· ἢ μᾶλλον, ὅτι συγκομιζομένης ὁπώρας ἐπανῆλθον· αἱ δὲ δειπνοφόροι παραλαμβάνονται, καὶ κοινωνοῦσι τῆς θυσίας, ἀπομιμούμεναι τὰς μητέρας ἐκείνων τῶν λαχόντων. Ἐπεφοίτων γὰρ αὐτοῖς ὄψα καὶ σιτία κομίζουσαι· καὶ μῦθοι λόγονται, διὰ τὸ κἀκείνας εὐθυμίας ἕνεκεν καὶ παρηγορίας μύθοις διεξιέναι τοῖς παισί. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ Δήμων ἱστόρηκεν. Ἐξηρέθη δὲ καὶ τέμενος αὐτῷ, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν παρασχόντων τὸν δασμὸν οἴκων ἔταξεν εἰς θυσίαν αὐτῷ τελεῖν ἀποφοράς· καὶ τῆς θυσίας ἐπεμελοῦντο Φυταλίδαι, Θησέως ἀποδόντος αὐτοῖς ἀμοιβὴν τῆς φιλοξενίας.

ΚΔ. Μετὰ δὲ τὴν Αἰγέως τελευτὴν, μέγα καὶ θαυμαστὸν ἔργον εἰς νοῦν βαλόμενος, συνῴκισε τοὺς τὴν Ἀττικὴν κατοικοῦντας εἰς ἓν ἄστυ, καὶ μιᾶς πόλεως ἕνα δῆμον ἀπέφηνε τοὺς τέως σποράδας ὄντας καὶ δυσανακλήτους πρὸς τὸ κοινὸν πάντων συμφέρον, ἔστι δ' ὅτε καὶ διαφερομένους ἀλλήλοις καὶ πολεμοῦντας. Ἐπιὼν [οὖν] ἀνέπειθε κατὰ δήμους καὶ γένη, τῶν μὲν ἰδιωτῶν καὶ πενήτων ἐνδεχομένων ταχὺ τὴν παράκλησιν αὐτοῦ, τοῖς δὲ δυνατοῖς ἀβασίλευτον πολιτείαν προτείνων καὶ δημοκρατίαν, αὐτῷ μόνον ἄρχοντι πολέμου, καὶ νόμων φύλακι, χρησομένην, τῶν δὲ ἄλλων παρέξουσαν ἅπασιν ἰσομοιρίαν. Τοὺς μὲν ταῦτα ἔπειθεν. Οἱ δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ δεδιότες, μεγάλην οὖσαν ἤδη, καὶ τὴν τόλμαν, ἐβούλοντο πειθόμενοι μᾶλλον, ἢ βιαζόμενοι, ταῦτα συγχωρεῖν. Καταλύσας οὖν τὰ παρ' ἑκάστοις πρυτανεῖα καὶ βουλευτήρια καὶ ἀρχὰς, ἓν δὲ

ποιήσας ἅπασι κοινὸν ἐνταῦθα πρυτανεῖον καὶ βουλευτήριον, ὅπου νῦν ἵδρυται τὸ ἄστυ, τήν τε πόλιν Ἀθήνας προσηγόρευσε, καὶ Παναθήναια θυσίαν ἐποίησε κοινήν. Ἔθυσε δὲ καὶ Μετοίκια τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ Ἑκατομβαιῶνος, ἣν ἔτι νῦν θύουσι. Καὶ τὴν βασιλείαν ἀφεὶς, ὥσπερ ὡμολόγησε, διεκόσμει τὴν πολιτείαν, ἀπὸ Θεῶν ἀρχόμενος· ἦκε γὰρ αὐτῷ χρησμὸς ἐκ Δελφῶν μαντευομένῳ περὶ τῆς πόλεως·

Αἰγείδη Θησεῦ, Πιτθηίδος ἔκγονε κούρης,
Πολλαῖς τοι πολίεσσι πατὴρ ἐμὸς ἐγκατέθηκε
Τέρματα καὶ κλωστῆρας ἐν ὑμετέρῳ πτολιέθρῳ.
Ἀλλὰ σὺ μή τι λίην πεπονημένος ἔνδοθι θυμὸν
Βουλεύειν· ἀσκὸς γὰρ ἐν οἴδματι παντοπορεύσῃ.

Τοῦτο δὲ καὶ Σιβύλλαν ὕστερον ἀποσοβατίσαι πρὸς τὴν πόλιν ἰσοροῦσιν ἀναφθεγξαμένην·

Ἀσκὸς βαπτίζῃ· δῦναι δέ τοι οὐ θέμις ἐστίν.

ΚΕ. Ἔτι δὲ μᾶλλον αὐξῆσαι τὴν πόλιν βουλόμενος, ἐκάλει πάντας ἐπὶ τοῖς ἴσοις, καὶ τὸ Δεῦρ' ἴτε πάντες λεῷ, κήρυγμα Θησέως γενέσθαι φασὶ, πανδημίαν τινὰ καθιστάντος. Οὐ μὴν ἄτακτον, οὐδὲ μεμιγμένην περιεῖδεν ὑπὸ πλήθους ἐπιχυθέντος ἀκρίτου γενομένην τὴν δημοκρατίαν· ἀλλὰ πρῶτος ἀποκρίνας χωρὶς Εὐπατρίδας καὶ Γεωμόρους καὶ Δημιουργοὺς, Εὐπατρίδαις γινώσκειν τὰ θεῖα, καὶ παρέχειν ἄρχοντας ἀποδοὺς, καὶ νόμων διδασκάλους εἶναι, καὶ ὁσίων καὶ ἱερῶν ἐξηγητὰς, τοῖς ἄλλοις πολίταις ὥσπερ εἰς ἴσον κατέστησε, δόξῃ μὲν Εὐπατριδῶν, χρείᾳ δὲ Γεωμόρων, πλήθει δὲ τῶν Δημιουργῶν ὑπερέχειν δοκούντων. Ὅτι δὲ πρῶτος ἀπέκλινε πρὸς τὸν ὄχλον, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶ, καὶ ἀφῆκε τὸ μοναρχεῖν, ἔοικε μαρτυρεῖν καὶ Ὅμηρος ἐν νεῶν καταλόγῳ, μόνους Ἀθηναίους δῆμον προσαγορεύσας. Ἔκοψε δὲ καὶ νόμισμα, βοῦν ἐγχαράξας, ἢ διὰ τὸν Μαραθώνιον ταῦρον, ἢ διὰ τὸν Μίνω στρατηγὸν, ἢ πρὸς γεωργίαν τοὺς πολίτας παρακαλῶν. Ἀπ' ἐκείνου δέ φασι τὸ ἑκατόμβοιον καὶ τὸ δεκάβοιον

ὀνομασθῆναι. Προσκτησάμενος δὲ τῇ Ἀττικῇ τὴν Μεγαρικὴν βεβαίως, τὴν θρυλλουμένην ἐν Ἰσθμῷ στήλην ἔστησεν, ἐπιγράψας τὸ διορίζον ἐπίγραμμα τὴν χώραν δυσὶ τριμέτροις, ὧν ἔφραζε τὸ μὲν πρὸς ἕω,

Τάδ' οὐχὶ Πελοπόννησος, ἀλλ' Ἰωνία·

τὸ δὲ πρὸς ἑσπέραν,

Τάδ' ἐστὶ Πελοπόννησος, οὐκ Ἰωνία·

καὶ τὸν ἀγῶνα πρῶτος ἔθηκε κατὰ ζῆλον Ἡρακλέους, ὡς δι' ἐκεῖνον Ὀλύμπια τῷ Διΐ, καὶ δι' αὐτὸν Ἴσθμια τῷ Ποσειδῶνι φιλοτιμηθεὶς ἄγειν τοὺς Ἕλληνας. Ὁ γὰρ ἐπὶ Μελικέρτῃ τεθεὶς αὐτόθι, νυκτὸς ἐδρᾶτο, τελετῆς ἔχων μᾶλλον, ἢ θέας καὶ πανηγυρισμοῦ, τάξιν. Ἔνιοι δέ φασιν ἐπὶ Σκίρωνι τὰ Ἴσθμια τεθῆναι, τοῦ Θησέως ἀφοσιουμένου τὸν φόνον διὰ τὴν συγγένειαν· Σκίρωνα γὰρ υἱὸν εἶναι Κανήθου καὶ Ἡνιόχης τῆς Πιτθέως. Οἱ δὲ Σίννιν, οὐχὶ Σκίρωνα· καὶ τὸν ἀγῶνα τεθῆναι διὰ τοῦτον ὑπὸ Θησέως, οὐ δι' ἐκεῖνον. Ἔταξεν οὖν καὶ διωρίσατο πρὸς τοὺς Κορινθίους, Ἀθηναίων τοῖς ἀφικνουμένοις ἐπὶ τὰ Ἴσθμια παρέχειν προεδρίαν, ὅσον ἂν τόπον ἐπισχῇ καταπετασθὲν τὸ τῆς θεωρίδος νεὼς ἱστίον, ὡς Ἑλλάνικος καὶ Ἄνδρων ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἱστορήκασιν.

ΚΖ. Εἰς δὲ τὸν πόντον ἔπλευσε τὸν Εὔξεινον, ὡς μὲν Φιλόχορος καί τινες ἄλλοι λέγουσι, μεθ' Ἡρακλέους ἐπὶ τὰς Ἀμαζόνας συστρατεύσας, καὶ γέρας ἀριστεῖον Ἀντιόπην ἔλαβεν· οἱ δὲ πλείους, ὧν ἐστὶ καὶ Φερεκύδης καὶ Ἑλλάνικος καὶ Ἡρόδωρος, ὕστερον φασὶν Ἡρακλέους ἰδιόστολον πλεῦσαι τὸν Θησέα, καὶ τὴν Ἀμαζόνα λαβεῖν αἰχμάλωτον, πιθανώτερα λέγοντες. Οὐδεὶς γὰρ ἄλλος ἱστόρηται τῶν μετ' αὐτοῦ στρατευσάντων Ἀμαζόνα λαβεῖν αἰχμάλωτον. Βίων δὲ, καὶ ταύτην παρακρουσάμενον οἴχεσθαι λαβόντα· φύσει γὰρ οὔσας τὰς Ἀμαζόνας φιλάνδρους, οὔτε φυγεῖν τὸν Θησέα προσβαλόντα τῇ χώρᾳ, ἀλλὰ καὶ ξένια πέμπειν· τὸν δὲ, τὴν κομίζουσαν ἐμβῆναι παρακαλεῖν εἰς τὸ πλοῖον· ἐμβάσης

δὲ, ἀναχθῆναι. Μενεκράτης δέ τις, ἱστορίαν περὶ Νικαίας τῆς ἐν Βιθυνίᾳ πόλεως ἐκδεδωκὼς, Θησέα φησὶ τὴν Ἀντιόπην ἔχοντα διατρίψαι περὶ τούτους τοὺς τόπους· τυγχάνειν δὲ συστρατεύοντας αὐτῷ τρεῖς νεανίσκους ἐξ Ἀθηνῶν, ἀδελφοὺς ἀλλήλων, Εὔνεων καὶ Θόαντα καὶ Σολόεντα. Τοῦτον οὖν ἐρῶντα τῆς Ἀντιόπης, καὶ λανθάνοντα τοὺς ἄλλους, ἐξειπεῖν πρὸς ἕνα τῶν συνήθων· ἐκείνου δὲ περὶ τούτου ἐντυχόντος τῇ Ἀντιόπῃ, τὴν μὲν [τὴν μὲν] πεῖραν ἰσχυρῶς ἀποτρίψασθαι, τὸ δὲ πρᾶγμα σωφρόνως ἅμα καὶ πράως ἐνεγκεῖν, καὶ πρὸς τὸν Θησέα μὴ κατηγορῆσαι. Τοῦ δὲ Σολόεντος, ὡς ἀπέγνω, ῥίψαντος ἑαυτὸν εἰς ποταμόν τινα καὶ διαφθαρέντος, ἡσθημένον τότε τὴν αἰτίαν καὶ τὸ πάθος τοῦ νεανίσκου τὸν Θησέα, βαρέως ἐνεγκεῖν, καὶ δυσφοροῦντα, λόγιόν τι πυθόχρηστον ἀνενεγκεῖν πρὸς ἑαυτόν· εἶναι γὰρ αὐτῷ προστεταγμένον ἐν Δελφοῖς ὑπὸ τῆς Πυθίας, ὅταν ἐπὶ ξένοις ἀνιαθῇ μάλιστα καὶ περίλυπος γένηται, πόλιν ἐκεῖ κτίσαι, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τινὰς ἡγεμόνας καταλιπεῖν. Ἐκ δὲ τούτου, τὴν μὲν πόλιν, ἣν ἔκτισεν, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Πυθόπολιν προσαγορεῦσαι· Σολόεντα δὲ, τὸν πλησίον ποταμὸν, ἐπὶ τιμῇ τοῦ νεανίσκου. Καταλιπεῖν δὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οἷον ἐπισάτας καὶ νομοθέτας, καὶ σὺν αὐτοῖς Ἕρμον, ἄνδρα τῶν Ἀθήνησιν Εὐπατριδῶν· ἀφ' οὗ καὶ τόπον Ἑρμοῦ καλεῖν οἰκίαν τοὺς Πυθοπολίτας, οὐκ ὀρθῶς τὴν δευτέραν συλλαβὴν περισπῶντας, καὶ τὴν δόξαν ἐπὶ Θεὸν ἀπὸ ἥρωος μετατιθέντας.

ΚΖ. Πρόφασιν μὲν οὖν ταύτην ὁ τῶν Ἀμαζόνων πόλεμος ἔσχε. Φαίνεται δὲ μὴ φαῦλον αὐτοῦ, μηδὲ γυναικεῖον γενέσθαι τὸ ἔργον. Οὐ γὰρ ἂν ἐν ἄσει κατεστρατοπέδευσαν, οὐδὲ τὴν μάχην συνῆψαν ἐν χρῷ περὶ τὴν Πνύκα καὶ τὸ Μουσεῖον, εἰ μὴ κρατοῦσαι τῆς χώρας, ἀδεῶς τῇ πόλει προσέμιξαν. Εἰ μὲν οὖν, ὡς Ἑλλάνικος ἱστόρηκε, τῷ Κιμμερικῷ Βοσπόρῳ παγέντι διαβᾶσαι περιῆλθον, ἔργον ἐσὶ πιστεῦσαι. Τὸ δὲ ἐν τῇ πόλει σχεδὸν αὐτὰς ἐνστρατοπεδεῦσαι, μαρτυρεῖται καὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν τόπων, καὶ

ταῖς θήκαις τῶν πεσόντων. Πολὺν δὲ χρόνον ὄκνος ἦν καὶ μέλλησις ἀμφοτέροις τῆς ἐπιχειρήσεως· τέλος δὲ Θησεὺς κατά τι λόγιον τῷ Φόβῳ σφαγιασάμενος, συνῆψεν αὐταῖς. Ἡ μὲν οὖν μάχη Βοηδρομιῶνος ἐγένετο μηνὸς, ἐφ' ᾗ τὰ Βοηδρόμια μέχρι νῦν Ἀθηναῖοι θύουσιν. Ἱστορεῖ δὲ καὶ Κλείδημος, ἐξακριβοῦν τὰ καθ' ἕκαστα βουλόμενος, τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Ἀμαζόνων κέρας ἐπιστρέφειν πρὸς τὸ νῦν καλούμενον Ἀμαζόνειον, τὸ δὲ δεξιὸν πρὸς τὴν Πνύκα κατὰ τὴν Χρύσαν ἥκειν. Μάχεσθαι δὲ πρὸς τοῦτο τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τοῦ Μουσείου τοῖς Ἀμαζόσι συμπεσόντας· καὶ τάφους τῶν πεσόντων περὶ τὴν πλατεῖαν εἶναι τὴν φέρουσαν ἐπὶ τὰς πύλας, παρὰ τὸ Χαλκώδοντος ἡρῷον, ἃς νῦν Πειραϊκὰς ὀνομάζουσι. Καὶ ταύτην μὲν ἐκβιασθῆναι μέχρι τῶν Εὐμενίδων, καὶ ὑποχωρῆσαι ταῖς γυναιξίν· ἀπὸ δὲ Παλλαδίου καὶ Ἀρδηττοῦ καὶ Λυκίου προσβαλόντας, ὥσασθαι τὸ δεξιὸν αὐτῶν ἄχρι τοῦ στρατοπέδου, καὶ πολλὰς καταβαλεῖν. Τετάρτῳ δὲ μηνὶ συνθήκας γενέσθαι διὰ τῆς Ἱππολύτης· Ἱππολύτην γὰρ οὗτος ὀνομάζει τὴν τῷ Θησεῖ συνοικοῦσαν, οὐκ Ἀντιόπην. Ἔνιοι δέ φασι μετὰ τοῦ Θησέως μαχομένην πεσεῖν τὴν ἄνθρωπον, ὑπὸ Μολπαδίας ἀκοντισθεῖσαν· καὶ τὴν σήλην τὴν παρὰ τὸ τῆς Γῆς τῆς Ὀλυμπίας ἱερὸν, ἐπὶ ταύτῃ κεῖσθαι. Καὶ θαυμαστὸν οὐκ ἔστιν ἐπὶ πράγμασιν οὕτω παλαιοῖς πλανᾶσθαι τὴν ἱστορίαν· ἐπεὶ καὶ τὰς τετρωμένας φασὶ τῶν Ἀμαζόνων ὑπ' Ἀντιόπης εἰς Χαλκίδα λάθρα διαπεμφθείσης, τυγχάνειν ἐπιμελείας, καὶ ταφῆναι τινὰς ἐκεῖ περὶ τὸ νῦν Ἀμαζόνειον καλούμενον. Ἀλλὰ τοῦ γε τὸν πολεμον εἰς σπονδὰς τελευτῆσαι, μαρτύριόν ἐστιν ἥτε τοῦ τόπου κλῆσις τοῦ παρὰ τὸ Θησεῖον, ὅπερ Ὁρκωμόσιον καλοῦσιν, ἥτε γινομένη πάλαι θυσία ταῖς Ἀμαζόσι πρὸ τῶν Θησείων. Δεικνύουσι δὲ καὶ Μεγαρεῖς Ἀμαζόνων θήκην παρ' αὐτοῖς, ἐπὶ τὸν καλούμενον Ῥοῦν βαδίζουσιν ἐξ ἀγορᾶς, ὅπου τὸ ῥομβοειδές. Λέγεται δὲ καὶ περὶ Χαιρώνειαν ἑτέρας ἀποθανεῖν, καὶ ταφῆναι

παρὰ τὸ ῥευμάτιον, ὃ πάλαι μὲν, ὡς ἔοικε, Θερμώδων, Ἅιμων δὲ νῦν καλεῖται· περὶ ὧν ἐν τῷ Δημοσθένους βίῳ γέγραπται. Φαίνονται δὲ μηδὲ Θεσσαλίαν ἀπραγμόνως αἱ Ἀμαζόνες διελθοῦσαι. Τάφοι γὰρ αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν δείκνυνται περὶ τὴν Σκοτουσσαίαν καὶ τὰς Κυνὸς κεφαλάς.

ΚΗ. Ταῦτα μὲν οὖν ἄξια μνήμης περὶ τῶν Ἀμαζόνων. Ἦν γὰρ ὁ τῆς Θησηΐδος ποιητὴς Ἀμαζόνων ἐπανάστασιν γέγραφε, Θησεῖ γαμοῦντι Φαίδραν τῆς Ἀντιόπης ἐπιθεμένης, καὶ τῶν μετ' αὐτῆς Ἀμαζόνων ἀμυνομένων, καὶ κτείνοντος αὐτὰς Ἡρακλέους, περιφανῶς ἔοικε μύθῳ καὶ πλάσματι. Τῆς δὲ Ἀντιόπης ἀποθανούσης, ἔγημε Φαίδραν, ἔχων υἱὸν Ἱππόλυτον ἐξ Ἀντιόπης· ὡς δὲ Πίνδαρός φησι, Δημοφῶντα. Τὰς δὲ περὶ ταύτην καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ δυσχίας, ἐπεὶ μηδὲν ἀντιπίπτει παρὰ τῶν ἱστορικῶν τοῖς τραγικοῖς, οὕτως ἔχειν θετέον, ὡς ἐκεῖνοι πεποιήκασιν ἅπαντες.

ΚΘ. Εἰσὶ μέντοι λόγοι περὶ γάμων Θησέως καὶ ἕτεροι, τὴν σκηνὴν διαπεφευγότες, οὔτε ἀρχὰς εὐγνώμονας, οὔτε εὐτυχεῖς τελευτὰς ἔχοντες. Καὶ γὰρ Ἀναξώ τινα Τροιζηνίαν ἁρπάσαι λέγεται, καὶ Σίννιν ἀποκτείνας καὶ Κερκύονα, συγγενέσθαι βίᾳ ταῖς θυγατράσιν αὐτῶν· γῆμαι δὲ καὶ Περίβοιαν τοῦ Αἴαντος μητέρα, καὶ Φερέβοιαν αὖθις, καὶ Ἰόπην τὴν Ἰφικλέους. καὶ διὰ τὸν Αἴγλης ἔρωτα τῆς Πανοπέως, ὥσπερ εἴρηται, τὴν Ἀριάδνης ἀπόλειψιν αἰτιῶνται μὴ καλὴν γενέσθαι, μηδὲ πρέπουσαν· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν, πολέμου μὲν ἐμπλῆσαι τὴν Ἀττικὴν, αὐτῷ δὲ εἰς φυγὴν καὶ ὄλεθρον τελευτῆσαι· περὶ ὧν ὀλίγον ὕστερον εἰρήσεται. Πολλῶν δὲ τότε τοῖς ἀρίστοις ἄθλων γενομένων, Ἡρόδωρος μὲν οὐδενὸς οἴεται τὸν Θησέα μετασχεῖν, ἀλλὰ μόνοις Λαπίθαις τῆς κενταυρομαχίας· ἕτεροι δὲ καὶ μετὰ Ἰάσονος ἐν Κόλχοις γενέσθαι, καὶ Μελεάγρῳ συνεξελεῖν τὸν κάπρον· καὶ διὰ τοῦτο παροιμίαν εἶναι τὴν, Οὐκ ἄνευ Θησέως· αὐτὸν μέντοι μηδενὸς συμμάχου δεηθέντα, πολλοὺς καὶ καλοὺς ἄθλους κατεργά-

σασθαι. Καὶ τὸν, Ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς, λόγον ἐπ' ἐκείνου κρατῆσαι. Συνέπραξε δὲ καὶ Ἀδράστῳ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ πεσόντων, οὐχ' ὡς Εὐριπίδης ἐποίησεν ἐν τραγῳδίᾳ, μάχῃ τῶν Θηβαίων κρατήσας, ἀλλὰ πείσας καὶ σπεισάμενος. οὕτω γὰρ οἱ πλεῖστοι λέγουσι· Φιλόχορος δὲ καὶ σπονδὰς περὶ νεκρῶν ἀναιρέσεως γενέσθαι πρώτας ἐκείνας. Ὅτι δὲ Ἡρακλῆς πρῶτος ἀπέδωκε νεκροὺς τοῖς πολεμίοις, ἐν τοῖς περὶ Ἡρακλέους γέγραπται. Ταφαὶ δὲ τῶν μὲν πολλῶν ἐν Ἐλευθεραῖς δείκνυνται, τῶν δὲ ἡγεμόνων, περὶ Ἐλευσῖνα, καὶ τοῦτο Θησέως Ἀδράστῳ χαρισαμένου. Καταμαρτυροῦσι δὲ τῶν Εὐριπίδου Ἱκετίδων οἱ Αἰσχύλου Ἐλευσίνιοι, ἐν οἷς καὶ ταῦτα λέγων ὁ Θησεὺς πεποίηται.

Α. Τὴν δὲ πρὸς Πειρίθουν φιλίαν τοῦτον τὸν τρόπον αὐτῷ γενέσθαι λέγουσι. Δόξαν εἶχεν ἐπὶ ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ μεγίστην. βουλόμενος οὖν ὁ Πειρίθους ἐξελέγξαι καὶ λαβεῖν διάπειραν, ἠλάσατο βοῦς ἐκ Μαραθῶνος αὐτοῦ· καὶ πυθόμενος διώκειν μετὰ τῶν ὅπλων ἐκεῖνον, οὐκ ἔφυγεν, ἀλλ' ἀναστρέψας ἀπήντησεν. Ὡς δὲ εἶδεν ἄτερος τὸν ἕτερον, καὶ τὸ κάλλος ἐθαύμασε καὶ τὴν τόλμαν ἠγάσθη, μάχης μὲν ἔσχοντο, Πειρίθους δὲ πρότερος τὴν δεξιὰν προτείνας, ἐκέλευσεν αὐτὸν γενέσθαι δικαστὴν τῶν Θησέα τῆς βοηλασίας· ἑκὼν γὰρ ὑφέξειν, ἣν ἂν ὁρίσῃ δίκην ἐκεῖνος. Θησεὺς δὲ καὶ τὴν δίκην ἀφῆκεν αὐτῷ, καὶ προὐκαλεῖτο φίλον εἶναι καὶ σύμμαχον· ἐποιήσαντο δὲ τὴν φιλίαν ἔνορκον. Ἐκ δὲ τούτου γαμῶν ὁ Πειρίθους Δηϊδάμειαν, ἐδεήθη τοῦ Θησέως ἐλθεῖν, καὶ τὴν χώραν ἱστορῆσαι, καὶ συγγενέσθαι τοῖς Λαπίθαις. Ἐτύγχανε δὲ καὶ τοὺς Κενταύρους κεκληκὼς ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Ὡς δὲ ἠσέλγαινον ὕβρει, καὶ μεθύοντες οὐκ ἀπείχοντο τῶν γυναικῶν ἐτράποντο πρὸς ἅμυναν οἱ Λαπίθαι· καὶ τοὺς μὲν ἔκτειναν αὐτῶν, τοὺς δὲ, πολέμῳ κρατήσαντες, ὕστερον ἐξέβαλον ἐκ τῆς χώρας, τοῦ Θησέως αὐτοῖς συμμαχομένου καὶ συμπολεμοῦντος. Ἡρόδωρος δὲ ταῦτα πραχθῆναι φησὶν οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τοῦ πολέμου

συνεχῶτος ἤδη, τὸν Θησέα βοηθοῦντα τοῖς Λαπίθαις παραγενέσθαι, καὶ τότε πρῶτον ὄψει γνωρίσαι τὸν Ἡρακλέα, ποιησάμενον ἔργον ἐντυχεῖν αὐτῷ περὶ Τραχῖνα, πεπαυμένῳ πλάνης ἤδη καὶ ἄθλων· γενέσθαι δὲ μετὰ τιμῆς καὶ φιλοφροσύνης καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἀμφοτέροις τὴν ἔντευξιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ἄν τις πρόσχοι τοῖς πολλάκις ἐντυχεῖν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἱστοροῦσι· καὶ τὴν μύησιν Ἡρακλεῖ γενέσθαι, Θησέως σπουδάσαντος, καὶ τὸν πρὸ τῆς μυήσεως καθαρμὸν, ὡς δεομένῳ διά τινας πράξεις ἀβουλήτους.

ΛΑ. Ἤδη δὲ πεντήκοντα ἔτη γεγονὼς, ὡς φησὶν Ἑλλάνικος, ἔπραξε τὰ περὶ τὴν Ἑλένην, οὐ καθ' ὥραν. Ὅθεν ὡς δὴ μέγιστον ἐπανορθούμενοι τοῦτο τῶν ἐγκλημάτων ἔνιοι, λέγουσιν οὐκ αὐτὸν ἁρπάσαι τὴν Ἑλένην, ἀλλὰ Ἴδα καὶ Λυγγέως ἁρπασάντων, παρακαταθήκην λαβόντα τηρεῖν, καὶ μὴ προΐεσθαι τοῖς Διοσκούροις ἀπαιτοῦσιν· ἢ νὴ Δία Τυνδάρεω παραδόντος αὐτοῦ, φοβηθέντος Ἐναροφόρον τὸν Ἱπποκόωντος, ἔτι νηπίαν οὖσαν βιαζόμενον τὴν Ἑλένην λαβεῖν. Τὰ δὲ εἰκότα καὶ πλείστους ἔχοντα μάρτυρας, τοιαῦτά ἐστιν. Ἦλθον μὲν εἰς Σπάρτην ἀμφότεροι, καὶ τὴν κόρην ἐν ἱερῷ Ἀρτέμιδος Ὀρθίας χορεύουσαν ἁρπάσαντες ἔφυγον. Τῶν δὲ περιφθέντων ἐπὶ τὴν δίωξιν, οὐ πορρώτερω Τεγέας ἐπακολουθησάντων, ἐν ἀδείᾳ γενόμενοι, καὶ διελθόντες τὴν Πελοπόννησον, ἐποιήσαντο συνθήκας, τὸν μὲν λαχόντα κλήρῳ τὴν Ἑλένην ἔχειν γυναῖκα, συμπράττειν δὲ θατέρῳ γάμον ἄλλον. Ἐπὶ ταύταις δὲ κληρουμένων ταῖς ὁμολογίαις, ἔλαχε Θησεύς· καὶ παραλαβὼν τὴν παρθένον, οὔπω γάμων ὥραν ἔχουσαν, εἰς Ἀφίδνας ἐκόμισε· καὶ τὴν μητέρα καταστήσας μετ' αὐτῆς, Ἀφίδνῳ παρέδωκεν, ὄντι φίλῳ, διακελευσάμενος φυλάττειν καὶ λανθάνειν τοὺς ἄλλους. Αὐτὸς δὲ Πειρίθῳ τὴν ὑπουργίαν ἀποδιδοὺς, εἰς Ἤπειρον συναπεδήμησεν ἐπὶ τὴν Ἀϊδωνέως θυγατέρα, τοῦ Μολοσσῶν βασιλέως· ὃς τῇ γυναικὶ Περσεφόνην ὄνομα θέμενος,

Κόρην δὲ τῇ θυγατρὶ, τῷ δὲ κυνὶ Κέρβερον, ἐκέλευε τούτῳ διαμάχεσθαι τοὺς μνωμένους τὴν παῖδα, καὶ λαβεῖν τὸν κρατήσαντα. Τοὺς μέντοι περὶ τὸν Ῥειρίθουν, οὐ μνηστῆρας ἥκειν, ἀλλ' ἁρπασομένους πυνθανομένους, συνέλαβε, καὶ τὸν μὲν Πειρίθουν εὐθὺς ἠφάνισε διὰ τοῦ κυνὸς, τὸν δὲ Θησέα καθείρξας ἐφύλαττεν.

ΑΒ. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ Μενεσθεὺς ὁ Πετεῶ, τοῦ Ὀρνέως, τοῦ Ἐρεχθέως, πρῶτος, ὡς φασιν, ἀνθρώπων ἐπιθέμενος τῷ δημαγωγεῖν, καὶ πρὸς χάριν ὄχλῳ διαλέγεσθαι, τούς τε δυνατοὺς συνίστη καὶ παρώξυνε, πάλαι βαρυνομένους τὸν Θησέα, καὶ νομίζοντας ἀρχὴν καὶ βασιλείαν ἀφῃρημένον ἑκάστου τῶν κατὰ δῆμον εὐπατριδῶν, εἰς ἓν ἄστυ συνείρξαντα πάντας, ὑπηκόοις χρῆσθαι καὶ δούλοις· τούς τε πολλοὺς διετάραττε καὶ διέβαλλεν, ὡς ὄναρ ἐλευθερίας ὁρῶντας, ἔργῳ δὲ ἀπεστερημένους πατρίδων καὶ ἱερῶν, ὅπως ἀντὶ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ γνησίων βασιλέων πρὸς ἕνα δεσπότην ἔπηλυν καὶ ξένον ἀποβλέπωσι. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ πραγματευομένου, μεγάλην ῥοπὴν ὁ πόλεμος τῷ νεωτερισμῷ προσέθηκε τῶν Τυνδαριδῶν ἐπελθόντων· οἱ δὲ καὶ ὅλως φασὶν ὑπὸ τούτου πεισθέντας ἐπελθεῖν. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὐδὲν ἠδίκουν, ἀλλ' ἀπῄτουν τὴν ἀδελφήν. Ἀποκριναμένων δὲ τῶν ἐν ἄσει μήτε ἔχειν, μήτε γινώσκειν, ὅπου καταλέλειπται, πρὸς πόλεμον ἐτράποντο. Φράζει δὲ αὐτοῖς Ἀκάδημος, ἠσθημένος ᾧ δή τινι τρόπῳ, τὴν ἐν Ἀφίδναις κρύψιν αὐτῆς. Ὅθεν ἐκείνῳ τε τιμαὶ ζῶντι παρὰ τῶν Τυνδαριδῶν ἐγένοντο, καὶ πολλάκις ὕστερον ἐμβαλόντες εἰς τὴν Ἀττικὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν χώραν τέμνοντες, τῆς Ἀκαδημίας ἀπείχοντο διὰ τὸν Ἀκάδημον. Ὁ δὲ Δικαίαρχος, Ἐχεδήμου φησὶ καὶ Μαράθου συστρατευσάντων τότε τοῖς Τυνδαρίδαις ἐξ Ἀρκαδίας, ἀφ' οὗ μὲν Ἐχεδημίαν προσαγορευθῆναι τὴν νῦν Ἀκαδημίαν, ἀφ' οὗ δὲ Μαραθῶνα τὸν δῆμον, ἐπιδόντος ἑαυτὸν ἑκουσίως κατά τι λόγιον σφαγιάσασθαι πρὸ τῆς παρατάξεως. Ἐλθόντες οὖν ἐπὶ τὰς Ἀφίδνας, καὶ

μάχῃ κρατήσαντες, ἐξεῖλον τὸ χωρίον. Ἐνταῦθα φασὶ καὶ Ἄλυκον πεσεῖν τὸν Σκίρωνος υἱὸν, συστρατευόμενον τότε τοῖς Τυνδαρίδαις. Ἀφ' οὗ καὶ τόπον τῆς Μεγαρικῆς Ἄλυκον καλεῖσθαι, τοῦ σώματος ἐκεῖ ταφέντος. Ἥρέας δ' ὑπὸ Θησέως αὐτοῦ περὶ Ἀφίδνας ἀποθανεῖν τὸν Ἄλυκον ἱστόρηκε· καὶ μαρτύρια ταυτὶ τὰ ἔπη παρέχεται περὶ τοῦ Ἀλύκου·

..... τὸν ἐν εὐρυχώρῳ ποτ' Ἀφίδνῃ
Μαρνάμενον Θησεὺς Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο
Κτεῖνεν .....

οὐ μὴν εἰκὸς, αὐτοῦ Θησέως παρόντος, ἁλῶναι τήν τε μητέρα καὶ τὰς Ἀφίδνας.

ΛΓ. Ἐχομένων οὖν τῶν Ἀφιδνῶν, καὶ τῶν ἐν ἄστει δεδιότων, ἔπεισε τὸν δῆμον ὁ Μενεσθεὺς δέχεσθαι τῇ πόλει καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοὺς Τυνδαρίδας, ὡς μόνῳ Θησεῖ βίας ὑπάρξαντι πολεμοῦντας, τῶν δὲ ἄλλων εὐεργέτας ὄντας ἀνθρώπων καὶ σωτῆρας. Ἐμαρτύρει δὲ αὐτῷ καὶ τὰ παρ' ἐκείνων· οὐδὲν γὰρ ἠξίωσαν, ἁπάντων κρατοῦντες, ἀλλ' ἢ μυηθῆναι, μηδὲν ἧττον Ἡρακλέους τῇ πόλει προσήκοντες. Καὶ τοῦτο οὖν ὑπῆρξεν αὐτοῖς, Ἀφίδνου ποιησαμένου παῖδας, ὡς Πύλιος Ἡρακλέα· καὶ τιμὰς ἰσοθέους ἔσχον, Ἄνακες προσαγορευθέντες, ἢ διὰ τὰς γενομένας ἀνοχὰς, ἢ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ κηδεμονίαν τοῦ μηδένα κακῶς παθεῖν, στρατιᾶς τοσαύτης ἔνδον οὔσης. Ἀνακῶς γὰρ ἔχειν φαμὲν τοὺς ἐπιμελομένους ἢ φυλάττοντάς τινων· καὶ τοὺς βασιλεῖς ἴσως Ἄνακτας διὰ τοῦτο καλοῦσιν. Εἰσὶ δὲ οἱ λέγοντες διὰ τὴν τῶν ἀστέρων ἐπιφάνειαν Ἄνακας ὀνομάζεσθαι· τὸ γὰρ ἄνω τοὺς Ἀττικοὺς ἀνέκας ὀνομάζειν, καὶ ἀνέκαθεν, τὸ ἄνωθεν.

ΛΔ. Αἴθραν δὲ τὴν Θησέως μητέρα, γενομένην αἰχμάλωτον, ἀπαχθῆναι λέγουσιν εἰς Λακεδαίμονα, κἀκεῖθεν εἰς Τροίαν μετὰ Ἑλένης· καὶ μαρτυρεῖν Ὅμηρον ἕπεσθαι τῇ Ἑλένῃ φάμενον·

Αἴθρην Πιτθῆος θύγατρα Κλυμένην τε βοῶπιν.

Οἱ δὲ τοῦτο τὸ ἔπος διαβάλλουσι, καὶ τὴν περὶ Μουνύχου μυθολογίαν, ὃν ἐκ Δημοφῶντος Λαοδίκης κρύφα τεκούσης ἐν Ἰλίῳ συνεκθρέψαι τὴν Αἴθραν λέγουσιν. Ἴδιον δέ τινα καὶ παρηλλαγμένον ὅλως λόγον ὁ Ἴστρος ἐν τῇ τρισκαιδεκάτῃ τῶν Ἀττικῶν ἀναφέρει περὶ Αἴθρας, ὡς ἐνίων λεγόντων, Ἀλέξανδρον μὲν ἐν Θεσσαλίᾳ τὸν Πάριν, ὑπ' Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου μάχῃ κρατηθῆναι παρὰ τὸν Σπερχειὸν, Ἕκτορα δὲ τὴν Τροιζηνίων πόλιν λαβόντα διαρπάσαι, καὶ τὴν Αἴθραν ἀπάγειν ἐκεῖ καταλειφθεῖσαν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἔχει πολλὴν ἀλογίαν.

ΛΕ. Αἰδωνέως δὲ τοῦ Μολοσσοῦ ξενίζοντος Ἡρακλέα, καὶ τῶν περὶ τὸν Θησέα καὶ Πειρίθουν κατὰ τύχην μνησθέντος ἅτε πράξοντες ἦλθον, καὶ ἃ φωραθέντες ἔπαθον, βαρέως ἤνεγκεν ὁ Ἡρακλῆς, τοῦ μὲν ἀπολωλότος ἀδόξως, τοῦ δὲ ἀπολλυμένου. Καὶ περὶ Πειρίθου μὲν οὐδὲν ὤετο ποιήσειν πλέον ἐγκαλῶν, τὸν δὲ Θησέα παρητεῖτο, καὶ χάριν ἠξίου ταύτην αὐτῷ δοθῆναι. Συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Αἰδωνέως, λυθεὶς ὁ Θησεὺς ἐπανῆλθε μὲν εἰς τὰς Ἀθήνας, οὐδέπω παντάπασι τῶν φίλων αὐτοῦ κεκρατημένων· καὶ ὅσα ὑπῆρχε τεμένη πρότερον αὐτῷ, τῆς πόλεως ἐξελούσης, ἅπαντα καθιέρωσεν Ἡρακλεῖ, καὶ προσηγόρευσεν ἀντὶ Θησείων, Ἡράκλεια, πλὴν τεσσάρων, ὡς Φιλόχορος ἱστόρηκεν. Αὖθις δὲ βουλόμενος, ὡς πρότερον, ἄρχειν καὶ καθηγεῖσθαι τοῦ πολιτεύματος, εἰς στάσεις ἐνέπεσε καὶ ταραχὰς, οὓς μὲν ἀπέλιπε μισοῦντας αὐτὸν, εὑρίσκων τὸ μὴ φοβεῖσθαι τῷ μισεῖν προσειληφότας, ἐν δὲ τῷ δήμῳ πολὺ τὸ διεφθαρμένον ὁρῶν καὶ θεραπεύεσθαι βουλόμενον, ἀντὶ τοῦ ποιεῖν σιωπῇ τὸ προστασσόμενον. Ἐπιχειρῶν οὖν βιάζεσθαι, κατεδημαγωγεῖτο καὶ κατεσασιάζετο· καὶ τέλος ἀπογνοὺς τὰ πράγματα, τοὺς μὲν παῖδας εἰς Εὔβοιαν ὑπεξέκαμψε πρὸς Ἐλεφήνορα τὸν Χαλκώδοντος, αὐτὸς δὲ Γαργηττοῖ κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἀρὰς θέμενος, οὗ νῦν ἐστὶ τὸ καλούμενον Ἀρατήριον, εἰς Σκῦρον ἐξέπλευσεν, οὔσης αὐτῷ πρὸς τοὺς

ἐκεῖ φιλίας, ὡς ὤετο, καὶ χωρίων ἐν τῇ νήσῳ πατρῴων. Ἐβασίλευε δὲ τότε Λυκομήδης τῶν Σκυρίων. Πρὸς τοῦτον οὖν ἀφικόμενος, ἐζήτει τοὺς ἀγροὺς ἀπολαβεῖν, ὡς αὐτόθι κατοικήσων· ἔνιοι δέ φασι παρακαλεῖν αὐτὸν βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ δὲ Λυκομήδης, εἴτε δείσας τὴν δόξαν τοῦ ἀνδρὸς, εἴτε τῷ Μενεσθεῖ χαριζόμενος, ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς χώρας ἀναγαγὼν αὐτὸν, ὡς ἐκεῖθεν ἐπιδείξων τοὺς ἀγροὺς, ὧσε κατὰ τῶν πετρῶν, καὶ διέφθειρεν. Ἔνιοι δ' ἀφ' ἑαυτοῦ πεσεῖν φασὶ σφαλέντα, μετὰ δεῖπνον, ὥσπερ εἰώθει, περιπατοῦντα. Καὶ παραυτίκα μὲν οὐδεὶς ἔσχεν αὐτοῦ λόγον οὐδένα τεθνηκότος· ἀλλὰ τῶν μὲν Ἀθηναίων ἐβασίλευσε Μενεσθεὺς, οἱ δὲ τοῦ Θησέως παῖδες ἰδιωτεύοντες Ἐλεφήνορι συνεστράτευσαν εἰς Ἴλιον. Ἐκεῖ δὲ Μενεσθέως ἀποθανόντος, ἐπανελθόντες αὐτοὶ τὴν βασιλείαν ἀνεκομίσαντο. Χρόνοις δ' ὕστερον Ἀθηναίους ἄλλα τε παρέστησεν ὡς ἥρωα τιμᾶν Θησέα, καὶ τῶν ἐν Μαραθῶνι πρὸς Μήδους μαχομένων ἔδοξαν οὐκ ὀλίγοι φάσμα Θησέως ἐν ὅπλοις καθορᾶν πρὸ αὐτῶν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους φερόμενον.

ΛΖ. Μετὰ δὲ τὰ Μηδικὰ, Φαίδωνος ἄρχοντος, μαντευομένοις τοῖς Ἀθηναίοις ἀνεῖλεν ἡ Πυθία τὰ Θησέως ἀναλαβεῖν ὀστᾶ, καὶ θεμένους ἐντίμως παρ' αὐτοῖς φυλάττειν. Ἦν δὲ καὶ λαβεῖν ἀπορία, καὶ γνῶναι τὸν τάφον, ἀμιξία καὶ χαλεπότητι τῶν ἐνοικούντων βαρβάρων. Οὐ μὴν ἀλλὰ Κίμων ἑλὼν τὴν νῆσον, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται, καὶ φιλοτιμούμενος ἐξανευρεῖν, ἀετοῦ τινα τόπον βουνοειδῆ κόπτοντος, ὡς φασι, τῷ σόματι καὶ διασείοντος τοῖς ὄνυξι, θείᾳ τινὶ τύχῃ συμφρονήσας, ἀνέσκαψεν. Εὑρέθη δὲ θήκη τε μεγάλου σώματος, αἰχμή τε παρακειμένη χαλκῆ, καὶ ξίφος. Κομισθέντων δὲ τούτων ὑπὸ Κίμωνος ἐπὶ τῆς τριήρους, ἡσθέντες οἱ Ἀθηναῖοι πομπαῖς τε λαμπραῖς ἐδέξαντο καὶ θυσίαις, ὥσπερ αὐτὸν ἐπανερχόμενον εἰς τὸ ἄστυ. Καὶ κεῖται μὲν ἐν μέσῃ τῇ πόλει παρὰ τὸ νῦν γυμνάσιον· ἔστι δὲ φύ-

ξιον οἰκέταις, καὶ πᾶσι τοῖς ταπεινοτέροις καὶ δεδιόσι κρείττοναφ, ὡς καὶ τοῦ Θησέως προσατικοῦ τινος καὶ βοηθητικοῦ γενομένου, καὶ προσδεχομένου φιλανθρώπως τὰς τῶν ταπεινοτέρων δεήσεις. Θυσίαν δὲ ποιοῦσιν αὐτῷ τὴν μεγίστην ὀγδόῃ Πυανεψιῶνος, ἐν ᾗ μετὰ τῶν ἠϊθέων ἐκ Κρήτης ἐπανῆλθεν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις ὀγδόαις τιμῶσιν αὐτὸν, ἢ διὰ τὸ πρῶτον ἐκ Τροιζῆνος ἀφικέσθαι τῇ ὀγδόῃ τοῦ Ἑκατομβαιῶνος, ὡς ἱστόρηκε Διόδωρος ὁ περιηγητής· ἢ νομίζοντες ἑτέρου μᾶλλον ἐκείνῳ προσήκειν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, ἐκ Ποσειδῶνος γεγονέναι λεγομένῳ. Καὶ γὰρ Ποσειδῶνα ταῖς ὀγδόαις τιμῶσιν. Ἡ γὰρ ὀγδοὰς, κύβος ἀπ' ἀρτίου πρῶτος οὖσα, καὶ τοῦ πρώτου τετραγώνου διπλασία, τὸ μόνιμον καὶ δυσκίνητον οἰκεῖον ἔχει τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, ὃν Ἀσφάλιον καὶ Γαιήοχον προσονομάζομεν.

ΔΕΣΗ ΠΛΟΙΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΡΩΜΥΛΟΣ

Σελὶδ: 31

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΡΩΜΥΛΟΣ.

Τὸ μέγα τῆς Ῥώμης ὄνομα, καὶ δόξῃ διὰ πάντων ἀνθρώπων κεχωρηκὸς, ἀφ' ὅτου καὶ δι' ἣν αἰτίαν τῇ πόλει γέγονεν, οὐχ ὡμολόγηται παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν. Ἀλλ' οἱ μὲν Πελασγοὺς ἐπὶ πλεῖστα τῆς οἰκουμένης πλανηθέντας, ἀνθρώπων τε πλείστων κρατήσαντας, αὐτόθι κατοικῆσαι, καὶ διὰ τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις ῥώμην, οὕτως ὀνομάσαι τὴν πόλιν· οἱ δὲ, Τροίας ἁλισκομένης, διαφυγόντας ἐνίους, καὶ πλοίων ἐπιτυχόντας, ὑπὸ πνευμάτων τῇ Τυρρηνίᾳ προσπεσεῖν φερομένους, καὶ περὶ τὸν Θύμβριν ποταμὸν ὁρμίσασθαι. Ταῖς δὲ γυναιξὶν αὐτῶν, ἀπορουμέναις ἤδη καὶ δυσανασχετούσαις πρὸς τὴν θάλασσαν, ὑποθέσθαι μίαν, ἣ καὶ γένει προὔχειν καὶ φρονεῖν ἐδόκει μάλιστα, Ῥώμην ὄνομα, καταπρῆσαι τὰ πλοῖα· πραχθέντος δὲ τούτου, πρῶτον μὲν ἀγανακτεῖν τοὺς ἄνδρας, ἔπειτα δι' ἀνάγκην ἱδρυνθέντας περὶ τὸ Παλλάντιον, ὡς ὀλίγῳ χρόνῳ κρεῖττον ἐλπίδος ἔπραττον, ἀγαθῆς τε πειρώμενοι χώρας, καὶ δεχομένων αὐτοὺς τῶν προσοίκων, ἄλλην τε τιμὴν ἀπονέμειν τῇ Ῥώμῃ, καὶ τὴν πόλιν ἀπ' αὐτῆς, ὡς αἰτίας, προσαγορεύειν. Ἐξ ἐκείνου τε παραμένειν λέγουσι τὸ τοὺς συγγενεῖς τὰς γυναῖκας καὶ οἰκείους ἄνδρας ἀσπάζεσθαι τοῖς στόμασι· καὶ γὰρ ἐκείνας, ὅτε τὰ πλοῖα κατέπρησαν, οὕτως ἀσπάζεσθαι καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοὺς ἄνδρας, δεομένας αὐτῶν, καὶ παραιτουμένας τὴν ὀργήν.

Β. Ἄλλοι δὲ Ῥώμην, Ἰταλοῦ θυγατέρα καὶ Λευκανίας, οἱ δὲ, Τηλέφου τοῦ Ἡρακλέους, Αἰνείᾳ γαμηθεῖσαν, οἱ δ' Ἀσκανίῳ τοῦ Αἰνείου, λέγουσι τόνομα θέσθαι τῇ πόλει· Οἱ δὲ, Ῥωμανὸν, Ὀδυσσέως παῖδα καὶ Κίρκης, οἰκίσαι τὴν πόλιν· οἱ δὲ, Ῥῶμον ἐκ

Τροίας ὑπὸ Διομήδους ἀποσαλέντα τὸν Ἠμαθίωνος· οἱ δὲ, Ῥῶμον Λατίνων τύραννον, ἐκβαλόντα Τυρρηνοὺς, τοὺς εἰς Αυδίαν μὲν ἐκ Θετταλίας, ἐκ δὲ Λυδίας εἰς Ἰταλίαν παραγενομένους. Οὐ μὴν οὐδ' οἱ Ῥωμύλον τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων ἀποφαίνοντες ἐπώνυμον τῆς πόλεως, ὁμολογοῦσι περὶ τοῦ γένους αὐτοῦ. Οἱ μὲν γὰρ Αἰνείου καὶ Δεξιθέας τῆς Φόρβαντος υἱὸν ὄντα νήπιον εἰς Ἰταλίαν κομισθῆναι, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ῥῶμον· ἐν δὲ τῷ ποταμῷ πλημμύραντι τῶν ἄλλων σκαφῶν διαφθαρέντων, ἐν ᾧ δὲ ἦσαν οἱ παῖδες, εἰς μαλακὴν ἀποκλινθέντος ὄχθην ἀτρέμα, σωθέντας ἀπροσδοκήτως, ὀνομασθῆναι Ῥώμην. Οἱ δὲ, Ῥώμην θυγατέρα τῆς Τρωάδος ἐκείνης, Λατίνῳ τῷ Τηλεμάχου γαμηθεῖσαν, τεκεῖν τὸν Ῥωμύλον· οἱ δὲ, Αἰμυλίαν τὴν Αἰνείου καὶ Λαβινίας, Ἄρει συγγενομένην· οἱ δὲ μυθώδη παντάπασι περὶ τῆς γενέσεως διεξίασι. Ταρχετίῳ γὰρ Ἀλβανῶν βασιλεῖ παρανομωτάτῳ καὶ ὠμοτάτῳ φάσμα δαιμόνιον οἵκοι γενέσθαι· φαλλὸν γὰρ ἐκ τῆς ἑστίας ἀνασχεῖν, καὶ διαμένειν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· εἶναι δὲ Τηθύος ἐν Τυρρηνίᾳ χρηστήριον, ἀφ' οὗ κομισθῆναι τῷ Ταρχετίῳ χρησμὸν, ὥστε συμμίξαι τῷ φάσματι παρθένον· ἔσεσθαι γὰρ ἐξ αὐτῆς παῖδα κλεινότατον, ἀρετῇ καὶ τύχῃ καὶ ῥώμῃ διαφέροντα. Φράσαντος οὖν τὸ μάντευμα τοῦ Ταρχετίου μιᾷ τῶν θυγατέρων, καὶ συγγενέσθαι τῷ φαλλῷ προσάξαντος, αὐτὴν μὲν ἀπαξιῶσαι, θεράπαιναν δὲ εἰσπέμψαι. Τὸν δὲ Ταρχέτιον, ὡς ἔγνω, χαλεπῶς φέροντα, συλλαβεῖν μὲν ἀμφοτέρας ἐπὶ θανάτῳ· τὴν δ' Ἑστίαν ἰδόντα κατὰ τοὺς ὕπνους ἀπαγορεύουσαν αὐτῷ τὸν φόνον, ἰσόν τινα παρεγγυῆσαι ταῖς κόραις ὑφαίνειν δεδεμέναις, ὡς ὅταν διεξυφήνωσι, τότε δοθησομένας πρὸς γάμον. Ἐκείνας μὲν οὖν δι' ἡμέρας ὑφαίνειν, ἑτέρας δὲ νύκτωρ, τοῦ Ταρχετίου κελεύοντος, ἀναλύειν τὸν ἰσόν. Ἐκ δὲ τοῦ φαλλοῦ τῆς θεραπαινίδος τεκούσης δίδυμα, δοῦναι τινὶ Τερατίῳ τὸν Ταρχέτιον ἀνελεῖν κελεύσαντα. Τὸν δὲ θεῖναι φέροντα τοῦ ποταμοῦ

πλησίον· εἶτα λύκαιναν μὲν ἐπιφοιτᾶν μαστὸν διδοῦσαν, ὄρνιθας δὲ παντοδαπούς, ψωμίσματα κομίζοντας, ἐντιθέναι τοῖς βρέφεσιν· ἄχρις οὗ βουκόλον ἰδόντα καὶ θαυμάσαντα τολμῆσαι προσελθεῖν, καὶ ἀνελέσθαι τὰ παιδία. Τοιαύτης δὲ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς γενομένης, ἐκτραφέντας ἐπιθέσθαι τῷ Ταρχετίῳ καὶ κρατῆσαι. Ταῦτα μὲν οὖν Προμαθίων τις, ἱστορίαν Ἰταλικὴν συντεταγμένος, εἴρηκε.

Γ. Τοῦ δὲ πίστιν ἔχοντος λόγου μάλιστα καὶ πλείστους μάρτυρας, τὰ μὲν κυριώτερα πρῶτος εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξέδωκε Διοκλῆς Πεπαρήθιος, ᾧ καὶ Φάβιος Πίκτωρ ἐν τοῖς πλείστοις ἐπηκολούθησε. Γεγόνασι δὲ καὶ περὶ τούτων ἕτεραι διαφοραί· τύπῳ δὲ εἰπεῖν, τοιοῦτός ἐστι. Τῶν ἀπ' Αἰνείου γεγονότων ἐν Ἄλβῃ βασιλέων εἰς ἀδελφοὺς δύο, Νομήτορα καὶ Ἀμούλιον, ἡ διαδοχὴ καθῆκεν. Ἀμουλίου δὲ νείμαντος τὰ πάντα δίχα, τῇ τε βασιλείᾳ τὰ χρήματα καὶ τὸν ἐκ Τροίας κομισθέντα χρυσὸν ἀντιτεθέντος, εἵλετο τὴν βασιλείαν ὁ Νομήτωρ. Ἔχων οὖν ὁ Ἀμούλιος τὰ χρήματα, καὶ πλέον ἀπ' αὐτῶν δυνάμενος τοῦ Νομήτορος, τήν τε βασιλείαν ἀφείλετο ῥᾳδίως, καὶ φοβούμενος ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γενέσθαι παῖδας, ἱέρειαν τῆς Ἑστίας ἀπέδειξεν, ἄγαμον καὶ παρθένον ἀεὶ βιωσομένην. Ταύτην οἱ μὲν Ἰλίαν, οἱ δὲ Ῥέαν, οἱ δὲ Σιλουΐαν ὀνομάζουσι. Φωράται δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον κυοῦσα παρὰ τὸν καθεστῶτα ταῖς Ἑστιάσι νόμον. Καὶ τὸ μὲν ἀνήκεσα μὴ παθεῖν αὐτὴν, ἡ τοῦ βασιλέως θυγάτηρ Ἀνθὼ παρητήσατο, δεηθεῖσα τοῦ πατρός· εἵρχθη δὲ, καὶ δίαιταν εἶχεν ἀνεπίμικτον, ὅπως μὴ λάθῃ τεκοῦσα τὸν Ἀμούλιον. Ἔτεκε δὲ δύο παῖδας ὑπερφυεῖς μεγέθει καὶ κάλει. Δι' ὃ καὶ μᾶλλον ὁ Ἀμούλιος φοβηθεὶς ἐκέλευσεν αὐτοὺς ὑπηρέτην λαβόντα ῥίψαι. Τοῦτον ἔνιοι Φαυστύλον ὀνομάζεσθαι λέγουσιν, οἱ δ' οὐ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν ἀνελόμενον. Ἐνθέμενος οὖν εἰς σκάφην τὰ βρέφη, κατέβη μὲν ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ὡς ῥίψων· ἰδὼν δὲ κατιόντα πολλῷ ῥεύματι καὶ τραχύ-

νόμενον, ἔδεισε προσελθεῖν· ἐγγὺς δὲ τῆς ὄχθης καταθεὶς, ἀπηλλάσσετο. Τοῦ δὲ ποταμοῦ κατακλύζοντος, ἡ πλημμύρα τὴν σκάφην ὑπολαβοῦσα καὶ μετεωρίσασα πράως, κατήνεγκεν εἰς χωρίον ἐπιεικῶς μαλθακὸν, ὃ νῦν Κερμανὸν καλοῦσι, πάλαι δὲ Γερμανὸν, ὡς ἔοικεν, ὅτι καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, Γερμανοὺς ὀνομάζουσιν.

Δ. Ἦν δὲ πλησίον ἐρινεὸς, ὃν Ῥωμινάλιον ἐκάλουν, ἢ διὰ τὸν Ῥωμύλον, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσιν, ἢ διὰ τὸ τὰ μηρυκώμενα τῶν θρεμμάτων ἐκεῖ διὰ τὴν σκιὰν ἐνδιάζειν, ἢ μᾶλιζα διὰ τὸν τῶν βρεφῶν θηλασμόν· ὅτι τήν τε θηλὴν Ῥούμαν ὠνόμαζον οἱ παλαιοὶ, καὶ Θεόν τινα τῆς ἐκτροφῆς τῶν νηπίων ἐπικαλεῖσθαι δοκοῦσαν ὀνομάζουσι Ῥουμυλίαν, καὶ θύουσιν αὐτῇ νηφάλια, καὶ γάλα τοῖς ἱεροῖς ἐπισπένδουσιν. Ἐνταῦθα δὲ τοῖς βρέφεσι κειμένοις τήν τε λύκαιναν ἱστοροῦσι θηλαζομένην, καὶ δρυοκολάπτην τινὰ παρεῖναι συνεκτρέφοντα καὶ φυλάττοντα. Νομίζεται δ' Ἄρεος ἱερὰ τὰ ζῶα· τὸν δὲ δρυοκολάπτην καὶ διαφερόντως Λατῖνοι σέβονται καὶ τιμῶσιν· ὅθεν οὐχ ἥκιστα πίστιν ἔσχεν ἡ τεκοῦσα τὰ βρέφη, τεκεῖν ἐξ Ἄρεος φάσκουσα. Καίτοι τοῦτο παθεῖν αὐτὴν ἐξαπατηθεῖσαν λέγουσιν, ὑπὸ τοῦ Ἀμουλίου διαπαρθενευθεῖσαν, ἐν ὅπλοις ἐπιφανέντος αὐτῇ καὶ συναρπάσαντος. Οἱ δὲ, τοὔνομα τῆς τροφοῦ δι' ἀμφιβολίαν ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκτροπὴν τῇ φήμῃ παρασχεῖν. Λούπας γὰρ ἐκάλουν οἱ Λατῖνοι τῶν τε θηρίων τὰς λυκαίνας, καὶ τῶν γυναικῶν τὰς ἑταιρούσας· εἶναι δὲ τοιαύτην τὴν Φαυστύλου γυναῖκα τοῦ τὰ βρέφη θρέψαντος, Ἄκκαν Λαρεντίαν ὄνομα. Ταύτῃ δὲ καὶ θύουσι Ῥωμαῖοι, καὶ χοὰς ἐπιφέρει τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς αὐτῇ ὁ τοῦ Ἄρεος ἱερεὺς, καὶ Λαρεντίαν καλοῦσι τὴν ἑορτήν.

Ε. Ἑτέραν δὲ τιμῶσι Λαρεντίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Ὁ νεωκόρος τοῦ Ἡρακλέους ἀλύων, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ σχολῆς προὔθετο πρὸς τὸν Θεὸν διακυβεύειν, ὑπειπὼν, ὅτι νικήσας μὲν αὐτὸς, ἕξει τι παρὰ τοῦ Θεοῦ χρηστόν· ἡττηθεὶς δὲ τῷ Θεῷ τράπεζαν ἄφθονον

παρέξει καὶ γυναῖκα καλὴν συναναπαυσομένην. Ἐπὶ τούτοις, τὰς μὲν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ τιθεὶς, τὰς δ' ὑπὲρ αὐτοῦ ψήφους, ἀνεφάνη νικώμενος. Εὐσυνθετεῖν δὲ βουλόμενος, καὶ δικαιῶν ἐμμένειν τοῖς ὁρισθεῖσι, δεῖπνόν τε τῷ Θεῷ παρεσκεύασε, καὶ τὴν Λαρεντίαν οὖσαν ὡραίαν, οὕπω δὲ ἐπιφανῆ, μισθωσάμενος, εἰσίασεν ἐν τῷ ἱερῷ κλίνην ὑποστορέσας· καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον συνεῖρξεν, ὡς δὴ τοῦ Θεοῦ ἔξοντος αὐτήν. Καὶ μέντοι καὶ τὸν Θεὸν ἐντυχεῖν λέγεται τῇ γυναικὶ, καὶ κελεῦσαι βαδίζειν ἕωθεν ἐπὶ τὴν ἀγορὰν, καὶ τὸν ἀπαντήσαντα πρῶτον, ἀσπασαμένην ποιεῖσθαι φίλον. Ἀπήντησεν οὖν αὐτῇ τῶν πολιτῶν ἀνὴρ ἡλικίας τε πόρρω ἥκων, καὶ συνειλοχὼς οὐσίαν ἱκανήν· ἄπαις δὲ καὶ βεβιωκὼς ἄνευ γυναικὸς, ὄνομα Ταρρούτιος. Οὗτος ἔγνω τὴν Λαρεντίαν, καὶ ἠγάπησε, καὶ τελευτῶν ἀπέλιπε κληρονόμον ἐπὶ πολλοῖς καὶ καλοῖς κτήμασιν, ὧν ἐκείνη τὰ πλεῖστα τῷ δήμῳ κατὰ διαθήκας ἔδωκε. Λέγεται δὲ αὐτὴν ἔνδοξον οὖσαν ἤδη, καὶ θεοφιλῆ νομιζομένην, ἀφανῆ γενέσθαι περὶ τοῦτον τὸν τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὴν προτέραν ἐκείνην Λαρεντίαν κεῖσθαι. Καλεῖται δὲ νῦν ὁ τόπος Βήλαυρον, ὅτι τοῦ ποταμοῦ πολλάκις ὑπερχεομένου, διεπεραιοῦντο πορθμείοις κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον εἰς ἀγοράν. Τὴν δὲ πορθμείαν, Βηλατούραν καλοῦσιν. Ἔνιοι δὲ λέγουσι τὴν εἰς τὸν ἱππόδρομον φέρουσαν ἐξ ἀγορᾶς πάροδον ἱσίοις καταπεταννύναι πρὸς τὴν θέαν παρέχοντας, ἐντεῦθεν ἀρχομένους. Ῥωμαϊστὶ δὲ τὸ ἱσίον Βῆλον ὀνομάζουσι. Διὰ ταῦτα μὲν ἔχει τιμὰς ἡ δευτέρα Λαρεντία παρὰ Ῥωμαίοις.

ς. Τὰ δὲ βρέφη Φαυστύλος Ἀμυλίου συφορβὸς ἀνείλετο λαθὼν ἅπαντας· ὡς δ' ἔνιοι φασὶ τῶν εἰκότων ἐχόμενοι μᾶλλον, εἰδότος τοῦ Νομήτορος, καὶ συγχορηγοῦντος τροφὰς κρύφα τοῖς τρέφουσι. Καὶ γράμματα λέγονται καὶ τἄλλα μανθάνειν οἱ παῖδες εἰς Γαβίους κομισθέντες, ὅσα χρὴ τοὺς εὖ γεγονότας. Κληθῆναι δὲ καὶ τούτους ἀπὸ τῆς θηλῆς ἱστοροῦσι Ῥωμύλον καὶ Ῥῶμον, ὅτι θηλάζοντες ὤφθησαν τὸ θηρίον. Ἡ μὲν οὖν ἐν τοῖς σώμασιν

εὐγένεια, καὶ νηπίων ὄντων, εὐθὺς ἐξέφαινε μεγέθει καὶ ἰδέᾳ τὴν φύσιν. Αὐξόμενοι δὲ, θυμοειδεῖς ἦσαν ἀμφότεροι καὶ φρονήματα πρὸς τὰ φαινόμενα δεινὰ, καὶ τόλμαν ὅλως ἀνέκπληκτον ἔχοντες. ὁ δὲ Ῥωμύλος γνώμῃ τε χρῆσθαι μᾶλλον ἐδόκει, καὶ πολιτικὴν ἔχειν σύνεσιν, ἐν ταῖς περὶ νομὰς καὶ κυνηγίας πρὸς τοὺς γειτνιῶντας ἐπιμιξίαις πολλὴν ἑαυτοῦ παρέχων κατανόησιν ἡγεμονικοῦ μᾶλλον ἢ πειθαρχικοῦ φύσει γεγονότος. Διὸ τοῖς μὲν ὁμοφύλοις καὶ ταπεινοτέροις προσφιλεῖς ἦσαν, ἐπισάτας δὲ καὶ διόπους βασιλικοὺς καὶ ἀγελάρχας, ὡς μηδὲν αὐτῶν ἀρετῇ διαφέροντας, ὑπερφρονοῦντες, οὔτ' ἀπειλῆς ἐφρόντιζον, οὔτε ὀργῆς. Ἐχρῶντο δὲ διατριβαῖς καὶ διαίταις ἐλευθερίοις, οὐ τὴν σχολὴν ἐλευθέριον ἡγούμενοι καὶ τὴν ἀπονίαν, ἀλλὰ γυμνάσια καὶ θήρας καὶ δρόμους, καὶ τὸ λῃστὰς ἀλέξασθαι, καὶ κλῶπας ἐλεῖν, καὶ βίας ἐξελέσθαι τοὺς ἀδικουμένους. Ἦσαν δὴ διὰ τοιαῦτα περιβόητοι.

Ζ. Γενομένης δέ τινος πρὸς τοὺς Νομήτορος βουκόλους ταῖς Ἀμυλίου διαφορᾶς, καὶ βοσκημάτων ἐλάσεως, οὐκ ἀνασχόμενοι, συγκόπτουσι μὲν αὐτοὺς καὶ τρέπονται, ἀποτέμνονται δὲ τῆς λείας συχνήν. Ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ Νομήτορος, ὠλιγώρουν· συνῆγον δὲ καὶ προσεδέχοντο πολλοὺς μὲν ἀπόρους, πολλοὺς δὲ δούλους, θράσους ἀποσατικοῦ καὶ φρονήματος ἀρχὰς ἐνδιδόντες. Τοῦ δὲ Ῥωμύλου πρός τινα θυσίαν ἀποτραπομένου, καὶ γὰρ ἦν φιλοθύτης καὶ μαντικὸς, οἱ τοῦ Νομήτορος βοτῆρες τῷ Ῥώμῳ, μετ' ὀλίγων βαδίζοντι, προστυχόντες ἐμάχοντο. Καὶ γενομένων πληγῶν καὶ τραυμάτων ἐν ἀμφοτέροις, ἐκράτησαν οἱ τοῦ Νομήτορος, καὶ συνέλαβον ζῶντα τὸν Ῥῶμον. Ἀναχθέντος οὖν αὐτοῦ πρὸς τὸν Νομήτορα, καὶ κατηγορηθέντος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἐκόλασε, χαλεπὸν ὄντα δεδιὼς τὸν ἀδελφὸν, ἐλθὼν δὲ πρὸς ἐκεῖνον, ἐδεῖτο τυχεῖν δίκης, ἀδελφὸς ὢν καὶ καθυβρισμένος ὑπ' οἰκετῶν ἐκείνου βασιλέως ὄντος. Συναγανακτούντων δὲ τῶν ἐν Ἄλβῃ, καὶ δεινὰ πάσχειν οἰομένων τὸν ἄνδρα παρ' ἀξίαν, κινηθεὶς ὁ Ἀμούλιος

αὐτῷ παραδίδωσι τῷ Νομήτορι τὸν Ῥῶμον, ὅ,τι βούλοιτο χρήσασθαι. Παραλαβὼν δ' ἐκεῖνος, ὡς ἦκεν οἰκαδε, θαυμάζων μὲν ἀπὸ τοῦ σώματος τὸν νεανίσκον, ὑπερφέροντα μεγέθει καὶ ῥώμῃ πάντας, ἐνορῶν δὲ τῷ προσώπῳ τὸ θαῤῥαλέον καὶ ἰταμὸν τῆς ψυχῆς, ἀδούλωτον καὶ ἀπαθὲς ὑπὸ τῶν παρόντων, ἔργα δὲ αὐτοῦ καὶ πράξεις ὅμοια τοῖς βλεπομένοις ἀκούων, τὸ δὲ μέγιστον, ὡς ἔοικε, Θεοῦ συμπαρόντος καὶ συνεπευθύνοντος ἀρχὰς μεγάλων πραγμάτων, ἁπτόμενος ὑπονοίᾳ καὶ τύχῃ τῆς ἀληθείας, ἀνέκρινεν, ὅσις εἴη καὶ ὅπως γένοιτο, φωνῇ τε πραείᾳ καὶ φιλανθρώπῳ βλέμματι πίσιν αὐτῷ μετ' ἐλπίδος ἐνδιδούς. Ὁ δὲ θαῤῥῶν ἔλεγεν· « Ἀλλ' οὐδὲν ἀποκρύψομαί σε· καὶ γὰρ εἶναι δοκεῖς Ἀμυλλίου βασιλικώτερος. Ἀκούεις γὰρ καὶ ἀνακρίνεις, πρὶν ἢ κολάζειν· ὁ δ' ἀκρίτους ἐκδίδωσι. Πρότερον μὲν ἑαυτοὺς οἰκετῶν βασιλέως Φαυστύλου καὶ Λαρεντίας ἠπιστάμεθα παῖδας. Ἐσμὲν δὲ δίδυμοι. Γενόμενοι δὲ ἐναίτιά πρός σε, καὶ διαβολαῖς, καὶ τοῖς περὶ ψυχῆς ἀγῶσιν, ἀκούομεν μεγάλα περὶ ἑαυτῶν· εἰ δὲ πιστά, κρινεῖν ἔοικε νῦν ὁ κίνδυνος. Γοναὶ μὲν γὰρ ἡμῶν ἀπόῤῥητοι λέγονται, τροφαὶ δὲ καὶ τιθηνήσεις ἀτοπώτεραι νεωγνῶν, οἷς ἐῤῥίφημεν οἰωνοῖς καὶ θηρίοις, ὑπὸ τούτων τρεφόμενοι, μαστῷ λυκαίνης καὶ δρυοκολάπτου ψωμίσμασιν, ἐν σκάφῃ τινὶ κείμενοι παρὰ τὸν μέγαν ποταμόν. Ἔστι δ' ἡ σκάφη, καὶ σώζεται, χαλκοῖς ὑποζώσμασι γραμμάτων ἀμυδρῶν ἐγκεχαραγμένων· ἃ γένοιτ' ἂν ὕστερον ἴσως ἀνωφελῆ γνωρίσματα τοῖς τοκεῦσιν ἡμῶν ἀπολομένων». Ὁ μὲν οὖν Νομήτωρ, ἔκ τε τῶν λόγων τούτων, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν εἰκάζων τὸν χρόνον, οὐκ ἔφυγε τὴν ἐλπίδα σαίνουσαν, ἀλλ' ἐφρόντιζεν, ὅπως τῇ θυγατρὶ περὶ τούτων κρύφα συγγενόμενος φράσειεν· ἐφρουρεῖτο γὰρ ἔτι καρτερῶς.

Η. Ὁ δὲ Φαυστύλος, ἀκούσας τήν τε σύλληψιν τοῦ Ῥώμου καὶ τὴν παράδοσιν, τὸν μὲν Ῥωμύλον ἠξίου βοηθεῖν, τότε σαφῶς διδάξας περὶ τῆς γενέσεως· πρότερον δ' ὑπῃνίττετο, καὶ παρε-

δήλου τοσοῦτον, ὅσον προσέχοντες μὴ μικρὸν φρονεῖν. Αὐτὸς δὲ τὴν σκάφην κομίζων ἐχώρει πρὸς τὸν Νομήτορα, σπουδῆς καὶ δέους μεστὸς ὢν διὰ τὸν καιρόν. Ὑποψίαν οὖν τοῖς περὶ τὰς πύλας φρουροῖς τοῦ βασιλέως παρέχων, καὶ ὑφορώμενος ὑπ' αὐτῶν, καὶ ταραττόμενος πρὸς τὰς ἀνακρίσεις, οὐκ ἔλαθε τὴν σκάφην τῷ χλαμυδίῳ περικαλύπτων. Ἦν δέ τις ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τύχης τῶν τὰ παιδάρια ῥίψαι λαβόντων, καὶ γεγονότων περὶ τὴν ἔκθεσιν. Οὗτος ἰδὼν τὴν σκάφην τότε, καὶ γνωρίσας τῇ κατασκευῇ καὶ τοῖς γράμμασιν, ἔτυχεν ὑπονοίᾳ τοῦ ὄντος· καὶ οὐ παρημέλησεν, ἀλλὰ φράσας τὸ πρᾶγμα τῷ βασιλεῖ, κατέστησεν εἰς ἔλεγχον. Ἐν δὲ πολλαῖς καὶ μεγάλαις ἀνάγκαις ὁ Φαυστύλος οὔτ' ἀήττητον ἑαυτὸν διεφύλαξεν, οὔτε παντάπασιν ἐκβιασθεὶς, σώζεσθαι μὲν ὡμολόγησε τοὺς παῖδας, εἶναι δ' ἄποθεν τῆς Ἄλβης ἔφη νέμοντας· αὐτὸς δὲ τοῦτο πρὸς τὴν Ἰλίαν φέρων βαδίζειν, πολλάκις ἰδεῖν καὶ θιγεῖν ἐπ' ἐλπίδι βεβαιοτέρᾳ τῶν τέκνων ποθήσασαν. Ὅπερ οὖν οἱ ταραττόμενοι, καὶ μετὰ δέους ἢ πρὸς ὀργὴν πράττοντες ὁτιοῦν, ἐπιεικῶς πάσχουσι, συνέπεσε παθεῖν τὸν Ἀμούλιον. Ἄνδρα γὰρ ἄλλῃ τε χρηστὸν, καὶ τοῦ Νομήτορος φίλον, ὑπὸ σπουδῆς ἔπεμψε, διαπυθέσθαι τοῦ Νομήτορος κελεύσας, εἴ τις ἥκοι λόγος εἰς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν παίδων, ὡς περιγενομένων. Ἀφικόμενος οὖν ὁ ἄνθρωπος, καὶ θεασάμενος ὅσον οὔπω τὸν Ῥῶμον ἐν περιβολαῖς καὶ φιλοφροσύναις τοῦ Νομήτορος, τήν τε πίστιν ἰσχυρὰν ἐποίησε τῆς ἐλπίδος, καὶ παρεκελεύσατο τῶν πραγμάτων ὀξέως ἀντιλαμβάνεσθαι· καὶ συνῆν αὐτοῖς ἤδη καὶ συνέπραττεν. Ὁ δὲ καιρὸς οὐδὲ βουλομένοις ὀκνεῖν παρεῖχεν. Ὁ γὰρ Ῥωμύλος ἐγγὺς ἦν ἤδη, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐξέθεον οὐκ ὀλίγοι τῶν πολιτῶν μίσει καὶ φόβῳ τοῦ Ἀμουλίου. Πολλὴν δὲ καὶ σὺν αὐτῷ δύναμιν ἦγε συλλελοχισμένην εἰς ἑκατοστύας· ἑκάστης δὲ ἀνὴρ ἀφηγεῖτο, χόρτου καὶ ὕλης ἀγκαλίδα κοντῷ περικειμένην ἀνέχων. Μανίπλα ταῦτα Λατῖνοι καλοῦσιν. Ἀπ'

ἐκείνου δὲ καὶ νῦν ἐν τοῖς στρατεύμασι τούτους Μανιπλαρίους ὀνομάζουσιν. Ἅμα δὴ τοῦ μὲν Ῥώμου τοὺς ἐντὸς ἀριστάντος, τοῦ δὲ Ῥωμύλου προσάγοντος ἔξωθεν, οὔτε πράξας οὐδὲν ὁ τύραννος, οὔτε βουλεύσας σωτήριον ἑαυτῷ, διὰ τὸ ἀπορεῖν καὶ ταράττεσθαι, καταληφθεὶς ἀπέθανεν. Ὧν τὰ πλεῖστα καὶ Φαβίου λέγοντος, καὶ τοῦ Πεπαρηθίου Διοκλέους, ὃς δοκεῖ πρῶτος ἐκδοῦναι Ῥώμης κτίσιν, ὕποπτον μὲν ἐνίοις ἐστὶ τὸ δραματικὸν καὶ πλασματῶδες· οὐ δεῖ δὲ ἀπιστεῖν, τὴν τύχην ὁρῶντας, οἵων ποιημάτων δημιουργός ἐστι, καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα λογιζομένους, ὡς οὐκ ἂν ἐνταῦθα προῦβη δυνάμεως, μὴ θείαν τινὰ ἀρχὴν λαβόντα, καὶ μηδὲν μέγα μηδὲ παράδοξον ἔχουσαν.

Θ. Ἀμυλίου δὲ ἀποθανόντος, καὶ τῶν πραγμάτων κατασάντων, Ἄλβην μὲν οὔτ' οἰκεῖν μὴ ἄρχοντες, οὔτ' ἄρχειν ἐβούλοντο, τοῦ μητροπάτορος ζῶντος· ἀποδόντες δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἐκείνῳ, καὶ τῇ μητρὶ τιμὰς [τὰς] πρεπούσας, ἔγνωσαν οἰκεῖν καθ' ἑαυτούς, πάλιν, ἐν οἷς χωρίοις ἐξ ἀρχῆς ἐνετράφησαν, κτίσαντες· αὕτη γὰρ εὐπρεπεστάτη τῶν αἰτιῶν ἐστιν. Ἦν δ' ἴσως ἀναγκαῖον, οἰκετῶν καὶ ἀποσατῶν πολλῶν ἠθροισμένων πρὸς αὐτούς, ἢ καταλυθῆναι παντάπασι, τούτων διαπαρέντων, ἢ συνοικεῖν ἰδίᾳ μετ' αὐτῶν. Ὅτι γὰρ οὐκ ἠξίουν οἱ τὴν Ἄλβην οἰκοῦντες ἀναμιγνύναι τοὺς ἀποστάτας ἑαυτοῖς, οὐδὲ προσδέχεσθαι πολίτας, ἐδήλωσε πρῶτον μὲν τὸ περὶ τὰς γυναῖκας ἔργον, οὐχ ὕβρει τολμηθέν, ἀλλὰ δι' ἀνάγκην, ἑκουσίων ἀπορίᾳ γάμων· ἐτίμησαν γὰρ αὐτὰς ἁρπάσαντες περιττῶς. Ἔπειτα τῆς πόλεως τὴν πρώτην ἵδρυσιν λαμβανούσης· ἱερόν τι φύξιμον τοῖς ἀφισαμένοις κατασκευάσαντες, ὃ Θεοῦ Ἀσυλαίου προσηγόρευον, ἐδέχοντο πάντας, οὔτε δεσπόταις δοῦλον, οὔτε θῆτα χρήσαις, οὔτ' ἄρχουσιν ἀνδροφόνον ἐκδιδόντες, ἀλλὰ μαντεύματι πυθοχρήστῳ πᾶσι βεβαιοῦν τὴν ἀσυλίαν φάσκοντες· ὥστε πληθύσαι ταχὺ τὴν πόλιν. Ἐπεὶ τά γε πρώτας ἑστίας λέγουσι τῶν χιλίων μὴ πλείονας

γενέσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον. Ὁρμήσασι δὲ πρὸς τὸν συνοικισμὸν αὐτοῖς, εὐθὺς ἦν διαφορὰ περὶ τοῦ τόπου. Ῥωμύλος μὲν οὖν τὴν καλουμένην Ῥώμην Κουαδράτην, ὅπερ ἐστὶ τετράγωνον, ἔκτισε, καὶ ἐκεῖνον ἐβούλετο πολίζειν τὸν τόπον. Ῥῶμος δὲ χωρίον τι τοῦ Ἀβεντίνου καρτερὸν, ὃ δι' ἐκεῖνον μὲν ὠνομάσθη Ῥεμώνιον, νῦν δὲ Ῥιγνάριον καλεῖται. Συνθεμένων δὲ τὴν ἔριν ὄρνισιν αἰσίοις βραβεῦσαι, καὶ καθεζομένων χωρὶς, ἓξ φασὶ τῷ Ῥώμῳ, διπλασίους δὲ τῷ Ῥωμύλῳ προφανῆναι γύπας. Οἱ δὲ τὸν μὲν Ῥῶμον ἀληθῶς ἰδεῖν· ψεύσασθαι δὲ τὸν Ῥωμύλον. Ἐλθόντος δὲ τοῦ Ῥώμου, τότε τοὺς δώδεκα τῷ Ῥωμύλῳ φανῆναι· διὸ καὶ νῦν μάλιστα χρῆσθαι γυψὶ Ῥωμαίους αἰωνιζομένους. Ἡρόδωρος δὲ ὁ Ποντικὸς ἱστορεῖ καὶ τὸν Ἡρακλέα χαίρειν γυπὸς ἐπὶ πράξει φανέντος. Ἔστι μὲν γὰρ ἀβλαβέστατον ζῶον ἁπάντων, μηδὲν, ὧν σπείρουσιν, ἢ νέμουσιν ἄνθρωποι, σινόμενον· τρέφεται δὲ ἀπὸ νεκρῶν σωμάτων· ἀποκτίννυσι δ' οὐδὲν, οὐδὲ λυμαίνεται ψυχὴν ἔχον, πτηνοῖς δὲ διὰ συγγένειαν οὐδὲ νεκροῖς πρόσεισιν. Λεποὶ δὲ καὶ γλαῦκες καὶ ἱέρακες ζῶντα κόπτουσι τὰ ὁμόφυλα καὶ φονεύουσι· καίτοι κατ' Αἰσχύλον·

Ὄρνιθος ὄρνις πῶς ἂν ἀγνεύοι φαγών;

Ἔτι τἄλλα μὲν ἐν ὀφθαλμοῖς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀναστρέφεται, καὶ περιέχει διὰ παντὸς αἴσθησιν ἑαυτῶν· ὁ δὲ γὺψ σπάνιόν ἐστι θέαμα, καὶ νεοσσοῖς γυπὸς οὐ ῥᾳδίως ἴσμεν ἐντετυχηκότες· ἀλλὰ καὶ παρέχειν ἐνίοις ἄτοπον ὑπόνοιαν, ἔξωθεν αὐτοὺς ἀφ' ἑτέρας τινὸς γῆς καταίρειν ἐνταῦθα, τὸ σπάνιον καὶ μὴ συνεχές· οἷον οἱ μάντεις ἀξιοῦσιν εἶναι τὸ μὴ κατὰ φύσιν, μηδ' ἀφ' αὑτοῦ, πομπῇ δὲ θείᾳ φαινόμενον.

I. Ἐπεὶ δ' ἔγνω τὴν ἀπάτην ὁ Ῥῶμος, ἐχαλέπαινε, καὶ τοῦ Ῥωμύλου τάφρον ὀρύττοντος, ἢ τὸ τεῖχος ἔμελλε κυκλοῦσθαι, τὰ μὲν ἐχλεύαζε τῶν ἔργων, τοῖς δ' ἐμποδὼν ἐγίνετο. Τέλος δὲ, διαλλόμενον αὐτὸν, οἱ μὲν, αὐτοῦ Ῥωμύλου πατάξαντος, οἱ δὲ, τῶν

ἑταίρων τινὸς Κέλερος, ἐνταῦθα πεσεῖν λέγουσιν. Ἔπεσε δὲ καὶ Φαυστύλος ἐν τῇ μάχῃ καὶ Πλειστῖνος· ὃν ἀδελφὸν ὄντα Φαυστύλου συνεκθρέψαι τοὺς περὶ τὸν Ῥωμύλον ἱστοροῦσιν. Ὁ μὲν οὖν Κέλερ εἰς Τυρρηνίαν μετέστη, καὶ ἀπ' ἐκείνου τοὺς ταχεῖς οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ὀξεῖς Κέλερας ὀνομάζουσι· καὶ Κόϊντον Μέτελλον, ὅτι τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος ἀγῶνα μονομάχων ἡμέραις ὀλίγαις ἐποίησε, θαυμάσαντες τὸ τάχος τῆς παρασκευῆς, Κέλερα προσηγόρευσαν.

ΙΑ. Ὁ δὲ Ῥωμύλος ἐν τῇ Ῥεμονίᾳ θάψας τὸν Ῥῶμον ὁμοῦ καὶ τοὺς τροφεῖς, ᾤκιζε τὴν πόλιν, ἐκ Τυρρηνίας μεταπεμψάμενος ἄνδρας ἱεροῖς τισι θεσμοῖς καὶ γράμμασιν ὑφηγουμένους ἕκαστα καὶ διδάσκοντας, ὥσπερ ἐν τελετῇ. Βόθρος γὰρ ὠρύγη περὶ τὸν νῦν Κομίτιον κυκλοτερὴς, ἀπαρχαί τε πάντων, ὅσοις νόμῳ μὲν ὡς καλοῖς ἐχρῶντο, φύσει δ' ὡς ἀναγκαίοις, ἀπετέθησαν ἐνταῦθα. Καὶ τέλος, ἐξ ἧς ἀφῖκτο γῆς ἕκαστος, ὀλίγην κομίζων μοῖραν, ἔβαλλον εἰς αὐτὸ καὶ συνεμίγνυον. Καλοῦσι δὲ [τὸν] βόθρον τοῦτον, ᾧ καὶ τὸν ὄλυμπον, ὀνόματι, Μοῦνδον. Εἶτα, ὥσπερ κύκλον κέντρῳ, περιέγραψαν τὴν πόλιν. Ὁ δ' οἰκιστὴς ἐμβαλὼν ἀρότρῳ χαλκῆν ὖννιν, ὑποζεύξας δὲ βοῦν ἄρρενα καὶ θήλειαν, αὐτὸς μὲν ἐπάγει περιελαύνων αὔλακα βαθεῖαν τοῖς τέρμασι· τῶν δ' ἑπομένων ἔργον ἐστὶν, ἃς ἀνίστησι βώλους τὸ ἄροτρον, καταστρέφειν εἴσω, καὶ μηδεμίαν ἔξω περιορᾶν ἐκτρεπομένην. Τῇ μὲν οὖν γραμμῇ τὸ τεῖχος ἀφορίζουσι, καὶ καλεῖται κατὰ συγκοπὴν Πωμήριον, οἷον ὄπισθεν τείχους, ἢ μετὰ τεῖχος. Ὅπου δὲ πύλην ἐμβαλεῖν διανοοῦνται, τὴν ὖννιν ἐξελόντες καὶ τὸ ἄροτρον ὑπερθέντες, διάλειμμα ποιοῦσιν. Ὅθεν ἅπαν τὸ τεῖχος ἱερὸν, πλὴν τῶν πυλῶν, νομίζουσι· τὰς δὲ πύλας ἱερὰς νομίζοντας, οὐκ ἦν ἄνευ δεισιδαιμονίας τὰ μὲν δέχεσθαι, τὰ δ' ἀποπέμπειν τῶν τε ἀναγκαίων καὶ τῶν μὴ καθαρῶν.

ΙΒ, Ὅτι μὲν οὖν ἡ κτίσις ἡμέρᾳ γένοιτο τῇ πρὸ ἕνδεκα καλανδῶν Μαΐων, ὁμολογεῖται· καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἑορτάζουσι

Ῥωμαῖοι, γενέθλιον τῆς πατρίδος ὀνομάζοντες. Ἐν ἀρχῇ δ', ὥς φασιν, οὐδὲν ἔμψυχον ἔθυον, ἀλλὰ καθαρὰν καὶ ἀναίμακτον ᾤοντο δεῖν τῇ πατρίδι τὴν ἐπώνυμον τῆς γενέσεως ἑορτὴν φυλάττειν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς κτίσεως βοτηρική τις ἦν αὐτοῖς ἑορτὴ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν, καὶ Παλίλια προσηγόρευον αὐτήν. Νῦν μὲν οὖν οὐδὲν αἱ Ῥωμαϊκαὶ νουμηνίαι πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς ὁμολογούμενον ἔχουσιν· ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν, ᾗ τὴν πόλιν ὁ Ῥωμύλος ἔκτιζεν, ἀτρεκῆ τριακάδα τυχεῖν λέγουσι· καὶ σύνοδον ἐκλειπτικὴν ἐν αὐτῇ γενέσθαι σελήνης πρὸ ἡλίου, ἣν εἰδέναι καὶ Ἀντίμαχον οἴονται, τὸν Τήϊον ἐποποιόν, ἔτει τρίτῳ τῆς ἕκτης ὀλυμπιάδος συμπεσοῦσαν. Ἐν δὲ τοῖς κατὰ Οὐάρρωνα τὸν φιλόσοφον χρόνοις, ἄνδρα Ῥωμαίων ἐν ἱστορίᾳ βιβλιακώτατον, ἦν Ταρούτιος ἑταῖρος αὐτοῦ, φιλόσοφος μὲν ἄλλως καὶ μαθηματικὸς, ἁπτόμενος δὲ [καὶ] τῆς περὶ τὸν πίνακα μεθόδου, θεωρίας ἕνεκα, καὶ δοκῶν ἐν αὐτῇ περιττὸς εἶναι. Τούτῳ προὔβαλεν ὁ Οὐάρρων ἀναγαγεῖν τὴν Ῥωμύλου γένεσιν εἰς ἡμέραν καὶ ὥραν, ἐκ τῶν γενομένων ἀποτελεσμάτων περὶ τὸν ἄνδρα ποιησάμενον τὸν συλλογισμὸν, ὥσπερ αἱ τῶν γεωμετρικῶν ὑφηγοῦνται προβλημάτων ἀναλύσεις. Τῆς γὰρ αὐτῆς θεωρίας εἶναι, χρόνον τε λαβόντας ἀνθρώπου γενέσεως, βίον προειπεῖν, καὶ βίῳ δοθέντι θηρεῦσαι χρόνον. Ἐποίησεν οὖν τὸ προσταχθὲν ὁ Ταρούτιος, καὶ τά τε παθη καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρὸς ἐπιδὼν, καὶ χρόνον ζωῆς καὶ τρόπον τελευτῆς, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα συνθεὶς, εὖ μάλα τεθαῤῥηκότως καὶ ἀνδρείως ἀπεφήνατο τὴν μὲν ἐν τῇ μητρὶ τοῦ Ῥωμύλου γεγονέναι σύλληψιν ἔτει πρώτῳ τῆς δευτέρας ὀλυμπιάδος, ἐν μηνὶ κατ' Αἰγυπτίους Χοιὰκ, τρίτῃ καὶ εἰκάδι, τρίτης ὥρας, καθ' ἣν ὁ ἥλιος ἐξέλιπε παντελῶς· τὴν δ' ἐμφανῆ γένεσιν, ἐν μηνὶ Θὼθ, ἡμέρᾳ πρώτῃ μετ' εἰκάδα περὶ ἡλίου ἀνατολάς. Κτισθῆναι δὲ τὴν Ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ τῇ ἐνάτῃ Φαρμουθὶ μηνὸς ἰσαμένου, μεταξὺ δευτέρας ὥρας καὶ τρίτης· ἐπεὶ καὶ πόλεως τύχην, ὥσπερ ἀνθρώπου, κύριον ἔχειν

οἴονται χρόνον, ἐκ τῆς πρώτης γενέσεως πρὸς τὰς τῶν ἀστέρων ἐποχὰς θεωρούμενον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως καὶ τὰ τοιαῦτα οὐ τῷ ξένῳ καὶ περιττῷ προσάξεται μᾶλλον, ἢ διὰ τὸ μυθῶδες ἐνοχλήσει τοὺς ἐντυγχάνοντας αὐτοῖς.

ΙΓ. Κτισθείσης δὲ τῆς πόλεως, πρῶτον μὲν ὅσον ἦν ἐν ἡλικίᾳ πλῆθος, εἰς συντάγματα στρατιωτικὰ διεῖλεν· ἕκαστον δὲ σύνταγμα πεζῶν τρισχιλίων ἦν, καὶ τριακοσίων ἱππέων. Ἐκλήθη δὲ Λεγεών, τῷ λογάδας εἶναι τοὺς μαχίμους ἐκ πάντων. Ἔπειτα τοῖς μὲν ἄλλοις ἐχρῆτο δήμῳ, καὶ Πωπούλους ὠνομάσθη τὸ πλῆθος· ἑκατὸν δὲ τοὺς ἀρίστους ἀπέδειξε βουλευτὰς, καὶ αὐτοὺς μὲν Πατρικίους, τὸ δὲ σύστημα, Σενάτον προσηγόρευσεν. Ὁ μὲν οὖν Σενάτος ἀτρεκῶς γερουσίαν σημαίνει. Πατρικίους δὲ τοὺς βουλευτὰς κληθῆναι λέγουσιν, οἱ μὲν, ὅτι παίδων γνησίων πατέρες ἦσαν, οἱ δὲ μᾶλλον, ὡς αὐτοὺς ἔχοντας ἑαυτῶν ἀποδεῖξαι πατέρας, ὅπερ οὐ πολλοῖς ὑπῆρξε τῶν πρώτων εἰς τὴν πόλιν συῤῥεόντων· οἱ δὲ, ἀπὸ τῆς Πατρωνείας. Οὕτω γὰρ ἐκάλουν τὴν προσασίαν, καὶ καλοῦσιν ἄχρι νῦν, οἰόμενοι Πάτρωνά τινα τῶν σὺν Εὐάνδρῳ παραγενομένων, κηδεμονικὸν τῶν ὑποδεεστέρων ὄντα καὶ βοηθητικὸν, ἀφ' αὐτοῦ τῷ πράγματι ταύτην τὴν προσηγορίαν ἀπολιπεῖν. Μάλιστα δ' ἄν τις τυγχάνοι τοῦ εἰκότος, εἰ νομίζοι τὸν Ῥωμύλον, ἀξιοῦντα τοὺς πρώτους καὶ δυνατωτάτους πατρικῇ κηδεμονίᾳ καὶ φροντίδι προσήκειν ἐπιμελεῖσθαι τῶν ταπεινοτέρων, ἅμα δὲ τοὺς ἄλλους διδάσκοντα μὴ δεδιέναι, μηδ' ἄχθεσθαι ταῖς τῶν κρειττόνων τιμαῖς, ἀλλὰ χρῆσθαι μετ' εὐνοίας, καὶ νομίζοντας, καὶ προσαγορεύοντας πατέρας, οὕτως ὀνομάσαι. Καὶ γὰρ ἄχρι νῦν τοὺς ἐν συγκλήτῳ τελοῦντας, οἱ μὲν ἔξωθεν ἄνδρας ἡγεμόνας καλοῦσιν· αὐτοὶ δὲ Ῥωμαῖοι Πατέρας συγγεγραμμένους, τῷ μέγιστον μὲν ἀξίωμα καὶ τιμὴν, ἥκιστα δὲ φθόνον ἔχοντι χρώμενοι τῶν ὀνομάτων. Ἐν ἀρχῇ μὲν οὖν Πατέρας αὐτοὺς μόνον, ὕστερον δὲ πλειόνων προσαναλαμβανομένων, Πατέρας συγγεγραμμένους προσηγόρευ-

σαν. Καὶ τοῦτο μὲν ἦν ὄνομα σεμνότερον αὐτῷ τῆς πρὸς τὸ δημοτικὸν τοῦ βουλευτικοῦ διαφορᾶς· ἑτέροις δὲ τοὺς δυνατοὺς ἀπὸ τῶν πολλῶν διήρει, Πάτρωνας ὀνομάζων, ὅπερ ἐστὶ προστάτας, ἐκείνους δὲ Κλίεντας, ὅπερ ἐστὶ πελάτας· ἅμα δὲ πρὸς ἀλλήλους θαυμαστὴν εὔνοιαν αὐτοῖς καὶ μεγάλων δικαίων ὑπάρξουσαν ἐνεποίησεν. Οὗτοι μὲν γὰρ ἐξηγητάς τε τῶν νομίμων καὶ προστάτας δικαζομένοις, συμβούλους τε πάντων καὶ κηδεμόνας ἑαυτοὺς παρεῖχον. Ἐκεῖνοι δὲ τούτους ἐθεράπευον, οὐ μόνον τιμῶντες, ἀλλὰ καὶ πενομένοις θυγατέρας συνεκδιδόντες, καὶ χρέα συνεκτινύοντες. Καταμαρτυρεῖν τε πελάτου προστάτην, ἢ προστάτου πελάτην, οὔτε νόμος οὐδεὶς, οὔτε ἄρχων ἠνάγκαζεν. Ὕστερον δὲ, τῶν ἄλλων δικαίων μενόντων, τὸ λαμβάνειν χρήματα τοὺς δυνατοὺς παρὰ τῶν ταπεινοτέρων αἰσχρὸν ἐνομίσθη καὶ ἀγεννές. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων.

ΙΔ. Τετάρτῳ δὲ μηνὶ μετὰ τὴν κτῆσιν, ὡς Φάβιος ἱστορεῖ, τὸ περὶ τὴν ἁρπαγὴν ἐτολμήθη τῶν γυναικῶν. Καὶ λέγουσι μὲν ἔνιοι τὸν Ῥωμύλον αὐτὸν, τῇ φύσει φιλοπόλεμον ὄντα, καὶ πεπεισμένον ἔκ τινων ἄρα λογίων, ὅτι τὴν Ῥώμην πέπρωται πολέμοις τρεφομένην καὶ αὐξανομένην γενέσθαι μεγίστην, βίας ὑπάρξαι πρὸς τοὺς Σαβίνους· οὐδὲ γὰρ πολλὰς, ἀλλὰ τριάκοντα μόνας παρθένους λαβεῖν αὐτὸν, ἅτε δὴ πολέμου μᾶλλον, ἢ γάμων δεόμενον. Τοῦτο δὲ οὐκ εἰκός· ἀλλὰ τὴν μὲν πόλιν ὁρῶν ἐποίκων εὐθὺς ἐμπιπλαμένην, ὧν ὀλίγοι γυναῖκας εἶχον, οἱ δὲ πολλοὶ μιγάδες ἐξ ἀπόρων καὶ ἀφανῶν ὄντες ὑπερεωρῶντο, καὶ προσεδοκῶντο μὴ συμμενεῖν βεβαίως· ἐλπίζων δὲ πρὸς τοὺς Σαβίνους τρόπον τινὰ συγκράσεως καὶ κοινωνίας ἀρχὴν τὸ ἀδίκημα ποιήσειν αὐτοῖς ἡμερωσαμένοις τὰς γυναῖκας, ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ τόνδε τὸν τρόπον. Διεδόθη λόγος ὑπ' αὐτοῦ πρῶτον, ὡς Θεοῦ τινος ἀνευρήκοι βωμὸν ὑπὸ γῆς κεκρυμμένον. Ὠνόμαζον δὲ τὸν Θεὸν Κῶνσον, εἴτε βουλαῖον ὄντα· Κωνσίλιον γὰρ ἔτι νῦν τὸ συμβούλιον καλοῦσι, καὶ

τοὺς ὑπάτους, Κονσούλας, οἷον προβούλους· εἴτε ἵππειον Ποσειδῶ. Καὶ γὰρ ὁ βωμὸς ἐν τῷ μείζονι τῶν ἱπποδρόμων ἐστὶν, ἀφανὴς τὸν ἄλλον χρόνον, ἐν δὲ τοῖς ἱππικοῖς ἀγῶσιν ἀνακαλυπτόμενος. Οἱ δὲ καὶ ὅλως φασὶ τοῦ βουλεύματος ἀπορρήτου καὶ ἀφανοῦς ὄντος, ὑπόγειον οὐκ ἀλόγως τῷ Θεῷ βωμὸν γενέσθαι κεκρυμμένον. Ὡς δ' ἀνεφάνη, θυσίαν τε λαμπρὰν ἐπ' αὐτῷ καὶ ἀγῶνα καὶ θέαν ἐκ καταγγελίας ἐπετέλει πανηγυρικήν. Καὶ πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι συνῆλθον, αὐτὸς δὲ προὐκάθητο μετὰ τῶν ἀρίστων ἀλουργίδι κεκοσμημένος. Ἦν δὲ τοῦ καιροῦ τῆς ἐπιχειρήσεως σύμβολον, ἐξαναστάντα τὴν ἀλουργίδα πτύξαι, καὶ περιβαλέσθαι πάλιν. Ἔχοντες οὖν ξίφη πολλοὶ προσεῖχον αὐτῷ, καὶ τοῦ σημείου γενομένου, σπασάμενοι τὰ ξίφη, καὶ μετὰ βοῆς ὁρμήσαντες, ἥρπαζον τὰς θυγατέρας τῶν Σαβίνων, αὐτοὺς δὲ φεύγοντος εἴων καὶ παρίεσαν. Ἁρπασθῆναι δέ φασιν, οἱ μὲν, τριάκοντα μόνας, ἀφ' ὧν καὶ τὰς φρατρίας ὀνομασθῆναι· Οὐαλέριος δὲ Ἀντίας, ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ πεντακοσίας· Ἰόβας δὲ, τρεῖς καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑξακοσίας παρθένους· ὃ μέγιστον ἦν ἀπολόγημα τῷ Ῥωμύλῳ· γυναῖκα γὰρ οὐ λαβεῖν ἀλλ' ἢ μίαν, Ἐρσιλίαν, διαλαθοῦσαν αὐτοὺς, ἅτε δὴ μὴ μεθ' ὕβρεως, μηδ' ἀδικίας ἐλθόντας ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν, ἀλλὰ συμμῖξαι καὶ συναγαγεῖν εἰς ταυτὸ τὰ γένη ταῖς μεγίσταις ἀνάγκαις διανοηθέντας. Τὴν δ' Ἐρσιλίαν οἱ μὲν Ὀσίλλιον γῆμαι λέγουσιν, ἄνδρα Ῥωμαίων ἐπιφανέστατον· οἱ δὲ αὐτὸν Ῥωμύλον, καὶ γενέσθαι καὶ παῖδας αὐτῷ, μίαν μὲν θυγατέρα Πρίμαν, τῇ τάξει τῆς γενέσεως οὕτω προσαγορευθεῖσαν, ἕνα δ' υἱὸν μόνον, ὃν Ἀόλλιον μὲν ἐκεῖνος ἀπὸ τῆς γενομένης ἀθροίσεως ὑπ' αὐτοῦ τῶν πολιτῶν ὠνόμασεν, οἱ δ' ὕστερον, Ἀβίλλιον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἰσορῶν Ζηνόδοτος ὁ Τροιζήνιος πολλοὺς ἔχει τοὺς ἀντιλέγοντας.

ΙΕ. Ἐν δὲ τοῖς ἁρπάζουσι τὰς παρθένους τότε τυχεῖν λέγουσι τῶν οὐκ ἐπιφανῶν τινας ἄγοντας κόρην τῷ τε κάλλει πολὺ καὶ τῷ

μεγέθει διαφέρουσαν. Ἐπεὶ δὲ ἁπαντῶντες ἔνιοι τῶν κρειττόνων ἐπεχείρουν ἁφαιρεῖσθαι, βοᾶν τοὺς ἄγοντας ὡς Ταλασίῳ κομίζοιεν αὐτὴν, ἀνδρὶ νέῳ μὲν, εὐδοκίμῳ δὲ καὶ χρηστῷ· τοῦτ' οὖν ἀκούσαντας εὐφημεῖν καὶ κροτεῖν ἐπαινοῦντας, ἐνίους δὲ καὶ παρακολουθεῖν ἀνασρέψαντας εὐνοίᾳ καὶ χάριτι τοῦ Ταλασίου μετὰ βοῆς τοὔνομα φθεγγομένους. Ἀφ' οὗ δὴ τὸν Ταλάσιον ἄχρι νῦν, ὡς Ἕλληνες τὸν Ὑμέναιον, ἐπᾴδουσι Ῥωμαίοι τοῖς γάμοις· καὶ γὰρ εὐτυχίᾳ φησὶ χρήσασθαι περὶ τὴν γυναῖκα τὸν Ταλάσιον. Σέξτιος δὲ Σύλλας ὁ Καρχηδόνιος, οὔτε μουσῶν οὔτε χαρίτων ἐπιδεὴς ἀνὴρ, ἔλεγεν ἡμῖν, ὅτι τῆς ἁρπαγῆς σύνθημα τὴν φωνὴν ἔδωκε ταύτην ὁ Ῥωμύλος. Ἅπαντες οὖν ἐβόων τὸν ταλάσιον οἱ τὰς παρθένους κομίζοντες, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς γάμοις παραμένειν τὸ ἔθος. Οἱ δὲ πλεῖστοι νομίζουσιν, ὧν καὶ ὁ Ἰόβας ἐστὶ, παράκλησιν εἶναι καὶ παρακέλευσιν εἰς φιλεργίαν καὶ ταλασίαν, οὔπω τότε τοῖς Ἑλληνικοῖς ὀνόμασι τῶν Ἰταλικῶν ἐπικεχυμένων. Εἰ δὲ τοῦτο μὴ λέγεται κακῶς, ἀλλ' ἐχρῶντο Ῥωμαῖοι τότε τῷ ὀνόματι τῆς Ταλασίας, καθάπερ ἡμεῖς, ἑτέραν ἄν τις αἰτίαν εἰκάσειε πιθανωτέραν. Ἐπεὶ γὰρ οἱ Σαβῖνοι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πολεμήσαντες διηλλάγησαν, ἐγένοντο συνθῆκαι περὶ τῶν γυναικῶν, ὅπως μηδὲν ἄλλο ἔργον τοῖς ἀνδράσιν, ἢ τὰ περὶ τὴν ταλασίαν ὑπουργῶσι. Παρέμεινέ γ' οὖν καὶ τοῖς αὖθις γαμοῦσι, τοὺς διδόντας, ἢ παραπέμποντας, ἢ ὅλως παρόντας, ἀναφωνεῖν τὸν Ταλάσιον μετὰ παιδιᾶς, μαρτυρομένους, ὡς ἐπ' οὐδὲν ἄλλο ὑπούργημα τῆς γυναικὸς, ἢ ταλασίαν, εἰσαγομένης. Διαμένει δὲ μέχρι νῦν, τὸ τὴν νύμφην αὐτὴν ἀφ' ἑαυτῆς μὴ ὑπερβαίνειν τὸν οὐδὸν εἰς τὸ δωμάτιον, ἀλλ' αἰρομένην εἰσφέρεσθαι, διὰ τὸ καὶ τότε κομισθῆναι βιασθεῖσας, μὴ εἰσελθεῖν. Ἔνιοι δὲ λέγουσι καὶ τὸ τὴν κόμην τῆς γαμουμένης αἰχμῇ διακρίνασθαι δορατίου, σύμβολον εἶναι τοῦ μετὰ μάχης καὶ πολεμικῶς τὸν πρῶτον γάμον γενέσθαι· περὶ ὧν ἐπιπλέον ἐν τοῖς Αἰτίοις εἰρήκαμεν. Ἐτολμήθη μὲν οὖν

ἁρπαγὴ περὶ τὴν ὀκτωκαιδεκάτην ἡμέραν τοῦ τότε Σεξτιλίου μηνὸς, Αὐγούστου δὲ νῦν, ἐν ᾗ τὴν τῶν Κωνσαλίων ἑορτὴν ἄγουσιν.

ΙΖ. Οἱ δὲ Σαβῖνοι, πολλοὶ μὲν ἦσαν καὶ πολεμικοὶ, κώμας δὲ ᾤκουν ἀτειχίστους, ὡς προσῆκον αὐτοῖς μέγα φρονεῖν, καὶ μὴ φοβεῖσθαι, Λακεδαιμονίων ἀποίκοις οὖσιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὁρῶντες αὐτοὺς ἐνδεδεμένους μεγάλοις ὁμηρεύμασι, καὶ δεδιότες περὶ τῶν θυγατέρων, πρέσβεις ἀπέστειλαν, ἐπιεικῆ καὶ μέτρια προκαλούμενοι, τὸν Ῥωμύλον ἀποδιδόντα τὰς κόρας αὐτοῖς καὶ λύσαντα τὸ τῆς βίας ἔργον, εἶτα πειθοῖ καὶ νόμῳ πράττειν τοῖς γένεσι φιλίαν καὶ οἰκειότητα. Τοῦ δὲ Ῥωμύλου τὰς μὲν κόρας μὴ προϊεμένου, παρακαλοῦντος δὲ τὴν κοινωνίαν δέχεσθαι τοὺς Σαβίνους, οἱ μὲν ἄλλοι βουλευόμενοι καὶ παρασκευαζόμενοι διέτριβον· Ἄκρων δὲ βασιλεὺς Κενινητῶν, ἀνὴρ θυμοειδὴς καὶ δεινὸς ἐν τοῖς πολεμικοῖς, τά τε πρῶτα τολμήματα τοῦ Ῥωμύλου δι' ὑποψίας εἶχε, καὶ τὸ παρὸν περὶ τὰς γυναῖκας ἤδη φοβερὸν ἡγούμενος πᾶσιν εἶναι, καὶ οὐκ ἀνεκτὸν, εἰ μὴ κολασθείη, προεξανέστη τῷ πολέμῳ, καὶ μετὰ πολλῆς ἐχώρει δυνάμεως ἐπ' αὐτόν· καὶ ὁ Ῥωμύλος ἐπ' ἐκεῖνον. Γενόμενοι δ' ἐν ὄψει, καὶ κατιδόντες ἀλλήλους, προὐκαλοῦντο μάχεσθαι, τῶν στρατευμάτων ἐν τοῖς ὅπλοις ἀτρεμούντων. Εὐξάμενος οὖν ὁ Ῥωμύλος, εἰ κρατήσειε καὶ καταβάλοι, τῷ Διὶ φέρων ἀναθήσειν αὐτὸς τὰ ὅπλα τοῦ ἀνδρὸς, αὐτόν τε καταβάλλει κρατήσας, καὶ τρέπεται τὸ στράτευμα μάχης γενομένης, αἱρεῖ δὲ καὶ τὴν πόλιν· οὐ μὴν ἠδίκησε τοὺς ἐγκαταληφθέντας, ἀλλ' ἢ τὰς οἰκίας ἐκέλευσε καθελόντας ἀκολουθεῖν εἰς Ῥώμην, ὡς πολίτας ἐπὶ τοῖς ἴσοις ἐσομένους. Τούτου μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ὅ τι μᾶλλον ἤὔξησε τὴν Ῥώμην, ἀεὶ προσποιοῦσαν ἑαυτῇ καὶ συννέμουσαν ὧν κρατήσειεν· ὁ δὲ Ῥωμύλος ὡς ἂν μάλιστα τὴν εὐχὴν τῷ τε Διὶ κεχαρισμένην, καὶ τοῖς πολίταις ἰδεῖν ἐπιτερπῆ παράσχοι, σκεψάμενος ἐπὶ στρατοπέδου, δρῦν ἔτεμεν ὑπερμεγέθη, καὶ διεμόρφωσεν ὥσπερ τρόπαιον, καὶ τῶν ὅπλων τοῦ Ἄκρωνος ἕκαστον

ἐν τάξει περιήρμοσε καὶ κατήρτισεν· αὐτὸς δὲ τὴν μὲν ἐσθῆτα περιεζώσατο, δάφνῃ δὲ ἐσέψατο τὴν κεφαλὴν κομῶσαν. Ὑπολαβὼν δὲ τῷ δεξιῷ τὸ τρόπαιον ὤμῳ προσερειδόμενον ὀρθὸν, εβάδιζεν ἐξάρχων ἐπινικίου παιᾶνος ἐν ὅπλοις ἑπομένῃ τῇ στρατιᾷ, δεχομένων τῶν πολιτῶν μετὰ χαρᾶς καὶ θαύματος. Ἡ μὲν οὖν πομπὴ τῶν αὖθις θριάμβων ἀρχὴν καὶ ζῆλον παρέσχεν· τὸ δὲ τρόπαιον, ἀνάθημα Φερετρίου Διὸς ἐπωνομάσθη. Τὸ γὰρ πλῆξαι, φερῖρε Ῥωμαῖοι καλοῦσιν· εὔξατο δὲ πλῆξαι τὸν ἄνδρα καὶ καταβαλεῖν. Ὀπίμια δὲ τὰ σκῦλα, φησὶν Οὐάρρων, καθότι καὶ τὴν περιουσίαν Ὄπεμ λέγουσι. Πιθανώτερον δ' ἄν τις εἴποι διὰ τὴν πρᾶξιν· Ὄπους γὰρ ὀνομάζεται τὸ ἔργον. Αὐτουργῷ δὲ ἀριστείας στρατηγῷ στρατηγὸν ἀνελόντι δίδοται καθιέρωσις ὀπιμίων. Καὶ τρισὶ μόνοις τούτου τυχεῖν ὑπῆρξε Ῥωμαίοις ἡγεμόσι, πρώτῳ Ῥωμύλῳ, κτείναντι τὸν Κενινήτην Ἄκρωνα· δευτέρῳ Κορνηλίῳ Κόσσῳ, Τυρρηνὸν ἀνελόντι Τολούμνιον· ἐπὶ πᾶσι δὲ Κλαυδίῳ Μαρκέλλῳ, Βριτομάρτου κρατήσαντι Γαλατῶν βασιλέως. Κόσσος μὲν οὖν καὶ Μάρκελλος ἤδη τεθριπποις εἰσήλαυνον, αὐτοὶ τὰ τρόπαια φέροντες· Ῥωμύλον δ' οὐκ ὀρθῶς φησὶν ἅρματι χρήσασθαι Διονύσιος. Ταρκύνιον δὲ ἱστοροῦσι τὸν Δημαράτου τῶν βασιλέων πρῶτον εἰς τοῦτο τὸ σχῆμα καὶ τὸν ὄγκον ἐξᾶραι τοὺς θριάμβους· ἔτιροι δὲ πρῶτον ἐφ ἅρματος θριαμβεῦσαι Ποπλικόλαν. Τοῦ δὲ Ῥωμύλου τὰς εἰκόνας ὁρᾶν ἐστιν ἐν Ῥώμῃ τὰς τροπαιοφόρους πεζὰς ἁπάσας.

ΙΖ. Μετὰ δὲ τὴν τῶν Κενινητῶν ἅλωσιν, ἔτι τῶν ἄλλων Σαβίνων ἐν παρασκευαῖς ὄντων, συνέστησαν οἱ Φιδήνην καὶ Κρουστουμέριον καὶ Ἀντέμναν οἰκοῦντες ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους· καὶ μάχης γενομένης ἡττηθέντες ὁμοίως, τάς τε πόλεις Ῥωμύλῳ παρῆκαν ἑλεῖν, καὶ τὴν χώραν δάσασθαι, καὶ μετοικίσαι σφᾶς αὐτοὺς εἰς Ῥώμην. Ὁ δὲ Ῥωμύλος τὴν μὲν ἄλλην κατένειμε χώραν τοῖς πολίταις, ὅσην δ' εἶχον οἱ τῶν ἡρπασμένων παρθένων πατέρες,

αὐτοὺς ἔχειν ἐκείνους εἴασεν. Ἐπὶ τούτοις βαρέως φέροντες οἱ λοιποὶ Σαβῖνοι, Τάτιον ἀποδείξαντες στρατηγὸν, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐστράτευσαν· ἦν δὲ δυσπρόσοδος ἡ πόλις, ἔχουσα πρόβλημα τὸ νῦν Καπιτώλιον, ἐν ᾧ φρουρὰ καθειστήκει, καὶ Ταρπήϊος ἡγεμὼν αὐτῆς, οὐχὶ Ταρπηΐα παρθένος, ὡς ἔνιοι λέγουσιν, εὐήθη τὸν Ῥωμύλον ἀποδεικνύοντες· ἀλλὰ θυγάτηρ ἡ Ταρπηΐα τοῦ ἄρχοντος οὖσα προὔδωκε τοῖς Σαβίνοις, ἐπιθυμήσασα τῶν χρυσῶν βραχιονιστήρων, οὓς εἶδε περικειμένους, καὶ ᾔτησε μισθὸν τῆς προδοσίας, ἃ φοροῖεν ἐν ταῖς ἀριστεραῖς χερσί. Συνθεμένου δὲ τοῦτο Τατίου, νύκτωρ ἀνοίξασα πύλην μίαν, ἐδέξατο τοὺς Σαβίνους. Οὐ μόνον οὖν, ὡς ἔοικεν, Ἀντίγονος ἔφη προδιδόντας μὲν φιλεῖν, προδεδωκότας δὲ μισεῖν· οὐδὲ Καῖσαρ, εἰπὼν ἐπὶ τοῦ Θρᾳκὸς Ῥυμιτάλκου, φιλεῖν μὲν προδοσίαν, προδότην δὲ μισεῖν· ἀλλὰ κοινόν τι τοῦτο πάθος ἐστὶ πρὸς τοὺς πονηροὺς τοῖς δεομένοις αὐτῶν, ὥσπερ ἰοῦ καὶ χολῆς ἐνίων θηρίων δέονται· τὴν γὰρ χρείαν ὅτε λαμβάνουσιν, ἀγαπῶντες, ἐχθαίρουσι τὴν κακίαν, ὅταν τύχωσι. Τοῦτο καὶ πρὸς τὴν Ταρπηΐαν τότε παθὼν ὁ Τάτιος ἐκέλευσε μεμνημένους τῶν ὁμολογιῶν τοὺς Σαβίνους μηδενὸς αὐτῇ φθονεῖν, ὧν ἐν ταῖς ἀριστεραῖς ἔχουσι. Καὶ πρῶτος ἅμα τὸν βραχιονιστῆρα, τῆς χειρὸς περιελὼν, καὶ τὸν θυρεὸν ἐπέρριψε. Πάντων δὲ τὸ αὐτὸ ποιούντων, βαλλομένη τε τῷ χρυσῷ καὶ καταχωσθεῖσα τοῖς θυρεοῖς, ὑπὸ πλήθους καὶ βάρους ἀπέθανεν. Ἑάλω δὲ καὶ Ταρπήϊος προδοσίας, ὑπὸ Ῥωμύλου διωχθεὶς, ὡς Ἰόβας φησὶ Γάλβαν Σουλπίκιον ἱστορεῖν. Τῶν δ' ἄλλα περὶ Ταρπηΐας λεγόντων, ἀπίθανοι μένεισιν οἱ Τατίου θυγατέρα τοῦ ἡγεμόνος τῶν Σαβίνων οὖσαν αὐτὴν, Ῥωμύλῳ δὲ βίᾳ συνοικοῦσαν, ἱστοροῦντες ταῦτα ποιῆσαι καὶ παθεῖν ὑπὸ τοῦ πατρός· ὧν καὶ Ἀντίγονός ἐστι. Σιμύλος δ' ὁ ποιητὴς καὶ παντάπασι ληρεῖ, μὴ Σαβίνοις οἰόμενος, ἀλλὰ Κελτοῖς τὴν Ταρπηΐαν προδοῦναι τὸ Καπιτώλιον ἐρασθεῖσαν αὐτῶν τοῦ βασιλέως. Λέγει δὲ ταῦτα·

Ἡ δ' ἀγχοῦ Ταρπηΐα παρὰ Καπιτώλιον αἶπος
Ναίουσα, Ῥώμης ἔπλετο τειχολέτις·
Κελτῶν ἣ στέρξασα γαμήλια λέκτρα γενέσθαι
Σκηπτούχῳ, πατέρων οὐκ ἐφύλαξε δόμους.

Καὶ μετ' ὀλίγα περὶ τῆς τελευτῆς·

Τὴν δ' οὔτ' ἂρ Βαῖοί τε καὶ ἔθνεα μυρία Κελτῶν
Κειράμενοι ῥείθρων ἐκτὸς ἔθεντο Πάδου.
Ὅπλα δ' ἐπιπρεβαλόντες ἀρειμανέων ἀπὸ χειρῶν
Κούρῃ ἐπὶ στυγερῇ, κόσμον ἔθεντο φόνου.

ΙΗ. Τῆς μέντοι Ταρπηΐας ἐκεῖ ταφείσης, ὁ λόφος ὠνομάζετο Ταρπήϊος, ἄχρις οὗ, Ταρκυνίου βασιλέως Διὶ τὸν τόπον καθιεροῦντος, ἅμα τά τε λείψανα μετηνέχθη, καὶ τοὔνομα τῆς Ταρπηΐας ἐξέλιπε. Πλὴν πέτραν ἔτι νῦν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ Ταρπηΐαν καλοῦσιν, ἀφ' ἧς ἐρρίπτουν τοὺς κακούργους. Ἐχομένης δὲ τῆς ἄκρας ὑπὸ τῶν Σαβίνων, ὅ τε Ῥωμύλος ὑπ' ὀργῆς εἰς μάχην αὐτοὺς προὐκαλεῖτο, καὶ ὁ Τάτιος ἐθάρρει, καρτερὰν, εἰ βιασθεῖεν, ἀναχώρησιν ὁρῶν αὐτοῖς ὑπάρχουσαν. Ὁ γὰρ μεταξὺ τόπος, ἐν ᾧ συμπίπτειν ἔμελλον, ὑπὸ πολλῶν λόφων περιεχόμενος, ἀγῶνα μὲν ὀξὺν ἐδόκει καὶ χαλεπὸν ὑπὸ δυσχωρίας ἀμφοτέροις παρέξειν, φυγὰς δὲ καὶ διώξεις ἐν στενῷ βραχείας. Ἔτυχε δὲ τοῦ ποταμοῦ λιμνάσαντος οὐ πολλαῖς πρότερον ἡμέραις, ἐγκαταλελεῖφθαι τέλμα βαθὺ καὶ τυφλὸν ἐν τόποις ἐπιπέδοις, κατὰ τὴν νῦν οὖσαν ἀγοράν· ὅθεν οὐκ ἦν ὄψει πρόδηλον, οὐδ' εὐφύλακτον, ἄλλως δὲ χαλεπὸν καὶ ὕπουλον. Ἐπὶ τοῦτο τοῖς Σαβίνοις ἀπειρίᾳ φερομένοις εὐτύχημα γίγνεται. Κούρτιος γάρ ἀνὴρ ἐπιφανὴς, δόξῃ καὶ φρονήματι γαῦρος, ἵππον ἔχων, πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἐχώρει· δεξαμένου δὲ τοῦ βαράθρου τὸν ἵππον, ἄχρι μέν τινος ἐπειρᾶτο πληγῇ καὶ παρακελεύσει χρώμενος ἐξελαύνειν. Ὡς δ' ἦν ἀμήχανον, ἐάσας τὸν ἵππον, ἑαυτὸν ἔσωζεν. Ὁ μὲν οὖν τόπος δι' ἐκεῖνον ἔτι νῦν Κούρτιος λάκκος ὀνομάζεται. Φυλαξάμενοι δὲ τὸν κίνδυνον οἱ Σαβῖνοι, μάχην καρτερὰν ἐμαχέσαντο,

κρίσιν οὐ λαβοῦσαν, καίτοι πολλῶν πεσόντων, ἐν οἷς ἦν καὶ Ὁσίλλιος. Τοῦτον Ἐρσιλίας ἄνδρα, καὶ πάππον Ὁστιλλίου τοῦ μετὰ Νουμᾶν βασιλεύσαντος γενέσθαι λέγουσιν. Αὖθις δὲ πολλῶν ἀγώνων ἐν βραχεῖ συνισταμένων, ὡς εἰκὸς, ἑνὸς μάλιστα τοῦ τελευταίου μνημονεύουσιν· ἐν ᾧ Ῥωμύλου τὴν κεφαλὴν πληγέντος λίθῳ, καὶ πεσεῖν ὀλίγου δεήσαντος, τοῦ τ' ἀντέχειν ὑφεμένου τοῖς Σαβίνοις, ἐνέδωκαν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ φυγῇ πρὸς τὸ Παλάντιον ἐχώρουν ἐξωθούμενοι τῶν ἐπιπέδων. Ἤδη δὲ ὁ Ῥωμύλος ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέρων, ἐβούλετο μὲν εἰς τὰ ὅπλα χωρεῖν τοῖς φεύγουσιν ἐναντίως, καὶ μέγα βοῶν ἵστασθαι καὶ μάχεσθαι παρεκάλει. Πολλῆς δὲ τῆς φυγῆς αὐτῷ περιχεομένης, καὶ μηδενὸς ἀναστρέφειν τολμῶντος, ἀνατείνας εἰς οὐρανὸν τὰς χεῖρας, ηὔξατο τῷ Διὶ στῆσαι τὸ στράτευμα, καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα πεσόντα μὴ περιιδεῖν, ἀλλ' ὀρθῶσαι. Γενομένης δὲ τῆς εὐχῆς, αἰδώς τε τοῦ βασιλέως ἔσχε πολλοὺς, καὶ θάρσος ἐκ μεταβολῆς παρέστη τοῖς φεύγουσιν. Ἔστησαν οὖν πρῶτον, οὗ νῦν ὁ τοῦ Διὸς τοῦ Στάτωρος ἵδρυται νεὼς, ὃν ἐπισάσιον ἄν τις ἑρμηνεύσειεν. Εἶτα συνασπίσαντες πάλιν, ἔωσαν ὀπίσω τοὺς Σαβίνους ἐπὶ τὴν νῦν Ῥήγιαν προσαγορευομένην καὶ τὸ τῆς Ἑστίας ἱερόν.

ΙΘ. Ἐνταῦθα δὴ αὐτοὺς ὥσπερ ἐξ ὑπαρχῆς μάχεσθαι παρασκευαζομένους, ἐπέσχε δεινὸν ἰδεῖν θέαμα καὶ λόγου κρείττων ὄψις. Αἱ γὰρ ἡρπασμέναι θυγατέρες τῶν Σαβίνων ὤρθησαν ἀλλαχόθεν ἄλλοι μετὰ βοῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ διὰ τῶν ὅπλων φερόμεναι καὶ τῶν νεκρῶν, ὥσπερ ἐκ Θεοῦ κάτοχοι, πρός τε τοὺς ἄνδρας αὐτῶν καὶ τοὺς πατέρας· αἱ μὲν παιδία κομίζουσαι νήπια πρὸς ταῖς ἀγκάλαις, αἱ δὲ τὴν κόμην προϊσχόμεναι λελυμένην, πᾶσαι δὲ ἀνακαλούμεναι τοῖς φιλτάτοις ὀνόμασι, ποτὲ μὲν τοὺς Σαβίνους, ποτὲ δὲ τοὺς Ῥωμαίους. Ἐπεκλάσθησαν οὖν ἀμφότεροι, καὶ διέσχον αὐταῖς ἐν μέσῳ καταστῆναι τῆς παρατάξεως· καὶ κλαυθμὸς ἅμα διὰ πάντων ἐχώρει, καὶ πολὺς οἶκτος

ἦν πρός τε τὴν ὄψιν καὶ τοὺς λόγους ἔτι μᾶλλον, εἰς ἱκεσίαν καὶ δέησιν ἐκ δικαιολογίας καὶ παῤῥησίας τελευτῶντας. « Τί γὰρ (ἔφασαν) ὑμᾶς δεινὸν ἢ λυπηρὸν ἐργασάμεναι, τὰ μὲν ἤδη πεπόνθαμεν, τὰ δὲ πάσχομεν τῶν σχετλίων κακῶν; ἡρπάσθημεν ὑπὸ τῶν νῦν ἐχόντων βίᾳ καὶ παρανόμως· ἁρπασθεῖσαι δ' ἠμελήθημεν ὑπ' ἀδελφῶν καὶ πατέρων καὶ οἰκείων χρόνον τοσοῦτον, ὅσος ἡμᾶς πρὸς τὰ ἔχθιστα κεράσας ταῖς μεγίσταις ἀνάγκαις, πεποίηκε νῦν ὑπὲρ τῶν βιασαμένων καὶ παρανομησάντων δεδιέναι μαχομένων, καὶ κλαίειν θνησκόντων. Οὐ γὰρ ἤλθετε τιμωρήσοντες ἡμῖν παρθένοις οὔσαις ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας, ἀλλὰ νῦν ἀνδρῶν ἀποσπᾶτε γαμετὰς καὶ τέκνων μητέρας, οἰκτροτέραν βοήθειαν ἐκείνης τῆς ἀμελείας καὶ προδοσίας βοηθοῦντες ἡμῖν ταῖς ἀθλίαις. Τοιαῦτα μὲν ἠγαπήθημεν ὑπὸ τούτων, τοιαῦτα δὲ ὑφ' ὑμῶν ἐλεούμεθα. Καὶ γὰρ εἰ δι' ἄλλην αἰτίαν ἐμάχεσθε, παύσασθαι, δι' ἡμᾶς πενθεροὺς γεγονότας καὶ πάππους, καὶ οἰκείους ὄντας ἐχρῆν. Εἰ δ' ὑπὲρ ἡμῶν ὁ πόλεμός ἐστι, κομίσασθε ἡμᾶς μετὰ γαμβρῶν καὶ τέκνων, καὶ ἀπόδοτε ἡμῖν πατέρας καὶ οἰκείους, μηδὲ ἀφέλησθε παῖδας καὶ ἄνδρας, ἱκετεύομεν ὑμᾶς, ἵνα μὴ πάλιν αἰχμάλωτοι γενώμεθα ». Τοιαῦτα πολλὰ τῆς Ἐρσιλίας προσαγορευούσης, καὶ τῶν ἄλλων δεομένων, ἐσπείσθησαν ἀνοχαὶ, καὶ συνῆλθον εἰς λόγους οἱ ἡγεμόνες. Αἱ δὲ γυναῖκες ἐν τούτῳ τοῖς πατράσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς τοὺς ἄνδρας προσῆγον καὶ τὰ τέκνα προσέφερόν τε τροφὴν καὶ ποτὸν τοῖς δεομένοις, καὶ τοὺς τετρωμένους ἐθεράπευον οἴκαδε κομίζουσαι· καὶ παρεῖχον ὁρᾶν ἀρχούσας μὲν αὐτὰς τοῦ οἴκου, προσέχοντας δὲ τοὺς ἄνδρας αὐταῖς, καὶ μετ' εὐνοίας τιμὴν ἅπασαν νέμοντας. Ἐκ τούτου συντίθενται τῶν μὲν γυναικῶν τὰς βουλομένας συνοικεῖν τοῖς ἔχουσιν, ὥσπερ εἴρηται, παντὸς ἔργου καὶ πάσης λατρείας, πλὴν ταλασίας, ἀφειμένας· οἰκεῖν δὲ κοινῇ τὴν πόλιν Ῥωμαίους καὶ Σαβίνους· καὶ καλεῖσθαι μὲν Ῥώμην ἐπὶ Ῥωμύλῳ τὴν πόλιν, Κυρίτας δὲ, Ῥω-

μαίους ἅπαντας ἐπὶ τῇ Τατίου πατρίδι· βασιλεύειν δὲ κοινῇ καὶ στρατηγεῖν ἀμφοτέρους. Ὅπου δὲ ταῦτα συνέθεντο, μέχρι νῦν Κομίτιον καλεῖται· Κομίρε γὰρ Ῥωμαῖοι τὸ συνελθεῖν καλοῦσι.

Κ. Διπλασιασθείσης δὲ τῆς πόλεως, ἑκατὸν μὲν ἐκ Σαβίνων πατρίκιοι προσκατελέχθησαν, αἱ δὲ λεγεῶνες ἐγένοντο πεζῶν μὲν ἑξακισχιλίων, ἱππέων δὲ ἑξακοσίων. Φυλὰς δὲ τρεῖς καταστήσαντες, ὠνόμασαν τοὺς μὲν ἀπὸ Ῥωμύλου, Ῥαμνήνσης· τοὺς δὲ ἀπὸ Τατίου, Τατιήνσης· τρίτους δὲ, Λουκερήνσης διὰ τὸ ἄλσος, εἰς ὃ πολλοὶ καταφυγόντες, ἀσυλίας δεδομένης, τοῦ πολιτεύματος μετέσχον· τὰ δ' ἄλση Λούκους ὀνομάζουσιν. Ὅτι δ' ἦσαν αἱ φυλαὶ τοσαῦται, τοὔνομα μαρτυρεῖ· Τρίβους γὰρ ἔτι νῦν τὰς φυλὰς καλοῦσι, καὶ Τριβούνους τοὺς φυλάρχους. Ἑκάστη δὲ φυλὴ δέκα φρατρίας εἶχεν, ἃς ἔνιοι λέγουσιν ἐπωνύμους εἶναι ἐκείνων τῶν γυναικῶν. Τοῦτο δὲ δοκεῖ ψεῦδος εἶναι· πολλαὶ γὰρ ἔχουσιν ἀπὸ χωρίων τὰς προσηγορίας. Ἄλλα μέν τοι πολλὰ ταῖς γυναιξὶν εἰς τιμὴν ἀπέδωκαν, ὧν καὶ ταῦτά ἐσιν· ἐξίσασθαι μὲν ὁδοῦ βαδιζούσαις, αἰσχρὸν δὲ μηδένα μηδὲν εἰπεῖν παρούσης γυναικὸς, μηδ' ὀφθῆναι γυμνὸν, ἢ δίκην φεύγειν παρὰ τοῖς ἐπὶ τῶν φονικῶν καθεσῶσι, φορεῖν δὲ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν τὴν καλουμένην Βούλλαν, ἀπὸ τοῦ σχήματος ὅμοιον παμφόλυγι περιδέῤῥαιόν τι, καὶ περιπόρφυρον. Ἐβουλεύοντο δὲ οἱ βασιλεῖς οὐκ εὐθὺς ἐν κοινῷ μετ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτερος πρότερον ἰδίᾳ μετὰ τῶν ἑκατὸν, εἶτα οὕτως εἰς ταυτὸν ἅπαντας συνῆγον. Ὤκει δὲ Τάτιος μὲν, ὅπου νῦν ὁ τῆς Μονήτης ναός ἐστι, Ῥωμύλος δὲ παρὰ τοὺς λεγομένους βαθμοὺς καλῆς ἀκτῆς. Οὗτοι δέ εἰσι περὶ τὴν εἰς τὸν ἱππόδρομον τὸν μέγαν ἐκ Παλαντίου κατάβασιν. Ἐνταῦθα δὲ καὶ τὴν κράνειαν ἔφασαν τὴν ἱερὰν γεγονέναι, μυθολογοῦντες, ὅτι πειρώμενος ὁ Ῥωμύλος αὐτοῦ, λόγχην ἀκοντίσειεν ἀπὸ τοῦ Ἀβεντίνου τὸ ξυσὸν ἔχουσαν κρανείας· καταδύσης δὲ τῆς αἰχμῆς εἰς βάθος, ἀνασπάσαι μὲν οὐδεὶς, πειρωμένων πολ-

λῶν, ἴσχυσε. Τὸ δὲ ξύλον ἔσεξεν ἡ γῆ ζώφυτος οὖσα, καὶ βλαστοὺς ἀνῆκε, καὶ σέλεχος εὐμέγεθες κρανείας ἔθρεψε. Τοῦτο δ' οἱ μετὰ Ῥωμύλον, ὡς ἕν τι τῶν ἁγιωτάτων ἱερῶν φυλάττοντες καὶ σεβόμενοι, περιετείχισαν. Ὅτῳ δὲ προσιόντι δόξειε μὴ θαλερὸν εἶναι, μηδὲ χλωρὸν, ἀλλ' οἷον ἀτροφεῖν καὶ φθίνειν, ὁ μὲν εὐθὺς ἔφραζε κραυγῇ τοῖς προστυγχάνουσιν· οἱ δ', ὥσπερ ἐμπρησμῷ βοηθοῦντες, ἐβόων ὕδωρ, καὶ συνέτρεχον πανταχόθεν, ἀγγεῖα πλήρη κομίζοντες ἐπὶ τὸν τόπον. Γαΐου δὲ Καίσαρος, ὥς φασι, τὰς ἀναβάσεις ἐπισκευάζοντος, καὶ τῶν τεχνιτῶν περιορυττόντων τὰ πλησίον, ἔλαθον αἱ ῥίζαι κακωθεῖσαι παντάπασι, καὶ τὸ φυτὸν ἐμαράνθη.

ΚΔ. Μῆνας μὲν οὖν οἱ Σαβῖνοι τοὺς Ῥωμαίων ἐδέξαντο, καὶ περὶ αὐτῶν ὅσα καλῶς εἶχεν ἐν τῷ Νουμᾷ βίῳ γέγραπται. Θυρεοῖς δὲ τοῖς ἐκείνων ὁ Ῥωμύλος ἐχρήσατο, καὶ μετέβαλε τὸν ὁπλισμὸν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν Ῥωμαίων, Ἀργολικὰς πρότερον ἀσπίδας φορούντων. Ἑορτῶν δὲ καὶ θυσιῶν ἀλλήλοις μετεῖχον, ἃς μὲν ἦγε τὰ γένη πρότερον οὐκ ἀνελόντες, ἑτέρας δὲ θέμενοι καινὰς, ὧν ἥ τε τῶν Ματρωναλίων ἐστὶ, δοθεῖσα ταῖς γυναιξὶν ἐπὶ τῇ τοῦ πολέμου καταλύσει, καὶ ἡ τῶν Καρμενταλίων. Τὴν δὲ Καρμένταν οἴονταί τινες μοῖραν εἶναι, κυρίαν ἀνθρώπων γενέσεως· διὸ καὶ τιμῶσιν αὐτὴν αἱ μητέρες. Οἱ δὲ, τὴν τοῦ Εὐάνδρου τοῦ Ἀρκάδος γυναῖκα, μαντικήν τινα καὶ φοιβαστικὴν ἐμμέτρων χρησμῶν γενομένην, Καρμένταν ἐπονομασθῆναι (τὰ γὰρ ἔπη Κάρμινα καλοῦσι), Νικοστράτη δὲ ἦν ὄνομα κύριον αὐτῇ. Καὶ τοῦτο μὲν ὁμολογεῖται· τὴν δὲ Καρμένταν ἔνιοι πιθανώτερον ἀφερμηνεύουσιν, οἷον ἐστερημένην νοῦ, διὰ τὰς ἐν τοῖς ἐνθουσιασμοῖς παραφροσύνας. Τὸ μὲν γὰρ σέρεσθαι, Κάρηρε, Μέντεμ. δὲ τὸν νοῦν ὀνομάζουσι. Περὶ δὲ τῶν Παλιλίων προείρηται. Τὰ δὲ Λουπερκάλια, τῷ μὲν χρόνῳ δόξειεν ἂν εἶναι καθάρσια· δρᾶται γὰρ ἐν ἡμέραις ἀποφράσι τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς, ὃν καθάρσιον ἄν τις ἑρμηνεύσειε, καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ παλαιὸν ἐκάλουν Φε-

βράτην· τοὔνομα δὲ τῆς ἑορτῆς ἑλληνιστὶ σημαίνει Λύκαια, καὶ δοκεῖ διὰ τοῦτο παμπάλαιος ὑπ' Ἀρκάδων εἶναι τῶν περὶ Εὔανδρον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν κενόν ἐστι· δύναται γὰρ ἀπὸ τῆς Λυκαίνης γεγονέναι τοὔνομα. Καὶ γὰρ ἀρχομένους τῆς περιδρομῆς τοὺς Λουπέρκους ὁρῶμεν ἐντεῦθεν, ὅπου τὸν Ῥωμύλον ἐκτεθῆναι λέγουσι. Τὰ δὲ δρώμενα τὴν αἰτίαν ποιεῖ δυςπάςον· σφάττουσι γὰρ αἶγας, εἶτα μειρακίων δυοῖν ἀπὸ γένους προσαχθέντων αὐτοῖς, οἱ μὲν ἡμαγμένῃ μαχαίρᾳ τοῦ μετώπου θιγγάνουσιν, ἕτεροι δὲ ἀπομάττουσιν εὐθὺς, ἔριον βεβρεγμένον γάλακτι προσφέροντες. Γελᾶν δὲ δεῖ τὰ μειράκια μετὰ τὴν ἀπόμαξιν. Ἐκ δὲ τούτου τὰ δέρματα τῶν αἰγῶν κατατεμόντες, διαθέουσιν ἐν περιζώμασι γυμνοὶ, τοῖς σκύτεσι τὸν ἐμποδὼν παίοντες. Αἱ δ' ἐν ἡλικίᾳ γυναῖκες οὐ φεύγουσι τὸ παίεσθαι, νομίζουσαι πρὸς εὐτοκίαν καὶ κύησιν συνεργεῖν. Ἴδιον δὲ τῆς ἑορτῆς τὸ καὶ κύνα θύειν τοὺς Λουπέρκους. Βούτας δέ τις, αἰτίας μυθώδεις ἐν ἐλεγείοις περὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀναγράφων, φησὶ, τοῦ Ἀμυλίου τοὺς περὶ τὸν Ῥωμύλον κρατήσαντας, ἐλθεῖν δρόμῳ μετὰ χαρᾶς ἐπὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ νηπίοις οὖσιν αὐτοῖς ἡ λύκαινα θηλὴν ὑπέσχε. Καὶ μίμημα τοῦ τότε δρόμου τὴν ἑορτὴν ἄγεσθαι, καὶ τρέχειν τοὺς ἀπὸ γένους, τοὺς

Ἐμποδίους· τύπτοντας, ὅπως τότε φάσγαν' ἔχοντες
Ἐξ Ἄλβης ἔθεον Ῥωμύλος ἠδὲ Ῥέμος.

Καὶ τὸ μὲν ξίφος ἡμαγμένον προσφέρεσθαι τῷ μετώπῳ, τοῦ τότε φόνου καὶ κινδύνου σύμβολον, τὴν δὲ διὰ τοῦ γαλακτος ἀποκάθαρσιν, ὑπόμνημα τῆς τροφῆς αὐτῶν εἶναι. Γάϊος δὲ Ἀκίλιος ἱστορεῖ, πρὸ τῆς κτίσεως τὰ θρέμματα τῶν περὶ τὸν Ῥωμύλον ἀφανῆ γενέσθαι· τοὺς δὲ, τῷ Φαύνῳ προσευξαμένους, ἐκδραμεῖν γυμνοὺς ἐπὶ τὴν ζήτησιν, ὅπως ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος μὴ ἐνοχλοῖντο· καὶ διὰ τοῦτο γυμνοὺς περιτρέχειν τοὺς Λουπέρκους. Τὸν δὲ κύνα φαίη τις ἄν, εἰ μὲν ἡ θυσία καθαρμός ἐστι, θύεσθαι, κα-

θαρσίῳ χρωμένων αὐτῷ. Καὶ γὰρ Ἕλληνες ἔν τε τοῖς καθαρσίοις σκύλακας ἐκφέρουσι, καὶ πολλαχοῦ χρῶνται τοῖς λεγομένοις περισκυλακισμοῖς. Ἐν δὲ τῇ λυκαίνῃ χαριστήρια ταῦτα, καὶ τροφεῖα καὶ σωτήρια Ῥωμύλου τελοῦσιν, οὐκ ἀτόπως ὁ κύων σφάττεται· λύκοις γάρ ἐσι πολέμιος· εἰ μὴ νὴ Δία κολάζεται τὸ ζῶον ὡς παρενοχλοῦν τοὺς Λουπέρκους, ὅταν περιθέωσι.

ΚΒ. Λέγεται δὲ καὶ τὴν περὶ τὸ πῦρ ἁγισείαν Ῥωμύλον καταστῆσαι πρῶτον, ἀποδείξαντα παρθένους ἱερὰς, Ἑσιάδας προσαγορευομένας. Οἱ δὲ τοῦτο μὲν εἰς Νουμᾶν ἀναφέρουσι, τὰ δ' ἄλλα τὸν Ῥωμύλον διαφερόντως θεοσεβῆ, ἔτι δὲ μαντικὸν ἱστοροῦσι γενέσθαι, καὶ φορεῖν ἐπὶ μαντικῇ τὸ καλούμενον Λίτυον. Ἔσι δὲ καμπύλη ῥάβδος, ᾗ τὰ πλινθία καθεζομένους ἐπ' οἰωνῶν διαγράφειν. Τοῦτο δ' ἐν Παλαντίῳ φυλαττόμενον ἀφανισθῆναι περὶ τὰ Κελτικὰ, τῆς πόλεως ἁλούσης· εἶτα μέντοι τῶν βαρβάρων ἐκπεσόντων, εὑρεθῆναι κατὰ τέφρας βαθείας ἀπαθὲς ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀπολωλόσι καὶ διεφθαρμένοις. Ἔθηκε δὲ καὶ νόμους τινὰς, ὧν σφοδρὸς μέν ἐσιν ὁ γυναικὶ μὴ διδοὺς ἀπολίπειν ἄνδρα, γυναῖκα δὲ διδοὺς ἐκβάλλειν ἐπὶ φαρμακείᾳ τέκνων, ἢ κλειδῶν ὑποβολῇ, καὶ μοιχευθεῖσαν· εἰ δ' ἄλλως τις ἀποπέμψαιτο, τῆς οὐσίας αὐτοῦ τὸ μὲν τῆς γυναικὸς εἶναι, τὸ δὲ τῆς Δήμητρος ἱερὸν κελεύων· τὸν δ' ἀποδόμενον γυναῖκα θύεσθαι χθονίοις Θεοῖς. Ἴδιον δὲ, τὸ μηδεμίαν δίκην κατὰ πατροκτόνων ὁρίσαντα, πᾶσαν ἀνδροφονίαν, πατροκτονίαν προσειπεῖν· ὡς τούτου μὲν ὄντος ἐναγοῦς, ἐκείνου δὲ ἀδυνάτου. Καὶ μέχρι χρόνων πολλῶν ἔδοξεν ὀρθῶς ἀπογνῶναι τὴν τοιαύτην ἀδικίαν· οὐδεὶς γὰρ ἔδρασε τοιοῦτον οὐδὲν ἐν Ῥώμῃ σχεδὸν ἐτῶν ἑξακοσίων διαγενομένων· ἀλλὰ πρῶτος μετὰ τὸν Ἀννιβαϊκὸν πόλεμον ἱστορεῖται Λεύκιος Ὅσιος πατροκτόνος γενέσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ τούτων.

ΚΓ. Ἔτει δὲ πέμπτῳ τῆς Τατίου βασιλείας, οἰκεῖοί τινες

αὐτοῦ καὶ συγγενεῖς πρέσβεσιν ἀπὸ Λαυρεντοῦ βαδίζουσιν εἰς Ῥώμην ἐντυχόντες καθ' ὁδὸν, ἐπεχείρουν ἁφαιρεῖσθαι τὰ χρήματα βίᾳ, καὶ μὴ προϊεμένους, ἀλλ' ἀμυνομένους ἀνεῖλον. Ἔργου δὲ δεινοῦ τολμηθέντος, ὁ μὲν Ῥωμύλος εὐθὺς δεῖν ᾤετο κολάζεσθαι τοὺς ἀδικήσαντας, ὁ δὲ Τάτιος ἐξέκρουε, καὶ παρῆγε. Καὶ τοῦτο μόνον αὐτοῖς ὑπῆρξεν αἴτιον ἐμφανοῦς διαφορᾶς· τὰ δ' ἄλλα κατακοσμοῦντες ἑαυτοὺς ὡς ἔνι μαλιστα, κοινῶς ἐχρῶντο καὶ μεθ' ὁμονοίας τοῖς πράγμασιν. Οἱ δὲ τῶν ἀνῃρημένων οἰκεῖοι, πάσης ἐξειργόμενοι δίκης νομίμου διὰ τὸν Τάτιον, ἀποκτιννύουσιν αὐτὸν ἐν Λαβινίῳ θύοντα μετὰ Ῥωμύλου, προσπεσόντες. Τὸν δὲ Ῥωμύλον, ὡς δίκαιον ἄνδρα, προὔπεμψαν εὐφημοῦντες. Ὁ δὲ, τὸ μὲν σῶμα τοῦ Τατίου κομίσας ἐντίμως ἔθαψε, καὶ κεῖται περὶ τὸ καλούμενον Ἀρμιλούστριον ἐν Ἀβεντίνῳ, τῆς δὲ δίκης τοῦ φόνου παντάπασιν ἠμέλησεν. Ἔνιοι δὲ τῶν συγγραφέων ἱστοροῦσι, τὴν μὲν πόλιν τῶν Λαυρεντίων φοβηθεῖσαν ἐκδιδόναι τοὺς αὐτόχειρας Τατίου, τὸν δὲ Ῥωμύλον ἀφεῖναι, φήσαντα φόνον φόνῳ λελύσθαι. Τοῦτο δὲ λόγον μέν τινα παρέσχε καὶ ὑποψίαν, ὡς ἀσμένως γέγονεν αὐτῷ τὸ τοῦ συνάρχοντος ἀπαλλαγῆναι, τῶν δὲ πραγμάτων οὐδὲν διετάραξεν, οὐδὲ διεσασίασε τοὺς Σαβίνους· ἀλλ' οἱ μὲν εὐνοίᾳ τῇ πρὸς αὐτὸν, οἱ δὲ φόβῳ τῆς δυνάμεως, οἱ δ' ὡς Θεῷ χρώμενοι, εἰς πᾶσαν εὔνοιαν θαυμάζοντες διετέλουν. Ἐθαύμαζον δὲ πολλοὶ καὶ τῶν ἐκτὸς ἀνθρώπων τὸν Ῥωμύλον· οἱ δὲ προγενέστεροι Λατῖνοι πέμψαντες αὐτῷ φιλίαν ἐποιήσαντο καὶ συμμαχίαν. Φιδήνας δὲ εἷλεν, ἀσυγείτονα τῆς Ῥώμης πόλιν, ὡς μὲν ἔνιοι φασὶν, ἐξαίφνης τοὺς ἱππέας πέμψας, καὶ κελεύσας ὑποτεμεῖν τῶν πυλῶν τοὺς στρόφιγγας, εἶτα ἐπιφανεὶς αὐτὸς ἀπροσδοκήτως· ἕτεροι δὲ λέγουσι, προτέρους ἐκείνους ἐμβαλόντας ἐλάσασθαί τε λείαν, καὶ καθυβρίσαι πολλὰ τὴν χώραν καὶ τὸ προάστειον· ἐνέδρας δὲ τὸν Ῥωμύλον θέμενον αὐτοῖς, καὶ διαφθείροντα πολλοὺς, λαβεῖν τὴν πόλιν. Οὐ μὴν ἀνεῖλεν, οὐδὲ κατ-

ἔσκαψεν, ἀλλὰ Ῥωμαίων ἐποίησεν ἀποικίαν δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποσείλας οἰκήτορας, εἰδοῖς Ἀπριλίαις.

ΚΔ. Ἐκ τούτου λοιμὸς ἐμπίπτει, θανάτους μὲν αἰφνιδίους ἀνθρώποις ἄνευ νόσων ἐπιφέρων, ἁπτόμενος δὲ καὶ καρπῶν ἀφορίαις, καὶ θρεμμάτων ἀγωνίαις. Ὑσθη δὲ καὶ σαγόσιν αἵματος ἡ πόλις, ὥστε πολλοῖς προσγενέσθαι τοῖς ἀναγκαίοις πάθεσι δεισιδαιμονίαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ τοῖς τὸ Λαυρεντὸν οἰκοῦσιν ὅμοια συνέβαινεν, ἤδη παντάπασιν ἐδόκει τῶν ἐπὶ Τατίῳ συγκεχυμένων δικαίων, ἐπί τε τοῖς πρέσβεσι φονευθεῖσι, μήνιμα δαιμόνιον ἀμφοτέρας ἐλαύνειν τὰς πόλεις. Ἐκδοθέντων δὲ τῶν φονέων καὶ κολασθέντων παρ' ἀμφοτέροις, ἐλώφησεν ἐπιδήλως τὰ δεινά· καὶ καθαρμοῖς ὁ Ῥωμύλος ἥγνισε τὰς πόλεις, οὓς ἔτι νῦν ἱστοροῦσιν ἐπὶ τῆς Φερεντίνης πύλης συντελεῖσθαι. Πρὶν δὲ λῆξαι τὸν λοιμὸν, ἐπέθεντο Καμέριοι Ῥωμαίοις, καὶ κατέδραμον τὴν χώραν ὡς ἀδυνάτων ἀμύνεσθαι διὰ τὸ πάθος. Εὐθὺς οὖν ὁ Ῥωμύλος ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ μάχῃ κρατήσας, ἑξακισχιλίους ἀπέκτεινε· καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν, τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν περιγενομένων εἰς Ῥώμην ἐξῴκισε, τῶν δ' ὑπομενόντων διπλασίους ἐκ Ῥώμης κατῴκισεν εἰς τὴν Καμερίαν, Σεξτιλίαις καλάνδαις. Τοσοῦτον αὐτῷ περιῆν πολιτῶν, ἑκκαίδεκα ἔτη σχεδὸν οἰκοῦντι τὴν Ῥώμην. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις λαφύροις, καὶ χαλκοῦν ἐκόμισε τέθριππον ἐκ Καμερίας· τοῦτο δὲ ἀνέσησεν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, ποιησάμενος ἑαυτὸν ὑπὸ Νίκης στεφανούμενον.

ΚΕ. Οὕτω δὲ ῥωννυμένοις τοῖς πράγμασιν, οἱ μὲν ἀσθενέστεροι τῶν προσοίκων ὑπεδύοντο, καὶ τυγχάνοντες ἀδείας ἠγάπων· οἱ δὲ δυνατοὶ, δεδιότες καὶ φθονοῦντες, οὐκ ᾤοντο δεῖν περιορᾶν, ἀλλ' ἐνίστασθαι τῇ αὐξήσει, καὶ κολούειν τὸν Ῥωμύλον. Πρῶτοι δὲ Τυρρηνῶν Οὐήϊοι, χώραν κεκτημένοι πολλὴν, καὶ μεγάλην πόλιν οἰκοῦντες, ἀρχὴν ἐποιήσαντο πολέμου, Φιδήνας ἀπαιτεῖν, ὡς προσήκουσαν αὐτοῖς. Τὸ δ' οὐκ ἄδικον ἦν.

μόνον, ἀλλὰ καὶ γελοῖον, ὅτι κινδυνεύουσι τότε καὶ πολεμουμένοις οὐ προσαμύναντες, ἀλλ' ἐάσαντες ἀπολέσθαι τοὺς ἄνδρας, οἰκίας καὶ γῆν ἀπαιτοῖεν, ἄλλων ἐχόντων. Καθυβρισθέντες οὖν ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι, δίχα διεῖλον ἑαυτούς, καὶ τῷ μὲν, ἐπέκειντο τῷ Φιδηνῶν στρατεύματι, τῷ δὲ, πρὸς Ῥωμύλον ἀπήντων. Πρὸς μὲν οὖν Φιδήναις δισχιλίους Ῥωμαίων κρατήσαντες ἀπέκτειναν· ὑπὸ Ῥωμύλου δὲ νικηθέντες, ὑπὲρ ὀκτακισχιλίους ἀπέβαλον. Αὖθις δὲ περὶ Φιδήνην ἐμαχέσαντο, καὶ τὸ μὲν πλεῖσον ἔργον αὐτοῦ Ῥωμύλου γενέσθαι, τέχνην τε μετὰ τόλμης πᾶσαν ἐπιδειξαμένου, ῥώμῃ τε καὶ ποδωκείᾳ πολὺ δόξαντος ἀνθρωπίνης κρείττονι κεχρῆσθαι, πάντες ὁμολογοῦσι· τὸ δ' ὑπ' ἐνίων λεγόμενον, κομιδῇ μυθῶδές ἐστι, μᾶλλον δὲ ὅλως ἄπιστον, ὅτι μυρίων καὶ τετρακισχιλίων πεσόντων, ὑπὲρ ἡμίσεις ἦσαν, οὓς αὐτὸς ἰδίᾳ χειρὶ Ῥωμύλος ἔκτεινεν. Ὅπου καὶ Μεσσήνιοι κόμπῳ χρήσασθαι δοκοῦσιν, περὶ Ἀριστομένους λέγοντες, ὡς τρὶς ἑκατομφόνια θύσειεν ἀπὸ Λακεδαιμονίων. Γενομένης δὲ τῆς τροπῆς, ἀφεὶς φεύγειν τοὺς παριόντας ὁ Ῥωμύλος, ἐπ' αὐτὴν ἐχώρει τὴν πόλιν· οἱ δ' οὐκ ἠνέσχοντο μεγάλης συμφορᾶς γενομένης, ἀλλὰ δεηθέντες, ὁμολογίαν ἐποιήσαντο καὶ φιλίαν εἰς ἔτη ἑκατὸν, χώραντε πολλὴν προέμενοι τῆς ἑαυτῶν, ἣν Σεπτεμπάγιον καλοῦσιν, ὅπερ ἐστὶν ἑπταμόριον, καὶ τῶν παρὰ τὸν ποταμὸν ἐκσάντες ἁλοπηγίων, καὶ πεντήκοντα τῶν ἁρίσων ὁμήρους ἐγχειρίσαντες. Ἐθριάμβευσε δὲ καὶ ἀπὸ τούτων εἰδοῖς Ὀκτωβρίαις, ἄλλους τε πολλοὺς αἰχμαλώτους ἔχων, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν Οὐηΐων, ἄνδρα πρεσβύτην, ἀφρόνως δόξαντα καὶ παρ' ἡλικίαν ἀπείρως τοῖς πράγμασι κεχρῆσθαι. Διὸ καὶ νῦν ἔτι θύοντες ἐπινίκια, γέροντα μὲν ἄγουσι δι' ἀγορᾶς εἰς Καπιτώλιον ἐν περιπορφύρῳ, βούλλαν αὐτῷ παιδικὴν ἄψαντες· κηρύττει δ' ὁ κήρυξ Σαρδιανοὺς ὠνίους. Τυῤῥηνοὶ γὰρ ἄποικοι Σαρδιανῶν λέγονται. Τυῤῥηνικὴ δὲ πόλις οἱ Οὐηΐοι.

ΚΣ. Τοῦτον ἔσχατον πόλεμον ὁ Ῥωμύλος ἐπολέμησεν. Εἶθ', ὦ πολλοὶ, μᾶλλον δὲ πλὴν ὀλίγων πάσχουσι πάντες οἱ μεγάλαις καὶ παραλόγοις ἀρθέντες εὐτυχίαις εἰς δύναμιν καὶ ὄγκον, οὐδ' αὐτὸς διέφυγε παθεῖν, ἀλλ' ἐκτεθαρρηκὼς τοῖς πράγμασι, καὶ βαρυτέρῳ φρονήματι χρώμενος, ἐξίστατο τοῦ δημοτικοῦ, καὶ παρήλαττεν εἰς μοναρχίαν ἐπαχθῆ, καὶ λυποῦσαν ἀπὸ τοῦ σχήματος πρῶτον, ᾧ κατεσχημάτιζεν ἑαυτόν. Ἀλουργῆ μὲν γὰρ ἐνεδύετο χιτῶνα, καὶ τήβεννον ἐφόρει περιπόρφυρον· ἐν θρόνῳ δ' ἀνακλίτῳ καθήμενος ἐχρημάτιζεν. Ἦσαν δὲ περὶ αὐτὸν ἀεὶ τῶν νέων οἱ καλούμενοι Κέλερες, ἀπὸ τῆς περὶ τὰς ὑπουργίας ὀξύτητος. Ἐβάδιζον δὲ πρόσθεν ἕτεροι βακτηρίας ἀνείργοντες τὸν ὄχλον, ὑπεζωσμένοι δὲ ἱμάντας, ὥσε συνδεῖν εὐθὺς, οὓς προστάξειε. Τὸ δὲ δῆσαι Λατῖνοι πάλαι μὲν Αιγᾶρε, νῦν δὲ Ἀλλιγᾶρε καλοῦσιν· ὅθεν οἵ τε ῥαβδοῦχοι, Λικτώρεις, αἵ τε ῥάβδοι, Βάκυλα καλοῦνται, διὰ τὸ χρῆσθαι τότε βακτηρίαις. Εἰκὸς δὲ λικτώρεις, ἐντιθεμένου τοῦ κάππα, νῦν ὀνομάζεται. Πρότερον γὰρ λιτώρεις, Ἕλληνιστὶ δὲ λειτουργοὺς ὄντας. Λητὸν γὰρ τὸν δῆμον ἔτι καὶ νῦν Ἕλληνες, καὶ λαὸν τὸ πλῆθος ὀνομάζουσιν.

ΚΖ. Ἐπεὶ δὲ, τοῦ πάππου Νομήτορος ἐν Ἄλβῃ τελευτήσαντος, αὐτῷ βασιλεύειν προσῆκον, εἰς μέσον ἔθηκε τὴν πολιτείαν δημαγωγῶν, καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἀπεδείκνυεν ἄρχοντα τοῖς Ἀλβανοῖς. Ἐδίδαξε καὶ τοὺς ἐν Ῥώμῃ δυνατοὺς ἀβασίλευτον ζητεῖν καὶ αὐτόνομον πολιτείαν, ἀρχομένους ἐν μέρει καὶ ἄρχοντας. Οὐδὲ γὰρ οἱ καλούμενοι Πατρίκιοι πραγμάτων μετεῖχον, ἀλλ' ὄνομα καὶ σχῆμα περιῆν ἔντιμον αὐτοῖς, ἔθους ἕνεκα μᾶλλον ἢ γνώμης ἀθροιζομένοις εἰς τὸ βουλευτήριον. Εἶτα σιγῆ προστάττοντος ἠκροῶντο· καὶ τὸ προτέρους τὸ πεπραγμένον ἐκείνους πυθέσθαι τῶν πολλῶν πλέον ἔχοντες, ἀπηλλάττοντο. Καὶ τἄλλα μὲν ἦν ἐλάττονα, τῆς δὲ γῆς τὴν δορύκτητον αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ δασάμενος τοῖς στρατιώταις, καὶ τοὺς ὁμήρους τοῖς Οἰνῆοις ἀποδοὺς,

οὔτε πεισθέντων, οὔτε βουλομένων ἐκείνων, ἔδοξε κομιδῇ τὴν γερουσίαν προπηλακίζειν. Ὅθεν εἰς ὑποψίαν καὶ διαβολὴν ἐνέπεσε, παραλόγως ἀφανισθέντος αὐτοῦ μετ' ὀλίγον χρόνον. Ἠφανίσθη δὲ νόναις Ἰουλίαις, ὡς νῦν ὀνομάζουσιν, ὡς δὲ τότε, Κυντιλίαις· οὐδὲν εἰπεῖν βέβαιον οὐδὲ ὁμολογούμενον πυθέσθαι περὶ τῆς τελευτῆς ἀπολιπών, ἀλλ' ἢ τὸν χρόνον, ὡς προείρηται. Δρᾶταί γὰρ ἔτι νῦν ὅμοια τῷ τότε πάθει πολλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τὴν ἀσάφειαν, ὅπου καὶ Σκηπίωνος Ἀφρικανοῦ μετὰ δεῖπνον οἴκοι τελευτήσαντος, οὐκ ἔσχε πίστιν, οὐδ' ἔλεγχον ὁ τρόπος τῆς τελευτῆς· ἀλλ' οἱ μὲν αὐτομάτως, ὄντα φύσει νοσώδη, καμεῖν λέγουσιν, οἱ δ' αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ φαρμάκοις ἀποθανεῖν, οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς τὴν ἀναπνοὴν ἀπολαβεῖν αὐτοῦ, νύκτωρ παρεισπεσόντας. Καί τοι Σκηπίων ἔκειτο νεκρὸς ἐμφανὴς ἰδεῖν πᾶσι, καὶ τὸ σῶμα παρεῖχε πᾶσιν ὁρώμενον ὑποψίαν τινὰ τοῦ πάθους καὶ κατανόησιν· Ῥωμύλου δὲ ἄφνω μεταλλάξαντος, οὔτε μέρους ὤφθη σώματος, οὔτε λείψανον ἐσθῆτος. Ἀλλ' οἱ μὲν εἴκαζον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου τοὺς βουλευτὰς ἐπαναστάντας αὐτῷ καὶ διαφθείραντας, νείμαντας τὸ σῶμα, καὶ μέρος ἕκαστον ἐνθέμενον εἰς τὸν κόλπον ἐξενεγκεῖν· ἕτεροι δ' οἴονται, μήτε ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, μήτε μόνον τῶν βουλευτῶν παρόντων γενέσθαι τὸν ἀφανισμὸν, ἀλλὰ τυχεῖν μὲν ἔξω περὶ τὸ καλούμενον αἰγὸς ἢ ζορκὸς ἕλος ἐκκλησίαν ἄγοντα τὸν Ῥωμύλον, ἄφνω δὲ θαυμαστὰ καὶ κρείττονα λόγου περὶ τὸν ἀέρα πάθη γενέσθαι καὶ μεταβολὰς ἀπίστους. Τοῦ μὲν γὰρ ἡλίου τὸ φῶς ἐπιλιπεῖν, νύκτα δὲ κατασχεῖν, οὐ πραεῖαν, οὐδὲ ἥσυχον, ἀλλὰ βροντάς τε δεινὰς, καὶ πνοὰς ἀνέμων, ζάλην ἐλαυνόντων πανταχόθεν, ἔχουσαν. Ἐν δὲ τούτῳ, τὸν μὲν πολὺν ὄχλον σκεδασθέντα φυγεῖν, τοὺς δὲ δυνατοὺς συστραφῆναι μετ' ἀλλήλων. Ἐπεὶ δ' ἔληξεν ἡ ταραχὴ, καὶ τὸ φῶς ἐξέλαμψε, καὶ τῶν πολλῶν εἰς ταυτὸ πάλιν συνερχομένων, ζήτησις ἦν τοῦ βασιλέως καὶ πόθος, οὐκ

ἐᾶν τοὺς δυνατοὺς ἐξετάζειν, οὐδὲ πολυπραγμονεῖν, ἀλλὰ τιμᾶν παρακελεύεσθαι πᾶσι καὶ σέβεσθαι Ῥωμύλον, ὡς ἁνῃρπασμένον εἰς Θεοὺς καὶ Θεὸν εὐμενῆ γεννησόμενον αὐτοῖς ἐκ χρηστοῦ βασιλέως. Τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς ταῦτα πειθομένους καὶ χαίροντας ἀπαλάττεσθαι, μετ' ἐλπίδων ἀγαθῶν προσκυνοῦντας· εἶναι δέ τινας, οἳ τὸ πρᾶγμα πικρῶς καὶ δυσμενῶς ἐξελέγχοντες, ἐτάραττον τοὺς πατρικίους καὶ διέβαλλον, ὡς ἀβέλτερα τὸν δῆμον ἀναπείθοντας, αὐτοὺς δὲ τοῦ βασιλέως αὐτόχειρας ὄντας.

ΚΗ. Οὕτως οὖν ταραττομένων, ἄνδρα φασὶ τῶν πατρικίων, γένει πρῶτον, ἤθει τε δοκιμώτατον, αὐτῷ τε Ῥωμύλῳ πιστὸν καὶ συνήθη, τῶν ἀπ' Ἄλβης ἐποίκων, Ἰούλιον Πρόκλον, εἰς ἀγορὰν προελθόντα, καὶ τῶν ἁγιωτάτων ἔνορκον ἱερῶν ἁψάμενον, εἰπεῖν ἐν πᾶσιν, ὡς ὁδὸν αὐτῷ βαδίζοντι Ῥωμύλος ἐξ ἐναντίας προσιὼν φανείη, καλὸς μὲν ὀφθῆναι καὶ μέγας, ὡς οὔποτε πρόσθεν, ὅπλοις δὲ λαμπροῖς καὶ φλέγουσι κεκοσμημένος. Αὐτὸς μὲν οὖν ἐκπλαγεὶς πρὸς τὴν ὄψιν, « Ὦ βασιλεῦ, φάναι, τί δὴ παθὼν, ἢ τί διανοηθεὶς, ἡμᾶς μὲν ἐν αἰτίαις ἀδίκοις καὶ πονηροῖς, πᾶσαν δὲ τὴν πόλιν ὀρφανὴν ἐν μυρίῳ πένθει προλέλοιπας »; ἐκεῖνον δὲ ἀποκρίνασθαι· « Θεοῖς ἔδοξεν, ὦ Πρόκλε, τοσοῦτον ἡμᾶς γενέσθαι μετ' ἀνθρώπων χρόνον, ἐκεῖθεν ὄντας, καὶ πόλιν ἐπ' ἀρχῇ καὶ δόξῃ μεγίστῃ κτίσαντας, αὖθις οἰκεῖν οὐρανόν. Ἀλλὰ χαῖρε καὶ φράζε Ῥωμαίοις, ὅτι σωφροσύνην μετ' ἀνδρείας ἀσκοῦντες, ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρωπίνης ἀφίξονται δυνάμεως· Ἐγὼ δ' ὑμῖν εὐμενὴς ἔσομαι δαίμων Κυρῖνος ». Ταῦτα πιστὰ μὲν εἶναι τοῖς Ῥωμαίοις ἐδόκει, διὰ τὸν τρόπον τοῦ λέγοντος καὶ τὸν ὅρκον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δαιμόνιόν τι συνεφάψασθαι πάθος ὅμοιον ἐνθουσιασμῷ· μηδένα γὰρ ἀντειπεῖν, ἀλλὰ πᾶσαν ἀπόνοιαν καὶ διαβολὴν ἀφέντας, εὔχεσθαι Κυρίνῳ, καὶ θεοκλυτεῖν ἐκεῖνον. Ἔοικε μὲν οὖν ταῦτα τοῖς ὑφ' Ἑλλήνων περί τε Ἀριστέου τοῦ Προκοννησίου καὶ Κλεομήδους τοῦ Ἀσυπαλαιέως μυθολογουμέ-

νοις. Ἀριστέαν μὲν γὰρ ἔν τινι κναφείῳ τελευτῆσαι φασὶ, καὶ τὸ σῶμα μετιόντων αὐτοῦ τῶν φίλων ἀφανὲς οἴχεσθαι· λέγειν δέ τινας εὐθὺς ἐξ ἀποδημίας ἥκοντας, ἐντυχεῖν Ἀριστέᾳ τὴν ἐπὶ Κρότωνος πορευομένῳ. Κλεομήδη δὲ, ῥώμῃ καὶ μεγέθει σώματος ὑπερφυᾶ γενόμενον, ἔμπληκτόν τε τῷ τρόπῳ καὶ μανικὸν ὄντα, πολλὰ δρᾶν βίαια, καὶ τέλος ἔν τινι διδασκαλείῳ παίδων τὸν ὑπερείδοντα τὴν ὀροφὴν κίονα πατάξαντα τῇ χειρὶ κλάσαι μέσον, καὶ τὴν στέγην καταβαλεῖν. Ἀπολομένων δὲ τῶν παίδων διωκόμενον, εἰς κιβωτὸν καταφυγεῖν μεγάλην, καὶ τὸ πῶμα κατακλείσαντα συνέχειν ἐντὸς, ὥστε ἀποσπάσαι μὴ δύνασθαι πολλοὺς ὁμοῦ βιαζομένους· κατασχίσαντας δὲ τὴν κιβωτὸν, οὔτε ζῶντα τὸν ἄνθρωπον εὑρεῖν, οὔτε νεκρόν. Ἐκπλαγέντας οὖν ἀποστεῖλαι θεοπρόπους εἰς δελφοὺς, οἷς τὴν Πυθίαν εἰπεῖν·

Ἔσχατος ἡρώων Κλεομήδης Ἀστυπαλαιεύς.

Λέγεται δὲ καὶ τὸν Ἀλκμήνης ἐκκομιζομένης νεκρὸν ἄδηλον γενέσθαι· λίθον δὲ φανῆναι κείμενον ἐπὶ τῆς κλίνης. Καὶ ὅλως πολλὰ τοιαῦτα μυθολογοῦσι παρὰ τὸ εἰκὸς, ἐκθειάζοντες τὰ θνητὰ τῆς φύσεως ἅμα τοῖς Θεοῖς. Ἀπογνῶναι μὲν οὖν παντάπασι τὴν θειότητα τῆς ἀρετῆς, ἀνόσιον καὶ ἀγενές· οὐρανῷ δὲ μιγνύειν γῆν, ἀβέλτερον. Λεκτέον οὖν ἐχομένους τῆς ἀσφαλείας, κατὰ Πίνδαρον, ὡς

. . . σῶμα μὲν πάντων ἔπεται θανάτῳ περι-
σθενεῖ, ζωὸν δ' ἔτι λείπεται αἰ-
ῶνος εἴδωλον· τὸ γὰρ μόνον ἐστὶν ἐκ θεῶν.

Ἥκει γὰρ ἐκεῖθεν, ἐκεῖ δ' ἄνεισιν· οὐ μετὰ σώματος, ἀλλ' ἐὰν ὅτι μάλιστα σώματος ἀπαλλαγῇ, καὶ διακριθῇ, καὶ γένηται καθαρὸν παντάπασι καὶ ἄσαρκον καὶ ἀγνόν. Αὕη γὰρ ψυχὴ [καὶ] ξηρὴ, ἀρίστη καθ' Ἡράκλειτον, ὥσπερ ἀστραπὴ νέφους διαπταμένη τοῦ σώματος. Ἡ δὲ σώματι πεφυρμένη καὶ περίπλεως σώματος, οἷον ἀναθυμίασις ἐμβριθὴς καὶ ὁμιχλώδης, δυσέξαπτός ἐστι καὶ δυσανακόμιστος. Οὐδὲν οὖν δεῖ τὰ σώματα τῶν ἀγαθῶν συναναπέμπειν παρὰ φύσιν

εἰς οὐρανὸν, ἀλλὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ψυχὰς παντάπασιν οἴεσθαι κατὰ φύσιν καὶ δίκην θείαν, ἐκ μὲν ἀνθρώπων, εἰς ἥρωας, ἐκ δ' ἡρώων, εἰς δαίμονας, ἐκ δὲ δαιμόνων, ἂν τέλεον ὥσπερ ἐν τελετῇ καθαρθῶσι καὶ ὁσιωθῶσιν, ἅπαν ἀποφυγοῦσαι τὸ θνητὸν καὶ παθητικὸν, οὐ νόμῳ πόλεως, ἀλλ' ἀληθείᾳ, καὶ κατὰ τὸν εἰκότα λόγον, εἰς Θεοὺς ἀναφέρεσθαι, τὸ κάλλιστον καὶ μακαριώτατον τέλος ἀπολαβούσας.

ΚΘ. Τὴν δὲ γενομένην ἐπωνυμίαν τῷ Ῥωμύλῳ τὸν Κυρῖνον, οἱ μὲν Ἐνυάλιον προσαγορεύουσιν· οἱ δὲ πολίτην, ὅτι καὶ τοὺς πολίτας Κυρίτας ὠνόμαζον· οἱ δὲ, τὴν αἰχμὴν, ἢ τὸ δόρυ τοὺς παλαιοὺς Κῦριν ὀνομάζειν, καὶ Κυρίτιδος Ἥρας ἄγαλμα καλεῖν ἐπ' αἰχμῆς ἱδρυμένον· ἐν δὲ τῇ Ῥηγίᾳ δόρυ καθιδρυμένον, Ἄρεα προσαγορεύειν, καὶ δόρατι τοὺς ἐν πολέμοις ἀριστεύοντας γεραίρειν. Ὡς οὖν ἀρηΐόν τινα τὸν Ῥωμύλον, ἢ αἰχμητὴν Θεὸν, ὀνομασθῆναι Κυρῖνον. Ἱερὸν μὲν οὖν αὐτοῦ ἐστι κατεσκευασμένον ἐν τῷ λόφῳ τῷ Κυρίνῳ προσαγορευομένῳ δι' ἐκεῖνον. Ἡ δ' ἡμέρα ἣ μετήλλαξεν, ὄχλου φυγὴ καλεῖται, καὶ νόνναι Καπρατίναι, διὰ τὸ θύειν εἰς τὸ τῆς αἰγὸς ἕλος ἐκ πόλεως κατιόντας· τὴν γὰρ αἶγα, Κάπραν ὀνομάζουσιν. Ἐξιόντες δὲ πρὸς τὴν θυσίαν, πολλὰ τῶν ἐπιχωρίων ὀνομάτων φθέγγονται μετὰ βοῆς, οἷον Μάρκου, Λουκίου, Γαίου, μιμούμενοι τὴν τότε τροπὴν καὶ ἀνάκλησιν ἀλλήλων μετὰ δέους καὶ ταραχῆς. Ἔνιοι μέντοι τὸ μίμημα τοῦτο φασὶ μὴ φυγῆς, ἀλλ' ἐπείξεως εἶναι καὶ σπουδῆς, εἰς αἰτίαν τοιαύτην ἀναφέροντες τὸν λόγον. Ἐπεὶ Κελτοὶ τὴν Ῥώμην καταλαβόντες ἐξεκρούσθησαν ὑπὸ Καμίλλου, καὶ δι' ἀσθένειαν ἡ πόλις οὐκέτι ῥᾳδίως ἑαυτὴν ἀνελάμβανεν, ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτὴν πολλοὶ τῶν Λατίνων, ἄρχοντα Λίβιον Ποστούμιον ἔχοντες. Οὗτος δὲ καθίσας τὸν στρατὸν οὐ πρόσω τῆς Ῥώμης, ἔπεμπε κήρυκα, βούλεσθαι λέγων τοὺς Λατίνους ἐκλιποῦσαν ἤδη τὴν παλαιὰν οἰκειότητα καὶ συγγένειαν ἐκζωπυρῆσαι, καιναῖς αὖθις ἀνακραθέντων ἐπιγαμίαις τῶν γενῶν. Ἂν οὖν πέμψωσι παρθένους τε συχνὰς, καὶ γυναικῶν τὰς ἀνάν-

δρους, εἰρήνην ἔσεσθαι καὶ φιλίαν αὐτοῖς, ὡς ὑπῆρξε πρότερον πρὸς Σαβίνους ἐκ τῶν ὁμοίων. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ῥωμαῖοι τόν τε πόλεμον ἐφοβοῦντο, καὶ τὴν παράδοσιν τῶν γυναικῶν οὐδὲν αἰχμαλωσίας ἐπιεικέστερον ἔχειν ἐνόμιζον. Ἀποροῦσι δὲ αὐτοῖς θεράπαινα Φιλωτὶς, ὡς δ' ἔνιοι λέγουσι, Τουτόλα καλουμένη, συνεβούλευε μηδέτερα ποιεῖν, ἀλλὰ χρησαμένους δόλῳ διαφυγεῖν ἅμα τὸν πόλεμον καὶ τὴν ἐξομήρευσιν. Ἦν δ' ὁ δόλος, αὐτήν τε τὴν Φιλωτίδα, καὶ σὺν αὐτῇ θεραπαινίδας εὐπρεπεῖς, κοσμήσαντας ὡς ἐλευθέρας, ἀποστεῖλαι πρὸς τοὺς πολεμίους· εἶτα νύκτωρ τὴν Φιλωτίδα πυρσὸν ἆραι, τοὺς δὲ Ῥωμαίους ἐπελθεῖν μετὰ τῶν ὅπλων, καὶ χρήσασθαι κυμωμένοις τοῖς πολεμίοις. Ταῦτα δ' ἐδράτο πεισθέντων τῶν Λατίνων· καὶ τὸν πυρσὸν ἀνέσχεν ἡ Φιλωτὶς ἔκ τινος ἐρινεοῦ περισχοῦσα προκαλύμμασι καὶ παραπετάσμασιν ὄπισθεν, ὥστε τοῖς πολεμίοις ἀόρατον εἶναι τὸ φῶς, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις κατάδηλον. Ὡς οὖν ἐπεῖδον, εὐθὺς ἐξῄεσαν ἐπειγόμενοι, καὶ διὰ τὴν ἔπειξιν ἀλλήλους περὶ τὰς πύλας ἀνακαλοῦντες πολλάκις. Ἐμπεσόντες δὲ τοῖς πολεμίοις ἀπροσδοκήτως, καὶ κρατήσαντες, ἐπινίκιον ἄγουσι τὴν ἑορτήν. Καὶ Καπρατῖναι μὲν αἱ νόνναι καλοῦνται διὰ τὸν ἐρινεόν, Καπρίφικον ὑπὸ Ῥωμαίων ὀνομαζόμενον· ἐσθῶσι δὲ τὰς γυναῖκας ἔξω, συκῆς κλάδοις σκιαζομένας. Αἱ δὲ θεραπαινίδες ἀγείρουσι περιοῦσαι καὶ παίζουσιν, εἶτα πληγαῖς καὶ βολαῖς λίθων χρῶνται πρὸς ἀλλήλας, ὡς καὶ τότε τοῖς Ῥωμαίοις παραγενόμεναι καὶ συναγωνισάμεναι μαχομένοις. Ταῦτ' οὐ πολλοὶ προσίενται τῶν συγγραφέων. Ἀλλὰ καὶ τὸ μεθ' ἡμέραν χρῆσθαι τῇ ἀνακλήσει τῶν ὀνομάτων, καὶ τὸ πρὸς τὸ ἕλος τὸ τῆς αἰγὸς ἔρχεσθαι ἐπὶ θυσίαν βαδίζοντας, ἔοικε τῷ προτέρῳ λόγῳ προστίθεσθαι μᾶλλον· εἰ μὴ νὴ Δία τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐν χρόνοις ἑτέροις ἀμφότερα τὰ πάθη συνέτυχε γενέσθαι. Λέγεται δὲ Ῥωμύλος τέσσαρα μὲν ἔτη καὶ πεντήκοντα γεγονὼς, ὄγδοον δὲ βασιλεύων ἐκεῖνο καὶ τριακοστὸν, ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι.

ΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΡΩΜΥΛΟΥ ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ.

Α μὲν οὖν ἄξια μνήμης πυθέσθαι περὶ Ῥωμύλου καὶ Θησέως συμβέβηκεν ἡμῖν, ταῦτ' ἐστί. Φαίνεται δὲ πρῶτον ὁ μὲν ἐκ προαιρέσεως, οὐδενὸς ἀναγκάζοντος, ἀλλ', ἐξὸν ἀδεῶς ἐν Τροιζῆνι βασιλεύειν διαδεξάμενον ἀρχὴν οὐκ ἄδοξον, αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ μεγάλων ὀρεχθείς· ὁ δὲ δουλείας φυγῇ παρούσης, καὶ τιμωρίας ἐπιφερομένης, ἐκεῖνο τὸ τοῦ Πλάτωνος, ἀτεχνῶς ὑπὸ δέους ἀνδρεῖος γενόμενος, καὶ φόβῳ τοῦ τὰ ἔσχατα παθεῖν, ἐπὶ τὸ δρᾶν μεγάλα δι' ἀνάγκην παραγενόμενος. Ἔπειτα τούτου μὲν ἔργον ἐστὶ τὸ μέγιστον, ἀνελεῖν ἕνα τῆς Ἄλβης τύραννον· ἐκείνου δὲ πάρεργα καὶ προαγῶνες ἦσαν, ὁ Σκίρων, ὁ Σίννις, ὁ Προκρούστης, ὁ Κορυνήτης· οὓς ἀναιρῶν καὶ κολάζων, ἀπήλλαττε τὴν Ἑλλάδα δεινῶν τυράννων, πρὶν, ὅττις ἐστὶ, γινώσκειν τοὺς ὑφ' ἑαυτοῦ σωζομένους. Καὶ τῷ μὲν παρῆν ἀπραγμόνως κομίζεσθαι διὰ θαλάττης, ἀδικουμένῳ μηδὲν ὑπὸ τῶν λῃστῶν· Ῥωμύλῳ δ' οὐ παρῆν μὴ πράγματα ἔχειν, Ἀμουλίου ζῶντος. Μέγα δὲ τούτου τεκμήριον· ὁ μὲν γὰρ, οὐδὲν αὐτὸς ἀδικούμενος, ὥρμησεν ὑπὲρ ἄλλων ἐπὶ τοὺς πονηρούς· οἱ δ', ἐφ' ὅσον αὐτοὶ κακῶς οὐκ ἔπασχον ὑπὸ τοῦ τυράννου, περιεώρων ἀδικοῦντα πάντας. Καὶ μὴν, εἰ μέγα τὸ τρωθῆναι μαχόμενον Σαβίνοις, καὶ ἀνελεῖν Ἄκρωνα, καὶ πολλῶν μάχῃ κρατῆσαι πολεμίων, τούτοις μέν ἐστι τοῖς ἔργοις Κενταυρομαχίαν καὶ τὰ πρὸς Ἀμαζόνας παραβάλλειν.

Β. Ὁ δ' ἐτόλμησε Θησεὺς περὶ τὸν Κρητικὸν δασμὸν, εἴτε ταῦτ θηρίῳ βορὰν, εἴτε πρόσφαγμα τοῖς Ἀνδρόγεω τάφοις, εἴθ',

ὃ κουφότατόν ἐστι τῶν λεγομένων, λατρεύειν παρ' ἀνδράσιν ὑβρισταῖς καὶ δυσμενέσιν ἀκλεῆ λατρείαν καὶ ἄτιμον ἐπιδοὺς ἑαυτὸν, ἑκουσίως μετὰ παρθένων πλεῦσαι καὶ παίδων νέων, οὐκ' ἂν εἴποι τις, ἡλίκης ἐξὶ τόλμης, ἢ μεγαλοφροσύνης, ἢ δικαιοσύνης περὶ τὸ κοινὸν, ἢ πόθου δόξης καὶ ἀρετῆς. Ὡς' ἔμοιγε φαίνεται μὴ κακῶς ὁρίζεσθαι τοὺς φιλοσόφους τὸν ἔρωτα, Θεῶν ὑπηρεσίαν πρὸς ἐπιμέλειαν καὶ σωτηρίαν νέων. Ὁ γὰρ Ἀριάδνης ἔρως παντὸς μᾶλλον ἔοικεν ἔργον Θεοῦ καὶ μηχάνημα γενέσθαι, σωτηρίας ἕνεκα τοῦ ἀνδρός. Καὶ οὐκ ἄξιον αἰτιᾶσθαι τὴν ἐρασθεῖσαν, ἀλλὰ θαυμάζειν, εἰ μὴ πάντες οὕτω καὶ πᾶσαι διετέθησαν· εἰ δ' ἐκείνη μόνη τοῦτ' ἔπαθεν, εἰκότως ἔγωγε φαίην ἂν αὐτὴν ἀξιέραστον Θεῷ γεγονέναι, φιλόκαλον καὶ φιλάγαθον καὶ τῶν ἀρίστων ἐρωτικὴν οὖσαν. Ἀμφοτέρων τοίνυν τῇ φύσει πολιτικῶν γεγονότων, οὐδέτερος διεφύλαξε τὸν βασιλικὸν τρόπον· ἐξέστη δὲ καὶ μετέβαλε μὲ ταβολὴν, ὁ μὲν δημοτικὴν, ὁ δὲ τυραννικὴν, ταὐτὸν ἀπ' ἐναντίων παθῶν ἁμαρτόντες. Δεῖ γὰρ τὸν ἄρχοντα σώζειν πρῶτον αὐτὴν τὴν ἀρχήν· σώζεται δ' οὐχ ἧττον ἀπεχομένη τοῦ μὴ προσήκοντος, ἢ περιεχομένη τοῦ προσήκοντος. Ὁ δ' ἐνδιδοὺς, ἢ ἐπιτείνων, οὐ μένει βασιλεὺς, οὐδὲ ἄρχων, ἀλλ' ἢ δημαγωγὸς, ἢ δεσπότης γιγνόμενος, ἐμποιεῖ τὸ μισεῖν, ἢ καταφρονεῖν τοῖς ἀρχεμένοις. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν, ἐπιεικείας δοκεῖ καὶ φιλανθρωπίας εἶναι, τοῦτο δὲ, φιλαυτίας ἁμάρτημα καὶ χαλεπότητος.

Γ. Εἰ δὲ δεῖ καὶ τὰ δυσυχηθέντα μὴ παντάπασι ποιεῖσθαι δαίμονος, ἀλλ' ἠθικὰς καὶ παθητικὰς ζητεῖν ἐν αὐτοῖς διαφορὰς, θυμοῦ μὲν ἀλογίστου καὶ τάχος ἐχούσης ἄβουλον ὀργῆς, μήτε τις ἐκεῖνον ἐν τοῖς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀπολυέτω, μήτε τοῦτον ἐν τοῖς πρὸς τὸν υἱόν. Ἡ δὲ κινήσασα τὸν θυμὸν ἀρχὴ μᾶλλον παραιτεῖται τὸν ὑπὸ μείζονας αἰτίας, ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς χαλεπωτέρας, ἀνατραπέντα. Ῥωμύλῳ μὲν γὰρ ἐκ βουλῆς καὶ σκέψεως περὶ κοινῶν συμφερόντων διαφορᾶς γενομένης, οὐκ ἂν ἠξίωσέ τις ἄφνω τὴν

διάνοιαν ἐν τηλικούτῳ πάθει γενέσθαι· Θησέα δὲ πρὸς τὸν υἱὸν, ἃ πάμπαν ὀλίγοι τῶν ὄντων διαπεφεύγασιν, ἔρως καὶ ζηλοτυπία καὶ διαβολαὶ γυναικὸς ἔσφηλαν. Ὁ δὲ μεῖζόν ἐστιν, ὁ μὲν Ῥωμύλου θυμὸς εἰς ἔργον ἐξέπεσε καὶ πρᾶξιν οὐκ εὐτυχὲς ἔχουσαν τέλος· ἡ δὲ Θησέως ὀργὴ μέχρι λόγου καὶ βλασφημίας καὶ κατάρας πρεσβυτικῆς προῆλθε· τὰ δ' ἄλλα φαίνεται τῇ τύχῃ χρήσασθαι τὸ μειράκιον. Ὥσε ταύτας μὲν ἄν τις ἀποδοίη τῷ Θησεῖ τὰς ψήφους.

Δ. Ἐκείνῳ δὲ πρῶτον μὲν ὑπάρχει μέγα, τὸ μικροτάτας λαβεῖν ἀρχὰς ἐπὶ τὰ πράγματα. Δοῦλοι γὰρ δὴ καὶ συφορβῶν παῖδες ὀνομαζόμενοι, πρὶν ἐλεύθεροι γενέσθαι, πάντας ὀλίγου δεῖν ἠλευθέρωσαν Λατίνους, ἐνὶ χρόνῳ τῶν καλλίστων ὀνομάτων ἅμα τυχόντες φονεῖς ἐχθρῶν, καὶ σωτῆρες οἰκείων, καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν, καὶ οἰκισταὶ πόλεων, οὐ μετοικισαί· καθάπερ ἦνό Θησεὺς, ἐκ πολλῶν συντιθεὶς καὶ συνοικοδομῶν ἓν οἰκητήριον, ἀναιρῶν δὲ πολλὰς πόλεις, ἐπωνύμους βασιλέων καὶ ἡρώων παλαιῶν. Ῥωμύλος δὲ ταῦτα μὲν ὕστερον ἔδρα, τοὺς πολεμίους ἀναγκάζων τὰ οἰκεῖα καταβάλλοντας καὶ ἀφανίζοντας τοῖς νενικηκόσι προσνέμεσθαι· τὸ δὲ πρῶτον, οὐ μετατιθεὶς, οὐδ' αὔξων τὴν ὑπάρχουσαν, ἀλλὰ ποιῶν ἐξ οὐχ ὑπαρχόντων, καὶ κτώμενος ἑαυτῷ χώραν ὁμοῦ, πατρίδα, βασιλείαν, γένη, γάμους, οἰκειότητας, ἀνῄρει μὲν οὐδένα, οὐδὲ ἀπώλλυεν, εὐεργέτει δὲ τοὺς ἐξ ἀοίκων καὶ ἀνεσίων δῆμον ἐθέλοντας εἶναι καὶ πολίτας. Ληϊστὰς δὲ καὶ κακούργους οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἔθνη προσηγάγετο πολέμῳ, καὶ πόλεις κατεσρέψατο, καὶ βασιλεῖς ἐθριάμβευσε καὶ ἡγεμόνας.

Ε. Καὶ τὸ μὲν Ῥώμου πάθος ἀμφισβητούμενον ἔχει τὸν αὐτόχειρα, καὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἑτέρους τῆς αἰτίας τρέπουσι· τὴν δὲ μητέρα διολλυμένην ἔσωσε περιφανῶς καὶ τὸν πάππον ἀκλεῶς δουλεύοντα καὶ ἀτίμως εἰς τὸν Αἰνείου θρόνον ἐκάθισε. Καὶ πολλὰ μὲν ἑκὼν εὐεργέτησεν, ἔβλαψε δὲ αὐτὸν οὐδὲ ἄκων. Τὴν δὲ Θησέως λήθην καὶ ἀμέλειαν τῆς περὶ τὸ ἱσίον ἐντολῆς, μόλις ἀνοίμαι

μακρᾷ τινι παραιτήσει καὶ ἐν ῥᾳθύμοις δικασταῖς αἰτίαν ἀποφυγεῖν πατροκτονίας· ὃ δὴ καὶ συνιδών τις Ἀττικὸς ἀνὴρ ὡς παγχάλεπόν ἐστι βουλομένοις ἀπολογεῖσθαι, πλάττει τὸν Αἰγέα τῆς νεὼς προσφερομένης ὑπὸ σπουδῆς ἀνατρέχοντα πρὸς τὴν ἀκρόπολιν θέας ἕνεκα, καὶ σφαλόμενον καταπεσεῖν, ὥσπερ ὀπαδῶν ἔρημον, ἢ τὴν ἐπὶ θάλατταν ὁδὸν σπεύδοντι μὴ παρούσης τινὸς θεραπείας.

Ϛ. Καὶ μὴν τὰ περὶ τὰς ἁρπαγὰς τῶν γυναικῶν ἡμαρτημένα, Θησεῖ μὲν εὐσχήμονος ἐνδεᾶ προφάσεως γέγονε. Πρῶτον μέν, ὅτι πολλάκις· ἥρπασε γὰρ Ἀριάδνην καὶ Ἀντιόπην, καὶ Ἀναξὼ τὴν Τροιζηνίαν· ἐπὶ πάσαις δὲ τὴν Ἑλένην, παρηκμακὼς οὐκ ἀκμάζουσαν, ἀλλὰ νηπίαν καὶ ἄωρον, αὐτὸς ὥραν ἔχων ἤδη γάμων πεπαῦσθαι, καὶ νομίμων· ἔπειτα διὰ τὴν αἰτίαν· οὐ γὰρ ἀξιώτεραί γε παιδοποιοὶ τῶν Ἀθήνησιν Ἐρεχθειδῶν καὶ Κεκροπιδῶν, αἱ Τροιζηνίων καὶ Λακώνων καὶ Ἀμαζόνων ἀνέγγυοι θυγατέρες ἦσαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑποψίαν ἔχει πρὸς ὕβριν καὶ καθ' ἡδονὴν πεπρᾶχθαι. Ῥωμύλος δὲ πρῶτον μὲν ὀκτακοσίων ὀλίγον ἀριθμῷ δεούσας ἁρπάσας, οὐ πάσας, ἀλλὰ μίαν, ὥς φασιν, Ἑρσιλίαν ἔλαβε, τὰς δ' ἄλλας διένειμε τοῖς ἀγαθοῖς τῶν πολιτῶν· ἔπειτα τῇ μετὰ ταῦτα τιμῇ καὶ ἀγαπήσει καὶ δικαιοσύνῃ περὶ τὰς γυναῖκας ἀπέδειξε τὴν βίαν ἐκείνην καὶ τὴν ἀδικίαν, κάλλιστον ἔργον καὶ πολιτικώτατον εἰς κοινωνίαν γενομένην. Οὕτω συνέμιξεν ἀλλήλοις καὶ συνέπηξε τὰ γένη, καὶ παρέσχε πηγὴν τῆς εἰς αὖθις εὐνοίας καὶ δυνάμεως τοῖς πράγμασιν. Αἰδοῦς δὲ καὶ φιλίας καὶ βεβαιότητος, ἣν εἰργάσατο περὶ τοὺς γάμους, ὁ χρόνος ἐστὶ μάρτυς. Ἐν γὰρ ἔτεσι τριάκοντα καὶ διακοσίοις, οὔτε ἀνὴρ ἐτόλμησε γυναικὸς, οὔτε γυνὴ κοινωνίαν ἀνδρὸς ἐγκαταλιπεῖν· ἀλλ' ὥσπερ ἐν Ἕλλησιν οἱ σφόδρα περιττοὶ τὸν πρῶτον ἔχουσιν εἰπεῖν πατροκτόνον, ἢ μητροφόνον, οὕτω Ῥωμαῖοι πάντες ἴσασιν, ὅτι Καρβίλιος Σπόριος ἀπεπέμψατο τὴν γυναῖκα πρῶτος, ἀπαιδίαν αἰτια-

σάμενος. Τῷ δὲ τοσούτῳ χρόνῳ συμμαρτυρεῖ καὶ τὰ ἔργα. Καὶ γὰρ ἀρχῆς ἐκοινώνησαν οἱ βασιλεῖς, καὶ πολιτείας τὰ γένη, διὰ τὴν ἐπιγαμίαν ἐκείνην· ἀπὸ δὲ τῶν Θησέως γάμων, Ἀθηναίοις φιλικὸν μὲν οὐδὲν, οὐδὲ κοινωνικὸν, ὑπῆρξε πρὸς οὐδένα συμβόλαιον· ἔχθραι δὲ καὶ πόλεμοι καὶ φόνοι πολιτῶν, καὶ τέλος Ἀφίδνας ἀπολέσαι, καὶ μόλις ὑπ' οἴκτου τῶν πολεμίων, προσκυνήσαντας καὶ Θεοὺς ἀνειπόντας, μὴ παθεῖν, ἃ Τρῶες ἔπαθον δι' Ἀλέξανδρον. Ἡ μέντοι μήτηρ ἡ Θησέως οὐκ ἐκινδύνευσεν, ἀλλ' ἔπαθε τὰ τῆς Ἑκάβης, ἐγκαταλιπόντος καὶ προεμένου τοῦ παιδός· εἴγε μὴ πέπλασαι τὰ τῆς αἰχμαλωσίας, ὡς ἔδει γε καὶ τοῦτο ψεῦδος εἶναι καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων. Ἐπεὶ καὶ τὰ περὶ τοῦ θείου μυθολογούμενα πολλὴν ποιεῖ διαφοράν. Ῥωμύλῳ μὲν γὰρ ἡ σωτηρία μετὰ πολλῆς ὑπῆρξε Θεῶν εὐμενείας· ὁ δ' Αἰγεῖ δοθεὶς χρησμὸς, ἀπέχεσθαι γυναικὸς ἐπὶ ξένης, ἔοικεν ἀποφαίνειν, παρὰ γνώμην Θεῶν γεγονέναι τὴν Θησέως τέκνωσιν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ.

Περὶ Λυκούργου τοῦ νομοθέτου καθόλου μὲν οὐδὲν ἐστιν εἰπεῖν ἀναμφισβήτητον, οὔτε καὶ γένος, καὶ ἀποδημία, καὶ τελευτὴ, καὶ πρὸς ἅπασιν ἡ περὶ τοὺς νόμους αὐτοῦ καὶ τὴν πολιτείαν πραγματεία διαφόρους ἔσχεν ἱστορίας· ἥκιστα δὲ οἱ χρόνοι, καθ' οὓς γέγονεν ὁ ἀνὴρ, ὁμολογοῦνται. Οἱ μὲν γὰρ Ἰφίτῳ συναγαγόντα καὶ συνδιαθεῖναι τὴν Ὀλυμπιακὴν ἐκεχειρίαν λέγουσιν αὐτόν· ὧν ἐστι καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος, τεκμήριον προφέρων τὸν Ὀλυμπιάσι δίσκον, ἐν ᾧ τοὔνομα τοῦ Λυκούργου διασώζεται καταγεγραμμένον. Οἱ δὲ τὰς διαδοχὰς τῶν ἐν Σπάρτῃ βεβασιλευκότων ἀναλεγόμενοι τὸν χρόνον, ὥσπερ Ἐρατοσθένης καὶ Ἀπολλόδωρος, οὐκ ὀλίγοις ἔτεσι πρεσβύτερον ἀποφαίνουσι τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος. Τίμαιος δὲ ὑπονοεῖ, δυοῖν ἐν Σπάρτῃ γεγονότων Λυκούργων οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τῷ ἑτέρῳ τὰς ἀμφοῖν πράξεις διὰ τὴν δόξαν ἀνακεῖσθαι· καὶ τὸν γε πρεσβύτερον οὐ πόρρω τῶν Ὁμήρου χρόνων γεγονέναι, ἔνιοι δὲ, καὶ κατ' ὄψιν ἐντυχεῖν Ὁμήρῳ. Δίδωσι δὲ καὶ Ξενοφῶν ὑπόνοιαν ἀρχαιότητος, ἐν οἷς τὸν ἄνδρα λέγει γεγονέναι κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας. Γένει μὲν γὰρ Ἡρακλεῖδαι δήπουθεν ἦσαν καὶ οἱ νεώτατοι τῶν ἐν Σπάρτῃ βασιλέων· ὁ δὲ ἔοικε βουλομένῳ τοὺς πρώτους ἐκείνους καὶ σύνεγγυς Ἡρακλέους, ὀνομάζειν Ἡρακλείδας. Οὐ μὴν ἀλλὰ, καί περ οὕτω πεπλανημένης τῆς ἱστορίας, πειρασόμεθα, τοῖς βραχυτάτας ἔχουσιν ἀντιλογίας, ἢ γνωριμωτάτους μάρτυρας, ἑπόμενοι τῶν γεγραμμένων περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀποδοῦναι τὴν διήγησιν.

Β. Ἐπεὶ καὶ Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς οὐκ Εὐνόμου λέγει τὸν Λυκοῦργον πατρὸς, ἀλλὰ Πρυτάνιδος· καὶ τὸν Λυκοῦργον καὶ τὸν Εὔνομον οἱ πλεῖστοι σχεδὸν οὐχ οὕτω γενεαλογοῦσιν, ἀλλὰ

Πατροκλέους μὲν τοῦ Ἀριστοδήμου γενέσθαι Σόον· Σόου δὲ, Εὐρυτίωνα· τούτου δὲ, Πρύτανιν· ἐκ τούτου δὲ, Εὔνομον· Εὐνόμου δὲ, Πολυδέκτην ἐκ προτέρας γυναικὸς, Λυκοῦργον δὲ, νεώτερον ἐκ Διανάσσης· ὡς Διευτυχίδας ἱστόρηκεν, ἕκτον μὲν ἀπὸ Πατροκλέους, ἐνδέκατον δὲ ἀφ' Ἡρακλέους. Τῶν δὲ προγόνων αὐτοῦ μάλιστα ἐθαυμάσθη Σόος, ἐφ' οὗ καὶ τοὺς εἵλωτας ἐποιήσαντο δούλους οἱ Σπαρτιάται, καὶ χώραν προσεκτήσαντο πολλὴν, Ἀρκάδων ἀποτεμόμενοι. Λέγεται δὲ τὸν Σόον, ἐν χωρίῳ χαλεπῷ καὶ ἀνύδρῳ πολιορκούμενον ὑπὸ Κλιτορίων, ὁμολογῆσαι τὴν δορίκτητον γῆν αὐτοῖς ἀφήσειν, εἰ πίοι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ πάντες ἀπὸ τῆς πλησίον πηγῆς. Γενομένων δὲ τῶν ὁρκίων καὶ ὁμολογιῶν, συναγαγόντα τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, διδόναι τῷ μὴ πιόντι τὴν βασιλείαν· οὐδενὸς δὲ καρτερήσαντος, ἀλλὰ πάντων πιόντων, αὐτὸν ἐπὶ πᾶσι καταβάντα, καὶ περιῤῥαναμένον, ἔτι τῶν πολεμίων παρόντων, ἀπελθεῖν καὶ τὴν χώραν κατασχεῖν, ὡς μὴ πάντων πιόντων. Ἀλλὰ, καίπερ ἐπὶ τούτοις θαυμάζοντες αὐτὸν, οὐκ ἀπὸ τούτου τὴν οἰκίαν, ἀλλ' [ἀπὸ] τοῦ παιδὸς αὐτοῦ προσηγόρευσαν Εὐρυτιωνίδας· ὅτι δοκεῖ πρῶτος Εὐρυτίων τὸ ἄγαν μοναρχικὸν ἀνεῖναι τῆς βασιλείας, δημαγωγῶν καὶ χαριζόμενος τοῖς πολλοῖς. Ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἀνέσεως, τοῦ μὲν δήμου θρασυνομένου, τῶν δ' ὕστερον βασιλέων, τὰ μὲν ἀπεχθανομένων τῷ βιάζεσθαι τοὺς πολλοὺς, τὰ δὲ πρὸς χάριν, ἢ δι' ἀσθένειαν, ὑποφερομένων, ἀνομία καὶ ἀταξία κατέσχε τὴν Σπάρτην ἐπὶ πολὺν χρόνον· ὑφ' ἧς καὶ τὸν πατέρα τοῦ Λυκούργου βασιλεύοντα συνέβη τελευτῆσαι. Διερύκων γὰρ ἀψιμαχίαν τινὰ, μαγειρικῇ κοπίδι πληγεὶς, ἀπέθανε, τῷ πρεσβυτέρῳ παιδὶ Πολυδέκτῃ καταλιπὼν τὴν βασιλείαν.

Γ. Ἀποθανόντος δὲ καὶ τούτου μετ' ὀλίγον χρόνον, ἔδει βασιλεύειν, ὡς πάντες ᾤοντο, τὸν Λυκοῦργον· καὶ πρίν γε τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ φανερὰν γενέσθαι κύουσαν, ἐβασίλευεν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο τάχιστα ἤσθετο, τὴν μὲν βασιλείαν ἀπέφηνε τοῦ παιδὸς οὖσαν,

ἄνπερ ἄῤῥην γένηται, τὴν δ' ἀρχὴν αὐτὸς ὡς ἐπίτροπος διεῖπε. Τοὺς δὲ τῶν ὀρφανῶν βασιλέων ἐπιτρόπους Λακεδαιμόνιοι Προδίκως ὠνόμαζον. Ὡς δὲ ἡ γυνὴ προσέπεμπε κρύφα, καὶ λόγους ἐποιεῖτο, βουλομένη διαφθεῖραι τὸ βρέφος, ἐπὶ τῷ συνοικεῖν ἐκείνῳ βασιλεύοντι τῆς Σπάρτης, τὸ μὲν ἦθος αὐτῆς ἐμίσησε, πρὸς δὲ τὸν λόγον αὐτὸν οὐκ ἀντεῖπεν· ἀλλ' ἐπαινεῖν καὶ δέχεσθαι προσποιούμενος, οὐκ ἔφη δεῖν ἀμβλίσκουσαν αὐτὴν καὶ φαρμακευομένην διαλυμαίνεσθαι τὸ σῶμα καὶ κινδυνεύειν· αὐτῷ γὰρ μελήσειν, ὅπως εὐθὺς ἐκ ποδῶν ἔσται τὸ γεννηθέν. Οὕτω δὲ παραγαγὼν ἄχρι τοῦ τόκου τὴν ἄνθρωπον, ὡς ἤσθετο τίκτουσαν, εἰσέπεμψε παρέδρους ταῖς ὠδίσιν αὐτῆς καὶ φύλακας, οἷς ἦν προσεταγμένον, ἐὰν μὲν θῆλυ τεχθῇ, παραδοῦναι ταῖς γυναιξίν· ἐὰν δὲ ἄῤῥεν, κομίσαι πρὸς ἑαυτόν, ὅ τι ἂν τύχῃ πράττων. Ἔτυχε δὲ δειπνοῦντος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀρχόντων ἀποκυηθὲν ἄῤῥεν· καὶ παρῆσαν οἱ ὑπηρέται τὸ παιδάριον αὐτῷ κομίζοντες. Ὁ δὲ, δεξάμενος, [ὡς] λέγεται, καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἰπὼν, « Βασιλεὺς ἡμῖν γέγονεν, ὦ Σπαρτιᾶται, » κατέκλινεν ἐν τῇ βασιλικῇ χώρᾳ, καὶ Χαρίλαον ὠνόμασε, διὰ τὸ τοὺς πάντας εἶναι περιχαρεῖς, ἀγαμένους αὐτοῦ τὸ φρόνημα καὶ τὴν δικαιοσύνην. Ἐβασίλευσε δὲ μῆνας ὀκτὼ τὸ σύμπαν. Ἦν δὲ καὶ τἆλλα περίβλεπτος ὑπὸ τῶν πολιτῶν, καὶ πλείονες ἐγένοντο τῶν ὡς ἐπιτρόπῳ βασιλέως, καὶ βασιλικὴν ἐξουσίαν ἔχοντι, πειθομένων οἱ δι' ἀρετὴν προσέχοντες αὐτῷ, καὶ ποιεῖν ἐθέλοντες ἑτοίμως τὸ προσαττόμενον. Ἦν δέ τι καὶ τὸ φθονοῦν, καὶ πρὸς τὴν αὔξησιν ὄντι νέῳ πειρώμενον ἐνίσασθαι· μάλιστα μὲν οἱ συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς, ὑβρίσθαι δοκούσης· ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτῆς Λεωνίδας καὶ θρασύτερόν ποτε τῷ Λυκούργῳ λοιδορηθεὶς, ὑπεῖπεν, ὡς εἰδείη σαφῶς μέλλοντα βασιλεύειν αὐτόν· ὑπόνοιαν διδοὺς καὶ προκαταλαμβάνων διαβολῇ τὸν Λυκοῦργον, εἴ τι συμβαίη τῷ βασιλεῖ παθεῖν, ὡς ἐπιβεβουλευκότα. Τοιοῦτοι δέ τινες λόγοι καὶ παρὰ τῆς γυναικὸς

ἐξεφοίτων· ἐφ' οἷς βαρέως φέρων, καὶ δεδοικὼς τὸ ἄδηλον, ἔγνω φυγεῖν ἀποδημίᾳ τὴν ὑπόνοιαν, καὶ πλανηθῆναι, μέχρις ἂν ὁ ἀδελφιδοῦς ἐν ἡλικίᾳ γενόμενος τεκνώσῃ διάδοχον τῆς βασιλείας.

Δ. Οὕτως ἀπάρας, πρῶτον μὲν εἰς Κρήτην ἀφίκετο· καὶ τὰς αὐτόθι πολιτείας κατανοήσας, καὶ συγγενόμενος τοῖς πρωτεύουσι κατὰ δόξαν ἀνδράσι, τὰ μὲν ἐζήλωσε καὶ παρέλαβε τῶν νόμων, ὡς οἰκαδε μετοίσων καὶ χρησόμενος, ἔστι δ' ὧν κατεφρόνησεν. Ἕνα δὲ τῶν νομιζομένων ἐκεῖ σοφῶν καὶ πολιτικῶν, χάριτι καὶ φιλίᾳ πείσας, ἀπέστειλεν εἰς τὴν Σπάρτην, Θάλητα, ποιητὴν μὲν δοκοῦντα λυρικῶν μελῶν, καὶ πρόσχημα τὴν τέχνην ταύτην πεποιημένον, ἔργῳ δὲ, ἅπερ οἱ κράτιστοι τῶν νομοθετῶν, διαπραττόμενον. Λόγοι γὰρ ἦσαν αἱ ᾠδαὶ πρὸς εὐπείθειαν καὶ ὁμόνοιαν ἀνακλητικοὶ διὰ μελῶν ἅμα καὶ ῥυθμῶν, πολὺ τὸ κόσμιον ἐχόντων καὶ καταστατικόν· ὧν ἀκροώμενοι κατεπραΰνοντο λεληθότως τὰ ἤθη, καὶ συνωκειοῦντο τῷ ζήλῳ τῶν καλῶν ἐκ τῆς ἐπιχωριαζούσης τότε πρὸς ἀλλήλους κακοθυμίας· ὥστε τρόπον τινὰ τῷ Λυκούργῳ προοδοποιεῖν τὴν παίδευσιν αὐτῶν ἐκεῖνον. Ἀπὸ δὲ τῆς Κρήτης ὁ Λυκοῦργος ἐπ' Ἀσίαν ἔπλευσε, βουλόμενος, ὡς λέγεται, ταῖς Κρητικαῖς διαίταις, εὐτελέσιν οὔσαις καὶ αὐστηραῖς, τὰς Ἰωνικὰς πολυτελείας καὶ τρυφὰς, ὥσπερ ἰατρὸς σώμασιν ὑγιεινοῖς ὕπουλα καὶ νοσώδη, παραβαλὼν, ἀποθεωρῆσαι τὴν διαφορὰν τῶν βίων καὶ τῶν πολιτειῶν. Ἐκεῖ δὲ καὶ τοῖς Ὁμήρου ποιήμασιν ἐντυχὼν πρῶτον, ὡς ἔοικε, παρὰ τοῖς ἐκγόνοις τοῖς Κρεωφύλου διατηρουμένοις, καὶ κατιδὼν ἐν αὐταῖς ταῖς πρὸς ἡδονὴν καὶ ἀκρασίαν διατριβαῖς τὸ πολιτικὸν καὶ παιδευτικὸν, οὐκ ἐλάττονος ἄξιον σπουδῆς, ἀναμεμιγμένον, ἐγράψατο προθύμως, καὶ συνήγαγεν ὡς δεῦρο κομιῶν. Ἦν γάρ τις ἤδη δόξα τῶν ἐπῶν ἀμαυρὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν· ἐκέκτηντο δ' οὐ πολλοὶ μέρη τινὰ σποράδην, τῆς ποιήσεως ὡς ἔτυχε διαφερομένης· γνωρίμην δὲ αὐτὴν καὶ μάλιστα πρῶτος ἐποίησε Λυκοῦργος. Αἰγύπτιοι δὲ καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικέσθαι τὸν

Λυκοῦργον οἴονται καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων γενῶν τοῦ μαχίμου διάκρισιν μάλιστα θαυμάσαντα μετενεγκεῖν εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ χωρίσαντα τοὺς βαναύσους καὶ χειροτέχνας, ἀσεῖον ὡς ἀληθῶς τὸ πολίτευμα καὶ καθαρὸν ἀποδεῖξαι. Ταῦτα μὲν οὖν Αἰγυπτίοις ἔνιοι καὶ τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων μαρτυροῦσιν· ὅτι δὲ καὶ Λιβύην καὶ Ἰβηρίαν ἐπῆλθεν ὁ Λυκοῦργος, καὶ περὶ τὴν Ἰνδικὴν πλανηθεὶς τοῖς Γυμνοσοφισταῖς ὡμίλησεν, οὐδένα πλὴν Ἀριστοκράτη τὸν Ἱππάρχου εἰρηκότα Σπαρτιάτην γινώσκομεν.

Ε. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τὸν Λυκοῦργον ἐπόθουν ἀπόντα, καὶ μετεπέμποντο πολλάκις, ὡς τοὺς μὲν βασιλεῖς ὄνομα καὶ τιμήν, ἄλλο δὲ μηδὲν διαφέρον τῶν πολλῶν ἔχοντας· ἐν ἐκείνῳ δὲ φύσιν ἡγεμονικὴν καὶ δύναμιν ἀνθρώπων ἀγωγὸν οὖσαν. Οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς βασιλεῦσιν ἦν ἀβούλητος ἡ παρουσία τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλ' ἤλπιζον ἐκείνου συμπαρόντος ἧττον ὑβρίζουσι χρῆσθαι τοῖς πολλοῖς. Ἐπανελθὼν οὖν πρὸς οὕτω διακειμένους, εὐθὺς ἐπεχείρει τὰ παρόντα κινεῖν, καὶ μεθιστάναι τὴν πολιτείαν, ὡς τῶν κατὰ μέρος νόμων οὐδὲν ἔργον [ὂν] οὐδ' ὄφελος, εἰ μή τις ὥσπερ σώματι πονηρῷ καὶ γέμοντι παντοδαπῶν νοσημάτων τὴν ὑπάρχουσαν ἐκτήξας καὶ μεταβαλὼν κρᾶσιν ὑπὸ φαρμάκων καὶ καθαρμῶν, ἑτέρας ἄρξηται καινῆς διαίτης. Διανοηθεὶς δὲ ταῦτα, πρῶτον μὲν ἀπεδήμησεν εἰς Δελφοὺς, καὶ τῷ Θεῷ χρησάμενος καὶ θύσας ἐπανῆλθε, τὸν διαβόητον ἐκεῖνον χρησμὸν κομίζων, ᾧ θεοφιλῆ μὲν αὐτὸν ἡ Πυθία προσεῖπε, καὶ Θεὸν μᾶλλον, ἢ ἄνθρωπον· εὐνομίας δὲ χρήζοντι διδόναι καὶ καταινεῖν ἔφη τὸν Θεὸν, ἢ πολὺ κρατίστη τῶν ἄλλων ἔσαι πολιτειῶν. Ἐπαρθεὶς δὲ τούτοις προσῆγε τοῖς ἀρίστοις καὶ συνεφάπτεσθαι παρεκάλει, κρύφα διαλεγόμενος τοῖς φίλοις πρῶτον, εἶτα οὕτως κατὰ μικρὸν ἁπτόμενος πλειόνων, καὶ συνιστὰς ἐπὶ τὴν πρᾶξιν. Ὡς δ' ὁ καιρὸς ἦκε, τριάκοντα τοὺς πρώτους ἐκέλευσε μετὰ τῶν ὅπλων ἔωθεν εἰς ἀγορὰν προελθεῖν, ἐκπλήξεως ἕνεκα καὶ φόβου πρὸς τοὺς ἀντι-

πράττοντας. Ὧν εἴκοσι τούς ἐπιφανεστάτους Ἕρμιππος ἀνέγραψε· τὸν δὲ μάλιστα τῶν Λυκούργου ἔργων κοινωνήσαντα πάντων καὶ συμπραγματευσάμενον τὰ περὶ τοὺς νόμους, Ἀρθμιάδαν ὀνομάζουσιν. Ἀρχομένης δὲ τῆς ταραχῆς, ὁ βασιλεὺς Χαρίλαος φοβηθείς, ὡς ἐπ' αὐτὸν ὅλης τῆς πράξεως συνισαμένης, κατέφυγε πρὸς τὴν Χαλκίοικον· εἶτα πεισθεὶς καὶ λαβὼν ὅρκους, ἀνέστη, καὶ μετεῖχε τῶν πραττομένων, φύσει πρᾷος ὤν· ὥς που καὶ λέγεται συμβασιλεύοντα τὸν Ἀρχέλαον αὐτῷ πρὸς τοὺς ἐγκωμιάζοντας τὸν νεανίσκον εἰπεῖν, « Πῶς δ' οὐκ' ἂν εἴη Χαρίλαος ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὃς οὐδὲ τοῖς πονηροῖς χαλεπός ἐστι; « Πλειόνων δὲ καινοτομουμένων ὑπὸ τοῦ Λυκούργου, πρῶτον ἦν καὶ μέγιστον ἡ κατάστασις τῶν Γερόντων· ἣν φησιν ὁ Πλάτων τῇ τῶν βασιλέων ἀρχῇ φλεγμαινούσῃ μιχθεῖσαν, καὶ γενομένην ἰσόψηφον εἰς τὰ μέγιστα, σωτηρίαν ἅμα καὶ σωφροσύνην παρασχεῖν. Λιωρουμένη γὰρ ἡ πολιτεία καὶ ἀποκλίνουσα νῦν μὲν ὡς τοὺς βασιλεῖς ἐπὶ τυραννίδα, νῦν δὲ ὡς τὸ πλῆθος ἐπὶ δημοκρατίαν, οἷον ἔρμα τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν ἐν μέσῳ θεμένη καὶ ἰσορροπήσασα, τὴν ἀσφαλεστάτην τάξιν ἔσχε καὶ κατάστασιν· ἀεὶ τῶν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι γερόντων τοῖς μὲν βασιλεῦσι προστιθεμένων, ὅσον ἀντιβῆναι πρὸς δημοκρατίαν, αὖθις δὲ ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι τυραννίδα, τὸν δῆμον ἀναῤῥωννύντων. Τοσούτους δὲ καταξαθῆναί φησι τοὺς γέροντας Ἀριστοτέλης, ὅτι τριάκοντα τῶν πρώτων μετὰ Λυκούργου γενομένων, δύο τὴν πρᾶξιν ἐγκατέλιπον ἀποδειλιάσαντες. Ὁ δὲ Σφαῖρος ἐξ ἀρχῆς φησι τοσούτους γενέσθαι τοὺς τῆς γνώμης μετασχόντας. Εἴη δ' ἄν τι καὶ τὸ τοῦ ἀριθμοῦ δι' ἑβδομάδος τετράδι πολλαπλασιασθείσης ἀποτελούμενον, καὶ ὅτι τοῖς αὐτοῦ μέρεσιν ἴσος ὢν μετὰ τὴν ἑξάδα, τέλειός ἐστιν. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μάλιστα τοσούτους ἀποδεῖξαι τοὺς γέροντας, ὅπως οἱ πάντες εἶεν τριάκοντα, τοῖς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι τοῖν δυοῖν βασιλέοιν προστιθεμένοιν.

Ϛ. Οὕτω δὲ περὶ ταύτην ἐσπούδασε τὴν ἀρχὴν ὁ Λυκοῦργος, ὥστε μαντείαν ἐκ Δελφῶν κομίσαι περὶ αὐτῆς, ἣν ῥήτραν καλοῦσιν. Ἔχει δὲ οὕτως· « Διὸς Ἑλλανίου καὶ Ἀθηνᾶς Ἑλλανίας ἱερὸν ἱδρυσάμενον, φυλὰς φυλάξαντα, καὶ ὠβὰς ὠβάξαντα, τριάκοντα, γερουσίαν σὺν ἀρχαγέταις, καταστήσαντα, ὥρας ἐξ ὥρας ἀπελλάζειν μεταξὺ Βαβύκας τε καὶ Κνακίωνος, οὕτως εἰσφέρειν τε καὶ ἀφίσασθαι· δάμῳ δ' ἀγορὰν εἶμεν καὶ κράτος. » Ἐν τούτοις, τὸ μὲν Φυλὰς φυλάξαι, καὶ Ὠβὰς ὠβάξαι, διελεῖν ἐστι καὶ κατανεῖμαι τὸ πλῆθος εἰς μερίδας, ὧν τὰς μὲν φυλὰς, τὰς δὲ ὠβὰς προσηγόρευκεν. Ἀρχαγέται δὲ, οἱ βασιλεῖς λέγονται· τὸ δὲ Ἀπελλάζειν, ἐκκλησιάζειν, ὅτι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πολιτείας εἰς τὸν Πύθιον ἀνῆψε· τὴν δὲ Βαβύκαν, καὶ τὸν Κνακίωνα, νῦν Οἰνοῦντα προσαγορεύουσιν· Ἀριστοτέλης δὲ τὸν μὲν Κνακίωνα, ποταμὸν, τὴν δὲ Βαβύκαν, γέφυραν. Ἐν μέσῳ δὲ τούτων τὰς ἐκκλησίας ἦγον, οὔτε παςάδων οὐσῶν, οὔτ' ἄλλης τινὸς κατασκευῆς. Οὐθὲν γὰρ ᾤετο ταῦτα πρὸς εὐβουλίαν εἶναι, μᾶλλον δὲ βλάπτειν, φλυαρώδεις ἀπεργαζόμενα καὶ χαύνους φρονήματι κενῷ τὰς διανοίας τῶν συμπορευομένων, ὅταν εἰς ἀγάλματα καὶ γραφὰς, ἢ προσκήνια θεάτρων, ἢ στέγας βουλευτηρίων ἠσκημένας περιττῶς, ἐκκλησιάζοντες ἀποβλέπωσι. Τοῦ δὲ πλήθους ἀθροισθέντος, εἰπεῖν μὲν οὐδενὶ γνώμην τῶν ἄλλων ἐφεῖτο, τὴν δ' ὑπὸ τῶν γερόντων καὶ τῶν βασιλέων προτεθεῖσαν ἐπικρῖναι κύριος ἦν ὁ δῆμος. Ὕστερον μέντοι τῶν πολλῶν ἀφαιρέσει καὶ προσθέσει τὰς γνώμας διαστρεφόντων, καὶ παραβιαζομένων, Πολύδωρος καὶ Θεόπομπος οἱ βασιλεῖς τάδε τῇ ῥήτρᾳ παρενέγραψαν. « Αἰ δὲ σκολιὰν ὁ δᾶμος ἕλοιτο, τοὺς πρεσβυγενέας καὶ ἀρχαγέτας ἀποσατῆρας εἶμεν, « τοῦτ' ἔστι μὴ κυροῦν, ἀλλ' ὅλως ὑφίσασθαι καὶ διαλύειν τὸν δῆμον, ὡς ἐκτρέποντα καὶ μεταποιοῦντα τὴν γνώμην παρὰ τὸ βέλτιστον. Ἔπεισαν δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν πόλιν, ὡς τοῦ Θεοῦ ταῦτα προσάσσοντος, ὥς που Τυρταῖος ἐπιμέμνηται διὰ τούτων·

Φοίβου ἀκούσαντες Πυθωνόθεν οἴκαδ' ἔνεικαν
Μαντείας τε Θεοῦ καὶ τελέεντ' ἔπεα.
Ἄρχειν μὲν βουλῆς θεοτιμήτους βασιλῆας,
Οἷσι μέλει Σπάρτας ἱμερόεσσα πόλις,
Πρεσβύτας τε γέροντας, ἔπειτα δὲ δημότας ἄνδρας,
Εὐθείαις ῥήτραις ἀνταπαμειβομένους.

Ζ. Οὕτω τὸ πολίτευμα τοῦ Λυκούργου μίξαντος, ὅμως ἄκρατον ἔτι τὴν ὀλιγαρχίαν καὶ ἰσχυρὰν οἱ μετ' αὐτὸν ὁρῶντες, [καὶ] σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, οἷον ψάλιον ἐμβάλλουσιν αὐτῇ, τὴν τῶν ἐφόρων δύναμιν, ἔτεσί που μάλιστα τριάκοντα καὶ ἑκατὸν μετὰ Λυκοῦργον, πρώτων τὸν περὶ Ἔλατον ἐφόρων καταστάθέντων ἐπὶ Θεοπόμπου βασιλεύοντος· ὃν καί φασιν ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ὀνειδιζόμενον ὡς ἐλάττω παραδώσοντα τοῖς παισὶ τὴν βασιλείαν, ἣ παρέλαβε, « Μείζω μὲν οὖν (εἰπεῖν), ὅσῳ χρονιωτέραν ». Τῷ γὰρ ὄντι τὸ ἄγαν ἀποβαλοῦσα, μετὰ τοῦ φθόνου διέφυγε τὸν κίνδυνον· ὥστε μὴ παθεῖν, ἃ Μεσσήνιοι καὶ Ἀργεῖοι τοὺς παρ' αὐτοῖς βασιλεῖς ἔδρασαν, μηδὲν ἐνδοῦναι, μηδὲ χαλάσαι τῆς ἐξουσίας ἐπὶ τὸ δημοτικὸν ἐθελήσαντας. Ὃ καὶ μάλιστα τὴν Λυκούργου σοφίαν καὶ πρόνοιαν ἐποίησε φανερὰν, εἰς τὰς Μεσσηνίων καὶ Ἀργείων (συγγενῶν καὶ γειτόνων) δήμων καὶ βασιλέων στάσεις καὶ κακοπολιτείας ἀφορῶσιν· οἱ τῶν ἴσων ἀπ' ἀρχῆς τετυχηκότες, ἐν δὲ τῷ κλήρῳ καὶ πλέον ἔχειν ἐκείνων δόξαντες, οὐκ ἐπὶ πολὺν χρόνον εὐδαιμόνησαν, ἀλλ' ὕβρει μὲν τῶν βασιλέων, οὐκ εὐπειθίᾳ δὲ τῶν ὄχλων, τὰ καθεξῆτα συνταράξαντες, ἔδειξαν ὅτι θεῖον ἦν ὡς ἀληθῶς εὐτύχημα τοῖς Σπαρτιάταις ὁ τὴν πολιτείαν ἁρμοσάμενος καὶ κεράσας παρ' αὐτοῖς. Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον.

Η. Δεύτερον δὲ τῶν Λυκούργου πολιτευμάτων καὶ νεανικώτατον, ὁ τῆς γῆς ἀναδασμός ἐστι. Δεινῆς γὰρ οὔσης ἀνωμαλίας, καὶ πολλῶν ἀκτημόνων καὶ ἀπόρων ἐπιφερουμένων τῇ πόλει, τοῦ δὲ πλούτου παντάπασιν εἰς ὀλίγους συνερρυηκότος, ὕβριν,

καὶ φθόνον, καὶ κακουργίαν, καὶ τρυφὴν, καὶ τὰ τούτων ἔτι πρεσβύτερα καὶ μείζω νοσήματα πολιτείας, πλοῦτον καὶ πενίαν ἐξελαύνων, συνέπεισε τὴν χώραν ἅπασαν εἰς μέσον θέντας, ἐξ ἀρχῆς ἀναδάσασθαι, καὶ ζῆν μετ' ἀλλήλων ἅπαντας ὁμαλεῖς καὶ ἰσοκλήρους τοῖς βίοις γενομένους, τὸ δὲ πρωτεῖον ἀρετῇ μετιόντας· ὡς ἄλλης ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον οὐκ οὔσης διαφορᾶς, οὐδ' ἀνισότητος, πλὴν ὅσην αἰσχρῶν ψόγος ὁρίζει καὶ καλῶν ἔπαινος. Ἐπάγων δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον, διένειμε τὴν μὲν ἄλλην τοῖς περιοίκοις Λακωνικὴν, τρισμυρίους κλήρους· τὴν δ' εἰς τὸ ἄστυ τὴν Σπάρτην συντελοῦσαν, ἐννακισχιλίους· τοσοῦτοι γὰρ ἐγένοντο κλῆροι Σπαρτιατῶν. Ἔνιοι δέ φασι τὸν μὲν Λυκοῦργον ἑξακισχιλίους νεῖμαι, τρισχιλίους δὲ μετὰ ταῦτα προσθῆναι Πολύδωρον· οἱ δὲ τοὺς μὲν ἡμίσεις τῶν ἐννακισχιλίων τοῦτον, τοὺς δὲ ἡμίσεις, Λυκοῦργον. Ὁ δὲ κλῆρος ἦν ἑκάστου τοσοῦτος, ὥστ' ἀποφορὰν φέρειν, ἀνδρὶ μὲν ἑβδομήκοντα κριθῶν μεδίμνους, γυναικὶ δὲ δώδεκα, καὶ τῶν ὑγρῶν καρπῶν ἀναλόγως τὸ πλῆθος. Ἀρκέσειν γὰρ ᾤετο τοσοῦτον αὐτοῖς τῆς τροφῆς, πρὸς εὐεξίαν καὶ ὑγείαν ἱκανὴν ἄλλου μηδενὸς δεησομένοις. Λέγεται δ' αὐτὸν ὕστερόν ποτε χρόνῳ τὴν χώραν διεξερχόμενον ἐξ ἀποδημίας ἄρτι τεθερισμένην, ὁρῶντα τοὺς σωροὺς παραλλήλους καὶ ὁμαλεῖς, μειδιάσαι, καὶ εἰπεῖν πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς ἡ Λακωνικὴ φαίνεται πᾶσα πολλῶν ἀδελφῶν εἶναι νεωστὶ νενεμημένων.

Θ. Ἐπιχειρήσας δὲ καὶ τὰ ἔπιπλα διαιρεῖν, ὅπως παντάπασιν ἐξέλοι τὸ ἄνισον καὶ ἀνώμαλον, ἐπεὶ χαλεπῶς ἑώρα προσδεχομένους τὴν ἄντικρυς ἀφαίρεσιν, ἑτέρᾳ περιῆλθεν ὁδῷ, καὶ κατεπολιτεύσατο τὴν ἐν τούτοις πλεονεξίαν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀκυρώσας πᾶν νόμισμα χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν, μόνῳ χρῆσθαι τῷ σιδηρῷ προσέταξε· Καὶ τούτῳ δ' ἀπὸ πολλοῦ σταθμοῦ καὶ ὄγκου, δύναμιν ὀλίγην ἔδωκεν, ὥστε δέκα μνῶν ἁμοιβὴν ἀποθήκης τε μεγάλης ἐν οἰκίᾳ δεῖσθαι καὶ ζεύγους ἄγοντος. Τούτου δ' ἐπι-

χυθέντος, ἐξέπεσεν ἀδικημάτων γένη πολλὰ τῆς Δακεδαίμονος. Τίς γὰρ ἢ κλέπτειν ἔμελλεν, ἢ δωροδοκεῖν, ἢ ἀποσερεῖν, ἢ ἁρπάζειν, ὃ μήτε κατακρύψαι δυνατὸν ἦν, μήτε κεκτῆσθαι ζηλωτὸν, ἀλλὰ μηδὲ κατακόψαι λυσιτελές; ὄζει γὰρ, ὡς λέγεται, διαπύρου σιδήρου τὸ σῶμα κατασβέσας, ἀφείλετο τὴν εἰς τἄλλα χρείαν καὶ δύναμιν, ἀδρανοῦς καὶ δυσέργου γενομένου. Μετὰ δὲ τοῦτο τῶν ἀχρήστων καὶ περισσῶν ἐποιεῖτο τεχνῶν ξενηλασίαν. Ἔμελλον δέ που, καὶ μηδενὸς ἐξελαύνοντος, αἱ πολλαὶ τῷ κοινῷ νομίσματι συνεκπεσεῖσθαι, διάθεσιν τῶν ἔργων οὐκ ἐχόντων. Τὸ γὰρ σιδηροῦν ἀγώγιμον οὐκ ἦν πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, οὐδ' εἶχε τιμὴν, καταγελώμενον· ὥς' οὐδὲ πρίασθαί τι τῶν ξενικῶν καὶ ῥωπικῶν ὑπῆρχεν· οὐδ' εἰσέπλει φόρτος ἐμπορικὸς εἰς τοὺς λιμένας· οὐδ' ἐπέβαινε τῆς Λακωνικῆς οὐ σοφιστὴς λόγων, οὐ μάντις ἀγυρτικὸς, οὐχ ἑταιρῶν τροφεὺς, οὐ χρυσῶν τις, οὐκ ἀργυρῶν καλλωπισμάτων δημιουργὸς, ἅτε δὴ νομίσματος οὐκ ὄντος. Ἀλλ' οὕτως ἀπερημωθεῖσα κατὰ μικρὸν ἡ τρυφὴ τῶν ζωπυρούντων καὶ τρεφόντων αὐτὴν, δι' αὐτῆς ἐμαραίνετο· καὶ πλεῖον οὐδὲν ἦν τοῖς τὰ πολλὰ κεκτημένοις, ὁδὸν οὐκ ἐχούσης εἰς μέσον τῆς εὐπορίας, ἀλλ' ἐγκατῳκοδομημένης καὶ ἀργούσης. Δι' ὃ καὶ τὰ πρόχειρα τῶν σκευῶν καὶ ἀναγκαῖα ταῦτα, κλιντῆρες καὶ δίφροι καὶ τράπεζαι, βέλτισα παρ' αὐτοῖς ἐδημιουργεῖτο, καὶ κώθων ὁ Λακωνικὸς εὐδοκίμει μάλιστα πρὸς τὰς στρατείας, ὡς φησὶ Κριτίας. Τὰ γὰρ ἀναγκαίως πινόμενα τῶν ὑδάτων καὶ δυσωποῦντα τὴν ὄψιν, ἀπεκρύπτετο τῇ χρόᾳ, καὶ τοῦ θολεροῦ προσκόπτοντος ἐντὸς καὶ προσισχομένου τοῖς ἄμβωσι, καθαρώτερον ἐπλησίαζε τῷ στόματι τὸ πινόμενον. Αἴτιος δὲ καὶ τούτων ὁ νομοθέτης· ἀπηλλαγμένοι γὰρ οἱ δημιουργοὶ τῶν ἀχρήστων, ἐν τοῖς ἀναγκαίοις ἐπεδείκνυντο τὴν καλλιτεχνίαν.

I. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπιθέσθαι τῇ τρυφῇ, καὶ τὸν ζῆλον ἀφελέσθαι τοῦ πλούτου διανοηθεὶς, καὶ τὸ τρίτον πολίτευμα καὶ κάλλιστον

ἐπῆγε, τὴν τῶν συσσιτίων κατασκευὴν, ὥστε δειπνεῖν μετ' ἀλλήλων συνιόντας, ἐπὶ κοινοῖς καὶ τεταγμένοις ὄψοις καὶ σιτίοις, οἴκοι δὲ μὴ διαιτᾶσθαι, ἐπὶ στρωμνὰς πολυτελεῖς καὶ τραπέζας, ἐν χερσὶ δημιουργῶν καὶ μαγείρων, ὑπὸ σκότος, ὥσπερ ἀθηφάγα ζῶα, πιαινομένους, καὶ διαφθείροντας ἅμα τοῖς ἤθεσι τὰ σώματα, πρὸς πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνειμένα καὶ πλησμονὴν, μακρῶν μὲν ὕπνων, θερμῶν δὲ λουτρῶν, πολλῆς δὲ ἡσυχίας, καὶ τρόπον τινὰ νοσηλείας καθημερινῆς δεόμενα. Μέγα μὲν οὖν καὶ τοῦτο ἦν, μεῖζον δὲ τὸ τὸν πλοῦτον * ἄσυλον, μᾶλλον δ' * ἄζηλον ὡς φησι Θεόφραστος, καὶ ἄπλουτον ἀπεργάσασθαι τῇ κοινότητι τῶν δείπνων, καὶ τῇ περὶ τὴν δίαιταν εὐτελείᾳ. Χρῆσις γὰρ οὐκ ἦν, οὐδὲ ἀπόλαυσις, οὐδὲ ὄψις ὅλως ἡ ἐπίδειξις τῆς πολλῆς παρασκευῆς, ἐπὶ ταυτὸ δεῖπνον τῷ πένητι τοῦ πλουσίου βαδίζοντος· ὥστε τοῦτο δὴ τὸ θρυλλούμενον ἐν μόνῃ τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον πόλεων τῇ Σπάρτῃ σώζεσθαι, τυφλὸν ὄντα τὸν πλοῦτον, καὶ κείμενον, ὥσπερ γραφὴν, ἄψυχον καὶ ἀκίνητον. Οὐδὲ γὰρ οἴκοι προδειπνήσαντες ἔξῃν βαδίζειν ἐπὶ τὰ συσσίτια πεπληρωμένους, ἀλλ' ἐπιμελῶς οἱ λοιποὶ παραφυλάττοντες τὸν μὴ πίνοντα, μηδ' ἐσθίοντα μετ' αὐτῶν, ἐκάκιζον, ὡς ἀκρατῆ καὶ πρὸς τὴν κοινὴν ἀπομαλακιζόμενον δίαιταν.

ΙΔ. Διὸ καὶ μάλιστά φασι τῷ Λυκούργῳ πρὸς τοῦτο τὸ πολίτευμα χαλεποὺς γενέσθαι τοὺς εὐπόρους, καὶ συχάντας ἐπ' αὐτὸν ἀθρόους καταβοᾶν καὶ ἀγανακτεῖν· τέλος δὲ βαλλόμενος ὑπὸ πολλῶν, ἐξέπεσε τῆς ἀγορᾶς δρόμῳ. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἔφθασεν εἰς ἱερὸν καταφυγών· εἷς δέ τις νεανίσκος, ἄλλως μὲν οὐκ ἀφυὴς, ὀξὺς δὲ καὶ θυμοειδὴς, Ἄλκανδρος, ἐπικείμενος καὶ διώκων, ἐπισραφέντος αὐτοῦ τῇ βακτηρίᾳ πατάξας τὸν ὀφθαλμὸν ἐξέκοψεν. Ὁ μὲν οὖν Λυκοῦργος, οὐδὲν ἐνδοὺς πρὸς τὸ πάθος, ἀλλὰ στὰς ἐναντίος, ἔδειξε τοῖς πολίταις τὸ πρόσωπον ἡμαγμένον, καὶ διεφθαρμένην τὴν ὄψιν. Αἰδὼς δὲ πολλὴ καὶ κατή-

φεια τοὺς ἰδόντας ἔσχεν, ὥσε παραδοῦναι τὸν Ἄλκανδρον αὐτῷ, καὶ προπέμψαι μέχρι τῆς οἰκίας συναγανακτοῦντας. Ὁ δὲ Λυκοῦργος ἐκείνους μὲν ἐπαινέσας ἀφῆκε, τὸν δ' Ἄλκανδρον εἰσαγαγὼν οἴκαδε, κακὸν μὲν οὐδὲν οὔτ' ἐποίησεν, οὔτ' εἶπεν, ἀπαλλάξας δὲ τοὺς συνήθεις ὑπηρέτας καὶ θεραπευτῆρας, ἐκεῖνον ἐκέλευσεν ὑπηρετεῖν. Ὁ δ', οὐκ ὢν ἀγενὴς, ἐποίει τὸ προστασσόμενον σιωπῇ, καὶ παραμένων ἅμα τῷ Λυκούργῳ καὶ συνδιαιτώμενος, ἐν τῷ κατανοεῖν τὴν πραότητα καὶ τὸ πάθος αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ περὶ τὴν δίαιταν αὐστηρὸν, καὶ τὸ πρὸς τοὺς πόνους ἄκαμπτον, αὐτός τε δεινῶς διετέθη περὶ τὸν ἄνδρα, καὶ πρὸς τοὺς συνήθεις καὶ φίλους ἔλεγεν, ὡς οὐ σκληρὸς, οὐδὲ αὐθάδης ὁ Λυκοῦργος, ἀλλὰ μόνος ἐκεῖνος ἥμερος καὶ πρᾷός ἐστι τοῖς ἄλλοις. Οὕτω μὲν οὖν οὗτος ἐκεκόλαστο, καὶ τοιαύτην ὑπεσχήκει δίκην, ἐκ πονηροῦ νέου καὶ αὐθάδους ἐμμελέστατος ἀνὴρ καὶ σωφρονικώτατος γενόμενος. Τοῦ δὲ πάθους ὑπόμνημα Λυκοῦργος ἱδρύσατο τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν, ἣν Ὀπτιλέτιν προσηγόρευσε· τοὺς γὰρ ὀφθαλμοὺς Ὀπτίλους οἱ τῇδε Δωριεῖς καλοῦσιν. Ἔνιοι μέντοι τὸν Λυκοῦργον, ὧν καὶ Διοσκορίδης ἐστὶν ὁ συντεταγμένος τὴν Λακωνικὴν πολιτείαν, πληγῆναι μέν φασιν, οὐ τυφλωθῆναι δὲ τὸν ὀφθαλμόν· ἀλλὰ καὶ τὸ ἱερὸν τῇ Θεῷ τῆς ἀκέσεως χαριστήριον ἱδρύσασθαι. Τὸ μέντοι φέρειν βακτηρίαν ἐκκλησιάζοντες οἱ Σπαρτιᾶται μετὰ τὴν συμφορὰν ἐκείνην ἀπέμαθον.

ΙΒ. Τὰ δὲ συσσίτια, Κρῆτες μὲν Ἄνδρια, Λακεδαιμόνιοι δὲ Φιδίτια προσαγορεύουσιν, εἴτε ὡς φιλίας καὶ φιλοφροσύνης ὑπαρχόντων, ἀντὶ τοῦ λ τὸ δ λαμβάνοντες· εἴτε ὡς πρὸς εὐτέλειαν καὶ φειδὼ συνεθιζόντων. Οὐδὲν δὲκωλύει καὶ τὸν πρῶτον ἔξωθεν ἐπικεῖσθαι φθόγγον, ὥσπερ ἔνιοί φασιν, Ἐδιτίων, παρὰ τὴν δίαιταν καὶ τὴν ἐδωδὴν λεγομένων. Συνήρχοντο δὲ ἀνὰ πεντεκαίδεκα, καὶ βραχὺ τούτων ἐλάττους, ἢ πλείους. Ἔφερε δὲ ἕκαστος κατὰ μῆνα τῶν συσσίτων ἀλφίτων μέδιμνον, οἴνου χοᾶς ὀκτὼ, τυροῦ πέντε

μνᾶς, σύκων ἡμίμναια πέντε· πρὸς δὲ τούτοις εἰς ὀψωνίαν μικρόν τι κομιδῇ νομίσματος. Ἄλλως δὲ καὶ θύσας τις, ἀπαρχὴν, καὶ θηρεύσας, μέρος ἔπεμψεν εἰς τὸ συσσίτιον. Ἐξῆν γὰρ οἴκοι δειπνεῖν, ὁπότε θυσίας τις ἢ κυνηγῶν ὀψίσειε, τοὺς δ' ἄλλους ἔδει παρεῖναι. Καὶ μέχρι γε πολλοῦ τὰς συσσιτήσεις ἀκριβῶς διεφύλαττον. Ἄγιδος γοῦν τοῦ βασιλέως, ὡς ἐπανῆλθε ἀπὸ τῆς στρατείας καταπεπολεμηκὼς Ἀθηναίους, βουλομένου παρὰ τῇ γυναικὶ δειπνεῖν, καὶ μεταπεμπομένου τὰς μερίδας, οὐκ ἔπεμψαν οἱ πολέμαρχοι. Τοῦ δὲ μεθ' ἡμέραν ὑπ' ὀργῆς μὴ θύσαντος, ἣν ἔδει, θυσίαν, ἐζημίωσαν αὐτόν. Εἰς δὲ τὰ συσσίτια καὶ παῖδες ἐφοίτων, ὥσπερ εἰς διδασκαλεῖα σωφροσύνης ἀγόμενοι, καὶ λόγων ἠκροῶντο πολιτικῶν, καὶ παιδευτὰς ἐλευθερίας ἑώρων, αὐτοί τε παίζειν ἐθίζοντο καὶ σκώπτειν ἄνευ βωμολοχίας, καὶ σκωπτόμενοι μὴ δυσχεραίνειν. Σφόδρα γὰρ ἐδόκει καὶ τοῦτο Λακωνικὸν εἶναι, σκώμματος ἀνέχεσθαι· μὴ φέροντα δ' ἐξῆν παραιτεῖσθαι, καὶ ὁ σκώπτων πέπαυτο. Τῶν δ' εἰσιόντων ἔκτοσθεν δείξας ὁ πρεσβύτατος τὰς θύρας, « Διὰ τούτων (φησὶν) ἔξω λόγος οὐκ ἐκπορεύεται ». Δοκιμάζεσθαι δὲ τὸν βουλόμενον τοῦ συσσιτίου μετασχεῖν, οὕτω φασί. Λαβὼν τῶν συσσίτων ἕκαστος ἀπομαγδαλίαν εἰς τὴν χεῖρα, τοῦ διακόνου φέροντος ἀγγεῖον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἔβαλλε σιωπῇ καθάπερ ψῆφον· ὁ μὲν δοκιμάζων, ἁπλῶς, ὁ δ' ἐκκρίνων, σφόδρα τῇ χειρὶ πιέσας. Ἡ γὰρ πεπιεσμένη τῆς τετρημένης ἔχει δύναμιν. Κἂν μίαν εὕρωσι τοιαύτην, οὐ προσδέχονται τὸν ἐπεισιόντα, βουλόμενοι πάντας ἡδομένους ἀλλήλοις συνεῖναι. Τὸν δὲ οὕτως ἀποδοκιμασθέντα Κεκαδδεῖσθαι λέγουσι· κάδδος γὰρ καλεῖται τὸ ἀγγεῖον, εἰς ὃ τὰς ἀπομαγδαλίας ἐμβάλλουσι. Τῶν δὲ ὄψων εὐδοκίμει μάλιστα παρ' αὐτοῖς ὁ μέλας ζωμὸς, ὥστε μηδὲ κρεαδίου δεῖσθαι τοὺς πρεσβυτέρους, ἀλλὰ παραχωρεῖν τοῖς νεανίσκοις, αὐτοὺς δὲ τοῦ ζωμοῦ κατατεταγμένους ἐσθίειν. Λέγεται δέ τινα τῶν Ποντικῶν βασιλέων, ἕνεκα τοῦ ζωμοῦ

καὶ πρίασθαι Λακωνικὸν μάγειρον, εἶτα γευσάμενον δυσχεραίνειν καὶ τὸν μάγειρον εἰπεῖν· « Ὦ βασιλεῦ, τοῦτον δεῖ τὸν ζωμὸν ἐν τῷ Εὐρώτᾳ λελουμένους ἐποψᾶσθαι ». Πιόντες δὲ μετρίως, ἀπίασι δίχα λαμπάδος. Οὐ γὰρ ἔξεστι πρὸς φῶς βαδίζειν, οὔτε ταύτην οὔτε ἄλλην ὁδὸν, ὅπως ἐθίζωνται σκότους καὶ νυκτὸς εὐθαρσῶς καὶ ἀδεῶς ὁδεύειν. Τὰ μὲν οὖν συσσίτια τοιαύτην ἔχει τάξιν.

ΙΓ. Νόμους δὲ γεγραμμένους ὁ Λυκοῦργος οὐκ ἔθηκεν, ἀλλὰ [καὶ] μία τῶν καλουμένων ῥητρῶν ἔστιν αὕτη. Τὰ μὲν οὖν κυριώτατα καὶ μέγιστα πρὸς εὐδαιμονίαν πόλεως καὶ ἀρετὴν, ἐν τοῖς ἤθεσιν ὤρετο καὶ ταῖς ἀγωγαῖς τῶν πολιτῶν ἐγκατεστοιχειωμένα μένειν ἀκίνητα, καὶ βέβαια, ἔχοντα τὴν προαίρεσιν δεσμὸν ἰσχυρότερον τῆς ἀνάγκης, ἣν ἡ παίδευσις ἐμποιεῖ τοῖς νέοις, νομοθέτου διάθεσιν ἀπεργαζομένη περὶ ἕκαστον αὐτῶν. Τὰ δὲ μικρὰ καὶ χρηματικὰ συμβόλαια, καὶ μεταπίπτοντα ταῖς χρείαις ἄλλοτε ἄλλως, βέλτιον ἦν μὴ καταλαμβάνειν ἐγγράφοις ἀνάγκαις, μηδ' ἀκινήτοις ἔθεσιν, ἀλλ' ἐᾷν ἐπὶ τῶν καιρῶν προσθέσεις λαμβάνοντα καὶ ἀφαιρέσεις, ἃς ἂν οἱ πεπαιδευμένοι δοκιμάσωσι. Τὸ γὰρ ὅλον καὶ πᾶν τῆς νομοθεσίας ἔργον εἰς τὴν παιδείαν ἀνῆψε. Μία μεν οὖν τῶν ῥητρῶν ἦν, ὥσπερ εἴρηται μὴ χρῆσθαι νόμοις ἐγγράφοις. Ἑτέρα δὲ πάλιν κατὰ τῆς πολυτελείας, ὅπως οἰκία πᾶσα τὴν μὲν ὀροφὴν ἀπὸ πελέκεως εἰργασμένην ἔχῃ, τὰς δὲ θύρας ἀπὸ πρίονος μόνου, καὶ μηδενὸς τῶν ἄλλων ἐργαλείων. Ὅπερ γὰρ ὕστερον Ἐπαμινώνδαν εἰπεῖν λέγουσιν ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ τραπέζης, ὡς « Τὸ τοιοῦτον ἄριστον οὐ χωρεῖ προδοσίαν », τοῦτο πρῶτος ἐνόησε Λυκοῦργος, ὡς οἰκία τοιαύτη τρυφὴν οὐ χωρεῖ καὶ πολυτέλειαν· οὐδ' ἔστιν οὐδεὶς οὕτως ἀπειρόκαλος καὶ ἀνόητος, ὡς' εἰς οἰκίαν ἀφελῆ καὶ δημοτικὴν εἰσφέρειν κλίνας ἀργυρόποδας καὶ στρωμνὰς ἁλουργεῖς, καὶ χρυσᾶς κύλικας, καὶ τὴν τούτοις ἑπομένην πολυτέλειαν. Ἀλλ' ἀνάγκη συναρμόζεσθαι καὶ συνεξομοιοῦσθαι τῇ μὲν οἰκίᾳ τὴν κλίνην, τῇ δὲ κλίνῃ τὴν ἐσθῆ-

τα, ταύτῃ δὲ τὴν ἄλλην χορηγίαν καὶ κατασκευήν. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς συνηθείας φασὶ καὶ Λεωτυχίδην τὸν πρεσβύτερον, ἐν Κορίνθῳ δειπνοῦντα, καὶ θεασάμενον τῆς σέγης τοῦ οἴκου τὴν κατασκευὴν πολυτελῆ καὶ φατνωματικὴν, ἐρωτῆσαι τὸν ξένον, εἰ τετράγωνα παρ' αὐτοῖς τὰ ξύλα φύεται. Τρίτην δὲ ῥήτραν διαμνημονεύουσι τοῦ Λυκούργου, τὴν κωλύουσαν ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς πολεμίους στρατεύειν, ἵνα μὴ πολλάκις ἀμύνεσθαι συνεθιζόμενοι, πολεμικοὶ γένωνται. Καὶ τοῦτό γε μάλιστα κατηγοροῦσιν Ἀγησιλάου τοῦ βασιλέως ὕστερον, ὡς ταῖς συνεχέσι καὶ πυκναῖς εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβολαῖς καὶ στρατείαις τοὺς Θηβαίους ἀντιπάλους τοῖς Λακεδαιμονίοις κατασκευάσαντος. Διὸ καὶ τετρωμένον αὐτὸν ἰδὼν Ἀνταλκίδας, « Καλὰ, ἔφη, τὰ διδασκάλια παρὰ Θηβαίων ἀπολαμβάνεις, μὴ βουλόμενος αὐτούς, μηδ' εἰδότας, μάχεσθαι διδάξας ». Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα νομοθετήματα ῥήτρας ὠνόμασεν, ὡς παρὰ τοῦ Θεοῦ νομιζόμενα καὶ χρησμοὺς ὄντα.

ΙΔ. Τῆς δὲ παιδείας, ἣν μέγιστον ἡγεῖτο τοῦ νομοθέτου καὶ κάλλιστον ἔργον εἶναι, πόρρωθεν ἀρχόμενος, εὐθὺς ἐπεσκόπει τὰ περὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς γενέσεις. Οὐ γὰρ, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, ἐπιχειρήσας σωφρονίζειν τὰς γυναῖκας, ἐπαύσατο, μὴ κρατῶν τῆς πολλῆς ἀνέσεως καὶ γυναικοκρατείας, διὰ τὰς πολλὰς στρατείας τῶν ἀνδρῶν, ἐν αἷς ἠναγκάζοντο κυρίας ἀπολείπειν ἐκείνας, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον τοῦ προσήκοντος αὐτὰς ἐθεράπευον, καὶ δεσποίνας προσηγόρευον· ἀλλὰ καὶ τούτων τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο. Τὰ μέν γε σώματα τῶν παρθένων δρόμοις καὶ πάλαις καὶ βολαῖς δίσκων καὶ ἀκοντίων διεπόνησεν, ὡς ἥ τε τῶν γεννωμένων ῥίζωσις ἰσχυρὰν ἐν ἰσχυροῖς σώμασιν ἀρχὴν λαβοῦσα βλασάνοι βέλτιον, αὐταί τε, μετὰ ῥώμης τοὺς τόκους ὑπομένουσαι, καλῶς ἅμα καὶ ῥᾳδίως ἀγωνίζοιντο πρὸς τὰς ὠδῖνας. Ἁφελὼν δὲ θρύψιν καὶ σκιατροφίαν καὶ θηλύτητα πᾶσαν, οὐδὲν ἧττον εἴθισε τῶν κόρων τὰς κόρας γυμνάς τε πομπεύειν, καὶ πρὸς ἱεροῖς

τισιν ὀρχεῖσθαι καὶ ᾄδειν, τῶν νέων παρόντων καὶ θεωμένων. Ἔστι δὲ ὅτε καὶ σκώμματα λέγουσαι πρὸς ἕκαστον εὐχρήστως ἐπελαμβάνοντο τῶν ἁμαρτανομένων· καὶ πάλιν εἰς τοὺς ἀξίους αὐτῶν ἐγκώμια μετ' ᾠδῆς πεποιημένα διεξιοῦσαι, φιλοτιμίαν πολλὴν καὶ ζῆλον ἐνεποίουν τοῖς νεανίσκοις. Ὁ γὰρ ἐγκωμιασθεὶς ἐπ' ἀνδραγαθίαις καὶ κλεινὸς ἐν ταῖς παρθένοις γεγονὼς ἀπῄει μεγαλυνόμενος ὑπὸ τῶν ἐπαίνων· αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς καὶ σκωμμάτων δήξεις οὐδὲν ἀμβλύτεραι τῶν μετὰ σπουδῆς νουθετημάτων ἦσαν· ἅτε δὴ πρὸς τὴν θέαν, ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις πολίταις, καὶ τῶν βασιλέων καὶ τῶν γερόντων συμπορευομένων. Ἡ δὲ γύμνωσις τῶν παρθένων οὐδὲν αἰσχρὸν εἶχεν, αἰδοῦς μὲν παρούσης, ἀκρασίας δ' ἀπούσης· ἀλλ' ἐθισμὸν ἀφελῆ καὶ ζῆλον εὐεξίας ἐνειργάζετο, καὶ φρονήματος τὸ θῆλυ παρέγευεν οὐκ ἀγεννοῦς, ὡς μηδὲν ἧττον αὐτῷ καὶ ἀρετῆς καὶ φιλοτιμίας μετουσίαν οὖσαν. Ὅθεν αὐταῖς καὶ λέγειν ἐπῆλθε καὶ φρονεῖν, οἷα καὶ περὶ Γοργοῦς ἱστόρηται τῆς Λεωνίδου γυναικός. Εἰπούσης γάρ τινος, ὡς ἔοικε, ξένης πρὸς αὐτήν, ὡς « Μόναι τῶν ἀνδρῶν ἄρχετε ὑμεῖς αἱ Λάκαιναι· Μόναι γάρ, ἔφη, τίκτομεν ἄνδρας ».

ΙΕ. Ἦν μὲν οὖν καὶ ταῦτα παρορμητικὰ πρὸς γάμον· λέγω δὲ τὰς πομπὰς τῶν παρθένων, καὶ τὰς ἀποδύσεις, καὶ τοὺς ἀγῶνας ἐν ὄψει τῶν νέων, ἀγομένων οὐ γεωμετρικαῖς, ἀλλ' ἐρωτικαῖς, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, ἀνάγκαις· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀτιμίαν τινὰ προσέθηκε τοῖς ἀγάμοις. Εἴργοντο γὰρ ἐν ταῖς γυμνοπαιδιαῖς τῆς θέας· τοῦ δὲ χειμῶνος οἱ μὲν ἄρχοντες αὐτοὺς ἐκέλευον ἐν κύκλῳ γυμνοὺς περιιέναι τὴν ἀγοράν, οἱ δὲ περιιόντες ᾖδον εἰς αὐτοὺς ᾠδήν τινα πεποιημένην, ὡς δίκαια πάσχοιεν, ὅτι τοῖς νόμοις ἀπειθοῦσι· τιμῆς δὲ καὶ θεραπείας, ἣν νέοι πρεσβυτέροις παρεῖχον, ἐστέροντο. Ὅθεν καὶ τὸ πρὸς Δερκυλλίδαν ῥηθὲν οὐδεὶς ἐμέμψατο, καίπερ εὐδόκιμον ὄντα στρατηγόν. Ἐπιόντι γὰρ τῶν νεωτέρων τις οὐχ ὑπῆξεν αὐτῷ, εἰπών, « Οὐδὲ γὰρ ἐμοὶ σὺ τὸν ὑπείξοντα

γεγέννηκας. » Ἐγάμουν δὲ δι' ἁρπαγῆς, οὐ μικρὰς, οὐδ' ἀώρους πρὸς γάμον, ἀλλὰ καὶ ἀκμαζούσας καὶ πεπείρους. Τὴν δὲ ἁρπασθεῖσαν ἡ νυμφεύτρια καλουμένη παραλαβοῦσα, τὴν μὲν κεφαλὴν ἐν χρῷ περιέκειρεν, ἱματίῳ δὲ ἀνδρείῳ καὶ ὑποδήμασιν ἐνσκευάσασα, κατέκλινεν ἐπὶ στιβάδα μόνην ἄνευ φωτός. Ὁ δὲ νυμφίος, οὐ μεθύων, οὐδὲ θρυπτόμενος, ἀλλὰ νήφων, ὥσπερ ἀεὶ, δεδειπνηκὼς ἐν τοῖς φιδιτίοις, παρεισελθὼν ἔλυε τὴν ζώνην, καὶ μετήνεγκεν ἀράμενος ἐπὶ τὴν κλίνην. Συνδιατρίψας δὲ χρόνον οὐ πολὺν, ἀπήει κοσμίως, οὗπερ εἰώθει τὸ πρότερον, καθευδήσων μετὰ τῶν ἄλλων νέων. Καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἔπραττε, τοῖς μὲν ἡλικιώταις συνδιημερεύων καὶ συναναπαυόμενος, πρὸς δὲ τὴν νύμφην μετ' εὐλαβείας φοιτῶν, αἰσχυνόμενος καὶ δεδοικὼς, μή τις αἴσθοιτο τῶν ἔνδον· ἅμα καὶ τῆς νύμφης ἐπιτεχνωμένης καὶ συνευπορούσης, ὅπως ἂν ἐν καιρῷ καὶ λανθάνοντες ἀλλήλοις συμπορεύοιντο. Καὶ τοῦτο ἔπραττον οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλ' ὥστε καὶ παῖδας γενέσθαι ἐνίοις, πρὶν ἐς ἡμέραν θεάσασθαι τὰς αὑτῶν γυναῖκας. Ἡ δὲ τοιαύτη σύνοδος, οὐ μόνον ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης ἄσκησις ἦν, ἀλλὰ τοῖς τε σώμασι γονίμους, καὶ τῷ φιλεῖν ἀεὶ καινοὺς καὶ προσφάτους ἦγεν ἐπὶ τὴν κοινωνίαν, οὐδὲ διακορεῖς, οὐδ' ἐξιτήλους ταῖς ἀνέδην κοινωνίαις, ἀλλ' ἀεί τι λείψανον καὶ ὑπέκκαυμα πόθου καὶ χάριτος ἐναπολείποντας ἀλλήλοις. Τοσαύτην δὲ τοῖς γάμοις ἐπισήσας αἰδῶ καὶ τάξιν, οὐδὲν ἧττον ἐξέβαλε τὴν κενὴν καὶ γυναικώδη ζηλοτυπίαν, ἐν καλῷ καταστήσας, ὕβριν μὲν καὶ ἀταξίαν πᾶσαν εἴργειν ἀπὸ τοῦ γάμου, παίδων δὲ καὶ τεκνώσεως κοινωνίαν [εἶναι] τοῖς ἀξίοις, καταγελῶν τῶν, ὡς ἄμικτα καὶ ἀκοινώνητα, ταῦτα μετιόντων σφαγαῖς καὶ πολέμοις. Ἐξῆν μὲν γὰρ ἀνδρὶ πρεσβυτέρῳ νέας γυναικὸς, εἰ δή τινα τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀσπάσαιτο νέων καὶ δοκιμάσειεν, εἰσαγαγεῖν παρ' αὐτὴν, καὶ πλήσαντα γενναίου σπέρματος, ἴδιον αὐτοῦ ποιήσασθαι τὸ γεννηθέν. Ἐξῆν δὲ πάλιν ἀνδρὶ χρηστῷ,

τῶν εὐτέκνων τινὰ καὶ σωφρόνων θαυμάσαντι γυναικῶν ἑτέρῳ γεγαμημένην, πεῖσαι τὸν ἄνδρα συνελθεῖν, ὥσπερ ἐν χώρᾳ καλλικάρπῳ φυτεύοντα καὶ ποιούμενον παῖδας ἀγαθοὺς, ἀγαθῶν ὁμαίμους καὶ συγγενεῖς ἐσομένους. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἰδίους ἡγεῖτο τῶν πατέρων τοὺς παῖδας, ἀλλὰ κοινοὺς τῆς πόλεως, ὁ Λυκοῦργος. Ὅθεν οὐκ ἐκ τῶν τυχόντων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀρίστων ἐβούλετο γεγονότας εἶναι τοὺς πολίτας. Ἔπειτα πολλὴν ἀβελτηρίαν καὶ τύφον ἐνεώρα τοῖς περὶ ταῦτα τῶν ἄλλων νομοθετήμασιν· οἱ κύνας μὲν καὶ ἵππους ὑπὸ τοῖς κρατίστοις τῶν ὀχείων βιβάζουσι, χάριτι πείθοντες, ἢ μισθῷ, τοὺς κυρίους· τὰς δὲ γυναῖκας ἐγκλείσάμενοι φρουροῦσιν, ἐξ αὐτῶν μόνων τίκτειν ἀξιοῦντες, κἂν ἄφρονες ὦσι, κἂν παρήλικες, κἂν νοσώδεις· ὡς οὐχὶ πρώτοις τοῖς κεκτημένοις καὶ τρέφουσι τῶν παίδων γινομένων πονηρῶν, ἐὰν ἐκ πονηρῶν γένωνται, καὶ τοὐναντίον χρηστῶν, ἂν τοιαύτης τύχωτι γενέσεως. Ταῦτα δὲ, οὕτως πραττόμενα φυσικῶς καὶ πολιτικῶς τότε, τοσοῦτον ἀπεῖχε τῆς ὕστερον λεγομένης γενέσθαι περὶ τὰς γυναῖκας εὐχερείας, ὥστε ὅλως ἄπιστον εἶναι τὸ τῆς μοιχείας παρ' αὐτοῖς. Καὶ λόγος ἀπομνημονεύεται Γεράδα τινὸς Σπαρτιάτου τῶν σφόδρα παλαιῶν, ὃς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ξένου, τί πάσχουσιν οἱ μοιχοὶ παρ' αὐτοῖς, εἶπεν· « Ὦ ξένε, οὐδεὶς γίνεται μοιχὸς παρ' ἡμῖν ». Ἐκείνου δὲ ὑπολαβόντος, Ἐὰν δ' οὖν γένηται; « Ταῦρον, ἔφη ὁ Γεράδας, ἐκτίνει μέγαν, ὃς ὑπερκύψας τὸ Ταΰγετον ἀπὸ τοῦ Εὐρώπα πίεται ». Θαυμάσαντος δ' ἐκείνου καὶ φήσαντος· Πῶς δ' ἂν γένοιτο βοῦς τηλικοῦτος; Γελάσας ὁ Γεράδας. « Πῶς δ' ἄν, ἔφη, ἐν Σπάρτῃ μοιχὸς γένοιτο; » Ταῦτα μὲν οὖν ἱστόρηται περὶ τῶν γάμων.

ΙϚ. Τὸ δὲ γεννηθὲν οὐκ ἦν κύριος ὁ γεννήσας τρέφειν, ἀλλ' ἔφερε λαβὼν εἰς τόπον τινὰ λέσχην καλούμενον· ἐν ᾧ καθήμενοι τῶν φυλετῶν οἱ πρεσβύτατοι, καταμαθόντες τὸ παιδάριον, εἰ μὲν εὐπαγὲς εἴη καὶ ῥωμαλέον, τρέφειν ἐκέλευον, κλῆρον αὐτῷ τῶν ἐννακισχιλίων προσνείμαντες· εἰ δὲ ἀγεννὲς καὶ ἄμορφον, ἀπέ-

πεμπον εἰς τὰς λεγομένας Ἀποθέτας, παρὰ Ταΰγετον, βαραθρώδη τόπον, ὡς οὔτε αὐτῷ ζῆν ἄμεινον, οὔτε τῇ πόλει, τὸ μὴ καλῶς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πρὸς εὐεξίαν καὶ ῥώμην πεφυκός. Ὅθεν οὐδὲ ὕδατι τὰ βρέφη, ἀλλ' οἴνῳ περιέλουον αἱ γυναῖκες, βάσανόν τινα ποιούμεναι τῆς κράσεως αὐτῶν. Λέγεται γὰρ ἐξίσασθαι τὰ ἐπιληπτικὰ καὶ νοσώδη πρὸς τὸν ἄκρατον ἀποσφακελίζοντα· τὰ δ' ὑγιεινὰ μᾶλλον σομοῦσθαι καὶ κρατύνεσθαι τὴν ἕξιν. Ἦν δὲ [καὶ] περὶ τὰς τροφὰς ἐπιμέλειά τις μετὰ τέχνης, ὡς' ἄνευ σπαργάνων ἐκτρεφούσας τὰ βρέφη, τοῖς μέλεσι καὶ τοῖς εἴδεσιν ἐλευθέρια ποιεῖν, ἔτι δὲ εὔκολα ταῖς διαίταις, καὶ ἄσικχα, καὶ ἀθαμβῆ σκότου, καὶ πρὸς ἐρημίαν ἄφοβα, καὶ ἄπειρα δυσκολίας ἀγεννοῦς καὶ κλαυθμυρισμῶν. Διὸ καὶ τῶν ἔξωθεν ἔνιοι τοῖς τέκνοις Λακωνικὰς ἐωνοῦντο τιτθάς· καὶ τήν γε τὸν Ἀθηναῖον Ἀλκιβιάδην τιτθεύσασαν Ἀμύκλαν ἰσορροῦσι γεγονέναι Λάκαιναν. Ἀλλὰ τούτῳ μὲν, ὡς Πλάτων φησὶ, Ζώπυρον ἐπέσησε παιδαγωγὸν Περικλῆς, οὐδέν τι τῶν ἄλλων διαφέροντα δούλων· τῶν δὲ Σπαρτιατῶν [τοὺς] παῖδας οὐκ ἐπ' ὠνητοῖς, οὐδὲ μισθίοις ἐποιήσατο παιδαγωγοῖς ὁ Λυκοῦργος, οὐδ' ἐξῆν ἑκάστῳ τρέφειν, οὐδὲ παιδεύειν, ὡς ἐβούλετο, τὸν υἱὸν, ἀλλὰ πάντας εὐθὺς ἑπταετεῖς γενομένους παραλαμβάνων αὐτὸς, εἰς ἀγέλας κατελόχιζε, καὶ συννόμους ποιῶν καὶ συντρόφους, μετ' ἀλλήλων εἴθιζε συμπαίζειν καὶ συσχολάζειν. Ἄρχοντα δ' αὐτῆς παρίστατο, τῆς ἀγέλης τὸν τῷ φρονεῖν διαφέροντα, καὶ θυμοειδέστατον ἐν τῷ μάχεσθαι· καὶ πρὸς τοῦτον ἀφεώρων, καὶ προστάττοντος ἠκροῶντο, καὶ κολάζοντος ἐκαρτέρουν, ὥστε τὴν παιδείαν εἶναι μελέτην εὐπειθείας. Ἐπεσκόπουν δὲ οἱ πρεσβύτεροι παίζοντας αὐτοὺς, καὶ τὰ πολλὰ μάχας τινὰς ἐμβάλλοντες ἀεὶ καὶ φιλονεικίας, οὐ παρέργως κατεμάνθανον, ὁποῖός ἐστι τὴν φύσιν ἕκαστος αὐτῶν πρὸς τὸ τολμᾷν, καὶ μὴ φυγομαχεῖν ἐν ταῖς ἁμίλλαις. Γράμματα μὲν οὖν ἕνεκα τῆς χρείας ἐμάνθανον· ἡ δὲ ἄλλη πᾶσα παιδεία πρὸς τὸ ἄρχεσθαι καλῶς

ἐγίνετο, καὶ καρτερεῖν πονοῦντα, καὶ νικᾶν μαχόμενον. Δι' ὃ καὶ τῆς ἡλικίας προερχομένης ἐπέτεινον αὐτῶν τὴν ἄσκησιν, ἐν χρῷ τε κείροντες, καὶ βαδίζειν ἀνυποδύτους, παίζειν τε γυμνοὺς ὡς τὰ πολλὰ συνεθίζοντες. Γενόμενοι δὲ δωδεκαετεῖς, ἄνευ χιτῶνος ἤδη διετέλουν, ἓν ἱμάτιον εἰς τὸν ἐνιαυτὸν λαμβάνοντες, αὐχμηροὶ τὰ σώματα, καὶ λουτρῶν καὶ ἀλειμμάτων ἄπειροι· πλὴν ὀλίγας ἡμέρας τινὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς τοιαύτης φιλανθρωπίας μετεῖχον. Ἐκάθευδον δὲ ὁμοῦ κατ' ἴλην καὶ ἀγέλην, ἐπὶ σιβάδων, ἃς αὐτοὶ συνεφόρουν, τοῦ παρὰ τὸν Εὐρώταν πεφυκότος καλάμου τὰ ἄκρα ταῖς χερσὶν ἄνευ σιδήρου κατακλάσαντες. Ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τοὺς λεγομένους λυκοφάνους ὑπεβάλλοντο, καὶ κατεμίγνυσαν ταῖς σιβάσι, θερμαντικὸν ἔχειν τι τῆς ὕλης δοκούσης.

IZ. Ἤδη δὲ τοῖς τηλικούτοις ἐρασταὶ τῶν εὐδοκίμων νέων συνανεστρέφοντο, καὶ προσεῖχον οἱ πρεσβύτεροι μᾶλλον, ἐπιφοιτῶντες εἰς τὰ γυμνάσια, καὶ μαχομένοις καὶ σκώπτουσιν ἀλλήλους παρατυγχάνοντες, οὐ παρέργως, ἀλλὰ τρόπον τινὰ πάντες οἰόμενοι πάντων καὶ πατέρες εἶναι καὶ παιδαγωγοὶ καὶ ἄρχοντες· ὥσε μήτε καιρὸν ἀπολείπεσθαι, μήτε χωρίον ἔρημον τοῦ νουθετοῦντος τὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ κολάζοντος. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παιδονόμος ἐκ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐτάττετο· καὶ κατ' ἀγέλας αὐτοὶ προῖσαντο τῶν λεγομένων Εἰρένων ἀεὶ τὸν σωφρονέστατον καὶ μαχιμώτατον. Εἴρενας δὲ καλοῦσι, τοὺς ἔτος ἤδη δεύτερον ἐκ παίδων γεγονότας· Μελλείρενας δὲ, τῶν παίδων τοὺς πρεσβυτάτους. Οὗτος ἦν ὁ Εἴρην, εἴκοσιν ἔτη γεγονὼς, ἄρχει τε τῶν ὑποτεταγμένων ἐν ταῖς μάχαις, καὶ κατ' οἶκον ὑπηρέταις χρῆται πρὸς τὸ δεῖπνον. Ἐπιτάσσει δὲ τοῖς μὲν ἁδροῖς, ξύλα φέρειν, τοῖς δὲ μικροτέροις, λάχανα. Καὶ φέρουσι κλέπτοντες, οἱ μὲν, ἐπὶ τοὺς κήπους βαδίζοντες, οἱ δὲ, εἰς τὰ τῶν ἀνδρῶν συσσίτια παρεισρέοντες εὖ μάλα πανούργως καὶ πεφυλαγμένως· ἂν δ' ἁλῷ, πολλὰς λαμβάνει πληγὰς τῇ μάστιγι, ῥαθύμως

δοκῶν κλέπτειν καὶ ἀτέχνως. Κλέπτουσι δὲ καὶ τῶν σιτίων ὅ τι ἂν δύνωνται, μανθάνοντες εὐφυῶς ἐπιτίθεσθαι τοῖς καθεύδουσιν, ἢ ῥᾳθύμως φυλάσσουσι. Τῷ δὲ ἁλόντι ζημία πληγαὶ καὶ τὸ πεινῆν. Γλίσχρον γὰρ αὐτοῖς ἐστι δεῖπνον, ὅπως δι' αὐτῶν ἀμυνόμενοι τὴν ἔνδειαν, ἀναγκάζωνται τολμᾶν καὶ πανουργεῖν. Καὶ τοῦτο μὲν, ἔργον τῆς ὀλιγοσιτίας· πάρεργον δέ φασι τὴν τῶν σωμάτων αὔξησιν. Φέρεται γὰρ εἰς μῆκος, ὅταν τὸ πνεῦμα μὴ πολλὴν σχῇ διατριβὴν καὶ ἀσχολίαν ὑπὸ πλήθους τροφῆς εἰς βάθος καὶ πλάτος πιεζόμενον, ἀλλ' ἄνω βαδίζῃ διὰ κουφότητα, τοῦ σώματος ἐκλύτως καὶ ῥᾳδίως ἐπιδιδόντος. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ καλοὺς δοκεῖ ποιεῖν· αἱ γὰρ ἰσχναὶ καὶ διάκενοι μᾶλλον ἕξεις ὑπακούουσι πρὸς τὴν διάρθρωσιν· αἱ δ' ὀγκώδεις καὶ πολύτροφοι, διὰ βάρος ἀντιβαίνουσιν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ τῶν ἐν τῷ κύειν καθαιρομένων γυναικῶν ἰσχνὰ μὲν, εὐειδῆ δὲ καὶ γλαφυρὰ γίνεται τὰ βρέφη, διὰ τὴν ἐλαφρότητα τῆς ὕλης κρατουμένης μᾶλλον ὑπὸ τοῦ τυποῦντος. Ἀλλὰ γὰρ ἡ μὲν αἰτία τοῦ συμβαίνοντος ἐν μέσῳ προκείσθω σκοπεῖν.

ΙΗ. Οὕτω δὲ κλέπτουσι πεφροντισμένως οἱ παῖδες, ὥστε λέγεταί τις ἤδη σκύμνον ἀλώπεκος κεκλοφὼς, καὶ τῷ τριβωνίῳ περισέλλων, σπαρασσόμενος ὑπὸ τοῦ θηρίου τὴν γαστέρα τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς ὀδοῦσιν, ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν ἐγκαρτερῶν ἀποθανεῖν. Καὶ τοῦτο μὲν οὐδ' ἀπὸ τῶν νῦν ἐφήβων ἄπιστόν ἐστιν, ὧν πολλοὺς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθίας ἑωράκαμεν ἐναποθνήσκοντας ταῖς πληγαῖς. Δειπνήσας δὲ ὁ Εἵρην κατακείμενος, τῷ μὲν ᾄσαι προσέταξε τῶν παίδων, τῷ δὲ ἐρώτημά τι προῦβαλε, πεφροντισμένης δεόμενον ἀποκρίσεως· οἷον, Ὅστις ἄριστος ἐν τοῖς ἀνδράσιν, ἢ Ποία τις ἡ τοῦδε πρᾶξις; Ἐκ τούτου δὲ καὶ κρίνειν τὰ καλὰ καὶ πολυπραγμονεῖν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰθίζοντο περὶ τῶν πολιτῶν. Τὸ γὰρ, ἐρωτηθέντα, Τίς πολίτης ἀγαθὸς, ἢ Τίς οὐκ εὐδόκιμος, ἀπορεῖν τοῦ ἀποκρίνασθαι, νωθρᾶς ἐποιοῦντο καὶ πρὸς ἀρετὴν ἀφιλοτίμου

ψυχῆς σημεῖον. Ἔδει δὲ τὴν ἀπόκρισιν καὶ μετ' αἰτίας εἶναι καὶ ἀποδείξεως εἰς βραχύν τινα συνηγμένης λόγον καὶ σύντομον· ὁ δὲ πλημμελῶς ἀποκρινόμενος ἐκολάζετο, δῆγμα λαμβάνων ὑπὸ Εἴρενος εἰς τὸν ἀντίχειρα. Πολλάκις δὲ καὶ πρεσβυτέρων παρόντων καὶ ἀρχόντων, ὁ Εἴρην ἐκόλαζε τοὺς παῖδας, ἀπόδειξιν διδοὺς, εἰ μετὰ λόγου, καὶ ὡς δεῖ, κολάζει. Καὶ κολάζων μὲν, οὐκ ἐκωλύετο· τῶν δὲ παίδων ἀπελθόντων, εὐθύνας ὑπεῖχεν, εἰ τραχύτερον τοῦ δέοντος ἐπετίμησεν, ἢ τοὐναντίον ἐκλελυμένως καὶ ἀτόνως. Ἐκοινώνουν δ' οἱ ἐρασταὶ τοῖς παισὶ τῆς δόξης ἐπ' ἀμφότερα· καὶ λέγεταί ποτε παιδὸς ἐν τῷ μάχεσθαι φωνὴν ἀγεννῆ προεμένου, ζημιωθῆναι τὸν ἐραστὴν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. Οὕτω δὲ τοῦ ἐρᾶν ἐγκεκριμένου παρ' αὐτοῖς, ὥσε καὶ τῶν παρθένων ἐρᾶν τὰς καλὰς καὶ ἀγαθὰς γυναῖκας, τὸ ἀντερᾶν οὐκ ἦν· ἀλλὰ μᾶλλον ἀρχὴν ἐποιοῦντο φιλίας πρὸς ἀλλήλους οἱ τῶν αὐτῶν ἐρασθέντες, καὶ διετέλουν κοινῇ σπουδάζοντες, ὅπως ἄριστον ἀπεργάσαιντο τὸν ἐρώμενον.

ΙΘ. Ἐδίδασκον δὲ τοὺς παῖδας καὶ λόγῳ χρῆσθαι πικρίαν ἔχοντι μεμιγμένην χάριτι, καὶ πολλὴν ἀπὸ βραχείας λέξεως ἀναθεώρησιν. Τὸ μὲν γὰρ σιδηροῦν νόμισμα μικρὰν ἔχειν ἐποίησεν ἀπὸ πολλοῦ σαθμοῦ δύναμιν ὁ Λυκοῦργος, ὡς εἴρηται. Τὸ δὲ τοῦ λόγου νόμισμα τοὐναντίον, ἀπ' εὐτελοῦς καὶ ὀλίγης λέξεως, εἰς πολλὴν καὶ περιττὴν κατεσκεύασε διάνοιαν, τῇ πολλῇ σιωπῇ τοὺς παῖδας ἀποφθεγματικοὺς καὶ πεπαιδευμένους πρὸς τὰς ἀποκρίσεις μηχανώμενος. Ὡς γὰρ τὸ σπέρμα τῶν πρὸς τὰς συνουσίας ἀκολάστων ἄγονον ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἄκαρπόν ἐστιν, οὕτως ἡ πρὸς τὸ λαλεῖν ἀκρασία κενὸν τὸν λόγον ποιεῖ καὶ ἀνόητον. Ἄγις μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, σκώπτοντος Ἀττικοῦ τινος τὰς Λακωνικὰς μαχαίρας εἰς τὴν μικρότητα, καὶ λέγοντος, ὅτι ῥᾳδίως αὐτὰς οἱ θαυματοποιοὶ καταπίνουσιν ἐν τοῖς θεάτροις, « Καὶ μὴν μάλιστα (εἶπεν) ἡμεῖς ἐφικνούμεθα τοῖς ἐγχειριδίοις τῶν πολεμίων ».

Ἐγὼ δὲ καὶ τὸν λόγον ὁρῶ τὸν Λακωνικὸν, βραχὺν μὲν εἶναι δοκοῦντα, μάλιστα δὲ τῶν πραγμάτων ἐφικνούμενον, καὶ τῆς διανοίας ἁπτόμενον τῶν ἀκροωμένων. Καὶ γὰρ ὁ Λυκοῦργος αὐτὸς βραχυλόγος τις ἔοικε γενέσθαι καὶ ἀποφθεγματικὸς, εἰ δεῖ τεκμαίρεσθαι τοῖς ἀπομνημονεύμασιν· οἷόν ἐστι τὸ περὶ τῆς πολιτείας, πρὸς τὸν ἀξιοῦντα ποιεῖν δημοκρατίαν ἐν τῇ πόλει· « Σὺ γὰρ (ἔφη) πρῶτος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν »· Καὶ τὸ περὶ τῶν θυσιῶν, πρὸς τὸν πυθόμενον, Διὰ τί μικρὰς οὕτω καὶ εὐτελεῖς ἔταξεν· « Ἵνα μή ποτε (ἔφη) τιμῶντες τὸ θεῖον διαλίπωμεν ». Καὶ τὸ περὶ τῶν ἀθλημάτων, ταῦτα μόνα μὴ κωλύσαντος ἀγωνίζεσθαι τοὺς πολίτας, ἐν οἷς χεὶρ οὐκ ἀνατείνεται. Φέρονται δ' αὐτοῦ καὶ δι' ἐπιστολῶν ἀποκρίσεις τοιαῦται πρὸς τοὺς πολίτας. Πῶς ἂν πολεμίων ἔφοδον ἀλεξοίμεθα; « Ἂν πτωχοὶ μένητε, καὶ μὴ μέσδω ἄτερος θατέρω ἐρατέητε ». Καὶ πάλιν περὶ τῶν τειχῶν· « Οὐκ ἂν εἴη ἀτείχιστος πόλις, ἅτις ἀνδράσι, καὶ οὐ πλίνθοις ἐστεφάνωται ». Περὶ μὲν οὖν τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἐπιστολῶν οὔτε ἀπιστῆσαι ῥᾴδιον, οὔτε πιστεῦσαι.

Κ. Τῆς δὲ πρὸς τὰ μήκη τῶν λόγων διαβολῆς δείγματα τοιαῦτα τῶν ἀποφθεγμάτων ἐστί. Λεωνίδας ὁ βασιλεὺς, ἀκαίρως τινὸς περὶ πραγμάτων οὐκ ἀχρήστων διαλεχθέντος, « Ὦ ξένε, εἶπεν, οὐκ ἐν δέοντι χρὴ τῷ δέοντι ». Χαρίλαος δὲ, ὁ ἀδελφιδοῦς τοῦ Λυκούργου, περὶ τῆς ὀλιγότητος αὐτοῦ τῶν νόμων ἐρωτηθεὶς, εἶπεν, ὡς « Οἱ λόγοις μὴ χρώμενοι πολλοῖς, οὐδὲ νόμων δέονται πολλῶν ». Ἀρχιδαμίδας δὲ, μεμφομένων τινῶν Ἑκαταῖον τὸν σοφιστὴν, ὅτι παραληφθεὶς εἰς τὸ συσσίτιον οὐδὲν ἔλεγεν, « Ὁ εἰδὼς, ἔφη, λόγον, καὶ καιρὸν οἶδεν. « Ἃ δὲ τῶν πικρῶν ἔφην ἀπομνημονευμάτων οὐκ ἀμοιρεῖν χάριτος, τοιαῦτ' ἐστί. Δημάρατος ἀνθρώπου πονηροῦ κόπτοντος αὐτὸν ἀκαίροις ἐρωτήμασι, καὶ δὴ τοῦτο πολλάκις ἐρωτῶντος, Τίς ἄριστος Σπαρτιατῶν; ἔφη· « Ὁ τὶν ἀνομιότατος ». Ἄγις δὲ, ἐπαινούντων τινῶν τοὺς Ἠλείους, ὡς καλῶς τὰ Ὀλύμπια

καὶ δικαίως ἄγοντας· « Καὶ τί μέγα (ἔφη) Ἠλεῖοι ποιοῦντι, δι' ἐτῶν πέντε ἀμέρᾳ μιᾷ χρώμενοι τᾷ δικαιοσύνᾳ; » Θεόπομπος δὲ, ξένου τινὸς εὔνοιαν ἐνδεικνυμένου, καὶ φάσκοντος, ὡς παρὰ τοῖς αὐτοῦ πολίταις φιλολάκων καλεῖται· « Καλὸν ἦν τοι (εἶπεν), ὦ ξένε, φιλοπολίταν καλεῖσθαι ». Πλειστώναξ δὲ ὁ Παυσανίου, ῥήτορος Ἀθηναίου τοὺς Λακεδαιμονίους ἀμαθεῖς ἀποκαλοῦντος, « Ὀρθῶς, (ἔφη) λέγεις· μόνοι γὰρ Ἑλλήνων ἄμμες οὐδὲν κακὸν μεμαθήκαμεν παρ' ὑμῶν ». Ἀρχιδαμίδας δὲ πρὸς τὸν πυθόμενον, Πόσοι εἰσὶ Σπαρτιάται; « Ἱκανοὶ (εἶπεν) ὦ ξένε, τοὺς κακοὺς ἀπερύκειν ». Ἔσι δὲ καὶ τοῖς μετὰ παιδιᾶς εἰρημένοις ὑπ' αὐτῶν τεκμήρασθαι τὸν ἐθισμόν. Εἰθίζοντο γὰρ μηδέποτε χρῆσθαι τῷ λόγῳ παρέργως, μηδ' ἀφιέναι φωνὴν, ἥτις οὐκ ἀμωσγέπως ἔχοι τινὸς θεωρίας ἀξίαν διάνοιαν. Ὁ μὲν γὰρ ἀκοῦσαι τοῦ μιμουμένου τὴν ἀηδόνα παρακαλούμενος, « Αὐτᾶς (ἔφη) ἄκουκα τήνας »· ὁ δ' ἀναγνοὺς τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο·

Σβεννύντας ποτὲ τούσδε τυραννίδα, χάλκεος Ἄρης
Εἶλε Σελινοῦντος δ' ἀμφὶ πύλας ἔθανον·

« Δικαίως (εἶπε) τεθνάκαντι τοὶ ἄνδρες· ἔδει γὰρ ἀφέμεν ὅλαν αὐτὰν κατακαῆμεν ». Νεανίσκος δὲ πρὸς τὸν ἐπαγγελλόμενον αὐτῷ δώσειν ἀλεκτρυόνας θνήσκοντας ἐν τῷ μάχεσθαι· « Μὴ σύγε (εἶπεν), ἀλλὰ δός μοι τῶν ἀποκτεινόντων ἐν τῷ μάχεσθαι· ». Ἕτερος δέτις ἰδὼν θακεύοντας ἐν ἀποχωρήσει ἐπὶ δίφρων ἀνθρώπους· « Μὴ γένοιτο (εἶπεν) ἐνταῦθα καθίσαι, ὅθεν οὐκ ἔσιν ὑπεξαναστῆναι πρεσβυτέρῳ ». Τὸ μὲν οὖν τῶν ἀποφθεγμάτων εἶδος ἦν τοιοῦτον, ὥσε λέγειν τινὰς οὐκ ἀτόπως, ὅτι μᾶλλόν ἐσι τὸ φιλοσοφεῖν, ἢ τὸ φιλογυμναστεῖν, λακωνίζειν.

ΚΑ. Ἡ δὲ περὶ τὰς ᾠδὰς παίδευσις καὶ τὰ μέλη οὐχ ἧττον ἐσπουδάζετο τῆς ἐν τοῖς λόγοις εὐτελείας καὶ καθαριότητος· ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη κέντρον εἶχεν ἐγερτικὸν θυμοῦ, καὶ παραστατικὸν ὁρμῆς ἐνθουσιώδους καὶ πραγματικῆς· καὶ ἡ λέξις ἦν ἀφελὴς

καὶ ἄθρυπτος ἐπὶ πράγμασι σεμνοῖς καὶ ἠθοποιεῖς. Ἔπαινοι γὰρ ἦσαν ὡς τὰ πολλὰ τῶν τεθνηκότων ὑπὲρ τῆς Σπάρτης, εὐδαιμονιζομένων· καὶ ψόγοι τῶν τρεσάντων, ὡς ἀλγεινὸν καὶ κακοδαίμονα βιούντων βίον, ἐπαγγελία τε καὶ μεγαλαυχία πρὸς ἀρετὴν, πρέπουσα ταῖς ἡλικίαις. Ὧν ἕνεκα δείγματος, οὐ χεῖρόν ἐστιν ἓν τι προενέγκασθαι. Τριῶν γὰρ χορῶν κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας συνισαμένων ἐν ταῖς ἑορταῖς, ὁ μὲν τῶν γερόντων ἀρχόμενος ἦδεν.

Ἄμμες πὸκ' ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι·

ὁ δὲ τῶν ἀκμαζόντων ἀμειβόμενος ἔλεγεν·

Ἄμμες δέ γ' εἰμές· αἳ δὲ λῇς, πεῖραν λάβε·

ὁ δὲ τρίτος, ὁ τῶν παίδων·

Ἄμμες δέ γ' ἐσσόμεθα πολλῷ κάρρονες.

Ὅλως δ' ἄν τις ἐπισήσας τοῖς Λακωνικοῖς ποιήμασιν, ὧν ἔτι καθ' ἡμᾶς ἔνια διεσώζετο, καὶ τοὺς ἐμβατηρίους ῥυθμοὺς ἀναλαβών, οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὸν αὐλὸν ἐπάγοντες τοῖς πολεμίοις, οὐ κακῶς ἡγήσαιτο καὶ τὸν Τέρπανδρον καὶ τὸν Πίνδαρον τὴν ἀνδρείαν τῇ μουσικῇ συνάπτειν. Ὁ μὲν γὰρ οὕτως πεποίηκε περὶ τῶν Λακεδαιμονίων·

Ἔνθ' αἰχμά τε νέων θάλλει καὶ μοῦσα λίγεια,
Καὶ δίκα εὐρυάγυια. . . . . .

Πίνδαρος δέ φησιν·

. . . . . Ἔνθα βουλαὶ γερόντων, καὶ νέων ἀνδρῶν ἀριστεύοντι αἰχμαί,
καὶ χοροί, καὶ Μοῦσα, καὶ ἀγλαΐα.

Μουσικωτάτους γὰρ ἅμα καὶ πολεμικωτάτους ἀποφαίνουσιν αὐτούς.

Ἕρπει γὰρ ἄντα τῷ σιδάρῳ τὸ καλῶς κιθαρίσδειν,

ὡς ὁ Λακωνικὸς ποιητὴς εἴρηκε. Καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις προεθύετο ταῖς Μούσαις ὁ βασιλεὺς, ἀναμιμνήσκων, ὡς ἔοικε, τῆς

παιδείας καὶ τῶν ῥήσεων, ἵνα ὦσι πρόχειροι παρὰ τὰ δεινὰ, καὶ λόγου τινὸς ἀξίας παρέχωσι τὰς πράξεις τῶν μαχομένων.

ΚΒ. Τότε δὲ καὶ τοῖς νέοις τὰ σκληρότατα τῆς ἀγωγῆς ἐπανιέντες, οὐκ ἐκώλυον καλλωπίζεσθαι περὶ κόμην, καὶ κόσμον ὅπλων καὶ ἱματίων, χαίροντες, ὥσπερ ἵπποις, γαυριῶσι καὶ φρυαττομένοις πρὸς τοὺς ἀγῶνας. Διὸ κομῶντες εὐθὺς ἐκ τῆς τῶν ἐφήβων ἡλικίας, μάλιστα πρὸς τοὺς κινδύνους ἐθεράπευον τὴν κόμην λιπαράν τε φαίνεσθαι καὶ διακεκριμένην· ἀπομνημονεύοντές τινα καὶ Λυκούργου λόγον περὶ τῆς κόμης, ὅτι « Τοὺς μὲν καλοὺς εὐπρεπεστέρους ποιεῖ, τοὺς δ' αἰσχροὺς φοβερωτέρους ». Ἐχρῶντο δὲ καὶ γυμνασίοις μαλακωτέροις παρὰ τὰς στρατείας· καὶ τὴν ἄλλην δίαιταν οὐχ οὕτω κεκολασμένην, οὐδ' ὑπεύθυνον τοῖς νέοις παρεῖχον, ὥστε μόνοις ἀνθρώπων ἐκείνοις τῆς εἰς τὸν πόλεμον ἀσκήσεως ἀνάπαυσιν εἶναι τὸν πόλεμον. Ἤδη δὲ συντεταγμένης ἅμα τῆς φάλαγγος αὐτῶν, καὶ τῶν πολεμίων παρόντων, ὁ βασιλεὺς ἅμα τήν τε χίμαιραν ἐσφαγιάζετο, καὶ στεφανοῦσθαι παρήγγελλε πᾶσι, καὶ τοὺς αὐλητὰς αὐλεῖν ἐκέλευε τὸ Καστόρειον μέλος· ἅμα δ' ἐξῆρχεν ἐμβατηρίου παιᾶνος, ὥστε σεμνὴν ἅμα καὶ καταπληκτικὴν τὴν ὄψιν εἶναι, ῥυθμῷ τε πρὸς τὸν αὐλὸν ἐμβαινόντων, καὶ μήτε διάσπασμα ποιούντων ἐν τῇ φάλαγγι, μήτε ταῖς ψυχαῖς θορυβουμένων, ἀλλὰ πράως καὶ ἱλαρῶς ὑπὸ τοῦ μέλους ἀγομένων ἐπὶ τὸν κίνδυνον. Οὔτε γὰρ φόβον οὔτε θυμὸν ἐγγίνεσθαι πλεονάζοντα τοῖς οὕτω διακειμένοις εἰκός ἐστιν, ἀλλ' εὐσταθὲς φρόνημα μετ' ἐλπίδος καὶ θάρσους, ὡς τοῦ Θεοῦ συμπαρόντος. Ἐχώρει δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ σεφανίτην ἀγῶνα νενικηκότα. Καὶ φασί γε τινὰ, χρημάτων πολλῶν ἐν Ὀλυμπίοις διδομένων αὐτῷ, μὴ δεξάμενον, ἀλλὰ πολλῷ πόνῳ καταπαλαίσαντα τὸν ἀνταγωνιστὴν, ὥς τις εἶπεν αὐτῷ, « Τί σοι πλέον, ὦ Λάκων, γέγοφεν ἀπὸ τῆς νίκης ; » φάναι μειδιάσαντα « Πρὸ τοῦ βασιλέως τε-

ταγμένοις μαχοῦμαι τοῖς πολεμίοις.» Τρεψάμενοι δὲ καὶ νικήσαντες ἐδίωκον, ὅσον ἐκβεβαιώσασθαι τὸ νίκημα τῇ φυγῇ τῶν πολεμίων; εἶτ' εὐθὺς ἀνεχώρουν, οὔτε γενναῖον, οὔτε Ἑλληνικὸν ἡγούμενοι, κόπτειν καὶ φονεύειν ἀπολεγομένους καὶ παρακεχωρηκότας. Ἦν δ' οὐ μόνον καλὸν τοῦτο καὶ μεγαλόψυχον, ἀλλὰ καὶ χρήσιμον. Εἰδότες γὰρ οἱ μαχόμενοι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι τοὺς ὑφισταμένους ἀναιροῦσι, φείδονται δὲ τῶν ἐνδιδόντων, τοῦ μένειν τὸ φεύγειν ἡγοῦντο λυσιτελέστερον.

ΚΓ. Αὐτὸν δὲ τὸν Λυκοῦργον Ἱππίας μὲν ὁ σοφιστὴς πολεμικώτατόν φησι γενέσθαι, καὶ πολλῶν ἔμπειρον στρατηγιῶν. Φιλοστέφανος δὲ καὶ τὴν κατ' οὐλαμοὺς τῶν ἱππέων διανομὴν Λυκούργῳ προστίθησιν· εἶναι δὲ τὸν οὐλαμὸν, ὡς ἐκεῖνος συνέστησεν, ἱππέων πεντήκοντα τὸ πλῆθος ἐν τετραγώνῳ σχήματι τεταγμένων. ὁ δὲ Φαληρεὺς Δημήτριος, οὐδεμιᾶς ἁψάμενον πολεμικῆς πράξεως, ἐν εἰρήνῃ καταστήσασθαι τὴν πολιτείαν. Ἔοικε δὲ καὶ τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκεχειρίας ἡ ἐπίνοια, πράου καὶ πρὸς εἰρήνην ἔχοντος οἰκείως ἀνδρὸς εἶναι. Καίτοι φασί τινες, ὡς Ἕρμιππος μνημονεύει, τὸν Λυκοῦργον οὐ προσέχειν, οὐδὲ κοινωνεῖν ἐν ἀρχῇ τοῖς περὶ τὸν Ἶφιτον, ἀλλὰ τυγχάνειν ἄλλως ἐπιδημοῦντα καὶ θεώμενον· ἀκοῦσαι δὲ φωνὴν ὥσπερ ἀνθρώπου τινὸς ἐξόπισθεν ἐπιτιμῶντος αὐτῷ, καὶ θαυμάζοντος, ὅτι τοὺς πολίτας οὐ προτρέπεται κοινωνεῖν τῆς πανηγύρεως· ὡς δὲ, μεταστραφέντος, οὐδαμοῦ φανερὸς ὁ φθεγξάμενος ἦν, θεῖον ἡγησάμενον, οὕτω πρὸς τὸν Ἶφιτον τραπέσθαι, καὶ συνδιακοσμήσαντα τὴν ἑορτὴν, ἐνδοξοτέραν καὶ βεβαιοτέραν καταστῆσαι.

ΚΔ. Ἡ δὲ παιδεία μέχρι τῶν ἐνηλίκων διέτεινεν. Οὐδεὶς γὰρ ἦν ἀφειμένος ὡς ἐβούλετο ζῆν, ἀλλ', οἷον ἐν στρατοπέδῳ, τῇ πόλει, καὶ δίαιταν ἔχοντες ὡρισμένην, καὶ διατριβὴν περὶ τὰ κοινὰ, καὶ ὅλως νομίζοντες οὐχ αὑτῶν, ἀλλὰ τῆς πατρίδος εἶναι, διετέλουν· εἰ μή τι πράττειν ἕτερον εἴη προστεταγμένον, ἐπισκοποῦντες

τοὺς παῖδας, καὶ διδάσκοντές τι τῶν χρησίμων, ἢ μανθάνοντες αὐτοὶ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων. Καὶ γὰρ ἓν τι τοῦτο τῶν καλῶν ἦν καὶ μακαρίων, ἃ παρεσκεύακε τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις ὁ Λυκοῦργος, ἀφθονία σχολῆς, οἷς τέχνης μὲν ἅψασθαι βαναύσου τὸ παράπαν οὐκ ἐφίετο· χρηματισμοῦ δὲ συναγωγὴν ἔχοντος ἐργώδη καὶ πραγματείαν, οὐδ' ὁτιοῦν ἔδει, διὰ τὸ κομιδῇ τὸν πλοῦτον ἄζηλον γεγονέναι καὶ ἄτιμον. Οἱ δὲ εἵλωτες αὐτοῖς εἰργάζοντο τὴν γῆν, ἀποφορὰν τὴν εἰρημένην τελοῦντες. Ἐπιδημῶν δέ τις Ἀθήνησι, δικαστηρίων ὄντων, καὶ πυθόμενός τινα δίκην ἀργίας ὠφληκότα βαδίζειν ἀθυμοῦντα, καὶ προπεμπόμενον ὑπὸ τῶν φίλων συναχθομένων καὶ βαρέως φερόντων, ἐδεῖτο δεῖξαι τοὺς συμπαρόντας αὐτῷ, τίς ἐστιν ὁ τὴν ἐλευθερίας ἐαλωκὼς δίκην. Οὕτω δουλοπρεπὲς ἡγοῦντο τὴν περὶ τὰς τέχνας καὶ τὸν χρηματισμὸν ἀσχολίαν. Δίκαι δὲ, ὡς εἰκὸς, ἐξέλιπον ἅμα τῷ νομίσματι, μήτε πλεονεξίας, μήτ' ἀπορίας αὐτοῖς παρούσης, ἰσότητος δ' ἐν εὐπορίᾳ, καὶ ῥᾳστώνης δι' εὐτέλειαν γεγενημένης. Χοροὶ δὲ καὶ θαλίαι καὶ εὐωχίαι, καὶ διατριβαὶ περί τε θήρας καὶ γυμνάσια καὶ λέσχας, τὸν ἅπαντα χρόνον ἐπεχωρίαζον, ὅτε μὴ στρατευόμενοι τύχοιεν.

ΚΕ. Οἱ μέν γε νεώτεροι τριάκοντα ἐτῶν τὸ παράπαν οὐ κατέβαινον εἰς ἀγορὰν, ἀλλὰ διὰ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν ἐραστῶν ἐποιοῦντο τὰς ἀναγκαίας οἰκονομίας. Τοῖς δὲ πρεσβυτέροις αἰσχρὸν ἦν συνεχῶς �ρᾶσθαι περὶ ταῦτα διατρίβουσιν, ἀλλὰ μὴ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας περὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὰς καλουμένας λέσχας ἀναστρέφεσθαι· καὶ γὰρ εἰς ταῦτα συνιόντες ἐπιεικῶς ἐσχόλαζον μετ' ἀλλήλων, οὐδενὸς μεμνημένοι τῶν πρὸς χρηματισμὸν ἢ χρείαν ἀγοραῖον συντελούντων. Ἀλλὰ τὸ πλεῖστον ἦν τῆς τοιαύτης διατριβῆς ἔργον, ἐπαινεῖν τι τῶν καλῶν, ἢ τῶν αἰσχρῶν ψέγειν, μετὰ παιδιᾶς καὶ γέλωτος ἐλαφρῶς ὑποφέροντος εἰς νουθεσίαν καὶ διόρθωσιν. Οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἦν ἀκράτως αὐστηρὸς ὁ

Λυκοῦργος· ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ γέλωτος ἀγαλμάτιον ἐκεῖνον ἱδρύσασθαι Σωσίβιος ἱστορεῖ, τὴν παιδιὰν, ὥσπερ ἥδυσμα τοῦ πόνου καὶ τῆς διαίτης, ἐμβαλόντα κατὰ καιρὸν εἰς τὰ συμπόσια καὶ τὰς τοιαύτας διατριβάς. Τὸ δ' ὅλον, εἴθιζε τοὺς πολίτας μὴ βούλεσθαι, μήτ' ἐπίσασθαι κατ' ἰδίαν ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ τὰς μελίττας, τῷ κοινῷ συμφυεῖς ὄντας ἀεὶ, καὶ μετ' ἀλλήλων εἱλουμένους περὶ τὸν ἄρχοντα, μικροῦ δεῖν ἐξεζῶτας ἑαυτῶν ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ φιλοτιμίας, ὅλους εἶναι τῆς πατρίδος· ὡς ἔστι καὶ φωναῖς τισιν αὐτῶν ἀποθεωρῆσαι τὴν διάνοιαν. Ὁ μὲν γὰρ Παιδάρητος, οὐκ ἐγκριθεὶς εἰς τοὺς τριακοσίους, ἀπῄει μάλα φαιδρὸς, ὥσπερ χαίρων, ὅτι βελτίονας αὐτοῦ τριακοσίους ἡ πόλις ἔχει. Πεισιστρατίδας δὲ ὁ πρεσβεύων πρὸς τοὺς βασιλέως στρατηγοὺς μεθ' ἑτέρων, ἐρομένων αὐτῶν, Πότερον ἰδίᾳ πάρεισιν, ἢ δημοσίᾳ πεμφθέντες, εἶπεν, « Αἴκα τύχωμες, δημοσίᾳ· Αἴκα ἀποτύχωμες, ἰδίᾳ ». Ἡ δὲ Βρασίδου μήτηρ Ἀργιλεωνὶς, ὡς ἀφικόμενοί τινες εἰς Λακεδαίμονα τῶν ἐξ Ἀμφιπόλεως εἰσῆλθον πρὸς αὐτὴν, ἠρώτησεν, εἰ καλῶς ὁ Βρασίδας ἀπέθανε, καὶ τᾶς Σπάρτας ἀξίως· μεγαλυνόντων δὲ ἐκείνων τὸν ἄνδρα, καὶ λεγόντων, ὡς οὐκ ἔχει τοιοῦτον ἄλλον ἡ Σπάρτη· « Μὴ λέγετε, εἶπεν, ὦ ξένοι· καλὸς μὲν γὰρ ἦν καὶ ἀγαθὸς ὁ Βρασίδας· πολλοὺς δὲ ἄνδρας Λακεδαίμων ἔχει τήνου κάρρονας ».

ΚΖ. Τοὺς δὲ γέροντας αὐτὸς μὲν, ὡς εἴρηται, κατέστησε τὸ πρῶτον ἐκ τῶν μετασχόντων τοῦ βουλεύματος· ὕστερον δὲ, ἀντὶ τοῦ τελευτῶντος, ἔταξε καθιστάναι τὸν ἄριστον ἀρετῇ κριθέντα τῶν ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονότων. Καὶ μέγιστος ἐδόκει τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγώνων οὗτος εἶναι, καὶ περιμαχητότατος· οὐ γὰρ ἐν ταχέσι τάχιστον, οὐδ' ἐν ἰσχυροῖς ἰσχυρότατον, ἀλλ' ἐν ἀγαθοῖς καὶ σώφροσιν ἄριστον καὶ σωφρονέστατον ἔδει κριθέντα, νικητήριον ἔχειν τῆς ἀρετῆς διὰ βίου τὸ σύμπαν, ὡς εἰπεῖν, κράτος ἐν τῇ πολιτείᾳ, κύριον ὄντα καὶ θανάτου καὶ ἀτιμίας, καὶ ὅλως τῶν μεγίστων. Ἐγίνετο δὲ ἡ κρίσις τόνδε τὸν τρόπον. Ἐκκλησίας ἀθροι-

σθείσης, ἄνδρες αἱρετοὶ καθείργνυντο πλησίον εἰς οἴκημα, τὴν μὲν ὄψιν οὐχ ὁρῶντες, οὐδ' ὁρώμενοι, τὴν δὲ κραυγὴν μόνον ἀκούοντες ἐκκλησιαζόντων. Βοῇ γὰρ, ὡς τἄλλα, καὶ τοὺς ἁμιλλωμένους ἔκρινον, οὐχ ὁμοῦ πάντων, ἀλλ' ἑκάστου κατὰ κλῆρον εἰσαγομένου, καὶ σιωπῇ διαπορευομένου τὴν ἐκκλησίαν. Ἔχοντες οὖν οἱ κατάκλειστοι γραμματεῖα, καθ' ἕκαστον ἐπεσημαίνοντο τῆς κραυγῆς τὸ μέγεθος, οὐκ εἰδότες, ὅτῳ γένοιτο, πλὴν ὅτι πρῶτος, ἢ δεύτερος, ἢ τρίτος, ἢ ὁποσοσοῦν εἴη τῶν εἰσαγομένων. Ὅτῳ δὲ πλείστη γένοιτο καὶ μεγίστη, τοῦτον ἀνηγόρευον. Ὁ δὲ σεφανωσάμενος περιήει τοὺς θεούς· εἵποντο δὲ πολλοὶ νέοι ζηλοῦντες τὸν ἄνδρα καὶ μεγαλύνοντες, πολλαί τε γυναῖκες ἐγκωμιάζουσαι δι' ᾠδῆς τὴν ἀρετὴν, καὶ τὸν βίον εὐδαιμονίζουσαι. Τῶν δὲ ἐπιτηδείων ἕκαστος αὐτῷ δεῖπνον παρατιθεὶς, ἔλεγεν, ὅτι ταύτῃ ἡ πόλις σε τιμᾷ τῇ τραπέζῃ. Περιελθὼν δὲ, εἰς τὸ συσσίτιον ἀπῄει, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐγίνετο συνήθως· δευτέρας δὲ μερίδος αὐτῷ παρατεθείσης, ἐφύλαττεν ἀράμενος· καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐπὶ ταῖς θύραις τοῦ φιδιτίου τῶν οἰκείων παρουσῶν γυναικῶν, ἣν μάλιστα τυγχάνοι τιμῶν προσεκαλεῖτο· καὶ διδοὺς τὴν μοῖραν ἔλεγεν ὅτι ταύτην αὐτὸς λαβὼν ἀριστεῖον, ἐκείνῃ δίδωσιν, ὥστε κἀκείνην ζηλουμένην ὑπὸ τῶν ἄλλων προπέμπεσθαι γυναικῶν.

ΚΖ. Καὶ μὴν καὶ τὰ περὶ τὰς ταφὰς ἄριστα διεκόσμησεν αὐτοῖς. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀνελὼν δεισιδαιμονίαν ἅπασαν, ἐν τῇ πόλει θάπτειν τοὺς νεκροὺς, καὶ πλησίον ἔχειν τὰ μνήματα τῶν ἱερῶν, οὐκ ἐκώλυσε συντρόφους ποιῶν ταῖς τοιαύταις ὄψεσι καὶ συνήθεις τοὺς νέους, ὥστε μὴ ταράττεσθαι, μηδ' ὀρρωδεῖν τὸν θάνατον, ὡς μιαίνοντα τοὺς ἁψαμένους νεκροῦ σώματος, ἢ διὰ τάφων διελθόντας. Ἔπειτα συνθάπτειν οὐδὲν εἴασεν, ἀλλὰ ἐν φοινικίδι καὶ φύλλοις ἐλαίας θέντες τὸ σῶμα, περιέστελλον. Ἐπιγράψαι δὲ τοὔνομα θάψαντας οὐκ ἐξῆν τοῦ νεκροῦ, πλὴν ἀνδρὸς ἐν πολέμῳ, καὶ γυναικὸς ἱερᾶς, ἀποθανόντων. Χρόνον δὲ πέν-

θους ὀλίγον προσώρισεν, ἡμέρας ἕνδεκα· τῇ δὲ δωδεκάτῃ θύσαντας ἕδει Δήμητρι λύειν τὸ πένθος. Οὐδὲν γὰρ ἦν ἀργὸν, οὐδ' ἀφειμένον, ἀλλὰ πᾶσι κατεμίγνυε τοῖς ἀναγκαίοις ἀρετῆς τινα ζῆλον, ἢ κακίας διαβολήν· καὶ κατεπύκνου παραδειγμάτων πλήθει τὴν πόλιν, οἷς ἀναγκαῖον ἦν ἐντυγχάνοντας ἀεὶ καὶ συντρεφομένους, ἄγεσθαι καὶ κατασχηματίζεσθαι ἰόντας πρὸς τὸ καλόν. Ὅθεν οὐδ' ἀποδημεῖν ἔδωκε τοῖς βουλομένοις καὶ πλανᾶσθαι, ξενικὰ συνάγοντας ἤθη, καὶ μιμήματα βίων ἀπαιδεύτων, καὶ πολιτευμάτων διαφοράν. Ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀθροιζομένους ἐπ' οὐδενὶ χρησίμῳ, καὶ παρεισρέοντας εἰς τὴν πόλιν ἀπήλαυνεν, οὐχ', ὡς Θουκυδίδης φησὶ, δεδιὼς, μὴ τῆς πολιτείας μιμηταὶ γένωνται, καὶ πρὸς ἀρετήν τι χρήσιμον ἐκμάθωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως μὴ διδάσκαλοι κακοῦ τινος ὑπάρξωσιν. Ἅμα γὰρ ξένοις σώμασιν ἀνάγκη λόγους ἐπεισιέναι ξένους· λόγοι δὲ καινοὶ κρίσεις καινὰς ἐπιφέρουσιν· ἐξ ὧν ἀνάγκη πάθη πολλὰ φύεσθαι, καὶ προαιρέσεις ἀπαδούσας πρὸς τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν, ὥσπερ ἁρμονίαν. Διὸ μᾶλλον ᾤετο χρῆναι φυλάττειν τὴν πόλιν, ὅπως ἠθῶν οὐκ ἀναπλησθήσεται πονηρῶν, ἢ σωμάτων νοσερῶν ἔξωθεν ἐπεισιόντων.

ΚΗ. Ἐν μὲν οὖν τούτοις οὐδέν ἐστιν ἀδικίας ἴχνος οὐδὲ πλεονεξίας, ἣν ἐγκαλοῦσιν ἔνιοι τοῖς Λυκούργου νόμοις, ὡς ἱκανῶς ἔχουσι πρὸς ἀνδρείαν, ἐνδεῶς δὲ πρὸς δικαιοσύνην. Ἡ δὲ καλουμένη Κρυπτία παρ' αὐτοῖς, εἴγε δὴ καὶ τοῦτο τῶν Λυκούργου πολιτευμάτων ἕν ἐστιν, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστόρηκε, ταύτην ἂν εἴη καὶ τῷ Πλάτωνι περὶ τῆς πολιτείας καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐνειργασμένη δόξαν. Ἦν δὲ τοιαύτη· τῶν νέων οἱ ἄρχοντες διὰ χρόνου τοὺς μάλιστα νοῦν ἔχειν δοκοῦντας εἰς τὴν χώραν ἄλλον ἄλλοσ' ἐξέπεμπον, ἔχοντας ἐγχειρίδια καὶ τροφὴν ἀναγκαίαν, ἄλλο δὲ οὐδέν· οἱ δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν εἰς ἀσυνδήλους διασπειρόμενοι τόπους, ἀπέκρυπτον ἑαυτοὺς καὶ ἀνεπαύοντο, νύκτωρ δὲ κατιόντες εἰς τὰς

ὠδοὺς, τῶν εἱλώτων τὸν ἁλισκόμενον ἀπέσφαττον. Πολλάκις δὲ καὶ τοῖς ἀγροῖς ἐπιπορευόμενοι, τοὺς ῥωμαλεωτάτους καὶ κρατίστους αὐτῶν ἀνήρουν. Ὥσπερ καὶ Θουκυδίδης ἐν τοῖς Πελοποννησιακοῖς ἱστορεῖ, τοὺς ἐπ' ἀνδρείᾳ προκριθέντας ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, στεφανώσασθαι μὲν ὡς ἐλευθέρους γεγονότας, καὶ περιελθεῖν τὰ τῶν Θεῶν ἱερὰ, μικρὸν δ' ὕστερον ἅπαντας ἀφανεῖς γενέσθαι, πλείονας ἢ δισχιλίους ὄντας· ὡς μήτε παραχρῆμα, μήτε ὕστερον ἔχειν τινὰ λέγειν τῷ τρόπῳ διεφθάρησαν· Ἀριστοτέλης δὲ μάλιστά φησι καὶ τοὺς Ἐφόρους, ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσι πρῶτον, τοῖς εἵλωσι καταγγέλλειν πόλεμον, ὅπως εὐαγὲς ᾖ τὸ ἀνελεῖν. Καὶ τἄλλα δὲ τραχέως προσεφέροντο καὶ σκληρῶς αὐτοῖς· ὥσε καὶ πίνειν ἀναγκάζοντες πολὺν ἄκρατον, εἰς τὰ συσσίτια παρεισῆγον, ἐπιδεικνύμενοι τὸ μεθύειν οἷόν ἐστι τοῖς νέοις· Καὶ ᾠδὰς ἐκέλευον ἄδειν, καὶ χορείας χορεύειν ἀγεννεῖς καὶ καταγελάστους, ἀπέχεσθαι δὲ τῶν ἐλευθέρων. Διὸ καί φασιν ὕστερον ἐν τῇ Θηβαίων εἰς τὴν Λακωνικὴν στρατείᾳ τοὺς ἁλισκομένους εἵλωτας, κελευομένους ᾄδειν τὰ Τερπάνδρου καὶ Ἀλκμᾶνος καὶ Σπένδοντος τοῦ Λάκωνος, παραιτεῖσθαι, φάσκοντας οὐκ ἐθέλειν τὰς δεσποσύνας. Ὥστε τοὺς λέγοντας, ἐν Λακεδαίμονι καὶ τὸν ἐλεύθερον, μάλιστα ἐλεύθερον εἶναι, καὶ τὸν δοῦλον, μάλιστα δοῦλον, οὐ φαύλως τεθεωρηκέναι τὴν διαφοράν. Τὰς μὲν οὖν τοιαύτας χαλεπότητας ὕστερον ἐγγενέσθαι τοῖς Σπαρτιάταις νομίζω, μάλιστα μετὰ τὸν μέγαν σεισμὸν, [ἐν]ᾧ συνεπιθέσθαι τοὺς εἵλωτας μετὰ Μεσσηνίων ἰσορροῦσι, καὶ πλεῖστα κακὰ τὴν χώραν εἰργάσθαι, καὶ μέγιστον τῇ πόλει περισχεῖν κίνδυνον. Οὐ γὰρ ἂν ἔγωγε προσθείην Λυκούργῳ μιαρὸν οὕτω τὸ τῆς κρυπτίας ἔργον, ἀπὸ τῆς ἄλλης αὐτοῦ πραότητος καὶ δικαιοσύνης τεκμαιρόμενος τὸν τρόπον, ᾧ καὶ τὸ δαιμόνιον ἐπεμαρτύρησε.

ΚΔ. Κατειλημμένων δὲ ἤδη τοῖς ἐθισμοῖς τῶν κυριωτάτων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τῆς πολιτείας ἐκτεθραμμένης ἱκανῶς, καὶ δυνα-

μένης φέρειν ἑαυτὴν καὶ σώζειν δι' ἑαυτῆς, ὥσπερ ὁ Πλάτων φησὶν, ἐπὶ τῷ κόσμῳ, γενομένῳ καὶ κινηθέντι τὴν πρώτην κίνησιν, εὐφρανθῆναι τὸν Θεὸν, οὕτως ἀγασθεὶς καὶ ἀγαπήσας τὸ τῆς νομοθεσίας κάλλος καὶ μέγεθος ἐν ἔργῳ γενομένης καὶ ὁδῷ βαδιζούσης, ἐπεθύμησεν, ὡς ἀνυσὸν ἐξ ἀνθρωπίνης προνοίας, ἀθάνατον αὐτὴν ἀπολιπεῖν, καὶ ἀκίνητον εἰς τὸ μέλλον. Συναγαγὼν οὖν ἅπαντας εἰς ἐκκλησίαν, τὰ μὲν ἄλλα μετρίως ἔχειν ἔφη καὶ ἱκανῶς πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ ἀρετὴν τῆς πόλεως· ὃ δὲ κυριώτατόν ἐστι καὶ μέγιστον, οὐκ ἂν ἐξενεγκεῖν πρότερον πρὸς αὐτοὺς, ἢ χρήσασθαι τῷ Θεῷ. Δεῖν οὖν ἐκείνους ἐμμένειν τοῖς καθεστῶσι νόμοις, καὶ μηδὲν ἀλλάσσειν, μήτε μετακινεῖν, ἕως ἐπάνεισιν ἐκ Δελφῶν αὐτός. Ἐπανελθὼν γὰρ ὅ τι ἂν τῷ Θεῷ δοκῇ ποιήσειν. Ὁμολογούντων δὲ πάντων καὶ κελευόντων βαδίζειν, ὅρκους λαβὼν παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τῶν γερόντων, ἔπειτα παρὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν, ἐμμενεῖν καὶ χρήσεσθαι τῇ καθεστώσῃ πολιτείᾳ, μέχρις ἂν ἐπανέλθῃ ὁ Λυκοῦργος, ἀπῆρεν εἰς Δελφούς. Παραγενόμενος δὲ πρὸς τὸ μαντεῖον, καὶ τῷ Θεῷ θύσας, ἠρώτησεν, εἰ καλῶς οἱ νόμοι καὶ ἱκανῶς πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ ἀρετὴν πόλεως κείμενοι τυγχάνουσιν. Ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς νόμους καλῶς κεῖσθαι, καὶ τὴν πόλιν ἐνδοξοτάτην διαμενεῖν τῇ Λυκούργου χρωμένην πολιτείᾳ, τὸ μάντευμα γραψάμενος, εἰς Σπάρτην ἀπέστειλεν. Αὐτὸς δὲ τῷ Θεῷ πάλιν θύσας, καὶ τοὺς φίλους ἀσπασάμενος καὶ τὸν υἱὸν, ἔγνω μηκέτι τοῖς πολίταις ἀφεῖναι τὸν ὅρκον, αὐτοῦ δὲ καταλῦσαι τὸν βίον ἑκουσίως, ἡλικίας γεγονὼς, ἐν ᾗ καὶ βιοῦν ἔτι καὶ πεπαῦσθαι βουλομένοις ὡραῖόν ἐστι, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἱκανῶς πρὸς εὐδαιμονίαν ἔχειν δοκούντων. Ἐτελεύτησεν οὖν ἀποκαρτερήσας, ἡγούμενος χρῆναι τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν μηδὲ τὸν θάνατον ἀπολίτευτον εἶναι, μηδ' ἀργὸν τοῦ βίου τέλος, ἀλλ' ἐν ἀρετῆς μερίδι καὶ πράξεως γενόμενον. Αὐτῷ τε γὰρ, ἐξειργασμένῳ τὰ κάλλιστα, καὶ τελευτὴν ὡς ἀλη-

θῶς ἐπιτελείωσιν εἶναι τῆς εὐδαιμονίας, καὶ τοῖς πολίταις, ὧν διὰ τοῦ βίου παρεσκεύασε καλῶν καὶ ἀγαθῶν, φύλακα τὸν θάνατον ἀπολείψειν, ὁμωμοκόσι χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ, μέχρις ἂν ἐκεῖνος ἐπανέλθῃ. Καὶ οὐ διεψεύσθη τῶν λογισμῶν. Τοσοῦτον γὰρ ἐπρώτευσεν ἡ πόλις τῆς Ἑλλάδος εὐνομίᾳ καὶ δόξῃ, χρόνῳ ἐτῶν πεντακοσίων τοῖς Λυκούργου χρησαμένη νόμοις, οὓς δεκατεσσάρων βασιλέων, μετ' ἐκεῖνον εἰς Ἄγιν τὸν Ἀρχιδάμου γενομένων, οὐδεὶς ἐκίνησεν. Ἡ γὰρ τῶν Ἐφόρων κατάστασις, οὐκ ἄνεσις ἦν, ἀλλ' ἐπίτασις τῆς πολιτείας, καὶ δοκοῦσα πρὸς τοῦ δήμου γεγονέναι, σφοδροτέραν ἐποίησε τὴν ἀριστοκρατίαν.

Λ. Ἄγιδος δὲ βασιλεύοντος, εἰσερρύη νόμισμα πρῶτον εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ μετὰ τοῦ νομίσματος, πλεονεξία καὶ πλούτου ζῆλος ἐπέβη διὰ Λύσανδρον· ὃς, αὐτὸς ὢν ἀνάλωτος ὑπὸ χρημάτων, ἐνέπλησε τὴν πατρίδα φιλοπλουτίας καὶ τρυφῆς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐκ τοῦ πολέμου καταγαγὼν, καὶ τοὺς Λυκούργου καταπολιτευσάμενος νόμους. Ὢν ἐπικρατούντων πρότερον, οὐ πόλεως ἡ Σπάρτη πολιτείαν, ἀλλ' ἀνδρὸς ἀσκητοῦ καὶ σοφοῦ βίον ἔχουσα, μᾶλλον δὲ, ὥσπερ οἱ ποιηταὶ τὸν Ἡρακλέα μυθολογοῦσι δέρμα καὶ ξύλον ἔχοντα τὴν οἰκουμένην ἐπιπορεύεσθαι, κολάζοντα τοὺς παρανόμους καὶ θηριώδεις τυράννους, οὕτως ἡ πόλις ἀπὸ σκυτάλης μιᾶς καὶ τρίβωνος ἄρχουσα τῆς Ἑλλάδος ἑκούσης καὶ βουλομένης, κατέλυε τὰς ἀδίκους δυναστείας καὶ τυραννίδας ἐν τοῖς πολιτεύμασι, καὶ πολέμους ἐβράβευε, καὶ σάσεις κατέπαυε, πολλάκις οὐδ' ἀσπίδα κινήσασα μίαν, ἀλλ' ἕνα πέμψασα πρεσβευτὴν, ᾧ πάντες εὐθὺς ἐποίουν τὸ προστασσόμενον, ὥσπερ αἱ μέλισσαι φανέντος ἡγεμόνος, συντρέχοντες καὶ κατακοσμούμενοι. Τοσοῦτον περιῆν εὐνομίας τῇ πόλει καὶ δικαιοσύνης. Ὅθεν ἔγωγε θαυμάζω τῶν λεγόντων, ὡς ἄρχεσθαι μὲν ἤδεσαν, ἄρχειν δ' οὐκ ἠπίσταντο Λακεδαιμόνιοι· καὶ τὸν Θεοπόμπου τοῦ βασιλέως ἐπαινούντων λόγον, ὃς, εἰπόντος τινὸς, σώζεσθαι τὴν Σπάρτην

διὰ τοὺς βασιλεῖς ἀρχικοὺς γεγονότας, « Μᾶλλον (εἶπε) διὰ τοὺς πολίτας πειθαρχικοὺς ὄντας »· οὐ γὰρ ἀκούειν ὑπομένουσι τῶν προσατεῖν μὴ δυναμένων. Ἀλλ' ἡ πειθαρχία μάθημα μέν ἐστιν ἄρχοντος (Ἐμποιεῖ γὰρ ὁ καλῶς ἄγων, τὸ καλῶς ἕπεσθαι· καὶ καθάπερ ἱππικῆς τέχνης ἀποτέλεσμα, πρᾷον ἵππον καὶ πειθήνιον παρασχεῖν, οὕτω βασιλικῆς ἐπιστήμης ἔργον, εὐπείθειαν ἐργάσασθαι)· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ εὐπείθειαν, ἀλλ' ἐπιθυμίαν ἐνειργάζοντο τοῖς ἄλλοις τοῦ ἄρχεσθαι καὶ ὑπακούειν αὐτοῖς. Ἤτουν γὰρ οὐ ναῦς, οὔτε χρήματα παρ' αὐτῶν, οὐδ' ὁπλίτας πέμποντες, ἀλλὰ ἕνα Σπαρτιάτην ἡγεμόνα· καὶ λαβόντες ἐχρῶντο μετὰ τιμῆς καὶ δέους, ὥσπερ Γυλίππῳ Σικελιῶται, καὶ Βρασίδᾳ Χαλκιδεῖς, Λυσάνδρῳ δὲ, καὶ Καλλικρατίδᾳ, καὶ Ἀγησιλάῳ, πάντες οἱ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦντες· τοὺς μὲν ἄνδρας, ἁρμοστὰς καὶ σωφρονιστὰς τῶν ἑκασταχοῦ δήμων καὶ ἀρχόντων ὀνομάζοντες, πρὸς δὲ σύμπασαν τὴν τῶν Σπαρτιατῶν πόλιν, ὥσπερ παιδαγωγὸν, ἢ διδάσκαλον εὐσχήμονος βίου καὶ τεταγμένης πολιτείας, ἀποβλέποντες. Εἰς ὃ καὶ Στρατόνικος ἐπισκῶψαι δοκεῖ μετὰ παιδιᾶς νομοθετῶν καὶ κελεύων, Ἀθηναίους ἄγειν μυστήρια καὶ πομπάς. Ἠλείους δ' ἀγωνοθετεῖν, ὡς κάλλιστα τοῦτο ποιοῦντας. Λακεδαιμονίους δ', ἂν ἁμαρτάνωσιν οὗτοι, δέρεσθαι. Καὶ τοῦτο μὲν εἴρηται χάριν τοῦ γελοίου· Ἀντισθένης δὲ ὁ Σωκρατικὸς ἀπὸ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης ὁρῶν τοὺς Θηβαίους μέγα φρονοῦντας, οὐδὲν αὐτοὺς ἔφη διαφέρειν παιδαρίων ἐπὶ τῷ συγκόψαι τὸν παιδαγωγὸν γαυριώντων.

ΛΑ. Οὐ μὴν τοῦτό γε τῷ Λυκούργῳ κεφάλαιον ἦν τότε, πλείσωνἡγουμένην ἀπολιπεῖν τὴν πόλιν· ἀλλ' ὥσπερ ἑνὸς ἀνδρὸς βίῳ καὶ πόλεως ὅλης νομίζων εὐδαιμονίαν ἀπ' ἀρετῆς ἐγγίνεσθαι καὶ ὁμονοίας τῆς πρὸς αὐτὴν, πρὸς τοῦτο συνέταξε καὶ συνήρμοσεν, ὅπως ἐλευθέριοι καὶ αὐτάρκεις γενόμενοι καὶ σωφρονοῦντες ἐπὶ πλεῖστον χρόνον διατελῶσι. Ταύτην καὶ Πλάτων ἔλαβε τῆς πολι-

τείας ὑπόθεσιν, καὶ Διογένης, καὶ Ζήνων, καὶ πάντες, ὅσοι τι περὶ τούτων ἐπιχειρήσαντες εἰπεῖν ἐπαινοῦνται, γράμματα καὶ λόγους ἀπολιπόντες μόνον. Ὁ δὲ οὐ γράμματα καὶ λόγους, ἀλλ' ἔργῳ πολιτείαν ἀμίμητον εἰς φῶς προενεγκάμενος, καὶ τοῖς ἀνύπαρκτον εἶναι τὴν λεγομένην περὶ τὸν σοφὸν διάθεσιν ὑπολαμβάνουσιν ἐπιδείξας ὅλην τὴν πόλιν φιλοσοφοῦσαν, εἰκότως ὑπερῆρε τῇ δόξῃ τοὺς πώποτε πολιτευσαμένους ἐν τοῖς Ἕλλησι. Δι' ὅπερ Ἀριστοτέλης ἐλάττονας σχεῖν φησι τιμὰς, ἢ προσῆκον ἦν αὐτὸν ἔχειν ἐν Λακεδαίμονι, καίπερ ἔχοντα τὰς μεγίστας. Ἱερόν τε γὰρ ἔστιν αὐτοῦ, καὶ θύουσι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς Θεῷ. Λέγεται δὲ, καὶ τῶν λειψάνων αὐτοῦ κομισθέντων οἴκαδε, κεραυνὸν εἰς τὸν τάφον κατασκῆψαι. Τοῦτο δὲ οὐ ῥᾳδίως ἑτέρῳ τινὶ τῶν ἐπιφανῶν, πλὴν Εὐριπίδῃ, συμπεσεῖν ὕστερον, τελευτήσαντι, καὶ ταφέντι τῆς Μακεδονίας περὶ Ἀρέθουσαν. Ὥστε ἀπολόγημα καὶ μαρτύριον μέγα εἶναι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Εὐριπίδην, τὸ μόνῳ συμπεσεῖν αὐτῷ μετὰ τελευτὴν, καὶ γενέσθαι, ἃ τῷ θεοφιλεστάτῳ καὶ ὁσιωτάτῳ πρότερον συνέπεσε. Τελευτῆσαι δὲ τὸν Λυκοῦργον οἱ μὲν ἐν Κίρρᾳ λέγουσιν· Ἀπολλόθεμις δὲ, εἰς Ἦλιν κομισθέντα· Τίμαιος δὲ καὶ Ἀριστόξενος, ἐν Κρήτῃ καταβιώσαντα· καὶ τάφον Ἀριστόξενος αὐτοῦ δείκνυσθαί φησιν ὑπὸ Κρητῶν τῆς Περγαμίας περὶ τὴν ξενικὴν ὁδόν. Υἱὸν δὲ λέγεται μονογενῆ καταλιπεῖν Ἀντίωρον· οὗ τελευτήσαντος ἀτέκνου, τὸ γένος ἐξέλιπεν. Οἱ δ' ἑταῖροι καὶ οἰκεῖοι διαδοχήν τινα καὶ σύνοδον ἐπὶ πολλοὺς χρόνους διαμείνασαν κατέστησαν, καὶ τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς συνήρχοντο, Λυκουργίδας προσηγόρευσαν. Ἀριστοκράτης δὲ ὁ Ἱππάρχου φησὶ τοὺς ξένους τοῦ Λυκούργου τελευτήσαντος ἐν Κρήτῃ καῦσαι τὸ σῶμα καὶ διασπεῖραι τὴν τέφραν εἰς τὴν θάλασσαν, αὐτοῦ δεηθέντος καὶ φυλαξαμένου, μή ποτε ἄρα τῶν λειψάνων εἰς Λακεδαίμονα κομισθέντων, ὡς ἐπανήκοντος αὐτοῦ, καὶ τῶν ὅρκων λελυμένων, μεταβάλωσι τὴν πολιτείαν. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ Λυκούργου.

ΑΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΝΟΥΜΑΣ

Ο ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝ ΒΑΤΙΚΑΝΩΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Σελ. 107

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΝΟΥΜΑΣ.

Ἔστι δὲ καὶ περὶ τῶν Νουμᾶ τοῦ βασιλέως χρόνων, καθ' οὓς γέγονε νεανικὴ διαφορὰ, καί περ ἐξ ἀρχῆς εἰς τοῦτον κατάγεσθαι τῶν γεμμάτων ἀκριβῶς δοκούντων. Ἀλλὰ Κλώδιός τις, ἐν Ἐλέγχῳ χρόνων (οὕτω γάρ πως ἐπιγέγραπται τὸ βιβλίον) ἰσχυρίζεται τὰς μὲν ἀρχαίας ἐκείνας ἀναγραφὰς ἐν τοῖς Κελτικοῖς πάθεσι τῆς πόλεως ἠφανίσθαι· τὰς δὲ νῦν φαινομένας, οὐκ ἀληθῶς συγκεῖσθαι δι' ἀνδρῶν χαριζομένων τισὶν, εἰς τὰ πρῶτα γένη καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους οἴκους ἐξ οὐ προσηκόντων εἰσβιαζομένοις. Λεγομένου δ' οὖν ὡς Νουμᾶς γένοιτο Πυθαγόρου συνήθης, οἱ μὲν ὅλως ἀξιοῦσι μηδὲν Ἑλληνικῆς παιδεύσεως Νουμᾶ μετεῖναι, καθάπερ ἢ φύσει δυνατὸν καὶ αὐτάρκη γενέσθαι πρὸς ἀρετὴν, ἢ βελτίονι Πυθαγόρου βαρβάρῳ τινὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἀποδοῦναι [βουλόμενοι] παίδευσιν· οἱ δὲ Πυθαγόραν μὲν ὀψὲ γενέσθαι, * καὶ * τῶν Νουμᾶ χρόνων ὁμοῦ τι πέντε γενεαῖς ἀπολιπόμενον. Πυθαγόραν δὲ τὸν Σπαρτιάτην, Ὀλύμπια νενικηκότα στάδιον ἐπὶ τῆς ἑκκαιδεκάτης Ὀλυμπιάδος, ἧς ἔτει τρίτῳ Νουμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν κατέστη, πλανηθέντα περὶ τὴν Ἰταλίαν συγγενέσθαι τῷ Νουμᾷ, καὶ συνδιακοσμῆσαι τὴν βασιλείαν. Ὅθεν οὐκ ὀλίγα τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐπιτηδεύμασι τῶν Λακωνικῶν ἀναμεμίχθαι, Πυθαγόρου διδάξαντος. Ἄλλως δὲ Νουμᾶς, γένος μὲν ἦν ἐκ Σαβίνων· Σαβῖνοι δὲ βούλονται Λακεδαιμονίων ἑαυτοὺς ἀποίκους γεγονέναι. Τοὺς μὲν οὖν χρόνους ἐξακριβῶσαι χαλεπόν ἐστι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐκ τῶν Ὀλυμπιονικῶν ἀναγομένους· ὧν τὴν ἀναγραφὴν ὀψέ φασιν Ἱππίαν ἐκδοῦναι τὸν Ἠλεῖον, ἀπ' οὐδενὸς ὁρμώμενον ἀναγκαίου πρὸς πίστιν. Ἃ δὲ παρειλήφαμεν ἄξια λόγου ἡμεῖς περὶ Νουμᾶ διέξιμεν, ἀρχὴν οἰκείαν λαβόντες.

Β. Ἕβδομον ἐνιαυτὸν ἡ Ῥώμη καὶ τριακοστὸν ἤδη, Ῥωμύλου βασιλεύοντος, ᾠκεῖτο· πέμπτῃ δὲ ἰσαμένου μηνὸς, ἣν νῦν ἡμέραν Νόννας Καπρατίνας καλοῦσι, θυσίαν τινὰ δημοτελῆ πρὸ τῆς πόλεως ὁ Ῥωμύλος ἔθυε περὶ τὸ καλούμενον Αἰγὸς ἕλος, καὶ παρῆν ἥ τε βουλὴ καὶ τοῦ δήμου τὸ πλεῖστον. Ἐξαίφνης δὲ μεγάλης περὶ τὸν ἀέρα τροπῆς γενομένης, καὶ νέφους ἐπὶ τὴν γῆν ἐρείσαντος ἅμα πνεύματι καὶ ζάλῃ, τὸν μὲν ἄλλον ὅμιλον ἐκπλαγέντα συνέβη φυγεῖν καὶ σκεδασθῆναι, τὸν δὲ Ῥωμύλον ἀφανῆ γενέσθαι, καὶ μήτε αὐτὸν ἔτι, μήτε σῶμα τεθνηκότος εὑρεθῆναι· χαλεπὴν δέ τιν' ὑπόνοιαν ἅψασθαι τῶν πατρικίων, καὶ ῥυῆναι λόγον ἐν τῷ δήμῳ κατ' αὐτῶν, ὡς πάλαι βαρυνόμενοι τῷ βασιλεύεσθαι, καὶ μεταστῆσαι τὸ κράτος εἰς ἑαυτοὺς θέλοντες, ἀνέλοιεν τὸν βασιλέα. Καὶ γὰρ ἐδόκει τραχύτερον ἤδη προσφέρεσθαι καὶ μοναρχικώτερον αὐτοῖς. Ἀλλὰ ταύτην μὲ τὴν ὑποψίαν ἐθεράπευον, εἰς Θεῶν τιμὰς ἀναγόντες ὡς οὐ τεθνηκότα τὸν Ῥωμύλον, ἀλλὰ κρείττονος ὄντα μοίρας· καὶ Πρόκλος, ἀνὴρ ἐπιφανὴς, διωμόσατο Ῥωμύλον ἰδεῖν εἰς οὐρανὸν σὺν τοῖς ὅπλοις ἀναφερόμενον, καὶ φωνῆς ἀκοῦσαι κελεύοντος αὐτὸν ὀνομάζεσθαι Κυρῖνον. Ἑτέρα δὲ ταραχὴ καὶ στάσις κατελάμβανε τὴν πόλιν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἀποδειχθήσεσθαι βασιλέως, οὔπω τῶν ἐπηλύδων κομιδῇ τοῖς πρώτοις συγκεκραμένων πολίταις, ἀλλ' ἔτι τοῦ τε δήμου πολλὰ κυμαίνοντος ἐν ἑαυτῷ, καὶ τῶν πατρικίων ἐν ὑποψίαις ἐκ τοῦ διαφόρου πρὸς ἀλλήλους ὄντων. Οὐ μὴν ἀλλὰ βασιλεύεσθαι μὲν ἐδόκει πᾶσιν· ἤρισαν δὲ καὶ διέστησαν οὐχ ὑπὲρ ἀνδρὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ γένους, ὁπότερον παρέξει τὸν ἡγεμόνα. Καὶ γὰρ οἱ μετὰ Ῥωμύλου πρῶτοι συνοικίσαντες τὴν πόλιν, οὐκ ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο πόλεως καὶ χώρας τοὺς Σαβίνους μεταλαβόντας, ἄρχειν βιάζεσθαι τῶν ἐπὶ ταῦτα δεξαμένων· καὶ τοῖς Σαβίνοις ἦν τις εὐγνώμων λόγος, ἐπεὶ Τατίου τοῦ βασιλέως αὐτὸν ἀποθανόντος οὐκ ἐσασίασαν πρὸς Ῥωμύλον, ἀλλ' εἴασαν ἄρχειν μόνον, αὖθις ἀξιούν-

των τὸν ἄρχοντα γενέσθαι παρ' αὐτῶν. Οὔτε γὰρ ἐκ ταπεινοτέρων κρείττοσι προσγενέσθαι, καὶ προσγενόμενοι πλήθει τε ῥῶσαι καὶ προαγαγεῖν εἰς ἀξίωμα πόλεως ἐκείνους μεθ' ἑαυτῶν. Ὑπὲρ μὲν οὖν τούτων ἐσασίαζον. Ὅπως δὲ μὴ σύγχυσιν ἐκ τῆς ἀναρχίας ἡ σάσις ἀπεργάσηται, μετεώρου τοῦ πολιτεύματος ὄντος, ἔταξαν οἱ πατρίκιοι, πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὄντων αὐτῶν, ἐν μέρει ἕκαστον τοῖς βασιλικοῖς παρασήμοις κοσμούμενον, θύειν τε τοῖς Θεοῖς τὰ νενομισμένα καὶ χρηματίζειν, ἓξ μὲν ὥρας τῆς νυκτὸς, ἓξ δὲ τῆς ἡμέρας Κυρίνῳ καὶ Τατίῳ. Καὶ γὰρ ἡ διανομὴ τῶν καιρῶν ἑκατέρου πρὸς ἰσότητα καλῶς ἔχειν ἐδόκει τοῖς ἄρχουσι, καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἡ μεταβολὴ τῆς ἐξουσίας ἀφαιρεῖν τὸν φθόνον, ὁρῶντα τῆς αὐτῆς ἡμέρας καὶ νυκτὸς τὸν αὐτὸν ἰδιώτην ἐκ βασιλέως γενόμενον. Τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο τῆς ἀρχῆς Μεσοβασιλείαν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν.

Γ. Ἀλλὰ καίπερ οὕτω πολιτικῶς καὶ ἀνεπαχθῶς ἀφηγεῖσθαι δοκοῦντες, ὑπονοίαις καὶ θορύβοις περιέπιπτον, ὡς μεθιστάντες εἰς ὀλιγαρχίαν τὰ πράγματα, καὶ διαπαιδαγωγοῦντες ἐν σφίσιν αὐτοῖς τὴν πολιτείαν, βασιλεύεσθαι δ' οὐκ ἐθέλοιεν. Ἐκ τούτου συνέβησαν ἀμφότεραι πρὸς ἀλλήλας αἱ σάσεις, ὥσε τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας ἀποδεῖξαι βασιλέα. Μάλιστα γὰρ ἂν οὕτως ἔν τε τῷ παρόντι παύσασθαι τὴν φιλονεικίαν, καὶ τὸν ἀποδειχθέντα πρὸς ἀμφοτέρους ἴσον γενέσθαι, τοὺς μὲν ὡς ἑλομένους ἀγαπῶντα, τοῖς δ' εὔνουν ὄντα διὰ συγγένειαν. Ἐπιτρεψάντων δὲ προτέροις τοῖς Ῥωμαίοις τῶν Σαβίνων τὴν αἵρεσιν, ἔδοξε μᾶλλον ἑλέσθαι Σαβῖνον αὐτοὺς ἀποδείξαντας, ἢ παρασχεῖν Ῥωμαῖον ἐκείνων ἑλομένων. Καὶ βουλευσάμενοι καθ' ἑαυτοὺς ἀποδεικνύουσιν ἐκ Σαβίνων Νουμᾶν Πομπήλιον, ἄνδρα τῶν μὲν εἰς Ῥώμην ἀπῳκισμένων οὐ γενόμενον, γνώριμον δ' οὕτω δι' ἀρετὴν ὄντα πᾶσιν, ὥσε τῶν ἑλομένων προθυμότερον, ὀνομασθέντος αὐτοῦ, δέξασθαι τοὺς Σαβίνους. Φράσαντες οὖν τῷ δήμῳ τὰ δεδογμένα, πρέσβεις ἐκ-

πέμπουσι πρὸς τὸν ἄνδρα κοινῇ τοὺς πρωτεύοντας ἀπ' ἀμφοτέρων, ἥκειν δεησομένους, καὶ παραλαβεῖν τὴν βασιλείαν. Ἦν δὲ πόλεως μὲν ὁ Νουμᾶς ἐπιφανοῦς ἐν Σαβίνοις τῆς Κύρεων, ἀφ' ἧς Κυρίτας Ῥωμαῖοι σφᾶς αὐτοὺς ἅμα τοῖς ἀνακραθεῖσι Σαβίνοις προσηγόρευσαν, υἱὸς δὲ Πομπωνίου, ἀνδρὸς εὐδοκίμου, τεσσάρων ἀδελφῶν νεώτατος· ἡμέρᾳ δὲ γεγονὼς, κατὰ δή τινα θείαν τύχην, ἐν ᾗ τὴν Ῥώμην ἔκτισαν οἱ περὶ Ῥωμύλον· αὕτη δέ ἐστι πρὸ δεκαμιᾶς καλανδῶν Μαΐων. Φύσει δὲ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν εὖ κεκραμένος τὸ ἦθος, ἔτι μᾶλλον αὐτὸν ἐξημέρωσε διὰ παιδείας καὶ κακοπαθείας καὶ φιλοσοφίας· οὐ μόνον τὰ λοιδορούμενα πάθη τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐδοκιμοῦσαν ἐν τοῖς βαρβάροις βίαν καὶ πλεονεξίαν ἐκ παιδῶν ποιησάμενος, ἀνδρείαν δὲ ἀληθῆ, τὴν ὑπὸ λόγου τῶν ἐπιθυμιῶν ἐν αὐτῷ κάθεξιν ἡγούμενος. Ἐκ δὲ τούτου, πᾶσαν οἴκοθεν ἅμα τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν ἐξελαύνων, παντὶ δὲ πολίτῃ καὶ ξένῳ χρῆσθαι παρέχων ἑαυτὸν ἄμεμπτον δικαστὴν καὶ σύμβουλον, αὐτὸς δ' ἑαυτῷ σχολάζοντι χρώμενος οὐδὲν πρὸς ἡδυπαθείας καὶ πορισμοὺς, ἀλλὰ θεραπείαν Θεῶν καὶ θεωρίαν διὰ λόγου φύσεώς τε αὐτῶν καὶ δυνάμεως, ὄνομα μέγα καὶ δόξαν εἶχεν, ὥστε καὶ Τάτιον τὸν ἐν Ῥώμῃ συμβασιλεύσαντα Ῥωμύλῳ, μιᾶς αὐτῷ θυγατρὸς οὔσης Τατίας, ποιήσασθαι γαμβρὸν ἐκεῖνον· Οὐ μὴν ἐπήρθη γε τῷ γάμῳ μετοικίσασθαι πρὸς τὸν πενθερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ περιέπων πατέρα γηραιὸν ἐν Σαβίνοις ὑπέμενεν, ἅμα καὶ τῆς Τατίας ἑλομένης τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἰδιώτου ὄντος ἡσυχίαν πρὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ διὰ τὸν πατέρα τιμῆς καὶ δόξης. Αὕτη μὲν οὖν λέγεται τρίτῳ καὶ δεκάτῳ μετὰ τὸν γάμον ἔτει τελευτῆσαι.

Δ. Ὁ δὲ Νουμᾶς ἐκλιπὼν τὰς ἐν ἄστει διατριβὰς, ἀγραυλεῖν τὰ πολλὰ καὶ πλανᾶσθαι μόνος ἤθελεν ἐν ἄλσεσι Θεῶν, καὶ λειμῶσιν ἱεροῖς, καὶ τόποις ἐρήμοις ποιούμενος τὴν δίαιταν. Ὅθεν οὐχ ἥκιστα τὴν ἀρχὴν ὁ περὶ τῆς Θεᾶς ἔλαβε λόγος, ὡς ἄρα Νουμᾶς ἐκεῖνος οὐκ ἀδημονίᾳ τινὶ ψυχῆς καὶ πλάνῃ τὸν μετ' ἀνθρώ-

πων ἀπολελοίπει βίον, ἀλλὰ σεμνοτέρας γεγευμένος ὁμιλίας, καὶ γάμων θείων ἠξιωμένος, Ἡγερίᾳ δαίμονι συνὼν ἐρώσῃ καὶ συνδιαιτώμενος, εὐδαίμων ἀνὴρ καὶ τὰ θεῖα πεπνυμένος γέγονεν. Ὅτι μὲν οὖν ταῦτα πολλοῖς τῶν πάνυ παλαιῶν μύθων ἔοικεν, οὓς οἱ Φρύγες τε περὶ Ἄττεω, καὶ Βιθυνοὶ περὶ Ἡροδότου, καὶ περὶ Ἐνδυμίωνος Ἀρκάδες, ἄλλων τε πολλῶν εὐδαιμόνων δή τινων καὶ θεοφιλῶν γενέσθαι δοκούντων, παραλαβόντες ἠγάπησαν, οὐκ ἄδηλόν ἐστι. Καί που λόγος ἔχει τὸν Θεὸν, οὐ φίλιππον, οὐδὲ φίλορνιν, ἀλλὰ φιλάνθρωπον ὄντα, τοῖς διαφερόντως ἀγαθοῖς ἐθέλειν συνεῖναι καὶ μὴ δυσχεραίνειν, μηδὲ ἀτιμάζειν ἀνδρὸς θείου καὶ σώφρονος ὁμιλίαν. Ὡς δὲ καὶ σώματος ἀνθρωπίνου καὶ ὥρας ἐστί τις Θεῷ καὶ δαίμονι κοινωνία καὶ χάρις, ἔργον ἤδη καὶ τοῦτο πεισθῆναι. Καίτοι δοκοῦσιν οὐκ ἀπιθάνως Αἰγύπτιοι διαιρεῖν, ὡς γυναικὶ μὲν οὐκ ἀδύνατον πνεῦμα πλησιάσαι Θεοῦ, καί τινας ἐντεκεῖν ἀρχὰς γενέσεως, ἀνδρὶ δὲ οὐκ ἔστι σύμμιξις πρὸς Θεὸν οὐδὲ ὁμιλία σώματος. Ἀγνοοῦσι δὲ, ὅτι τὸ μιγνύμενον, ᾧ μίγνυται τὴν ἴσην ἀνταποδίδωσι κοινωνίαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ φιλίαν γε πρὸς ἄνθρωπον εἶναι Θεῷ, καὶ τὸν ἐπὶ ταύτῃ λεγόμενον ἔρωτα, καὶ φυόμενον εἰς ἐπιμέλειαν ἤθους καὶ ἀρετῆς, πρέπον ἂν εἴη. Καὶ οὐ πλημμελοῦσιν οἱ τὸν Φόρβαντα καὶ τὸν Ὑάκινθον καὶ τὸν Ἄδμητον ἐρωμένους Ἀπόλλωνος γεγονέναι μυθολογοῦντες, ὥσπερ αὖ καὶ τὸν Σικυώνιον Ἱππόλυτον, ᾧ δὴ καί, φασιν, ὁσάκις τύχοι διαπλέων εἰς Κίρραν ἐκ Σικυῶνος, αὐτῷ χρῶσαν τὴν Πυθίαν, οἷον αἰσθανομένου τοῦ Θεοῦ καὶ χαίροντος, ἀποθεσπίζειν τόδε τὸ ῥῷον·

Καὶ δ' αὖθ' Ἱπολύτοιο φίλον κάρα εἰς ἅλα βαίνει

Πινδάρου δὲ καὶ τῶν μελῶν ἐραστὴν γενέσθαι τὸν Πᾶνα μυθολογοῦσιν. Ἀπέδωκε δέ τινα τιμὴν καὶ Ἀρχιλόχῳ καὶ Ἡσιόδῳ τελευτήσασι διὰ τὰς Μούσας τὸ δαιμόνιον. Σοφοκλεῖ δὲ καὶ ζῶντι τὸν Ἀσκληπιὸν ἐπιξενωθῆναι λόγος ἐστὶ, πολλὰ μέχρι δεῦρο διασώζων τεκμήρια·

καὶ τελευτήσαντι τυχεῖν ταφῆς ἄλλος Θεὸς, ὡς λέγεται, παρέσχεν. Ἆρα οὖν ἄξιόν ἐστι, ταῦτα συχωροῦντας ἐπὶ τούτων, ἀπιστεῖν, εἰ Ζαλεύκῳ, καὶ Μίνῳ, καὶ Ζωροάστρῃ, καὶ Νουμᾷ, καὶ Λυκούργῳ, βασιλείας κυβερνῶσι, καὶ πολιτείας διακοσμοῦσιν, εἰς τὸ αὐτὸ ἐφοίτα τὸ δαιμόνιον; Ἢ τούτοις μὲν εἰκός ἐστι καὶ σπουδάζοντας Θεοὺς ὁμιλεῖν, ἐπὶ διδασκαλίᾳ καὶ παραινέσει τῶν βελτίστων, ποιηταῖς δὲ καὶ λυρικοῖς μινυρίζουσιν, εἴπερ ἄρα, χρῆσθαι παίζοντας· εἰ δὲ λέγει τις ἄλλως, κατὰ Βακχυλίδην, Πλατεῖα κέλευθος. Οὐδὲ γὰρ ἄτερος λόγος ἔχει τι φαῦλον, ὃν περὶ Λυκούργου καὶ Νουμᾶ, καὶ τοιούτων ἄλλων ἀνδρῶν λέγουσιν, ὡς δυσκάθεκτα καὶ δυσάρεστα πλήθη χειρούμενοι, καὶ μεγάλας ἐπιφέροντες ταῖς πολιτείαις καινοτομίας, προσεποιήσαντο τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δόξαν, αὐτοῖς ἐκείνοις, πρὸς οὓς ἐσχηματίζοντο, σωτήριον οὖσαν.

Ε. Ἀλλὰ γὰρ ἔτος ἤδη διατελοῦντι τῷ Νουμᾷ τεσσαρακοστὸν, ἦκον ἀπὸ Ῥώμης οἱ πρέσβεις παρακαλοῦντες ἐπὶ τὴν βασιλείαν. Τοὺς δὲ λόγους ἐποιήσατο Πρόκλος καὶ Οὐέλεσος, ὧν πρότερον ἐπίδοξος ἦν ὁ δῆμος αἱρήσεσθαι τὸν ἕτερον βασιλέα· Πρόκλῳ μὲν τῶν Ῥωμύλου λαῶν, Οὐελέσῳ δὲ τῶν Τατίου μάλιστα προσεχόντων. Οὗτοι μὲν οὖν βραχέα διελέχθησαν, οἰόμενοι τῷ Νουμᾷ τὴν συντυχίαν ἀσπαζομένῳ γεγονέναι· ἦν δ' οὐ μικρὸν, ὡς ἔοικεν, ἔργον, ἀλλὰ καὶ λόγων πολλῶν καὶ δεήσεως, τὸ πεῖσαι καὶ μεταστῆσαι γνώμην ἀνδρὸς ἡσυχίᾳ καὶ εἰρήνῃ βεβιωκότος εἰς ἀρχὴν πόλεως τρόπον τινὰ γεγεννημένης πολέμῳ καὶ συνηυξημένης. Ἔλεγεν οὖν τοῦ τε πατρὸς αὐτοῦ παρόντος, καὶ Μαρκίου, τῶν συγγενῶν ἑνὸς, ὡς « Πᾶσα μὲν ἀνθρωπίνου βίου μεταβολὴ, σφαλερόν· ᾧ δὲ μήτ' ἄπεστί τι τῶν ἱκανῶν, μήτε μεμπτόν ἐστί τι τῶν παρόντων, τοῦτον οὐδὲν ἄλλο, πλὴν ἄνοια, μετακοσμεῖ καὶ μεθίστησιν ἐκ τῶν συνήθων· οἷς κἂν εἰ μηδὲν ἕτερον προσείη, τῷ βεβαιοτέρῳ διαφέρει τῶν ἀδήλων. Ἀλλ' οὐδ' ἄδηλα τὰ τῆς βασιλείας τοῖς Ῥωμύλου τεκμαιρομένῳ παθήμασιν, ὡς πονηρὰν μὲν αὐτὸς

ἔλαβε δόξαν, ἐπιβουλεῦσαι τῷ συνάρχοντι Τατίῳ, πονηρὰν δὲ τοῖς ὁμοτίμοις περιεποίησεν, ὡς ἀνηρημένος ὑπ' αὐτῶν. Καίτοι Ῥωμύλον μὲν οὗτοι παῖδα Θεῶν ὑμνοῦσι φήμαις, καὶ τροφήν τινα δαιμόνιον αὐτοῦ καὶ σωτηρίαν ἄπιστον ἔτι νηπίου λέγουσιν· Ἐμοὶ δὲ καὶ γένος θνητόν ἐστι· καὶ τροφὴ καὶ παίδευσις ὑπ' ἀνθρώπων, ὧν οὐκ ἀγνοεῖτε, γεγενημένη· τὰ δ' ἐπαινούμενα τοῦ τρόπου, βασιλεύειν πόρρω μέλλοντος ἀνδρὸς, ἡσυχία τε πολλὴ καὶ διατριβὴ, περὶ λόγους ἀπράγμονας, ὅ τε δεινὸς οὗτος καὶ σύντροφος εἰρήνης ἔρως καὶ πραγμάτων ἀπολέμων, καὶ ἀνθρώπων ἐπὶ τιμῇ Θεῶν καὶ φιλοφροσύναις εἰς τὸ αὐτὸ συνιόντων, τὰ δ' ἄλλα καθ' ἑαυτοὺς γεωργούντων, ἢ νεμόντων. Ὑμῖν δὲ, ὦ Ῥωμαῖοι, πολλοὺς μὲν ἴσως ἀβουλήτους ἀπολέλοιπε πολέμους Ῥωμύλος, οἷς ἀντερείδοντος ἡ πόλις ἐμπύρου δεῖται βασιλέως καὶ ἀκμάζοντος· πολλὴ δὲ καὶ συνήθεια καὶ προθυμία δι' εὐτυχίαν γέγονε τῷ δήμῳ, καὶ οὐδένα λέληθεν αὔξεσθαι καὶ κρατεῖν ἑτέρων βουλόμενος· ὥστε καὶ γέλως ἂν εἴη τἀμὰ, θεραπεύοντος Θεοὺς, καὶ δίκην τιμᾷν, βίαν δὲ καὶ πόλεμον ἐχθραίνειν διδάσκοντος πόλιν, στρατηλάτου μᾶλλον, ἢ βασιλέως δεομένην ».

Ϛ. Τοιούτοις λόγοις ἀφοσιουμένου τὴν βασιλείαν τοῦ ἀνδρὸς, οἵ τε Ῥωμαῖοι πᾶσαν ἐποιοῦντο σπουδὴν, ἀντιβολοῦντες καὶ δεόμενοι μὴ σφᾶς αὖθις εἰς σάσιν ἐμβαλεῖν καὶ πόλεμον ἐμφύλιον, οὐκ ὄντος ἑτέρου, πρὸς ὃν ἀμφότεροι συννεύσουσιν αἱ σάσεις· ὅ τε πατὴρ καὶ ὁ Μάρκιος, ἐκείνων μεταστάντων, ἰδίᾳ προσκείμενοι τὸν Νουμᾶν ἔπειθον δέχεσθαι μέγα καὶ θεῖον δῶρον. « Εἰ δὲ αὐτὸς οὔτε πλούτου δέῃ δι' αὐτάρκειαν, οὔτε δόξαν ἀρχῆς καὶ δυναστείας ἐζήλωκας, κρείσσονα τὴν ἀπ' ἀρετῆς ἔχων, ἀλλ', ὑπηρεσίαν γε Θεοῦ τὸ βασιλεύειν ἡγούμενος, ὅς γ' ἀνίστησι καὶ οὐκ ἐᾷ κεῖσθαι καὶ ἀργεῖν τὴν ἐν σοὶ τοσαύτην δικαιοσύνην, μὴ φεῦγε, μηδὲ ἀποδίδρασκε τὴν ἀρχὴν, ἀνδρὶ φρονίμῳ πράξεων καλῶν καὶ μεγάλων οὖσαν χώραν· ἐν ᾗ καὶ θεραπεῖαι Θεῶν μεγαλοπρεπεῖς εἰσι, καὶ πρὸς εὐσέβειαν

ἀνθρώπων ἡμερώσεις ῥᾷστα καὶ τάχιστα μετακοσμουμένων ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος. Οὗτοι καὶ Τάτιον ἔσεσθαι ἔπηλυν ἡγεμόνα, καὶ τὴν Ῥωμύλου μνήμην ἀποθεοῦσι ταῖς τιμαῖς. Τίς δὲ οἶδεν εἰ καὶ νικῶντι δήμῳ πολέμου κόρος ἔσαι, καὶ μεσοὶ θριάμβων καὶ λαφύρων γεγονότες, ἡγεμόνα πρᾷον καὶ δίκης ἑταῖρον ἐπ' εὐνομίᾳ καὶ εἰρήνῃ ποθοῦσιν; εἰ δὲ δὴ καὶ παντάπασιν ἀκρατῶς ἔχουσι καὶ μανικῶς πρὸς πόλεμον, ἆρ' οὐχὶ βέλτιον ἀλλαχόσε τὴν ὁρμὴν αὐτῶν τρέπειν, διὰ χειρὸς ἔχοντα τὰς ἡνίας, τῇ δὲ πατρίδι καὶ παντὶ τῷ Σαβίνων ἔθνει σύνδεσμον εὐνοίας καὶ φιλίας πρὸς πόλιν ἀκμάζουσαν καὶ δυνατὴν γενέσθαι; Τούτοις προσῆν, ὡς λέγεται, σημεῖά τε χρηστὰ, καὶ σπουδὴ τῶν πολιτῶν, καὶ ζῆλος, ὡς ἐπύθοντο τὴν πρεσβείαν, δεομένων βαδίζειν καὶ παραλαμβάνειν τὴν βασιλείαν ἐπὶ κοινωνίᾳ καὶ συγκράσει τῶν πολιτῶν.

Ζ. Ὡς οὖν ἐδέδοκτο, θύσας τοῖς Θεοῖς, προῆγεν εἰς τὴν Ῥώμην. Ἀπήντα δὲ ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος, ἔρωτι θαυμαστῷ τοῦ ἀνδρὸς· εὐφημίαι τε πρέπουσαι γυναικῶν ἐγίνοντο καὶ θυσίαι πρὸς ἱεροῖς, καὶ χαρὰ πάντων, ὥσπερ οὐ βασιλέα τῆς πόλεως, ἀλλὰ βασιλείαν δεχομένης. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν κατέστησαν, ὁ μὲν ταῖς ὥραις ἐκείναις συνειληχὼς μεσοβασιλεὺς Σπόριος Οὐέττιος ψῆφον ἐπέδωκε τοῖς πολίταις, καὶ πάντες ἤνεγκαν· προσφερομένων δ' αὐτῷ τῶν βασιλικῶν παρασήμων, ἐπισχεῖν κελεύσας, ἔφη δεῖσθαι καὶ Θεοῦ τὴν βασιλείαν ἐμπεδοῦντος αὐτῷ· Παραλαβὼν δὲ μάντεις καὶ ἱερεῖς, ἀνέβαινεν εἰς τὸ Καπιτώλιον· Ταρπήϊον αὐτὸ λόφον οἱ τότε Ῥωμαῖοι προσηγόρευον. Ἐνταῦθα τῶν μάντεων ὁ πρωτεύων, τὸν μὲν εἰς μεσημβρίαν τρέψας ἐγκεκαλυμμένον, αὐτὸς δὲ παρασὰς ἐξόπισθεν, καὶ τῇ δεξιᾷ τῆς κεφαλῆς ἐφαπτόμενος αὐτοῦ, κατηύξατο, καὶ περιεσκόπει τὰ παρὰ τῶν Θεῶν ἐν οἰωνοῖς, ἢ συμβόλοις προφαινόμενα, πανταχόσε τὰς ὄψεις περιφέρων. Σιγὴ δ' ἄπιστος ἐν πλήθει τοσούτῳ τὴν ἀγορὰν κατεῖχε, καραδοκούντων καὶ συναιωρουμένων τῷ μέλλοντι, μέχρις οὗ

προϋφάνησαν ὄρνιθες ἀγαθοὶ, καὶ δεξιοὶ ἐπέπτησαν. Οὕτω δὲ τὴν βασιλικὴν ἀναλαβὼν ἐσθῆτα κατέβαινε Νουμᾶς εἰς τὸ πλῆθος ἀπὸ τῆς ἄκρας. Τότε δὲ καὶ φωναὶ καὶ δεξιώσεις ἦσαν ὡς εὐσεβέστατον καὶ θεοφιλέστατον δεχομένων. Παραλαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν, πρῶτον μὲν τὸ τῶν τριακοσίων δορυφόρων σύστημα διέλυσεν, οὓς Ῥωμύλος ἔχων ἀεὶ περὶ τὸ σῶμα Κέλερας προσηγόρευσεν, ὅπερ ἐστὶ ταχεῖς· οὔτε γὰρ ἀπιστεῖν πιστεύουσιν, οὔτε βασιλεύειν ἀπιστούντων ἠξίου. Δεύτερον δὲ, τοῖς οὖσιν ἱερεῦσι Διὸς καὶ Ἄρεος τρίτον Ῥωμύλου προσκατέστησεν, ὃν Φλαμίνα Κυρινάλιον ὠνόμασεν. Ἐκάλουν δὲ καὶ τοὺς προγενεστέρους Φλαμίνας, ἀπὸ τῶν περικρανίων πίλων, οὓς ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι, πιλαμένας τινὰς ὄντας, ὡς ἱστοροῦσι, τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων τότε μᾶλλον, ἢ νῦν τοῖς Λατίνοις ἀνακεκραμένων. Καὶ γὰρ ἃς ἐφόρουν οἱ βασιλεῖς λαῖνας, ἃ Ἰόβας χλαίνας φησὶν εἶναι, καὶ τὸν ὑπηρετοῦντα τῷ ἱερεῖ τοῦ Διὸς ἀμφιθαλῆ παῖδα, λέγεσθαι Κάμιλλον, ὡς καὶ τὸν Ἑρμῆν οὕτως ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων Κάμιλλον ἀπὸ τῆς διακονίας προσηγόρευον.

Η. Ταῦτα δὲ ὁ Νουμᾶς ἐπ' εὐνοίᾳ καὶ χάριτι τοῦ δήμου πολιτευσάμενος, εὐθὺς ἐπεχείρει τὴν πόλιν, ὥσπερ σίδηρον, ἐκ σκληρᾶς καὶ πολεμικῆς, μαλακωτέραν ποιῆσαι καὶ δικαιοτέραν. Ἀτεχνῶς γὰρ, ἣν Πλάτων ἀποκαλεῖ φλεγμαίνουσαν πόλιν, ἐκείνη τότ' ἦν, συσᾶσα μὲν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τόλμῃ τινὶ καὶ παραβόλῳ θρασύτητι τῶν θρασυτάτων καὶ μαχιμωτάτων ἐκεῖ πανταχόθεν ὠσαμένων, ταῖς δὲ πολλαῖς στρατείαις καὶ τοῖς συνεχέσι πολέμοις, τροφῇ χρησαμένη καὶ αὐξήσει τῆς δυνάμεως, καὶ, καθάπερ τὰ καταπηγνύμενα τῷ σείεσθαι μᾶλλον ἑδράζεται, ῥώννυσθαι δοκοῦσα διὰ τῶν κινδύνων. Οὕτω δὲ μετέωρον καὶ τετραχυμένον δῆμον οὐ μικρᾶς, οὐδὲ φαύλης οἰόμενος εἶναι πραγματείας μεταχειρίσασθαι καὶ μετακοσμῆσαι πρὸς εἰρήνην, ἐπηγάγετο τὴν ἀπὸ τῶν Θεῶν βοήθειαν, τὰ μὲν πολλὰ θυσίαις καὶ πομπαῖς καὶ χο-

ρείαις, ἃς αὐτὸς ὠργίασε καὶ κατέστησεν, ἅμα σεμνότητι διαγωγὴν ἐπίχαριν καὶ φιλάνθρωπον ἡδονὴν ἐχούσαις, δημαγωγῶν καὶ τιθασσεύων τὸ θυμοειδὲς καὶ φιλοπόλεμον. Ἔστι δ' ὅτε καὶ φόβους τινὰς ἀπαγγέλλων παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ φάσματα δαιμόνων ἀλλόκοτα καὶ φωνὰς οὐκ εὐμενεῖς, ἐδούλου καὶ ταπεινὴν ἐποίει τὴν διάνοιαν αὐτῶν ὑπὸ δεισιδαιμονίας. Ἐξ ὧν καὶ μάλιστα λόγον ἔσχεν ἡ σοφία καὶ ἡ παίδευσις τοῦ ἀνδρὸς, ὡς Πυθαγόρᾳ συγγεγονότος. Μέγα γὰρ ἦν μέρος ὡς ἐκείνῳ τῆς φιλοσοφίας, καὶ τούτῳ τῆς πολιτείας ἡ περὶ τὸ θεῖον ἁγιστεία καὶ διατριβή. Λέγεται δὲ καὶ τὸν ἔξωθεν ὄγκον καὶ σχηματισμὸν ἀπὸ τῆς αὐτῆς Πυθαγόρᾳ διανοίας περιβαλέσθαι. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτόν τε δοκεῖ πραΰναι φωναῖς τισιν ἐπιστήσας καὶ καταγαγὼν ὑπεριπτάμενον, τόν τε μηρὸν ὑποφῆναι χρυσοῦν Ὀλυμπιάσι διαπορευόμενος τὴν πανήγυριν. Ἄλλας τε τερατώδεις μηχανὰς αὐτοῦ καὶ πράξεις ἀναγγέλλουσιν· ἐφ' αἷς καὶ Τίμων ὁ Φλιάσιος ἔγραψε·

Πυθαγόρην δὲ γόητας ἀποκλίνοντ' ἐπὶ δόξας,
Θήρη ἐπ' ἀνθρώπων, σεμνηγορίης ἀριστήν.

Τῷ δὲ Νουμᾷ δρᾶμα, θεᾶς τινος, ἢ νύμφης ὀρείας ἔρως ἦν, καὶ συνουσία πρὸς αὐτὸν ἀπόρρητος, ὥσπερ εἴρηται, καὶ κοιναὶ μετὰ Μουσῶν διατριβαί. Τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν μαντευμάτων εἰς Μούσας ἀνῆγε, καὶ μίαν Μοῦσαν ἰδίως καὶ διαφερόντως ἐδίδαξε σέβεσθαι τοὺς Ῥωμαίους, Τακίταν προσαγορεύσας, οἷον σιωπηλήν, ἢ ἐνεάν· ὅπερ εἶναι δοκεῖ τὴν Πυθαγόρειον ἀπομνημονεύοντος ἐχεμυθίαν καὶ τιμῶντος. Ἔστι δὲ καὶ τὰ περὶ τῶν ἀφιδρυμάτων νομοθετήματα παντάπασιν ἀδελφὰ τῶν Πυθαγόρου δογμάτων. Οὔτε γὰρ ἐκεῖνος αἰσθητὸν, ἢ παθητὸν, ἀόρατον δὲ καὶ ἀκήρατον καὶ νοητὸν ὑπελάμβανεν εἶναι τὸ πρῶτον· οὗτός τε διεκώλυσεν ἀνθρωποειδῆ καὶ ζωόμορφον εἰκόνα Θεοῦ Ῥωμαίους νομίζειν. Οὐδ' ἦν παρ' αὐτοῖς οὔτε γραπτὸν, οὔτε πλαστὸν εἶδος Θεοῦ πρότερον· ἀλλ' ἐν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα τοῖς πρώτοις ἔτεσι ναοὺς μὲν οἰκοδο-

μούμενοι, καὶ καλιάδας ἱερὰς ἱσῶντες, ἄγαλμα δ' οὐδὲν ἔμμορφον ποιούμενοι διετέλουν· ὡς οὔτε ὅσιον ἀφομοιοῦν τὰ βελτίονα τοῖς χείροσιν, οὔτ' ἐφάπτεσθαι Θεοῦ δυνατὸν ἄλλως, ἢ νοήσει. Κομιδῇ δὲ καὶ τὰ τῶν θυσιῶν ἔχεται τῆς Πυθαγορικῆς ἁγισείας· ἀναίμακτοι γὰρ ἦσαν αἵ γε πολλαί, δι' ἀλφίτου καὶ σπονδῆς καὶ τῶν εὐτελεσάτων πεποιημέναι. Χωρὶς δὲ τούτων, ἑτέροις ἐξωθεν ἐπαγωνίζονται τεκμηρίοις οἱ τὸν ἄνδρα τῷ ἀνδρὶ συνοικειοῦντες. Ὧν ἓν μέν ἐστιν, ὅτι Πυθαγόραν τῇ πολιτείᾳ Ῥωμαῖοι προσέγραψαν, ὡς ἱστόρηκεν Ἐπίχαρμος ὁ κωμικὸς ἔν τινι λόγῳ πρὸς Ἀντήνορα γεγραμμένῳ, παλαιὸς ἀνὴρ, καὶ τῆς Πυθαγορικῆς διατριβῆς μετεσχηκώς· ἕτερον δὲ, ὅτι τεσσάρων υἱῶν βασιλεῖ Νουμᾷ γενομένων, ἕνα Μάμερκον ἐπὶ τῷ Πυθαγόρου παιδὶ προσηγόρευσεν. Ἀπ' ἐκείνου δὲ καὶ τὸν Αἰμιλίων οἶκον ἀναμιχθέντα τοῖς πατρικίοις ὀνομασθῆναί φασιν, οὕτως ὑποκοριζομένου τοῦ βασιλέως τὴν ἐν τοῖς λόγοις τοῦ ἀνδρὸς αἰμυλίαν καὶ χάριν. Αὐτοὶ δ' ἀκηκόαμεν πολλῶν ἐν Ῥώμῃ διεξιόντων, ὅτι Ῥωμαίοις ποτὲ χρησμοῦ γενομένου τὸν φρονιμώτατον καὶ τὸν ἀνδρειότατον Ἑλλήνων ἱδρύσασθαι παρ' αὐτοῖς, ἔστησαν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς εἰκόνας χαλκᾶς δύο, τὴν μὲν Ἀλκιβιάδου, τὴν δὲ Πυθαγόρου. Ταῦτα μὲν οὖν ἀμφισβητήσεις ἔχοντα πολλὰς, καὶ τὸ κινεῖν διὰ μακροτέρων, καὶ τὸ πιστοῦσθαι, μειρακιώδους ἐστὶ φιλονεικίας.

Θ. Νουμᾷ δὲ καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων, οὓς Ποντίφικας καλοῦσι, διάταξιν καὶ κατάστασιν ἀποδιδόασι, καί φασιν αὐτὸν ἕνα τούτων τὸν πρῶτον γεγονέναι. Κεκλῆσθαι δὲ τοὺς Ποντίφικας, οἱ μὲν ὅτι τοὺς Θεοὺς θεραπεύουσι, δυνατοὺς καὶ κυρίους ἁπάντων ὄντας. Ὁ γὰρ δυνατὸς ὑπὸ Ῥωμαίων ὀνομάζεται Ποτήνς· ἕτεροι δέ φασι πρὸς ὑπεξαίρεσιν γεγονέναι τοὔνομα τῶν δυνατῶν, ὡς τοῦ νομοθέτου τὰς δυνατὰς ἐπιτελεῖν ἱερουργίας τοὺς ἱερεῖς κελεύοντος· ἂν δ' ἥ τι κώλυμα μεῖζον, οὐ συκοφαντοῦντος. Οἱ δὲ πλεῖστοι μάλιστα καὶ τὸ γελώμενον τῶν ὀνομάτων δοκιμάζουσιν, ὡς οὐδὲν

ἄλλ' ἢ γεφυροποιοὺς τοὺς ἄνδρας ἐπικληθέντας ἀπὸ τῶν ποιουμένων περὶ τὴν γέφυραν ἱερῶν, ἁγιωτάτων καὶ παλαιοτάτων ὄντων· Ποντὲμ γὰρ οἱ Λατῖνοι τὴν γέφυραν ὀνομάζουσιν. Εἶναι μέντοι καὶ τὴν τήρησιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐπισκευήν, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἀκινήτων καὶ πατρίων ἱερῶν, προσήκουσαν τοῖς ἱερεῦσιν. Οὐ γάρ θεμιτὸν, ἀλλ' ἐπάρατον ἡγεῖσθαι Ῥωμαίους τὴν κατάλυσιν τῆς ξυλίνης γεφύρας. Λέγεται δὲ καὶ τὸ πάμπαν ἄνευ σιδήρου κατὰ δή τι λόγιον συγγεγομφῶσθαι διὰ τῶν ξύλων· Ἡ δὲ λιθίνη πολλοῖς ὕστερον ἐξειργάσθη χρόνοις ὑπ' Αἰμιλίου ταμιεύοντος. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ξυλίνην τῶν Νουμᾶ χρόνων ἀπολείπεσθαι λέγουσιν, ὑπὸ Μαρκίου τοῦ Νουμᾶ θυγατριδοῦ βασιλεύοντος ἀποτελεσθεῖσαν. Ὁ δὲ μέγιστος τῶν Ποντιφίκων, οἷον ἐξηγητοῦ καὶ προφήτου, μᾶλλον δὲ ἱεροφάντου τάξιν ἐπέχει, οὐ μόνον τῶν δημοσίᾳ δρωμένων ἐπιμελούμενος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίᾳ θύοντας ἐπισκοπῶν, καὶ κωλύων παρεκβαίνειν τὰ νενομισμένα, καὶ διδάσκων, ὅτου τις δέοιτο πρὸς Θεῶν τιμήν, ἢ παραίτησιν. Ἦν δὲ καὶ τῶν ἱερῶν παρθένων ἐπίσκοπος, ἃς Ἑστιάδας προσαγορεύουσιν. Νουμᾶ γὰρ δὴ καὶ τὴν τῶν Ἑστιάδων παρθένων καθιέρωσιν, καὶ ὅλως τὴν περὶ τὸ πῦρ τὸ ἀθάνατον, ὃ φυλάττουσιν αὗται, θεραπείαν τε καὶ τιμὴν ἀποδιδόασιν, εἴτε ὡς καθαρὰν καὶ ἄφθαρτον τὴν τοῦ πυρὸς οὐσίαν ἀκηράτοις καὶ ἀμιάντοις παρατιθεμένου σώμασιν, εἴτε τὸ ἄκαρπον καὶ ἄγονον τῇ παρθενίᾳ συνοικειοῦντος. Ἐπεί τοι τῆς Ἑλλάδος, ὅπου πῦρ ἀσβεσόν ἐστιν, ὡς Πυθοῖ καὶ Ἀθήνῃσιν, οὐ παρθένοι, γυναῖκες δὲ πεπαυμέναι γάμων ἔχουσι τὴν ἐπιμέλειαν. Ἐὰν δὲ ὑπὸ τύχης τινὸς ἐκλίπῃ, καθάπερ Ἀθήνῃσι μὲν, ἐπὶ τῆς Ἀριστίωνος λέγεται τυραννίδος ἀποσβεσθῆναι τὸν ἱερὸν λύχνον, ἐν Δελφοῖς δὲ, τοῦ ναοῦ καταπρησθέντος ὑπὸ τῶν Μήδων, περὶ δὲ τὰ Μιθριδατικὰ καὶ τὸν ἐμφύλιον Ῥωμαίων πόλεμον, ἅμα τῷ βωμῷ καὶ τὸ πῦρ ἠφανίσθη, οὔφασι δεῖν ἀπὸ ἑτέρου πυρὸς ἐναύεσθαι, καινὸν

δὲ ποιεῖν καὶ νέον, ἀνάπτοντας ἀπὸ τοῦ ἡλίου φλόγα καθαρὰν καὶ ἀμίαντον. Ἐξάπτουσι δὲ μάλιστα τοῖς σκαφείοις, ἃ κατασκευάζεται μὲν ἀπὸ πλευρᾶς ἰσοσκελοῦς ὀρθογωνίου τριγώνου κοιλαινόμενα, συννεύει δὲ εἰς ἓν ἐκ τῆς περιφερείας κέντρον. Ὅταν οὖν θέσιν ἐναντίαν λάβῃ πρὸς τὸν ἥλιον, ὥστε τὰς αὐγὰς πανταχόθεν ἀναπτομένας ἀθροίζεσθαι καὶ συμπλέκεσθαι πρὸς τὸ κέντρον, αὐτόν τε διακρίνει τὸν ἀέρα λεπτυνόμενον, καὶ τὰ κουφότατα καὶ ξηρότατα τῶν προστιθεμένων ὀξέως ἀνάπτει κατὰ τὴν ἀντέρεισιν, σῶμα καὶ πληγὴν πυρώδη τῆς αὐγῆς λαμβανούσης. Ἔνιοι μὲν οὖν οὐδὲν ὑπὸ τῶν ἱερῶν παρθένων ἄλλ' ἢ τὸ ἄσβεσον ἐκεῖνο φρουρεῖσθαι πῦρ νομίζουσιν· ἔνιοι δὲ εἶναί τινα φασὶν ἀθέατα τοῖς ἄλλοις ἱερὰ κρυπτόμενα, περὶ ὧν ὅσα καὶ πυθέσθαι καὶ φράσαι θεμιτὸν, ἐν τῷ Καμίλλου βίῳ γέγραπται.

I. Πρῶτον μὲν οὖν ὑπὸ Νουμᾶ καθιερωθῆναι λέγουσι Γεγανίαν καὶ Βερηνίαν, δεύτερον δὲ Κανουλήϊαν καὶ Ταρπηΐαν. Ὕστερον δὲ Σερβίου δύο προσθέντος ἄλλας τῷ ἀριθμῷ διατηρεῖσθαι μέχρι τῶν χρόνων τούτων τὸ πλῆθος. Ὡρίσθη δὲ ταῖς ἱεραῖς παρθένοις ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἁγνεία τριακονταέτις, ἐν ᾗ τὴν μὲν πρώτην δεκαετίαν, ἃ χρὴ δρᾶν μανθάνουσι· τὴν δὲ μέσην, ἃ μεμαθήκασι δρῶσι· τὴν δὲ τρίτην, ἑτέρας αὐταὶ διδάσκουσιν. Εἶτα ἀνεῖται τῇ βουλομένῃ μετὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἤδη καὶ γάμου μεταλαμβάνειν, καὶ πρὸς ἕτερον τραπέσθαι βίον, ἀπαλλαγείσῃ τῆς ἱερουργίας. Λέγονται δὲ οὐ πολλαὶ ταύτην ἀσπάσασθαι τὴν ἄδειαν, οὐδὲ ἀσπασαμέναις χρηστὰ πράγματα συντυχεῖν, ἀλλὰ μετανοίᾳ καὶ κατηφείᾳ συνοῦσαι τὸν λοιπὸν βίον, ἐμβαλεῖν τὰς ἄλλας εἰς δεισιδαιμονίαν, ὥστε μέχρι γήρως καὶ θανάτου διατελεῖν ἐγκαρτερούσας καὶ παρθενευομένας. Τιμὰς δὲ μεγάλας ἀπέδωκεν αὐταῖς, ὧν ἐστι καὶ τὸ διαθέσθαι ζῶντος ἐξεῖναι πατρὸς, καὶ τἄλλα πράττειν ἄνευ προστάτου διαγούσας, ὥσπερ αἱ τρίπαιδες. Ῥαβδουχοῦνται δὲ προϊοῦσαι· κἂν ἀγομένῳ τινὶ πρὸς θά-

γατον αὐτομάτως συντύχωσιν, οὐκ ἀναιρεῖται. Δεῖ δὲ ἀπομόσαι τὴν παρθένον, ἀκούσιον καὶ τυχαίαν γεγονέναι, καὶ οὐκ ἐξεπίτηδες τὴν ἀπάντησιν. Ὁ δὲ ὑπελθὼν κομιζομένων ὑπὸ τὸ φορεῖον ἀποθνήσκει. Κόλασις δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἁμαρτημάτων, πληγαὶ ταῖς παρθένοις, τοῦ μεγίστου Ποντίφικος κολάζοντος ἔστιν ὅτε καὶ γυμνὴν τὴν πλημμελήσασαν, ὀθόνης ἐν παλινσκίῳ παρατεινομένης. Ἡ δὲ τὴν παρθενίαν καταισχύνασα, ζῶσα κατορύττεται παρὰ τὴν Κολλίνην λεγομένην πύλην. Ἐν ᾗ ἐσί τις ἐντὸς τῆς πόλεως ὀφρὺς γεώδης, παρατείνουσα πόρρω· καλεῖται δὲ χῶμα διαλέκτῳ τῶν Λατίνων· ἐνταῦθα κατασκευάζεται κατάγειος οἶκος οὐ μέγας, ἔχων ἄνωθεν κατάβασιν. Κεῖται δὲ ἐν αὐτῷ κλίνη τε ὑπεστρωμένη, καὶ λύχνος καιόμενος, ἀπαρχαί τε τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων βραχεῖαί τινες· οἷον ἄρτος, ὕδωρ, ἐν ἀγγείῳ γάλα, ἔλαιον· ὥσπερ ἀφοσιουμένων τὸ μὴ λιμῷ διαφθείρειν σῶμα ταῖς μεγίσταις καθιερωμένον ἁγισείαις. Αὐτὴν δὲ τὴν κολαζομένην εἰς φορεῖον ἐνθέμενοι, καὶ κατασεγάσαντες ἔξωθεν, καὶ καταλαβόντες ἱμᾶσιν, ὡς μηδὲ φωνὴν ἐξάκουσον γενέσθαι, κομίζουσι δι' ἀγορᾶς. Ἐξίστανται δὲ πάντες σιωπῇ, καὶ παραπέμπουσιν ἄφθογγοι μετά τινος δεινῆς κατηφείας· οὐδέ ἐστιν ἕτερον θέαμα φρικτότερον, οὐδ' ἡμέραν ἡ πόλις ἄλλην ἄγει στυγνοτέραν ἐκείνης. Ὅταν δὲ πρὸς τὸν τόπον κομισθῇ τὸ φορεῖον, οἱ μὲν ὑπηρέται τοὺς δεσμοὺς ἐξέλυσαν, ὁ δὲ τῶν ἱερέων ἔξαρχος εὐχάς τινας ἀπορρήτους ποιησάμενος, καὶ χεῖρας ἀνατείνας Θεοῖς πρὸ τῆς ἀνάγκης, ἐξάγει συγκεκαλυμμένην, καὶ καθίστησιν ἐπὶ κλίμακος εἰς τὸ οἴκημα κάτω φερούσης. Εἶτ' αὐτὸς μὲν ἀποτρέπεται μετὰ τῶν ἄλλων ἱερέων· τῆς δὲ, καταβάσης, ἥτε κλίμαξ ἀναιρεῖται, καὶ κατακρύπτεται τὸ οἴκημα, γῆς πολλῆς ἄνωθεν ἐπιφορουμένης, ὡς' ἰσόπεδον τῷ λοιπῷ χώματι γενέσθαι τὸν τόπον. Οὕτω μὲν αἱ προέμεναι τὴν ἱερὰν παρθενίαν κολάζονται.

ΙΑ. Νουμᾶς δὲ λέγεται καὶ τὸ τῆς Ἑστίας ἱερὸν ἐγκύκλιον περι-

βαλέσθαι τῷ ἀσβέστῳ πυρὶ φρουρὰν· ἀπομιμούμενος οὐ τὸ σχῆμα τῆς γῆς ὡς Ἑστίας οὔσης, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος κόσμου, οὗ μέσον οἱ Πυθαγορικοὶ τὸ πῦρ ἱδρύσθαι νομίζουσι, καὶ τοῦτο Ἑστίαν καλοῦσι καὶ μονάδα· τὴν δὲ γῆν, οὔτε ἀκίνητον, οὔτ' ἐν μέσῳ τῆς περιφορᾶς οὖσαν, ἀλλὰ κύκλῳ περὶ τὸ πῦρ αἰωρουμένην, οὔτε τῶν τιμιωτάτων οὐδὲν, οὔτε τῶν πρώτων τοῦ κόσμου μορίων ὑπάρχειν. Ταὐτὰ δὲ καὶ Πλάτωνα φασὶ πρεσβύτην γενόμενον διανενοῆσθαι περὶ τῆς γῆς ὡς ἐν ἑτέρᾳ χώρᾳ καθεζώσης, τὴν δὲ μέσην καὶ κυριωτάτην ἑτέρῳ τινὶ κρείττονι προσήκουσαν.

ΙΒ. Οἱ δὲ Ποντίφικες καὶ τὰ περὶ τὰς ταφὰς πάτρια τοῖς χρήζουσιν ἀφηγοῦνται, Νουμᾶ διδάξαντος μηδὲν ἡγεῖσθαι μίασμα τῶν τοιούτων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκεῖ Θεοὺς σέβεσθαι τοῖς νενομισμένοις, ὡς τὰ κυριώτερα τῶν ἡμετέρων ὑποδεχομένους· ἐξαιρέτως δὲ τὴν προσαγορευομένην Λιβίτιναν, ἐπίσκοπον τῶν περὶ τοὺς θνήσκοντας ὁσίων Θεὸν οὖσαν, εἴτε Περσεφόνην, εἴτε μᾶλλον, ὡς οἱ λογιώτατοι Ῥωμαίων ὑπολαμβάνουσιν, Ἀφροδίτην. οὐ κακῶς εἰς μιᾶς δύναμιν Θεοῦ τὰ περὶ τὰς γενέσεις καὶ τὰς τελευτὰς ἀνάπτοντες. Αὐτὸς δὲ καὶ τὰ πένθη καθ' ἡλικίας καὶ χρόνους ἔταξεν· οἷον παῖδα μὴ πενθεῖν νεώτερον τριετοῦς, μηδὲ πρεσβύτερον πλείονας μῆνας ὧν ἐβίωσεν ἐνιαυτῶν, μέχρι τῶν δέκα, καὶ περαιτέρω μηδεμίαν ἡλικίαν. Ἀλλὰ τοῦ μακροτάτου πένθους χρόνον εἶναι δεκαμηνιαῖον, ἐφ' ὅσον καὶ χηρεύουσιν αἱ τῶν ἀποθανόντων γυναῖκες. Ἡ δὲ πρότερον γαμηθεῖσα βοῦν ἐγκύμονα κατέθυεν, ἐκείνου νομοθετήσαντος. Πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας Νουμᾶ καταδείξαντος ἱερωσύνας, ἔτι δυοῖν μνησθήσομαι, τῆς τε Σαλίων, καὶ τῆς τῶν Φιτιαλίων, αἳ μάλιστα τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρὸς ἐμφαίνουσιν. Οἱ μὲν γὰρ Φιτιάλιοι, εἰρηνοφύλακές τινες ὄντες, ὡς δ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ τοὔνομα λαβόντες ἀπὸ τῆς πράξεως, λόγῳ τὰ νείκη κατέπαυον, οὐκ ἐῶντες στρατεύειν πρότερον, ἢ πᾶσαν ἐλπίδα δίκης ἀποκοπῆναι. Καὶ γὰρ

Εἰρήνην Ἕλληνες καλοῦσιν, ὅταν λόγῳ, μὴ βίᾳ, πρὸς ἀλλήλους χρώμενοι λύσωσι τὰς διαφοράς. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι Φιτιαλεῖς πολλάκις μὲν ἐβάδιζον ὡς τοὺς ἀδικοῦντας, αὐτοὶ πείθοντες εὐγνωμονεῖν· ἀγνωμονούντων δὲ, μαρτυράμενοι Θεοὺς καὶ κατευξάμενοι πολλὰ καὶ δεινὰ καθ' αὑτῶν αὐτοὶ καὶ τῆς πατρίδος, εἰ μὴ δικαίως ἐπεξίασιν, οὕτω κατήγγελλον αὐτοῖς τὸν πόλεμον. Κωλυόντων δὲ τούτων, ἢ μὴ συναινούντων, οὔτε στρατιώτῃ θεμιτὸν, οὔτε βασιλεῖ Ῥωμαίων ὅπλα κινεῖν· ἀλλὰ παρὰ τούτων ἔδει τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου δεξάμενον, ὡς δικαίου, τὸν ἄρχοντα, τότε σκοπεῖν περὶ τοῦ συμφέροντος. Λέγεται δὲ καὶ τὸ Κελτικὸν ἐκεῖνο πάθος τῇ πόλει γενέσθαι τούτων τῶν ἱερῶν παρανομηθέντων. Ἔτυχον μὲν γὰρ οἱ βάρβαροι Κλουσίνους πολιορκοῦντες· ἐπέμφθη δὲ πρεσβευτὴς Φάβιος Ἄμβουστος εἰς τὸ στρατόπεδον, διαλύσεις πράξων ὑπὲρ τῶν πολιορκουμένων. Λαβὼν δὲ ἀποκρίσεις οὐκ ἐπιεικεῖς καὶ πέρας σχεῖν αὐτῷ τὴν πρεσβείαν οἰόμενος, ἐνεανιεύσατο, ὑπὲρ τῶν Κλουσίνων ὅπλα λαβὼν, προκαλέσασθαι τὸν ἀριστεύσαντα τῶν βαρβάρων. Τὰ μὲν οὖν τῆς μάχης εὐτυχεῖτο, καὶ καταβαλὼν ἐσκύλευσε τὸν ἄνδρα· γνωρίσαντες δὲ οἱ Κελτοὶ, πέμπουσιν εἰς Ῥώμην κήρυκα, τοῦ Φαβίου κατηγοροῦντες ὡς ἔκσπονδον καὶ ἄπιστον καὶ ἀκατάγγελτον ἐξενηνοχότος πρὸς αὐτοὺς πόλεμον. Ἐνταῦθα τὴν μὲν σύγκλητον οἱ Φιτιαλεῖς ἔπειθον ἐκδιδόναι τὸν ἄνδρα τοῖς Κελτοῖς· καταφυγὼν δὲ ἐκεῖνος εἰς τοὺς πολλοὺς, καὶ τῷ δήμῳ σπουδάζοντι χρησάμενος, διεκρούσατο τὴν δίκην. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐπελθόντες οἱ Κελτοὶ τὴν Ῥώμην πλὴν τοῦ Καπιτωλίου διεπόρθησαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς περὶ Καμίλλου μᾶλλον ἀκριβοῦται.

ΙΓ. Τοὺς δὲ Σαλίους ἱερεῖς ἐκ τῆς τοιαύτης λέγεται συστήσασθαι προφάσεως· ἔτος ὄγδοον αὐτοῦ βασιλεύοντος, λοιμώδης νόσος περιοῦσα τὴν Ἰταλίαν ἐσρόβησε καὶ τὴν Ῥώμην. Ἀθυμούντων δὲ τῶν ἀνθρώπων, ἱσορεῖται χαλκῆν πέλτην ἐξ οὐρανοῦ κατα-

φερομένην εἰς τὰς Νουμᾶ πεσεῖν χεῖρας. Ἐπὶ δὲ αὐτῇ θαυμάσιόν τινα λόγον λέγεσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὃν Ἡγερίας τε καὶ τῶν Μουσῶν πυθέσθαι. Τὸ μὲν γὰρ ὅπλον ἥκειν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, καὶ δεῖν αὐτὸ φρουρεῖσθαι, γενομένων ἄλλων ἕνδεκα καὶ σχῆμα καὶ μέγεθος καὶ μορφὴν ἐκείνῳ παραπλησίων, ὅπως ἄπορον εἴη τῷ κλέπτῃ δι' ὁμοιότητα τοῦ διωπετοῦς ἐπιτυχεῖν· ἔτι δὲ χρῆναι Μούσαις καθιερῶσαι τὸ χωρίον ἐκεῖνο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸ λειμῶνας, ὅπου τὰ πολλὰ φοιτῶσαι σενδιατρίβουσιν αὐτῷ· τὴν δὲ πηγὴν, ἣ κατάρδει τὸ χωρίον, ὕδωρ ἱερὸν ἀποδεῖξαι ταῖς Ἑστιάσι παρθένοις, ὅπως λαμβάνουσαι καθ' ἡμέραν, ἁγνίζωσι καὶ ῥαίνωσι τὸ ἀνάκτορον. Τούτοις μὲν οὖν μαρτυρῆσαι λέγουσι καὶ τὰ τῆς νόσου παραχρῆμα παυσάμενα. Τὴν δὲ πέλτην προθέντος αὐτοῦ, καὶ κελεύσαντος ἁμιλλᾶσθαι τοὺς τεχνίτας ὑπὲρ τῆς ὁμοιότητος, τοὺς μὲν ἄλλους ἀπειπεῖν, Βετούριον δὲ Μαμούριον, ἕνα τῶν ἄκρων δημιουργῶν, οὕτως ἐρικέσθαι τῇ ἐμφερείᾳ, καὶ κατασκευάσαι πάσας ὁμοίας, ὥστε μηδ' αὐτὸν ἔτι τὸν Νουμᾶν διαγινώσκειν. Τούτων οὖν φύλακας καὶ ἀμφιπόλους ἀπέδειξε τοὺς Σαλίους ἱερεῖς. Σάλιοι δ' ἐκλήθησαν, οὐχ ὡς ἔνιοι μυθολογοῦσι, Σαμόθρακος ἀνδρὸς, ἢ Μαντινέως, ὄνομα Σαλίου, πρώτου τὴν ἐνόπλιον ἐκδιδάξαντος ὄρχησιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τῆς ὀρχήσεως αὐτῆς ἁλτικῆς οὔσης, ἣν ὑπορχοῦνται διαπορευόμενοι τὴν πόλιν, ὅταν τὰς ἱερὰς πέλτας ἀναλάβωσιν ἐν τῷ Μαρτίῳ μηνί, φοινικοῦς μὲν ἐνδεδυμένοι χιτωνίσκους, μίτραις δὲ χαλκαῖς ὑπεζωσμένοι πλατείαις, καὶ κράνη χαλκᾶ φοροῦντες, ἐγχειριδίοις δὲ μικροῖς τὰ ὅπλα κρούοντες. Ἡ δὲ πολλὴ τῆς ὀρχήσεως ποδῶν ἔργον ἐστί. κινοῦνται γὰρ ἐπιτερπῶς, ἐλιγμούς τινας καὶ μεταβολὰς ἐν ῥυθμῷ τάχος ἔχοντι καὶ πυκνότητα μετὰ ῥώμης καὶ κουφότητος ἀποδιδόντες. Αὐτὰς δὲ τὰς πέλτας Ἀγκύλια καλοῦσι διὰ τὸ σχῆμα. Κύκλος γὰρ οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἀποδίδωσιν, ὡς πέλτη, τὴν περιφέρειαν, ἀλλ' ἐκτομὴν ἔχει γραμμῆς ἑλικοειδοῦς, ἧς αἱ κε-

ραῖαι καμπὰς ἔχουσαι, καὶ συνεπισρέφουσαι τῇ πυκνότητι πρὸς ἀλλήλας, ἀγκύλον τὸ σχῆμα ποιοῦσιν· ἢ διὰ τὸν ἀγκῶνα, περὶ ὃν περιφέρονται. Ταῦτα γὰρ ὁ Ἰόβας εἴρηκε, γλιχόμενος ἐξελληνίσαι τοὔνομα. Δύναιτο δ' ἂν τῆς ἀνέκαθεν φορᾶς πρῶτον ἐπώνυμον γεγονέναι, καὶ τῆς ἀκέσεως τῶν νοσούντων, καὶ τῆς τῶν αὐχμῶν λύσεως, ἔτι δὲ τῆς τῶν δεινῶν ἀνασχέσεως· καθ' ὃ καὶ τοὺς Διοσκούρους, Ἄνακας Ἀθηναῖοι προσηγόρευσαν· εἴ γε δεῖ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον ἐξάγειν τοὔνομα. Τῷ δὲ Μαμουρίῳ λέγουσι μισθὸν γενέσθαι τῆς τέχνης ἐκείνης, μνήμην τινὰ δι' ᾠδῆς ὑπὸ τῶν Σαλίων ἅμα τῇ πυρρίχῃ διαπεραινομένης. Οἱ δὲ οὐ Βετούριον Μαμούριον εἶναί φασι τὸν ᾀδόμενον, ἀλλὰ Οὐετέρεμ. μεμοριάμ., ὅπερ ἐστὶ, παλαιὰν μνήμην.

ΙΔ. Ἐπεὶ δὲ διεκόσμησε τὰς ἱερωσύνας, ἐδείματο πλησίον τοῦ τῆς Ἑστίας ἱεροῦ τὴν καλουμένην Ῥηγίαν, οἷόν τι βασίλειον οἴκημα· καὶ τὸ πλεῖστον αὐτόθι τοῦ χρόνου διέτριβεν, ἱερουργῶν, ἢ διδάσκων τοὺς ἱερεῖς, ἢ πρὸς ἐννοίᾳ τινὶ τῶν θείων πρὸς αὐτοὺς σχολάζων. Οἰκίαν δ' εἶχεν ἑτέραν περὶ τὸν Κυρίνου λόφον, ἧς ἔτι νῦν τὸν τόπον ἐπιδεικνύουσιν. Ἐν δὲ ταῖς προπομπαῖς, καὶ ὅλως τῶν ἱερέων ταῖς πομπαῖς, προηγοῦντο κήρυκες ἀνὰ τὴν πόλιν, ἐλινύειν κελεύοντες, καὶ τὰ ἔργα καταπαύοντες. Ὡς γάρ φασι τοὺς Πυθαγορικοὺς οὐκ ἐᾷν ἐκ παρόδου προσκυνεῖν καὶ προσεύχεσθαι τοῖς Θεοῖς, ἀλλ' οἴκοθεν εὐθὺς ἐπὶ τοῦτο γνώμῃ παρασκευασαμένους βαδίζειν· οὕτως ᾤετο Νουμᾶς χρῆναι τοὺς πολίτας μήτε ἀκούειν τι τῶν θείων, μήτε ὁρᾶν ἐν παρέργῳ καὶ ἀμελῶς, ἀλλὰ σχολὴν ἄγοντας ἀπὸ τῶν ἄλλων, καὶ προσέχοντας τὴν διάνοιαν ὡς πράξει μεγίστῃ τῇ περὶ τὴν εὐσέβειαν, ψόφων τε καὶ πατάγων καὶ σεναγμῶν, καὶ ὅσα τοιαῦτα τοῖς ἀναγκαίοις καὶ βαναύσοις πόνοις ἕπεται, καθαρὰς τὰς ὁδοὺς ταῖς ἱερουργίαις παρέχοντας. Ὧν ἴχνος τι μέχρι νῦν διασώζοντες, ὅταν ἄρχων πρὸς ὄρνισιν ἢ θυσίαις διατρίβῃ, βοῶσιν, Ὄκ ἄγε· σημαίνει δὲ

ἡ φωνὴ, Τοῦτο πρᾶσσε, συνεπισρέφουσα καὶ κατακοσμοῦσα τοὺς προστυγχάνοντας. Ἦν δὲ καὶ τῶν ἄλλων παραγγελμάτων αὐτοῦ πολλὰ τοῖς Πυθαγορικοῖς ἐοικότα. Ὡς γὰρ ἐκεῖνοι παρήνουν ἐπὶ χοίνικος μὴ καθῆσθαι, καὶ μαχαίρᾳ πῦρ μὴ σκαλεύειν, καὶ βαδίζοντας εἰς ἀποδημίας μὴ μεταστρέφεσθαι, καὶ τοῖς μὲν οὐρανίοις περισσὰ θύειν, ἄρτια δὲ τοῖς χθονίοις, ὧν ἑκάστου τὴν διάνοιαν ἀπεκρύπτοντο πρὸς τοὺς πολλούς· οὕτως ἔνια τῶν Νουμᾶ πατρίων ἀπόῤῥητον ἔχει τὸν λόγον· οἷον, τὸ μὴ σπένδειν Θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, μηδὲ θύειν ἄτερ ἀλφίτων· καὶ τὸ προσκυνεῖν περισρεφομένους, καὶ τὸ καθῆσθαι προσκυνήσαντας. Τὰ μὲν οὖν πρῶτα δύο τὴν γῆς ἐξημέρωσιν ἔοικε διδάσκειν, ὡς μόριον εὐσεβείας οὖσαν· ἡ δὲ περισροφὴ τῶν προσκυνούντων, λέγεται μὲν ἀποτίμησις εἶναι τῆς τοῦ κόσμου περιφορᾶς· δόξειε δ' ἂν μᾶλλον ὁ προσκυνῶν, ἐπεὶ, πρὸς ἕω τῶν ἱερῶν βλεπόντων, ἀπέσραπται τὰς ἀνατολὰς, μεταβάλλειν ἑαυτὸν ἐνταῦθα καὶ περισρέφειν ἐπὶ τὸν Θεὸν, κύκλον ποιῶν καὶ συνάπτων τὴν ἐπιτελειωσιν τῆς εὐχῆς δι' ἀμφοῖν. Εἰ μὴ νὴ Δία τοῖς Αἰγυπτίοις τροχοῖς αἰνίττεταί τι καὶ διδάσκει παραπλήσιον ἡ μεταβολὴ τοῦ σχήματος, ὡς οὐδενὸς ἐσῶτος τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ὅπως ἂν σρέφῃ καὶ ἀνελίττῃ τὸν βίον ἡμῶν ὁ Θεὸς, ἀγαπᾷν καὶ δέχεσθαι προσῆκον. Τὸ δὲ καθέζεσθαι προσκυνήσαντας, οἰωνισμὸν εἶναι λέγουσι τοῦ βεβαιότητα ταῖς εὐχαῖς καὶ διαμονὴν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιγίνεσθαι. Λέγουσι δὲ καὶ πράξεων διορισμὸν εἶναι τὴν ἀνάπαυσιν· ὡς οὖν τῇ προτέρᾳ πράξει πέρας ἐπιθέντας καθέζεσθαι παρὰ τοῖς Θεοῖς, ἵνα ἑτέρας πάλιν ἀρχὴν παρ' ἐκείνων λάβωσι. Δύναται δὲ καὶ τοῦτο τοῖς εἰρημένοις ὁμολογεῖν, ἐθίζοντος ἡμᾶς τοῦ νομοθέτου μὴ ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τὸ θεῖον ἐντεύξεις ἐν ἀσχολίᾳ καὶ παρέργως, οἷον σπεύδοντας, ἀλλ' ὅταν χρόνον ἔχωμεν καὶ σχολὴν ἄγωμεν.

ΙΕ. Ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης παιδαγωγίας πρὸς τὸ θεῖον, οὕτως ἡ πόλις ἐγεγόνει χειροήθης καὶ κατατεθαμβημένη τὴν τοῦ Νουμᾶ δυ-

ναμιν, ὥστε μύθοις ἐοικότας τὴν ἀτοπίαν λόγους παραδέχεσθαι, καὶ νομίζειν μηδὲν ἄπιστον εἶναι, μηδὲ ἀμήχανον, ἐκείνου βουληθέντος. Λέγεται γοῦν ποτε καλέσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν οὐκ ὀλίγους τῶν πολιτῶν, σκεύη τε φαῦλα καὶ δεῖπνον εὐτελὲς πάνυ προθέσθαι καὶ δημοτικόν· ἀρξαμένων δὲ δειπνεῖν, ἐμβαλὼν λόγον, ὡς ἡ Θεὸς, ᾗ σύνεσιν, ἥκοι πρὸς αὐτὸν, αἰφνίδιον ἐπιδεῖξαι τόν τε οἶκον ἐκπωμάτων πλήρη πολυτελῶν, καὶ τὰς τραπέζας ὄψων τε παντοδαπῶν καὶ παρασκευῆς δαψιλοῦς γεμούσας. Πᾶσαν δὲ ὑπερβέβληκεν ἀτοπίαν τὸ ὑπὲρ τῆς τοῦ Διὸς ὁμιλίας ἱστορούμενον. Μυθολογοῦσι γὰρ, εἰς τὸν Ἀβεντῖνον λόφον, οὔπω μέρος ὄντα τῆς πόλεως, οὐδὲ συνοικούμενον, ἀλλ' ἔχοντα πηγάς τε δαψιλεῖς ἐν αὐτῷ καὶ νάπας σκιερὰς, φοιτᾷν δύο δαίμονας, Πῖκον καὶ Φαῦνον· οὓς τὰ μὲν ἄλλα Σατύρων ἄν τις ἢ Πανῶν γένει προσεικάσειε, δυνάμει δὲ φαρμάκων καὶ δεινότητι τῆς περὶ τὰ θεῖα γοητείας, λέγονται ταὐτὰ τοῖς ὑφ' Ἑλλήνων προσαγορευθεῖσιν Ἰδαίοις Δακτύλοις σοφιζόμενοι, περιιέναι τὴν Ἰταλίαν. Τούτους φασὶ χειρώσασθαι τὸν Νουμᾶν, οἴνῳ καὶ μέλιτι κεράσαντα τὴν κρήνην, ἀφ' ἧς ἔπινον συνήθως. Ληφθέντας δὲ, πολλὰς μὲν ἰδέας τρέπεσθαι, καὶ μετεκδύεσθαι τὴν αὐτῶν φύσιν, ἀλλόκοτα φάσματα καὶ φοβερὰ τῆς ὄψεως προβαλλομένους· ἐπεὶ δ' ἔγνωσαν ἐαλωκότες ἰσχυρὰν καὶ ἄφευκτον ἅλωσιν, ἄλλα τε προθεσπίσαι πολλὰ τῶν μελλόντων, καὶ τὸν ἐπὶ τυῖς κεραυνοῖς ἐκδιδάξαι καθαρμὸν, ὃς ποιεῖται μέχρι νῦν διὰ κρομμύων, καὶ τριχῶν, καὶ μαινίδων. Ἔνιοι δὲ οὐ τοὺς δαίμονας φασὶν ὑποθέσθαι τὸν καθαρμὸν, ἀλλ' ἐκείνους μὲν καταγαγεῖν τὸν Δία μαγεύσαντας· τὸν δὲ Θεὸν, ὀργιζόμενον τῷ Νουμᾷ, προστάσσειν, ὡς χρὴ γενέσθαι τὸν καθαρμὸν κεφαλαῖς. Ὑπολαβόντος δὲ τοῦ Νουμᾶ, Κρομμύων; εἰπεῖν, Ἀνθρώπων· τὸν δ' αὖθις ἐκτρέποντα τὸ τοῦ προστάγματος δεινὸν, ἐπέρεσθαι, Θριξίν; ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Διὸς, Ἐμψύχοις, ἐπαγαγεῖν τὸν Νουμᾶν, Μαινίσι; Ταῦτα [δὲ] λέγειν ὑπὸ τῆς Ἡγερίας δεδιδαγμένον. Καὶ τὸν μὲν Θεὸν

ἀπελθεῖν ἵλεω γενόμενον, τὸν δὲ τόπον, Ἰλίκιον ἀπ' ἐκείνου προσαγορευθῆναι, καὶ τὸν καθαρμὸν οὕτω συντελεῖσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν μυθώδη καὶ γελοῖα τὴν τῶν τότε ἀνθρώπων ἐπιδείκνυνται διάθεσιν πρὸς τὸ θεῖον, ἣν ὁ ἐθισμὸς αὐτοῖς ἐνεποίησεν. Αὐτὸν δὲ τὸν Νουμᾶν οὕτω φασιν εἰς τὸ θεῖον ἀνηρτῆσθαι ταῖς ἐλπίσιν, ὥσε καὶ προσαγγελίας αὐτῷ ποτε γενομένης, ὡς ἐπέρχονται πολέμιοι, μειδιάσαι, καὶ εἰπεῖν· Ἐγὼ δὲ θύω.

ΙΖ. Πρῶτον δέ φασι καὶ Πίσεως καὶ Τέρμονος ἱερὸν ἱδρύσασθαι. Καὶ τὴν μὲν Πίσιν ὅρκον ἀποδεῖξαι Ῥωμαίοις μέγιστον· ᾧ χρώμενοι μέχρι νῦν διατελοῦσιν· ὁ δὲ Τέρμων, ὅρος ἄν τις εἴη, καὶ θύουσιν αὐτῷ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ κατὰ τοὺς τῶν ἀγρῶν περιορισμούς, νῦν μὲν ἔμψυχα, τὸ παλαιὸν δὲ ἀναίμακτος ἦν ἡ θυσία, Νουμᾶ φιλοσοφήσαντος, ὡς χρὴ τὸν ὅριον Θεὸν, εἰρήνης φύλακα καὶ δικαιοσύνης μάρτυν ὄντα, φόνου καθαρὸν εἶναι. Δοκεῖ δὲ καὶ ὅλως αὐτὸς ὁρίσαι τὴν χώραν ὁ βασιλεὺς, Ῥωμύλου μὴ βουληθέντος ἐξομολογήσασθαι τῷ μέτρῳ τοῦ οἰκείου τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἀλλοτρίου· δεσμὸν γὰρ εἶναι τῆς δυνάμεως τὸν ὅρον, ἂν φυλάττηται, μὴ φυλαττόμενον δὲ, τῆς ἀδικίας ἔλεγχον. Οὐ μὴν οὐδὲ ἦν δαψιλὴς χώρα τῇ πόλει κατ' ἀρχὰς· ἀλλὰ τὴν πολλὴν αἰχμῇ προσεκτήσατο Ῥωμύλος· καὶ ταύτην πᾶσαν ὁ Νουμᾶς διένειμε τοῖς ἀπόροις τῶν πολιτῶν, ὡς ἀνάγκην ἀδικίας ἀφαιρῶν τὴν ἀπορίαν, καὶ τρέπων ἐπὶ γεωργίαν τὸν δῆμον ἅμα τῇ χώρᾳ συνεξημερούμενον. Οὐδὲν γὰρ ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων οὕτως ἔρωτα δριμὺν εἰρήνης ἐνεργάζεται καὶ ταχὺν, ὡς ὁ ἀπὸ γῆς βίος, ἐν ᾧ καὶ τῆς πολεμικῆς εὐτολμίας τὸ μὲν ὑπερμαχητικὸν τοῦ οἰκείου διαμένει καὶ πάρεστι, τὸ δὲ εἰς ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν ἀνειμένον ἐκκέκοπται. Διὸ καὶ τὴν γεωργίαν ὁ Νουμᾶς οἷον εἰρήνης φίλτρον ἐνεμίξατο τοῖς πολίταις· καὶ μᾶλλον ὡς ἠθοποιὸν, ἢ πλουτοποιὸν, ἀγαπήσας τέχνην, εἰς μέρη τὴν χώραν διεῖλεν, ἃ Πάγους προσηγόρευσε, καὶ καθ' ἕκαστον ἐπισκόπους ἔταξε καὶ περι-

πόλους. Ἔσι δ' ὅτε καὶ αὐτὸς ἐφορῶν καὶ τεκμαιρόμενος ἀπὸ τῶν ἔργων τοὺς τρόπους τῶν πολιτῶν, τοὺς μὲν εἰς τιμὰς καὶ πίσεις ἀνῆγε τοὺς δὲ ῥαθύμους καὶ ἀμελεῖς ψέγων καὶ κακίζων, ἐσωφρόνιζε.

ΙΖ. Τῶν δὲ ἄλλων αὐτοῦ πολιτευμάτων ἡ κατὰ τέχνας διανομὴ τοῦ πλήθους μάλιςα θαυμάζεται. Τῆς γὰρ πόλεως ἐκ δυοῖν γενῶν, ὥσπερ εἴρηται, συνεςάναι δοκούσης, διεςώσης δὲ μᾶλλον, καὶ μηδενὶ τρόπῳ μιᾶς γενέσθαι βουλομένης, μηδ' οἷον ἐξαλεῖψαι τὴν ἑτερότητα καὶ διαφορὰν, ἀλλὰ συγκρούσεις ἀπαύςους καὶ φιλονεικίας τῶν μερῶν ἐχούσης, διανοηθεὶς, ὅτι καὶ τῶν σωμάτων τὰ φύσει δύσμικτα καὶ σκληρὰ καταθραύοντες, καὶ διαιροῦντες ἀναμιγνύουσιν, ὑπὸ σμικρότητος ἀλλήλοις συμβαίνοντα μᾶλλον, ἔγνω κατατεμεῖν τομὰς πλείονας τὸ σύμπαν πλῆθος. Ἐκ δὲ τούτων, εἰς ἑτέρας ἐμβαλὼν διαφορὰς, τὴν πρώτην ἐκείνην καὶ μεγάλην ἀφανίσαι, ταῖς ἐλάττοσιν ἐνδιασπαρεῖσαν. Ἦν δὲ ἡ διανομὴ κατὰ τὰς τέχνας, αὐλητῶν, χρυσοχόων, τεκτόνων, βαφέων, σκυτοτόμων, σκυτοδεψῶν, χαλκέων, κεραμέων. Τὰς δὲ λοιπὰς τέχνας εἰς ταὐτὸ συναγαγὼν, ἓν αὐτῶν ἐκ πασῶν ἀπέδειξε σύςημα. Κοινωνίας δὲ καὶ συνόδους καὶ Θεῶν τιμὰς ἀποδοὺς ἑκάςῳ γένει πρεπούσας, τότε πρῶτον ἐκ τῆς πόλεως ἀνεῖλε τὸ λέγεσθαι καὶ νομίζεσθαι τοὺς μὲν Σαβίνους, τοὺς δὲ Ῥωμαίους· καὶ τοὺς μὲν Τατίου, τοὺς δὲ Ῥωμύλου πολίτας· ὥςε τὴν διαίρεσιν εὐαρμοςίαν καὶ ἀνάμιξιν πάντων γενέσθαι πρὸς πάντας. Ἐπαινεῖται δὲ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ καὶ τὸ περὶ τὸν νόμον διόρθωμα, τὸν διδόντα τοῖς πατράσι τοὺς παῖδας πιπράσκειν, ὑπεξελομένου τοὺς γεγαμηκότας, εἰ τοῦ πατρὸς ἐπαινοῦντος καὶ κελεύοντος ὁ γάμος γένοιτο. Δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο τὴν ὡς ἐλευθέρῳ γεγαμημένην γυναῖκα δούλῳ συνοικεῖν.

ΙΗ. Ἥψατο δὲ καὶ τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν πραγματείας, οὔτε ἀκριβῶς, οὔτε παντάπασιν ἀθεωρήτως. Ῥωμύλου γὰρ βασιλεύσν-

τος, ἀλόγως ἐχρῶντο τοῖς μησὶ καὶ ἀτάκτως, τοὺς μὲν οὐδ' εἴκοσιν ἡμερῶν, τοὺς δὲ πέντε καὶ τριάκοντα, τοὺς δὲ πλειόνων λογιζόμενοι· τῆς δὲ γινομένης ἀνωμαλίας περὶ τὴν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον ἔννοιαν οὐκ ἔχοντες, ἀλλ' ἓν φυλάττοντες μόνον, ὅπως ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἡμερῶν ὁ ἐνιαυτὸς ἔσαι. Νουμᾶς δὲ τὸ παράλλαγμα τῆς ἀνωμαλίας ἡμερῶν ἕνδεκα γίνεσθαι λογιζόμενος, ὡς τοῦ μὲν σεληνιακοῦ τριακοσίας πεντήκοντα τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντος, τοῦ δὲ ἡλιακοῦ τριακοσίας ἑξήκοντα πέντε, τὰς ἕνδεκα ταύτας ἡμέρας διπλασιάζων, ἐπήγαγε παρ' ἐνιαυτὸν ἐπὶ τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ τὸν ἐμβόλιμον, ὑπὸ Ῥωμαίων Μερκηδῖνον καλούμενον, εἴκοσι καὶ δυοῖν ἡμερῶν ὄντα. Καὶ τοῦτο μὲν αὐτῷ τὸ ἴαμα τῆς ἀνωμαλίας μειζόνων ἔμελλεν ἰαμάτων δεήσεσθαι. Μετεκίνησε δὲ καὶ τὴν τάξιν τῶν μηνῶν· τὸν γὰρ Μάρτιον πρῶτον ὄντα, τρίτον ἔταξε, πρῶτον δὲ τὸν Ἰανουάριον, ὃς ἦν ἑνδέκατος ἐπὶ Ῥωμύλου, δωδέκατος δὲ καὶ τελευταῖος ὁ Φεβρουάριος, ᾧ νῦν δευτέρῳ χρῶνται. Πολλοὶ δέ εἰσιν, οἳ καὶ προστεθῆναι τούτους ὑπὸ Νουμᾶ τοὺς μῆνας λέγουσι, τόν τε Ἰανουάριον καὶ τὸν Φεβρουάριον, ἐξ ἀρχῆς δὲ χρῆσθαι δέκα μησὶν εἰς τὸν ἐνιαυτόν· ὡς ἔνιοι τῶν βαρβάρων τρισὶ, καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἀρκάδες μὲν τέσσαρσιν, ἓξ δ' Ἀκαρνᾶνες· Αἰγυπτίοις δὲ μηνιαῖος ἦν ὁ ἐνιαυτὸς, εἶτα τετράμηνος, ὥς φασι. Διὸ καὶ νεώτατοι τὴν χώραν οἰκοῦντες, ἀρχαιότατοι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ πλῆθος ἀμήχανον ἐτῶν ἐπὶ ταῖς γενεαλογίαις διαφέρουσιν, ἅτε δὴ τοὺς μῆνας εἰς ἐτῶν ἀριθμὸν τιθέμενοι.

ΙΘ. Ῥωμαῖοι δὲ ὅτι μὲν δέκα μῆνας εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἔταττον, οὐ δώδεκα, τεκμήριον ἡ τοῦ τελευταίου προσηγορία· δέκατον γὰρ αὐτὸν ἄχρι νῦν καλοῦσιν. Ὅτι δὲ τὸν Μάρτιον πρῶτον, ἡ τάξις ἐκδηλοῖ· τὸν γὰρ ἀπ' ἐκείνου πέμπτον, ἐκάλουν πέμπτον· ἕκτον δὲ τὸν ἕκτον, καὶ τῶν ἄλλων ἑφεξῆς ὁμοίως ἕκαστον. Ἐπεὶ τὸν Ἰανουάριον καὶ τὸν Φεβρουάριον πρὸ τοῦ Μαρτίου τιθεμένοις συνέβαινεν αὐτοῖς τὸν εἰρημένον μῆνα, πέμπτον μὲν ὀνομάζειν, ἕβδομον

δ' ἀριθμεῖν. Ἄλλως δὲ καὶ λόγον εἶχε, τὸν Μάρτιον Ἄρει καθιερωμένον ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου πρῶτον ὀνομάζεσθαι· δεύτερον δὲ τὸν Ἀπρίλιον, ἐπώνυμον ὄντα τῆς Ἀφροδίτης, ἐν ᾧ θύουσί τε τῇ Θεῷ, καὶ ταῖς καλάνδαις ἐστεφανωμέναι αἱ γυναῖκες μυρσίνῃ λούονται. Τινὲς δ' οὐ διὰ τὴν Ἀφροδίτην τὸν Ἀπρίλιον φασὶν, ἀλλ' ὥσπερ ἔχει τοὔνομα ψιλὸν, Ἀπρίλιον κεκλῆσθαι τὸν μῆνα, τῆς ἐαρινῆς ὥρας ἀνοιγούσης, ἀνοίγοντα καὶ ἀνακαλύπτοντα τοὺς βλαστοὺς τῶν φυτῶν· τοῦτο γὰρ ἡ γλῶσσα σημαίνει. Τῶν δ' ἐφεξῆς τὸν μὲν Μάϊον καλοῦσιν ἀπὸ Μαΐας· Ἑρμῇ γὰρ ἀφιέρωται. Τὸν δὲ Ἰούνιον ἀπὸ τῆς Ἥρας. Εἰσὶ δέ τινες οἱ τούτους ἡλικίας ἐπωνύμους εἶναι λέγοντες, πρεσβυτέρας καὶ νεωτέρας· Μαϊόρης γὰρ οἱ πρεσβύτεροι παρ' αὐτοῖς, Ἰουνιόρης δὲ οἱ νεώτεροι καλοῦνται. Τῶν δὲ λοιπῶν ἕκαστον ἀπὸ τῆς τάξεως, ὥσπερ ἀριθμοῦντες, ὠνόμαζον, πέμπτον, ἕκτον, ἕβδομον, ὄγδοον, ἔνατον, δέκατον· εἶτα ὁ πέμπτος ἀπὸ Καίσαρος τοῦ καταγωνισαμένου Πομπήϊον, Ἰούλιος· ὁ ἕκτος δὲ Αὔγουστος, ἀπὸ τοῦ δευτέρου μὲν ἄρξαντος, Σεβαστοῦ δὲ ἐπικληθέντος, ὠνομάσθη. Τοὺς δὲ ἑφεξῆς δύο Δομετιανὸς εἰσεποίησε ταῖς αὑτοῦ ἐπωνυμίαις οὐ πολὺν χρόνον. Ἀλλὰ τὰς αὐτῶν ἀναλαβόντες πάλιν, ἐκείνου σφαγέντος, ὁ μὲν ἕβδομος, ὁ δὲ ὄγδοος, καλοῦνται. Μόνοι δ' οἱ τελευταῖοι δύο τὴν ἀπὸ τῆς τάξεως κλῆσιν, ὥσπερ ἔσχον ἐξ ἀρχῆς, διεφύλαξαν. Τῶν δὲ ὑπὸ Νουμᾶ προστεθέντων, ἢ μετατεθέντων, ὁ μὲν Φεβρουάριος, οἷον καθάρσιος ἄν τις εἴη· καὶ γὰρ ἡ λέξις ἔγγιστα τοῦτο σημαίνει, καὶ τοῖς φθιτοῖς ἐναγίζουσι τότε, καὶ τὴν τῶν Λουπερκαλίων ἑορτὴν εἰς τὰ πολλὰ καθαρμῷ προσεοικυῖαν τελοῦσιν. Ὁ δὲ πρῶτος Ἰανουάριος, ἀπὸ τοῦ Ἰανοῦ. Δοκεῖ δέ μοι τὸν Μάρτιον ὁ Νουμᾶς, ἐπώνυμον ὄντα τοῦ Ἄρεος, ἐκ τῆς προεδρίας μετασῆσαι, βουλόμενος ἐν παντὶ τῆς πολεμικῆς δυνάμεως προτιμᾶσθαι τὴν πολιτικήν. Ὁ γὰρ Ἰανὸς ἐν τοῖς παλαιοῖς πάνυ, εἴτε δαίμων, εἴτε βασιλεὺς γενόμενος, πολιτικὸς καὶ κοινωνικὸς, ἐκ τοῦ θηριώδους

καὶ ἀγρίου λέγεται μεταβαλεῖν τὴν δίαιταν. Καὶ διὰ τοῦτο πλάττουσιν αὐτὸν ἀμφιπρόσωπον, ὡς ἑτέραν ἐξ' ἑτέρας τῷ βίῳ περιποιήσαντα τὴν μορφὴν καὶ διάθεσιν.

Κ. Ἔχι δὲ αὐτοῦ καὶ νεὼς ἐν Ῥώμῃ δίθυρος, ὃν πολέμου πύλην καλοῦσι. Νομίζεται γὰρ ἀνεῷχθαι μὲν αὐτὸν, ὅταν ᾖ πόλεμος, κεκλεῖσθαι δὲ, εἰρήνης γενομένης. Ὃ δὴ χαλεπὸν ἦν, καὶ σπανίως γινόμενον, ἀεί τινι συνηρτημένης πολέμῳ τῆς ἡγεμονίας, διὰ μέγεθος τοῖς κύκλῳ περικεχυμένοις γένεσι βαρβάροις ἀντερειδούσης. Πλὴν ἐπί γε τοῦ Σεβαστοῦ Καίσαρος ἐκλείσθη, καθελόντος Ἀντώνιον· καὶ πρότερον, ὑπατευόντων Μάρκου Ἀτιλίου καὶ Τίτου Μαλλίου χρόνον οὐ πολύν· εἶτα εὐθὺς ἀνεῴχθη πολέμου συῤῥαγέντος. Ἀλλ' ἐπί γε τῆς Νουμᾶ βασιλείας οὐδεμίαν ἡμέραν ἀνεῳγμένος ὤφθη, τρία δὲ καὶ τεσσαράκοντα ἔτη συνεχῶς ἔμεινε κεκλεισμένος· οὕτως ἐξήρητο παντελῶς τὰ τοῦ πολέμου, καὶ πανταχόθεν. Οὐ γὰρ μόνον ὁ Ῥωμαίων ἠμέρωτο καὶ κατακεκήλητο τῇ δικαιοσύνῃ καὶ πραότητι τοῦ βασιλέως δῆμος, ἀλλὰ καὶ τὰς κύκλῳ πόλεις, ὥσπερ αὔρας τινὸς ἐκεῖθεν ἢ πνεύματος ὑγιεινοῦ φέροντος, ἀρχὴ μεταβολῆς ἔλαβε, καὶ πόθος εἰσερῥύη πάντας εὐνομίας καὶ εἰρήνης, καὶ γῆν φυτεύειν, καὶ τέκνα τρέφειν ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ σέβεσθαι Θεούς. Ἑορταὶ δὲ καὶ θαλίαι, καὶ παρ' ἀλλήλους ἀδεῶς ἰόντων καὶ ἀναμιγνυμένων ὑποδοχαὶ καὶ φιλοφροσύναι τὴν Ἰταλίαν κατεῖχον, οἷον ἐκ πηγῆς τῆς Νουμᾶ σοφίας τῶν καλῶν καὶ δικαίων ἐπεισρεόντων εἰς ἅπαντας, καὶ διαχεομένης τῆς περὶ ἐκεῖνον γαλήνης· ὥστε καὶ τὰς ποιητικὰς ὑπερβολὰς ἐνδεῖν πρὸς τὴν τότε κατάσασιν λέγουσιν· « Ἐν δὲ σιδαροδέτοις πόρπαξιν αἰθὴν ἀραχνᾶν ἔργα, καὶ εὐρὼς δάμναται, ἔγχεά τε λογχωτὰ, ξίφεά τ' ἀμφήκεα, χαλκέων δ' οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος ἀπὸ βλεφάρων. » Οὔτε γὰρ πόλεμος, οὔτε στάσις, οὔτε νεωτερισμὸς περὶ πολιτείαν ἰσόρηται, Νουμᾶ βασιλεύοντος. Οὐ μὴν οὐδ' ἐπ' αὐτὸν

ἐκεῖνον ἔχθρα τις, ἢ φθόνος, ἢ δι' ἔρωτα βασιλείας ἐπιβουλὴ καὶ σύστασις ἀνδρῶν. Ἀλλ' εἴτε φόβος Θεῶν προκήδεσθαι δοκούντων τοῦ ἀνδρὸς, εἴτε τῆς ἀρετῆς αἰδὼς, εἴτε δαιμόνιος τύχη, πάσης κακίας ἄθικτον ἐπ' ἐκείνου καὶ καθαρὸν διαφυλάττουσα τὸν βίον, ἐναργὲς ἐξήνεγκε παράδειγμα καὶ τεκμήριον τῆς Πλατωνικῆς φωνῆς, ἣν ὕστερον ἐκεῖνος οὐκ ὀλίγοις χρόνοις γενόμενος ἐτόλμησεν ἀφεῖναι περὶ πολιτείας, ὡς μία κακῶν παῦλα καὶ λύσις ἀνθρώποις ἐσὶν, ἔκ τινος τύχης θείας εἰς ταὐτὸ διανοίᾳ φιλοσόφῳ βασιλικὴν συμπεσοῦσαν δύναμιν, ἐγκρατῆ καὶ ὑπερδέξιον τῆς κακίας τὴν ἀρετὴν καταστῆσαι. Μακάριος μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ σώφρων ὡς ἀληθῶς, μακάριοι δ' οἱ συνήκοοι τῶν ἐκ τοῦ σωφρονοῦντος σόματος ἰόντων λόγων. Τάχα γὰρ οὐδὲ ἀνάγκης τινὸς δεῖ πρὸς τοὺς πολλοὺς, οὐδὲ ἀπειλῆς· αὐτοὶ δὲ τὴν ἀρετὴν ἐν εὐδήλῳ παραδείγματι καὶ λαμπρῷ τῷ βίῳ τοῦ ἄρχοντος ὁρῶντες, ἑκουσίως σωφρονοῦσι, καὶ συσχηματίζονται πρὸς τὸν ἐν φιλίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ τῇ πρὸς αὐτοὺς, μετὰ δικαιοσύνης καὶ μετριότητος, ἀμύμονα καὶ μακάριον βίον, ἐν ᾧ τὸ κάλλιστον ἁπάσης βασιλείας τέλος ἐσί· καὶ βασιλικώτατος ἁπάντων ὁ τοῦτον τὸν βίον καὶ ταύτην τὴν διάθεσιν τοῖς ὑπηκόοις ἐνεργάσασθαι δυνάμενος. Ταῦτα μὲν οὖν Νουμᾶς παντὸς μᾶλλον φαίνεται συνεωρακώς.

ΚΑ. Περὶ δὲ παίδων αὐτοῦ καὶ γάμων ἀντιλογίαι γεγόνασι τοῖς ἱστορικοῖς. Οἱ μὲν γὰρ οὔτε γάμον ἄλλον, ἢ τὸν Τατίας λαβεῖν αὐτὸν, οὔτε παιδὸς ἑτέρου γενέσθαι πατέρα, πλὴν μιᾶς θυγατρὸς Πομπιλίας, λέγουσιν· οἱ δὲ πρὸς ταύτῃ τέσσαρας υἱοὺς ἀναγράφουσιν αὐτοῦ, Πόμπωνα, Πῖνον, Κάλπον, Μάμερκον, ὧν ἕκαστον οἴκου διαδοχὴν καὶ γένους ἐντίμου καταλιπεῖν. Εἶναι γὰρ ἀπὸ μὲν τοῦ Πόμπωνος τοὺς Πομπωνίους, ἀπὸ δὲ Πίνου τοὺς Πιναρίους, ἀπὸ δὲ Κάλπου τοὺς Καλπουρνίους, ἀπὸ δὲ Μαμέρκου τοὺς Μαμερκίους· οἷς διὰ τοῦτο καὶ Ῥῆγας γενέσθαι παρωνύμιον, ὅπερ ἐσὶ, βασιλέας. Τρίτοι δέ εἰσιν οἱ τούτων μὲν

κατηγοροῦντες, ὡς χαριζομένων τοῖς γένεσι, καὶ προστιθέντων οὐκ ἀληθῆ σέμματα τῆς ἀπὸ Νουμᾶ διαδοχῆς, τὴν δὲ Πομπιλίαν οὐκ ἐκ Τατίας γεγονέναι λέγοντες, ἀλλ' ἐξ ἑτέρας γυναικὸς, ἣν ἤδη βασιλεύων ἔγημε, Λουκρητίας· πάντες δ' οὖν ὁμολογοῦσι, τὴν Πομπιλίαν Μαρκίῳ γαμηθῆναι. Παῖς δὲ ἦν ὁ Μάρκιος ἐκείνου Μαρκίου τοῦ Νουμᾶν παρορμήσαντος ἐπὶ τὴν βασιλείαν. Καὶ γὰρ συμμετῴκησεν εἰς Ῥώμην αὐτῷ, καὶ τῆς συγκλήτου μετέσχε τιμώμενος, καὶ μετὰ τὴν Νουμᾶ τελευτὴν Ὁστιλλίῳ περὶ τῆς βασιλείας εἰς ἀγῶνα καταστὰς καὶ ἡττηθεὶς ἀπεκαρτέρησεν. Ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Μάρκιος, ἔχων τὴν Πομπιλίαν, κατέμεινεν ἐν Ῥώμῃ, καὶ Μάρκιον Ἄγκον ἐγέννησεν, ὃς μετὰ Τύλλον Ὁστίλλιον ἐβασίλευσε. Τοῦτον, ὡς λέγεται, πενταετῆ καταλιπὼν ὁ Νουμᾶς ἐτελεύτησεν, οὐ ταχείας, οὐδ' αἰφνιδίου γενομένης αὐτῷ τῆς τελευτῆς, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὑπὸ γήρως καὶ νόσου μαλακῆς ἀπομαραινόμενος, ὡς ἱστόρηκε Πείσων. Ἐτελεύτησε δὲ χρόνον οὐ πολὺν τοῖς ὀγδοήκοντα προσβιώσας.

ΚΒ. Ζηλωτὸν δὲ αὐτοῦ καὶ τῷ τάφῳ τὸν βίον ἐποίησαν οἵ τε σύμμαχοι καὶ φίλοι δῆμοι, συνελθόντες ἐπὶ τὰς ταφὰς, ἅμα δημοσίαις ἐπιφοραῖς καὶ στεφάνοις, οἵ τε πατρίκιοι τὸ λέχος ἀράμενοι, καὶ συμπαρόντες· οἱ τῶν Θεῶν ἱερεῖς καὶ παραπέμποντες· ὁ δ' ἄλλος ὅμιλος, ἀναμεμιγμένων γυναικῶν καὶ παίδων, οὐχ ὡς βασιλέως ταφαῖς γηραιοῦ πρόποντες, ἀλλ' ὥς τινα τῶν φιλτάτων ἕκαστος ἐν ἀκμῇ βίου ποθούμενον θάπτων, μετ' οἰμωγῆς καὶ κλαυθμῶν ἑπόμενοι. Πυρὶ μὲν [οὖν] οὐκ ἔδοσαν τὸν νεκρὸν, αὐτοῦ κωλύσαντος, ὡς λέγεται· δύο δὲ ποιησάμενοι λιθίνας σοροὺς, ὑπὸ τὸ Ἰάνικλον ἔθηκαν, τὴν μὲν ἑτέραν ἔχουσαν τὸ σῶμα, τὴν δ' ἑτέραν τὰς ἱερὰς βίβλους, ἃς ἐγράψατο μὲν αὐτὸς, ὥσπερ οἱ τῶν Ἑλλήνων νομοθέται τοὺς κύρβεις, ἐκδιδάξας δὲ τοὺς ἱερεῖς ἔτι ζῶν τὰ γεγραμμένα, καὶ πάντων ἔξιν τε καὶ γνώμην ἐνεργασάμενος αὐτοῖς, ἐκέλευσε τὰς ἱερὰς βίβλους συνταφῆναι μετὰ τοῦ

σώματος, ὡς οὐ καλῶς ἐν ἀψύχοις γράμμασι φρουρουμένων τῶν ἀπορρήτων. Ὦ λογισμῷ φασὶ μηδὲ τοὺς Πυθαγορικοὺς εἰς γραφὴν κατατίθεσθαι τὰ συντάγματα, μνήμην δὲ καὶ παίδευσιν αὐτῶν ἄγραφον ἐμποιεῖν τοῖς ἀξίοις. Καὶ τῆς γε περὶ τὰς ἀπόρους καὶ ἀῤῥήτους λεγομένας ἐν γεωμετρίᾳ μεθόδους πραγματείας πρός τινα τῶν ἀναξίων ἐκδοθείσης, ἔφασαν ἐπισημαίνειν τὸ δαιμόνιον, μεγάλῳ τινὶ καὶ κοινῷ κακῷ τὴν γεγενημένην παρανομίαν καὶ ἀσέβειαν ἐπερχόμενον. Ὥστε συγγνώμην ἔχειν πολλὴν τοῖς εἰς τὸ αὐτὸ Πυθαγόρᾳ Νουμᾶν φιλοτιμουμένοις συναγαγεῖν ἐπὶ τοσαύταις ὁμοιότησιν. Οἱ δὲ περὶ Ἀντίαν ἱστοροῦσι δώδεκα μὲν εἶναι βίβλους ἱεροφαντικὰς, δώδεκα δὲ ἄλλας Ἑλληνικὰς φιλοσόφους εἰς τὴν σορὸν συντεθείσας. Τετρακοσίων δέ που διαγενομένων ἐτῶν, ὕπατοι μὲν ἦσαν Πόπλιος Κορνήλιος καὶ Μάρκος Βαίβιος· ὄμβρων δὲ μεγάλων ἐπιπεσόντων, καὶ χώματος περιῤῥαγέντος, ἐξέωσε τὰς σοροὺς τὸ ῥεῦμα· καὶ τῶν ἐπιθημάτων ἀποπεσόντων, ἡ μὲν ἑτέρα κενὴ παντάπασιν ὤφθη, καὶ μέρος οὐδὲν, οὐδὲ λείψανον ἔχουσα τοῦ σώματος· ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ τῶν γραμμάτων εὑρεθέντων, ἀναγνῶναι μὲν αὐτὰ λέγεται Πετιλιος στρατηγῶν τότε, πρὸς δὲ τὴν σύγκλητον ὁρμῆσαι μὴ δοκεῖν αὐτῷ θεμιτὸν εἶναι [λέγων] μηδὲ ὅσιον ἔκπυστα τοῖς πολλοῖς τὰ γεγραμμένα γενέσθαι· διὸ καὶ κομισθείσας εἰς τὸ Κομίτιον τὰς βίβλους κατακαῆναι. Πᾶσι μὲν οὖν ἕπεται τοῖς δικαίοις καὶ ἀγαθοῖς ἀνδράσι μείζων ὢν κατόπιν ὁ μετὰ τελευτὴν ἔπαινος, τοῦ φθόνου πολὺν χρόνον οὐκ ἐπιζῶντος, ἐνίων δὲ καὶ προαποθνήσκοντος. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐκείνου γε τὴν δόξαν αἱ τῶν ὕστερον βασιλέων τύχαι λαμπροτέραν ἐποίησαν. Πέντε γὰρ γενομένων μετ' αὐτὸν, ὁ μὲν ἔσχατος ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς ἐν φυγῇ κατεγήρασε· τῶν δὲ τεσσάρων οὐδεὶς κατὰ φύσιν ἐτελεύτησεν. Ἀλλ' οἱ μὲν τρεῖς ἐπιβουλευθέντες ἐσφάγησαν· Ὀστίλλιος δὲ Τύλλος, ὃς μετὰ Νουμᾶν ἐβασίλευσε, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐκείνου καλῶν, ἐν δὲ πρώτοις καὶ μάλιστα, τὴν

περὶ τὸ θεῖον εὐλάβειαν ἐπιχλευάσας, καὶ καθυβρίσας, ὡς ἀργοποιὸν καὶ γυναικώδη, πρὸς πόλεμον ἔτρεψε τοὺς πολίτας, οὐδ' αὐτὸς μὲν οὖν ἐνέμεινε τοῖς νεανιεύμασι τούτοις, ἀλλ' ὑπὸ νόσου χαλεπῆς καὶ πολυτρόπου τὴν γνώμην ἀλλασσόμενος, εἰς δεισιδαιμονίαν ἐνέδωκεν, οὐδέν τι τῇ κατὰ Νουμᾶν εὐσεβείᾳ προσήκουσαν· ἔτι δὲ μᾶλλον ἐνεποίησε τοῖς ἄλλοις τὸ τοιοῦτον πάθος, ὡς λέγεται, καταφλεχθεὶς ὑπὸ κεραυνῶν.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ ΚΑΙ ΝΟΥΜΑ ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ.

Ἀλλ' ἐπεὶ τὸν Νουμᾶ καὶ Λυκούργου διεληλύθαμεν βίον, ἐκκειμένων ἀμφοῖν, εἰ καὶ χαλεπὸν ἔργον, οὐκ ἀποκνητέον συναγαγεῖν τὰς διαφοράς. Αἱ μὲν γὰρ κοινότητες ἐπιφαίνονται ταῖς πράξεσιν, οἷον ἡ σωφροσύνη τῶν ἀνδρῶν, ἡ εὐσέβεια, τὸ πολιτικὸν, τὸ παιδευτικὸν, τὸ μίαν ἀρχὴν παρὰ τῶν Θεῶν ἀμφοτέρους λαβεῖν τῆς νομοθεσίας· τῶν δ' ἰδίᾳ ἑκατέρου καλῶν πρῶτόν ἐστι Νουμᾷ μὲν, ἡ παράληψις τῆς βασιλείας, Λυκούργῳ δὲ ἡ παράδοσις. Ὁ μὲν γὰρ οὐκ αἰτῶν ἔλαβεν, ὁ δὲ, ἔχων ἀπέδωκε. Καὶ τὸν μὲν κύριον ἕτεροι αὐτῶν κατέστησαν, ἰδιώτην καὶ ξένον ὄντα· ὁ δὲ, αὐτὸς αὑτὸν ἰδιώτην ἐκ βασιλέως ἐποίησε. Καλὸν μὲν οὖν τὸ κτήσασθαι δικαιοσύνῃ τὴν βασιλείαν, κάλλιον δὲ τὸ προτιμῆσαι τὴν δικαιοσύνην τῆς βασιλείας. Ἡ γὰρ ἀρετὴ τὸν μὲν οὕτως ἔνδοξον κατέστησεν, ὥσε βασιλείας ἀξιωθῆναι, τὸν δὲ οὕτω μέγαν ἐποίησεν, ὥσε βασιλείας καταφρονῆσαι. Δεύτερον τοίνυν, ἐπεὶ καθάπερ ἁρμονίαν λύρας, ὁ μὲν ἐκλελυμένην καὶ τρυφῶσαν ἐπέτεινε περὶ τὴν Σπάρτην, ὁ δὲ τῆς Ῥώμης τὸ σφοδρὸν ἀνῆκε καὶ σύντονον, ἡ μὲν χαλεπότης τοῦ ἔργου τῷ Λυκούργῳ πρόσεσιν. Οὐ γὰρ θώρακας ἐκδῦναι καὶ ξίφη τοὺς πολίτας καταθέσθαι ἔπειθεν, ἀλλὰ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀφεῖναι, καὶ σφομβὰς ἐκβαλεῖν πολυτελεῖς καὶ τραπέζας· οὐδὲ παυσαμένους πολέμων ἑορτάζειν καὶ θύειν, ἀλλὰ δεῖπνα καὶ πότους ἑάσαντας, ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ ταῖς παλαίστραις διαπονεῖσθαι καὶ ἀσκεῖν. Ὅθεν ὁ μὲν, δι' εὐνοίας καὶ τιμῆς ἅπαντα πείθων ἔπραξεν, ὁ δὲ, κινδυνεύων καὶ βαλλόμενος, μόλις ἐπεκράτησεν· ἥμερος μέντοι καὶ φιλάνθρωπος ἡ τοῦ Νουμᾶ

Μοῦσα, πρὸς εἰρήνην καὶ δικαιοσύνην μεθαρμοσαμένου καὶ καταπραΰναντος ἐξ ἀκράτων καὶ διαπύρων ἠθῶν τοὺς πολίτας. Εἰ δὲ καὶ τὸ περὶ τοὺς Εἵλωτας ἀναγκάσει τις ἡμᾶς εἰς τὴν Λυκούργου θέσθαι πολιτείαν, ὠμότατον ἔργον καὶ παρανομώτατον, μακρῷ τινι τὸν Νουμᾶν ἑλληνικώτερον γεγονέναι νομοθέτην φήσομεν, ὅς γε καὶ τοὺς ὡμολογημένους δούλους ἔγευσε τιμῆς ἐλευθέρας, ἐν τοῖς Κρονίοις ἑστιᾶσθαι μετὰ τῶν δεσποτῶν ἀναμεμιγμένους ἐθίσας. Καὶ γὰρ τοῦτο τῶν Νουμᾶ πατρίων ἓν εἶναι λέγουσιν, ἐπὶ τὰς τῶν ἐτησίων ἀπολαύσεις καρπῶν τοὺς συνεργοὺς παραλαμβάνοντος. Ἔνιοι δὲ τοῦτο ὑπόμνημα τῆς Κρονικῆς ἐκείνης ἰσονομίας ἀποσώζεσθαι μυθολογοῦσιν, ὡς μηδενὸς δούλου, μηδὲ δεσπότου, πάντων δὲ συγγενῶν καὶ ἰσοτίμων νομιζομένων.

Β. Ὅλως δὲ φαίνονται πρὸς τὴν αὐτάρκειαν ἀμφότεροι καὶ σωφροσύνην ὁμοίως ἄγοντες τὰ πλήθη· τῶν δὲ ἄλλων ἀρετῶν, ὁ μὲν τὴν ἀνδρείαν μᾶλλον, ὁ δὲ τὴν δικαιοσύνην ἠγαπηκώς. Εἰ μὴ νὴ Δία πρὸς τὴν ὑποκειμένην τῶν πολιτευμάτων ἑκατέρου φύσιν ἢ συνήθειαν, οὐχ ὁμοίαν οὖσαν, ἀνομοίας ἔδει παρασκευῆς. Οὔτε γὰρ Νουμᾶς διὰ δειλίαν κατέλυσε τὸ πολεμεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ ἀδικεῖν· οὔτε Λυκοῦργος εἰς ἀδικίαν κατεσκεύασε πολεμικούς, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι. Τὰς [οὖν] ὑπερβολὰς ἀφαιροῦντες ἀμφότεροι, καὶ τὰς ἐνδείας ἀναπληροῦντες τῶν ὑπαρχόντων περὶ τοὺς πολίτας, ἠναγκάζοντο μεγάλαις χρῆσθαι μεταβολαῖς. Καὶ μήν, τῆς τε διατάξεως καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν πολιτευμάτων, ὀχλικὴ μὲν ἀκράτως ἡ τοῦ Νουμᾶ καὶ θεραπευτικὴ τοῦ πλήθους, ἐκ χρυσοχόων καὶ αὐλητῶν καὶ σκυτοτόμων συμμιγῆ τινα καὶ παμποίκιλον ἀποφαίνοντος δῆμον. Αὐστηρὰ δὲ ἡ Λυκούργειος καὶ ἀριστοκρατική, τὰς μὲν βαναύσους ἀποκαθείρουσα τέχνας εἰς οἰκετῶν καὶ μετοίκων χεῖρας· αὐτοὺς δὲ τοὺς πολίτας εἰς τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ συνάγουσα, πολέμου χειροτέχνας καὶ θεράποντας Ἄρεος ὄντας, ἄλλο δὲ οὐδὲν εἰδότας, οὐδὲ μελετῶντας, ἢ πείθεσθαι

τοῖς ἄρχουσι, καὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων. Οὐδὲ γὰρ χρηματίζεσθαι τοῖς ἐλευθέροις ἐξῆν, ἵνα ἐλεύθεροι παντελῶς καὶ καθάπαξ ὦσιν, ἀλλ' ἦν ἡ περὶ τὰ χρήματα κατασκευὴ δεδομένη δούλοις καὶ εἵλωσιν, ὥσπερ ἡ περὶ τὸ δεῖπνον καὶ ὄψον διακονία. Νουμᾶς δὲ οὐδὲν διέκρινε τοιοῦτον, ἀλλὰ τὰς μὲν στρατιωτικὰς ἔπαυσε πλεονεξίας, τὸν δ' ἄλλον οὐκ ἐκώλυσε χρηματισμόν· οὐδὲ τὴν τοιαύτην κατεσόρεσεν ἀνωμαλίαν, ἀλλὰ καὶ πλούτῳ προϊέναι μέχρι παντὸς ἐφῆκε, καὶ πενίας πολλῆς ἀθροιζομένης καὶ ὑπορρεούσης εἰς τὴν πόλιν ἠμέλησε, δέον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, μηδέπω πολλῆς, μηδὲ μεγάλης ἀνισότητος οὔσης, ἀλλ' ἔτι τοῖς βίοις ὁμαλῶν καὶ παραπλησίων ὄντων, ἐνσῆναι πρὸς τὴν πλεονεξίαν, ὥσπερ ὁ Λυκοῦργος, καὶ φυλάξασθαι τὰς ἀπ' αὐτῆς βλάβας, οὐ μικρὰς γενομένας, ἀλλὰ τῶν πλείστων καὶ μεγίστων κακῶν, ὅσα συνηνέχθη, σπέρμα καὶ ἀρχὴν παρασχούσας. Ὁ δὲ τῆς γῆς ἀναδασμὸς οὔτε τὸν Λυκοῦργον, ἐμοὶ δοκεῖν, ποιεῖ ψεκτὸν γενόμενος, οὔτε τὸν Νουμᾶν μὴ γενόμενος. Τῷ μὲν γὰρ ἕδραν καὶ κρηπίδα τῆς πολιτείας ἡ ἰσότης αὕτη παρέσχε, τὸν δέ, προσφάτου τῆς κληρουχίας οὔσης, οὐδὲν ἤπειγεν ἄλλον ἐμβαλεῖν ἀναδασμὸν, οὐδὲ κινεῖν τὴν πρώτην νέμεσιν, ὡς εἰκός ἐστι, κατὰ χώραν μένουσαν.

Γ. Τῆς δὲ περὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς τεκνοτροφίας κοινωνίας τὸ ἀζηλότυπον ὀρθῶς καὶ πολιτικῶς ἐμποιοῦντες ἀμφότεροι τοῖς ἀνδράσιν, οὐ κατὰ πᾶν εἰς ταὐτὸ συνηνέχθησαν. Ἀλλ' ὁ Ῥωμαῖος μὲν ἀνὴρ, ἱκανῶς ἔχων παιδοτροφίας, ὑφ' ἑτέρου δὲ πεισθεὶς δεομένου τέκνων, ἐξίστατο τῆς γυναικὸς, ἐκδόσθαι καὶ μετεκδόσθαι κύριος ὑπάρχων. Ὁ δὲ Λάκων, οἵκοι τῆς γυναικὸς οὔσης παρ' αὐτῷ, καὶ τοῦ γάμου μένοντος ἐπὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς δικαίων, μετεδίδου τῷ πείσαντι τῆς κοινωνίας εἰς τέκνωσιν. Πολλοὶ δ', ὥσπερ εἴρηται, καὶ παρακαλοῦντες εἰσῆγον ἐξ ὧν ἂν ἐδόκουν μάλιστα παῖδας εὐειδεῖς καὶ ἀγαθοὺς γενέσθαι. Τίς οὖν ἡ διάκρισις τῶν ἐθισμῶν; ἢ ταῦτα μὲν ἰσχυρὰ καὶ ἄκρατος ἀπά-

θεια πρὸς γαμετὴν, [καὶ τὰ] ἐκταράττοντα καὶ κατακαίοντα λύπαις καὶ ζηλοτυπίαις τοὺς πολλούς. Ἐκεῖνα δὲ, ὥσπερ αἰσχυνομένη ἀτυφία τις, παρακάλυμμα τὴν ἐγγύην ἐφελκομένη, καὶ τὸ δυσκαρτέρητον ἐξομολογουμένη τῆς κοινωνίας. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ περὶ τὰς παρθένους φυλακὴ κατέσαλται τῷ Νουμᾷ πρὸς τὸ θῆλυ καὶ κόσμιον· ἡ δὲ τοῦ Λυκούργου, παντάπασιν ἀναπεπταμένη καὶ ἄθηλυς οὖσα, τοῖς ποιηταῖς λόγον παρέσχηκε. Φαινομηρίδας τε γὰρ αὐτὰς ἀποκαλοῦσιν, ὡς Ἴβυκος, καὶ ἀνδρομανεῖς ἰσοροῦσιν, ὡς Εὐριπίδης, λέγων,

Αἳ σὺν νέοισιν ἐξερημοῦσιν δόμους,
Γυμνοῖσι μηροῖς καὶ πέπλοις ἀνειμένοις.

Τῷ γὰρ ὄντι τοῦ παρθενικοῦ χιτῶνος αἱ πτέρυγες οὐκ ἦσαν συνερραμμέναι κάτωθεν, ἀλλ' ἀνεπτύσσοντο καὶ συνανεγύμνουν ὅλον ἐν τῷ βαδίζειν τὸν μηρόν. Καὶ σαφέστατα τὸ γινόμενον εἴρηκε Σοφοκλῆς ἐν τούτοις,

Καὶ τὴν νεάρτην, ἇς ἔτι' ἄστολος χιτὼν
Ἀραιὸν ἀμφὶ μηρὸν,
Πτύσσεται, Ἑρμιόναν.

Διὸ καὶ θρασύτεραι λέγονται γίνεσθαι, καὶ πρὸς αὐτοὺς πρῶτον ἀνδρώδεις τοὺς ἄνδρας, ἅτε δὴ τῶν μὲν οἴκων ἄρχουσαι κατὰ κράτος, ἐν δὲ τοῖς δημοσίοις πράγμασι, καὶ γνώμης μεταλαμβάνουσαι καὶ παῤῥησίας περὶ τῶν μεγίστων. Ὁ δὲ Νουμᾶς ταῖς γαμεταῖς τὸ μὲν ἀξίωμα καὶ τὴν τιμὴν ἐτήρησε πρὸς τοὺς ἄνδρας ἣν εἶχον ἐπὶ Ῥωμύλου θεραπευόμεναι διὰ τὴν ἁρπαγήν· αἰδῶ δὲ πολλὴν ἐπέσπασεν αὐταῖς, καὶ πολυπραγμοσύνην ἀφεῖλε, καὶ νήφειν ἐδίδαξε, καὶ σιωπᾷν εἴθισεν, οἴνου μὲν ἀπεχομένας τὸ πάμπαν, λόγῳ δὲ μηδὲ ὑπὲρ τῶν ἀναγκαίων ἀνδρὸς ἄνευ χρωμένας. Λέγεται γοῦν ποτε γυναικὸς εἰπούσης δίκην ἰδίαν ἐν ἀγορᾷ, πέμψαι τὴν σύγκλητον εἰς Θεοῦ, πυνθανομένην, τίνος ἄρα τῇ πόλει σημεῖον εἴη τὸ γεγενημένον. Καὶ τῆς τε ἄλλης εὐπειθείας καὶ πραότητος

αὐτῶν μέγα τεκμήριον ἡ μνήμη τῶν χειρόνων. Ὡς γὰρ παρ' ἡμῖν οἱ ἱστορικοὶ γράφουσι τοὺς πρώτους ἢ φόνον ἐμφύλιον ἐργασαμένους, ἢ πολεμήσαντας ἀδελφοῖς, ἢ πατρὸς αὐτόχειρας ἢ μητρὸς γενομένους, οὕτω Ῥωμαῖοι μνημονεύουσιν, ὅτι πρῶτος μὲν ἀπεπέμψατο γυναῖκα Σπόριος Καρβίλιος, μετὰ τὴν Ῥώμης κτίσιν, [ἐν] ἔτεσι τριάκοντα καὶ διακοσίοις οὐδενὸς τοιούτου γεγονότος· πρώτη δὲ γυνὴ Πινα ρίου Θαλαία τοὔνομα διηνέχθη πρὸς ἐκυρὰν αὐτῆς Γεγανίαν, Ταρκυνίου Σουπέρβου βασιλεύοντος. Οὕτω καλῶς καὶ κοσμίως τεταγμένα τὰ τῶν γάμων ἦν ὑπὸ τοῦ νομοθέτου.

Δ. Τῇ δὲ ἄλλῃ τῶν παρθένων ἀγωγῇ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐκδόσεις ὁμολογεῖ, τοῦ μὲν Αυκούργου πεπείρους καὶ ὀργώσας νυμφεύοντος, ὅπως ἡ τε ὁμιλία, δεομένης ἤδη τῆς φύσεως, χάριτος ᾖ καὶ φιλίας ἀρχὴ μᾶλλον ἢ μίσους, καὶ φόβων παρὰ φύσιν βιαζομένων, καὶ τὰ σώματα ῥώμην ἔχῃ πρὸς τὸ τὰς κυήσεις ἀναφέρειν καὶ τὰς ὠδῖνας, ὡς ἐπ' οὐδὲν ἄλλο γαμουμένων, ἢ τὸ τῆς τεκνώσεως ἔργον· τῶν δὲ Ῥωμαίων δωδεκαετεῖς καὶ νεωτέρας ἐκδιδόντων· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ ἦθος καθαρὸν καὶ ἄθικτον ἐπὶ τῷ γαμοῦντι γενέσθαι. Δῆλον οὖν, ὅτι τὸ μὲν φυσικώτερον πρὸς τέκνωσιν, τὸ δὲ ἠθικώτερον πρὸς συμβίωσιν. Ἀλλὰ μὴν ἐπισασίαις τε παίδων καὶ συναγελασμοῖς, καὶ παιδαγωγίαις καὶ κοινωνίαις, περί τε δεῖπνα καὶ γυμνάσια καὶ παιδιὰς αὐτῶν ἐμμελείαις καὶ διακοσμήσεσιν, οὐδέν τι τοῦ προστυχόντος νομοθέτου βελτίονα τὸν Νουμᾶν ὁ Λυκοῦργος ἀποδείκνυσιν, ἐπὶ ταῖς τῶν πατέρων ποιησάμενον ἐπιθυμίαις, ἢ χρείαις τὰς τῶν νέων ἀγωγὰς, εἴτε τις ἐργάτην γῆς βούλοιτο ποιεῖν τὸν υἱὸν, εἴτε ναυπηγὸν, ἢ χαλκέα διδάσκειν, ἢ αὐλητὴν, ὥσπερ οὐ πρὸς ἓν τέλος ὀφείλοντας ἐξ ἀρχῆς ἄγεσθαι, καὶ συνεπισρέφεσθαι τοῖς ἤθεσιν, ἀλλ' οἷον εἰς ναῦν ἐπιβάτας ἕτερον ἐξ ἑτέρας ἥκοντα χρείας καὶ προαιρέσεως ἐν τοῖς κινδύνοις μόνον φόβῳ τοῦ ἰδίου συνίσασθαι πρὸς τὸ κοινὸν, ἄλλως δὲ τὸ καθ' αὑτὸν σκοπεῖν ἕκα-

σον. Καὶ τοῖς μὲν πολλοῖς οὐκ ἄξιον ἐγκαλεῖν νομοθέταις τοῖς ἐλλείπουσιν ἢ δι' ἄγνοιαν, ἢ δι' ἀσθένειαν· ἀνδρὶ δὲ σοφῷ, βασιλείαν παραλαβόντι δήμου νεωστὶ συνισαμένου καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιτείνοντος, περὶ τί πρῶτον ἦν σπουδάσαι προσήκον, ἢ παίδων ἐκτροφὴν, καὶ νέων ἄσκησιν, ὅπως μὴ διάφοροι, μηδὲ ταραχώδεις γένοιντο τοῖς ἤθεσιν, ἀλλ' εἰς ἕν τι κοινὸν ἀρετῆς ἴχνος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πλαττόμενοι καὶ τυπούμενοι συμβαίνοιεν ἀλλήλοις; ὃ δὴ πρός τε τἆλλα καὶ σωτηρίαν νόμων ὠφέλησε τὸν Λυκοῦργον. Μικρὸς γὰρ ἂν ἦν ὁ τῶν ὅρκων φόβος, εἰ μὴ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀγωγῆς οἷον ἀνέδευσε τοῖς ἤθεσι τῶν παίδων τοὺς νόμους, καὶ συνῳκείωσε τῇ τροφῇ τὸν ζῆλον τῆς πολιτείας· ὥστε πεντακοσίων ἐτῶν πλείω χρόνον τὰ κυριώτατα καὶ μέγιστα διαμεῖναι τῆς νομοθεσίας, ὥσπερ βαφῆς ἀκράτου καὶ ἰσχυρᾶς καθαψαμένης. Νουμᾷ δὲ, ὅπερ ἦν τέλος τῆς πολιτείας, ἐν εἰρήνῃ καὶ φιλίᾳ τὴν Ῥώμην ὑπάρχειν, εὐθὺς συνεξέλιπε· καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν ἐκείνου τὸν ἀμφίθυρον οἶκον, ὃν κεκλεισμένον αὐτὸς συνεῖχεν, ὥσπερ ὄντως ἐν αὐτῷ τιθασσεύων καθειργμένον τὸν πόλεμον, ἐξ ἀμφοτέρων ἀναπετάσαντες, αἵματος καὶ νεκρῶν τὴν Ἰταλίαν ἐνέπλησαν· καὶ οὐδὲ ὀλίγον χρόνον ἡ καλλίστη καὶ δικαιοτάτη κατάσασις ἔμεινεν, ἅτε δὴ καὶ τὸ συνδετικὸν ἐν αὐτῇ, τὴν παιδείαν, οὐκ ἔχουσα. Τί οὖν, φήσει τις, οὐκ ἐπὶ τὸ βέλτιον προῆλθεν ἡ Ῥώμη τοῖς πολεμικοῖς; ἐρωτῶν ἐρώτημα μακρᾶς ἀποκρίσεως δεόμενον, πρὸς ἀνθρώπους τὸ βέλτιον ἐν πλούτῳ καὶ τρυφῇ καὶ ἡγεμονίᾳ μᾶλλον, ἢ σωτηρίᾳ καὶ πραότητι καὶ τῇ μετὰ δικαιοσύνης αὐταρκείᾳ τιθεμένους. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο Λυκούργῳ που δόξει βοηθεῖν, τὸ Ῥωμαίους μὲν τὴν ἐπὶ Νουμᾷ κατάσασιν ἐξαλλάξαντας ἐπιδοῦναι τοῖς πράγμασι τοσοῦτον· Λακεδαιμονίους δ' ἅμα τὸ πρῶτον ἐκβῆναι τὴν Λυκούργου διάταξιν, ἐκ μεγίστων ταπεινοτάτους γενέσθαι, καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν ἀποβαλόντας κινδενεῦσαι περὶ ἀναστάσεως. Ἐκεῖνο μέν-

τοι τῷ Νουμᾷ μέγα καὶ θεῖον ὡς ἀληθῶς ὑπάρχει, τὸ ξένῳ καὶ μεταπέμπτῳ γενέσθαι πάντα πειθοῖ μεταβαλεῖν, καὶ κρατῆσαι πόλεως οὔπω συμπεπνευκυίας, μήτε ὅπλων δεηθέντα, μήτε βίας τινὸς, ὡς Λυκοῦργος ἐπὶ τὸν δῆμον ἦγε τοὺς ἀρίστους, ἀλλὰ σοφίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ πάντας οὕτω καλῶς συναγαγόμενον καὶ συναρμόσαντα.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΣΟΛΩΝ.

Δίδυμος ὁ γραμματικὸς, ἐν τῇ περὶ τῶν ἀξόνων τῶν Σόλωνος ἀντιγραφῇ πρὸς Ἀσκληπιάδην, Φιλοκλέους τινὸς τέθεικε λέξιν, ἐν ᾗ τὸν Σόλωνα πατρὸς Εὐφορίωνος ἀποφαίνει, παρὰ τὴν τῶν ἄλλων δόξαν, ὅσοι μέμνηνται Σόλωνος. Ἐξηκεστίδου γὰρ αὐτὸν ἅπαντες ὁμαλῶς γεγονέναι λέγουσιν, ἀνδρὸς οὐσίᾳ μὲν, ὡς φασι, καὶ δυνάμει μέσου τῶν πολιτῶν, οἰκίας δὲ πρώτης κατὰ γένος· ἦν γὰρ Κοδρίδης ἀνέκαθεν. Τὴν δὲ μητέρα τοῦ Σόλωνος Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἱστορεῖ τῆς Πεισιστράτου μητρὸς ἀνεψιὰν γενέσθαι. Καὶ φιλία τὸ πρῶτον ἦν αὐτοῖς πολλὴ μὲν διὰ τὴν συγγένειαν, πολλὴ δὲ διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ ὥραν, ὡς ἔνιοί φασιν, ἐρωτικῶς τὸν Πεισίστρατον ἀσπαζομένου τοῦ Σόλωνος. Ὅθεν ὕστερον, ὡς ἔοικεν, εἰς διαφορὰν αὐτῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ καταστάντων, οὐδὲν ἤνεγκεν ἡ ἔχθρα σκληρὸν οὐδ' ἄγριον πάθος, ἀλλὰ παρέμεινεν ἐκεῖνα τὰ δίκαια ταῖς ψυχαῖς, καὶ παρεφύλαξε τυφομένην ἀδροῦ πυρὸς ἔτι ζῶσαν φλόγα τὴν ἐρωτικὴν μνήμην καὶ χάριν. Ὅτι δὲ πρὸς τοὺς καλοὺς οὐκ ἦν ἐχυρὸς ὁ Σόλων, οὐδ' ἔρωτι θαρραλέος ἀνταναστῆναι,

Πύκτης ὅπως ἐς χεῖρας. . . . .,

ἔκ τε τῶν ποιημάτων αὐτοῦ λαβεῖν ἔστι, καὶ νόμου, ὃν ἔγραψε διαγορεύοντα δοῦλον μὴ ξηραλοιφεῖν, μηδὲ παιδεραστεῖν, εἰς τὴν τῶν καλῶν μερίδα καὶ σεμνῶν ἐπιτηδευμάτων τιθέμενος τὸ πρᾶγμα, καὶ τρόπον τινὰ τοὺς ἀξίους προκαλούμενος, ὧν τοὺς ἀναξίους ἀπήλαυνε. Λέγεται δὲ καὶ Πεισίστρατος ἐραστὴς Χάρμου γενέσθαι, καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἔρωτος ἐν Ἀκαδημίᾳ καθιερῶσαι, ὅπου τὸ πῦρ ἀνάπτουσιν οἱ τὴν ἱερὰν λαμπάδα διαθέοντες.

Β. Ὁ δ' οὖν Σόλων, τὴν οὐσίαν τοῦ πατρὸς ἐλαττώσαντος εἰς φιλανθρωπίας τινὰς, ὡς φησιν Ἕρμιππος, καὶ χάριτας, οὐκ

ἂν ἀπορήσας τῶν βουλομένων ἐπαρκεῖν, αἰδούμενος δὲ λαμβάνειν παρ' ἑτέρων, ἐξ οἰκίας γεγονὼς εἰθισμένοις ἑτέροις βοηθεῖν, ὥρμησε νέος ὢν ἔτι πρὸς ἐμπορίαν. Καίτοι φασὶν ἔνιοι, πολυπειρίας ἕνεκα μᾶλλον καὶ ἱστορίας, ἢ χρηματισμοῦ, πλανηθῆναι τὸν Σόλωνα. Σοφίας μὲν γὰρ ἦν ὁμολογουμένως ἐραστὴς, ὅς γε καὶ πρεσβύτερος ὢν ἔλεγε,

Γηράσκειν αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

Πλοῦτον δ' οὐκ ἐθαύμαζεν· ἀλλὰ καί φησιν ὁμοίως πλουτεῖν,

ὅτῳ πολὺς ἄργυρός ἐστι
Καὶ χρυσὸς, καὶ γῆς πυροφόρου πεδία,
Ἵπποι θ' ἡμίονοί τε, καὶ ᾧ μόνα ταῦτα πάρεστι,
Γαστρί τε καὶ πλευραῖς καὶ ποσὶν ἁβρὰ παθεῖν·
Παιδὸς τ' ἠδὲ γυναικὸς, ἐπὴν καὶ ταῦτ' ἀφίκηται,
Ἥβη· σὺν δ' ὥρῃ γίγνεται ἁρμοδία.

Ἀλλ' ἑτέρωθι λέγει·

Χρήματα δ' ἱμείρω μὲν ἔχειν, ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι
Οὐκ ἐθέλω. Πάντως ὕστερον ἦλθε δίκη.

Κωλύει δὲ οὐδὲν τὸν ἀγαθὸν καὶ πολιτικὸν ἄνδρα μήτε τῶν περιττῶν τὴν κτῆσιν ἐν σπουδῇ τίθεσθαι, μήτε τῆς χρείας τῶν ἀναγκαίων καὶ ἱκανῶν καταφρονεῖν. Ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις, καθ' Ἡσίοδον, ἔργον οὐδὲν ἦν ὄνειδος, οὐδὲ τέχνη διαφορὰν ἔφερεν· ἐμπορία δὲ καὶ δόξαν εἶχεν οἰκειουμένη τὰ βαρβαρικὰ, καὶ προξενοῦσα φιλίας βασιλέων, καὶ πραγμάτων ἐμπείρους ποιοῦσα πολλῶν. Ἔνιοι δὲ καὶ πόλεων οἰκισαὶ γεγόνασι μεγάλων, ὡς καὶ ὁ Μασσαλίας Πρῶτος ὑπὸ Κελτῶν τῶν περὶ τὸν Ῥοδανὸν ἀγαπηθείς. Καὶ Θαλῆν δέ φασιν ἐμπορίᾳ χρήσασθαι, καὶ Ἱπποκράτην τὸν μαθηματικὸν, καὶ Πλάτωνι τῆς ἀποδημίας ἐφόδιον, ἐλαίου τινὸς ἐν Αἰγύπτῳ διάθεσιν γενέσθαι.

Γ. Τὸ δ' οὖν εὐδάπανον τῷ Σόλωνι καὶ ὑγρὸν πρὸς τὴν δίαιταν, καὶ τὸ φορτικώτερον, ἢ φιλοσοφικώτερον, ἐν τοῖς ποιήμασι διαλέγεσθαι περὶ τῶν ἡδονῶν, τὸν ἐμπορικὸν οἴονται βίον προστετριφ-

θαι· πολλοὺς γὰρ ἔχοντα κινδύνους καὶ μεγάλους, ἀνταπαιτεῖν πάλιν εὐπαθείας τινὰς καὶ ἀπολαύσεις. Ὅτι δ' αὐτὸν ἐν τῇ τῶν πενήτων μερίδι μᾶλλον, ἢ τῇ τῶν πλουσίων ἔταττε, δῆλόν ἐςιν ἐκ τούτων·

Πολλοὶ γὰρ πλουτεῦσι κακοὶ, ἀγαθοὶ δὲ πένονται·
Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα
Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον. Ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδον αἰεὶ·
Χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.

Τῇ δὲ ποιήσει κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς οὐδὲν ἄξιον σπουδῆς, ἀλλὰ παίζων πως ἔοικε προσχρήσασθαι, καὶ παράγων ἑαυτὸν ἐν τῷ σχολάζειν· ὕςερον δὲ, καὶ γνώμας ἐνέτεινε φιλοσόφους, καὶ τῶν πολιτικῶν πολλὰ συγκατέπλεκε τοῖς ποιήμασιν, οὐχ ἱςορίας ἕνεκεν καὶ μνήμης, ἀλλ' ἀπολογισμούς τε τῶν πεπραγμένων ἔχοντα, καὶ προτροπὰς ἐνιαχοῦ καὶ νουθεσίας, καὶ ἐπιπλήξεις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Ἔνιοι δέ φασιν, ὅτι καὶ τοὺς νόμους ἐπεχείρησεν ἐντείνας εἰς ἔπος ἐξενεγκεῖν, καὶ διαμνημονεύουσι τὴν ἀρχὴν οὕτως ἔχουσαν·

Πρῶτα μὲν εὐχώμεσθα Διὶ Κρονίδῃ βασιλῆϊ,
Θεσμοῖς τοῖσδε τύχην ἀγαθὴν καὶ κῦδος ὀπάσσαι.

Φιλοσοφίας δὲ τοῦ ἠθικοῦ μάλιςα τὸ πολιτικὸν, ὥσπερ οἱ πλεῖςοι τῶν τότε σοφῶν, ἠγάπησεν. Ἐν δὲ τοῖς φυσικοῖς ἁπλοῦς ἐςι λίαν καὶ ἀρχαῖος, ὡς δῆλον ἐκ τούτων·

Ἐκ νεφέλης πέλεται χιόνος μένος ἠδὲ χαλάζης·
Βροντὴ δ' ἐκ λαμπρᾶς γίγνεται ἀστεροπῆς.
Ἐξ ἀνέμων δὲ θάλασσα ταράσσεται· ἢν δέ τις αὐτὴν
Μὴ κινῇ, πάντων ἐστὶ δικαιοτάτη.

Καὶ ὅλως ἔοικεν ἡ Θάλεω μόνου σοφία τότε περαιτέρω τῆς χρείας ἐξικέσθαι τῇ θεωρίᾳ· τοῖς δ' ἄλλοις ἀπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς τοὔνομα τῆς σοφίας ὑπῆρξε.

Δ. Γενέσθαι δὲ καὶ μετ' ἀλλήλων ἔν τε Δελφοῖς ὁμοῦ λέγονται,

καὶ πάλιν ἐν Κορίνθῳ, Περιάνδρου σύλλογόν τινα κοινὸν αὐτῶν καὶ συμπόσιον κατασκευάσαντος. Ἔτι δὲ μᾶλλον εἰς ἀξίωμα καὶ δόξαν αὐτοὺς κατέστησεν ἡ τοῦ τρίποδος περίοδος, καὶ διὰ πάντων ἀνακύκλησις καὶ ἀνθύπειξις μετ' εὐμενείας φιλοτίμου γινομένη. Κώων γὰρ, ὥς φασι, καταγόντων σαγήνην, καὶ ξένων ἐκ Μιλήτου πριαμένων τὸν βόλον οὔπω φανερὸν ὄντα, χρυσοῦς ἐφάνη τρίπους ἑλκόμενος, ὃν λέγουσιν Ἑλένην πλέουσαν ἐκ Τροίας αὐτόθι καθεῖναι, χρησμοῦ τινος ἀναμνησθεῖσαν παλαιοῦ. Γενομένης δὲ τοῖς ξένοις πρῶτον ἀντιλογίας πρὸς τοὺς ἁλιέας περὶ τοῦ τρίποδος, εἶτα τῶν πόλεων ἀναδεξαμένων τὴν διαφορὰν ἄχρι πολέμου προελθοῦσαν, ἀνεῖλεν ἀμφοτέροις ἡ Πυθία, τῷ σοφωτάτῳ τὸν τρίποδα ἀποδοῦναι. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπεστάλη πρὸς Θαλῆν εἰς Μίλητον, ἑκουσίων Κώων ἑνὶ δωρουμένων ἐκείνῳ, περὶ οὗ πρὸς ἅπαντας ὁμοῦ Μιλησίους ἐπολέμησαν. Θάλεω δὲ Βίαντα σοφώτερον ἀποφαίνοντος αὐτοῦ, πρὸς ἐκεῖνον ἦκεν. Ὑπ' ἐκείνου δ' αὖθις ἀπεστάλη πρὸς ἄλλον, ὡς σοφώτερον. Εἶτα περιιὼν καὶ ἀναπεμπόμενος οὕτως ἐπὶ Θαλῆν τὸ δεύτερον ἀφίκετο· καὶ τέλος εἰς Θήβας ἐκ Μιλήτου κομισθεὶς, τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι καθιερώθη. Θεόφραστος δέ φησι, πρῶτον μὲν εἰς Πριήνην Βίαντι τὸν τρίποδα πεμφθῆναι, δεύτερον δ' εἰς Μίλητον Θαλῆ Βίαντος ἀποπέμψαντος· οὕτω δὲ διὰ πάντων πάλιν εἰς Βίαντα περιελθεῖν, τέλος δὲ εἰς Δελφοὺς ἀποσαλῆναι. Ταῦτα μὲν οὖν ὑπὸ πλειόνων τεθρύλληται, πλὴν ὅτι τὸ δῶρον ἀντὶ τοῦ τρίποδος οἱ μὲν φιάλην ὑπὸ Κροίσσου πεμφθεῖσαν, οἱ δὲ ποτήριον Βαθυκλέους ἀπολιπόντος εἶναι λέγουσιν.

Ε. Ἰδίᾳ δὲ Ἀναχάρσεώς τε πρὸς Σόλωνα, καὶ πάλιν Θάλεω συνουσίαν τινὰ καὶ λόγους ἀναγράφουσι τοιούτους. Ἀνάχαρσιν μὲν εἰς Ἀθήνας φασὶν ἐπὶ τὴν Σόλωνος οἰκίαν ἐλθόντα, κόπτειν, καὶ λέγειν, ὡς ξένος ὢν ἀφῖκται φιλίαν ποιησόμενος, καὶ ξενίαν πρὸς αὐτόν. Ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Σόλωνος, Οἴκοι

βελτιόν ἐστι ποιεῖσθαι φιλίας· Οὐκοῦν, φάναι τὸν Ἀνάχαρσιν, αὐτὸς ὢν οἶκοι σὺ ποίησαι φιλίαν καί ξενίαν πρὸς ἡμᾶς. Οὕτω δὴ θαυμάσαντα τὴν ἀγχίνοιαν τοῦ ἀνδρὸς τὸν Σόλωνα δέξασθαι φιλοφρόνως, καὶ χρόνον τινὰ σχεῖν παρ' αὐτῷ, ἤδη τὰ δημόσια πράττοντι καὶ συνταττομένῳ τοὺς νόμους. Τὸν οὖν Ἀνάχαρσιν πυθόμενον καταγελᾶν τῆς πραγματείας τοῦ Σόλωνος, οἰομένου γράμμασιν ἐφέξειν τὰς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας τῶν πολιτῶν, ἃ μεθὲν τῶν ἀραχνίων διαφέρειν, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ λεπτοὺς τῶν ἁλισκομένων καθέξειν, ὑπὸ δὲ τῶν δυνατῶν καὶ πλουσίων διαῤῥαγήσεσθαι. Τὸν δὲ Σόλωνα πρὸς ταῦτα φασὶν εἰπεῖν, ὅτι καὶ συνθήκας ἄνθρωποι φυλάττουσιν, ἃς οὐδετέρῳ λυσιτελές ἐστι παραβαίνειν τῶν θεμένων· καὶ τοὺς νόμους αὐτὸς οὕτως ἁρμόζεται τοῖς πολίταις, ὥσε πᾶσι τοῦ παρανομεῖν βέλτιον ἐπιδείξαι τὸ δικαιοπραγεῖν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὡς Ἀνάχαρσις ἔκαζεν, ἀπέβη μᾶλλον, ἢ κατ' ἐλπίδα τοῦ Σόλωνος. Ἔφη δὲ κἀκεῖνο θαυμάζειν ὁ Ἀνάχαρσις ἐκκλησίᾳ παραγενόμενος, ὅτι λέγουσι μὲν οἱ σοφοὶ παρ' Ἕλλησι, κρίνουσι δὲ οἱ ἀμαθεῖς.

Ϛ. Πρὸς Θαλῆν δ' εἰς Μίλητον ἐλθόντα τὸν Σόλωνα, θαυμάζειν, ὁτι γάμου καὶ παιδοποιΐας πρόπαραν ἠμέληκε. Καὶ τὸν Θαλῆν τότε μὲν σιωπῆσαι, διαλιπόντα δ' ὀλίγας ἡμέρας, ἄνδρα παρασκευάσαι ξένον, ἀρτίως ἥκειν φάσκοντα δεκαταῖον ἐξ Ἀθηνῶν. Πυνθομένου δὲ τοῦ Σόλωνος, εἰ δή τι καινὸν ἐν ταῖς Ἀθήναις, δεδιδαγμένον ἃ χρὴ λέγειν τὸν ἄνθρωπον, οὐδὲν εἰπεῖν ἕτερον, εἰ μὴ νὴ Δία νεανίσκου τινὸς ἦν ἐκφορὰ, καὶ προὔπεμπεν ἡ πόλις. Ἦν γὰρ υἱὸς, ὡς ἔφασαν, ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ πρωτεύοντος ἀρετῇ τῶν πολιτῶν· οὐ παρῆν δὲ, ἀλλ' ἀποδημεῖν ἔφασαν αὐτὸν ἤδη πολὺν χρόνον. Ὡς δυστυχὴς ἐκεῖνος, φάναι τὸν Σόλωνα· τίνα δὲ ὠνόμαζον αὐτόν; Ἤκουσα, φάναι τοὔνομα, τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ μνημονεύω· πλὴν ὅτι πολὺς λόγος ἦν αὐτοῦ σοφίας καὶ δικαιοσύνης. Οὕτω δὴ καθ' ἑκάστην ἀπόκρισιν τῷ

φόβῳ προσαγόμενον τὸν Σόλωνα, καὶ τέλος ἤδη συντεταραγμένον, αὐτὸν ὑποβάλλειν τοὔνομα τῷ ξένῳ, πυνθανόμενον, μὴ Σόλωνος ὁ τεθνηκὼς υἱὸς ὠνομάζετο. Φήσαντος δὲ τἀνθρώπου, τὸν μὲν ὁρμῆσαι παίειν τὴν κεφαλὴν, καὶ τἄλλα ποιεῖν καὶ λέγειν, ἃ συμβαίνει τοῖς περιπαθοῦσι. Τὸν δὲ Θαλῆν ἐπιλαβόμενον αὐτοῦ, καὶ γελάσαντα· Ταῦτά τοι, φάναι, ὦ Σόλων, ἐμὲ γάμου καὶ παιδοποιΐας ἀφίςησιν, ἃ καί σε κατερείπει τὸν ἐρρωμενέςατον· Ἀλλὰ θάρρει τῶν λόγων ἕνεκα τούτων· οὐ γὰρ εἰσὶν ἀληθεῖς. Ταῦτα μὲν οὖν Ἕρμιππος ἱςορεῖν φησι Πάταικον, ὃς ἔφασκε τὴν Αἰσώπου ψυχὴν ἔχειν.

Ζ. Ἄτοπος δὲ καὶ ἀγεννὴς ὁ τῷ φόβῳ τῆς ἀποβολῆς τὴν κτῆσιν ὧν χρὴ προϊέμενος· οὕτω γὰρ ἄν τις οὐ πλοῦτον, οὐ δόξαν, οὐ σοφίαν ἀγαπήσειε παραγενομένην, δεδιὼς σέρεσθαι. Καὶ γὰρ ἀρετὴν, ἧς κτῆμα μεῖζον οὐδέν, οὐδ' ἥδιον, ἐξιςαμένην ὑπὸ νόσων καὶ φαρμάκων ὁρῶμεν· αὐτῷ τε Θαλῆ μὴ γήμαντι πλέον οὐδὲν εἰς ἀφοβίαν, εἰ μὴ καὶ φίλων κτῆσιν ἔφυγε καὶ οἰκείων καὶ πατρίδος. Ἀλλὰ καὶ παῖδα θετὸν ἔσχε ποιησάμενος αὐτὸς τὸν τῆς ἀδελφῆς, ὥς φασι, Κύβισθον. Ἐχούσης γάρ τι τῆς ψυχῆς ἀγαπητικὸν ἐν ἑαυτῇ, καὶ πεφυκυίας, ὥσπερ αἰσθάνεσθαι καὶ διανοεῖσθαι καὶ μνημονεύειν, οὕτω καὶ φιλεῖν, ἐνδύεταί τι τούτῳ καὶ προσφύεται τῶν ἐκτὸς, οἷς οἰκεῖον οὐδέν ἐςι· καὶ καθάπερ οἶκον καὶ χώραν γνησίων ἔρημον διαδόχων, τὸ φιλόςοργον ἀλλότριοι καὶ νόθοι θεραπεύοντες, εἰσοικισάμενοι καὶ καταλαβόντες, ἅμα τῷ φιλεῖν τὸ φροντίζειν καὶ δεδιέναι περὶ αὐτῶν ἐνεποίησαν. Ὥστ' ἴδοις ἂν ἀνθρώπους σεβροτέρᾳ τῇ φύσει περὶ γάμου καὶ γενέσεως παίδων διαλεγομένους, εἶτα τοὺς αὐτοὺς ἐπὶ παισὶν οἰκοτρίβων, ἢ θρέμμασι παλλακῶν, νοσοῦσι καὶ θνήσκουσι παρατεινομένους πόθῳ, καὶ φωνὰς ἀγεννεῖς ἀφιέντας. Ἔνιοι δὲ καὶ κυνῶν θανάτῳ καὶ ἵππων αἰσχρῶς καὶ ἀβιώτως ὑπὸ λύπης διετέθησαν· ἀλλ' ἕτεροί γε παῖδας ἀγαθοὺς ἀποβαλόντες

οὐδὲν ἔπαθον δεινὸν, οὐδ' ἐποίησαν αἰσχρὸν, ἀλλὰ καὶ χρώμενοι τῷ λοιπῷ βίῳ κατὰ λόγον διετέλεσαν. Ἀσθένεια γὰρ, οὐκ εὔνοια, λώπας ἀπεράντους ἐπάγεται καὶ φόβους ἀνθρώποις ἀνασκήτοις ὑπὸ λόγου πρὸς τύχην, οἷς οὐδ' ἀπόλαυσις ἐγγίνεται τοῦ ποθουμένου παρόντος, τοῦ μέλλοντος ὠδῖνας ἀεὶ καὶ τρόμους καὶ ἀγῶνας, εἰ σερήσονται, παρέχοντος αὐτοῖς. Δεῖ δὲ, μήτε πενίᾳ πρὸς χρημάτων ἀντιτετάχθαι σέρησιν, μήτ' ἀφιλίᾳ πρὸς φίλων ἀποβολὴν, μήτ' ἀπαιδίᾳ πρὸς τέκνων θάνατον, ἀλλὰ τῷ λογισμῷ πρὸς πάντα. Καὶ ταῦτα μὲν, ὡς ἐν τῷ παρόντι, πλείονα τῶν ἱκανῶν.

Η. Ἐπεὶ δὲ μακρόν τινα καὶ δυσχερῆ πόλεμον οἱ ἐν ἄσει περὶ τῆς Σαλαμινίων νήσου Μεγαρεῦσι πολεμοῦντες ἐξέκαμον, καὶ νόμον ἔθεντο, μήτε γράψαι τινὰ, μήτ' εἰπεῖν αὖθις, ὡς χρὴ τὴν πόλιν ἀντιποιεῖσθαι τῆς Σαλαμῖνος, ἢ θανάτῳ ζημιοῦσθαι, βαρέως φέρων τὴν ἀδοξίαν ὁ Σόλων, καὶ τῶν νέων ὁρῶν πολλοὺς δεομένους ἀρχῆς ἐπὶ τὸν πόλεμον, αὐτοὺς δὲ μὴ θαῤῥοῦντας ἄρξασθαι διὰ τὸν νόμον, ἐσκήψατο μὲν ἔκσασιν τῶν λογισμῶν, καὶ λόγος εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῆς οἰκίας διεδόθη παρακινητικῶς ἔχειν αὐτόν. Ἐλεγεῖα δὲ κρύφα συνθεὶς, καὶ μελετήσας, ὥσε λέγειν ἀπὸ σόματος, ἐξεπήδησεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἄφνω πιλίον περιθέμενος. Ὄχλου δὲ πολλοῦ συνδραμόντος, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν τοῦ κήρυκος λίθον, ἐν ᾠδῇ διεξῆλθε τὴν ἐλεγείαν, ἧς ἐστιν ἀρχὴ,

Αὐτὸς κήρυξ ἦλθον ἀφ' ἱμερτῆς Σαλαμῖνος,
Κόσμον ἐπέων ᾠδὴν ἀντ' ἀγορῆς θέμενος.

Τοῦτο τὸ ποίημα Σαλαμὶς ἐπιγέγραπται, καὶ σίχων ἑκατόν ἐστι χαριέντως πάνυ πεποιημένων. Τότε δὲ ἀσθέντος αὐτοῦ, καὶ τῶν φίλων τοῦ Σόλωνος ἀρξαμένων ἐπαινεῖν, μάλιστα δὲ τοῦ Πεισιστράτου τοῖς πολίταις ἐγκελευομένου καὶ παρορμῶντος πεισθῆναι τῷ λέγοντι, λύσαντες τὸν νόμον, αὖθις ἥπτοντο τοῦ πολέμου, προστησάμενοι τὸν Σόλωνα. Τὰ μὲν οὖν δημώδη τῶν λεγομένων,

τοιαῦτ' ἐστὶν, ὅτι πλεύσας ἐπὶ Κωλιάδα μετὰ τοῦ Πεισιστράτου, καὶ καταλαβὼν αὐτόθι πάσας τὰς γυναῖκας τῇ Δήμητρι τὴν πάτριον θυσίαν ἐπιτελούσας, ἔπεμψεν ἄνδρα πιστὸν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, προσποιούμενον αὐτόμολον εἶναι, κελεύσοντα τοὺς Μεγαρεῖς, εἰ βούλονται τῶν Ἀθηναίων τὰς πρώτας λαβεῖν γυναῖκας, ἐπὶ Κωλιάδα μετ' αὐτοῦ πλεῖν τὴν ταχίστην. Ὡς δὲ πεισθέντες οἱ Μεγαρεῖς ἄνδρας ἐξέπεμψαν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ κατεῖδεν ὁ Σόλων τὸ πλοῖον ἐλαυνόμενον ἀπὸ τῆς νήσου, τὰς μὲν γυναῖκας ἐκ ποδῶν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε, τῶν δὲ νεωτέρων τοὺς μηδέπω γενειῶντας ἐνδύμασι καὶ μίτραις καὶ ὑποδήμασι τοῖς ἐκείνων σκευασαμένους, καὶ λαβόντας ἐγχειρίδια κρυπτὰ, παίζειν καὶ χορεύειν προσέταξε πρὸς τῇ θαλάσσῃ, μέχρις ἂν ἀποβῶσιν οἱ πολέμιοι, καὶ γένηται τὸ πλοῖον ὑποχείριον. Οὕτω δὴ τούτων πραττομένων, ὑπαχθέντες οἱ Μεγαρεῖς τῇ ὄψει, καὶ προσμίξαντες ἐγγὺς, ἐξεπήδων ὡς ἐπὶ γυναῖκας ἁμιλλώμενοι πρὸς ἀλλήλους· ὥστε μηδένα διαφυγεῖν, ἀλλὰ πάντας ἀπολέσθαι, καὶ τὴν νῆσον ἐπιπλεύσαντας εὐθὺς ἔχειν τοὺς Ἀθηναίους.

Θ. Ἄλλοι δέ φασιν, οὐ τοῦτον τὸν τρόπον γενέσθαι τὴν κατάληψιν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν αὐτῷ τὸν ἐν Δελφοῖς Θεὸν χρῆσαι ταῦτα·

> Ἀρχηγοὺς χώρας θυσίαις ἥρωας ἐνείκους
> Ἵλασο, τοὺς κόλπος Ἀσώπιος ἀμφικαλύπτει,
> Οἳ φθίμενοι δέρκονται ἐς ἠέλιον δύνοντα.

Τὸν δὲ Σόλωνα διαπλεύσαντα νυκτὸς εἰς τὴν νῆσον, ἐντεμεῖν σφάγια Περιφήμῳ καὶ Κυχρεῖ τοῖς ἥρωσιν. Εἶτα παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἐθελοντὰς λαβεῖν πεντακοσίους, δόγματος γενομένου, τούτους, ἂν κατάσχωσι τὴν νῆσον, κυρίους εἶναι τοῦ πολιτεύματος. Ἀναχθέντα δὲ συχναῖς ἁλιάσιν ἅμα τριακοντόρου συμπαραπλεούσης, ὑφορμίσασθαι τῇ Σαλαμῖνι κατὰ χηλήν τινα πρὸς τὴν Εὔβοιαν ἀποβλέπουσαν. Πυθομένους δὲ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι Μεγαρεῖς ἔκ τινος φήμης οὐδὲν βέβαιον, αὐτοὺς μὲν εἰς τὰ ὅπλα

θορυβουμένους βαδίζειν, ναῦν δ' ἀποστεῖλαι κατασκεψομένην τὰ τῶν πολεμίων· ἧς ἐγγὺς ἐλθούσης, κρατῆσαι τὸν Σόλωνα καὶ καθεῖρξαι τοὺς Μεγαρεῖς. Ἐμβιβάσαι δὲ τῶν Ἀθηναίων τοὺς κρατίστους, κελεύσαντα πλεῖν ἐπὶ τὴν πόλιν, ὡς ἂν ἐνδέχηται μάλιστα κρύπτοντας ἑαυτούς· ἅμα δὲ τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους ἀναλαβόντα πεζῇ συμφέρεσθαι τοῖς Μεγαρεῦσι· καὶ τῆς μάχης ἔτι συνεχώσης, φθάσαι τοὺς ἀπὸ τῆς νεὼς καταλαβόντας τὴν πόλιν. Ἔοικε δὲ καὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ δρώμενα μαρτυρεῖν. Ναῦς γάρ τις Ἀττικὴ προσέπλει σιωπῇ τὸ πρῶτον, εἶτα κραυγῇ καὶ ἀλαλαγμῷ προσφερομένων, εἷς ἀνὴρ ἔνοπλος ἐξαλλόμενος μετὰ βοῆς ἔθει πρὸς ἄκρον τὸ Σκιράδιον ἐκ γῆς προσφερομένοις. Ἡλησίον δὲ τοῦ Ἐνυαλίου τὸ ἱερόν ἐστιν, ἱδρυσαμένου Σόλωνος. Ἐνίκησε γὰρ τοὺς Μεγαρέας, καὶ ὅσοι μὴ διεφθάρησαν ἐν τῇ μάχῃ, πάντας ὑποσπόνδους ἀφῆκεν.

1. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν Μεγαρέων ἐπιμενόντων, πολλὰ κακὰ καὶ δρῶντες ἐν τῷ πολέμῳ καὶ πάσχοντες ἐποιήσαντο Λακεδαιμονίους διαλλακτὰς καὶ δικασάς. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῷ Σόλωνι συναγωνίσασθαι λέγουσι τὴν Ὁμήρου δόξαν· ἐμβαλόντα γὰρ αὐτὸν ἔπος εἰς νεῶν κατάλογον, ἐπὶ τῆς δίκης ἀναγνῶναι·

> Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
> Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

Αὐτοὶ δ' Ἀθηναῖοι ταῦτα μὲν οἴονται φλυαρίαν εἶναι· τὸν δὲ Σόλωνά φασιν ἀποδεῖξαι τοῖς δικασταῖς, ὅτι Φιλαῖος καὶ Εὐρυσάκης, Αἴαντος υἱοὶ, Ἀθήνῃσι πολιτείας μεταλαβόντες, παρέδοσαν τὴν νῆσον αὐτοῖς, καὶ κατῴκησαν, ὁ μὲν ἐν Βραυρῶνι τῆς Ἀττικῆς, ὁ δὲ ἐν Μελίτῃ· καὶ δῆμον ἐπώνυμον Φιλαίου τῶν Φιλαϊδῶν ἔχουσιν, ὅθεν ἦν Πεισίστρατος. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐξελέγξαι τοὺς Μεγαρέας βουλόμενον, ἰσχυρίσασθαι περὶ τῶν νεκρῶν, ὡς οὐχ ὃν τρόπον ἐκεῖνοι θάπτουσι κεκηδευμένων, ἀλλ' ὃν αὐτοί. Θάπτουσι δὲ Μεγαρεῖς πρὸς ἕω τοὺς νεκροὺς στρέφοντες, Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ἑσπέραν. Ἡρέας δ' ὁ Μεγαρεὺς ἐνιστάμενος λέγει

καὶ Μεγαρεῖς πρὸς ἑσπέραν τετραμμένα τὰ σώματα τῶν νεκρῶν τιθέναι· καὶ μεῖζον ἔτι τούτου, μίαν ἕκαστον Ἀθηναίων ἔχειν θήκην, Μεγαρέων δὲ καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ἐν μιᾷ κεῖσθαι. Τῷ μέν τοι Σόλωνι καὶ Πυθικούς τινας βοηθῆσαι λέγουσι χρησμοὺς, ἐν οἷς ὁ Θεὸς Ἰαονίαν τὴν Σαλαμῖνα προσηγόρευσε. Ταύτην τὴν δίκην ἐδίκασαν Σπαρτιατῶν πέντε ἄνδρες, Κριτολαΐδας, Ἀμομφάρετος, Ὑψηχίδας, Ἀναξίλας, Κλεομένης.

ΙΑ. Ἤδη μὲν οὖν καὶ ἀπὸ τούτων ἔνδοξος ἦν ὁ Σόλων καὶ μέγας. Ἐθαυμάσθη δὲ καὶ διεβοήθη μᾶλλον ἐν τοῖς Ἕλλησιν, εἰπὼν περὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δελφοῖς, ὡς χρὴ βοηθεῖν καὶ μὴ περιορᾶν Κιρραίους ὑβρίζοντας εἰς τὸ μαντεῖον, ἀλλὰ προσαμύνειν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ Δελφοῖς. Πεισθέντες γὰρ ὑπ' ἐκείνου πρὸς τὸν πόλεμον ὥρμησαν οἱ Ἀμφικτύονες, ὡς ἄλλοι τε μαρτυροῦσι καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ τῶν Πυθιονικῶν ἀναγραφῇ, Σόλωνι τὴν γνώμην ἀνατιθείς. Οὐ μέν τοι στρατηγὸς ἐπὶ τοῦτον ἀπεδείχθη τὸν πόλεμον, ὡς λέγειν φησὶν Ἕρμιππος Εὐάνθη τὸν Σάμιον. Οὔτε γὰρ Αἰσχύνης ὁ ῥήτωρ τοῦτ' εἴρηκεν, ἔν τε τοῖς τῶν Δελφῶν ὑπομνήμασιν Ἀλκμαίων, οὐ Σόλων, Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀναγέγραπται.

ΙΒ. Τὸ δὲ Κυλώνειον ἄγος ἤδη μὲν ἐκ πολλοῦ διετάραττε τὴν πόλιν, ἐξ οὗ τοὺς συνωμότας τοῦ Κύλωνος ἱκετεύοντας τὴν Θεὸν Μεγακλῆς ὁ ἄρχων ἐπὶ δίκῃ κατελθεῖν ἔπεισεν· ἐξάψαντας δὲ τοῦ ἕδους κρόκην κλωστὴν, καὶ ταύτης ἐχομένους, ὡς ἐγένοντο περὶ τὰς σεμνὰς θεὰς καταβαίνοντες, αὐτομάτως τῆς κρόκης ῥαγείσης, ὥρμησε συλλαμβάνειν ὁ Μεγακλῆς καὶ οἱ συνάρχοντες, ὡς τῆς Θεοῦ τὴν ἱκεσίαν ἀπολεγομένης· καὶ τοὺς μὲν ἔξω κατέλευσαν, οἱ δὲ τοῖς βωμοῖς προσφυγόντες ἀπεσφάγησαν· μόνοι δ' ἀφείθησαν οἱ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἱκετεύσαντες. Ἐκ τούτου δὲ κληθέντες ἐναγεῖς ἐμισοῦντο· καὶ τῶν Κυλωνείων οἱ περιγενόμενοι πάλιν ἦσαν ἰσχυροὶ, καὶ στασιάζοντες ἀεὶ διετέλουν πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Μεγακλέους. Ἐν δὲ τῷ τότε χρόνῳ τῆς στάσεως ἀκμὴν

λαβούσης μάλιστα, καὶ τοῦ δήμου διασάντος, ἤδη δόξαν ἔχων ὁ Σόλων παρῆλθεν εἰς μέσον, ἅμα τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἀθηναίων, καὶ δεόμενος καὶ διδάσκων ἔπεισε τοὺς ἐναγεῖς λεγομένους δίκην ὑποσχεῖν καὶ κριθῆναι, τριακοσίων ἀριστίνδην δικαζόντων. Μύρωνος δὲ τοῦ Φλυέως κατηγοροῦντος, ἑάλωσαν οἱ ἄνδρες, καὶ μετέσησαν οἱ ζῶντες· τῶν δ' ἀποθανόντων τοὺς νεκροὺς ἀνορύξαντες, ἐξέῤῥιψαν ὑπὲρ τοὺς ὅρους. Ταύταις δὲ ταῖς ταραχαῖς καὶ Μεγαρέων συνεπιθεμένων, ἀπέβαλόν τε Νισαίαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ Σαλαμῖνος ἐξέπεσον αὖθις. Καὶ φόβοι τινὲς ἐκ δεισιδαιμονίας ἅμα καὶ φάσματα κατεῖχε τὴν πόλιν· οἵ τε μάντεις ἄγη καὶ μιασμοὺς δεομένους καθαρμῶν προφαίνεσθαι διὰ τῶν ἱερῶν ἠγόρευον. Οὕτω δὲ μετάπεμπτος αὐτοῖς ἦκεν ἐκ Κρήτης Ἐπιμενίδης ὁ Φαίστιος, ὃν ἕβδομον ἐν τοῖς σοφοῖς καταριθμοῦσιν ἔνιοι τῶν οὐ προσιεμένων τὸν Περίανδρον. Ἐδόκει δέ τις εἶναι θεοφιλὴς καὶ σοφὸς περὶ τὰ θεῖα τὴν ἐνθουσιαστικὴν καὶ τελεστικὴν σοφίαν. Διὸ καὶ παῖδα νύμφης ὄναμα Βάλτης, καὶ Κούρητα νέον αὐτὸν οἱ τότε ἄνθρωποι προσηγόρευον. Ἐλθὼν δὲ, καὶ τῷ Σόλωνι χρησάμενος φίλῳ, πολλὰ προσυπειργάσατο καὶ προωδοποίησεν αὐτῷ τῆς νομοθεσίας. Καὶ γὰρ εὐσταλεῖς ἐποίησε ταῖς ἱερουργίαις, καὶ περὶ τὰ πένθη πραοτέρους, θυσίας τινὰς εὐθὺς ἀναμίξας πρὸς τὰ κήδη, καὶ τὸ σκληρὸν ἀφελὼν καὶ τὸ βαρβαρικὸν, ᾧ συνείχοντο πρότερον αἱ πλεῖσται γυναῖκες. Τὸ δὲ μέγιστον, ἱλασμοῖς τισι καὶ καθαρμοῖς καὶ ἱδρύσεσι κατοργιάσας καὶ καθοσιώσας τὴν πόλιν, ὑπήκοον τοῦ δικαίου καὶ μᾶλλον εὐπειθῆ πρὸς ὁμόνοιαν κατέστησε. Λέγεται δὲ, τὴν Μουνυχίαν ἰδὼν καὶ καταμαθὼν πολὺν χρόνον, εἰπεῖν πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς τυφλόν ἐστι τοῦ μέλλοντος ἄνθρωπος· ἐκφαγεῖν γὰρ [ἂν] Ἀθηναίους τοῖς αὐτῶν ὀδοῦσιν, εἰ προήδεσαν, ὅσα τὴν πόλιν ἀνιάσει τὸ χωρίον. Ὅμοιον δέ τι καὶ Θαλῆν εἰκάσαι λέγουσι· κελεῦσαι γὰρ αὐτὸν ἔν τινι τόπῳ τῆς Μιλησίας φαύλῳ καὶ παρορωμένῳ τε-

λευτήσαντα θεῖναι, προειπὼν, ὡς ἀγορά ποτε τοῦτο Μιλησίων ἔσαι τὸ χωρίον. Ἐπιμενίδης μὲν οὖν μάλιστα θαυμασθεὶς, καὶ χρήματα διδόντων πολλὰ, καὶ τιμὰς μεγάλας τῶν Ἀθηναίων, οὐδὲν ἢ θαλλὸν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἐλαίας αἰτησάμενος, καὶ λαβὼν, ἀπῆλθεν.

ΙΓ. Αἱ δ' Ἀθῆναι, τῆς Κυλωνείου πεπαυμένης ταραχῆς, καὶ μεθεςώτων, ὥσπερ εἴρηται, τῶν ἐναγῶν, τὴν παλαιὰν αὖθις σάσιν ὑπὲρ τῆς πολιτείας ἐσασίαζον, ὅσας ἡ χώρα διαφορὰς εἶχεν, εἰς τοσαύτα μέρη τῆς πόλεως διαςάσης. Ἦν γὰρ τὸ μὲν τῶν Διακρίων γένος δημοκρατικώτατον, ὀλιγαρχικώτατον δὲ τὸ τῶν Πεδιέων· τρίτοι δ' οἱ Πάραλοι μέσον τινὰ καὶ μεμιγμένον αἱρούμενοι πολιτείας τρόπον, ἐμποδὼν ἦσαν καὶ διεκώλυον τοὺς ἑτέρους κρατῆσαι. Τότε δὲ τῆς τῶν πενήτων πρὸς τοὺς πλουσίους ἀνωμαλίας ὥσπερ ἀκμὴν λαβούσης, παντάπασιν ἐπισφαλῶς ἡ πόλις διέκειτο, καὶ μόνως ἂν ἐδόκει καταςῆναι καὶ παύσασθαι ταραττομένη τυραννίδος γενομένης. Ἅπας μὲν γὰρ ὁ δῆμος ἦν ὑπόχρεως τῶν πλουσίων. Ἢ γὰρ ἐγεώργουν ἐκείνοις ἕκτα τῶν γινομένων τελοῦντες, ἑκτημόριοι προσαγορευόμενοι καὶ θῆτες· ἢ χρέα λαμβάνοντες ἐπὶ τοῖς σώμασιν, ἀγώγιμοι τοῖς δανείζουσιν ἦσαν, οἱ μὲν αὐτοῦ δουλεύοντες, οἱ δ' ἐπὶ τῇ ξένῃ πιπρασκόμενοι. Πολλοὶ δὲ καὶ παῖδας ἰδίους ἠναγκάζοντο πωλεῖν (οὐδεὶς γὰρ νόμος ἐκώλυε), καὶ τὴν πόλιν φεύγειν διὰ τὴν χαλεπότητα τῶν δανειςῶν. Οἱ δὲ πλεῖςοι καὶ ῥωμαλεώτατοι συνίσαντο, καὶ παρεκάλουν ἀλλήλους μὴ περιορᾶν, ἀλλ' ἑλομένους ἕνα προςάτην, ἄνδρα πισὸν, ἀφελέσθαι τοὺς ὑπερημέρους, καὶ γῆν ἀναδάσασθαι, καὶ ὅλως μεταςῆσαι τὴν πολιτείαν.

ΙΔ. Ἐνταῦθα δὴ τῶν Ἀθηναίων οἱ φρονιμώτατοι, συνορῶντες τὸν Σόλωνα μόνον μάλιστα τῶν ἁμαρτημάτων ἐκτὸς ὄντα, καὶ μήτε τοῖς πλουσίοις κοινωνοῦντα τῆς ἀδικίας, μήτε ταῖς τῶν πενήτων ἀνάγκαις ἐνεχόμενον, ἐδέοντο τοῖς κοινοῖς προσελθεῖν, καὶ καταπαῦσαι τὰς διαφορὰς, Καί τοι Φανίας ὁ Λέσβιος αὐτὸν ἱςορεῖ

τὸν Σόλωνα, χρησάμενον ἀπάτῃ πρὸς ἀμφοτέρους ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, ὑποσχέσθαι κρύφα τοῖς μὲν ἀπόροις τὴν νέμησιν, τοῖς δὲ χρηματικοῖς βεβαίωσιν τῶν συμβολαίων. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ Σόλων, ὀκνῶν, φησὶ, τὸ πρῶτον ἅψασθαι τῆς πολιτείας· καὶ δεδοικὼς τῶν μὲν τὴν φιλοχρηματίαν, τῶν δὲ ὑπερηφανίαν. Ἠρέθη δ' ἄρχων μετὰ Φιλόμβροτον ὁμοῦ καὶ διαλλακτὴς καὶ νομοθέτης· δεξαμένων προθύμως αὐτὸν, ὡς μὲν εὔπορον, τῶν πλουσίων, ὡς δὲ χρηστὸν, τῶν πενήτων. Λέγεται δὲ φωνή τις αὐτοῦ, περιφερομένη πρότερον, εἰπόντος, ὡς τὸ ἴσον πόλεμον οὐ ποιεῖ, καὶ τοῖς κτηματικοῖς ἀρέσκειν καὶ τοῖς ἀκτήμοσι, τῶν μὲν ἀξίᾳ καὶ ἀρετῇ, τῶν δὲ μέτρῳ καὶ ἀριθμῷ τὸ ἴσον ἔξειν προσδοκώντων· ὅθεν ἐπ' ἐλπίδος ἑκατέρων μεγάλης γενομένων, οἱ προϊσάμενοι προσέκειντο τῷ Σόλωνι, τυραννίδα προξενοῦντες, καὶ ἀναπείθοντες εὐτολμώτερον ἅψασθαι τῆς πόλεως ἐγκρατῆ γενόμενον. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν διὰ μέσου πολιτῶν τὴν ὑπὸ λόγου καὶ νόμου μεταβολὴν ὁρῶντες ἐργώδη καὶ χαλεπὴν οὖσαν, οὐκ ἔφυγον ἕνα τὸν δικαιώτατον καὶ φρονιμώτατον ἐπιστῆσαι τοῖς πράγμασιν. Ἔνιοι δέ φασι καὶ μαντείαν γενέσθαι τῷ Σόλωνι Πυθοῖ ταύτην·

Ἴσο μέσην κατὰ νῆα, κυβερνητήριον ἔργον
Εὐθύνων· πολλοί τοι Ἀθηναίων ἐπίκουροι.

Μάλιστα δὲ οἱ συνήθεις ἐκάκιζον, εἰ διὰ τοὔνομα δυσωπεῖται τὴν μοναρχίαν, ὥσπερ οὐκ ἀρετῇ τοῦ λαβόντος εὐθὺς ἂν βασιλείαν γενομένην· καὶ γεγεγενημένην πρότερον μὲν Εὐβοεῦσι Τυννώνδαν, νῦν δὲ Μιτυληναίοις Πιττακὸν ἠρημένοις τύραννον. Τούτων οὐδὲν ἐξέκρουσε τὸν Σόλωνα τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ πρὸς μὲν τοὺς φίλους εἶπεν, ὡς λέγεται, καλὸν μὲν εἶναι τὴν τυραννίδα χωρίον, οὐκ ἔχειν δὲ ἀπόβασιν. Πρὸς δὲ Φῶκον ἐν τοῖς ποιήμασι γράφων φησίν·

εἰ δὲ γῆς ἐφεισάμην
Πατρίδος, τυραννίδος δὲ καὶ βίης ἀμειλίχου
Οὐ καθηψάμην, μιάνας καὶ καταισχύνας κλέος,

Οὐδὲν αἰδοῦμαι· πλέον γὰρ ὧδε νικήσειν δοκέω
Πάντας ἀνθρώπους.

Ὅθεν εὔδηλον, ὅτι καὶ πρὸ τῆς νομοθεσίας μεγάλην δόξαν εἶχεν. Ἃ δὲ φυγόντος αὐτοῦ τὴν τυραννίδα πολλοὶ καταγελῶντες ἔλεγον, γέγραφεν οὕτως·

Οὐκ ἔφυ Σόλων βαθύφρων, οὐδὲ βουλήεις ἀνήρ·
Ἐσθλὰ γὰρ Θεοῦ διδόντος, αὐτὸς οὐκ ἐδέξατο.
Περιβαλὼν δ' ἄγραν ἀγρευτὴς οὐκ ἀνέσπασεν μέγα
Δίκτυον, θυμοῦ θ' ἁμαρτῇ καὶ φρενῶν ἀποσφαλείς.
Ἤθελεν γάρ κεν κρατήσας, πλοῦτον ἄφθονον λαβών,
Καὶ τυραννεύσας Ἀθηνῶν μοῦνον ἡμέραν μίαν,
Ἀσκὸς ὕστερον δεδάρθαι, κἀπιτετρίφθαι γένος.

ΙΕ. Ταῦτα τοὺς πολλοὺς καὶ φαύλους περὶ αὐτοῦ πεποίηκε λέγοντας. Οὐ μὴν, ἀπωσάμενός γε τὴν τυραννίδα, τὸν πρᾴτατον ἐχρήσατο τρόπον τοῖς πράγμασιν, οὐδὲ μαλακῶς, οὐδ ὑπείκων τοῖς δυναμένοις, οὐδὲ πρὸς ἡδονὴν τῶν ἑλομένων ἔθετο τοὺς νόμους· ἀλλ' ἧ μὲν ἄριστον ἦν, οὐκ ἐπήγαγεν ἰατρείαν, οὐδὲ καινοτομίαν, φοβηθεὶς, μὴ συγχέας παντάπασι καὶ ταράξας τὴν πόλιν, ἀσθενέστερος γένηται τοῦ κατασῆσαι πάλιν καὶ συναρμόσασθαι πρὸς τὸ ἄριστον. Ἃ δὲ καὶ λέγων ἤλπιζε πειθομένοις, καὶ προσάγων ἀνάγκην ὑπομένουσι χρήσασθαι, ταῦτ' ἔπραττεν, ὥς φησιν αὐτὸς, ὁμοῦ βίην τε καὶ δίκην συναρμόσας. Ὅθεν ὕστερον ἐρωτηθεὶς, εἰ τοὺς ἀρίστους Ἀθηναίοις νόμους ἔγραψεν· Ὧν ἄν, ἔφη, προσεδέξαντο τοὺς ἀρίστους. Ἃ δ' οὖν οἱ νεώτεροι τοὺς Ἀθηναίους λέγουσι τὰς τῶν πραγμάτων δυσχερείας ὀνόμασι χρηστοῖς καὶ φιλανθρώποις ἐπικαλύπτοντας ἀσείως ὑποκορίζεσθαι, τὰς μὲν πόρνας, Ἑταίρας, τοὺς δὲ φόρους, Συντάξεις, Φυλακὰς δὲ τὰς φρουρὰς τῶν πόλεων, Οἴκημα δὲ τὸ δεσμωτήριον καλοῦντας, πρώτου Σόλωνος ἦν, ὡς ἔοικε, σόφισμα, τὴν τῶν χρεῶν ἀποκοπὴν Σεισάχθειαν ὀνομάσαντος. Τοῦτο γὰρ ἐποιήσατο πρῶτον πολίτευμα, γράψας τὰ μὲν ὑπάρχοντα τῶν χρεῶν ἀνεῖσθαι

πρὸς δὲ τὸ λοιπὸν ἐπὶ τοῖς σώμασι μηδένα δανείζειν. Καίτοι τινὲς ἔγραψαν, ὧν ἐστιν Ἀνδροτίων, οὐκ ἀποκοπὴ χρεῶν, ἀλλὰ τόκων μετριότητι κουφισθέντας ἀγαπῆσαι τοὺς πένητας, καὶ Σεισάχθειαν ὀνμάσαι τὸ φιλανθρώπευμα τοῦτο, καὶ τὴν ἅμα τούτῳ γενομένην τῶν τε μέτρων ἐπαύξησιν, καὶ τοῦ νομίσματος τιμήν. Ἑκατὸν γὰρ ἐποίησε δραχμῶν τὴν μνᾶν, πρότερον ἑβδομήκοντα καὶ τριῶν οὖσαν· ὡς' ἀριθμῷ μὲν ἴσον, δυνάμει δ' ἔλαττον ἀποδιδόντων, ὠφελεῖσθαι μὲν τοὺς ἐκτίνοντας μεγάλα, μηδὲν δὲ βλάπτεσθαι τοὺς κομιζομένους. Οἱ δὲ πλεῖστοι πάντων ὁμοῦ φασὶ τῶν συμβολαίων ἀναίρεσιν γενέσθαι τὴν Σεισάχθειαν, καὶ τούτοις συνάδει μᾶλλον τὰ ποιήματα. Σεμνύνεται γὰρ Σόλων ἐν τούτοις, ὅτι τῆς τε προϋποκειμένης γῆς

Ὅρους ἀνεῖλε πολλαχῇ πεπηγότας·
Πρόσθεν δὲ δουλεύουσα, νῦν ἐλευθέρα·

καὶ τῶν ἀγωγίμων πρὸς ἀργύριον γεγονότων πολιτῶν, τοὺς μὲν ἐπανήγαγεν ἀπὸ ξένης,

γλῶσσαν οὐκ [ἔτ'] Ἀττικὴν
Ἱέντας, ὡς ἂν πολλαχῇ πλανωμένους·
Τοὺς δ' ἐνθάδ' αὐτοῦ δουλοσύνην ἀεικέα
Ἔχοντας, ...

ἐλευθέρους φησὶ ποιῆσαι. Πρᾶγμα δ' αὐτῷ συμπεσεῖν λέγεται παντων ἀνιαρώτατον ἀπὸ τῆς πράξεως ἐκείνης. Ὡς γὰρ ὥρμησεν ἀνινέναι τὰ χρέα, καὶ λόγους ἁρμόττοντας ἐζήτει καὶ πρέπουσαν ἀρχὴν, ἐκοινώσατο τῶν φίλων, οἷς μάλιστα πιστεύων καὶ χρώμενος ἐτύγχανε, τοῖς περὶ Κόνωνα καὶ Κλεινίαν καὶ Ἱππόνικον· ὅτι γῆν μὲν οὐ μέλλει κινεῖν, χρεῶν δὲ ποιεῖν ἀποκοπὰς ἔγνωκεν. Οἱ δὲ, προλαβόντες εὐθὺς καὶ φθάσαντες, ἐδανείσαντο συχνὸν ἀργύριον παρὰ τῶν πλουσίων, καὶ μεγάλας συνεωνήσαντο χώρας. Εἶτα τοῦ δόγματος ἐξενεχθέντος, τὰ μὲν κτήματα καρπούμενοι, τὰ δὲ χρήματα τοῖς δανείσασιν οὐκ ἀποδιδόντες, εἰς αἰτίαν τὸν Σόλωνα

μεγάλην καὶ διαβολὴν, ὥσπερ οὐ συναδικούμενον, ἀλλὰ συνάδικοῦντα, κατέσχησαν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν εὐθὺς ἐλύθη τὸ ἔγκλημα τοῖς πέντε ταλάντοις· τοσαῦτα γὰρ εὑρέθη δανείζων, καὶ ταῦτα πρῶτος ἀφῆκε κατὰ τὸν νόμον. Ἔνιοι δὲ πεντεκαίδεκα λέγουσιν, ὧν καὶ Πολύζηλος ὁ Ῥόδιός ἐστι. Τοὺς μέντοι φίλους αὐτοῦ Χρεωκοπίδας καλοῦντες διετέλεσαν.

ΙΣ. Ἤρεσε δ' οὐδετέροις, ἀλλ' ἐλύπησε καὶ τοὺς πλουσίους ἀνελὼν τὰ συμβόλαια, καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς πένητας, ὅτι γῆς ἀναδασμὸν οὐκ ἐποίησεν ἐλπίσασιν αὐτοῖς, οὐδὲ παντάπασιν, ὥσπερ ὁ Λυκοῦργος, ὁμαλοὺς τοῖς βίοις καὶ ἴσους κατέστησεν. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἐνδέκατος ὢν ἀφ' Ἡρακλέους, καὶ βεβασιλευκὼς ἔτη πολλὰ τῆς Δακεδαίμονος, ἀξίωμα μέγα καὶ φίλους καὶ δύναμιν, οἷς ἔγνω καλῶς περὶ τῆς πολιτείας, ὑπηρετοῦσαν εἶχε, καὶ βίᾳ μᾶλλον, ἢ πειθοῖ, χρησάμενος, ὥστε καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκοπῆναι, κατειργάσατο τὸ μέγιστον εἰς σωτηρίαν πόλεως καὶ ὁμόνοιαν, μηδένα πένητα μηδὲ πλούσιον εἶναι τῶν πολιτῶν· Σόλων δὲ τούτου μὲν οὐκ ἐφίκετο τῇ πολιτείᾳ, δημοτικὸς ὢν καὶ μέσος, ἐνδεέστερον δὲ τῆς ὑπαρχούσης δυνάμεως οὐδὲν ἔπραξεν, ὁρμώμενος ἐκ μόνου τοῦ βούλεσθαι, καὶ πιστεύειν αὐτῷ τοὺς πολίτας. Ὅτι δ' οὖν προσέκρουσε τοῖς πλείοσιν ἕτερα προσδοκήσασιν, αὐτὸς εἴρηκε περὶ αὐτῶν, ὡς

> Χαῦνα μὲν τότ' ἐφράσαντο, νῦν δέ μοι χολούμενοι
> Λοξὺν ὀφθαλμοῖς ὁρῶσι πάντες ὥστε δῃΐων

Καίτοι φησὶν, ὡς εἴ τις ἄλλος ἔσχε τὴν αὐτὴν δύναμιν,

> Οὔτ' ἂν κατέσχε, θυμὸν οὔτ' ἐπαύσατο,
> Πρὶν ἂν ταράξας, πῖαρ ἐξέλῃ γάλα.

Ταχὺ μέντοι τοῦ συμφέροντος αἰσθόμενοι, καὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν μέμψεις ἀφέντες, ἔθυσάν τε κοινῇ, Σεισάχθειαν τὴν θυσίαν ὀνομάσαντες, καὶ τὸν Σόλωνα τῆς πολιτείας διορθωτὴν καὶ νομοθέτην ἀπέδειξαν· οὐ τὰ μὲν, τὰ δ' οὐχὶ, πάντα δ' ὁμαλῶς ἐπι-

τρέψαντες, ἀρχὰς, ἐκκλησίας, δικαστήρια, βουλὰς, καὶ τίμημα τούτων ἑκάστου, καὶ ἀριθμὸν, καὶ καιρὸν, ὁρίσαι, λύοντα καὶ φυλάττοντα τῶν ὑπαρχόντων καὶ καθεστώτων ὅ τι δοκοίη.

ΙΖ. Πρῶτον μὲν οὖν τοὺς Δράκοντος νόμους ἀνεῖλε πλὴν τῶν φονικῶν ἅπαντας, διὰ τὴν χαλεπότητα καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἐπιτιμίων. Μία γὰρ ὀλίγου δεῖν ἅπασιν ὥριστο τοῖς ἁμαρτάνουσι ζημία, θάνατος· ὥστε καὶ τοὺς ἀργίας ἁλόντας ἀποθνήσκειν, καὶ τοὺς λάχανα κλέψαντας ἢ ὀπώραν, ὁμοίως κολάζεσθαι τοῖς ἱεροσύλοις καὶ ἀνδροφόνοις. Διὸ Δημάδης ὕστερον εὐδοκίμησεν, εἰπὼν, ὅτι δι' αἵματος, οὐ διὰ μέλανος, τοὺς νόμους ὁ Δράκων ἔγραψεν. Αὐτὸς δ' ἐκεῖνος, ὡς φασιν, ἐρωτώμενος, διὰ τί τοῖς πλείοσι ἀδικήμασι ζημίαν ἔταξε θάνατον, ἀπεκρίνατο, τὰ μὲν μικρὰ ταύτης ἄξια νομίζειν, τοῖς δὲ μεγάλοις οὐκ ἔχειν μείζονα.

ΙΗ. Δεύτερον δὲ Σόλων, τὰς μὲν ἀρχὰς ἁπάσας, ὥσπερ ἦσαν τοῖς εὐπόροις ἀπολιπεῖν βουλόμενος, τὴν δ' ἄλλην μίξαι πολιτείαν, ἧς ὁ δῆμος οὐ μετεῖχεν, ἔλαβε τὰ τιμήματα τῶν πολιτῶν, καὶ τοὺς μὲν ἐν ξηροῖς ὁμοῦ καὶ ὑγροῖς μέτρα πεντακόσια ποιοῦντας, πρώτους ἔταξε, καὶ Πεντακοσιομεδίμνους προσηγόρευσε· δευτέρους δὲ τοὺς ἵππον τρέφειν δυναμένους, ἢ μέτρα ποιεῖν τριακόσια· καὶ τούτους Ἱππάδα τελοῦντας ἐκάλουν· Ζευγῖται δ' οἱ τοῦ τρίτου τιμήματος ὠνομάσθησαν, οἷς μέτρον ἦν συναμφοτέρων διακοσίων. Οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἐκαλοῦντο Θῆτες, οἷς οὐδεμίαν ἀρχὴν ἔδωκεν ἄρχειν, ἀλλὰ τῷ συνεκκλησιάζειν καὶ δικάζειν μόνον μετεῖχον τῆς πολιτείας. Ὃ κατ' ἀρχὰς μὲν οὐδὲν, ὕστερον δὲ παμμέγεθες ἐφάνη· τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν διαφορῶν ἐνέπιπτεν εἰς τοὺς δικαστάς. Καὶ γὰρ ὅσα ταῖς ἀρχαῖς ἔταξε κρίνειν, ὁμοίως καὶ περὶ ἐκείνων εἰς τὸ δικαστήριον ἐφέσεις ἔδωκε τοῖς βουλομένοις. Λέγεται δὲ καὶ τοὺς νόμους ἀσαφέστερον γράψας, καὶ πολλὰς ἀντιλήψεις ἔχοντας, αὐξῆσαι τὴν τῶν δικαστηρίων ἰσχύν· μὴ δυναμένους γὰρ ὑπὸ τῶν νόμων διαλυθῆναι περὶ ὧν

διεφέροντο, συνέβαινεν ἀεὶ δεῖσθαι δικαστῶς καὶ πᾶν ἄγειν ἀμφισβήτημα πρὸς ἐκείνους, τῶν νόμων τρόπον τινὰ κυριεύοντας. Ἐπισημαίνεται δ' αὐτὸς αὑτῷ τὴν ἐξίσωσιν οὕτως·

Δήμῳ μὲν γάρ ἔδωκα τόσον κράτος, ὅσσον ἐπαρκεῖ,
Τιμῆς οὔτ' ἀφελών, οὔτ' ἐπορεξάμενος.
Οἳ δ' εἶχον δύναμιν, καὶ χρήμασιν ἦσαν ἀγητοί,
Καὶ τοῖς ἐφρασάμην μηδὲν ἀεικὲς ἔχειν.
Ἕστην δ' ἀμφιβαλὼν κρατερὸν σάκος ἀμφοτέροισι.
Νικᾶν δ' οὐκ εἴασ' οὐδετέρους ἀδίκως.

Ἔτι μέντοι μᾶλλον οἰόμενος δεῖν ἐπαρκεῖν τῇ τῶν πολλῶν ἀσθενείᾳ, παντὶ λαβεῖν δίκην ὑπὲρ τοῦ κακῶς πεπονθότος ἔδωκε. Καὶ γὰρ πληγέντος ἑτέρου, καὶ βλαβέντος, καὶ βιασθέντος, ἐξῆν τῷ δυναμένῳ καὶ βουλομένῳ γράφεσθαι τὸν ἀδικοῦντα καὶ διώκειν· ὀρθῶς ἐθίζοντος τοῦ νομοθέτου τοὺς πολίτας, ὥσπερ ἑνὸς μέρη [σώματος] συναισθάνεσθαι καὶ συναλγεῖν ἀλλήλοις. Τούτῳ δὲ τῷ νόμῳ συμφωνοῦντα λόγον αὐτοῦ διαμνημονεύουσιν. Ἐρωτηθεὶς γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἥτις οἰκεῖται κάλλιστα τῶν πόλεων· Ἐκείνη, εἶπεν, ἐν ᾗ τῶν ἀδικουμένων οὐχ ἧττον οἱ μὴ ἀδικούμενοι προβάλλονται καὶ κολάζουσι τοὺς ἀδικοῦντας.

ΙΘ. Συσησάμενος δὲ τὴν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴν ἐκ τῶν κατ' ἐνιαυτὸν ἀρχόντων, ἧς διὰ τὸ ἄρξαι καὶ αὐτὸς μετεῖχεν, ἔτι δ' ὁρῶν τὸν δῆμον οἰδοῦντα καὶ θρασυνόμενον τῇ τῶν χρεῶν ἀφέσει, δευτέραν προσκατένειμε βουλὴν, ἀπὸ φυλῆς ἑκάστης, τεττάρων οὐσῶν, ἑκατὸν ἄνδρας ἐπιλεξάμενος, οὓς προβουλεύειν ἔταξε τοῦ δήμου, καὶ μηδὲν ἐᾶν ἀπροβούλευτον εἰς ἐκκλησίαν εἰσφέρεσθαι. Τὴν δ' ἄνω βουλὴν, ἐπίσκοπον πάντων καὶ φύλακα τῶν νόμων ἐκάθισεν, οἰόμενος ἐπὶ δυσὶ βουλαῖς, ὥσπερ ἀγκύραις ὁρμοῦσαν, ἧττον ἐν σάλῳ τὴν πόλιν ἔσεσθαι, καὶ μᾶλλον ἀτρεμοῦντα τὸν δῆμον παρέξειν. Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν, ὥσπερ εἴρηται, Σόλωνα συσήσασθαι φασὶ, καὶ μαρτυρεῖν αὐτοῖς μάλιστα δοκεῖ τὸ μηδαμοῦ τὸν Δράκοντα λέγειν, μηδ'

ὀνομάζειν Ἀρειοπαγίτας, ἀλλὰ τοῖς Ἐφέταις ἀεὶ διαλέγεσθαι περὶ τῶν φονικῶν. Ὁ δὲ τρισκαιδέκατος ἄξων τοῦ Σόλωνος τὸν ὄγδοον ἔχει τῶν νόμων οὕτως αὐτοῖς ὀνόμασι γεγραμμένον· « Ἀτίμων ὅσοι ἄτιμοι ἦσαν, πρὶν ἢ Σόλωνα ἄρξαι, ἐπιτίμους εἶναι, πλὴν ὅσοι ἐξ Ἀρείου πάγου, ἢ ὅσοι ἐκ τῶν Ἐφετῶν, ἢ ἐκ Πρυτανείου καταδικασθέντες ὑπὸ τῶν βασιλέων ἐπὶ φόνῳ, ἢ σφαγαῖσιν, ἢ ἐπὶ τυραννίδι ἔφυγον, ὅτε θεσμὸς ἐφάνη ὅδε. » Ταῦτα δὴ πάλιν ὡς πρὸ τῆς Σόλωνος ἀρχῆς καὶ νομοθεσίας τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν οὖσαν ἐνδείκνυται. Τίνες γὰρ ἦσαν οἱ πρὸ Σόλωνος ἐν Ἀρείῳ πάγῳ καταδικασθέντες, εἰ πρῶτος Σόλων ἔδωκε τῇ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῇ τὸ κρίνειν; εἰ μὴ νὴ Δία γέγονέ τις ἀσάφεια τοῦ γράμματος, ἢ ἔκλειψις, ὥστε τοὺς ἡλωκότας ἐπ' αἰτίαις, ἃς κρίνουσιν οἱ Ἀρειοπαγῖται, καὶ Ἐφέται, καὶ Πρυτάνεις, ὅτε ὁ θεσμὸς ἐφάνη ὅδε, μένειν ἀτίμους, τῶν ἄλλων ἐπιτίμων γενομένων. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐπισκόπει.

Κ. Τῶν δ' ἄλλων αὐτοῦ νόμων, ἴδιος μὲν μάλιστα καὶ παράδοξος ὁ κελεύων ἄτιμον εἶναι τὸν ἐν στάσει μηδετέρας μερίδος γενόμενον. Βούλεται δ', ὡς ἔοικε, μὴ ἀπαθῶς, μηδ' ἀναισθήτως ἔχειν πρὸς τὸ κοινόν, ἐν ἀσφαλεῖ θέμενον τὰ οἰκεῖα, καὶ τῷ μὴ συναλγεῖν, μηδὲ συννοσεῖν τῇ πατρίδι, καλλωπιζόμενον· ἀλλ' αὐτόθεν τοῖς τὰ βελτίω καὶ δικαιότερα πράττουσι προσθέμενον, συγκινδυνεύειν καὶ βοηθεῖν μᾶλλον, ἢ περιμένειν ἀκινδύνως τὰ τῶν κρατούντων. Ἄτοπος δὲ καὶ γελοῖος δοκεῖ ὁ τῇ ἐπικλήρῳ διδοὺς, ἂν ὁ κρατῶν καὶ κύριος γεγονὼς κατὰ τὸν νόμον, αὐτὸς μὴ δυνατὸς ᾖ πλησιάζειν, ὑπὸ τῶν ἔγγιστα τοῦ ἀνδρὸς ὀπυίεσθαι. Καὶ τοῦτο δ' ὀρθῶς ἔχειν τινές φασι πρὸς τοὺς μὴ δυναμένους συνεῖναι, χρημάτων δ' ἕνεκα λαμβάνοντας ἐπικλήρους, καὶ τῷ νόμῳ καταβιαζομένους τὴν φύσιν. Ὁρῶντες γὰρ, ᾧ βούλεται, τὴν ἐπίκληρον συνοῦσαν, ἢ προήσονται τὸν γάμον, ἢ μετ' αἰσχύνης καθέξουσι, φιλοπλουτίας καὶ ὕβρεως δίκην διδόν-

τες. Εὖ δ' ἔχει καὶ τὸ μὴ πᾶσιν, ἀλλὰ τῶν συγγενῶν τοῦ ἀνδρὸς, ᾧ βούλεται, διαλέγεσθαι τὴν ἐπίκληρον, ὅπως οἰκεῖον ἢ καὶ μετέχον τοῦ γένους τὸ τικτόμενον. Εἰς τοῦτο δὲ συντελεῖ καὶ τῷ τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκαθείργνυσθαι μήλου κυδωνίου συγκατατραγοῦσαν, καὶ τὸ τρὶς ἑκάστου μηνὸς ἐντυγχάνειν πάντως τῇ ἐπικλήρῳ τὸν λαβόντα. Καὶ γὰρ εἰ μὴ γίγνοιντο παῖδες, ἀλλὰ τιμή τις ἀνδρὸς αὕτη πρὸς σώφρονα γυναῖκα καὶ φιλοφροσύνη, πολλὰ τῶν συλλεγομένων ἑκάστοτε δυσχερῶν ἀφαιροῦσα, καὶ ταῖς διαφοραῖς οὐκ ἐῶσα παντάπασιν ἀποσραφῆναι. Τῶν δ' ἄλλων γάμων ἀφεῖλε τὰς φερνὰς, ἱμάτια τρία, καὶ σκεύη μικροῦ νομίσματος ἄξια κελεύσας, ἕτερον δὲ μηδὲν, ἐπιφέρεσθαι τὴν γαμουμένην. Οὐ γὰρ ἐβούλετο μισθοφόρον, οὐδ' ὤνιον εἶναι τὸν γάμον, ἀλλ' ἐπὶ τεκνώσει καὶ χάριτι καὶ φιλότητι γίνεσθαι τὸν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνοικισμόν. Ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος, ἀξιούσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ δοθῆναί τινι τῶν πολιτῶν πρὸς γάμον, ἔφη, τοὺς μὲν τῆς πόλεως νόμους λελυκέναι τυραννῶν, τοὺς δὲ τῆς φύσεως οὐκ εἶναι δυνατὸς βιάζεσθαι, γάμους νυμφαγωγῶν παρ' ἡλικίαν. Ἐν δὲ ταῖς πόλεσι τὴν ἀταξίαν ταύτην οὐ δοτέον, οὐδὲ περιοπτέον ἀώρους καὶ ἀχαρίτους ἐπιπλοκὰς, καὶ μηδὲν ἔργον γαμήλιον ἐχούσας, μηδὲ τέλος. Ἀλλὰ γέροντι νέαν ἀγομένῳ φαίη τις ἂν ἐμμελὴς ἄρχων, ἢ νομοθέτης, τὸ πρὸς τὸν Φιλοκτήτην,

---Εὖ γ' οὖν ὡς γαμεῖν ἔχεις τάλας·

καὶ νέον ἐν δωματίῳ πλουσίας πρεσβύτιδος, ὥσπερ οἱ πέρδικες, ἀπὸ συνουσίας παχυνόμενον ἐξανευρὼν, μετοικίσει πρὸς παρθένον νύμφην ἀνδρὸς δεσμένην. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων.

ΚΑ. Ἐπαινεῖται δὲ τοῦ Σόλωνος καὶ ὁ κωλύων νόμος τὸν τεθνηκότα κακῶς ἀγορεύειν. Καὶ γὰρ ὅσιον τοὺς μεθεστῶτας ἱεροὺς νομίζειν, καὶ δίκαιον ἀπέχεσθαι τῶν οὐχ ὑπαρχόντων, καὶ πολιτικὸν ἀφαιρεῖν τῆς ἔχθρας τὸ ἄϊδιον. Ζῶντα δὲ κακῶς λέγειν

ἐκώλυσε πρὸς ἱεροῖς καὶ δικαστηρίοις καὶ ἀρχείοις, καὶ θεωρίας οὔσης ἀγώνων· ἢ τρεῖς δραχμὰς τῷ ἰδιώτῃ, δύο δ' ἄλλας ἀποτίνειν εἰς τὸ δημόσιον ἔταξε. Τὸ γὰρ μηδαμοῦ κρατεῖν ὀργῆς, ἀπαίδευτον καὶ ἀκόλαστον· τὸ δὲ πανταχοῦ, χαλεπὸν, ἐνίοις δὲ [καὶ] ἀδύνατον· δεῖ δὲ πρὸς τὸ δυνατὸν γράφεσθαι τὸν νόμον, εἰ βούλεται χρησίμως ὀλίγους, ἀλλὰ μὴ πολλοὺς ἀχρήστως κολάζειν. Εὐδοκίμησε δὲ κἂν τῷ περὶ διαθηκῶν νόμῳ· πρότερον γὰρ οὐκ ἐξῆν, ἀλλ' ἐν τῷ γένει τοῦ τεθνηκότος ἔδει τὰ χρήματα καὶ τὸν οἶκον καταμένειν. ὁ δ' ᾧ βούλεταί τις ἐπιτρέψας, εἰ μὴ παῖδες εἶεν αὐτῷ, δοῦναι τὰ αὑτοῦ, φιλίαν τε συγγενείας ἐτίμησε μᾶλλον, καὶ χάριν ἀνάγκης· καὶ τὰ χρήματα, κτήματα τῶν ἐχόντων ἐποίησεν. Οὐ μὴν ἀνέδην γε πάλιν, οὐδ' ἁπλῶς τὰς δόσεις ἐφῆκεν, ἀλλ' εἰ μὴ νόσων ἕνεκεν, ἢ φαρμάκων, ἢ δεσμῶν * ἢ * ἀνάγκῃ κατασχεθεὶς, ἢ γυναικὶ πειθόμενος· εὖ πάνυ καὶ προσηκόντως τὸ πεισθῆναι παρὰ τὸ βέλτιστον, οὐδὲν ἡγούμενος τοῦ βιασθῆναι διαφέρειν, ἀλλ' εἰς ταὐτὸ τὴν ἀπάτην τῇ ἀνάγκῃ, καὶ τῷ πόνῳ τὴν ἡδονὴν θέμενος, ὡς οὐχ ἧττον ἐκσῆσαι λογισμὸν ἀνθρώπου δυναμένων. Ἐπέστησε δὲ καὶ ταῖς ἐξόδοις τῶν γυναικῶν, καὶ τοῖς πένθεσι καὶ ταῖς ἑορταῖς νόμον ἀπειργοντα τὸ ἄτακτον καὶ ἀκόλαστον· ἐξιέναι μὲν ἱματίων τριῶν μὴ πλέον ἔχουσαν κελεύσας, μηδὲ βρωτὸν, ἢ ποτὸν, πλείονος, ἢ ὀβολοῦ φερομένην, μηδὲ κάνητα πηχυαίου μείζονα, μηδὲ νύκτωρ πορεύεσθαι πλὴν ἁμάξῃ κομιζομένην, λύχνου προφαίνοντος. Ἀμυχὰς δὲ κοπτομένων, καὶ τὸ θρηνεῖν πεποιημένα, καὶ τὸ κωκύειν ἄλλον ἐν ταφαῖς ἑτέρων ἀφεῖλεν. Ἐναγίζειν δὲ βοῦν οὐκ εἴασεν, οὐδὲ συντιθέναι πλέον ἱματίων τριῶν· οὐδ' ἐπ' ἀλλότρια μνήματα βαδίζειν, χωρὶς ἐκκομιδῆς. Ὧν τὰ πλεῖστα καὶ τοῖς ἡμετέροις νόμοις ἀπηγόρευται· πρόσκειται δὲ τοῖς ἡμετέροις, ζημιοῦσθαι τοὺς ταῦτα ποιοῦντας ὑπὸ τῶν γυναικονόμων, ὡς ἀνάνδροις καὶ γυναικώδεσι τοῖς περὶ τὰ πένθη πάθεσι καὶ ἁμαρτήμασιν ἐνεχομένους.

ΚΒ. Ὁρῶν δὲ τὸ μὲν ἄστυ πιμπλάμενον ἀνθρώπων ἀεὶ συῤῥεόντων πανταχόθεν ἐπ' ἀδείας εἰς τὴν Ἀττικήν, τὰ δὲ πλεῖστα τῆς χώρας ἀγεννῆ καὶ φαῦλα, τοὺς δὲ χρωμένους τῇ θαλάττῃ μηδὲν εἰωθότας εἰσάγειν τοῖς μηδὲν ἔχουσιν ἀντιδοῦναι, πρὸς τὰς τέχνας ἔτρεψε τοὺς πολίτας· καὶ νόμον ἔγραψεν, υἱῷ τρέφειν τὸν πατέρα, μὴ διδαξάμενον τέχνην, ἐπάναγκες μὴ εἶναι. Τῷ μὲν γὰρ Λυκούργῳ καὶ πόλιν οἰκοῦντι καθαρὰν ὄχλου ξενικοῦ, καὶ χώραν κεκτημένῳ πολλοῖς πολλὴν,

. . . . . δὶς τοσσῖσδε πλείονα,

κατ' Εὐριπίδην, καὶ τὸ μέγιστον εἰλωτικοῦ πλήθους, ὃ βέλτιον ἦν μὴ σχολάζειν, ἀλλὰ τριβόμενον ἀεὶ καὶ πονοῦν ταπεινοῦσθαι, περικεχυμένου τῇ Λακεδαίμονι, καλῶς εἶχεν ἀσχολιῶν ἐπιπόνων καὶ βαναύσων ἀπαλλάξαντα τοὺς πολίτας συνέχειν ἐν τοῖς ὅπλοις, μίαν τέχνην ταύτην ἐκμανθάνοντας καὶ ἀσκοῦντας. Σόλων δὲ τοῖς πράγμασι τοὺς νόμους μᾶλλον, ἢ τὰ πράγματα τοῖς νόμοις προσαρμόζων, καὶ τῆς χώρας τὴν φύσιν ὁρῶν τοῖς γεωργοῦσι γλίσχρως διαρκοῦσαν, ἀργόν τε καὶ σχολαστὴν ὄχλον οὐ δυναμένην τρέφειν, ταῖς τέχναις ἀξίωμα περιέθηκε· καὶ τὴν ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλὴν ἔταξεν ἐπισκοπεῖν, ὅθεν ἕκαστος ἔχει τὰ ἐπιτήδεια, καὶ τοὺς ἀργοὺς κολάζειν. Ἐκεῖνο δ' ἤδη σφοδρότερον, τὸ μηδὲ τοῖς ἐξ ἑταίρας γενομένοις ἐπάναγκες εἶναι τοὺς πατέρας τρέφειν, ὡς Ἡρακλείδης ἱστόρηκεν ὁ Ποντικός. Ὁ γὰρ ἐν γάμῳ παρορῶν τὸ καλὸν, οὐ τέκνων ἕνεκα δῆλός ἐστιν, ἀλλ' ἡδονῆς, ἀγόμενος γυναῖκα· τόν τε μισθὸν ἀπέχει, καὶ παῤῥησίαν αὐτῷ πρὸς τοὺς γενομένους οὐκ ἀπολέλοιπεν, οἷς αὐτὸ τὸ γενέσθαι πεποίηκεν ὄνειδος.

ΚΓ. Ὅλως δὲ πλείστην ἔχειν ἀτοπίαν οἱ περὶ τῶν γυναικῶν νόμοι τῷ Σόλωνι δοκοῦσι. Μοιχὸν μὲν γὰρ ἀνελεῖν τῷ λαβόντι δέδωκεν· ἐὰν δ' ἁρπάσῃ τις ἐλευθέραν γυναῖκα καὶ βιάσηται, ζημίαν ἑκατὸν δραχμὰς ἔταξε· κἂν προαγωγεύῃ, δραχμὰς εἴκοσι,

πλὴν τῶν ὅσαι πεφασμένως πωλοῦνται, λέγων δή τὰς ἑταίρας. Αὗται γὰρ ἐμφανῶς φοιτῶσι πρὸς τοὺς διδόντας. Ἔτι δ' οὔτε θυγατέρας πωλεῖν, οὔτ' ἀδελφὰς δίδωσι, πλὴν ἂν μὴ λάβῃ παρθένον ἀνδρὶ συγγεγενημένην. Τὸ δ' αὐτὸ πρᾶγμα, ποτὲ μὲν πικρῶς καὶ ἀπαραιτήτως κολάζειν, ποτὲ δὲ εὐκόλως, καὶ παίζοντα, πρόστιμον ζημίαν τὴν τυχοῦσαν ὁρίζοντα, ἄλογόν ἐστι· πλὴν εἰ μὴ σπανίζοντος τότε τοῦ νομίσματος ἐν τῇ πόλει μεγάλας ἐποίει τὰς ἀργυρικὰς ζημίας τὸ δυσπόριστον. Εἰς μέν γε τὰ τιμήματα τῶν θυσιῶν λογίζεται πρόβατον καὶ δραχμὴν ἀντὶ μεδίμνου· τῷ δ' Ἴσθμια νικήσαντι, δραχμὰς ἔταξεν ἑκατὸν δίδοσθαι· τῷ δ' Ὀλύμπια, πεντακοσίας· λύκον δὲ τῷ κομίσαντι, πέντε δραχμὰς ἔδωκε, λυκιδέα δὲ, μίαν, ὧν φησὶν ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος, τὸ μὲν βοὸς εἶναι, τὸ δὲ προβάτου τιμήν. Ἃς γὰρ ἐν τῷ ἑκκαιδεκάτῳ τῶν ἀξόνων ὁρίζει τιμὰς τῶν ἐκκρίτων ἱερείων, εἰκὸς μὲν εἶναι πολλαπλασίας, ἄλλως δὲ κἀκεῖναι πρὸς τὰς νῦν εὐτελεῖς εἰσιν. Ἀρχαῖον δὲ τοῖς Ἀθηναίοις τὸ πολεμεῖν τοῖς λύκοις, βελτίονα νέμειν, ἢ γεωργεῖν, χώραν ἔχουσι. Καὶ τὰς φυλὰς εἰσὶν οἱ λέγοντες οὐκ ἀπὸ τῶν Ἴωνος υἱῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν γενῶν, εἰς ἃ διῃρέθησαν οἱ βίοι τὸ πρῶτον, ὠνομάσθαι, τὸ μὲν μάχιμον Ὁπλίτας, τὸ δ' ἐργατικὸν, Ἐργάδεις· δυεῖν δὲ τῶν λοιπῶν Γεδέοντας μὲν, τοὺς γεωργοὺς, Αἰγικορεῖς δὲ, τοὺς ἐπὶ νομαῖς καὶ προβατείαις διατρίβοντας. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ὕδωρ οὔτε ποταμοῖς ἐστιν ἀεννάοις, οὔτε λίμναις τισὶν, οὔτ' ἀφθόνοις πηγαῖς ἡ χώρα διαρκὴς, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι φρέασι ποιητοῖς ἐχρῶντο, νόμον ἔγραψεν, ὅπου μέν ἐστι δημόσιον φρέαρ ἐντὸς ἱππικοῦ, χρῆσθαι τούτῳ· τὸ δ' ἱππικὸν, διάστημα τεσσάρων ἦν σταδίων· ὅπου δὲ πλεῖον ἀπεῖχε, ζητεῖν ὕδωρ ἴδιον. Ἐὰν δὲ, ὀρύξαντες ὀργυιῶν δέκα βάθος παρ' ἑαυτοῖς, μὴ εὕρωσι, τότε λαμβάνειν παρὰ τοῦ γείτονος ἑξάχουν ὑδρίαν δὶς ἑκάστης ἡμέρας πληροῦντας· ἀπορίᾳ γὰρ ᾤετο δεῖν βοηθεῖν, οὐκ ἀργίαν ἐφοδιάζειν. Ὥρισε δὲ καὶ φυτειῶν μέτρα

μάλ' ἐμπείρως, τοὺς μὲν ἄλλο τι φυτεύοντας ἐν ἀγρῷ, πέντε πόδας ἀπέχειν τοῦ γείτονος κελεύσας, τοὺς δὲ συκῆν, ἢ ἐλαίαν, ἐννέα. Πορρώτερω γὰρ ἐξικνεῖται ταῦτα ταῖς ῥίζαις· καὶ οὐ πᾶσι γειτνιᾷ τοῖς φυτοῖς ἀσινῶς, ἀλλὰ καὶ τροφὴν παραιρεῖται, καὶ βλάπτουσαν ἐνίοις ἀπορροὴν ἀφίησι. Βόθρους δὲ καὶ τάφρους τὸν βουλόμενον ἐκέλευσεν ὀρύσσειν, ὅσον ἐμβάλοι βάθος, ἀφεστάμενον μῆκος ταλλοτρίου· καὶ μελισσῶν σμήνη καθιστάμενον, ἀπέχειν τῶν ὑφ' ἑτέρου πρότερον ἱδρυμένων πόδας τριακοσίους.

ΚΔ. Τῶν δὲ γινομένων διάθεσιν πρὸς ξένους ἐλαίου μόνον ἔδωκεν, ἄλλα δ' ἐξάγειν ἐκώλυσε· καὶ κατὰ τῶν ἐξαγόντων, ἀρὰς τὸν ἄρχοντα ποιεῖσθαι προσέταξεν, ἢ ἐκτίνειν αὐτὸν ἑκατὸν δραχμὰς εἰς τὸ δημόσιον. Καὶ πρῶτος ἄξων ἐστὶν ὁ τοῦτον περιέχων τὸν νόμον. Οὐκ ἂν οὖν τις ἡγήσαιτο παντελῶς ἀπιθάνους τοὺς λέγοντας, ὅτι καὶ σύκων ἐξαγωγὴ τὸ παλαιὸν ἀπείρητο, καὶ τὸ φαίνειν ἐνδεικνύμενον τοὺς ἐξάγοντας, κληθῆναι Συκοφαντεῖν. Ἔγραψε δὲ καὶ βλάβης τετραπόδων νόμον, ἐν ᾧ καὶ κύνα δακόντα παραδοῦναι κελεύει κλοιῷ τετραπήχει δεδεμένον· τὸ μὲν ἐνθύμημα, χάριεν πρὸς ἀσφάλειαν. Παρέχει δ' ἀπορίαν καὶ ὁ τῶν δημοποιήτων νόμος, ὅτι γενέσθαι πολίταις οὐ δίδωσι πλὴν τοῖς φεύγουσιν ἀειφυγίᾳ τὴν ἑαυτῶν, ἢ πανεσίοις Ἀθήναζε μετοικιζομένοις ἐπὶ τέχνῃ. Τοῦτο δὲ ποιῆσαι φασὶν αὐτὸν, οὐχ οὕτως ἀπελαύνοντα τοὺς ἄλλους, ὡς κατακαλούμενον Ἀθήναζε τούτους ἐπὶ βεβαίῳ τῷ μεθέξειν τῆς πολιτείας· καὶ ἅμα πιστοὺς νομίζοντα, τοὺς μὲν ἀποβεβληκότας τὴν ἑαυτῶν, διὰ τὴν ἀνάγκην, τοὺς δ' ἀπολελοιπότας, διὰ τὴν γνώμην. Ἴδιον δὲ τοῦ Σόλωνος καὶ τὸ περὶ τῆς ἐν δημοσίῳ σιτήσεως, ὅπερ αὐτὸς Παρασιτεῖν κέκληκε. Τὸν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐᾷ σιτεῖσθαι πολλάκις· ἐὰν δὲ ᾧ καθήκῃ μὴ βούληται, κολάζει, τὸ μὲν ἡγούμενος πλεονεξίαν, τὸ δ' ὑπεροψίαν τῶν κοινῶν.

ΚΕ. Ἰσχὺν δὲ τοῖς νόμοις πᾶσιν εἰς ἑκατὸν ἐνιαυτοὺς ἔδωκε

καὶ κατεγράφησαν εἰς ξυλίνους ἄξονας, ἐν πλαισίοις περιέχουσι στρεφομένους· ὧν ἔτι καθ' ἡμᾶς ἐν Πρυτανείῳ λείψανα μικρὰ διεσώζετο. Καὶ προσηγορεύθησαν, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶ, Κύρβεις· καὶ Κρατῖνος ὁ κωμικὸς εἴρηκέ που,

Πρὸς τοῦ Σόλωνος καὶ Δράκοντος, οἵσι νῦν
Φρύγουσιν ἤδη τὰς κάχρυς ταῖς κύρβεσιν.

Ἔνιοι δέ φασιν ἰδίως, ἐν οἷς ἱερὰ καὶ θυσίαι περιέχονται, Κύρβεις, Ἄξονας δὲ τοὺς ἄλλους ὠνομάσθαι. Κοινὸν μὲν οὖν ὤμνυεν ὅρκον ἡ βουλὴ, τοὺς Σόλωνος νόμους ἐμπεδώσειν, ἴδιον δ' ἕκαστος τῶν θεσμοθετῶν ἐν ἀγορᾷ πρὸς τῷ λίθῳ, καταφατίζων, εἴ τι παραβαίη τῶν θεσμῶν, ἀνδριάντα χρυσοῦν ἰσομέτρητον ἀναθήσειν ἐν Δελφοῖς. Συνιδὼν δὲ τοῦ μηνὸς τὴν ἀνωμαλίαν, καὶ τὴν κίνησιν τῆς σελήνης, οὔτε δυομένῳ τῷ ἡλίῳ πάντως, οὔτ' ἀνίσχοντι συμφερομένην, ἀλλὰ πολλάκις τῆς αὐτῆς ἡμέρας καὶ καταλαμβάνουσαν καὶ παρερχομένην τὸν ἥλιον, αὐτὴν μὲν ἔταξε ταύτην, Ἕνην καὶ νέαν καλεῖσθαι, τὸ μὲν πρὸ συνόδου μόριον αὐτῆς, τῷ παυομένῳ μηνὶ, τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη τῷ ἀρχομένῳ προσήκειν ἡγούμενος· πρῶτος, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἀκούσας Ὁμήρου λέγοντος,

Τοῦ μὲν φθίνοντος μηνὸς, τοῦ δ' ἱσταμένοιο·

τὴν δ' ἑφεξῆς ἡμέραν νουμηνίαν ἐκάλεσε. Τὰς δ' ἀπ' εἰκάδος οὐ προστιθεὶς, ἀλλ' ἀφαιρῶν, καὶ ἀναλύων, ὥσπερ τὰ φῶτα τῆς σελήνης ἑώρα, μέχρι τριακάδος ἠρίθμησεν. Ἐπεὶ δὲ, τῶν νόμων εἰσενεχθέντων, ἔνιοι τῷ Σόλωνι καθ' ἑκάστην προσήεσαν ἡμέραν, ἐπαινοῦντες, ἢ ψέγοντες, ἢ συμβουλεύοντες ἐμβαλεῖν τοῖς γεγραμμένοις ὅ τι τύχοιεν, ἢ ἀφαιρεῖν· πλεῖστοι δ' ἦσαν οἱ πυνθανόμενοι καὶ ἀνακρίνοντες, καὶ κελεύοντες αὐτὸν, ὅπως ἕκαστον ἔχει, καὶ πρὸς ἣν κεῖται διάνοιαν, ἐπεκδιδάσκειν, καὶ σαφηνίζειν· ὁρῶν, ὅτι ταῦτα καὶ τὸ μὴ πράττειν, ἄτοπον, καὶ τὸ πράττειν, ἐπίφθονον, ὅλως δὲ ταῖς ἀπορίαις ὑπεκστῆναι βουλόμε-

νος, καὶ διαφυγεῖν τὸ δυσάρεσον καὶ τὸ φιλαίτιον τῶν πολιτῶν·

Ἔργμασιν

γὰρ

ἐν μεγάλοις πᾶσιν ἁδεῖν χαλεπὸν,

ὡς αὐτὸς εἴρηκε· πρόσχημα τῆς πλάνης τὴν ναυκληρίαν ποιησάμενος, ἐξέπλευσε, δεκαετῆ παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἀποδημίαν αἰτησάμενος. Ἤλπιζε γὰρ ἐπὶ τῷ χρόνῳ τούτῳ καὶ τοὺς νόμους αὐτοῖς ἔσεσθαι συνήθεις.

ΚΖ. Πρῶτον μὲν οὖν εἰς Αἴγυπτον ἀφίκετο, καὶ διέτριψεν, ὡς καὶ πρότερον αὐτός φησι.

Νείλου ἐπὶ πρεχοῦσι Κανωβίδος ἐγγύθεν ἀκτῆς.

Χρόνον δέ τινα καὶ τοῖς περὶ Ψένωφιν τὸν Ἡλιουπολίτην, καὶ Σώγχιν τὸν Σαΐτην, λογιωτάτοις οὖσι τῶν ἱερέων, συνεφιλοσόφησε· παρ' ὧν καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκούσας λόγον, ὡς Πλάτων φησὶν, ἐπεχείρησε διὰ ποιήματος ἐξενεγκεῖν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἔπειτα πλεύσας εἰς Κύπρον, ἠγαπήθη διαφερόντως ὑπὸ Φιλοκύπρου τινὸς τῶν ἐκεῖ βασιλέων, ὃς εἶχεν οὐ μεγάλην πόλιν ᾠκισμένην ὑπὸ Δημοφῶντος τοῦ Θησέως, περὶ τὸν Κλάριον ποταμὸν, ἐν χωρίοις ὀχυροῖς μὲν, ἄλλως δὲ δυσχερέσι καὶ φαύλοις κειμένην. Ἔπεισεν οὖν αὐτὸν ὁ Σόλων, ὑποκειμένου καλοῦ πεδίου, μεταθέντα τὴν πόλιν, ἡδίονα καὶ μείζονα κατασκευάσαι. Καὶ παρὼν ἐπεμελήθη τοῦ συνοικισμοῦ, καὶ συνδιεκόσμησε πρός τε διαγωγὴν ἄρισα καὶ πρὸς ἀσφάλειαν, ὥσε πολλοὺς μὲν οἰκήτορας τῷ Φιλοκύπρῳ συνελθεῖν, ζηλῶσαι δὲ τοὺς ἄλλους βασιλέας· διὸ καὶ τῷ Σόλωνι τιμὴν ἀποδιδοὺς, Αἰπεῖαν καλουμένην τὴν πόλιν πρότερον, ἀπ' ἐκείνου Σόλους προσηγόρευσε. Καὶ αὐτὸς δὲ μέμνηται τοῦ συνοικισμοῦ. Προσαγορεύσας γὰρ ἐν ταῖς ἐλεγείαις τὸν Φιλόκυπρον,

Νῦν δὲ,

φησὶ,

σὺ μὲν Σολίοισι πολὺν χρόνον ἐνθάδ' ἀνάσσων,

Τὴν πόλιν εὖ ναίοις, καὶ γένος ὑμέτερον.
Αὐτὰρ ἐμὲ ξὺν νηῒ θοῇ κλεινῆς ἀπὸ νήσου
Ἀσκηθῆ πέμπωι Κύπρις ἰοστέφανος·
Οἰκισμῷ δ' ἐπὶ τῷδε χάριν καὶ κῦδος ὀπάζοι
Ἐσθλὸν, καὶ νώστον πατρίδ' ἐς ἡμετέρην.

ΚΖ. Τὴν δὲ πρὸς Κροῖσον ἔντευξιν αὐτοῦ δοκοῦσιν ἔνιοι τοῖς χρόνοις ὡς πεπλασμένην ἐλέγχειν. Ἐγὼ δὲ λόγον ἔνδοξον οὕτω καὶ τοσούτους μάρτυρας ἔχοντα, καὶ ὃ μεῖζόν ἐστι, πρέποντα τῷ Σόλωνος ἤθει, καὶ τῆς ἐκείνου μεγαλοφροσύνης καὶ σοφίας, ἄξιον, οὗ μοι δοκῶ προήσεσθαι χρονικοῖς τισι λεγομένοις κανόσιν, οὓς μυρίοι διορθοῦντες ἄχρι σήμερον εἰς οὐδὲν αὐτοῖς ὁμολογούμενον δύνανται καταστῆσαι τὰς ἀντιλογίας. Τὸν δ' οὖν Σόλωνα φασὶν εἰς Σάρδεις δεηθέντι τῷ Κροίσῳ παραγενόμενον, παθεῖν τι παραπλήσιον ἀνδρὶ χερσαίῳ κατιόντι πρῶτον ἐπὶ θάλατταν. Ἐκεῖνός τε γὰρ ὁρῶν ἄλλον ἐξ ἄλλου ποταμὸν, ᾤετο τὴν θάλασσαν εἶναι· καὶ τῷ Σόλωνι τὴν αὐλὴν διαπορευομένῳ, καὶ πολλοὺς ὁρῶντι τῶν βασιλικῶν κεκοσμημένους πολυτελῶς, καὶ σοβοῦντας ἐν ὄχλῳ προπομπῶν καὶ δορυφόρων, ἕκαστος ἐδόκει Κροῖσος εἶναι· μέχρι πρὸς αὐτὸν ἦχθη, πᾶν ὅσον ἐν λίθοις, ἐν βαφαῖς ἐσθῆτος, ἐν τέχναις χρυσοῦ περὶ κόσμον ἐκπρεπὲς ἔχειν, ἢ περιττὸν, ἢ ζηλωτὸν, ἐδόκει, περικείμενον, ὡς δὴ θέαμα σεμνότατον ὀφθείη καὶ ποικιλώτατον. Ἐπεὶ δ' ὁ Σόλων ἄντικρυς καταστὰς οὔτ' ἔπαθεν οὐδὲν, οὔτ' εἶπε πρὸς τὴν ὄψιν, ὧν ὁ Κροῖσος προσεδόκησεν, ἀλλὰ καὶ δῆλος ἦν τοῖς εὖ φρονοῦσι τῆς ἀπειροκαλίας καὶ μικροπρεπείας καταφρονῶν, ἐκέλευσεν αὐτῷ τοὺς θησαυροὺς ἀνοῖξαι τῶν χρημάτων, καὶ τὴν ἄλλην ἄγοντας ἐπιδεῖξαι μηδὲν δεομένῳ κατασκευὴν καὶ πολυτέλειαν. Ἤρκει γὰρ αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ τοῦ τρόπου κατανόησιν παρασχεῖν. Ὡς δ' οὖν αὖθις ἦχθη γεγονὼς ἁπάντων θεατὴς, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Κροῖσος, εἴ τινα εἶδεν ἀνθρώπων αὐτοῦ μακαριώτερον. Ἀποφηναμένου δὲ

τοῦ Σόλωνος, ὅτι εἶδε Τέλλον αὐτοῦ πολίτην, καὶ διεξελθόντος, ὅτι χρηστὸς ἀνὴρ ὁ Τέλλος γενόμενος, καὶ παῖδας εὐδοκίμους ἀπολιπὼν, καὶ βίον οὐδενὸς ἐνδεᾶ τῶν ἀναγκαίων, ἐτελεύτησεν ἐνδόξως, ἀριστεύσας ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἤδη μὲν ἀλλόκοτος ἐδόκει εἶναι τῷ Κροίσῳ καὶ ἄγροικος, εἰ μὴ πρὸς ἀργύριον πολὺ, μηδὲ χρυσίον, τῆς εὐδαιμονίας ποιεῖται τὴν ἀναμέτρησιν, ἀλλὰ δημοτικοῦ καὶ ἰδιώτου βίον καὶ θάνατον ἀνθρώπου, μᾶλλον ἢ τοσαύτην ἀγαπῶν δύναμιν καὶ ἀρχήν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάλιν ἠρώτησεν αὐτὸν, εἰ μετὰ Τέλλον, ἄλλον ἔγνωκεν ἀνθρώπων εὐδαιμονέστερον. Πάλιν δὲ τοῦ Σόλωνος εἰπόντος εἰδέναι Κλέοβιν καὶ Βίτωνα, φιλαδέλφους καὶ φιλομήτορας διαφερόντως ἄνδρας, οἵ τὴν μητέρα, τῶν βοῶν βραδυνόντων, ὑποδύντες αὐτοὶ τῷ ζυγῷ τῆς ἁμάξης, ἐκόμισαν πρὸς τὸ τῆς Ἥρας ἱερὸν, εὐδαιμονιζομένην ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ χαίρουσαν, εἶτα θύσαντες καὶ πιόντες, οὐκ ἔτι μεθ' ἡμέραν ἀνέστησαν, ἀλλὰ τεθνηκότες, ἀναλγῆ καὶ ἄλυπον ἐπὶ δόξῃ τοσαύτῃ σχόντες θάνατον, ὤφθησαν· Ἡμᾶς δὲ, εἶπεν ἤδη πρὸς ὀργὴν ὁ Κροῖσος, εἰς οὐδένα τίθης εὐδαιμόνων ἀριθμὸν ἀνθρώπων; Καὶ ὁ Σόλων, οὔτε κολακεύειν βουλόμενος αὐτὸν, οὔτε περαιτέρω παροξύνειν, « Ἕλλησιν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ Λυδῶν, πρός τε τἆλλα μετρίως ἔχειν ὁ Θεὸς ἔδωκε· καὶ σοφίας τινὸς εὐθαρσοῦς, ὡς ἔοικε, καὶ δημοτικῆς, οὐ βασιλικῆς, οὐδὲ λαμπρᾶς, ὑπὸ μετριότητος ἡμῖν μέτεσιν, ἡ τύχαις ὁρῶσα παντοδαπαῖς χρώμενον ἀεὶ τὸν βίον, οὐκ ἐᾷ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς μέγα φρονεῖν, οὐδὲ θαυμάζειν ἀνδρὸς εὐτυχίαν μεταβολῆς χρόνον ἔχουσαν. Ἔπεισι γὰρ ἑκάστῳ ποικίλον ἐξ ἀδήλου τὸ μέλλον· ᾧ δ' εἰς τέλος ὁ δαίμων ἔθετο τὴν εὐπραξίαν, τοῦτον ἡμεῖς εὐδαίμονα νομίζομεν. Ὁ δὲ ζῶντος ἔτι καὶ κινδυνεύοντος ἐν τῷ βίῳ μακαρισμὸς, ὥσπερ ἀγωνιζομένου κήρυγμα καὶ στέφανός, ἐστιν ἀβέβαιος καὶ ἄκυρος. » Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Σόλων ἀπηλλάττετο, λυπήσας μὲν, οὐ νουθετήσας δὲ τὸν Κροῖσον.

ΚΗ. Ὁ δὲ λογοποιὸς Αἴσωπος, ἐτύγχανε γὰρ εἰς Σάρδεις γεγονὼς μετάπεμπτος ὑπὸ Κροίσου, καὶ τιμώμενος, ἠχθέσθη τῷ Σόλωνι, μηδεμιᾶς τυχόντι φιλανθρωπίας· καὶ προτρέπων αὐτὸν, Ὦ Σόλων, ἔφη, τοῖς βασιλεῦσι δεῖ ὡς ἥκιστα, ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν. Καὶ ὁ Σόλων· Μὰ Δι', εἶπεν, ἀλλ' ὡς ἥκιστα, ἢ ὡς ἄριστα. Τότε μὲν οὖν ὁ Κροῖσος οὕτω τοῦ Σόλωνος κατεφρόνησεν· ἐπεὶ δὲ Κύρῳ συμβαλὼν ἐκρατήθη μάχῃ, καὶ τὴν πόλιν ἀπώλεσε, καὶ ζῶν ἁλοὺς αὐτὸς ἔμελλε καταπίμπρασθαι, καὶ γενομένης πυρᾶς, ἀνεβιβάσθη δεδεμένος, θεωμένων Περσῶν ἁπάντων καὶ Κύρου παρόντος, ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖτο καὶ δυνατὸς ἦν τῇ φωνῇ φθεγξάμενος ἀνεβόησε τρὶς, Ὦ Σόλων. Θαυμάσας οὖν ὁ Κῦρος ἔπεμψε τοὺς ἐρησομένους, ὅστις ἀνθρώπων, ἢ Θεῶν, οὗτός ἐστιν ὁ Σόλων, ὃν ἐν τύχαις ἀπόροις μόνον ἀνακαλεῖται. Καὶ ὁ Κροῖσος, οὐδὲν ἀποκρυψάμενος, εἶπεν, ὅτι « Τῶν παρ' Ἕλλησι σοφῶν εἷς οὗτος ἦν ἀνὴρ, ὃν ἐγὼ μετεπεμψάμην, οὐκ ἀκοῦσαί τι βουλόμενος, οὐδὲ μαθεῖν, ὧν ἐνδεὴς ἦμην, ἀλλ' ὡς δή μοι θεατὴς γένοιτο, καὶ μάρτυς ἀπίοι τῆς εὐδαιμονίας ἐκείνης, ἣν ἀποβαλεῖν ἄρα μεῖζον ἦν κακὸν, ἢ λαβεῖν ἀγαθόν. Λόγος γὰρ ἦν καὶ δόξα τἀγαθὸν παρούσης· αἱ μεταβολαὶ δέ μοι αὐτῆς εἰς πάθη δεινὰ, καὶ συμφορὰς ἀνηκέστους ἔργῳ τελευτῶσι. Καὶ ταῦτ' ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ, ἐκ τῶν τότε τὰ νῦν τεκμαιρόμενος, ἐκέλευε τὸ τέλος τοῦ βίου σκοπεῖν, καὶ μὴ θρασυνόμενον ἀβεβαίοις ὑπονοίαις ὑβρίζειν. » Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἀνηνέχθη πρὸς τὸν Κῦρον, ἅτε δὴ σοφώτερος ὢν τοῦ Κροίσου, καὶ τὸν λόγον τοῦ Σόλωνος ἰσχυρὸν ἐν τῷ παραδείγματι βλέπων, οὐ μόνον ἀφῆκε τὸν Κροῖσον, ἀλλὰ καὶ τιμῶν ἐφ' ὅσον ἔζη διετέλεσε· καὶ δόξαν ἔσχεν ὁ Σόλων, ἑνὶ λόγῳ τὸν μὲν σώσας, τὸν δὲ παιδεύσας τῶν βασιλέων.

ΚΘ. Οἱ δὲ ἐν ἄσει πάντες ἐσασίαζον, ἀποδημοῦντος τοῦ Σόλωνος· καὶ προειστήκει τῶν μὲν Πεδιέων Λυκοῦργος, τῶν δὲ

Παράλων Μεγακλῆς ὁ Ἀλκμαίωνος, Πεισίστρατος δὲ τῶν Διακρίων· ἐν οἷς ἦν ὁ θητικὸς ὄχλος καὶ μάλιστα τοῖς πλουσίοις ἀχθόμενος· ὥστε χρῆσθαι μὲν ἔτι τοῖς νόμοις τὴν πόλιν, ἤδη δὲ πράγματα νεώτερα προσδοκᾶν, καὶ ποθεῖν ἅπαντας ἑτέραν κατάστασιν, οὐκ ἴσον ἐλπίζοντας, ἀλλὰ πλέον ἕξειν ἐν τῇ μεταβολῇ, καὶ κρατήσειν παντάπασι τῶν διαφερομένων. Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων ἐχόντων, ὁ Σόλων παραγενόμενος εἰς τὰς Ἀθήνας, αἰδῶ μὲν εἶχε καὶ τιμὴν παρὰ πᾶσιν, ἐν δὲ κοινῷ λέγειν καὶ πράσσειν ὁμοίως οὐκ ἔτ' ἦν δυνατὸς, οὐδὲ πρόθυμος ὑπὸ γήρως, ἀλλ' ἐντυγχάνων ἰδίᾳ τοῖς προεστῶσι τῶν στάσεων ἀνδράσιν, ἐπειρᾶτο διαλύειν καὶ συναρμόττειν, μάλιστα τοῦ Πεισιστράτου προσέχειν δοκοῦντος αὐτῷ. Καὶ γὰρ αἰμύλον τι καὶ προσφιλὲς εἶχεν ἐν τῷ διαλέγεσθαι, καὶ βοηθητικὸς ἦν τοῖς πένησι, καὶ πρὸς τὰς ἔχθρας ἐπιεικὴς καὶ μέτριος. Ἃ δὲ φύσει μὴ προσῆν αὐτῷ, καὶ ταῦτα μιμούμενος, ἐπιστεύετο μᾶλλον τῶν ἐχόντων, ὡς εὐλαβὴς καὶ κόσμιος ἀνὴρ, καὶ μάλιστα δὴ τὸ ἴσον ἀγαπῶν, καὶ δυσχεραίνων, εἴ τις τὰ παρόντα κινοῖ, ἢ νεωτέρων ὀρέγοιτο· τούτοις γὰρ ἐξηπάτα τοὺς πολλούς. Ὁ δὲ Σόλων, ταχὺ τὸ ἦθος ἐφώρασεν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν πρῶτος ἐγκατεῖδεν· οὐ μὴν ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐπειρᾶτο πραΰνειν καὶ νουθετεῖν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔλεγε καὶ πρὸς ἑτέρους, ὡς εἴ τις ἐξέλοι τὸ φιλόπρωτον αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἰάσαιτο τῆς τυραννίδος, οὐκ ἔστιν ἄλλος εὐφυέστερος πρὸς ἀρετὴν, οὐδὲ βελτίων πολίτης. Ἀρχομένων δὲ τῶν περὶ Θέσπιν ἤδη τὴν τραγῳδίαν κινεῖν, καὶ διὰ τὴν καινότητα τοὺς πολλοὺς ἄγοντος τοῦ πράγματος, οὕπω δὲ εἰς ἅμιλλαν ἐναγώνιον ἐξηγμένου, φύσει φιλήκοος ὢν καὶ φιλομαθὴς ὁ Σόλων, ἔτι [δὲ] μᾶλλον ἐν γήρᾳ σχολῇ καὶ παιδιᾷ, καὶ νὴ Δία πότοις καὶ μουσικῇ παραπέμπων ἑαυτὸν, ἐθεάσατο τὸν Θέσπιν αὐτὸν ὑποκρινόμενον, ὥσπερ ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς. Μετὰ δὲ τὴν θέαν προσαγορεύσας αὐτὸν, ἠρώτησεν, εἰ τοσούτων ἐναντίον οὐκ αἰσχύνεται

τηλικαῦτα ψευδόμενος. Φήσαντος δὲ τοῦ Θέσπιδος, μὴ δεινὸν εἶναι τὸ μετὰ παιδιᾶς λέγειν τὰ τοιαῦτα καὶ πράσσειν, σφόδρα τῇ βακτηρίᾳ τὴν γῆν ὁ Σόλων πατάξας· «Ταχὺ μέντοι τὴν παιδιὰν, ἔφη, ταύτην ἐπαινοῦντες καὶ τιμῶντες, εὑρήσομεν ἐν τοῖς συμβολαίοις.»

Α. Ἐπεὶ δὲ κατατρώσας αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ Πεισίστρατος ἦκεν εἰς ἀγορὰν ἐπὶ ζεύγους κομιζόμενος, καὶ παρώξυνε τὸν δῆμον ὡς διὰ τὴν πολιτείαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπιβεβουλευμένος, καὶ πολλοὺς εἶχεν ἀγανακτοῦντας καὶ βοῶντας, προσελθὼν ἐγγὺς ὁ Σόλων καὶ παρασάς· οὐ καλῶς, εἶπεν, ὦ παῖ Ἱπποκράτους, ὑποκρίνῃ τὸν Ὁμηρικὸν Ὀδυσσέα· ταῦτα γὰρ ποιεῖς τοὺς πολίτας παρακρουόμενος, οἷς ἐκεῖνος τοὺς πολεμίους ἐξηπάτησεν αἰκισάμενος ἑαυτόν. Ἐκ τούτου τὸ μὲν πλῆθος ἦν ἕτοιμον ὑπερμαχεῖν τοῦ Πεισιστράτου, καὶ συνῆλθεν εἰς ἐκκλησίαν ὁ δῆμος· Ἀρίστωνος δὲ γράψαντος, ὅπως δοθῶσι πεντήκοντα κορυνηφόροι τῷ Πεισιστράτῳ, φυλακὴ τοῦ σώματος, ἀντεῖπεν ὁ Σόλων ἀναστὰς, καὶ πολλὰ διεξῆλθεν ὅμοια τούτοις, οἷς διὰ τῶν ποιημάτων γέγραφεν·

Εἰς γὰρ γλῶσαν ὁρᾶτε καὶ εἰς ἔπη αἰμύλου ἀνδρός.
Ὑμῶν δ' εἷς μὲν ἕκαστος ἀλώπεκος ἴχνεσι βαίνει,
Σύμπασιν δ' ὑμῖν χαῦνος ἔνεστι νόος.

Ὁρῶν δὲ τοὺς μὲν πένητας ὁρμωμένους χαρίζεσθαι Πεισιστράτῳ, καὶ θορυβοῦντας, τοὺς δὲ πλουσίους ἀποδιδράσκοντας καὶ ἀποδειλιῶντας, ἀπῆλθεν, εἰπὼν, ὅτι τῶν μέν ἐστι σοφώτερος, τῶν δὲ ἀνδρειότερος· σοφώτερος μὲν τῶν μὴ συνιέντων τὸ πραττόμενον, ἀνδρειότερος δὲ τῶν συνιέντων μὲν, ἐναντιοῦσθαι δὲ τῇ τυραννίδι φοβουμένων. Τὸ δὲ ψήφισμα κυρώσας ὁ δῆμος, οὐδὲ περὶ τοῦ πλήθους ἔτι τῶν κορυνηφόρων διεμικρολογεῖτο πρὸς τὸν Πεισίστρατον· ἀλλ' ὅσους ἐβούλετο τρέφοντα καὶ συνάγοντα φανερῶς περιεώρα, μέχρι τὴν ἀκρόπολιν κατέσχε. Γενομένου δὲ

τούτου, καὶ τῆς πόλεως συνταραχθείσης, ὁ μὲν Μεγακλῆς εὐθὺς ἔφυγε μετὰ τῶν ἄλλων Ἀλκμαιωνιδῶν. Ὁ δὲ Σόλων, ἤδη μὲν ἦν σφόδρα γέρων, καὶ τοὺς βοηθοῦντας οὐκ εἶχεν, ὅμως δὲ προῆλθεν εἰς ἀγορὰν, καὶ διελέχθη πρὸς τοὺς πολίτας, τὰ μὲν κακίζων τὴν ἀβουλίαν αὐτῶν καὶ μαλακίαν, τὰ δὲ παροξύνων ἔτι καὶ παρακαλῶν μὴ προέσθαι τὴν ἐλευθερίαν· ὅτε καὶ τὸ μνημονευόμενον εἶπεν, ὡς πρώην μὲν ἦν εὐμαρέστερον αὐτοῖς τὸ κωλύσαι τὴν τυραννίδα συνισταμένην, νῦν δὲ μεῖζόν ἐστι καὶ λαμπρότερον ἐκκόψαι καὶ ἀνελεῖν συνεστῶσαν ἤδη καὶ πεφυκυῖαν. Οὐδενὸς δὲ προσέχοντος αὐτῷ διὰ τὸν φόβον, ἀπῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τὴν ἑαυτοῦ, καὶ λαβὼν τὰ ὅπλα, καὶ πρὸ τῶν θυρῶν θέμενος εἰς τὸν ςενωπὸν, Ἐμοὶ μὲν, εἶπεν, ὡς δυνατὸν ἦν, βεβοήθηται τῇ πατρίδι καὶ τοῖς νόμοις. Καὶ τὸ λοιπὸν ἡσυχίαν ἦγε· καὶ τῶν φίλων φεύγειν παραινούντων, οὐ προσεῖχεν, ἀλλὰ ποιήματα γράφων, ὠνείδιζε τοῖς Ἀθηναίοις·

Εἰ δὲ πεπόνθατε λυγρὰ δι' ὑμετέρην κακότητα,
Μή τι Θεοῖς τούτων μοῖραν ἐπαμφέρετε.
Αὐτοὶ γὰρ τούτους ηὔξήσατε ῥύσια δόντες,
Καὶ διὰ ταῦτα κακὴν ἔσχετε δουλοσύνην.

ΑΑ. Ἐπὶ τούτοις δὲ πολλῶν νουθετούντων αὐτὸν ὡς ἀποθανούμενον ὑπὸ τοῦ τυράννου, καὶ πυνθανομένων, τίνι πιστεύων οὕτως ἀπονοεῖται; Τῷ γήρᾳ, εἶπεν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὁ Πεισίστρατος, ἐγκρατὴς γενόμενος τῶν πραγμάτων, οὕτως ἐξεθεράπευσε τὸν Σόλωνα, τιμῶν καὶ φιλοφρονούμενος καὶ μεταπεμπόμενος, ὥςε καὶ σύμβουλον εἶναι, καὶ πολλὰ τῶν πρασσομένων ἐπαινεῖν. Καὶ γὰρ ἐφύλαττε τοὺς πλείστους νόμους τοῦ Σόλωνος, ἐμμένων πρῶτος αὐτὸς, καὶ τοὺς φίλους ἀναγκάζων. Ὅς γε καὶ φόνου προσκληθεὶς εἰς Ἄρειον πάγον, ἤδη τυραννῶν, ἀπήντησε κοσμίως, ἀπολογησόμενος· ὁ δὲ κατήγορος οὐχ ὑπήκουσε· καὶ νόμους αὐτὸς ἑτέρους ἔγραψεν, ὧν ἐστι καὶ ὁ τοὺς πηρωθέντας ἐν πο-

λέμῳ δημοσίᾳ τρέφεσθαι κελεύων. Τοῦτο δέ φησιν Ἡρακλείδης καὶ πρότερον ἐπὶ Θερσίππῳ πηρωθέντι τοῦ Σόλωνος ψηφισαμένου, μιμήσασθαι τὸν Πεισίστρατον. Ὡς δὲ Θεόφραστος ἱστόρηκε, καὶ τὸν τῆς ἀργίας νόμον οὐ Σόλων ἔθηκεν, ἀλλὰ Πεισίστρατος, ᾧ τήν τε χώραν ἐνεργεστέραν καὶ τὴν πόλιν ἠρεμαιοτέραν ἐποίησεν. Ὁ δὲ Σόλων ἁψάμενος μεγάλης τῆς περὶ τὸν Ἀτλαντικὸν λόγον ἢ μῦθον πραγματείας, ὃν διήκουσε τῶν περὶ Σαΐν λογίων, προσήκοντα τοῖς Ἀθηναίοις, ἐξέκαμεν, οὐ δι' ἀσχολίαν, ὡς Πλάτων φησίν, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὸ γήρως, φοβηθεὶς τὸ μέγεθος τῆς γραφῆς. Ἐπεὶ σχολῆς γε περιουσίαν αὐτοῦ μηνύουσιν αἱ τοιαῦται φωναί·

Γηράσκω δ' αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος·

καὶ,

Ἔργα δὲ Κυπρογενοῦς νῦν μοι φίλα καὶ Διονύσου,
Καὶ Μουσέων, ἃ τίθησ' ἀνδράσιν εὐφροσύνας.

ΑΒ. Ὡς δὲ χώρας καλῆς ἔδαφος ὁ Πλάτων ἔρημον, αὐτῷ δέ πως κατὰ συγγένειαν προσῆκον, ἐξεργάσασθαι καὶ διακοσμῆσαι φιλοτιμούμενος τὴν Ἀτλαντικὴν ὑπόθεσιν, πρόθυρα μὲν μεγάλα, καὶ περιβόλους καὶ αὐλὰς τῇ ἀρχῇ περιέθηκεν, οἷα λόγος οὐδεὶς ἄλλος ἔσχεν, οὐδὲ μῦθος, οὐδὲ ποίησις· ὀψὲ δὲ ἀρξάμενος, προκατέλυσε τοῦ ἔργου τὸν βίον, ὅσῳ μᾶλλον εὐφραίνει τὰ γεγραμμένα, τοσούτῳ μᾶλλον τοῖς ἀπολειφθεῖσιν ἀνιάσας. Ὡς γὰρ ἡ πόλις τῶν Ἀθηναίων τὸ Ὀλυμπιεῖον, οὕτως ἡ Πλάτωνος σοφία τὸν Ἀτλαντικὸν ἐν πολλοῖς καλοῖς μόνον ἔργον ἀτελὲς ἔσχηκεν. Ἐπεβίωσε δ' οὖν ὁ Σόλων ἀρξαμένου τοῦ Πεισιστράτου τυραννεῖν, ὡς μὲν Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἱστορεῖ, συχνὸν χρόνον, ὡς δὲ Φανίας ὁ Ἐρέσιος ἐλάττονα δυοῖν ἐτῶν. Ἐπὶ Κωμίου μὲν γὰρ ἤρξατο τυραννεῖν Πεισίστρατος· ἐφ' Ἡγεστράτου δὲ Σόλωνα φησὶν ὁ Φανίας ἀποθανεῖν, τοῦ μετὰ Κωμίαν ἄρξαντος. Ἡ δὲ δὴ διασπορὰ κατακαυθέντος αὐτοῦ τῆς

τέφρας περὶ τὴν Σαλαμινίων νῆσον, ἔστι μὲν διὰ τὴν ἀτοπίαν ἀπίθανος παντάπασι καὶ μυθώδης· ἀναγέγραπται δ' ὑπό τε ἄλλων ἀνδρῶν ἀξιολόγων, καὶ Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΟΠΛΙΚΟΛΑΣ.

Τοιούτῳ δὲ γενομένῳ τῷ Σόλωνι τὸν Ποπλικόλαν παραβάλλομεν· ᾧ τοῦτο μὲν ὕστερον ὁ Ῥωμαίων δῆμος ἐξεῦρεν ἐπὶ τιμῇ τοὔνομα, πρὸ τοῦ δὲ, Πόπλιος Οὐαλέριος ἐκαλεῖτο, Οὐαλερίου δοκῶν ἀπόγονος εἶναι τῶν παλαιῶν ἀνδρὸς αἰτιωτάτου γενομένου Ῥωμαίους καὶ Σαβίνους ἐκ πολεμίων ἕνα γενέσθαι δῆμον. Ὁ γὰρ μάλιστα τοὺς βασιλεῖς εἰς ταὐτὸ πείσας συνελθεῖν καὶ διαλλάξας, ἐκεῖνός ἐστι. Τούτῳ δὴ κατὰ γένος προσήκων Οὐαλέριος, ὡς φασι, βασιλευομένης μὲν ἔτι τῆς Ῥώμης, ἐπιφανὴς ἦν διὰ λόγον καὶ πλοῦτον· ὧν τῷ μὲν ὀρθῶς καὶ μετὰ παῤῥησίας ἀεὶ χρώμενος ὑπὲρ τῶν δικαίων, ἀφ' οὗ δὲ, τοῖς δεομένοις ἐλευθερίως καὶ φιλανθρώπως ἐπαρκῶν, δῆλος ἦν εὐθὺς, εἰ γένοιτο δημοκρατία, πρωτεύσων. Ἐπεὶ δὲ Ταρκύνιον Σούπερβον, οὔτε λαβόντα τὴν ἀρχὴν καλῶς, ἀλλ' ἀνοσίως καὶ παρανόμως, οὔτε χρώμενον αὐτῇ βασιλικῶς, ἀλλ' ὑβρίζοντα καὶ τυραννοῦντα, μισῶν ὁ δῆμος καὶ βαρυνόμενος, ἀρχὴν ἀποσάσεως ἔλαβε τὸ Λουκρητίας πάθος, αὐτὴν ἐπὶ τῷ βιασθῆναι διεργασαμένης· καὶ Λεύκιος Βροῦτος ἁπτόμενος τῶν πραγμάτων τῆς μεταβολῆς, ἐπὶ πρῶτον ἦλθε τὸν Οὐαλέριον, καὶ χρησάμενος αὐτῷ προθυμοτάτῳ, συνεξέβαλε τοὺς βασιλεῖς· μέχρι μὲν ἐπίδοξος ἦν ὁ δῆμος ἕνα χειροτονήσειν ἀντὶ τοῦ βασιλέως στρατηγὸν, ἡσυχίαν ἦγεν ὁ Οὐαλέριος, ὡς τῷ Βρούτῳ μᾶλλον ἄρχειν προσῆκον, ἡγεμόνι τῆς δημοκρατίας γεγενημένῳ· δυσχεραινομένου δὲ τοῦ τῆς μοναρχίας ὀνόματος, καὶ δοκοῦντος ἂν ἀλυπότερον τοῦ δήμου μερισθεῖσαν ὑπομεῖναι τὴν ἀρχὴν, καὶ δύο προβαλλομένου καὶ καλοῦντος, ἐλπίζων μετὰ τοῦ Βρούτου αἱρεθήσεσθαι καὶ συνυπατεύσειν, διήμαρτεν. Ἦρέθη γὰρ ἄκοντι τῷ

Βρούτῳ συνάρχων ἀντὶ τοῦ Οὐαλερίου Ταρκύνιος Κολλατῖνος, ὁ Λουκρητίας ἀνὴρ, οὐδὲν ἀρετῇ Οὐαλερίου διαφέρων. Ἀλλ' οἱ δυνατοὶ δεδιότες τοὺς βασιλεῖς, ἔτι πολλὰ πειρῶντας ἔξωθεν, καὶ μαλάσσοντας τὴν πόλιν, ἐβούλοντο τὸν ἐντονώτατον αὐτοῖς ἐχθρὸν ἔχειν στρατηγὸν, ὡς οὐχ ὑφησόμενον.

Β. Ἀγανακτῶν οὖν ὁ Οὐαλέριος, εἰ μὴ πιστεύεται πάντα πράττειν ἕνεκα τῆς πατρίδος, ὅτι μηδὲν ἰδίᾳ κακὸν ὑπὸ τῶν τυράννων πέπονθε, τῆς τε βουλῆς ἀπέστη, καὶ τὰς συνηγορίας ἀπεῖπε, καὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ παντελῶς ἐξέλιπεν· ὥσε καὶ λόγον τοῖς πολλοῖς παρασχεῖν καὶ φροντίδα, φοβουμένοις, μὴ δι' ὀργὴν προσθέμενος τοῖς βασιλεῦσιν ἀνατρέψῃ τὰ πράγματα, καὶ τὴν πόλιν ἐπισφαλῶς ἔχουσαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς ἑτέρους τινὰς ὑποψίαν ἔχων ὁ Βροῦτος ἐβούλετο διὰ σφαγίων ὁρκῶσαι τὴν βουλὴν, καὶ προεῖπεν ἡμέραν, κατέβη μάλα φαιδρὸς εἰς ἀγορὰν ὁ Οὐαλέριος, καὶ πρῶτος ὀμόσας μηδὲν ἐνδώσειν, μηδ' ὑφήσεσθαι Ταρκυνίῳ, ἀλλὰ πολεμήσειν κατὰ κράτος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἡδονήν τε τῇ βουλῇ καὶ θάρσος ἅμα τοῖς ἄρχουσι παρέσχεν. Εὐθὺς δὲ καὶ τὰ ἔργα τὸν ὅρκον ἐβεβαίου. Πρέσβεις γὰρ ἦκον ἀπὸ Ταρκυνίου γράμματα κομίζοντες ἐπαγωγὰ τοῦ δήμου, καὶ λόγους ἐπιεικεῖς, οἷς μάλιστα τοὺς πολλοὺς ᾤοντο διαφθείρειν λεγομένοις παρὰ βασιλέως, ἀφειμένοις τὸ φρόνημα καὶ μετρίων δεῖσθαι δοκοῦντος. Τούτους εἰς τὸ πλῆθος οἰομένων δεῖν τῶν ὑπάτων προάγειν, οὐκ εἴασεν ὁ Οὐαλέριος, ἀλλ' ἀνέστη καὶ διεκώλυσεν ἀνθρώποις πένησι, καὶ μᾶλλον βαρυνομένοις τῆς τυραννίδος τὸν πόλεμον, ἀρχὰς καὶ προφάσεις νεωτερισμῶν ἐγγενέσθαι.

Γ. Μετὰ δὲ ταῦτα πρέσβεις ἦκον ἕτεροι, τῆς τε βασιλείας ἀφίσασθαι, καὶ πολεμοῦντα παύσασθαι τὸν Ταρκύνιον λέγοντες, ἀπαιτεῖν δὲ τὰ χρήματα, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῷ, καὶ φίλοις καὶ οἰκείοις, ἀφ' ὧν διαβιώσονται φεύγοντες. Ἐπικλωμένων δὲ πολλῶν, καὶ μάλιστα τοῦ Κολλατίνου συναγορεύοντος, ἄτρεπτος

ὢν ἀνὴρ καὶ τραχὺς ὀργὴν ὁ Βροῦτος, ἐξέδραμεν εἰς ἀγορὰν, προδότην ἀποκαλῶν τὸν συνάρχοντα, πολέμου καὶ τυραννίδος ἀφορμὰς χαριζόμενον, οἷς δεινὸν ἦν ὄντως ἐφόδια φυγῆς ψηφίσασθαι. Συνελθόντων δὲ τῶν πολιτῶν, πρῶτος ἰδιώτης ἀνὴρ εἶπεν ἐν δήμῳ τότε Γάϊος Μινούκιος, τῷ τε Βρούτῳ διακελευόμενος, καὶ τοῖς Ῥωμαίοις παραινῶν, ὁρᾷν, ὅπως τὰ χρήματα μετ' αὐτῶν ὄντα πολεμοίη πρὸς τοὺς τυράννους μᾶλλον, ἢ μετ' ἐκείνων πρὸς αὐτούς. Οὐ μὴν ἀλλ' ἔδοξε τοῖς Ῥωμαίοις, τὴν ἐλευθερίαν ἔχουσιν, ὑπὲρ ἧς ἐπολέμουν, μὴ προέσθαι τὴν εἰρήνην ἕνεκα χρημάτων, ἀλλὰ συνεκβάλλειν καὶ ταῦτα τοῖς τυράννοις. Ἦν δὲ ἄρα Ταρκυνίῳ λόγος μὲν ἐλάχιστος τῶν χρημάτων, ἡ δ' ἀπαίτησις ἅμα πεῖρα τοῦ δήμου, καὶ κατασκευὴ προδοσίας. Καὶ ταύτην ἔπραττον οἱ πρέσβεις, ὑπομένοντες ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων προφάσει, τὰ μὲν ἀποδίδοσθαι, τὰ δὲ φυλάττειν, τὰ δ' ἀποπέμπειν φάσκοντες, ἄχρις οὗ διέφθειραν οἴκους δύω τῶν καλῶν κἀγαθῶν νομιζομένων, τὸν Ἀκυλίων τρεῖς ἔχοντα βουλευτὰς, καὶ δύο τὸν Οὐϊτελλίων. Οὗτοι πάντες ἦσαν ἀπὸ μητέρων ἀδελφιδοῖ Κολλατίνου τοῦ ὑπατεύοντος· ἰδίᾳ δὲ Οὐϊτελλίοις ἑτέρα πρὸς Βροῦτον οἰκειότης ὑπῆρχεν. Ἀδελφὴν γὰρ αὐτῶν ὁ Βροῦτος εἶχε, καὶ παῖδας ἐξ αὐτῆς πλείονας· ὧν δύο τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, συγγενεῖς ὄντας ἅμα καὶ συνήθεις, οἱ Οὐϊτέλλιοι προσηγάγοντο, καὶ συνέπεισαν ἐν τῇ προδοσίᾳ γενέσθαι, καὶ καταμίξαντας ἑαυτοὺς εἰς γένος μέγα τὸ τῶν Ταρκυνίων καὶ βασιλικὰς ἐλπίδας, ἀπαλλαγῆναι τῆς τοῦ πατρὸς ἀβελτηρίας καὶ χαλεπότητος. Χαλεπότητα μὲν τὸ ἀπαραίτητον αὐτοῦ πρὸς τοὺς πονηροὺς λέγοντες· τῇ δ' ἀβελτηρίᾳ προσποιήματι καὶ παρακαλύμματι πολὺν χρόνον, ὡς ἔοικε, χρησάμενος ἀσφαλείας ἕνεκα πρὸς τοὺς τυράννους, οὐδ' ὕστερον ἔφυγεν αὐτῆς τὴν ἐπωνυμίαν.

Δ. Ὡς δ' οὖν ἐπείσθη τὰ μειράκια, καὶ τοῖς Ἀκυλίοις εἰς λόγους ἦλθεν, ὅρκον ὀμόσαι μέγαν ἔδοξε πᾶσι καὶ δεινὸν, ἀνθρω-

που σφαγέντος ἐπισπείσαντας αἷμα, καὶ τῶν σπλάγχνων θιγόντας. Ἐπὶ τούτοις εἰς τὴν Ἀκυλίων οἰκίαν συνῆλθον. Ἦν δ' οἶκος, ἐν ᾧ ταῦτα δράσειν ἔμελλον, οἷον εἰκὸς, ὑπέρημος καὶ σκοτώδης. Ἔλαθεν οὖν αὐτοὺς οἰκέτης, ὄνομα Οὐινδίκιος, ἔνδον κατακρύψας ἑαυτὸν, οὐ κατ' ἐπιβουλὴν, ἢ προαίσθησίν τινα τοῦ μέλλοντος· ἀλλ' ἔνδον ὢν ἔτυχε, καὶ προσιοῦσιν αὐτοῖς μετὰ σπουδῆς ὀφθῆναι φοβηθεὶς, ὑπέστη, λάρνακα κειμένην πρὸ αὐτοῦ ποιησάμενος, ὥστε καὶ τῶν πραττομένων θεατὴς γενέσθαι, καὶ τῶν βουλευμάτων ἐπήκοος. Ἔδοξε δ' αὐτοῖς τοὺς ὑπάτους ἀναιρεῖν· καὶ ταῦτα δηλούσας γράψαντες ἐπιστολὰς πρὸς τὸν Ταρκύνιον, ἔδωκαν τοῖς πρέσβεσι. Καὶ γὰρ ᾤκουν αὐτόθι, τῶν Ἀκυλίων ξένοι γεγονότες, καὶ τότε τῇ συνωμοσίᾳ παρῆσαν. ὡς δὲ ταῦτα πράξαντες ἀπηλλάγησαν, ὑπεξελθὼν ὁ Οὐινδίκιος λάθρα χρήσασθαι τοῖς προσπεσοῦσιν οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἠπορεῖτο, δεινὸν μὲν ἡγούμενος, ὥσπερ ἦν, πρὸς πατέρα Βροῦτον υἱῶν ἐξάγισα κατηγορεῖν, ἢ πρὸς θεῖον ἀδελφιδῶν, τὸν Κολλατῖνον· ἰδιώτην δὲ Ῥωμαίων οὐδένα νομίζων ἐχέγγυον ἀπορρήτων τηλικούτων. Πᾶν δ' αὖ μᾶλλον, ἢ δυνατὸς ὢν ἡσυχίαν ἄγειν, ἑλαυνόμενος τῷ συνειδότι τοῦ πράγματος, ὥρμησε πρὸς τὸν Οὐαλέριον, μάλιστά πως τοῖς κοινοῖς καὶ φιλανθρώποις ἐπαρθεὶς τοῦ ἀνδρὸς, ὅτι πᾶσιν εὐπρόσοδος ἦν τοῖς δεομένοις, καὶ τὴν οἰκίαν ἀεὶ παρεῖχεν ἀνεῳγμένην, καὶ λόγον οὐδενὸς, οὐδὲ χρείαν ἀπέῤῥιπτε τῶν ταπεινῶν.

Ε. Ὡς οὖν ἀνέβη πρὸς αὐτὸν ὁ Οὐινδίκιος καὶ κατεῖπε πάντα, Μάρκου τε τοῦ ἀδελφοῦ παρόντος αὐτῷ μόνου, καὶ τῆς γυναικὸς, ἐκπλαγεὶς καὶ δείσας ὁ Οὐαλέριος, οὐκέτι προήκατο τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ κατακλείσας εἰς τὸ οἴκημα, καὶ φύλακα τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ταῖς θύραις ἐπιστήσας, τὸν μὲν ἀδελφὸν ἐκέλευσε τὴν βασιλικὴν ἔπαυλιν περισχόντα, τὰ γράμματα λαβεῖν, ἂν δυνατὸν ᾖ, καὶ τοὺς οἰκέτας παραφυλάττειν· αὐτὸς δὲ, πελατῶν τε πολ-

λῶν καὶ φίλων ἀεὶ παρὶ αὐτὸν ὄντων, καὶ θεραπείας συχνῆς, ἐβάδιζε πρὸς τὴν οἰκίαν τῶν Ἀκυλίων, οὐκ ἔνδον ὄντων. Διὸ, μηδενὸς ἂν προσδοκήσαντος, ὠσάμενος διὰ τῶν θυρῶν, ἐντυγχάνει τοῖς γράμμασι κειμένοις, ὅπου κατέλυον οἱ πρέσβεις. Ταῦτα δ' αὐτοῦ πράττοντος, οἱ Ἀκύλιοι δρόμῳ προσεφέροντο, καὶ περὶ τὰς θύρας συμμίξαντες, ἐζήτουν ἀφελέσθαι τὰς ἐπιστολάς. Οἱ δ' ἠμύναντο, καὶ τὰ ἱμάτια περιβαλόντες αὐτῶν τοῖς τραχήλοις, ὑπὸ βίας καὶ μόλις, ὠθούμενοι καὶ ὠθοῦντες, διὰ τῶν γενωπῶν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐνέβαλον. Τὰ δ' αὐτὰ καὶ περὶ τὴν ἕπαυλιν ἅμα τὴν βασιλικὴν ἐγίνετο, τοῦ Μάρκου γραμμάτων ἑτέρων ἐν τοῖς σκεύεσι κομιζομένων ἐπιλαβομένου, καὶ τῶν βασιλικῶν ὅσους δυνατὸς ἦν ἕλκοντος εἰς τὴν ἀγοράν.

ϛ. Ἐπεὶ δὲ τὸν θόρυβον κατέπαυσαν οἱ ὕπατοι, καὶ τοῦ Οὐαλερίου κελεύσαντος, ἐκ τῆς οἰκίας Οὐινδίκιος προήχθη, καὶ γενομένης κατηγορίας, ἀνεγνώσθη τὰ γράμματα, καὶ πρὸς οὐδὲν ἐτόλμησαν ἀντειπεῖν οἱ ἄνδρες, ἦν μὲν κατήφεια καὶ σιωπὴ τῶν ἄλλων· ὀλίγοι δὲ, βουλόμενοι τῷ Βρούτῳ χαρίζεσθαι, φυγῆς ἐμέμνηντο. Καί τι καὶ Κολλατῖνος αὐτοῖς ἐλπίδος ἐπιεικοῦς ἐνεδίδου, δεδακρυμένος, καὶ Οὐαλέριος σιωπῶν. Ὁ δὲ Βροῦτος ὀνομαστὶ τοῖν υἱοῖν ἑκάτερον προσειπών· Ἄγε, ὦ Τίτε, εἶπεν, ἄγε, ὦ Οὐαλέριε, τί οὐκ ἀπαλογεῖσθε πρὸς τὴν κατηγορίαν; Ὡς δ' οὐδὲν ἀπεκρίναντο τρὶς ἐρωτηθέντες, οὕτως ἀποστρέψας πρὸς τοὺς ὑπηρέτας τὸ πρόσωπον· Ὑμέτερον ἤδη, εἶπε, τὸ λοιπὸν τὸ ἔργον· οἱ δὲ εὐθὺς συλλαβόντες τοὺς νεανίσκους, περιερρήγνυον τὰ ἱμάτια, τὰς χεῖρας ἀπῆγον ὀπίσω, ῥάβδοις ἔξαινον τὰ σώματα· τῶν μὲν ἄλλων οὐ δυναμένων προσορᾶν, οὐδὲ καρτερούντων, ἐκεῖνον δὲ λέγεται μήτε τὰς ὄψεις ἀπαγαγεῖν ἀλλαχόσε, μήτ' οἴκτῳ τι τρέψαι τῆς περὶ τὸ πρόσωπον ὀργῆς καὶ βαρύτητος, ἀλλὰ δεινὸν ἐνορᾶν κολαζομένοις τοῖς παισὶν, ἄχρις οὗ κατατείναντες αὐτοὺς ἐπὶ τοὔδαφος, πελέκει τὰς κεφαλὰς ἀπέκοψαν.

Οὕτω δὲ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τῷ συνάρχοντι ποιησάμενος, ὤχετ' ἐξανασάς· ἔργον εἰργασμένος, οὔτ' ἐπαινεῖν βουλομένοις ἀξίως, οὔτε ψέγειν, ἐφικτόν. Ἢ γὰρ ἀρετῆς ὕψος εἰς ἀπάθειαν ἐξέστησε τὴν ψυχήν, ἢ πάθους μέγεθος εἰς ἀναλγησίαν. Οὐδέτερον δὲ μικρὸν, οὐδὲ ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἢ θεῖον, ἢ θηριῶδες. Δίκαιον δὲ τῇ δόξῃ τοῦ ἀνδρὸς τὴν κρίσιν ἕπεσθαι μᾶλλον, ἢ τὴν ἀρετὴν ἀσθενείᾳ τοῦ κρίνοντος ἀπιστεῖσθαι. Ῥωμαῖοι γὰρ οὐ τοσοῦτον ἔργον οἴονται Ῥωμύλου γενέσθαι τῆς πόλεως τὴν ἵδρυσιν, ὅσον Βρούτου τὴν κτίσιν τῆς πολιτείας καὶ κατάσασιν.

Ζ. Ὡς δ' οὖν ἀπῆλθεν ἐξ ἀγορᾶς τότε, πολὺν μὲν χρόνον ἔκπληξις εἶχε καὶ φρίκη καὶ σιωπὴ πάντας ἐπὶ τοῖς διαπεπραγμένοις· πρὸς δὲ τὴν τοῦ Κολλατίνου μαλακίαν καὶ μέλλησιν ἀνεθάρρησαν οἱ Ἀκύλιοι, καὶ χρόνον ἠξίουν λαβόντες ἀπολογήσασθαι, καὶ τὸν Οὐινδίκιον αὐτοῖς ἀποδοθῆναι, δοῦλον ὄντα, καὶ μὴ παρὰ τοῖς κατηγόροις εἶναι. Βουλομένου δὲ ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ διαλύοντος ἐπὶ τούτοις τὴν ἐκκλησίαν, ὁ Οὐαλέριος οὔτε τὸν ἄνθρωπον οἷός τ' ἦν ἀφεῖναι τῷ περὶ αὐτὸν ὄχλῳ καταμεμιγμένον, οὔτε τὸν δῆμον εἶα προέμενον τοὺς προδότας ἀπελθεῖν. Τέλος δὲ τοῖς σώμασιν ἐπιβαλὼν τὰς χεῖρας, ἐπεκαλεῖτο τὸν Βροῦτον, καὶ τὸν Κολλατῖνον ἐβόα δεινὰ ποιεῖν, εἰ τῷ συνάρχοντι παιδοφονίας ἀνάγκην προστριψάμενος, αὐτὸς οἴεται δεῖν καταχαρίζεσθαι ταῖς γυναιξὶ τοὺς προδότας καὶ πολεμίους τῆς πατρίδος. Ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ ὑπάτου, καὶ κελεύοντος ἀπάγεσθαι τὸν Οὐινδίκιον, οἱ μὲν ὑπηρέται διωσάμενοι τὸν ὄχλον ἥπτοντο τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τοὺς ἀφαιρουμένους ἔτυπτον, οἱ δὲ φίλοι τοῦ Οὐαλερίου προέσησαν ἀμυνόμενοι· καὶ ὁ δῆμος ἐβόα, κελεύων παρεῖναι τὸν Βροῦτον. Ἦκεν οὖν αὖθις ὑποστρέψας· καὶ γενομένης αὐτῷ σιωπῆς εἶπεν, ὅτι τοῖς μὲν υἱοῖς αὐτὸς ἀποχρῶν ἦν δικαστὴς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων τοῖς πολίταις, ἐλευθέροις οὖσι, ψῆφον δίδωσι· λεγέτω δὲ ὁ βουλόμενος καὶ πειθέτω τὸν δῆμον.

Οὐκέτι μέντοι λόγων ἐδέησεν, ἀλλὰ τῆς ψήφου δοθείσης, πάσαις ἁλόντες ἐπελεκίσθησαν. Ὁ δὲ Κολλατῖνος ἦν μὲν, ὡς ἔοικεν, ἐν ὑποψίᾳ τινὶ καὶ διὰ συγγένειαν τῶν βασιλέων, ἤχθοντο δ' αὐτοῦ καὶ τῷ δευτέρῳ τῶν ὀνομάτων, ἀφοσιούμενοι τὸν Ταρκύνιον. Ὡς δὲ ταῦτα συνέβη, παντάπασι προσκρούσας, ἀφῆκε τὴν ἀρχὴν ἑκὼν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξῆλθεν. Οὕτω δὴ πάλιν ἀρχαιρεσιῶν γενομένων, ὕπατος ἀνεδείχθη λαμπρῶς Οὐαλέριος, ἀξίαν ἀπολαβὼν τῆς προθυμίας χάριν· ἧς οἰόμενός τι δεῖν ἀπολαῦσαι τὸν Οὐινδίκιον, ἐψηφίσατο πρῶτον ἀπελεύθερον ἐκεῖνον ἐν τῇ Ῥώμῃ γενέσθαι πολίτην, καὶ φέρειν ψῆφον, ᾗ βούλοιτο φρατρίᾳ προσνεμηθέντα. Τοῖς δ' ἄλλοις ἀπελευθέροις ὀψὲ καὶ μετὰ πολὺν χρόνον ἐξουσίαν ψήφου δημαγωγῶν ἔδωκεν Ἄππιος· ἡ δὲ παντελὴς ἀπελευθέρωσις ἄχρι νῦν Οὐινδίκτα λέγεται, δι' ἐκεῖνον, ὥς φασι, τὸν Οὐινδίκιον.

Η. Ἐκ τούτου, τὰ μὲν χρήματα τῶν βασιλέων διαρπάσαι τοῖς Ῥωμαίοις ἔδωκαν, τὴν δὲ οἰκίαν κατέσκαψαν καὶ τὴν ἔπαυλιν. Τοῦ δ' Ἀρείου πεδίου τὸ ἥδιστον ἐκέκτητο Ταρκύνιος, καὶ τοῦτο τῷ Θεῷ καθιέρωσαν. Ἔτυχε δὲ τεθερισμένον ἄρτι· καὶ κειμένων ἔτι τῶν δραγμάτων, οὐκ ᾤοντο δεῖν ἁλοᾶν, οὐδὲ χρῆσθαι διὰ τὴν καθιέρωσιν, ἀλλὰ συνδραμόντες ἐφόρουν τὰς ἁμάλλας εἰς τὸν ποταμόν. Ὡς δ' αὕτως καὶ τὰ δένδρα κόπτοντες ἐνέβαλον, ἀργὸν παντάπασι τὸ χωρίον ἀνιέντες τῷ Θεῷ καὶ ἄκαρπον· ὠθουμένων δὲ πολλῶν ἐπ' ἀλλήλοις καὶ ἀθρόων, ὑπήγαγεν ὁ ῥοῦς οὐ πολὺν τόπον, ἀλλ' ὅπου τὰ πρῶτα συνενεχθέντα καὶ περιπεσόντα τοῖς σφετοῖς ὑπέστη, τῶν δ' ἐπιφερομένων διέξοδον οὐκ ἐχόντων, ἀλλ' ἐνισχομένων καὶ περιπλεκομένων, ἐλάμβανεν ἡ σύμπηξις ἰσχὺν καὶ ῥίζωσιν αὐξανομένην ὑπὸ τοῦ ῥεύματος· Ἰλύν τε γὰρ ἐπήγαγε πολλὴν, ἡ προσισαμένη τροφὴν παρεῖχεν ἅμα καὶ κόλλησιν, αἵ τε πληγαὶ σάλον οὐκ ἐποίουν, ἀλλὰ μαλακῶς πιέζουσαι συνήλαυνον εἰς ταὐτὸ πάντα καὶ συνέπλαττον. Ὑπὸ δὲ

μεγέθους καὶ σάσεως, ἕτερον αὐτῷ μέγεθος ἐκτᾶτο, καὶ χώραν ἀναδεχομένην τὰ πλεῖστα τῶν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ καταφερομένων. Τοῦτο νῦν νῆσός ἐστιν ἱερὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἔχει δὲ ναοὺς Θεῶν καὶ περιπάτους, καλεῖται δὲ τῇ Λατίνων φωνῇ, Μέση δυοῖν γεφυρῶν. Ἔνιοι δὲ τοῦτο συμπεσεῖν ἱστοροῦσιν, οὐχ ὅτε Ταρκυνίου καθιερώθη τὸ πεδίον, ἀλλὰ χρόνοις ὕστερον ἄλλο χωρίον ὁμοροῦν ἐκείνῳ Ταρκυνίας ἀνείσης. Ἡ δὲ Ταρκυνία, παρθένος ἦν ἱέρεια μία τῶν Ἑστιάδων. Ἔσχε δὲ τιμὰς ἀντὶ τούτου μεγάλας, ἐν αἷς ἦν καὶ τὸ μαρτυρίαν αὐτῆς δέχεσθαι μόνης γυναικῶν· τὸ δ' ἐξεῖναι γαμεῖσθαι ψηφισαμένων, οὐ προσεδέξατο. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω γενέσθαι μυθολογοῦσι.

Θ. Ταρκύνιον δὲ τὴν ἐκ προδοσίας ἀπογνόντα τῆς ἀρχῆς ἀνάληψιν, ἐδέξαντο Τυρρηνοὶ προθύμως, καὶ μεγάλῃ δυνάμει κατῆγον. Ἀντεξῆγον δὲ τοὺς Ῥωμαίους οἱ ὕπατοι, καὶ παρέταξαν ἐν χωρίοις ἱεροῖς, ὧν τὸ μὲν Ἄρσιον ἄλσος, τὸ δὲ Αἰσούειον λειμῶνα προσαγορεύουσιν. Ἀρχομένων δὲ αὐτῶν συνάγειν εἰς χεῖρας, Ἄρων ὁ Ταρκυνίου παῖς, καὶ Βροῦτος ὁ Ῥωμαίων ὕπατος, οὐ κατὰ τύχην ἀλλήλοις περιπεσόντες, ἀλλ' ὑπ' ἔχθους καὶ ὀργῆς, ὁ μὲν ὡς ἐπὶ τύραννον καὶ πολέμιον τῆς πατρίδος, ὁ δὲ τῆς φυγῆς ἀμυνόμενος, ὥρμησαν ὁμόσε τοῖς ἵπποις. Θυμῷ δὲ μᾶλλον, ἢ λογισμῷ προσμίξαντες, ἠφείδησαν αὑτῶν, καὶ συναπέθανον ἀλλήλοις. Οὕτω δὲ δεινοῦ γενομένου τοῦ προαγῶνος, οὐκ ἔσχεν ὁ ἀγὼν τέλος ἐπιεικέστερον, ἀλλὰ καὶ δράσαντες ἴσα καὶ παθόντες οἱ στρατοὶ διεκρίθησαν ὑπὸ χειμῶνος. Ἦν οὖν ἐν ἀπόροις ὁ Οὐαλέριος, οὐκ εἰδὼς τὸ τῆς μάχης πέρας, ἀλλὰ τοὺς στρατιώτας ὁρῶν τοῖς μὲν αὐτῶν νεκροῖς ἀθυμοῦντας, ἐπαιρομένους δὲ τοῖς τῶν πολεμίων· οὕτως ἄκριτος ἦν καὶ παράλληλος ὑπὸ πλήθους ὁ φόνος. Οὐ μὴν ἀλλ' ἑκατέροις ἐγγύθεν ὁρώμενα τὰ οἰκεῖα μᾶλλον ἐβεβαίου τὴν ἧτταν, ἢ τὴν νίκην εἰκαζόμενα τὰ τῶν πολεμίων. Ἐπελθούσης δὲ νυκτὸς, οἵαν εἰκὸς

ρῦτω μεμαχημένοις, καὶ γενομένων ἐν ἡσυχίᾳ τῶν στρατοπέδων, λέγουσι σεισθῆναι τὸ ἄλσος, ἐκ δ' αὐτοῦ φωνὴν ἐκπεσεῖν μεγάλην φράζουσαν, ὡς ἑνὶ πλείους ἐν τῇ μάχῃ τεθνήκασι Τυρρηνῶν, ἢ Ῥωμαίων· ἦν δ' ἄρα θεῖόν τι τὸ φθεγξάμενον. Εὐθύς τε γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, τοῖς μὲν ἀλαλάξαι παρέστη μέγα καὶ θαρραλέον· οἱ δὲ Τυρρηνοὶ, περίφοβοι γενόμενοι καὶ συνταραχθέντες, ἐξέπεσον ἐκ τοῦ στρατοπέδου, καὶ διεσπάρησαν οἱ πλεῖστοι. Τοὺς δὲ καταλειφθέντας ὀλίγῳ πεντακισχιλίους ἐλάσσους ἐπελθόντες εἷλον οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ τἆλλα διήρπασαν. Οἱ δὲ νεκροὶ διαριθμηθέντες, εὑρέθησαν τριακόσιοι μὲν ἐπὶ χιλίοις καὶ μυρίοις οἱ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ Ῥωμαίων, παρ' ἕνα τοσοῦτοι. Ταύτην τὴν μάχην λέγουσι γενέσθαι πρὸ μιᾶς καλανδῶν Μαρτίων. Ἐθριάμβευσε δ' ἀπ' αὐτῆς Οὐαλέριος, εἰσελάσας τεθρίππῳ πρῶτος ὑπάτων. Καὶ τὸ πρᾶγμα σεμνὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ παρέσχεν ὄψιν, οὐκ ἐπίφθονον, οὐδ' ἀνιάσασαν, ὡς ἔνιοι λέγουσι, τοὺς ὁρῶντας· οὐ γὰρ ἂν ἔσχε ζῆλον τοσοῦτον, οὐδὲ φιλοτιμίαν εἰς ἔτη πάμπολλα διαμένουσαν. Ἀπεδέξαντο δὲ τοῦ Οὐαλερίου καὶ τὰς εἰς τὸν συνάρχοντα τιμὰς, αἷς ἐκκομιζόμενον καὶ θαπτόμενον ἐκόσμησε· καὶ λόγον ἐπ' αὐτῷ διεξῆλθεν ἐπιτάφιον, ὃς οὕτως ὑπὸ Ῥωμαίων ἠγαπήθη, καὶ τοσαύτην ἔσχε χάριν, ὥσε πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ μεγάλοις ὑπάρχειν ἐξ ἐκείνου τελευτήσασιν ὑπὸ τῶν ἀρίστων ἐγκωμιάζεσθαι. Λέγεται δὲ καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιταφίων ἐκεῖνος γενέσθαι πρεσβύτερος· εἴγε μὴ καὶ τοῦτο Σόλωνός ἐστιν, ὡς Ἀναξιμένης ὁ ῥήτωρ ἱστόρηκεν.

I. Ἀλλὰ δι' ἐκεῖνα μᾶλλον ἤχθοντο τῷ Οὐαλερίῳ καὶ προσέκρουον, ὅτι Βροῦτος μὲν, ὃν πατέρα τῆς ἐλευθερίας ἐνόμιζεν ὁ δῆμος, οὐκ ἠξίωσε μόνος ἄρχειν, ἀλλὰ καὶ πρῶτον αὐτῷ συνάρχοντα προσείλετο καὶ δεύτερον· οὗτοσὶ δ', ἔφασαν, εἰς αὑτὸν ἅπαντα συνενεγκάμενος, οὐκ ἔστι τῆς Βρούτου κληρονόμος ὑπατείας μηδὲν αὐτῷ προσηκούσης, ἀλλὰ τῆς Ταρκυνίου ταραννί-

δος· καίτοι τί δεῖ λόγῳ μὲν Βροῦτον ἐγκωμιάζειν, ἔργῳ δὲ μιμεῖσθαι Ταρκύνιον, ὑπὸ ῥάβδοις ὁμοῦ πάσαις καὶ πελέκεσι κατιόντα μόνον, ἐξ οἰκίας τοσαύτης τὸ μέγεθος, ὅσην οὐ καθεῖλε τὴν τοῦ βασιλέως; Καὶ γὰρ ὄντως Οὐαλέριος ᾤκει τραγικώτερον, ἐπὶ τὴν καλουμένην Οὐελίαν, οἰκίαν ἐπικρεμαμένην τῇ ἀγορᾷ, καὶ καθορῶσαν ἐξ ὕψους ἅπαντα, δυσπρόσοδον δὲ πελάσαι καὶ χαλεπὴν ἔξωθεν, ὥσε καταβαίνοντος αὐτοῦ τὸ σχῆμα μετέωρον εἶναι, καὶ βασιλικὸν τῆς πομπῆς τὸν ὄγκον. Ὅσον οὖν ἐν ἀρχῇ καὶ πράγμασι μεγάλοις ἀγαθὸν ἦν ἔχειν ὦτα παῤῥησίαν ἀντὶ κολακείας προσιέμενα καὶ λόγους ἀληθεῖς, ἔδειξεν. Ἀκούσας γὰρ, ὅτι τοῖς πολλοῖς ἁμαρτάνειν ἐδόκει, τῶν φίλων διεξιόντων, οὐκ ἐφιλονείκησεν, οὐδ' ἠγανάκτησεν, ἀλλὰ ταχὺ πολλοὺς συναγαγὼν τεχνίτας ἔτι νυκτὸς οὔσης, κατέβαλε τὴν οἰκίαν καὶ κατέσκαψεν εἰς ἔδαφος πᾶσαν· ὥσε μεθ' ἡμέραν τοὺς Ῥωμαίους ὁρῶντας καὶ συνιεμένους, τοῦ μὲν ἀνδρὸς ἀγαπᾷν καὶ θαυμάζειν τὴν μεγαλοφροσύνην, ἄχθεσθαι δὲ τῆς οἰκίας, καὶ ποθεῖν τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, ὥσπερ ἀνθρώπου, διὰ φθόνον οὐ δικαίως καταλελυμένης, τοῦ δὲ ἄρχοντος, ὥσπερ ἀνεσίου, παρ' ἑτέροις οἰκοῦντος. Ἐδέχοντο γὰρ οἱ φίλοι τὸν Οὐαλέριον, ἄχρις οὗ τόπον ἔδωκεν ὁ δῆμος αὐτῷ, καὶ κατεσκεύασεν οἰκίαν ἐκείνης μετριωτέραν, ὅπου νῦν ἱερόν ἐστιν Οὐΐκας πότας ὀνομαζόμενον. Βουλόμενος δὲ μὴ μόνον ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀντὶ φοβερᾶς χειροήθη καὶ προσφιλῆ ποιεῖν τοῖς πολλοῖς, τούς τε πελέκεις ἀπέλυσε τῶν ῥάβδων, αὐτάς τε τὰς ῥάβδους εἰς ἐκκλησίαν παριὼν, ὑφῆκε τῷ δήμῳ καὶ κατέκλινε, μέγα ποιῶν τὸ πρόσχημα τῆς δημοκρατίας. Καὶ τοῦτο μέχρι νῦν διαφυλάττουσιν οἱ ἄρχοντες. Ἐλάνθανε δὲ τοὺς πολλοὺς οὐχ ἑαυτὸν, ὡς ᾤοντο, ποιῶν ταπεινόν· ἀλλὰ τὸν φθόνον τῇ μετριότητι ταύτῃ καθαιρῶν καὶ κολούων, αὐτῷ δὲ προστιθεὶς τοσοῦτον μέγεθος δυνάμεως, ὅσον ἀφαιρεῖν ἐδόκει τῆς ἐξουσίας, ὑποδυομένου μεθ' ἡδονῆς

αὐτῷ τοῦ δήμου, καὶ φέροντος ἑκουσίως. Ὥσε καὶ Ποπλικόλαν ἀνηγόρευσεν αὐτόν· σημαίνει δὲ τοὔνομα Δημοκηδῆ· καὶ τοῦτο μᾶλλον ἴσχυσε τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων, ᾧ καὶ ἡμεῖς χρησόμεθα τὸν λοιπὸν βίον τοῦ ἀνδρὸς ἱστοροῦντες.

ΙΑ. Ὑπατείαν μὲν γὰρ ἔδωκε μετιέναι καὶ παραγγέλειν τοῖς βουλομένοις· πρὸ δὲ τῆς καταςάσεως τοῦ συνάρχοντος, οὐκ εἰδὼς τὸ γενησόμενον, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς ἀντίπραξιν ὑπὸ φθόνου τινὸς, ἢ ἀγνοίας, ἐχρήσατο τῇ μοναρχίᾳ πρὸς τὰ κάλλιςα καὶ μέγιςα τῶν πολιτευμάτων. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀνεπλήρωσε τὴν βουλὴν ὀλιγανδροῦσαν· ἐτεθνήκεσαν γὰρ οἱ μὲν ὑπὸ Ταρκυνίου πρότερον, οἱ δ' ἔναγχος ἐν τῇ μάχῃ. Τοὺς δ' ἐγγραφέντας ὑπ' αὐτοῦ λέγουσιν ἑκατὸν ἑξήκοντα καὶ τέσσαρας γεγενῆσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα νόμους ἔγραψεν, ὧν μάλιςα μὲν ἰσχυροὺς ἐποίησε τοὺς πολλοὺς ὁ τὸν δῆμον ἀπὸ τῶν ὑπάτων τῷ φεύγοντι δίκην ἐπικαλεῖσθαι διδούς· δεύτερος, ὁ τοὺς ἀρχὴν λαβόντας, ἣν ὁ δῆμος οὐκ ἔδωκεν, ἀποθνήσκειν κελεύων· τρίτος δὲ μετὰ τούτους, ὃς ἐβοήθησε τοῖς πένησιν, ᾧ τὰ τέλη τῶν πολιτῶν ἀφεῖλε, καὶ προθυμότερον ἅπτεσθαι τῶν ἐργασιῶν ἐποίησεν ἅπαντας. Ὁ δὲ γραφεὶς κατὰ τῶν ἀπειθούντων τοῖς ὑπάτοις, οὐχ ἧττον ἔδοξε δημοτικὸς εἶναι, καὶ πρὸς τῶν πολλῶν μᾶλλον, ἢ δυνατῶν, γεγράφθαι. Ζημίαν γὰρ ἀπειθίας ἔταξε βοῶν πέντε, καὶ δυοῖν προβάτων, ἀξίαν. Ἦν δὲ τιμὴ μὲν προβατίου ὀβολοὶ δέκα, βοὸς δὲ ἑκατὸν, οὔπω νομίσματι χρωμένων πολλῷ τότε Ῥωμαίων, ἀλλὰ προβατείαις καὶ κτηνοτροφίαις εὐθυνούντων. Διὸ καὶ τὰς οὐσίας ἄχρι νῦν ἀπὸ τῶν προβάτων Πεκούλια καλοῦσι, καὶ τῶν νομισμάτων τοῖς παλαιοτάτοις βοῦν ἐπεχάραττον, ἢ πρόβατον, ἢ σῦν. Ἐτίθεντο δὲ καὶ παισὶν αὐτῶν, Συΐλλους, καὶ Βουβούλκους, καὶ Καπραρίους, ὀνόματα, καὶ Πορκίους· Κάπρας μὲν, τὰς αἶγας, Πόρκους δὲ, τοὺς χοίρους ὀνομάζοντες.

ΙΒ. Οὕτω δὲ περὶ ταῦτα δημοτικὸς γενόμενος νομοθέτης καὶ μέ-

τριος, ἐν τῷ [μὴ] μετρίῳ τὴν τιμωρίαν ὑπερέτεινεν. Ἔγραψε γὰρ νόμον, ἄνευ κρίσεως κτεῖναι διδόντα τὸν βουλόμενον τυραννεῖν· κτείναντα δὲ, φόνου καθαρὸν ἐποίησεν, εἰ παράσχοιτο τοῦ ἀδικήματος τοὺς ἐλέγχους. Ἐπεὶ γὰρ οὐ δυνατὸν ἐπιχειροῦντα τηλικούτοις λαθεῖν ἅπαντας, οὐκ ἀδύνατον δὲ τὸ μὴ λαθόντα τοῦ κριθῆναι φθάσαι κρείττονα γενόμενον, ἣν ἀναιρεῖ τὸ ἀδίκημα κρίσιν, προλαβεῖν ἔδωκε τῷ δυναμένῳ κατὰ τοῦ ἀδικοῦντος. Ἐπηνέθη δὲ καὶ διὰ τὸν ταμιευτικὸν νόμον. Ἐπεὶ γὰρ ἔδει χρήματα εἰς τὸν πόλεμον εἰσενεγκεῖν ἀπὸ τῶν οὐσιῶν τοὺς πολίτας, οὔτ' αὐτὸς ἅψασθαι τῆς οἰκονομίας, οὔτε φίλους ἐᾶσαι βουλόμενος, οὔθ' ὅλως εἰς οἶκον ἰδιώτου παρελθεῖν δημόσια χρήματα, ταμεῖον μὲν ἀπέδειξε τὸν τοῦ Κρόνου ναὸν, ᾧ μέχρι νῦν χρώμενοι διατελοῦσι· ταμίας δὲ τῷ δήμῳ δύο τῶν νέων ἔδωκεν ἀποδεῖξαι, καὶ ἀπεδείχθησαν οἱ πρῶτοι, Πούπλιος Οὐετούριος, καὶ Μινούκιος Μάρκος, καὶ χρήματα συνήχθη πολλά. Τρισκαίδεκα γὰρ ἀπεγράψαντο μυριάδας, ὀρφανοῖς παισὶ καὶ χήραις γυναιξὶν ἀνεθείσης τῆς εἰσφορᾶς. Ταῦτα δὲ διοικήσας, ἀπέδειξεν ἑαυτῷ συνάρχοντα τὸν Λουκρητίας πατέρα, Λουκρήτιον, ᾧ τῆς ἡγεμονικωτέρας ἐξισάμενος ὄντι πρεσβυτέρῳ τάξεως, παρέδωκε τοὺς καλουμένους Φάσκης· καὶ τοῦτο διέμεινεν εἰς ἡμᾶς τὸ πρεσβεῖον ἀπ' ἐκείνου τοῖς γεραιτέροις φυλαττόμενον. Ἐπεὶ δ' ὀλίγαις ἡμέραις ὕστερον ἐτελεύτησεν ὁ Λουκρήτιος, πάλιν ἀρχαιρεσιῶν γενομένων, ᾑρέθη Μάρκος Ὡράτιος, καὶ συνῆρχε τῷ Ποπλικόλᾳ τὸν ὑπολειπόμενον χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ.

ΙΓ. Ταρκυνίου δὲ Ῥωμαίοις δεύτερον πόλεμον ἐν Τυρρηνίᾳ κινοῦντος, μέγα σημεῖον λέγεται γενέσθαι· βασιλεύων γὰρ ἔτι, καὶ τὸν νεὼν τοῦ Καπιτωλίου Διὸς ἔχων ὁ Ταρκύνιος ὅσον οὔπω συντετελεσμένον, εἴτε μαντείας γενομένης, εἴτ' αὐτῷ δόξαν ἄλλως, ἅρμα κατὰ κορυφὴν ἐπισῆσαι κεραμεοῦν ἐξέδωκε Τυρρηνοῖς τισιν ἐξ Οὐηΐων δημιουργοῖς, εἶτ' ὀλίγον ὕστερον ἐξέπεσε

τῆς ἀρχῆς. Τῶν δὲ Τυρρηνῶν διαπεπλασμένον τὸ τέθριππον ἐμβαλόντων εἰς κάμινον, οὐκ ἔπαθεν, ἃ προσῆκε πάσχειν πηλὸν ἐν πυρὶ, πυκνοῦσθαι καὶ συνιζάνειν, ἐκτηκομένης τῆς ὑγρότητος· ἀλλ' ἐξέση καὶ ᾠδησε, καὶ μέγεθος ἔσχεν ἅμα ῥώμῃ καὶ σκληρότητι τοσοῦτον, ὥσε μόλις ἐξαιρεθῆναι, τὴν ὀροφὴν ἀποσκευασαμένων τῆς καμίνου, καὶ τῶν τοίχων περιαιρεθέντων. Ὡς οὖν ἐδόκει τοῖς μάντεσι θεῖον εἶναι σημεῖον εὐτυχίας καὶ δυνάμεως, παρ' οἷς ἔσοιτο τὸ τέθριππον, ἔγνωσαν οἱ Οὐήϊοι μὴ προέσθαι τοῖς Ῥωμαίοις ἀπαιτοῦσι, καὶ ἀπεκρίναντο τοσοῦτον· Ταρκυνίῳ, οὐ τοῖς Ταρκύνιον ἐκβαλοῦσι προσήκειν. Ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἦσαν ἵππων ἀγῶνες αὐτοῖς. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα θέαν καὶ σπουδὴν [τὴν] εἰωθυῖαν παρεῖχε· τὸ δὲ νικῆσαν τέθριππον ὁ μὲν ἡνίοχος ἐξήλαυνε τοῦ ἱπποδρόμου σχέδην ἐσεφανωμένος, οἱ δὲ ἵπποι πτοηθέντες ἀπ' οὐδεμιᾶς ἐμφανοῦς προφάσεως, ἀλλὰ κατά τι δαιμόνιον, ἢ τύχην, ἔξεντο παντὶ τάχει πρὸς τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἔχοντες τὸν ἡνίοχον. Ὡς δ' οὐδὲν ἦν ἔργον αὐτοῦ κατατείνοντος, οὐδὲ παρηγοροῦντος, ἀλλ' ἥρπασε, δόντα τῇ ῥύμῃ, καὶ φερόμενον, ἄχρις οὗ τῷ Καπιτωλίῳ προσμίξαντες, ἐξέβαλον αὐτὸν ἐνταῦθα περὶ τὴν πύλην, ἣν νῦν Ῥατουμέναν καλοῦσι. Γενομένου δὲ τούτου, θαυμάσαντες οἱ Οὐήϊοι καὶ φοβηθέντες, ἐπέτρεψαν τὸ ἅρμα ἀποδοῦναι τοῖς τεχνίταις.

ΙΔ. Τὸν δὲ νεὼν τοῦ Καπιτωλίου Διὸς εὔξατο μὲν ἀναθήσειν Ταρκύνιος ὁ Δημαράτου πολεμῶν Σαβίνοις, ᾠκοδόμησε δὲ Ταρκύνιος ὁ Σούπερβος, υἱὸς ὢν ἢ υἱωνὸς τοῦ εὐξαμένου. Καθιερῶσαι δὲ οὐκ ἔφθασεν, ἀλλὰ μικρὸν ἀπελείπετο τοῦ τέλος ἔχειν, ὅτε Ταρκύνιος ἐξέπιπτεν. Ὡς οὖν ἀπείργασο τελέως, καὶ τὸν προσήκοντα κόσμον ἀπεῖχεν, ἦν τῷ Ποπλικόλᾳ φιλοτιμία πρὸς τὴν καθιέρωσιν. Ἐφθόνουν δὲ πολλοὶ τῶν δυνατῶν, καὶ ἤχθοντο ταῖς μὲν ἄλλαις τιμαῖς ἧττον, ἃς νομοθετῶν καὶ στρατηγῶν ἐκ προσηκόντων ἔσχε. ταύτην δ' οὖσαν ἀλλοτρίαν οὐκ ᾤοντο

θεῖν αὐτῷ προσγενέσθαι, καὶ τὸν Ὡράτιον προετρέποντο καὶ παρώξυνον ἀντιποιεῖσθαι τῆς καθιερώσεως. Γενομένης οὖν τῷ Ποπλικόλᾳ στρατείας ἀναγκαίας, ψηφισάμενοι τὸν Ὡράτιον καθιεροῦν, ἀνῆγον εἰς τὸ Καπετώλιον, ὡς οὐκ ἂν ἐκείνου περιγενόμενοι παρόντος. Ἔνιοι δέ φασι, κληρουμένων τῶν ὑπάτων λαχεῖν ἐκεῖνον ἐπὶ τὴν στρατείαν ἄκοντα, τοῦτον δὲ ἐπὶ τὴν καθιέρωσιν. Ἔξεσι δὲ περὶ τούτων ὡς ἔσχεν εἰκάζειν τοῖς πραχθεῖσι περὶ τὴν καθιέρωσιν. Εἰδοῖς οὖν Σεπτεμβρίαις, ὅ συντυγχάνει περὶ τὴν πανσέληνον μάλιστα τοῦ Μεταγειτνιῶνος, ἠθροισμένων ἁπάντων εἰς τὸ Καπιτώλιον, ὁ μὲν Ὡράτιος, σιωπῆς γενομένης, τά τ' ἄλλα δράσας, καὶ τῶν θυρῶν ἁψάμενος, ὥσπερ ἔθος ἐστὶν, ἐπεφθέγγετο τὰς νενομισμένας ἐπὶ τῇ καθιερώσει φωνάς. Ὁ δ' ἀδελφὸς τοῦ Ποπλικόλα Μάρκος, ἐκ πολλοῦ παρὰ τὰς θύρας ὑφεσὼς, καὶ παραφυλάττων τὸν καιρόν· Ὦ ὕπατε, εἶπεν, ὁ υἱός σου τέθνηκεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ νοσήσας. Τοῦτο πάντας ἠνίασε τοὺς ἀκούσαντας. ὁ δὲ Ὡράτιος οὐδὲν διαταραχθεὶς, ἀλλ' ἢ τοσοῦτον μόνον εἰπὼν, Ῥίψατε τοίνυν τὸν νεκρὸν, ὅποι βούλεσθε, ἐγὼ γάρ οὐ προσίεμαι τὸ πένθος, ἐπέρανε τὴν λοιπὴν καθιέρωσιν· ἦν δὲ τὸ προσηγγελμένον οὐκ ἀληθὲς, ἀλλ' ὁ Μάρκος, ὡς ἀποστήσων τὸν Ὡράτιον, ἐψεύσατο. Θαυμαστὸς οὖν ὁ ἀνὴρ τῆς εὐσαθείας, εἴτε τὴν ἀπάτην ἐν καιρῷ βραχεῖ συνεῖδεν, εἴτε πιστευθεὶς ὁ λόγος οὐκ ἐκίνησεν αὐτόν.

ΙΕ Ἔοικε δὲ καὶ περὶ τὸν δεύτερον ναὸν ὁμοία τύχη γενέσθαι τῆς καθιερώσεως. Τὸν μὲν γὰρ πρῶτον, ὡς εἴρηται, Ταρκυνίου κατασκευάσαντος, Ὡρατίου δὲ καθιερώσαντος, ἐν τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις πῦρ ἀπώλεσε· τὸν δὲ δεύτερον ἀνέστησε μὲν Σύλλας, ἐπεγράφη δὲ τῇ καθιερώσει Κάτουλος, Σύλλα προαποθανόντος. Τούτου δὲ πάλιν ἐν ταῖς κατὰ Οὐϊτέλλιον στάσεσι διαφθαρέντος, τὸν τρίτον, τῇ πρὸς τἄλλα κἀν τούτῳ χρησάμενος εὐποτμίᾳ, Οὐεσπεσιανὸς, ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἀναγαγὼν ἐπεῖδε γενόμενον,

καὶ φθειρόμενον μετ' ὀλίγον οὐκ ἐπεῖδεν, ἀλλὰ τοσοῦτον εὐτυχίᾳ Σύλλαν παρῆλθεν, ὅσον ἐκεῖνον μὲν τῆς ἀφιερώσεως τοῦ ἔργου, τοῦτον δὲ τῆς ἀναιρέσεως προαποθανεῖν. Ἅμα γὰρ τῷ τελευτῆσαι Οὐεσπεσιανὸν, ἐνεπρήσθη τὸ Καπιτώλιον. Ὁ δὲ τέταρτος οὗτος ὑπὸ Δομετιανοῦ καὶ συνετελέσθη καὶ καθιερώθη. Λέγεται δὲ Ταρκύνιον εἰς τοὺς θεμελίους ἀναλῶσαι λίτρας ἀργυρίου τετρακισμυρίας· τούτου δὲ τοῦ καθ' ἡμᾶς, τὸν μέγιστον [ἂν] ἐν Ῥώμῃ τῶν ἰδιωτικῶν πλοῦτον ἐκλογισθέντα τὸ τῆς χρυσώσεως μὴ τελέσαι ἀνάλωμα, πλέον ἢ δισχιλίων καὶ μυρίων ταλάντων γενόμενον. Οἱ δὲ κίονες ἐκ τοῦ Πεντέλησιν ἐτμήθησαν λίθου, κάλλισα τῷ πάχει πρὸς τὸ μῆκος ἔχοντες· εἴδομεν γὰρ αὐτοὺς Ἀθήνῃσιν. Ἐν δὲ Ῥώμῃ πληγέντες αὖθις καὶ ἀναξυσθέντες, οὐ τοσοῦτον ἔσχον γλαφυρίας, ὅσον ἀπώλεσαν συμμετρίας, [πέρα] τοῦ καλοῦ διάκενοι καὶ λαγαροὶ φανέντες. Ὁ μέντοι θαυμάσας τοῦ Καπιτωλίου τὴν πολυτέλειαν, εἰ μίαν εἶδεν ἐν οἰκίᾳ Δομετιανοῦ σοὰν, ἢ βασιλικὴν, ἢ βαλανεῖον, ἢ παλλακίδων δίαιταν, οἷόν ἐσι τὸ λεγόμενον Ἐπιχάρμου πρὸς τὸν ἄσωτον,

Οὐ φιλάνθρωπος τύ γ' ἐσσ'· ἔχεις νόσον.
Χαίρεις διδοὺς,

τοιοῦτον ἄν τι πρὸς Δομετιανὸν εἰπεῖν προήχθη· Οὐκ εὐσεβὴς, οὐδὲ φιλότιμος τύ γ' ἐσσί· ἔχεις νόσον· χαίροις κατοικοδομῶν, ὥσπερ ὁ Μίδας ἐκεῖνος, ἅπαντά σοι χρυσᾶ καὶ λίθινα βουλόμενος γίνεσθαι. Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων.

ΙϚ. Ὁ δὲ Ταρκύνιος μετὰ τὴν μεγάλην μάχην, ἐν ᾗ καὶ τὸν υἱὸν ἀπώλεσε μονομαχήσαντα Βρούτῳ, καταφυγὼν εἰς τὸ Κλούσιον, ἱκέτευσε Κλάραν Πορσήναν, ἄνδρα καὶ δύναμιν μεγίστην ἔχοντα τῶν Ἰταλικῶν βασιλέων, καὶ δοκοῦντα χρηστὸν εἶναι καὶ φιλότιμον· ὁ δ' ὑπέσχετο βοηθήσειν. Καὶ πρῶτον μὲν ἔπεμψεν εἰς Ῥώμην, κελεύων δέχεσθαι τὸν Ταρκύνιον· ὡς δ' οὐχ ὑπήκουσαν οἱ Ῥωμαῖοι, καταγγείλας αὐτοῖς πόλεμον, καὶ χρόνον,

ἐν ᾧ, καὶ τόπον, εἰς ὃν ἔμελλεν ἐμβαλεῖν, ἀφίκετο μετὰ πολλῆς δυνάμεως. Ποπλικόλας δ' ἠρέθη μὲν ἀπὼν ὕπατος τὸ δεύτερον, καὶ σὺν αὐτῷ Τῖτος Λουκρήτιος· ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ῥώμην, καὶ βουλόμενος τῷ φρονήματι πρῶτον ὑπερβαλέσθαι τὸν Πορσήναν, ἔκτιζε πόλιν Σιγλιουρίαν, ἤδη πλησίον αὐτοῦ ὄντος. Καὶ τειχίσας μεγάλοις ἀναλώμασιν ἑπτακοσίους ἀποίκους ἀπέστειλεν, ὡς ῥᾳδίως φέρων καὶ ἀδεῶς τὸν πόλεμον. Οὐ μὴν ἀλλὰ, προσβολῆς ὀξείας τῷ τείχει γενομένης, ἐξεώσθησαν οἱ φύλακες ὑπὸ τοῦ Πορσήνα, καὶ φεύγοντες, ὀλίγου συνεσπάσαντο τοὺς πολεμίους εἰς τὴν πόλιν. Ἔφθη δὲ πρὸ τῶν πυλῶν ἐκβοηθήσας ὁ Ποπλικόλας καὶ μάχην συνάψας παρὰ τὸν ποταμὸν, ἀντεῖχε πλήθει βιαζομένοις τοῖς πολεμίοις· ἄχρις οὗ τραύμασι νεανικῆς περιπεσὼν, ἀπεκομίσθη φοράδην ἐκ τῆς μάχης. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ Λουκρητίου, τοῦ συνάρχοντος αὐτῷ, παθόντος, ἀθυμία τοῖς Ῥωμαίοις ἐνέπεσε, καὶ φυγῇ πρὸς τὴν πόλιν ἔσωζον ἑαυτούς. Ὠθουμένων δὲ τῶν πολεμίων διὰ τῆς ξυλίνης γεφύρας, ἐκινδύνευσεν ἡ Ῥώμη κατὰ κράτος ἁλῶναι. Πρῶτος δὲ Κόκλιος Ὡράτιος, καὶ σὺν αὐτῷ δύο τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν, Ἑρμήνιος καὶ Λουκρήτιος, ἀντέστησαν περὶ τὴν ξυλίνην γέφυραν. Ὁ δὲ Ὡράτιος τὸ Κόκλιος ἐπωνυμίαν ἔσχεν, ἐν πολέμῳ τῶν ὀμμάτων θάτερον ἐκκοπείς· ὡς δ' ἔνιοι λέγουσι, διὰ σιμότητα τῆς ῥινὸς ἐνδεδυκυίας, ὥστε μὴ εἶναι τὸ διορίζον τὰ ὄμματα, καὶ τὰς ὀφρῦς συγκεχύσθαι, Κύκλωπα βουλόμενοι καλεῖν αὐτὸν οἱ πολλοὶ, τῆς γλώττης ὀλισθαινούσης, ἐκράτησαν ὑπὸ πλήθους Κόκλιον καλεῖσθαι. Οὗτος ἑσὼς πρὸ τῆς γεφύρας, ἠμύνετο τοὺς πολεμίους, ἄχρις οὗ διέκοψαν οἱ σὺν αὐτῷ κατόπιν τὴν γέφυραν. Οὕτω δὲ μετὰ τῶν ὅπλων ἀφεὶς ἑαυτὸν εἰς τὸν ποταμὸν ἀπενήξατο, καὶ προσέμιξε τῇ πέραν ὄχθῃ, δόρατι Τυρρηνικῷ βεβλημένος τὸν γλουτόν. Ὁ δὲ Ποπλικόλας, τὴν ἀρετὴν θαυμάσας, αὐτίκα μὲν εἰσηγήσατο, Ῥωμαίους ἅπαντας, ὅσην

ἕκαστος ἐν ἡμέρᾳ τροφὴν ἀνήλισκε, δοῦναι συνεισενεγκόντας, ἔπειτα τῆς χώρας, ἣν αὐτὸς περιαρόσειεν ἐν ἡμέρᾳ. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰκόνα χαλκὴν ἔστησαν αὐτῷ ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τὴν γενομένην ἐκ τοῦ τραύματος τῷ ἀνδρὶ χωλότητα μετὰ τιμῆς παρηγοροῦντες.

ΙΖ. Ἐπικειμένου δὲ τοῦ Πορσήνα τῇ πόλει, καὶ λιμὸς ἥπτετο τῶν Ῥωμαίων, καὶ Τυρρηνῶν ἕτερος στρατὸς αὐτὸς καθ' αὑτὸν εἰς τὴν χώραν ἐνέβαλε. Ποπλικόλας δὲ τὸ τρίτον ὑπατεύων, Πορσήνᾳ μὲν, ἀτρεμῶν καὶ φυλάττων τὴν πόλιν, ᾤετο δεῖν ἀνπέχειν· τοῖς δὲ Τυρρηνοῖς ἐπεξῆλθε, καὶ συμβαλὼν ἐτρέψατο, καὶ πεντακισχιλίους αὐτῶν ἀνεῖλε. Τὸ δὲ περὶ Μούκιον εἴρηται μὲν ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρως· λεκτέον δὲ, ἃ μάλιστα πιστεύεται, καὶ ἡμῖν. Ἦν ἀνὴρ εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀγαθὸς, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς ἄριστος· ἐπιβουλεύων δὲ τὸν Πορσήναν ἀνελεῖν, παρεισῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον Τυρρηνίδα φορῶν ἐσθῆτα, καὶ φωνῇ χρώμενος ὁμοίᾳ. Περιελθὼν δὲ τὸ βῆμα τοῦ βασιλέως καθεζομένου, καὶ σαφῶς μὲν αὐτὸν οὐκ εἰδὼς, ἐρέσθαι δὲ περὶ αὐτοῦ δεδιὼς, ὃν ᾠήθη μάλιστα τῶν συγκαθεζομένων ἐκεῖνον εἶναι, σπασάμενος τὸ ξίφος ἀπέκτεινεν. Ἐπὶ τούτῳ δὲ συλληφθεὶς ἀνεκρίνετο· καί τινος ἐσχαρίδος πῦρ ἐχούσης, μέλλοντι τῷ Πορσήνᾳ θύειν κεκομισμένης, ὑπερσχὼν τὴν δεξιὰν χεῖρα, καιομένης τῆς σαρκὸς εἰσήκει πρὸς τὸν Πορσήναν ἀποβλέπων ἰταμῷ καὶ ἀτρέπτῳ τῷ προσώπῳ, μέχρις οὗ θαυμάσας ἀφῆκεν αὐτὸν, καὶ τὸ ξίφος ἀποδιδοὺς, ὥρεξεν ἀπὸ τοῦ βήματος· ὁ δὲ τὴν εὐώνυμον προτείνας ἐδέξατο. Καὶ διὰ τοῦτο φασὶν αὐτῷ γενέσθαι τὸ Σκαιόλαν ἐπίκλησιν, ὅπερ ἐστὶ Λαιόν. Ἔφη δὲ, τὸν φόβον τοῦ Πορσήνα νενικηκὼς, ἡττᾶσθαι τῆς ἀρετῆς, καὶ χάριτι μηνύειν, ἃ πρὸς ἀνάγκην οὐκ ἂν ἐξηγόρευσε. Τριακόσιοι γὰρ Ῥωμαίων, ἔφη, τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἔχοντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ σου πλανῶνται καιρὸν ἐπιτηροῦντες· ἐγὼ δὲ κλήρῳ λαχὼν καὶ προεπιχει-

ρήσας, οὐκ ἄχθομαι τῇ τύχῃ διαμαρτὼν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, καὶ φίλου μᾶλλον, ἢ πολεμίου Ῥωμαίοις εἶναι πρέποντος. Ταῦθ' ὁ Πορσήνας ἀκούσας ἐπίστευσε, καὶ πρὸς τὰς διαλύσεις ἥδιον ἔσχεν, οὐ τοσοῦτό, μοι δοκεῖ, φόβῳ τῶν τριακοσίων, ὅσον ἀγασθεὶς καὶ θαυμάσας τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν Ῥωμαίων. Τοῦτον τὸν ἄνδρα Μούκιον ὁμοῦ τι πάντων καὶ Σκαιόλαν καλούντων, Ἀθηνόδωρος ὁ Σάνδωνος ἐν τῷ πρὸς Ὀκταουΐαν τὴν Καίσαρος ἀδελφὴν, καὶ Ὀψίγονον ὠνομάσθαι φησίν.

ΙΗ. Ὁ μέντοι Ποπλικόλας αὐτὸς, οὐχ οὕτω πολέμιον ὄντα τὸν Πορσήναν βαρὺν ἡγούμενος, ὡς ἄξιον πολλοῦ τῇ πόλει φίλον γενέσθαι καὶ σύμμαχον, οὐκ ἔφευγεν ἐπ' αὐτοῦ δίκῃ κριθῆναι πρὸς Ταρκύνιον, ἀλλ' ἐθάρρει καὶ προὐκαλεῖτο πολλάκις ὡς ἐξελέγξων κάκιστον ἀνδρῶν, καὶ δικαίως ἀφαιρεθέντα τὴν ἀρχήν. Ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Ταρκυνίου τραχύτερον, οὐδένα ποιεῖσθαι δικαστὴν, ἥκιστα δὲ Πορσήναν, εἰ σύμμαχος ὢν μεταβάλλεται, δυσχεράνας καὶ καταγνοὺς ὁ Πορσήνας, ἅμα δὲ τοῦ παιδὸς Ἄροντος δεομένου καὶ σπουδάζοντος ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων, κατελύσατο τὸν πόλεμον, ἐξισαμένοις ἧς ἀπετέμοντο τῆς Τυρρηνίδος χώρας, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀποπέμπουσι, κομιζομένοις δὲ τοὺς αὐτομόλους. Ἐπὶ τούτοις ὁμήρους ἔδωκαν ἐξ εὐπατριδῶν περιπορφύρους δέκα, καὶ παρθένους τοσαύτας, ὧν ἦν καὶ ἡ Ποπλικόλα θυγάτηρ Οὐαλερία.

ΙΘ. Πραττομένων δὲ τούτων, τοῦ τε Πορσήνα πᾶσαν ἤδη τὴν πολεμικὴν ἀνεικότος παρασκευὴν διὰ πίστιν, αἱ παρθένοι τῶν Ῥωμαίων κατῆλθον ἐπὶ λουτρὸν, ἔνθα δὴ μηνοειδής τις ὄχθη περιβάλλουσα τὸν ποταμὸν, ἡσυχίαν μάλιστα καὶ γαλήνην τοῦ κύματος παρεῖχεν. Ὡς δ' οὔτε τινὰ φυλακὴν ἑώρων, οὔτε παριόντας ἄλλως, ἢ διαπλέοντας, ὁρμὴν ἔσχον ἀπονήξασθαι πρὸς ῥεῦμα πολὺ καὶ δίνας βαθείας. Ἔνιοι δέ φασιν, αὐτῶν μίαν, ὄνομα Κλοιλίαν, ἵππῳ διεξελάσαι τὸν πόρον, ἐγκελευσαμένην

ταῖς ἄλλαις νεούσαις καὶ παραθαῤῥύνουσαν. Ἐπεὶ δὲ σωθε πρὸς τὸν Ποπλικόλαν ἦκον, οὐκ ἐθαύμασεν, οὐδ' ἠγάπησεν, ἀλλ' ἠνιάθη, ὅτι Παρσήνα κακίων ἐν πίσει φανεῖται, καὶ τὸ τόλμημα τῶν παρθένων αἰτίαν ἕξει κακούργημα Ῥωμαίων γεγονέναι. Διὸ συλλαβὼν αὐτὰς, πάλιν ἀπέστειλε πρὸς τὸν Πορσήναν. Ταῦτα δ' οἱ περὶ τὸν Ταρκύνιον προαισθόμενοι, καὶ καθίσαντες ἐνέδραν τοῖς ἄγουσι τὰς παῖδας, ἐν τῷ περᾶν ἐπέθεντο πλείονες ὄντες. Ἐκείνων δὲ ὅμως ἀμυνομένων, ἡ Ποπλικόλα θυγάτηρ Οὐαλερία διὰ μέσων ὁρμήσασα τῶν μαχομένων ἔφευγε, καὶ τρεῖς τινες οἰκέται συνδιεκπεσόντες ἔσωζον αὐτήν. Τῶν δ' ἄλλων οὐκ ἀκινδύνως ἀναμεμιγμένων τοῖς μαχομένοις, αἰσθόμενος Ἄρων ὁ Πορσήνα υἱὸς ὀξέως προσεβοήθησε, καὶ φυγῆς γενομένης τῶν πολεμίων, περιεποίησε τοὺς Ῥωμαίους. Ὡς δὲ τὰς παρθένους κομισθείσας ὁ Πορσήνας εἶδε, τὴν καταρξαμένην τῆς πράξεως, καὶ παρακελευσαμένην ταῖς ἄλλαις ἐζήτει. Ἀκούσας δὲ τὸ ὄνομα τῆς Κλοιλίας προσέβλεψεν αὐτὴν ἴλεῳ καὶ φαιδρῷ τῷ προσώπῳ, καὶ κελεύσας ἵππον ἀχθῆναι τῶν βασιλικῶν κεκοσμημένον εὐπρεπῶς, ἐδωρήσατο. Τοῦτο ποιοῦνται μαρτύριον οἱ μόνην τὴν Κλοιλίαν λέγοντες ἵππῳ διεξελάσαι τὸν ποταμόν. Οἱ δ' οὔ φασιν, ἀλλὰ τιμῆσαι τὸ ἀνδρῶδες αὐτῆς τὸν Τυῤῥηνόν. Ἀνάκειται δὲ τὴν ἱερὰν ὁδὸν πορευομένοις εἰς Παλάτιον ἀνδριὰς αὐτῆς ἔφιππος, ὅν τινες οὐ τῆς Κλοιλίας, ἀλλὰ τῆς Οὐαλερίας εἶναι λέγουσιν. Ὁ δὲ Πορσήνας διαλλαγεὶς τοῖς Ῥωμαίοις, ἄλλην τε ἑαυτοῦ πολλὴν μεγαλοφροσύνην ἐπεδείξατο τῇ πόλει, καὶ τὰ ὅπλα τοὺς Τυῤῥηνοὺς ἀναλαβεῖν κελεύσας, ἄλλο δ' οὐδὲν, ἀλλ' ἐκλιπεῖν τὸν χάρακα σίτου τε πολλοῦ καὶ χρημάτων γέμοντα παντοδαπῶν, παρέδωκε τοῖς Ῥωμαίοις. Διὸ καὶ καθ' ἡμᾶς ἔτι, πωλοῦντες τὰ δημόσια, πρῶτα κηρύττουσι τὰ Πορσήνα χρήματα, τιμὴν τῷ ἀνδρὶ τῆς χάριτος ἄδιον ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάττοντες. Εἰστήκει δὲ χαλκοῦς ἀνδριὰς αὐτοῦ παρὰ τὸ βουλευτήριον, ἁπλοῦς καὶ ἀρχαϊκὸς τῇ ἐργασίᾳ.

Κ. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σαβίνων ἐμβαλόντων εἰς τὴν χώραν, ὕπατος μὲν ἀπεδείχθη Μάρκος Οὐαλέριος, ἀδελφὸς Ποπλικόλα, καὶ Ποσούμιος Τούβερτος. Πραττομένων δὲ τῶν μεγίστων γνώμῃ καὶ παρουσίᾳ Ποπλικόλα, δυσὶ μάχαις μεγάλαις ὁ Μάρκος ἐνίκησεν· ὧν ἐν τῇ δευτέρᾳ μηδένα Ῥωμαίων ἀποβαλὼν, τρισχιλίους ἐπὶ μυρίοις τῶν πολεμίων ἀνεῖλε. Καὶ γέρας ἔσχεν ἐπὶ τοῖς θριάμβοις, οἰκίαν αὐτῷ γενέσθαι δημοσίοις ἀναλώμασιν ἐν Παλατίῳ. Τῶν δ' ἄλλων τότε θυρῶν εἴσω τῆς οἰκίας εἰς τὸ κλεισίον ἀνοιγομένων, ἐκείνης μόνης τῆς οἰκίας ἐπείσαν ἐκτὸς ἀπάγεσθαι τὴν αὔλειον, ὡς δὴ κατὰ τὸ συγχώρημα τῆς τιμῆς ἀεὶ τοῦ δημοσίου προσεπιλαμβανομένου· τὰς δὲ Ἑλληνικὰς πρότερον οὕτως ἔχειν ἁπάσας λέγουσιν, ἀπὸ τῶν κωμῳδιῶν λαμβάνοντες, ὅτι *κόπτουσι καὶ *ψοφοῦσι τὰς αὐτῶν θύρας ἔσωθεν οἱ προϊέναι μέλλοντες, ὅπως αἴσθησις ἔξω γένοιτο τοῖς προσερχομένοις, ἢ προεσῶσι, καὶ μὴ καταλαμβάνοιντο προϊούσαις ταῖς κλεισιάσιν εἰς τὸν ςενωπόν.

ΚΑ· Τῷ δ' ἑξῆς ἔτει πάλιν ὑπάτευε Ποπλικόλας τὸ τέταρτον· ἦν δὲ προσδοκία πολέμου, Σαβίνων καὶ Λατίνων συνισαμένων. Καί τις ἅμα δεισιδαιμονία τῆς πόλεως ἥψατο· πᾶσαι γὰρ αἱ κυοῦσαι τότε γυναῖκες ἐξέβαλλον ἀνάπηρα, καὶ τέλος οὐδεμία γένεσις ἔσχεν. Ὅθεν ἐκ τῶν Σιβυλλείων ὁ Ποπλικόλας ἱλασάμενος τῷ Ἅδῃ, καί τινας ἀγῶνας πυθοχρήςους ἀναλαβὼν, καὶ ταῖς ἐλπίσι πρὸς τὸ θεῖον ἡδίονα κατασήσας τὴν πόλιν, ἤδη τοῖς ἀπ' ἀνθρώπων φοβεροῖς προσεῖχε. Μεγάλη γὰρ ἐφαίνετο κατασκευὴ τῶν πολεμίων καὶ σύστασις. Ἦν οὖν Ἄππιος Κλαῦσος ἐν Σαβίνοις, ἀνὴρ χρήμασί τε δυνατὸς, καὶ σώματος ῥώμῃ πρὸς ἀλκὴν ἐπιφανὴς, ἀρετῆς δὲ δόξῃ μᾶλισα καὶ λόγου δεινότητι πρωτεύων. Ὃ δὲ πᾶσι συμβαίνει τοῖς μεγάλοις, οὐ διέφυγε παθεῖν, ἀλλ' ἐφθονεῖτο· καὶ τοῖς φθονοῦσιν αἰτίαν παρ-
ἔσχε, καταπαύων τὸν πόλεμον, αὔξειν τὰ Ῥωμαίων ἐπὶ τυραννίδι

καὶ δουλώσει τῆς πατρίδος. Αἰσθόμενος δὲ τοὺς λόγους τούτους βουλομένῳ τῷ πλήθει λεγομένους, καὶ προσκρούοντα τοῖς πολεμοποιοῖς καὶ στρατιωτικοῖς ἑαυτὸν, ἐφοβεῖτο τὴν κρίσιν· ἑταιρείαν δὲ καὶ δύναμιν φίλων καὶ οἰκείων ἔχων ἀμύνουσαν περὶ αὐτὸν, ἐσασίαζε. Καὶ τοῦτ' ἦν τοῦ πολέμου διατριβὴ καὶ μέλλησις τοῖς Σαβίνοις. Ταῦτ' οὖν ὁ Ποπλικόλας οὐ μόνον εἰδέναι ποιούμενος ἔργον, ἀλλὰ καὶ κινεῖν καὶ συνεξορμᾶν τὴν σάσιν, εἶχεν ἄνδρας ἐπιτηδείους, οἳ τῷ Κλαύσῳ διελέγοντο παρ' αὐτοῦ τοιαῦτα· Ὡς ὁ Ποπλικόλας ἄνδρα σε χρηστὸν ὄντα καὶ δίκαιον οὐδενὶ κακῷ δεῖν οἴεται τοὺς σεαυτοῦ πολίτας ἀμύνασθαι, καίπερ ἀδικούμενον· εἰ δὲ βούλοιο σώζων ἑαυτὸν μεταστῆναι, καὶ φυγεῖν τοὺς μισοῦντας, ὑποδέξεταί σε δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ, τῆς τε σῆς ἀρετῆς ἀξίως, καὶ τῆς Ῥωμαίων λαμπρότητος. Ταῦτα πολλάκις ἀνασκοποῦντι τῷ Κλαύσῳ βέλτιστα τῶν ἀναγκαίων ἐφαίνετο, καὶ τοὺς φίλους συμπαρακαλῶν, ἐκείνων τε πολλοὺς ὁμοίως συναναπειθόντων, πεντακισχιλίους οἴκους ἀναστήσας μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν, ὅπερ ἦν ἐν Σαβίνοις ἀθρύβον μάλιστα, καὶ βίου πράου καὶ καθεστῶτος οἰκεῖον, εἰς Ῥώμην ἦγε, προειδότος τοῦ Ποπλικόλα, καὶ δεχομένου φιλοφρόνως καὶ προθύμως ἐπὶ πᾶσι δικαίοις. Τοὺς μὲν γὰρ οἴκους εὐθὺς ἀνέμιξε τῷ πολιτεύματι, καὶ χώραν ἀπένειμεν ἑκάστῳ δυοῖν πλέθρων, παρὰ τὸν Ἀνίηνα ποταμόν· τῷ δὲ Κλαύσῳ πλέθρα πέντε καὶ εἴκοσι γῆς ἔδωκεν· αὐτὸν δὲ τῇ βουλῇ προσέγραψεν, ἀρχὴν πολιτείας λαβόντα ταύτην, ἣ χρώμενος ἐμφρόνως, ἀνέδραμεν εἰς τὸ πρῶτον ἀξίωμα, καὶ δύναμιν ἔσχε μεγάλην, καὶ γένος οὐδενὸς ἀμαυρότερον ἐν Ῥώμῃ τὸ Κλαυδίων ἀφ' αὐτοῦ κατέλιπε.

ΚΒ. Τὰ δὲ Σαβίνων οὕτω διακριθέντα τῷ μετοικισμῷ τῶν ἀνδρῶν, οὐκ εἴασαν οἱ δημαγωγοῦντες ἀτρεμῆσαι καὶ καταστῆναι, σχετλιάζοντες, εἰ Κλαῦσος, ἃ παρὼν οὐκ ἔπεισε, διαπράξεται φυγὰς γενόμενος καὶ πολέμιος μὴ δοῦναι δίκην Ῥωμαίους, ὧν

ὑβρίζουσιν. Ἄραντες οὖν στρατῷ μεγάλῳ περὶ Φιδήνας κατηυλισαντο, καί τινα λόχον θέμενοι πρὸ τῆς Ῥώμης ἐν χωρίοις συνηρεφέσι καὶ κοίλοις, δισχιλίους ὁπλίτας, ἔμελλον ἅμ' ἡμέρᾳ φανερῶς ὀλίγοις ἱππεῦσι λείαν ἐλαύνειν. Εἴρητο δ' αὐτοῖς, ὅταν τῇ πόλει προσελάσωσιν, ὑποφεύγειν, ἕως ἐμβάλωσιν εἰς τὴν ἐνέδραν τοὺς πολεμίους. Ταῦθ' ὁ Ποπλικόλας αὐθημερὸν πυθόμενος παρ' αὐτομόλων, ταχὺ διηρμόσατο πρὸς πάντα καὶ διένειμε τὴν δύναμιν. Ποσούμιος μὲν γὰρ Βάλβος ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, τρισχιλίοις ὁπλίταις ἑσπέρας ἔτι προελθών, καὶ καταλαβὼν τοὺς ἀκρολόφους, ὑφ' οἷς ἐνήδρευον Σαβῖνοι, παρεφύλαττεν· ὁ δὲ συνάρχων Λουκρήτιος, ἔχων τὸ κουφότατον ἐν τῇ πόλει καὶ γενναιότατον, ἐτάχθη τοῖς ἐλαύνουσι τὴν λείαν ἱππεῦσιν ἐπιχειρεῖν. Αὐτὸς δὲ τὴν ἄλλην ἀναλαβὼν στρατιὰν, κύκλῳ περιῆλθε τοὺς πολεμίους, καὶ κατὰ τύχην ὁμίχλης βαθείας ἐπιπεσούσης, περὶ ὄρθρον ἅμα Ποσούμιός τε τοὺς ἐνεδρεύοντας ἐμβοήσας ἔβαλεν ἀπὸ τῶν ἄκρων, καὶ τῆς προϊππευσαμένοις ἀφῆκε τοὺς περὶ αὐτὸν ὁ Λουκρήτιος, καὶ Ποπλικόλας προσέβαλε τοῖς στρατοπέδοις τῶν πολεμίων. Πάντη μὲν οὖν ἐκακοῦτο τὰ Σαβίνων καὶ διεφθείρετο· τοὺς δ' ἐνταῦθα μηδ' ἀμυνομένους, ἀλλὰ φεύγοντας, εὐθὺς ἔκτεινον οἱ Ῥωμαῖοι, τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς ὀλεθριωτάτης γενομένης. Σώζεσθαι γὰρ οἰόμενοι τοὺς ἑτέρους οἱ ἕτεροι, τῷ μάχεσθαι καὶ μένειν οὐ προσεῖχον· ἀλλ' οἱ μὲν ἐκ τῶν ἐρυμάτων πρὸς τοὺς ἐνεδρεύοντας, οἱ δὲ πάλιν ὡς ἐκείνους εἰς τὸ στρατόπεδον θέοντες, ἐναντίοι φεύγουσιν ἐνέπιπτον, πρὸς οὓς ἔφευγον, καὶ βοηθείας δεομένοις, οὓς ἤλπιζον αὐτοῖς βοηθήσειν. Τὸ δὲ μὴ πάντας ἀπολέσθαι τοὺς Σαβίνους, ἀλλὰ καὶ περιγενέσθαι τινὰς, ἡ Φιδηνατῶν πόλις ἐγγὺς οὖσα παρέσχε, καὶ μάλιστα τοῖς ἐκ τῶν στρατοπέδων, ὅθ' ἡλίσκετο, διεκπίπτουσιν. Ὅσοι δὲ Φιδηνῶν διήμαρτον, διεφθάρησαν, ἢ ζῶντες ἀπήχθησαν ὑπὸ τῶν λαβόντων.

ΚΓ. Τοῦτο τὸ κατόρθωμα Ῥωμαῖοι, καίπερ εἰωθότες ἅπασι τοῖς μεγάλοις ἐπιφημίζειν τὸ δαιμόνιον, ἑνὸς ἔργον ἡγοῦντο τοῦ στρατηγοῦ γεγονέναι. Καὶ τῶν μεμαχημένων πρῶτον ἦν ἀκούειν, ὅτι χωλοὺς καὶ τυφλοὺς αὐτοῖς καὶ μόνον οὐ καθείρξας τοὺς πολεμίους Ποπλικόλας παρέδωκε χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν. Ἐῤῥώσθη δὲ καὶ χρήμασιν ὁ δῆμος, ἐκ τῶν λαφύρων καὶ τῶν αἰχμαλώτων. Ὁ δὲ Ποπλικόλας τόν τε θρίαμβον ἀγαγὼν, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀποδειχθεῖσιν ὑπάτοις παραδοὺς τὴν πόλιν, εὐθέως ἐτελεύτησεν, ὡς ἐφικτόν ἐστιν ἀνθρώποις μάλιστα τοῖς νενομισμένοις καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς, τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐκτελειώσας· ὁ δὲ δῆμος ὥσπερ οὐδὲν εἰς ζῶντα τῶν ἀξίων πεποιηκὼς, ἀλλὰ πᾶσαν ὀφείλων χάριν, ἐψηφίσατο δημοσίᾳ ταφῆναι τὸ σῶμα, καὶ τεταρτημόριον ἕκαστος ἐπὶ τιμῇ συνεισήνεγκεν. Αἱ δὲ γυναῖκες, ἰδίᾳ πρὸς αὐτὰς συμφρονήσασαι, ἐπένθησαν ἐνιαυτὸν ὅλον ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ πένθος ἔντιμον καὶ ζηλωτόν. Ἐτάφη δὲ καὶ οὗτος τῶν πολιτῶν ψηφισαμένων ἐντὸς ἄστεος παρὰ τὴν καλουμένην Οὐελίαν, ὥστε καὶ γένει παντὶ τῆς ταφῆς μετεῖναι. Νῦν δὲ θάπτεται μὲν οὐδεὶς τῶν ἀπὸ γένους, κομίσαντες δὲ τὸν νεκρὸν ἐκεῖ κατατίθενται, καὶ δᾷδά τις ἡμμένην λαβὼν ὅσον ὑπήνεγκεν, εἶτ' ἀναιρεῖται· μαρτυρόμενος ἔργῳ τὸ ἐξεῖναι, φείδεσθαι δὲ τῆς τιμῆς, καὶ τὸν νεκρὸν οὕτως ἀποκομίζουσιν.

ΣΟΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΟΠΛΙΚΟΛΑ ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ.

Ἆρ' οὖν ἴδιόν τι περὶ ταύτην τὴν σύγκρισιν ὑπάρχει, καὶ μὴ πάνυ συμβεβηκὸς ἑτέρᾳ τῶν ἀναγεγραμμένων, τὸν ἕτερον γεγονέναι μιμητὴν τοῦ ἑτέρου, τὸν ἕτερον δὲ μάρτυν. Ὅρα γάρ, ἣν ὁ Σόλων ἐξήνεγκε περὶ εὐδαιμονίας ἀπόφασιν πρὸς Κροῖσον, ὡς Ποπλικόλᾳ μᾶλλον, ἢ Τέλλῳ, προσήκει· Τέλλου μὲν γὰρ, ὃν εἶπε γεγονέναι μακαριώτατον δι' εὐπτορίαν καὶ ἀρετὴν καὶ εὐτεκνίαν, οὔτ' αὐτὸς ἐν τοῖς ποιήμασιν ὡς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ λόγον ἔσχεν, οὔτε παῖδες, οὔτ' ἀρχή τις εἰς δόξαν ἦλθεν· Ποπλικόλας δὲ, καὶ ζῶν ἐπρώτευσε δυνάμει καὶ δόξῃ, δι' ἀρετὴν, Ῥωμαίων, καὶ τεθνηκότος, ἐν τοῖς ἐπιφανεσάτοις γένεσι καὶ σέμμασιν ἔτι καθ' ἡμᾶς οἱ Ποπλικόλαι καὶ Μεσάλαι, καὶ Οὐαλέριοι, δ' ἐτῶν ἑξακοσίων τῆς εὐγενείας τὴν δόξαν ἀναφέρουσι. Καὶ Τέλλος μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὡς ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τάξει μένων καὶ μαχόμενος, κατέσρεψε· Ποπλικόλας δὲ, τοὺς μὲν πολεμίους κτείνας, ὃ τοῦ πεσεῖν εὐτυχέσερόν ἐσι, τὴν δὲ πατρίδα νικῶσαν ἐπιδὼν δι' ἑαυτὸν ἄρχοντα καὶ σρατηγοῦντα, τιμηθεὶς δὲ καὶ θριαμβεύσας ἔτυχε τῆς ζηλουμένης ὑπὸ Σόλωνος καὶ μακριζομένης τελευτῆς. Ἔτι τοίνυν, ἃ τοῖς περὶ Μίμνερμον ἀντειπὼν περὶ χρόνου ζωῆς ἐπιπεφώνηκε·

Μηδέ μοι ἄκλαυστος θάνατος μόλοι, ἀλλὰ φίλοισι
Καλλείποιμι θανὼν ἄλγεα καὶ στοναχάς,

εὐδαίμονα τὸν Ποπλικόλαν ποιεῖ. Τελευτήσας γὰρ, οὐ φίλοις, οὐδ' οἰκείοις μόνον, ἀλλὰ τῇ πόλει πάσῃ, μυριάσι πολλαῖς, δάκρυα καὶ πόθον καὶ κατήφειαν ἐφ' αὑτῷ παρέσχεν· αἱ γὰρ Ῥω-

μαίων γυναῖκες ἐπένθησαν αὐτὸν, ὥσπερ υἱὸν, ἢ ἀδελφὸν, ἢ πατέρα κοινὸν ἀποβαλοῦσαι.

Χρήματα δ' ἡμείρω μὲν ἔχειν,

φησὶν ὁ Σόλων,

ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι

Οὐκ ἐθέλω,

ὡς δίκης ἐπούσης· Ποπλικόλᾳ δ' ὑπῆρχεν οὐ μόνον μὴ κακῶς πλουτεῖν, ἀλλὰ καὶ καλῶς ἀναλίσκειν, εὖ ποιοῦντι τοὺς δεομένους. Ὥς', εἰ σοφώτατος ἁπάντων ὁ Σόλων, εὐδαιμονέστατος ἦν ὁ Ποπλικόλας. Ἃ γὰρ εὔξατο τῶν ἀγαθῶν ἐκεῖνος, ὡς μέγιστα καὶ κάλλιστα, ταῦτα καὶ κτήσασθαι Ποπλικόλᾳ καὶ φυλάξαι χρωμένῳ μέχρι τέλους ὑπῆρξεν.

Β. Οὕτω μὲν ὁ Σόλων κεκόσμηκε τὸν Ποπλικόλαν, τὸν Σόλωνα δὲ αὖ πάλιν ἐκεῖνος, ἐν τῇ πολιτείᾳ παραδειγμάτων κάλλιστον ἀνδρὶ κοσμοῦντι δημοκρατίαν θέμενος, τῆς μὲν ἀρχῆς τὸν ὄγκον ἀφελὼν εὐμενῆ πᾶσι καὶ ἄλυπον κατέστησε, νόμοις δὲ πολλοῖς ἐχρήσατο τῶν ἐκείνου. Καὶ γὰρ ἀρχόντων καταστάσεως κυρίους ἐποίησε τοὺς πολλοὺς, καὶ τοῖς φεύγουσι δίκην, ἐπικαλεῖσθαι τὸν δῆμον, ὥσπερ ὁ Σόλων τοὺς δικαστὰς, ἔδωκε. Καὶ βουλὴν μὲν ἑτέραν οὐκ ἐποίησεν, ὥσπερ ὁ Σόλων, τὴν δ' οὖσαν ηὔξησεν, ἀριθμῷ μικροῦ διπλασιάσας. Ἥ τε τῶν ταμιῶν ἐπὶ τοῖς χρήμασι κατάστασις ἐκεῖθεν ἦλθεν, ὅπως ἄρχων, μήτ' εἰ χρηστός ἐστιν, ἀσχολίαν ἔχῃ πρὸς τὰ μείζω, μήτ' εἰ φαῦλος, ἀφορμὰς τοῦ ἀδικεῖν μᾶλλον, καὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν χρημάτων κύριος γενόμενος. Τὸ δὲ μισοτύραννον ἐν τῷ Ποπλικόλᾳ σφοδρότερον· εἰ γάρ τις ἐπιχειροίη τυραννεῖν, ὁ μὲν ἀλόντι τὴν δίκην ἐπιτίθησιν, ὁ δὲ καὶ προ τῆς κρίσεως ἀνελεῖν δίδωσι. Σεμνυνομένου δὲ τοῦ Σόλωνος ὀρθῶς καὶ δικαίως, ὅτι καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῷ διδόντων τυραννεῖν, καὶ τῶν πολιτῶν οὐκ ἀκουσίως δεχομένων, ἀπεῖπεν οὐχ ἧττον ὑπάρχει καλὸν τῷ Ποπλικόλᾳ, τὸ,

λαβόντα τυραννικὴν ἀρχήν, ποιῆσαι δημοτικωτέραν, καὶ μηδ' οἷς ἐξῆν ἔχοντα χρήσασθαι. Καὶ τοῦτο δ' ἔοικε συνιδεῖν πρότερος ὁ Σόλων, ὅτι δῆμος

. . . . . Ὧδ' ἂν ἄριστα σὺν ἡγεμόνεσσιν ἕποιτο,
Μήτε λίαν ἀνεθείς, μήτε πιεζόμενος.

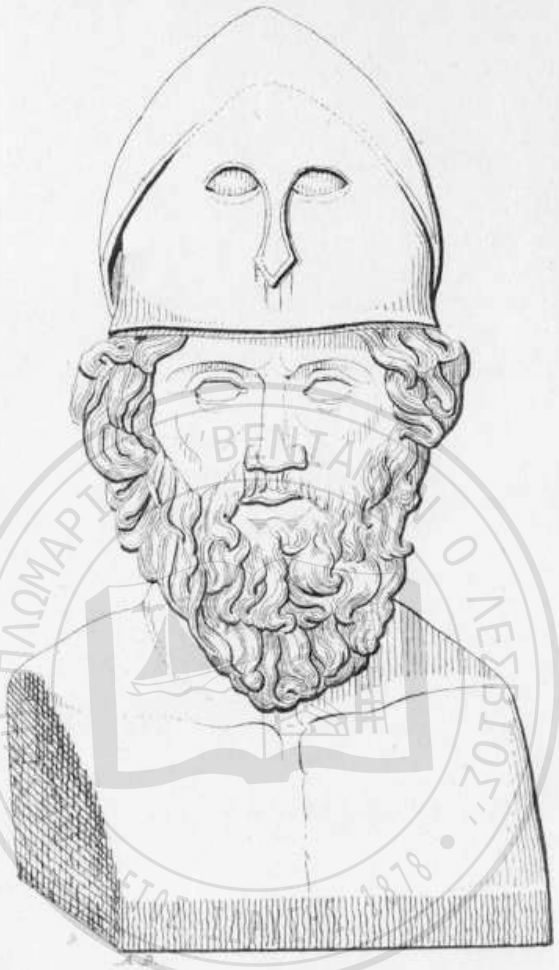
Γ. Ἴδιον δὲ τοῦ Σόλωνος ἡ τῶν χρεῶν ἄνεσις, ᾗ μάλιστα τὴν ἐλευθερίαν ἐβεβαίωσε τοῖς πολίταις. Οὐδὲν γὰρ ὄφελος νόμων ἰσότητα παρεχόντων, ἣν ἀφαιρεῖται τὰ χρέα τοὺς πένητας· ἀλλ' ὅπου μάλιστα χρῆσθαι τῇ ἐλευθερίᾳ δοκοῦσι, δουλεύουσι μάλιστα τοῖς πλουσίοις, ἐν τῷ δικάζειν καὶ ἄρχειν καὶ λέγειν, ἐπιττατόμενοι καὶ ὑπηρετοῦντες. Τούτου δὲ μεῖζον, ὅτι πάσῃ χρεῶν ἀποκοπῇ σάσεως ἑπομένης, ἐκείνη μόνη, καθάπερ φαρμάκῳ παραβόλῳ μὲν, ἰσχυρῷ δὲ χρησάμενος εὐκαίρως, καὶ τὴν οὖσαν σάσιν ἔλυσε, τῇ περὶ αὐτὸν ἀρετῇ καὶ δόξῃ, τῆς τοῦ πράγματος ἀδοξίας καὶ διαβολῆς περιγενόμενος. Τῆς δ' ὅλης πολιτείας, τῇ μὲν ἀρχῇ λαμπρότερος ὁ Σόλων· ἡγήσατο γὰρ καὶ οὐκ ἠκολούθησε, καὶ καθ' αὑτὸν, οὐ μεθ' ἑτέρων, ἔπραξε τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν κοινῶν· τῷ τέλει δὲ ἄτερος εὐτυχὴς καὶ ζηλωτός. Τὴν μὲν γὰρ Σόλωνος πολιτείαν αὐτὸς ἐπεὶδε Σόλων καταλυθεῖσαν, ἡ δὲ Ἡοπλικὸλα μέχρι τῶν ἐμφυλίων πολέμων διεφύλαξεν ἐν κόσμῳ τὴν πόλιν· ὁ μὲν γὰρ ἅμα τῷ θέσθαι τοὺς νόμους, ἀπολιπὼν ἐν ξύλοις καὶ γράμμασιν ἐρήμους τοῦ βοηθοῦντος, ᾤχετ' ἀπιὼν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν· ὁ δὲ, μένων καὶ ἄρχων καὶ πολιτευόμενος, ἵδρυσε καὶ κατέστησεν εἰς ἀσφαλὲς τὴν πολιτείαν. Ἔτι δ' ἐκείνῳ μὲν οὐδὲ μέλλοντα κωλῦσαι προαισθομένῳ Πεισίστρατον ὑπῆρξεν, ἀλλ' ἠττήθη τῆς τυραννίδος συνισαμένης· οὗτος δὲ βασιλείαν ἰσχύουσαν ἐκ πολλῶν ἤδη χρόνων καὶ κρατοῦσαν ἐξέβαλε καὶ κατέλυσεν, ἀρετὴν μὲν ἴσην καὶ προαίρεσιν ὁμοίαν παρασχόμενος, τύχῃ δὲ καὶ δυνάμει τελεσιουργῷ πρὸς τὴν ἀρετὴν χρησάμενος.

Δ. Τῶν μέντοι πολεμικῶν, Σόλωνι μὲν οὐδὲ τὰ πρὸς Μεγαρεῖς

Δαΐμαχος ὁ Πλαταιεὺς μεμαρτύρηκεν, ὥσπερ ἡμεῖς διεληλύθαμεν· Ποπλικόλας δὲ τοὺς μεγίστους ἀγῶνας αὐτὸς καὶ μαχόμενος καὶ στρατηγῶν κατώρθωσε. Καὶ μὴν καὶ πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις, ὁ μὲν ἐν παιδιᾶς τινι τρόπῳ, καὶ προσποίημα μανίας ἀναλαβών, ὑπὲρ Σαλαμῖνος ἐρῶν προῆλθεν· ὁ δ' αὐτόθεν ἀναῤῥίψας τὸν ἐπὶ μεγίστων κίνδυνον, ἐπανέστη Ταρκυνίῳ, καὶ τὴν προδοσίαν ἐφώρασε· καὶ τοῦ κολασθῆναι καὶ μὴ διαφυγεῖν τοὺς πονηροὺς αἰτιώτατος γενόμενος, οὐ τὰ σώματα μόνον τῶν τυράννων ἐξέβαλε τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐλπίδας ἐξέκοψεν. Οὕτω δὲ καὶ τοῖς δεχομένοις πράγμασιν ἀγῶνα καὶ θυμὸν καὶ ἀντίταξιν ἐῤῥωμένως καὶ ἀτενῶς ἀπαντήσας, ἔτι βέλτιον ἐχρήσατο τοῖς ὁμιλίας ἀπολέμου καὶ πειθοῦς ὑπεικούσης δεομένοις, Πορσήναν ἄμαχον ἄνδρα καὶ φοβερὸν ἐμμελῶς προσαγαγόμενος καὶ μεταστήσας εἰς φιλίαν. Καίτοι φήσει τις ἐνταῦθα, τὸν μὲν Σόλωνα προεμένοις ἀναλαβεῖν Ἀθηναίοις Σαλαμῖνα, Ποπλικόλαν δ' ἧς ἐκέκτηντο Ῥωμαῖοι χώρας ἀποσῆναι. Δεῖ δὲ πρὸς τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς τὰς πράξεις θεωρεῖν. Ποικίλος γὰρ ὢν ὁ πολιτικὸς, ᾧ τρόπῳ τῶν ὄντων ἕκαστον εὐληπτόν ἐστι, μεταχειρίσεται, καὶ μέρους ἀφέσει πολλάκις ἔσωσε τὸ πᾶν, καὶ μικρῶν ἀποστὰς, μειζόνων ἔτυχεν. Ὥσπερ ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ τότε τῆς μὲν ἀλλοτρίας χώρας ἀποστὰς, ἔσωσε τὴν ἑαυτοῦ βεβαίως ἅπασαν· οἷς δ' ἦν μέγα τὴν πόλιν διαφυλάξαι, προσεκτήσατο τὸ τῶν πολιορκούντων στρατόπεδον. Ἐπιτρέψας δὲ τῷ πολεμίῳ δικασῇ γενέσθαι, καὶ περιγενόμενος, τῇ δίκῃ προσέλαβεν, ὅσα δόντα ἀγαπητὸν ἦν νικῆσαι· καὶ γὰρ τὸν πόλεμον διέλυσε, καὶ τὴν παρασκευὴν τοῦ πολέμου κατέλιπεν αὐτοῖς, διὰ πίστιν ἀρετῆς καὶ καλοκαγαθίας, ἣν ὁ ἄρχων ὑπὲρ ἁπάντων ἐνεποίησεν αὐτῷ.

ΝΕΑΥΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΛΟΙΑΡΧΩΝ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1878

ΔΕΣΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝ ΟΥΑΤΙΚΑΝΩΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Σελὶδ. 203

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ.

Θεμιστοκλεῖ δὲ τὰ μὲν ἐκ γένους ἀμαυρότερα πρὸς δόξαν ὑπῆρχε· πατρὸς γὰρ ἦν Νεοκλέους οὐ τῶν ἄγαν ἐπιφανῶν Ἀθήνησι, Φρεαρίου τὸν δῆμον ἐκ τῆς Λεοντίδος φυλῆς· νόθος δὲ πρὸς μητρὸς, ὡς λέγουσιν·

Ἀβρότονον Θρῇσσα γυνὴ γένος· ἀλλὰ τεκέσθαι
Τὸν μέγαν Ἕλλησιν φημὶ Θεμιστοκλέα.

Φανίας μέντοι τὴν μητέρα Θεμιστοκλέους, οὐ Θρᾷτταν, ἀλλὰ Καρίνην, οὐδ' Ἀβρότονον ὄνομα, ἀλλ' Εὐτέρπην ἀναγράφει. Νεάνθης δὲ καὶ πόλιν αὐτῇ τῆς Καρίας Ἁλικαρνασσὸν προστίθησι. Δι' ὃ καὶ τῶν νόθων εἰς Κυνόσαργες συντελούντων (τοῦτο δ' ἔστιν ἔξω πυλῶν γυμνάσιον Ἡρακλέους, ἐπεὶ κακεῖνος οὐκ ἦν γνήσιος ἐν Θεοῖς, ἀλλ' ἐνείχετο νοθείᾳ, διὰ τὴν μητέρα θνητὴν οὖσαν), ἔπειθε τινὰς ὁ Θεμιστοκλῆς τῶν εὖ γεγονότων νεανίσκων, καταβαίνοντας εἰς Κυνόσαργες ἀλείφεσθαι μετ' αὐτοῦ. Καὶ τούτου γενομένου, δοκεῖ πανοῦργος τὸν τῶν νόθων καὶ γνησίων διορισμὸν ἀνελεῖν. Ὅτι μέντοι τοῦ Λυκομηδῶν γένους μετεῖχε, δῆλόν ἐστι· τὸ γὰρ Φλυῆσι τελεστήριον, ὅπερ ἦν Λυκομηδῶν καινὸν, ἐμπρησθὲν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, αὐτὸς ἐπεσκεύασε καὶ γραφαῖς ἐκόσμησεν, ὡς Σιμωνίδης ἱστόρηκεν.

Β. Ἔτι δὲ παῖς ὢν, ὁμολογεῖται φορὰς μεστὸς εἶναι, καὶ τῇ μὲν φύσει συνετὸς, τῇ προαιρέσει δὲ μεγαλοπράγμων καὶ πολιτικός. Ἐν γὰρ ταῖς ἀνέσεσι καὶ σχολαῖς ἀπὸ τῶν μαθημάτων γενόμενος, οὐκ ἔπαιζεν, οὐδ' ἐῤῥαθύμει, καθάπερ οἱ λοιποὶ παῖδες, ἀλλ' εὑρίσκετο λόγους τινὰς μελετῶν καὶ συνταττόμενος πρὸς ἑαυτόν. Ἦσαν δ' οἱ λόγοι κατηγορία τινὸς, ἢ συνηγορία, τῶν παίδων. Ὅθεν εἰώθει λέγειν ὁ διδάσκαλος, ὡς οὐδὲν ἔσῃ

παῖ σὺ μικρὸν, ἀλλὰ μέγα πάντως ἀγαθὸν, ἢ κακόν. Ἐπεὶ καὶ τῶν παιδεύσεων τὰς μὲν ἠθοποιοὺς, ἢ πρὸς ἡδονήν τινα καὶ χάριν ἐλευθέριον σπουδαζομένας, ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως ἐξεμάνθανε· τῶν δ' εἰς σύνεσιν, ἢ πρᾶξιν, λεγομένων, δῆλος ἦν οὐχ' ὑπερορῶν παρ' ἡλικίαν, ὡς τῇ φύσει πιστεύων. Ὅθεν ὕστερον ἐν ταῖς ἐλευθέραις καὶ ἀστείαις λεγομέναις διατριβαῖς, ὑπὸ τῶν πεπαιδεῦσθαι δοκούντων χλευαζόμενος, ἠναγκάζετο φορτικώτερον ἀμύνεσθαι, λέγων, ὅτι λύραν μὲν ἁρμόσασθαι, καὶ μεταχειρίσασθαι ψαλτήριον οὐκ ἐπίσταται, πόλιν δὲ, μικρὰν καὶ ἄδοξον παραλαβὼν, ἔνδοξον καὶ μεγάλην ἀπεργάσασθαι. Καί τοι Στησίμβροτος Ἀναξαγόρου τε διακοῦσαι τὸν Θεμιστοκλέα φησὶ, καὶ περὶ Μέλισσον σπουδάσαι τὸν φυσικόν, οὐκ εὖ τῶν χρόνων ἁπτόμενος· Περικλεῖ γὰρ, ὃς πολὺ νεώτερος ἦν Θεμιστοκλέους, Μέλισσος μὲν ἀντεστρατήγει πολιορκοῦντι Σαμίους, Ἀναξαγόρας δὲ συνδιέτριβε. Μᾶλλον οὖν ἄν τις προσέχοι τοῖς Μνησιφίλου τὸν Θεμιστοκλέα τοῦ Φρεαρίου ζηλωτὴν γενέσθαι λέγουσιν, οὔτε ῥήτορος ὄντος, οὔτε τῶν φυσικῶν κληθέντων φιλοσόφων, ἀλλὰ τὴν τότε καλουμένην σοφίαν, οὖσαν δὲ δεινότητα πολιτικὴν, καὶ δραστήριον σύνεσιν, ἐπιτήδευμα πεποιημένου, καὶ διασώζοντος ὥσπερ αἵρεσιν ἐκ διαδοχῆς ἀπὸ Σόλωνος· ἣν οἱ μετὰ ταῦτα δικανικαῖς μίξαντες τέχναις, καὶ μεταγαγόντες ἀπὸ τῶν πράξεων τὴν ἄσκησιν ἐπὶ τοὺς λόγους, σοφισταὶ προσηγορεύθησαν. Τούτῳ μὲν οὖν ἤδη πολιτευόμενος ἐπλησίαζεν. Ἐν δὲ ταῖς πρώταις τῆς νεότητος ὁρμαῖς, ἀνώμαλος ἦν καὶ ἀστάθμητος, ἅτε τῇ φύσει καθ' αὑτὴν χρώμενος ἄνευ λόγου καὶ παιδείας ἐπ' ἀμφότερα μεγάλας ποιουμένη μεταβολὰς τῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ πολλάκις ἐξανισαμένη πρὸς τὸ χεῖρον, ὡς ὕστερον αὐτὸς ὁμολόγει, καὶ τοὺς τραχυτάτους πώλους ἀρίστους ἵππους γίνεσθαι φάσκων, ὅταν, ἧς προσήκει, τύχωσι παιδείας καὶ καταρτύσεως. Ἃ δὲ τούτων ἐξαρτῶσιν ἔνιοι δηγήματα πλάττοντες, ἀποκήρυξιν μὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,

θάνατον δὲ τῆς μητρὸς ἑκούσιον, ἐπὶ τῇ τοῦ παιδὸς ἀτιμίᾳ περιλύπου γενομένης, δοκεῖ κατεψεῦσθαι· καὶ τοὐναντίον εἰσὶν οἱ λέγοντες, ὅτι τοῦ τὰ κοινὰ πράττειν ἀποτρέπων αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐπεδείκνυε πρὸς τῇ θαλάττῃ τὰς παλαιὰς τριήρεις ἐῤῥιμένας καὶ παρεωραμένας, ὡς δὴ καὶ πρὸς τοὺς δημαγωγοὺς, ὅταν ἄχρηστοι γένωνται, τῶν πολλῶν ὁμοίως ἐχόντων.

Γ. Ταχὺ μέντοι καὶ νεανικῶς ἔοικεν ἅψασθαι τοῦ Θεμιστοκλέους τὰ πολιτικὰ πράγματα, καὶ σφόδρα ἡ πρὸς δόξαν ὁρμὴ κρατῆσαι. Διὸ ἣν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πρωτεύειν ἐφιέμενος, ἰταμῶς ὑφίστατο τὰς πρὸς τοὺς δυναμένους ἐν τῇ πόλει καὶ πρωτεύοντας ἀπεχθείας, μάλιστα δ' Ἀριστείδην τὸν Λυσιμάχου, τὴν ἐναντίαν ἀεὶ πορευόμενον αὐτῷ. Καί τοι δοκεῖ παντάπασιν ἡ πρὸς τοῦτον ἔχθρα μειρακιώδη λαβεῖν ἀρχήν· ἠράσθησαν γὰρ ἀμφότεροι τοῦ καλοῦ Στησίλεω, Τηΐου τὸ γένος ὄντος, ὡς Ἀρίστων ὁ φιλόσοφος ἱστόρηκεν· ἐκ δὲ τούτου διετέλουν καὶ περὶ τὰ δημόσια ςασιάζοντες. Οὐ μὴν ἀλλ' ἡ τῶν βίων καὶ τῶν τρόπων ἀνομοιότης ἔοικεν αὐξῆσαι τὴν διαφοράν. Πρᾷος γὰρ ὢν φύσει καὶ καλοκαγαθικὸς τὸν τρόπον ὁ Ἀριστείδης, καὶ πολιτευόμενος οὐ πρὸς χάριν, οὐδὲ πρὸς δόξαν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ βελτίστου μετ' ἀσφαλείας καὶ δικαιοσύνης, ἠναγκάζετο τῷ Θεμιστοκλεῖ, τὸν δῆμον ἐπὶ πολλὰ κινοῦντι, καὶ μεγάλας ἐπιφέροντι καινοτομίας, ἐναντιοῦσθαι πολλάκις, ἐνιστάμενος αὐτοῦ πρὸς τὴν αὔξησιν. Λέγεται γὰρ οὕτω παράφορος πρὸς δόξαν εἶναι, καὶ πράξεων μεγάλων ὑπὸ φιλοτιμίας ἐραστὴς, ὥστε, νέος ὢν ἔτι, τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης πρὸς τοὺς βαρβάρους γενομένης, καὶ τῆς Μιλτιάδου ςρατηγίας διαβοηθείσης, σύννους ὁρᾶσθαι τὰ πολλὰ πρὸς ἑαυτῷ, καὶ τὰς νύκτας ἀγρυπνεῖν, καὶ τοὺς πότους παραιτεῖσθαι τοὺς συνήθεις, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας καὶ θαυμάζοντας τὴν περὶ τὸν βίον μεταβολὴν, ὡς καθεύδειν αὐτὸν οὐκ ἐάῃ τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πέρας ᾤοντο τοῦ πολέμου τὴν ἐν

Μαραθῶνι τῶν βαρβάρων ἥττων εἶναι, Θεμιστοκλῆς δὲ ἀρχὴν μειζόνων ἀγώνων, ἐφ' οὓς ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος ἤλειφεν ἀεὶ, καὶ τὴν πόλιν ἤσκει, πόρρωθεν ἤδη προσδοκῶν τὸ μέλλον.

Δ. Καὶ πρῶτον μὲν τὴν Λαυριωτικὴν πρόσοδον ἀπὸ τῶν ἀργυρείων μετάλλων ἔθος ἐχόντων Ἀθηναίων διανέμεσθαι, μόνος εἰπεῖν ἐτόλμησε παρελθὼν εἰς τὸν δῆμον, ὡς χρὴ, τὴν διανομὴν ἐάσαντας, ἐκ τῶν χρημάτων τούτων κατασκευάσασθαι τριήρεις ἐπὶ τὸν πρὸς Αἰγινήτας πόλεμον· ἥκμαζε γὰρ οὗτος ἐν τῇ Ἑλλάδι μάλιστα, καὶ κατεῖχον οἱ Αἰγινῆται πλήθει νεῶν τὴν θάλασσαν. Ἦ καὶ ῥᾷον Θεμιστοκλῆς συνέπεισεν, οὐ Δαρεῖον, οὐδὲ Πέρσας (μακρὰν γὰρ ἦσαν οὗτοι, καὶ δέος οὐ πάνυ βέβαιον ὡς ἀφιξόμενοι παρεῖχον) ἐπισείων, ἀλλὰ τῇ πρὸς Αἰγινήτας ὀργῇ καὶ φιλονεικίᾳ τῶν πολιτῶν ἀποχρησάμενος εὐκαίρως ἐπὶ τὴν παρασκευήν. Ἑκατὸν γὰρ ἀπὸ τῶν χρημάτων ἐκείνων ἐποιήθησαν τριήρεις, αἳ καὶ πρὸς Ξέρξην ἐναυμάχησαν. Ἐκ δὲ τούτου κατὰ μικρὸν ὑπάγων καὶ καταβιβάζων τὴν πόλιν πρὸς τὴν θάλασσαν, ὡς τὰ πεζὰ μὲν οὐδὲ τοῖς ὁμόροις ἀξιομάχους ὄντας, τῇ δ' ἀπὸ τῶν νεῶν ἀλκῇ καὶ τοὺς βαρβάρους ἀμύνασθαι, καὶ τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν δυναμένους, ἀντὶ μονίμων ὁπλιτῶν, ὥς φησι Πλάτων, ναυβάτας καὶ θαλαττίους ἐποίησε· καὶ διαβολὴν καθ' αὑτοῦ παρέσχεν, ὡς ἄρα Θεμιστοκλῆς τὸ δόρυ καὶ τὴν ἀσπίδα τῶν πολιτῶν παρελόμενος, εἰς ὑπηρέσιον καὶ κώπην συνέσειλε τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον. Ἔπραξε δὲ ταῦτα Μιλτιάδου κρατήσας ἀντιλέγοντος, ὡς ἱστορεῖ Στησίμβροτος. Εἰ μὲν δὴ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὸ καθαρὸν τοῦ πολιτεύματος ἔβλαψεν, ἢ μὴ, ταῦτα πράξας, ἔξω φιλοσοφώτερον ἐπισκοπεῖν. Ὅτι δ' ἡ τότε σωτηρία τοῖς Ἕλλησιν ἐκ τῆς θαλάσσης ὑπῆρξε, καὶ τὴν Ἀθηναίων πόλιν αὖθις ἀνέστησαν αἱ τριήρεις ἐκεῖναι, τά τ' ἄλλα, καὶ Ξέρξης αὐτὸς ἐμαρτύρησε. Τῆς γὰρ πεζικῆς δυνάμεως ἀθραύστου διαμενούσης,

ἔφυγε μετὰ τὴν τῶν νεῶν ἧττταν, ὡς οὐκ ὢν ἀξιόμαχος. Καὶ Μαρδόνιον ἐμποδὼν εἶναι τοῖς Ἕλλησι τῆς διώξεως μᾶλλον, ἢ δουλωσόμενον αὐτοὺς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, κατέλιπεν.

Ε. Ἔντονον δὲ γεγονέναι χρηματιστὴν οἱ μέν φασι δι' ἐλευθεριότητα· καὶ γὰρ φιλοθύτην ὄντα καὶ λαμπρὸν ἐν ταῖς περὶ τοὺς ξένους δαπάναις, ἀφθόνου δεῖσθαι χορηγίας. Οἱ δὲ τοὐναντίον γλισχρότητα πολλὴν καὶ μικρολογίαν κατηγοροῦσιν, ὡς καὶ τὰ πεμπόμενα τῶν ἐδωδίμων πωλοῦντος. Ἐπεὶ δὲ Φιλίδης ὁ ἱπποτρόφος αἰτηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πῶλον οὐκ ἔδωκεν, ἠπείλησε τὴν οἰκον αὐτοῦ ταχὺ ποιήσειν Δούρειον ἵππον· αἰνιζάμενος ἐγκλήματα συγγενικὰ καὶ δίκας τῷ ἀνθρώπῳ πρὸς οἰκείους τινὰς ταράξειν. Τῇ δὲ φιλοτιμίᾳ πάντας ὑπερέβαλεν, ὥς' ἔτι μὲν νέος ὢν καὶ ἀφανὴς, Ἐπικλέα τὸν ἐξ Ἐρμιόνης, κιθαριστὴν, σπουδαζόμενον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἐκλιπαρῆσαι μελετᾶν παρ' αὐτῷ, φιλοτιμούμενος πολλοὺς τὴν οἰκίαν ζητεῖν καὶ φοιτᾶν παρ' αὐτῷ. Εἰς δὲ Ὀλυμπίαν ἐλθὼν, καὶ διαμιλλώμενος τῷ Κίμωνι περὶ δεῖπνα καὶ σκηνὰς, καὶ τὴν ἄλλην λαμπρότητα καὶ παρασκευὴν, οὐκ ἤρεσκε τοῖς Ἕλλησιν. Ἐκείνῳ μὲν γὰρ ὄντι νέῳ καὶ ἀπ' οἰκίας μεγάλης ὤοντο δεῖν τὰ τοιαῦτα συγχωρεῖν· ὁ δὲ μήπω γνώριμος γεγονὼς, ἀλλὰ καὶ δοκῶν ἐξ οὐχ ὑπαρχόντων παρ' ἀξίαν ἐπαίρεσθαι, προσωφλίσκανεν ἀλαζονείαν. Ἐνίκησε δὲ καὶ χορηγῶν τραγῳδοῖς, μεγάλην ἤδη τότε σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν τοῦ ἀγῶνος ἔχοντος. Καὶ πίνακα τῆς νίκης ἀνέθηκε, τοιαύτην ἐπιγραφὴν ἔχοντα· « Θεμιστοκλῆς Φρεάριος ἐχορήγει, Φρύνιχος ἐδίδασκεν, Ἀδείμαντος ἦρχεν. » Οὐ μὴν ἀλλὰ τοῖς πολλοῖς ἐνήρμοττε, τοῦτο μὲν ἕκαστον τῶν πολιτῶν τοὔνομα λέγων ἀπὸ σώματος, τοῦτο δὲ κριτὴν ἀσφαλῆ περὶ τὰ συμβόλαια παρέχων ἑαυτόν· ὥστε που καὶ πρὸς Σιμωνίδην τὸν Κεῖον εἰπεῖν, αἰτούμενόν τι τῶν οὐ μετρίων παρ' αὐτοῦ στρατηγοῦντος, ὡς οὔτ' ἐκεῖνος ἂν ἐγένετο ποιητὴς ἀγαθὸς ᾄδων παρὰ μέλος, οὔτ' αὐτὸς ἀσεῖος

ἄρχων παρὰ νόμον χαριζόμενος. Πάλιν δὲ ποτε τὸν Σιμωνίδην ἐπισκώπτων ἔλεγε νοῦν οὐκ ἔχειν, Κορινθίους μὲν λοιδορούντα μεγάλην οἰκοῦντας πόλιν, αὑτοῦ δὲ ποιούμενον εἰκόνας, οὕτως ὄντος αἰσχροῦ τὴν ὄψιν. Αὐξόμενος δὲ, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκων, τέλος κατεσασίασε καὶ μετέστησε ἑξοστρακισθέντα τὸν Ἀριστείδην.

ς. Ἤδη δὲ τοῦ Μήδου καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῶν Ἀθηναίων βουλευομένων περὶ στρατηγοῦ, τοὺς μὲν ἄλλους ἑκόντας ἐκστῆναι τῆς στρατηγίας λέγουσιν, ἐκπεπληγμένους τὸν κίνδυνον· Ἐπικύδην δὲ τὸν Εὐφημίδου, δημαγωγὸν ὄντα δεινὸν μὲν εἰπεῖν, μαλακὸν δὲ τὴν ψυχὴν, καὶ χρημάτων ἥττονα, τῆς ἀρχῆς ἐφίεσθαι, καὶ κρατήσειν ἐπίδοξον εἶναι τῇ χειροτονίᾳ. Τὸν οὖν Θεμιστοκλέα, δείσαντα, μὴ τὰ πράγματα διαφθαρείη παντάπασι, τῆς ἡγεμονίας εἰς ἐκεῖνον ἐμπεσούσης, χρήμασι τὴν φιλοτιμίαν ἐξωνήσασθαι παρὰ τοῦ Ἐπικύδους. Ἐπαινεῖται δ' αὐτοῦ καὶ τὸ περὶ τὸν δίγλωσσον ἔργον ἐν τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ βασιλέως ἐπὶ γῆς καὶ ὕδατος αἴτησιν. Ἑρμηνέα γὰρ ὄντα συλλαβὼν διὰ ψηφίσματος ἀπέκτεινεν, ὅτι φωνὴν Ἑλληνίδα βαρβάροις προστάγμασιν ἐτόλμησε χρῆσαι. Ἔτι δὲ καὶ τὸ περὶ Ἄρθμιον τὸν Ζελείτην· Θεμιστοκλέους γὰρ εἰπόντος, καὶ τοῦτον εἰς τοὺς ἀτίμους, καὶ παῖδας αὐτοῦ καὶ γένος ἐνέγραψαν, ὅτι τὸν ἐκ Μήδων χρυσὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκόμισε. Μέγιστον δὲ πάντων, τὸ καταλῦσαι τοὺς Ἑλληνικοὺς πολέμους, καὶ διαλλάξαι τὰς πόλεις ἀλλήλαις, πείσαντα τὰς ἔχθρας διὰ τὸν πόλεμον ἀναβαλέσθαι· πρὸς ὃ καὶ Χείλεων τὸν Ἀρκάδα μάλιστα συναγωνίσασθαι λέγουσι.

ζ. Παραλαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν, εὐθὺς μὲν ἐπεχείρει τοὺς πολίτας ἐμβιβάζειν εἰς τὰς τριήρεις, καὶ τὴν πόλιν ἔπεισεν ἐκλιπόντας, ὡς προσωτάτω τῆς Ἑλλάδος ἀπαντᾷν τῷ βαρβάρῳ κατὰ θάλασσαν. Ἐνισαμένων δὲ πολλῶν, ἐξήγαγε πολλὴν στρατιὰν εἰς τὰ Τέμπη μετὰ Λακεδαιμονίων, ὡς αὐτόθι προκινδυ-

νεῶν τῆς Θετταλίας, οὔπω τότε μηδίζειν δοκούσης· ἐπεὶ δ' ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν ἄπρακτοι, καὶ Θετταλῶν βασιλεῖ προσγενομένων, ἐμήδιζε τὰ μέχρι Βοιωτίας, μᾶλλον ἤδη τῷ Θεμιστοκλεῖ προσεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τῆς θαλάσσης, καὶ πέμπεται μετὰ νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον τὰ σενὰ φυλάξων. Ἔνθα δὴ τῶν μὲν Ἑλλήνων Εὐρυβιάδην καὶ Λακεδαιμονίους ἡγεῖσθαι κελευόντων, τῶν δὲ Ἀθηναίων, ὅτι πλήθει τῶν νεῶν σύμπαντας ὁμοῦ τι τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλλον, οὐκ ἀξιούντων ἑτέροις ἕπεσθαι, συνιδὼν τὸν κίνδυνον ὁ Θεμιστοκλῆς, αὐτός τε τὴν ἀρχὴν Εὐρυβιάδῃ παρῆκε, καὶ κατεπράϋνε τοὺς Ἀθηναίους, ὑπισχνούμενος, ἂν ἄνδρες ἀγαθοὶ γένωνται πρὸς τὸν πόλεμον, ἑκόντας αὐτοῖς παρέξειν εἰς τὰ λοιπὰ πειθομένους τοὺς Ἕλληνας. Δι' ὅπερ δοκεῖ τῆς σωτηρίας αἰτιώτατος γενέσθαι τῇ Ἑλλάδι, καὶ μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους προαγαγεῖν εἰς δόξαν, ὡς ἀνδρείᾳ μὲν τῶν πολεμίων, εὐγνωμοσύνῃ δὲ τῶν συμμάχων περιγενομένους. Ἐπεὶ δὲ τοῖς Ἀφέταις τοῦ βαρβαρικοῦ στόλου προσμίξαντος, ἐκπλαγεὶς Εὐρυβιάδης τῶν κατὰ σῶμα νεῶν τὸ πλῆθος, ἄλλας δὲ πυνθανόμενος διακοσίας ὑπὲρ Σκιάθου κύκλῳ περιπλεῖν, ἐβούλετο τὴν ταχίστην εἴσω τῆς Ἑλλάδος κομισθεὶς ἅψασθαι Πελοποννήσου, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ταῖς ναυσὶ προσπεριβαλέσθαι, παντάπασιν ἀπρόσμαχον ἡγούμενος τὴν κατὰ θάλατταν ἀλκὴν βασιλέως, δείσαντες οἱ Εὐβοεῖς, μὴ σφᾶς οἱ Ἕλληνες προώνται, κρύφα τῷ Θεμιστοκλεῖ διελέγοντο, Πελάγοντα μετὰ χρημάτων πολλῶν πέμψαντες. Ἃ λαβὼν ἐκεῖνος, ὡς Ἡρόδοτος ἱστόρηκε, τοῖς περὶ τὸν Εὐρυβιάδην ἔδωκεν. Ἐναντιουμένου δὲ αὐτῷ μάλιστα τῶν πολιτῶν Ἀρχιτέλους, ὃς ἦν μὲν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς νεὼς τριήραρχος, οὐκ ἔχων δὲ χρήματα τοῖς ναύταις χορηγεῖν, ἔσπευδεν ἀποπλεῦσαι, παρώξυνεν ἔτι μᾶλλον ὁ Θεμιστοκλῆς τοὺς πολίτας ἐπ' αὐτὸν, ὥστε τὸ δεῖπνον ἁρπάσαι συνδραμόντας. Τοῦ δ' Ἀρχιτέλους ἀθυμοῦντος ἐπὶ τούτῳ καὶ βαρέως φέροντος, εἰσέπεμψε

Θεμιστοκλῆς πρὸς αὐτὸν ἐν κίστῃ δεῖπνον ἄρτων καὶ κρεῶν, ὑποθεὶς κάτω τάλαντον ἀργυρίου, καὶ κελεύσας αὐτόν τε δειπνεῖν ἐν τῷ παρόντι, καὶ μεθ' ἡμέραν ἐπιμεληθῆναι τῶν τριηριτῶν· εἰ δὲ μή, καταβοήσειν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πολίτας, ὡς ἔχοντος ἀργύριον παρὰ τῶν πολεμίων. Ταῦτα μὲν οὖν Φανίας ὁ Λέσβιος εἴρηκεν.

Η. Αἱ δὲ γενόμεναι τότε πρὸς τὰς τῶν βαρβάρων ναῦς περὶ τὰ στενὰ μάχαι, κρίσιν μὲν εἰς τὰ ὅλα μεγάλην οὐκ ἐποίησαν, τῇ δὲ πείρᾳ μάλιστα τοὺς Ἕλληνας ὤνησαν, ὑπὸ τῶν ἔργων παρὰ τοὺς κινδύνους διδαχθέντας, ὡς οὔτε πλήθη νεῶν, οὔτε κόσμοι καὶ λαμπρότητες ἐπισήμων, οὔτε κραυγαὶ κομπώδεις, ἢ βάρβαροι παιᾶνες, ἔχουσί τι δεινὸν ἀνδράσιν ἐπισταμένοις εἰς χεῖρας ἰέναι, καὶ μάχεσθαι τολμῶσιν· ἀλλὰ δεῖ τῶν τοιούτων καταφρονοῦντας, ἐπ' αὐτὰ τὰ σώματα φέρεσθαι, καὶ πρὸς ἐκεῖνα διαγωνίζεσθαι συμπλακέντας. Ὅ δὴ καὶ Πίνδαρος οὐ κακῶς ἔοικε συνιδών, ἐπὶ τῆς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ μάχης εἰπεῖν,

. . . . . Ὅθι παῖδες Ἀθηναίων ἐβάλοντο φαεννὰν
κρηπῖδ' ἐλευθερίας·

ἀρχὴ γὰρ ὄντως τοῦ νικᾶν, τὸ θαρρεῖν. Ἔστι δὲ τῆς Εὐβοίας τὸ Ἀρτεμίσιον ὑπὲρ τὴν Ἑσιαίαν αἰγιαλὸς εἰς βορρέαν ἀναπεπταμένος· ἀντιτείνει δὲ αὐτῷ μάλιστα τῆς ὑπὸ Φιλοκτήτη χώρας γενομένης Ὀλιζώνων. Ἔχει δὲ ναὸν οὐ μέγαν Ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν Προσηώας, καὶ δένδρα περὶ αὐτὸν πέφυκε, καὶ στῆλαι κύκλῳ λίθου λευκοῦ πεπήγασιν· ὁ δὲ λίθος τῇ χειρὶ τριβόμενος, καὶ χρόαν καὶ ὀσμὴν κροκίζουσαν ἀναδίδωσιν. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν στηλῶν ἐλεγεῖον ἦν τόδε γεγραμμένον·

Παντοδαπῶν ἀνδρῶν γενεὰς Ἀσίης ἀπὸ χώρας
Παῖδες Ἀθηναίων τῷδέ ποτ' ἐν πελάγει
Ναυμαχίῃ δαμάσαντες, ἐπεὶ στρατὸς ὤλετο Μήδων,
Σήματα ταῦτ' ἔθεσαν παρθένῳ Ἀρτέμιδι.

Δείκνυται δὲ τῆς ἀκτῆς τόπος ἐν πολλῇ τῇ πέριξ θινὶ κόνιν περῤῥῶδη καὶ μέλαιναν ἐκ βάθους ἀναδιδοὺς, ὥσπερ πυρίκαυτον, ἐν ᾧ τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς καῦσαι δοκοῦσι.

Θ. Τῶν μέν τοι περὶ Θερμοπύλας εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπαγγελθέντων, πυθόμενοι Λεωνίδαν τε κεῖσθαι, καὶ κρατεῖν Ξέρξην τῶν κατὰ γῆν παρόδων, εἴσω τῆς Ἑλλάδος ἀνεκομίζοντο, τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ πᾶσι τεταγμένων, καὶ δι' ἀρετὴν μέγα τοῖς πεπραγμένοις φρονούντων. Παραπλέων δὲ τὴν χώραν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἡ κατάρσεις ἀναγκαίας καὶ καταφυγὰς ἑώρα τοῖς πολεμίοις, ἐνεχάραττε κατὰ τῶν λίθων ἐπιφανῆ γράμματα, τοὺς μὲν εὑρίσκων ἀπὸ τύχης, τοὺς δὲ αὐτὸς ἱστὰς περὶ τὰ ναύλοχα καὶ τὰς ὑδρείας· ἐπισκήπτων Ἴωσι διὰ γραμμάτων, εἰ μὲν οἷόν τε, μετατάξασθαι πρὸς αὐτοὺς, πατέρας ὄντας καὶ προκινδυνεύοντας ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἐλευθερίας, εἰ δὲ μὴ, κακοῦν τὸ βαρβαρικὸν ἐν ταῖς μάχαις καὶ συνταράττειν. Ταῦτα δ' ἤλπιζεν ἢ μεταστήσειν τοὺς Ἴωνας, ἢ ταράξειν, ὑπόπτους τοῖς βαρβάροις γενομένους. Ξέρξου δὲ διὰ τῆς Δωρίδος ἄνωθεν ἐμβαλόντος εἰς τὴν Φωκίδα, καὶ τὰ τῶν Φωκέων ἄστη πυρπολοῦντος, οὐ προσήμυνον οἱ Ἕλληνες, καίπερ τῶν Ἀθηναίων δεομένων εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀπαντῆσαι πρὸ τῆς Ἀττικῆς, ὥσπερ αὐτοὶ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἐβοήθησαν. Μηδενὸς δ' ὑπακούοντος αὐτοῖς, ἀλλὰ τῆς Πελοποννήσου περιεχομένων, καὶ πᾶσαν ἐντὸς Ἰσθμοῦ τὴν δύναμιν ὡρμημένων συνάγειν, καὶ διατειχιζόντων τὸν Ἰσθμὸν εἰς θάλατταν ἐκ θαλάττης, ἅμα μὲν ὀργὴ τῆς προδοσίας εἶχε τοὺς Ἀθηναίους, ἅμα δὲ δυσθυμία καὶ κατήφεια μεμνωμένους. Μάχεσθαι μὲν γὰρ οὐ διενοοῦντο μυριάσι στρατοῦ τοσαύταις· ὃ δ' ἦν μόνον ἀναγκαῖον ἐν τῷ παρόντι, τὴν πόλιν ἀπολέντας, ἐμβῆναι ταῖς ναυσίν· ὅπερ οἱ πολλοὶ χαλεπῶς ἤκουον, ὡς μήτε νίκης δεόμενοι, μήτε σωτηρίαν ἐπισχόμενοι Θεῶν τε ἱερὰ καὶ πατέρων ἤρια προϊεμένων.

Ι. Ἔνθα δὴ Θεμιστοκλῆς ἀπορῶν τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς προσάγεσθαι τὸ πλῆθος, ὥσπερ ἐν τραγωδίᾳ μηχανὴν ἄρας, σημεῖα δαιμόνια καὶ χρησμοὺς ἐπῆγεν αὐτοῖς· σημεῖον μὲν λαμβάνων τὸ τοῦ δράκοντος, ὃς ἀφανὴς ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἐκ τοῦ σηκοῦ δοκεῖ γενέσθαι· καὶ τὰς καθ' ἡμέραν αὐτῷ προτιθεμένας ἀπαρχὰς εὑρίσκοντες ἀψαύστους οἱ ἱερεῖς, ἐξήγγελον εἰς τοὺς πολλούς, Θεμιστοκλέους λόγον διδόντος, ὡς ἀπολέλοιπε τὴν πόλιν ἡ Θεὸς ὑφηγουμένη πρὸς τὴν θάλατταν αὐτοῖς. Τῷ δὲ χρησμῷ πάλιν ἐδημαγώγει, λέγων μηδὲν ἄλλο δηλοῦσθαι ξύλινον τεῖχος, ἢ τὰς ναῦς· διὸ καὶ τὴν Σαλαμῖνα θείαν, οὐχὶ δειλήν, οὐδὲ σχετλίαν, καλεῖν τὸν Θεόν, ὡς εὐτυχήματος μεγάλου τοῖς Ἕλλησιν ἐπώνυμον ἐσομένην. Κρατήσας δὲ τῇ γνώμῃ, ψήφισμα γράφει, τὴν μὲν πόλιν παρακαταθέσθαι τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Ἀθηναίων μεδεούσῃ, τοὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ πάντας ἐμβαίνειν εἰς τὰς τριήρεις, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας καὶ ἀνδράποδα σώζειν ἕκαστον ὡς δυνατόν. Κυρωθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος, οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀθηναίων ὑπεξέθεντο γονέας καὶ γυναῖκας εἰς Τροιζῆνα, φιλοτίμως πάνυ τῶν Τροιζηνίων ὑποδεχομένων. Καὶ γὰρ τρέφειν ἐψηφίσαντο δημοσίᾳ, δύο ὀβολοὺς ἑκάστῳ διδόντες, καὶ τῆς ὀπώρας λαμβάνειν τοὺς παῖδας ἐξεῖναι πανταχόθεν, ἔτι δ' ὑπὲρ αὐτῶν διδασκάλοις τελεῖν μισθούς. Τὸ δὲ ψήφισμα Νικαγόρας ἔγραψεν. Οὐκ ὄντων δὲ δημοσίων χρημάτων τοῖς Ἀθηναίοις, Ἀριστοτέλης μέν φησι τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν πορίσασαν ἑκάστῳ τῶν στρατευομένων ὀκτὼ δραχμὰς, αἰτιωτάτην γενέσθαι τοῦ πληρωθῆναι τὰς τριήρεις· Κλείδημος δὲ καὶ τοῦτο Θεμιστοκλέους ποιεῖται στρατήγημα. Καταβαινόντων γὰρ εἰς Πειραιᾶ τῶν Ἀθηναίων φησὶν ἀπολέσθαι τὸ Γοργόνειον ἀπὸ τῆς Θεοῦ τοῦ ἀγάλματος. Τὸν οὖν Θεμιστοκλέα προσποιούμενον ζητεῖν, καὶ διερευνώμενον ἅπαντα, χρημάτων εὑρίσκειν πλῆθος ἐν ταῖς ἀποσκευαῖς ἀποκεκρυμμένων. ὧν εἰς μέσον κομισθέντων, εὐπορῆσαι τοὺς

ἐμβαίνοντας εἰς τὰς ναῦς ἐφοδίων. Ἐκπλεούσης δὲ τῆς πόλεως, τοῖς μὲν οἰκτον τὸ θέαμα, τοῖς δὲ θαῦμα τῆς τόλμης παρεῖχε, γονέας μὲν ἄλλῃ προπεμπόντων, αὐτῶν δ' ἀκάμπτων πρὸς οἰμωγὰς καὶ δάκρυα γυναικῶν, καὶ [τέκνων] περιβολὰς, διαπερώντων εἰς τὴν νῆσον. Καίτοι πολλοὶ μὲν διὰ γῆρας ἀπολιμπανόμενοι τῶν πολιτῶν ἔλεον εἶχον· ἦν δέ τις καὶ ἀπὸ τῶν ἡμέρων καὶ συντρόφων ζώων ἐπικλῶσα γλυκυθυμία μετ' ὠρυγῆς καὶ πόθου συμπαραθεόντων ἐμβαίνουσι τοῖς ἑαυτῶν τροφεῦσιν. Ἐν οἷς ἱστορεῖται κύων Ξανθίππου τοῦ Περικλέους πατρὸς, οὐκ ἀνασχόμενος τὴν ἀπ' αὐτοῦ μόνωσιν, ἐναλέσθαι τῇ θαλάττῃ, καὶ τῇ τριήρῃ παραννηχόμενος, ἐμπεσεῖν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ λειποθυμήσας ἀποθανεῖν εὐθύς· οὗ καὶ τὸ δεικνύμενον ἄχρι νῦν, καὶ καλούμενον Κυνὸς σῆμα, τάφον εἶναι λέγουσι.

ΙΑ. Ταῦτα δὴ μεγάλα τοῦ Θεμιστοκλέους [ὄς] καὶ τοὺς πολίτας αἰσθόμενος ποθοῦντας Ἀριστείδην, καὶ δεδιότας, μὴ δι' ὀργὴν τῷ βαρβάρῳ προσθεὶς ἑαυτὸν, ἀνατρέψῃ τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος (ἐξωστράκιστο γὰρ πρὸ τοῦ πολέμου καταστασιασθεὶς ὑπὸ Θεμιστοκλέους), γράφει ψήφισμα, τοῖς ἐπὶ χρόνῳ μεθεστῶσιν ἐξεῖναι κατελθοῦσι πράττειν καὶ λέγειν τὰ βέλτιστα τῇ Ἑλλάδι μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν. Εὐρυβιάδου δὲ τὴν μὲν ἡγεμονίαν τῶν νεῶν ἔχοντος διὰ τὸ τῆς Σπάρτης ἀξίωμα, μαλακοῦ δὲ περὶ τὸν κίνδυνον ὄντος, αἴρειν δὲ βουλομένου καὶ πλεῖν ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν, ὅπου καὶ τὸ πεζὸν ἤθροιστο τῶν Πελοποννησίων, ὁ Θεμιστοκλῆς ἀντέλεγεν. Ὅτε καὶ τὰ μνημονευόμενα λεχθῆναί φασι. Τοῦ γὰρ Εὐρυβιάδου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος· Ὦ Θεμιστόκλεις, ἐν τοῖς ἀγῶσι τοὺς προεξανισταμένους ῥαπίζουσι· Ναὶ, εἶπεν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἀλλὰ τοὺς ἀπολειφθέντας οὐ στεφανοῦσιν. Ἐπαραμένου δὲ τὴν βακτηρίαν ὡς παταξαντος, ὁ Θεμιστοκλῆς ἔφη· Πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ. Θαυμάσαντος δὲ τὴν πραότητα τοῦ Εὐρυβιάδου, καὶ λέγειν κελεύσαντος, ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς ἀνῆγεν

αὐτὸν ἐπὶ τὸν λόγον. Εἰπόντος δέ τινος, ὡς ἀνὴρ ἄπολις οὐκ ὀρθῶς διδάσκει τοὺς ἔχοντας ἐγκαταλιπεῖν καὶ προέσθαι τὰς πατρίδας, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπισρέψας τὸν λόγον· Ἡμεῖς τοι, εἶπεν, ὦ μοχθηρὲ, τὰς μὲν οἰκίας καὶ τὰ τείχη καταλελοίπαμεν, οὐκ ἀξιοῦντες ἀψύχων ἕνεκα δουλεύειν· πόλις δ' ἡμῖν ἐστι μεγίστη τῶν Ἑλληνίδων, αἱ διακόσιαι τριήρεις, αἳ νῦν ὑμῖν παρεστᾶσι βοηθοὶ σώζεσθαι δι' αὐτῶν βουλομένοις. Εἰ δ' ἅπιτε δεύτερον ἡμᾶς προδόντες, αὐτίκα πεύσεταί τις Ἑλλήνων Ἀθηναίους, καὶ πόλιν ἐλευθέραν, καὶ χώραν οὐ χείρονα κεκτημένους, ἧς ἀπέβαλον. Ταῦτα τοῦ Θεμιστοκλέους εἰπόντος, ἔννοια καὶ δέος ἔσχε τὸν Εὐρυβιάδην τῶν Ἀθηναίων, μὴ σφᾶς ἀπολιπόντες οἴχωνται. Τοῦ δ' Ἐρετριέως πειρωμένου λέγειν τι πρὸς αὐτόν. Ἦ γὰρ, ἔφη, καὶ ὑμῖν περὶ πολέμου τίς ἐστι λόγος, οἳ, καθάπερ αἱ τευθίδες, μάχαιραν μὲν ἔχετε, καρδίαν δὲ οὐκ ἔχετε;

ΙΒ. Λέγεται δ' ὑπό τινων, τὸν μὲν Θεμιστοκλέα περὶ τούτων ἀπὸ τοῦ καταστρώματος ἄνωθεν τῆς νεὼς διαλέγεσθαι, γλαῦκα δ' ὀφθῆναι διαπετομένην ἐπὶ τὰ δεξιὰ τῶν νεῶν, καὶ τοῖς καρχησίοις ἐπικαθίζουσαν· δι' ὃ δὴ καὶ μᾶλιστα προσέθεντο τῇ γνώμῃ, καὶ παρεσκευάζοντο ναυμαχήσοντες. Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν πολεμίων ὁ στόλος, τῇ Ἀττικῇ κατὰ τὸ Φαληρικὸν προσφερόμενος, τοὺς πέριξ ἀπέκρυψεν αἰγιαλοὺς, αὐτός τε βασιλεὺς μετὰ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ καταβὰς ἐπὶ τὴν θάλατταν ἄθρους ὤφθη, τῶν δυνάμεων ὁμοῦ γενομένων, ἐξερρύησαν οἱ τοῦ Θεμιστοκλέους λόγοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ πάλιν ἐπάπταινον οἱ Πελοποννήσιοι πρὸς τὸν Ἰσθμὸν, εἴτις ἄλλο τι λέγει χαλεπαίνοντες. Ἐδόκει δὲ τῆς νυκτὸς ἀποχωρεῖν, καὶ παρηγγέλλετο πλοῦς τοῖς κυβερνήταις. Ἔνθα δὴ βαρέως φέρων ὁ Θεμιστοκλῆς, εἰ τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν στενῶν προέμενοι βοήθειαν οἱ Ἕλληνες διαλυθήσονται κατὰ πόλεις, ἐβουλεύετο καὶ συνετίθει τὴν περὶ τὸν Σίκινον πραγματείαν. Ἦν δὲ τῷ γένει Πέρσης ὁ Σίκινος αἰχμάλωτος, εὔνους

δὲ τῷ Θεμιστοκλεῖ, καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ παιδαγωγός. Ὃν ἐκπέμπει πρὸς τὸν Πέρσην κρύφα, κελεύσας λέγειν, ὅτι Θεμιστοκλῆς, ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς, αἱρούμενος τὰ βασιλέως, ἐξαγγέλλει πρῶτος αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας ἀποδιδράσκοντας, καὶ διακελεύεται μὴ παρεῖναι φυγεῖν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐν ᾧ ταράσσονται τῶν πεζῶν χωρὶς ὄντες, ἐπιθέσθαι καὶ διαφθεῖραι τὴν ναυτικὴν δύναμιν. Ταῦτα δ' ὁ Ξέρξης ὡς ἀπ' εὐνοίας λελεγμένα δεξάμενος, ἥσθη, καὶ * τέλος * εὐθὺς ἐξέφερε πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν νεῶν, τὰς μὲν ἄλλας πληροῦν καθ' ἡσυχίαν, διακοσίαις δ' ἀναχθέντας ἤδη περιβαλέσθαι τὸν πόρον ἐν κύκλῳ πάντα, καὶ διαζῶσαι τὰς νήσους, ὅπως ἐκφύγῃ μηδεὶς τῶν πολεμίων. Τούτων δὲ πραττομένων, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου πρῶτος αἰσθόμενος ἦκεν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Θεμιστοκλέους, οὐκ ὢν φίλος, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκεῖνον ἐξωστρακισμένος, ὥσπερ εἴρηται· προελθόντι δὲ τῷ Θεμιστοκλεῖ φράζει τὴν κύκλωσιν. Ὁ δὲ, τὴν τ' ἄλλην καλοκαγαθίαν τοῦ ἀνδρὸς εἰδὼς, καὶ τῆς τότε παρουσίας ἀγάμενος, φράζει τὰ περὶ τὸν Σίκινον αὐτῷ, καὶ παρεκάλει τῶν Ἑλλήνων συνεπιλαμβάνεσθαι καὶ συμπροθυμεῖσθαι, πίστιν ἔχοντα μᾶλλον, ὅπως ἐν τοῖς σενοῖς ναυμαχήσωσιν. Ὁ μὲν οὖν Ἀριστείδης, ἐπαινέσας τὸν Θεμιστοκλέα, τοὺς ἄλλους ἐπῄει στρατηγοὺς καὶ τριπράρχους ἐπὶ τὴν μάχην παροξύνων. Ἔτι δ' ὅμως ἀπιστούντων, ἐφάνη Τηνία τριήρης αὐτόμολος, ἧς ἐναυάρχει Παναίτιος, ἀπαγγέλλουσα κύκλωσιν· ὥσε καὶ θυμῷ τοὺς Ἕλληνας κινῆσαι μετ' ἀνάγκης πρὸς τὸν κίνδυνον.

ΙΓ. Ἅμα δ' ἡμέρᾳ Ξέρξης μὲν ἄνω καθῆστο τὸν σόλον ἐποπτεύων καὶ τὴν παράταξιν, ὡς μὲν Φανόδημός φησι, ὑπὲρ τὸ Ἡράκλειον, ἣ βραχεῖ πόρῳ διείργεται τῆς Ἀττικῆς ἡ νῆσος· ὡς δ' Ἀκεσόδωρος, ἐν μεθορίῳ τῆς Μεγαρίδος, ὑπὲρ τῶν καλουμένων Κεράτων, χρυσοῦν δίφρον θέμενος, καὶ γραμματεῖς πολλοὺς παρασησάμενος, ὧν ἔργον ἦν ἀπογράφεσθαι κατὰ [τὴν] μάχην

τὰ πραττόμενα. Θεμιστοκλεῖ δὲ παρὰ τὴν ναυαρχίδα τριήρη σφαγιαζομένῳ τρεῖς προσήχθησαν αἰχμάλωτοι, κάλλιστοι μὲν ἰδέσθαι τὴν ὄψιν, ἐσθῆσι δὲ καὶ χρυσῷ κεκοσμημένοι διαπρεπῶς. Ἐλέγοντο δὲ Σανδάκης παῖδες εἶναι, τῆς βασιλέως ἀδελφῆς, καὶ Ἀρταΰκτου. Τούτους ἰδὼν Εὐφραντίδης ὁ μάντις, ὡς ἅμα μὲν ἀνέλαμψεν ἐκ τῶν ἱερῶν μέγα καὶ περιφανὲς πῦρ, ἅμα δὲ πταρμὸς ἐκ τῶν δεξιῶν ἐσήμηνε, τὸν Θεμιστοκλέα δεξιωσάμενος, ἐκέλευσε τῶν νεανίσκων καταρξασθαι καὶ καθιερῶσαι πάντας ὠμηστῇ Διονύσῳ προσευξάμενον· οὕτω γὰρ ἅμα σωτηρίαν τε καὶ νίκην ἔσεσθαι τοῖς Ἕλλησιν. Ἐκπλαγέντος δὲ τοῦ Θεμιστοκλέους ὡς μέγα τὸ μάντευμα καὶ δεινόν, οἷον εἰώθεν ἐν μεγάλοις ἀγῶσι καὶ πράγμασι χαλεποῖς, μᾶλλον ἐκ τῶν παραλόγων, ἢ τῶν εὐλόγων, τὴν σωτηρίαν ἐλπίζοντες οἱ πολλοί, τὸν Θεὸν ἅμα κοινῇ κατεκαλοῦντο φωνῇ, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῷ βωμῷ προσαγαγόντες, ἠνάγκασαν, ὡς ὁ μάντις ἐκέλευσε, τὴν θυσίαν συντελεσθῆναι. Ταῦτα μὲν οὖν ἀνὴρ φιλόσοφος καὶ γραμμάτων οὐκ ἄπειρος ἱστορικῶν Φανίας ὁ Λέσβιος εἴρηκε.

ΙΔ. Περὶ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βαρβαρικῶν νεῶν Αἰσχύλος ὁ ποιητὴς, ὡς ἂν εἰδὼς * καὶ * διαβεβαιούμενος, ἐν τραγῳδίᾳ Πέρσαις, λέγει ταῦτα·

> Ξέρξῃ δὲ (καὶ γὰρ οἶδα) χιλιὰς μὲν ἦν
> Νεῶν τὸ πλῆθος· αἱ δ' ὑπέρκομποι τάχει,
> Ἑκατὸν δὶς ἦσαν, ἑπτὰ θ'. Ὧδ' ἔχει λόγος.

Τῶν δ' Ἀττικῶν, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα τὸ πλῆθος οὐσῶν, ἑκάστη τοὺς ἀπὸ τοῦ καταστρώματος μαχομένους, ὀκτωκαίδεκα εἶχεν· ὧν τοξόται τέσσαρες ἦσαν, οἱ λοιποὶ δ' ὁπλῖται. Δοκεῖ δ' οὐχ ἧττον εὖ τὸν καιρὸν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἢ τὸν τόπον, συνιδὼν καὶ φυλάξας, μὴ πρότερον ἀντιπρώρους καταστῆσαι ταῖς βαρβαρικαῖς τὰς τριήρεις, ἢ τὴν εἰωθυῖαν ὥραν παραγενέσθαι, τὸ πνεῦμα λαμπρὸν ἐκ πελάγους ἀεὶ καὶ κῦμα διὰ τῶν στενῶν κατ-

ἄγουσαν· ὃ τὰς μὲν Ἑλληνικὰς οὐκ ἔβλαπτε ναῦς, ἁλιτενεῖς οὔσας καὶ ταπεινοτέρας, τὰς δὲ βαρβαρικὰς, ταῖς τε πρύμναις ἀνεσώσας, καὶ τοῖς καταστρώμασιν ὑψορόφους καὶ βαρείας ἐπιφερομένας ἔσφαλλε προσπίπτον, καὶ παρεδίδου πλαγίας τοῖς Ἕλλησιν ὀξέως προσφερομένοις, καὶ τῷ Θεμιστοκλεῖ προσέχουσιν, ὡς ὁρῶντι μάλιστα τὸ συμφέρον· καὶ ὅτι κατ' ἐκεῖνον ὁ Ξέρξου ναύαρχος Ἀριαμένης, ναῦν ἔχων μεγάλην, ὥσπερ ἀπὸ τείχους ἐτόξευε καὶ ἠκόντιζεν, ἀνὴρ ἀγαθὸς ὢν, καὶ τῶν βασιλέως ἀδελφῶν πολὺ κράτιστός τε καὶ δικαιότατος. Τοῦτον μὲν οὖν Ἀμεινίας ὁ Δεκελεύς, καὶ Σωσικλῆς ὁ Πεδιεὺς, ὁμοῦ πλέοντες, ὡς αἱ νῆες ἀντίπρωροι προσπεσοῦσαι καὶ συνερείσασαι τοῖς χαλκώμασιν ἐνεσχέθησαν, ἐπιβαίνοντα τῆς αὐτῶν τριήρους, ὑποσάντες καὶ τοῖς δόρασι τύπτοντες, εἰς τὴν θάλασσαν ἐνέβαλον· καὶ τὸ σῶμα μετ' ἄλλων φερόμενον ναυαγίων Ἀρτεμισία γνωρίσασα πρὸς Ξέρξην ἀνήνεγκεν.

ΙΕ. Ἐν δὲ τούτῳ τοῦ ἀγῶνος ὄντος, ὡς μὲν ἐλάμψαι μέγα λέγουσιν Ἐλευσινόθεν, ἦχον δὲ καὶ φωνὴν τὸ Θριάσιον κατέχειν πεδίον, ἄχρι τῆς θαλάττης, ὡς ἀνθρώπων ὁμοῦ πολλῶν τὸν μυστικὸν ἐξαγόντων Ἴακχον. Ἐκ δὲ τοῦ πλήθους τῶν φθεγγομένων, κατὰ μικρὸν ἀπὸ γῆς ἀναφερόμενον νέφος ἔδοξεν αὖθις ὑπονοεῖν καὶ κατασκήπτειν εἰς τὰς τριήρεις. Ἕτεροι δὲ φάσματα καὶ εἴδωλα καθορᾶν ἔδοξαν ἐνόπλων ἀνδρῶν, ἀπ' Αἰγίνης τὰς χεῖρας ἀνεχόντων πρὸ τῶν Ἑλληνικῶν τριηρῶν· οὓς εἰκάζον Αἰακίδας εἶναι, παρακεκλημένους εὐχαῖς πρὸ τῆς μάχης ἐπὶ τὴν βοήθειαν. Πρῶτος μὲν οὖν λαμβάνει ναῦν Λυκομήδης, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τριηραρχῶν, ἧς τὰ παράσημα περικόψας ἀνέθηκεν Ἀπόλλωνι δαφνηφόρῳ. Οἱ δ' ἄλλοι τοῖς βαρβάροις ἐξισούμενοι τὸ πλῆθος, ἐν στενῷ κατὰ μέρος προσφερομένους, καὶ περιπίπτοντας ἀλλήλοις, ἐτρέψαντο μέχρι δείλης ἀντισχόντας, ὡς εἶρηκε Σιμωνίδης, τὴν καλὴν ἐκείνην καὶ περιβόητον ἀράμενοι

νίκην, ἧς οὔθ' Ἕλλησιν, οὔτε βαρβάροις ἐνάλιον ἔργον εἴργασται λαμπρότερον, ἀνδρείᾳ μὲν καὶ προθυμίᾳ κοινῇ τῶν ναυμαχησάντων, γνώμῃ δὲ καὶ δεινότητι Θεμιστοκλέους.

IG. Μετὰδὲ τὴν ναυμαχίαν, Ξέρξης μὲν ἔτι θυμομαχῶν πρὸς τὴν ἀπότευξιν ἐπεχείρει διὰ χωμάτων ἐπάγειν τὸ πεζὸν εἰς Σαλαμῖνα τοῖς Ἕλλησιν, ἐμφράξας τὸν διὰ μέσου πόρον. Θεμιστοκλῆς δ' ἀποπειρώμενος Ἀριστείδου λόγῳ, γνώμην ἐποιεῖτο λύειν τὸ ζεῦγμα ταῖς ναυσὶν, ἐπιπλεύσαντας εἰς Ἑλλήσποντον, Ὅπως, ἔφη, τὴν Ἀσίαν ἐντῇ Εὐρώπῃ λάβωμεν. Δυσχεραίνοντος δὲ τοῦ Ἀριστείδου, καὶ λέγοντος, ὅτι Νῦν μὲν τρυφῶντι τῷ βαρβάρῳ πεπολεμήκαμεν, ἂν δὲ κατακλείσωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ καταστήσωμεν εἰς ἀνάγκην ὑπὸ δέους ἄνδρα τηλικούτων δυνάμεων κύριον, οὐκέτι καθήμενος ὑπὸ σκιάδι χρυσῇ θεάσεται τὴν μάχην ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλὰ πάντα τολμῶν, καὶ πᾶσιν αὐτὸς παρὼν διὰ τὸν κίνδυνον, ἐπανορθώσεται τὰ παρειμένα, καὶ βουλεύσεται βέλτιον ὑπὲρ τῶν ὅλων. Οὐ τὴν οὖσαν οὖν, ἔφη, δεῖ γέφυραν, ὦ Θεμιστόκλεις, ἡμᾶς ἀναιρεῖν, ἀλλ' ἑτέραν, εἴπερ οἷόν τε, προκατασκευάσαντας, ἐκβαλεῖν διὰ τάχους τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς Εὐρώπης. Οὐκοῦν, εἶπεν ὁ Θεμιστοκλῆς, εἰ δοκεῖ ταῦτα συμφέρειν, ὥρα σκοπεῖν καὶ μηχανᾶσθαι πάντας ἡμᾶς, ὅπως ἀπαλλαγήσεται τὴν ταχίστην ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔδοξε, πέμπει τινὰ τῶν βασιλικῶν εὐνούχων ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ἀνευρὼν, Ἀρνάκην ὄνομα, φράζειν βασιλεῖ κελεύσας, ὅτι τοῖς μὲν Ἕλλησι δέδοκται, τῷ Ναυτικῷ κεκρατηκότας, ἀναπλεῖν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἐπὶ τὸ ζεῦγμα, καὶ λύειν τὴν γέφυραν· Θεμιστοκλῆς δὲ κηδόμενος βασιλέως, παραινεῖ σπεύδειν ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ θάλασσαν, καὶ περαιοῦσθαι, μέχρις αὐτὸς ἐμποιεῖ τινας διατριβὰς τοῖς συμμάχοις καὶ μελλήσεις πρὸς τὴν δίωξιν. Ταῦθ' ὁ βάρβαρος ἀκούσας, καὶ γενόμενος περίφοβος, διὰ τάχους ἐποιεῖτο τὴν ἀναχώρησιν· καὶ πεῖραν ἡ Θεμιστοκλέους καὶ Ἀριστείδου φρόνησις ἐν Μαρδονίῳ παρέσχεν,

εἴγε πολλοστημορίῳ τῆς Ξέρξου δυνάμεως διαγωνισάμενοι Πλαταιᾶσιν, εἰς τὸν περὶ τῶν ὅλων κίνδυνον κατέστησαν.

ΙΖ. Πόλεων μὲν οὖν τῶν Αἰγινητῶν ἀριστεῦσαί φησιν Ἡρόδοτος, Θεμιστοκλεῖ δὲ (καίπερ ἄκοντες ὑπὸ φθόνου) τὸ πρωτεῖον ἀπέδοσαν ἅπαντες. Ἐπεὶ γὰρ ἀναχωρήσαντες εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τὴν ψῆφον ἔφερον οἱ στρατηγοὶ, πρῶτον μὲν ἕκαστος ἑαυτὸν ἀπέφαινεν ἀρετῇ, δεύτερον δὲ μεθ' ἑαυτὸν, Θεμιστοκλέα. Λακεδαιμόνιοι δ' εἰς τὴν Σπάρτην αὐτὸν καταγαγόντες, Εὐριβιάδῃ μὲν ἀνδρείας, ἐκείνῳ δὲ σοφίας ἀριστεῖον ἔδοσαν, θαλλοῦ στέφανον· καὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἁρμάτων τὸ πρωτεῦον ἐδωρήσαντο, καὶ τριακοσίους τῶν νέων πομποὺς ἄχρι τῶν ὅρων συνεξέπεμψαν. Λέγεται δ', Ὀλυμπίων τῶν ἐφεξῆς ἀγομένων, καὶ παρελθόντος εἰς τὸ στάδιον τοῦ Θεμιστοκλέους, ἀμελήσαντας τῶν ἀγωνιστῶν τοὺς παρόντας, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκεῖνον θεᾶσθαι, καὶ τοῖς ξένοις ἐπιδεικνύειν ἅμα θαυμάζοντας καὶ κροτοῦντας· ὥστε καὶ αὐτὸν ἡσθέντα πρὸς τοὺς φίλους ὁμολογῆσαι τὸν καρπὸν ἀπέχειν τῶν ὑπὲρ σῆς Ἑλλάδος αὐτῷ πονηθέντων.

ΙΗ. Καὶ γὰρ ἦν τῇ φύσει φιλοτιμότατος, εἰ δεῖ τεκμαίρεσθαι διὰ τῶν ἀπομνημονευομένων. Αἱρεθεὶς τε γὰρ ναύαρχος ὑπὲρ τῆς πόλεως, οὐδὲν οὔτε τῶν ἰδίων, οὔτε τῶν κοινῶν, κατὰ μέρος ἐχρημάτιζεν, ἀλλὰ πᾶν ἀνεβάλλετο τὸ προσπίπτον εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἐκπλεῖν ἔμελλεν, ἵν' ὁμοῦ πολλὰ πράττων πράγματα, καὶ παντοδαποῖς ἀνθρώποις ὁμιλῶν, μέγας εἶναι δοκῇ, καὶ πλεῖστον δύνασθαι. Τῶν τε νεκρῶν τοὺς ἐκπεσόντας ἐπισκοπῶν παρὰ τὴν θάλασσαν, ὡς εἶδε περικείμενα ψέλλια χρυσᾶ καὶ στρεπτοὺς, αὐτὸς μὲν παρῆλθε, τῷ δ' ἑπομένῳ φίλῳ δείξας, εἶπεν· « Ἀνελοῦ σαυτῷ· σὺ γὰρ οὐκ εἰ Θεμιστοκλῆς. » Πρὸς δέ τινα τῶν καλῶν γεγονότων, Ἀντιφάτην, ὑπερηφάνως αὐτῷ κεχρημένον πρότερον, ὕστερον δὲ θεραπεύοντα διὰ τὴν δόξαν· « Ὦ μειράκιον (εἶπεν), ὀψὲ μὲν, ἀμφότεροι δ' ἅμα νοῦν ἐσχήκα-

μεν. » Ἔλεγε δὲ, τοὺς Ἀθηναίους οὐ τιμᾶν αὐτὸν, οὐδὲ θαυμάζειν, ἀλλ' ὥσπερ πλατάνῳ χειμαζομένους μὲν ὑποτρέχειν καὶ κινδυνεύοντας, εὐδίας δὲ περὶ αὐτοὺς γενομένης, τίλλειν καὶ κολούειν. Τοῦ δὲ Σεριφίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, ὡς οὐ δι' αὐτὸν ἔσχηκε δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν· « Ἀληθεύων λέγεις (εἶπεν), ἀλλ' οὐτ' ἂν ἐγὼ, Σερίφιος ὢν, ἐγενόμην ἔνδοξος, οὔτε σὺ, Ἀθηναῖος. » ἑτέρου δέ τινος τῶν στρατηγῶν, ὡς ἔδοξέ τι χρήσιμον διαπεπρᾶχθαι τῇ πόλει, θρασυνομένου πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ τὰς ἑαυτοῦ ταῖς ἐκείνου πράξεσιν ἀντιπαραβάλλοντος, ἔφη τῇ ἑορτῇ τὴν ὑστεραν ἐρίσαι, λέγουσαν, ὡς ἐκείνη μὲν ἀσχολιῶν τε μεστὴ καὶ κοπώδης ἐστὶν, ἐν αὐτῇ δὲ πάντες ἀπολαύουσι τῶν παρεσκευασμένων σχολάζοντες· τὴν δ' ἑορτὴν πρὸς ταῦτ' εἰπεῖν· Ἀληθῆ λέγεις· ἀλλ' ἐμοῦ μὴ γενομένης, σὺ οὐκ ἂν ἦσθα· κἀμοῦ τοίνυν, ἔφη, τότε μὴ γενομένου, ποῦ ἄν ἦτε νῦν ὑμεῖς; Τὸν δ' υἱὸν ἐντρυφῶντα τῇ μητρὶ, καὶ δι' ἐκείνην αὐτῷ, σκώπτων ἔλεγε πλεῖστον τῶν Ἑλλήνων δύνασθαι· τοῖς μὲν γὰρ Ἕλλησιν ἐπιτάττειν Ἀθηναίους, Ἀθηναίοις δ' αὐτὸν, αὐτῷ δὲ τὴν ἐκείνου μητέρα, τῇ μητρὶ δ' ἐκεῖνον. Ἴδιος δέ τις ἐν πᾶσι βουλόμενος εἶναι, χωρίον μὲν πιπράσκων, ἐκέλευε κηρύττειν, ὅτι καὶ γείτονα χρηστὸν ἔχει. Τῶν δὲ μνωμένων αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, τὸν ἐπιεικῆ τοῦ πλουσίου προκρίνας, ἔφη ζητεῖν ἄνδρα χρημάτων δεόμενον μᾶλλον, ἢ χρήματα ἀνδρός. Ἐν μὲν οὖν τοῖς ἀποφθέγμασι τοιοῦτός τις ἦν.

ΙΘ. Γενόμενος δ' ἀπὸ τῶν πράξεων ἐκείνων, εὐθὺς ἐπεχείρει τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν καὶ τειχίζειν, ὡς μὲν ἱστορεῖ Θεόπομπος, χρήμασι πείσας μὴ ἐναντιωθῆναι τοὺς Ἐφόρους· ὡς δ' οἱ πλεῖστοι, παρακρουσάμενος. Ἦκε μὲν γὰρ εἰς Σπάρτην, ὄνομα πρεσβείας ἐπιγραψάμενος. Ἐγκαλούντων δὲ τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτι τειχίζουσι τὸ ἄστυ, καὶ Πολιάρχου κατηγοροῦντος, ἐπίτηδες ἐξ Αἰγίνης ἀποσταλέντος, ἠρνεῖτο, καὶ πέμπειν ἐκέλευεν εἰς Ἀθήνας τοὺς

κατοψομένους· ἅμα μὲν ἐμβάλλων τῷ τειχισμῷ χρόνον ἐκ τῆς διατριβῆς, ἅμα δὲ βουλόμενος ἀνθ' αὑτοῦ τοὺς πεμπομένους ὑπάρχειν τοῖς Ἀθηναίοις. Ὃ καὶ συνέβη· γνόντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸ ἀληθὲς, οὐκ ἠδίκησαν αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλως χαλεπαίνοντες, ἀπέπεμψαν. Ἐκ δὲ τούτου τὸν Πειραιᾶ κατασκεύαζε, τὴν τῶν λιμένων εὐφυΐαν κατανοήσας, καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἁρμοττόμενος πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ τρόπον τινὰ τοῖς παλαιοῖς βασιλεῦσι τῶν Ἀθηναίων ἀντιπολιτευόμενος. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, ὡς λέγεται, πραγματευόμενοι τοὺς πολίτας ἀποσπάσαι τῆς θαλάσσης, καὶ συνεθίσαι ζῆν μὴ πλέοντας, ἀλλὰ τὴν χώραν φυτεύοντας, τὸν περὶ τῆς Ἀθηνᾶς διέδοσαν λόγον, ὡς, ἐρίσαντος περὶ τῆς χώρας τοῦ Ποσειδῶνος, δείξασα τὴν μορίαν τοῖς δικασταῖς, ἐνίκησε. Θεμιστοκλῆς δ' οὐχ, ὡς Ἀριστοφάνης ὁ κωμικὸς λέγει, τῇ πόλει τὸν Πειραιᾶ προσέμαξεν, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐξῆψε τοῦ Πειραιῶς, καὶ τὴν γῆν τῆς θαλάττης· ὃ καὶ τὸν δῆμον ηὔξησε κατὰ τῶν ἀρίστων, καὶ θράσους ἐνέπλησεν, εἰς ναύτας καὶ κελευστὰς καὶ κυβερνήτας τῆς δυνάμεως ἀφικομένης. Διὸ καὶ τὸ βῆμα τὸ ἐν Πνυκὶ, πεποιημένον ὡς ἀποβλέπειν πρὸς τὴν θάλασσαν, ὕστερον οἱ τριάκοντα πρὸς τὴν χώραν ἀπέστρεψαν, οἰόμενοι, τὴν μὲν κατὰ θάλασσαν ἀρχὴν, γένεσιν εἶναι δημοκρατίας, ὀλιγαρχίᾳ δ' ἧττον δυσχεραίνειν τοὺς γεωργοῦντας.

Κ. Θεμιστοκλῆς δὲ καὶ μεῖζόν τι περὶ τῆς ναυτικῆς διενοήθη δυνάμεως. Ἐπεὶ γὰρ ὁ τῶν Ἑλλήνων σύλος, ἀπηλλαγμένου Ξέρξου, κατῆρεν εἰς Παγασὰς, καὶ διεχείμαζε, δημηγορῶν ἐν τοῖς Ἀθηναίοις ἔφη τινὰ πρᾶξιν ἔχειν ὠφέλιμον μὲν αὐτοῖς καὶ σωτήριον, ἀπόρρητον δὲ πρὸς τοὺς πολλούς. Τῶν δ' Ἀθηναίων Ἀριστείδῃ μόνῳ φράσαι κελευόντων, κἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ, περαίνειν, ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς ἔφραζε τῷ Ἀριστείδῃ, τὸ νεώριον ἐμπρῆσαι διανοεῖσθαι τῶν Ἑλλήνων· ὁ δ' εἰς τὸν δῆμον παρελθὼν, ἔφη, τῆς πράξεως, ἣν διανοεῖται πράττειν ὁ Θεμιστοκλῆς, μηδεμίαν εἶναι

μήτε λυσιτελεστέραν, μήτε ἀδικωτέραν. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι διὰ ταῦτα παύσασθαι τῷ Θεμιστοκλεῖ προσέταξαν. Ἐν δὲ τοῖς Ἀμφικτυονικοῖς συνεδρίοις, τῶν Λακεδαιμονίων εἰσηγουμένων, ὅπως ἀπείργωνται τῆς Ἀμφικτυονίας αἱ μὴ συμμαχήσασαι κατὰ τοῦ Μήδου πόλεις, φοβηθεὶς, μὴ Θετταλοὺς καὶ Ἀργείους, ἔτι δὲ Θηβαίους, ἐκβαλόντες τοῦ συνεδρίου, παντελῶς ἐπικρατήσωσι τῶν ψήφων, καὶ γένηται τὸ δοκοῦν ἐκείνοις, συνεῖπε ταῖς πόλεσι, καὶ μετέθηκε τὰς γνώμας τῶν Πυλαγόρων· διδάξας, ὡς τριάκοντα καὶ μία μόναι πόλεις εἰσὶν αἱ μετασχοῦσαι τοῦ πολέμου, καὶ τούτων αἱ πλείους παντάπασι μικραί. Δεινὸν οὖν, εἰ, τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐκσπόνδου γενομένης, ἐπὶ ταῖς μεγίσταις δυσὶν, ἢ τρισὶ πόλεσιν ἔσαι τὸ συνέδριον. Ἐκ τούτου μὲν οὖν μάλιστα τοῖς Λακεδαιμονίοις προσέκρουσε· διὸ καὶ τὸν Κίμωνα προῆγον ταῖς τιμαῖς, ἀντίπαλον ἐν τῇ πολιτείᾳ τῷ Θεμιστοκλεῖ καθιστάντες.

ΚΑ. Ἦν δὲ καὶ τοῖς συμμάχοις ἐπαχθὴς, περιπλέων τε τὰς νήσους καὶ χρηματιζόμενος ἀπ' αὐτῶν· οἷα καὶ πρὸς Ἄνδριους ἀργύριον αἰτοῦντα φησὶν αὐτὸν Ἡρόδοτος εἰπεῖν τε καὶ ἀκοῦσαι. Δύο γὰρ ἥκειν ἔφη Θεοὺς κομίζων, Πειθὼ καὶ Βίαν· οἱ δ' ἔφασαν εἶναι καὶ παρ' αὐτοῖς Θεοὺς μεγάλους δύο, Πενίαν καὶ Ἀπορίαν, ὑφ' ὧν κωλύεσθαι δοῦναι χρήματα ἐκείνῳ. Τιμοκρέων δ' ὁ Ῥόδιος μελοποιὸς ἐν ᾄσματι καθάπτεται πικρότερον τοῦ Θεμιστοκλέους, ὡς ἄλλους μὲν ἐπὶ χρήμασι φυγάδας διαπραξαμένου κατελθεῖν, αὐτὸν δὲ ξένον ὄντα καὶ φίλον προεμένου δι' ἀργύριον. Λέγει δ' οὕτως·

Ἀλλ' εἰ τύ γε Παυσανίαν, ἢ καὶ τύ γε Ξάνθιππον αἰνεῖς, ἢ τύ γε Λευτυχίδαν·
Ἐγὼ δ' Ἀριστείδαν ἐπαινέω, ἄνδρα ἱερὰν ἀπ' Ἀθηνᾶν ἐλθεῖν ἕνα λῷστον.
Ἐπεὶ δὲ Θεμιστοκλῆα ἤχθαρε Λατὼ ψεύσταν, ἄδικον, προδόταν, ὃς Τιμοκρέοντα ξεῖνον ἐόντα,
Ἀργυρίοισι σκυβαλικοῖσι πεισθεὶς, οὐ κατᾶγεν εἰς πατρίδα Ἰάλυσον.
Λαβὼν δὲ τρὶ' ἀργυρίου τάλαντ' ἔβα πλέων εἰς ὄλεθρον,

Τοὺς μὲν κατάγων ἀδίκως, τοὺς δ' ἐκδιώκων, τοὺς δὲ παίνων,
Ἀργυρίων ὑπόπλεως. Ἰσθμοῖ δ' ἐπανδόκευε γελοίως ψυχρὰ κρέα
παρέχων·
Οἱ δ' ἤσθιον, κ' ηὔχοντο μὴ ὧραν Θεμιστοκλέους γενέσθαι.

Πολὺ δ' ἀσελγεστέρα καὶ ἀναπεπταμένη μᾶλλον εἰς τὸν Θεμιστοκλέα κέχρηται βλασφημίᾳ μετὰ τὴν φυγὴν αὐτοῦ καὶ τὴν καταδίκην ὁ Τιμοκρέων, ᾆσμα ποιήσας, οὗ ἔστιν ἀρχή·

Μοῦσα τοῦδε τοῦ μέλεος κλέος ἀν' Ἕλλανας τίθει, ὡς ἐοικὸς καὶ
δίκαιον.

Λέγεται δ' ὁ Τιμοκρέων ἐπὶ μηδισμῷ φυγεῖν, συγκαταψηφισαμένου τοῦ Θεμιστοκλέους. Ὡς οὖν ὁ Θεμιστοκλῆς αἰτίαν ἔσχε μηδίζειν, ταῦτ' ἐποίησε πρὸς αὐτόν.

Οὐκ ἄρα Τιμοκρέων μοῦνος Μήδεισιν ὅρκια τέμνει·
Ἀλλ' ἐντὶ κ' ἄλλοι δὴ πονηροί, οὐκ ἐγὼ μόνα κολουρις·
Ἐντὶ καὶ ἄλλαι ἀλώπεκες.

ΚΒ. Ἤδη δὲ καὶ τῶν πολιτῶν διὰ τὸ φθονεῖν ἡδέως τὰς διαβολὰς προσιεμένων, ἠναγκάζετο λυπηρὸς εἶναι, τῶν αὐτοῦ πράξεων ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις μνημονεύων· καὶ πρὸς τοὺς δυσχεραίνοντας, «Τί κοπιᾶτε, εἶπεν, ὑπὸ τῶν αὐτῶν πολλάκις εὖ πάσχοντες»; Ἵνιασε δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰσάμενος, ἣν Ἀριστοβούλην μὲν προσηγόρευσεν, ὡς ἄριστα τῇ πόλει καὶ τοῖς Ἕλλησι βουλευσάμενος, πλησίον δὲ τῆς οἰκίας κατεσκεύασεν ἐν Μελίτῃ τὸ ἱερόν, οὗ νῦν τὰ σώματα τῶν θανατουμένων οἱ δήμιοι προβάλλουσι, καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τοὺς βρόχους τῶν ἀπαγχομένων καὶ καθαιρεθέντων ἐκφέρουσιν. Ἔκειτο δὲ καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰκόνιον ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀριστοβούλης ἔτι καθ' ἡμᾶς· καὶ φαίνεταί τις οὐ τὴν ψυχὴν μόνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄψιν ἡρωϊκὸς γενόμενος. Τὸν μὲν οὖν ἐξοστρακισμὸν ἐποιήσαντο κατ' αὐτοῦ, καθαιροῦντες τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν ὑπεροχήν, ὥσπερ εἰώθεσαν ἐπὶ πάντων, οὓς ᾤοντο τῇ δυνάμει βαρεῖς, καὶ πρὸς ἰσότητα δημοκρατικὴν ἀσυμμέτρους εἶναι. Κόλασις γὰρ οὐκ ἦν ὁ ἐξοστρακισμός, ἀλλὰ παραμυθία φθόνου

καὶ κουφισμὸς, ἡδομένου τῷ ταπεινοῦν τοὺς ὑπερέχοντας, καὶ τὴν δυσμένειαν εἰς ταύτην τὴν ἀτιμίαν ἀποπνέοντος.

ΚΓ. Ἐκπεσόντος δὲ τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ διατρίβοντος ἐν Ἄργει, τὰ περὶ Παυσανίαν συμπεσόντα κατ' αὐτοῦ παρέσχε τοῖς ἐχθροῖς ἀφορμάς. Ὁ δὲ γραψάμενος αὐτὸν προδοσίας, Λεωβότης ἦν Ἀλκμαίωνος, Ἀγραύληθεν, ἅμα συνεπαιτιωμένων τῶν Σπαρτιατῶν. Ὁ γὰρ Παυσανίας, πράττων ἐκεῖνα δὴ τὰ περὶ τὴν προδοσίαν, πρότερον μὲν ἀπεκρύπτετο τὸν Θεμιστοκλέα, καίπερ ὄντα φίλον· ὡς δ' εἶδεν ἐκπεπτωκότα τῆς πολιτείας καὶ φέροντα χαλεπῶς, ἐθάρσησεν ἐπὶ τὴν κοινωνίαν τῶν πραττομένων παρακαλεῖν, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀποδεικνύμενος αὐτῷ, καὶ παροξύνων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὡς πονηροὺς καὶ ἀχαρίστους. Ὁ δὲ τὴν μὲν δέησιν ἀπετρίψατο τοῦ Παυσανίου, καὶ τὴν κοινωνίαν ὅλως ἀπείπατο, πρὸς οὐδένα δὲ τοὺς λόγους ἐξήνεγκεν, οὐδὲ κατεμήνυσε τὴν πρᾶξιν, εἴτε παύσεσθαι προσδοκῶν αὐτὸν, εἴτ' ἄλλως καταμανῆ γενήσεσθαι, σὺν οὐδενὶ λογισμῷ πραγμάτων ἀτόπων καὶ παραβόλων ὀρεγόμενον. Οὕτω δὴ τοῦ Παυσανίου θανατωθέντος, ἐπιστολαί τινες ἀνευρεθεῖσαι καὶ γράμματα περὶ τούτων, εἰς ὑποψίαν ἐνέβαλον τὸν Θεμιστοκλέα· καὶ κατεβόων μὲν αὐτοῦ Λακεδαιμόνιοι, κατηγόρουν δ' οἱ φθονοῦντες τῶν πολιτῶν, οὐ παρόντος, ἀλλὰ διὰ γραμμάτων ἀπολογουμένου μάλιστα ταῖς προτέραις κατηγορίαις. Διαβαλλόμενος γὰρ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, πρὸς τοὺς πολίτας ἔγραφεν, ὡς ἄρχειν μὲν ἀεὶ ζητῶν, ἄρχεσθαι δὲ μὴ πεφυκὼς, μηδὲ βουλόμενος, οὐκ ἄν ποτε βαρβάροις καὶ πολεμίοις αὐτὸν ἀποδόσθαι μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Οὐ μὴν ἀλλὰ συμπεισθεὶς ὑπὸ τῶν κατηγορούντων ὁ δῆμος, ἔπεμψεν ἄνδρας, οἷς εἴρητο συλλαμβάνειν καὶ ἄγειν κριθησόμενον αὐτὸν ἐν τοῖς Ἕλλησιν.

ΚΔ. Προαισθόμενος δ' ἐκεῖνος, εἰς Κέρκυραν διεπέρασεν, οὔσης αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν εὐεργεσίας. Γενόμενος γὰρ αὐτῶν

κριτὴς, πρὸς Κορινθίους ἐχόντων διαφορὰν, ἔλυσε τὴν ἔχθραν, εἴκοσι τάλαντα κρίνας τοὺς Κορινθίους καταβαλεῖν, καὶ Λευκάδα κοινῇ νέμειν, ἀμφοτέρων ἄποικον. Ἐκεῖθεν δ' εἰς Ἤπειρον ἔφυγε· καὶ διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων, ἔρριψεν αὐτὸν εἰς ἐλπίδας χαλεπὰς καὶ ἀπόρους, καταφυγὼν πρὸς Ἄδμητον, ὃς βασιλεὺς μὲν ἦν Μολοττῶν, δεηθεὶς δέ τι τῶν Ἀθηναίων, καὶ προπηλακισθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅτ' ἥκμαζεν ἐν τῇ πολιτείᾳ, δι' ὀργῆς εἶχεν αὐτὸν ἀεὶ, καὶ δῆλος ἦν, εἰ λάβοι, τιμωρησόμενος. Ἐν δὲ τῇ τότε φυγῇ μᾶλλον ὁ Θεμιστοκλῆς φοβηθεὶς συγγενῆ καὶ πρόσφατον φθόνον, ὀργῆς παλαιᾶς καὶ βασιλικῆς, ταύτῃ φέρων ὑπέθηκεν ἑαυτὸν ἱκέτης τοῦ Ἀδμήτου καταστὰς, ἰδιόν τινα καὶ παρηλλαγμένον τρόπον. Ἔχων γὰρ αὐτοῦ τὸν υἱὸν, ὄντα παῖδα, πρὸς τὴν ἑστίαν προσέπεσε, ταύτην μεγίστην καὶ μόνην σχεδὸν ἀναντίῤῥητον ἡγουμένων ἱκεσίαν τῶν Μολοσσῶν. Ἔνιοι μὲν οὖν Φθίαν τὴν γυναῖκα τοῦ βασιλέως λέγουσιν ὑποθέσθαι τῷ Θεμιστοκλεῖ τὸ ἱκέτευμα τοῦτο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπὶ τὴν ἑστίαν καθίσαι μίτ' αὐτοῦ· τινὲς δ' αὐτὸν τὸν Ἄδμητον, ὡς ἀφοσιώσαιτο πρὸς τοὺς διώκοντας τὴν ἀνάγκην, δι' ἣν οὐκ ἐκδίδωσι τὸν ἄνδρα, διαθῆναι καὶ συντραγῳδῆσαι τὴν ἱκεσίαν. Ἐκεῖ δ' αὐτῷ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας, ἐκκλέψας ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, Ἐπικράτης ὁ Ἀχαρνεὺς ἀπέσειλεν· ὃν ἐπὶ τούτῳ Κίμων ὕστερον κρίνας ἐθανάτωσεν, ὡς ἱστορεῖ Στησίμβροτος. Εἴτ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπιλαθόμενος τούτων, ἢ τὸν Θεμιστοκλέα ποιῶν ἐπιλαθόμενον, πλεῦσαί φησιν εἰς Σικελίαν, καὶ παρ' Ἱέρωνος αἰτεῖν τοῦ τυράννου τὴν θυγατέρα πρὸς γάμον, ὑπισχνούμενος αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους ποιήσειν· ἀποσρεψαμένου δὲ τοῦ Ἱέρωνος, οὕτως εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπᾶραι.

ΚΕ. Ταῦτα δ' οὐκ εἰκός ἐστιν οὕτω γενέσθαι. Θεόφραστος γὰρ ἐν τοῖς Περὶ βασιλείας ἱστορεῖ τὸν Θεμιστοκλέα, πέμψαντος εἰς Ὀλυμπίαν Ἱέρωνος ἵππους ἀγωνισὰς, καὶ σκηνήν τινα κατεσκευα-

σμένην πολυτελῶς σήσαντος, εἰπεῖν ἐν τοῖς Ἕλλησι λόγον, ὡς χρὴ τὴν σκηνὴν διαρπάσαι τοῦ τυράννου, καὶ κωλύσαι τοὺς ἵππους ἀγωνίσασθαι. Θουκυδίδης δέ φησι καὶ πλεῦσαι αὐτὸν, ἐπὶ τὴν ἑτέραν καταβάντα θάλασσαν ἀπὸ Πύδνης, οὐδενὸς εἰδότος, ὅστις εἴη, τῶν πλεόντων, μέχρις οὗ πνεύματι τῆς ὁλκάδος εἰς Νάξον καταφερομένης ὑπ' Ἀθηναίων πολιορκουμένην τότε, φοβηθεὶς, ἀναδείξειεν ἑαυτὸν τῷ τε ναυκλήρῳ καὶ τῷ κυβερνήτῃ· καὶ τὰ μὲν δεόμενος, τά δ' ἀπειλῶν, καὶ λέγων, ὅτι κατηγορήσοι καὶ καταψεύσοιτο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς οὐκ ἀγνοοῦντες, ἀλλὰ χρήμασι πεισθέντες ἐξ ἀρχῆς, ἀναλάβοιεν αὐτὸν, οὕτως ἀναγκάσοιε παραπλεῦσαι καὶ λαβέσθαι τῆς Ἀσίας. Τῶν δὲ χρημάτων αὐτῷ πολλὰ μὲν ὑπεκκλαπέντα διὰ τῶν φίλων εἰς Ἀσίαν ἔπλει· τῶν δὲ φανερῶν γενομένων καὶ συναχθέντων εἰς τὸ δημόσιον, Θεόπομπος μὲν, ἑκατὸν τάλαντα, Θεόφραστος δὲ ὀγδοήκοντα φησὶ γενέσθαι τὸ πλῆθος, οὐδὲ τριῶν ἄξια ταλάντων κεκτημένου τοῦ Θεμιστοκλέους, πρὶν ἅπτεσθαι τῆς πολιτείας.

ΚΖ. Ἐπεὶ δὲ κατέπλευσεν εἰς Κύμην, καὶ πολλοὺς ἤσθετο τῶν ἐπὶ θαλάττῃ παραφυλάττοντας αὐτὸν λαβεῖν, μάλιστα δὲ τοὺς περὶ Ἐργοτέλη καὶ Πυθόδωρον (ἦν γὰρ ἡ θήρα λυσιτελὴς τοῖς τὸ κερδαίνειν ἀπὸ παντὸς ἀγαπῶσι, διακοσίων ἐπικεκηρυγμένων αὐτῷ ταλάντων ὑπὸ τοῦ βασιλέως), ἔφυγεν εἰς Αἰγὰς, Αἰολικὸν πολισμάτιον, ὑπὸ πάντων ἀγνοούμενος, πλὴν τοῦ ξένου Νικογένους, ὃς Αἰολέων πλείστην οὐσίαν ἐκέκτητο, καὶ τοῖς ἄνω δυνατοῖς γνώριμος ὑπῆρξε. Παρὰ τούτῳ κρυπτόμενος ἡμέρας ὀλίγας διέτριψεν· εἶτα μετὰ τὸ δεῖπνον ἐκ θυσίας τινὸς, Ὄλβιος, ὁ τῶν τέκνων τοῦ Νικογένους παιδαγωγὸς, ἔκφρων γενόμενος καὶ θεοφόρητος, ἀνεφώνησε μέτρῳ ταυτὶ,

Νυκτὶ φωνὴν, νυκτὶ βουλὴν, νυκτὶ τὴν νίκην δίδου.

Καὶ μετὰ ταῦτα κοιμηθεὶς ὁ Θεμιστοκλῆς, ὄναρ ἔδοξεν ἰδεῖν δράκοντα κατὰ τῆς γαστρὸς αὐτοῦ περιελιττόμενον, καὶ προσ-

ανέρποντα τῷ τραχήλῳ· γενόμενον δ' ἀετὸν, ὡς ἥψατο τοῦ προσώπου, περιβαλόντα τὰς πτέρυγας, ἐξᾶραι καὶ κομίζειν πολλὴν ὁδὸν, εἶτα χρυσείου τινὸς κηρυκείου φανέντος, ἐπὶ τούτου σῆσαι βεβαίως αὐτὸν, ἀμηχάνου δείματος καὶ ταραχῆς ἀπαλλαγέντα. Πέμπεται γοῦν ὑπὸ τοῦ Νικογένους μηχανησαμένου τι τοιοῦτον. Τοῦ βαρβαρικοῦ γένους τὸ πολὺ καὶ μάλιστα τὸ Περσικὸν, εἰς ζηλοτυπίαν τὴν περὶ τὰς γυναῖκας ἄγριον φύσει καὶ χαλεπόν ἐστιν. Οὐ γὰρ μόνον τὰς γαμετὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀργυρωνήτους καὶ παλλακευομένας, ἰσχυρῶς παραφυλάττουσιν ὡς ὑπὸ μηδενὸς ὁρᾶσθαι τῶν ἐκτὸς, ἀλλ' οἴκοι μὲν διαιτᾶσθαι κατακεκλεισμένας, ἐν δὲ ταῖς ὁδοιπορίας, ὑπὸ σκηνὰς κύκλῳ περιπεφραγμένας ἐπὶ τῶν ἁρμαμαξῶν ὀχεῖσθαι. Τοιαύτης τῷ Θεμιστοκλεῖ κατασκευασθείσης ἀπήνης, καταδὺς ἐκομίζετο, τῶν περὶ αὐτὸν ἀεὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι καὶ πυνθανομένοις λεγόντων, ὅτι γύναιον Ἑλληνικὸν ἄγουσιν ἀπ' Ἰωνίας, πρός τινα τῶν ἐπὶ θύραις βασιλέως.

ΚΖ. Θουκυδίδης μὲν οὖν καὶ Χάρων ὁ Λαμψακηνὸς ἱστοροῦσι, τεθνηκότος Ξέρξου, πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τῷ Θεμιστοκλεῖ γενέσθαι τὴν ἔντευξιν· Ἔφορος δὲ καὶ Δείνων καὶ Κλείταρχος καὶ Ἡρακλείδης, ἔτι δ' ἄλλοι πλείονες, πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν Ξέρξην. Τοῖς δὲ χρονικοῖς δοκεῖ μᾶλλον ὁ Θουκυδίδης συμφέρεσθαι, καίπερ οὐδ' αὐτοῖς ἀτρέμα συνταττομένοις. Ὁ δ' οὖν Θεμιστοκλῆς γενόμενος παρ' αὐτὸ τὸ δεινὸν, ἐντυγχάνει πρῶτον Ἀρταβάνῳ τῷ χιλιάρχῳ, λέγων, Ἕλλην μὲν εἶναι, βούλεσθαι δ' ἐντυχεῖν βασιλεῖ περὶ μεγίστων πραγμάτων, καὶ πρὸς ἃ τυγχάνει μάλιστα σπουδάζων ἐκεῖνος. Ὁ δέ φησιν· « Ὦ ξένε, νόμοι διαφέρουσιν ἀνθρώπων· ἄλλα δ' ἄλλοις καλά· καλὸν δὲ πᾶσι τὰ οἰκεῖα κοσμεῖν καί σώζειν. Ὑμᾶς μὲν οὖν ἐλευθερίαν μάλιστα θαυμάζειν καὶ ἰσότητα, λόγος· ἡμῖν δὲ πολλῶν νόμων καὶ καλῶν ὄντων, κάλλιστος οὗτός ἐστι, τιμᾷν βασιλέα, καὶ προσκυνεῖν εἰκόνα Θεοῦ τοῦ τὰ πάντα σώζοντος. Εἰ μὲν οὖν, ἐπαινῶν τὰ ἡμέτερα, προσ-

κυνήσεις, ἔστι σοι καὶ βασιλέα θεάσασθαι καὶ προσειπεῖν, εἰ δ' ἄλλο τι φρονεῖς, ἀγγέλοις ἑτέροις χρήσῃ πρὸς αὐτόν. Βασιλεῖ γὰρ οὐ πάτριον ἀνδρὸς ἀκροᾶσθαι μὴ προσκυνήσαντος. » Ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἀκούσας λέγει πρὸς αὐτόν· « Ἀλλ' ἔγωγε τὴν βασιλέως, ὦ Ἀρτάβανε, φήμην καὶ δύναμιν αὐξήσων ἀφῖγμαι, καὶ αὐτός τε πείσομαι τοῖς ὑμετέροις νόμοις, ἐπεὶ Θεῷ τῷ μεγαλύναντι Πέρσας οὕτω δοκεῖ, καὶ δι' ἐμὲ πλείονες τῶν νῦν βασιλέα προσκυνήσουσιν. Ὥστε τοῦτο μηδὲν ἐμποδὼν ἔστω τοῖς λόγοις, οὓς βούλομαι πρὸς ἐκεῖνον εἰπεῖν· Τίνα δ' (εἰπεῖν ὁ Ἀρτάβανος) Ἑλλήνων ἀφῖχθαί σε φῶμεν; οὐ γὰρ ἰδιώτῃ τὴν γνώμην ἔοικας»· καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς· « Τοῦτ' οὐκέτ' ἄν, ἔφη, πύθοιτό τις, Ἀρτάβανε, πρότερος βασιλέως. » Οὕτω μὲν ὁ Φανίας φησίν. Ὁ δ' Ἐρατοσθένης ἐν τοῖς περὶ τούτου προσιστόρησε, διὰ γυναικὸς Ἐρετρικῆς, ἣν ὁ χιλίαρχος εἶχε, τῷ Θεμιστοκλεῖ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔντευξιν γενέσθαι καὶ σύστασιν.

ΚΗ Ἐπειδὴ οὖν εἰσήχθη πρὸς βασιλέα, καὶ προσκυνήσας ἔστη σιωπῇ, προστάξαντος τῷ ἑρμηνεῖ τοῦ βασιλέως ἐρωτῆσαι, τίς ἐστι, καὶ τοῦ ἑρμηνέως ἐρωτήσαντος εἶπεν· « Ἥκω σοι, βασιλεῦ, Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος ἐγὼ, φυγὰς ὑφ' Ἑλλήνων διωχθεὶς, ᾧ πολλὰ μὲν ὀφείλουσι κακὰ Πέρσαι, πλείω δ' ἀγαθὰ κωλύσαντι τὴν δίωξιν, ὅτε τῆς Ἑλλάδος ἐν ἀσφαλεῖ γενομένης, παρέσχε τὰ οἰκοι σωζόμενα χαρίσασθαί τι καὶ ὑμῖν. Ἐμοὶ μὲν οὖν πάντα πρέποντα ταῖς παρούσαις συμφοραῖς ἐστι καὶ παρεσκευασμένος ἀφῖγμαι δέξασθαί τε χάριν εὐμενῶς διαλαττομένου, καὶ παραιτεῖσθαι μνησικακοῦντος ὀργήν. Σὺ δὲ τοὺς ἐμοὺς ἐχθροὺς μάρτυρας θέμενος, ὧν εὐεργέτησα Πέρσας, ἀπόχρησαι ταῖς ἐμαῖς τύχαις πρὸς ἐπίδειξιν ἀρετῆς μᾶλλον, ἢ πρὸς ἀποπλήρωσιν ὀργῆς. Σώσεις μὲν γὰρ ἱκέτην σὸν, ἀπολεῖς δ' Ἑλλήνων πολέμιον γενόμενον. » Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἐπεθείασε τῷ λόγῳ προσδιελθὼν τὴν ὄψιν, ἣν εἶδεν ἐν Νικογένους, καὶ τὸ

μάντευμα τοῦ Δωδωναίου Διὸς, ὡς κελευσθεὶς πρὸς τὸν ὁμώνυμον τοῦ Θεοῦ βαδίζειν, συμφρονήσειε πρὸς ἐκεῖνον ἀναπέμπεσθαι· μεγάλους γὰρ ἀμφοτέρους εἶναί τε καὶ λέγεσθαι βασιλέας. Ἀκούσας δ' ὁ Πέρσης, ἐκείνῳ μὲν οὐδὲν ἀπεκρίνατο, καίπερ θαυμάσας τὸ φρόνημα καὶ τὴν τόλμην αὐτοῦ· μακαρίσας δὲ πρὸς τοὺς φίλους ἑαυτὸν, ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ μεγίστῃ, καὶ κατευξάμενος ἀεὶ τοῖς πολεμίοις τοιαύτας φρένας διδόναι τὸν Ἀριμάνιον, ὅπως ἐλαύνωσι τοὺς ἀρίστους ἐξ ἑαυτῶν, θῦσαι τοῖς Θεοῖς λέγεται, καὶ πρὸς πόσιν εὐθὺς τραπέσθαι, καὶ νύκτωρ ὑπὸ χαρᾶς διὰ μέσων τῶν ὕπνων βοῆσαι τρίς· « Ἔχω Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον».

ΚΘ. Ἅμα δ' ἡμέρᾳ συγκαλέσας τοὺς φίλους, εἰσήγαγεν αὐτὸν, μηδὲν ἐλπίζοντα χρηστὸν, ἐξ ὧν ἑώρα τοὺς ἐπὶ θύραις, ὡς ἐπύθοντο τοὔνομα παρόντος αὐτοῦ, χαλεπῶς διακειμένους καὶ κακῶς λέγοντας. Ἔτι δὲ Ῥωξάνης ὁ χιλίαρχος, ὡς κατ' αὐτὸν ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς προσιὼν, καθημένου βασιλέως, καὶ τῶν ἄλλων σιωπώντων. ἀτρέμα στενάξας εἶπεν· « Ὄφις Ἕλλην ὁ ποικίλος, ὁ βασιλέως σε δαίμων δεῦρο ἤγαγεν.» Οὐ μὴν ἀλλ' εἰς ὄψιν ἐλθόντος αὐτοῦ, καὶ πάλιν προσκυνήσαντος, ἀσπασάμενος καὶ προσειπὼν φιλοφρόνως ὁ βασιλεὺς, ἤδη μὲν ἔφησεν αὐτῷ διακόσια τάλαντα ὀφείλειν· κομίσαντα γὰρ αὐτὸν, ἀπολήψεσθαι δικαίως τὸ ἐπικηρυχθὲν τῷ ἀγαγόντι. Πολλῷ δὲ πλείῳ τούτων ὑπισχνεῖτο, καὶ παρεθάρρυνε· καὶ λέγειν ἐκέλευε περὶ τῶν Ἑλληνικῶν, ἃ βούλοιτο, παῤῥησιαζόμενον. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἀπεκρίνατο, τὸν λόγον ἐοικέναι τοῦ ἀνθρώπου τοῖς ποικίλοις ῥώμασιν· ὡς γὰρ ἐκεῖνα, καὶ τοῦτον, ἐκτεινόμενον μὲν ἐπιδείκνυσθαι τὰ εἴδη, συσελλόμενον δὲ κρύπτειν καὶ διαφθείρειν. Ὅθεν αὐτῷ χρόνου δεῖν. Ἐπεὶ δ', ἡσθέντος τοῦ βασιλέως τῇ εἰκασίᾳ, καὶ λαμβάνειν κελεύσαντος, ἐνιαυτὸν αἰτησάμενος, καὶ τὴν Περσίδα γλῶτταν ἀποχρώντως ἐκμαθὼν, ἐνετύγχανε βασιλεῖ δι' αὐτοῦ, τοῖς μὲν ἐκτὸς δόξαν παρέσχε περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων διειλέχθαι· πολ-

λῶν δὲ καινοτομουμένων περὶ τὴν αὐλὴν καὶ τοὺς φίλους τοῦ βασιλέως ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, φθόνον ἔσχε παρὰ τοῖς δυνατοῖς, ὡς καὶ περὶ ἐκείνων παῤῥησίᾳ χρήσασθαι πρὸς αὐτὸν ἀποτετολμηκώς. Οὐδὲν γὰρ ἦσαν αἱ τιμαὶ ταῖς τῶν ἄλλων ἐοικυῖαι ξένων, ἀλλὰ καὶ κυνηγεσίων βασιλεῖ μετέσχε, καὶ τῶν οἴκοι διατριβῶν, ὥστε καὶ μητρὶ τοῦ βασιλέως εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, καὶ γενέσθαι συνήθης· διακοῦσαι δὲ καὶ τῶν μαγικῶν λόγων, τοῦ βασιλέως κελεύσαντος. Ἐπειδὴ δὲ Δημάρατος ὁ Σπαρτιάτης, αἰτήσασθαι δωρεὰν κελευσθεὶς, ἠτήσατο τὴν κίθαριν, ὥσπερ οἱ βασιλεῖς, ἐπαράμενος εἰσελάσαι διὰ Σάρδεων, Μιθροπαύστης μὲν ἀνεψιὸς ὢν βασιλέως εἶπε, τοῦ Δημαράτου τῆς χειρὸς ἁψάμενος· « Λύτη μὲν ἡ κίθαρις οὐκ ἔχει ἐγκέφαλον, ὃν ἐπικαλύψει· σὺ δ' οὐκ ἔσῃ Ζεὺς, κἂν λάβῃς κεραυνόν· » ἀπωσαμένου δὲ τὸν Δημάρατον ὀργῇ διὰ τὸ αἴτημα τοῦ βασιλέως, καὶ δοκούντως ἀπαραιτήτως ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ὁ Θεμιστοκλῆς δεηθεὶς ἔπεισε καὶ διήλλαξε. Λέγεται δὲ, καὶ τοὺς ὕστερον βασιλεῖς, ἐφ' ὧν μᾶλλον αἱ Περσικαὶ πράξεις ταῖς Ἑλληνικαῖς συνανεκράθησαν, ὁσάκις δεηθεῖεν ἀνδρὸς Ἕλληνος, ἐπαγγέλεσθαι καὶ γράφειν ἕκαστον, ὡς μείζων ἔσοιτο παρ' αὐτῷ Θεμιστοκλέους. Αὐτὸν δὲ Θεμιστοκλέα φασὶν, ἤδη μέγαν ὄντα καὶ θεραπευόμενον ὑπὸ πολλῶν, λαμπρᾶς ποτε τραπέζης παρατεθείσης, πρὸς τοὺς παῖδας εἰπεῖν· « Ὦ παῖδες, ἀπωλόμεθ' ἄν, εἰ μὴ ἀπωλόμεθα. » Πόλεις δ' αὐτῷ τρεῖς μὲν οἱ πλεῖστοι δοθῆναι λέγουσιν, εἰς ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὄψον, Μαγνησίαν καὶ Λάμψακον καὶ Μυοῦντα. Δύο δ' ἄλλας προσίθησιν ὁ Κυζικηνὸς Νεάνθης καὶ Φανίας, Περκώτην καὶ Παλαίσκηψιν εἰς στρωμνὴν καὶ ἀμπεχόνην.

Λ. Καταβαίνοντι δ' αὐτῷ πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις ἐπὶ θάλατταν, Πέρσης ἀνὴρ, Ἐπιξύης ὄνομα, σατραπεύων τῆς ἄνω Φρυγίας, ἐπεβούλευσε, παρεσκευακὼς ἔκπαλαι Πισίδας ἀποκτεννοῦντας, ὅταν ἐν τῇ καλουμένῃ πόλει Λεοντοκεφάλῳ γενόμενος

καταυλισθῇ. Τῷ δὲ λέγεται καθεύδοντι μεσημβρίας τὴν Μητέρα τῶν Θεῶν ὄναρ φανεῖσαν εἰπεῖν· « Ὦ Θεμιστόκλεις, ὑστέρει κεφαλῆς λεόντων, ἵνα μὴ λέοντι περιπέσῃς. Ἐγὼ δ' ἀντὶ τούτου σε αἰτῶ θεράπαιναν Μνησιπτολέμαν. » Διαταραχθεὶς οὖν ὁ Θεμιστοκλῆς, προσευξάμενος τῇ Θεῷ, τὴν μὲν λεωφόρον ἀφῆκεν, ἑτέρᾳ δὲ περιελθὼν, καὶ παραλλάξας τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἤδη νυκτὸς οὔσης κατηυλίσατο. Τῶν δὲ τὴν σκηνὴν κομιζόντων ὑποζυγίων ἑνὸς εἰς ποταμὸν ἐμπεσόντος, οἱ τοῦ Θεμιστοκλέους οἰκέται τὰς αὐλαίας διαβρόχους γενομένας ἐκπετάσαντες ἀνέψυχον· οἱ δὲ Περσίδαι τὰ ξίφη λαβόντες ἐν τούτῳ προσεφέροντο, καὶ τὰ ψυχόμενα πρὸς τὴν σελήνην οὐκ ἀκριβῶς ἰδόντες, ᾠήθησαν εἶναι τὴν σκηνὴν τὴν Θεμιστοκλέους, κἀκεῖνον ἔνδον εὑρήσειν ἀναπαυόμενον. Ὡς δ' ἐγγὺς γενόμενοι τὴν αὐλαίαν ἀνέσχιλον, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ παραφυλάσσοντες, καὶ συλλαμβάνουσι. Διαφυγὼν δὲ τὸν κίνδυνον οὕτω, καὶ θαυμάσας τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Θεοῦ, ναὸν κατεσκεύασεν ἐν Μαγνησίᾳ Δινδυμένης, καὶ τὴν θυγατέραν Μνησιπτολέμαν ἱέρειαν ἀπέδειξεν.

ΛΑ. Ὡς δ' ἦλθεν εἰς Σάρδεις, καὶ σχολὴν ἄγων ἐθεάσατο τῶν ἱερῶν τὴν κατασκευὴν, καὶ τῶν ἀναθημάτων τὸ πλῆθος, εἶδε καὶ ἐν Μητρὸς ἱερῷ τὴν καλουμένην ὑδροφόρον κόρην χαλκῆν, μέγεθος δίπηχυν, ἣν αὐτὸς, ὅτε τῶν Ἀθήνησιν ὑδάτων ἐπιστάτης ἦν, εὑρὼν τοὺς ὑφῃρημένους τὸ ὕδωρ καὶ παροχετεύσαντας, ἀνέθηκεν ἐκ τῆς ζημίας ποιησάμενος· εἴτε δὴ παθών τι πρὸς τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ ἀναθήματος, εἴτε βουλόμενος ἐνδείξασθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ὅσην ἔχει τιμὴν καὶ δύναμιν ἐν τοῖς βασιλέως πράγμασι, λόγον τῷ Λυδίας Σατράπῃ προσήνεγκεν, αἰτούμενος ἀποστεῖλαι τὴν κόρην εἰς τὰς Ἀθήνας. Χαλεπαίνοντος δὲ τοῦ βαρβάρου, καὶ βασιλεῖ γράψειν φήσαντος ἐπιστολὴν, φοβηθεὶς ὁ Θεμιστοκλῆς, εἰς τὴν γυναικωνῖτιν κατέφυγε, καὶ τὰς παλλακίδας αὐτοῦ θεραπεύσας χρήμασιν, ἐκεῖνόν τε κατεπράϋνε τῆς ὀργῆς,

καὶ πρὸς τὰ ἄλλα παρεῖχεν ἑαυτὸν εὐλαβέστερον, ἤδη καὶ τὸν φθόνον τῶν βαρβάρων δεδοικώς. Οὐ γὰρ πλανώμενος περὶ τὴν Ἀσίαν, ὥς φησι Θεόπομπος, ἀλλ' ἐν Μαγνησίᾳ μὲν οἰκῶν, καρπούμενος δὲ δωρεὰς μεγάλας, καὶ τιμώμενος ὅμοια Περσῶν τοῖς ἀρίστοις, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀδεῶς διῆγεν, οὐ πάνυ τι τοῖς Ἑλληνικοῖς πράγμασι προσέχοντος τοῦ βασιλέως, ὑπ' ἀσχολιῶν περὶ τὰς ἄνω πράξεις. Ὡς δ' Αἴγυπτος τ' ἀφισταμένη, βοηθούντων Ἀθηναίων, καὶ τριήρεις Ἑλληνικαὶ μέχρι Κύπρου καὶ Κιλικίας ἀναπλεύσασαι, καὶ Κίμων θαλασσοκρατῶν ἐπέστρεψεν αὐτὸν ἀντεπιχειρεῖν τοῖς Ἕλλησι, καὶ κωλύειν αὐξανομένου ἐπ' αὐτὸν, ἤδη δὲ καὶ δυνάμεις ἐκινοῦντο καὶ στρατηγοὶ διεπέμποντο, καὶ κατέβαινον εἰς Μαγνησίαν ἀγγελίαι πρὸς Θεμιστοκλέα, τῶν Ἑλληνικῶν ἐξάπτεσθαι κελεύοντος βασιλέως, καὶ βεβαιοῦν τὰς ὑποσχέσεις· οὔτε δι' ὀργήν τινα παροξυνθεὶς κατὰ τῶν πολιτῶν, οὔτ' ἐπαρθεὶς τιμῇ τοσαύτῃ καὶ δυνάμει πρὸς τὸν πόλεμον, ἀλλ ἴσως μὲν οὐκ ἐφικτὸν ἡγούμενος τὸ ἔργον, ἄλλως τε μεγάλους τῆς Ἑλλάδος ἐχούσης στρατηγοὺς τότε, καὶ Κίμωνος ὑπερφυῶς εὐημεροῦντος ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς· τὸ δὲ πλεῖστον, αἰδοῖ τῆς τε δόξης τῶν πράξεων ἑαυτοῦ, καὶ τῶν τροπαίων ἐκείνων, ἄριστα βουλευσάμενος ἐπιθεῖναι τῷ βίῳ τὴν τελευτὴν πρέπουσαν, ἔθυσε τοῖς Θεοῖς, καὶ τοὺς φίλους συναγαγὼν, καὶ δεξιωσάμενος, ὡς μὲν ὁ πολὺς λόγος, αἷμα ταύρειον πιὼν, ὡς δ' ἔνιοι, φάρμακον ἐφήμερον προσενεγκάμενος, ἐν Μαγνησίᾳ κατέσρεψε, πέντε πρὸς τοῖς ἑξήκοντα βεβιωκὼς ἔτη, καὶ τὰ πλεῖσα τούτων ἐν πολιτείαις καὶ ἡγεμονίαις. Τὴν δ' αἰτίαν τοῦ θανάτου καὶ τὸν τρόπον πυθόμενον βασιλέα λέγουσιν ἔτι μᾶλλον θαυμάσαι τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ οἰκείοις χρώμενον διελθεῖν φιλανθρώπως.

ΛΒ. Ἀπέλιπε δὲ Θεμιστοκλῆς παῖδας, ἐκ μὲν Ἀρχίππης τῆς Λυσάνδρου τοῦ Ἀλωπεκήθεν, Ἀρχέπτολιν καὶ Πολύευκτον, καὶ Κλεόφαντον· οὗ καὶ Πλάτων ὁ Φιλόσοφος ὡς ἱππέως ἀρίστου,

τἄλλα δ' οὐδενός ἀξίου γενομένου μνημονεύει. Τῶν δὲ πρεσβυτάτων, Νεοκλῆς μὲν, ἔτι παῖς ὢν, ὑφ' ἵππου δηχθὴς ἀπέθανε, Διοκλέα δὲ Λύσανδρος ὁ πάππος υἱὸν ἐποιήσατο. Θυγατέρας δὲ πλείους ἔσχεν, ὧν Μνησιπτολέμαν μὲν ἐκ τῆς ἐπιγαμηθείσης γενομένην, Ἀρχέπτολις ὁ ἀδελφὸς, οὐκ ὢν ὁμομήτριος, ἔγημεν· Ἰταλίαν δὲ Πανθείδης ὁ Χῖος, Σύβαριν δὲ Νικομίδης Ἀθηναῖος. Νικομάχην δὲ Φρασικλῆς ὁ ἀδελφιδοῦς Θεμιστοκλέους, ἤδη τετελευτηκότος ἐκείνου, πλεύσας εἰς Μαγνησίαν, ἔλαβε παρὰ τῶν ἀδελφῶν, νεωτάτην δὲ πάντων τῶν τέκνων Ἀσίαν ἔθρεψε. Καὶ τάφον μὲν αὐτοῦ λαμπρὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ Μάγνητες ἔχουσι· περὶ δὲ τῶν λειψάνων οὐτ' Ἀνδοκίδῃ προσέχειν ἄξιον, ἐν τῷ Πρὸς τοὺς ἑταίρους λέγοντι, φωράσαντας τὰ λείψανα διαρρίψαι τοὺς Ἀθηναίους (ψεύδεται γὰρ, ἐπὶ τὸν δῆμον παροξύνων τοὺς ὀλιγαρχικοὺς), ὅ τε Φύλαρχος, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ τῇ ἱστορίᾳ μονονοὺ μηχανὴν ἄρας, καὶ προαγαγὼν Νεοκλέα τινὰ καὶ Δημόπολιν, υἱοὺς Θεμιστοκλέους, ἀγῶνα βούλεται κινεῖν καὶ πάθος, ὁ οὐδ' ἂν ὁ τυχὼν ἀγνοήσειεν ὅτι πέπλασται. Διόδωρος δ' ὁ περιηγητὴς ἐν τοῖς Περὶ τῶν μνημάτων εἴρηκεν, ὡς ὑπονοῶν μᾶλλον, ἢ γινώσκων, ὅτι περὶ τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν Ἅλκιμον ἀκρωτηρίου, πρόκειταί τις οἷον ἀγκὼν, καὶ κάμψαντι τοῦτον ἐντὸς, ἡ τὸ ὑπεύδιον τῆς θαλάττης, κρηπίς ἐστιν εὐμεγέθης, καὶ τὸ περὶ αὐτὴν βωμοειδὲς, τάφος τοῦ Θεμιστοκλέους. Οἴεται δὲ καὶ Πλάτωνα τὸν κωμικὸν αὐτῷ μαρτυρεῖν ἐν τούτοις·

Ὁ σὸς δὲ τύμβος, ἐν καλῷ κεχωσμένος,
Τοῖς ἐμπόροις πρόσρησις ἔσται πανταχοῦ,
Τοὺς τ' ἐκπλέοντας εἰσπλέοντάς τ' ὄψεται,
Χὠπόταν ἅμιλλα τῶν νεῶν, θεάσεται.

Τοῖς δ' ἀπὸ γένους τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τιμαί τινες ἐν Μαγνησίᾳ φυλαττόμεναι μέχρι τῶν ἡμετέρων χρόνων ἦσαν, ἃς ἐκαρποῦτο Θεμιστοκλῆς Ἀθηναῖος, ἡμέτερος συνήθης καὶ φίλος παρ' Ἀμμωνίῳ τῷ φιλοσόφῳ γενόμενος.

ΣΧΟΛΗ ΠΛΟΙΑΡΧΩΝ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΚΑΜΙΛΛΟΣ.

Περὶ δὲ Φουρίου Καμίλλου πολλῶν καὶ μεγάλων λεγομένων, ἴδιον εἶναι δοκεῖ μάλιστα καὶ παράδοξον, ὅτι πλεῖστα μὲν ἐν ἡγεμονίαις καὶ μάλιστα κατορθώσας, δικτάτωρ δὲ πεντάκις αἱρεθείς, θριαμβεύσας δὲ τετράκις, κτίστης δὲ τῆς Ῥώμης ἀναγραφεὶς δεύτερος, οὐδ' ἅπαξ ὑπάτευσε. Τούτου δ' αἴτιον ἡ τῆς τότε πολιτείας κατάστασις, ἐκ διαφορᾶς τοῦ δήμου πρὸς τὴν σύγκλητον, ὑπάτους μὲν ἐρίσαντος μὴ ἀποδεικνύναι, χιλιάρχους δὲ χειροτονοῦντος ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν, ὧν, καίπερ ἀπ' ἐξουσίας καὶ δυνάμεως ὑπατικῆς ἅπαντα πραττόντων, ἧττον ἦν ἐπαχθὴς ἡ ἀρχὴ, διὰ τὸ πλῆθος. Τὸ γὰρ ἓξ ἄνδρας, ἀλλὰ μὴ δύο, τοῖς πράγμασιν ἐφεστάναι, παρεμυθεῖτο τοὺς βαρυνομένους τὴν ὀλιγαρχίαν. Κατὰ τοῦτο δὴ καιροῦ μάλιστα τῇ δόξῃ καὶ τοῖς πράγμασιν ἀκμάσας ὁ Κάμιλλος, ὕπατος μὲν οὐκ ἠξίωσεν ἄκοντι τῷ δήμῳ γενέσθαι· καίπερ ἐν τῷ διὰ μέσου δεξαμένης ὑπατικὰς ἀρχαιρεσίας τῆς πολιτείας πολλάκις· ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἡγεμονίαις, πολλαῖς καὶ παντοδαπαῖς γενομέναις, τοιοῦτον αὑτὸν παρέσχεν, ὥσε τὴν μὲν ἐξουσίαν καὶ μοναρχοῦντος εἶναι κοινὴν, τὴν δὲ δόξαν ἰδίαν καὶ μεθ' ἑτέρων στρατηγοῦντος· ὧν τοῦ μὲν ἡ μετριότης αἴτιον, ἀνεπιφθόνως ἄρχοντος, τοῦ δ' ἡ φρόνησις, δι' ἣν ὁμολογουμένως ἐπρώτευεν.

Β. Οὔπω δὲ τότε περὶ τὸν Φουρίων οἶκον οὔσης μεγάλης ἐπιφανείας, αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ πρῶτος εἰς δόξαν προῆλθεν, ἐν τῇ μεγάλῃ μάχῃ πρὸς Αἰκανοὺς καὶ Οὐολούσκους ὑπὸ δικτάτωρι Ποστουμίῳ Τουβέρτῳ στρατευόμενος. Προϊππεύων γὰρ τοῦ στρατοῦ, καὶ πληγῇ περιπεσὼν εἰς τὸν μηρὸν, οὐκ ἀνῆκεν, ἀλλ' ἐγκείμενον τῷ τραύματι παρέλκων τὸ ἀκόντισμα, καὶ

συμπλεκόμενος τοῖς ἀρίστοις τῶν πολεμίων, τροπὴν ἐποίησεν. Ἐκ δὲ τούτου τῶν τ' ἄλλων γερῶν ἔτυχε, καὶ τιμητὴς ἀπεδείχθη, μέγα τῆς ἀρχῆς ἀξίωμα ταύτης ἐπὶ τῶν τότε χρόνων ἐχούσης. Μνημονεύεται δ' αὐτοῦ τιμητοῦ ὄντος καλὸν μὲν ἔργον, τὸ τοὺς ἀγάμους, λόγοις τε πείθοντα, καὶ ζημίαις ἀπειλοῦντα, συγκαταζεῦξαι ταῖς χηρευούσαις γυναιξὶ (πολλαὶ δ' ἦσαν αὗται διὰ τοὺς πολέμους), ἀναγκαῖον δὲ, τὸ τοὺς ὀρφανοὺς ὑποτελεῖς ποιῆσαι, πρότερον ἀνεισφόρους ὄντας. Αἰτίαι δ' ἦσαν αἱ συνεχεῖς στρατεῖαι, μεγάλων ἀναλωμάτων δεόμεναι· καὶ μάλιστα κατήπειγεν ἡ Βηΐων πολιορκία· τούτους ἔνιοι Οὐηϊεντανοὺς καλοῦσιν. Ἦν δὲ πρόσχημα τῆς Τυρρηνίας ἡ πόλις, ὅπλων μὲν ἀριθμῷ, καὶ πλήθει τῶν στρατευομένων οὐκ ἀποδέουσα τῆς Ῥώμης· πλούτῳ δὲ καὶ βίων ἁβρότητι καὶ τρυφαῖς καὶ πολυτελείαις ἀγαλλομένη, πολλοὺς καὶ καλοὺς ἀγῶνας ἠγωνίσατο, περὶ δόξης καὶ δυναστείας πολεμοῦσα Ῥωμαίοις. Ἐν δὲ τῷ τότε χρόνῳ τῆς μὲν φιλοτιμίας ἀφείσηκει, συντριβεῖσα μεγάλαις μάχαις· ἐπαράμενοι δὲ τείχη μακρὰ καὶ καρτερὰ, καὶ τὴν πόλιν ὅπλων καὶ βελῶν καὶ σίτου καὶ παρασκευῆς ἁπάσης ἐμπλήσαντες, ἀδεῶς ὑπέμενον τὴν πολιορκίαν, μακρὰν μὲν οὖσαν, οὐχ ἧττον δὲ τοῖς πολιορκοῦσιν ἐργώδη καὶ χαλεπὴν γενομένην. Εἰθισμένοι γὰρ οὐ πολὺν χρόνον, ἀλλ' ὥρᾳ θέρους, ἔξω στρατεύειν, οἶκοι δὲ διαχειμάζειν, τότε πρῶτον ἠναγκάσθησαν ὑπὸ τῶν χιλιάρχων, φρούρια κατασκευασάμενοι καὶ τὸ στρατόπεδον τειχίσαντες, ἐν τῇ πολεμίᾳ χειμῶνα καὶ θέρος συνάπτειν, ἤδη σχεδὸν ἔτους ἑβδόμου τῷ πολέμῳ τελευτῶντος. Ὥστε καὶ τοὺς ἄρχοντας ἐν αἰτίᾳ γενέσθαι, καὶ μαλακῶς πολιορκεῖν δοκοῦντας ἀφαιρεθῆναι τὴν ἀρχὴν, ἑτέρων αἱρεθέντων ἐπὶ τὸν πόλεμον· ὧν ἦν καὶ Κάμιλλος, τότε χιλιαρχῶν τὸ δεύτερον. Ἔπραξε δὲ περὶ τὴν πολιορκίαν οὐδὲν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, λαχὼν Φαλερίοις καὶ Καπηνάταις πολεμεῖν, οἱ δὲ ἀσχολίαν πολλὰ τὴν χώραν τότε καθυβρίσαντες, καὶ παρὰ πάντα τὸν Τυρρηνικὸν πόλεμον

ἐνοχλήσαντες ἐπιέσθησαν ὑπὸ τοῦ Καμίλλου, καὶ συνεσάλησαν εἰς τὰ τείχη, πολλοὺς ἀποβαλόντες.

Γ. Ἐκ τούτου τὸ περὶ τὴν Ἀλβανίδα λίμνην πάθος ἀκμάζοντι τῷ πολέμῳ συνενεχθὲν, οὐδενὸς ἧττον τῶν ἀπίστων πυθέσθαι θαυμάτων, αἰτίας κοινῆς ἀπορίᾳ, καὶ λόγου φυσικὴν ἔχοντος ἀρχὴν, ἐφόβησεν. Ἦν μὲν γὰρ ὥρα μετοπωρινὴ, καὶ τὸ θέρος ἔληγεν, οὔτε ἔμβρον, οὔτε πνεύμασι νοτίοις χαλεπὸν ἐπιδήλως γενόμενον. Πολλὰς δὲ λίμνας καὶ ποταμοὺς καὶ νάματα παντοδαπὰ τῆς Ἰταλίας ἐχούσης, τὰ μὲν ἐξέλιπε κομιδῇ, τὰ δ' ἀντεῖχε γλίσχρως καὶ μόλις· οἱ δὲ ποταμοὶ πάντες ὥσπερ ἀεὶ κοῖλοι καὶ ταπεινοὶ διὰ θέρους ἐῤῥύησαν. Τὸ δὲ τῆς Ἀλβανίδος λίμνης, ἀρχὴν ἔχον ἐν ἑαυτῷ καὶ τελευτὴν, ὄρεσιν εὐγείοις περιεχόμενον, ἀπ' οὐδενὸς αἰτίου, πλὴν εἴ τι θεῖον, αὐξόμενον ἐπιδήλως διωγκοῦτο, καὶ προσίστατο ταῖς ὑπωρείαις, καὶ τῶν ἀνωτάτω λόφων ὁμαλῶς ἐπέψαυεν, ἄνευ σάλου καὶ κλύδωνος ἐξανιστάμενον. Καὶ πρῶτον μὲν ἦν ποιμένων θαῦμα καὶ βοτήρων· ἐπεὶ δὲ, τοῦ διείργοντος ἀπὸ τῆς κάτω χώρας οἷον ἰσθμοῦ τὴν λίμνην ὑπεκραγέντος ὑπὸ τοῦ πλήθους καὶ βάρους, μέγα ῥεῦμα κατέβαινε διὰ τῶν ἀρουμένων καὶ φυτευομένων ἐπὶ τὴν θάλατταν, οὐ μόνον αὐτοῖς παρεῖχε Ῥωμαίοις ἔκπληξιν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐδόκει τοῖς τὴν Ἰταλίαν κατοικοῦσι μηδενὸς μικροῦ σημεῖον εἶναι. Πλεῖστος δ' αὐτοῦ λόγος ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ πολιορκοῦντι τοὺς Βηΐους, ὥστε κἀκείνοις ἔκπυστον γενέσθαι τὸ περὶ τὴν λίμνην πάθος.

Δ. Οἷα δ' ἐν πολιορκίᾳ διὰ χρόνου μῆκος ἐπιμιξίας τε πολλὰς ἐχούσῃ καὶ κοινολογίας πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐγεγόνει τινὶ Ῥωμαίῳ συνήθεια καὶ παῤῥησία πρὸς ἕνα τῶν πολεμίων, ἄνθρωπον ἔμπειρόν τε λογίων παλαιῶν, καί τι πλέον εἰδέναι τῶν ἄλλων ἀπὸ μαντικῆς δοκοῦντα. Τοῦτον οὖν ὁ Ῥωμαῖος, ὡς ἤκουσε τὴν ἐπίδοσιν τῆς λίμνης, ὁρῶν ὑπερηδόμενόν τε καὶ καταγελῶντα τῆς

πολιορκίας, οὐ ταῦτα μόνα ἔφη ἐννοχέναι θαυμαστὰ τὸν παρόντα χρόνον, ἀλλ' ἕτερα τούτων ἀτοπώτερα σημεῖα Ῥωμαίοις γεγονέναι· περὶ ὧν ἐθέλειν ἐκείνῳ κοινωσάμενος, εἴ τι δύναιτο θέσθαι τῶν ἰδίων ἄμεινον, ἐν τοῖς κοινοῖς νοσοῦσιν. Ὑπακούσαντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου προθύμως, καὶ διδόντος ἑαυτὸν εἰς κοινολογίαν, ὡς ἀπορρήτων τινῶν ἀκροατὴν ἐσόμενον, κατὰ μικρὸν οὕτω διαλεγόμενος, καὶ ὑπάγων αὐτὸν, ὡς πορρωτέρω τῶν πυλῶν ἐγεγόνεισαν, αἴρει τε μετέωρον εὐρωστότερος ὤν, καὶ πλειόνων ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου συνδραμόντων, χειρωσάμενος καὶ κρατήσας, παρέδωκε τοῖς στρατηγοῖς. Ἐν τούτῳ δ' ἀνάγκης γεγονὼς ὁ ἄνθρωπος, καὶ μαθὼν ἄρα τὸ πεπρωμένον ὡς ἄφυκτον εἴη, λόγια προὔφαινεν ἀπόρρητα περὶ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, ὡς οὐκ οὔσης ἁλωσίμου πρότερον, ἢ τὴν Ἀλβανίδα λίμνην ἐκχυθεῖσαν, καὶ φερομένην εἰς ὁδοὺς ἑτέρας, ὥσαντες ὀπίσω καὶ περισπάσαντες οἱ πολέμιοι, κωλύσουσι μίγνυσθαι τῇ θαλάττῃ. Ταῦτα τῇ συγκλήτῳ πυθομένῃ, καὶ διαπορούσῃ, καλῶς ἔχειν ἔδοξε πέμψαντας εἰς Δελφοὺς ἔρεσθαι τὸν Θεόν. Οἱ δὲ πεμφθέντες, ἄνδρες ἔνδοξοι καὶ μεγάλοι, Κόσσος Λικίνιος, καὶ Οὐαλέριος Ποτῖτος, καὶ Φάβιος Ἄμβουστος, πλῷ τε χρησάμενοι καὶ τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ τυχόντες, ἦκον ἄλλας τε μαντείας κομίζοντες, αἵ πατρίων τινῶν περὶ τὰς καλουμένας Λατίνας ἑορτὰς ὀλιγωρίαν ἔφραζον αὐτοῖς, καὶ τὸ τῆς Ἀλβανίδος ὕδωρ ἐκέλευον, εἴργοντας ὡς ἀνυσόν ἐστι τῆς θαλάσσης, ἀνωθεῖν εἰς τὸν ἀρχαῖον πόρον, ἢ τοῦτο μὴ δυναμένους, ὀρύγμασι καὶ τάφροις παράγειν εἰς τὸ πεδίον καὶ καταναλίσκειν. Ἀπαγγελθέντων δὲ τούτων, οἱ μὲν ἱερεῖς τὰ περὶ τὰς θυσίας ἔπραττον, ὁ δὲ δῆμος ἐχώρει πρὸς τὰ ἔργα, καὶ τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν.

Ε. Ἡ δὲ σύγκλητος εἰς τὸ δέκατον ἔτος τοῦ πολέμου καταλύσασα τὰς ἄλλας ἀρχὰς, δικτάτωρα Κάμιλλον ἀπέδειξεν· ἵππαρχον δ' ἐκεῖνος αὐτῷ προσελόμενος Κορνήλιον Σκηπίωνα,

πρῶτον μὲν εὐχὰς ἐποιήσατο τοῖς θεοῖς ἐπὶ τῷ πολέμῳ τέλος εὐκλεὲς λαβόντι, τὰς μεγάλας θέας ἄξειν, καὶ νεὼν Θεᾶς, ἣν Μητέρα Ματούταν καλοῦσι Ῥωμαῖοι, καθιερώσειν. Ταύτην ἄν τις ἀπὸ τῶν δρωμένων ἱερῶν μάλιστα Λευκοθέαν νομίσειεν εἶναι. Καὶ γὰρ θεράπαιναν εἰς τὸν σηκὸν εἰσάγουσαι ῥαπίζουσιν, εἶτ' ἐξελαύνουσι, καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν τέκνα πρὸ τῶν ἰδίων ἐναγκαλίζονται, καὶ δρῶσι περὶ τὴν θυσίαν, ἃ τοῖς Διονύσου τροφοῖς, καὶ τοῖς διὰ τὴν παλλακὴν πάθεσι τῆς Ἰνοῦς προσέοικε. Μετὰ δὲ τὰς εὐχὰς Κάμιλλος εἰς τὴν Φαλίσκων ἐνέβαλε, καὶ μάχῃ μεγάλῃ τούτους τε καὶ Καπηνάτας, προβοηθήσαντας αὐτοῖς, ἐνίκησεν· ἔπειτα πρὸς τὴν πολιορκίαν τραπόμενος τῶν Βηΐων, καὶ τὸν ἐκ προσβολῆς ἀγῶνα χαλεπὸν καὶ δύσεργον ὁρῶν, ὑπονόμους ἔτεμνε, τῶν περὶ τὴν πόλιν χωρίων ἐνδιδόντων τοῖς ὀρύγμασι, καὶ καταδεχομένων εἰς βάθος ἄγειν ἄδηλον τοῖς πολεμίοις τὰ ἔργα. Διὸ προϊούσης ὁδῷ τῆς ἐλπίδος, αὐτὸς μὲν ἔξωθεν προσέβαλλεν ἐκκαλούμενος ἐπὶ τὰ τείχη τοὺς πολεμίους· ἄλλοι δ', ἀδήλως ὑποπορευόμενοι διὰ τῶν ὑπονόμων, ἔλαθον ἐντὸς γενόμενοι τῆς ἄκρας, κατὰ τὸ Ἥρας ἱερὸν, ὃ μέγιστον ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ μάλιστα τιμώμενον. Ἐνταῦθα λέγεται τυχεῖν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὸν ἡγεμόνα τῶν Τυρρηνῶν ἐπὶ ἱεροῖς· τὸν δὲ μάντιν εἰς τὰ σπλάγχνα κατιδόντα, καὶ μέγα φθεγξάμενον, εἰπεῖν, ὅτι νίκην ὁ Θεὸς δίδωσι τῷ κατακολουθήσαντι τοῖς ἱεροῖς ἐκείνοις. Ταύτης δὲ τῆς φωνῆς τοὺς ἐν τοῖς ὑπονόμοις Ῥωμαίους ἐπακούσαντας, ταχὺ διασπάσαι τὸ ἔδαφος· καὶ μετὰ βοῆς καὶ ψόφου τῶν ὅπλων ἀναδύντας, ἐκπλαγέντων τῶν πολεμίων καὶ φυγόντων, ἁρπάσαντας τὰ σπλάγχνα, κομίσαι πρὸς τὸν Κάμιλλον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως ἐοικέναι δόξει μυθεύμασιν. Ἁλούσης δὲ τῆς πόλεως κατὰ κράτος, καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀγόντων καὶ φερόντων ἄπειρόν τινα πλοῦτον, ἐφορῶν ὁ Κάμιλλος ἀπὸ τῆς ἄκρας τὰ πραττόμενα, πρῶτον μὲν ἔστως ἐδάκρυσεν, εἶτά

μακαρισθεὶς ὑπό τῶν παρόντων, ἀνέσχε τὰς χεῖρας τοῖς Θεοῖς, καὶ προσευχόμενος εἶπε· « Ζεῦ μέγιστε, καὶ Θεοὶ χρηστῶν ἐπίσκοποι καὶ πονηρῶν ἔργων, αὐτοί που σύνιστε Ῥωμαίοις, ὡς οὐ παρὰ δίκην, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἀμυνόμενοι, μετερχόμεθα δυσμενῶν ἀνδρῶν καὶ παρανόμων πόλιν. Εἰ δ' ἄρα τις (ἔφη) καὶ ἡμῖν ἀντίστροφος ὀφείλεται τῆς παρούσης νέμεσις εὐπραξίας, εὔχομαι, ταύτην ὑπέρ τε πόλεως καὶ στρατοῦ Ῥωμαίων εἰς ἐμαυτὸν ἐλαχίστῳ κακῷ τελευτῆσαι. » Ταῦτ' εἰπὼν, καθάπερ ἐσὶ Ῥωμαίοις ἔθος ἐπευξαμένοις καὶ προσκυνήσασιν ἐπὶ δεξιὰ ἐξελίττειν, ἐσφάλη περισρεφόμενος. Διαταραχθέντων δὲ τῶν παρόντων, πάλιν ἀναλαβὼν ἑαυτὸν ἐκ τοῦ πτώματος, εἶπεν, ὡς γέγονεν αὐτῷ κατ' εὐχὴν σφάλμα μικρὸν, ἐπ' εὐτυχίᾳ μεγίστῃ.

ς. Διαπορθήσας δὲ τὴν πόλιν, ἔγνω τὸ ἄγαλμα τῆς Ἥρας μεταφέρειν εἰς Ῥώμην, ὥσπερ ηὔξατο. Καὶ συνελθόντων ἐπὶ τούτῳ τῶν τεχνιτῶν, ὁ μὲν ἔθυε καὶ προσηύχετο τῇ Θεῷ δέχεσθαι τὴν προθυμίαν αὐτῶν, εὐμενῆ τε γενέσθαι σύνοικον τοῖς λαχοῦσι τὴν Ῥώμην Θεοῖς. Τὸ δ' ἄγαλμα φασὶν ὑποφθεγξάμενον εἰπεῖν, ὅτι καὶ βούλεται καὶ συγκαταινεῖ. Λιούϊος δέ φησιν εὔχεσθαι μὲν τὸν Κάμιλλον ἁπτόμενον τῆς Θεοῦ καὶ παρακαλεῖν, ἀποκρίνασθαι δέ τινας τῶν παρόντων, ὅτι καὶ βούλεται, καὶ συγκαταινεῖ, καὶ συνακολουθεῖ προθύμως. Οἱ δ' ἰσχυριζόμενοι καὶ τῷ παραδόξῳ βοηθοῦντες, μεγίστην μὲν ἔχουσι συνήγορον τὴν τύχην τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ σμικρᾶς καὶ καταφρονουμένης ἀρχῆς ἐπὶ μέγα δόξης καὶ δυνάμεως προελθεῖν δίχα Θεοῦ, πολλαῖς καὶ μεγάλαις ἐπιφανείαις ἑκάστοτε συμπαρόντος, ἀμήχανον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συνάγουσιν ὁμοειδῆ τινα, τοῦτο μὲν ἱδρῶτας ἀγαλμάτων πολλάκις ἐκχυθέντας, τοῦτο δὲ σεναγμοὺς ἀκουσθέντας, ἀποσροφάς τε δεικνύντες, καὶ καταμύσεις ξοάνων, ἃς ἱσορήκασιν οὐκ ὀλίγοι τῶν πρότερον. Πολλὰ δὲ [καὶ] τῶν καθ' ἡμᾶς ἀκηκόότες ἀνθρώπων λέγειν ἔχομεν ἄξια θαύματος, ὧν οὐκ ἄν τις

εἰκῇ καταφρονήσειεν. Ἀλλὰ τοῖς τοιούτοις καὶ τὸ πιστεύειν σφόδρα, καὶ τὸ λίαν ἀπιστεῖν, ἐπισφαλές ἐστι, διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, ὅρον οὐκ ἔχουσαν, οὐδὲ κρατοῦσαν αὑτῆς, ἀλλ' ἐκφερομένην ὅπου μὲν εἰς δεισιδαιμονίαν καὶ τύφον, ὅπου δ' εἰς ὀλιγωρίαν τῶν θείων καὶ περιφρόνησιν. Ἡ δ' εὐλάβεια, καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν, ἄριστον.

Ζ. Ὁ δὲ Κάμιλλος, εἴτε μεγέθει τοῦ ἔργου, πόλιν ἀντίπαλον τῆς Ῥώμης ἔτει δεκατῳ τῆς πολιορκίας καθηρηκὼς, εἶθ' ὑπὸ τῶν εὐδαιμονιζόντων αὐτὸν εἰς ὄγκον ἐξαρθεὶς καὶ φρόνημα νομίμου καὶ πολιτικῆς ἀρχῆς ἐπαχθέστερον, τά τ' ἄλλα σοβαρῶς ἐθριάμβευσε, καὶ τέθριππον ὑποζευξάμενος λευκοπῶλον ἐπέβη, καὶ διεξήλασε τῆς Ῥώμης, οὐδενὸς τοῦτο ποιήσαντος ἡγεμόνος πρότερον, οὐδ' ὕστερον. Ἱερὸν γὰρ ἡγοῦνται τὸ τοιοῦτον ὄχημα, τῷ βασιλεῖ καὶ πατρὶ τῶν Θεῶν ἐπιπεφημισμένον. Ἐκ τε δὴ τούτου διεβλήθη πρὸς τοὺς πολίτας οὐκ εἰθισμένους ἐντρυφᾶσθαι, καὶ δευτέραν ἔλαβεν αἰτίαν, ἐνισάμενος νόμῳ διοικίζοντι τὴν πόλιν. Εἰσηγοῦντο γὰρ οἱ δήμαρχοι τόν τε δῆμον καὶ τὴν σύγκλητον εἰς μέρη δύο νεμηθῆναι, καὶ τοὺς μὲν αὐτόθι κατοικεῖν, τοὺς δὲ κλήρῳ λαχόντας, εἰς τὴν αἰχμάλωτον μετασῆναι πόλιν, ὡς εὐπορωτέρων ἐσομένων, καὶ δυσὶ μεγάλοις καὶ καλοῖς ἄσεσι τήν τε χώραν ὁμοῦ καὶ τὴν ἄλλην εὐδαιμονίαν φυλαξόντων. Ὁ μὲν οὖν δῆμος, ἤδη πολὺς γεγονὼς καὶ ἀχρήματος, ἅσμενος ἐδέξατο, καὶ συνεχὴς ἦν τοῖς περὶ τὸ βῆμα θορύβοις αἰτῶν τὴν ψῆφον· ἡ δὲ βουλὴ, καὶ τῶν ἄλλων οἱ κράτιστοι πολιτῶν, οὐ διαίρεσιν, ἀλλ' ἀναίρεσιν ἡγούμενοι τῆς Ῥώμης πολιτεύεσθαι τοὺς δημάρχους, καὶ δυσανασχετοῦντες, ἐπὶ τὸν Κάμιλλον κατέφυγον. Κἀκεῖνος, ὀρρωδῶν τὸν ἀγῶνα, προφάσεις ἐνέβαλε τῷ δήμῳ καὶ ἀσχολίας, δι' ὧν ἀεὶ τὸν νόμον ἐξέκρουεν. Ἦν μὲν οὖν διὰ ταῦτα λυπηρός. Ἡ δὲ φανερωτάτη καὶ μεγίστη τῶν ἀπεχθειῶν αὐτῷ πρὸς τὸν δῆμον ἐκ τῆς δεκάτης τῶν λαφύρων ὑπῆρξεν, οὐκ

ἄλογον, εἰ καὶ μὴ πάνυ δικαίαν, ἀρχὴν τῶν πολλῶν λαβόντων. Ηὔξατο μὲν γὰρ, ἐπὶ τοὺς Βηΐους, ὡς ἔοικε, βαδίζων, εἰ τὴν πόλιν ἕλοι, τῷ Θεῷ τούτων τὴν δεκάτην καθιερώσειν. Ἁλούσης δὲ τῆς πόλεως καὶ διαρπασθείσης, εἶτ' ὀκνήσας ἐνοχλῆσαι τοῖς πολίταις, εἴτε λήθη τις αὐτὸν ὑπὸ τῶν παρόντων πραγμάτων ἔλαβε τῆς εὐχῆς, περιεῖδεν ὠφεληθέντας. Ὕστερον δὲ χρόνῳ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης ἤδη πεπαυμένος, ἀνήνεγκε περὶ τούτων εἰς τὴν σύγκλητον· οἵ τε μάντεις ἤγγελλον ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς προφαίνεσθαι Θεῶν μῆνιν, ἱλασμοῦ καὶ χαριστηρίων δεομένην.

Η. Ψηφισαμένης δὲ τῆς βουλῆς τὴν μὲν ὠφέλειαν (χαλεπὸν γὰρ ἦν) ἀνάδασον μὴ γενέσθαι, τοὺς δὲ λαβόντας αὐτοὺς σὺν ὅρκῳ τὴν δεκάτην παραφέρειν εἰς μέσον, ἐγίνετο πολλὰ λυπηρὰ καὶ βίαια περὶ τοὺς στρατιώτας, ἀνθρώπους πένητας καὶ πολλὰ πεπονηκότας, ἀναγκαζομένους, ὧν ἐκέκτηντο καὶ κατεκέχρηντο, μέρος εἰσφέρειν τοσοῦτον. Θορυβουμένῳ δ' ὑπ' αὐτῶν τῷ Καμίλλῳ, καὶ προφάσεως ἀποροῦντι βελτίονος, εἰς τὸν ἀτοπώτατον τῶν λόγων συνέβαινε καταφεύγειν, ὁμολογοῦντι ἐπιλαθέσθαι τῆς εὐχῆς. Οἱ δ' ἐχαλέπαινον, εἰ τὰ τῶν πολεμίων δεκατεύσειν εὐξάμενος τότε, νῦν δεκατεύει τὰ τῶν πολιτῶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ πάντων, ὅσον ἔδει μέρος, εἰσενεγκόντων, ἔδοξε κρατῆρα χρυσοῦν κατασκευάσαντας, εἰς Δελφοὺς ἀποστεῖλαι. Χρυσίου δ' ἦν σπάνις ἐν τῇ πόλει· καὶ τῶν ἀρχόντων, ὅθεν ἂν πορισθείη, σκοπούντων, αἱ γυναῖκες αὐταὶ καθ' αὑτὰς βουλευσάμεναι, τὸν ὄντα χρυσοῦν ἑκάστη περὶ τὸ σῶμα κόσμον ἐπέδωκαν εἰς τὸ ἀνάθημα, σταθμῷ χρυσίου γενόμενον ὀκτὼ ταλάντων. Καὶ ταύταις μὲν ἡ σύγκλητος ἀποδιδοῦσα τιμὴν πρέπουσαν, ἐψηφίσατο μετὰ θάνατον, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἀνδράσι, καὶ ταῖς γυναιξὶ λέγεσθαι τὸν ἄξιον ἔπαινον· οὐ γὰρ ἦν εἰθισμένον πρότερον ἐγκωμιάζεσθαι γυναῖκα δημοσίᾳ, τελευτήσασαν. Ἑλόμενοι δὲ τρεῖς ἄνδρας ἐκ τῶν ἀρίστων θεωροὺς, καὶ ναῦν μακρὰν εὐανδροῦντι πληρώματι καὶ κόσμῳ πανηγυρικῷ

κατασκευάσαντες ἐξέπεμψαν. Ἦν δ' ἄρα καὶ χειμὼν, καὶ γαλήνη θαλάσσης ἀργαλέον, ὡς ἐκείνοις συνέτυχε τότε παρ' οὐδὲν ἐλθόντας ἀπολέσθαι, διαφυγεῖν αὖθις ἀπροσδοκήτως τὸν κίνδυνον. Ἐπέπλευσαν γὰρ αὐτοῖς Λιπαρέων τριήρεις περὶ τὰς Αἰόλου νήσους, τοῦ πνεύματος ἐκλιπόντος, ὡς λῃσαῖς. Δεομένων δὲ καὶ προϊσχομένων χεῖρας, ἐμβολῆς μὲν ἔσχοντο, τὴν δὲ ναῦν ἀναψάμενοι καὶ καταγαγόντες, ἐπεκήρυττον ἅμα καὶ τὰ χρήματα καὶ τὰ σώματα, πειρατικὰ κρίναντες εἶναι. Μόλις δ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἀρετῇ καὶ δυνάμει Τιμησιθέου τοῦ στρατηγοῦ πεισθέντες, μεθῆκαν. Ὁ δὲ καὶ προσκαθελκύσας ἴδια πλοῖα παρέπεμψε, καὶ συγκαθιέρωσε τὸ ἀνάθημα· δι' ὃ καὶ τιμὰς ἔσχεν, ἃς εἰκὸς ἦν, ἐν Ῥώμῃ.

Θ. Τῶν δὲ δημάρχων αὖθις ἐπεγειρόντων τὸν περὶ τοῦ διοικισμοῦ νόμον, ὁ πρὸς Φαλίσκους πόλεμος ἐν καιρῷ παραφανεὶς, ἔδωκε τοῖς πρώτοις ἀνδράσιν ἀρχαιρεσιάσαι κατὰ γνώμην, καὶ Κάμιλλον ἀποδεῖξαι μετ' ἑτέρων πέντε χιλίαρχον, ὡς τῶν πραγμάτων ἡγεμόνος δεομένων ἀξίωμα καὶ δόξαν μετ' ἐμπειρίας ἔχοντος. Ψηφισαμένου δὲ τοῦ δήμου, λαβὼν δύναμιν ὁ Κάμιλλος, εἰς τὴν Φαλίσκων ἐνέβαλε· καὶ πόλιν ἐρυμνὴν καὶ κατεσκευασμένην πᾶσιν εἰς πόλεμον καλῶς, Φαλερίους ἐπολιόρκει· τὸ μὲν ἑλεῖν οὐ μικρὸν ἔργον, οὐδὲ χρόνου τοῦ τυχόντος ἡγούμενος, ἄλλως δὲ τρίβειν τοὺς πολίτας καὶ περισπᾶν βουλόμενος, ὡς μὴ σχολάζοιεν, οἴκοι καθήμενοι, δημαγωγεῖσθαι καὶ στασιάζειν. Ἐπιεικῶς γὰρ ἀεὶ φαρμάκῳ τούτῳ χρώμενοι διετέλουν, ὥσπερ ἰατροὶ, τὰ ταρακτικὰ πάθη τῆς πολιτείας ἔξω τρέποντες.

Ι. Οὕτως δὲ τῆς πολιορκίας κατεφρόνουν οἱ Φαλέριοι, τῷ πανταχόθεν ἐξωχυρῶσθαι πιστεύοντες, ὥσε πλὴν τῶν τὰ τείχη φυλαττόντων, τοὺς ἄλλους ἐν ἱματίοις κατὰ τὴν πόλιν ἀναστρέφεσθαι· τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν εἴς τε τὰ διδασκαλεῖα φοιτᾶν, καὶ περὶ τὰ τείχη περιπατήσοντας καὶ γυμνασομένους ὑπὸ τοῦ

διδασκάλου καταβιβάζεσθαι. Κοινῷ γὰρ ἐχρῶντο τῷ διδασκάλῳ, ὥσπερ Ἕλληνες, οἱ Φαλέριοι, βουλόμενοι συντρέφεσθαι καὶ συναγελάζεσθαι μετ' ἀλλήλων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοὺς παῖδας. Οὗτος οὖν ὁ διδάσκαλος, ἐπιβουλεύων τοῖς Φαλερίοις διὰ τῶν παίδων, ἐξῆγεν αὐτοὺς ἡμέρας ἑκάστης ὑπὸ τὸ τεῖχος, ἐγγὺς τὸ πρῶτον, εἶτ' ἀπῆγεν αὖθις εἴσω γυμνασαμένους. Ἐκ δὲ τούτου κατὰ μικρὸν ὑπάγων εἴθισε θαρρεῖν, ὡς πολλῆς οὔσης ἀδείας· καὶ τέλος ἔχων ἅπαντας, εἰς τοὺς προφύλακας τῶν Ῥωμαίων ἐνέβαλε, καὶ παρέδωκεν, ἄγειν κελεύσας πρὸς τὸν Κάμιλλον. Ἀχθεὶς δὲ καὶ καταστὰς εἰς μέσον, ἔλεγε παιδευτὴς μὲν εἶναι καὶ διδάσκαλος, τὴν δὲ πρὸς ἐκεῖνον χάριν ἀντὶ τούτων ἑλόμενος τῶν δικαίων, ἥκειν αὐτῷ τὴν πόλιν ἐν τοῖς παισὶ κομίζων. Δεινὸν οὖν ἀκούσαντι τὸ ἔργον ἐφάνη Καμίλλῳ· καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἶπών, ὡς χαλεπὸν μέν ἐστι πόλεμος, καὶ διὰ πολλῆς ἀδικίας καὶ βιαίων περαινόμενος ἔργων, εἰσὶ δὲ καὶ πολέμων ὅμως τινὲς νόμοι τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι, καὶ τὸ νικᾶν οὐχ οὕτω διωκτέον, ὥστε μὴ φεύγειν τὰς ἐκ κακῶν ἢ ἀσεβῶν ἔργων χάριτας (ἀρετῇ γὰρ οἰκείᾳ τὸν μέγαν στρατηγὸν, οὐκ ἀλλοτρίᾳ θαρροῦντα κακίᾳ, χρῆναι στρατεύειν), προσέταξε τοῖς ὑπηρέταις, τοῦ μὲν ἀνθρώπου καταρρηγνῦναι τὰ ἱμάτια, καὶ τὰς χεῖρας ὀπίσω περιάγειν, τοῖς δὲ παισὶ διδόναι ῥάβδους καὶ μάστιγας, ὅπως κολάζοντες τὸν προδότην, ἐλαύνωσιν εἰς τὴν πόλιν. Ἄρτι δὲ τῶν Φαλερίων ἡσθημένων τὴν τοῦ διδασκάλου προδοσίαν, καὶ τὴν μὲν πόλιν, οἷον εἰκὸς, ἐπὶ συμφορᾷ τηλικαύτῃ θρήνου κατέχοντος, ἀνδρῶν δὲ δοκίμων καὶ γυναικῶν ἐπὶ τὰ τείχη καὶ τὰς πύλας σὺν οὐδενὶ λογισμῷ φερομένων, προσῆγον οἱ παῖδες, τὸν διδάσκαλον γυμνὸν καὶ δεδεμένον προπηλακίζοντες, τὸν δὲ Κάμιλλον σωτῆρα καὶ Θεὸν καὶ πατέρα ἀνακαλοῦντες· ὥστε μὴ μόνον τοῖς γονεῦσι τῶν παίδων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις τοῦθ' ὁρῶσι θαῦμά τε καὶ πόθον ἐμπεσεῖν τῆς τοῦ Καμίλλου

δικαιοσύνης. Καὶ συνδραμόντες εἰς ἐκκλησίαν πρέσβεις ἔπεμψαν, ἐκείνῳ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐπιτρέποντες, οὓς ὁ Κάμιλλος ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην. Ἐν δὲ τῇ βουλῇ καταστάντες εἶπον, ὅτι Ῥωμαῖοι τῆς νίκης τὴν δικαιοσύνην προτιμήσαντες, ἐδίδαξαν αὐτοὺς τὴν ἧσσαν ἀγαπῆσαι πρὸ τῆς ἐλευθερίας, οὐ τοσοῦτον τῇ δυνάμει λείπεσθαι δοκοῦντας, ὅσον ἡττᾶσθαι τῆς ἀρετῆς ὁμολογοῦντας. Ἀποδούσης δὲ τῆς βουλῆς πάλιν ἐκείνῳ τὸ κρῖναι καὶ διαιτῆσαι ταῦτα, χρήματα λαβὼν παρὰ τῶν Φαλερίων, καὶ φιλίαν πρὸς ἅπαντας Φαλίσκους θέμενος, ἀνεχώρησεν.

ΙΑ. Οἱ δὲ στρατιῶται, διαρπάσειν προσδοκήσαντες τοὺς Φαλερίους, ὡς ἐπανῆλθον, εἰς Ῥώμην κεναῖς χερσὶ, κατηγόρουν τοῦ Καμίλλου πρὸς τοὺς ἄλλους πολίτας ὡς μισοδήμου, καὶ φθονήσαντος ὠφεληθῆναι τοῖς πένησιν. Ἐπεὶ δὲ τὸν περὶ τοῦ διοικισμοῦ νόμον οἱ δήμαρχοι προθέντες αὖθις ἐπὶ τὴν ψῆφον ἐκάλουν τὸν δῆμον, ὁ δὲ Κάμιλλος οὐδεμιᾶς ἀπειθείας, οὐδὲ παῤῥησίας φεισάμενος, ἐφάνη μάλιστα πάντων ἐκβιαζόμενος τοὺς πολλοὺς, τὸν μὲν νόμον ἄκοντες ἀπεψηφίσαντο, τὸν δὲ Κάμιλλον δι' ὀργῆς εἶχον· ὥστε καὶ δυσχήσαντος αὐτοῦ περὶ τὰ οἰκεῖα (τῶν γὰρ υἱῶν ἀπέβαλε τὸν ἕτερον νοσήσαντα), μηδὲν οἴκτῳ τῆς ὀργῆς ὑφέσθαι. Καίτοι τὸ πάθος οὐ μετρίως ἤνεγκεν ἥμερος ἀνὴρ καὶ χρηστὸς, ἀλλὰ τῆς δίκης προγεγραμμένης αὐτῷ, διὰ πένθος εἰκούρει, καθειργμένος μετὰ τῶν γυναικῶν.

ΙΒ. Ὁ μὲν οὖν κατήγορος ἦν Λεύκιος Ἀπουλήϊος, ἔγκλημα δὲ κλοπῆς περὶ τὰ Τυῤῥηνικὰ χρήματα. Καὶ δῆτα καὶ θύραι τινὲς ἐλέγοντο χαλκαῖ παρ' αὐτῷ φανῆναι τῶν αἰχμαλώτων. Ὁ δὲ δῆμος ἐξηρέθιστο, καὶ δῆλος ἦν ἐκ πάσης προφάσεως κατ' αὐτοῦ τῇ ψήφῳ χρησόμενος. Οὕτως οὖν συναγαγὼν τούς τε φίλους καὶ τοὺς συστρατευσαμένους καὶ τοὺς συνάρξαντας, οὐκ ὀλίγους τὸ πλῆθος ὄντας, ἐδεῖτο μὴ περιιδεῖν αὐτὸν ἀδίκως ἐπ' αἰτίαις πονηραῖς ὄφλοντα, καὶ καταγέλαστον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν γενόμενον,

Ἐπεὶ δ' οἱ φίλοι βουλευσάμενοι καὶ διαλεχθέντες ἑαυτοῖς, ἀπεκρίναντο, πρὸς μὲν τὴν κρίσιν αὐτῷ μηδὲν οἴεσθαι βοηθήσειν, τὴν δὲ ζημίαν ὀφείλοντι συνεκτίσειν, οὐκ ἀνασχόμενος, ἔγνω μεταστῆναι καὶ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως πρὸς ὀργήν. Ἀσπασάμενος οὖν τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν, ἀπὸ τῆς οἰκίας προήει σιωπῇ μέχρι τῆς πύλης· ἐκεῖ δὲ ἐπέστη, καὶ μεταστραφεὶς ὀπίσω, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας πρὸς τὸ Καπιτώλιον, ἐπηύξατο τοῖς Θεοῖς, εἰ μὴ δικαίως, ἀλλ' ὕβρει δήμου καὶ φθόνῳ προπηλακιζόμενος ἐκπίπτει, ταχὺ Ῥωμαίους μετανοῆσαι, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις φανεροὺς γενέσθαι δεομένους αὐτοῦ, καὶ ποθοῦντας Κάμιλλον.

ΙΓ. Ἐκεῖνος μὲν οὖν, ὥσπερ ὁ Ἀχιλλεὺς, ἀρὰς θέμενος ἐπὶ τοὺς πολίτας, καὶ μεταστὰς, ὤφλε τὴν δίκην ἐρήμην, τίμημα μυρίων καὶ πεντακισχιλίων ἀσσαρίων ἔχουσαν. Ὃ γίνεται πρὸς ἀργυρίου λόγον, χίλιαι δραχμαὶ καὶ πεντακόσιαι· ἀσσάριον γὰρ ἦν δέκατον ἀργυρίου, καὶ τὸ δεκάχαλκον οὕτως ἐκαλεῖτο δηνάριον. Οὐδεὶς δ' ἐστὶ Ῥωμαίων, ὃς οὐ νομίζει τὰς εὐχὰς τοῦ Καμίλλου ταχὺ τὴν Δίκην ὑπολαβεῖν, καὶ γενέσθαι αὐτῷ τιμωρίαν τῆς ἀδικίας, οὐχ ἡδεῖαν, ἀλλ' ἀνιαρὰν, ὀνομαστὴν δὲ καὶ περιβόητον. Τοσαύτη περιῆλθε τὴν Ῥώμην νέμεσις, καὶ τοσοῦτον ἄγων φόβον καὶ κίνδυνον ἅμα μετ' αἰσχύνης ἐφάνη καιρὸς ἐπὶ τὴν πόλιν, εἴτε τῆς τύχης οὕτω συνελθούσης, εἴτε καὶ Θεῶν τινος ἔργον ἐστὶ μὴ παραμελεῖν ἀρετῆς ἀχαριστουμένης.

ΙΔ. Πρῶτον μὲν οὖν ἔδοξε σημεῖον γεγονέναι κακοῦ μεγάλου προσιόντος, ἡ Ἰουλίου τοῦ τιμητοῦ τελευτή· μάλιστα γὰρ δὴ Ῥωμαῖοι σέβονται καὶ νομίζουσιν ἱερὰν τὴν τῶν τιμητῶν ἀρχήν. Δεύτερον δὲ πρὸ τῆς Καμίλλου φυγῆς, ἀνὴρ οὐκ ἐπιφανὴς μὲν, οὐδ' ἐκ τῆς βουλῆς, ἐπιεικὴς δὲ καὶ χρηστὸς εἶναι δοκῶν, Μάρκος Κεδίκιος, ἀνήγγειλε πρὸς τοὺς χιλιάρχους πρᾶγμα φροντίδος ἄξιον. Ἔφη γὰρ ἐν τῇ παρωχημένῃ νυκτὶ καθ' ὁδὸν βαδίζων, ἣν Καινὴν ὀνομάζουσι, κληθεὶς ὑπό τινος, φθεγξαμένου μέγα,

στραφῆναι, καὶ θεάσασθαι μὲν οὐδένα, φωνῆς δὲ μείζονος ἢ κατ' ἀνθρωπίνην ἀκοῦσαι, τάδε λεγούσης· « Ἄγε Μάρκε Κεδίκιε, λέγε πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἔωθεν ἐλθών, ὀλίγου χρόνου Γαλάτας προσδέχεσθαι. » Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ χιλίαρχοι, γέλωτα καὶ παιδιὰν ἐποιοῦντο. Καὶ μετ' ὀλίγον συνέβη τὰ περὶ Κάμιλλον.

ΙΕ. Οἱ δὲ Γαλάται τοῦ Κελτικοῦ γένους ὄντες, ὑπὸ πλήθους λέγονται τὴν αὑτῶν ἀπολιπόντες, οὐκ οὖσαν αὐτάρκη τρέφειν ἅπαντας, ἐπὶ ζήτησιν ἑτέρας ὁρμῆσαι. Μυριάδες δὲ πολλαὶ γενόμενοι νέων ἀνδρῶν καὶ μαχίμων, ἔτι δὲ πλείους παίδων καὶ γυναικῶν ἄγοντες, οἱ μὲν ἐπὶ τὸν βόρειον Ὠκεανὸν, ὑπερβαλόντες τὰ Ῥιπαῖα ὄρη, ῥυῆναι, καὶ τὰ ἔσχατα τῆς Εὐρώπης κατασχεῖν, οἱ δὲ, μεταξὺ Πυρήνης ὄρους καὶ τῶν Ἄλπεων ἱδρυθέντες, ἐγγὺς Σεννώνων καὶ Κελτορίων κατοικεῖν χρόνον πολύν. Ὡς δ' οἴνου γευσάμενοι τότε πρῶτον ἐξ Ἰταλίας διακομισθέντος, οὕτως ἄρα θαυμάσαι τὸ πόμα, καὶ πρὸς τὴν καινότητα τῆς ἡδονῆς ἔκφρονες γενέσθαι πάντες, ὡς ἀράμενοι τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς γονέας ἀναλαβόντες, ἐπὶ τὰς Ἄλπεις φέρεσθαι, καὶ ζητεῖν ἐκείνην τὴν γῆν, ἣ τοιοῦτον καρπὸν ἀναδίδωσι, τὴν δ' ἄλλην ἄκαρπον ἡγεῖσθαι καὶ ἀνήμερον. Ὁ δ' εἰσαγαγὼν τὸν οἶνον παρ' αὐτοὺς, καὶ παροξύνας ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν μάλιστα καὶ πρῶτος, Ἄρων λέγεται γενέσθαι Τυρρηνὸς, ἀνὴρ ἐπιφανὴς, καὶ φύσει μὲν οὐ πονηρὸς, συμφορᾷ δὲ τοιαύτῃ χρησάμενος. Ἦν ἐπίτροπος παιδὸς ὀρφανοῦ, πλούτῳ τε πρώτου τῶν πολιτῶν, καὶ θαυμαζομένου κατ' εἶδος, ὄνομα Λουκούμωνος. Οὗτος ἐκ νέου παρὰ τῷ Ἄρωνι δίαιταν εἶχε, καὶ μειράκιον ὢν, οὐκ ἀπέλιπε τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ προσεποιεῖτο χαίρειν συνὼν ἐκείνῳ. Καὶ πολὺν χρόνον ἐλάνθανε διεφθαρκὼς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ διεφθαρμένος ὑπ' ἐκείνης· ἤδη δὲ πόρρω τοῦ πάθους ἀμφοτέρων γεγονότων, καὶ μήτ' ἀφεῖναι τὴν ἐπιθυμίαν, μήτε κρύπτειν ἔτι δυναμένων, ὁ μὲν νεανίσκος ἐπεχείρει φανερῶς ἀποσπάσας ἔχειν τὴν ἄνθρωπον· ὁ δ' ἀνὴρ ἐπὶ δίκην ἐλθών, καὶ

κρατούμενος πλήθει φίλων, καὶ χρημάτων * καὶ * δαπάναις, ὑπὸ τοῦ Λουκούμωνος, ἐξέλιπε τὴν ἑαυτοῦ. Καὶ πυθόμενος τὰ τῶν Γαλατῶν, ἦκεν ὡς αὐτούς, καὶ καθηγήσατο τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν στρατείας.

ΙΓ. Οἱ δ' ἐμβαλόντες, εὐθὺς ἐκράτουν τῆς χώρας, ὅσην τὸ παλαιὸν οἱ Τυρρηνοὶ κατεῖχον, ἀπὸ τῶν Ἄλπεων ἐπ' ἀμφοτέρας καθήκουσαν τὰς θαλάσσας· ὡς καὶ τοὔνομα μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ. Τὴν μὲν γὰρ βόρειον θάλασσαν, Ἀδρίαν καλοῦσιν, ἀπὸ Τυρρηνικῆς πόλεως Ἀδρίας· τὴν δὲ πρὸς νότον κεκλιμένην, ἄντικρυς Τυρρηνικὸν πέλαγος. Ἦσα δ' ἐστὶ δενδρόφυτος αὕτη, καὶ θρέμμασιν εὔβοτος, καὶ καταῤῥύτος ποταμοῖς. Καὶ πόλεις εἶχεν ὀκτωκαίδεκα καλὰς καὶ μεγάλας, καὶ κατεσκευασμένας πρός τε χρηματισμὸν ἐργατικῶς, καὶ πρὸς δίαιταν πανηγυρικῶς, ἃς οἱ Γαλάται, τοὺς Τυρρηνοὺς ἐκβαλόντες, αὐτοὶ κατέσχον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπράχθη συχνῷ τινι χρόνῳ πρότερον.

ΙΖ. Οἱ δὲ Γαλάται πρὸς πόλιν τότε Τυρρηνίδα Κλούσιον στρατεύσαντες, ἐπολιόρκουν. Οἱ δὲ Κλουσῖνοι καταφυγόντες ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, ἠτήσαντο πρέσβεις παρ' αὐτῶν καὶ γράμματα πρὸς τοὺς βαρβάρους. Ἐπέμφθησαν δὲ τοῦ Φαβίων γένους τρεῖς ἄνδρες εὐδόκιμοι, καὶ τιμὰς μεγάλας ἔχοντες ἐν τῇ πόλει. Τούτους ἐδέξαντο μὲν οἱ Γαλάται φιλανθρώπως, διὰ τὸ τῆς Ῥώμης ὄνομα, καὶ παυσάμενοι τῆς πρὸς τὰ τείχη μάχης εἰς λόγους συνῆλθον. Πυνθανομένων δ' αὐτῶν, ὅτι παθόντες ὑπὸ Κλουσίνων ἥκοιεν ἐπὶ τὴν πόλιν, γελάσας ὁ βασιλεὺς τῶν Γαλατῶν Βρέννος· « Ἀδικοῦσιν ἡμᾶς, ἔφη, Κλουσῖνοι, γῆν καὶ χώραν ὀλίγην μὲν γεωργεῖν δυνάμενοι, πολλὴν δὲ κατέχειν ἀξιοῦντες, καὶ μὴ μεταδιδόντες ἡμῖν ξένοις οὖσι καὶ πολλοῖς καὶ πένησι. Ταὐτὰ δ' ἄρα καὶ ὑμᾶς ἠδίκουν, ὦ Ῥωμαῖοι, πρότερον μὲν Ἀλβανοὶ καὶ Φιδηνάται, καὶ Ἀρδεάται, νῦν δὲ Οὐηΐοι καὶ Καπηνάται, καὶ πολλοὶ Φαλίσκων καὶ Οὐολούσκων· ἐφ' οὓς ἡμεῖς στρατεύον-

πες, ἐὰν μὴ μεταδιδῶσιν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν, ἀνδραποδίζεσθε, λεηλατεῖτε, καὶ κατασκάπτετε τὰς πόλεις αὐτῶν, οὐδὲν οὐδὲ ὑμεῖς γε δεινὸν, οὐδ' ἄδικον ποιοῦντες, ἀλλὰ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν νόμων ἀκολουθοῦντες, ὃς τῷ κρείττονι τὰ τῶν ἡττόνων δίδωσιν, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ τελευτῶν εἰς τὰ θηρία. Καὶ γὰρ τούτοις ἐκ φύσεως ἔνεσι, τὸ ζητεῖν πλέον ἔχειν τὰ κρείττονα τῶν ὑποδεεστέρων. Κλουσίνους δὲ παύσασθε πολιορκουμένους οἰκτείροντες, ὡς μὴ καὶ Γαλάτας διδάξητε χρηστοὺς καὶ φιλοικτίρμονας γενέσθαι τοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων ἀδικουμένοις. » Ἐκ τούτων τῶν λόγων ἔγνωσαν οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Βρέννον ἀσυμβάτως ἔχοντα· καὶ παρελθόντες εἰς τὸ Κλούσιον, ἐθάρρυνον καὶ παρώρμων τοὺς ἄνδρας ἐπεξελθεῖν τοῖς βαρβάροις μετ' αὐτῶν, εἴτε τὴν ἐκείνων ἀλκὴν καταμαθεῖν, εἴτε τὴν ἑαυτῶν ἐπιδείξασθαι θέλοντες. Ἐκδρομῆς δὲ τῶν Κλουσίνων καὶ μάχης παρὰ τὰ τείχη γενομένης, εἷς τῶν Φαβίων, Κόϊντος Ἄμβουστος, ἵππον ἔχων ἐξήλασεν ἀντίος ἀνδρὶ μεγάλῳ καὶ καλῷ, Γαλάτῃ, πολὺ προϊππεύοντι τῶν ἄλλων, ἀγνοηθεὶς ἐν ἀρχῇ διὰ τὸ τὴν σύνοδον ὀξεῖαν γενέσθαι, καὶ τὰ ὅπλα περιλάμποντα τὴν ὄψιν ἀποκρύπτειν. Ὡς δ' ἐπικρατήσας τῇ μάχῃ, καὶ καταβαλὼν ἐσκύλευε τὸν ἄνδρα, γνωρίσας ὁ Βρέννος αὐτὸν ἐπεμαρτύρατο Θεοὺς, ὡς παρὰ τὰ κοινὰ καὶ νενομισμένα πᾶσιν ἀνθρώποις ὅσια καὶ δίκαια, πρεσβευτοῦ μὲν ἥκοντος, πολέμια δ' εἰργασμένου. Καταπαύσας δὲ τὴν μάχην αὐτίκα, Κλουσίνους μὲν εἶα χαίρειν, ἐπὶ δὲ τὴν Ῥώμην τὸν στρατὸν ἦγεν. Οὐ βουλόμενος δὲ δόξαι τὴν ἀδικίαν αὐτοῖς ὥσπερ ἀσμένοις γεγονέναι καὶ δεομένοις προφάσεως, ἔπεμψεν ἐξαιτῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ τὸν ἄνδρα· καὶ προῆγεν ἅμα σχολαίως.

ΙΗ. Ἐν δὲ Ῥώμῃ τῆς βουλῆς συναχθείσης, ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν Φαβίων κατηγόρουν, καὶ τῶν ἱερέων οἱ καλούμενοι Φητιαλεῖς ἐνῆγον, ἐπιθειάζοντες καὶ κελεύοντες [τὸ] τῶν πεπραγμένων

ἄγος τὴν σύγκλητον εἰς ἕνα τὸν αἴτιον τρέψασαν, ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀφοσιώσασθαι. Τούτους τοὺς Φητιαλεῖς Πομπίλιος Νουμᾶς, βασιλέων ἡμερώτατος γενόμενος καὶ δικαιότατος, κατέστησε, φύλακας μὲν εἰρήνης, ἐπιγνώμονας δὲ καὶ βεβαιωτὰς αἰτιῶν, αἵ σὺν δίκῃ πόλεμον ἐπισυνάπτουσι. Τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τὸν δῆμον ἀνενεγκαμένης τὸ πρᾶγμα, καὶ τῶν ἱερέων ὅμοια τοῦ Φαβίου κατηγορούντων, οὕτω περιύβρισαν αὐτῶν οἱ πολλοὶ τὰ θεῖα καὶ κατεγέλασαν, ὥσε καὶ χιλίαρχον ἀποδεῖξαι τὸν Φάβιον μετὰ τῶν ἀδελφῶν. Οἱ δὲ Κελτοί, πυθόμενοι ταῦτα, καὶ χαλεπῶς φέροντες, οὐδὲν ἐμποδὼν ἐποιοῦντο τῆς σπουδῆς, ἀλλ' ἐχώρουν παντὶ τάχει· καὶ πρὸς τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς παρασκευῆς, καὶ βίαν καὶ θυμὸν, ἐκπεπληγμένων τῶν διὰ μέσου, καὶ τὴν τε χώραν ἀπολωλέναι πᾶσαν ἤδη, καὶ τὰς πόλεις εὐθὺς ἀπολέσθαι δοκούντων, παρ' ἐλπίδας οὐδὲν ἠδίκουν, οὐδ' ἐλάμβανον ἐκ τῶν ἀγρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς πόλεις ἐγγὺς παρεξιόντες, ἐβόων ἐπὶ τὴν Ῥώμην πορεύεσθαι, καὶ μόνοις πολεμεῖν Ῥωμαίοις, τοὺς δ' ἄλλους, φίλους ἐπίσασθαι. Τοιαύτη δὲ χρωμένων ὁρμῇ τῶν βαρβάρων, ἐξῆγον οἱ χιλίαρχοι τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, πλήθει μὲν οὐκ ἐνδεεῖς (ἐγίνοντο γὰρ ὁπλῖται τετρακισμυρίων οὐκ ἐλάσσους), ἀνασκήτους δὲ τοὺς πολλοὺς, καὶ τότε πρῶτον ἁπτομένους ὅπλων. Ἔτι δ' ἐξημέλητο τὰ τῶν Θεῶν αὐτοῖς, οὔτε καλλιερήσασιν, οὔτε μάντεις, ἃ πρὸ κινδύνου καὶ μάχης εἰκὸς ἦν, ἐρομένοις. Οὐδενὸς δ' ἧττον ἐτάραττεν ἡ πολυαρχία τὰ πραττόμενα. Καίτοι πρότερόν γε καὶ πρὸς ἐλάττονας ἀγῶνας εἵλοντο πολλάκις μονάρχους, οὓς Δικτάτωρας καλοῦσιν· οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅσον ἐστὶν εἰς ἐπισφαλῆ καιρὸν ὄφελος, μιᾷ χρωμένους γνώμῃ πρὸς ἀνυπεύθυνον ἀρχὴν, ἐν χερσὶ τὴν δίκην ἔχουσαν, εὐτακτεῖν. Οὐχ ἧκιστα δὲ καὶ Κάμιλλος ἀγνωμονηθεὶς ἔβλαψε τὰ πράγματα, τοῦ μὴ πρὸς χάριν, μηδὲ κολακεύοντας ἄρχειν, φοβεροῦ γενομένου. Προελθόντες οὖν ἀπὸ τῆς

πόλεως σταδίους ἐννενήκοντα, παρὰ τὸν Ἀλίαν ποταμὸν ηὐλίσθησαν, οὐ πόρρω τοῦ στρατοπέδου τῷ Θύμβριδι συμφερόμενον. Ἐνταῦθα δὲ τῶν βαρβάρων ἐπιφανέντων, αἰσχρῶς ἀγωνισάμενοι, δι' ἀταξίαν, ἐτράποντο. Καὶ τὸ μὲν ἀριστερὸν κέρας εὐθὺς ἐμβαλόντες εἰς τὸν ποταμὸν οἱ Κελτοὶ διέφθειραν· τὸ δὲ δεξιὸν, ὑπεκκλῖναν τὴν ἐπιφορὰν ἐκ τοῦ πεδίου πρὸς τοὺς λόφους, ἧττον ἐξεκόπη. Καὶ διεξέπεσον ἀπὸ τούτων εἰς τὴν πόλιν οἱ πολλοί· τοῖς δ' ἄλλοις, ὅσοι, τῶν πολεμίων ἀπειπόντων πρὸς τὸν φόνον, ἐσώθησαν, εἰς Βηΐους αἱ φυγαὶ διὰ νυκτὸς ἦσαν, ὡς τῆς Ῥώμης οἰχομένης, καὶ τῶν ἐκεῖ πάντων ἀπολωλότων.

ΙΘ. Ἐγένετο δ' ἡ μάχη περὶ τροπὰς θερινὰς περὶ τὴν πανσέληνον. Ἦ καὶ πρότερον ἡμέρᾳ μέγα πάθος συνέβη τὸ περὶ τοὺς Φαβίους· τριακόσιοι γὰρ ἐκ τοῦ γένους ὑπὸ Τυρρηνῶν ἀνῃρέθησαν. Ἐκράτησε δὲ, τὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς δευτέρας ἥττης, Ἀλιάδα μέχρι νῦν καλεῖσθαι διὰ τὸν ποταμόν. Περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴτε χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴτ' ὀρθῶς Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ, τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιουμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν, ἑτέρωθι διηπόρηται. Τῇ δ' ὑποκειμένῃ γραφῇ τὸ μνημονεῦσαι παραδειγμάτων ὀλίγων, ἴσως ἂν ἁρμόσειε. Τοῦτο μὲν, Βοιωτοῖς, Ἱπποδρομίου μηνὸς, ὡς δ' Ἀθηναῖοι καλοῦσιν, Ἑκατομβαιῶνος ἱσταμένου πέμπτῃ, δύο λαβεῖν συνέβη νίκας ἐπιφανεστάτας, αἷς τοὺς Ἕλληνας ἠλευθέρωσαν, τήν τε περὶ Λεῦκτρα, καὶ τὴν ἐπὶ Κηφισῷ, ταύτης πρότερον ἔτεσι πλείοσιν, ἢ ἑκατὸν, ὅτε Λακεδαιμόνιοι καὶ Θεσσαλοὺς ἐνίκησαν. Τοῦτο δ' αὖ πάλιν, Πέρσαι μηνὸς Βοηδρομιῶνος ἕκτῃ μὲν ἐν Μαραθῶνι, τρίτῃ δ' ἐν Πλαταιαῖς, ἅμα καὶ περὶ Μυκάλην ἡττήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, πέμπτῃ δὲ φθίνοντος, ἐν Ἀρβήλοις· οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὴν περὶ Νάξον ἐνίκων ναυμαχίαν, ἧς Χαβρίας ἐστρατήγει, τοῦ Βοηδρομιῶνος περὶ τὴν πανσέληνον· ἐν δὲ Σαλαμῖνι περὶ τὰς εἰκάδας, ὡς ἡμῖν ἐν τῷ

Περὶ ἡμερῶν ἀποδέδεικται. Ἐνήνοχε δὲ καὶ ὁ Θαργηλιὼν μὴν τοῖς βαρβάροις ἐπιδήλως ἀτυχίας· καὶ γὰρ Ἀλέξανδρος ἐπὶ Γρανικῷ τοὺς βασιλέως στρατηγοὺς Θαργηλιῶνος ἐνίκησε· καὶ Καρχηδόνιοι περὶ Σικελίαν ὑπὸ Τιμολέοντος ἡττῶντο τῇ ἑβδόμῃ φθίνοντος, περὶ ἣν δοκεῖ καὶ τὸ Ἴλιον ἁλῶναι, ὡς Ἔφορος καὶ Καλλισθένης καὶ Δαμάστης καὶ Φύλαρχος ἱστορήκασιν. Ἀνάπαλιν δ' ὁ Μεταγειτνιὼν, ὃν Βοιωτοὶ Πάνεμον καλοῦσιν, Ἕλλησιν οὐκ εὐμενὴς γέγονε. Τούτου γὰρ τοῦ μηνὸς ἑβδόμῃ, καὶ τὴν ἐν Κρανῶνι μάχην ἡττηθέντες ὑπ' Ἀντιπάτρου τελέως ἀπώλοντο, καὶ πρότερον ἐν Χαιρωνείᾳ μαχόμενοι πρὸς Φίλιππον ἠτύχησαν. Τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρας ταύτης ἐν τῷ Μεταγειτνιῶνι κατὰ τὸν αὐτὸν ἐνιαυτὸν, οἱ μετ' Ἀρχιδάμου διαβάντες εἰς Ἰταλίαν, ὑπὸ τῶν ἐκεῖ βαρβάρων διεφθάρησαν. Καρχηδόνιοι δὲ τὴν ἐννάτην φθίνοντος, ὡς τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν ἀτυχημάτων αὐτοῖς ἀεὶ φέρουσαν παραφυλάττουσιν. Οὐκ ἀγνοῶ δ', ὅτι περὶ τὸν τῶν μυστηρίων καιρὸν αὖθις Θῆβαί τε κατεσκάφησαν ὑπ' Ἀλεξάνδρου, καὶ μετὰ ταῦτα φρουρὰν Ἀθηναῖοι Μακεδόνων ἐδέξαντο περὶ αὐτὴν τὴν εἰκάδα τοῦ Βοηδρομιῶνος, ἢ τὸν μυστικὸν Ἴακχον ἐξάγουσιν. Ὁμοίως δὲ Ῥωμαῖοι τῆς αὐτῆς ἡμέρας πρότερον μὲν ὑπὸ Κίμβρων τὸ μετὰ Καπίωνος ἀπέβαλον στρατόπεδον, ὕστερον δὲ Λευκούλλου στρατηγοῦντος, Ἀρμενίους καὶ Τιγράνην ἐνίκησαν. Ἄτταλος δ' ὁ βασιλεὺς καὶ Πομπήϊος Μάγνος ἐν τοῖς ἑαυτῶν γενεθλίοις ἀπέθανον. Καὶ ὅλως ἐστὶ πολλοὺς ἐπ' ἀμφότερα ταῖς αὐταῖς χρησαμένους ἀποδεῖξαι περιόδοις. Ἀλλὰ Ῥωμαίοις αὕτη μία τῶν ἀποφράδων ἐστὶ, καὶ δι' αὐτὴν ἑκάστου μηνὸς ἕτεραι δύο, τῆς πρὸς τὸ συμβὰν εὐλαβείας καὶ δεισιδαιμονίας ἐπὶ πλέον ὥσπερ εἴωθε, ῥυείσης. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ Περὶ αἰτιῶν Ῥωμαϊκῶν ἐπιμελέστερον διήρηται.

Κ. Μετὰ δὲ τὴν μάχην ἐκείνην, εἰ μὲν εὐθὺς ἐπηκολούθησαν

οἱ Γαλάται τοῖς φεύγουσιν, οὐδὲν ἂν ἐκώλυσε τὴν Ῥώμην ἄρδην ἀναιρεθῆναι, καὶ πάντας ἀπολέσθαι τοὺς ἐν αὐτῇ καταλειφθέντας. Τοσοῦτον οἱ φεύγοντες ἐνειργάζοντο δεῖμα τοῖς ὑποδεχομένοις, καὶ τοσαύτης πάλιν ἐνεπίμπλαντο ταραχῆς καὶ παραφροσύνης. Νυνὶ δ' ἀπιστίᾳ τοῦ μεγέθους οἱ βάρβαροι τῆς νίκης, καὶ πρὸς εὐπάθειαν ἐκ τοῦ περιχαροῦς, ἅμα καὶ νεμήσεις τῶν ἑαλωκότων ἐν τῷ στρατοπέδῳ χρημάτων τραπόμενοι, τῷ μὲν ἐκπίπτοντι τῆς πόλεως ὄχλῳ ῥᾳστώνην φυγῆς παρέσχον, ἐλπίσαι δ' ἔτι καὶ παρασκευάσασθαι τοῖς ὑπομένουσι. Τὴν γὰρ ἄλλην πόλιν προέμενοι, τὸ Καπιτώλιον ἐφράξαντο βέλεσι καὶ διατειχίσμασιν. Ἐν πρώτοις δὲ τῶν ἱερῶν ἃ μὲν εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀνεσκευάσαντο· τὸ δὲ πῦρ τῆς Ἑστίας αἱ παρθένοι μετὰ τῶν ἱερῶν ἁρπασάμεναι ἔφυγον. Καίτοι τινὲς οὐδὲν εἶναι τὸ φρουρούμενον ὑπ' αὐτῶν ἕτερον, ἢ πῦρ ἄφθιτον ἱσοροῦσι, Νουμᾶ τοῦ βασιλέως καταστήσαντος, ὡς ἀρχὴν ἁπάντων, σέβεσθαι. Κινητικώτατον γὰρ ἐν τῇ φύσει τοῦτο· Κίνησις δέ τις, ἣ σὺν κινήσει πάντως, ἡ γένεσις. Τὰ δ' ἄλλα τῆς ὕλης μόρια, θερμότητος ἐπιλιπούσης, ἀργὰ κείμενα καὶ νεκροῖς ἐοικότα, ποθεῖ τὴν τοῦ πυρὸς δύναμιν, ὡς ψυχήν, καὶ προσελθούσης ἀμωσγέπως ἐπὶ τὸ δρᾶν τι καὶ πάσχειν τρέπεται. Τοῦτ' οὖν, ἅτε δὴ περιττὸν ἄνδρα τὸν Νουμᾶν, καὶ λόγον ἔχοντα ταῖς Μούσαις συνεῖναι διὰ σοφίαν, ἐξοσιῶσαι, καὶ φρουρεῖν ἀκοίμητον ἐν εἰκόνι τῆς τὰ πάντα κοσμούσης ἀϊδίου δυνάμεως· Οἱ δὲ, τὸ μὲν πῦρ, ὥσπερ παρ' Ἕλλησι, πρὸ ἱερῶν αἴθεσθαι καθάρσιον, ἄλλα δὲ * τὰ * ἐντὸς ἀθέατα κρύπτεσθαι πᾶσι, πλὴν ταύταις ταῖς παρθένοις, ἃς Ἑστιάδας ἐπονομάζουσι. Καὶ πλεῖστος μὲν λόγος κατεῖχε, τὸ Τρωϊκὸν ἐκεῖνο Παλλάδιον ἀποκεῖσθαι δι' Αἰνείου κομισθὲν εἰς Ἰταλίαν· εἰσὶ δ' οἱ τὰ Σαμοθρᾴκια μυθολογοῦντες Δάρδανον μὲν εἰς Τροίαν ἐξενεγκάμενον ὀργιάσαι καὶ καθιερῶσαι κτίσαντα τὴν πόλιν, Αἰνείαν δὲ περὶ τὴν ἅλωσιν ἐκκλέψαντα διασῶσαι μέχρι τῆς ἐν Ἰταλίᾳ κατοικήσεως·

Οἱ δὲ προσποιούμενοι πλέον ἐπίσασθαί τι περὶ τούτων, δύο φασὶν οὐ μεγάλους ἀποκεῖσθαι πίθους, ὧν τὸν μὲν, ἀνεῳγότα καὶ κενὸν, τὸν δὲ, πλήρη καὶ κατασεσημασμένον· ἀμφοτέρους δὲ ταῖς παναγέσι μόναις παρθένοις ὁρατοὺς εἶναι. Ἄλλοι δὲ τούτους διεψεῦσθαι νομίζουσι, τῷ τὰ πλεῖστα τῶν ἱερῶν τότε τὰς κόρας ἐμβαλούσας εἰς πίθους δύο κατὰ τῆς γῆς κρύψαι ὑπὸ τῷ νεῷ τοῦ Κυρίνου, καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ἔτι καὶ νῦν τῶν Πίθων φέρεσθαι τὴν ἐπωνυμίαν.

ΚΑ. Τὰ δὲ κυριώτατα καὶ μέγιστα τῶν ἱερῶν αὗται λαβοῦσαι φυγῇ παρὰ τὸν ποταμὸν ἐποιοῦντο τὴν ἀναχώρησιν. Ἐνταῦθα Λεύκιος Ἀλβῖνος, ἀνὴρ δημοτικὸς, ἐν τοῖς φεύγουσιν ἔτυχε τέκνα νήπια καὶ γυναῖκα μετὰ χρημάτων ἀναγκαίων ἐφ' ἁμάξης ὑπεκκομίζων. Ὡς δ' εἶδε τὰς παρθένους, ἐν τοῖς κόλποις φερούσας τὰ τῶν Θεῶν ἱερὰ, θεραπείας ἐρήμους πορευομένας καὶ κακοπαθούσας, ταχὺ τὴν γυναῖκα μετὰ τῶν παίδων καὶ τῶν χρημάτων καθελὼν ἀπὸ τῆς ἁμάξης, ἐκείναις παρέδωκεν ἐπιβῆναι καὶ διαφυγεῖν εἴς τινα τῶν Ἑλληνίδων πόλεων. Τὴν μὲν οὖν Ἀλβίνου πρὸς τὸ θεῖον εὐλάβειαν καὶ τιμὴν, ἐν τοῖς ἐπισφαλεστάτοις καιροῖς ἐκφανῆ γενομένην, οὐκ ἄξιον ἦν ἀμνημόνευτον παρελθεῖν. Οἱ δὲ τῶν ἄλλων Θεῶν ἱερεῖς, οἵ τε γηραιοὶ τῶν ὑπατικῶν καὶ θριαμβικῶν ἀνδρῶν, τὴν μὲν πόλιν ἐκλιπεῖν οὐχ ὑπέμειναν, ἱερὰς δὲ καὶ λαμπρὰς ἀναλαβόντες ἐσθῆτας, ἐξηγουμένου Φαβίου τοῦ ἀρχιερέως, ἐπευξάμενοι τοῖς Θεοῖς, ὡς ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος τῷ δαίμονι καθιεροῦντες, ἐπὶ τῶν ἐλεφαντίνων δίφρων ἐν ἀγορᾷ ἐκάθηντο κεκοσμημένοι, τὴν ἐπιοῦσαν τύχην ὑπομένοντες.

ΚΒ. Τρίτῃ δ' ἀπὸ τῆς μάχης ἡμέρᾳ παρῆν ὁ Βρέννος ἄγων ἐπὶ τὴν πόλιν τὸ στράτευμα· καὶ τάς τε πύλας εὑρὼν ἀνεῳγμένας, καὶ τὰ τείχη φυλάκων ἔρημα, πρῶτον μὲν ἔδεισεν ἐνέδραν καὶ δόλον, ἀπιστῶν οὕτω παντάπασιν ἀπειρηκέναι τοὺς Ῥωμαίους.

Ἐπεὶ δ' ἔγνω τἀληθὲς, εἰσελάσας διὰ τῆς Κολλίνης πύλης, εἷλε τὴν Ῥώμην, ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἐτῶν πλείονα βραχεῖ χρόνον ἀπὸ τῆς κτίσεως ἔχουσαν, εἴ τῳ πιστὸν ἀποσώζεσθαί τινα τῶν χρόνων ἀκρίβειαν, οἷς καὶ περὶ νεωτέρων ἄλλων ἀμφισβήτησιν ἡ σύγχυσις ἐκείνη παρέσχε. Τοῦ μέν τοι πάθους αὐτοῦ καὶ τῆς ἁλώσεως ἔοικεν ἀμυδρά τις εὐθὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα φήμη διελθεῖν. Ἡρακλείδης γὰρ ὁ Ποντικὸς, οὐ-πολὺ τῶν χρόνων ἐκείνων ἀπολειπόμενος, ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς συγγράμματι φησὶν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας λόγον κατασχεῖν, ὡς στρατὸς ἐξ Ὑπερβορέων ἐλθὼν ἔξωθεν, ἠρήκει πόλιν Ἑλληνίδα Ῥώμην ἐκεῖ που κατῳκημένην περὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν. Οὐκ ἂν οὖν θαυμάσαιμι μυθώδη καὶ πλασματίαν ὄντα τὸν Ἡρακλείδην, ἀληθεῖ λόγῳ τὸ περὶ τῆς ἁλώσεως ἐπικομπάσαι τοὺς Ὑπερβορέους καὶ τὴν μεγάλην θάλατταν. Ἀριστοτέλης δ' ὁ φιλόσοφος τὸ μὲν ἁλῶναι τὴν πόλιν ὑπὸ Κελτῶν, ἀκριβῶς δῆλός ἐστιν ἀκηκοώς· τὸν δὲ σώσαντα, Λεύκιον εἶναι φησίν· ἦν δὲ Μάρκος, οὐ Λεύκιος, ὁ Κάμιλλος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰκασμῷ λέλεκται. Κατασχὼν δὲ τὴν Ῥώμην ὁ Βρέννος, τῷ μὲν Καπιτωλίῳ φρουρὰν περιέστησεν, αὐτὸς δὲ καταβαίνων δι' ἀγορᾶς, ἐθαύμαζε τοὺς προκαθημένους ἄνδρας ἐν κόσμῳ καὶ σιωπῇ, θεώμενος, ὡς οὔθ' ὑπεξανέστησαν ἐπιόντων πολεμίων, οὔτ' ὄψιν ἢ χρόαν ἔτρεψαν, ἀλλὰ ῥαθύμως καὶ ἀδεῶς ἐγκεκλιμένοι τοῖς σκίμποσιν, οὓς ἔφερον, καὶ προσβλέποντες ἀλλήλοις ἡσύχαζον. Ἦν οὖν θαῦμα τοῖς Γαλάταις πρὸς τὴν ἀτοπίαν, καὶ πολὺν χρόνον ὁ νοῦντες ἅψασθαι καὶ προσελθεῖν ὡς κρείττοσι, διηπόρουν. Ἐπεὶ δὲ τολμήσας τις ἐξ αὐτῶν ἐγγὺς παρέστη Παπειρίῳ Μανίῳ, καὶ προσαγαγὼν τὴν χεῖρα πράως ἥψατο τοῦ γενείου, καὶ κατεῖχε τὴν ὑπήνην βαθεῖαν οὖσαν· ὁ μὲν Παπείριος τῇ βακτηρίᾳ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ παταξας συνέτριψεν, ὁ δὲ βάρβαρος σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἀπέκτεινεν ἐκεῖνον. Ἐκ δὲ τούτου καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνῄρουν προσπεσόντες, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοις

ἐπιτύχοιεν, διεχρῶντο, καὶ τὰς οἰκίας ἐπόρθουν, ἐφ' ἡμέρας πολλὰς ἄγοντες καὶ φέροντες. Εἶτα κατεπίμπρασαν καὶ κατέσκαπτον, ὀργιζόμενοι τοῖς ἔχουσι τὸ Καπιτώλιον, ὅτι καλούντων αὐτῶν οὐχ ὑπήκουον, ἀλλὰ καὶ προσβάλλουσι πληγὰς ἔδοσαν, ἀπὸ τοῦ διατειχίσματος ἀμυνόμενοι. Διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἐλυμήναντο τὴν πόλιν καὶ προσδιέφθειραν τοὺς ἁλισκομένους, ὁμοίως μὲν ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ὁμοίως δὲ καὶ πρεσβύτας καὶ παῖδας.

ΚΓ. Τῆς δὲ πολιορκίας μῆκος λαμβανούσης, ἐπισιτισμοῦ τοῖς Γαλάταις ἔδει· καὶ διελόντες ἑαυτοὺς, οἱ μὲν τῷ Βασιλεῖ παραμένοντες ἐφρούρουν τὸ Καπιτώλιον, οἱ δὲ τὴν χώραν περιιόντες ἐληλάτουν, καὶ τὰς κώμας ἐπόρθουν προσπίπτοντες, οὐχ ὁμοῦ πάντες, ἄλλοι δ' ἄλλῃ καθ' ἡγεμονίας καὶ συντάγματα, τῷ μέγα φρονεῖν ὑπὸ τῶν εὐτυχημάτων, καὶ διεδιέναι μηδὲν, ἀποσκιδνάμενοι. Τὸ δὲ πλεῖστον αὐτῶν καὶ μάλιττα συντεταγμένον ἐχώρει πρὸς τὴν Ἀρδεατῶν πόλιν, ἐν ᾗ διέτριβε Κάμιλλος, ἀργῶν ταῖς πράξεσι μετὰ τὴν φυγὴν καὶ ἰδιωτεύων· ἐλπίδας δὲ λαμβάνων καὶ διαλογισμοὺς, οὐχὶ τὸ λαθεῖν καὶ διαφυγεῖν τοὺς πολεμίους ἀγαπῶντος ἀνδρὸς, ἀλλ' ὅπως, εἰ παραγένοιτο καιρὸς, ἀμυνεῖται σκοποῦντος. Διὸ καὶ τοὺς Ἀρδεάτας ὁρῶν πλήθει μὲν ἱκανοὺς ὄντας, ἐνδεεῖς δὲ τόλμης, δι' ἀπειρίαν καὶ μαλακίαν τῶν στρατηγῶν, ἐνέβαλε λόγον εἰς τοὺς νέους πρῶτον, ὡς οὐ χρὴ τὴν Ῥωμαίων ἀτυχίαν, ἀνδρίαν Κελτῶν νομίζειν· οὐδ' ἃ κακῶς φρονήσασι συνέβη παθεῖν ἐκείνοις, ἔργα τῶν οὐδὲν εἰς τὸ νικῆσαι παρασχόντων, ἀλλὰ τύχης ἐπίδειξιν ἡγεῖσθαι. Καλὸν μὲν οὖν εἶναι καὶ διὰ κινδύνων ἀπώσασθαι πόλεμον ἀλλόφυλον καὶ βαρβαρικὸν, ᾧ τοῦ κρατεῖν πέρας, ὥσπερ τῷ πυρὶ, διαφθαρῆναι τὸ νικώμενον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ θαῤῥοῦσι καὶ προθυμουμένοις αὐτοῖς ἀκίνδυνον ἐν καιρῷ τὴν νίκην παρέξειν. Τούτους τοὺς λόγους τῶν νέων δεξαμένων, ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἦει καὶ τοὺς προβούλους τῶν Ἀρδεατῶν ὁ Κάμιλλος. Ὡς δὲ κἀκείνους συνέπεισεν, ὥπλισε

τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας, καὶ συνεῖχε τοῦ τείχους ἐντὸς, ἀγνοεῖσθαι βουλόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὄντων. Ἐπεὶ δὲ τὴν χώραν ἱππασάμενοι, καὶ βαρεῖς ὄντες ὑπὸ πλήθους τῶν ἀγομένων καὶ φερομένων, ἀμελῶς καὶ ὀλιγώρως ἐν τῷ πεδίῳ κατεστρατοπέδευσαν, ἐκ δὲ τούτου νὺξ ἐπῆλθε μεθύουσιν αὐτοῖς, καὶ σιωπὴ κατέσχε τὸ στρατόπεδον· πυθόμενος ταῦτα παρὰ τῶν κατασκόπων ὁ Κάμιλλος, ἐξῆγε τοὺς Ἀρδεάτας· καὶ διελθὼν καθ' ἡσυχίαν τὸν μεταξὺ τόπον, περὶ μέσας τὰς νύκτας προσέμιξε τῷ χάρακι, κραυγῇ τε χρώμενος πολλῇ, καὶ ταῖς σάλπιγξι πανταχόθεν ἐκταράττων ἀνθρώπους κακῶς ὑπὸ μέθης, καὶ μόλις ἐκ τῶν ὕπνων ἀναφέροντας πρὸς τὸν θόρυβον. Ὀλίγοι μὲν οὖν ἀνανήψαντες ἐν τῷ φόβῳ καὶ διασκευασάμενοι, τοὺς περὶ τὸν Κάμιλλον ὑπέστησαν, ὡς' ἀμυνόμενοι πεσεῖν· τοὺς δὲ πλείους ἔτι κρατουμένους ὕπνῳ καὶ οἴνῳ καταλαμβάνοντες ἀνόπλους ἔκτεινον. Ὅσοι δὲ νυκτὸς ἀπέδρασαν ἐκ τοῦ χάρακος οὐ πολλοὶ, τούτους μεθ' ἡμέραν σποράδας ἐν τῇ χώρᾳ διαφερομένους ἐπελαύνοντες οἱ ἱππεῖς διέφθειρον.

ΚΔ. Ἡ δὲ φήμη, ταχὺ διαγγέλουσα τὴν πρᾶξιν ἐπὶ τὰς πόλεις, ἐξεκαλεῖτο πολλοὺς τῶν ἐν ἡλικίᾳ συνισαμένους. Μάλιστα δὲ Ῥωμαίων ὅσοι διαφυγόντες ἐκ τῆς ἐπ' Ἀλίᾳ μάχης, ἐν Βηίοις ἦσαν, καὶ ὠδύροντο κατὰ σφᾶς αὐτούς· « Οἷον ἡγεμόνα τῆς Ῥώμης ὁ δαίμων ἀφελόμενος Ἀρδεάτας ἐκόσμησε τοῖς Καμίλλου κατορθώμασιν, ἡ δὲ γειναμένη καὶ θρεψαμένη τοιοῦτον ἄνδρα πόλις οἴχεται καὶ ἀπόλωλεν. Ἡμεῖς δ' ἀπορίᾳ στρατηγοῦ, ἀλλότρια τείχη περιβαλόμενοι, καθήμεθα προέμενοι τὴν Ἰταλίαν. Φέρε, πέμψαντες Ἀρδεάτας ἀπαιτῶμεν τὸν ἑαυτῶν στρατηγὸν, ἢ λαβόντες τὰ ὅπλα αὐτοὶ πρὸς ἐκεῖνον βαδίζωμεν· οὐκέτι γάρ ἐσι φυγὰς, οὔθ' ἡμεῖς πολῖται, πατρίδος οὐκ οὔσης, ἀλλὰ κρατουμένης ὑπὸ τῶν πολεμίων.» Ταῦτ' ἔδοξε, καὶ πέμψαντες ἐδέοντο τοῦ Καμίλλου δέχεσθαι τὴν ἀρχήν. Ὁ δ' οὐκ ἔφη πρότερον,

ἢ τοὺς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ πολίτας ἐπιψηφίσασθαι κατὰ τὸν νόμον. Ἐκείνους γὰρ ἡγεῖσθαι πατρίδα σωζομένους· καὶ κελεύουσι μὲν ὑπακούσειν προθύμως, ἀκόντων δὲ, μηδὲν πολυπραγμονήσειν. Τῆς μὲν οὖν εὐλαβείας καὶ καλοκαγαθίας τὸν Κάμιλλον ἐθαύμασαν. Ἦν δ' ἀπορία τοῦ ταῦτα διαγγελοῦντος εἰς τὸ Καπιτώλιον. Μᾶλλον δ' ὅλως ἀδύνατον ἐδόκει τῶν πολεμίων ἐχόντων τὴν πόλιν, ἄγγελον εἰς τὴν ἀκρόπολιν παρελθεῖν.

ΚΕ. Ἦν δέ τις ἐν τοῖς νέοις Πόντιος Κομίνιος, τῶν μέσων κατὰ γένος πολιτῶν, δόξης δὲ καὶ τιμῆς ἐραστής· οὗτος ὑπέστη τὸν ἆθλον ἑκουσίως. Καὶ γράμματα μὲν οὐκ ἔλαβε πρὸς τοὺς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, μὴ ληφθέντος αὐτοῦ φωράσωσιν οἱ πολέμιοι δι' αὐτῶν τοῦ Καμίλλου τὴν διάνοιαν· ἐσθῆτα δὲ φαύλην ἔχων, καὶ φελλοὺς ὑπ' αὐτῇ κομίζων, τὴν μὲν ἄλλην ὁδὸν ἡμέρας ἀδεῶς διῆλθεν. Ἐγγὺς δὲ τῆς πόλεως γενόμενος ἤδη σκοταῖος, ἐπεὶ κατὰ γέφυραν οὐκ ἦν τὸν ποταμὸν περάσαι, τῶν βαρβάρων παραφυλαττόντων, τὴν μὲν ἐσθῆτα τῇ κεφαλῇ περισπειράσας, οὐ πολλὴν οὖσαν, οὐδὲ βαρεῖαν, τοῖς δὲ φελλοῖς ἐφεὶς τὸ σῶμα καὶ συνεπικουφίζων τῷ περαιοῦσθαι πρὸς τὴν πόλιν, ἐξέβη. Καὶ παραλλάττων ἀεὶ τοὺς ἐγρηγορότας, τοῖς φέγγεσι καὶ τῷ θορύβῳ τεκμαιρόμενος, ἐβάδιζε πρὸς τὴν Καρμεντίδα πύλην, ἣ πλείστην εἶχεν ἡσυχίαν, καὶ μάλιστα κατ' αὐτὴν ὄρθιος ὁ τοῦ Καπιτωλίου λόφος ἀνέστηκε, καὶ πέτρα κύκλῳ πολλὴ καὶ τραχεῖα περιπέφυκε· δι' ἧς ἀνέβη λαθὼν, καὶ προσέμιξε τοῖς φυλάττουσι τὸ διατείχισμα χαλεπῶς καὶ μόλις κατὰ τὸ λαγαρώτατον. Ἀσπασάμενος δὲ τοὺς ἄνδρας, καὶ φράσας ἑαυτὸν ἐξ ὀνόματος, ἀναληφθεὶς ἐχώρει πρὸς τοὺς ἐν τέλει τῶν Ῥωμαίων. Ταχὺ δὲ συγκλήτου γενομένης, παρελθὼν τήν τε νίκην ἀπήγγειλε τοῦ Καμίλλου, πρότερον οὐ πυθομένοις, καὶ τὰ δοκοῦντα τοῖς στρατιώταις διηγεῖτο· καὶ παρεκάλει τῷ Καμίλλῳ βεβαιῶσαι τὴν ἀρχὴν, ὡς μόνῳ πειθομένων ἐκείνῳ τῶν ἔξω πολιτῶν. Οἱ δ', ἀκούσαντες

καὶ βουλευσάμενοι, τόν τε Κάμιλλον ἀποδεικνύουσι Δικτάτωρα, καὶ τὸν Πόντιον αὖθις ἀποπέμπουσι τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ὁμοίως ἀγαθῇ τύχῃ χρησάμενον. Ἔλαθε γὰρ τοὺς πολεμίους, καὶ τὰ παρὰ τῆς βουλῆς ἀπήγγειλε τοῖς ἔξω Ῥωμαίοις.

ΚΖ. Ἐκείνων δὲ δεξαμένων προθύμως, ἀφικόμενος ὁ Κάμιλλος, ἤδη μὲν ἐν ὅπλοις δισμυρίους κατέλαβε, πλείονας δὲ συνῆγεν ἀπὸ τῶν συμμάχων, καὶ παρεσκευάζετο πρὸς τὴν ἐπίθεσιν. Οὕτω μὲν ἡρέθη δικτάτωρ ὁ Κάμιλλος τὸ δεύτερον,* καὶ πορευθεὶς εἰς Οὐηΐους, ἐνέτυχε τοῖς στρατιώταις, καὶ συνῆγε πλείους ἀπὸ τῶν συμμάχων, ὡς ἐπιθησόμενος τοῖς πολεμίοις.* Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τῶν βαρβάρων τινὲς ἐκείνῃ κατὰ τύχην παρεξιόντες, ᾗ διὰ νυκτὸς ὁ Πόντιος προσέβη τῷ Καπιτωλίῳ, καταμαθόντες πολλαχῇ μὲν ἴχνη καὶ ποδῶν καὶ χειρῶν, οἷς ἀντελαμβάνετο καὶ περιεδράττετο, πολλαχῇ δὲ τῶν ἐπιπεφυκότων τοῖς κρημνοῖς ἀποτριβὰς καὶ περιολισθήσεις τῶν γεωδῶν, φράζουσι τῷ βασιλεῖ. Κἀκεῖνος ἐπελθὼν καὶ θεασάμενος, τότε μὲν ἡσύχαζεν, ἑσπέρας δὲ τοὺς ἐλαφροτάτους τοῖς σώμασι, καὶ πεφυκότας ὀρειβατεῖν μάλιστα τῶν Κελτῶν συναγαγών· « Τὴν μὲν ὁδὸν (εἶπεν) ἡμῖν ἐπ' αὐτοὺς ἀγνοουμένην οἱ πολέμιοι δεικνύουσιν, ὡς οὔτ' ἀπόρευτος, οὔτ' ἄβατος ἀνθρώποις ἐστίν. Αἰσχύνη δὲ πολλὴ, τὴν ἀρχὴν ἔχοντας, ἐλλιπεῖν πρὸς τὸ τέλος, καὶ προέσθαι τὸν τόπον ὡς ἀνάλωτον, αὐτῶν τῶν πολεμίων, ᾗ ληπτός ἐστι, διδασκόντων. Ἦ γὰρ ἐνὶ προσβῆναι ῥᾴδιον, οὐδὲ πολλοῖς καθ' ἕνα δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ῥώμη καὶ βοήθεια πολλὴ μετ' ἀλλήλων ἐπιχειροῦσι. Δωρεαὶ δὲ καὶ τιμαὶ πρέπουσαι τῆς ἀνδραγαθίας ἑκάστῳ δοθήσονται. »

ΚΖ. Τοιαῦτα τοῦ βασιλέως διαλεχθέντος, ὑπέσησαν οἱ Γαλάται προθύμως, καὶ περὶ μέσας νύκτας ἐπιβάντες ἅμα πολλοὶ τῆς πέτρας ἐχώρουν ἄνω μετὰ σιωπῆς συμφυόμενοι τοῖς χωρίοις, ἀποτόμοις οὖσι καὶ χαλεποῖς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ

προσεδοκήθη, πειρωμένων αὐτῶν, προσιεμένοις καὶ παρείκουσιν· ὥστε τοὺς πρώτους ἁψαμένους τῶν ἄκρων καὶ διασκευασαμένους, ὅσον οὐκ ἤδη τοῦ προτειχίσματος ἅπτεσθαι, καὶ τοῖς φύλαξιν ἐπιχειρεῖν κοιμωμένοις· ἤσθετο γὰρ οὔτ' ἄνθρωπος, οὔτε κύων. Ἀλλὰ χῆνες ἦσαν ἱεροὶ περὶ τὸν νεὼν τῆς Ἥρας, τρεφόμενοι τὸν ἄλλον χρόνον ἀφθόνως· τότε δὲ, τῶν σιτίων ἤδη γλίσχρως καὶ μόλις αὐτοῖς διαρκούντων, ἀμελούμενοι, κακῶς ἔπραττον. Ἔστι μὲν δὴ καὶ φύσει πρὸς αἴσθησιν ὀξὺ καὶ ψοφοδεὲς τὸ ζῷον· ἐκεῖνοι δὲ, καὶ διὰ λιμὸν ἀγρυπνητικοὶ καὶ θορυβώδεις γεγονότες, ταχὺ τὴν εἴσοδον ἤσθοντο τῶν Γαλατῶν, καὶ μετὰ δρόμου καὶ κλαγγῆς φερόμενοι πρὸς αὐτοὺς, ἀνήγειραν ἅπαντας, ἤδη καὶ τῶν βαρβάρων διὰ τὸ μὴ λανθάνειν ἀφειδούντων θορύβου, καὶ βιαιότερον ἐπιτιθεμένων. Ἁρπάσαντες οὖν ὑπὸ σπουδῆς, ᾧ τις ἕκαστος ὅπλῳ προσετύγχανεν, ἐκ τοῦ παρόντος ἐβοήθουν. Πάντων δὲ πρῶτος Μάλλιος, ἀνὴρ ὑπατικὸς, τό τε σῶμα ῥωμαλέος, καὶ φρονήματι ψυχῆς ἐπεφανὴς, ἀπαντήσας δυσὶν ὁμοῦ τῶν πολεμίων, τοῦ μὲν ἔφθασε διηρμένου κοπίδα τῷ ξίφει τὴν δεξιὰν ἀποκόψας, τὸν δὲ τῷ θυρεῷ πατάξας εἰς τὸ πρόσωπον, ὤσεν ὀπίσω κατὰ τῆς πέτρας. Ἐπισὰς δὲ τῷ τείχει μετὰ τῶν συνδραμόντων, καὶ γενομένων περὶ αὐτὸν, ἀπέστρεψε τοὺς ἄλλους, οὔτε πολλοὺς ἄνω γενομένους, οὔτε πράξαντάς τι τῆς τόλμης ἄξιον. Οὕτω δὲ τὸν κίνδυνον διεκφυγόντες, ἅμ' ἡμέρᾳ τὸν μὲν ἄρχοντα τῶν φυλάκων ἔῤῥιψαν εἰς τοὺς πολεμίους κατὰ τῆς πέτρας, τῷ δὲ Μαλλίῳ τῆς νίκης ἀρισεῖα πρὸς τιμὴν* μεγάλην* μᾶλλον, ἢ χρεῖαν, ψηφισάμενοι, συνεισήνεγκαν, ὅσον ἡμέρας ἕκαστος ἐλάμβανεν εἰς τροφὴν, σίτου μὲν ἡμίλιτρον ἐπιχωρίου (οὕτω γὰρ καλοῦσιν αὐτὸ), οἴνου δὲ κοτύλης Ἑλληνικῆς τέταρτον.

ΚΗ. Ἐκ τούτου τὰ τῶν Κελτῶν ἦν ἀθυμότερα. Καὶ γὰρ ἐπιτηδείων ἐσπάνιζον, εἰργόμενοι προνομῆς, φόβῳ τοῦ Καμίλλου· καὶ νόσος ὑποικούρησεν αὐτοὺς, ἐν νεκρῶν πλήθει* καὶ* χύ-

θην καταβεβλημένων, σκηνοῦντας ἐν ἐρειπίοις. Τό τε βάθος τῆς πέφρας, ἀέρα ξηρότητι καὶ δριμύτητι φαῦλον ὑπὸ πνευμάτων καὶ καυμάτων ἀναθυμιώσης, ἐλυμαίνετο τὰ σώματα διὰ τῆς ἀναπνοῆς. Μάλιστα δ' ἡ μεταβολὴ τῆς συντρόφου διαίτης, ἐκ τόπων σκιερῶν, καὶ θέρους καταφυγὰς ἀλύπους ἐχόντων, ἐμβαλόντας εἰς χώραν ταπεινὴν, καὶ κεκραμένην ἀφυῶς πρὸς τὸ μετόπωρον, ἐκίνησεν αὐτούς· ἥ τε πρὸς τῷ Καπιτολίῳ καθέδρα καὶ σχολὴ γενομένη χρόνιος. Ἕβδομον γὰρ ἐκεῖνον οἰκούρουν μῆνα πολιορκοῦντες. Ὥστε φθορὰν εἶναι πολλὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ μηδὲ θάπτεσθαι διὰ πλῆθος ἔτι τοὺς ἀποθνήσκοντας. Οὐ μὴν παρὰ τοῦτο βελτίω τὰ πράγματα τοῖς πολιορκουμένοις ἦν. Ἐπέτεινε γὰρ ὁ λιμὸς, ἥ τε τὸν περὶ Κάμιλλον ἄγνοια παρεῖχε δυσθυμίαν· οὐδεὶς γὰρ ἐφοίτα παρ' αὐτῶν, διὰ τὸ φρουρεῖσθαι τὴν πόλιν ἀκριβῶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Ὅθεν οὕτω πράττουσιν ἀμφοτέροις ἐγίνοντο συμβατικοὶ λόγοι διὰ τῶν προφυλάκων τὸ πρῶτον ἀλλήλοις ἐντυγχανόντων· εἶτα, ὡς ἔδοξε τοῖς κρατίστοις, συνελθόντος εἰς λόγους Βρέννῳ Σουλπικίου τοῦ χιλιάρχου τῶν Ῥωμαίων, ὡμολογήθη, τοὺς μὲν χιλίας λίτρας καταβαλεῖν χρυσοῦ, τοὺς δὲ λαβόντας ἐκ τῆς πόλεως αὐτίκα καὶ τῆς χώρας ἀναχωρεῖν. Ἐπὶ τούτοις γενομένων ὅρκων, καὶ τοῦ χρυσίου κομισθέντος, τῶν δὲ Κελτῶν περὶ τὸν σταθμὸν ἀγνωμονούντων κρύφα τὸ πρῶτον, εἶτα καὶ φανερῶς ἀφελκόντων καὶ διαστρεφόντων τὴν ῥοπὴν, ἠγανάκτουν οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς αὐτούς. Ὁ δὲ Βρέννος, οἷον ἐφυβρίζων καὶ καταγελῶν, ἀπολυσάμενος τὴν μάχαιραν ἅμα καὶ τὸν ζωστῆρα, προσέθηκε τοῖς σταθμοῖς. Πυνθανομένου δὲ τοῦ Σουλπικίου, τί τοῦτο; Τί γὰρ ἄλλο, εἶπεν, ἢ τοῖς νενικημένοις ὀδύνη; Καὶ τοῦτο μὲν οὖν ἤδη παροιμιώδης λόγος γέγονε. Τῶν δὲ Ῥωμαίων οἱ μὲν ἠγανάκτουν, καὶ τὸ χρυσίον ὤφοντο δεῖν λαβόντας αὖθις ἀπιέναι, καὶ τὴν πολιορκίαν ὑπομένειν· οἱ δὲ συγχωρεῖν ἐκέλευον ἀδικουμένους μέτρια, καὶ

μὴ τῷ πλέον διδόναι προσλογίζεσθαι τὸ αἰσχρὸν, αὐτό γε τὸ δοῦναι διὰ τὸν καιρὸν οὐ καλῶς, ἀλλ' ἀναγκαίως ὑπομένοντας.

ΚΘ. Οὕσης δὲ περὶ τούτων πρός τε τοὺς Κελτοὺς καὶ πρὸς αὐτοὺς διαφορᾶς, ἄγων τὸν στρατὸν ὁ Κάμιλλος ἐν ταῖς πύλαις ἦν· καὶ πυθόμενος τὰ γινόμενα, τοὺς ἄλλους ἐκέλευσεν ἐν τάξει καὶ σχέδην ἐπακολουθεῖν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ἀρίστων ἐπειγόμενος, εὐθὺς ἐπορεύετο πρὸς τοὺς Ῥωμαίους. Διαστάντων δὲ πάντων, καὶ δεξαμένων αὐτὸν ὡς αὐτοκράτορα κόσμῳ καὶ σιωπῇ, τὸν μὲν χρυσὸν ἅρας ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τοῖς ὑπηρέταις ἔδωκε, τὸν δὲ ζυγὸν καὶ τὰ σαθμὰ τοὺς Κελτοὺς λαβόντας ἀποχωρεῖν ἐκέλευσεν, εἰπὼν, ὡς σιδήρῳ πάτριόν ἐστι Ῥωμαίοις, οὐ χρυσῷ τὴν πατρίδα σώζειν. Ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ Βρέννου, καὶ φάσκοντος ἀδικεῖσθαι λυομένης τῆς ὁμολογίας, ἀντεῖπε, μὴ νομίμως γεγονέναι, μηδὲ κυρίας εἶναι τὰς συνθήκας· ἤδη γὰρ αὐτοῦ Δικτάτωρος ἠρημένου, καὶ μηδενὸς ἄρχοντος ἑτέρου νόμῳ, πρὸς οὐκ ἔχοντας ἐξουσίαν ὁμολογηθῆναι. Νυνὶ δὲ χρῆναι λέγειν, ὅ τι βούλονται· νόμῳ γὰρ ἥκειν κύριος γεγονὼς συγγνώμην τε δεομένοις δοῦναι, καὶ δίκην, εἰ μὴ μετανοοῦσιν, ἐπιθεῖναι τοῖς αἰτίοις. Πρὸς ταῦτα θορυβηθεὶς ὁ Βρέννης, ἤψατο μὲν ἀψιμαχίας, καὶ παρῆλθον ἄχρι ξιφουλκίας ἑκάτεροι καὶ διωθισμῶν, ἀναμεμιγμένοι πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ εἰκὸς, ἐν οἰκίαις καὶ στενωποῖς ἀναστρεφόμενοι, καὶ χωρίοις δέξασθαι παράταξιν οὐ δυναμένοις. Ταχὺ δὲ συμφρονήσας ὁ Βρέννος, ἀπήγαγε τοὺς Κελτοὺς εἰς τὸ στρατόπεδον, οὐ πολλῶν πεσόντων. Καὶ νυκτὸς ἀναστήσας ἅπαντας ἐξέλιπε τὴν πόλιν, καὶ προελθὼν ἑξήκοντα σαδίους, κατεστρατοπέδευσε παρὰ τὴν Γαβινίαν ὁδόν. Ἅμα δ' ἡμέρᾳ παρῆν ὁ Κάμιλλος, ἐπ' αὐτὸν ὡπλισμένος λαμπρῶς, καὶ τεθαρρηκότας ἔχων τότε τοὺς Ῥωμαίους· καὶ γενομένης ἰσχυρᾶς μάχης ἐπὶ πολὺν χρόνον, αὐτούς τε τρέπεται πολλῷ φόνῳ, καὶ λαμβάνει τὸ στρατόπεδον. Τῶν δὲ φευγόντων οἱ μὲν εὐθὺς ἀνη-

ρέθησαν καταδιωχθέντες, τοὺς δὲ πλείστους διασπαρέντας ἐπεκθέοντες ἐκ τῶν πέριξ κωμῶν καὶ πόλεων ἔκτεινον.

Α. Οὕτως μὲν ἡ Ῥώμη παραλόγως ἥλω, καὶ παραλογώτερον ἐσώθη, μῆνας ἑπτὰ τοὺς πάντας ὑπὸ τοῖς βαρβάροις γενομένη. Παρελθόντες γὰρ εἰς αὐτὴν ὀλίγαις ἡμέραις ὕστερον τῶν Κυϊντιλίων εἰδῶν, περὶ τὰς Φεβρουαρίας εἰδοῦς ἐξέπεσον. Ὁ δὲ Κάμιλλος ἐθριάμβευσε μὲν, ὡς εἰκὸς ἦν, τὸν ἀπολωλυίας σωτῆρα πατρίδος γενόμενον, καὶ καταγαγόντα τὴν πόλιν αὐτὴν εἰς ἑαυτὴν (οἵτε γὰρ ἔξωθεν ἅμα παισὶ καὶ γυναιξὶν εἰσελαύνοντος κατήεσαν, οἵ τε πολιορκηθέντες ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, μικροῦ δεήσαντες ἀπολέσθαι διὰ λιμὸν, ἀπήντων περιβάλλοντες ἀλλήλους, καὶ δακρύοντες ἀπιστίᾳ τῆς παρούσης ἡδονῆς, ἱερεῖς τε καὶ ζάκοροι Θεῶν, ὅσα φεύγοντες αὐτόθι τῶν ἀβεβήλων ἔκρυψαν, ἢ σὺν αὐτοῖς ἐξέκλεψαν, ἀνασωζόμενα κομίζοντες, ἐπεδείκνυντο ποθουμένας ὄψεις τοῖς πολίταις δεχομένοις μετὰ χαρᾶς, ὥσπερ αὐτῶν τῶν Θεῶν αὖθις εἰς τὴν Ῥώμην συγκατερχομένων)· θύσας δὲ τοῖς Θεοῖς καὶ καθάρας τὴν πόλιν, ἐξηγουμένων τῶν περὶ ταῦτα δεινῶν, τὰ μὲν ὄντα τῶν ἱερῶν κατέστησεν, αὐτὸς δ' ἱδρύσατο νεὼν Φήμης καὶ Κληδόνος, ἀνευρὼν ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐν ᾧ νύκτωρ ἡ καταγγέλλουσα τὴν τῶν βαρβάρων στρατείαν ἐκ Θεοῦ τῷ Κεδικίῳ Μάρκῳ φωνὴ προσέπεσε. Χαλεπῶς μὲν οὖν καὶ μόλις αἱ τῶν ἱερῶν ἀνεκαλύπτοντο χῶραι φιλοτιμίᾳ τοῦ Καμίλλου καὶ πόνῳ πολλῷ τῶν ἱεροφαντῶν.

ΑΑ. Ὡς δὲ καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν ἔδει παντάπασι διεφθαρμένην, ἀθυμία πρὸς τὸ ἔργον ἐνέπιπτε τοῖς πολλοῖς, καὶ μέλλησις ἦν ἐστερημένοις ἁπάντων, καί τινος ἐν τῷ παρόντι ῥᾳστώνης καὶ ἀναπαύσεως ἐκ κακῶν δεομένοις μᾶλλον, ἢ κάμνειν καὶ ἀποτρύχειν ἑαυτοὺς, οὔτε χρήμασιν, οὔτε σώμασιν ἐῤῥωμένους. Οὕτω δὲ ἡσυχῇ πρὸς τοὺς Βηΐους αὖθις ἀποστρεφόμενοι, πόλιν ἅπασι κατεσκευασμένην καὶ διαμένουσαν, ἀρχὰς δημα-

γωγιῶν ἐνέδοσαν τοῖς πρὸς χάριν εἰθισμένοις ὁμιλεῖν· καὶ λόγων ἠκροῶντο στασιαστικῶν πρὸς τὸν Κάμιλλον, ὡς ἐκείνου φιλοτιμίας ἕνεκα καὶ δόξης ἰδίας ἀποστεροῦντος αὐτοὺς πόλεως ἑτοίμης. καὶ βιαζομένου σκηνοῦν ἐρείπια, καὶ πυρκαϊὰν τοσαύτην ἐγείρειν, ὅπως μὴ μόνον ἡγεμὼν Ῥώμης καὶ στρατηγὸς, ἀλλὰ καὶ κτίστης λέγηται, παρώσας Ῥωμύλον. Ἐκ τούτου φοβηθεῖσα τὸν θόρυβον ἡ βουλὴ, τὸν μὲν Κάμιλλον οὐκ εἴασε βουλόμενον ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ, καίπερ ἓξ μῆνας οὐδαμῶς ὑπερβάλλοντος ἑτέρου Δικτάτωρος· αὐτὴ δὲ παρεμυθεῖτο καὶ κατεπράϋνε πείθουσα καὶ δεξιουμένη τὸν δῆμον· ἐπιδεικνυμένη μὲν ἡρῷα καὶ τάφους πατέρων, ὑπομιμνήσκουσα δὲ χωρίων ἱερῶν καὶ τόπων ἁγίων, οὓς ὁ Ῥωμύλος, ἢ Νουμᾶς, ἤ τις ἄλλος αὐτοῖς τῶν βασιλέων ἐπιθειάσας παρέδωκεν. Ἐν πρώτοις δὲ τῶν θείων, τήν τε νεοσφαγῆ κεφαλὴν προὔφερον, ἐν τῇ θεμελιώσει τῇ τοῦ Καπιτωλίου φανεῖσαν, ὡς τῷ τόπῳ πεπρωμένον ἐκείνῳ τῆς Ἰταλίας κεφαλῇ γενέσθαι, καὶ τὸ τῆς Ἑστίας πῦρ, ὃ μετὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν παρθένων ἀναπτόμενον, αὖθις ἀφανίζειν καὶ σβεννύναι τοὺς προλιπόντας τὴν πόλιν, ὄνειδος αὐτοῖς ἐσόμενον, ἄν τε ὑπ' ἄλλων οἰκουμένην ὁρῶσιν ἐπηλύδων καὶ ξένων, ἄν τ' ἔρημον οὖσαν καὶ μηλόβοτον. Τοιαῦτα πρὸς ἕκαστον ἰδίᾳ, καὶ κοινῇ πολλάκις ἐν τῷ δήμῳ σχετλιάζοντες, ἐπεκλῶντο πάλιν ὑπὸ τῶν πολλῶν, τὴν παροῦσαν ὀλοφυρομένων ἀμηχανίαν, καὶ δεομένων, μὴ σφᾶς, ὥσπερ ἐκ ναυαγίου γυμνοὺς καὶ ἀπόρους σωθέντας, προσβιάζεσθαι τὰ λείψανα τῆς διεφθαρμένης συμπηγνύναι πόλεως, ἑτέρας ἑτοίμης παρούσης.

ΑΒ. Ἔδοξεν οὖν βουλὴν προθεῖναι τῷ Καμίλλῳ· καὶ πολλὰ μὲν αὐτὸς διεξῆλθε παρακαλῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος. Τέλος δὲ τὸν πρῶτον εἰωθότα λέγειν γνώμην, Λεύκιον Λουκρήτιον, ἀναστήσας, ἐκέλευσεν ἀποφήνασθαι πρῶτον, εἶτα τοὺς ἄλλους ἐφεξῆς. Γενομένης δὲ σιωπῆς,

καὶ τοῦ Λουκρητίου μέλλοντος ἐνάρχεσθαι, κατὰ τύχην ἔξωθεν ἑκατοντάρχης ἄγων τάγμα φυλακῆς ἡμερινῆς παρεπορεύετο, καὶ τὸν φέροντα πρῶτον τὸ σημεῖον μεγάλῃ φωνῇ προσαγορεύσας, ἐκέλευσεν αὐτοῦ μένειν καὶ τὸ σημεῖον τίθεσθαι· κάλλιστα γὰρ ἐνταῦθα καθεδεῖσθαι καὶ μενεῖν. Ἅμα δὲ τῷ καιρῷ, καὶ τῇ περὶ τοῦ μέλλοντος ἐννοίᾳ καὶ ἀδηλότητι τῆς φωνῆς γενομένης, ὅ τε Λουκρήτιος ἔφη προσκυνήσας τῷ Θεῷ προσίθεσθαι τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος ἐπηκολούθησε. Θαυμαστὴ δὲ καὶ τὸ πλῆθος ἔσχε μεταβολὴ τῆς ὁρμῆς, ἀλλήλους παρακαλούντων καὶ τρεπομένων πρὸς τὸ ἔργον, οὐκ ἐκ διανομῆς τινος, ἢ τάξεως, ἀλλ' ὡς ἕκαστος ἑτοιμότητος ἢ βουλήσεως ἔσχε, τῶν χωρίων καταλαμβανομένων. Διὸ καὶ τεταραγμένην τοῖς ξενωποῖς καὶ συμπεφυρμένην ταῖς οἰκήσεσιν ἀνήγαγον τὴν πόλιν ὑπὸ σπουδῆς καὶ τάχους. Ἐντὸς γὰρ ἐνιαυτοῦ λέγεται καὶ τοῖς τείχεσι καινὴ, καὶ ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκοδομαῖς ἀναστῆναι πάλιν. Οἱ δὲ τοὺς ἱεροὺς τόπους ἀναλαβεῖν καὶ ὁρίσαι ταχθέντες ὑπὸ τοῦ Καμίλλου, συγκεχυμένων πάντων, ὡς ἦκον ἐπὶ τὴν καλιὰν τοῦ Ἄρεως, περιοδεύοντες τὸ Παλάτιον, αὐτὴν μὲν, ὡς τἄλλα, διεφθαρμένην καὶ κατακεκαυμένην εὗρον ὑπὸ τῶν βαρβάρων· σκευωρούμενοι δὲ καὶ καθαίροντες τὸ χωρίον, ἐντυγχάνουσι τῷ μαντικῷ ξύλῳ τοῦ Ῥωμύλου κατὰ τέφρας πολλῆς καὶ βαθείας καταδεδυκότι. Τοῦτο δ' ἔστι μὲν ἐπικαμπὲς ἐκ θατέρου πέρατος, καλεῖται δὲ Λίτυον. Χρῶνται δ' αὐτῷ πρὸς τὰς τῶν πλινθίων ὑπογραφὰς, ὅταν ἐπ' ὄρνισι διαμαντευόμενοι καθέζωνται· ᾧ καὶ ἐκεῖνος ἐχρῆτο μαντικώτατος ὤν. Ἐπεὶ δ' ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη, παραλαβόντες οἱ ἱερεῖς τὸ ξύλον, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἱερῶν, ἄψαυστον ἐφύλαττον. Τοῦτο δὴ τότε, τῶν ἄλλων ἀπολωλότων, ἀνευρόντες διαπεφευγὸς τὴν φθορὰν, ἡδίους ἐγένοντο ταῖς ἐλπίσιν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης, ὡς ἀΐδιον αὐτῇ τὴν σωτηρίαν τοῦ σημείου βεβαιοῦντος.

ΛΓ. Οὔπω δὲ τῆς περὶ ταῦτα πεπαυμένοις ἀσχολίας αὐτοῖς

ἐπιπίπτει πόλεμος, Αἰκανῶν μὲν ἅμα καὶ Οὐολούσκων καὶ Λατίνων εἰς τὴν χώραν ἐμβαλόντων, Τυρρηνῶν δὲ πολιορκούντων Σούτριον, συμμαχίδα Ῥωμαίων πόλιν. Ἐπεὶ δ' οἱ τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντες χιλίαρχοι στρατοπεδευσάμενοι παρὰ τὸ Μάρκιον ὄρος ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐπολιορκοῦντο, καὶ κινδυνεύοντες ἀποβαλεῖν τὸ στρατόπεδον, εἰς Ῥώμην ἔπεμψαν, ἀποδείκνυται τὸ τρίτον Κάμιλλος Δικτάτωρ. Περὶ τούτου τοῦ πολέμου διττοὶ λόγοι λέγονται. δίειμι δὲ τὸν μυθώδη πρότερον. Φασὶ τοὺς Λατίνους, εἴτε προφάσει χρωμένους, εἴτε βουλομένους ὡς ἀληθῶς ἀναμίξασθαι τὰ γένη πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς, πέμψαντας αἰτεῖν παρὰ τῶν Ῥωμαίων, παρθένους ἐλευθέρας γυναῖκας. Ἀπορούντων δὲ τῶν Ῥωμαίων, τί χρὴ ποιεῖν (καὶ γὰρ τὸν πόλεμον ὠῤῥώδουν, οὔπω καθεστηκότες, οὐδ' ἀνειληφότες αὐτούς, καὶ τὴν αἴτησιν τῶν γυναικῶν ὑπώπτευον ἐξομήρευσιν εἶναι, τοῦ δ' εὐπρεποῦς χάριν ἐπιγαμίαν καλεῖσθαι), θεραπαινίδα τοὔνομα Τουτούλαν, ὡς δ' ἔνιοι λέγουσι, Φιλωτίδα, τοῖς ἄρχουσι παραινέσαι, πέμπειν σὺν αὐτῇ τῶν δμωΐδων τὰς ἐν ὥρᾳ μάλιστα καὶ ταῖς ὄψεσιν ἐλευθερίους, κοσμήσαντας ὡς νύμφας εὐγενεῖς, τὰ λοιπὰ δ' αὐτῇ μελήσειν. Πεισθέντας δὲ τοὺς ἄρχοντας, ἐπιλέξασθαι τῶν θεραπαινίδων, ὅσας ἐκείνη πρὸς τὴν χρείαν ἐδοκίμασε, καὶ κοσμήσαντας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, παραδοῦναι τοῖς Λατίνοις, οὐ πάνυ πόῤῥω τῆς πόλεως στρατοπεδεύουσι. Νύκτωρ δὲ, τὰς μὲν ἄλλας ὑφελέσθαι τὰ ἐγχειρίδια τῶν πολεμίων, τὴν δ', εἴτε Τουτούλλαν, εἴτε Φιλωτίδα, προσβᾶσαν ἐρινεῷ μεγάλῳ καὶ παρατείνασαν ὀπίσω τὸ ἱμάτιον, ἆραι πυρσὸν εἰς τὴν Ῥώμην, ὥσπερ ἦν συγκείμενον αὐτῇ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, οὐδενὸς ἄλλου τῶν πολιτῶν εἰδότος. Δι' ὃ καὶ θορυβώδη γίνεσθαι τὴν τῶν στρατιωτῶν ἔξοδον, ὡς κατήπειγον οἱ ἄρχοντες, ἀλλήλους ἀνακαλούντων, καὶ μόλις εἰς τὴν τάξιν καθισαμένων. Ἐπελθόντας δὲ τῷ χάρακι τῶν πολεμίων οὐ προσδεχομένων καὶ καθευδόντων, ἑλεῖν τὸ στρατόπεδον, καὶ διαφθεῖραι

τοὺς πλείστους. Τοῦτο δὲ γενέσθαι ταῖς νῦν Ἰουλίαις, τότε δὲ Κυϊντιλίαις Νόνναις· καὶ τὴν ἀγομένην ἑορτὴν, ὑπόμνημα τῆς πράξεως ἐκείνης εἶναι. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐξιόντες ἀθρόοι διὰ τῆς πύλης, πολλὰ τῶν ἐπιχωρίων καὶ κοινῶν ὀνομάτων βοῇ φθέγγονται, Γάϊον, Μάρκον, Λούκιον, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια· μιμούμενοι τὴν τότε γενομένην μετὰ σπουδῆς ἀλλήλων ἀνάκλησιν. Ἔπειτα κεκοσμημέναι λαμπρῶς αἱ θεραπαινίδες, περιίασι παίζουσαι διὰ σκωμμάτων εἰς τοὺς ἀπαντῶντας. Γίνεται δὲ καὶ μάχη τις αὐταῖς πρὸς ἀλλήλας, ὡς καὶ τότε τοῦ πρὸς τοὺς Λατίνους ἀγῶνος συνεπιλαμβανομένας. Ἑστιώμεναι δὲ καθέζονται, κλάδοις συκῆς σκιαζόμεναι· καὶ τὴν ἡμέραν Νόννας Καπρατίνας καλοῦσιν, ὡς οἴονται διὰ τὸν ἐρινεὸν, ἀφ' οὗ τὴν παιδίσκην τὸν πυρσὸν ἆραι· τὸν γὰρ ἐρινεὸν, Καπρίφικον ὀνομάζουσιν. Ἕτεροι δὲ τούτων τὰ πλεῖστα δρᾶσθαι καὶ λέγεσθαί φασιν ἐπὶ τῷ Ῥωμύλου πάθει. Κατὰ ταύτην γὰρ ἀφανισθῆναι τὴν ἡμέραν αὐτὸν ἔξω πύλης, ζόφου καὶ θυέλλης ἄφνω περισχούσης, ὡς δ' ἔνιοι νομίζουσιν, ἐκλείψεως ἡλίου γενομένης· καὶ τὴν ἡμέραν ἀπὸ τούτου Νόννας Καπρατίνας κληθῆναι. Τὴν γὰρ αἶγα Κάπραν ὀνομάζουσιν· ὁ δὲ Ῥωμύλος ἠφανίσθη δημηγορῶν περὶ τὸ τῆς Αἰγὸς ἕλος προσαγορευόμενον, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται.

ΑΔ. Τὸν δ' ἕτερον λόγον οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων δοκιμάζοντες οὕτω λέγουσι. Ἀποδειχθεὶς Δικτάτωρ τὸ τρίτον ὁ Κάμιλλος, καὶ πυθόμενος τὸ μετὰ τῶν χιλιάρχων στράτευμα πολιορκούμενον ὑπὸ τῶν Λατίνων καὶ τῶν Οὐολούσκων, ἠναγκάσθη καὶ τοὺς οὐκ ἐν ὥρᾳ τῶν πολιτῶν, ἀλλ' ἤδη παρηβηκότας καθοπλίσαι. Περιελθὼν δὲ μακρὰν περίοδον περὶ τὸ Μάρκιον ὄρος, καὶ λαθὼν τοὺς πολεμίους, ἵδρυσε τὴν στρατιὰν κατόπιν αὐτῶν, καὶ πυρὰ πολλὰ καύσας, διεσήμηνε τὴν ἑαυτοῦ παρουσίαν. Οἱ μὲν οὖν πολιορκούμενοι θαρρήσαντες, ἐπεξιέναι διενοοῦ-

το, καὶ μάχην συνάπτειν· οἱ δὲ Λατῖνοι καὶ Οὐολοῦσκοι, συχείλαντες εἴσω τοῦ χάρακος ἑαυτοὺς, ἀπεσαύρουν ξύλοις πολλοῖς καὶ διεφράγνυντο πανταχόθεν τὸ στρατόπεδον, ἀμφίβολοι γεγονότες ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ περιμένειν ἐγνωκότες ἑτέραν οἰκοθεν δύναμιν, ἅμα δὲ καὶ Τυρρηνῶν προσδεχόμενοι βοήθειαν. Τοῦτο δ' αἰσθόμενος ὁ Κάμιλλος, καὶ δεδοικὼς παθεῖν, ὅπερ ἐποίητεν αὐτὸς τοὺς πολεμίους κυκλωσάμενος, ἔσπευδε προλαβεῖν τὸν καιρόν. Ὄντος δὲ τοῦ περιφράγματος ξυλίνου, καὶ πνεύματος μεγάλου κατιόντος ἀπὸ τῶν ὀρέων ἅμα φάει, πυρὰ πολλὰ παρασκευασάμενος, καὶ περὶ τὸν ὄρθρον ἐξαγαγὼν τὴν δύναμιν, τοὺς μὲν ἄλλους ἐκέλευσε χρῆσθαι βέλεσι, καὶ καθ' ἕτερον μέρος κραυγῇ. Αὐτὸς δὲ τοὺς τὸ πῦρ ἀφήσειν μέλλοντας ἔχων, ὅθεν εἰώθει μάλιστα προσπίπτειν ὁ ἄνεμος τῷ χάρακι τῶν πολεμίων, ἀνέμεινε τὴν ὥραν. Ἐπεὶ δὲ συνεστώσης τῆς μάχης ὅ τε ἥλιος ἀνῄει, καὶ τὸ πνεῦμα λαμπρὸν ἐξέπιπτε, σημήνας ἐπιδρομὴν, κατέσπειρε τοῦ χάρακος ἄφθονα τῶν πυριβόλων. Ταχὺ δὲ τῆς φλογὸς ἐν ὕλῃ πυκνῇ καὶ σαυρώμασι ξυλίνοις ἀνατραφείσης, καὶ κύκλῳ περινεμομένης, οὐδὲν ἄκος, οὐδὲ σβεστήριον ἔχοντες οἱ Λατῖνοι παρεσκευασμένον, ὡς πλῆρες ἦν ἤδη τὸ στρατόπεδον πυρὸς, ἐπ' ὀλίγον συστελλόμενοι τόπον, ἐξέπιπτον ὑπ' ἀνάγκης πρὸς ὡπλισμένους καὶ παρατεταγμένους πρὸ τοῦ χάρακος τοὺς πολεμίους. Καὶ τούτων μὲν ὀλίγοι διέφυγον, τοὺς δὲ καταλειφθέντας ἐν τῷ στρατοπέδῳ πάντας διέφθειρε τὸ πῦρ, μέχρις οὗ κατασβέσαντες οἱ Ῥωμαῖοι τὰ χρήματα διήρπασαν.

ΛΕ. Γεγονότων δὲ τούτων, ἀπολιπὼν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου τὸν υἱὸν Λούκιον φύλακα τῶν ἡλωκότων ἀνθρώπων καὶ χρημάτων, αὐτὸς εἰς τὴν τῶν πολεμίων ἐνέβαλε. Καὶ τὴν Αἰκανῶν πολιν ἑλὼν, καὶ προσαγαγόμενος τοὺς Οὐολούσκους, εὐθὺς ἦγε τὴν στρατιὰν πρὸς τὸ Σούτριον, οὔπω τὰ συμβεβηκότα τοῖς Σουτρίνοις πεπυσμένος, ἀλλ' ὡς ἔτι κινδυνεύουσι καὶ πολιορκουμέ-

ῥοις ὑπὸ τῶν Τυρρηνῶν βοηθῆσαι σπεύδων. Οἱ δ' ἔτυχον ἤδη τὴν μὲν πόλιν τοῖς πολεμίοις παραδεδωκότες, αὐτοὶ δὲ, πάντων ἐνδεεῖς, ἐν ἱματίοις μόνον ἀφειμένοι, καθ' ὁδὸν ὄντι τῷ Καμίλλῳ μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν ἁπάντων ὀδυρόμενοι τὰς ἑαυτῶν τύχας. Ὁ δὲ Κάμιλλος, αὐτός τε πρὸς τὴν ὄψιν ἐπικλασθεὶς, καὶ τοὺς Ῥωμαίους ὁρῶν, ἐμφυομένων αὐτοῖς τῶν Σουτρίνων, δακρύοντας καὶ δυσανασχετοῦντας ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις, ἔγνω μὴ ποιεῖσθαι τῆς τιμωρίας ἀναβολὴν, ἀλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τὸ Σούτριον ἐκείνης τῆς ἡμέρας, λογιζόμενος ἀνθρώπους εὐδαίμονα καὶ πλουσίαν πόλιν ἄρτι κατειληφότας, καὶ μηδένα τῶν πολεμίων ὑπολελοιπότας ἐν αὐτῇ, μηδὲ προσδεχομένους ἔξωθεν, ἐκλελυμένους παντάπασι καὶ ἀφυλάκτους εὑρήσειν· ὀρθῶς λογισάμενος. Οὐ γὰρ μόνον τὴν χώραν ἔλαθε διελθὼν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῖς πύλαις γενόμενος, καὶ τὰ τείχει καταλαβών· ἐφύλαττε γὰρ οὐδεὶς, ἀλλ' ἐν οἴνῳ καὶ συνουσίαις ἦσαν ἐσκεδασμένοι κατὰ τὰς οἰκίας. Ἐπεὶ δὲ ἤσθοντο τοὺς πολεμίους κρατοῦντας ἤδη, οὕτω διέκειντο μοχθηρῶς ὑπὸ πλησμονῆς καὶ μέθης, ὡς μηδὲ πρὸς φυγὴν ὁρμῆσαι πολλοὺς, ἀλλ' ἐν ταῖς οἰκίαις αἴσχιστα πάντων ὑπομένοντας ἀποθνήσκειν, ἢ παραδιδόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς πολεμίοις. Τὴν μὲν οὖν Σουτρίνων πόλιν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ δὶς ἁλοῦσαν οὕτω συνέβη καὶ τοὺς ἔχοντας ἀποβαλεῖν, καὶ τοὺς ἀφῃρημένους ἀπολαβεῖν διὰ Κάμιλλον.

ΛϚ. Ὁ δ' ἀπὸ τούτων θρίαμβος αὐτῷ χάριν οὐκ ἐλάττονα καὶ κόσμον ἤνεγκε τῶν πρώτων δυοῖν. Καὶ γὰρ τοὺς πάνυ βασκαίνοντας τῶν πολιτῶν, καὶ πάντας βουλομένους εὐτυχίᾳ τινὶ μᾶλλον, ἢ δι' ἀρετὴν κατωρθῶσθαι, τότ' ἠνάγκαζον αἱ πράξεις τῇ δεινότητι καὶ τῷ δραστηρίῳ τοῦ ἀνδρὸς ἀποδιδόναι τὴν δόξαν. Ἦν δὲ τῶν διαμαχομένων αὐτῷ καὶ προσφθονούντων ἐπιφανέστατος, Μάρκος Μάλλιος, ὁ πρῶτος ὠσάμενος τοὺς Κελτοὺς ἀπὸ τῆς ἄκρας, ὅτε τῷ Καπιτωλίῳ διὰ νυκτὸς ἐπέθεντο, καὶ

διὰ τοῦτο Καπιτωλῖνος ἐπικληθείς. Οὗτος γὰρ ἀξιῶν πρῶτος εἶναι τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ δυνάμενος τὸν Κάμιλλον ἀπὸ τοῦ βελτίστου τρόπου τῇ δόξῃ παρελθεῖν, ὑπόθεσιν τυραννίδος ἐποιήσατο κοινὴν καὶ συνήθη, δημαγωγῶν τοὺς πολλοὺς, μάλιστα δὲ τῶν ὀφειλόντων χρέα, τοῖς μὲν ἀμύνων καὶ συνδικῶν ἐπὶ τοὺς δανειστὰς, τοὺς δ' ἀφαιρούμενος βίᾳ, καὶ κωλύων ἄγεσθαι πρὸς τὸν νόμον· ὥστε πολλοὺς τῶν ἀπόρων ταχὺ περὶ αὐτὸν γενέσθαι καὶ πολὺν φόβον παρασχεῖν τοῖς βελτίστοις τῶν πολιτῶν θρασυνομένους καὶ ταράττοντας τὴν ἀγοράν. Ἐπεὶ δὲ κατασταθεὶς ἐπὶ ταῦτα Δικτάτωρ Κόϊντος Καπιτωλῖνος εἰς τὴν εἰρκτὴν ἐνέβαλε τὸν Μάλλιον, ὁ δὲ δῆμος, γενομένου τούτου, μετέβαλε τὴν ἐσθῆτα, πρᾶγμα γινόμενον ἐπὶ συμφοραῖς μεγάλαις καὶ δημοσίαις, δείσασα τὸν θόρυβον ἡ σύγκλητος ἐκέλευσεν ἀφεθῆναι τὸν Μάλλιον. Ὁ δ' οὐδὲν ἧν ἀφεθεὶς ἀμείνων, ἀλλὰ σοβαρώτερον ἐδημαγώγει, καὶ διεστασίαζε τὴν πόλιν. Αἱροῦνται δὲ πάλιν χιλίαρχον τὸν Κάμιλλον. Εἰσαγομένων δὲ τῶν κατὰ τοῦ Μαλλίου δικῶν, μεγάλα τοὺς κατηγόρους ἔβλαπτεν ἡ ὄψις. Ὁ γὰρ τόπος, ἐφ' οὗ βεβηκὼς ὁ Μάλλιος ἐνυκτομάχησε πρὸς τοὺς Κελτοὺς, ὑπερεφαίνετο τῆς ἀγορᾶς ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου, καὶ παρεῖχεν οἶκτον τοῖς ὁρῶσιν· αὐτός τε τὰς χεῖρας ὀρέγων ἐκεῖσε, καὶ δακρύων ὑπεμίμνησκε τῶν ἀγώνων, ὥστε τοὺς κρίνοντας ἀπορεῖν, καὶ πολλάκις ἀναβάλλεσθαι τὴν δίκην, μήτ' ἀφιέναι βουλομένους ἐπὶ τεκμηρίοις φανεροῖς τὸ ἀδίκημα, μήτε χρήσασθαι τῷ νόμῳ δυναμένους, ἐν ὀφθαλμοῖς τῆς πράξεως οὔσης διὰ τὸν τόπον. Ὁ δὴ συμφρονήσας ὁ Κάμιλλος μετήγαγεν ἔξω πύλης τὸ δικαστήριον εἰς τὸ Πετηλῖνον ἄλσος· ὅθεν οὐκ ὄντος τοῦ Καπιτωλίου καταφανοῦς, ὅ τε διώκων ἐχρήσατο τῇ κατηγορίᾳ, καὶ τοῖς κρίνουσι παρεχώρησεν ἡ μνήμη τῶν γεγονότων, ἀξίαν λαβεῖν ὀργὴν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀδικήμασιν. Ὁ μὲν οὖν Μάλλιος ἁλοὺς, εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀπήχθη, καὶ κατὰ τῆς πέτρας ὠσθεὶς, τὸν αὐτὸν τόπον ἔσχε καὶ τῶν εὐτυχε-

ςάτων ἔργων καὶ τῶν μεγίςων ἀτυχημάτων μνημεῖον. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ κατασκάψαντες, ἱερὸν ἱδρύσαντο Θεᾶς, ἣν Μονήταν καλοῦσι, καὶ τὸ λοιπὸν ἐψηφίσαντο μηδένα τῶν Πατρικίων ἐπὶ τῆς ἄκρας κατοικεῖν.

ΛΖ. Ὁ δὲ Κάμιλλος ἐπὶ χιλιαρχίαν ἕκτην καλούμενος, παρῃτεῖτο, γεγονὼς μὲν ἡλικίας ἤδη πρόσω, καί που τινὰ καὶ φθόνον δεδιὼς καὶ νέμεσιν ἐπὶ δόξῃ τοσαύτῃ καὶ κατορθώμασιν. Ἡ δὲ φανερωτάτη τῶν αἰτιῶν ἦν ἀῤῥωςία τοῦ σώματος· ἐτύγχανε γὰρ νοσῶν περὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας. Οὐ μὴν παρῆκεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος, ἀλλὰ βοῶν, μήτε ἱππεύοντος αὐτοῦ, μήτε ὁπλομαχοῦντος ἐν τοῖς ἀγῶσι δεῖσθαι, βουλευομένου δὲ μόνον καὶ προστάττοντος, ἠνάγκασεν ὑποσῆναι τὴν ςρατηγίαν, καὶ μεθ' ἑνὸς τῶν συναρχόντων Λευκίου Φουρίου τὸν ςρατὸν ἄγειν εὐθὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Οὗτοι δ' ἦσαν Πραινεςῖνοι καὶ Οὐολοῦσκοι, μετὰ πολλῆς δυνάμεως τὴν συμμαχίδα τῶν Ῥωμαίων πορθοῦντες. Ἐξελθὼν δὲ καὶ παραςρατοπεδεύσας τοῖς πολεμίοις, αὐτὸς μὲν ἠξίου τρίβειν τὸν πόλεμον χρόνῳ, κἂν εἰ μάχης δεήσειε, ῥώσας τὸ σῶμα διαγωνίσασθαι. Λευκίου δὲ τοῦ συνάρχοντος ἐπιθυμίᾳ δόξης φερομένου πρὸς τὸν κίνδυνον ἀκατασχέτως, καὶ συνεξορμῶντος ἅμα ταξιάρχους καὶ λοχαγοὺς, φοβηθεὶς, μὴ φθόνῳ δή τινι δοκῇ κατόρθωμα καὶ φιλοτιμίαν ἀφαιρεῖσθαι νέων ἀνδρῶν, συνεχώρησεν ἄκων ἐκείνῳ παρατάξαι τὴν δύναμιν, αὐτὸς δὲ διὰ τὴν ἀσθένειαν ὑπελείφθη μετ' ὀλίγων ἐν τῷ ςρατοπέδῳ. Τοῦ δὲ Λευκίου προπετῶς χρησαμένου τῇ μάχῃ, καὶ σφαλέντος, αἰσθόμενος τὴν τροπὴν τῶν Ῥωμαίων, οὐ κατέσχεν αὐτὸν, ἀλλ' ἀναθορὼν ἐκ τῆς σιβάδος, ἁπήντα μετὰ τῶν ὀπαδῶν ἐπὶ τὰς πύλας τοῦ χάρακος, διὰ τῶν φευγόντων ὠθούμενος εἰς τοὺς διώκοντας· ὥςε τοὺς μὲν εὐθὺς ἀναςρέφειν καὶ συνακολουθεῖν, τοὺς δὲ προσφερομένους ἔξωθεν ἵςασθαι πρὸ αὐτοῦ καὶ συνασπίζειν, παρεγγυῶντας ἀλλήλοις μὴ ἀπολείπεσθαι τοῦ ςρατηγοῦ. Τότε

μεν οὖν οὕτως ἀπετράποντο τῆς διώξεως οἱ πολέμιοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ προαγαγὼν τὴν δύναμιν ὁ Κάμιλλος, καὶ συνάψας μάχην, αὐτούς τε νικᾷ κατὰ κράτος, καὶ τὸν χάρακα λαμβάνει συνεισπεσὼν τοῖς φεύγουσι, καὶ διαφθείρας τοὺς πλείστους. Ἐκ δὲ τούτου πυθόμενος πόλιν Σατρίαν ὑπὸ Τυρρηνῶν ἑαλωκέναι, καὶ τοὺς οἰκήτορας ἀπεσφάχθαι, Ῥωμαίους ἅπαντας ὄντας, τὴν μὲν πολλὴν καὶ βαρεῖαν τῆς δυνάμεως εἰς Ῥώμην ἀπέστειλεν, αὐτὸς δὲ τοὺς ἀκμάζοντας μάλιστα καὶ προθυμοτάτους ἀναλαβὼν, ἐπέβαλε τοῖς τὴν πόλιν ἔχουσι Τυρρηνοῖς· καὶ κρατήσας, τοὺς μὲν ἐξήλασεν αὐτῶν, τοὺς δὲ ἀπέκτεινεν.

ΛΗ. Ἐπανελθὼν δὲ μετὰ πολλῶν λαφύρων εἰς Ῥώμην, ἐπέδειξε φρονιμωτάτους ἁπάντων τοὺς μὴ φοβηθέντας ἀσθένειαν καὶ γῆρας ἡγεμόνος ἐμπειρίαν καὶ τόλμαν ἔχοντος, ἀλλ' ἑλομένους ἐκεῖνον ἄκοντα καὶ νοσοῦντα μᾶλλον, ἢ τῶν ἐν ἡλικίᾳ τοὺς δεομένους καὶ σπουδάζοντας ἄρχειν. Διὸ καὶ Τουσκλάνων ἀφεσάναι λεγομένων, ἐκέλευον ἐξιέναι τὸν Κάμιλλον ἐπ' αὐτούς, ἕνα τῶν πέντε συστρατήγων προσελόμενον. Ὁ δὲ, καίπερ ἁπάντων βουλομένων καὶ δεομένων, ἐάσας τοὺς ἄλλους, προσείλετο Λεύκιον Φούριον, οὐδενὸς ἂν προσδοκήσαντος. Ἐκεῖνος γὰρ ἦν ὁ παρὰ γνώμην τοῦ Καμίλλου διαγωνίσασθαι προθυμηθεὶς ἔναγχος, καὶ δυσυχήσας περὶ τὴν μάχην· ἀλλὰ βουλόμενος, ὡς ἔοικεν, ἀποκρύψαι τὴν συμφορὰν, καὶ τὴν αἰσχύνην ἀπαλλάξαι τοῦ ἀνδρὸς, ἀντὶ πάντων τοῦτον προήγαγεν. Οἱ δὲ Τουσκλάνοι τὴν ἁμαρτίαν ἐπανορθούμενοι πανούργως, ἤδη βαδίζοντος ἐπ' αὐτοὺς τοῦ Καμίλλου, τὸ μὲν πεδίον ἀνθρώπων ὡς ἐν εἰρήνῃ γεωργούντων καὶ νεμόντων ἐνέπλησαν, τὰς δὲ πύλας εἶχον ἀνεῳγμένας, καὶ τοὺς παῖδας ἐν τοῖς διδασκαλείοις μανθάνοντας. Τοῦ δὲ δήμου τὸ μὲν βάναυσον ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων ἑωρᾶτο περὶ τὰς τέχνας, τὸ δ' ἀσεῖον ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐν ἱματίοις· οἱ δ' ἄρχοντες περιήεσαν σπουδῇ καταλύσεις τοῖς Ῥωμαίοις ἐπαγγέλλοντες, ὡς

οὐδὲν κακὸν προσδοκῶντες, οὐδὲ συνειδότες. Τούτων δὲ πραττομένων, ἀπιστεῖν μὲν οὐκ ἐπῆει τῷ Καμίλλῳ τὴν προδοσίαν, οἰκτείρας δὲ τὴν ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ μετάνοιαν αὐτῶν, ἐκέλευσε πρὸς τὴν σύγκλητον ἐλθόντας παραιτεῖσθαι τὴν ὀργήν· καὶ παραιτουμένοις συνέπραξεν αὐτὸς, ἀφεθῆναί τε τὴν πόλιν αἰτίας ἁπάσης, καὶ μεταλαβεῖν ἰσοπολιτείας. Αὗται μὲν οὖν ἐγένοντο τῆς ἕκτης χιλιαρχίας ἐπιφανέσταται πράξεις.

ΛΘ. Μετὰ δὲ ταῦτα, Λικιννίου Στόλωνος ἐν τῇ πόλει μεγάλην σάσιν ἐγείροντος, ἣν ὁ δῆμος ἐσασίαζε πρὸς τὴν σύγκλητον, βιαζόμενος, δυοῖν ὑπάτων καθισαμένων, τὸν ἕτερον ἐκ δημοτῶν εἶναι, καὶ μὴ συναμφοτέρους Πατρικίους, δήμαρχοι μὲν ἠρέθησαν· τὰς δ' ὑπατικὰς ἀρχαιρεσίας ἐπιτελεσθῆναι διεκώλυσαν οἱ πολλοί. Καὶ τῶν πραγμάτων δι' ἀναρχίας φερομένων ἐς μείζονας ταραχὰς, ἀποδείκνυται Δικτάτωρ ὁ Κάμιλλος ὑπὸ τῆς βουλῆς ἄκοντι τῷ δήμῳ τὸ τέταρτον· οὐδ' αὐτὸς ὢν πρόθυμος, οὐδὲ βουλόμενος ἐναντιοῦσθαι πρὸς ἀνθρώπους παῤῥησίαν ἔχοντας, ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀγώνων, πρὸς αὐτὸν, ὡς πλείονα μετ' αὐτῶν διαπεπραγμένος ἐν στρατηγίαις, ἢ μετὰ τῶν Πατρικίων ἐν ταῖς πολιτείαις· καὶ νῦν διὰ φθόνον ἐκείνων ἠρημένος ὑπ' αὐτῶν, ὅπως ἢ καταλύσειε τὸν δῆμον ἰσχύσας, ἢ καταλυθείη μὴ κρατήσας. Οὐ μὴν ἀλλὰ πειρώμενος ἀμύνειν τοῖς παροῦσι, τὴν ἡμέραν γνοὺς, ἐν ᾗ νομοθετεῖν οἱ δήμαρχοι διενοοῦντο, προέγραψε στρατιᾶς κατάλογον, καὶ μετεκάλει τὸν δῆμον ἐκ τῆς ἀγορᾶς εἰς τὸ πεδίον, μεγάλας ζημίας ἀπειλῶν κατὰ τοῦ μὴ ὑπακούσαντος. Τῶν δὲ δημάρχων ἐκεῖθεν αὖ πάλιν ἐνισάμενων ταῖς ἀπειλαῖς, καὶ διομνυμένων πέντε μυριάσιν ἀργυρίου ζημιώσειν, εἰ μὴ παύσοιτο τοῦ δήμου τὸν νόμον ἀφαιρούμενος καὶ τὴν ψῆφον, εἶτ' οὖν δείσας φυγὴν ἑτέραν καὶ καταδίκην, ὡς ἂν ἤδη πρεσβύτης καὶ κατειργασμένῳ πολλὰ μὴ πρέπουσαν, εἴτε τοῦ πλήθους τὴν βίαν ἄμαχον οὖσαν καὶ δυσνίκητον ὑπερβα-

λεσθαι μὴ δυνάμενος, τότε μὲν ὑπεχώρησεν οἴκαδε· ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις σκηψάμενος ἀῤῥωστεῖν, ἔξωμόσατο τὴν ἀρχήν. Ἡ δὲ σύγκλητος ἕτερον Δικτάτωρα κατέστησε· κἀκεῖνος ἀποδείξας ἵππαρχον, αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα τῆς γάσεως Στόλωνα, παρῆκεν ἐπικυρῶσαι τὸν νόμον τὸν μάλιστα λυποῦντα τοὺς Πατρικίους. Ἐκέλευε δ' οὗτος μηδένα πλέθρων πεντακοσίων πλείονα χώραν κεκτῆσθαι. Τότε μὲν οὖν λαμπρὸς ὁ Στόλων ἐγεγόνει, τῇ ψήφῳ κρατήσας· ὀλίγῳ δ' ὕστερον αὐτὸς ἑάλω κεκτημένος, ὅσην ἔχειν ἐκώλυεν ἑτέρους, καὶ κατὰ τὸν αὐτοῦ νόμον δίκην ἔδωκεν.

Μ. Ὑπολειπομένης δὲ τῆς περὶ τῶν ὑπατικῶν ἀρχαιρεσιῶν φιλονικείας, ὁ δὴ χαλεπώτατον τῆς γάσεως ἦν, καὶ πρῶτον ἦρξε, καὶ πλεῖστα πράγματα τῇ βουλῇ παρέσχε διαφερομένῃ πρὸς τὸν δῆμον, ἀγγελίαι προσέπεσον σαφεῖς, Κελτοὺς αὖθις ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς ἄραντας θαλάσσης, μυριάσι πολλαῖς ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἐλαύνειν. Ἅμα δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὰ ἔργα τοῦ πολέμου παρῆν, πορθουμένης τῆς χώρας, καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅσοις μὴ ῥᾴδιον ἦν εἰς τὴν Ῥώμην καταφυγεῖν, ἀνὰ τὰ ὄρη σκεδαννυμένων. Οὕτως ὁ φόβος κατέπαυσε τὴν γάσιν, καὶ συνελθόντες εἰς ταὐτὸ τοῖς πολλοῖς οἱ κράτιστοι, καὶ τῇ βουλῇ τὸ δημοτικὸν, εἵλοντο πάντες ἐκ μιᾶς γνώμης Δικτάτωρα τὸ πέμπτον τὸν Κάμιλλον. Ὁ δ' ἦν μὲν σφόδρα γέρων, καὶ μικρὸν ἀπέλειπεν ὀγδοήκοντα ἔτη γεγονέναι· συνορῶν δὲ τὴν ἀνάγκην καὶ τὸν κίνδυνον, οὔτε ὑποτίμησιν εἰπὼν, ὡς πρότερον, οὔτε προφάσει χρησάμενος, ἀλλ' αὐτόθεν ὑποζὰς τὴν στρατηγίαν, κατέλεγε τοὺς μαχησομένους. Εἰδὼς δὲ τῆς τῶν βαρβάρων ἀλκῆς τὴν βιαιοτάτην ἐν ταῖς μαχαίραις οὖσαν, ἃς βαρβαρικῶς καὶ σὺν οὐδεμιᾷ τέχνῃ καταφέροντες ὤμους μάλιστα καὶ κεφαλὰς διέκοπτον, ἐχαλκεύσατο μὲν κράνη τοῖς πλείστοις ὁλοσίδηρα καὶ λεῖα ταῖς περιφερείαις, ὡς ἀπολισθαίνειν, ἢ κατάγνυσθαι τὰς μαχαίρας· τοῖς δὲ θυρεοῖς κύκλῳ περιήρμοσε λεπίδα χαλκῆν, τοῦ ξύλου καθ' αὑτὸ

τὰς πληγὰς μὴ σέγοντος· αὐτὸς δὲ τοὺς στρατιώτας ἐδίδαξε τοῖς ὑσσοῖς μακροῖς διὰ χειρὸς χρῆσθαι, καὶ τοῖς ξίφεσι τῶν πολεμίων ὑποβάλλοντας ἐκδέχεσθαι τὰς καταφοράς.

ΜΑ. Ἐπεὶ δὲ πλησίον ἦσαν οἱ Κελτοὶ περὶ τὸν Ἀνίηνα ποταμὸν, στρατόπεδον βαρὺ καὶ μεσὸν ἀφθόνου λείας ἔχοντες, ἐξαγαγὼν τὴν δύναμιν, ἵδρυσε κατὰ νάπης μαλακῆς καὶ συγκλίσεις πολλὰς ἐχούσης· ὥστε τὸ μὲν πλεῖστον ἀποκρύπτεσθαι, τὸ δ' ὁρώμενον δοκεῖν ὑπὸ δέους εἰς χωρία προσάντη κατειλεῖσθαι. Ταύτην δὲ τὴν δόξαν αὐτῶν ὁ Κάμιλλος αὔξειν βουλόμενος, οὐ προσήμυνε, τῶν ὑπὸ πόδας πορθουμένων, ἀλλὰ τὸν χάρακα φραξάμενος ἠρέμει· μέχρις οὗ τοὺς μὲν ἐν προνομαῖς ἐσκεδασμένους κατεῖδε, τοὺς δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ πᾶσαν ὥραν ἐμπιπλαμένους ἀφειδῶς καὶ μεθύοντας. Τότε δὲ νυκτὸς ἔτι, τοὺς ψιλοὺς προεκπέμψας ἐμπρόσθεν εἶναι τοῖς βαρβάροις εἰς τάξιν καθισταμένοις, καὶ διαταράττειν εὐθὺς ἐπεξιόντας, κατεβίβαζεν ὄρθρου τοὺς ὁπλίτας, καὶ παρέταττεν ἐν τοῖς ἐπιπέδοις, πολλοὺς καὶ προθύμους, οὐχ ὥσπερ οἱ βάρβαροι προσεδώκων, ὀλίγους καὶ ἀτόλμους φανέντας. Πρῶτον μὲν οὖν τοῦτο τῶν Κελτῶν ἀνέτρεψε τὰ φρονήματα, παρ' ἀξίαν ἐπιχειρεῖσθαι δοκούντων. Ἔπειτα προσπίπτοντες οἱ ψιλοὶ, καὶ πρὶν ἢ τὸν συνήθη λαβεῖν κόσμον καὶ διακριθῆναι κατὰ λόχους, κινοῦντες αὐτοὺς καὶ βιαζόμενοι πρὸς τὸ συντυχὸν ἀτάκτους ἠνάγκασαν μάχεσθαι. Τέλος δὲ τοῦ Καμίλλου τοὺς ὁπλίτας ἐπάγοντος, οἱ μὲν, ἀνατεινάμενοι τὰς μαχαίρας, συνδραμεῖν ἔσπευδον, οἱ δὲ τοῖς ὑσσοῖς ἀπαντῶντες, καὶ σεσιδηρωμένα μέρη ταῖς πληγαῖς ὑποφέροντες, ἀνέστρεφον τὸν ἐκείνων σίδηρον μαλακὸν ὄντα καὶ λεπτῶς ἐληλαμένον, ὥστε κάμπτεσθαι ταχὺ καὶ διπλοῦσθαι τὰς μαχαίρας, τοὺς δὲ θυρεοὺς συμπεπάρθαι καὶ βαρύνεσθαι τῶν ὑσσῶν ἐφελκομένων. Δι' ὃ καὶ μεθιστάμενοι τῶν ἰδίων ὅπλων, ἐπειρῶντο τοῖς ἐκείνων συστρέφεσθαι, καὶ τοὺς ὑσσοὺς παραφέρειν, ἐπιλαμβανόμενοι ταῖς χερσίν. Οἱ δὲ

Ῥωμαῖοι γυμνοὺς ὁρῶντες, ἤδη τοῖς ξίφεσιν ἐχρῶντο, καὶ φόνος μὲν ἦν πολὺς τῶν προτακτῶν, φυγὴ δὲ τῶν ἄλλων ἀπανταχόσε τοῦ πεδίου. Τοὺς γὰρ λόφους καὶ τὰ ὑψηλὰ προκατειλήφει Κάμιλλος, τὸ δὲ στρατόπεδον διὰ τὸ θαρσεῖν ἄφρακτον ἔχοντες, ἥδεσαν οὐ χαλεπῶς ἁλωσόμενον. Ταύτην τὴν μάχην ἔτεσιν ὕστερον τρισκαίδεκα γενέσθαι λέγουσι τῆς Ῥώμης ἁλώσεως, καὶ βέβαιον ἐξ αὐτῆς φρόνημα κατὰ τῶν Κελτῶν ἐγγενέσθαι Ῥωμαίοις, σφόδρα δεδοικόσι τοὺς βαρβάρους, ὡς τὸ πρῶτον διὰ νόσους καὶ τύχας παραλόγους, οὐ κατὰ κράτος, ὑπ' αὐτῶν νενικημένους. Οὕτω δ' οὖν ὁ φόβος ἦν ἰσχυρὸς, ὥστε θέσθαι νόμον, ἀφεῖσθαι τοὺς ἱερεῖς στρατείας, χωρὶς ἂν μὴ Γαλατικὸς ᾖ πόλεμος.

ΜΒ. Τῶν μὲν οὖν στρατιωτικῶν ἀγώνων οὗτος ἠγωνίσθη τῷ Καμίλλῳ τελευταῖος. Τὴν γὰρ Οὐελιτράνων πολιν εἷλεν ἐν τῷ παρέργῳ ταύτης τῆς στρατείας, ἁμαχεὶ προσχωρήσασαν αὐτῷ. Τῶν δὲ πολιτικῶν ὁ μέγιστος ὑπελείπετο, καὶ χαλεπώτατος, ὁ πρὸς τὸν δῆμον, ἰσχυρὸν ἐπανήκοντα τῇ νίκῃ, καὶ βιαζόμενον ἐκ δημοτῶν ὕπατον ἀποδεῖξαι παρὰ τὸν καθεστῶτα νόμον, ἀντιταττομένης τῆς βουλῆς, καὶ τὸν Κάμιλλον οὐκ ἐώσης ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν, ὡς μετ' ἰσχυρᾶς καὶ μεγάλης ἐξουσίας τῆς ἐκείνου μαχησομένων ἂν βέλτιον ὑπὲρ τῆς ἀριστοκρατίας. Ἐπεὶ δὲ, προκαθημένου τοῦ Καμίλλου καὶ χρηματίζοντος ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, ὑπηρέτης πεμφθεὶς παρὰ τῶν δημάρχων, ἐκέλευσεν ἀκολουθεῖν, καὶ τὴν χεῖρα τῷ σώματι προσῆγεν ὡς ἀπάξων, κραυγῇ δὲ καὶ θόρυβος, οἷος οὔπω, κατέσχε τὴν ἀγορὰν, τῶν μὲν περὶ τὸν Κάμιλλον ὠθούντων ἀπὸ τοῦ βήματος τὸν δήμιον, τῶν δὲ πολλῶν κάτωθεν ἕλκειν ἐπικελευομένων, ἀπορούμενος τοῖς παροῦσι, τὴν μὲν ἀρχὴν οὐ προήκατο, τοὺς δὲ βουλευτὰς ἀναλαβὼν ἐβάδιζεν ἐπὶ τὴν σύγκλητον. Καὶ, πρὶν εἰσελθεῖν, μεταστραφεὶς εἰς τὸ Καπιτώλιον, ηὔξατο τοῖς θεοῖς κατευθῦναι τὰ παρόντα πρὸς τὸ κάλλιστον τέλος, ὑποσχόμενος ναὸν Ὁμονοίας ἱδρύσειν τῆς ταραχῆς κατα-

φάσης. Μεγάλου δ' ἀγῶνος ἐν τῇ συγκλήτῳ γενομένου πρὸς τὰς ἐναντίας γνώμας, ὅμως ἐνίκησεν ἡ μαλακωτέρα * καὶ * ὑπείκουσα τῷ δήμῳ, καὶ διδοῦσα τῶν ὑπάτων τὸν ἕτερον ἀπὸ τοῦ πλήθους ἀρχαιρεσιάσαι. Ταῦτα δ' ὡς τῇ βουλῇ δοκοῦντα τοῦ Δικτάτωρος ἀνειπόντος ἐν τῷ δήμῳ, παραχρῆμα, οἷον εἰκὸς, ἡδόμενοι τῇ βουλῇ διηλλάττοντο, καὶ τὸν Κάμιλλον οἴκαδε κρότῳ καὶ βοῇ παρέπεμπον. Τῇ δ' ὑσεραίᾳ συνελθόντες, ἐψιφήσαντο τῆς μὲν Ὁμονοίας ἱερὸν, ὥσπερ ηὔξατο ὁ Κάμιλος, εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἄποπτον, ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ἱδρύσασθαι· ταῖς δὲ καλουμέναις Λατίναις μίαν ἡμέραν προσθέντας, ἑορτάζειν τέσσαρας, παραυτίκα δὲ θύειν καὶ σεφανηφορεῖν Ῥωμαίους ἅπαντας. Τῶν δ' ἀρχαιρεσίων βραβευθέντων ὑπὸ Καμίλλου, κατεστάθησαν ὕπατοι, Μάρκος μὲν Αἰμίλιος, ἐκ Πατρικίων, Λεύκιος δὲ Σέξτιος, ἐκ δημοτῶν πρῶτος. Καὶ τοῦτο πέρας αἱ Καμίλλου πράξεις ἔσχον.

ΜΓ. Ἐν δὲ τῷ κατόπιν ἐνιαυτῷ λοιμώδης νόσος ἐμπεσοῦσα τῇ Ῥώμῃ, τὸν μὲν ἄλλον ὄχλον οὐ περιληπτὸν ἀριθμῷ διέφθειρε, τῶν δ' ἀρχόντων τοὺς πλείους. Ἐτελεύτησε δὲ καὶ Κάμιλλος, ἡλικίας μὲν ἕνεκα καὶ βίου τελειότητος, ὡς εἴ τις ἄλλος ἀνθρώπων, ὡραῖος, ἀνιάσας δὲ Ῥωμαίους ὡς οὐδὲ σύμπαντες οἱ τῇ νόσῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀποθανόντες.

ΔΕΣΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΔΕΣΜΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΕΚ ΤΟΥ ΕΝ ΒΑΤΙΚΑΝΩΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Σελὶς 281.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΕΡΙΚΛΗΣ.

Ξένους τινὰς ἐν Ῥώμῃ πλουσίους, κυνῶν τέκνα καὶ πιθήκων ἐν τοῖς κόλποις περιφέροντας καὶ ἀγαπῶντας ἰδὼν ὁ Καῖσαρ, ὡς ἔοικεν, ἠρώτησεν, εἰ παιδία παρ' αὐτοῖς οὐ τίκτουσιν αἱ γυναῖκες· ἡγεμονικῶς σφόδρα νουθετήσας τοὺς τὸ φύσει φιλητικὸν ἐν ἡμῖν καὶ φιλόσοργον, εἰς θηρία καταναλίσκοντας, ἀνθρώποις ὀφειλόμενον. Ἆρ' οὖν, ἐπεὶ φιλομαθές τι κέκτηται καὶ φιλοθεάμον ἡμῶν ἡ ψυχὴ φύσει, λόγον ἔχει ψέγειν, τοὺς καταχρωμένους τούτῳ πρὸς τὰ μηδεμιᾶς ἄξια σπουδῆς ἀκούσματα καὶ θεάματα, τῶν δὲ καλῶν καὶ ὠφελίμων παραμελοῦντας. Τῇ μὲν γὰρ αἰσθήσει, κατὰ πάθος τῆς πληγῆς ἀντιλαμβανομένῃ τῶν προσυγχανόντων, ἴσως ἀνάγκη πᾶν τὸ φαινόμενον, ἄν τε χρήσιμον, ἄν τ' ἄχρηστον ᾖ, θεωρεῖν· τῷ νῷ δ' ἔκαστος εἰ βούλοιτο χρῆσθαι, * καὶ * τρέπειν ἑαυτὸν ἀεὶ καὶ μεταβάλλειν ῥᾷσα πρὸς τὸ δοκοῦν πέφυκεν. Ὥστε χρὴ διώκειν τὸ βέλτιστον, ἵνα μὴ θεωρῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ τρέφηται τῷ θεωρεῖν. Ὡς γὰρ ὀφθαλμῷ χρόα πρόσφορος, ἧς τὸ ἀνθηρὸν ἅμα καὶ τερπνὸν ἀναζωπυρεῖ, καὶ τρέφει τὴν ὄψιν, οὕτω τὴν διάνοιαν ἐπάγειν δεῖ θεάμασιν, ἃ τῷ χαίρειν πρὸς τὸ οἰκεῖον αὐτὴν ἀγαθὸν ἐκκαλεῖ. Ταῦτα δ' ἐστὶν ἐν τοῖς ἀπ' ἀρετῆς ἔργοις, ἃ καὶ ζῆλόν τινα καὶ προθυμίαν ἀγωγὸν εἰς μίμησιν ἐμποιεῖ τοῖς ἰσορήσασιν. Ἐπεὶ τῶν γ' ἄλλων οὐκ εὐθὺς ἀκολουθεῖ τῷ θαυμάσαι τὸ πραχθὲν ὁρμὴ πρὸς τὸ πρᾶξαι. Πολλάκις δὲ καὶ τοὐναντίον χαίροντες τῷ ἔργῳ, τοῦ δημιουργοῦ καταφρονοῦμεν· ὡς ἐπὶ τῶν μύρων καὶ τῶν ἀλουργῶν, τούτοις μὲν ἡδόμεθα, τοὺς δὲ βαφεῖς καὶ μυρεψοὺς, ἀνελευθέρους ἡγούμεθα καὶ βαναύσους. Διὸ καλῶς μὲν Ἀντισθένης, ἀκούσας, ὅτι σπουδαῖός ἐστιν αὐλητὴς Ἰσμηνίας, « Ἀλλ' ἄνθρωπος, ἔφη, μοχθηρός· οὐ γὰρ ἂν οὕτω σπου-

δαῖος ἦν αὐλητής. » Ὁ δὲ Φίλιππος πρὸς τὸν υἱὸν ἐπιτερπῶς ἔν τινι τόπῳ ψήλαντα καὶ τεχνικῶς εἶπεν· « Οὐκ αἰσχύνῃ καλῶς οὕτω ψάλλων; » Ἀρκεῖ γὰρ, ἂν βασιλεὺς ἀκροᾶσθαι ψαλλόντων σχολάζῃ· καὶ πολὺ νέμει ταῖς Μούσαις, ἑτέρων ἀγωνιζομένων τὰ τοιαῦτα, θεατὴς γιγνόμενος.

Β. Ἡ δ' αὐτουργία τῶν ταπεινῶν, τῆς εἰς τὰ καλὰ ῥαθυμίας μάρτυρα τὸν ἐν τοῖς ἀχρήστοις πόνον παρέχεται καθ' αὑτῆς· καὶ οὐδεὶς εὐφυὴς νέος, ἢ τὸν ἐν Πίσῃ θεασάμενος Δία, γενέσθαι Φειδίας ἐπεθύμησεν, ἢ τὴν Ἥραν τὴν ἐν Ἄργει, Πολύκλειτος, οὐδ' Ἀνακρέων, ἢ Φιλήμων, ἢ Ἀρχίλοχος, ἡσθεὶς αὐτῶν τοῖς ποιήμασιν. Οὐ γὰρ ἀναγκαῖον, εἰ τέρπει τὸ ἔργον ὡς χάριεν, ἄξιον σπουδῆς εἶναι τὸν εἰργασμένον. Ὅθεν οὐδ' ὠφελεῖ τὰ τοιαῦτα τοὺς θεωμένους, πρὸς ἃ μιμητικὸς οὐ γίνεται ζῆλος, οὐδ' ἀνάδοσις κινοῦσα προθυμίαν καὶ ἀφορμὴν ἐπὶ τὴν ἐξομοίωσιν. Ἀλλ' ἥ γ' ἀρετὴ ταῖς πράξεσιν εὐθὺς οὕτω διατίθησιν, ὥσε ἅμα θαυμάζεσθαι τὰ ἔργα, καὶ ζηλοῦσθαι τοὺς εἰργασμένους. Τῶν μὲν γὰρ ἐκ τῆς τύχης ἀγαθῶν, τὰς κτήσεις καὶ ἀπολαύσεις, τῶν δ' ἀπ' ἀρετῆς, τὰς πράξεις ἀγαπῶμεν· καὶ τὰ μὲν ἡμῖν παρ' ἑτέρων, τὰ δὲ μᾶλλον ἑτέροις παρ' ἡμῶν ὑπάρχειν βουλόμεθα. Τὸ γὰρ καλὸν ἐφ' αὑτὸ πρακτικῶς κινεῖ, καὶ πρακτικὴν εὐθὺς ὁρμὴν ἐντίθησιν ἠθοποιοῦν οὐ τῇ μιμήσει τὸν θεατὴν, ἀλλὰ τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἔργου, τὴν προαίρεσιν παρεχόμενον. Ἔδοξεν οὖν καὶ ἡμῖν ἐνδιατρίψαι τῇ περὶ τοὺς βίους ἀναγραφῇ· καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον δέκατον συντετάχαμεν, τὸν Περικλέους βίον, καὶ τὸν Φαβίου Μαξίμου, τοῦ διαπολεμήσαντος πρὸς Ἀννίβαν, περιέχον, ἀνδρῶν κατά τε τὰς ἄλλας ἀρετὰς ὁμοίων, μάλιστα δὲ πραότητι καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ τῷ δύνασθαι φέρειν δήμων καὶ συναρχόντων ἀγνωμοσύνας, ὠφελιμωτάτων ταῖς πατρίσι γενομένων. Εἰ δ' ὀρθῶς ζοχαζόμεθα τοῦ δέοντος, ἔξεστι κρίνειν ἐκ τῶν γραφομένων.

Γ. Περικλῆς ἦν τὴν μὲν φυλὴν Ἀκαμαντίδης, τὸν δὲ δῆμον Χολαργεύς, οἴκου δὲ καὶ γένους τοῦ πρώτου κατ' ἀμφοτέρους. Ξάνθιππος γὰρ ὁ νικήσας ἐν Μυκάλῃ τοὺς βασιλέως στρατηγούς, ἔγημεν Ἀγαρίστην Κλεισθένους ἔγγονον, ὃς ἐξήλασε [τοὺς] Πεισιστρατίδας, καὶ κατέλυσε τὴν τυραννίδα γενναίως, καὶ νόμους ἔθετο, καὶ πολιτείαν ἄρισα κεκραμένην πρὸς ὁμόνοιαν καὶ σωτηρίαν κατέστησεν. Αὕτη κατὰ τοὺς ὕπνους ἔδοξε τεκεῖν λέοντα, καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ἔτεκε Περικλέα, τὰ μὲν ἄλλα τὴν ἰδέαν τοῦ σώματος ἄμεπτον, προμήκη δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ ἀσύμμετρον. Ὅθεν αἱ μὲν εἰκόνες αὐτοῦ σχεδὸν ἅπασαι κράνεσι περιέχονται, μὴ βουλομένων, ὡς ἔοικε, τῶν τεχνιτῶν ἐξονειδίζειν. Οἱ δ' Ἀττικοὶ ποιηταὶ σχινοκέφαλον αὐτὸν ἐκάλουν. Τὴν γὰρ σκίλλαν ἔστιν ὅτε καὶ σχῖνον ὀνομάζουσι. Τῶν δὲ κωμικῶν ὁ μὲν Κρατῖνος, ἐν Χείροσι· « Στάσις δὲ (φησὶ) καὶ πρεσβυγενὴς Κρόνος, ἀλλήλοισι μιγέντε μέγιστον τίκτετον τύραννον, ὃν δὴ κεφαληγερέταν Θεοὶ καλέουσι. » Καὶ πάλιν ἐν Νεμέσει· « Μόλ', ὦ Ζεῦ ξένιε καὶ μακάριε. » Τηλεκλείδης δὲ, ποτὲ μὲν ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἠπορημένον καθῆσθαί φησιν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει καρηβαροῦντα, ποτὲ δὲ μόνον ἐκ κεφαλῆς ἐνδεκακλίνου θόρυβον πολὺν ἐξανατέλλειν. Ὁ δ' Εὔπολις ἐν τοῖς Δήμοις πυνθανόμενος περὶ ἑκάστου τῶν ἀναβεβηκότων ἐξ ᾅδου δημαγωγῶν, ὡς ὁ Περικλῆς ὠνομάσθη τελευταῖος·

Ὅ τι περ κεφάλαιον τῶν κάτωθεν ἤγαγες.

Δ. Διδάσκαλον δ' αὐτοῦ τῶν μουσικῶν, οἱ πλεῖστοι Δάμωνα γενέσθαι λέγουσιν, οὗ φασὶ δεῖν τοὔνομα βραχύνοντας τὴν προτέραν συλλαβὴν ἐκφέρειν. Ἀριστοτέλης δὲ παρὰ Πυθοκλείδῃ τὴν μουσικὴν διαπονηθῆναι τὸν ἄνδρα φησίν. Ὁ δὲ Δάμων ἔοικεν, ἄκρος ὢν σοφιστὴς, καταδύεσθαι μὲν εἰς τὸ τῆς μουσικῆς ὄνομα, πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐπικρυπτόμενος τὴν δεινότητα· τῷ δὲ Περικλεῖ συνῆν, καθάπερ ἀθλητῇ τῶν πολιτικῶν ἀλείπτης καὶ δι-

δάσκαλος. Οὐ μὴν ἔλαθεν ὁ Δάμων τῇ λύρᾳ παρακαλύμματι χρώμενος, ἀλλ' ὡς μεγαλοπράγμων καὶ φιλοτύραννος ἐξωστρακίσθη, καὶ παρέσχε τοῖς κωμικοῖς διατριβήν. Ὀγοῦν Πλάτων καὶ συνθανόμενον αὐτοῦ τινα πεποίηκεν οὕτω·

Πρῶτον μὲν οὖν μοι λέξον ἀντιβολῶ· σὺ γὰρ,
Ὡς φασιν, ὦ Χείρων, ἐξέθρεψας Περικλέα.

Διήκουσε δὲ Περικλῆς καὶ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου, πραγματευομένου [μὲν] περὶ φύσιν, ὡς Παρμενίδης, ἐλεγκτικήν δέ τινα, καὶ δι' ἐναντιολογίας εἰς ἀπορίαν κατακλείουσαν ἐξασκήσαντος ἕξιν, ὥς που καὶ Τίμων ὁ Φλιάσιος εἴρηκε διὰ τούτων·

Ἀμφοτερογλώσσου τε μέγα σθένος οὐκ ἀλαπαδνὸν
Ζήνωνος, πάντων ἐπιλήπτορος.....

Ὁ δὲ πλεῖστα Περικλεῖ συγγενόμενος, καὶ μάλιστα περιθεὶς ὄγκον αὐτῷ καὶ φρόνημα δημαγωγίας ἐμβριθέστερον, ὅλως τε μετεωρίσας καὶ συνεξάρας τὸ ἀξίωμα τοῦ ἤθους, Ἀναξαγόρας ἦν ὁ Κλαζομένιος· ὃν οἱ τότ' ἄνθρωποι Νοῦν προσηγόρευον, εἴτε τὴν σύνεσιν αὐτοῦ μεγάλην εἰς φυσιολογίαν καὶ περιττὴν διαφανεῖσαν θαυμάσαντες, εἴθ' ὅτι τοῖς ὅλοις πρῶτος οὐ τύχην, οὐδ' ἀνάγκην, διακοσμήσεως ἀρχήν, ἀλλὰ νοῦν ἐπέστησε καθαρὸν καὶ ἄκρατον, ἐνμεμιγμένοις πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἀποκρίνοντα τὰς ὁμοιομερείας.

Ε. Τοῦτον ὑπερφυῶς τὸν ἄνδρα θαυμάσας ὁ Περικλῆς, καὶ τῆς λεγομένης μετεωρολογίας καὶ μεταρσιολεσχίας ὑποπιμπλάμενος, οὐ μόνον, ὡς ἔοικε, τὸ φρόνημα σοβαρὸν, καὶ τὸν λόγον ὑψηλὸν εἶχε καὶ καθαρὸν ὀχλικῆς καὶ πανούργου βωμολοχίας· ἀλλὰ καὶ προσώπου σύστασις ἄθρυπτος εἰς γέλωτα, καὶ πρᾳότης πορείας, καὶ καταστολὴ περιβολῆς πρὸς οὐδὲν ἐκταραττομένη πάθος ἐν τῷ λέγειν, καὶ πλάσμα φωνῆς ἀθόρυβον, καὶ ὅσα τοιαῦτα, πάντας θαυμαστῶς ἐξέπληττε. Λοιδορούμενος γοῦν ποτε καὶ κακῶς ἀκούων ὑπό τινος τῶν βδελυρῶν καὶ ἀκολάστων ὅλην

ἡμέραν, ὑπέμεινε σιωπῇ κατ' ἀγορὰν ἅμα τι τῶν ἐπειγόντων καταπραττόμενος· ἑσπέρας δ' ἀπῄει κοσμίως οἴκαδε, παρακολουθοῦντος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πάσῃ χρωμένου βλασφημίᾳ πρὸς αὐτόν. Ὡς δ' ἔμελλεν εἰσιέναι σκότους ὄντος ἤδη, προσέταξε τινὶ τῶν οἰκετῶν, φῶς λαβόντι, παραπέμψαι καὶ καταστῆσαι πρὸς τὴν οἰκίαν τὸν ἄνθρωπον. Ὁ δὲ ποιητὴς Ἴων μοθωνικήν φησι τὴν ὁμιλίαν καὶ ὑπότυφον εἶναι τοῦ Περικλέους, καὶ ταῖς μεγαλαυχίαις αὐτοῦ πολλὴν ὑπεροψίαν ἀναμεμίχθαι καὶ περιῤῥόνησιν τῶν ἄλλων· ἐπαινεῖ δὲ τὸ Κίμωνος ἐμμελὲς καὶ ὑγρὸν καὶ μεμουσωμένον ἐν ταῖς περιφοραῖς. Ἀλλ' Ἴωνα μὲν, ὥσπερ τραγικὴν διδασκαλίαν, ἀξιοῦντα τὴν ἀρετὴν ἔχειν τι πάντως καὶ σατυρικὸν μέρος, ἐῶμεν· τοὺς δὲ τοῦ Περικλέους τὴν σεμνότητα, δοξοκομπίαν τε καὶ τύφον ἀποκαλοῦντας, ὁ Ζήνων παρεκάλει καὶ αὐτούς τι τοιοῦτον δοξοκομπεῖν, ὡς τῆς προσποιήσεως αὐτῆς τῶν καλῶν ὑποποιούσης τινὰ λελη θότως ζῆλον καὶ συνήθειαν.

ζ. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα τῆς Ἀναξαγόρου συνουσίας ἀπέλαυσε Περικλῆς· ἀλλὰ καὶ δεισιδαιμονίας δοκεῖ γενέσθαι καθυπέρτερος, ὅσην τὸ πρὸς τὰ μετέωρα θάμβος ἐνεργάζεται τοῖς αὐτῶν τε τούτων τὰς αἰτίας ἀγνοοῦσι, καὶ περὶ τὰ θεῖα δειμαίνουσι, καὶ ταραττομένοις δι' ἀπειρίαν αὐτῶν· ἣν ὁ φυσικὸς λόγος ἀπαλλάττων, ἀντὶ τῆς φοβερᾶς καὶ φλεγμαινούσης δεισιδαιμονίας, τὴν ἀσφαλῆ μετ' ἐλπίδων ἀγαθῶν εὐσέβειαν ἐνεργάζεται. Λέγεται δέ ποτε κριοῦ μονόκερω κεφαλὴν ἐξ ἀγροῦ τῷ Περικλεῖ κομισθῆναι, καὶ Λάμπωνα μὲν τὸν μάντιν, ὡς εἶδε τὸ κέρας ἰσχυρὸν καὶ στερεὸν ἐκ μέσου τοῦ μετώπου πεφυκὸς, εἰπεῖν, ὅτι δυοῖν οὐσῶν ἐν τῇ πόλει δυναστειῶν, τῆς Θουκυδίδου καὶ Περικλέους, εἰς ἕνα περιστήσεται τὸ κράτος, παρ' ᾧ γένοιτο τὸ σημεῖον· τὸν δ' Ἀναξαγόραν, τοῦ κρανίου διακοπέντος ἐπιδεῖξαι τὸν ἐγκέφαλον οὐ πεπληρωκότα τὴν βάσιν, ἀλλ' ὀξὺν ὥσπερ ᾠὸν, ἐκ τοῦ παντὸς ἀγγείου συνωλισθηκότα κατὰ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἡ ῥίζα τοῦ

κέρατος εἶχε τὴν ἀρχήν. Καὶ τότε μὲν θαυμασθῆναι τὸν Ἀναξαγόραν ὑπὸ τῶν παρόντων, ὀλίγῳ δ' ὕστερον τὸν Λάμπωνα, τοῦ μὲν Θουκυδίδου καταλυθέντος, τῶν δὲ τοῦ δήμου πραγμάτων ὁμαλῶς ἁπάντων ὑπὸ τῷ Περικλεῖ γενομένων. Ἐκώλυε δ' οὐδὲν, οἶμαι, καὶ τὸν φυσικὸν ἐπιτυγχάνειν, καὶ τὸν μάντιν, τοῦ μὲν τὴν αἰτίαν, τοῦ δὲ τὸ τέλος καλῶς ἐκλαμβάνοντος· ὑπέκειτο γὰρ τῷ μὲν, ἐκ τίνων γέγονε, καὶ πῶς πέφυκε, θεωρῆσαι· τῷ δὲ, πρὸς τί γέγονε, καὶ τί σημαίνει, προειπεῖν. Οἱ δὲ τῆς αἰτίας τὴν εὕρεσιν, ἀναίρεσιν εἶναι λέγοντες τοῦ σημείου, οὐκ ἐπινοοῦσιν ἅμα τοῖς θείοις καὶ τὰ τεχνητὰ τῶν συμβόλων ἀθετοῦντες, ψόφους τε δίσκων, καὶ φῶτα πυρσῶν, καὶ γνωμόνων ἀποσκιασμοὺς ὧν ἕκαστον αἰτίᾳ τινὶ καὶ κατασκευῇ, σημεῖον εἶναί τινος πεποίηται. Ταῦτα μὲν οὖν ἴσως ἑτέρας ἐστὶ πραγματείας.

Ζ. Ὁ δὲ Περικλῆς, νέος μὲν ὢν, σφόδρα τὸν δῆμον εὐλαβεῖτο. Καὶ γὰρ ἐδόκει Πεισιστράτῳ τῷ τυράννῳ τὸ εἶδος ἐμφερὴς εἶναι, τήν τε φωνὴν ἡδεῖαν οὖσαν αὐτοῦ καὶ τὴν γλῶσσαν εὔτροχον ἐν τῷ διαλέγεσθαι καὶ ταχεῖαν οἱ σφόδρα γέροντες ἐξεπλήττοντο πρὸς τὴν ὁμοιότητα. Πλούτου δὲ καὶ γένους προσόντος αὐτῷ λαμπροῦ, καὶ φίλων, οἳ πλεῖστον ἠδύναντο, φοβούμενος ἐξοστρακισθῆναι, τῶν μὲν πολιτικῶν οὐδὲν ἔπραττεν, ἐν δὲ ταῖς στρατείαις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἦν καὶ φιλοκίνδυνος. Ἐπεὶ δ' Ἀριστείδης μὲν ἀποτεθνήκει, καὶ Θεμιστοκλῆς ἐξεπεπτώκει, Κίμωνα δ' αἱ στρατεῖαι τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ἔξω κατεῖχον, οὕτω δὴ φέρων ὁ Περικλῆς τῷ δήμῳ προσένειμεν ἑαυτὸν, ἀντὶ τῶν πλουσίων καὶ ὀλίγων τὰ τῶν πολλῶν καὶ πενήτων ἑλόμενος, παρὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἥκιστα δημοτικὴν οὖσαν. Ἀλλ', ὡς ἔοικε, δεδιὼς μὲν ὑποψίᾳ περιπεσεῖν τυραννίδος, ὁρῶν δ' ἀριστοκρατικὸν τὸν Κίμωνα, καὶ διαφερόντως ὑπὸ τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀγαπώμενον, ὑπῆλθε τοὺς πολλοὺς, ἀσφάλειαν μὲν ἑαυτῷ, δύναμιν δὲ κατ' ἐκείνου παρασκευαζόμενος. Εὐθὺς δὲ καὶ τοῖς περὶ τὴν δίαιταν ἑτέραν

τάξιν ἐπέθηκεν. Ὁδόν τε γὰρ ἐν ἄσει μίαν ἑωρᾶτο τὴν ἐπ᾽ ἀγορὰν καὶ τὸ βουλευτήριον πορευόμενος, κλήσεις τε δείπνων καὶ τὴν τοιαύτην ἅπασαν φιλοφροσύνην καὶ συνηθειαν ἐξέλιπεν· ὡς ἐν οἷς ἐπολιτεύσατο χρόνοις, μακροῖς γενομένοις, πρὸς μηδένα τῶν φίλων ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν· πλὴν Εὐρυπτολέμου τοῦ ἀνεψιοῦ γαμοῦντος, ἄχρι τῶν σπονδῶν παραγενόμενος, εὐθὺς ἐξανέστη. Δειναὶ γὰρ αἱ φιλοφροσύναι παντὸς ὄγκου περιγενέσθαι, καὶ δυσφύλακτον ἐν συνηθείᾳ τὸ πρὸς δόξαν σεμνόν ἐστι. Τῆς ἀληθινῆς δ᾽ ἀρετῆς κάλλιστα φαίνεται τὰ μάλιστα φαινόμενα, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν οὐδὲν οὕτω θαυμάσιον τοῖς ἐκτὸς, ὡς ὁ καθ᾽ ἡμέραν βίος τοῖς συνοῦσιν. Ὁ δὲ, καὶ τοῦ δήμου τὸ συνεχὲς φεύγων καὶ τὸν κόρον, *οἷον* ἐκ διαλειμμάτων ἐπλησίαζεν, οὐκ ἐπὶ παντὶ πράγματι λέγων, οὐδ᾽ ἀεὶ παριὼν εἰς τὸ πλῆθος, ἀλλ᾽ ἑαυτὸν, ὥσπερ τὴν Σαλαμινίαν τριήρη, φησὶ Κριτόλαος, πρὸς τὰς μεγάλας χρείας ἐπιδιδοὺς, τἆλλα δὲ, φίλους καὶ ῥήτορας ἑταίρους καθιεὶς, ἔπραττεν. Ὧν ἕνα φασὶ γενέσθαι τὸν Ἐφιάλτην, ὃς κατέλυσε τὸ κράτος τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς, πολλὴν, κατὰ τὸν Πλάτωνα, καὶ ἄκρατον τοῖς πολίταις ἐλευθερίαν οἰνοχοῶν· ὑφ᾽ ἧς, ὥσπερ ἵππον, ἐξυβρίσαντα τὸν δῆμον οἱ κωμῳδοποιοὶ λέγουσι, πειθαρχεῖν οὐκέτι τολμᾶν, ἀλλὰ δάκνειν τὴν Εὔβοιαν, καὶ ταῖς νήσοις ἐπιπηδᾶν.

Η. Τῇ μέν τοι περὶ τὸν βίον κατασκευῇ καὶ τῷ μεγέθει τοῦ φρονήματος ἁρμόζοντα λόγον, ὥσπερ ὄργανον, ἐξαρτυόμενος παρενέτεινε πολλαχοῦ τὸν Ἀναξαγόραν· οἷον ἐαφὴν, τῇ ῥητορικῇ τὴν φυσιολογίαν ὑποχεόμενος. Τὸ γὰρ ὑψηλόνουν τοῦτο καὶ πάντη τελεσιουργὸν, ὡς ὁ θεῖος Πλάτων φησὶ, πρὸς τῷ εὐφυὴς εἶναι, κτησάμενος ἐκ φυσιολογίας, καὶ τὸ πρόσφορον ἑλκύσας ἐπὶ τὴν τῶν λόγων τέχνην, πολὺ πάντων διήνεγκε. Διὸ καὶ τὴν ἐπίκλησιν αὐτῷ γενέσθαι λέγουσι· καί τοι τινὲς ἀπὸ τῶν, οἷς ἐπόσμησε τὴν πόλιν, οἱ δ᾽ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ ταῖς στρα-

τηγίαις δυνάμεως, Ὀλύμπιον αὐτὸν οἴονται προσαγορευθῆναι· καὶ συνδραμεῖν οὐδὲν ἀπέοικεν ἀπὸ πολλῶν προσόντων τῷ ἀνδρὶ τὴν δόξαν. Αἱ μέν τοι κωμῳδίαι τῶν τότε διδασκάλων σπουδῇ τε πολλὰς καὶ μετὰ γέλωτος ἀφεικότων φωνὰς εἰς αὐτὸν, ἐπὶ τῷ λόγῳ μάλιστα τὴν προσωνυμίαν γενέσθαι δηλοῦσι, βροντᾷν μὲν αὐτὸν καὶ ἀστράπτειν, ὅτε δημηγορίη, δεινὸν δὲ κεραυνὸν ἐν γλώσσῃ φέρειν λεγόντων. Διαμνημονεύεται δέ τις καὶ Θουκυδίδου τοῦ Μιλησίου λόγος, εἰς τὴν δεινότητα τοῦ Περικλέους μετὰ παιδιᾶς εἰρημένος. Ἦν μὲν γὰρ ὁ Θουκυδίδης τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, καὶ πλεῖσον ἀντεπολιτεύσατο τῷ Περικλεῖ χρόνον· Ἀρχιδάμου δὲ, τοῦ Λακεδαιμονίων βασιλέως, πυνθανομένου, πότερον αὐτὸς, ἢ Περικλῆς, παλαίει βέλτιον, Ὅταν, εἶπεν, ἐγὼ καταβάλω παλαίων, ἐκεῖνος ἀντιλέγων, ὡς οὐ πέπτωκε, νικᾷ, καὶ μεταπείθει τοὺς ὁρῶντας. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Περικλῆς περὶ τὸν λόγον εὐλαβὴς ἦν, ὥστ' ἀεὶ πρὸς τὸ βῆμα βαδίζων εὔχετο τοῖς Θεοῖς μηδὲ ῥῆμα μηδὲν ἐκπεσεῖν ἄκοντος αὐτοῦ πρὸς τὴν προκειμένην χρείαν ἀνάρμοστον. Ἔγγραφον μὲν οὖν οὐδὲν ἀπολέλοιπε, πλὴν τῶν ψηφισμάτων· ἀπομνημονεύεται δ' ὀλίγα παντάπασιν· οἷον, τὸ τὴν Αἴγιναν ὡς λήμνην τοῦ Πειραιῶς ἀφελεῖν κελεῦσαι· καὶ τὸ, τὸν πόλεμον ἤδη φάναι καθορᾶν ἀπὸ Πελοποννήσου προσφερόμενον. Καί ποτε τοῦ Σοφοκλέους, ὅτε συστρατηγῶν ἐξέπλευσε μετ' αὐτοῦ, παῖδα καλὸν ἐπαινέσαντος· Οὐ μόνον, ἔφη, τὰς χεῖρας, ὦ Σοφόκλεις, δεῖ καθαρὰς ἔχειν τὸν στρατηγὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄψεις. Ὁ δὲ Στησίμβροτος φησὶν, ὅτι τοὺς ἐν Σάμῳ τεθνηκότας ἐγκωμιάζων ἐπὶ τοῦ βήματος, ἀθανάτους ἔλεγε γεγονέναι, καθάπερ τοὺς Θεούς· οὐ γὰρ ἐκείνους αὐτοὺς ὁρῶμεν, ἀλλὰ ταῖς τιμαῖς, ἃς ἔχουσι, καὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἃ παρέχουσιν, ἀθανάτους εἶναι τεκμαιρόμεθα· ταῦτ' οὖν ὑπάρχειν καὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθανοῦσιν.

Θ. Ἐπεὶ δὲ Θουκυδίδης μὲν ἀριστοκρατικήν τινα τὴν τοῦ

Περικλέους ὑπογράφει πολιτείαν, λόγῳ μὲν οὖσαν δημοκρατίαν, ἔργῳ δ' ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχήν, ἄλλοι δὲ πολλοὶ πρῶτον ὑπ' ἐκείνου φασὶ τὸν δῆμον ἐπὶ κληρουχίας καὶ θεωρικὰ καὶ μισθῶν διανομὰς προαχθῆναι, κακῶς ἐθισθέντα, καὶ γενόμενον πολυτελῆ καὶ ἀκόλαστον ὑπὸ τῶν τότε πολιτευμάτων, ἀντὶ σώφρονος καὶ αὐτουργοῦ· θεωρείσθω διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἡ αἰτία τῆς μεταβολῆς. Ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τὴν Κίμωνος δόξαν ἀντιταττόμενος, ὑπεποιεῖτο τὸν δῆμον· ἐλαττούμενος δὲ πλούτῳ καὶ χρήμασιν, ἀφ' ὧν ἐκεῖνος ἀνελάμβανε τοὺς πένητας, δεῖπνόν τε καθ' ἡμέραν τῷ δεομένῳ παρέχων Ἀθηναίων, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀμφιεννύων, τῶν τε χωρίων τοὺς φραγμοὺς ἀφαιρῶν, ὅπως ὀπωρίζωσιν οἱ βουλόμενοι· τούτοις ὁ Περικλῆς καταδημαγωγούμενος, τρέπεται πρὸς τὴν τῶν δημοσίων διανομὴν, συμβουλεύσαντος αὐτῷ Δημωνίδου τοῦ Οἰήθεν, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστόρηκε. Καὶ ταχὺ θεωρικοῖς καὶ δικαστικοῖς λήμμασιν, ἄλλαις τε μισθοφοραῖς καὶ χορηγίαις συνδεκάσας τὸ πλῆθος, ἐχρῆτο κατὰ τῆς ἐξ Ἀρείου πάγου βουλῆς, ἧς αὐτὸς οὐ μετεῖχε, διὰ τὸ μήτ' ἄρχων, μήτε θεσμοθέτης, μήτε βασιλεὺς, μήτε πολέμαρχος λαχεῖν. Αὗται γὰρ αἱ ἀρχαὶ κληρωταί τ' ἦσαν ἐκ παλαιοῦ, καὶ δι' αὐτῶν οἱ δοκιμασθέντες ἀνέβαινον εἰς Ἄρειον πάγον. Διὸ καὶ μᾶλλον ἰσχύσας ὁ Περικλῆς ἐν τῷ δήμῳ, κατεσασίασε τὴν βουλὴν, ὥστε τὴν μὲν ἁρα ἱρεθῆναι τὰς πλεῖστας κρίσεις δι' Ἐφιάλτου, Κίμωνα δ' ὡς φιλολάκωνα καὶ μισόδημον ἐξοστρακισθῆναι, πλούτῳ μὲν καὶ γένει μηδενὸς ἀπολειπόμενον, νίκας δὲ καλλίστας νενικηκότα τοὺς βαρβάρους, καὶ χρημάτων πολλῶν καὶ λαφύρων ἐμπεπληκότα τὴν πόλιν, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται. Τοσοῦτον ἦν τὸ κράτος ἐν τῷ δήμῳ τοῦ Περικλέους.

I. Ὁ μὲν οὖν ἐξοστρακισμὸς ὡρισμένην εἶχε νόμῳ δεκαετίαν τοῖς φεύγουσιν· ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου, Λακεδαιμονίων στρατῷ

μεγάλῳ ἐμβαλόντων εἰς τὴν Ταναγραϊκὴν, καὶ τῶν Ἀθηναίων εὐθὺς ὁρμησάντων ἐπ' αὐτοὺς, ὁ μὲν Κίμων ἐλθὼν ἐκ τῆς φυγῆς, ἔθετο μετὰ τῶν φυλετῶν εἰς λόχον τὰ ὅπλα, καὶ δι' ἔργων ἀπολύεσθαι τὸν Λακωνισμὸν ἐβούλετο, συγκινδυνεύσας τοῖς πολίταις. Οἱ δὲ φίλοι τοῦ Περικλέους συσάντες ἀπήλασαν αὐτὸν ὡς φυγάδα. Διὸ καὶ δοκεῖ Περικλῆς ἐρρωμενεστάτην τὴν μάχην ἐκείνην ἀγωνίσασθαι, καὶ γενέσθαι πάντων ἐπιφανέστατος, ἀφειδήσας τοῦ σώματος. Ἔπεσον δὲ καὶ τοῦ Κίμωνος οἱ φίλοι πάντες ὁμαλῶς, οὓς Περικλῆς συνεπητιᾶτο τοῦ Λακωνισμοῦ· καὶ μετάνοια δεινὴ τοὺς Ἀθηναίους καὶ πόθος ἔσχε τοῦ Κίμωνος, ἡττημένους μὲν ἐπὶ τῶν ὅρων τῆς Ἀττικῆς, προσδοκῶντας δὲ καὶ βαρὺν εἰς ἔτους ὥραν πόλεμον. Αἰσθόμενος οὖν ὁ Περικλῆς οὐκ ὤκνησε χαρίσασθαι τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ τὸ ψήφισμα γράψας αὐτὸς ἐκάλει τὸν ἄνδρα· κἀκεῖνος ἐπανελθὼν εἰρήνην ἐποίησε ταῖς πόλεσιν. Οἰκείως γὰρ εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸς αὐτὸν, ὥσπερ ἀπήχθοντο τῷ Περικλεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις δημαγωγοῖς. Ἔνιοι δέ φασιν οὐ πρότερον γραφῆναι τῷ Κίμωνι τὴν κάθοδον ὑπὸ τοῦ Περικλέους, ἢ συνθήκας αὐτοῖς ἀποῤῥήτους γενέσθαι δι' Ἐλπινίκης, τῆς Κίμωνος ἀδελφῆς, ὥστε Κίμωνα μὲν ἐκπλεῦσαι, λαβόντα νεῶς διακοσίας, καὶ τῶν ἔξω στρατηγεῖν, κατασρεφόμενον τὴν βασιλέως χώραν· Περικλεῖ δὲ τὴν ἐν ἄσει δύναμιν ὑπάρχειν. Ἐδόκει δὲ καὶ πρότερον ἡ Ἐλπινίκη τῷ Κίμωνι τὸν Περικλέα πραότερον παρασχεῖν, ὅτε τὴν θανατικὴν δίκην ἔφυγεν. Ἦν μὲν γὰρ εἷς τῶν κατηγόρων ὁ Περικλῆς ὑπὸ τοῦ δήμου προβεβλημένος· ἐλθούσης δὲ πρὸς αὐτὸν τῆς Ἐλπινίκης καὶ δεομένης, μειδιάσας εἶπεν· « Ὦ Ἐλπινίκη, γραῦς εἶ, γραῦς εἶ, ὡς πράγματα τηλικαῦτα πράσσειν. » Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν λόγον ἅπαξ ἀνέστη, τὴν προβολὴν ἀφορισύμενος, καὶ τῶν κατηγόρων ἐλάχιστα τὸν Κίμωνα λυπήσας ἀπεχώρησε. Πῶς ἂν οὖν τις Ἰδομενεῖ πιστεύσειε, κατηγοροῦντι τοῦ Περικλέους, ὡς τὸν δημαγωγὸν Ἐφιάλτην, φίλον γενόμε-

νον, καὶ κοινωνὸν ὄντα τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ προαιρέσεως, δολοφονήσαντος, διὰ ζηλοτυπίαν καὶ φθόνον τῆς δόξης; ταῦτα γὰρ, οὐκ οἶδ' ὅθεν συναγαγὼν, ὥσπερ χολὴν τἀνδρὶ προσβέβλυκε, πάντῃ μὲν ἴσως οὐκ ἀνεπιλήπτῳ, φρόνημα δ' εὐγενὲς ἔχοντι, καὶ ψυχὴν φιλότιμον, οἷς οὐδὲν ἐμφύεται πάθος ὠμὸν οὕτω καὶ θηριῶδες. Ἐφιάλτην μὲν οὖν, φοβερὸν ὄντα τοῖς ὀλιγαρχικοῖς, καὶ περὶ τὰς εὐθύνας καὶ διώξεις τῶν τὸν δῆμον ἀδικούντων ἀπαραίτητον, ἐπιβουλεύσαντες οἱ ἐχθροὶ δι' Ἀριστοδίκου τοῦ Ταναγρικοῦ κρυφαίως ἀνεῖλον, ὡς Ἀριστοτέλης εἴρηκεν. Ἐτελεύτησε δὲ Κίμων ἐν Κύπρῳ στρατηγῶν.

ΙΑ. Οἱ δ' ἀριστοκρατικοὶ, μέγιστον μὲν ἤδη τὸν Περικλέα καὶ πρόσθεν ὁρῶντες γεγονότα τῶν πολιτῶν, βουλόμενοι δ' ὅμως εἶναί τινα τὸν πρὸς αὐτὸν ἀντιτασσόμενον ἐν τῇ πόλει, καὶ τὴν δύναμιν ἀμβλύνοντα, ὥστε μὴ κομιδῇ μοναρχίαν εἶναι, Θουκυδίδην τὸν Ἀλωπεκῆθεν, ἄνδρα σώφρονα, καὶ κηδεστὴν Κίμωνος, ἀντέστησαν ἐναντιωσόμενον· ὃς, ἧττον μὲν ὢν πολεμικὸς τοῦ Κίμωνος, ἀγοραῖος δὲ καὶ πολιτικὸς μᾶλλον, οἰκουρῶν ἐν ἄστει, καὶ περὶ τὸ βῆμα τῷ Περικλεῖ συμπλεκόμενος, ταχὺ τὴν πολιτείαν εἰς ἀντίπαλον κατέστησεν. Οὐ γὰρ εἴασε τοὺς καλοὺς κἀγαθοὺς καλουμένους ἄνδρας ἐνδιεσπάρθαι καὶ συμμεμίχθαι πρὸς τὸν δῆμον, ὡς πρότερον, ὑπὸ πλήθους ἠμαυρωμένους τὸ ἀξίωμα· χωρὶς δὲ διακρίνας, καὶ συναγαγὼν εἰς ταὐτὸ τὴν πάντων δύναμιν, ἐμβριθῆ γενομένην, ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ, ῥοπὴν ἐποίησεν. Ἦν μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς διπλόη τις ὕπουλος, ὥσπερ ἐν σιδήρῳ, διαφορὰν ὑποσημαίνουσα δημοτικῆς καὶ ἀριστοκρατικῆς προαιρέσεως· ἡ δ' ἐκείνων ἅμιλλα καὶ φιλοτιμία τῶν ἀνδρῶν, βαθυτάτην τομὴν τεμοῦσα, τῆς πόλεως τὸ μὲν δῆμον, τὸ δ' ὀλίγους ἐποίησε καλεῖσθαι. Διὸ καὶ τότε μάλιστα τῷ δήμῳ τὰς ἡνίας ἀνεὶς ὁ Περικλῆς, ἐπολιτεύετο πρὸς χάριν, ἀεὶ μέν τινα θέαν πανηγυρικὴν, ἢ ἑστίασιν, ἢ πομπὴν εἶναι μηχανώμενος ἐν

ἄγει, καὶ διαπαιδαγωγῶν οὐκ ἀμούσοις ἡδοναῖς τὴν πόλιν· ἑξήκοντα δὲ τριήρεις καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐκπέμπων, ἐν αἷς πολλοὶ τῶν πολιτῶν ἔπλεον ὀκτὼ μῆνας ἔμμισθοι, μελετῶντες ἅμα καὶ μανθάνοντες τὴν ναυτικὴν ἐμπειρίαν. Πρὸς δὲ τούτοις, χιλίους μὲν ἔσειλεν εἰς Χερρόνησον κληρούχους, εἰς δὲ Νάξον πεντακοσίους, εἰς δὲ Ἄνδρον ἡμίσεις τούτων, εἰς δὲ Θράκην χιλίους Βισάλταις συνοικήσοντας· ἄλλους δ' εἰς Ἰταλίαν, οἰκιζομένης Συβάρεως, ἣν Θουρίους προσηγόρευσαν. Καὶ ταῦτ' ἔπραττεν, ἀποκουφίζων μὲν ἀργοῦ καὶ διὰ σχολὴν πολυπράγμονος ὄχλου τὴν πόλιν, ἐπανορθούμενος δὲ τὰς ἀπορίας τοῦ δήμου, φόβον δὲ καὶ φρουρὰν τοῦ μὴ νεωτερίζειν τι παρακατοικίζων τοῖς συμμάχοις.

ΙΒ. Ὁ δὲ πλεῖστην μὲν ἡδονὴν ταῖς Ἀθήναις καὶ κόσμον ἤνεγκε, μεγίστην δὲ τοῖς ἄλλοις ἔκπληξιν ἀνθρώποις, μόνον δὲ τῇ Ἑλλάδι μαρτυρεῖ, μὴ ψεύδεσθαι τὴν λεγομένην δύναμιν αὐτῆς ἐκείνην καὶ τὸν παλαιὸν ὄλβον, ἡ τῶν ἀναθημάτων κατασκευή, τοῦτο μάλιστα τῶν πολιτευμάτων τοῦ Περικλέους ἐβάσκαινον οἱ ἐχθροί, καὶ διέβαλλον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, βοῶντες· ὡς ὁ μὲν δῆμος ἀδοξεῖ καὶ κακῶς ἀκούει τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων χρήματα πρὸς αὐτὸν ἐκ Δήλου μεταγαγών. Ἣ δ' ἔνεστιν αὐτῷ πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας εὐπρεπεστάτη τῶν προφάσεων, δείσαντα τοὺς βαρβάρους ἐκεῖθεν ἀνελέσθαι, καὶ φυλάττειν ἐν ὀχυρῷ τὰ κοινά, ταύτην ἀνῄρηκε Περικλῆς· καὶ δοκεῖ δεινὴν ὕβριν ἡ Ἑλλὰς ὑβρίζεσθαι, καὶ τυραννεῖσθαι περιφανῶς, ὁρῶσα τοῖς εἰσφερομένοις ὑπ' αὐτῆς ἀναγκαίως πρὸς τὸν πόλεμον, ἡμᾶς τὴν πόλιν καταχρυσοῦντας καὶ καλλωπίζοντας, ὥσπερ ἀλαζόνα γυναῖκα, περιαπτομένην λίθους πολυτελεῖς, καὶ ἀγάλματα, καὶ ναοὺς χιλιοταλάντους. Ἐδίδασκεν οὖν ὁ Περικλῆς τὸν δῆμον, ὅτι χρημάτων μὲν οὐκ ὀφείλουσι τοῖς συμμάχοις λόγον, προπολεμοῦντες αὐτῶν, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀνείργοντες, οὐχ ἵππον, οὐ ναῦν, οὐχ ὁπλίτην, ἀλλὰ χρήματα

μόνον τελούντων· ἃ τῶν διδόντων οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τῶν λαμβανόντων, ἂν παρέχωσιν, ἀνθ' ὧν λαμβάνουσι. Δεῖ δὲ, τῆς πόλεως κατεσκευασμένης ἱκανῶς τοῖς ἀναγκαίοις πρὸς τὸν πόλεμον, εἰς ταῦτα τὴν εὐπορίαν τρέπειν αὐτῆς, ἀφ' ὧν δόξα μὲν γενομένων ἀΐδιος, εὐπορία δὲ γινομένων ἑτοίμη παρέσαι, παντοδαπῆς ἐργασίας φανείσης, καὶ ποικίλων χρειῶν, αἳ πᾶσαν μὲν τέχνην ἐγείρουσαι, πᾶσαν δὲ χεῖρα κινοῦσαι, σχεδὸν ὅλην ποιοῦσιν ἔμμισθον τὴν πόλιν, ἐξ αὐτῆς ἅμα κοσμουμένην καὶ τρεφομένην. Τοῖς μὲν γὰρ ἡλικίαν ἔχουσι καὶ ῥώμην αἱ στρατεῖαι τὰς ἀπὸ τῶν κοινῶν εὐπορίας παρεῖχον· τὸν δ' ἀσύντακτον καὶ βάναυσον ὄχλον, οὔτ' ἄμοιρον εἶναι λημμάτων βουλόμενος, οὔτε λαμβάνειν ἀργὸν καὶ σχολάζοντα, μεγάλας κατασκευασμάτων ἐπιβολὰς, καὶ πολυτέχνους ὑποθέσεις ἔργων διατριβὴν ἐχόντων, ἐνέβαλε φέρων εἰς τὸν δῆμον, ἵνα μηδὲν ἧττον τῶν πλεόντων, καὶ φρουρούντων, καὶ στρατευομένων, τὸ οἰκουροῦν ἔχῃ πρόφασιν ἀπὸ τῶν δημοσίων ὠφελεῖσθαι καὶ μεταλαμβάνειν. Ὅπου γὰρ ὕλη μὲν ἦν λίθος, χαλκὸς, ἐλέφας, χρυσὸς, ἔβενος, κυπάρισσος, αἱ δὲ ταύτην ἐκπονοῦσαι καὶ κατεργαζόμεναι τέχναι, τέκτονες, πλάσται, χαλκοτύποι, λιθουργοὶ, βαφεῖς, χρυσοῦ μαλακτῆρες, ἐλέφαντος ζωγράφοι, ποικιλταὶ, τορευταί· πομποὶ δὲ τούτων καὶ κομιστῆρες, ἔμποροι, καὶ ναῦται, καὶ κυβερνῆται κατὰ θάλατταν· οἱ δὲ κατὰ γῆν, ἁμαξοπηγοὶ, καὶ ζευγοτρόφοι, καὶ ἡνίοχοι, καὶ καλωστρόφοι, καὶ λινουργοὶ, καὶ σκυτοτόμοι, καὶ ὁδοποιοὶ, καὶ μεταλλεῖς· ἑκάστη δὲ τέχνη, καθάπερ στρατηγὸς, ἴδιον στράτευμα, τὸν θητικὸν ὄχλον καὶ ἰδιώτην συντεταγμένον εἶχεν, ὄργανον καὶ σῶμα τῆς ὑπηρεσίας γινόμενον· εἰς πᾶσαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡλικίαν καὶ φύσιν αἱ χρεῖαι διένεμον καὶ διέσπειρον τὴν εὐπορίαν.

ΙΓ. Ἀναβαινόντων δὲ τῶν ἔργων, ὑπερηφάνων μὲν μεγέθει, μορφῇ δ' ἀμιμήτων καὶ χάριτι, τῶν δημιουργῶν ἁμιλλωμένων

ὑπερβαλέσθαι τὴν δημιουργίαν τῇ καλλιτεχνίᾳ, μάλιστα θαυμάσιον ἦν τὸ τάχος. Ὧν γὰρ ἕκαστον ᾠόντο πολλαῖς διαδοχαῖς καὶ ἡλικίαις μόλις ἐπὶ τέλους ἀφίξασθαι, ταῦτα πάντα μιᾶς ἀκμῆς πολιτείας ἐλάμβανε τὴν συντέλειαν. Καίτοι γε φασὶν Ἀγαθάρχου τοῦ ζωγράφου μέγα φρονοῦντος ἐπὶ τῷ ταχὺ καὶ ῥᾳδίως τὰ ζῶα ποιεῖν, ἀκούσαντα τὸν Ζεῦξιν εἰπεῖν· Ἐγὼ δ' ἐν πολλῷ χρόνῳ. Ἡ γὰρ ἐν τῷ ποιεῖν εὐχέρεια καὶ ταχύτης οὐκ ἐντίθησι βάρος ἔργῳ μόνιμον, οὐδὲ κάλλους ἀκρίβειαν· ὁ δ' εἰς τὴν γένεσιν τῷ πόνῳ προδανεισθεὶς χρόνος, ἐν τῇ σωτηρίᾳ τοῦ γενομένου τὴν ἰσχὺν ἀποδίδωσιν. Ὅθεν καὶ μᾶλλον θαυμάζεται τὰ Περικλέους ἔργα πρὸς πολὺν χρόνον ἐν ὀλίγῳ γενόμενα. Κάλλει μὲν γὰρ ἕκαστον εὐθὺς ἦν τότε ἀρχαῖον, ἀκμῇ δὲ μέχρι νῦν πρόσφατόν ἐστι καὶ νεουργόν· οὕτως ἐπανθεῖ τις καινότης ἀεὶ ἄθικτον ὑπὸ τοῦ χρόνου διατηροῦσα τὴν ὄψιν, ὥσπερ ἀειθαλὲς πνεῦμα καὶ ψυχὴν ἀγήρω καταμεμιγμένην τῶν ἔργων ἐχόντων. Πάντα δὲ διεῖπε καὶ πάντων ἐπίσκοπος ἦν αὐτῷ Φειδίας, καίτοι μεγάλους ἀρχιτέκτονας ἐχόντων καὶ τεχνίτας τῶν ἔργων. Τὸν μὲν γὰρ ἑκατόμπεδον Παρθενῶνα Καλλικράτης εἰργάζετο καὶ Ἰκτῖνος, τὸ δ' ἐν Ἐλευσῖνι τελεστήριον ἤρξατο μὲν Κόροιβος οἰκοδομεῖν, καὶ τοὺς ἐπ' ἐδάφους κίονας ἔθηκεν οὗτος, καὶ τοῖς ἐπισυλίοις ἐπέζευξεν· ἀποθανόντος δὲ τούτου, Μεταγένης ὁ Ξυπέτιος, τὸ διάζωμα καὶ τοὺς ἄνω κίονας ἐπέστησε· τὸ δ' ὀπαῖον ἐπὶ τοῦ Ἀνακτόρου Ξενοκλῆς ὁ Χολαργεὺς ἐκορύφωσε· τὸ δὲ Μακρὸν τεῖχος, περὶ οὗ Σωκράτης ἀκοῦσαί φησιν αὐτὸς εἰσηγουμένου γνώμην Περικλέους, ἠργολάβησε Καλλικράτης. Κωμῳδεῖ δὲ τὸ ἔργον Κρατῖνος ὡς βραδέως περαινόμενον·

Πάλαι γὰρ αὐτὸ,

φησὶ,

λόγοισι προάγει Περικλῆς,

Ἔργοισι δ' οὐδὲ κινεῖ. . . . . .

Τὸ δ' Ὠδεῖον, τῇ μὲν ἐντὸς διαθέσει πολύεδρον καὶ πολύστυλον, τῇ δ' ἐρέψει περικλινὲς καὶ κάταντες ἐκ μιᾶς κορυφῆς πεποιημένον, εἰκόνα λέγουσι γενέσθαι καὶ μίμημα τῆς βασιλέως σκηνῆς, ἐπισατοῦντος καὶ τούτῳ Περικλέους. Διὸ καὶ πάλιν Κρατῖνος ἐν Θράτταις παίζει πρὸς αὐτόν·

Ὁ σχινοκέφαλος Ζεὺς ὅδε προσέρχεται
Περικλέης, τῷδεῖον ἐπὶ τοῦ κρανίου
Ἔχων, ἐπειδὴ τοὔστρακον παρείχεται.

Φιλοτιμούμενος δ' ὁ Περικλῆς τότε πρῶτον ἐψηφίσατο μουσικῆς ἀγῶνα τοῖς Παναθηναίοις ἄγεσθαι, καὶ διέταξεν αὐτὸς, ἀθλοθέτης αἱρεθεὶς, καθότι χρὴ τοὺς ἀγωνιζομένους αὐλεῖν, ἢ ᾄδειν, ἢ κιθαρίζειν. Ἐθεῶντο δὲ καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον ἐν Ὠδείῳ τοὺς μουσικοὺς ἀγῶνας. Τὰ δὲ Προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως ἐξειργάσθη μὲν ἐν πενταετίᾳ, Μνησικλέους ἀρχιτεκτονοῦντος· τύχη δὲ θαυμαστὴ συμβᾶσα περὶ τὴν οἰκοδομίαν ἐμήνυσε τὴν Θεὸν οὐκ ἀποσατοῦσαν, ἀλλὰ συνεραπτομένην τοῦ ἔργου καὶ συνεπιτελοῦσαν. Ὁ γὰρ ἐνεργότατος καὶ προθυμότατος τῶν τεχνιτῶν, ἀποσφαλεὶς ἐξ ὕψους ἔπεσε, καὶ διέκειτο μοχθηρῶς, ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἀπεγνωσμένος. Ἀθυμοῦντος δὲ τοῦ Περικλέους, ἡ Θεὸς ὄναρ φανεῖσα συνέταξε θεραπείαν, ἣ χρώμενος ὁ Περικλῆς, ταχὺ καὶ ῥᾳδίως ἰάσατο τὸν ἄνθρωπον. Ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ τὸ χαλκοῦν ἄγαλμα τῆς Ὑγείας Ἀθηνᾶς ἀνέστησεν ἐν ἀκροπόλει παρὰ τὸν βωμὸν, ὃς καὶ πρότερον ἦν, ὡς λέγουσιν. Ὁ δὲ Φειδίας εἰργάζετο μὲν τῆς Θεοῦ τὸ χρυσοῦν ἔδος, καὶ τούτου δημιουργὸς ἐν τῇ σπλὴ εἶναι γέγραπται· πάντα δ' ἦν σχεδὸν ἐπ' αὐτῷ, καὶ πᾶσιν, ὡς εἰρήκαμεν, ἐπεσάτει τοῖς τεχνίταις διὰ φιλίαν Περικλέους. Καὶ τοῦτο τῷ μὲν φθόνον, τῷ δὲ βλασφημίαν ἤνεγκεν, ὡς ἐλευθέρας τῷ Περικλεῖ γυναῖκας εἰς τὰ ἔργα φοιτώσας ὑποδεχομένου τοῦ Φειδίου. Δεξάμενοι δὲ τὸν λόγον οἱ κω-

μικοὶ, πολλὴν ἀτέλγειαν αὐτοῦ κατεσκέδασαν, εἴς τε τὴν Μεγίππου γυναῖκα διαβάλλοντες, ἀνδρὸς φίλου καὶ ὑποστρατηγοῦντος, εἴς τε τὰς Πυριλάμπους ὀρνιθοτροφίας, ὃς, ἑταῖρος ὢν Περικλέους, αἰτίαν εἶχε ταῶνας ὑφιέναι ταῖς γυναιξὶν, αἷς ὁ Περικλῆς ἐπλησίαζε. Καὶ τί ἄν τις ἀνθρώπους σατυρικοὺς τοῖς βίοις, καὶ τὰς κατὰ τῶν κρειττόνων βλασφημίας, ὥσπερ δαίμονι κακῷ, τῷ φθόνῳ τῶν πολλῶν ἀποθύοντας ἑκάστοτε, θαυμάσειεν, ὅπου καὶ Στησίμβροτος ὁ Θάσιος δεινὸν ἀσέβημα καὶ μυθώδες ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησεν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ υἱοῦ κατὰ τοῦ Περικλέους; οὕτως ἔοικε πάντῃ χαλεπὸν εἶναι καὶ δυσθήρατον ἱστορίᾳ τἀληθὲς, ὅταν οἱ μὲν ὕστερον γεγονότες τὸν χρόνον ἔχωσιν ἐπιπροσθοῦντα τῇ γνώσει τῶν πραγμάτων· ἡ δὲ τῶν πράξεων καὶ τῶν βίων ἡλικιῶτις ἱστορία, τὰ μὲν φθόνοις καὶ δυσμενείαις, τὰ δὲ χαριζομένη καὶ κολακεύουσα, λυμαίνηται καὶ διαστρέφῃ τὴν ἀλήθειαν.

ΙΔ. Τῶν δὲ περὶ τὸν Θουκυδίδην ῥητόρων καταβοώντων τοῦ Περικλέους, ὡς σπαθῶντος τὰ χρήματα, καὶ τὰς προσόδους ἀπολλύντος, ἠρώτησεν ἐν ἐκκλησίᾳ τὸν δῆμον, εἰ πολλὰ δοκεῖ δεδαπανῆσθαι· φησάντων δὲ, πάμπολλα· Μὴ τοίνυν, εἶπεν, ὑμῖν, ἀλλ' ἐμοὶ δεδαπανήσθω· καὶ τῶν ἀναθημάτων ἰδίαν ἐμαυτοῦ ποιήσομαι τὴν ἐπιγραφήν. Εἰπόντος οὖν ταῦτα τοῦ Περικλέους, εἴτε τὴν μεγαλοφροσύνην αὐτοῦ θαυμάσαντες, εἴ τε πρὸς τὴν δόξαν ἀντιφιλοτιμούμενοι τῶν ἔργων, ἀνέκραγον κελεύοντες ἐκ τῶν δημοσίων ἀναλίσκειν καὶ χορηγεῖν, μηδενὸς φειδόμενον. Τέλος δὲ πρὸς τὸν Θουκυδίδην εἰς ἀγῶνα περὶ τοῦ ὄγκου καταστὰς καὶ διακινδυνεύσας, ἐκεῖνον μὲν ἐξέβαλε, κατέλυσε δὲ τὴν ἀντιτεταγμένην ἑταιρείαν.

ΙΕ. Ὡς οὖν, παντάπασι λυθείσης τῆς διαφορᾶς, καὶ τῆς πόλεως οἷον ὁμαλῆς καὶ μιᾶς γενομένης, κομιδῇ περιήνεγκεν εἰς ἑαυτὸν τὰς Ἀθήνας, καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐξηρτημένα πράγματα,

φόρους, καὶ στρατεύματα, καὶ τριήρεις, καὶ νήσους, καὶ θάλασσαν, καὶ πολλὴν μὲν δι' Ἑλλήνων, πολλὴν δὲ καὶ διὰ βαρβάρων ἤκουσαν ἰσχὺν καὶ ἡγεμονίαν, ὑπηκόοις ἔθνεσι, καὶ φιλίαις βασιλέων καὶ συμμαχίαις πεφραγμένην δυναστῶν, οὐκέθ' ὁ αὐτὸς ἦν, οὐδ' ὁμοίως χειροήθης τῷ δήμῳ καὶ ῥᾴδιος ὑπείκειν καὶ συνενδιδόναι ταῖς ἐπιθυμίαις, ὥσπερ πνοαῖς, τῶν πολλῶν. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνειμένης ἐκείνης καὶ ὑποθρυπτομένης ἕνια δημαγωγίας, ὥσπερ ἀνθηρᾶς καὶ μαλακῆς ἁρμονίας, ἀριστοκρατικὴν καὶ βασιλικὴν ἐντεινάμενος πολιτείαν, καὶ χρώμενος αὐτῇ πρὸς τὸ βέλτιστον ὀρθῇ καὶ ἀνεγκλήτῳ, τὰ μὲν πολλὰ βουλόμενον ἦγε πείθων καὶ διδάσκων τὸν δῆμον· ἦν δ' ὅτε καὶ μάλα δυσχεραίνοντα κατατείνων καὶ προσβιάζων, ἐχειροῦτο τῷ συμφέροντι, μιμούμενος ἀτεχνῶς ἰατρὸν ποικίλῳ νοσήματι καὶ μακρῷ, κατὰ καιρὸν μὲν ἡδονὰς εὐλαβεῖς, κατὰ καιρὸν δὲ δηγμοὺς καὶ φάρμακα προσφέροντα σωτήρια. Παντοδαπῶν γὰρ, ὡς εἰκὸς, παθῶν ἐν ὄχλῳ τοσαύτην τὸ φυομένων μέγεθος ἀρχὴν ἔχοντι, μόνος ἐμμελῶς ἔκαμε διαχειρίσασθαι πεφυκὼς, μάλιστα δ' ἐλπίσι καὶ φόβοις, ὥσπερ οἴαξι, προαναστέλλων τὸ θρασυνόμενον αὐτῶν, καὶ τὸ δύσθυμον ἀνιεὶς καὶ παραμυθούμενος, ἔδειξε τὴν ῥητορικὴν, κατὰ Πλάτωνα, ψυχαγωγίαν οὖσαν, καὶ μέγιστον ἔργον αὐτῆς, τὴν περὶ τὰ ἤθη καὶ πάθη μέθοδον, ὥσπερ τινὰς τόνους καὶ φθόγγους ψυχῆς, μάλ' ἐμμελοῦς ἁφῆς καὶ κρούσεως δεομένους. Αἰτία δ' οὐχ ἡ τοῦ λόγου ψιλῶς δύναμις, ἀλλ', ὡς Θουκυδίδης φησὶν, ἡ περὶ τὸν βίον δόξα καὶ πίστις τοῦ ἀνδρὸς, ἀδωροτάτου περιφανῶς γενομένου, καὶ χρημάτων κρείττονος· ὃς τὴν πόλιν ἐκ μεγάλης μεγίστην καὶ πλουσιωτάτην ποιήσας, καὶ γενόμενος δυνάμει πολλῶν βασιλέων καὶ τυράννων ὑπέρτερος, ὧν ἔνιοι καὶ ἐπὶ τοῖς υἱέσι διέθεντο, ἐκεῖνος μιᾷ δραχμῇ μείζονα τὴν οὐσίαν οὐκ ἐποίησεν, ἧς ὁ πατὴρ αὐτῷ κατέλιπε.

ιζ. Καίτοι τὴν δύναμιν αὐτοῦ σαφῶς μὲν ὁ Θουκυδίδης

διηγεῖται, κακοήθως δὲ παρεμφαίνουσιν οἱ κωμικοὶ, Πεισιστρατίδας μὲν νέους τοὺς περὶ αὐτὸν ἑτέρους καλοῦντες, αὐτὸν δ' ἀπομόσαι μὴ τυραννήσειν κελεύοντες, ὡς ἀσυμμέτρου πρὸς δημοκρατίαν καὶ βαρυτέρας περὶ αὐτὸν οὔσης ὑπεροχῆς. Ὁ δὲ Τηλεκλείδης παραδεδωκέναι φησὶν αὐτῷ τοὺς Ἀθηναίους

> Πόλεών τε φόρους, αὐτάς τε τὰς πόλεις, τὰς μὲν δεῖν, τὰς δ' ἀναλύειν,
> Λαΐνα τείχη, τὰ μὲν οἰκοδομεῖν, τὰ δὲ αὐτὰ πάλιν καταβάλλειν,
> Σπονδὰς, δύναμιν, κράτος, εἰρήνην, πλοῦτόν τ', εὐδαιμονίαν τε.

Καὶ ταῦτα καιρὸς οὐκ ἦν, οὐδ' ἀκμὴ καὶ χάρις ἀνθούσης ἐφ' ὥρα πολιτείας, ἀλλὰ τεσσαράκοντα μὲν ἔτη πρωτεύων ἐν Ἐφιάλταις, καὶ Λεωκράταις, καὶ Μυρωνίδαις, καὶ Κίμωσι, καὶ Τολμίδαις, καὶ Θουκυδίδαις· μετὰ δὲ τὴν Θουκυδίδου κατάλυσιν καὶ τὸν ὀστρακισμὸν, οὐκ ἐλάττω τῶν πεντεκαίδεκα ἐτῶν διήνεγκε, καὶ μίαν οὖσαν ἐν ταῖς ἐνιαυσίοις στρατηγίαις ἀρχὴν καὶ δυνασείαν κτησάμενος, ἐφύλαξεν ἑαυτὸν ἀνάλωτον ὑπὸ χρημάτων, καίπερ οὐ παντάπασιν ἀργῶς ἔχων πρὸς χρηματισμόν· ἀλλὰ τὸν πατρῷον καὶ δίκαιον πλοῦτον, ὡς μήτ' ἀμελούμενός ἐκφύγοι, μήτε πολλὰ πράγματα καὶ διατριβὰς ἀσχολουμένῳ παρέχοι, συνέταξεν εἰς οἰκονομίαν, ἣν ᾤετο ῥᾴστην καὶ ἀκριβεστάτην εἶναι. Τοὺς γὰρ ἐπετείους καρποὺς ἅπαντας ἀθρόους ἐπιπρασκεν, εἶτα τῶν ἀναγκαίων ἕκαστον ἐξ ἀγορᾶς ὠνούμενος, διῴκει τὸν βίον καὶ τὰ περὶ τὴν δίαιταν. Ὅθεν οὐχ ἡδὺς ἦν ἐνηλίκοις παισὶν, οὐδὲ γυναιξὶ δαψιλὴς χορηγὸς, ἀλλ' ἐμέμφοντο τὴν ἐφήμερον ταύτην καὶ συνηγμένην εἰς τὸ ἀκριβέστατον δαπάνην, οὐδενὸς, οἷον ἐν οἰκίᾳ μεγάλῃ καὶ πράγμασιν ἀφθόνοις, περιῤῥέοντος, ἀλλὰ παντὸς μὲν ἀναλώματος, παντὸς δὲ λήμματος, δι' ἀριθμοῦ καὶ μέτρου βαδίζοντος. Ὁ δὲ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν τοιαύτην συνέχων ἀκρίβειαν, εἷς ἦν οἰκέτης, Εὐάγγελος, ὡς ἕτερος οὐδεὶς εὖ πεφυκὼς, ἢ κατεσκευασμένος ὑπὸ τοῦ Περικλέους, πρὸς οἰκο-

νομίαν. Ἀπεναντία μὲν οὖν ταῦτα τῆς Ἀναξαγόρου σοφίας, εἴγε καὶ τὴν οἰκίαν ἐκεῖνος ἐξέλιπε, καὶ τὴν χώραν ἀφῆκεν ἀργὴν καὶ μηλόβοτον, ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ μεγαλοφροσύνης. Οὐ ταὐτὸν δ' ἐστὶν, οἶμαι, θεωρητικοῦ φιλοσόφου καὶ πολιτικοῦ βίος, ἀλλ' ὁ μὲν ἀνόργανον καὶ ἀπροσδεᾶ τῆς ἐκτὸς ὕλης ἐπὶ τοῖς καλοῖς κινεῖ τὴν διάνοιαν, τῷ δ' εἰς ἀνθρωπείας χρείας ἀναμιγνύντι τὴν ἀρετὴν, ἔστιν οὐ γένοιτ' ἂν οὐ τῶν ἀναγκαίων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν καλῶν ὁ πλοῦτος· ὥσπερ ἦν καὶ Περικλεῖ, βοηθοῦντι πολλοῖς τῶν πενήτων. Καὶ μέντοιγε τὸν Ἀναξαγόραν αὐτὸν λέγουσιν, ἀσχολουμένου Περικλέους, ἀμελούμενον κεῖσθαι, συγκεκαλυμμένον ἤδη γηραιὸν ἀποκαρτεροῦντα· προσπεσόντος δὲ τῷ Περικλεῖ τοῦ πράγματος, ἐκπλαγέντα θεῖν εὐθὺς ἐπὶ τὸν ἄνδρα, καὶ δεῖσθαι πᾶσαν δέησιν, ὀλοφυρόμενον οὐκ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἑαυτὸν, εἰ τοιοῦτον ἀπολεῖ τῆς πολιτείας σύμβουλον. Ἐκκαλυψάμενον οὖν τὸν Ἀναξαγόραν εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· « Ὦ Περίκλεις, καὶ οἱ τοῦ λύχνου χρείαν ἔχοντες ἔλαιον ἐπιχέουσιν. »

ΙΖ. Ἀρχομένων δὲ Λακεδαιμονίων ἄχθεσθαι τῇ αὐξήσει τῶν Ἀθηναίων, ἐπαίρων ὁ Περικλῆς τὸν δῆμον ἔτι μᾶλλον μέγα φρονεῖν, καὶ μεγάλων αὐτὸν ἀξιοῦν πραγμάτων, γράφει ψήφισμα, πάντας Ἕλληνας τοὺς ὁπήποτε κατοικοῦντας Εὐρώπης, ἢ τῆς Ἀσίας, παρακαλεῖν, καὶ μικρὰν πόλιν καὶ μεγάλην, εἰς σύλλογον πέμπειν Ἀθήναζε τοὺς βουλευσομένους περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἱερῶν, ἃ κατέπρησαν οἱ βάρβαροι, καὶ τῶν θυσιῶν, ἃς ὀφείλουσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος εὐξάμενοι τοῖς Θεοῖς, ὅτε πρὸς τοὺς βαρβάρους ἐμάχοντο, καὶ τῆς θαλάττης, ὅπως πλέωσι πάντες ἀδεῶς, καὶ τὴν εἰρήνην ἄγωσιν. Ἐπὶ ταῦτα δ' ἄνδρες εἴκοσι τῶν ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων ἐπέμφθησαν, ὧν πέντε μὲν, Ἴωνας καὶ Δωριεῖς τοὺς ἐν Ἀσίᾳ, καὶ νησιώτας ἄχρι Λέσβου καὶ Ῥόδου παρεκάλουν· πέντε δὲ τοὺς ἐν Ἑλλησπόντῳ καὶ Θράκῃ μέχρι Βυζαντίου τόπους ἐπῄεσαν, καὶ πέντε ἐπὶ τούτοις εἰς Βοιωτίαν

καὶ Φωκίδα καὶ Πελοπόννησον, ἐκ δὲ ταύτης, διὰ Λοκρῶν ἐπὶ τὴν πρόσοικον Ἤπειρον ἕως Ἀκαρνανίας καὶ Ἀμβρακίας ἀπεσάλησαν· οἱ δὲ λοιποὶ δι' Εὐβοίας ἐπ' Οἰταίους, καὶ τὸν Μαλιέα κόλπον, καὶ Φθιώτας, καὶ Ἀχαιοὺς, καὶ Θεσσαλοὺς ἐπορεύοντο, συμπείθοντες ἰέναι καὶ μετέχειν τῶν βουλευμάτων, ἐπ' εἰρήνῃ καὶ κοινοπραγίᾳ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπράχθη δ' οὐδὲν, οὐδὲ συνῆλθον αἱ πόλεις, Λακεδαιμονίων ὑπεναντιωθέντων, ὡς λέγεται, καὶ τὸ πρῶτον ἐν Πελοποννήσῳ τῆς πείρας ἐλεγχθείσης. Τοῦτο μὲν οὖν παρεθέμην ἐνδεικνύμενος αὐτοῦ τὸ φρόνημα καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην.

ΙΗ. Ἐν δὲ ταῖς στρατηγίαις εὐδοκίμει μάλιστα διὰ τὴν ἀσφάλειαν, οὔτε μάχης ἐχούσης πολλὴν ἀδηλότητα καὶ κίνδυνον ἑκουσίως ἁπτόμενος, οὔτε τοὺς ἐκ τοῦ παραβάλλεσθαι χρησαμένους τύχῃ λαμπρᾷ, καὶ θαυμασθέντας ὡς μεγάλους, ζηλῶν καὶ μιμούμενος στρατηγούς· ἀεί τε λέγων πρὸς τοὺς πολίτας, ὡς ὅσον ἐπ' αὐτῷ μενοῦσιν ἀθάνατοι πάντα τὸν χρόνον. Ὁρῶν δὲ Τολμίδην τὸν Τολμαίου διὰ τὰς πρότερον εὐτυχίας, καὶ διὰ τὸ τιμᾶσθαι διαφερόντως ἐκ τῶν πολεμικῶν, σὺν οὐδενὶ καιρῷ παρασκευαζόμενον εἰς Βοιωτίαν ἐμβαλεῖν, καὶ πεπεικότα τῶν ἐν ἡλικίᾳ τοὺς ἀρίστους καὶ φιλοτιμοτάτους ἐθελοντὶ στρατεύεσθαι, χιλίους γενομένους, ἄνευ τῆς ἄλλης δυνάμεως, κατέχειν ἐπειρᾶτο καὶ παρακαλεῖν ἐν τῷ δήμῳ, τὸ μνημονευόμενον εἰπὼν, ὡς, εἰ μὴ πείθοιτο Περικλεῖ, τόν γε σοφώτατον οὐχ ἁμαρτήσεται σύμβουλον ἀναμείνας χρόνον. Τότε μὲν οὖν μετρίως εὐδοκίμησε τοῦτ' εἰπών· ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις, ὡς ἀνηγγέλθη τεθνεὼς μὲν αὐτὸς Τολμίδης, περὶ Κορώνειαν ἡττηθεὶς μάχῃ, τεθνεῶτες δὲ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τῶν πολιτῶν, μεγάλην τοῦτο τῷ Περικλεῖ μετ' εὐνοίας δόξαν ἤνεγκεν, ὡς ἀνδρὶ φρονίμῳ καὶ φιλοπολίτῃ.

ΙΘ. Τῶν δὲ στρατηγιῶν ἠγαπήθη μὲν ἡ περὶ Χερρόνησον αὐτοῦ μάλιστα, σωτήριος γενομένη τοῖς αὐτόθι κατοικοῦσι τῶν Ἑλλή-

νων. Οὐ γὰρ μόνον ἐποίκους Ἀθηναίων χιλίους κομίσας ἔῤῥωσεν εὐανδρίᾳ τὰς πόλεις, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐχένα διαζώσας ἐρύμασι καὶ προβλήμασιν ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν, ἀπετείχισε τὰς καταδρομὰς τῶν Θρᾳκῶν περικεχυμένων τῇ Χερῤῥονήσῳ· καὶ πόλεμον ἐνδελεχῆ καὶ βαρὺν ἐξέκλεισεν, ᾧ συνείχετο πάντα τὸν χρόνον ἡ χώρα, βαρβαρικαῖς ἀναμεμιγμένη γειτνιάσεσι, καὶ γέμουσα λῃστηρίων ὁμόρων καὶ συνοίκων. Ἐθαυμάσθη δὲ καὶ διεβοήθη πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀνθρώπους, περιπλεύσας Πελοπόννησον, ἐκ Πηγῶν τῆς Μεγαρικῆς ἀναχθεὶς ἑκατὸν τριήρεσιν. Οὐ γὰρ μόνον ἐπῴρθησε τῆς παραλίας πόλεις, ὡς Τολμίδης πρότερον, ἀλλὰ καὶ πόῤῥω θαλάττης προελθὼν, τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν ὁπλίταις τοὺς μὲν ἄλλους εἰς τὰ τείχη συνέσειλε, δείσαντας αὐτοῦ τὴν ἔφοδον, ἐν δὲ Νεμέᾳ Σικυωνίους, ὑποστάντας καὶ συνάψαντας μάχην, κατὰ κράτος τρεψάμενος, ἔστησε τρόπαιον. Ἐκ δ' Ἀχαΐας, φίλης οὔσης, στρατιώτας ἀναλαβὼν εἰς τὰς τριήρεις, ἐπὶ τὴν ἀντιπέρας Ἤπειρον ἐκομίσθη τῷ στόλῳ, καὶ παραπλεύσας τὸν Ἀχελῷον, Ἀκαρνανίαν κατέδραμε, καὶ κατέκλεισεν Οἰνεάδας εἰς τὸ τεῖχος, καὶ τεμὼν τὴν γῆν καὶ κακώσας, ἀπῆρεν ἐπ' οἶκου· φοβερὸς μὲν φανεὶς τοῖς πολεμίοις, ἀσφαλὴς δὲ καὶ δραστήριος τοῖς πολίταις. Οὐδὲν γὰρ οὐδ' ἀπὸ τύχης πρόσκρουσμα συνέβη περὶ τοὺς στρατευομένους.

Κ. Εἰς δὲ τὸν Πόντον εἰσπλεύσας στόλῳ μεγάλῳ καὶ κεκοσμημένῳ λαμπρῶς, ταῖς μὲν Ἑλληνίσι πόλεσιν, ὧν ἐδέοντο, διεπράξατο, καὶ προσηνέχθη φιλανθρώπως· τοῖς δὲ περιοικοῦσι βαρβάροις ἔθνεσι, καὶ βασιλεῦσιν αὐτῶν καὶ δυνάσαις ἐπεδείξατο μὲν τῆς δυνάμεως τὸ μέγεθος, καὶ τὴν ἄδειαν, καὶ τὸ θάρσος, ᾗ βούλοιντο, πλεόντων, καὶ πᾶσαν ὑφ' αὑτοῖς πεποιημένων τὴν θάλασσαν, Σινωπεῦσι δὲ τρισκαίδεκα ναῦς ἀπέλιπε μετὰ Λαμάχου, καὶ στρατιώτας ἐπὶ Τιμησίλεων τύραννον. Ἐκπεσόντος δὲ τούτου καὶ τῶν ἑτέρων, ἐψηφίσατο πλεῖν εἰς Σινώπην Ἀθηναίων

ἐθελοντὰς ἑξακοσίους, καὶ συγκατοικεῖν Σινωπεῦσι, νειμαμένους οἰκίας καὶ χώραν, ἣν πρότερον οἱ τύραννοι κατεῖχον. Τἄλλα δ' οὐ συνεχώρει ταῖς ὁρμαῖς τῶν πολιτῶν, οὐδὲ συνεξέπιπτεν, ὑπὸ ῥώμης καὶ τύχης τοσαύτης ἐπαιρομένων Αἰγύπτου τε πάλιν ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ κινεῖν τὴς βασιλέως ἀρχῆς τὰ πρὸς θαλάσσῃ. Πολλοὺς δὲ καὶ Σικελίας ὁ δύσερως ἐκεῖνος ἤδη καὶ δύσποτμος ἔρως εἶχεν, ὃν ὕστερον ἐξέκαυσαν οἱ περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ῥήτορες. Ἦν δὲ καὶ Τηρρύνια καὶ Καρχηδὼν ἐνίοις ὄνειρος, οὐκ ἀπ ἐλπίδος, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ὑποκειμένης ἡγεμονίας, καὶ τὴν εὔροιαν τῶν πραγμάτων.

ΚΑ. Ἀλλ' ὁ Περικλῆς κατεῖχε τὴν ἐκδρομὴν ταύτην, καὶ περιέκοπτε τὴν πολυπραγμοσύνην· καὶ τὰ πλεῖσα τῆς δυνάμεως ἔτρεπεν εἰς φυλακὴν καὶ βεβαιότητα τῶν ὑπαρχόντων, μέγα ἔργον ἡγούμενος ἀνείργειν Λακεδαιμονίους, καὶ ὅλως ὑπεναντιούμενος ἐκείνοις, ὡς ἄλλοις τε πολλοῖς ἔδειξε, καὶ μάλιστα τοῖς περὶ τὸν ἱερὸν πραχθεῖσι πόλεμον. Ἐπεὶ γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι στρατεύσαντες εἰς Δελφοὺς, Φωκέων ἐχόντων τὸ ἱερὸν, Δελφοῖς ἀπέδωκαν, εὐθὺς ἐκείνων ἀπαλλαγέντων, ὁ Περικλῆς ἐπιστρατεύσας, πάλιν εἰσήγαγε τοὺς Φωκέας. Καὶ τῶν Λακεδαιμονίων, ἣν ἔδωκαν αὐτοῖς Δελφοὶ προμαντείαν, εἰς τὸ μέτωπον ἐγκολαψάντων τοῦ χαλκοῦ λύκου, λαβὼν καὶ αὐτὸς προμαντείαν τοῖς Ἀθηναίοις, εἰς τὸν αὐτὸν λύκον κατὰ τὴν δεξιὰν πλευρὰν ἐνεχάραξεν.

ΚΒ. Ὅτι δ' ὀρθῶς ἐν τῇ Ἑλλάδι τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηναίων συνεῖχεν, ἐμαρτύρησεν αὐτῷ τὰ γενόμενα. Πρῶτον μὲν γὰρ Εὐβοεῖς ἀπέστησαν, ἐφ' οὓς διέβη μετὰ δυνάμεως. Εἶτ' εὐθὺς ἀπηγγέλλοντο Μεγαρεῖς ἐκπεπολεμωμένοι, καὶ στρατιὰ πολεμίων ἐπὶ τοῖς ὅροις τῆς Ἀττικῆς οὖσα, Πλειστώνακτος ἡγουμένου, βασιλέως Λακεδαιμονίων. Πάλιν οὖν ὁ Περικλῆς κατὰ τάχος ἐκ τῆς Εὐβοίας ἀνεκομίζετο πρὸς τὸν ἐν τῇ Ἀττικῇ πόλεμον· καὶ συνάψαι μὲν εἰς χεῖρας οὐκ ἐθάρσησε πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ὁπλίταις προ-

καλουμένοις· ὁρῶν δὲ τὸν Πλειστώνακτα νέον ὄντα κομιδῇ, χρώμενον δὲ μάλιστα Κλεανδρίδῃ τῶν συμβούλων, ὃν οἱ Ἔφοροι φύλακα καὶ πάρεδρον αὐτῷ διὰ τὴν ἡλικίαν συνέπεμψαν, ἐπειρᾶτο τούτου κρύφα· καὶ ταχὺ διαφθείρας χρήμασιν αὐτὸν, ἔπεισεν ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀπαγαγεῖν τοὺς Πελοποννησίους. Ὡς δ' ἀπεχώρησεν ἡ στρατιὰ καὶ διελύθη κατὰ πόλεις, βαρέως φέροντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, τὸν μὲν βασιλέα χρήμασιν ἐζημίωσαν, ὧν τὸ πλῆθος οὐκ ἔχων ἐκτίσαι, μετέστησεν ἑαυτὸν ἐκ Λακεδαίμονος· τοῦ δὲ Κλεανδρίδου φεύγοντος θάνατον κατέγνωσαν. Οὗτος δ' ἦν πατὴρ Γυλίππου, τοῦ περὶ Σικελίαν Ἀθηναίους καταπολεμήσαντος. Ἔοικε δ' ὥσπερ συγγενικὸν αὐτῷ προσρίψασθαι νόσημα τὴν φιλαργυρίαν ἡ φύσις, ὑφ' ἧς καὶ αὐτὸς, αἰσχρῶς ἐπὶ κακοῖς ἔργοις ἁλοὺς, ἐξέπεσε τῆς Σπάρτης. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς περὶ Λυσάνδρου δεδηλώκαμεν.

ΚΓ. Τοῦ δὲ Περικλέους ἐν τῷ τῆς στρατηγίας ἀπολογισμῷ δέκα ταλάντων ἀνάλωμα γράψαντος, ἀνηλωμένων εἰς τὸ δέον, ὁ δῆμος ἀπεδέξατο, μὴ πολυπραγμονήσας, μηδ' ἐλέγξας τὸ ἀπόῤῥητον. Ἔνιοι δ' ἱστορήκασιν, ὧν ἐστι καὶ Θεόφραστος ὁ φιλόσοφος, ὅτι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς τὴν Σπάρτην ἐφοίτα δέκα τάλαντα παρὰ τοῦ Περικλέους, οἷς τοὺς ἐν τέλει πάντας θεραπεύων, παρῃτεῖτο τὸν πόλεμον, οὐ τὴν εἰρήνην ὠνούμενος, ἀλλὰ τὸν χρόνον, ἐν ᾧ παρασκευασάμενος καθ' ἡσυχίαν ἔμελλε πολεμήσειν βέλτιον. Εὐθὺς οὖν ἐπὶ τοὺς ἀφεστῶτας τραπόμενος, καὶ διαβὰς εἰς Εὔβοιαν, πεντήκοντα ναυσὶ καὶ πεντακισχιλίοις ὁπλίταις κατεστρέψατο τὰς πόλεις. Καὶ Χαλκιδέων μὲν τοὺς Ἱπποβότας λεγομένους, πλούτῳ καὶ δόξῃ διαφέροντας, ἐξέβαλεν· Ἑστιαιεῖς δὲ πάντας ἀναστήσας ἐκ τῆς χώρας, Ἀθηναίους κατῴκισε, μόνοις τούτοις ἀπαραιτήτως χρησάμενος, ὅτι ναῦν Ἀττικὴν αἰχμάλωτον λαβόντες, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας.

ΚΔ. Ἐκ τούτου γενομένων σπονδῶν Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαι-

μονίοις εἰς ἔτη τριάκοντα, ψηφίζεται τὸν εἰς Σάμον πλοῦν, αἰτίαν ποιησάμενος κατ' αὐτῶν, ὅτι τὸν πρὸς Μιλησίους κελευόμενοι διαλύσασθαι πόλεμον, οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δ' Ἀσπασίᾳ χαριζόμενος δοκεῖ πρᾶξαι τὰ πρὸς Σαμίους, ἐνταῦθ' ἂν εἴη καιρὸς διαπορῆσαι μάλιστα περὶ τῆς ἀνθρώπου, τίνα τέχνην, ἢ δύναμιν τοσαύτην ἔχουσα, τῶν τε πολιτικῶν τοὺς πρωτεύοντας ἐχειρώσατο, καὶ τοῖς φιλοσόφοις οὐ φαῦλον, οὐδ' ὀλίγον ὑπὲρ αὐτῆς παρέσχε λόγον. Ὅτι μὲν γὰρ ἦν Μιλησία γένος, Ἀξιόχου θυγάτηρ, ὁμολογεῖται. Φασὶ δ' αὐτὴν Θαργηλίαν τινὰ τῶν παλαιῶν Ἰάδων ζηλώσασαν, ἐπιθέσθαι τοῖς δυνατωτάτοις ἀνδράσι. Καὶ γὰρ ἡ Θαργηλία, τό τ' εἶδος εὐπρεπὴς γενομένη, καὶ χάριν ἔχουσα μετὰ δεινότητος, πλείστοις μὲν Ἑλλήνων συνῴκησεν ἀνδράσι, πάντας δὲ προσεποίησε βασιλεῖ τοὺς πλησιάσαντας αὐτῇ, καὶ ταῖς πόλεσι μηδισμοῦ δι' ἐκείνων ὑπέσπειρεν ἀρχὰς, δυνατωτάτων ὄντων καὶ μεγίστων. Τὴν δ' Ἀσπασίαν οἱ μὲν ὡς σοφήν τινα καὶ πολιτικὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους σπουδασθῆναι λέγουσι. Καὶ γὰρ Σωκράτης ἔστιν ὅτε μετὰ τῶν γνωρίμων ἐφοίτα, καὶ τὰς γυναῖκας ἀκροασομένας οἱ συνήθεις ἦγον ὡς αὐτὴν, καίπερ οὐ κοσμίου προεσῶσαν ἐργασίας, οὐδὲ σεμνῆς, ἀλλὰ παιδίσκας ἑταιρούσας τρέφουσαν. Αἰσχίνης δέ φησι, καὶ Λυσικλέα, τὸν προβατοκάπηλον, ἐξ ἀγενοῦς καὶ ταπεινοῦ τὴν φύσιν, Ἀθηναίων γενέσθαι πρῶτον, Ἀσπασίᾳ συνόντα μετὰ τὴν Περικλέους τελευτήν. Ἐν δὲ τῷ Μενεξένῳ τῷ Πλάτωνος, εἰ καὶ μετὰ παιδιᾶς τὰ πρῶτα γέγραπται, τοσοῦτόν γε ἱστορίας ἔνεστιν, ὅτι δόξαν εἶχε τὸ γύναιον ἐπὶ ῥητορικῇ πολλοῖς Ἀθηναίων ὁμιλεῖν. Φαίνεται μέντοι μᾶλλον ἐρωτική τις ἡ τοῦ Περικλέους ἀγάπησις γενομένη πρὸς Ἀσπασίαν. Ἦν μὲν γὰρ αὐτῷ γυνὴ προσήκουσα μὲν κατὰ γένος, συνῳκηκυῖα δ' Ἱππονίκῳ πρότερον, ἐξ οὗ Καλλίαν ἔτεκε τὸν πλούσιον· ἔτεκε δὲ καὶ παρὰ τῷ Περικλεῖ Ξάνθιππον καὶ Πάραλον. Εἶτα τῆς συμβιώσεως οὐκ οὔσης αὐτοῖς ἀρεστῆς, ἐκεί-

νην μὲν ἑτέρῳ βουλομένην συνεξέδωκεν, αὐτὸς δὲ τὴν Ἀσπασίαν λαβὼν, ἔσεβε διαφερόντως· Καὶ γὰρ ἐξιὼν, ὥς φασι, καὶ εἰσιὼν ἀπ' ἀγορᾶς, ἠσπάζετο καθ' ἡμέραν αὐτὴν μετὰ τοῦ καταφιλεῖν. Ἐν δὲ ταῖς κωμῳδίαις Ὀμφάλη τε νέα καὶ Δηϊάνειρα καὶ πάλιν Ἥρα προσαγορεύεται· Κρατῖνος δὲ ἄντικρυς παλλακὴν αὐτὴν εἴρηκεν ἐν τούτοις.

Ἥραν τέ οἱ Ἀσπασίαν τίκτει, · · · · ·
Καὶ καταπυγοσύνην παλλακὴν κυνώπιδα.

Δοκεῖ δὲ καὶ τὸν νόθον ἐκ ταύτης τεκνῶσαι, περὶ οὗ πεποίηκεν Εὔπολις ἐν Δήμοις αὐτὸν μὲν οὕτως ἐρωτῶντα·

Ὁ νόθος δέ μοι ζῇ;

Τὸν δὲ Μυρωνίδην ἀποκρινόμενον·

Καὶ πάλιν γ' ἂν ἦν ἀνήρ,
Εἰ μὴ τὸ τῆς πόρνης ὑπωρρώδει κακόν.

Οὕτω δὲ τὴν Ἀσπασίαν ὀνομαστὴν καὶ κλεινὴν γενέσθαι λέγουσιν, ὥσε καὶ Κῦρον τὸν πολεμήσαντα βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν Περσῶν ἡγεμονίας, τὴν ἀγαπωμένην ὑπ' αὐτοῦ μάλιστα τῶν παλλακίδων Ἀσπασίαν ὀνομάσαι, καλουμένην Μιλτὼ πρότερον. Ἦν δὲ Φωκαΐς τὸ γένος, Ἑρμοτίμου θυγάτηρ· ἐν δὲ τῇ μάχῃ Κύρου πεσόντος, ἁπαχθεῖσα πρὸς βασιλέα, πλεῖστον ἴσχυσε· Ταῦτα μὲν [οὖν], ἐπελθόντα τῇ μνήμῃ κατὰ τὴν γραφὴν, ἀπώσασθαι καὶ παρελθεῖν, ἴσως ἀπάνθρωπον ἦν·

ΚΕ. Τὸν δὲ πρὸς Σαμίους πόλεμον αἰτιῶνται μάλιστα τὸν Περικλέα ψηφίσασθαι διὰ Μιλησίους, Ἀσπασίας δεηθείσης. Αἱ γὰρ πόλεις ἐπολέμουν τὸν περὶ Πριήνης πόλεμον· καὶ κρατοῦντες οἱ Σάμιοι, παύσασθαι τῶν Ἀθηναίων κελευόντων, καὶ δίκας λαβεῖν καὶ δοῦναι παρ' αὐτοῖς, οὐκ ἐπείθοντο. Πλεύσας οὖν ὁ Περικλῆς, τὴν μὲν οὖσαν ὀλιγαρχίαν ἐν Σάμῳ κατέλυσεν· τῶν δὲ πρώτων λαβὼν ὁμήρους πεντήκοντα καὶ παῖδας ἴσους, εἰς Λῆμνον ἀπέστειλε. Καίτοι φασὶν, ἕκαστον μὲν αὐτῷ τῶν ὁμήρων δι-

δόναι τάλαντον ὑπὲρ ἑαυτοῦ, πολλὰ δ' ἄλλα τοὺς μὴ θέλοντας ἐν τῇ πόλει γενέσθαι δημοκρατίαν. Ἔτι δὲ Πισσούθνης ὁ Πέρσης, ἔχων τινὰ πρὸς Σαμίους εὔνοιαν, ἀπέστειλεν αὐτῷ μυρίους χρυσοῦς, παραιτούμενος τὴν πόλιν. Οὐ μὴν ἔλαβε τούτων οὐδὲν ὁ Περικλῆς, ἀλλὰ χρησάμενος, ὥσπερ ἐγνώκει, τοῖς Σαμίοις, καὶ καταστήσας δημοκρατίαν, ἀπέπλευσεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ δ' εὐθὺς ἀπέστησαν, ἐκκλέψαντος αὐτοῖς τοὺς ὁμήρους Πισσούθνου, καὶ τἆλλα παρεσκευάσαντο πρὸς τὸν πόλεμον· Αὖθις οὖν ὁ Περικλῆς ἐξέπλευσεν ἐπ' αὐτούς, οὐχ ἡσυχάζοντας, οὐδὲ κατεπτηχότας, ἀλλὰ καὶ πάνυ προθύμως ἐγνωκότας ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς θαλάττης. Γενομένης δὲ κρατερᾶς ναυμαχίας περὶ νῆσον, ἣν Τραγίας καλοῦσι, λαμπρῶς ὁ Περικλῆς ἐνίκα τέσσαρσι καὶ τεσσαράκοντα ναυσὶν, ἑβδομήκοντα καταναυμαχήσας, ὧν εἴκοσι στρατιώτιδες ἦσαν.

Κς· Ἅμα δὲ τῇ νίκῃ καὶ τῇ διώξει τοῦ λιμένος κρατήσας, ἐπολιόρκει τοὺς Σαμίους, ἀμωσγέπως ἔτι τολμῶντας ἐπεξιέναι καὶ διαμάχεσθαι πρὸ τοῦ τείχους. Ἐπεὶ δὲ μείζων ἕτερος στόλος ἦλθεν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ παντελῶς κατεκλείσθησαν οἱ Σάμιοι, λαβὼν ὁ Περικλῆς ἑξήκοντα τριήρεις, ἔπλευσεν εἰς τὸν ἔξω πόντον· ὡς μὲν οἱ πλεῖστοι λέγουσι, Φοινισσῶν νεῶν ἐπικούρων τοῖς Σαμίοις προσφερομένων, ἀπαντῆσαι καὶ διαγωνίσασθαι πορρωτάτω βουλόμενος· ὡς δὲ Στησίμβροτος, ἐπὶ Κύπρον στελλόμενος· ὅπερ οὐ δοκεῖ πιθανὸν εἶναι· Ὁποτέρῳ δ' οὖν ἐχρήσατο τῶν λογισμῶν, ἁμαρτεῖν ἔδοξε. Πλεύσαντος γὰρ αὐτοῦ, Μέλισσος ὁ Ἰθαγένους, ἀνὴρ φιλόσοφος, στρατηγῶν τότε τῆς Σάμου, καταφρονήσας τῆς ὀλιγότητος τῶν νεῶν, ἢ τῆς ἀπειρίας τῶν στρατηγῶν, ἔπεισε τοὺς πολίτας ἐπιθέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις. Καὶ γενομένης μάχης, νικήσαντες οἱ Σάμιοι, καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἄνδρας ἑλόντες, πολλὰς δὲ ναῦς διαφθείραντες, ἐχρῶντο τῇ θαλάσσῃ, καὶ παρετίθεντο τῶν ἀναγκαίων πρὸς τὸν πόλεμον, ὅσα μὴ πρότερον εἶχον· Ὑπὸ δὲ τοῦ Μελίσσου καὶ Περικλέα φησὶν

αὐτὸν Ἀριστοτέλης ἡττηθῆναι, ναυμαχοῦντα πρότερον· Οἱ δὲ Σάμιοι τοὺς αἰχμαλώτους τῶν Ἀθηναίων ἀνθυβρίζοντες, ἔστιζον εἰς τὸ μέτωπον γλαῦκας· καὶ γὰρ ἐκείνους οἱ Ἀθηναῖοι Σάμαιναν. Ἡ δὲ Σάμαινα, ναῦς ἐστιν ὑόπρωρος μὲν τὸ σίμωμα, κοιλοτέρα δὲ καὶ γαστροειδὴς, ὥστε καὶ φορτοφορεῖν καὶ ταχυναυτεῖν· Οὕτω δ' ὠνομάσθη διὰ τὸ πρῶτον ἐν Σάμῳ φανῆναι, Πολυκράτους τυράννου κατασκευάσαντος. Πρὸς ταῦτα τὰ σίγματα λέγουσι καὶ τὸ Ἀριστοφάνειον ἠνίχθαι·

Σαμίων ὁ δῆμος ἐστιν ὡς πολυγράμματος.

ΚΖ. Πυθόμενος δ' οὖν ὁ Περικλῆς τὴν ἐπὶ στρατοπέδου συμφορὰν, ἐβοήθει κατὰ τάχος. Καὶ τοῦ Μελίσσου πρὸς αὐτὸν ἀντιταξαμένου κρατήσας, καὶ τρεψάμενος τοὺς πολεμίους, εὐθὺς περιετείχιζε, δαπάνῃ καὶ χρόνῳ μᾶλλον, ἢ τραύμασι καὶ κινδύνοις τῶν πολιτῶν, περιγενέσθαι καὶ συνελεῖν τὴν πόλιν βουλόμενος. Ἐπεὶ δὲ δυσχεραίνοντας τῇ τριβῇ τοὺς Ἀθηναίους· καὶ μάχεσθαι προθυμουμένους, ἔργον ἦν κατασχεῖν· εἰς ὀκτὼ μέρη διελὼν τὸ πᾶν πλῆθος, ἀπεκλήρου, καὶ τῷ λαβόντι τὸν λευκὸν κύαμον εὐωχεῖσθαι καὶ σχολάζειν παρεῖχε· τῶν ἄλλων μαχομένων. Διὸ καὶ φασι τοὺς ἐν εὐπαθείαις τισὶ γενομένους, λευκὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπὸ τοῦ λευκοῦ κυάμου προσαγορεύειν. Ἔφορος δὲ καὶ μηχαναῖς χρήσασθαι τὸν Περικλέα, τὴν καινότητα θαυμάσαντα, Ἀρτέμωνος τοῦ μηχανικοῦ πορίζοντος, ὃν χωλὸν ὄντα, καὶ φορείῳ πρὸς τὰ κατεπείγοντα τῶν ἔργων προσκομιζόμενον, ὀνομασθῆναι Περιφόρητον. Τοῦτο μὲν οὖν Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἐλέγχει τοῖς Ἀνακρέοντος ποιήμασιν, ἐν οἷς ὁ Περιφόρητος Ἀρτέμων ὀνομάζεται, πολλαῖς ἔμπροσθεν ἡλικίαις τοῦ περὶ Σάμον πολέμου, καὶ τῶν πραγμάτων ἐκείνων. Τὸν δ' Ἀρτέμωνα φησὶ τρυφερὸν μέν τινα τῷ βίῳ, καὶ πρὸς τοὺς φόβους μαλακὸν ὄντα καὶ καταπλῆγα, τὰ πολλὰ μὲν οἴκοι καθέζεσθαι, χαλκῆν ἀσπίδα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ δυοῖν οἰκετῶν ὑπερεχόντων, ὥστε μηδὲν ἐμ-

πεσεῖν τῶν ἄνωθεν. εἰ δέ βιασθείη προελθεῖν, ἐν κλινιδίῳ κρεμαστῷ παρὰ τὴν γῆν αὐτὴν περιφερόμενον κομίζεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο κληθῆναι Περιφόρητον.

ΚΗ. Ἐννάτῳ δὲ μηνὶ τῶν Σαμίων παρασάντων ὁ Περικλῆς τὰ τείχη καθεῖλε, καὶ τὰς ναῦς παρέλαβε, καὶ χρήμασι πολλοῖς ἐζημίωσεν· ὧν τὰ μὲν εὐθὺς ἤνεγκαν οἱ Σάμιοι, τὰ δ' ἐν χρόνῳ ῥητῷ ταξάμενοι κατοίσειν, Ὁμήρους ἔδωκαν. Δοῦρις δ' ὁ Σάμιος τούτοις ἐπιτραγῳδεῖ, πολλὴν ὠμότητα τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Περικλέους κατηγορῶν, ἣν οὔτε Θουκυδίδης ἱστόρηκεν, οὔτ' Ἔφορος, οὔτ' Ἀριστοτέλης· ἀλλ' οὐδ' ἀληθεύειν ἔοικεν, ὡς ἄρα τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς ἐπιβάτας τῶν Σαμίων εἰς τὴν Μιλησίων ἀγορὰν ἀγαγών, καὶ σανίσι προσδήσας ἐφ' ἡμέρας δέκα, κακῶς ἤδη διακειμένους προσέταξεν ἀνελεῖν, ξύλοις τὰς κεφαλὰς συγκόψαντας, εἶτα προβαλεῖν ἀκήδευτα τὰ σώματα. Δοῦρις μὲν οὖν, οὐδ' ὅπου μηδὲν αὐτῷ πρόσεστιν ἴδιον πάθος, εἰωθὼς κρατεῖν τὴν διήγησιν ἐπὶ τῆς ἀληθείας, μᾶλλον ἔοικεν ἐνταῦθα δεινῶσαι τὰς τῆς πατρίδος συμφορὰς ἐπὶ διαβολῇ τῶν Ἀθηναίων. Ὁ δὲ Περικλῆς καταστρεψάμενος τὴν Σάμον, ὡς ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ταφάς τε τῶν ἀποθανόντων κατὰ τὸν πόλεμον ἐνδόξους ἐποίησε, καὶ τὸν λόγον εἶπεν, ὥσπερ ἔθος ἐστίν, ἐπὶ τῶν σημάτων, ἐθαυμάσθη. Καταβαίνοντα δ' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος αἱ μὲν ἄλλαι γυναῖκες ἐδεξιοῦντο, καὶ στεφάνοις ἀνέδουν καὶ ταινίαις, ὥσπερ ἀθλητὴν νικηφόρον. ἡ δ' Ἐλπινίκη προσελθοῦσα πλησίον· Ταῦτ', ἔφη, θαυμαστά, Περίκλεις, καὶ ἄξια στεφάνων, ὃς ἡμῖν πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἀπώλεσας πολίτας, οὐ Φοίνιξι πολεμῶν, οὐδὲ Μήδοις, ὥσπερ οὑμὸς ἀδελφὸς Κίμων, ἀλλὰ συμμαχον καὶ συγγενῆ πόλιν καταστρεφόμενος. Ταῦτα τῆς Ἐλπινίκης λεγούσης, ὁ Περικλῆς μειδιάσας ἀτρέμα, λέγεται τὸ τοῦ Ἀρχιλόχου πρὸς αὐτὴν εἰπεῖν.

Οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἠλείφεο.

Θαυμαστὸν δέ τι καὶ μέγα φρονῆσαι, καταπολεμήσαντα τοὺς Σαμίους, φησὶν αὐτὸν ὁ Ἴων, ὡς τοῦ μὲν Ἀγαμέμνονος ἔτεσι δέκα βάρβαρον πόλιν, αὐτοῦ δὲ μησὶν ἐννέα τοὺς πρώτους καὶ δυνατωτάτους Ἰώνων ἑλόντος· Καὶ οὐκ ἦν ἄδικος ἡ ἀξίωσις, ἀλλ' ὄντως πολλὴν ἀδηλότητα καὶ μέγαν ἔσχε κίνδυνον ὁ πόλεμος, εἴπερ, ὡς Θουκυδίδης φησὶ, παρ' ἐλάχιστον ἦλθε Σαμίων ἡ πόλις ἀφελέσθαι τῆς θαλάττης τὸ κράτος Ἀθηναίους.

ΚΘ. Μετὰ ταῦτα, κυμαίνοντος ἤδη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, Κερκυραίοις πολεμουμένοις ὑπὸ Κορινθίων, ἔπεισε τὸν δῆμον ἀποστεῖλαι βοήθειαν, καὶ προσλαβεῖν ἐρρωμένην ναυτικῇ δυνάμει νῆσον, ὡς ὅσον οὐδέπω Πελοποννησίων ἐκπεπολεμωμένων πρὸς αὐτούς. Ψηφισαμένου δὲ τοῦ δήμου τὴν βοήθειαν, ἀπέστειλε δέκα ναῦς μόνας ἔχοντα Λακεδαιμόνιον, τὸν Κίμωνος υἱὸν, οἷον ἐφυβρίζων· πολλὴ γὰρ ἦν εὔνοια καὶ φιλία τῷ Κίμωνος οἴκῳ πρὸς Λακεδαιμονίους. Ὡς ἂν οὖν, εἰ μηδὲν ἔργον μέγα, μηδ' ἐκπρεπὲς ἐν τῇ στρατηγίᾳ τοῦ Λακεδαιμονίου γένοιτο προσδιαβληθείη μᾶλλον εἰς τὸν λακωνισμὸν, ὀλίγας αὐτῷ ναῦς ἔδωκε, καὶ μὴ βουλόμενον ἐξέπεμψε. Καὶ ὅλως διετέλει κολούων, ὡς μηδὲ τοῖς ὀνόμασι γνησίους, ἀλλ' ὀθνείους καὶ ξένους, ὅτι τῶν Κίμωνος υἱῶν τῷ μὲν ἦν Λακεδαιμόνιος ὄνομα, τῷ δὲ Θεσσαλὸς, τῷ δ' Ἠλεῖος. Ἐδόκουν δὲ πάντες ἐκ γυναικὸς Ἀρκαδικῆς γεγονέναι. Κακῶς οὖν ὁ Περικλῆς ἀκούων διὰ τὰς δέκα ταύτας τριήρεις, ὡς μικρὰν μὲν βοήθειαν τοῖς δεηθεῖσι, μεγάλην δὲ πρόφασιν τοῖς ἐγκαλοῦσι παρεσχηκὼς, ἑτέρας αὖθις ἔστειλε πλείονας εἰς τὴν Κέρκυραν, αἳ μετὰ τὴν μάχην ἀφίκοντο. Χαλεπαίνουσι δὲ τοῖς Κορινθίοις, καὶ κατηγοροῦσι τῶν Ἀθηναίων ἐν Λακεδαίμονι, προσεγένοντο Μεγαρεῖς, αἰτιώμενοι πάσης μὲν ἀγορᾶς, πάντων δὲ λιμένων, ὧν Ἀθηναῖοι κρατοῦσιν, εἴργεσθαι καὶ ἀπελαύνεσθαι παρὰ τὰ κοινὰ δίκαια καὶ τοὺς γεγενημένους ὅρκους τοῖς Ἕλλησιν· Αἰγινῆται δὲ κακοῦσθαι δοκοῦντες καὶ βίαια

πάσχειν, ἐποτνιῶντο κρύφα πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, φανερῶς ἐγκαλεῖν τοῖς Ἀθηναίοις οὐ θαῤῥοῦντες. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ Ποτίδαια, πόλις ὑπήκοος Ἀθηναίων, ἄποικος δὲ Κορινθίων, ἀποσᾶσα καὶ πολιορκουμένη, μᾶλλον ἐπετάχυνε τὸν πόλεμον. Οὐ μὴν ἀλλὰ, πρεσβειῶν τε πεμπομένων Ἀθήναζε, καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Ἀρχιδάμου τὰ πολλὰ τῶν ἐγκλημάτων εἰς διαλύσεις ἄγοντος, καὶ τοὺς συμμάχους παύοντος, οὐκ ἂν ἐδόκει συμπεσεῖν, ὑπό γε τῶν ἄλλων αἰτιῶν, ὁ πόλεμος τοῖς Ἀθηναίοις, εἰ τὸ ψήφισμα καθελεῖν τὸ Μεγαρικὸν ἐπείσθησαν, καὶ διαλλαγῆναι πρὸς αὐτούς. Διὸ καὶ μάλιστα πρὸς τοῦτο Περικλῆς ἐναντιωθεὶς, καὶ παροξύνας τὸν δῆμον ἐμμεῖναι τῇ πρὸς Μεγαρεῖς φιλονεικίᾳ, μόνος ἔσχε τοῦ πολέμου τὴν αἰτίαν.

Λ. Λέγεται δὲ, πρεσβείας Ἀθήναζε περὶ τούτων ἐκ Λακεδαίμονος ἀφιγμένης, καὶ τοῦ Περικλέους νόμιμον τινὰ προβαλλομένου, κωλύοντα καθελεῖν τὸ πινάκιον, ἐν ᾧ τὸ ψήφισμα γεγραμμένον ἐτύγχανεν, εἰπεῖν Πολυάρκη τῶν πρέσβεων τινὰ, « Σὺ δὲ μὴ καθέλῃς, ἀλλὰ στρέψον εἴσω τὸ πινάκιον· οὐ γάρ ἐστι νόμος ὁ τοῦτο κωλύων. » Κομψοῦ δὲ τοῦ λόγου φανέντος, οὐδέν τι μᾶλλον ὁ Περικλῆς ἐνέδωκεν. Ὑπῆν μὲν οὖν τις, ὡς ἔοικεν, αὐτῷ καὶ ἰδία πρὸς τοὺς Μεγαρεῖς ἀπέχθεια· κοινὴν δὲ καὶ φανερὰν αἰτίαν κατ' αὐτῶν ποιησάμενος, ἀποτείνεσθαι τὴν ἱερὰν ὀργάδα, γράφει ψήφισμα, κήρυκα πεμφθεῖναι πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους τὸν αὐτὸν, κατηγοροῦντα τῶν Μεγαρέων. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ ψήφισμα Περικλέους ἐστὶν εὐγνώμονος καὶ φιλανθρώπου δικαιολογίας ἐχόμενον. Ἐπεὶ δ' ὁ πεμφθεὶς κήρυξ Ἀνθεμόκριτος αἰτίᾳ τῶν Μεγαρέων ἀποθανεῖν ἔδοξε, γράφει ψήφισμα κατ' αὐτῶν Χαρῖνος, ἄσπονδον μὲν εἶναι καὶ ἀκήρυκτον ἔχθραν, ὃς δ' ἂν ἐπιβῇ τῆς Ἀττικῆς Μεγαρέων, θανάτῳ ζημιοῦσθαι· τοὺς δὲ στρατηγοὺς, ὅταν ὀμνύωσι τὸν πάτριον ὅρκον,

ἐπομνύειν, ὅτι καὶ δὶς ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰς τὴν Μεγαρικὴν ἐμβαλοῦσι· ταφῆναι δ' Ἀνθεμόκριτον παρὰ τὰς Θριασίους πύλας, αἳ νῦν Δίπυλον ὀνομάζονται. Μεγαρεῖς δὲ τὸν Ἀνθεμοκρίτου φόνον ἀπαρνούμενοι, τὰς αἰτίας εἰς Ἀσπασίαν καὶ Περικλέα τρέπουσι χρώμενοι τοῖς περιβοήτοις καὶ δημώδεσι τούτοις ἐκ τῶν Ἀχαρνέων σιχιδίοις.

Πόρνην δὲ Σιμαίθαν ἰόντες Μεγάραδε
Νεανίαι κλέπτουσι μεθυσοκότταβοι·
Κἄθ' οἱ Μεγαρεῖς, ὀδύναις πεφυσιγγωμένοι,
Ἀντιξέκλεψαν Ἀσπασίας πόρνα δύο.

ΛΑ. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν ὅπως ἔσχεν οὐ ῥᾴδιον γνῶναι· τοῦ δὲ μὴ λυθῆναι τὸ ψήφισμα πάντες ὡσαύτως τὴν αἰτίαν ἐπιφέρουσι τῷ Περικλεῖ. Πλὴν οἱ μὲν ἐκ φρονήματος μεγάλου μετὰ γνώμης κατὰ τὸ βέλτιστον ἀπισχυρίσασθαι φασὶν αὐτὸν, πεῖραν ἐνδόσεως τὸ πρόσταγμα, καὶ τὴν συγχώρησιν ἐξομολόγησιν ἀσθενείας ἡγούμενον· οἱ δὲ μᾶλλον αὐθαδείᾳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ, πρὸς ἔνδειξιν ἰσχύος, περιφρονῆσαι Λακεδαιμονίων. Ἡ δὲ χειρίστη μὲν αἰτία πασῶν, ἔχουσα δὲ πλείστους μάρτυρας, οὕτω πῶς λέγεται. Φειδίας ὁ πλάστης, ἐργολάβος μὲν ἦν τοῦ ἀγάλματος, ὥσπερ εἴρηται· φίλος δὲ τῷ Περικλεῖ γενόμενος, καὶ μέγιστον παρ' αὐτῷ δυνηθείς, τοὺς μὲν δι' αὐτῶν ἔσχεν ἐχθροὺς φθονούμενος, οἱ δὲ, τοῦ δήμου ποιούμενοι πεῖραν ἐν ἐκείνῳ ποῖός τις ἔσοιτο Περικλεῖ κριτὴς, Μένωνά τινα τῶν Φειδίου συνεργῶν πείσαντες ἱκέτην ἐν ἀγορᾷ καθίζουσιν, αἰτούμενον ἄδειαν ἐπὶ μηνύσει καὶ κατηγορίᾳ τοῦ Φειδίου. Προσδεξαμένου δὲ τοῦ δήμου τὸν ἄνθρωπον, καὶ γενομένης ἐν ἐκκλησίᾳ διώξεως, κλοπαὶ μὲν οὐκ ἐλέγοντο· τὸ γὰρ χρυσίον οὕτως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῷ ἀγάλματι προσειργάσατο καὶ περιέθηκεν ὁ Φειδίας, γνώμῃ τοῦ Περικλέους, ὥστε πάνυ δυνατὸν εἶναι περιελοῦσιν ἀποδεῖξαι τὸν σταθμόν. Ὃ καὶ τότε τοὺς κατηγόρους ἐκέλευσε ποιεῖν ὁ Περικλῆς. Ἡ δὲ

δόξα τῶν ἔργων ἐπίεζε φθόνῳ τὸν Φειδίαν, καὶ μάλισθ' ὅτι τὴν πρὸς Ἀμαζόνας μάχην ἐν τῇ ἀσπίδι ποιῶν, αὐτοῦ τινα μορφὴν ἐνετύπωσε, πρεσβύτου φαλακροῦ, πέτρον ἐπηρμένου δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, καὶ τοῦ Περικλέους εἰκόνα παγκάλην ἐνέθηκε μαχομένου πρὸς Ἀμαζόνα. Τὸ δὲ σχῆμα τῆς χειρὸς, ἀνατεινούσης δόρυ πρὸ τῆς ὄψεως τοῦ Περικλέους, πεποιημένον εὐμηχάνως, οἷον ἐπικρύπτειν βούλεται τὴν ὁμοιότητα παραφαινομένην ἑκατέρωθεν· Ὁ μὲν οὖν Φειδίας εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπαχθεὶς, ἐτελεύτησε νοσήσας, ὡς δέ φασιν ἔνιοι, φαρμάκοις, ἐπὶ διαβολῇ τοῦ Περικλέους τῶν ἐχθρῶν παρασκευασάντων. Τῷ δὲ μηνυτῇ Μένωνι, γράψαντος Γλύκωνος, ἀτέλειαν ὁ δῆμος ἔδωκε, καὶ προσέταξε τοῖς στρατηγοῖς ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἀνθρώπου.

ΛΒ. Περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Ἀσπασία δίκην ἔφευγεν ἀσεβείας, Ἑρμίππου τοῦ κωμῳδοποιοῦ διώκοντος, καὶ προσκατηγοροῦντος ὡς Περικλεῖ γυναῖκας ἐλευθέρας εἰς τὸ αὐτὸ φοιτώσας ὑποδέχοιτο. Καὶ ψήφισμα Διοπείθης ἔγραψεν· εἰσαγγέλλεσθαι τοὺς τὰ θεῖα μὴ νομίζοντας, ἢ λόγους περὶ τῶν μεταρσίων διδάσκοντας, ἀπερειδόμενος εἰς Περικλέα δι' Ἀναξαγόρου τὴν ὑπόνοιαν. Δεχομένου δὲ τοῦ δήμου, καὶ προσιεμένου τὰς διαβολὰς, οὕτως ἤδη ψήφισμα κυροῦται, Δρακοντίδου γράψαντος, ὅπως οἱ λόγοι τῶν χρημάτων ὑπὸ Περικλέους εἰς τοὺς Πρυτάνεις ἀποτεθεῖεν· οἱ δὲ δικασταὶ τὴν ψῆφον ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέροντες ἐν τῇ πόλει κρίνοιεν. Ἄγνων δὲ τοῦτο μὲν ἀφεῖλε τοῦ ψηφίσματος, κρίνεσθαι δὲ τὴν δίκην ἔγραψεν ἐν δικασταῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις, εἴτε κλοπῆς καὶ δώρων, εἴτ' ἀδικίας βούλοιτό τις ὀνομάζειν τὴν δίωξιν. Ἀσπασίαν μὲν οὖν ἐξητήσατο, πολλὰ πάνυ παρὰ τὴν δίκην, ὡς Αἰσχίνης φησὶν, ἀφεὶς ὑπὲρ αὐτῆς δάκρυα, καὶ δεηθεὶς τῶν δικαστῶν· Ἀναξαγόραν δὲ φοβηθεὶς ἐξέπεμψε καὶ προὔπεμψεν ἐκ τῆς πόλεως. Ὡς δὲ διὰ Φειδίου προσέπταισε τῷ δήμῳ, φοβηθεὶς τὸ δικαστήριον, μέλλοντα τὸν πόλεμον καὶ ὑπο-

τυφόμενον ἐξέκαυσεν, ἐλπίζων διασκεδάσειν τὰ ἐγκλήματα, καὶ ταπεινώσειν τὸν φθόνον, ἐν πράγμασι μεγάλοις καὶ κινδύνοις τῆς πόλεως ἐκείνῳ μόνῳ διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν δύναμιν ἀνατιθείσης ἑαυτήν. Αἱ μὲν οὖν αἰτίαι, δι' ἃς οὐκ εἴασεν ἐνδοῦναι Λακεδαιμονίοις τὸν δῆμον, αὗται λέγονται· τὸ δ' ἀληθὲς, ἄδηλον.

ΛΓ. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι γινώσκοντες, ὡς ἐκείνου καταλυθέντος, εἰς πάντα μαλακωτέροις χρήσονται τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκέλευον αὐτοῖς τὸ ἄγος ἐλαύνειν, ᾧ τὸ μητρόθεν γένος τοῦ Περικλέους ἔνοχον ἦν, ὡς Θουκυδίδης ἱστόρηκεν. Ἡ δὲ πεῖρα περιέστη τοῖς πέμψασιν εἰς τοὐναντίον· ἀντὶ γὰρ ὑποψίας καὶ διαβολῆς ὁ Περικλῆς ἔτι μείζονα πίστιν ἔσχε καὶ τιμὴν παρὰ τοῖς πολίταις, ὡς μάλιστα μισούντων καὶ φοβουμένων ἐκεῖνον τῶν πολεμίων. Διὸ καὶ πρὶν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικὴν τὸν Ἀρχίδαμον ἔχοντα τοὺς Πελοποννησίους, προεῖπε τοῖς Ἀθηναίοις, ἂν ἄρα, τἄλλα δηῶν, ὁ Ἀρχίδαμος ἀπέχηται τῶν ἐκείνου, διὰ τὴν ξενίαν τὴν οὖσαν αὐτοῖς, ἢ διαβολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐνδιδοὺς ἀφορμὰς, ὅτι τῇ πόλει καὶ τὴν χώραν καὶ τὰς ἐπαύλεις ἐπιδίδωσιν. Ἐμβάλλουσιν οὖν εἰς τὴν Ἀττικὴν στρατῷ μεγάλῳ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῶν συμμάχων, Ἀρχιδάμου τοῦ βασιλέως ἡγουμένου. Καὶ δηοῦντες τὴν χώραν, προῆλθον εἰς Ἀχαρνὰς, καὶ κατεστρατοπέδευσαν, ὡς τῶν Ἀθηναίων οὐκ ἀνεξομένων, ἀλλ' ὑπ' ὀργῆς καὶ φρονήματος διαμαχουμένων πρὸς αὐτούς. Τῷ δὲ Περικλεῖ δεινὸν ἐφαίνετο πρὸς ἑξακισμυρίους Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν ὁπλίτας (τοσοῦτοι γαρ ἦσαν οἱ τὸ πρῶτον ἐμβαλόντες) ὑπὲρ αὐτῆς τῆς πόλεως μάχην συνάψαι· τοὺς δὲ βουλομένους μάχεσθαι καὶ δυσπαθοῦντας πρὸς τὰ γινόμενα, κατεπράϋνε λέγων, ὡς δένδρα μὲν τμηθέντα καὶ κοπέντα φύεται ταχέως, ἀνδρῶν δὲ διαφθαρέντων, αὖθις τυχεῖν οὐ ῥᾴδιόν ἐστι. Τὸν δὲ δῆμον εἰς ἐκκλησίαν οὐ συνῆγε, δεδιὼς βιασθῆναι παρὰ γνώμην, ἀλλ', ὥσπερ νεὼς κυβερνήτης, ἀνέμου κατιόντος ἐν πελάγει, θέμενος

εὖ πάντα καὶ κατατείνας τὰ ὅπλα, χρῆται τῇ τέχνῃ, δάκρυα καὶ δεήσεις ἐπιβατῶν ναυτιώντων καὶ φοβουμένων ἐάσας, οὕτως ἐκεῖνος, τό τ' ἄστυ συγκλείσας, καὶ καταλαβὼν πάντα φυλακαῖς πρὸς ἀσφάλειαν, ἐχρῆτο τοῖς αὐτοῦ λογισμοῖς, βραχέα φροντίζων τῶν καταβοώντων καὶ δυσχεραινόντων. Καίτοι πολλοὶ μὲν αὐτοῦ τῶν φίλων δεόμενοι προσέκειντο, πολλοὶ δὲ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλοῦντες καὶ κατηγοροῦντες· πολλοὶ δ' ἤδον ἄσματα καὶ σκώμματα πρὸς αἰσχύνην, ἐφυβρίζοντες αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν, ὡς ἄνανδρον καὶ προϊεμένην τὰ πράγματα τοῖς πολεμίοις. Ἐπεφύετο δὲ καὶ Κλέων, ἤδη διὰ τῆς πρὸς ἐκεῖνον ὀργῆς τῶν πολιτῶν πορευόμενος ἐπὶ τὴν δημαγωγίαν· ὡς πάνάπαιγα ταῦτα δηλοποιεῖ τὰ Ἑρμίππου·

Βασιλεῦ σατύρων, τί ποτ' οὐκ ἐθέλεις
Δόρυ βαστάζειν; ἀλλὰ λόγους μὲν
Περὶ πολέμου δεινοὺς παρέχῃ·
Ψυχὴν δὲ Τέλητος ὑπέστης.
Καγχειριδίου δ' ἀκόνῃ σκληρᾷ
Παραθηγουμένης βρύχεις κοπίδος,
Δηχθεὶς αἴθωνι Κλέωνι.

ΑΔ. Πλὴν ὑπ' οὐδενὸς ἐκινήθη τῶν τοιούτων ὁ Περικλῆς, ἀλλὰ πράως καὶ σιωπῇ τὴν ἀδοξίαν καὶ τὴν ἀπέχθειαν ὑφισάμενος, καὶ νεῶν ἑκατὸν ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον στόλον ἐκπέμπων, αὐτὸς οὐ συνεξέπλευσεν, ἀλλ' ἔμεινεν οἰκουρῶν καὶ διὰ χειρὸς ἔχων τὴν πόλιν, ἕως ἀπηλλάγησαν οἱ Πελοποννήσιοι. Θεραπεύων δὲ τοὺς πολλοὺς ὅμως ἀσχάλλοντας ἐπὶ τῷ πολέμῳ, διανομαῖς τε χρημάτων ἀνελάμβανε, καὶ κληρουχίας ἀνέγραφεν· Αἰγινήτας γὰρ ἐξελάσας ἅπαντας, διένειμε τὴν νῆσον Ἀθηναίων τοῖς λαχοῦσιν. Ἦν δέ τις παρηγορία καὶ ἀφ' ὧν ἔπασχον οἱ πολέμιοι. Καὶ γὰρ οἱ περιπλέοντες τὴν Πελοπόννησον, χώραν τε πολλὴν, κώμας τε καὶ πόλεις μικρὰς διεπόρθησαν· καὶ κατὰ γῆν αὐτὸς ἐμβαλὼν εἰς τὴν Μεγαρικὴν, ἔφθειρε πᾶσαν. Ἦ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι

πολλὰ μὲν δρῶντες κακὰ τοὺς Ἀθηναίους, πολλὰ δὲ πάσχοντες ὑπ' ἐκείνων ἐκ θαλάττης, οὐκ ἂν εἰς μῆκος πολέμου τοσοῦτον προὔβησαν, ἀλλὰ ταχέως ἀπεῖπον, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ὁ Περικλῆς προσηγόρευσεν, εἰ μή τι δαιμόνιον ὑπηναντιώθη τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς. Νῦν δὲ πρῶτον μὲν ἡ λοιμώδης ἐνέπεσε φθορὰ, καὶ κατενεμήθη τὴν ἀκμάζουσαν ἡλικίαν καὶ δύναμιν· ὑφ' ἧς καὶ τὰ σώματα κακούμενοι καὶ τὰς ψυχὰς, παντάπασιν ἠγριώθησαν πρὸς τὸν Περικλέα, καὶ καθάπερ ἰατρὸν, ἢ πατέρα, τῇ νόσῳ παραφρονήσαντες, ἀδικεῖν ἐπεχείρησαν, ἀναπεισθέντες ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ὡς τὴν μὲν νόσον ἡ τοῦ χωριτικοῦ πλήθους εἰς τὸ ἄστυ συμφόρησις ἐργάζεται, θέρους ὥρα πολλῶν ὁμοῦ χύδην ἐν οἰκήμασι μικροῖς καὶ σκηνώμασι πνιγηροῖς ἠναγκασμένων διαιτᾶσθαι δίαιταν οἰκουρὸν καὶ ἀργὴν ἀντὶ καθαρᾶς καὶ ἀναπεπταμένης τῆς πρότερον· τούτου δ' αἴτιος ὁ τῷ πολέμῳ τὸν ἀπὸ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὰ τείχη καταχεάμενος, καὶ πρὸς οὐδὲν ἀνθρώποις τοσούτοις χρώμενος, ἀλλ' ἐῶν ὥσπερ βοσκήματα καθειργμένους ἀναπίμπλασθαι φθορᾶς ἀπ' ἀλλήλων, καὶ μηδεμίαν μεταβολὴν, μηδ' ἀναψυχὴν ἐκπορίζων.

ΛΕ. Ταῦτα βουλόμενος ἰᾶσθαι, καί τι παραλυπεῖν τοὺς πολεμίους, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ναῦς ἐπλήρου, καὶ πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὁπλίτας καὶ ἱππέας ἀναβιβασάμενος, ἔμελλεν ἀνάγεσθαι μεγάλην ἐλπίδα τοῖς πολίταις, καὶ φόβον οὐκ ἐλάττω τοῖς πολεμίοις ἀπὸ τοσαύτης ἰσχύος παρασχών. Ἤδη δὲ πεπληρωμένων τῶν νεῶν, καὶ τοῦ Περικλέους ἀναβεβηκότος ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ τριήρη, τὸν μὲν ἥλιον ἐκλιπεῖν συνέβη, καὶ γενέσθαι σκότος, ἐκπλαγῆναι δὲ πάντας, ὡς πρὸς μέγα σημεῖον. Ὁρῶν οὖν ὁ Περικλῆς περίφοβον τὸν κυβερνήτην καὶ διηπορημένον, ἀνέσχε τὴν χλαμύδα πρὸ τῆς ὄψεως αὐτοῦ, καὶ παρακαλύψας, ἠρώτησε, μή τι δεινὸν, ἢ δεινοῦ τινος οἴεται σημεῖον· ὡς δ' οὐκ ἔφη, Τί οὖν εἶπεν, ἐκεῖνο τούτου διαφέρει, πλὴν ὅτι μεῖζόν τι τῆς χλαμύδος ἐστὶ τὸ πε-

ποινικὸς τὴν ἐπισκότησιν; Ταῦτα μὲν οὖν ἐν ταῖς σχολαῖς λέγεται τῶν φιλοσόφων. Ἐκπλεύσας δ' οὖν ὁ Περικλῆς, οὔτ' ἄλλο τι δοκεῖ τῆς παρασκευῆς ἄξιον δρᾶσαι· πολιορκήσας τε τὴν ἱερὰν Ἐπίδαυρον, ἐλπίδα παρασχοῦσαν ὡς ἁλωσομένην, ἀπέτυχε διὰ τὴν νόσον. Ἐπιγενομένη γὰρ οὐκ αὐτοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὁπωσοῦν τῇ στρατιᾷ συμμίξαντας προσδιέφθειρεν. Ἐκ τούτου χαλεπῶς διακειμένους τοὺς Ἀθηναίους πρὸς αὐτὸν, ἐπειρᾶτο παρηγορεῖν καὶ ἀναθαῤῥύνειν. Οὐ μὴν παρέλυσε τὴν ὀργὴν, οὐδὲ μετέπεισε πρότερον, ἢ τὰς ψήφους λαβόντας ἐπ' αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας, καὶ γενομένους κυρίους, ἀφελέσθαι τὴν στρατηγίαν, καὶ ζημιῶσαι χρήμασιν. Ὧν ἀριθμὸν οἱ τὸν ἐλάχιστον, πεντεκαίδεκα τάλαντα, πεντήκοντα δ', οἱ τὸν πλεῖστον γράφουσιν. Ἐπεγράφη δὲ τῇ δίκῃ κατήγορος, ὡς μὲν Ἰδομενεὺς λέγει, Κλέων· ὡς δὲ Θεόφραστος, Σιμμίας. Ὁ δὲ Ποντικὸς Ἡρακλείδης Λακρατίδαν εἴρηκε.

ΛΖ. Τὰ μὲν οὖν δημόσια ταχέως ἔμελλε παύσεσθαι, καθάπερ κέντρον, εἰς τοῦτον ἅμα [τῇ] πληγῇ τὸν θυμὸν ἀφεικότων τῶν πολλῶν· τὰ δ' οἰκεῖα μοχθηρῶς εἶχεν αὐτῷ κατά τε τὸν λοιμὸν οὐκ ὀλίγους ἀποβαλόντι τῶν ἐπιτηδείων, καὶ στάσει διατεταραγμένῳ πόῤῥωθεν. Ὁ γὰρ πρεσβύτατος αὐτοῦ τῶν γνησίων υἱῶν, Ξάνθιππος, φύσει τε δαπανηρὸς ὢν, καὶ γυναικὶ νέᾳ καὶ πολυτελεῖ συνοικῶν, Ἰσάνδρου θυγατρὶ, τοῦ Ἐπιλύκου, χαλεπῶς ἔφερε τὴν τοῦ πατρὸς ἀκρίβειαν, γλίσχρως καὶ κατὰ μικρὸν αὐτῷ χορηγοῦντος. Πέμψας οὖν πρός τινα τῶν φίλων, ἔλαβεν ἀργύριον, ὡς τοῦ Περικλέους κελεύσαντος. Ἐκείνου δ' ὕστερον ἀπαιτοῦντος, ὁ μὲν Περικλῆς καὶ δίκην αὐτῷ προσέλαχε· τὸ δὲ μειράκιον ὁ Ξάνθιππος ἐπὶ τούτῳ χαλεπῶς διατεθεὶς ἐλοιδόρει τὸν πατέρα, πρῶτον μὲν ἐκφέρων ἐπὶ γέλωτι τὰς οἴκοι διατριβὰς αὐτοῦ, καὶ τοὺς λόγους, οὓς ἐποίει μετὰ τῶν σοφιστῶν. Πενταθλου γάρ τινος ἀκοντίῳ πατάξαντος Ἐπίτιμον τὸν Φαρσάλιον ἀκουσίως, καὶ κτείναντος, ἡμέραν ὅλην ἀναλῶσαι μετὰ Πρωταγόρου διαπο-

ροῦντα, πότερον τὸ ἀκόντιον, ἢ τὸν βαλόντα, ἢ τοὺς ἀγωνοθέτας, κατὰ τὸν ὀρθότατον λόγον αἰτίους χρὴ τοῦ πάθους ἡγεῖσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τὴν περὶ τῆς γυναικὸς διαβολὴν ὑπὸ τοῦ Ξανθίππου φησὶν ὁ Στησίμβροτος εἰς τοὺς πολλοὺς διασπαρῆναι, καὶ ὅλως ἀνήκεστον ἄχρι τῆς τελευτῆς τῷ νεανίσκῳ πρὸς τὸν πατέρα παραμεῖναι τὴν διαφοράν. ἀπέθανε γὰρ ὁ Ξάνθιππος ἐν τῷ λοιμῷ νοσήσας. Ἀπέβαλε δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν ὁ Περικλῆς τότε, καὶ τῶν κηδεστῶν καὶ φίλων τοὺς πλείστους καὶ χρησιμωτάτους πρὸς τὴν πολιτείαν. Οὐ μὴν ἀπεῖπεν, οὐδὲ προὔδωκε τὸ φρόνημα καὶ τὸ μέγεθος τῆς ψυχῆς ὑπὸ τῶν συμφορῶν· ἀλλ' οὐδὲ κλαίων, οὐδὲ κηδεύων, οὐδὲ πρὸς τάφῳ τινὸς ὤφθη τῶν ἀναγκαίων, πρίν γε δὴ καὶ τὸν περίλοιπον αὐτοῦ τῶν γνησίων ἀποβαλεῖν Πάραλον. Ἐπὶ τούτῳ δὲ καμφθείς, ἐπειρᾶτο μὲν ἐγκαρτερεῖν τῷ ἤθει καὶ διαφυλάττειν τὸ μεγαλόψυχον· ἐπιφέρων δὲ τῷ νεκρῷ στέφανον, ἡττήθη τοῦ πάθους πρὸς τὴν ὄψιν, ὥστε κλαυθμόν τε ῥῆξαι, καὶ πλῆθος ἐκχέαι δακρύων, οὐδέποτε τοιοῦτον οὐδὲν ἐν τῷ λοιπῷ βίῳ πεποιηκώς.

ΛΖ. Τῆς δὲ πόλεως πειρωμένης τῶν ἄλλων στρατηγῶν εἰς τὸν πόλεμον καὶ ῥητόρων, ὡς οὐδεὶς βάρος ἔχων ἰσόρροπον, οὐδ' ἀξίωμα πρὸς τοσαύτην ἐχέγγυον ἡγεμονίαν ἐφαίνετο, ποθούσης δ' ἐκεῖνον καὶ καλούσης ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὸ στρατήγιον, ἀθυμῶν καὶ κείμενος οἴκοι διὰ τὸ πένθος, ὑπ' Ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἄλλων ἐπείσθη φίλων προελθεῖν. Ἀπολογησαμένου δὲ τοῦ δήμου τὴν ἀγνωμοσύνην τὴν πρὸς αὐτὸν, ὑποδεξάμενος αὖθις τὰ πράγματα, καὶ στρατηγὸς αἱρεθεὶς εἰσηγήσατο λυθῆναι τὸν περὶ τῶν νόθων νόμον, ὃν αὐτὸς εἰσενηνόχει πρότερον· ὡς μὴ παντάπασιν ἐρημία διαδοχῆς τὸν οἶκον ἐκλίποι τοὔνομα καὶ τὸ γένος. Εἶχε δ' οὕτω τὰ περὶ τὸν νόμον. Ἀκμάζων ὁ Περικλῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ πρὸ πάνυ πολλῶν χρόνων, καὶ παῖδας ἔχων, ὥσπερ εἴρηται, γνησίους, νόμον ἔγραψε, μόνους Ἀθηναίους εἶναι τοὺς ἐκ δυοῖν

Ἀθηναίων γεγονότας. Ἐπεὶ δὲ τοῦ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων δωρεὰν τῷ δήμῳ πέμψαντος τετρακισμυρίους πυρῶν μεδίμνους, ἔδει διανέμεσθαι τοῖς πολίταις, πολλαὶ μὲν ἀνεφύοντο δίκαι τοῖς νόθοις ἐκ τοῦ γράμματος ἐκείνου, τέως διαλανθάνουσαι καὶ παρορώμεναι, πολλοὶ δὲ καὶ συκοφαντήμασι περιέπιπτον. Ἐπράθησαν οὖν ἁλόντες ὀλίγῳ πεντακισχιλίων ἐλάττους, οἱ δὲ μείναντες ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ κριθέντες Ἀθηναῖοι, μύριοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τεσσαράκοντα τὸ πλῆθος ἐξητάσθησαν. Ὄντος οὖν δεινοῦ τὸν κατὰ τοσούτων ἰσχύσαντα νόμον ὑπ' αὐτοῦ πάλιν λυθῆναι τοῦ γράψαντος, ἡ παροῦσα δυσχυία τῷ Περικλεῖ περὶ τὸν οἶκον, ὡς δίκην τινὰ δεδωκότι τῆς ὑπεροψίας καὶ τῆς μεγαλαυχίας ἐκείνης, ἐπέκλασε τοὺς Ἀθηναίους· καὶ δόξαντες αὐτὸν νεμεσητά τε παθεῖν, ἀνθρωπίνως τε δεῖσθαι, συνεχώρησαν ἀπογράψασθαι τὸν νόθον εἰς τοὺς φράτορας, ὄνομα θέμενον τὸ αὐτοῦ. Καὶ τοῦτον μὲν ὕστερον ἐν Ἀργινούσαις καταναυμαχήσαντα Πελοποννησίους ἀπέκτεινεν ὁ δῆμος μετὰ τῶν συστρατήγων.

ΛΗ. Τότε δὲ τοῦ Περικλέους ἔοικεν ὁ λοιμὸς λαβέσθαι, λαβὴν οὐκ ὀξεῖαν ὥσπερ ἄλλων οὐδὲ σύντονον, ἀλλὰ βληχρᾷ τινι νόσῳ καὶ μήκος ἐν ποικίλαις ἐχούσῃ μεταβολαῖς διαχρωμένην τὸ σῶμα σχολαίως, καὶ ὑπερείπουσαν τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς· Ὁ γοῦν Θεόφραστος ἐν τοῖς Ἠθικοῖς διαπορήσας, εἰ πρὸς τὰς τύχας τρέπεται τὰ ἤθη, καὶ κινούμενα τοῖς τῶν σωμάτων πάθεσιν ἐξίσταται τῆς ἀρετῆς, ἱστόρηκεν, ὅτι νοσῶν ὁ Περικλῆς ἐπισκοπουμένῳ τινὶ τῶν φίλων δείξειε περίαπτον ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῷ τραχήλῳ περιηρτημένον, ὡς σφόδρα κακῶς ἔχων, ὁπότε καὶ ταύτην ὑπομένοι τὴν ἀβελτηρίαν. Ἤδη δὲ πρὸς τῷ τελευτᾶν ὄντος αὐτοῦ περικαθήμενοι τῶν πολιτῶν οἱ βέλτιστοι καὶ τῶν φίλων οἱ περιόντες, λόγον ἐποιοῦντο τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δυνάμεως, ὅση γένοιτο, καὶ τὰς πράξεις ἀνεμετροῦντο, καὶ τῶν τροπαίων τὸ πλῆθος· ἐννέα γὰρ ἦν ἃ στρατηγῶν καὶ νικῶν ἔστησεν ὑπὲρ τῆς

πόλεως. Ταῦτα, ὡς οὐκέτι συνιέντος, ἀλλὰ καθηρημένου τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ, διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους· ὁ δὲ πᾶσιν ἐτύγχανε τὸν νοῦν προσεσχηκὼς, καὶ φθεγξάμενος εἰς μέσον, ἔφη θαυμάζειν, ὅτι ταῦτα μὲν ἐπαινοῦσιν αὐτοῦ καὶ μνημονεύουσιν, ἃ καὶ πρὸς τύχην ἐστὶ κοινὰ, καὶ γέγονεν ἤδη πολλοῖς στρατηγοῖς· τὸ δὲ κάλλιστον καὶ μέγιστον οὐ λέγουσιν. Οὐδεὶς γὰρ, ἔφη, δι' ἐμὲ τῶν ὄντων Ἀθηναίων μέλαν ἱμάτιον περιεβάλετο.

ΑΘ. Θαυμαστὸς οὖν ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον τῆς ἐπιεικείας καὶ πραότητος, ἣν ἐν πράγμασι πολλοῖς καὶ μεγάλαις ἀπεχθείαις διετήρησεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ φρονήματος, εἰ τῶν αὑτοῦ καλῶν ἡγεῖτο βέλτιον εἶναι τὸ μήτε φθόνῳ, μήτε θυμῷ χαρίσασθαι μηδὲν ἀπὸ τηλικαύτης δυνάμεως, μηδὲ χρήσασθαί τινι τῶν ἐχθρῶν ὡς ἀνηκέστῳ. Καί μοι δοκεῖ τὴν μειρακιώδη καὶ σοβαρὰν ἐκείνην προσωνυμίαν ἐν τοῦτο ποιεῖν ἀνεπίφθονον καὶ πρέπουσαν, οὕτως εὐμενὲς ἦθος, καὶ βίον ἐν ἐξουσίᾳ καθαρὸν καὶ ἀμίαντον, Ὀλύμπιον προσαγορεύεσθαι· καθάπερ τὸ τῶν Θεῶν γένος ἀξιοῦμεν, αἴτιον μὲν ἀγαθῶν, ἀναίτιον δὲ κακῶν πεφυκὸς, ἄρχειν καὶ βασιλεύειν τῶν ὄντων. Οὐχ ὥσπερ οἱ ποιηταὶ συνταράττοντες ἡμᾶς ἀμαθαστάταις δόξαις, ἁλίσκονται τοῖς αὑτῶν ποιήμασι, τὸν μὲν τόπον, ἐν ᾧ τοὺς Θεοὺς κατοικεῖν λέγουσιν, ἀσφαλὲς ἕδος καὶ ἀσάλευτον καλοῦντες, οὐ πνεύμασιν, οὐ νέφεσι χρώμενον, ἀλλ' αἰθρίᾳ μαλακῇ καὶ φωτὶ καθαρῷ τὸν ἅπαντα χρόνον ὁμαλῶς περιλαμπόμενον, ὡς τοιαύτης τῷ μακαρίῳ καὶ ἀθανάτῳ διαγωγῆς μάλιστα πρεπούσης· αὐτοὺς δὲ τοὺς Θεοὺς ταραχῆς καὶ δυσμενείας καὶ ὀργῆς, ἄλλων τε μεσοὺς παθῶν ἀποφαίνοντες, οὐδ' ἀνθρώποις νοῦν ἔχουσι προσηκόντων. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως ἑτέρας δόξει πραγματείας εἶναι· τοῦ δὲ Περικλέους ταχεῖαν αἴσθησιν καὶ σαφῆ πόθον Ἀθηναίοις ἐνεργάζετο τὰ πράγματα. Καὶ γὰρ οἱ ζῶντος βαρυνόμενοι τὴν δύναμιν, ὡς ἀμαυροῦσαν αὐτοὺς, εὐθὺς ἐκ παίδων γενομένου, πειρώμενοι ῥᾴ-

τόρων καὶ δημαγωγῶν ἑτέρων, ἀνωμολόγουντο μετριώτερον ἐν ὄγκῳ, καὶ σεμνότερον ἐν πραότητι μὴ φῦναι τρόπον· ἡ δ' ἐπίφθονος ἰσχὺς ἐκείνη, μοναρχία λεγομένη καὶ τυραννὶς πρότερον, ἐφάνη τότε σωτήριον ἔρυμα τῆς πολιτείας γενομένη· τοσαύτη φορὰ καὶ πλῆθος ἐπέκειτο κακίας τοῖς πράγμασιν, ἣν ἐκεῖνος ἀσθενῆ καὶ ταπεινὴν ποιῶν ἀπέκρυπτε, καὶ κατεκώλυεν ἀνήκεστον ἐξουσίᾳ γενέσθαι.

ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 ΜΕΣΧΗ

ΠΛΟΥΤ. ΦΑΒΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ.

Τοιοῦτον δὲ τοῦ Περικλέους ἐν τοῖς ἀξίοις μνήμης γεγονότος, ὡς παρειλήφαμεν, ἐπὶ τὸν Φάβιον τὴν ἱστορίαν μεταγάγωμεν. Νυμφῶν μιᾶς λέγουσιν, οἱ δὲ γυναικὸς ἐπιχωρίας, Ἡρακλεῖ μιγείσης περὶ τὸν Θύμβριν ποταμὸν, γενέσθαι Φάβιον, ἄνδρα πολὺ καὶ δόκιμον ἐν Ῥώμῃ τὸ Φαβίων γένος ἀφ' αὐτοῦ παρασχόντα. Τινὲς δὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ γένους τούτου, πρώτους τῇ δι' ὀρυγμάτων χρησαμένους ἄγρᾳ, Φοδίους ἱστοροῦσιν ὀνομάζεσθαι τὸ παλαιόν. Οὕτω γὰρ ἄχρι νῦν αἱ διωρυγαὶ, Φόσσαι, καὶ Φόδερε τὸ σκάψαι καλεῖται. Χρόνῳ δὲ τῶν δυοῖν φθόγγων μεταπεσόντων, Φάβιοι προσηγορεύθησαν. Πολλοὺς δὲ καὶ μεγάλους τῆς οἰκίας ἐξενεγκαμένης ἄνδρας, ἀπὸ Ῥούλλου τοῦ μεγίστου, καὶ διὰ τοῦτο Μαξίμου παρὰ Ῥωμαίοις ἐπονομασθέντος, τέταρτος ἦν Φάβιος Μάξιμος, περὶ οὗ τάδε γράφομεν. Ἦν δ' αὐτῷ σωματικὸν μὲν παρωνύμιον, ὁ Βερύκωσσος· εἶχε γὰρ ἀκροχορδόνα μικρὰν ἐπάνω τοῦ χείλους ἐπιπεφυκυῖαν. Ὁ δ' Ὀυικούλας σημαίνει τὸ προβάτιον· ἐτέθη πρὸς τὴν πραότητα καὶ βαρύτητα τοῦ ἤθους ἔτι παιδὸς ὄντος. Τὸ γὰρ ἡσύχιον αὐτοῦ καὶ σιωπηλὸν καὶ μετὰ πολλῆς εὐλαβείας τῶν παιδικῶν ἀπτόμενον ἡδονῶν, βραδέως δέ καὶ διαπόνως δεχόμενον τὰς μαθήσεις, εὔκολον δὲ πρὸς τοὺς συνήθεις καὶ κατήκοον, ἀβελτερίας τινὸς καὶ νωθρότητος ὑπόνοιαν εἶχε παρὰ τοῖς ἐκτός· ὀλίγοι δ' ἦσαν οἱ τὸ δυσκίνητον ὑπὸ βάθους, καὶ τὸ μεγαλόψυχον καὶ λεοντῶδες ἐν τῇ φύσει καθορῶντες αὐτοῦ. Ταχὺ δὲ τοῦ χρόνου προϊόντος, ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐγειρόμενος, διεσήμαινε καὶ τοῖς πολλοῖς ἀπάθειαι μὲν οὖσαν, τὴν δοκοῦσαν ἀπραγίαν, εὐβουλίαν δὲ, τὴν

εὐλάβειαν· τὸ δὲ πρὸς μηδὲν ὀξὺ, μηδ' εὐκίνητον, ἐν πᾶσι μόνιμον καὶ βέβαιον. Ὁρῶν δὲ καὶ τῆς πολιτείας τὸ μέγεθος, καὶ τῶν πολέμων τὸ πλῆθος, ἤσκει τὸ μὲν σῶμα πρὸς τοὺς πολέμους, ὥσπερ ὅπλον σύμφυτον, τὸν δὲ λόγον, ὄργανον πειθοῦς πρὸς τὸν δῆμον, εὖ μάλα πρεπόντως τῷ βίῳ κατακεκοσμημένον. Οὐ γὰρ ἐπῆν ὡραϊσμὸς, οὐδὲ κενὴ καὶ ἀγοραῖος χάρις, ἀλλὰ νοῦς ἴδιον καὶ περιττὸν ἐν γνωμολογίαις σχῆμα καὶ βάθος ἔχων, ἃς μάλιστα ταῖς Θουκυδίδου προσεοικέναι λέγουσι. Διασώζεται γὰρ αὐτοῦ λόγος, ὃν εἶπεν ἐν τῷ δήμῳ, τοῦ παιδὸς αὐτοῦ μεθ' ὑπατείαν ἀποθανόντος ἐγκώμιον.

Β. Πέντε δ' ὑπατειῶν, ἃς ὑπάτευσεν, ἡ πρώτη τὸν ἀπὸ Αιγύων θρίαμβον ἔσχεν. Ἡττηθέντες γὰρ ὑπ' αὐτοῦ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντες, εἰς τὰς Ἄλπεις ἀνεστάλησαν, καὶ τὴν πρόσοικον ἐπαύσαντο τῆς Ἰταλίας λῃζόμενοι καὶ κακῶς ποιοῦντες. Ἐπεὶ δ' Ἀννίβας ἐμβαλὼν εἰς Ἰταλίαν, καὶ μάχῃ πρῶτον περὶ τὸν Τρεβίαν ποταμὸν ἐπικρατήσας, αὐτὸς μὲν ἤλαυνε διὰ Τυρρηνίας, πορθῶν τὴν χώραν, ἔκπληξιν δὲ δεινὴν καὶ φόβον εἰς τὴν Ῥώμην ἐνέβαλε, σημεῖα δὲ τὰ μέν συνήθη Ῥωμαίοις ἀπὸ κεραυνῶν, τὰ δ' ὅλως ἐξηλλαγμένα καὶ πολλὴν ἀτοπίαν ἔχοντα προσέπιπτε (θυρεούς τε γὰρ ἀφ' αὑτῶν αἵματι γενέσθαι διαβρόχους ἐλέχθη, καὶ θέρη σαχύων περὶ Ἄντιον ἔναιμα κείρεσθαι, καὶ λίθους μὲν ἐκ τοῦ ἀέρος διαπύρους καὶ φλεγομένους φέρεσθαι, τοῦ δ' ὑπὲρ Φαλερίους οὐρανοῦ ῥαγῆναι δόξαντος, ἐκπίπτειν καὶ διασπείρεσθαι πολλὰ γραμμάτια, καὶ τούτων ἐν ἐνὶ γεγραμμένον φανῆναι κατὰ λέξιν· ΑΡΗΣ ΤΑ ΕΑΥΤΟΥ ΟΠΛΑ ΣΑΛΕΥΕΙ), τὸν μὲν ὕπατον Γάϊον Φλαμίνιον οὐδὲν ἤμβλυνε τούτων, ἄνδρα πρὸς τῷ φύσει θυμοειδεῖ καὶ φιλοτίμῳ, μεγάλαις ἐπαιρόμενον εὐτυχίαις, ἃς πρόσθεν ηὐτύχησε παραλόγως, τῆς τε βουλῆς ἀποκαλούσης, καὶ τοῦ συνάρχοντος ἐνισαμένου, συμβαλὼν βίᾳ τοῖς Γαλάταις καὶ κρατήσας. Φάβιον δὲ τὰ μὲν σημεῖα, καίπερ ἀπ-

τόμενα πολλῶν, ἧττον ὑπέθραττε, διὰ τὴν ἀλογίαν· τὴν δ' ὀλιγότητα τῶν πολεμίων καὶ τὴν ἀχρηματίαν πυνθανόμενος, καρτερεῖν παρεκάλει τοὺς Ῥωμαίους, καὶ μὴ μάχεσθαι πρὸς ἄνθρωπον ἐπ' αὐτῷ τούτῳ διὰ πολλῶν ἀγώνων ἠσκημένῃ στρατιᾷ χρώμενον· ἀλλὰ τοῖς συμμάχοις ἐπιπέμπειν τῆς βοηθείας, καὶ τὰς πόλεις διὰ χειρὸς ἔχοντας, αὐτὴν ἐᾶν περὶ αὐτῇ μαραίνεσθαι τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἀννίβου, καθάπερ φλόγα λάμψαταν ἀπὸ μικρᾶς καὶ κούφης δυνάμεως.

Γ. Οὐ μὴν ἔπεισε τὸν Φλαμίνιον, ἀλλὰ φήσας οὐκ ἀνέξεσθαι προσιόντα τῇ Ῥώμῃ τὸν πόλεμον, οὐδ', ὥσπερ ὁ παλαιὸς Κάμιλλος, ἐν τῇ πόλει διαμαχεῖσθαι περὶ αὐτῆς, τὸν μὲν στρατὸν ἐξάγειν ἐκέλευσε τοὺς χιλιάρχους, αὐτὸς δ' ἐπὶ τὸν ἵππον ἁλλόμενος, ἐξ οὐδενὸς αἰτίου προδήλου παραλόγως ἐντρόμου τοῦ ἵππου γενομένου καὶ πτυέντος, ἐξέπεσε, καὶ κατενεχθεὶς ἐπὶ κεφαλὴν, ὅμως οὐδὲν ἔτρεψε τῆς γνώμης, ἀλλ' ὡς ὥρμησεν ἐξ ἀρχῆς ἀπαντῆσαι τῷ Ἀννίβᾳ, περὶ τὴν καλουμένην Θρασυμένην λίμνην τῆς Τυρρηνίας παρετάξατο. Τῶν δὲ στρατιωτῶν συμβαλόντων εἰς χεῖρας, ἅμα τῷ καιρῷ τῆς μάχης συνέπεσε σεισμὸς, ὑφ' οὗ καὶ πόλεις ἀνετράπησαν, καὶ ῥεύματα ποταμῶν ἐξ ἕδρας μετέστη, καὶ κρημνῶν ὑπώρειαι περιερράγησαν. Ἀλλὰ, καίπερ οὕτω γενομένου βιαίου τοῦ πάθους, οὐδεὶς τὸ παράπαν ἤσθετο τῶν μαχομένων. Αὐτὸς μὲν οὖν ὁ Φλαμίνιος, πολλὰ καὶ τόλμης ἔργα καὶ ῥώμης ἐπιδεικνύμενος ἔπεσε, καὶ περὶ αὐτὸν οἱ κράτιστοι· τῶν δ' ἄλλων τραπέντων πολὺς ἦν φόνος, καὶ πεντακισχίλιοι πρὸς μυρίοις κατεκόπησαν, καὶ ἑάλωσαν ἕτεροι τοσοῦτοι. Τὸ δὲ Φλαμινίου σῶμα φιλοτιμούμενος θάψαι καὶ κοσμῆσαι δι' ἀρετὴν ὁ Ἀννίβας, οὐχ εὗρεν ἐν τοῖς νεκροῖς, ἀλλ' ἠγνοεῖτο τὸ παράπαν, ὅπως ἠφανίσθη. Τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ Τρεβίου γενομένην ἧτταν οὔθ' ὁ γράψας στρατηγὸς, οὔθ' ὁ πεμφθεὶς ἄγγελος ἀπ' εὐθείας ἔρρασεν, ἀλλ' ἐψεύσατο τὴν νίκην ἐπίδικον αὐτοῖς καὶ ἀμφίδοξον

γενέσθαι. Περὶ δὲ ταύτης ὡς πρῶτον ἤκουσεν ὁ στρατηγὸς Πομπώνιος, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν δῆμον, οὐ περιπλοκὰς, οὐδὲ παραγωγὰς, ἀλλ' ἄντικρυς ἔφη προσελθών. « Νενικήμεθα, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, μεγάλῃ μάχῃ, καὶ διέφθαρται τὸ στρατόπεδον, καὶ Φλαμίνιος ὕπατος ἀπόλωλεν. Ἀλλὰ βουλεύεσθε περὶ σωτηρίας αὐτῶν καὶ ἀσφαλείας. » Οὗτος μὲν οὖν, ὥσπερ πνεῦμα τὸν λόγον ἐμβαλὼν εἰς πέλαγος τοσούτου δήμου, συνετάραξε τὴν πόλιν· οὐδ' ἐσάναι πρὸς τοσαύτην ἔκπληξιν οἱ λογισμοὶ καὶ διαμένειν ἐδύναντο. Πάντες δ' εἰς μίαν γνώμην συννενέχθησαν, ἀνυπευθύνου δεῖσθαι τὰ πράγματα μοναρχίας, ἣν Δικτατωρίαν καλοῦσι, καὶ τοῦ μεταχειριουμένου ταύτην ἀθρύπτως καὶ ἀδεῶς ἀνδρός· εἶναι δὲ τοῦτον ἕνα Φάβιον Μάξιμον, ἰσόρροπον ἔχοντα τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς τὸ φρόνημα καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἤθους, ἡλικίας τε κατὰ τοῦτο γεγενημένον, ἐν ᾧ συνέστηκεν ἔτι πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς βουλεύματα τὸ σῶμα τῇ ῥώμῃ, καὶ συγκέκραται τῷ φρονίμῳ τὸ θαρραλέον.

Δ. Ὡς οὖν ταῦτ' ἔδοξεν, ἀποδειχθεὶς Δικτάτωρ Φάβιος, καὶ ἀποδείξας αὐτὸς ἵππαρχον Λεύκιον Μινούκιον, πρῶτον μὲν ἠτήσατο τὴν σύγκλητον, ἵππῳ χρῆσθαι παρὰ τὰς στρατείας. Οὐ γὰρ ἐξῆν, ἀλλ' ἀπηγόρευτο κατὰ δή τινα νόμον παλαιὸν, εἴτε τῆς ἀλκῆς τὸ πλεῖστον ἐν τῷ πεζῷ τιθεμένων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν στρατηγὸν οἰομένων δεῖν παραμένειν τῇ φάλαγγι, καὶ μὴ προλείπειν· εἶθ', ὅτι τυραννικὸν εἰς ἅπαντα τἄλλα καὶ μέγα τὸ τῆς ἀρχῆς κράτος ἐστὶν, ἔν γε τούτῳ βουλομένων τὸν Δικτάτωρα τοῦ δήμου φαίνεσθαι δεόμενον. Οὐμὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Φάβιος, εὐθὺς ἐνδείξασθαι θέλων τῆς ἀρχῆς τὸ μέγεθος καὶ τὸν ὄγκον, ὡς μᾶλλον ὑπηκόοις χρῷτο καὶ πειθηνίοις τοῖς πολίταις, προῆλθε συνενεγκάμενος εἰς ταὐτὸ ῥαβδουχίας εἰκοσιτέσσαρας· καὶ τοῦ ἑτέρου τῶν ὑπάτων ἀπαντῶντος αὐτῷ, τὸν ὑπηρέτην πέμψας, ἐκέλευσε τοὺς ῥαβδούχους ἀπαλλάξαι, καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς ἀπο-

θέμενον, ἰδιώτην ἁπαντᾷν. Μετὰ δὲ ταῦτα καλλίστην ἀρχόμενος ἐκ Θεῶν ἀρχὴν, καὶ διδάσκων τὸν δῆμον ὡς ὀλιγωρίᾳ καὶ περιφρονήσει τοῦ στρατηγοῦ πρὸς τὸ δαιμόνιον, οὐ μοχθηρίᾳ τῶν ἀγωνισαμένων σφαλέντα, προὔτρεπε μὴ δεδιέναι τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ * καὶ * τοὺς Θεοὺς ἐξευμενίζεσθαι καὶ τιμᾷν· οὐ δεισιδαιμονίαν ἐνεργαζόμενος, ἀλλὰ θαῤῥύνων εὐσεβείᾳ τὴν ἀρετὴν, καὶ ταῖς παρὰ τῶν Θεῶν ἐλπίσι τὸν ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβον ἀφαιρῶν καὶ παραμυθούμενος. Ἐκινήθησαν δὲ τότε πολλαὶ καὶ τῶν ἀπορῥήτων καὶ χρησίμων αὐτοῖς βίβλων, ἃς Σιβυλλείους καλοῦσι· καὶ λέγεται συνδραμεῖν ἕνια τῶν ἀποκειμένων ἐν αὐταῖς λογίων πρὸς τὰς τύχας καὶ τὰς πράξεις ἐκείνας. Καὶ τὸ μὲν γνωσὸν οὐκ ἦν ἑτέρῳ πυθέσθαι. Προελθὼν δ' ὁ Δικάτωρ εἰς τὸν ὄχλον, ηὔξατο τοῖς Θεοῖς ἐνιαυτοῦ μὲν αἰγῶν καὶ συῶν καὶ προβάτων καὶ βοῶν ἐπιγονὴν, ὅσην Ἰταλίας ὄρη καὶ πεδία καὶ ποταμοὶ καὶ λειμῶνες εἰς ὥραν ἐσομένην θρέψουσι, καταθύσειν ἅπαντα· θέας δὲ μουσικὰς καὶ θυμελικὰς ἄξειν ἀπὸ σηστερτίων τριακοσίων τριάκοντα τριῶν, καὶ δηναρίων τριακοσίων τριάκοντα τριῶν, ἔτι τριτημορίου προσόντος. Τοῦτο τὸ κεφάλαιόν ἐστιν, ὀκτὼ μυριάδες δραχμῶν, καὶ δραχμαὶ τρισχίλιαι πεντακόσιαι ὀγδοήκοντα τρεῖς, καὶ δύο ὀβολοί. Λόγον δὲ τῆς εἰς τοῦτο τοῦ πλήθους ἀκριβείας καὶ διανομῆς χαλεπόν ἐστιν εἰπεῖν· εἰ μή τις ἄρα βούλοιτο τῆς τριάδος ὑμνεῖν τὴν δύναμιν, ὅτι καὶ φύσει τέλειος, καὶ πρῶτος τῶν περιττῶν, ἀρχήν τε πλήθους ἐν αὐτῷ, τάς τε πρώτας διαφορὰς, καὶ τὰ παντὸς ἀριθμοῦ στοιχεῖα μίξας καὶ συναρμόσας εἰς ταυτὸν ἀνείληφε.

Ε. Τῶν μὲν οὖν πολλῶν ὁ Φάβιος τὴν γνώμην ἀπαρτήσας πρὸς τὸ θεῖον, ἡδίω πρὸς τὸ μέλλον ἐποίησεν. Αὐτὸς δὲ πάσας θέμενος ἐν αὐτῷ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας, ὡς καὶ τοῦ Θεοῦ τὰς εὐπραξίας δι' ἀρετῆς καὶ φρονήσεως παραδιδόντος, τρέπεται πρὸς Ἀννίβαν, οὐχ ὡς διαμαχούμενος, ἀλλὰ χρόνῳ τὴν ἀκμὴν αὐτοῦ,

καὶ χρήμασι τὴν ἀπορίαν, καὶ πολυανθρωπίᾳ τὴν ὀλιγότητα τρίβειν καὶ ὑπαναλίσκειν βεβουλευμένος. Ὅθεν ἀεὶ μετέωρος ἀπὸ τῆς ἵππου τῶν πολεμίων ἐν τόποις ὀρεινοῖς στρατοπεδεύων ἐπῃωρεῖτο, καθημένου μὲν, ἡσυχάζων, κινουμένου δὲ, κατὰ τῶν ἄκρων κύκλῳ περιιὼν καὶ περιφαινόμενος ἐκ διαστήματος, ὅσον ἄκων τε μὴ βιασθῆναι μάχεσθαι, καὶ φόβον ὡς μαχησόμενος τοῖς πολεμίοις ἀπὸ τῆς μελλήσεως αὐτῆς παρέχειν. Οὕτω δὲ παραγαγὼν τὸν χρόνον, ὑπὸ πάντων κατεφρονεῖτο, καὶ κακῶς μὲν ἤκουεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, κομιδῇ δὲ τοῖς πολεμίοις ἄτολμος ἐδόκει, καὶ τὸ μηδὲν εἶναι, πλὴν ἑνὸς Ἀννίβου. Μόνος δ' ἐκεῖνος αὐτοῦ τὴν δεινότητα καὶ τὸν τρόπον, ᾧ πολεμεῖν ἐγνώκει, συνιδὼν, καὶ διανοηθεὶς, ὡς πάσῃ τέχνῃ καὶ βίᾳ κινητέος ἐστὶν εἰς μάχην ὁ ἀνὴρ, ἣ διαπέπρακται τὰ Καρχηδονίων, οἷς μέν εἰσι κρείττους, ὅπλοις, χρήσασθαι μὴ δυναμένων, οἷς δὲ λείπονται, σώμασι καὶ χρήμασιν, ἐλαττουμένων καὶ δαπανωμένων εἰς τὸ μηδὲν, ἐπὶ πᾶσαν ἰδέαν στρατηγικῶν σοφισμάτων καὶ παλαισμάτων τρεπόμενος, καὶ πειρώμενος, ὥσπερ δεινὸς ἀθλητὴς λαβὴν ζητῶν, προσέβαλλε καὶ διετάραττε, καὶ μετῆγε πολλαχόσε τὸν Φάβιον, ἐκστῆσαι τῶν ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας λογισμῶν βουλόμενος. Τῷ δ' ἡ μὲν κρίσις, πίστιν ἔχοντι τοῦ συμφέροντος, ἐν ἑαυτῇ βέβαιος εἰστήκει καὶ ἀμετάπτωτος· ἠνώχλει δ' αὐτὸν ὁ ἵππαρχος Μινούκιος, φιλομαχῶν ἀκαίρως καὶ θρασυνόμενος, καὶ δημαγωγῶν τὸ στράτευμα, μανικῆς φορᾶς καὶ κενῶν ἐλπίδων ὑπ' αὐτοῦ πεπληρωμένον· οἳ τὸν μὲν Φάβιον σκώπτοντες καὶ καταφρονοῦντες, Ἀννίβου παιδαγωγὸν ἀπεκάλουν, τὸν δὲ Μινούκιον, καὶ μέγαν ἄνδρα, καὶ τῆς Ῥώμης ἄξιον ἡγοῦντο στρατηγόν. Ὁ δὲ μᾶλλον εἰς φρύνημα καὶ θράσος ἀνειμένος, ἐχλεύαζε μὲν τὰς ἐπὶ τῶν ἄκρων στρατοπεδείας, ὡς καλὰ θέατρα τοῦ Δικτάτωρος ἀεὶ παρασκευαζομένου θεωρήσουσι πορθουμένην καὶ φλεγομένην τὴν Ἰταλίαν· ἠρώτα δὲ τοὺς φίλους τοῦ Φαβίου, πότερον εἰς

τὸν οὐρανὸν ἄρας ἀναφέρει τὸν στρατὸν, ὡς τῆς γῆς ἀπεγνωκὼς, ἡ νέφη καὶ ὁμίχλας προβαλλόμενος, ἀποδιδράσκει τοὺς πολεμίους. Ταῦτα τῶν φίλων πρὸς τὸν Φάβιον ἀπαγγελλόντων, καὶ τὴν ἀδοξίαν τῷ κινδύνῳ λῦσαι παραινούντων· « Οὕτω μέντ' ἂν (ἔφη) δειλότερος, ἢ νῦν εἶναι δοκῶ, γενοίμην, εἰ, σκώμματα καὶ λοιδορίας φοβηθεὶς, ἐκπέσοιμι τῶν ἐμαυτοῦ λογισμῶν. Καίτοι τὸ μὲν ὑπὲρ πατρίδος, οὐκ αἰσχρὸν δέος· ἡ δὲ πρὸς δόξαν ἀνθρώπων, καὶ διαβολὰς καὶ ψόγους ἔκπληξις, οὐκ ἀξίου τηλικαύτης ἀρχῆς ἀνδρὸς, ἀλλὰ δουλεύοντος, ὧν κρατεῖν αὐτὸν καὶ δεσπόζειν κακῶς φρονούντων προσήκει ».

Ϛ. Μετὰ ταῦτα γίνεται διαμαρτία τοῦ Ἀννίβου. Βουλόμενος γὰρ ἀποσπάσαι τῶ Φαβίου ῥᾳθυμότερον τὸ στράτευμα, καὶ πεδίων ἐπιλαβέσθαι προνομὰς ἐχόντων, ἐκέλευσε τοὺς ὁδηγοὺς μετὰ δεῖπνον εὐθὺς ἡγεῖσθαι πρὸς τὸ Κασινάτον. Οἱ δὲ, τῆς φωνῆς διὰ βαρβαρισμὸν οὐκ ἐξακούσαντες ἀκριβῶς, ἐμβάλλουσιν αὐτοῦ τὴν δύναμιν φέροντες εἰς τὰ καταλήγοντα τῆς Καμπανίας εἰς πόλιν Κασιλίνον, ἣν τέμνει διὰ μέσης ῥέων * ὁ Λοθρόνος * ποταμὸς, ὃν Οὐουλτοῦρνον οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Ἔστι δ' ἡ χώρα, τὰ μὲν ἄλλα περιστεφὴς ὄρεσιν· αὐλὼν δ' ἀναπέπταται πρὸς τὴν θάλατταν, ἔνθα τὰ ἕλη καταδίδωσι τοῦ ποταμοῦ περιχεομένου, καὶ θῖνας ἄμμου βαθείας ἔχει, καὶ τελευτᾷ πρὸς αἰγιαλὸν κυματώδη καὶ δύσορμον. Ἐνταῦθα καταβαίνοντος τοῦ Ἀννίβου, περιελθὼν ἐμπειρίᾳ τῶν ὁδῶν ὁ Φάβιος, τὴν μὲν διέξοδον, ὁπλίτας τετρακισχιλίους ἐπιστήσας, ἐνέφραξε· τὸν δ' ἄλλον στρατὸν ὑπὲρ τῶν * ἄλλων * ἄκρων ἐν καλῷ καθίσας, διὰ τῶν ἐλαφροτάτων καὶ προχειροτάτων ἐνέβαλε τοῖς ἐσχάτοις τῶν πολεμίων, καὶ συνετάραξεν ἅπαν τὸ στράτευμα· διέφθειρε δὲ περὶ ὀκτακοσίους. Ἐκ τούτου βουλόμενος Ἀννίβας ἀπαγαγεῖν τὸ στράτευμα, καὶ τὴν διαμαρτίαν τοῦ τόπου νοήσας καὶ τὸν κίνδυνον, ἀνεταύρωσε μὲν τοὺς ὁδηγοὺς, ἐκβιάζεσθαι δὲ τοὺς πολεμίους καὶ προσ-

μάχεσθαι τῶν ὑπερβολῶν ἐγκρατεῖς ὄντας ἀπεγίνωσκε. Δυσθύμως δὲ καὶ περιφόβως διακειμένων ἁπάντων, καὶ περιεσάναι σφᾶς πάντοθεν ἀφύκτους ἡγουμένων ἀπορίας, ἔγνω δολοῦν ἀπάτῃ τοὺς πολεμίους. Ἦν δὲ τοιόνδε. Βοῦς ὅσον δισχιλίας ἐκ τῶν αἰχμαλώτων ἐκέλευσε συλλαβόντας, ἀναδῆσαι δᾷδα πρὸς ἕκαστον κέρας, ἢ λύγων, ἢ φρυγάνων αὖων φάκελον· εἶτα νυκτὸς, ὅταν ἀρθῇ σημεῖον, ἀνάψαντας ἐλαύνειν ἐπὶ τὰς ὑπερβολὰς, παρὰ τὰ ξενὰ καὶ τὰς φυλακὰς τῶν πολεμίων. Ἅμα δὲ ταῦτα παρεσκεύαζον, οἷς προσετέτακτο, καὶ τὸν ἄλλον αὐτὸς ἀναστήσας στρατὸν, ἤδη σκότους ὄντος, ἦγε σχολαίως. Αἱ δὲ βόες, ἄχρι μὲν τὸ πῦρ ὀλίγον ἦν, καὶ περιέκαιε τὴν ὕλην, ἀτρέμα προσεχώρουν ἐλαυνόμεναι πρὸς τὴν ὑπώρειαν· καὶ θαῦμα τοῖς καθορῶσι νομεῦσιν ἀπὸ τῶν ἄκρων καὶ βουκόλοις ἦσαν αἱ φλόγες ἄκροις ἐπιλάμπουσαι τοῖς κέρασιν, ὡς στρατοπέδου καθ' ἕνα κόσμον ὑπὸ λαμπάδων πολλῶν βαδίζοντος. Ἐπεὶ δὲ πυρούμενον τὸ κέρας ἄχρι ῥίζης διέδωκε τῇ σαρκὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ πρὸς τὸν πόνον διαφέρουσαι καὶ τινάσσουσαι τὰς κεφαλὰς ἀνεπίμπλαντο πολλῆς ἀπ' ἀλλήλων φλογὸς, οὐκ ἐνέμειναν τῇ τάξει τῆς πορείας, ἀλλ' ἔκφοβοι καὶ περιαλγεῖς οὖσαι, δρόμῳ κατὰ τῶν ὀρῶν ἐφέροντο, λαμπόμεναι μὲν οὐρὰς ἄκρας καὶ μέτωπα, πολλὴν δὲ τῆς ὕλης, δι' ἧς ἔφευγον, ἀνάπτουσαι. Δεινὸν οὖν ἦν θέαμα τοῖς παραφυλάττουσι τὰς ὑπερβολὰς Ῥωμαίοις. Καὶ γὰρ αἱ φλόγες ἐῴκεσαν ὑπ' ἀνθρώπων θεόντων διαφερομέναις λαμπάσι· καὶ θόρυβος ἦν ἐν αὐτοῖς πολὺς καὶ φόβος, ἀλλαχόθεν ἄλλους ἐπιφέρεσθαι τῶν πολεμίων σφίσι, καὶ κυκλοῦσθαι πανταχόθεν ἡγουμένων. Διὸ μένειν οὐκ ἐτόλμων, ἀλλὰ πρὸς τὸ μεῖζον ἀνεχώρουν στρατόπεδον, προέμενοι τὰ στενά. * καὶ * Κατὰ τοῦτο δὲ καιροῦ προσμίξαντες οἱ ψιλοὶ τοῦ Ἀννίβου, τὰς ὑπερβολὰς κατέσχον· ἡ δ' ἄλλη δύναμις ἤδη προσέβαινεν ἀδεῶς, πολλὴν καὶ βαρεῖαν ἐφελκομένη λείαν.

Ζ. Τῷ δὲ Φαβίῳ συνέβη μὲν ἔτι νυκτὸς αἰσθέσθαι τὸν δόλον (φεύγουσαι γὰρ ἔνιαι τῶν βοῶν σποράδες ἦκον αὐτῷ εἰς χεῖρας), ἐνέδρας δὲ δεδιὼς σκοταίους, ἀτρέμα τὴν δύναμιν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶχεν. Ὡς δ' ἦν ἡμέρα, διώκων ἐξήπτετο τῶν ἐσχάτων, καὶ συμπλοκαὶ περὶ τὰς δυσχωρίας ἐγίνοντο, καὶ θόρυβος ἦν πολὺς, ἕως παρ' Ἀννίβου τῶν ὀρειβατεῖν δεινῶν Ἰβήρων ἄνδρες ἐλαφροὶ καὶ ποδώκεις, πεμφθέντες ἀπὸ τοῦ σώματος, εἰς βαρεῖς ὁπλίτας τοὺς Ῥωμαίους ἐνέβαλον, καὶ διαφθείραντες οὐκ ὀλίγους, ἀπέσρεψαν τὸν Φάβιον. Τότε δὴ μάλιστα κακῶς ἀκοῦσαι καὶ καταφρονηθῆναι συνέβη τὸν Φάβιον. Τῆς γὰρ ἐν τοῖς ὅπλοις τόλμης ὑφιέμενος, ὡς γνώμῃ καὶ προνοίᾳ καταπολεμήσων τὸν Ἀννίβαν, αὐτὸς ἡττημένος τούτοις καὶ κατεσρατηγημένος ἐφαίνετο. Βουλόμενος δὲ μᾶλλον ἐκκαῦσαι τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν τῶν Ῥωμαίων ὁ Ἀννίβας, ὡς ἦλθεν ἐπὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ, τὰ μὲν ἄλλα πάντα καίειν καὶ διαφθείρειν ἐκέλευσεν, ἐκείνων δ' ἀπεῖπεν ἅπτεσθαι μόνων, καὶ παρεκατέσησε φυλακὴν οὐδὲν ἐῶσαν ἀδικεῖν οὐδὲ λαμβάνειν ἐκεῖθεν. Ταῦτα προσδιέβαλεν εἰς Ῥώμην ἀναγγελθέντα· καὶ πολλὰ μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν ὄχλον οἱ δήμαρχοι κατεβόων, ἐπάγοντος μάλιστα Μετιλίου καὶ παροξύνοντος, οὐ κατὰ τὴν πρὸς Φάβιον ἔχθραν· ἀλλ' οἰκεῖος ὢν Μινουκίου τοῦ ἱππάρχου, τιμὴν ᾤετο καὶ δόξαν ἐκείνῳ φέρειν τὰς τούτου διαβολάς. Ἐγεγόνει δὲ καὶ τῇ βουλῇ δι' ὀργῆς, οὐχ ἥκιστα μεμφομένῃ τὰς περὶ τῶν αἰχμαλώτων πρὸς Ἀννίβαν ὁμολογίας. Ὡμολογήκει γὰρ αὐτῷ, ἄνδρα μὲν ἀνδρὶ λύεσθαι τῶν ἁλισκομένων, εἰ δὲ πλείους οἱ ἕτεροι γένοιντο, διδόναι δραχμὰς ὑπὲρ ἑκάστου τῶν νομιζομένων πεντήκοντα καὶ διακοσίας. Ὡς οὖν, γενομένης τῆς κατ' ἄνδρα διαμείψεως, εὑρέθησαν ὑπόλοιποι Ῥωμαίων παρ' Ἀννίβᾳ τεσσαράκοντα καὶ διακόσιοι, τούτων ἡ σύγκλητος ἔγνω τὰ λύτρα μὴ πέμπειν· καὶ προσητιᾶτο τὸν Φάβιον, ὡς οὐ πρεπόντως, οὐδὲ λυσιτελῶς, ἄνδρας ὑπὸ δειλίας πολεμίων

ἄγραν γενομένους ἀνακομιζόμενον. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ Φάβιος, τὴν μὲν ὀργὴν ἔφερε πρᾴως τῶν πολιτῶν, χρήματα δ' οὐκ ἔχων, διαψεύσασθαι δὲ τὸν Ἀννίβαν καὶ προέσθαι τοὺς πολίτας οὐχ ὑπομένων, ἔπεμψε τὸν υἱὸν εἰς Ῥώμην, κελεύσας ἀποδόσθαι τοὺς ἀγροὺς, καὶ τὸ ἀργύριον εὐθὺς ὡς αὐτὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον κομίζειν. Ἀποδομένου δὲ τοῦ νεανίσκου τὰ χωρία, καὶ ταχέως ἐπανελθόντος, ἀπέπεμψε τὰ λύτρα τῷ Ἀννίβᾳ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλαβε· καὶ πολλῶν ἀποδιδόντων ὕστερον, παρ' οὐδενὸς ἔλαβεν, ἀλλ' ἀφῆκε πᾶσι.

Η. Μετὰ δὲ ταῦτα, τῶν ἱερέων καλούντων αὐτὸν εἰς Ῥώμην ἐπί τινας θυσίας, παρέδωκε τῷ Μινουκίῳ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ τοῦ μὴ μάχεσθαι, μηδὲ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις, οὐ μόνον ὡς αὐτοκράτωρ διαγορεύσας, ἀλλὰ καὶ παραινέσεις καὶ δεήσεις πολλὰς αὐτοῦ ποιησάμενος· ὧν ἐκεῖνος ἐλάχιστα φροντίσας, εὐθὺς ἐνέκειτο τοῖς πολεμίοις. Καί ποτε παραφυλάξας τὸν Ἀννίβαν τὸ πολὺ τῆς στρατιᾶς ἐπὶ σιτολογίαν ἀφεικότα, καὶ προσβαλὼν τοῖς ὑπολειπομένοις, κατέῤῥαξεν εἰς τὸν χάρακα, καὶ διέφθειρεν οὐκ ὀλίγους· καὶ φόβον περιέσησε πᾶσιν ὡς πολιορκησομένοις ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ συλλεγομένης αὖθις εἰς τὸ στρατόπεδον τῷ Ἀννίβᾳ τῆς δυνάμεως, ἀσφαλῶς ἀνεχώρησεν, αὐτόν τε μεγαλαυχίας ἀμέτρου, καὶ θράσους τὸ στρατιωτικὸν ἐμπεπληκώς. Ταχὺ δὲ τοῦ ἔργου λόγος μείζων διεφοίτησεν εἰς Ῥώμην. Καὶ Φάβιος μὲν ἀκούσας, ἔφη μᾶλλον τοῦ Μινουκίου φοβεῖσθαι τὴν εὐτυχίαν· ὁ δὲ δῆμος ἥρτο, καὶ μετὰ χαρᾶς εἰς ἀγορὰν συνέτρεχε. Καὶ Μετίλιος ὁ δήμαρχος ἐπὶ τοῦ βήματος καταστὰς ἐδημηγόρει, μεγαλύνων τὸν Μινούκιον, τοῦ δὲ Φαβίου κατηγορῶν οὐ μαλακίαν, οὐδ' ἀνανδρίαν, ἀλλ' ἤδη προδοσίαν· συναιτιώμενος ἅμα καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν τοὺς δυνατωτάτους καὶ πρώτους ἐπαγαγέσθαι τὸν πόλεμον ἐξ ἀρχῆς, ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου, τήν τε πόλιν ἐμβαλεῖν εὐθὺς εἰς μοναρχίαν ἀνυπεύθυνον, ἣ, διατρίβουσα τὰς πρά-

ξεις, ἴδρυσιν Ἀννίβα παρέξει καὶ χρόνον αὖθις ἐκ Λιβύης ἑτέραν δύναμιν προσγενέσθαι, ὡς κρατοῦντι τῆς Ἰταλίας.

Θ. Ἐπεὶ δ' ὁ Φάβιος προσελθὼν ἀπολογεῖσθαι μὲν οὐδὲν ἐμέλλησε πρὸς τὸν δήμαρχον, ἔφη δὲ τάχιστα τὰς θυσίας καὶ τὰς ἱερουργίας γενέσθαι, ὡς ἐπὶ τὸ στράτευμα βαδιεῖσθαι τῷ Μινουκίῳ δίκην ἐπιθήσων, ὅτι κωλύσαντος αὐτοῦ τοῖς πολεμίοις συνέβαλε, θόρυβος διῆξε τοῦ δήμου πολύς, ὡς κινδυνεύοντος τοῦ Μινουκίου. Καὶ γὰρ εἶρξαι τῷ Δικτάτωρι καὶ θανατῶσαι πρὸ δίκης ἔξεστι. Καὶ τοῦ Φαβίου τὸν θυμὸν ἐκ πολλῆς πραότητος κεκινημένον, ᾤοντο βαρὺν εἶναι καὶ δυσπαραίτητον. Ὅθεν οἱ μὲν ἄλλοι καταδείσαντες ἡσυχίαν ἦγον. Ὁ δὲ Μετίλιος, ἔχων τὴν ἀπὸ τῆς δημαρχίας ἄδειαν (μόνη γὰρ αὕτη Δικτάτωρος αἱρεθέντος ἡ ἀρχὴ τὸ κράτος οὐκ ἀπόλλυσιν, ἀλλὰ μένει, τῶν ἄλλων καταλυθεισῶν), ἐνέκειτο τῷ δήμῳ πολύς, μὴ προέσθαι δεόμενος τὸν Μινούκιον, μηδ' ἐᾶσαι παθεῖν, ἃ Μάλιος Τουρκουάτος ἔδρασε τὸν υἱὸν, ἀριστεύσαντος καὶ στεφανωθέντος ἀποκόψας πελέκει τὸν τράχηλον· ἀφελέσθαι δὲ τοῦ Φαβίου τὴν τυραννίδα, καὶ τῷ δυναμένῳ καὶ βουλομένῳ σώζειν ἐπιτρέψαι τὰ πράγματα. Τοιούτοις λόγοις κινηθέντες οἱ ἄνθρωποι, τὸν μὲν Φάβιον οὐκ ἐτόλμησαν ἀναγκάσαι καταθέσθαι τὴν μοναρχίαν, καίπερ ἀδοξοῦντα, τὸν δὲ Μινούκιον ἐψηφίσαντο, τῆς στρατηγίας ὁμότιμον ὄντα, διέπειν τὸν πόλεμον ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας τῷ Δικτάτωρι· πρᾶγμα μὴ πρότερον ἐν Ῥώμῃ γεγονὸς, ὀλίγῳ δ' ὕστερον αὖθις γενόμενον, μετὰ τὴν ἐν Κάνναις ἀτυχίαν. Καὶ γὰρ τότ' ἐπὶ τῶν στρατοπέδων Μάρκος ἦν Ἰούνιος Δικτάτωρ, καὶ κατὰ πόλιν τὸ βουλευτικὸν ἀναπληρῶσαι δεῆσαν, ἅτε δὴ πολλῶν ἐν τῇ μάχῃ συγκλητικῶν ἀπολωλότων, ἕτερον εἵλοντο Δικτάτωρα, Φάβιον Βουτεῶνα. Πλὴν οὗτος μὲν, ἐπεὶ προῆλθε, καὶ κατέλεξε τοὺς ἄνδρας καὶ συνεπλήρωσε τὴν βουλὴν, αὐθημερὸν ἀφεὶς τοὺς ῥαβδούχους, καὶ διαφυγὼν τοὺς προάγοντας, εἰς τὸν ὄχλον ἐμβαλὼν καὶ καταμίξας ἑαυ-

τὸν, ἤδη τι τῶν ἑαυτοῦ διοικῶν καὶ πραγματευόμενος, ὥσπερ ἰδιώτης, ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἀνεστρέφετο.

I. Τὸν δὲ Μινούκιον ἐπὶ τὰς αὐτὰς τῷ Δικτάτωρι πράξεις ἀποδείξαντες, ᾤοντο κεκολοῦσθαι καὶ γεγονέναι ταπεινὸν παντάπασιν ἐκεῖνον, οὐκ ὀρθῶς στοχαζόμενοι τοῦ ἀνδρός. Οὐ γὰρ αὐτοῦ συμφορὰν ἡγεῖτο τὴν ἐκείνων ἄνοιαν, ἀλλ' ὥσπερ Διογένης ὁ σοφὸς, εἰπόντος τινὸς πρὸς αὐτὸν, Οὗτοι σοῦ καταγελῶσιν, Ἀλλ' ἐγὼ, εἶπεν, οὐ καταγελῶμαι· μόνους ἡγούμενος καταγελᾶσθαι τοὺς ἐνδιδόντας, καὶ πρὸς τὰ τοιαῦτα διαταραττομένους· οὕτω Φάβιος ἔφερεν ἀπαθῶς καὶ ῥᾳδίως, ὅσον ἐπ' αὐτῷ, τὰ γινόμενα, συμβαλλόμενος ἀπόδειξιν τῶν φιλοσόφων τοῖς ἀξιοῦσι, μήτε ὑβρίζεσθαι, μήτ' ἀτιμοῦσθαι τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ σπουδαῖον. Ἡνία δ' αὐτὸν ἡ τῶν πολλῶν ἀβουλία διὰ τὰ κοινὰ, δεδωκότων ἀφορμὰς ἀνδρὸς οὐχ ὑγιαινούσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν πόλεμον. Καὶ δεδοικὼς, μὴ παντάπασιν ἐκμανεὶς ὑπὸ κενῆς δόξης καὶ ὄγκου, φθάσῃ τι κακὸν ἀπεργασάμενος, λαθὼν ἅπαντας ἐξῆλθε· καὶ παραγενόμενος εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ καταλαβὼν τὸν Μινούκιον οὐκέτι καθεκτὸν, ἀλλὰ βαρὺν καὶ τετυφωμένον, καὶ παρὰ μέρος ἄρχειν ἀξιοῦντα, τοῦτο μὲν οὐ συνεχώρησε, τὴν δὲ δύναμιν διενείματο πρὸς αὐτὸν, ὡς μέρους μόνον ἄρχειν βέλτιον ὄν, ἢ πάντων παρὰ μέρος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῶν ταγμάτων καὶ τὸ τέταρτον αὐτὸς ἔλαβε, τὸ δὲ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον ἐκείνῳ παρέδωκεν, ἐπίσης καὶ τῶν συμμαχικῶν διανεμηθέντων. Σεμνυνομένου δὲ τοῦ Μινουκίου, καὶ χαίροντος ἐπὶ τῷ τὸ πρόσχημα τῆς ἀκροτάτης καὶ μεγίστης ἀρχῆς ὑφεῖσθαι καὶ προπεπηλακίσθαι δι' αὐτὸν, ὑπεμίμνησκεν ὁ Φάβιος, ὡς οὐκ ὄντος αὐτῷ πρὸς Φάβιον, ἀλλ' εἰ σωφρονεῖ, πρὸς Ἀννίβαν τοῦ ἀγῶνος· εἰ δὲ καὶ πρὸς τὸν συνάρχοντα φιλονεικεῖ, σκοπεῖν ὅπως τοῦ νενικημένου καὶ καθυβρισμένου παρὰ τοῖς πολίταις, ὁ τετιμημένος καὶ νενικηκὼς οὐ φανεῖται μᾶλλον ὀλιγωρῶν τῆς σωτηρίας αὐτῶν καὶ τῆς ἀσφαλείας.

ΙΑ. Ὁ δὲ ταῦτα μὲν εἰρωνείαν ἡγεῖτο γεροντικήν· παραλαβὼν δὲ τὴν ἀποκληρωθεῖσαν δύναμιν, ἰδίᾳ καὶ χωρὶς ἐστρατοπέδευσεν, οὐδὲν ἀγνοοῦντος τοῦ Ἀννίβου τῶν γινομένων, ἀλλὰ πᾶσιν ἐφεδρεύοντος. Ἦν δὲ λόφος κατὰ μέσον, καταληφθῆναι μὲν οὐ χαλεπὸς, ὀχυρὸς δὲ καταληφθεὶς στρατοπέδῳ, καὶ διαρκὴς εἰς ἅπαντα. Τὸ δὲ πέριξ πεδίον, ὀφθῆναι μὲν ἄπωθεν, ὁμαλὸν διὰ ψιλότητα καὶ λεῖον, ἔχον δέ τινας οὐ μεγάλας τάφρους ἐν αὐτῷ, καὶ κοιλότητας ἄλλας. Διὸ καὶ τὸν λόφον ἐκ τοῦ ῥᾴστου κρύφα κατασχεῖν παρὸν, οὐκ ἠθέλησεν ὁ Ἀννίβας, ἀλλ' ἀπέλιπε μάχης ἐν μέσῳ πρόφασιν. Ὡς δ' εἶδε κεχωρισμένον τοῦ Φαβίου τὸν Μινούκιον, νυκτὸς μὲν εἰς τὰς τάφρους καὶ τὰς κοιλότητας κατέσπειρε τῶν στρατιωτῶν τινάς. Ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ, φανερῶς ἔπεμψεν οὐ πολλοὺς καταληψομένους τὸν λόφον, ὡς ἐπαγάγοιτο συμπεσεῖν περὶ τοῦ τόπου τὸν Μινούκιον. Ὁ δὴ καὶ συνέβη. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀπέσειλε τὴν κούφην στρατιὰν, ἔπειτα τοὺς ἱππεῖς, τέλος δ', ὁρῶν τὸν Ἀννίβαν παραβοηθοῦντα τοῖς ἐπὶ τοῦ λόφου, πάσῃ τῇ δυνάμει κατέβαινε συντεταγμένος. Καὶ μάχην καρτερὰν θέμενος, ἠμύνετο τοὺς ἐπὶ τοῦ λόφου βάλλοντας, συμπλεκόμενος καὶ ἴσα φερόμενος· ἄχρις οὗ καλῶς ἠπατημένον ὁρῶν ὁ Ἀννίβας, καὶ γυμνὰ παρέχοντα τοῖς ἐνεδρεύουσι τὰ νῶτα, τὸ σημεῖον αἴρει. Πρὸς δὲ τοῦτο πολλαχόθεν ἐξανισταμένων ἅμα καὶ μετὰ κραυγῆς προσφερομένων, καὶ τοὺς ἐσχάτους ἀποκτιννύντων, ἀδιήγητος κατεῖχε ταραχὴ καὶ πτοία τοὺς Ῥωμαίους· αὐτοῦ τε τοῦ Μινουκίου τὸ θράσος κατακέκλασο, καὶ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε τῶν ἡγεμόνων διεπάπταινεν, οὐδενὸς ἐν χώρᾳ μένειν τολμῶντος, ἀλλὰ πρὸς φυγὴν ὠθουμένων οὐ σωτήριον. Οἱ γὰρ Νομάδες ἤδη κρατοῦντες κύκλῳ περιήλαυνον τὸ πεδίον, καὶ τοὺς ἀποσκιδναμένους ἔκτεινον.

ΙΒ. Ἐν τοσούτῳ δὲ κακῷ τῶν Ῥωμαίων ὄντων, οὐκ ἔλαθεν ὁ κίνδυνος τὸν Φάβιον, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον, ὡς ἔοικεν, ἤδη προεν-

ληφὼς, τήν τε δύναμιν συντεταγμένην εἶχεν ἐπὶ τῶν ὅπλων, καὶ τὰ πραττόμενα γινώσκειν ἐφρόντιζεν, οὐ δι' ἀγγέλων, ἀλλ' αὐτὸς ἔχων κατασκοπὴν πρὸ τοῦ χάρακος. Ὡς οὖν κατεῖδε κυκλούμενον καὶ ταραττόμενον τὸ στράτευμα, καὶ κραυγὴ προσέπιπτεν οὐ μενόντων, ἀλλ' ἤδη πεφοβημένων καὶ τρεπομένων, μηρόν τε πληξάμενος καὶ σενάξας μέγα, πρὸς μὲν τοὺς παρόντας εἶπεν· « Ὦ Ἡράκλεις, ὡς τάχιον μὲν, ἢ ἐγὼ προσεδόκων, βράδιον δ', ἢ αὐτὸς ἔσπευδε, Μινούκιος ἑαυτὸν ἀπολώλεκε. » Τὰς δὲ σημαίας ἐκφέρειν κατὰ τάχος, καὶ τὸν στρατὸν ἕπεσθαι κελεύσας, ἀνεβόησε· « Νῦν τις, ὦ στρατιῶται, Μάρκου Μινουκίου μεμνημένος ἐπειγέσθω· λαμπρὸς γὰρ ἀνὴρ καὶ φιλόπατρις. Εἰ δέ τι, σπεύδων ἐξελάσαι τοὺς πολεμίους, ἥμαρτεν, αὖθις αἰτιασόμεθα. » Πρῶτον μὲν οὖν ἐπιφανεὶς τρέπεται καὶ διασκίδνησι τοὺς ἐν τῷ πεδίῳ περιελαύνοντας Νομάδας· εἶτα πρὸς τοὺς μαχομένους, καὶ κατὰ νώτου τῶν Ῥωμαίων ὄντας ἐχώρει, καὶ τοὺς ἐμποδὼν ἔκτεινεν, οἱ δὲ λοιποὶ, πρὶν ἀποληφθῆναι καὶ γενέσθαι περιπετεῖς, οἷς αὐτοὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐποίησαν, ἐγκλίναντες ἔφυγον. Ὁρῶν δ' ὁ Ἀννίβας τὴν μεταβολὴν, καὶ τὸν Φάβιον εὐρώστως παρ' ἡλικίαν διὰ τῶν μαχομένων ὠθούμενον ἄνω πρὸς τὸν Μινούκιον εἰς τὸν λόφον, ἐπέσχε τὴν μάχην, καὶ τῇ σάλπιγγι σημήνας ἀνάκλησιν, ἀπῆγεν εἰς τὸν χάρακα τοὺς Καρχηδονίους, ἀσμένως καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀποτρεπομένων. Λέγεται δ' αὐτὸν ἀπιόντα, περὶ τοῦ Φαβίου πρὸς τοὺς φίλους εἰπεῖν τι τοιοῦτον μετὰ παιδιᾶς· « Οὐκ ἐγὼ μέντοι προὔλεγον ὑμῖν πολλάκις τὴν ἐπὶ τῶν ἄκρων ταύτην καθημένην νεφέλην, ὅτι μετὰ ζάλης ποτὲ καὶ καταιγίδων ὄμβρον ἐκφήσει; »

ΙΓ. Μετὰ δὲ τὴν μάχην Φάβιος μὲν, ὅσους ἔκτεινε τῶν πολεμίων, σκυλεύσας ἀνεχώρησεν, οὐδὲν ὑπερήφανον, οὐδ' ἐπαχθὲς εἰπὼν περὶ τοῦ συνάρχοντος· Μινούκιος δὲ τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἀθροίσας· « Ἄνδρες (ἔφη) συστρατιῶται, τὸ μὲν ἁμαρτεῖν

μηδὲν ἐν πράγμασι μεγάλοις μεῖζον, ἢ κατ' ἄνθρωπόν ἐστι· τὸ δ' ἁμαρτόντα χρήσασθαι τοῖς πταίσμασι διδάγμασι πρὸς τὸ λοιπὸν, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ νοῦν ἔχοντος. Ἐγὼ μὲν οὖν ὁμολογῶ μικρὰ μεμφόμενος τὴν τύχην, περὶ μειζόνων ἐπαινεῖν. Ἃ γὰρ οὐκ ἠσθόμην χρόνον τοσοῦτον, ἡμέρας μέρει μικρῷ πεπαίδευμαι, γνοὺς ἐμαυτὸν οὐκ ἄρχειν ἑτέρων δυνάμενον, ἀλλ' ἄρχοντος ἑτέρου δεόμενον, καὶ μὴ φιλοτιμούμενον νικᾶν, ὑφ' ὧν ἡττᾶσθαι κάλλιον. Ὑμῖν δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἐστὶν ἄρχων ὁ Δικτάτωρ· τῆς δὲ πρὸς ἐκεῖνον εὐχαριστίας αὐτὸς ἡγεμὼν ἔσομαι, πρῶτον ἐμαυτὸν εὐπειθῆ καὶ ποιοῦντα τὸ κελευόμενον ὑπ' ἐκείνου παρεχόμενος. » Ταῦτ' εἰπὼν, καὶ τοὺς αἰετοὺς ἄρασθαι κελεύσας, καὶ πάντας ἀκολουθεῖν,, ἦγε πρὸς τὸν χάρακα τοῦ Φαβίου. Καὶ παρελθὼν ἐντὸς, ἐβάδιζεν ἐπὶ τὴν στρατηγικὴν σκηνὴν, ὥστε θαυμάζειν καὶ διαπορεῖν πάντας. Προελθόντος δὲ τοῦ Φαβίου, θέμενος ἔμπροσθεν τὰς σημαίας, αὐτὸς μέν ἐκεῖνον πατέρα μεγάλῃ φωνῇ, οἱ δὲ στρατιῶται τοὺς στρατιώτας, Πάτρωνας ἠσπάζοντο. Τοῦτο δ' ἔστι τοῖς ἀπελευθέροις προσφώνημα πρὸς τοὺς ἀπελευθερώσαντας. Ἡσυχίας δὲ γενομένης, ὁ Μινούκιος εἶπε· « Δύο νίκας, ὦ Δικτάτωρ, τῇ σήμερον ἡμέρᾳ νενίκηκας, ἀνδρίᾳ μὲν Ἀννίβαν, εὐβουλίᾳ δὲ καὶ χρηστότητι τὸν συνάρχοντα· καὶ δι' ἧς μὲν σέσωκας ἡμᾶς, δι' ἧς δὲ πεπαίδευκας, ἡττωμένους αἰσχρὰν μὲν ἦτταν ὑπ' ἐκείνου, καλὴν δὲ καὶ σωτήριον ὑπὸ σοῦ. Πατέρα δή σε χρηστὸν προσαγορεύω, τιμιωτέραν οὐκ ἔχων προσηγορίαν, ἐπεὶ τῆς γε τοῦ τεκόντος χάριτος μεῖζων ἡ παρὰ σοῦ χάρις αὕτη. Ἐγεννήθην μὲν γὰρ ὑπ' ἐκείνου μόνος, σώζομαι δ' ὑπὸ σοῦ μετὰ τοσούτων. » Ταῦτ' εἰπὼν καὶ περιβαλὼν τὸν Φάβιον, ἠσπάζετο. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τοὺς στρατιώτας ἦν ὁρᾶν πράττοντας· ἐνεφύοντο γὰρ ἀλλήλοις καὶ κατεφίλουν, ὥστε μεστὸν εἶναι χαρᾶς καὶ δακρύων ἡδίστων τὸ στρατόπεδον.

ΙΔ. Ἐκ τούτου Φάβιος μὲν ἀπέθετο τὴν ἀρχὴν, ὕπατοι δ'

αὖθις ἀπεδείκνυντο. Καὶ τούτων οἱ μὲν πρῶτοι διεφύλαξαν, ἣν ἐκεῖνος ἰδέαν τοῦ πολέμου κατέστησε, μάχεσθαι μὲν ἐκ παρατάξεως φεύγοντες πρὸς Ἀννίβαν, τοῖς δὲ συμμάχοις ἐπιβοηθοῦντες, καὶ τὰς ἀποστάσεις κωλύοντες. Τερέντιος δὲ Βάρρων εἰς τὴν ὑπατείαν προαχθεὶς ἀπὸ γένους ἀσήμου, βίου δὲ διὰ δημοκοπίαν καὶ προπέτειαν ἐπισήμου, δῆλος ἦν εὐθὺς ἀπειρίᾳ καὶ θρασύτητι τὸν περὶ τῶν ὅλων ἀναρρίψων κύβον. Ἐβόα γὰρ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, μενεῖν τὸν πόλεμον, ἄχρις οὗ Φαβίοις χρῆται στρατηγοῖς ἡ πόλις, αὐτὸς δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὄψεσθαί τε καὶ νικήσειν τοὺς πολεμίους. Ἅμα δὲ τούτοις τοῖς λόγοις συνῆγε καὶ κατέγραφε δύναμιν τηλικαύτην, ἡλίκη πρὸς οὐδένα πώποτε τῶν πολεμίων ἐχρήσαντο Ῥωμαῖοι. Μυριάδες γὰρ ἐννέα διχιλίων ἀνδρῶν δέουσαι συνετάχθησαν εἰς τὴν μάχην, μέγα δέος Φαβίῳ καὶ τοῖς νοῦν ἔχουσι Ῥωμαίων· οὐ γὰρ ἤλπιζον ἔξειν ἀναφορὰν τὴν πόλιν ἐν τοσαύτῃ σφαλεῖσαν ἡλικίᾳ. Διὸ καὶ τὸν συνάρχοντα τοῦ Τερεντίου Παῦλον Αἰμίλιον, ἄνδρα πολλῶν πολέμων ἔμπειρον, οὐκ ἀρεσὸν δὲ τῷ δήμῳ, καὶ καταπλῆγα, ἔκ τινος καταδίκης πρὸς τὸ δημόσιον αὐτῷ γεγενημένης, ἀνίστη καὶ παρεθάρρυνεν ἐπιλαμβάνεσθαι τῆς ἐκείνου μανίας· διδάσκων, ὡς οὐ πρὸς Ἀννίβαν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ πρὸς Τερέντιον ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὁ ἀγὼν ἔσοιτο. Σπεύσειν γὰρ μάχην γενέσθαι τὸν μὲν οὐκ αἰσθανόμενον τῆς δυνάμεως, τὸν δ' αἰσθανόμενον τῆς περὶ αὐτὸν ἀσθενείας. « Ἐγὼ δ' (εἶπεν), ὦ Παῦλε, Τερεντίου πιστεύεσθαι δικαιότερός εἰμι, περὶ τῶν Ἀννίβου πραγμάτων διαβεβαιούμενος, ὡς, εἰ μηδεὶς αὐτῷ μαχεῖται τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, ἀπολεῖται μένων ὁ ἀνὴρ, ἢ φεύγων ἄπεισιν· ᾧ γε καὶ νῦν νικᾶν καὶ κρατεῖν δοκοῦντι, τῶν μὲν πολεμίων οὐδεὶς προσκεχώρηκε, τῆς δ' οἴκοθεν δυνάμεως οὐδ' ἡ τρίτη μοῖρα πάνυ περίεσι. » Πρὸς ταῦτα λέγεται τὸν Παῦλον εἰπεῖν. « Ἐμοὶ μὲν, ὦ Φάβιε, τὰ ἐμαυτοῦ σκοποῦντι κρεῖττόν ἐστι τοῖς τῶν πολεμίων ὑποπεσεῖν δόρασιν, ἢ

πάλιν ταῖς ψήφοις τῶν πολιτῶν· εἰ δ' οὕτως ἔχει τὰ δημόσια πράγματα, πειράσομαι μᾶλλόν σοι δοκεῖν ἀγαθὸς εἶναι στρατηγὸς, ἢ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐπὶ τἀναντία βιαζομένοις. » Ταύτην ἔχων τὴν προαίρεσιν ὁ Παῦλος, ἐξῆλθεν ἐπὶ τὸν πόλεμον.

ΙΕ. Ἀλλ' ὁ Τερέντιος ἐμβαλὼν αὑτὸν εἰς τὸ παρ' ἡμέραν ἄρχειν, καὶ τῷ Ἀννίβᾳ παρασρατοπεδεύσας περὶ τὸν Αὐφίδιον ποταμὸν καὶ τὰς λεγομένας Κάννας, ἅμ' ἡμέρᾳ τὸ τῆς μάχης σημεῖον ἐξέθηκεν (ἔστι δὲ χιτὼν κόκκινος ὑπὲρ τῆς στρατηγικῆς σκηνῆς διατεινόμενος)· ὥστε καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐξ ἀρχῆς διαταραχθῆναι, τήν τε τόλμαν τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τὸ τοῦ στρατοπέδου πλῆθος ὁρῶντας, αὐτοὺς δ' οὐδ' ἥμισυ μέρος ὄντας. Ἀννίβας δὲ τὴν δύναμιν ἐξοπλίζεσθαι κελεύσας, αὐτὸς ἱππότης μετ' ὀλίγων ὑπὲρ λόφου τινὸς μαλακοῦ κατεσκόπει τοὺς πολεμίους ἤδη καθισαμένους εἰς τάξιν. Εἰπόντος δέ τινος τῶν περὶ αὐτὸν ἀνδρὸς ἰσοτίμου, τοὔνομα Γίσκωνος, ὡς θαυμαστὸν αὐτῷ φαίνεται τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, συναγαγὼν τὸ πρόσωπον ὁ Ἀννίβας· Ἕτερον, εἶπεν, ὦ Γίσκων, λέληθέ σε τούτου θαυμασιώτερον. Ἐρομένου δὲ τοῦ Γίσκωνος, Τὸ ποῖον; Ὅτι, ἔφη, τούτων ὄντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς Γίσκων καλεῖται. Γενομένου δὲ παρὰ δόξαν αὐτοῖς τοῦ σκώμματος, ἐμπίπτει γέλως πᾶσι· καὶ κατέβαινον ἀπὸ τοῦ λόφου, τοῖς ἀπαντῶσιν ἀεὶ τὸ πεπαιγμένον ἀπαγγέλλοντες, ὥστε διὰ πολλῶν πολὺν εἶναι τὸν γέλωτα, καὶ μηδ' ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς δύνασθαι τοὺς περὶ Ἀννίβαν. Τοῦτο τοῖς Καρχηδονίοις ἰδοῦσι θάρρος παρέσχε, λογιζομένοις ἀπὸ πολλοῦ καὶ ἰσχυροῦ τοῦ καταφρονοῦντος ἐπιέναι γελᾶν οὕτως, ὡς καὶ παίζειν, τῷ στρατηγῷ παρὰ τὸν κίνδυνον.

ΙϚ. Ἐν δὲ τῇ μάχῃ στρατηγήμασιν ἐχρήσατο, πρώτῳ μὲν, τῷ ἀπὸ τοῦ τόπου, ποιησάμενος κατὰ νώτου τὸν ἄνεμον. Πρηστῆρι γὰρ ἐοικὼς φλέγοντι κατερρήγνυτο, καὶ τραχὺν ἐκ παιδίων ὑφάμμων καὶ ἀναπεπταμένων αἴρων κονιορτὸν, ὑπὲρ τὴν φάλαγγα

τῶν Καρχηδονίων ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐώθει, καὶ προσέβαλλε τοῖς προσώποις ἀποστρεφομένοις καὶ συνταραττομένοις. Δευτέρῳ δὲ, τῷ περὶ τὴν τάξιν· ὃ γὰρ ἦν ἰσχυρότατον αὐτῷ καὶ μαχιμώτατον τῆς δυνάμεως ἑκατέρωσε τοῦ μέσου τάξας, τὸ μέσον αὐτὸ συν επλήρωσεν ἐκ τῶν ἀχρειοτάτων, ἐμβόλῳ τούτῳ προέχοντι πολὺ τῆς ἄλλης φάλαγγος χρησάμενος· εἴρητο δὲ τοῖς κρατίστοις, ὅταν τούτους διακόψαντες οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ φερόμενοι πρὸς τὸ εἴκον, ἐκφερομένου τοῦ μέσου καὶ κόλπον λαμβάνοντος, ἐντὸς γένωνται τῆς φάλαγγος, ὀξέως ἑκατέρωθεν ἐπιστρέψαντας, ἐμβαλεῖν τε πλαγίοις, καὶ περιπτύσσειν, ὄπισθεν συγκλείοντας. Ὃ δὴ καὶ δοκεῖ τὸν πλεῖστον ἀπεργάσασθαι φόνον· ὡς γὰρ ἐνέδωκε τὸ μέσον, καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐδέξαντο διώκοντας, ἡ δὲ φάλαγξ τοῦ Ἀννίβου, μεταβαλοῦσα τὸ σχῆμα, μηνοειδὴς ἐγεγόνει, καὶ τῶν ἐπιλέκτων οἱ ταξίαρχοι, ταχὺ τοὺς μὲν ἐπ' ἀσπίδα, τοὺς δ' ἐπὶ δόρυ κλίναντες, προσέπεσον κατὰ τὰ γυμνὰ, πάντας, ὅσοι μὴ τὴν κύκλωσιν ὑπεκκλίναντες ἔφθασαν, ἐν μέσῳ κατειργάσαντο καὶ διέφθειραν. Λέγεται δὲ καὶ τοῖς ἵπποις τῶν Ῥωμαίων σύμπτωμα παράλογον γενέσθαι. Τὸν γὰρ Παῦλον, ὡς ἔοικε, τρωθεὶς ὁ ἵππος ἀπεσείσατο, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἄλλος καὶ ἄλλος ἀπολιπὼν τὸν ἵππον, πεζὸς τῷ ὑπάτῳ προσήμυνε. Τοῦτο δ' οἱ ἱππεῖς ἰδόντες, ὡς παραγγέλματος κοινοῦ δεδομένου, πάντες ἀποπηδήσαντες, πεζοὶ συνεπλέκοντο τοῖς πολεμίοις. Ἰδὼν δ' Ἀννίβας· Τοῦτ' ἔφη, μᾶλλον ἠβουλόμην, ἢ εἰ δεδεμένους παρέλαβον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἱ τὰς διεξοδικὰς γράψαντες ἱστορίας ἀπηγγέλκασι. Τῶν δ' ὑπάτων, ὁ μὲν Βάρρων ὀλιγοστὸς ἀφίππευσεν εἰς Οὐενουσίαν πόλιν. Ὁ δὲ Παῦλος ἐν τῷ βυθῷ καὶ κλύδωνι τῆς φυγῆς ἐκείνης, βελῶν τε πολλῶν ἐπὶ τοῖς τραύμασιν ἐγκειμένων ἀνάπλεως τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυχὴν πένθει τοσούτῳ βαρυνόμενος, πρός τινι λίθῳ καθῆστο, τὸν ἐπισφάξοντα τῶν πολεμίων ἀναμένων. Ἦν δὲ δὶ αἵματος πλῆθος,

ᾧ συνεπέφυρτο τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον, οὐ πολλοῖς διάδηλος, ἀλλὰ καὶ φίλοι καὶ θεράποντες αὐτὸν ὑπ᾽ ἀγνοίας παρῆλθον. Μόνος δὲ Κορνήλιος Λέντλος, εὐπατρίδης νέος, ἰδὼν καὶ προνοήσας, ἀπεπήδησε τοῦ ἵππου, καὶ προσαγαγὼν παρεκάλει χρῆσθαι καὶ σώζειν αὑτόν τοῖς πολίταις, ἄρχοντος ἀγαθοῦ τότε μάλιστα χρῄζουσιν. Ὁ δὲ ταύτην μὲν ἀπετρίψατο τὴν δέησιν, καὶ τὸ μειράκιον αὖθις ἠνάγκασεν ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναβῆναι δακρύον· εἶτα δὲ τὴν δεξιὰν ἐμβαλὼν, καὶ συνεξαναστὰς· Ἀπάγγελλε, εἶπεν, ὦ Λέντλε, Φαβίῳ Μαξίμῳ, καὶ γενοῦ μάρτυς αὐτὸς, ὅτι Παῦλος Αἰμίλιος ἐνέμεινεν αὐτοῦ τοῖς λογισμοῖς ἄχρι τέλους, καὶ τῶν ὁμολογηθέντων πρὸς ἐκεῖνον οὐδὲν ἔλυσεν, ἀλλ᾽ ἐνικήθη πρότερον ὑπὸ Βάῤῥωνος, εἶθ᾽ ὑπ᾽ Ἀννίβου. Τοσαῦτ᾽ ἐπιστείλας, τὸν μὲν Λέντλον ἀπέπεμψεν, αὐτὸς δὲ ῥίψας ἑαυτὸν εἰς τοὺς φονευομένους, ἀπέθανε. Λέγονται δὲ πεσεῖν μὲν ἐν τῇ μάχῃ Ῥωμαίων πεντακισμύριοι, ζῶντες δ᾽ ἁλῶναι τετρακισχίλιοι· καὶ μετὰ τὴν μάχην οἱ ληφθέντες ἐπ᾽ ἀμφοτέροις τοῖς στρατοπέδοις, μυρίων οὐκ ἐλάττους.

ΙΖ. Τὸν δ᾽ Ἀννίβαν ἐπὶ τηλικούτῳ κατορθώματι τῶν φίλων παρορμώντων ἅμ᾽ ἕπεσθαι τῇ τύχῃ, καὶ συνεπεισπεσεῖν ἅμα τῇ φυγῇ τῶν πολεμίων εἰς τὴν πόλιν, πεμπταῖον γὰρ ἀπὸ τῆς νίκης ἐν Καπιτωλίῳ δειπνήσειν, οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν, ὅσις ἀπέτρεψε λογισμός· ἀλλὰ μᾶλλον δαίμονος, ἢ Θεῶν τινος, ἐμποδὼν στάντος, ἔοικεν ἔργον ἡ πρὸς τοῦτο μέλλησις αὐτοῦ καὶ δειλίασις γενέσθαι. Διὸ καὶ Βάρκαν τὸν Καρχηδόνιον εἰπεῖν μετ᾽ ὀργῆς πρὸς αὐτὸν λέγουσι· Τὸ νικᾶν οἶδας, νίκῃ δὲ χρῆσθαι οὐκ οἶδας. Καίτοι τοσαύτην μεταβολὴν ἡ νίκη περὶ αὐτὸν ἐποίησεν, ὡς πρὸ τῆς μάχης, οὐ πόλιν, οὐκ ἐμπόριον, οὐ λιμένα τῆς Ἰταλίας ἔχοντα, χαλεπῶς δὲ καὶ μόλις τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ δι᾽ ἁρπαγῆς κομιζόμενον, ὁρμώμενον ἀπ᾽ οὐδενὸς βεβαίου πρὸς τὸν πόλεμον, ἀλλ᾽, ὥσπερ λῃστηρίῳ μεγάλῳ, τῷ στρατοπέδῳ πλανώμε-

νον καὶ περιφερόμενον, τότε πᾶσαν ὀλίγου δεῖν ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι τὴν Ἰταλίαν. Τὰ γὰρ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν ἐθνῶν αὐτῷ προσεχώρησεν ἑκούσια· καὶ Καπύην, ἣ μέγιστον ἔχει μετὰ Ῥώμην ἀξίωμα τῶν πόλεων, προσθεμένην κατέσχεν. Οὐ μόνον δ' ἦν ἄρα τὸ φίλων πεῖραν λαβεῖν, ὡς Εὐριπίδης φησὶν, οὐ σμικρὸν κακὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ φρονίμων στρατηγῶν. Ἡ γὰρ πρὸ τῆς μάχης Φαβίου δειλία καὶ ψυχρότης λεγομένη, μετὰ τὴν μάχην εὐθὺς οὐδ' ἀνθρώπινος ἐδόκει λογισμὸς, ἀλλὰ θεῖόν τι χρῆμα διανοίας καὶ δαιμόνιον, ἐκ τοσούτου τὰ μέλλοντα προορωμένης, ἃ μόλις ἦν πιστὰ *τοῖς* πάσχουσιν. Ὅθεν εὐθὺς εἰς ἐκεῖνον ἡ Ῥώμη συνενεγκοῦσα τὰς λοιπὰς ἐλπίδας, καὶ προσφυγοῦσα τῇ γνώμῃ τοῦ ἀνδρὸς ὥσπερ ἱερῷ καὶ βωμῷ, πρώτην καὶ μεγίστην αἰτίαν ἔσχε τοῦ μεῖναι καὶ μὴ διαλυθῆναι, τὴν ἐκείνου φρόνησιν, καθάπερ ἐν τοῖς Κελτικοῖς πάθεσιν. Ὁ γὰρ, ἐν οἷς οὐδὲν ἐδόκει δεινὸν εἶναι, καιροῖς, εὐλαβὴς φαινόμενος καὶ δυσέλπιστος, τότε, πάντων καταβεβληκότων ἑαυτοὺς εἰς ἀπέραντα πένθη καὶ ταραχὰς ἀπράκτους, μόνος ἐφοίτα διὰ τῆς πόλεως, πράῳ βαδίσματι, καὶ προσώπῳ καθεστῶτι, καὶ φιλανθρώπῳ προσαγορεύσει, κοπετούς τε γυναικείους ἀφαιρῶν, καὶ συῤῥύσεις εἴργων τῶν εἰς τὸ δημόσιον ἐπὶ κοινοῖς ὀδυρμοῖς ἐκφερομένων. Βουλήν τε συνελθεῖν ἔπεισε καὶ παρεθάρσυνε τὰς ἀρχὰς, αὐτὸς ὢν καὶ ῥώμη καὶ δύναμις ἀρχῆς ἁπάσης πρὸς ἐκεῖνον ἀποβλεπούσης.

III. Ταῖς μὲν οὖν πύλαις ἐπέστησε τοὺς τὸν ἐκπίπτοντα καὶ προλείποντα τὴν πόλιν ὄχλον ἀπείργοντας· πένθους δὲ καὶ τόπον καὶ χρόνον ὥρισε, κατ' οἰκίαν ἀποθρηνεῖν κελεύσας ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα τὸν βουλόμενον· μετὰ δὲ ταύτας ἔδει πᾶν πένθος λύεσθαι, καὶ καθαρεύειν τῶν τοιούτων τὴν πόλιν. Ἑορτῆς τε Δήμητρος εἰς τὰς ἡμέρας ἐκείνας καθηκούσης, βέλτιον ἐφάνη παραλιπεῖν ὅλως τάς τε θυσίας καὶ τὴν πομπὴν, ἢ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὀλιγότητι καὶ κατηφείᾳ τῶν συνερχομένων ἐλέγ-

χεσθαι· καὶ γὰρ τὸ θεῖον ἥδεσθαι τιμώμενον ὑπὸ τῶν εὐτυχούντων. Ὅσα μέντοι πρὸς ἱλασμοὺς Θεῶν, ἢ τεράτων ἀποτροπὰς συνηγόρευον οἱ μάντεις, ἐπράττετο· Καὶ γὰρ εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθη θεοπρόπος Πίκτωρ συγγενὴς Φαβίου· καὶ τῶν Ἑστιάδων παρθένων δύο διεφθαρμένας εὑράντες, τὴν μὲν, ὥσπερ ἐςὶν ἔθος, ζῶσαν κατώρυξαν, ἡ δ' ὑφ' ἑαυτῆς ἀπέθανε· Μάλιςα δ' ἄν τις ἠγάσατο τὸ φρόνημα καὶ τὴν πραότητα τῆς πόλεως, ὅτε τοῦ ὑπάτου Βάῤῥωνος ἀπὸ τῆς φυγῆς ἐπανιόντος, ὡς ἄν τις αἴσχιςα καὶ δυσποτμότατα πεπραχὼς ἐπανίοι, ταπεινοῦ καὶ κατηφοῦς, ἀπήντησεν αὐτῷ περὶ τὰς πύλας ἥ τε βουλὴ καὶ τὸ πλῆθος ἅπαν, ἀσπαζόμενοι. Οἱ δ' ἐν τέλει καὶ πρῶτοι τῆς γερουσίας, ὧν καὶ Φάβιος ἦν, ἡσυχίας γενομένης, ἐπῄνεσαν, ὅτι τὴν πόλιν οὐκ ἀπέγνω μετὰ δυσυχίαν τηλικαύτην, ἀλλὰ πάρεςιν ἄρξων ἐπὶ τὰ πράγματα, καὶ χρησόμενος τοῖς νόμοις καὶ τοῖς πολίταις, ὡς σώζεσθαι δυναμένοις.

ΙΘ. Ἐπεὶ δ' Ἀννίβαν ἐπύθοντο μετὰ τὴν μάχην ἀποτετράφθαι πρὸς τὴν ἄλλην Ἰταλίαν, ἀναθαῤῥήσαντες ἐξέπεμπον ἡγεμόνας καὶ ςρατεύματα· Τούτων δ' ἐπιφανέςατοι, Φάβιός τε Μάξιμος, καὶ Κλαύδιος Μάρκελλος ἦσαν, ἀπὸ τῆς ἐναντίας σχεδὸν προαιρέσεως θαυμαζόμενοι παραπλησίως· Ὁ μὲν γὰρ, ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ αὐτοῦ γεγραμμένοις εἴρηται, περιλαμπὲς τὸ δραςήριον ἔχων καὶ γαῦρον, ἅτε δὴ καὶ κατὰ χεῖρα πλήκτης ἀνὴρ, καὶ φύσει τοιοῦτος ὢν, οἵους Ὅμηρος μάλιςα καλεῖ φιλοπτολέμους καὶ ἀγερώχους, ἐν τῷ παραβόλῳ καὶ ἰταμῷ καὶ πρὸς ἄνδρα τολμηρὸν τὸν Ἀννίβαν ἀντιτολμῶντι πρόπῳ τοῦ πολέμου συνίςατο τοὺς πρώτους ἀγῶνας· Φάβιος δὲ, τῶν πρώτων ἐχόμενος λογισμῶν ἐκείνων, ἤλπιζε μηδενὸς μαχομένου, μηδ' ἐρεθίζοντος τὸν Ἀννίβαν, αὐτὸν ἐπηρεάσειν ἑαυτῷ, καὶ κατατριβήσεσθαι, περὶ τὸν πόλεμον, ὥσπερ ἀθλητικοῦ σώματος, τῆς δυνάμεως ὑπερτόνου γενομένης καὶ καταπόνου, ταχύτατα τὴν ἀκμὴν ἀποβαλόντα.

Διὸ τοῦτον μὲν Ποσειδώνιος φησὶ θυρεὸν, τὸν δὲ Μάρκελλον, ξίφος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλεῖσθαι· κιρναμένην δὲ τὴν Φαβίου βεβαιότητα καὶ ἀσφάλειαν τῇ Μαρκέλλου συνηθείᾳ σωτήριον γενέσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. Ὁ δ' Ἀννίβας, τῷ μὲν ὡς ῥέοντι σφοδρα ποταμῷ πολλάκις ἀπαντῶν, ἀπεσείετο καὶ παρερρήγνύετο τὴν δύναμιν· ὑφ' οὗ δὲ, * καὶ * κατὰ μικρὸν ὑπορρέοντος ἀψοφητὶ καὶ παρεμπίπτοντος ἐνδελεχῶς, ὑπερειπόμενος καὶ δαπανώμενος ἐλάνθανε· καὶ τελευτῶν εἰς ἀπορίαν κατέστη τοσαύτην, ὥστε Μαρκέλλῳ μὲν ἀποκαμεῖν μαχόμενον, Φάβιον δὲ φοβεῖσθαι μὴ μαχόμενον. Τὸ γὰρ πλεῖστον, ὡς εἰπεῖν, τοῦ χρόνου τούτοις διεπολέμησεν ἢ στρατηγοῖς, ἢ ἀνθυπάτοις, ἢ ὑπάτοις ἀποδεικνυμένοις· ἑκάτερος γὰρ αὐτῶν πεντάκις ὑπάτευσεν. Ἀλλὰ Μάρκελλον μὲν, ὑπατεύοντα τὸ πέμπτον, ἐνέδρᾳ περιβαλὼν, ἔκτεινε· Φαβίῳ δὲ πᾶσαν ἀπάτην καὶ διάπειραν ἐπάγων πολλάκις, οὐδὲν ἐπέραινε, πλὴν ἅπαξ ὀλίγου παρακρουσάμενος ἔσφηλε τὸν ἄνδρα. Συνθεὶς γὰρ ἐπισολὰς παρὰ τῶν ἐν Μεταποντίῳ δυνατῶν καὶ πρώτων, ἔπεμψε πρὸς τὸν Φάβιον, ὡς τῆς πόλεως ἐνδοθησομένης, εἰ παραγένοιτο, καὶ τῶν τοῦτο πραττόντων ἐκεῖνον ἐλθεῖν καὶ φανῆναι πλησίον ἀναμενόντων. Ταῦτ' ἐκίνησε τὸν Φάβιον τὰ γράμματα, καὶ λαβὼν μέρος τι τῆς στρατιᾶς, ἔμελλεν ὁρμήσειν διὰ νυκτός· εἶτα χρησάμενος ὄρνισιν οὐκ αἰσίοις ἀπετράπη, καὶ μετὰ μικρὸν ἐπεγνώσθη τὰ γράμματα πρὸς αὐτὸν ὑπ' Ἀννίβου δόλῳ συντεθέντα, κἀκεῖνος ἐνεδρεύων αὐτὸν ὑπὸ τὴν πόλιν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄν τις εὐνοίᾳ Θεῶν ἀναθείη.

Κ. Τὰς δ' ἀποσάσεις τῶν πόλεων καὶ τὰ κινήματα τῶν συμμάχων ὁ Φάβιος μᾶλλον ᾤετο δεῖν ἠπίως ὁμιλοῦντα καὶ πράως, ἀνείργειν καὶ δυσωπεῖν, μὴ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἐλέγχοντα, καὶ χαλεπὸν ὄντα παντάπασι τοῖς ὑπόπτοις. Λέγεται γὰρ, ὅτι στρατιώτην ἄνδρα Μάρσον, ἀνδρείᾳ καὶ γένει τῶν συμμάχων πρῶτον, αἰσθόμενος διειλεγμένον τισὶ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ περὶ ἀποστά-

σεως, οὐ διηρέθισεν· ἀλλ' ὁμολογήσας ἠμελεῖσθαι παρ' ἀξίαν αὐτὸν, νῦν μὲν ἔφη τοὺς ἡγεμόνας αἰτιᾶσθαι, πρὸς χάριν μᾶλλον, ἢ προῤάρετὴν, τὰς τιμὰς νέμοντας, ὕστερον δ' ἐκεῖνον αἰτιάσεσθαι μὴ φράζοντα, μηδ' ἐντυγχάνοντα πρὸς αὐτὸν, εἴ του δέοιτο. Καὶ ταῦτ' εἰπὼν, ἵππον τε πολεμιστὴν ἐδωρήσατο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀριστείοις ἐκόσμησεν, ὥστε πιστότατον ἐξ ἐκείνου καὶ προθυμότατον εἶναι τὸν ἄνδρα. Δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, τοὺς μὲν ἱππικοὺς καὶ κυνηγετικοὺς, ἐπιμελείᾳ καὶ συνηθείᾳ καὶ τροφῇ μᾶλλον, ἢ μάστιξι καὶ κλοιοῖς τὴν χαλεπότητα τῶν ζώων καὶ τὸ θυμούμενον καὶ τὸ δυσκολαῖνον ἐξαιρεῖν· τὸν δ' ἀνθρώπων ἄρχοντα μὴ τὸ πλεῖστον ἐν χάριτι καὶ πραότητι τῆς ἐπανορθώσεως τίθεσθαι, σκληρότερον δὲ προσφέρεσθαι καὶ βιαιότερον, ἥπερ οἱ γεωργοῦντες ἐρινεοῖς καὶ ἀχράσι καὶ κοτίνοις προσφέρονται, τὰ μὲν εἰς ἐλαίας, τὰ δ' εἰς ἀπίους, τὰ δ' εἰς συκᾶς ἐξημεροῦντες καὶ τιθασσεύοντες. Ἕτερον τοίνυν τῷ γένει Λευκανὸν ἄνδρα προσήγγειλαν οἱ λοχαγοὶ ῥεμβόμενον ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὴν τάξιν ἐκλείποντα πολλάκις. Ὁ δ' ἠρώτησε, τἄλλα ποῖόν τινα τὸν ἄνθρωπον εἰδεῖεν ὄντα. Μαρτυρούντων δὲ πάντων, ὅτι ῥᾳδίως ἕτερος οὐκ εἴη στρατιώτης τοιοῦτος, ἅμα τ' αὐτοῦ τινας ἀνδραγαθίας ἐπιφανεῖς καὶ πράξεις λεγόντων, αἰτίαν τῆς ἀταξίας ζητῶν, εὗρεν ἔρωτι παιδίσκης κατεχόμενον τὸν ἄνδρα, καὶ κινδυνεύοντα μακρὰς ὁδοὺς ἑκάστοτε ῥοιτῶντα πρὸς ἐκείνην ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. Πέμψας οὖν τινας ἀγνοοῦντος αὐτοῦ, καὶ συλλαβὼν τὸ γύναιον, ἔκρυψεν ἐν τῇ σκηνῇ, καὶ καλέσας τὸν Λευκανὸν ἰδίᾳ πρὸς αὐτόν. Οὐ λέληθας, ἔφη, παρὰ τὰ τῶν Ῥωμαίων πάτρια καὶ τοὺς νόμους ἀπονυκτερεύων τοῦ στρατοπέδου πολλάκις· ἀλλ' οὐδὲ χρηστὸς ὢν πρότερον ἐλελήθεις. Τὰ μὲν οὖν ἡμαρτημένα σοι λελύσθω τοῖς ἠνδραγαθημένοις, τὸ δὲ λοιπὸν, ἐφ' ἑτέρῳ ποιήσομαι τὴν φρουράν. Θαυμάζοντος δὲ τοῦ στρατιώτου, προαγαγὼν τὴν ἄνθρωπον ἐνεχείρησεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν· Λύτη μὲν ἐγγυᾶταί σε μενεῖν ἐν τῷ

στρατοπέδῳ μεθ' ἡμῶν· σὺ δ' ἔργῳ δείξεις, εἰ μὴ δι' ἄλλην τινὰ μοχθηρίαν ἀπέλιπες, ὁ δ' ἔρως καὶ αὕτη, πρόφασις ἦν λεγομένη. Ταῦτα μὲν περὶ τούτων ἱστοροῦσι.

ΚΔ. Τὴν δὲ Ταραντίνων πόλιν ἔσχεν ἁλωκυῖαν ἐκ προδοσίας τὸν τρόπον τοῦτον. Ἐστρατεύετο παρ' αὐτῷ νεανίας Ταραντῖνος ἔχων ἀδελφὴν εἰς Τάραντα, πιστῶς πάνυ καὶ φιλοστόργως διακειμένην πρὸς αὐτόν. Ἦρα δὲ ταύτης ἀνὴρ Βρέττιος τῶν τεταγμένων ὑπ' Ἀννίβου τὴν πόλιν φρουρεῖν ἐφ' ἡγεμονίας. Τοῦτο πράξεως ἐλπίδα τῷ Ταραντίνῳ παρέσχε, καὶ τοῦ Φαβίου συνειδότος εἰς τὴν πόλιν ἀφείθη, λόγῳ δ' ἀποδεδράκει πρὸς τὴν ἀδελφήν. Αἱ μὲν οὖν πρῶται τῶν ἡμερῶν ἦσαν, καὶ καθ' ἑαυτὸν ὁ Βρέττιος ἀνεπαύετο, λανθάνειν τὸν ἀδελφὸν οἰόμενος ἐκείνης. Ἔπειτα λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ νεανίας· Καὶ μὴν ἐκεῖ λόγος ἐφοίτα πολὺς ἀνδρί σε τῶν δυνατῶν καὶ μεγάλων συνεῖναι. Τίς οὗτός ἐστιν; εἰ γὰρ εὐδόκιμός τις, ὥς φασιν, ἀρετῇ καὶ λαμπρός, ἐλάχιστα φροντίζει γένους ὁ πάντα συμμίγνυς πόλεμος· αἰσχρὸν δὲ μετ' ἀνάγκης οὐδέν, ἀλλ' εὐτυχία τις, ἐν καιρῷ τὸ δίκαιον ἀσθενὲς ἔχοντι, πραοτάτῳ χρήσασθαι τῷ βιαζομένῳ. Ἐκ τούτου μεταπέμπεται μὲν ἡ γυνὴ τὸν Βρέττιον, καὶ γνωρίζει τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ· ταχὺ δὲ συμπράττων τὴν ἐπιθυμίαν ἐκεῖνος, καὶ μᾶλλον, ἢ πρότερον, εὔνους καὶ χειροήθη τῷ βαρβάρῳ δοκῶν παρέχειν τὴν ἀδελφήν, ἔσχε πιστῶς, ὥστε μὴ χαλεπῶς ἐρῶντος ἀνθρώπου μισθοφόρου μεταστῆσαι διάνοιαν ἐπ' ἐλπίδι δωρεῶν μεγάλων, ἃς ἐπηγγέλλετο παρέξειν αὐτῷ τὸν Φάβιον. Ταῦτα μὲν οὖν οἱ πλεῖστοι γράφουσι περὶ τούτων· ἔνιοι δὲ τὴν ἄνθρωπον, ὑφ' ἧς ὁ Βρέττιος μετήχθη, φασὶν οὐ Ταραντίνην, ἀλλὰ Βρεττίαν τὸ γένος οὖσαν, τῷ δὲ Φαβίῳ παλλακευομένην, ὡς ἤσθετο πολίτην καὶ γνώριμον ὄντα τὸν τῶν Βρεττίων ἄρχοντα, τῷ τε Φαβίῳ φράσαι, καὶ συνελθοῦσαν εἰς λόγους ὑπὸ τὸ τεῖχος, ἐκπεῖσαι καὶ κατεργάσασθαι τὸν ἄνθρωπον.

ΚΕ. Πραττομένων δὲ τούτων, ὁ Φάβιος περισπάσαι τὸν Ἀννίβαν

τεχνάζων, ἐπέσειλε τοῖς ἐν Ῥηγίῳ στρατιώταις τὴν Βρεττίαν καταδραμεῖν, καὶ Καυλωνίαν ἐξελεῖν κατὰ κράτος στρατοπεδεύσαντας ὀκτακισχιλίους ὄντας, αὐτομόλους δὲ τοὺς πολλοὺς, καὶ τῶν ἐκ Σικελίας ὑπὸ Μαρκέλλου κεκομισμένων ἀτίμων τοὺς ἀχρηστοτάτους, καὶ μετ' ἐλαχίστης τῇ πόλει λύπης καὶ βλάβης ἀπολλυμένους. Ἤλπιζε γὰρ, τούτους προέμενος τῷ Ἀννίβᾳ καὶ δελεάσας, ἀπάξειν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Τάραντος· ὃ καὶ συνέβαινεν. Εὐθὺς γὰρ ἐκεῖ διώκων ὁ Ἀννίβας ἐρρύη μετὰ τῆς δυνάμεως. Ἡμέρᾳ δ' ἕκτῃ τοὺς Ταραντίνους τοῦ Φαβίου περιστρατοπεδεύσαντος, ὁ προδιειλεγμένος τῷ Βρεττίῳ μετὰ τῆς ἀδελφῆς νεανίσκος ἦκε νύκτωρ πρὸς αὐτὸν, εἰδὼς ἀκριβῶς καὶ καθεωρακὼς τὸν τόπον, ἐφ' οὗ παραφυλάττων ὁ Βρέττιος ἔμελλεν ἐνδώσειν καὶ παρήσειν τοῖς προσβάλλουσιν. Οὐ μὴν ἁπλῶς γε τῆς προδοσίας ἐξήρτησεν ὁ Φάβιος τὴν πρᾶξιν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκεῖσε παρελθὼν ἡσυχίαν ἦγεν, ἡ δ' ἄλλη στρατιὰ προσέβαλλε τοῖς τείχεσιν ἔκ τε γῆς καὶ θαλάττης, ἅμα ποιοῦσα πολλὴν κραυγὴν καὶ θόρυβον· ἄχρις οὗ τῶν πλείσων Ταραντίνων ἐκεῖ βοηθούντων καὶ συμφερομένων τοῖς τειχομαχοῦσιν, ἐσήμηνε τῷ Φαβίῳ τὸν καιρὸν ὁ Βρέττιος, καὶ διὰ κλιμάκων ἀναβὰς ἐκράτησε τῆς πόλεως. Ἐνταῦθα μέντοι δοκεῖ φιλοτιμίας ἥττων γενέσθαι· τοὺς γὰρ Βρεττίους πρώτους ἀποσφάττειν ἐκέλευσεν, ὡς μὴ προδοσίᾳ τὴν πόλιν ἔχων φανερὸς γένοιτο. Καὶ ταύτης τε διήμαρτε τῆς δόξης, καὶ διαβολὴν ἀπιστίας προσέλαβε καὶ ὠμότητος. Ἀπέθανον δὲ πολλοὶ καὶ τῶν Ταραντίνων· οἱ δὲ πραθέντες, ἐγένοντο τρισμύριοι, καὶ τὴν πόλιν ἡ στρατιὰ διήρπασεν· ἀνηνέχθη δ' εἰς τὸ δημόσιον τρισχίλια τάλαντα. Πάντων δὲ τῶν ἄλλων ἀγομένων καὶ φερομένων, λέγεται τὸν γραμματέα πυθέσθαι τοῦ Φαβίου περὶ τῶν Θεῶν τί κελεύει, τὰς γραφὰς οὕτω προσαγορεύσαντα καὶ τοὺς ἀνδριάντας· τὸν οὖν Φάβιον εἰπεῖν. Ἀπολείπωμεν τοὺς Θεοὺς Ταραντίνοις κεχολωμένους. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὸν κολοσσὸν τοῦ Ἡρακλέους μετακο-

μίσας ἐκ Τάραντος, ἔσησεν ἐν Καπιτωλίῳ, καὶ πλησίον ἔφιππον εἰκόνα χαλκῆν ἑαυτοῦ· πολὺ Μαρκέλλου φανεὶς ἀτοπώτερος περὶ ταῦτα, μᾶλλον δ' ὅλως ἐκεῖνον ἄνδρα πραότητι καὶ φιλανθρωπίᾳ θαυμαστὸν ἀποδείξας, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου γέγραπται.

ΚΓ. Ἀννίβαν δὲ λέγεται διώκοντα τεσσαράκοντα μόνοις ἀπολειφθῆναι σταδίοις, καὶ φανερῶς μὲν εἰπεῖν· Ἦν ἄρα καὶ Ῥωμαίοις Ἀννίβας τις ἕτερος· ἀπεβάλομεν γὰρ τὴν Ταραντίνων πόλιν, ὥσπερ ἐλάβομεν· ἰδία δὲ τὸ πρῶτον αὐτῷ παρασῆναι πρὸς τοὺς φίλους εἰπεῖν, ὡς πάλαι μὲν ἑώρα χαλεπὸν αὐτοῖς, νῦν δ' ἀδύνατον, κρατεῖν ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων Ἰταλίας. Τοῦτον δεύτερον θρίαμβον ἐθριάμβευσε λαμπρότερον τοῦ προτέρου Φάβιος, ὥσπερ ἀθλητὴς ἀγαθὸς ἐπαγωνιζόμενος τῷ Ἀννίβᾳ, καὶ ῥᾳδίως ἀπολυόμενος αὐτοῦ τὰς πράξεις, ὥσπερ ἄμματα καὶ λαβὰς οὐκέτι τὸν αὐτὸν ἐχούσας τόνον. Ἡ μὲν γὰρ ἀνεῖτο τῆς δυνάμεως αὐτῷ διὰ τρυφὴν καὶ πλοῦτον, ἡ δ' ὥσπερ ἐξήμβλυντο καὶ κατατέτριπτο τοῖς ἀλωφήτοις ἀγῶσιν. Ἦν δὲ Μάρκος Λίβιος, οὗ τὸν Τάραντα φρουροῦντος ὁ Ἀννίβας ἀπέστησεν, ὅμως δὲ τὴν ἄκρα κατέχων, οὐκ ἐξεκρούσθη, καὶ διεφύλαξεν ἄχρι τοῦ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίοις γενέσθαι τοὺς Ταραντίνους. Τοῦτον ἡνία Φάβιος τιμώμενος, καί ποτε πρὸς τὴν σύγκλητον, ὑπὸ φθόνου καὶ φιλοτιμίας ἐξενεχθεὶς εἶπεν, ὡς οὐ Φάβιος, ἀλλ' αὐτὸς αἴτιος γένοιτο τοῦ τὴν Ταραντίνων ἁλῶναι. Γελάσας οὖν ὁ Φάβιος· Ἀληθῆ λέγεις, εἶπεν· εἰ μὴ γὰρ σὺ τὴν πόλιν ἀπέβαλες, οὐκ ἂν ἐγὼ παρέλαβον.

ΚΔ. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τά τ' ἄλλα τῷ Φαβίῳ προσεφέροντο λαμπρῶς, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Φάβιον ἀνέδειξαν ὕπατον. Παραλαβόντος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ καὶ διοικοῦντός τι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον, ὁ πατὴρ, εἴτε διὰ γῆρας καὶ ἀσθένειαν, εἴτε διαπειρώμενος τοῦ παιδὸς, ἀναβὰς ἐφ' ἵππον, προσῆει διὰ τῶν ἐντυγχανόντων, καὶ περιεστώτων. Ὁ δὲ νεανίας, κατιδὼν πόρρωθεν, οὐκ ἠνέσχετο, πέμψας δ' ὑπηρέτην, ἐκέλευσε καταβῆναι τὸν πατέρα,

καὶ δὶ αὐτοῦ προσελθεῖν, εἰ δή τι τυγχάνει τῆς ἀρχῆς δεόμενος. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἠνίασε τὸ ἐπίταγμα, καὶ σιωπῇ πρὸς τὸν Φάβιον ὡς ἀνάξια πάσχοντα τῆς δόξης ἀπέβλεψαν· αὐτὸς δ' ἐκεῖνος ἀποπηδήσας κατὰ τάχος, θᾶσσον ἢ βάδην πρὸς τὸν υἱὸν ἐπειχθεὶς καὶ περιβαλὼν καὶ ἀσπασάμενος· Εὖ γ', εἶπεν, ὦ παῖ, φρονεῖς καὶ πράττεις, αἰσθόμενος, τίνων ἄρχεις, καὶ πηλίκης μέγεθος ἀνείληφας ἀρχῆς. Οὕτω καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πρόγονοι τὴν Ῥώμην ηὐξήσαμεν, ἐν δευτέρῳ καὶ γονεῖς καὶ παῖδας ἀεὶ τῶν τῆς πατρίδος καλῶν τεθέμενοι. Λέγεται δ' ὡς ἀληθῶς τοῦ Φαβίου τὸν πρόπαππον ἐν δόξῃ καὶ δυνάμει μεγίστῃ Ῥωμαίων γενόμενον, πεντάκις μὲν ὑπατεῦσαι καὶ θριάμβους ἐκ πολέμων μεγίστων ἐπιφανεςάτους καταγαγεῖν· ὑπατεύοντι δ' υἱῷ πρεσβευτὴν συνελθεῖν ἐπὶ τὸν πόλεμον, ἐν δὲ τῷ θριάμβῳ, τὸν μὲν εἰσελαύνειν ἐπὶ τεθρίππῳ, τὸν δ' ἵππον ἔχοντα μετὰ τῶν ἄλλων ἐπακολουθεῖν, ἀγαλλόμενον, ὅτι τοῦ μὲν υἱοῦ κύριος, τῶν δὲ πολιτῶν μέγιςος καὶ ὢν, καὶ προσαγορευόμενος, ὕστερον αὐτὸν τοῦ νόμου καὶ τοῦ ἄρχοντος τίθησιν. Ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνος οὐκ ἀπὸ τούτων μόνον θαυμαςὸς ἦν. Τοῦ δὲ Φαβίου τὸν υἱὸν ἀποθανεῖν συνέβη, καὶ τὴν μὲν συμφορὰν, ὡς ἀνήρ τε φρόνιμος καὶ πατὴρ χρηςὸς, ἤνεγκε μετριώταται· τὸ δ' ἐγκώμιον, ὃ ταῖς ἐκκομιδαῖς τῶν ἐπιφανῶν οἱ προσήκοντες ἐπιτελοῦσιν, αὐτὸς εἶπε καταςὰς ἐν ἀγορᾷ, καὶ γράψας τὸν λόγον, ἐξέδωκεν.

ΚΕ. Ἐπεὶ δὲ Σκηπίων Κορνήλιος, εἰς Ἰβηρίαν πεμφθεὶς, Καρχηδονίους μὲν ἠξήλασε μάχαις πολλαῖς κρατήσας, ἔθνη δὲ πάμπολλα καὶ πόλεις μεγάλας καὶ πράγματα λαμπρὰ Ῥωμαίοις κτησάμενος, εὔνοιαν εἶχε καὶ δόξαν ἐπανελθὼν, ὅσην ἄλλος οὐδείς· ὕπατος δὲ καταςαθεὶς, καὶ τὸν δῆμον αἰσθόμενος μεγάλην ἀπαιτοῦντα καὶ προσδεχόμενον πρᾶξιν αὐτοῦ, τὸ μὲν αὐτόθι συμπλέκεσθαι πρὸς Ἀννίβαν, ἀρχαῖον ἡγεῖτο λίαν καὶ πρεσβυτικὸν, αὐτὴν δὲ Καρχηδόνα καὶ Λιβύην εὐθὺς, ἐμπλήσας ὅπλων

καὶ στρατευμάτων, διενοεῖτο πορθεῖν, καὶ τὸν πόλεμον ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐκεῖ μεθιστάναι, καὶ πρὸς τοῦτο παντὶ τῷ θυμῷ συνεξώρμα τὸν δῆμον· ἐνταῦθα δὴ Φάβιος ἐπὶ πᾶν δέους ἄγων τὴν πόλιν, ὡς ὑπ' ἀνδρὸς ἀνοήτου καὶ νέου φερομένην εἰς τὸν ἔσχατον καὶ μέγιστον κίνδυνον, οὔτε λόγου φειδόμενος, οὔτ' ἔργου δοκοῦντος ἀποτρέψειν τοὺς πολίτας, τὴν μὲν βουλὴν ἔπεισε, τῷ δὲ δήμῳ διὰ φθόνον ἐδόκει τοῦ Σκιπίωνος εὐημεροῦντος ἐπιλαμβάνεσθαι, καὶ δεδιέναι, μή τι μέγα καὶ λαμπρὸν ἐξεργασαμένου, καὶ τὸν πόλεμον ἢ παντάπασιν ἀνελόντος, ἢ τῆς Ἰταλίας ἐκβαλόντος, αὐτὸς ἀργὸς φανῇ καὶ μαλακὸς, ἐν τοσούτῳ χρόνῳ διαπεπολεμηκώς. Ἔοικε δ' ὁ μῆσαι μὲν ἐξ ἀρχῆς ὁ Φάβιος πρὸς τὸ ἀντιλέγειν ὑπὸ πολλῆς ἀσφαλείας καὶ προνοίας, μέγαν ὄντα δεδιὼς τὸν κίνδυνον· ἐντεῖναι δέ πως μᾶλλον ἑαυτὸν καὶ ποῤῥωτέρω προαχθῆναι, φιλοτιμίᾳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ κωλύων τοῦ Σκιπίωνος τὴν αὔξησιν· ὅς γε καὶ Κράσσον ἔπεισε, τὸν συνυπατεύοντα τῷ Σκιπίωνι, μὴ παρεῖναι τὴν στρατηγίαν, μηδ' ὑπείκειν, ἀλλ' αὐτὸν, εἰ δόξειεν, ἐπὶ Καρχηδονίους περαιοῦσθαι· καὶ χρήματα δοθῆναι πρὸς τὸν πόλεμον οὐκ εἴασε. Χρήματα μὲν οὖν Σκιπίων ἑαυτῷ πορίζειν ἀναγκαζόμενος, ἤγειρε παρὰ τῶν ἐν Τυῤῥηνίᾳ πόλεων, ἰδίᾳ πρὸς αὐτὸν οἰκείως διακειμένων καὶ χαριζομένων. Κράσσον δὲ τὰ μὲν ἡ φύσις, οὐκ ὄντα φιλόνεικον, ἀλλὰ πρᾷον, οἴκοι κατεῖχε, τὰ δὲ καὶ νόμος θεῖος, ἱερωσύνην ἔχοντα τὴν μεγίστην.

ΚΖ. Αὖθις οὖν καθ' ἑτέραν ὁδὸν ἁπάντων ὁ Φάβιος τῷ Σκιπίωνι, κατεκώλυσε τοὺς ὡρμημένους αὐτῷ συστρατεύεσθαι τῶν νέων, καὶ κατεῖχεν, ἔν τε ταῖς βουλαῖς καὶ ταῖς ἐκκλησίαις βοῶν, ὡς οὐκ αὐτὸς Ἀννίβαν ἀποδιδράσκοι μόνος ὁ Σκιπίων, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπόλοιπον ἐκπλέοι λαβὼν δύναμιν ἐκ τῆς Ἰταλίας, δημαγωγῶν ἐλπίσι τοὺς νέους, καὶ ἀναπείθων ἀπολιπεῖν γονέας καὶ γυναῖκας καὶ πόλιν, ἧς ἐν θύραις ἐπικρατῶν καὶ ἀήττητος ὁ πολέ-

μιος κάθηται. Καὶ μέντοι ταῦτα λέγων, ἐρόβησε τοὺς Ῥωμαίους, καὶ μόνοις αὐτὸν ἐψηφίσαντο χρῆσθαι τοῖς ἐν Σικελίᾳ στρατεύμασι, καὶ τῶν ἐν Ἰβηρίᾳ γεγονότων μετ' αὐτοῦ τριακοσίους ἄγειν, οἷς ἐχρῆτο πιστοῖς. Ταῦτα μὲν οὖν ἐδόκει πολιτεύεσθαι πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ὁ Φάβιος. Ἐπεὶ δὲ Σκηπίωνος εἰς Λιβύην διαβάντος, εὐθὺς ἔργα θαυμαστὰ καὶ πράξεις ὑπερήφανοι τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλος εἰς Ῥώμην ἀπηγγέλλοντο, καὶ μαρτυροῦντα ταῖς φήμαις εἵπετο λάφυρα πολλά, καὶ βασιλεὺς ὁ Νομάδων αἰχμάλωτος, καὶ δύο στρατοπέδων ὑφ' ἕνα καιρὸν ἐμπρήσεις, καὶ φθορὰ πολλῶν μὲν ἀνθρώπων, πολλῶν δ' ὅπλων καὶ ἵππων, ἐν αὐτοῖς συγκατακεκαυμένων, καὶ πρεσβεῖαι πρὸς Ἀννίβαν ἐπέμποντο παρὰ Καρχηδονίων καλούντων, καὶ δεομένων ἐάσαντα τὰς ἀτελεῖς ἐκείνας ἐλπίδας οἴκαδε βοηθεῖν· ἐν δὲ Ῥώμῃ, πάντων ἐχόντων τὸν Σκηπίωνα διὰ στόματος ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν, ὁ Φάβιος ἠξίου πέμπεσθαι Σκηπίωνι διάδοχον, ἄλλην μὲν οὐκ ἔχων πρόφασιν, εἰπὼν δὲ τὸ μνημονευόμενον, ὡς ἐπισφαλές ἐστι πιστεύειν ἀνδρὸς ἑνὸς τύχῃ τηλικαῦτα πράγματα· χαλεπὸν γὰρ ἀεὶ εὐτυχεῖν τὸν αὐτόν· οὕτω προσέκρουσεν ἤδη πολλοῖς, ὡς δύσκολος ἀνὴρ καὶ βάσκανος, ἢ πάμπαν ὑπὸ γήρως ἄτολμος γεγονὼς καὶ δύσελπις, περαιτέρω τε τοῦ μετρίου κατατεθαμβημένος τὸν Ἀννίβαν. Οὐδὲ γὰρ ἐκπλεύσαντος αὐτοῦ μετὰ τῶν δυνάμεων ἐξ Ἰταλίας, εἴασε τὸ χαῖρον καὶ τεθαρρηκὸς τῶν πολιτῶν ἀθόρυβον καὶ βέβαιον· ἀλλὰ τότε δὴ μάλιστα τὰ πράγματα τῇ πόλει, θεούσῃ τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ἐπισφαλῶς ἔχειν ἔλεγε· βαρύτερον γὰρ ἐν Λιβύῃ πρὸ Καρχηδόνος αὐτοῖς Ἀννίβαν ἐμπεσεῖσθαι, καὶ στρατὸν ἀπαντήσειν Σκηπίωνι πολλῶν ἔτι θερμὸν αὐτοκρατόρων αἵματι καὶ Δικτατόρων καὶ ὑπάτων· ὥστε τὴν πόλιν αὖθις ὑπὸ τῶν λόγων τούτων ἀναταράττεσθαι, καὶ τοῦ πολέμου μεθεσῶτος εἰς Λιβύην, ἐγγυτέρω τῆς Ῥώμης οἴεσθαι γεγονέναι τὸν φόβον.

ΚΖ. Ἀλλὰ Σκηπίων μὲν οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, αὐτόν τε νικήσας μάχῃ κατὰ κράτος Ἀννίβαν, καὶ καταβαλὼν τὸ φρόνημα καὶ καταπατήσας τῆς Καρχηδόνος ὑποπεσούσης, ἀπέδωκε μείζονα χαρὰν ἀπάσης ἐλπίδος τοῖς πολίταις, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ὡς ἀληθῶς

Πιλῷ σάλῳ σεισθεῖσαν ὤρθωσεν πάλιν.

Φάβιος δὲ Μάξιμος οὐ διήρκεσε τῷ βίῳ πρὸς τὸ τοῦ πολέμου τέλος, οὐδ' ἤκουσεν Ἀννίβαν ἡττημένον, οὐδὲ τὴν μεγάλην καὶ βέβαιον εὐτυχίαν τῆς πατρίδος ἐπεῖδεν· ἀλλὰ περὶ ὃν χρόνον Ἀννίβας ἀπῆρεν ἐξ Ἰταλίας, νόσῳ καμὼν ἐτελεύτησεν. Ἐπαμινώνδαν μὲν οὖν Θηβαῖοι δημοσίᾳ διὰ πενίαν, ἣν ἀπέλιπεν ὁ ἀνήρ, ἔθαψαν· οὐδὲν γὰρ οἱ κτεανόντος εὑρεθῆναι, πλὴν ὀβελίσκον σιδηροῦν, λέγουσι. Φάβιον δὲ Ῥωμαῖοι δημοσίᾳ μὲν οὐκ ἐκήδευσαν· ἰδίᾳ δ' ἑκάστου τὸ σμικρότατον αὐτῷ τῶν νομισμάτων ἐπενεγκόντος, οὐχ ὡς δι' ἔνδειαν προσαρκοῦντος, ἀλλ' ὡς πατέρα τοῦ δήμου θάπτοντος, ἔσχε τιμὴν καὶ δόξαν ὁ θάνατος αὐτοῦ τῷ βίῳ πρέπουσαν.

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΚΑΙ ΦΑΒΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ.

Οἱ μὲν οὖν βίοι τῶν ἀνδρῶν τοιαύτην ἔχουσι τὴν ἱστορίαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ πολιτικῆς καὶ πολεμικῆς ἀρετῆς πολλὰ καὶ καλὰ παραδείγματα καταλελοίπασιν ἀμφότεροι, φέρε, τῶν πολεμικῶν ἐκεῖνο πρῶτον λάβωμεν, ὅτι Περικλῆς μὲν ἄριστα πράττοντι τῷ δήμῳ καὶ μεγίσῳ καθ' αὑτὸν ὄντι καὶ μάλιστα πρὸς δύναμιν ἀκμάζοντι χρώμενος, ὑπὸ κοινῆς ἂν δόξειεν εὐτυχίας καὶ ῥώμης πραγμάτων ἀσφαλὴς διαγενέσθαι καὶ ἄπταιστος· αἱ δὲ Φαβίου πράξεις, ἐν αἰσχίσοις καὶ δυσποτμοτάτοις καιροῖς ἀναδεξαμένου τὴν πόλιν, οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς ἀσφαλῆ διετήρησαν, ἀλλ' ἐκ κακῶν εἰς βελτίω μετέστησαν. Καὶ Περικλεῖ μὲν αἱ Κίμωνος εὐπραξίαι, καὶ τὰ Μυρωνίδου καὶ τὰ Λεωκράτους τρόπαια, καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα Τολμίδης κατορθῶν, ἐνεορτάσαι μᾶλλον καὶ ἐμπανηγυρίσαι στρατηγοῦντι τὴν πόλιν, ἢ κτήσασθαι πολέμῳ καὶ φυλάξαι παρέδωκαν· Φάβιος δ' ὁρῶν πολλὰς μὲν φυγὰς καὶ ἥττας, πολλοὺς δὲ θανάτους καὶ σφαγὰς αὐτοκρατόρων καὶ στρατηγῶν, λίμνας δὲ καὶ πεδία καὶ δρυμοὺς νεκρῶν στρατοπέδων πλήθοντας, αἵματι δὲ καὶ φόνῳ ποταμοὺς ἄχρι θαλάττης ῥέοντας, ἐν τῷ καθ' ἑαυτὸν ἡρμοσμένῳ καὶ βεβηκότι τὴν πόλιν, ἀντιλαμβανόμενος καὶ ὑπερείδων, οὐκ εἴασε τοῖς ἐκείνων ὑποφερομένην πταίσμασι τελέως ἐκχυθῆναι. Καίτοι δόξειεν ἂν οὐχ οὕτω χαλεπὸν εἶναι, πόλιν ἐν συμφοραῖς μεταχειρίσασθαι ταπεινὴν, καὶ τοῦ φρονοῦντος ὑπ' ἀνάγκης κατήκοον γενομένην, ὡς δι' εὐτυχίαν ἐπηρμένῳ καὶ σπαργῶντι δήμῳ χαλινὸν ἐμβαλεῖν ὕβρεως καὶ θρασύτητος·

ᾧ δὴ μάλιστα φαίνεται τρόπῳ Περικλῆς Ἀθηναίων περιγενόμενος· Ἀλλὰ τῶν Ῥωμαίοις συμπεσόντων τότε κακῶν τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος, ἰσχυρόν τινα [τὴν] γνώμην καὶ μέγαν ἔδειξεν ἄνδρα, τὸν μὴ συγχυθέντα, μηδὲ προέμενον τοὺς αὑτοῦ λογισμούς.

Β. Καὶ Σάμῳ μὲν ὑπὸ Περικλέους ἁλούσῃ τὴν Τάραντός ἐστι καταλῆψιν ἀντιθεῖναι, καὶ νὴ Δί' Εὐβοίᾳ τὰς περὶ Καμπανίαν πόλεις· ἐπεὶ αὐτήν γε Καπύην οἱ περὶ Φούλβιον καὶ Ἄππιον ὕπατοι κατέσχον. Ἐκ δὲ παρατάξεως Φάβιος οὐ φαίνεται μάχῃ νενικηκὼς, πλὴν ἀφ' ἧς τὸν πρότερον εἰσήλασε θρίαμβον· Περικλῆς δ' ἐννέα τρόπαια κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἔστησεν ἀπὸ τῶν πολεμίων. Οὐ μὴν λέγεται τοιαύτη πρᾶξις Περικλέους, οἵαν ἔπραξε Φάβιος, Μινούκιον ἐξαρπάσας Ἀννίβου, καὶ διασώσας ἐντελὲς στρατόπεδον Ῥωμαίων· καλὸν γὰρ τὸ ἔργον καὶ κοινὸν ἀνδρείας ὁμοῦ καὶ φρονήσεως καὶ χρηστότητος. Ὥσπερ αὖ πάλιν οὐδὲ σφάλμα λέγεται Περικλέους, οἷον ἐσφάλη Φάβιος διὰ τῶν βοῶν καταστρατηγηθεὶς ὑπ' Ἀννίβου, λαβὼν μὲν αὐτομάτως καὶ κατὰ τύχην ὑπελθόντα τοῖς στενοῖς τὸν πολέμιον, προέμενος δὲ νυκτὸς λαθόντα, καὶ μεθ' ἡμέραν βιασάμενον, καὶ φθάσαντα μέλλοντος, καὶ κρατήσαντα συλλαβόντος. Εἰ δὲ δεῖ μὴ μόνον χρῆσθαι τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ καὶ τεκμαίρεσθαι περὶ τοῦ μέλλοντος ὀρθῶς τὸν ἀγαθὸν στρατηγὸν, Ἀθηναίοις μὲν, ὡς Περικλῆς προέγνω καὶ προεῖπεν, ἐτελεύτησεν ὁ πόλεμος· πολυπραγμονοῦντες γὰρ ἀπώλεσαν τὴν δύναμιν. Ῥωμαῖοι δὲ, παρὰ τοὺς Φαβίου λογισμοὺς ἐκπέμψαντες ἐπὶ Καρχηδονίους Σκηπίωνα, πάντων ἐκράτησαν, οὐ τύχῃ, σοφίᾳ δὲ στρατηγοῦ καὶ ἀνδρείᾳ κατὰ κράτος νικήσαντος τοὺς πολεμίους. Ὥστε τῷ μὲν τὰ πταίσματα τῆς πατρίδος μαρτυρεῖν, ὅτι καλῶς ἔγνω, τὸν δ' ὑπὸ τῶν κατορθωμάτων ἐλέγχεσθαι τοῦ παντὸς ἐσφαλμένον. Ἴση δ' ἁμαρτία στρατηγοῦ, κακῶς περιπεσεῖν μὴ προσδοκήσαντα, καὶ κατορθώματος καιρὸν ἀπιστίᾳ προέσθαι. Μία γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἀπειρία, καὶ

θράσος γεννᾷ, καὶ θάρσος ἀφαιρεῖται. Ταῦτα περὶ τῶν πολεμικῶν.

Γ. Τῆς δὲ πολιτείας μέγα μὲν ἔγκλημα τοῦ Περικλέους, ὁ πόλεμος. Λέγεται γὰρ ἐπακτὸς ὑπ' ἐκείνου γενέσθαι, Λακεδαιμονίοις ἐρίσαντος μὴ ἐνδοῦναι. Δοκῶ δὲ μηδ' ἂν Φάβιον Μάξιμον ἐνδοῦναί τι Καρχηδονίοις, ἀλλ' εὐγενῶς ὑποσῆναι τὸν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας κίνδυνον. Ἡ μέντοι πρὸς Μινούκιον ἐπιείκεια τοῦ Φαβίου καὶ πραότης ἐλέγχει τὸν πρὸς Κίμωνα καὶ Θουκυδίδην τασιασμὸν, ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ ἀριστοκρατικοὺς, εἰς φυγὴν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τοὔστρακον ἐκπεσόντας. Ἀλλ' ἥ γε δύναμις μείζων ἡ τοῦ Περικλέους καὶ τὸ κράτος. Ὅθεν οὐδ' ἄλλον εἴασεν ἐνδυσυχῆσαι τῇ πόλει κακῶς βουλευσάμενον στρατηγὸν, ἀλλ' ὁ μόνος αὐτὸν ἐκφυγὼν Τολμίδης, καὶ διωσάμενος βίᾳ, προσέπταισε Βοιωτοῖς· οἱ δ' ἄλλοι προσετίθεντο καὶ κατεκοσμοῦντο πάντες εἰς τὴν ἐκείνου γνώμην ὑπὸ μεγέθους αὐτοῦ τῆς δυνάμεως. Φάβιος δὲ, τὸ καθ' αὑτὸν ἀσφαλὴς ὢν καὶ ἀναμάρτητος, τῷ πρὸς τὸ κωλύειν ἑτέρους ἀδυνάτῳ φαίνεται λειπόμενος. Οὐ γὰρ ἂν τοσαύταις συμφοραῖς ἐχρήσαντο Ῥωμαῖοι, Φαβίου παρ' αὐτοῖς, ὅσον Ἀθήνησι Περικλέους, δυνηθέντος. Καὶ μὴν τήν γε πρὸς χρήματα μεγαλοφροσύνην, ὁ μὲν τῷ μηδὲν λαβεῖν παρὰ τῶν διδόντων, ὁ δὲ τῷ προέσθαι πολλὰ τοῖς δεομένοις ἐπεδείξατο, λυσάμενος τοῖς ἰδίοις χρήμασι τοὺς αἰχμαλώτους. Πλὴν τούτῳ μὲν οὐ πολὺς ἦν ἀριθμὸς, ἀλλ' ὅσον ἓξ τάλαντα· Περικλῆς δ' οὐκ ἂν ἴσως εἴποι τις ὅσα καὶ παρὰ συμμάχων καὶ βασιλέων ὠφελεῖσθαι καὶ θεραπεύεσθαι παρὸν, τῆς δυνάμεως διδούσης, ἀδωρότατον ἑαυτὸν καὶ καθαρώτατον ἐφύλαξεν. Ἔργων γε μὴν μεγέθεσι καὶ ναῶν, καὶ κατασκευαῖς οἰκοδομημάτων, ἐξ ὧν ἐκόσμησεν ὁ Περικλῆς τὰς Ἀθήνας, οὐκ ἄξιον ὁμοῦ πάντα τὰ πρὸ τῶν Καισάρων φιλοτιμήματα τῆς Ῥώμης παραβαλεῖν, ἀλλ' ἔξοχόν τι πρὸς ἐκεῖνα καὶ ἀσύγκριτον ἡ τούτων ἔσχε μεγαλουργία καὶ μεγαλοπρέπεια τὸ πρωτεῖον.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΑ

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ.

Τὰ μὲν Δ. Γ. στοιχεῖα, τὰς διαφόρους γραφὰς ἢ ἀναγνώσεις δηλοῦσιν, (αἷς ἐμπεριέχονται καὶ αἱ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκδόσεων καὶ αἱ τοῦ ἀνωνύμου)· τὰ δὲ Ε. Δ. τὰς ἑτέρων διορθώσεις ἢ εἰκασίας· τὰ δὲ Η. Δ. τὰς ἡμετέρας διορθώσεις.

ΘΗΣΕΥΣ.

ΣΕΛΙΔ. 1, ΘΗΣΕΥΣ.] Δ. Γ. Θησεὺς καὶ Ῥωμύλος, Παράλληλοι πρῶτοι. — στ. 2, Τὴν γνῶσιν.] Δ. Γ. Τάντε ὄψιν καὶ γνῶσιν· ὀρθότερον ἴσως.—στ. 3, Αἰτίας.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐνίοις.—στ. 4, Πηλὸς ἀϊδνής.] Διττῶς ἐσχημάτισται τοὔνομα, Ἀϊδνὴς, καὶ Ἀϊδνός. "Ἀϊδνὸν (φησὶν Ἡσύχιος), μέλαν, ἢ ἀφανιστικὸν (ἴσ. Ἢ ἀφανὲς, σκο-,, τεινὸν), λέγουσι δὲ καὶ τὸν ὠκεανὸν, Πηλὸν ἀϊδνόν,,. Καὶ "Ἀϊδνὴ, ,, σκοτεινὴ,, παρὰ τῷ αὐτῷ. — Κρύος.] Δ. Γ. Ὄρος. — στ. 6, Συγγραφήν.] Ἀναγραφήν· ἐπίσης ὀρθῶς.—στ. 8, Τραγικά.] Δ.Γ. Τραγικὰ ὄντα. — στ. 10, Ἐπεὶ δὲ, τὸν περὶ Λυκούργου τοῦ νομοθέτου.] Ἄλλοι ἄλλως θεραπεῦσαι προὴχθησαν τὸ ἀνανταπόδοτον τῆς περιόδου ταύτης· οἱ μὲν γὰρ τὸ Ἐκδόντες, εἰς τὸ Ἐξέδομεν τρέπειν παρήνεσαν· οἱ δὲ προστιθέναι δεῖν ὠήθησαν τῇ μετοχῇ ταύτῃ ῥῆμα ἕτερον τὸ Εὐδοκιμήσαμεν· εἰσὶ δ' οἳ καὶ ὀρθὴν ἡγούμενοι τὴν γραφὴν, τὸ, Ἐπεί, συνωνύμως τῷ Ἔπειτα ἐξεδέξαντο. Ἡμῖν δὲ μᾶλλον ἀρέσκει τὸν μετὰ τὸ, Σκοποῦντι, κείμενον, Δὲ, σύνδεσμον διαγράφοντας, οὕτω πως τὸ ἑξῆς τοῦ λόγου συντάττειν, Ἐπεὶ δὲ, ἐκδόντες τὸν περὶ Λυκούργου τοῦ νομοθέτου καὶ Νουμᾶ τοῦ βασιλέως λόγον, ἐδοκοῦμεν οὐκ ἂν ἀλόγως

προσαναβῆναι τῷ Ῥωμύλῳ, γεγονότες πλησίον τῶν χρόνων αὐτοῦ τῇ ἱστορίᾳ, σκοποῦντί μοι (κατ' Αἰσχύλον) Τοιῷδε φωτὶ ... τίς φερέγγυος; ἐφαίνετο ἀντισῆσαι κ. τ. λ.

ΣΕΛΙΔ. 2, στ. 3, Τοιῷδε.] Δ. Γ. Τοσῷδε. Ἡ δὲ ῥῆσις ἐκ τῶν Αἰσχύλου Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις (στίχ. 437). Ἔοικε δὲ μνήμης ἁμαρτίᾳ τὸ τῇ προθέσει τοῦ ποιητοῦ οἰκειότερον Ξυστήσεται, εἰς τὸ Ξυμβήσεται τρέψαι ὁ Πλούταρχος· τοῦτο γὰρ εἰρήνης τε καὶ φιλίας μᾶλλον δηλωτικόν ἐστι ῥῆμα· τὸ δὲ Ξυνίστασθαι πολλαχοῦ ἐπὶ μάχης τέτακται, ὅθεν καὶ ἡ Σταδιαία, ἢ ἡ Συστάδην μάχη, ἣν οἱ Γάλλοι διὰ τοῦ corps à corps ἐκφράζουσι.—στ. 6, Τίν' ἀντιτάξω τῷδε κ. τ. λ.] Ἐκ τῆς αὐτῆς Αἰσχύλου τραγῳδίας (στίχ. 397-398).—στ. 17, Ἄμφω δ' αἰχμητά κ.τ.λ.] Ἐκ τῆς Ὁμήρου Ἰλιάδος (Η, 281). — στ. 18, Μετὰ τοῦ δυνατοῦ.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Μεταξὺ τοῦ δυνατοῦ. — στ. 29, Ταῖς πόλεσιν.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ταῖς πολιτείαις, ἤ, ὡς ἕτεραι Δ. Γ. Τοῖς πολίταις.

ΣΕΛΙΔ. 3, στ. 1, Ὤκησε.] Ἐκ διορθώσεως τοῦ φίλου Κλαυερίου, ἀντὶ τοῦ Ὤκισε.—στ. 6, Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔζω.] Ἐκ τῶν Ἡσιόδου Ἔργων καὶ Ἡμερῶν (στ. 370). Ἔστι δὲ μισθὸς εἰρημένος ὁ ὡρισμένος καὶ συμπεφωνημένος, ἐφ' ᾧ συνέβησαν ὁ μισθῶν καὶ ὁ μισθούμενος, ὃν Ὅμηρος Ῥητὸν μισθὸν λέγει (Ἰλιάδ. Φ, 445). —στ. 10, Χρησμόν.] Δ. Γ. Ἐκεῖνον χρησμόν· ὃ καὶ ἄμεινον. —Διακελευομένην μέν.] Ἐξ Ε. Δ. προσέθηκα τὸν σύνδεσμον. — στ. 15, Ἀσκοῦ τὸν προὔχοντα πόδ', ὦ μέγα φέρτατε λαῶν.] Ἐξ Η.Δ. ἡ προσθήκη τοῦ κλητικοῦ μορίου, ἀντὶ τοῦ, Ἀσκοῦ τὸν προὔχοντα πόδα, μέγα κ.τ.λ. Ὁ δὲ χρησμὸς οὗτος ἄλλως παρ' ἄλλοις προενήνεκται· περὶ ὧν ἔπιθι τὰς ἐν τῇ Ῥεισκιανῇ ἐκδόσει σημειώσεις. — στ. 17, Ἂ δηλονότι.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἄδηλον οὖν ὅτι, ἤ, Δῆλον οὖν ὅτι. —στ. 22, Ἐξ αὐτοῦ γέννηται.] Γραπτέον εἶναί τινες εἴκασαν, Ἐξ αὐτῆς γεννηθῇ, τὴν μὲν Ἑλληνικὴν ἀντωνυμίαν ἐκ Δ. Γ. λαμβάνοντες, τὸ δὲ Γεννηθῇ ἐκ τοῦ τὰ Λυκόφρονος σχολιάσαντος.

ΣΕΛΙΔ. 4, στ. 1, Παῖδα θεμένου.] Λείπει τὸ, Παῖδα, ἐν Δ. Γ. — στ. 2, Ἔχειν.] Δ. Γ. Ἔχειν λέγουσι.— στ. 11, Ὥσπερ Ὅμηρος ἔφη.] ἐν τῇ Ψ τῆς Ἰλιάδος ῥαψῳδίᾳ. (στ. 145.) —στ. 13, Ὑπ' Ἀράβων.] Τῶν Κάδμῳ συνδιαβάντων εἰς Εὔβοιαν (Στράβ. Γεωγρ. σελ. 447), ἣν ᾤκουν οἱ Ἄβαντες.—στ. 21, Δαήμονες.] Δ. Γ. Δαίμονες, εἶθ' οὕτω γράψαντος Ἀρχιλόχου, ἐπεὶ καὶ τὸ Δαίμονες, ἐπιστήμονες ἔχει φράζεσθαι, ὥσπερ καὶ τὸ συγγενὲς Δαήμονες· εἴτε τῶν μεταγενεστέρων οὕτω γράφειν ἐγνωκότων, ἵν' ἐκκλίνωσι τὴν ἐν τῷ Δαήμονες ἀναγκαίαν συνί-

ζησιν.— στ. 27, Ἡ Αἴθρα .] Προσέθηκα ἐκ Δ.Γ. τὸ ἄρθρον. —στ. 29 Ποσειδῶνα γάρ.] Δ.Γ. Ποσειδῶνα δέ.

ΣΕΛΙΔ. 5, στ. 6, Ὁ δέ.] Δ.Γ. Ὁ δὲ Θησεύς. — Ὑπέδυ.] Δ. Γ, Ὑπέστη, ὅπερ ἦν ἴσως, Ἀπέζησε.—στ. 12, Ὡς ἔοικεν.] Κατακέχρηται Πλούταρχος πλειταχοῦ τῷ, Ὡς ἔοικεν, ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ, Ὥς φασι. — στ. 15, Καὶ τῷ Κρατεῖν, καὶ βιάζεσθαι καὶδιαφθείρειν.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Καὶ τῷ κρατεῖν, βιάζεσθαί τι καὶδιαφθείρειν· ἤ, ὡς ἕτεροι, Καὶ τῷ κρατεῖν, βιάζεσθαί τε καὶ διαφθείρειν. —στ. 26, Οὐδενός.] Δ.Γ. Οὐδενὸς ἀνδρός. — Οὐδὲ κατείργοντος.] Δ. Γ. Ἢ κατείργοντος. —στ.30, Ἔπειθε.] Οὕτω πρόπαλαι διωρθωκὼς, εὕρηκα συναδούσας μου τῇ διορθώσει καὶ τὰς Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ἡμαρτημένου, Ἔπεισε. Οὐ γὰρ ἔπεισεν, ἀλλ' ἐπειρᾶτο ἢ ἐσπούδαζε πεῖσαι· πολλάκις γὰρ οἱ καλούμενοι Παρατατικοὶ χρόνοι, διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς παράτασιν, οὐκ αὐτὴν τὴν διὰ τοῦ ῥήματος δηλουμένην σημαίνουσιν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τὴν σπουδὴν καὶ πεῖραν τῆς ἐνεργείας· οἷόν ἐστι τὸ παρ' Ἡροδότῳ (Γ. ρλϑ΄) « Ἐπεθύμησε τῆς χλανί- » δος, καὶ αὐτὴν προσελθὼν ΩΝΕΕΤΟ », τουτέστιν, Ὠνήσασθαι ἠβούλετο, ἢ ἐσπούδαζεν, ἢ ἐπεχείρει· ὅπερ ἐσημειωσάμεθα καὶ ἐν τοῖς εἰς τὸν Ἡλιόδωρον (Β, σελ. 71) ὑπομνήμασι.

ΣΕΛΙΔ. 6, στ. 1, Τῆς.] Δ. Γ. Τῆς τοῦ. —στ. 15, Ἐν ποσίν.] Δ .Γ. Ἐμποδών.—στ. 18, Οὐκ ἔργοις.] Δ.Γ. Οὐκ ἦν ἔργοις· ἐξ ἀμείνονος, ὡς ἔοικε, γραφῆς, τῆς Οὐκ ἐν ἔργοις.—στ. 22, Περιφήτην.] Περίφανον ὀνομάζει τοῦτον Σουίδας (λέξ. Θησεῖα), δι' ἀντιγραφέων ἴσως πλημμέλειαν.—στ. 29, Ἐν δ' Ἰσθμῷ.] Δ.Γ. Ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ. —Σίννιν.] Παυσανίας, καὶ ἄλλοι δι' ἑνὸς ν.—στ. 30, Αὐτόν.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Αὐτός.

ΣΕΛΙΔ. 7, στ. 3, Ὄνομα.] Δ.Γ. Τοὔνομα.—5, Στοιβήν.] Ὀξυτόνως, καθάπερ καὶ παρ' Ἱπποκράτει, Στοιβήν· ὁ δὲ Γαληνὸς βαρυτόνως, ἐν οἷς, «Στοίβης καρπὸν, τὸ Ἱππόφεως (γρ. Ἱππόφεω) σπέρμα» ἐξηγεῖται. Ἔστι δὲ φυτὸν τῶν φρυγανικῶν, παρὰ τὸ Στείβω, ὅπερ συνήθεια Στιβάζω λέγει, διὰ τὸ χρήσιμον εἶναι εἰς στιβάδων, τῶν ἰδιωτικῶς καλουμένων, Ἀχυροστρωμάτων, ποίησιν.—Ἀσφάραγον.] Ἀπλῶς, ἀντὶ τοῦ Ἀσπάραγον. Οὕτω δ' ἐκάλουν ἐν γένει τοὺς ἁπαλοὺς τῶν φυτῶν καυλούς, πρὸς δὲ, καί τινας τῶν ἀκανθωδῶν. Ὕσσωπον δὲ ἰδίως ἐξενίκησαν οὕτω καλεῖσθαι τὰ παρ' ἡμῖν νῦν ὀνομάζομενα, Σπαράγια καὶ Σπαράγγια. Ὧ καὶ δῆλον ὅτι τὸ ἀρχικὸν ἐν τῷ Ἀσπάραγος α, οὐ γερητικόν ἐστιν, ὡς τινες ὑπειλήφασιν, ἀλλ' πλεονα-

σικὸν, κατὰ τὸ Στάχυς, ἄσαχυς, Σταφὶς, ἀσαφὶς, Σπαίρω, ἀσπαίρω. Καὶ εἰκὸς παρ' αὐτὸ τοῦτο τὸ Σπαίρω παρῆχθαι καὶ τὸν Σπάραγον ἢ Ἀσπάραγον, καθὰ καὶ τὸν συνώνυμον, Ὅρμενον παρὰ τὸ, Ὄρω τὸ Ὁρμῶ. Ὅρμενον Ἡσύχιος ἐξηγεῖται " Τὸν ἄγριον ἀσπάραγον· ἄλλοι, πᾶν τὸ ,, ἐκκεκαυλημένον ,,· καὶ " Σπαίρει, ἅλλεται, σκιρτᾷ, πηδᾷ κ.τ.λ.,,. —στ. 18, Ποιεῖν.] Δ. Γ. Πονεῖν. — στ. 22. Ληϊρίδα.] Οὐκ εἰκότως εἰς τὸ Ληστίδα μεταποιεῖν τινες παρήνεσαν· παρὰ γὰρ τὸν Λῃστὴν ἡ Λῃστρὶς, ὡς παρὰ τὸν Αὐλητὴν ἡ Αὐλητρίς.—στ. 25, Σκίρωνα.] Δ.Γ. Σκίῤῥωνα: Σκείρωνα.

ΣΕΛΙΔ. 8, στ. 9, Εἰς κοινωνίαν γένους.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς λοιποῖς ἐνάρθρως φερομένου, Εἰς κοινωνίαν τοῦ γένους.—στ. 16, Ἐρινεῷ.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἑρμίονι, ἥ, ὡς ἕτεραι Δ. Γ. Ἑρμιόνῃ. Ἔστι δὲ ὁ Ἐρινεὸς τύπος τῆς Ἀττικῆς πρὸς Ἐλευσῖνί τε καὶ τῷ παραῤῥέοντι ποταμῷ Κηφισσῷ, οὗ φησι Παυσανίας (Α, λή) Πολυπήμονα (οὕτω γὰρ ἐκεῖνος, οὐ Δαμάστην, ὀνομάζει) τὸν Προκρούστην ὑπὸ Θησέως ἀναιρεθῆναι.—στ. 21, Συῤῥήξας.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Συῤῥήξαντα. Φέρεται δὲ καὶ ἑτέρα Δ. Γ. Συῤῥάξας.—στ. 22, Τὴν κεφαλήν.] Δ.Γ. Τῇ κεφαλῇ: Τὰς κεφαλάς. Ἴσως ἐγέγραπτο, Συῤῥήξας τῇ κεφαλῇ τὴν κεφαλὴν, τὴν ἑαυτοῦ δηλονότι ὁ Θησεὺς τῇ Τερμέρου κεφαλῇ.— Τερμέρειον.] Ἢ Τερμέριον, ὡς φέρεται παρὰ τῷ Ἰουλιανῷ. Ἔστι δὲ παροιμιῶδες τὸ Τερμέριον κακὸν, τοῖς μεγίστοις, ὡς ἔοικε, κακοῖς ἐπιλεγόμενον. — Ὀνομασθῆναι λέγουσι.] Προσέγραψέ τις τούτοις τοῖς ῥήμασιν, Ὑπ' ἰατρῶν, εἶθ' ὡς Δ.Γ. εἶθ' ὡς ἐξήγησιν, ὑπὸ ἰατρῶν δηθεν κεφαλῆς τι νόσημα, Τερμέριον καιὸν ὀνομάζεσθαι λέγων.—στ. 23, Κεφαλῇ] Δ.Γ. Τῇ κεφαλῇ, ἐνάρθρως· ὃ καὶ ἄμεινον.—στ. 29, Πρῶτοι] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Πρῶτον.—στ. 30, Δεομένου.] Ἴσως γρ. Δεόμενον, ὥς τινες ὑπειλήφασι.

ΣΕΛΙΔ. 9, στ. 3, Κατελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. Εὗρε δὲ τάτε κοινὰ κ.τ.λ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς λοιποῖς, Κατελθεῖν. Κατελθὼν δὲ εἰς τὴν πόλιν, εὗρε τά τε κοινά.—στ. 13, Τέμνων.] Ἄμεινον τὸ γράφειν κατὰ μέλλοντα, Τεμῶν.—στ. 16, Ἐγνώριζεν αὐτὸν, ἡδέως δεχωμένους.] Ἐκ Δ.Γ. ἡ τῶν λέξεων τάξις, ἀντὶ τοῦ, Ἐγνώριζεν, ἡδέως αὐτὸν δεχομένους. Εἰσὶ δ' οἱ τῶν ἐκδοτῶν καὶ τὸ Δεχομένους εἰς τὸ Δεχομένοις ἔτρεψαν. Ἐν τισι τῶν Δ.Γ. λείπει τὸ Αὐτόν.

ΛΙΔ. 10, στ. 4, Ἀκούετε Λεώ.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Ἀκούετε λεώς. στ. 12, Ἑκαλήσια.] Ἐξ Η. Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἑκαλήσιον· πληθυντικὰ γὰρ ἐκφέρειν εἰώθασι τὰ τῶν ἑορτῶν τε καὶ θυσιῶν ὀνό-

ματα, καθὰ καὶ αὐτὸς Πλούταρχος μικρὸν ἀνωτέρω (§ 12), Μειλίχια θύσαντες, εἶρηκε, καὶ προϊὼν (§ 17), Ἑορτὴν Κυβερνήσια, ἐρεῖ. Ἴσως δὲ οὐδ' Ἐκαλήσια, ἀλλ' Ἐκάλεια, γράφειν ἦν οἰκειότερον.—Ἐκαλείῳ.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἐκάλῳ· οὕτω γὰρ Ἡσύχιος, « Ἑκάλειος ,, Ζεὺς, ὃν Ἑκάλη ἱδρύσατο ,,.—στ. 13, Ἐκαλίνην.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἐκαλήνην· ἵν' ᾖ πως τοῦ τύπου τῶν ὑποκοριστικῶν τοὔνομα.—στ. 21, Ὅτι μὲν οὖν Ἀνδρόγεω περὶ κ. τ. λ.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἀνδρόγεω γὰρ περί.

ΣΕΛΙΔ. 11, στ. 4, Βρόφος.] Ἐν δὲ τῷ Περὶ πολυπραγμοσύνης λόγῳ, τὸν αὐτὸν τοῦτον Εὐριπίδου στίχον παρατιθεὶς ὁ Πλούταρχος, Τέρας ἔγραψεν ἀντὶ τοῦ Ἐρέφος.—στ. 11, Τοὺς προτέρους.] Δ. Γ. Τοὺς πρότερον· κομψότερον, εἰ κομψείας ἐφρόντιζε Πλούταρχος.—στ. 15, Ἐν τῇ Βοττιαίων πολιτείᾳ.] Δ.Γ. Ἐν τῇ τῶν Β. κ.τ.λ. Παράθες δὲ τούτοις ἃ Στράβων (Ε, σελ. 279) ἱστόρηκε περὶ τῶν Βοττιαίων.—στ. 18, Κρῆτας.] Δ. Γ. Κρῆτας φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης.—στ. 24, Χαλεπὸν εἶναι φωνὴν ἐχούσῃ πόλει καὶ μοῦσαν ἀπεχθάνεσθαι.] Ἐκ τοῦ Πλάτωνος (Μίν. ἢ περὶ Νόμ. σελ. 321) ταῦτα· "Τοῦτο οὖν ἐξ- ,, ήμαρτεν ὁ Μίνως, ἀπεχθόμενος ἡμῖν· ὅθεν δὴ... κακοδοξώτερος γέ- ,, γονεν ,,.—στ. 28, Ὅμηρος.] Ἐν τῇ Υ τῆς Ὀδυσσείας μάψωδία (στίχ. 179).—Ἀλλ' ἐπικρατήσαντες οἱ τραγικοὶ, Ἑπολλὴν κ. τ. λ.] Διὸ καὶ Πλάτων (Μίν. ἢ περὶ Νόμ. σελ. 320) Ἀττικὸν καὶ τραγικὸν μῦθον, μάλα κομψῶς τὰ περὶ τῆς χαλεπότητος τοῦ Μίνω παρ' Ἀθηναίοις θρυλλούμενα καλεῖ.

ΣΕΛΙΔ. 12, στ. 13, Ἐώρα.] Δ. Γ. Ἐώρα τὸν Θησέα.—στ. 23, Πατέρα.] Δ. Γ. Πατέρα αὐτοῦ.—στ. 25, Κελεύσας.] Δ.Γ. Κελεύσας αὐτόν.—στ. 28, Πρίνου.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Πρινὸς, ἢ ὡς ἐν ἄλλαις Δ.Γ. Τρυγός. Λέγει δὲ Πρίνου ἄνθος, τὴν βαφὴν τὴν ἐκ τοῦ κόκκου τοῦ πρίνου, ὃν ἡ περὶ ἡμῖν συνήθεια, Πρινοκόκκιον, συνθέτως καὶ οὐδετέρως καλεῖ, ἔτι καὶ νῦν τοῖς βαφεῦσι χρήσιμον ὄντα.—σχ. 29, Τοῦτο τῆς σωτηρίας αὐτῶν.] Δ.Γ. Τοῦτο σωτηρίας αὐτόν.

ΣΕΛΙΔ. 13, στ. 22, Καὶ τὰ ἐδάφη... ἐκκόψαι.] Κατεχρήσατο τῷ ὀνόματι, Ἐδάφη, Πλούταρχος ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ, Ἑδώλια, ἅπερ εἰσὶ τὰ τῆς νεὼς ζυγὰ, ἐφ' οἷς οἱ ἐρέσσοντες καθέζονται, ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος. Ἀλλ' ἴσως ἀντιγραφέων πλημμελείᾳ γέγραπται ΕΔΑΦΗ, ἀντὶ τοῦ ΛΑΙΦΗ, ὅπερ ἐστὶ τὰ ἱστία, ἢ ἄρμενα· πολὺ γὰρ μᾶλλον εἰκὸς τὰ ἱστία κόψαι, οὐ πολλῆς δεόμενα πραγματείας, ἐπειγόμενον φυγεῖν τὸν Θησέα, ἢ τὰ ζυγὰ τῆς νεώς.—στ. 27, Πάλιν νικήσειν.] Δ.Γ. Ἐν τῇ πάλῃ νικήσειν.

ΣΕΛΙΔ. 14, στ. 9, Περιπλεῖν.) Ἐν ταῖς Δ. Γ. *προσγάφεται ὡς σχόλιον τόδε, « Τριήρει πλήρει ἀνδρῶν ἱκανῶν »· ὅθεν τινὲς ὑπενόησαν μήποτε καὶ ἐν τῷ κειμένῳ ἀντὶ τοῦ, Περιπλεῖν, γραπτέον, Πλήρει πλεῖν, ὑπονοουμένου δηλονότι τοῦ Νηΐ.*—στ. 10, Κρήτηθεν.] Ἐκ Δ. Γ. *προσέθηκα τὴν λέξιν.*—στ. 18, Αὐτὸς δὲ. . . τῇ δὲ διά κ.τ.λ.] *Οὕτως οἱ πρὸ ἐμοῦ τοῦτο μὲν ἐκ Δ.Γ. τοῦτο θὲ καὶ σφῶν αὐτῶν εἰκασίᾳ, ἀντὶ τοῦ, Αὐτὸς ναυπηγίαν ἐπεβάλλετο, τὴν μὲν ἐν Θυμαιτκδῶν αὐτόθι, μακρὰν τῆς ξενικῆς ὁδοῦ, τὴν δὲ διά. Ἔοικε δὲ καὶ τὸ Ἐπεβάλλετο εἰς τὸ Ἐπεβάλετο τρεπτέον εἶναι.*—στ. 20, Ἑτοίμων.] Δ.Γ. Ἑτοίμων τῶν νηῶν.—στ. 27, Φιλίαν ἐποίησε.] *Οὐκ ὀρθῶς οἱ πρὸ ἐμοῦ μετεποίησαν τὸ Ἐποίησε εἰς τὸ Ἐποιήσατο· οὐ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὧδε ἡ μεσότης ἀπαιτεῖται τοῦ ῥήματος.*

ΣΕΛΙΔ. 15, στ. 1, Εἰς Νάξον.] Δ.Γ. Εἰς Νάξον τὴν νῆσον.—στ. 2, Ὠνάρῳ.] Δ. Γ. Οἰνάρῳ: Αἰνάρῳ.—στ. 5, Τοῦτο γάρ.] Δ.Γ. Τοῦτο δέ.—Ἐκ τῶν.] Δ.Γ. Ἐκ τῶν τοῦ.—στ. 8, Θησέα Πειρίθοόν τε, κ.τ.λ.] Ἐκ τῆς Ὁμήρου Ὀδυσσείας (Λ. 630).—στ. 9, Ἔνιοι δὲ καὶ τεκεῖν.] Δ.Γ. Ἔνιοι δέ φασι τεκεῖν.—στ. 10, Οἰνοπίονα.] Δ. Γ. Τὸν Οἰνοπίονα. —στ. 13, Ἃ δ' ἐστὶν εὐφημότατα τῶν μυθολογουμένων.] *Διώρθωκα τὸν σολοικισμὸν τῇ προσθήκῃ τοῦ ἄρθρου,* Τῶν.—στ. 14, Ἔχουσιν.] Δ.Γ. Ἄδουσιν.—στ. 16, Ἔχοντα.] Δ. Γ. Φέροντα.—στ. 23, Ἐπανελθόντα.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἐπελθόντα.—στ. 25, Ἀνδριαντίσκους.] Δ.Γ. Ἀνδριάντας.—στ. 26, Γορπιαίου.] Τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, κατὰ Μακεδόνας.—στ. 28, Ἅπερ ὠδίνουσαι γυναῖκες· καλεῖν δὲ τό.] Δ.Γ. Ἅπερ φθέγγονται καὶ ποιοῦσιν ὠδίνουσαι γυναῖκες· καλεῖν δὲ λέγουσι τό.

ΣΕΛΙΔ. 16, στ. 4, Ὄνομα.] Δ.Γ. Τοὔνομα.—στ. 5. Οὐχ ὁμοίως.] Ἴσως γραπτέον, Οὐχ ὁμοίας.—στ. 10, Χορείαν.] Δ.Γ. Χορείαν τινά. —στ. 12, Περιελίξεις.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Παραλλάξεις.—στ. 14, Κερατῶνα.] Διορθοῦν τινες παρήνεσαν, Κερατοῦντα, παρὰ τὴν Κερατοῦς εὐθεῖαν· οὐ μετακινητέον γε μὴν τὴν γραφήν, ἐπεὶ καὶ ὁ Κερατὼν τύπον ἔχει περιεκτικοῦ.—στ. 15, Ἐκ κεράτων. . . εὐωνύμων.] Ἀντιφάσκει αὐτὸς ἑαυτῷ ὁ Πλούταρχος, εἰρηκὼς ἀλλαχοῦ (Πότερ. τῶν ζώων φρονιμώτερα κ. τ. λ. § 35), ὅτι « διὰ μόνων τῶν δεξιῶν » συμπέπηγε καὶ συνήρμοσαι κεράτων » ὁ βωμὸς οὗτος.—στ. 25, Καὶ αὖ χαίρουσιν.] Ἐκ Δ.Γ. *προσέθηκαν τὸ,* Αὖ, *οἱ πρὸ ἐμοῦ.*—στ. 28, Ἐπὶ Θάλασσαν.] Δ.Γ. Εἰς τὴν Θάλασσαν.

ΣΕΛΙΔ. 17. στ. 4, Ταῖς σπονδαῖς.] Δ.Γ. Ἐν ταῖς σπονδαῖς.—

στ. 7, Τῇ ἑβδόμῃ.) Τὴ ὀγδόη γράφειν δεῖν οὐκ ἀλόγως ὑπειλήφασί τινες, ἐξ ὧν αὐτὸς Πλούταρχος ἐρεῖ κατωτέρω (σελ. 30).—στ. 15, Εἰρεσιώνη σύκα φέρει.] Προειλόμην τὸ Φέρει, καθάπερ ἀνέγνω καὶ ὁ Εὐσάθιος (Ἰλιάδ. Χ. σελ. 1283), τοῦ παὸ ἄλλοις Φέρειν, ἢ Φέροι.—στ. 16, Μέλι ἐν κοτύλῃ.] Παρὰ δὲ τῷ Εὐσταθίῳ, Μέλιτος κοτύλην.—Ἀποψήσασθαι.] Ὁ Εὐστάθιος γράφει, Ἐπικρήσασθαι. Φέρονται δὲ παρὰ ταύτην γραφαί, Ἀνεψήσασθαι : Ἀναψήσασθαι : Ὑποψήσασθαι : Ἀποψήσασθαι· ἐξ ὧν προειλόμην τὴν τελευταίαν, ἄμεινον ἴσως ὄν, χαίρειν ἐάσαντα καὶ ταύτην, γράφειν, Ἐποψήσασθαι. Μεθ' ὁπότέρας δ' ἂν τῶν προθέσεων συνάπτῃς, ἔστω ἡ σύνθεσις παρὰ τὸ Ὄψον, καθάπερ καὶ ἀλλαχοῦ (Λυκούργ. § 12) Πλούταρχος ἐχρήσατο τῷ Ἐποψᾶσθαι. — στ. 17, Εὔξωρον.] Δ. Γ. Εὐζώρου. — Ὡς ἂν] Δ. Γ. Ὅπως ἄν.—Καθεύδῃς.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ παὸ ἄλλοις Καθεύδῃ, ἢ Καθεύσῃς. — στ. 21, Τὸ δὲ πλοῖον.] Δ. Γ. Τὸ δὲ πλοῖον ἐκεῖνο. Τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ πλοῖον ἐν ᾧ θεωρίαν ἑκάστου ἔτους Ἀθηναῖοι ἔπεμπον εἰς Δῆλον, ὥς φησι Πλάτων (Φαίδων. σελ. 58). Διὸ καὶ Δηλιακὸν πλοῖον ἐν ἄλλοις (Εἰ πρεσβ. πολιτευτ. §. 6) αὐτὸ Πλούταρχος ὀνομάζει.—στ. 22, Τὴν τριακόντορον.] Δ. Γ. Φημὶ δὴ τὴν τριακόντορον.—στ. 25, Τὸν αὐξόμενον.) Δ. Γ. Τὸν Αὐξομένων· ἔνιοι δὲ διορθοῦσι, Τῶν αὐξομένων. Περὶ δὲ τοῦ Αὐξομένου λόγου πλατύτερον ἀλλαχοῦ (Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Θείου βραδ. τιμωρουμ. § 15, καὶ περὶ τῶν κοιν. ἐννοιῶν § 44) διέξεισι Πλούταρχος.—στ. 27, Διαμένει.] Δ.Γ. Διαμένοι.—στ. 28, Καταζήσαντος.] Δ.Γ. Καταζήσαντος ταύτην.—στ. 30, Τὰς ψυχάς.] Ἐκ Δ Γ. ἀντὶ τοῦ παὸ ἄλλοις, Ταῖς ψυχαῖς.

ΣΕΛΙΔ. 18, στ. 2, Ταῖς περὶ τὴν κόμην καὶ λειότητα καὶ χροιὰν ἀλοιφαῖς.] Διορθοῦσί τινες, τρέποντες τὸν πρῶτον Καὶ εἰς τὴν Εἰς πρόθεσιν. Ἴσως ἄμεινον τρέπειν εἰς τὴν Διά, ἵν' ᾖ τὸ ἑξῆς, Ταῖς περὶ τὴν κόμην ἀλοιφαῖς διὰ λειότητα καὶ χροιάν, ἤγουν ἕνεκα λειότητος καὶ χροιᾶς. Λείαν γὰρ ἀπεργάζεται τὴν κόμην ἡ ἀλοιφή· ἐὰν δὲ καὶ κεχρωσμένη ᾖ, οἷα χρῆσθαι φιλοῦσιν αἱ γυναῖκες, καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ γυναικίαι, καὶ τὴν χροιὰν αὐτῆς ἐξαλλάττειν δύναται. Καὶ ταῦτα μὲν εἰκάζοντι μᾶλλον ἢ διαβεβαιουμένῳ περὶ τῆς γραφῆς τοῦ χωρίου λελέχθω· ἐκεῖνο δὲ ἴδιον, ὅτι οὐδὲ τὸ Πλάτωνι (Γοργ. σελ. 465.) περὶ τῶν περιέργων τούτων καλλωπισμῶν εἰρημένον (ὅπερ εἰκὸς ὧδε μιμήσασθαί πως τὸν φιλοπλάτωνα Πλούταρχον) νοθείας ἀπήλλακται. Ἔχει δὲ οὕτως· « Ἡ κομμωτικὴ, κακοῦργός τε οὖσα καὶ ἀπα-« τηλὴ. . . σχήμασί τε καὶ χρώμασι, καὶ λειότητι, καὶ ΑΙΣΘΗΣΕΙ

,, ἀπατῶσα ,,. Ὅπου πρόχειρος ἂν ἔδοξέ μοι θεραπεία τὸ γράφειν, «Τὰς ,, αἰσθήσεις ἀπατῶσα ,,, περιελόντι τὸν σύνθεσμον, εἰ μὴ μᾶλλον ἐδόκει μοι πιθανὸν γεγραφέναι τὸν Πλάτωνα, ''Καὶ ΕΣΘΗΣΕΙ ἀπα- ,, τῶσα» , τουτέστιν ἱματίων ἐνδύσει ποικίλων· τῆς κομμωτικῆς γὰρ καὶ ταῦτα.—στ. 3, Ἐξαλλάξαντα.] Δ.Γ. Ἐναλλάξαντα.—στ. 15, Οἴκων.] Δ.Γ. Οἴκους.—στ. 16, Αὐτῷ τελεῖν.] Δ.Γ. Ἀποτελεῖν.—στ. 20, ''Ενα δῆμον ἀπέφηνε ΤΟΥΣ τέως σποράδας ὄντας καὶ δυσανακλήτους πρὸς τὸ κοινὸν πάντων συμφέρον, ἔστι δ' ὅτε καὶ διαφερομένους ἀλλήλοις καὶ πολεμοῦντας. Ἐπιὼν ΟΥΝ ἀνέπειθε κ.τ.λ.] Τοῦ παρὰ τοῖς πρὸ ἐμοῦ φερομένου, ''''Ενα δῆμον ἀπέφηνε, τέως σποράδας ὄντας ,, καὶ δυσανακλήτους πρὸς τὸ κοινὸν πάντων (Δ. Γ. πᾶσι) συμφέρον. ,, ''Εσι δ' ὅτε καὶ διαφερομένους ἀλλήλοις καὶ πολεμοῦντας ἐπιὼν '' ἀνέπειθε ,, , μετεποίησα καὶ τὴν γραφὴν καὶ τὴν στίξιν, ὅπως ἂν ἐξ ἀσυναρτήτου συνηρτημένον ἀπεργάσωμαι τὸν λόγον, τὸ μὲν ἄρθρον, Τοὺς, ἐκ Δ. Γ. παραλαβών, προσθεὶς δὲ εἰκασίᾳ καὶ τὸν σύνθεσμον, Οὗν, ἵν' ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ἀναγινώσκηται τὸ, Ἐπιών. Ὁμολογεῖ δέ μου τῇ διορθώσει καὶ ἡ Γαλατικὴ τοῦ Ἀμιότου μετάφρασις. —στ. 26, Χρησομένην.] Δ. Γ. Χρωμένην.—στ. 27, Τοὺς μὲν ταῦτα ἔπειθεν.] Δ.Γ. Τοὺς μὲν κατὰ ἔπειθεν ταῦτα· ἐξ ἀμείνονος, ὡς ἔοικε, γραφῆς τῆς, Τοὺς μὲν κατέπειθε ταῦτα.

ΣΕΛΙΔ. 19, στ. 2, Παναθήναια.] Δ. Γ. Τὰ Παναθήναια.—στ. 3, Μετοίκια.] Εἰσὶν οἱ παραινοῦσι γράφειν, Συνοίκια, διὰ τὸ καὶ τὸν Χάρακα (παρὰ τῷ Στεφάν. Περὶ Πόλεων, λέξ. Ἀθῆναι) καὶ τὸν Θουκυδίδην (Β, ιέ) καὶ ἄλλους οὕτω τὴν θυσίαν ἐπονομάσαι ταύτην.—στ. 20, Εὐπατρίδας.) Δ. Γ. Τοὺς Εὐπατρίδας.—Εὐπατρίδαις γινώσκειν.... τοῖς ἄλλοις πολίταις ὥσπερ εἰς ἴσον κατέστησε.] Οἱ πρὸ ἡμῶν ἔγραφον, Εὐπατρίδαις μὲν γινώσκειν.... τοῖς ἄλλοις δὲ πολίταις κ. τ. λ. ἧς γραφῆς διαγράψας τὸν, Μὲν, (ἐν Δ. Γ. οὐδὲν μᾶλλον ὀρθῶς εἰς τὸν Δὲ μετασκευασθέντα) καὶ τὸν Δὲ (ἐν Δ. Γ. καὶ λείποντα τὸ παράπαν) εὐσυνετώτερον οἶμαι τὸ χωρίον ἀπεργάσασθαι. Ὁ νοῦς, Ἀποδοὺς τοῖς Εὐπατρίδαις ἐξαίρετον τὸ γινώσκειν τὰ θεῖα, καὶ τὸ παρέχειν ἐξ ἑαυτῶν ἄρχοντας, καὶ τὸ διδάσκειν τοὺς νόμους, καὶ τὸ ἐξηγεῖσθαι τὰ ὅσια καὶ ἱερά, κατέστησεν αὐτοὺς ὥσπερ εἰς ἴσον, τουτέστι σχεδὸν ἴσους, τοῖς ἄλλοις πολίταις· ἐπεὶ ὑπερέχειν ἐδόκουν αὐτοὶ μὲν τῷ ἐνδοξότεροι τῶν ἄλλων εἶναι, οἱ δὲ γεωμόροι, τῷ χρησιμώτεροι, οἱ δὲ δημιουργοὶ (τουτέστιν οἱ τὰς τέχνας ἐργαζόμενοι) τῷ πλείονες.—στ. 27, Ἀθηναίους.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Ἀθηναίων.

ΣΕΛΙΔ. 20, στ. 3, Τὸ μὲν. . . τὸ δέ.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Τὰ μὲν . . . τὰ δέ.—στ. 10, Τεθείς.] Δ. Γ. Ἀγὼν τεθείς.—στ. 14, Κανήθου καὶ Ἡνιόχης.] Δ. Γ. Κανήθης καὶ Ἡνιόχου.—στ. 15, Διὰ τοῦτον.] Δ. Γ. Δὶ αὐτόν. —στ. 29, Προσβαλόντα.] Ἐξ Η. Δ. ἀντὶ τοῦ, Προσβάλλοντα.

ΣΕΛΙΔ. 21, στ. 5, Σολόοντα.) Δ. Γ. Σολόεντα. — στ. 7, Τὴν μέν, τὴν μὲν πεῖραν.] Τῷ διπλασιασμῷ τοῦ, Τὴν μέν, συνηρτηκέναι τὸν λόγον οἶμαι, ἵνα τὸ Ἀποτρίψασθαι, πρὸς τὴν Ἀντιόπην ἔχῃ ἀποδίδοσθαι.—στ. 20, Ἀφ' οὗ καὶ τόπον κ. τ. λ.] Ὁ νοῦς, Ἀφ' οὗ Ἕρμου, φησὶν ὁ Μενεκράτης, καὶ τοὺς Πυθοπολίτας τόπον τινὰ τῶν παὸ αὐτοῖς καλεῖν Οἰκίαν Ἑρμοῦ.—στ. 26, Καὶ τὸ Μουσεῖον.] Δ.Γ. Καὶ τὸ Μουσεῖον πότε· τοῦτο δ' ἐνδέχεται μὲν καὶ πρὸς τὸ προηγησάμενον, Οὐδὲ, συνῆφθαι, ἵν' ἦ, Οὐδέ ποτ' ἂν συνῆψαν· ἐνδέχεται δὲ καὶ ἀμείνω γραφὴν ἑτέραν ὑποκρύπτειν τὴν, Καὶ τὸ Μουσεῖον τότε.

ΣΕΛΙΔ. 22, στ. 5, Ἱστορεῖ δὲ καὶ Κλείδημος.] Ἐκ Δ. Γ. προσέθηκα τὸν δεύτερον τῶν συνδέσμων.—στ. 7, Τὸ δὲ δεξιόν.] Ἐξ Η. Δ. ἀντὶ τοῦ, Τῷ δὲ δεξιῷ. — στ. 8, Κατὰ τὴν Χρύσαν ἦκεν.] Οὕτως ἅπαντα τὰ μέχρι τοῦδε παραβληθέντα ἀντιγραφα, καὶ αἱ ἐκδόσεις· καὶ ἐπεὶ Χρύσαν Ἀθήνησι τόπον οὕτω καλούμενον οὐδεὶς ἐμνημόνευσε, τῶν τις πρὸ ἐμοῦ γραφικῶς ἡμαρτῆσθαι τὸ χωρίον ὑπειληφὼς, διώρθου γράφων, Κατὰ τὴν Χρυσᾶν Νίκην. Ἀλλ' ἔχει πρῶτον μὲν τοῦτο ἡ διόρθωσις οὐκ ὀρθὸν, τὸ Ἀττικοὺς τόπους Ἀττικοδωρικῶς ὀνομάζειν (ὤφειλε γὰρ, εἰ μὲν περὶ Δωρικῆς ἦν ὁ λόγος πόλεως, Κατὰ τὴν Χρυσᾶν νίκαν, γράφεσθαι, εἰ δ' Ἀττικῆς, ὥσπερ καὶ ἐστὶ, Κατὰ τὴν Χρυσῆν Νίκην)· ἔπειτα οὐδὲ πάνυ τι δῆλον περὶ τίνος χρυσῆς Νίκης ἐκθεκτέον τὸ λεγόμενον· Νίκη μὲν γὰρ προσκατεσκεύαστο τῷ ἐν τῷ Παρθενῶνι τῆς Ἀθηνᾶς ἀγάλματι ὑπὸ τοῦ Φειδίου· ἦν δὲ καὶ Ἀθηνᾶ Νίκη, οὕτως ἐπονομασθεῖσα, χρυσᾶς ἔχουσα τὰς πτέρυγας· Νίκας δὲ κατασκευάσαι καὶ Λυκοῦργος ὁ Ῥήτωρ ἐπεμελήθη, ὡς φησιν ὁ τοὺς εἰς Πλούταρχον ἀναφερομένους τῶν δέκα ῥητόρων βίους γράψας. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Χρυσῆς Νίκης. Ὁ δὲ φίλος Κλαυέριος ὑποτοπάζει γραπτέον εἶναι, Κατὰ τὴν χρυσῆν εἰκόνα, ἣ αἰγίδα, ἐκ τοῦδε τοῦ παρὰ τῷ Παυσανίᾳ (Α, κά) ὡρμημένος χωρίου « Ἐπὶ δὲ τοῦ νεο- » τίου καλουμένου τείχους, ὃ τῆς Ἀκροπόλεως ἐς τὸ θέατρόν ἐστι » τετραμμένον, ἐπὶ τούτου Μεδούσης τῆς Γοργόνος ἐπίχρυσος ἀνά- » κειται κεφαλὴ, καὶ περὶ αὐτὴν αἰγὶς πεποίηται».—στ. 12, Μέχρι τῶν Εὐμενίδων.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Καὶ μέχρι τῶν Εὐμενίδων.—στ. 14, Τὸ

δεξιόν.] Τὸ εὐώνυμον, γράφειν παραινοῦσί τινες οὐκ ἀπιθάνως.—στ. 19. Τὴν παρὰ τὸ .. ἱερόν.] Δ.Γ. Τὴν παρὰ (Δ,Γ. Περὶ) τὸ... ἱερὸν οὖσαν.

ΣΕΛΙΔ. 23, στ. 1, Ὡς ἔοικε.] Δ.Γ. Ὡς ἔοικεν, ἐκαλεῖτο. — στ. 6, Περὶ τῶν Ἀμαξόνων.] Δ.Γ. Καὶ περὶ τῶν Ἀμαζόνων. Οὐ κακῶς· ἐμφαίνει γὰρ ὁ σύνδεσμος ἐν προσθήκης μέρει γεγονέναι τοῖς περὶ Θησέως τὸ περὶ τῶν Ἀμαζόνων διήγημα.— στ. 18, Σίννιν.] Δ.Γ. Σίννιον, εἴτε τῶν γραφάντων πλημμελείᾳ, εἴτε καὶ διφορουμένου τοῦ ὀνόματος, κατὰ τὸ Χρόμις καὶ Χρόμιος, περὶ οὗ ἐν ἄλλοις (Προδρ. Ἑλλ. Βιβλιοθ. σελ. 353.) εἰρήκαμεν. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τοῦ Σίννιδος ὄνομα, ὡς προείρηται (σελ. 357), παρὰ μὲν Πλουτάρχῳ διὰ δυεῖν, παρ' ἄλλοις δὲ δι' ἑνὸς ἐκφέρεται ν.—στ. 20, Ἰόπην.] Ἵππην ὀνομάζει ταύτην Ἡσίοδος παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ (ΙΓ, σελ. 557).—στ. 28, Γενέσθαι.] Δ. Γ. Γενέσθαι Θησέα.—στ. 30, Κατεργάσασθαι.] Δ.Γ. Ἀπεργάσασθαι.

ΣΕΛΙΔ. 24 στ. 6, Γενέσθαι πρώτας ἐκείνας.] Δ.Γ. Πρώτας ἐκείνας γενέσθαι φησί.—στ. 11, Ταῦτα.] Εἰσὶν οἱ, Ταὐτά, γράφειν δεῖν ὑπειλήφασιν.—στ. 14, Ἠλάσατο βοῦς.] Δ. Γ. Ἀπήλασε βοῦς, ἐνεργητικῇ διαθέσει, κατὰ τὸ (Ἰλιάδ. Α, 154),

Οὐ γάρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν.. . . .

στ. 18, Ἔσχοντο.] Δ. Γ. Ἴσχοντο.—στ. 21, Προὐκαλεῖτο.] Δ. Γ. Προσεκαλεῖτο.—στ. 23, Γαμῶν.] Δ.Γ. Γήμας.

ΣΕΛΙΔ. 25, στ. 6, Ἀλλήλοις.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀλλήλους.—στ. 11, Οὐ καθ' ὥραν.] Δ.Γ. Οὐ καθ' ὥραν ἡλικίας.—στ. 13, Ἁρπασάντων.] Δ.Γ. Ἁρπασάντων αὐτήν.—στ. 14, Διοσκούροις.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Διοσκόροις.—στ. 15, Τυνδάρεω παραδόντος αὐτοῦ.] Ἐκ Δ.Γ. τὸ Αὐτοῦ, οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Αὐτῷ.—στ. 16. Ἐναροφόρου.] Οὕτως ἔγραφα ἀντὶ τοῦ, Ἐνάρσφορον. Ἔπιθι τὰς εἰς τὸν Ἀπολλόδωρον (Γ, ι, 5) σημειώσεις τῶν κριτικῶν, ἄλλων τε καὶ τοῦ φίλου Κλαυερίου.—στ. 21, Ἐπακολουθησάντων.] Τουτέστι, Διωξάντων, κατὰ τὰ σημειωθέντα εἰς τὸν Ἰσοκράτην (Β, σελ. 117.)

ΣΕΛΙΔ. 26, στ. 6, Πετεῶ.] Ἔγραφα, ὡς φέρεται παρὰ τῷ Ἀπολλοδώρῳ ἀντὶ τοῦ Πετεύς. Δ.Γ, ἢ διορθώσεις, Πετέως : Πετεῶ : Πετέω: Πετεῶο.—στ. 8, Τούς τε.] Δ. Γ. Τοὺς τότε. — στ. 13, Ὡς ὄναρ ἐλευθερίας ὁρῶντας.] Γράφειν παραινοῦσί τινες Ἐλευθερίαν, καὶ οὐκ Ἐλευθερίας.—στ. 17, Οἱ δὲ καὶ ὅλως φασὶν κ. τ. λ.] Σημειοῦ ὅτι τὸ ἐκχυθαϊσθὲν, Κιόλας, παρὰ τὸ, Καὶ ὅλως, ἔοικε γενέσθαι· οὕτω γὰρ ἄν τις ἐκφράσαι εἰς τὴν ἡμετέραν μεταφέρων γλῶσσαν

τουτὶ τὸ χωρίον, « Ἄλλοι δὲ λέγουσι κιόλας, ὅτι ὁ Μενεσθεὺς τοὺς » κατέπεισε νὰ στρατεύσωσιν εἰς τὰς Ἀθήνας ». Ἡ δὲ τροπὴ τοῦ ω εἰς α τῶν Δωριέων ἐστὶ, καθὰ καὶ ἐν τῷ, Πᾶς, ἀντὶ τοῦ Πῶς, ἢ Μήπως, τοῦ θηλοῦντος τὸ Εἴπως, ἢ Ἐάνπως· οἷον ἐν τῷδε τοῦ Ἡλιοδώρου (Αἰθιοπ. Θ, ιά. σελ. 365.) τῷ χωρίῳ, « Ἔγνωσαν οὖν ... ὅρκοις » πιστοῦσθαι τὴν ἄγνοιαν, εἴπως εἰς ἔλεον ἐπικλασθεῖεν », τουτέστιν, » Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ τοὺς βεβαιώσωσι μὲ ὅρκον ὅτι θὲν τὸ ἔξευραν, » πᾶς τοὺς κινήσωσιν εἰς ἔλεον.» Τοῦτο δὲ τὸ παρ' ἡμῖν, Πᾶς, ἢ, Μήπως, καθὰ καὶ τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, Ἐάνπως, ἢ Εἴπως, ἰσοδυναμοῦσι τῷ Ὅπως, ἢ Ἵνα.—στ. 26, Ἐχεθήμου.] Ἐξ Ε. Δ. καὶ ἐκ τοῦ Ἀμιότου οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐχέμου.—στ. 27, Τυνδαρίδαις.] Οὕτω γράφειν προήχθην ἐκ τῆς Γαλατικῆς μεταφράσεως τοῦ Ἀμιότου, εἰθ' οὕτως ἔχοντι ἀντιγράφῳ ἐντυχόντος, εἴτε αὐτοῦ διορθώσαντος, ἀντὶ τοῦ παρ' ἅπασι φερομένου, Διοσκουρίδαις. Ἢ γὰρ ταύτην ἀποδεκτέον ἐξ ἀνάγκης τὴν γραφὴν, ἣ ἣν ἕτεροι παρῆνεσαν τὴν, Διοσκούροις.—στ. 29, Τὸν δῆμον.] Δ.Γ. Τὸν τόπον καὶ τὸν δῆμον.

ΣΕΛΙΔ. 27, στ. 4, Ἐκεῖ ταφέντος.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ διὰ μιᾶς φερομένου λέξεως, Ἐνταφέντος.—στ. 12, Ἐχομένων οὖν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐχομένων δ' οὖν.—στ. 19, Ποιησαμένου παῖδας.] Δ.Γ. Ποιησαμένου παῖδας αὐτούς.—στ. 22, Ἀνακὼς γὰρ ἔχειν φαμέν.] Προσέθηκαν ἐκ Δ. Γ. τὸ φαμὲν, οἱ πρὸ ἐμοῦ.—στ. 25, Τὸ γὰρ ἄνω τοὺς Ἀττικοὺς ἀνέκας ὀνομάζειν.] Παρὰ μέντοι τῷ Ἀριστοφάνει (Σφ. 18) ὀξυτόνως προφέρεται Ἀνεκάς, καθὰ καὶ τὸ ἁπλοῦν Ἑκάς· ἢ τάσει ἀντίκειται πάλιν τὸ Ἔκαθεν καὶ Ἀνέκαθεν, ἐπεὶ ὤφειλεν εἶναι Ἑκάθεν καὶ Ἀνεκάθεν.—στ. 30, Αἴθρην Πιτθέος κ. τ. λ.] Ἐκ τῆς Ἰλιάδ. Γ. 144.

ΣΕΛΙΔ. 28, στ. 1, Μουνύχου.] Μουνίτου, παραινοῦσι γράφειν τινές, ἔκ τε τοῦ Παρθενίου καὶ τοῦ Αυκόφρονος ὡρμημένοι.—στ. 5, Ἀλέξανδρον μὲν ἐν Θεσσαλίᾳ τὸν Πάριν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἀλέξανδρον μὲν τὸν ἐν Θεσσαλίᾳ Πάριν. — στ. 19, Προσηγόρευσεν.] Δ. Γ. Προσηγόρευσεν αὐτά.—στ. 21, Αὖθις.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Εὐθύς.—στ. 27, Παῖδας.] Δ.Γ. Παῖδας αὐτοῦ. — στ. 30, Ἀρατήριον.] Ὁ μέν τοι Ετυμολόγος Ἀρητήσιον τοῦτο ὀνομάζει· Ἡσύχιος δὲ Ἀρητήριον.

ΣΕΛΙΔ. 29, στ. 3, Ἐξήτει.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Ἐξήτει, οἱ πρὸ ἐμοῦ.—στ. 4, Παρακαλεῖν.] Δ. Γ. Ὡς παρακαλεῖν· ἐξ ἀμείνονος ἴσως γραφῆς τῆς, Ὡς παρακαλέσων.— στ. 11, Οἱ δὲ τοῦ Θησέως παῖδες.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Οἱ δὲ παῖδες.—στ. 13, Ἀνεκομίσαντο.] Οὐκ ἀπιθάνως γράφειν παραινοῦσί τινες ἀπροθέτως, Ἐκομίσαντο. —στ. 22,

Βαρβάρων.] Δ. Γ. Δολόπων, ὅπερ ἔοικεν ἐπεξήγησις εἶναι τοῦ Βαρβάρων· Δόλοπες γὰρ ᾤκουν τὴν Σκύρον, ἧ φησι Θουκυδίδης (Α, ϟή), οὓς ἐξελάσαντες Ἀθηναῖοι διὰ Κίμωνος, αὐτοὶ τὴν χώραν κατεκληρούχησαν. — Οὐ μὴν ἀλλὰ Κίμων.] Ἐξ Ε. Δ. διέγραψα τὸν, Καὶ, σύνδεσμον τῆς παρ' ἅπασι φερομένης γραφῆς, Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Κίμων. — στ. 23, Ἐξανευρεῖν.] Δ. Γ. Ἐξανευρεῖν τὰ Θησέως ὀξᾶ. Τοῦτο δὲ τὸ Ἐξανευρίσκω ἡ χυδαία συνήθεια ἔτρεψεν εἰς τὸ Ξαναυρίσκω. — στ. 29, Αὐτόν.] Δ. Γ. Αὐτὸν τὸν Θησέα.

ΣΕΛΙΔ. 30, στ. 1, Οἰκέταις.] Δ. Γ. Τοῖς οἰκέταις.

ΡΩΜΥΛΟΣ.

ΣΕΛΙΔ. 31, στ. 3, Ἀλλ' οἱ μέν.] Δ. Γ. Ἀλλ' οἱ μέν φασι—στ. 10, Ἤ καί.] Δ. Γ. Ἤ τις καί.— στ. 11, Καταπρῆσαι τὰ πλοῖα.] Ὁ δὲ Στράβων (ς, σελ. 262), ἐν τοῖς περὶ Κρότωνα τόποις καὶ τὸν ποταμὸν Νέαιθον συμβῆναι λέγει τὸν ἐμπρησμὸν τῶν πλοίων — στ. 14, Ἀγαθῆς τε πειρώμενοι.] Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀγαθῆς πεπειραμένοι. — στ. 15, Ἄλλην τε τιμήν.] Δ. Γ. Μεγάλην τε τιμήν. — στ. 22, Λευκανίας.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Λευκαρίας. — στ. 23, Ἀσκανίῳ.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀσκανίου· πρὸς γὰρ τὸ Γαμηθεῖσαν ἀναφέρεται. — στ. 24, Ῥωμανόν.] Ῥῶμον κἀνταῦθα, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς, γραπτέον εἶναί τινες ᾠήθησαν.—στ. 25, Ῥῶμον.] Δ. Γ. Ῥῶμιν.

ΣΕΛΙΔ. 32, στ. 5, Οἱ μὲν γάρ.] Δ. Γ. Οἱ μὲν γὰρ λέγουσιν.— στ. 8, Ἐν ᾧ δὲ ἦσαν.] Δ. Γ. Ἐκείνου δὲ τοῦ σκάφους, ἐν ᾧ ἦταν.— στ. 10, Σωθέντας.] Δ. Γ. Σωθέντος· πρὸς τὸ Σκάφους. — Ὀνομασθῆναι Ῥώμην.] Γραπτέον εἶναί φασί τινες Ὄνομα θεῖναι Ῥώμην. Δ. Γ. Ὀνομασθῆναι τὸν τόπον Ῥώμην. — στ. 12, Λιμυλίαν.] Δ. Γ. Λαβινίαν. — στ. 17, Τηθύος.] Θέτιδος, γράφειν δεῖν ὑπειληφέτις. —στ. 22, Ἀπαξιῶσαι.] Δ. Γ. Ἀπαξιῶσαι λέγουσι.—στ. 26, Δεξυφήνωσι.] Ταύτην διεσκεύασα τὴν γραφὴν (ἀντὶ τοῦ μονοπροθέτου Ἐξυφήνωσι) ἐκ τοῖς ἔν τισιν ἀντιγράφοις φερομένης ἡμαρτημένης γραφῆς, Δὲ ἐξυφήνωσι· καὶ καταχωρισθήτω ἐν τοῖς Λεξικοῖς τὸ μήπω ἐγνωσμένον Διεξυφαίνειν, εἰ καλῶς ἔχει ἡ διόρθωσις. Ἐπίτασαν γὰρ σημαίνει τοῦ Ἐξυφαίνειν καὶ τοῦ Διυφαίνειν, ὧν ἑκάτερον τὸ εἰς τέλος ὑφαίνειν δηλοῖ.— στ. 27, Νύκτωρ.] Κατὰ μὲν τοὺς Γραμματικούς, ἐπίῤῥημά ἐστι τὸ Νύκτωρ· ἧ δ' ὁ λόγος αἱρεῖ, οὐδέτερον ὄνομα (κατὰ τὸ Ἔλωρ καὶ Τέκμωρ) εἰς ἐπιῤῥηματικὴν μεταπεσὸν

ἔννοιαν, διὰ τὸ πλὴν τῆς αἰτιατικῆς τὰς λοιπὰς αὐτοῦ πτώσεις ἀπηρχαιῶσθαι. Τὸ πλῆρες, Κατὰ τὸ νύκτωρ, ὥσπερ καὶ, Τὴν νύκτα, φαμὲν ἀντὶ τοῦ Κατὰ τὴν νύκτα.

ΣΕΛΙΔ. 33, στ. 1, Διδοῦσαν.] Δ. Γ. Ἐνδιδοῦσαν. — στ. 10, Πεπαρθίους.] Οὐκ ἀλόγως γράφειν τινὲς παρῆνεσαν, Ὁ Πεπαρθίους· ἐνδέχεται μέν τοι καὶ αὐτοῦ τοῦ Πλουτάρχου εἶναι ἡ παράλειψις τοῦ ἄρθρου. — Πίκτωρ.] Δ. Γ. Οὐίκτωρ. — στ. 11, Περὶ τούτων.] Ἴσως γραπτέον, Περὶ τούτου· ἵν' ἀναφέρηται πρὸς τὸ, Λόγου.—στ. 14, Τῇ τε βασιλείᾳ.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Τῇ βασιλείᾳ, ἢ ὡς ἕτεραι Δ. Γ. Τῇ δὲ βασιλείᾳ. —στ. 18, Φοβούμενος... γενέσθαι.] Σημειοῦ τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ τὰς συντάξεις, ἀντὶ τοῦ, Μὴ γένοιντο, ἢ, Μὴ γένωνται, ἢ γοῦν, Τὸ γενέσθαι. — στ. 21, Φωρᾶται δέ.] Δ. Γ. Φωρᾶται δὲ αὐτή.—Μετ' οὐ πολὺν χρόνον.] Δ. Γ. Μετ' οὐ πολύ.—στ. 27, Τοῦτον.] Δ. Γ. Τοῦτον δέ.— Φαυστύλον.] Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Φαιστύλον.

ΣΕΛΙΔ. 34, στ. 4, Ὃ νῦν.] Δ. Γ. Ὅπερ νῦν.— Κερμανόν.] Οὐάρρων ἐν τῷ Περὶ τῆς Λατινίδος φωνῆς συντάγματι (Βιβλ. Δ) Γερμαλὸν ὀνομάζει τὸν τόπον τοῦτον, Φῆστος δὲ Κερμαλόν· οἱ καὶ Πλουτάρχου μᾶλλον ἂν ἦσαν ἄξιοι πιστεύεσθαι, εἴγ' ὡμολόγουν ἀλλήλοις. — στ. 5, Ὅτι καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Γερμανοὺς ὀνομάζουσι.] Οὐ πάντας, ἀλλὰ τοὺς ὁμοπατρίους ἀδελφοὺς Γερμανούς (Germanos fratres) ὠνόμαζον. Παρὰ δὲ τοῖς Ἱσπανοῖς ἐξενίκησεν αὐτὸ τοῦτο τοὔνομα βραχὺ παρεγκλιθὲν νῦν τὸν ἀδελφὸν ἁπλῶς σημαίνειν· Ἑρμάνον (Hermano) γὰρ αὐτὸν καλοῦσιν, ὡς καὶ τὴν ἀδελφήν, Ἑρμάναν (Hermana). — στ. 6, Ῥωμανάλιον.] Ῥουμινάλιν γράφειν δεῖν ὑπηλείφασί τινες διὰ τὸ καὶ τοὺς Ῥωμαίους (Ruminalem) καλέσαι τὸν ἐρινεὸν τοῦτον. —στ. 7, Διὰ τὸ τὰ μηρυκώμενα κ. τ. λ.] Τὸ γὰρ Μηρυκᾶσθαι Ruminari καλεῖται παρὰ Ῥωμαίοις. — στ. 11, Ῥουμυλίαν.] Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ῥωμυλίαν.—στ. 13. Δρυοκολάπτην] Picus παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις καλεῖται, ὁ παρ' Ἕλλησι Δρυοκολάπτης, καὶ Πελεκάν, καὶ, καθ' Ἡσύχιον, Σπέλεκτος λεγόμενος· ὅθεν ἴσως τὸ τῶν Γερμανῶν Specht, τὸ τὸν δρυοκολάπτην σημαῖνον. Ἐρευνητέον εἰ ὁ ἐν τῇ παρ' ἡμῖν συνηθείᾳ Τρυποκαρύδης ὁ αὐτός ἐστι τῷ δρυοκολάπτῃ.—στ. 23, Εἶναι δέ.] Δ. Γ. Εἶναι δὲ λέγουσι.—Θρέψαντος.] Δ. Γ. Ἀνελόντος.—στ. 25, Ἀπριλίου.] Δι' ἑνὸς ἔγραψα τὸ παρ' ἅπασι διὰ διπλοῦ τοῦ λ φερόμενον Ἀπριλλίου, εἴτε τῶν γραψάντων πλημμελείᾳ, εἴτε ἀπ' αὐτῶν ἤδη τῶν Πλουτάρχου χρόνων ἐκ-

νικησάσης τῆς καὶ μέχρι δεῦρο παρ' ἡμῖν ἐπικρατούσης κακῆς γραφῆς. Ὡς γὰρ τὸν παρ' ἐκείνοις Iulium, Ἰούλιον γράφομεν, οὕτω καὶ τὸν Aprilem, Ἀπρίλιον γράφειν δεῖ.

ΣΕΛΙΔ. 35, στ. 17, Βήλαυρον.] Σημειοῦ κἀνταῦθα κἀν τοῖς ἑξῆς τὴν σύγχυσιν τῆς τοῦ Β καὶ τοῦ Υ προφορᾶς· ὤφειλε γὰρ εἶναι, Οὐήλαβρον, παρὰ τὸ τῶν Ῥωμαίων Velabrum.— στ. 19, Βηλατούραν.] Ῥωμαϊστὶ Velatura.— στ. 22, Βήλον.] Ῥωμαϊστὶ, Velum. —στ. 27, Τρέφουσι.] Δ. Γ. Βρέφεσι.

ΣΕΛΙΔ. 36, στ. 2, Φρονήματα.] Ἴσως γραπτέον, Φρόνημα, ὡς ὑπετόπασέ τις τῶν πρὸ ἐμοῦ, ἤ γοῦν, Φρόνημά τε. — στ. 8, Καὶ ταπεινοτέροις.] Ἔτρεψα εἰς τὸν Καὶ τὸν παρ' ἅπασι διαζευκτικὸν Ἤ. — Διόπους βασιλικούς.] Κατὰ τὸ παρ' Αἰσχύλῳ (Πέρσ. 44.) Βασιλῆς δίοποι. Καὶ σημαίνει ὁ Δίοπος, ἢ Διοψ (διφορεῖται γὰρ τοὔνομα) Ἐπισάτην, ἐπίσκοπον, οἰκονόμον, ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος.—στ. 13, Ἀλέξασθαι.] Δ.Γ. Ἀλύξασθαι· Ἀμύνασθαι.—στ. 23, Μετ' ὀλίγων.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Μετ' ὀλίγον.

ΣΕΛΙΔ. 37, στ. 2, Θαυμάζων μέν.] Δ. Γ. Θαυμάζων μὲν ἦν.— στ. 8, Ὑπονοία.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἐπινοία. Δ.Γ. Ἐπιπνοία.— στ. 14, Παῖδας.] Δ. Γ. Εἶναι παῖδας.—στ. 16, Κρινεῖν.] Ἐξ Η. Δ. ἀντὶ τοῦ, Κρίνειν.—στ. 19, Ἐπὸ τούτων τρεφόμενοι .. κείμενοι.] Ἔχει τι ἡ φράσις ἀνακόλουθον· ἔδει γὰρ λέγειν, Τρεφομένων, καὶ, Κειμένων, ἵν' ἀναφέρωνται πρὸς τὸ Νεογνῶν.—στ. 21, Σώζεται.] Δ. Γ. Ἔζωσται.

ΣΕΛΙΔ. 38, στ. 1, Προσέχοντας.] Προσέχοντα, γραφειν τινὲς παρήνεσαν, διὰ τὸ προηγησάμενον ἑνικόν, Τὸν Ῥωμύλον. — στ. 7, Παιδάρια.] Δ. Γ. Παιδ'α. — στ. 15, Θιγεῖν.] Ἐξ Η. Δ. ἀντὶ τοῦ, Θίγειν.—στ. 28, Δὲ καὶ σὺν αὐτῷ.] Δ.Γ. Δὲ σὺν αὐτῷ.—στ. 30, Μανίπλα ταῦτα.] Ἀντὶ τοῦ Ταῦτα, Δ.Γ. ταύτας· πρὸς τὸ ὑπονοούμενον ὀηλονότι Ἀγκαλίδας. Συνέκοψε δὲ τὴν Ῥωμαίων λέξιν ὁ Πλούταρχος, Μανίπλα, καὶ τὴν ἑξῆς Μανιπλαρίους, καθὰ καὶ οἱ παρ' ἐκείνοις ποιηταί, ἀντὶ τοῦ Μανιπουλα (Manipulos), καὶ Μανιπουλαρίους (Manipulares).

ΣΕΛΙΔ. 39, στ. 2, Ἅμα δή.) Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀλλὰ δή. Ἴσως δὲ καὶ τὸν Δὴ εἰς τὸν Δὲ τρεπτέον.—στ. 5, Φαβίου.) Δ. Γ. Τοῦ Φαβίου, ἐνάρθρως. — στ. 15, Τιμὰς τὰς πρεπούσας.] Προσέθηκα τὸ ἄρθρον ἐξ Ε. Δ.—στ. 23, Ἑκουσίων.] Ἐξ Ε. Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἑκουσίως.

ΣΕΛΙΔ.

ΣΕΛΙΔ. 40, στ. 5, Ῥεμώνιον.] Δ.Γ. Ῥωμώνιον : Ῥεμορία· ὡς φέρεται καὶ ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων Διονυσίου τοῦ Ἁλικαρνασσέως (Ῥωμ. Ἀρχ. σελ. 222), καὶ παρὰ τῷ Φήστῳ (Remoria, παρ᾽ ᾧ μέντοι εὕρηται καὶ ἑτέρα γραφὴ Remuria). Εἰσὶ δ᾽ οἱ γράφειν παραινοῦσι, Ῥεμόριον. Ὅπως ποτε δ᾽ ἂν ἔχῃ τὰ τῆς γραφῆς, ἦγε παραγωγὴ πρόδηλος· παρὰ γὰρ τὸν Ῥῶμον, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι Ῥέμον καλοῦσι.—στ. 6, Ῥιγνάριον.] Τοῦτο δὲ ἄγνωστον ὅλως τοῖς Ῥωμαίοις τοὔνομα.

ΣΕΛΙΔ. 41, στ. 1, Κέλερος.] Δ. Γ. Κέλωρος.—στ. 3, Κέλερ.] Δ. Γ. Κέλωρ.—στ. 4, Ἀπ᾽ ἐκείνου τοὺς ταχεῖς οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ὀξεῖς Κέλερας ὀνομάζουσι.] Ἀπὸ μὲν οὖν τοῦ ἑλληνικοῦ, Κέλης, Κέλητος, ὃ τῇ Αἰολέων διαλέκτῳ εἰς τὸ Κέλης, Κέλητος, μεταποιηθέν, ἀπέτεκε τὸ Ῥωμαϊκὸν Celer. — στ. 8, Ῥεμωνίᾳ.] Δ. Γ. Ῥεμορίᾳ. — στ. 15, Ἐβαλλον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἔβαλον.—Εἰς ταὐτό.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Εἰς ταῦτα.—Τὸν βόθρον.] Ἐξ Η. Δ. ἡ προσθήκη τοῦ ἄρθρου, τοῦ ἑλληνισμοῦ χάριν· πλὴν εἰ μή τις αὐτὸν τὸν Πλούταρχον, διὰ τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιμιξίαν τοὺς ἀγνοοῦντας τὰ ἄρθρα, ἀμελῆσαι τοῦ ἑλληνισμοῦ ὑπολάβοι. — στ. 19, Αὔλακα βαθεῖαν τοῖς τέρμασι.] Δ. Γ. Αὔλακα τοῖς τέλμασι· λειπούσης τῆς δευτέρας τῶν λέξεων, καὶ διὰ τοῦ λ γραφομένης τῆς τελευταίας. Προέχει μέντοι ἡ διὰ τοῦ ρ γραφή. Ἔοικε γὰρ ὧδε τὸ Ὁμηρικὸν αἰνίττεσθαι (Ἰλιάδ. Ν, 707)·

Ἰεμένω κατὰ ὦλκα· τέμει δέ τε τέλσον ἀρούρης,

πλὴν εἰ μή τις ὑπολάβοι ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ποιητικοῦ Τέλσου παραχθέντα τὸν Πλούταρχον, καὶ τὸ Τέλμα ἐπὶ τῆς αὐτῆς τεταχέναι σημασίας· ὅπερ ἀπίθανον. Ὅτι δ᾽ οὐκ ὀλιγάκις πλημμελείᾳ τῶν γραφέων συγκέχυται τὸ Τέρμα καὶ τὸ Τέλμα, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν παράγωγα, μαρτυρεῖ καὶ Ἱπποκράτους χωρίον (Περὶ εὐσχημοσύν. § 2.) οὕτως ἔχον, « Ἐς ἀληθείην πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν ἀποτελματιζόμενοι »· ὅπου τρεπτέον τὴν τελευταίαν λέξιν εἰς τὸ, Ἀποτερματιζόμενοι, ὅπερ ἐστὶν, Ἀποβλέποντες, ἀποσκοποῦντες, ἢ καὶ Ὁμηρικῶς (Ἰλιάδ. Ψ, 323) φάναι, Τέρμ᾽ ὁρόωντες.—στ. 26, Νομίζουσι. Τὰς δὲ πύλας ἱερὰς νομίζοντας οὐκ ἦν. . . τῶν τε ἀναγκαίων καὶ τῶν μὴ καθαρῶν.] Δ.Γ. Ὀνομάζουσιν. Οἱ δὲ τὰς πύλας ἱερὰς νομίζοντες φασὶν, ὅτι οὐκ ἦν κ.τ.λ. Ἴσως, οὐδετέρα τῶν γραφῶν τούτων ἔῤῥωται· ὅ γε μὴν νοῦς ἐξ ὧν ἀλλαχοῦ (Κεφαλ. Ῥωμ. καταγρ. § 27) Πλούταρχος εἴρηκε δῆλος· « Τὰς δὲ » πύλας οὐχ οἷόν τ᾽ ἦν ἀφιερῶσαι, δι᾽ ὧν ἄλλα τε πολλὰ τῶν ἀναγ» καίων καὶ τοὺς νεκροὺς ἐκκομίζουσιν ».

ΣΕΛΙΔ. 42, στ. 5, Παλίλια.] Δ.Γ. Παρίλια. Γράφε, Παλίλια, ἢ Παρίλια (διὰ τοῦ ι)· καὶ παρ' αὐτοῖς γὰρ τοῖς Ῥωμαίοις ἐν ἀμφηρίστῳ ἐστὶν ἡ τοῦ ἀμετακβόλου γραφή, τῶν μὲν Palilia, τῶν δὲ Parilia, καλούντων τὴν ἑορτήν.—στ. 6, Τὰς Ἑλληνικάς.] Δ Γ. τοὺς Ἕλληνας. — στ. 11, Οὐάῤῥωνα.] Δ.Γ. Βάῤῥωνα. Ἄλλοτε γὰρ ἄλλως ἐκφέρει Πλούταρχος τὸ τῶν Λατίνων V (Varro), καὶ πολὺ τὸ ἄσατον τῆς γραφῆς παρ' αὐτῷ· οὕτω γὰρ ἐν τοῖς ἑξῆς καὶ Λουεντίνον, καὶ Ἀβεντίνον τὸ παρὰ Ῥωμαίοις Aventinum γράφει· ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ἐκείνων B, διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Υ φράζει, οἷον Φευρουάριος (Februarius). Ἐξ ὧν δῆλον, ὅτι ἐπὶ Πλουτάρχου ἡ τοῦ ἑλληνικοῦ Β προφορά, οὐδὲν ἐξηλλακτο τῆς νῦν ἐπιχωριαζούσης παρ' ἡμῖν προφορᾶς. —στ. 13, Ἀπτόμενος δὲ καὶ κ. τ.λ.] Ἐξ Η. Δ. ἡ προσθήκη τοῦ, Καί. —στ. 27, Θώθ.] Δ. Γ. Θωύθ.— στ. 29, Τὴ ἐνάτη Φαρμουθί.] Δ. Γ. Φαωφί, ἀντὶ τοῦ Φαρμουθί. Ἀντὶ δὲ τοῦ, Ἐνάτη, γραπτέον εἶναί τινές φασι, Πρώτη.

ΣΕΛΙΔ. 43, στ. 7, Ἐκλήθη δὲ λεγεὼν κ. τ. λ.] Τὸ γὰρ Legio τῶν Ῥωμαίων παρὰ τὸ Lego ἐστὶν, ὃ καὶ αὐτὸ παρὰ τὸ Ἑλληνικὸν Λέγω, τὸ Ἐκλέγω ἢ Διαλέγω. Ἐπολιτογραφήθη δὲ ἡ λέξις Λεγεὼν τοῖς Ἕλλησιν, ἄλλοις τε καὶ τοῖς συγγραφεῦσι τῆς Νέας διαθήκης, καθὰ καὶ ὁ Κῆνσος, καὶ τὸ Δηνάριον, καὶ ἄλλα. —στ. 11, Ὁ μὲν οὖν Σενάτος κ. τ. λ.] Παρὰ γὰρ τὸ Senex, ὅπερ ἐστὶ Γέρων, ἐξ οὗ ἡ παρ' Ἕλλησι Γερουσία. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Senex παρὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ἑνὸς ἔοικε παρῆχθαι, προστεθέντος τοῦ σ, καθὰ καὶ ἐν τῷ Semis παρὰ τὸ Ἥμισυς, καὶ ἐν ἄλλοις ὅτι πλείστοις. — στ. 25, Τοὺς ἐν συγκλήτῳ τελοῦντας.] Δ. Γ. Τῶν ἐν συγκλήτῳ τελούντων.—στ. 27, Πατέρας συγγεγραμμένους.] Ἐκφράζει τὸ τῆς τῶν Ῥωμαίων φωνῆς Patres conscripti.—στ. 28, Χρώμενοι.] Λείπει ἡ λέξις ἐν Δ.Γ.

ΣΕΛΙΔ. 44, στ. 2, Ἑτέροις.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἑτέρους.—στ. 4, Κλίεντας.] Ῥωμαϊστὶ Clientes, οὐ παρὰ τὸ Κλείω, ὥς τινες ὑπειλήφασιν, ἀλλὰ παρὰ τὸ Κλύω, τὸ ὑπακούω καὶ πείθομαι, κατὰ τὸ Σοφόκλειον (Αἴ. 1352),

Κλύειν τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα χρὴ τῶν ἐν τέλει.

Ὅμηρος δὲ καὶ ἀμφότερα συνῆψεν (Ἰλιάδ. Ο, 300),

. . . Οἱ δ' ἄρα τοῦ μάλα μὲν κλύον, ἠδ' ἐπίθοντο.

—στ. 9, Συνεκτεινύοντες.] Δ.Γ. Συνεκτείνοντες. — στ. 26, Αὐτοὺς ἡμερωσαμένους.] Διωρθώκασί τινες, Αὐτοὺς ἡμεροσαμένους· ἕτερα δὲ

γράφειν παραινοῦσιν, Αὐτοῖς ὁμηρενσαμένοις.—στ. 28, Ἀνευρήκοι.] Δ.Γ. Εὑρήκοι· ὅπερ ἴσως ἄμεινον ἐνθάδε.

ΣΕΛΙΔ. 45, στ. 3. Ἐν δὲ τοῖς ἱππεκοῖς.] Δ.Γ. Μόνον δὲ ἐν τοῖς ἱππικοῖς. — στι 15, Φρατρίας.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Φατρίας. Ἔπιθι τὰς εἰς τὸν Ἡλιόδωρον σημειώσεις (σελ. 24. καὶ 324). — στ. 18, Διαλαθοῦσαν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Διαλλάττουσαν. — στ. 30, Πολύ.] Δ.Γ. Καταπολύ.

ΣΕΛΙΔ. 46, στ. 12, Παραμένειν.] Δ. Γ. Παραμένειν λέγουσι. — στ. 13, Ὧν καὶ ὁ Ἰόβας.] Δ.Γ. Ὧν εἷς ὁ Ἰόβας.—στ. 27, Μὴ εἰσελθεῖν.] Δ.Γ. Μὴ θελούτας εἰσελθεῖν· ἄμεινον, ἐμοὶ δοκεῖν, διὰ τὰ ἀλλαχοῦ παραλλήλως εἰρημένα τῷ Πλουτάρχῳ (Κεφαλ. Ῥωμ. καταγρ. § 29. — στ. 30, Ἐν τοῖς Αἰτίοις.] Ἴσ. γραπτέον, Ἐν ταῖς Αἰτίαις. Αἰτίαι γὰρ ἐπεγράφετο πάλαι, ὃ νῦν, Κεφάλαια, καλούμενον εὕρηται ἐν τοῖς σωζομένοις Πλουτάρχου συντάγμασι.

ΣΕΛΙΔ. 47, στ. 2, Αὐγούστου δὲ νῦν.] Δ.Γ. Αὐγούστου δὲ νῦν καλουμένου. — στ. 15. Τὸ πραχθέν.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Πραχθέντι. —στ. 19, Ἐν τοῖς ὅπλοις.] Ἐκ Δ.Γ. προστέθηκα τὸ ἄρθρον.—στ. 25, Οὐκ ἔστιν ὅ τι.] Δ.Γ. Οὐκ ἦν ὅπερ.

ΣΕΛΙΔ. 48, στ. 1, Κατήρτισεν.] Δ.Γ. Κατήρτησεν. — στ. 11, Αὐτουργῷ δέ.] Δ.Γ. Αὐτουργῷ γάρ. — στ. 12, Δίδοται.] Δ. Γ. Δέδοται. — στ. 17, Αὐτοί.] Γράφειν ἐτόλμησαν οἱ πρὸ ἐμοῦ μετ' ἀρσεως, Οὐκ αὐτοί· πιθανῶς μέν, οὐ μὴν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ μετακινῆσαι τὴν γραφὴν ἐν πράγματι Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας ἐχομένῳ, ἧς τὴν ἀκριβὴ γνῶσιν ἡμᾶς ὁ χρόνος ἀφείλετο.

ΣΕΛΙΔ. 49, στ. 5, Οὐχί.] Γράφειν παραινοῦσί τινες, Οὐχὶ δέ· πληρεστέρως μέν, οὐκ ἀναγκαίως δέ.—στ. 12, Οὐδὲ Καῖσαρ.] Δ.Γ. Οὐδὲ ὡς ὁ Καῖσαρ. — στ. 17, Ὅταν τύχωσι.] Ὅταν λάβωσιν ὧν ἐδέοντο. — Τοῦτο καί.] Δ. Γ. Τοῦτο καὶ τοίνυν· ἐξ ὀρθωτέρας ἴσως γραφῆς τῆς, Τοῦτο τοίνυν καὶ, ἢ τῆς, Τοῦτο τοίνυν. — στ. 25, Ἀπίθανοι μέν εἰσιν.] Δ.Γ. Παντελῶς ἀπίθανοί εἰσιν. — στ. 28, Ὧν καί.] Δ.Γ. Ὧν εἷς καί.—στ. 30, Αὐτῶν.] Δ.Γ. Αὐτοῦ· οὐκ ὀρθῶς. Τὸ γὰρ ἑξῆς, Ἐρασθεῖσαν τοῦ βασιλέως αὐτῶν, τῶν Κελτῶν δηλονότι.

ΣΕΛΙΔ. 50, στ. 1, Παρὰ Καπιτώλιον.] Παραὶ Καπιτώλιον, γράφειν τινες παραινοῦσι διὰ τὸ μέτρον. Δ. Γ. Πὰρ Καπιτώλιον ὡς. — στ. 3. Γενέσθαι.] Δ.Γ. Γένος τέ· Λαβέσθαι. — στ. 4, Σκηπτούχω. Δ.Γ. Σκηπτούχου· Σκηπτρούχων. Τὸ ἑξῆς, Ἣ στέρξασα γενέσθαι

λέκτρα γαμήλια τῷ σκηπτούχῳ, τουτέστιν, ποθήσασα γαμετὴ γενέσθαι τῷ βασιλεῖ τῶν Κελτῶν, οὐκ ἐφύλαξεν, ἀλλὰ προὔδωκε τὴν πόλιν τῶν πατέρων αὐτῆς. — στ. 7, Κειράμενοι.] Δ.Γ. Χηράμενοι: Χειράμενοι. Διορθοῦν δὲ παραινοῦσιν, οἱ μὲν Χηραμένην, οἱ δὲ, Κτεινάμενοι, οὐ καλῶς. Ἔθος γὰρ ἦν κείρεσθαι ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι τοὺς προσήκοντας. —'Ρείθρων ἐκτὸς ἔθεντο Πάδου.] Ἐκ Δ.Γ. τὸ Ἐκτὸς ἀντὶ τοῦ Ἐντός. Ὀνοῦς, Οὐκ ἀπηνέγκαντο τὸν νεκρὸν τῆς Ταρπηίας οἱ Κελτοὶ, ἵνα θάψωσιν ἐκτὸς, ἤγουν ἐπέκεινα τοῦ Πάδου. Ἡ γὰρ ἐντὸς τῶν Ἄλπεων καλουμένη Κελτικὴ, ἐκτὸς τοῦ Ποταμοῦ Πάδου ἔκειτο τοῖς Ἰταλοῖς.—στ. 11, Τὸν τόπον.] Δ.Γ. Τὸν τόπον ἐκεῖνον.—στ. 12. Ἅμα τά τε.] Οὕτω διέταξα τὰς λέξεις διὰ τὸ συνηθέστερον, ἀντὶ τοῦ, Ἅμα τε τά. Ἐρεῖ δὲ καὶ ἀλλαχοῦ (Λυκούργ. § κβ'), « Ἅμα τήν τε χίμαιραν ἐσφαγιάζετο ». — στ. 18, Ἔμελλον.] Δ.Γ. Ἔμελλεν.

ΣΕΛΙΔ. 51, στ. 3, Νουμᾶν.] Ἔγραψα διὰ διφθόγγου τὸ παὸ ἅπασιν ὧδε φερόμενον Νομᾶν, ὅτι καὶ Πλούταρχος διφθογγογραφεῖ ἁπανταχοῦ ἐν τοῖς ἑξῆς τοὔνομα. — στ. 6, Ὀλίγου.] Δ.Γ. Ὀλίγον.— στ. 11, Πολλῆς δὲ τῆς φυγῆς αὐτῷ περιχεομένης.] Ἐξ Ε. Δ. τὸ, Περιχεομένης, ἀντὶ τοῦ, Περιεχομένης. Ἐσχημάτισαι δὲ ὁ λόγος, τῷ τε ἀφῃρημένῳ, Πολλῆς φυγῆς, ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου, Πολλῶν φυγάδων (Ἰσοκράτ. Μέρ. Β, σελ. 141, ἐμῆς. ἐκδ.), καὶ τῇ ἀπὸ τῶν ὑγρῶν μεταφορᾷ τοῦ Περιχεομένης, ὡς καὶ Συρρέειν φαμὲν τὸν ὄχλον, ὅταν πολλοὶ, ἄλλος ἀλλαχόθεν, εἰς ταὐτὸ συντρέχωσι.— στ. 19. Ῥήγιαν.] Ἥλλαξα τὴν γραφὴν τοῦ παὸ ἅπασι διφθογγογραφουμένου ὧδε Ῥήγειαν· διὰ τοῦ ι γὰρ καὶ κατωτέρω (§ κθ') εὑρήσομεν τοὔνομα· ἔστι γὰρ παὰ τὸ τῶν Λατίνων Regia, ὅ ἐστι Βασιλική. — στ. 21, Δεινὸν ἰδεῖν θέαμα καὶ λόγου κρείττων ὄψις.] Συνέῤῥαψε ταῦτα ἀκαίρως πάνυ ἐκ κομματίων Εὐριπίδου, τοῦ τε (Μηδ. 1167),

Τοὐνθένδε μέντοι δεινὸν ἦν θέαμ' ἰδεῖν·

καὶ τοῦ (Ἱππολ. 1217),

Κρεῖσσον θέαμα ΔΕΡΓΜΑΤΩΝ ἐφαίνετο·

ὅπου οἱ κριτικοὶ, εἰκότως ἀπαρεσκόμενοι τῷ Δεργμάτων, διὰ τὴν πρὸς τὸ Θέαμα συνωνυμίαν, οἱ μὲν εἰς τὸ Δειμάτων, οἱ δὲ εἰς τὸ Φθεγμάτων τρέπειν παρῄνεσαν. Μήποτε δὲ ἄμεινον ἐκ τῆσδε τῆς Πλουταρχείου παρῳδήσεως (Λόγου κρείττων ὄψις) διορθοῦντας γράφειν ΔΕΓΜΑΤΩΝ.—στ. 23, Μετὰ βοῆς.] Δ.Γ. Μετὰ φωνῆς καὶ βοῆς.

ΣΕΛΙΔ. 52, στ. 8, Δεδιέναι μαχομένων, καὶ κλαίειν θνησκόντων.] Δ. Γ. Δεδιέναι καὶ κλαίειν μαχομένων καὶ θνησκόντων. — στ. 14, Ἐμάχεσθε.] Δ. Γ. Μάχεσθε : Μάχεσθαι. — στ. 18, Ἵνα μὴ πάλιν αἰχμάλωτοι γενώμεθα.] Διεσκεύακα τὸ χωρίον ἐκ δύο γραφῶν ἡμαρτημένων, τῆς τε, Μὴ πάλιν αἰχμάλωτοι γενέσθαι, καὶ τῆς, Ἵνα μὴ πάλιν αἰχμάλωτοι γενέσθαι. — στ. 20, Ἐσπείσθησαν ἀνοχαὶ, καὶ συνῆλθον.] Δ. Γ. Ἐπείσθησαν καὶ συνῆλθον.—στ. 22, Καὶ τὰ τέκνα.] Ἐκ διορθώσεως προσέθηκαν τὸ ἄρθρον οἱ πρὸ ἐμοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 53, στ. 5, Προσκατελέχθησαν.) Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Προσκατειλέχθησαν. Τοιαῦτα δὲ κακῆς γραφῆς παραδείγματα τῶν παρωχημένων τοῦ Διαλέγομαι ἐσημειωσάμεθα καὶ ἐν τοῖς εἰς τὸν Ἰσοκράτην (Μέρ. Β, σελ. 198, καὶ 213).—στ. 8. Λουκερήνσης.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ Λουκερνήνσης· Lucerenses γὰρ αὐτοὺς ἐκάλουν, καθὰ καὶ τοὺς Τατιήνσης, Tatienses, καὶ τοὺς Ῥαμνήνσης, Ramnenses.—στ. 9, Δεδομένης.] Ἐξ Η. Δ. ἀντὶ τοῦ, Διδομένης. καὶ τῆς ἐννοίας ἀπαιτούσης, καὶ τῆς κακῆς Δ. Γ. Δειδομένης, ὑπαγορευούσης.—στ. 13, Φρατρίας.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Φατρίας.—στ. 18, Ἢ δίκην φεύγειν κ. τ. λ.] Οὐκ ὀρθῶς, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐξεδέξαντό τινες τοῦ χωρίου τὸν νοῦν, πρὸς αὐτὰς ἀναφέροντες τὰς γυναῖκας, δέον πρὸς τὸ, Μηδένα, ἵν' ᾖ ὁ νοῦς, Εἰ δ' εἴποι τι αἰσχρὸν, γυναικὸς παρούσης, ἢ γυμνὸς ὀφθείη, δίκην αὐτὸν φεύγειν ἐψηφίσαντο κ. τ. λ. —στ. 24, Ὁ τῆς Μονήτης ναός.] Μονήτα (Moneta) παρὰ Ῥωμαίοις ἐστὶν ἡ παρ' Ἕλλησι Μνημοσύνη, τῶν Μουσῶν μήτηρ. Καλεῖται δὲ παρ' αὐτοῖς ἐπιθετικῶς Μονήτα καὶ ἡ Ἥρα, περὶ ἧς ἐνθάδε ὁ λόγος· καὶ ἐπεὶ ἐν τῷ ναῷ ταύτης ἦν καὶ τὸ ἀργυροκοπεῖον, ἐκλήθη καὶ τὸ νόμισμα Μονήτα, ὅπερ καὶ νῦν ὁ παὸ ἡμῖν ἰδιώτης ὅμιλος Μονέδαν καλεῖ.—στ. 26, Παλαντίου.] Δ. Γ. Παλατίου.—στ. 29, Ἀβεντίνου.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἀουεντίνου, ὡς ἔγραψεν ἀνωτέρω (§ 9, σελ. 40) εἴτε Πλούταρχος, εἴθ' ὁ ἀντιγράψας τὰ τοῦ Πλουτάρχου· τοῦτο γὰρ οὐ πάνυ τι δῆλον.

ΣΕΛΙΔ. 54, στ. 1, Ἔστεξεν.] Δ.Γ. Ἔστερξεν.—στ. 3. Ὡς ἔν τι.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ὡς ὄν τι.—στ. 7, Ὕδωρ.] Δ.Γ. κατὰ διπλασιασμὸν, Ὕδωρ, ὔδωρ· καὶ ἴσως ὀρθότερον. — στ. 16, Ἤγε.] Δ. Γ. Ἦγον. —στ. 19, Μοῖραν εἶναι, κυρίαν ἀνθρώπων γενέσεως.] Παρεστάναι γὰρ καὶ ἐπικλώθειν ἑκάστῳ τὰ τῆς εἱμαρμένης παρὰ τὸν τῶν ὠδίνων καιρὸν ἐπιστεύοντο αἱ Μοῖραι, ὥς φησιν ὁ σχολιάσας τὸν Πίνδαρον (Νεμ. Ζ, 1)· ὅθεν καὶ Μοιρηγενὴ καλεῖ Ὅμηρος (Ἰλιάδ. Γ, 182)

τὸν ἀγαθῇ μοίρᾳ γεγεννημένον, ὃν ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, Καλόμοιρον, ὀνομάζει, καθὰ καὶ τὸν ἀπεναντίως τούτῳ, Κακόμοιρον. Καὶ ἴσως ἐντεῦθεν διορθωτέον τὸ ἐμοὶ γοῦν ἀδιανόητον τοῦ Σοφοκλέους (Οἰδ. Τυρ. 1082) τουτὶ χωρίον,

. . . . . Οἱ δὲ συγγενεῖς
ΜΗΝΕΣ με μικρὸν καὶ μέγαν διώρισαν,

γράφοντας, ΑΙ δὲ συγγενεῖς ΜΟΙΡΑΙ με κ. τ. λ.—στ. 22, Ἐπονομασθῆναι.] Δ.Γ. Ἐπονομασθῆναί φασι.—στ. 23, Νικοστράτη.] Οὐκ ἔχω λέγειν διὰ τί παρ' ἅπασι γράφεται κακῶς κατὰ δοτικὴν, Νικοστράτῃ.—στ. 24, Ἀφερμηνεύουσιν.] Ἴσως γρ. Ἐφερμηνεύουσιν.—στ. 26. Μέντεμ.] Αἰτιατικὴ ὀνόματος τοῦ Mens, ὅ ἐστι Νοῦς. Τοῦτο δὲ ἐπιτυχῶς πάνυ ἐτυμολογοῦσι τινὲς παρὰ τὸ Ἑλληνικὸν Μένος, ὡς καὶ παρὰ τὸ Γένος τὸ Gens. « Μένος. . . νοῦς, ψυχὴ» φησὶν Ἡσύχιος. —στ. 27, Παληλίων.] Δ. Γ. Παρηλίων· οὐδὲ γὰρ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ῥωμαίοις ὁμολογεῖται ἡ γραφὴ τοῦ ὀνόματος, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν (σελ. 370) σεσημείωται.—στ. 29, Φεβρουαρίου.] Ἔγραψα διὰ τοῦ β, καθὰ καὶ ἀλλαχοῦ γράφει Πλούταρχος, ἀντὶ τοῦ, Φευρουαρίου.—στ. 30, Φεβράτην.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Φευράτην.

ΣΕΛΙΔ. 55, στ. 3, Κενόν.] Περιείληφα τὴν Ε.Δ. μηδὲν ἴσως δέον, ἀντὶ τοῦ Κοινόν.—στ. 8. Μαχείρᾳ.] Ἄμεινον τὸ γράφειν ἐνάρθρως Τῇ μαχαίρᾳ· προεγνώσθη γὰρ ἡ μάχαιρα διὰ τοῦ Σφάττουσι· τὰ δὲ ἄρθρα ἐπὶ προδεδηλωμένοις παραλαμβάνεται. Ἀλλ', ὥσπερ ἔφην (σελ. 369), ἐνδέχεται τὸν Πλούταρχον ἁμαρτάνειν περὶ τὰ τοιαῦτα, διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας τὰ ἄρθρα Ῥωμαίους ἐπιμιξίαν.—στ. 11, Περιζώμασι.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Περιζώματι.—στ. 25, Εἶναι.] Δ. Γ Εἶναι λέγουσι.—στ. 27, Φαύνῳ.] Φαῦνος (Faunus) ἐστὶν ὁ παρ' Ἕλλησι Πάν.

ΣΕΛΙΔ. 56, στ. 2, Ἐκφέρουσι.] Δ.Γ. Ἐκδέρουσι.—στ. 7, Λέγεται δέ.] Δ. Γ. Λέγεται δ' ἔτι.—στ. 9, Οἱ δέ.] Δ. Γ. Ἄλλοι δέ. —στ. 11, Λίτυον.] Ῥωμαϊστὶ, Lituus, ἀρσενικῶς. Παρεικάζουσι δὲ τὸν Λίτυον τῇ τῶν χριστιανῶν ἐπισκόπων ῥάβδῳ, ἣν ἡ συνήθεια Πατερίτζαν καλεῖ, ὑπομιμνήσκουσα δηλονότι τοὺς φέροντας, ὅτι πατέρες, οὐ δεσπόται τοῦ πλήθους εἰσί.—στ. 13, Παλαντίῳ.] Δ.Γ. Παλατίῳ· ἣν διαφορὰν τῆς γραφῆς καὶ ἀνωτέρω (σελ. 373) ἐσημειωσάμην. Τὸ δὲ ἔτυμον τοῦ ὀνόματος ἄλλοι ἄλλως ἀποδεδώκασιν. Ἐκ τούτου δέ ἐστι τὸ παρ' Ἰταλοῖς Palazzo, καὶ τὸ ἐν τῇ παρ' ἡμῖν συνηθείᾳ Παλάτιον, ὅπερ

ἐστὶν οἶκος βασιλικός.—Ἀφανισθῆναι.] Δ. Γ. Λέγουσιν ἀφανισθῆναι. —στ. 14, Περὶ τὰ Κελτικά.] Δ.Γ. Παρὰ τὰ Κελτικά· ὅπερ ἄμεινον. —στ. 18, Ἐκβάλλειν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἐκβαλεῖν.—Ἐπὶ φαρμακείᾳ τέκνων, ἢ κλειδῶν ὑποβολῇ.] Εἰσὶν οἱ γράφειν παραινοῦσιν, Ἐπὶ φαρμακείᾳ, ἢ παίδων ὑποβολῇ· ἕτεροι δὲ, Ἐπὶ φαρμακείᾳ τέκνων, ἢ παίδων ὑποβολῇ, διὰ τὸ ἀπροσδιόνυσον ἐνταῦθα τῆς φερομένης γραφῆς, Κλειδῶν.—στ. 22, Θύεσθαι.] Δ.Γ. Καὶ θύεσθαι, μετὰ τοῦ συνδέσμου· ἐξ ἀμείνονος δηλονότι γραφῆς τῆς, Καταθύεσθαι, ὃ καὶ πρὸ ἡμῶν ἕτεροι ὑπετόπασαν.—στ. 23, Ὁρίσαντα.] Δ.Γ. Θεῖναι, ἀλλ' ὁρίσαντα.

ΣΕΛΙΔ. 57, στ. 1, Λαυρεντοῦ.) Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Λαυρέντου· οὐ μόνον διότι καὶ προῖών (§ 24 σελ. 58) ὁ Πλούταρχος, Λαυρεντὸν, ὀξυτόνως τὴν ὀνομαστικὴν ἐξοίσει, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν παρὰ τῷ Ἐθνικογράφῳ (Λέξ. Λωμετὸν) κανόνα.—στ. 13, Ἀρμιλούστριον.] Παρὰ τὸ Λατινικὸν Armilustrium. Ὅπερ ἑξελληνίσας καλέσειεν ἄν τις Ὁπλοκαθάρσιον. Τῆς δὲ κλήσεως τὴν αἰτίαν διδασκέτω σε ὁ Οὐάρρων καὶ ὁ Φῆστος. —στ. 18, Ἀσμένως.] Ἀσμένῳ, διωρθώκασί τινες· ἑλληνικώτερον μέν, ἴσως γε μὴν οὐ φροντίσαντος ἐνταῦθα ἑλληνισμοῦ τοῦ Πλουτάρχου.— στ. 20, Οἱ δ' ὡς θεῷ χρώμενοι, εἰς πᾶσαν εὔνοιαν θαυμάζοντες διετέλουν.] Οὐκ ἀπηλλάκται ὑποψίας τὸ χωρίον, ἄλλως τε καὶ διὰ τὸ μικρῷ πρόσθεν προηγησάμενον, Εὐνοίᾳ· ὡς καὶ πρὸ ἡμῶν ἕτεροι ἐσημειώσαντο. Ἴσως οὖν ἐγέγραπτο πάλαι, Οἱ δ', ὡς θεῷ χρώμενον εἰς πᾶσαν ἔννοιαν, θαυμάζοντες διετέλουν, τουτέστιν, Οἱ δὲ ἐθαύμαζον τὸν Ῥωμύλον, ὡς χρώμενον θεῷ ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἐννοίαις, ἤγουν ὡς οὐδὲν ἐννοοῦντα καὶ πράττοντα περὶ τῶν κοινῶν, δίχα τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βουλῆς τε καὶ ἐπινοίας. Παραπλήσιον γὰρ τοῦτο οἷς περὶ Ζαμόλξιδος ἱστόρηκε Στράβων (Ζ, σελ. 298), « Ὁρῶντα τοὺς ἀνθρώπους » προσέχοντας ἑαυτῷ πολὺ πλέον ἢ πρότερον, ὡς ἐκφέροντι τὰ προσ- » τάγματα κατὰ συμβουλὴν θεῶν ».—στ. 26, Αὐτὸς.] Ἐκ Δ.Γ. ὁ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Αὐτοῖς.—στ. 29, Ἐνέδρας... θέμενον αὐτοῖς.] Ὤφειλε, Θέντα, φάναι, οὐ κατὰ μέσην διάθεσιν, Θέμενον· εἰ γὰρ καὶ Θουκυδίδης (Γ, ϛ') τῷ μέσῳ ἐχρήσατο, « Ἔτυχον δὲ δύο φυλαὶ... ἐνέ- » δραν ΠΕΠΟΙΗΜΕΝΑΙ τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν », ἀλλ' ἐκεῖ ἡ ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων φερομένη διάφορος γραφὴ, ΠΕΠΟΙΗΚΕΝΑΙ, σκοπεῖν παρέχει μήποτε ἐγέγραπτο ΠΕΠΟΙΗΚΥΙΑΙ.

ΣΕΛΙΔ. 58, στ. 2, Ἀπριλίαις.] Ἐγραψα κἀνταῦθα δι' ἑνὸς λ.—στ. 4, Ἀφορίαις... ἀγονίαις.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀφορίας... ἀγονίας Εἰσὶ δ' οἱ γράφειν παραινοῦσιν, Ἀφορίᾳ. . ἀγονίᾳ· ἕτεροι δὲ διωρθώ-

κασιν, Εὐφορίας... εὐγονίας. — στ. 7, Τὸ Λαυρεντόν.] Ἐκ Δ.Γ. οἷ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Τὸν Λαυρεντόν. — στ. 15, Ἀδυνάτων.) Δ.Γ. Ἀδυνάτοις. — στ. 18, Ὑπομενόντων.] Ἴσ. γρ. Ὑπομεινάντων. — στ. 27, Τῇ αὐξήσει, καὶ κολούειν.] Δ.Γ. Τῇ αὐξήσει ταύτῃ, καὶ κωλύειν. Σημείωσαι δὲ ὅτι τὸ Κολούειν οὐδέν ἐστιν ἕτερον ἢ ἡ ἀρχαία γραφὴ τοῦ Κωλύειν, ἡ πρὸ τῆς εὑρέσεως δηλονότι τοῦ ω, κατὰ χρῆσιν Αἰολικὴν τῆς διφθόγγου ου ἀντὶ τοῦ υ παραληφθείσης, κατὰ τὸ Θυγάτηρ, Θουγάτηρ.

ΣΕΛΙΔ. 59, στ. 2, Προσαράυναντες.] Δ. Γ. Προστήμυναν. — στ. 5. Φιδηνῶν.] Φιδηναίων γράφειν παραινοῦσί τινες· τὸ γὰρ ἐθνικὸν, Φιδηναῖος καὶ Φιδηνάτης· ἡ πόλις δὲ καὶ Φιδήνη, καὶ Φιδῆναι, ὡς ἐστιν ἰδεῖν καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Πλουτάρχῳ. — στ. 10, Πολύ.] Δ. Γ. Καταπολύ. — στ. 11, Πάντες.] Δ.Γ. Ὃ καὶ πάντες — στ. 14, Ὅπου.] Κακῶς γράφειν παραινοῦσί τινες, Ὁποίῳ, πρὸς τὸ Κόμπῳ συνάπτοντες· ἀναφέρεται γὰρ εἰς τὸ, Ὅλως ἄπιστον. Καὶ ἔστιν ὁ νοῦς, Ὅλως ἄπιστον τὸ ἕνα τὸν Ῥωμύλον ὑπὲρ ἡμίσεις τῶν μυρίων καὶ τετρακισχιλίων ἰδίᾳ χειρὶ κτεῖναι, ὁπότε (τοῦτο γὰρ ἐνθάδε δύναται τὸ Ὅπου) καὶ τὸ περὶ Ἀριστομένους εἰρημένον, ὡς ἑκατὸν κτείνειε, κομπαστικῶς ἔδοξεν εἰρῆσθαι. Μνημονεύει δὲ καὶ ἀλλαχοῦ (Συμποσιακ. Δ, ά) τοῦ Ἀριστομένους τοῦδε ὁ Πλούταρχος. — στ. 21, Ὅπερ ἐστίν.) Δ.Γ. Ὅπερ ἑλληνιστὶ λέγεται. — Ἑπταμόριον.] Δ.Γ. Ἑπταχώριον. — στ. 24, Πολλοὺς αἰχμαλώτους.] Δ.Γ. Πολλοὺς τῶν αἰχμαλώτων. — στ. 26, Ἅψαντες.] Δ.Γ. Περιάψαντες. Εἰσὶδ' οἱ γράφειν παραινοῦσιν, Ἀνάψαντες, ἢ Προσάψαντες· ἕτεροι δὲ, τοῦ εἰκότος μᾶλλον ἐχόμενοι, Ἐνάψαντες. Οὕτω γὰρ καὶ ἀλλαχοῦ (Κεφαλ. Ῥωμαϊκ. κατηγ. § 53) ὁ Πλούταρ. τῆς αὐτῆς ταύτης θυσίας μνημονεύων, εἴρηκε, « Γέρων τις ἐπὶ χλευασμῷ προάγε- » ται, παιδικὸν ἐναψάμενος περιδέραιον, ὃ καλοῦσι Βούλλαν ».

ΣΕΛΙΔ. 60, στ. 1, Τοῦτον.] Δ.Γ. Τοῦτον οὖν. — στ. 14, Βάκυλα.) Τὸ Ῥωμαϊκὸν Βάκυλον Baculum παρὰ τὸ τῶν Ἑλλήνων Βάκτρον (ὅθεν καὶ ἡ Βακτηρία) παρῆχθαι, καὶ πρὸ ἡμῶν ἕτεροι ἐσημειώσαντο. — στ. 16, Πρότερον γάρ.] Δ.Γ. Ὅτι πρότερον. — στ. 17, Δῆμον.] Δ.Γ. Δημόσιον. — στ. 18, Ἔτι καὶ νῦν.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἔτι νῦν καί.—στ. 19, Ἐπεὶ δὲ... προσῆκον, εἰς μέσον ἔθηκε τὴν βασιλείαν δημιαγωγῶν, καὶ κατ' ἐνιαυτὸν κ.τ.λ.] Τρεπτέον τὸ Προσῆκον εἰς τὸ Προσῆκεν, ἢ διαγραπτέον τὸν Καὶ, ἵν' ᾖ τὰ ἐχόμενα ἀπόδοσις τοῦ Ἐπεί· πλὴν εἰ μή τις προστίθεσθαι βούλοιτο τοῖς οἰομένοις τὸν Πλούταρχον ἔστιν ὅτε τῷ Ἐπεὶ ἀντὶ τοῦ Ἔπειτα χρῆσθαι. — στ. 21, Ἀλβα-

νοῖς.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ παὸ ἅπασι, Σαβίνοις.—στ. 22, Ἐδίδαξε δὲ καί.] Διέγραψάν τινες τὸν, Δὲ, ἀπόδοσιν εἶναι τοῦτο τοῦ χωρίου τὸ μέρος ὑπειληφότες πρὸς τὸ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένον, Ἐπεὶ δὲ, τοῦ πάππου κ. τ. λ. οὐκ ὀρθῶς ἐμοὶ δοκεῖν.—στ. 27. Τὸ προτέρους τὸ πεπραγμένον ἐκείνους πυθέσθαι τῶν πολλῶν πλέον ἔχοντες.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Τὸ πρότερον κ. τ. λ. Ὁ νοῦς, Οἱ Πατρίκιοι οὐδὲν πλέον εἶχον τῶν πολλῶν, ἤγουν τοῦ δήμου, ἢ τὸ πρότεροι μανθάνειν τὸ πεπραγμένον. Ἕτεροι δὲ γράφουσι (τὸ μὲν ἐξ ἀντιγράφων, τὸ δὲ αὐτοὶ διορθοῦντες), Τῷ πρότεροι τὸ πεπραγμένον ἐκείνου πυθέσθαι κ. τ. λ.

ΣΕΛΙΔ. 61, στ. 8, Ὅπου καί.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ προσέθηκαν τὸν σύνδεσμον.—στ. 9, Πίστιν.] Κακῶς εἰς τὸ Πύξιν ἔτρεψάν τινες τὸ Πίξιν· ἀπόδειξιν γὰρ ἐνταῦθα σημαίνει ἡ πίστις συνωνύμως τῷ ἐλέγχῳ.—στ. 18, Νείμαντας τὸ σῶμα.] Δ.Γ. Τὸ δὲ σῶμα νείμαντας.

ΣΕΛΙΔ. 62, στ. 4, Ταῦτα πειθομένους, καὶ χαίροντας ἀπαλλάττεσθαι.] Μεταμέλει μοι ἀποδεξαμένῳ τὴν τῶν πρὸ ἐμοῦ μετατροπὴν τοῦ, Πυθομένους (ὅπερ ἐστὶν Ἀκούσαντας), εἰς τὸ Πειθομένους· οὐ γὰρ τοῦτο ἦν τὸ διορθώσεως χρῆζον, ἀλλ' ἐχρῆν τὸν συνδεσμον, Καὶ, περιελεῖν τοῦ χωρίου, ἵν' ἦν ὁ νοῦς τε καὶ τὸ ἑξῆς, Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, ἐπειδὴ ταῦτα ἐπύθοντο, ἀπηλλάττοντο χαίροντες.—στ. 11, Ἰούλιον.] Δ.Γ. Τοὔνομα Ἰούλιον.—στ. 20, Ἐκεῖθεν ὄντας.] Ἐν Δ. Γ. αἱ δύο λέξεις αὗται μετὰ τὸ προσεχὲς, Οὐρανὸν, τετάχαται.—στ. 21, Μεγίστῃ.] Δ. Γ. Μεγίστην.—στ. 29, Ἀριστέου τοῦ Προκοννησίου.] Ἡ ἱστορία παὸ Ἡροδότῳ (Δ. ιδ΄).—στ. 30, Κλεομήδους.] Οὗ καὶ Παυσανίας (ς, Θ΄) μέμνηται.

ΣΕΛΙΔ. 63, στ. 3, Τὴν ἐπὶ Κρότωνος.] Τὴν ἐπὶ Κυζίκου, γραπτέον (εἰ μὴ μνημονικόν ἐστιν ἁμάρτημα τοῦ Πλουτάρχου), ἢ δηλον ἐξ οὗ φθὰς παρεθέμην ἐξ Ἡροδότου μαρτυρίου.—στ. 8, Ἀπολομένων δὲ τῶν παίδων διωκόμενον.] Δ.Γ. Εἶτα διωκόμενον ἀπολομένων τῶν παίδων.—στ. 18, Τοῖς Θεοῖς.] Τοῖς Θείοις, γράφειν παραινοῦσί τινες· ἀλλ' οὐθ' οὕτως ἔσται τεθεραπευμένον τὸ χωρίον. Ἡ δὲ τινων ἑτέρων διόρθωσις, «Παρὰ τὸ εἰκὸς ἐκθειάζοντες τὰ τῆς θνητῆς φύσεως λαχόντα » τοῖς κόμποις» οὐδὲ μνημονεύεσθαι ὅλως ἀξία, οὐχ ὡς οὐκ ἔχουσα νοῦν, ἀλλ' ὡς τῶν κανόνων τῆς Κριτικῆς πλεῖον ὅσον ἀπέχουσα. Διορθοῦν γὰρ οὐ μεταμορφοῦν δέδοται τοῖς ἐκδόταις τοὺς συγγραφεῖς.—στ. 19, Ἀνόσιον.) Δ.Γ. Ἀνόσιόν ἐστιν.—Οὐρανῷ δὲ μιγνύειν γῆν ἀβέλτερον.] Οἷα φιλοῦσι ποιεῖν οἱ τὰ λήγῳ διδασκόμενα ὑπὸ τῆς φιλοσο-

φίας, τοῖς ὑπὲρ λόγον δόγματι τῆς θρησκείας ἀνατρέπειν ἐπιχειροῦντες.—στ. 20, Λεκτέον οὖν ἐχομένους τῆς ἀσφαλείας.] Τὸ μὲν Λεκτέον ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ Ἐατέον· τὸ δὲ Ἐχομένους ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐχομένης, ὅπερ ἕτεροι ἔτρεψαν εἰς τὸ, Ἐχομένοις.—στ. 21, Σῶμα μὲν πάντων κ.τ.λ.] Ἐξ οὐκέτι σωζομένων Ποιημάτων τοῦ Πινδάρου. Ἡ δὲ τάξις καὶ διόρθωσις τῶν στίχων ἐξ ἑτέρων παρείληπται.—στ. 26, Αὖη γὰρ ψυχὴ καὶ ξηρή, ἀρίστη.] Ἐξ Ε.Δ. τὸ Αὖη ἀντὶ τοῦ Αὕτη· ἐκ δὲ Η.Δ. ἡ προσθήκη τοῦ, Καὶ, ἵν' ᾖ τὸ Ξηρὴ ἐκ παραλλήλου τῷ Αὖη· Τούτῳ μὴ ἐπιστήσαντες τῶν πρὸ ἡμῶν τινες ἐξέωσαν ὅλως τοῦ χωρίου τὸ Ξηρή, ὡς ἐπεξήγησιν τοῦ Αὖη, οὐ καλῶς ποιοῦντες· καὶ Πλάτων γὰρ ἐχρήσατο ἀμφοτέροις τοῖς ὀνόμασιν ἅμα, ὃ καὶ Τίμαιος ἐσημειώσατο ἐν τῷ Λεξικῷ λέγων, « Αὖην καὶ ξηρὰν παραλλήλως εἶπεν· ἔστι δὲ ταὐτόν.» Ἱπποκράτης δὲ καὶ τοῖς ἀφ' ἑκατέρων ῥήμασιν ἐχρήσατο (Περὶ Ἀρχ. § 11, σελ. 119), φήσας « Κολλώδες γίνεται ἀπὸ τοῦ » θερμοῦ ξηραινόμενον καὶ ἐξαυαινόμενον ». Τοῦ δ' Ηρακλειτείου τούτου δόγματος ἐμνημόνευσεν ὁ Πλούταρχος καὶ ἀλλαχοῦ (Περὶ τῶν ἐκλελοιπ. χρηστηρ. § 41, καὶ Περὶ σαρκοφαγ. Α, § 6.) ἡμαρτημένου κἀκεῖ τοῖς ἀντιγραφεῦσι.—στ. 27, Διαπταμένη.) Ἴσως γρ. Διιπταμένη, κατ' ἐνεστῶτα.

ΣΕΛΙΔ. 64, στ. 1, Τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ψυχάς.] Οὐκ ἐρρώσθαι ἡ γραφή· διὸ καί τινες παρηνέκασι γράφειν, τὰς ἀρεταῖς ἀσκητὰς ψυχάς, πάνυ μὲν ἠπίῳ, οὐ μὴν ἀνυσίμῳ φαρμάκῳ, θεραπεύοντες τὸ χωρίον. Ἀσκηταὶ μὲν γὰρ ἂν λέγοιντο κυρίως αἱ ἀρεταί, ὡς ἀσκήσει πορισταί· οὔ γε μὴν αἱ ψυχαί. Μήποτε οὖν γραπτέον, Τὰς ἀρεταῖς ἠσκημένας ψυχάς.—στ. 8, Προταγορεύουσιν.] Ἀντὶ τοῦ Ἑρμηνεύουσιν ὧδε, οὐ πάνυ κυρίως.—Οἱ δὲ πολίτην.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκα τὸ, Πολίτην, λεῖπον παρ' ἅπασι τοῖς πρὸ ἐμοῦ.—στ. 9, Τὸ δόρυ.] Δ.Γ. Τὸ δόρυ φασί.—στ. 10, Κῦρτ.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Κυρῖνον.—στ. 19, Μάρκου, Λουκίου, Γαΐου.] Τὸ μὲν ἐξ ἑτέρων, τὸ δὲ καὶ ἐξ ἡμετέρας διορθώσεως, ἀντὶ τοῦ, Μαρκέλλου καὶ Γαΐου· ἵνα συνάδῃ οἷς ἀλλαχοῦ (Καμιλλ. § 33) εἴρηκεν αὐτὸς Πλούταρχος. Ἕτεροι δὲ διορθοῦντες ἔγραψαν κατὰ κλητικήν, Μάρκε, Λούκιε, Γάϊε.

ΣΕΛΙΔ. 65, στ. 6, Συνεβούλευε.] Δ.Γ. Συνεβούλευσε.—στ. 7, Ἅμα τόν.] Δ. Γ. Ἅμα τόντε. — στ. 8, Θεραπαινίδας.] Δ. Γ. Θεραπαινίδας ἄλλας· ὅπερ ἄμεινον.—στ. 11, Καὶ χρήσασθαι κοιμωμένοις τοῖς πολεμίοις.] Οὐκ ἀλόγως γράφειν ὥρμησέ τις, Καὶ διαχρήσασθαι (ὅπερ ἐστὶ Φονεῦσαι) κοιμωμένους τοὺς πολεμίους.—στ. 13, Προκαλύμ-

μασι.] Δ.Γ. Προκαλύμματι.—στ. 26, Ἔρχεσθαι, ἐπὶ θυσίαν βαδίζοντας.] Εἰς τοῦτο μετεκόσμησα τὸ παρ' ἅπασιν, Ὡς ἐπὶ θάλατταν βαδίζοντας· τὸ μὲν, Ἔρχεσθαι, προσθεὶς ἐκ Δ. Γ. τὰ λοιπὰ δὲ ἐξ Ε. Δ. Εὑρηται καὶ Δ.Γ. ἑτέρα, Ὥσπερ ἀλαλάζειν βαδίζοντας.

ΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΡΩΜΥΛΟΥ ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ.

ΣΕΛΙΔ. 66, στ. 4, Διαδεξάμενον.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Διαδεξάμενος.—Ἀφ' ἑαυτοῦ.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἐφ' ἑαυτοῖ. —στ. 6, Τὸ τοῦ Πλάτωνος.] Ἐν τῷ Φαίδωνι (σελ 68), ὅπου φησὶν ὁ Σωκράτης πρὸς Σιμμίαν, « Τῷ ὄντι ἄρα καὶ ὀλίγοι εἰσὶ πάντες, πλὴν » οἱ φιλόσοφοι ».—στ. 12, Ὑφ' ἑαυτοῦ.] Δ. Γ. Ὑπ' αὐτοῦ.—στ. 17, Ἐφ' ὅσον.] Δ.Γ. Ὅσον· ἄνευ προθέτεως.

ΣΕΛΙΔ. 67, στ. 5, Ὡς ἔμοι γε φαίνεται μὴ κακῶς ὁρίζεσθαι τοὺς φιλοσόφους τὸν ἔρωτα κ. τ. λ.] Πολέμων ὁ φιλόσοφος ἦν ὁ τὸν ἔρωτα οὕτω καλῶς ὁρισάμενος ἐπὶ σωτηρίᾳ νέων ὑπὸ τῶν θεῶν δεδόσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις (Πρὸς ἡγεμόν. Ἀπαίδευτ. § 3) ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Πλούταρχος. Ἔρωτα δ' ἐνόει οὐ τὸν οἷοι ἦσαν οἱ τοῦ Θησέως παντοδαποὶ καὶ ἀπ' ἄλλων ἐπ' ἄλλας γυναῖκας σὺν οὐδενὶ κόσμῳ, δι' ἀκρασίαν μᾶλλον, ἢ χρείας ἕνεκα φυσικῆς, μεταβαίνοντες ἔρωτες, ἀλλὰ τὸν ἐπὶ παίδων ἀρότῳ ἀνδρός τε καὶ γυναικὸς νόμιμον γάμον. Ὁ γὰρ τοιοῦτος ἔρως τὰς οὐκ εὐτάκτους καταπαύων πυρώσεις πολλῶν ἀθεμίτων ἡδονῶν ἀπαλλάττει τοὺς νέους.—στ. 8, Μαχάνημα.] Ἐκ Δ.Γ. ὁ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Μηχανήν· ὅπερ ἔοικεν ὀρθοτέρας γραφῆς τῆς, Μηχανὴ, εἶναι διαστροφή.—στ. 27, Ἀρχή.] Ὑποταπάζει ὁ φιλος Κλανέριος μήποτε ἐγέγραπτο, Ὀργή.

ΣΕΛΙΔ. 68, στ. 29, Οὐδὲ ἄκων.] Ἄμεινον ἂν γράφοις, Οὐδὲν οὐδὲ ἄκων· ὃ καὶ ὁ Ἀμιότος ἐξέφρασε Γαλατιστὶ, Jamais ne lui fait un seul desplaisir, non pas mesme par ignorance.

ΣΕΛΙΔ. 69, στ. 1, Μακρᾷ.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Μικρᾷ.—στ. 5, Καὶ σφαλόμενον.] Ἐξ Π.Δ. ἀντὶ τοῦ Καὶ σφαλλόμενον. Ἴσως δὲ καὶ τὸν σύνδεσμον ἐχρῆν περιγράφαι τοῦ χωρίου.—στ. 6, Τὴν ἐπὶ θάλατταν ὁδόν.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Τῆς ἐπὶ θάλατταν ὁδοῦ.—στ. 26, Διακοσίοις.] Παραινοῦσί τινες γράφειν Ἑξακοσίοις, ὡς ἐγγύτερον οὖσαν τοῦ ἀληθοῦς τὴν γραφὴν ταύτην.—στ. 30, Τὴν γυναῖκα.] Προσέθηκαν τὸ ἄρθρον ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 70, στ. 4, Οὐδὲν, οὐδὲ κοινωνικόν.] Ἐξ Ε Δ. καὶ Δ.Γ.

προσέθηκαν, τὸ Οὐδὲ, οἱ πρὸ ἐμοῦ. — στ. 6. Καὶ μόλις.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκα τὸν σύνδεσμον. — στ. 7, Μὴ παθεῖν.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκα τὴν ἀπαγόρευσιν. — Ἔπαθον.] Ὁ δ' Ἁμιότος ἑρμηνεύει, Ἔπαθον ὕστερον. — στ. 10, Ὡς ἔδει.] Ἐπὶ ἐννοίας εὐκτικῆς, συνωνύμως τῷ κοινοτέρῳ, Ὡς ὤφελε.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ.

ΣΕΛΙΔ. 71, στ. 4, Ἔσχεν.] Δ.Γ. Ἔσχηκεν· ὅπερ ἄμεινον ὧδέ γε. —στ. 7, Προφέρων.] Δ. Γ. Προσφέρων· κακῶς. — στ. 15, Χρόνων γεγονέναι.] Δ. Γ. Γεγονέναι χρόνων.

ΣΕΛΙΔ. 72, στ. 1, Πατροκλέους.] Δ.Γ. Προκλέους, ὡς φέρεται καὶ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ (Η, ρλά), καὶ παρὰ τῷ Παυσανίᾳ (Γ, ζ΄). Ὁποτέρα δὲ τούτων τῶν γραφῶν ἐστιν ἡ γνησία χαλεπὸν κρῖναι δι' ἣν ἄλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 267) εἴρηκα αἰτίαν. — Εὐρυτίωνα.] Γράφε Εὐρυπῶντα, καθὰ φέρεται παρὰ τῷ Παυσανίᾳ. Ἡρόδοτος δ' Εὐρυφῶντα τοῦτον ὀνομάζει.—στ. 4, Ὡς Διευτυχίδας.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ὡς δὲ Εὐτυχίδας.—στ. 6, Μάλιστα.] Δ.Γ. Μάλιστα μέν.— στ. 17, Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ παιδὸς.] Προσθετέα μοι ἔδοξεν ἡ πρόθεσις.— Εὐρυτιωνίδας.] Γράφε κἀνταῦθα, Εὐρυπωντίδας, ὡς φέρεται καὶ παρὰ τῷ Παυσανίᾳ, καὶ ὑπονοεῖν παρέχει τὸ ἐν Δ.Γ. οὐχ ἧττον ἡμαρτημένον, Εὐρυτιωντίδας.—στ. 18, Εὐρυτίων.] Εὐρυπῶν, καὶ ὧδε δηλονότι γραπτέον.—στ. 29, Γενέσθαι.] Ἐκ διορθώσεως, ἀντὶ τοῦ, Ἔσεσθαι, οἱ πρὸ ἐμοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 73, στ. 3, Ὠνόμαζον.] Δ.Γ. Ὀνομάζουσι.—στ. 9, Ἐκ ποθῶν.] Οὕτως ἔγραψα, ἀντὶ τοῦ παρ' ἅπασιν, Ἐκποθῶν.—στ. 15, Ὡς λέγεται.] Ἐξ Ε.Δ. προσέθηκα τὸ Ὡς.—στ. 16, Ἡμῖν.] Δ.Γ. Ὑμῖν. —στ. 18, Τοὺς πάντας.] Ἴσως γραπτέον, Τοὺς παρόντας.—στ. 23, Ἑτοίμως.] Δ.Γ. Προθύμως.—στ. 24, Ὄντι νέῳ.] Νενοθεῦσθαι τὸ χωρίον ὑπειλήφασιν οὐκ ἀπεικότως οἱ πρὸ ἡμῶν.—Πειρώμενον.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Πειρώμενοι, οἱ πρὸ ἐμοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 74, στ. 17, Ἀπὸ δέ.] Δ.Γ. Ἐκ δέ.—στ. 22, Ἐκεῖ δὲ καὶ τοῖς.] Διαγραπτέος ἴσως ὁ δεύτερος τῶν συνδέσμων.—στ. 23, Κρεωφύλου.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Κλεοφύλου. Κρεώφυλον δὲ αὐτὸν καὶ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς (Πρόδρ. Ἑλλ. Βιβλιοθ. σελ. 206 καὶ 351) ὠνόμασε. Ὁ δὲ Πλάτων (Πολιτ. 1, σελ. 600) Κρεώφιλον αὐτὸν καλῶν, δῆλός ἐστι παρῳδῶν σκωπτικῶς τοὔνομα, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ Κρεῶν φίλον ἠβούλετο

λέγειν, « Ὁ γὰρ Κρεώφιλος, ὦ Σώκρατες, ἴσως, ὁ τοῦ Ὁμήρου ἑταῖρος, « τοῦ ὀνόματος ἂν γελοιότερος ἔτι πρὸς παιδείαν φανείη ».—στ. 24. Ταῖς πρὸς ἡδονὴν . . . διατριβαῖς.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Τῆς πρὸς ἡδονὴν . . . διατριβῆς. Τὸ δὲ ἑξῆς, Κατιδὼν ἐν αὐτοῖς (τοῖς Ὁμήρου ποιήμασιν) τὸ πολιτικὸν καὶ παιδευτικὸν κ. τ. λ. ἀναμεμιγμένον ταῖς πρὸς ἡδονὴν καὶ ἀκρασίαν διατριβαῖς.

ΣΕΛΙΔ. 75, στ. 11. Ἄλλο δὲ μηδὲν διαφέρον.] Διώρθωκα ἐκ δύο Δ.Γ. τῆς μὲν, Ἄλλο δὲ μηδὲν διαφέρουσι, τῆς δὲ, Ἄλλο δὲ μηδὲν, ᾧ διαφέρον. —στ. 17, Οὐδὲν ἔργον ὄν.] Ἐξ Ε.Δ. προσέθηκα τὴν μετοχήν.—στ. 21. Χρησάμενος καὶ θύσας.] Δ.Γ. Θύσας καὶ χρησάμενος. — στ. 26, Προσῆγε τοῖς ἀρίστοις.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Προσῆγε τοὺς ἀρίστους. Τὸ δὲ Προσάγω ἐνταῦθα οὐδετέρως ἐπὶ τοῦ Πρόσειμι ἢ Προσέρχομαι, καθὰ καὶ τὸ, Ὑπάγω πολλάκις ἀμεταβάτως ἐκλαμβάνεται. Διόπερ οὐ πειστέον, ἔμοι γε δοκεῖ, τοῖς διορθώσασι, Προσήγετο τοὺς ἀρίστους.

ΣΕΛΙΔ. 76, στ. 2, Τὸν δὲ μάλιστα τῶν Λυκούργου. κ. τ. λ.] Ἡ Δ Γ. Τὸν δὲ μάλιστα τὸν Λυκοῦργον, ὑπονοεῖν παρέχει μήποτε ἐγέγραπτο, Τὸν δὲ μάλιστα τῷ Λυκούργῳ τῶν ἔργων κοινωνήσαντα πάντων κ. τ. λ. —στ. 3, Συμπραγματευσάμενον.] Δ. Γ. Συμπραξάμενον. — στ. 9. Πῶς δ' ἂν οὐκ εἴη κ. τ. λ.] Εἰρωνεία τὸ σχῆμα. Ἀλλαχοῦ δὲ (Περὶ φθόν. καὶ μίσ. § 5) διχα τῆς ἀρνήσεως ἐξένεγκεν ὁ Πλούταρχος, ὅπου καὶ Χάριλλον ὀνομάζει τὸν ἐνταῦθα Χαρίλαον· περὶ ἧς διαφορᾶς ἔπιθι τὰ ἐν ἄλλοις (Προοδ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. σελ. 351) σημειωθέντα μοι. — στ. 12, Ἣν φησιν ὁ Πλάτων κ. τ. λ] Ἐν τῷ Περὶ νόμ. Γ, σελ. 691. —στ. 16, Ἕρμα.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἔρυμα, οἱ πρὸ ἐμοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 77, στ. 3, Ἑλλανίου . . . Ἑλλανίας.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Συλλανίου. . . Συλλανίας.—στ. 4. Ἱδρυσάμενον.] Καὶ τοῦτο ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἱδρυσάμενος. — Τριάκοντα.] Τὴν ἐξ εἰκοσιοκτὼ γερόντων συγκειμένην θηλυδρίαν γερουσίαν, σὺν τοῖς θυσὶ βασιλεῦσιν, οὓς Ἀρχαγέτας καλεῖ. — στ. 6. Ἀπελλάζειν.] Εἰς ἐκκλησίαν καλεῖν· Ἀπελλαὶ γὰρ αἱ Ἐκκλησίαι, καθ' Ἡσύχιον. Καὶ ἴσως ἐκ τούτου, καὶ τὸ παρὰ τοῖς Λατίνοις, καὶ δὴ καὶ τοῖς νῦν Ἰταλοῖς, Apellare· εὕρηται γὰρ παρ' Ἡσυχίῳ καὶ Ἀππαλλάζειν, διὰ διπλοῦ τοῦ π, καὶ τροπῇ τοῦ ε εἰς τὸ α, ὅπερ ἐκεῖνος τῆς Ἰώνων εἶναί φησι διαλέκτου, ὡς τὸ Ἀπελλάζειν τῆς τῶν Λακώνων. — στ. 7, Ἀφίσασθαι.] Τὸ τὰς γνώμας ἐρωτᾶν, ὡς ἐξηγήσατο ὁ Συειδέρος ἐν τῷ Ἑλληνογερμανικῷ λεξικῷ (λέξ. Ἀφεστὴρ) ἑτέρου χωρίου παραθέσει, ἐν ᾧ Πλούταρχος φησὶ

(Κεφαλ. Ἑλλην. § 4) παρὰ Κνιδίοις Ἀφεζῆρα κεκλῆσθαι, τὸν τὰς γνώμας ἐρωτῶντα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. — Δάμῳ δ' ἀγορὰν εἶμεν καὶ κράτος.] Δ.Γ. Γαμωδᾶν γοριᾶν ἢ μὰν καὶ κράτος: Γαμωδᾶν γνριανήμην καὶ κράτος· ἃς οὐδ' αὐτὸς ἂν Οἰδίπους ἐξηγήσαιτο. Διὸ οἱ μὲν παρήνεσαν γράφειν, Δάμῳ δ' ἀγορίαν ἦμεν καὶ κράτος· οἱ δὲ, Δάμῳ δ' ἀνωγὰν εἶμεν καὶ κράτος· ἄλλοι δὲ, Δάμῳ δ' ἂν ἀγορᾶν ἦμεν τὸ κράτος. Παρείληφα τὴν πρώτην διόρθωσιν μικρὸν παραλλάξας, οὐχ ὡς ἀγαπήσας αὐτῇ, ἀλλ' ὡς ἀμείνονος ἀπορήσας. Ἡ δευτέρα τῶν γραφῶν ὑπονοεῖν παρέχει, μήποτ' ἐγέγραπτο, Δάμῳ δὲ κυρείαν εἶμεν καὶ κράτος, τοῦ Κυρεία ἐνταῦθα συνωνυμοῦντος τῷ Κῦρος. — στ. 8, Διελεῖν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Διέχειν, ὡς φέρεται παρὰ τοῖς ἄλλοις, καὶ παρὰ τῷ Σουΐδᾳ (λέξ. Ὠθᾶς). — στ. 21, Ἐφεῖτο.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Ὑφεῖτο. — στ. 26, Ἑλοιτο.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἑροιτο, ὅπερ οἱ πρὸ ἐμοῦ δύο ἔτρεψαν οὐκ εὐτυχῶς εἰς τὸ Αἱροῖτο. Πρὸς δὲ τὸ Σκολιὰν, ὑπονόει ἔξωθεν, Γνώμην, ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον. — Τοὺς πρεσβυγενέας.] Τοὺς εἴκοσι πρὸς τοῖς ὀκτὼ Γέροντας, οὓς Γερουσίαν συλλήβδην ἐκάλουν (Πλούταρχ. Εἰ πρεσβυτέρ. πολιτευτ. § 10). — Ἀρχαγέτας.] Τοὺς δύο βασιλεῖς. — Ἀποστατῆρας . . . ἀφίστασθαι καὶ διαλύειν τὸν δῆμον.] Ἄλλως ἄρα παρὰ τὰ ἀνωτέρω σεσημειωμένα ἐξεδέξατο ὁ Πλούταρχος τὸν παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις Ἀποστατῆρα καὶ τὸ Ἀφίστασθαι· πλὴν εἰ μή τις φαίη τοῦ Ἀποστατῆρος ἢ Ἀφεζῆρος γεγονέναι καὶ τὸ ἐρωτᾶν τὰς γνώμας, καὶ τὸ διαλύειν τὴν ἐκκλησίαν, ἄλλως τε καὶ ὅτε οἱ ἐκκλησιάζοντες μετεποίουν αὐτὰς παρὰ τὸ βέλτιστον· ὃ καὶ μᾶλλον εἰκός.

ΣΕΛΙΔ. 78, στ. 1, Οἴκαδ' ἔνεικαν.] Τουτέστιν, εἰς Λακεδαίμονα ἐκόμισαν. Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Οἱ τάδε νικᾶν. — στ. 8, Καὶ σπαργῶσαν, . . . ὡς φησιν ὁ Πλάτων.] Προσέθηκα τὸν, Καὶ, ἵνα συμπλέκεσθαι ἔχωσιν αἱ μετοχαί. Τὸ δὲ μαρτύριον ἐκ τῶν Πλάτωνος Νόμων (Γ, σελ. 691), ὧν ἐμνήσθη καὶ πρὸ μικροῦ. — στ. 11, Πρώτων.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Πρῶτον. Τί δὲ διαφέρει Ὁ πρῶτός τι ποιῶν, Τοῦ πρῶτως, ἢ πρῶτόν τι ποιοῦντος, ἐξηγησάμεθα ἀλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 21, καὶ 195). — στ. 14, Ἣ παρέλαβε . . . χρονιωτέραν.] Ἀλλαχοῦ (Πρὸς ἡγεμόν. Ἀπαίδευτ. § 1,) δὲ ὁ Πλούταρχος, Ἧς παρέλαβε . . . βεβαιοτέραν. — στ. 30, Ἐπιφορουμένων.] Ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἐρχομένων, καὶ οἱονεὶ σωρευομένων. Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐπιφερομένων.

ΣΕΛΙΔ. 79, στ. 7, Ὅσην αἰσχρῶν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὅσην καὶ αἰσχρῶν. — στ. 10, Τὴν Σπάρτην.] Δ.Γ. τῆς Σπάρτης. — στ. 15, Ἀνδρὶ μὲν ἑβδομήκοντα . . . γυναικὶ δὲ δώδεκα.] Νενοθεῦσθαι τὸ χω-

ρίον οὐκ ἀλόγως ὑπείληπται· οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἐπὶ τοσοῦτον ἧσσον τἀνδρὸς καταναλίσκειν τροφὴς τὴν γυναῖκα.—στ. 17, Ὥετο.) Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Ὤοντο.—στ. 18, Ἱκανήν.) Ἐξ Ε. Δ. ἴσως οὐκ ἀναγκαίας, ἀντὶ τοῦ Ἱκανῆς.—Ἄλλου.] Δ. Γ. Ἄλλου δέ.—Δεησομένοις.] Δ. Γ. Δεησόμενον.—στ. 24, Προσδεχομένους.] Ἐν δὲ τοῖς Ἀποφθέγμασι, Προσδεξομένους, γέγραφεν ὁ Πλούταρχος. — στ. 25, Περιῆλθεν.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Προῆλθεν, ἀνθ' οὗ ἕτεροι, κακῷ τὸ κακὸν ἰώμενοι, ἔγραψαν, Προσῆλθεν.—στ. 26, Πρῶτον μὲν γάρ.] Ἐκ Δ. Γ. προττεθείκασιν τὸν, Γάρ, οἱ πρὸ ἐμοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 80, στ. 9. Διάθεσιν.] Ἡώλησιν.—στ. 12, Ῥωπικῶν.] Ῥωπικὰ ἐκάλουν τὰ παρεμπορεύματα, ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος· Ῥῶπον γὰρ ἔλεγον τὸν εὐτελῆ καὶ παντοδαπὸν φόρτον.—στ. 17, Τρεφόντων αὐτὴν, δι' αὖτις ἐμαραίνετο.] Γραπτέον καὶ στικτέον, εἶναι, Τρεφόντων, αὐτὴ δι' αὑτῆς ἐμαραίνετο.—στ. 19, Ἐγκατῳκοδομημένης.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἐγκατῳκοδομουμένης.—στ. 25, Προσισχομένου.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Προϊσχομένου.

ΣΕΛΙΔ. 81, στ. 3, Ἐπὶ στρωμνάς.) Παρὰ ἅπασι φέρεται, Ἢ στρωμνάς, ἀσυναρτήτως πρὸς τὰ ἐχόμενα· ὅπερ οἱ μὲν γράφειν παρήνουν, Ἢ ἐπὶ στρωμνάς, προστιθέντες τὴν πρόθεσιν, οἱ δὲ, Ἢ στρωμνὰς θαυμάζειν, προσιθέντες τὸ ἀπαρέμφατον. Ἡμῖν δ' ἔδοξε τῷ διαζευκτικῷ ἀνθυποβαλεῖν τὴν πρόθεσιν, μηδὲν περαιτέρω πολυπραγμονοῦντας, ἵνα τὸ, Ἐπὶ στρωμνάς, φέρηται πρὸς τὸ, Διαιτᾶσθαι, ἐλλειπτικῶς τοῦ Κατακειμένους, ἢ Κατακεκλιμένους· καθὰ καὶ προϊὼν (§ ιέ, σελ. 87.) φησὶ, «Κατέκλινεν » ἐπὶ σιβάδα μόνην ἄνευ φωτός ».—στ. 8, Δεόμενα.) Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Δεομένων, ὅπερ ἕτεροι ἔτρεψαν εἰς τὸ Δεομένην.—στ. 9, Ἄσυλον μᾶλλον δ'.) Τὰς τρεῖς ταυτας λέξεις (λειπούσας καὶ ἐν Δ. Γ.), ὡς ὑποβλήτους, ἀποκηρυκτέας εἶναι τοῦ χωρίου, καὶ ἑτέροις ἔδοξε, καὶ ἡμῖν συνδοκεῖ, πλὴν εἰ μή τις εἰς τὸ Ἁπλουτον τρεπτέον εἶναι τὸ Ἄσυλον τεκμήραιτο ἐξ ὧν ἀλλαχοῦ (Περὶ φιλοπλουτ. § 8.) Πλούταρχος εἴρηκεν, αὐτὸ τοῦτο τὸ Θεοφράστου παρατιθεὶς μαρτύριον· «Ἀλλ' ἁπλουτος ὁ πλοῦτός ἐστιν, ὡς φησι Θεόφραστος, καὶ ἄζηλος ἀληθῶς». Ἐπιθι τὰ ἐν τοῖς ἑξῆς (σελ. 106, στ. 26) σημειωθησόμενα.—στ. 14, Ὥστε τοῦτο δή.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὥιτε δὴ τοῦτο.—στ. 22, Χαλεπούς.) Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Χαλεπῶς.—στ. 24, Ἐξέπεσε.) Ἑλληνικώτερον ἂν ἔφρασεν εἰπὼν, Ἐξέπαισε, παρὰ τὸ Ἐκπαίω· καὶ ὑπενοήσειεν ἄν τις εἰκότως οὕτω γεγράφθαι τὸ πάλαι, εἰ μὴ πολλαχοῦ τῶν τοῦ Πλουτάρχου εὑρίσκετο ἡ τοῦ Ἐκπίπτειν τοιαύτη χρη-

σις.—στ. 28, Ἐξέκοψεν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Ἀπέκοψεν.

ΣΕΛΙΔ. 82, στ. 5, Τοὺς συνήθεις ὑπηρέτας καὶ θεραπευτῆρας.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Τοὺς συνήθεις καὶ θεραπευτῆρας ὑπηρέτας.—στ. 8, Πάθος.] Καταχρησικώτερον ὧδε ἐπὶ τῆς Διαθέσεως τέτακται τὸ Πάθος· ὅθεν οὔ μοι δοκεῖ κατακολουθητέον εἶναι τοῖς τρέψασιν εἰς τὸ, Βάθος. —στ. 13, Ὑπεσχήκει.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἡμῶν ἀντὶ τοῦ, Ὑπέσχηκε. —στ. 16, Ὀπτιλέτιν.] Ἦν ὁ Παυσανίας (Γ, ιή), οἱονεὶ ἑρμηνεύων, Ὀφθαλμίτιδα καλεῖ.—στ. 17, Τοὺς γὰρ Ὀφθαλμοὺς Ὀπτίλους κ.τ.λ.) Καθὰ καὶ τὴν ὀφθαλμίκσιν, Ὀπτιλίκσιν, ὥς φησιν Ἡσύχιος. Δωριέων δ' ἔοικεν εἶναι καὶ ὁ παρὰ τῷ αὐτῷ Ἡσυχίῳ Ὄκκος, ὁ σημαίνων τὸν ὀφθαλμόν· ὅθεν τὸ παρὰ τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις Oculus, καὶ τὸ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς Occhio.—στ. 18, Διοσκορίδης.] Ὁ τοῦ μεγάλου Ἱπποκράτους μαθητής ἐστιν οὗτος.—στ. 23, Λακεδαιμόνιοι.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ ἐνάρθρου, Οἱ Λακεδαιμόνιοι.—στ. 25, Λαμβάνοντες.] Δ. Γ. Προσλαμβάνοντες.—στ. 29, Βραχύ.] Δ. Γ. Βραχεῖ. Οὐδ' οὕτω κακῶς· τὸ μὲν γὰρ ἐλλείπει τῇ Κατά, τὸ δὲ τῇ Ἐν.— Ἑφερε δὲ ἕκαστος... νομίσματος.) Ἐκ τῆς Διοσκορίδου Λακωνικῆς πολιτείας ἴσως καὶ ταῦτα· οὐ γὰρ δι' ὅλων συνάδει τούτοις ἃ Δικαίαρχος ἱστόρηκε (παρὰ τῷ Ἀθην. Δ, σελ. 141) περὶ τῶν συνεισφερομένων εἰς τὰ Φιδίτια.

ΣΕΛΙΔ. 83, στ. 1, Ἡμίμναια.) Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἡμίμνεα.— στ. 4, Ὀψίσειε.) Καὶ τοῦτο ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐψήσειε. Λέγεται δὲ Ὀψίζω οὐδετέρως, καὶ Ὀψίζομαι μέσως, τὸ χρονίζω καὶ ὕστερος ἔρχομαι, ἄλλως τε καὶ διὰ νύκτα καταλαβοῦσαν, ὅπερ ἡ συνήθεια κατὰ μέσην διάθεσιν, Βραδύζομαι ἢ Βραδειάζομαι, (παρὰ τὸ Βραδεῖα, ὥσπερ παρὰ τὸ Ἄδεια, Ἑταιρεία, Εὐθεία, κ.τ.λ. τὸ Ἀδειάζω, Ἑταιρειάζω ἢ Τερειάζω, Εὐθειάζω, καὶ Χυδαιέστερον Φτιάζω, καὶ Φτιάνω) λέγει· τὸ γάρ, Ὀψὲ τῆς ἡμετέρας, καὶ ἡ Ὀψία, παρ' ἡμῖν οὐδετέρως Βραδὺ καλεῖται, καθὰ καὶ τὸ ἀντικείμενον πρωΐ της ἡμέρας, δι' ἀντικειμένου ὀνόματος τοῦ, Ταχύ, δηλοῦμεν. Ἔστι δὲ τοῦ πρώτου παράδειγμα παρὰ Διογένει τῷ Λαερτίῳ (Β, § 139) «Προηρίστα μετὰ δυοῖν ἢ τριῶν, ἕως βραδέως ἦν τῆς ἡμέρας», τουτέστιν, ὥσπερ ἂν ἡ συνήθεια φαίη, Ἕως τὸ βραδύ, ἢ Ἕως ὅπου ἐβραδείαζε. —στ. 12, Ἐλευθερίας.) Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Ἐλευθερίους, ὁ οἱ προελόμενοι ἀντιδιεστάλθαι ὑπειλήφασι, πρὸς τοὺς κατωτέρω (§ ιξ΄) Μισθίους παιδαγωγούς.— στ. 13, Εἰθίζοντο.] Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Εἴθιζον. Ἀλλ' ἴσως τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ ἦν τὸ Εἰθίζον, οὐκ ἐνεργητικῶς, ἀλλ' οὐδετέρως, (ἢ μᾶλλον ἐλλειπτικῶς τοῦ Ἑαυτούς)

Ἑαυτούς) χρησαμένου τοῦ Πλουτάρχου· καθὰ καὶ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, Συνειθίζω, λέγει ἀμεταβάτως, καὶ οὐ Συνειθίζομαι.— στ. 16, Πέπαυτο.] Δ.Γ. Ἐπέπαυτο. Ἔπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 2) εἰρημένα μοι περὶ τῶν ἀναυξήτων τούτων ὑπερσυντελικῶν. Ἐνθάδε δὲ σημειοῦ τὸ καὶ καταχρηστικώτερον τοὺς ὑπερσυντελικοὺς ἀντὶ παρατατικῶν ἐκλαμβάνεσθαι· ὤφειλε γὰρ εἶναι, Ἐπαύετο.—στ. 19, Φασί.] Δ.Γ. Φησί· ἀναφερόμενον δηλονότι πρὸς τὸν τὴν Λακωνικὴν Πολιτείαν γράψαντα Διοσκορίδην, οὗ μικρῷ πρόσθεν ἐμνήσθη.—Ἀπομαγδαλίαν.] Ψωμὸν, ὃν, τὰς χεῖρας ἀποματτόμενοι εἰς αὐτὸν ἐν τοῖς δείπνοις, ἐρρίπτουν τοῖς κυσί· διὸ καὶ Κυνάθα ἰδίως αὐτὴν ἐκάλουν Λακεδαιμόνιοι.—στ. 22, Ὁ δ' ἐκκρίνων.) Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ὁ δὲ κρίνων.—Τῆς τετρημένης.] Δ.Γ. Τὴν τῆς τετρημένης. Ἔστι δὲ, Τῆς καταδικαζούσης (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 26).—στ. 25, Συνεῖναι.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Συνιέναι (τουτέστι συνέρχεσθαι)· ὅπερ ἄμεινον ἴσως ἦν ἐὰν κατὰ χώραν.—Κεκαθδεῖσθαι.] Δ.Γ. Κεκαθδῆσθαι. Διορθοῦν δ' ἐπεχείρησαν οἱ μὲν Κεκαθδίσθαι (παρὰ τὸ Καθίζω), οἱ δὲ, Κεκαθδιχίσθαι (παρὰ τὸ Καθδιχίζω) ἢ Ἐκκεκαθιχίσθαι.—στ. 26, Κάθδος.] Δ.Γ. Κάθδιχος: Κάδιχος.—στ. 28, Μηδὲ.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Μήτε.—στ. 29, Κατατεταγμένους.] Δ.Γ. Καταχεομένους. Οἱ μὲν πρὸ ἐμοῦ, διορθώσαντες οὐκ ἐπιτυχῶς, γεγράφασι, Κάρτα δεομένους· ἢ γράφειν δεῖν φασι, Κατατεταμένους, τουτέστι μετὰ σπουδῆς καὶ κατατάσεως. Ἡμῖν γε μὴν ἔδοξε κατὰ χώραν ἐὰν τὸ Κατατεταγμένους, ἐπὶ τοῦ, Ἐν τάξει κατακεκλιμένους· ἡ γὰρ ἑτέρα γραφὴ, Καταχεομένους, ὑποβαρβαρίζει, οὐ διὰ τὴν μεσότητα, ἀλλ' ὅτι τὸ μέσον τοῦτο ῥῆμα ἐφ' ἑτέρου φθάσασα τέταχεν ἡ χρῆσις, ὡς ἐσημειωσάμεθα ἐν τοῖς εἰς τὸν Ἡλιόδωρον (σελ. 23).—στ. 30, Τῶν Ποντικῶν βασιλέων.] Οὐκ ἐρρῶσθαι τὸ χωρίον ὑπειλήφασιν, ἐπειδὴ ὅ,τε Κικέρων, καὶ αὐτὸς ὁ Πλούταρχος ἀλλαχοῦ Διονύσιαν τὸν Συρακουσίων τύραννον, οὐ βασιλέα τοῦ Πόντου, ἰσορήκασι τοῦτο ποιῆσαι.

ΣΕΛΙΔ. 84, στ. 7, Ἀλλὰ καὶ μία.] Ἐξ Η.Δ. ἡ προσθήκη τοῦ, Καὶ, ἵνα σαφέστερος ᾖ τῶν λεγομένων ὁ νοῦς· Οὐ μόνον οὐκ ἔθηκε νόμους γεγραμμένους ὁ Λυκοῦργος, ἀλλὰ καὶ εἷς τῶν ἀγράφων νόμων (τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ Ῥητρῶν) ἦν οὗτος, τὸ μὴ τιθέναι δηλονότι νόμους γεγραμμένους.—στ. 11, Βέβαια.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Βεβαίαν.—Ἰσχυρότερον.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἰσχυρότατον.—στ. 12, Ἀνάγκης, ἣν ἡ παίδευσις ἐμποιεῖ τοῖς νέοις, νομοθέτου διάθεσιν ἀπεργαζομένη.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀνάγκης, καὶ ἣν παίδευσις ἐποιεῖτο τοῖς νέοις νομο-

Θέτου διάθεσιν ἀπεργαζομένη, ἤ, ὡς ἑτέρα Δ.Γ. Ἀνάγκης, καὶ ἦν ἡ παίδευσις ἐμποιεῖ τοῖς νέοις διάθεσιν, νομοθέτου δίκην ἀπεργαζομένη. Ἐπέχω περὶ τῆς διπλῆς ταύτης γραφῆς οὐχ ἧττον ἢ τῆς διορθώσεως.—στ. 17, Τὸ γὰρ ὅλον καὶ παν τῆς νομοθεσίας ἔργον.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ ἀδιανοήτου, Τὸ γὰρ (Δ.Γ. Τὸ δὲ) ὅλον καὶ πάσης νομοθεσίας ἔργον.—στ. 21, Πελέκεως.] Δ.Γ. Πρίονος.—στ. 22, Πρίονος.] Δ.Γ. Πελέκεως.—στ. 23, Ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ.] Ἴσ. γρ. Περὶ τῆς ἑαυτοῦ.—στ. 25, Πρῶτος.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Πρῶτον.—Τρυφὴν οὐ χωρεῖ καὶ πολυτέλειαν.] Δ.Γ. Τρυφῆς οὐ χωρεῖν πολυτέλειαν· οὐ καλως, ἐὰν γράψῃς καὶ, Χωρεῖ, ἀντὶ τοῦ Χωρεῖν. Μνημονεύει δὲ καὶ ἀλλαχοῦ (Περὶ σαρκοφαγ. Β, § 1) τῆς ῥήτρας ταύτης ὁ Πλούταρχος.—στ. 29, Συναρμόζεσθαι.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἴσην ἁρμόζεσθαι.—στ. 30 Συνεξομοιοῦσθαι.] Δ.Γ. Συνεξομοιοῦν.

ΣΕΛΙΔ. 85, στ. 8, Γένωνται.] Ἴσ. γρ. Γίνωνται, κατὰ παράτασιν.—στ. 14, Ῥήτρας ὠνόμασεν, ὡς παρὰ τοῦ Θεοῦ κτλ.] Ἦν ἄρα ὅτε καὶ χρησμὸν ἐδήλου ἡ Ῥήτρα, καθὰ καὶ τὸ συνώνυμον αὐτῆς, Λόγιον. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν τῆς Ῥήτρας σημαινομένων ἔπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Προοδρ. Ἑλλ. Βιβλιοθ. σελ. 291) σημειωθέντα μοι.—στ. 18, Οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν κτλ.] Ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Πολιτικῶν (κεφ. ζ΄), ὅπου περὶ τῆς τῶν Λακαινῶν ἀκοσμίας τε καὶ ἀκολασίας ἄμεινον Ἀριστοτέλης κρίνει, ἢ ὁ περὶ τὴν Λακωνικὴν νομοθεσίαν ἐπτοημένος χρηστὸς Πλούταρχος.—στ. 21, Ἀπολείπειν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀπολιπεῖν.—στ. 23, Δεσποίνας προσηγόρευον.] Οἷς Γαλατὶς Mesdames παρ' ἡμῖν δὲ, Κυράς. Οὐ μόνον ἄρα ἀρχαῖον, ἀλλ', ὅ τις ἂν καὶ μᾶλλον θαυμάσειε, καὶ Λακωνικόν, ἡ περὶ τὰς γυναῖκας αὕτη φιλοφροσύνη. Ἴσως δὲ Ῥωμαῖοι παρ' ἐκείνων εἰλήφασι τὸ τοιοῦτον. Ὁ γὰρ ἐν Ῥώμῃ βιώσας Ἐπίκτητος (Ἐγχειριδ. κφ. μ΄.) « Αἱ γυναῖκες (φησὶν) » εὐθὺς ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ΚΥΡΙΑΙ καλοῦν- » ται κτλ. » Καὶ τοῦτ' ἔοικεν αἰνίττεσθαι καὶ ὁ μικρῷ πρὸ τοῦ Ἐπικτήτου ἐν Ῥώμῃ διατρίψας, Πέτρος ὁ Ἀπόστολος (Ἐπιστολ. Καθολ. Α, 7), ἐν οἷς φησι χρῆναι τοὺς ἄνδρας, « Ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ » γυναικείῳ τιμὴν ἀπονέμειν», τοῦτό γέτοι κάλλιον νομοθετήσας Λυκούργου, ὅτι καὶ τὰς γυναῖκας ἅμα ἐπὶ τὸ τοῖς ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθαι πολὺς ἐστι προτρέπων.—στ. 24, Τὰ μέν γε.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ βαρβάρου, Τὰ μέντοι. Ἐστι δ' ὧδε τὸ, Μέν γε, ταὐτὸν τῷ, Μὲν γάρ, κατὰ ὄθνειον χρῆσιν, ὡς ἐν ἄλλοις (Ἰσοκράτ. Β. σελ. 136) ἐδείξαμεν.—στ. 26, Γεννωμένων.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Γενομένων —στ. 30,

Πομπεύειν.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Πολιτεύειν, ἀνθ' οὗ Δ.Γ. Πυκτεύειν: Παλαίειν. Ἐπιθι καὶ τὰς τοῦ Κλαυερίου σημειώσεις εἰς τὴν Γαλατικὴν Πλουτάρχου μετάφρασιν· καὶ ὁ Ἀμιότος γὰρ (σελ. 409) Πομπεύειν ἀνεγνωκέναι δηλός ἐστιν ἐκ τοῦ ἑρμηνεῦσαι, à se trouver auz processions.

ΣΕΛΙΔ. 86, στ. 5, Ἐπ' ἀνδραγαθίαις.] Δ. Γ. Ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ· ὅπερ ἄμεινον.—στ. 14, Οὖσαν.] Δ. Γ. Εἶναι.—στ. 21, Ὡς φησιν ὁ Πλάτων.] Ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Πολιτειῶν (σελ. 458), ἐν ᾧ καὶ περὶ τῆς ἀποδύσεως τῶν Λακαινῶν σοφιστικώτερον ἢ φιλοσοφώτερον διεξέρχεται ὁ θεῖος Πλάτων.—στ. 29, Ἐπιόντι γάρ.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἐπιόντι γὰρ αὐτῷ, ἵνα μὴ δὶς κέηται ἡ ἀντωνυμία.

ΣΕΛΙΔ. 87, στ. 12, Μετ' Εὐλαβείας.] Δ.Γ. Κρύφα μετ' εὐλαβείας· ἐξ ἀμείνονος γραφῆς, Κρύφα καὶ μετ' εὐλαβείας, τῆς ἀλλαχοῦ τῶν Πλουτάρχου (Λακων. Ἀποφθ.) φερομένης.—στ. 25, Παίδων δέ.] Καιῶς οἱ πρὸ ἐμοῦ ἔτρεψαν τὸν, Δὲ, εἰς τὸν, Τέ.—Κοινωνίαν εἶναι τοῖς ἀξίοις, καταγελῶν τῶν κ. τ. λ.] Ἐξ Η.Δ. ἡ προσθήκη τοῦ ἀπαρεμφάτου, Εἶναι, διὰ τὴν συνάρτησιν τοῦ λόγου. Ἕτεροι δ' αὐτὸ τὸ Κοινωνίαν τρέπειν δεῖν ὠήθησαν εἰς τὸ Κοινωνεῖν, προσειληφότες καὶ τὴν ἔν τισι τῶν ἀντιγράφων φερομένην οὐκ ὀρθήν, ἐμοὶ δοκεῖν, γραφὴν Καταγελῶντας, ἀντὶ τοῦ Καταγελῶν, ὅπερ εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται τὸν Λυκοῦργον.—στ. 29, Ἴδιον αὐτοῦ.] Ἐξ Η.Δ. ὑπαγορευούσης αὐτὴν καὶ τῆς γαλατικῆς τοῦ Ἀμιότου μεταφράσεως, ἀντὶ τοῦ, Ἴδιον αὐτῆς, ἢ ὡς αἱ Δ.Γ. Ἴδιον αὐτοῖς.

ΣΕΛΙΔ. 88, στ. 7, Ἀβελτερίαν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀβελτηρίαν, διὰ τὸ ἀναλογώτερον· παρὰ γὰρ τὸ Ἀβέλτερος. Οὐκ ὀλιγαχοῦ μέντοι ἀλλαχοῦ κέχρηται ὁ Πλούταρχος καὶ τῇ διὰ τοῦ η γραφῇ.—στ. 9, Ὀχείων.] Οὕτως ἐκάλουν τὰ εἰς ὀχείαν ἀποδεδειγμένα ἄρρενα τῶν τετραπόδων, καὶ ἐξαιρέτως τῶν ἵππων (Ἁρποκρατ. λέξ. Ὀχεῖον), ἐφ' ὧν οἱ Γαλάται χρῶνται τῇ λέξει Étalon, ἴσως παρὰ τὸν παρ' Ἕλλησιν, Ἰταλὸν, ὃς σημαίνει τὸν Ταῦρον (Ἡσύχ. λέξ. Ἰταλός). Ἡ δὲ γνώμη ἐκ τῶν Θεόγνιδος (185) «Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους » διζήμεθα κ. τ. λ. ». — στ. 18, Γεράδα.] Γεραδάταν ἀλλαχοῦ (Λακων. Ἀποφθ.) καλεῖ τοῦτον ὁ Πλούταρχος. — στ. 21, Ἐὰν δ' οὖν.] Δ.Γ. Ἐὰν δὲ· Ἐὰν οὖν.—στ. 27, Λέσχην.] Ἐπιθι τὰς ἡμετέρας εἰς τὸν Ἡλιόδωρον σημειώσεις (σελ. 97).—στ. 30, Ἀγεννές.] Ἴσ. γρ. Ἀσθενές, ὃ μᾶλλον ἂν συνάδοι τῇ τοῦ Ἀμιότου ἑρμηνείᾳ fluet.

ΣΕΛΙΔ. 89, στ. 1, Εἰς τὰς λεγομένας Ἀποθέτας.] Ἄμεινον ἴσως

γράφειν ἀρσενικῶς, Εἰς τοὺς λεγομένους Ἀποθέτας· ἔχει γάρ τινα βαρβαρισμοῦ ὑπόνοιαν ὧδε ἡ Ἡλυκῶς ἐκφερομένη εἴτε Ἀποθέτη, εἰθ', ὡς ὁ σοφὸς λεξικογράφος Σνειδέρος γράφει, Ἀποθετή.—στ. 2, Βαραθρώδη.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ ἐνάρθρου, Τὸν βαραθρώδη· ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸ, Ἀποθέτας.—στ. 6, Ἀποσφακελίζοντα.] Ἐξηγησάμην τὸ χωρίον τοῦτο ἐν τοῖς εἰς τὸν Ἱπποκράτην (Περὶ ἀέρ. ὑδ. τόπ. σελ. 187) γαλατιστὶ σημειωθεῖσί μοι.—στ. 8, Ἦν δὲ καὶ περὶ τὰς τροφούς.] Ἐξ Η.Δ. ἡ προσθήκη τοῦ, Καὶ, ὃν καὶ ὁ Ἀμιότος, ἀναγκαῖον ὑπειληφὼς, ἐξέφρασε, Les nourrices aussi.—στ. 15, Ὡς Πλάτων φησί.] Ἐν Ἀλκιβιάδῃ πρώτῳ (σελ. 122), ὅπου Θρᾷκα γεγονέναι λέγει τὸν παιδαγωγὸν Ἀλκιβιάδου Ζώπυρον.—στ. 16, Τῶν δὲ Σπαρτιατῶν τοὺς παῖδας.] Ἐξ Η. Δ. ἡ προσθήκη τοῦ δευτέρου ἄρθρου (ὃ καὶ ἐν ἀρχῇ τις ἂν ἔχοι προσιθέναι, Τοὺς δὲ τῶν Σπαρτιατῶν παῖδας), διὰ τὸν Ἑλληνισμόν· πλὴν εἰ μή τις, ὃ πολλάκις ἔφημεν, οὐκ ἀπεικότως ὑπολάβοι παραμελεῖν ἔσθ' ὅτε τῶν ἄρθρων τὸν Πλούταρχον.—στ. 22, Παρίστατο.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Παριζάτο. Ἔχει δὲ οὐδὲ οὕτως ὀρθῶς τὸ κατὰ μέσην διάθεσιν· ὤφειλε γάρ εἶναι, παρίζα.—στ. 27, Ἐμβάλλοντες ἀεί.] Ἐξ Η. Δ. ἀντὶ τοῦ ἀορίστου, Ἐμβαλόντες· οὗ τὸ ἀνοίκειον ἐλέγχεται ἄλλως καὶ ὑπὸ τοῦ παρατατικοῦ χρονικοῦ ἐπιῤῥήματος, Ἀεί.

ΣΕΛΙΔ. 90, στ. 6, Πλὴν ὀλίγας κ. τ. λ.] Ἄμεινον ἂν ἐγράφετο, Πλὴν ὀλίγας ἡμέρας τινὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν αἷς τῆς τοιαύτης φιλανθρωπίας μετεῖχον. Ἀλλὰ κέχρηται Πλούταρχος καὶ ἀλλαχοῦ (Περικλ. § 7, σελ. 287) ἀσυναρτήτως, ἢ ὡς ἀσυναρτήτως, τῷ Πλήν.—στ. 8, Αὐτοί.] Δ. Γ. Αὐτοῖς.—στ. 11, Λυκοφάνους.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Λυκόφονας, ἢ ὡς ἕτεραι Δ.Γ. Λυκόφρονας· Πλούταρχος δ' ἀλλαχοῦ (Παλ. Λακεδ. ἐπιτηδεύμ.), Λυκοφώνας. Ἡσύχιος δέ φησιν, ὅτι Λυκόφανον Μεσσήνιοι τὸν Ἐχινόποδα ἐκάλουν. Εἴη δ' ἂν οὗτος ὃν μέχρι καὶ θεῦρο ἡ παὸ ἡμῖν συνήθεια οὐδετέρως Ἐχινοπόδιον, καὶ χυδαιέστερον, Ἀχινοπόδιον, ὀνομάζει, φυτὸν ἀκανθῶδες, τὸ τοῖς Γαλάταις καλούμενον Chausse-trappe étoilée, ἢ Chardon étoilé.—στ. 19, Νουθετοῦντος.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Νομοθετοῦντος, οἱ πρὸ ἐμοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 91, στ. 10, Τὸ δ' αὐτό.] Δ.Γ. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο.—στ. 23, Ὀρθίας.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Ὀρνιθείας.—Ἐναποθνήσκοντας.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀποθνήσκοντας.

ΣΕΛΙΔ. 92, στ. 1, Ἔδει δὲ τὴν ἀπόκρισιν καὶ μετ'.] Δ.Γ. Ἔδει δὲ καὶ τὴν ἀπόκρισιν καὶ μετ'. Γραπτέον, Ἔδει δὲ καὶ τὴν ἀπόκρισιν μετ'.

—στ. 13, Τὸ ἀντιρρᾶν.] Τὸ ἐραστὴν ἐρασῇ φιλονείκως ἀντιφέρεσθαι. — στ. 30, Μάλιστα.] Ἐξ Ε.Δ. καὶ αὐτοῦ Πλουτάρχου οὕτω γράψαντος ἀλλαχοῦ (Ἀποφθέγμ. Λακων.), ἀντὶ τοῦ, Μόλις.

ΣΕΛΙΔ. 93, στ. 3, Ὁ Λυκοῦργος αὐτός.] Δ.Γ. Αὐτὸς ὁ Λυκοῦργος.—στ. 5, Περὶ τῆς πολιτείας.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Παρὰ τὰς πολιτείας.—στ. 10, Μὴ κωλύσαντος ἀγωνίζεσθαι.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Μὴ κωλύσαι ἀγωνίζεσθαι, ἢ ὡς ἕτεραι Δ.Γ. Μὴ κωλύσαντα ἀγωνίζεσθαι. Τὸ ἑξῆς, Οἷόν ἐστι καὶ τὸ περὶ τῶν ἀθλημάτων νομοθέτημα τοῦ Λυκούργου, μὴ κωλύσαντος κ. τ. λ. Ὁ δὲ νοῦς οὐ πάνυ τι σαφής· ὃν οὕτως ἐξηγοῦνται οἱ πλεῖστοι τῶν φιλολόγων καὶ παρέφρασεν ὁ Ἀμιότος, Μὴ κωλύσαντος τοὺς πολίτας ἀγωνίζεσθαι εἰ μὴ ἐκεῖνα τὰ ἀθλήματα, ἐν οἷς ἀνατείνεται ἡ χεὶρ, τουτέστιν, ἐν οἷς ὁμολογεῖ τις τὴν ἧττον διὰ τῆς ἀνατάσεως τῆς χειρός. (Ἔπιθι τὰ Λακωνικ. Πλουτάρχ. Ἀποφθέγμ. τὸν Κράγιον, Περὶ Λακεδαιμ. πολιτ. Γ, Ϛ΄, 6, καὶ τὸ Φάβρου Ἀγωνιστικ. Α, ζ΄ καὶ ἡ.) —στ. 13, Ἀλεξοίμεθα.] Δ.Γ. Ἀποδεξοίμεθα, ἐξ ἀμείνονος δηλονότι γραφῆς τῆς, Ἀπαλεξοίμεθα.]—Μένητε.] Παραινοῦσί τινες ἔκ τε Δ.Γ. καὶ ἐκ τῶν Λακωνικῶν ἀποφθεγμάτων Πλουτάρχου ὁρμώμενοι, γράφειν, Μὲν ἦτε.—Καὶ μὴ μέσθω ἕτερος θατέρῳ ἐρατέητε.] Καὶ μὴ μειζόνων ἕτερος τοῦ ἑτέρου ἐρᾶτε, τουτέστι μὴ πλέον ἔχειν ἕτερος τοῦ ἑτέρου ἐπιθυμῆτε. Ἀντὶ τοῦ, Ἐρατέημεν, ἔγραψα Ἐρατέητε, διασκευάστας ἐκ τῆς ἡμαρτημένης. Δ.Γ. Ἠρατέητε. Παραινοῦσι δέ τινες γράφειν, Κρατέητε· ἕτεροι δὲ Ἐρατέη, ἢ Ἐρατίζη, ἀνθ' οὗ Πλούταρχος ἀλλαχοῦ (Λακων. Ἀποφθέγμ.), Ἐρεείνη εἴρηκε.—στ. 15, Ἀνδράσι.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ αὐτοῦ Πλουτάρχου ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασιν, ἀντὶ τοῦ Ἀνδρείοις.—στ. 26, Ἀπομνημονευμάτων.] Δ.Γ. Ἀποφθεγμάτων. — στ. 28, Κόπτοντος.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Σκώπτοντος.

ΣΕΛΙΔ. 94, στ. 9, Κακούς.] Ἐν δὲ τοῖς Ἀποφθέγμασιν Ἐχθρούς, γράφει Πλούταρχος, καὶ Ἀρίσωνα τοῦτο ἀποφθέγξασθαι ἱστορεῖ.—στ. 12, Ἔχοι.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ ἔχει· ἀνθ' οὗ οἱ πρὸ ἐμοῦ προείλοντο γράφειν ἀκόμψως, Εἶχε.—στ. 14, Αὐτᾶς. . . ἄκουκα τίνας.] Αὐτῆς ἐκείνης τῆς ἀηδόνος ἀκήκοα. Τὸ, Αὐτᾶς, (ἀντὶ τοῦ Αὐτὸς) ἔκ τε Δ.Γ. καὶ ἐξ ὧν ἀλλαχοῦ (Ἀγησιλ. § 21) ἔγραψε Πλούταρχος, Ἀγησιλάῳ τοῦτο προσιθεὶς τὸ Ἀπόφθεγμα.—στ. 20, Θνήσκοντας.] Δ.Γ. Ἀποθνήσκοντας. — στ. 28, Τῆς ἐν τοῖς λόγοις εὐτελείας καὶ καθαριότητος.] Τῆς βραχύτητος δηλαδὴ τῶν λόγων καὶ τῆς σαφηνείας. Παρ' ἅπασι φέρεται, Εὐζηλίας, πλὴν ἑνὸς, ἐν ᾧ γράφεται Ἀζηλίας. Ἔστι μὲν οὖν γράφειν, Ἀφελείας· προειλόμην γε μὴν τὴν τοῦ φίλου Κλαυερίου διόρθωσιν, Εὐτελείας,

συμφρονίσας ὅτι καὶ ἀνωτέρω (§ 19, σελ. 92,) Πλούταρχος, « Ἀπ' εὐτελοῦς καὶ ὀλίγης λέξεως » εἴρηκε, καὶ ἀλλαχοῦ (Κράτ. § 3) τῇ Εὐτελείᾳ τὴν Καθαριότητα συνῆψε.

ΣΕΛΙΔ. 95, στ. 8, Ἄμμες ποκ' ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι.] τῶν Δωριέων ἡ φωνὴ, ἀντὶ τοῦ, Ἡμεῖς ποτ' ἦμεν κ. τ. λ.—στ. 10, Ἄμες δέ γ' εἰμές· αἰ δὲ λῆς, πεῖραν λάβε.] Ἡμεῖς δ' ἐσμὲν νῦν ἀνδρεῖοι νεανίαι· εἰ δὲ βούλει, πειράθητι τῆς ἡμετέρας ἀνδρείας. Τὸ Εἰμὲς ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ ὧδέ τε καὶ ἀλλαχοῦ (Περὶ τοῦ ἑαυτ. ἐπαιν. ἀνεπιφθ. § 15), Εἰμέν. Τὸ δὲ, Πεῖραν λάβε, ἔοικεν ἐπεξήγησις εἶναι τοῦ ἐν ἄλλοις δωρικωτέρου τε καὶ συντομωτέρου Αὐγάσδεο, τουτέστιν Αὐγάζου, ὅπερ ἐστὶν, Ὅρα, ἢ βλέπε· ἐπεὶ καὶ ΑΥΓΗ ἡ ὄψις, παὸ ἣν καὶ τὸ Auge τῶν Γερμανῶν, τὸ ὄηλουν τὴν ὀφθαλμὸν, ὡς ἐσημειώσατο Σνειδέρος ἐν τῷ Λεξικῷ.—στ. 12, Ἄμες δέ γ' ἐσσόμεσθα πολλῷ κάρρονες.] Ἡμεῖς δὲ, οἱ νῦν παῖδες, ἐσόμεθά ποτε πολλῷ κρείττονες ὑμῶν νεανίαι.— στ. 22, Ἔνθα βουλαί κ. τ. λ.] Ἐκ μὴ σωζομένου Πινδαρικοῦ ποιήματος τὸ μέλος· ἡ δὲ τῶν στίχων διάταξις ἐξ ἑτέρου. Ἐχρήσατο τῷ μέλει τούτῳ καὶ ἀλλαχοῦ (Εἰ πρεσβυτ. πολιτ. § 6 καὶ 10). — στ. 28, Ἔρπει.] Δ. Γ. καὶ διορθ. Ῥέπει· ἴσως ἄμεινον, ἵνα μετὰ τοῦ Ἄντα, ταὐτὸν ᾖ τῷ Ἀντιῤῥέπει, τουτέστιν ἴσον δύναται ὁ καλῶς κιθαρίζων τῷ σιθήρῳ, ὅ ἐστι τῷ πολεμικῷ ἀνδρί.—στ. 29, Ὁ Λακωνικὸς ποιητής.] Ὁ Ἀλκμάν.

ΣΕΛΙΔ. 96, στ. 1, Παιδείας.] Δ. Γ. Ποιήσεως.—Ῥήσεων.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ Κρίσεων. Εἴη δ' ἂν ὧδε τὸ Ῥήσεων ταὐτὸν τῷ Ῥητρῶν. — Ὡσι.] Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ὡς.—στ. 3, Τότε δέ.] Τουτέστιν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου. Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Ποτὲ δέ.—στ. 15, Συντεταγμένης ἅμα. . . ὁ βασιλεὺς ἅμα. . . ἅμα δ' ἐξήρχεν. . . σεμνὴν ἅμα.] Διαγράφειν τινὲς παραινοῦσι τὸ πρῶτον, Ἅμα, τὸ δὲ τελευταῖον τρέπειν εἰς τὸ Αὐτός· ἄμεινον δὲ κατὰ χώραν ἐᾶν, ὡς λεκτικὸν Πλουτάρχου πλημμέλημα, τετράκις ἐν ὀλιγίστοις στίχοις χρησαμένου τῷ ἐπιῤῥήματι. Ἔπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Ἰσοκρ. Α, σελ. κ.) σημειωθέντα μοι περὶ τῶν ἀηδῶς κατακόρων ἐπαναλήψεων τούτων. — στ. 16, Παρόντων.] Δ. Γ. Ὁρώντων.—στ. 20, Ἐμβαινόντων.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐπιβαινόντων.—στ. 25, Θάρσους.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Θράσους. Τὴν δὲ τῶν ὀνομάτων διαφορὰν ἐθίδαξεν ἀλλαχοῦ (Συγκρ. Περικλ. καὶ Φαβ. Μαξ. § 2) ὁ Πλούταρχος, « Μία γάρ, ὡς ἔοικεν, ἀπειρία καὶ » θράσος γεννᾷ, καὶ θάρσος ἀφαιρεῖται ». — στ. 26, Στεφανίτην ἀγῶνα νενικηκότα.] « Τοῖς γὰρ νενικηκόσι στεφανίτας ἀγῶνας ἐξαίρετος » ἦν ἐν ταῖς παρατάξεσι χώρα, περὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα τεταγ-

» μένους μάχεσθαι » ὡς αὐτὸς εἴρηκεν ἀλλαχοῦ (Συμποσιακ. Β, § 5) Πλούταρχος.

ΣΕΛΙΔ. 97, στ. 2, Ἐκβεβαιώσασθαι.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Ἐρβεβαιώσασθαι.—στ. 4, Ἀπολεγομένους.] Ἀπηυδηκότας ἀποκεκμηκότας.—στ. 10. Στρατηγιῶν.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Στρατιῶν. Ἴσως ἄμεινον γράφειν, Στρατηγόν.—στ. 15, Τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκεχειρίας.] Περὶ ἧς ἔπιθι οὓς ἀλλαχοῦ (Προδρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. σελ. 351, καὶ Ἰσοκράτ. Τ. Β, σελ. 36) παρεσχόμην μάρτυρας.—στ. 30, Ἕτερον εἴη.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ δυσφωνοτέρου, Εἴη ἕτερον.

ΣΕΛΙΔ. 98, στ. 2, Τοῦτο.] Δ. Γ. Τούτων.—στ. 3, Μακαρίων, ᾶ.] Δ.Γ. Μακαρίων, ὧν.—στ. 4, Ἀφθονία.] Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀρθονίαν.—στ. 8, Τὴν εἰρημένην.] Τὴν συμπερωνημένην.—στ. 12, Ἐλευθερίας.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἐλευθερίαν.—στ. 14, Ἀσχολίαν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἀδολεσχίαν.—στ. 23, Ἀλλὰ μὴ τὸ πλεῖστον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἀλλὰ τὸ μὴ πλεῖστον, ἤ, ὡς ἕτεραι Δ.Γ. Ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖστον.—στ. 27, Ἀγοραῖον.] Ἴσως γρ. Ἀγοραίαν, πλὴν εἰ μή τις ὑπεραττικίσαι τὸν Πλούταρχον ὧδε βουληθῆναι νομίσειε.—στ. 30, Ἀκράτως.] Δ.Γ. Ἀκρατῶς.

ΣΕΛΙΔ. 99, στ. 5, Μελίττας.] Προϊὼν δέ, (§ 30) Μελίσσας ἐρεῖ· καθὰ καὶ Θάλατταν, καὶ Θάλασσαν, καὶ Φυλάσσω καὶ Φυλλάττω, καὶ ὅλως μυρίας ἄλλας τοιαύτας ἀνωμαλίας διαλέκτου, εὑρήσεις, οὐ μόνον παρὰ Πλουτάρχῳ, ἀλλὰ παρ' ἅπασιν, ὡς εἰπεῖν, τοῖς κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου γράψασι, τὸ μὲν τῶν γραψάντων αὐτῶν πλημμελείᾳ, ὑπὸ τοῦ σάλου τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον χωρούσης γλώττης ἄλλοτ' ἄλλοσε φερομένων, τὸ δὲ καὶ δι' ἀμαθίαν τῶν ἀντιγραφέων. Καὶ καλῶς μὲν ἔχει ἅπαξ ἐπισημήνασθαι τὰ τοιαῦτα· τὸ δὲ διορθοῦν πειρᾶσθαι, ἐπὶ τὸ ὁμοειδὲς ἑκάστοτε μεταῤῥυθμίζοντας, πρὸς τῷ δυσανύστῳ καὶ πέρα τοῦ προσήκοντος ἂν εἴη περίεργον. — στ. 10, Φαιδρός.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Φαιδρῶς. — στ. 14, Τύχωμες. . . ἀποτύχωμες.] Ἐκ Δ.Γ. ὡς τῆς Δωρίου φωνῆς, ἀντὶ τοῦ, Τύχωμεν. . . ἀποτύχωμεν.—στ. 20, Τήνου κάῤῥονας.] Δωρίῳ διαλέκτῳ, ἀντὶ τοῦ, Ἐκείνου κρείττονας· Τῆνος γὰρ ἔλεγον τὸ Ἐκεῖνος ἡ Κεῖνος, οὐ τροπῇ τοῦ κ εἰς τὸ τ, ὡς ᾠήθησαν οἱ Γραμματικοὶ, ἀλλὰ παραγωγῇ τοῦ ἀντωνυμικοῦ, Τὸς εἰς τὸ Τῆνος, καθὰ ὅηλοῖ καὶ τὸ μέχρι θεῦρο ἐν τῇ Κρητικῇ συνηθείᾳ σωζόμενον, Αὐτῆνος, (Ἐρωτοκριτ. σελ. 10) παρὰ τὸ Αὐτὸς, καὶ Αὐτήνη παρὰ τὸ Αὐτή. Τούτου δὲ τοῦ, Τὸς, αἱ πλάγιοι πτώσεις εὕρηνται μόναι ἐν τοῖς σωζομένοις βι-

ὅλίοις τῶν παλαιῶν, ἀντὶ τῶν πλαγίων τοῦ Αὐτὸς, Οὗτος, Ἐκεῖνος, παραλαμβανόμεναι· ἡ δὲ παρ' ἡμῖν συνήθεια, καλῶς ποιοῦσα καὶ τὴν εὐθεῖαν ἐφύλαξεν, οἷον ἡνίκα τινὸς τὴν θύραν κόψαντες, ἐντυχεῖν αὐτῷ βουλόμενοι, τὸν ὑπακούσαντα παῖδα ἐρωτῶμεν, Εἶναί τος; τουτέστιν Ἔστιν ἔνδον αὐτὸς (ἤγουν ὁ Κύριος);—στ. 26, Οὐδ' ἐν ἐσχυροῖς.] Ἐκ Δ.Γ. προσετέθη ἡ πρόθεσις ὑπὸ τῶν πρὸ ἐμοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 100, στ. 1, Τὴν μὲν ὄψιν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Τὴν ὄψιν μέν.—στ. 14, Ἡ πόλις σε τιμᾷ.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκα τὴν ἀντωνυμίαν.—στ. 21, Αὐτοῖς.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Αὐτός.—στ. 30, Ἱερᾶς.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἱερῶς. Ἐμνήσθη δὲ καὶ ἀλλαχοῦ (Καίσαρ. § 19) ἱερῶν γυναικῶν.

ΣΕΛΙΔ. 101, στ. 3, Κατεμίγνυε.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Κατεμιγνύετο.—στ. 6, Ἰόντας.] Ἴσ. γρ. Πάντας, ὡς ὑπειληφέ τις τῶν πρὸ ἐμοῦ.—στ. 9, Διαφοράν.] Τοῦτο οἱ μὲν μετεποίησαν εἰς τὸ Διαφορᾶς· ἕτεροι δὲ, Διαφόρων, γράφειν παρήνεσαν.—στ. 20, Ἴχνος.] Δ. Γ. Ἦθος.—στ. 24, Ταύτην ἂν εἴη... ἐνειργασμένη δόξαν.] Τὸ μὲν Ἐνειργασμένη, ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀνειργασμένη. Ἴσως δὲ καὶ τὸ ἄρθρον, Τὴν, προσθετέον τῷ, Δόξαν· ὁ δ' Ἀμιότος ἔοικε μᾶλλον τὸ Ταύτην εἰς τὸ, Τὴν αὐτὴν, τρέπειν. Ὁ νοῦς, Ἡ δὲ Κρυπτία ἔοικεν ἐμποιῆσαι καὶ τῷ Πλάτωνι ταύτην περὶ τῆς πολιτείας Λυκούργου τὴν δόξαν, ὡς ἱκανῆς οὔσης πρὸς ἀνδρείαν, ἐνδεοῦς δὲ πρὸς δικαιοσύνην, τουτέστιν ὡς ἀδίκους ἀπεργαζομένης τοὺς πολίτας. Ὁ γὰρ χρηστὸς Πλούταρχος, ἐπτοημένος περὶ τὴν Λακωνικὴν πολιτείαν, πάσῃ τέχνῃ ἐπηλυγάζειν αὐτῆς καὶ τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα σπουδάζει, μὴ τοιαύτην ἀπ' ἀρχῆς γεγονέναι διατεινόμενος· ἔστι μέντοι οὐκ Ἀριστοτέλην μόνον καὶ Πλάτωνα Πλουτάρχῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν Πλούταρχον ἀντιτάξαι, ταῦτα περὶ Λακεδαιμονίων ἀλλαχοῦ (Ἀγησιλ. § 37) ἀληθέστατα, ὡς οὐκ ὤφελεν, ἀποφηνάμενον, « Λακεδαιμόνιοι δὲ τὴν πρώτην τοῦ καλοῦ μερίδα τῷ τῆς πατριδος » συμφέροντι διδόντες, οὔτε μανθάνουσιν, οὔτ' ἐπίστανται δίκαιον » ἄλλο, πλὴν ὃ τὴν Σπάρτην αὔξειν νομίζουσιν ».—στ. 27, Εἰς τὴν χώραν ἄλλον ἄλλος' ἐξέπεμπον.] Ἐξ. Ε.Δ. καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ Ἀμιότου μεταφράσεως, ἀντὶ τοῦ, Εἰς τὴν χώραν ἄλλως ἐξέπεμπον.

ΣΕΛΙΔ. 102, στ. 9, Ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσι πρῶτον, τοῖς εἴλωσι κ. τ. λ.] Κακῶς οἱ πρὸ ἡμῶν ἔστιζον μετὰ τὸ, Καταστῶσι, δέον μετὰ τὸ, Πρῶτον, ὅπερ συναπτόμενον τῷ Ὅταν, ταὐτὸν δύναται τῷ, Ἐπειδὰν τάχιστα.—στ. 13, Ἐπιδεικνύμενοι τὸ μεθύειν οἷόν ἐστι τοῖς νέοις.] Ἵνα δηλονότι σωφρονεῖν παρασκευάζωσι τοὺς ἰδίους παῖδας, ἐξ-

ἱστασθαι τῶν φρενῶν κατηνάγκαζον τοὺς μηδὲν προσήκοντας, καὶ μηδὲν ἠδικηκότας· ἀπεναντίως καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ (Πλούταρχ. Δημητρ. § 1) καὶ τῇ θρησκείᾳ, ὧν ἕν τι τῶν φιλανθρώπων παιδευμάτων ἐστὶ καὶ τὸ (Παύλ. πρὸς Ῥωμ. Γ, 8) « Μὴ ποιήσωμεν τὰ κακά, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά.» — στ. 15, Ἐλευθέρων.] Ἐλευθερίων, δεῖν γράφειν ὑπειλήφασί τινες οὐκ ἀπεικότως.—στ. 16, Στρατείᾳ.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Στρατιᾷ.—στ. 18, Τὰς δεσποσύνας.] Δ.Γ. Τοὺς δεσποσύνους. Τὸ δὲ Δεσποσύνας ἐπιθετικῶς ἐκδεκτέον. Ἵν' ᾖ, Οὐκ ἐθέλειν ᾄδειν τὰς τῶν Δεσποτῶν ᾠδάς.—στ. 22, Μάλιστα μετὰ τὸν μέγαν σεισμόν.] Ἴσως προσθετέον τὸν Δὲ σύνδεσμον μετὰ τὸ Μάλιστα. Τὸν δὲ μέγαν σεισμὸν, μηνίσαντος τοῦ θεοῦ γεγονέναι Πλούταρχος ἀλλαχοῦ (Ἐρωτικ. διηγήσ. § 5) ἱστόρηκε.—στ. 23, Ἐν ᾧ.] Ἐξ Ε.Δ. προσέθηκα τὴν πρόθεσιν.—στ. 25, Οὐ γὰρ ἄν.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκαν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸν, Ἄν.—στ. 26, Οὕτω τό.) Ἐκ διορθώσεως, προσέθηκαν τὸ ἄρθρον οἱ πρὸ ἐμοῦ.—στ. 29, Ἤδη τοῖς ἐθισμοῖς.) Δ.Γ. Τοῖς ἐθισμοῖς ἤδη.—στ. 30, Ἐκτεθραμμένης.) Οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐκ διορθώσεως, ἀντὶ τοῦ Ἐκτετραμμένης.

ΣΕΛΙΔ. 103, στ. 4, Ἐν ἔργῳ.] Ἐνεργοῦ, γράφειν παραινοῦσί τινες. —στ. 11, Μήτε.] Ἑλληνικώτερον ἂν γράφοις ὧδε, Μηδέ.—στ. 15, Ἐμμενεῖν καὶ χρήσεσθαι.] Οὕτω διωρθώκασιν οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐμμένειν καὶ χρήσασθαι.—στ. 20, Τὴν πόλιν.] Δ.Γ. Τὴν πολιτείαν. — Διαμενεῖν.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ Διαμένειν.

ΣΕΛΙΔ. 104, στ. 4, Τοσοῦτον γὰρ...χρησαμένη νόμοις, οὓς κτλ.] Ἀντὶ τοῦ Χρησαμένη, ἔγραψαν Χρωμένη, ἐξ ἀρχαιοτέρων ἐκδ. οἱ πρὸ ἐμοῦ. Καὶ τοῦτο μὲν οὐδὲν διαφέρει· σκοπητέον δὲ μήποτε καὶ, Ὥστε, γραπτέον ἀντὶ τοῦ, Οὓς, ἵνα ἔχῃ πρὸς ὃ ἀποδοθήσεται τὸ Τοσοῦτον.—στ. 13, Διὰ Λύσανδρον.] Ὀρθῶς οἱ πρὸ ἐμοῦ εἰς τοῦτο συνέξειλαν τὴν γραφὴν ἀντὶ τοῦ, « Δι' Ἀλέξανδρον, μᾶλλον δὲ διὰ Λύσανδρον » περιελόντες τὰ μηδὲν τῷ χωρίῳ προσήκοντα. — στ. 19, Δέρμα καὶ ξύλον.] Τὴν λεοντῆν καὶ τὸ ῥόπαλον.

ΣΕΛΙΔ. 105, στ. 6, Ἐργάσασθαι.] Οὐκ ἀλόγως παραινοῦσί τινες γράφειν, Ἐνεργάσασθαι.—στ. 26, Ἀλλ' ὥσπερ ἑνὸς ἀνδρὸς βίῳ καὶ κτλ.] Ἐλλειπτικῶς τοῦ, Οὕτω. Τὸ δ' ἑξῆς, Νομίζων τὴν εὐδαιμονίαν ἀπ' ἀρετῆς ἐγγίνεσθαι βίῳ πόλεως ὅλης οὕτως, ὥσπερ ἑνὸς ἀνδρὸς βίῳ· ἡ γὰρ τῆς ὅλης πόλεως ἀρετὴ καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης εὐδαιμονία ἐκ τῆς ἑκάστου τῶν πολιτῶν ἀρετῆς καὶ εὐδαιμονίας σύγκειται.

ΣΕΛΙΔ. 106, στ. 4, Τοῖς ἀνύπαρκτον εἶναι τὴν λεγομένην περὶ

τὸν σοφὸν διάθεσιν κτλ] Τοῖς νομίζουσιν ὅτι ἡ τοῦ τελείου καὶ κατὰ μηδὲν ἐλλείποντος σοφοῦ εἰκών, τοῦτο μόνον εἰκών ἐστι πράγματος ἀνυπάρκτου, ἐπιδείξας ὁ Λυκοῦργος ὅλην τὴν πόλιν τῶν Σπαρτιατῶν φιλοσοφοῦσαν κτλ. Ὅτι δὲ τοῦτο δύναται ὧδε ἡ περὶ τὸν σοφὸν διάθεσις, ἀκριβῶς εἰδήσεις, παραβαλὼν ὑπερ ἀλλαχοῦ (Σημειώσ. εἰς τὸν Ἡλιόδωρ. σελ. 112) ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πλουτάρχου παρεθέμεθα χωρίῳ. Τὴν δ' ἔν τισι φερομένην γραφήν... Τὴν λεγομένην περὶ τὸν σοφὸν διάλυσιν καὶ διάθεσιν, ἐκ τῆς τοῦ προκειμένου χωρίου ὀπωσοῦν ἀσαφείας εἰκὸς ἀναφυῆναι.—στ. 7, Δι' ὅπερ Ἀριστοτέλης.] Δ.Γ. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης.—στ. 17, Δὲ τὸν Λυκοῦργον.] Δ.Γ. Δὲ αὐτόν.—στ. 21, Περὶ τὴν ξενικὴν ὁδόν.] Δ.Γ. Περὶ τὴν ξένην ὁδόν. Καὶ τὴν μὲν γραφὴν κατὰ χώραν ἐατέον, ἐπεὶ καὶ ἐν τῇ Ἀττικῇ Ξενική τις ὁδὸς ἦν καλουμένη (ἀνωτέρ. σελ. 14)· σκοπητέον δὲ καὶ ἐρευνητέον τί ἐστιν ἡ παρά τε Ἀθηναίοις καὶ Κρησὶ, Ξενικὴ ὁδός· ἡ γὰρ τοῦ Ἀμιότου ἑρμηνεία διὰ τοῦ Grand chemin ἀπεσχεδιάσθαί μοι μᾶλλον δοκεῖ, ἢ τὴν ξενικὴν ὁδὸν ἑρμηνεύειν.—στ. 26, Τοῦ Λυκούργου τελευτήσαντος.] Δ.Γ. « ΤΟΥ̃ ΙΠΠΑΡΧΟΥ, ΜΑ̃ΛΛΟΝ ΔῈ τοῦ Λυκούργου τελευτή-» σαντος » · καὶ παρατιθέντι τὴν κακὴν γραφὴν ταύτην, ἥπερ ἀνωτέρω (σελ. 393) ἐσημειωσάμεθα παραπλησίῳ γραφῇ, « ΔΙ ΑΛΕ-» ΞΑΝΔΡΟΝ, ΜΑ̃ΛΛΟΝ ΔῈ διὰ Λύσανδρον » καὶ τῇ (σελ. 383) πρὸ ταύτης ἑτέρᾳ, « ΑΣΥΛΟΝ, ΜΑ̃ΛΛΟΝ Δ' ἄζηλον » , καταφανής σοι γενήσεται ἡ τοῦ γραφικοῦ πλημμελήματος αἰτία. Δηλον γὰρ ὅτι γράψαντά τινα κακῶς, ἐν τοῖς τρισὶ τούτοις χωρίοις, Ἄσυλον, Δι' Ἀλέξανδρον, Τοῦ Ἱππάρχου, ἐπανορθῶν ἕτερος παρέγραψε τῇ σελίδι, Μᾶλλον δὲ (τουτέστι Μᾶλλον δὲ γραπτέον, ἢ ἀναγνωστέον) Ἄζηλον, Διὰ Λύσανδρον, Τοῦ Λυκούργου· ἐπελθὼν δὲ τρίτος ἄλλος τῶν ἀγελαίων καὶ ἀμούσων γραμματικῶν, οἷοι πολλοί εἰσιν ἐπιτρίβοντες τὰς Μούσας, δέον τὴν διόρθωσιν μόνην ἀνθυποβαλεῖν τῇ πεπλημμεληκυίᾳ γραφῇ, ἐκεῖνος καὶ τὸ σημαῖνον τὴν διόρθωσιν, Μᾶλλον δὲ, προσεπιθεὶς τῷ χωρίῳ, συνετάραξεν ἅπαντα.—στ. 30, Μεταβάλωσι.] Ἐξ Η. Δ. ἀντὶ τοῦ Μεταβάλλωσι.

ΝΟΥΜΑΣ.

ΣΕΛΙΔ. 107, στ. 2, Καίπερ ἐξ ἀρχῆς εἰς τοῦτον κατάγεσθαι τῶν στεμμάτων ἀκριβῶς δοκούντων.] Οὐκ ἔῤῥωται τὸ χωρίον· διὸ καὶ ὑπενόησάν τινες μήποτε ἐγράφετο πάλαι... Κατάγεσθαί τινων στεμμάτων,

ἤ, ὥσπερ Ἀριότος ἐξέφρασε, Κατάγεσθαι πολλῶν σεμμάτων. Ἔχει δὲ ἀπορίαν καὶ τὸ « Κατάγεσθαι εἰς τοῦτον » δέον, Ἐκ τούτου, ἢ Ἀπὸ τούτου, ἢ γοῦν « Ἀνάγεσθαι εἰς τοῦτον », καθὰ καὶ ἀλλαχοῦ (Κικέρ. § 1) τὸν Κικέρωνος πατέρα εἰς Τύλλιον ἀνάγειν τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους, εἰρηκε. Καὶ μήποτε τοιαύτη ἦν καὶ ὧδε ἡ γνησία Πλουτάρχου γραφή, ὑπὸ τῶν ἀντιγραφάντων διαστραφεῖσα, οὓς καὶ τὸ Ἀναφέρων τῷ Καταφέρων συγχέαντας ἐν ἄλλοις (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 109) ἐλέγξαμεν. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως διορθοῦν τρέποντας τὸ Κατάγεσθαι εἰς τὸ Καταλέγεσθαι, καθά που καὶ Ἡρόδοτος (ζ, § 53) ἐχρήσατο τῇ λέξει, γενεαλογῶν τοὺς τῶν Δωριέων βασιλεῖς. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς γραφῆς. Στέμματα (Stemmata) δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκάλουν, παρ' Ἕλλησιν (οὐκ ἐφ' ὁμοίας τεταχότων τοὔνομα σημασίας) λαβόντες, τὰς τῶν εὐπατριδῶν γενεαλογίας, ἃς ἐθέλουσιν ἐστεμμένας τῶν προγόνων εἰκόνας καθεξῆς ἐν ταῖς τῶν οἰκιῶν αὐλαῖς τεταμιεύσαι· ὧν ὅσῳ πλείους εἶχεν ἕκαστος ἐπιδείξαι, τοσούτῳ καὶ εὐγενέστερος ἐνομίζετο. — στ. 3, Ἀλλὰ Κλώδιος.] Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀλλὰ καὶ Κλώδιος. — στ. 12, Βουλόμενοι.] Ταύτην εἰς ἀπαρτισμὸν τοῦ λόγου δεῖν ἔγνων προσθεῖναι τὴν μετοχήν, ἀνθ' ἧς ἕτεροι τὸ, Οἰόμενοι, προστιθέναι πεφήνουν μετὰ τὸ, Δυνατόν. Τὸ ἑξῆς οὕτως ἂν παραφράσαις, Ἀξιοῦσι μηδὲν ἑλληνικῆς παιδείας μετεσχηκέναι τὸν Νουμᾶν, ὥσπερ ἂν ἡ ἐκ φύσεως αὐτὸν γενέσθαι δυνατὸν καὶ αὐτάρκη πρὸς ἀρετήν, ἢ τὴν παίδευσιν αὐτοῦ βαρβάρῳ τινί, Πυθαγόρου βελτίονι, ἀποδοῦναι βουλόμενοι. — στ. 13, Καὶ τῶν Νουμᾶ.] Περιγραπτέος εἶναί μοι ἔδοξεν ὁ, Καί, ἄλλως τε καὶ λείπων ἐν Δ.Γ. — στ. 14, Πυθαγόραν δὲ τόν.] Ἴσ. γρ. Πυθαγόραν δέ τινα. — στ. 18, Τὴν βασιλείαν.] Δ. Γ. Τὴν πολιτείαν· ὅπερ ἄμεινον. — στ. 23, Ὀλυμπιονικῶν.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Ὀλυμπιονίκων. — Ἀναγομένους.] Ἀναγραφομένους, δεῖν ὑπέλαβόν τινες γράφειν.

ΣΕΛΙΔ. 108, στ. 2, Πέμπτῃ δὲ ἰσαμένου μηνός.] Λείπει τοῦ μηνὸς τοὔνομα· διό τινες γράφειν δεῖν ὡ θησαν, Ἑβδόμῃ δὲ πέμπτου ἰσαμένου μηνός. Πέμπτον δὲ (Quintilis) μῆνα κυριωνυμικῶς τὸ ἀρχαῖον οἱ Ῥωμαῖοι ἐκάλουν τὸν ὕστερον κληθέντα Ἰούλιον. — στ. 6, Τροπῆς.) Δ.Γ. Ταραχῆς· πιθανῶς, εἰ παραβάλοις τοῖς πρόσθεν (Ῥωμύλ. § 27, σελ. 61.) εἰρημένοις. — στ. 10, Δέ τιν' ὑπόνοιαν.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Δὲ τὴν ὑπόνοιαν. — στ. 18, Κελεύοντος αὐτὸν ὀνομάζεσθαι.] Γραπτέον, Λέγοντος αὐτὸν ὀνομάζεσθαι, ὅπως ἂν συνάδῃ τοῖς πρόσθεν (Ῥωμύλ. § 28, σελ. 62), ἢ γοῦν Κελεύοντος αὐτὸν ὀνομάζειν. — στ. 24

Ἤρισαν δέ.) Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Ἤρισάν τε.—Μόνον.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Μόνου.

ΣΕΛΙΔ. 109, στ. 9, Κυρίνῳ καὶ Τατίῳ.] Δ.Γ. Κυρίνῳ: Κύριον ὄντα· ἐξ ὧν οἱ πρὸ ἐμοῦ διεσκευάκασι τὸ, Κυρίνῳ καὶ Τατίῳ.—στ. 13, Γενόμενον.] Ἴσ. γρ. Γινόμενον, ἐν παρατάσει.—Μεσοβασιλείαν.] Δ.Γ. Μεσοβασίλειον, οὐκ ἐπιθετικῶς πρὸς τὸ Σχῆμα, ὡς ἔδοξέ τισιν, ἀλλ' οὐσιαστικῶς καθὰ καὶ τὸ παρὰ Ῥωμαίοις Interregnum.

ΣΕΛΙΔ. 110, Τῆς Κύρεων.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Τῆς Κυριτῶν.—στ. 4, Ἀνακραθεῖσι.] Ἐξ Ε.Δ. (ἣν πιστοῦται τὸ ἀνωτέρω, § 2, σελ. 108, Συγκεκραμένων), ἀντὶ τοῦ, Ἀνακηρυχθεῖσι.—στ. 8, Δεκαμιᾶς.] Δ.Γ. Δεκατριῶν.—στ. 12, Ἐκ ποδῶν.] Εἰς τοῦτο ἔτρεψα τὸ Ἐκποδών.—στ. 13, Κάθεξιν.] Ἐξ Ε.Δ. (ἀφ' ἑτέρας ὡρμημένων κακῆς γραφῆς, Καθέξειν), ἀντὶ τοῦ, Κάθειρξιν.—στ. 16, Οὐδέν.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Οὐδὲ· ἀνθ' οὗ ἴσως ἄμεινον γράφειν ἁπλῶς, Οὐ.—στ. 22, Ὑπέμενεν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐπέμενεν.—στ. 30, Νουμᾶς ἐκεῖνος.] Ἢ τὸ Νουμᾶς, ἢ τὸ Ἐκεῖνος, διαγραπτέον εἶναι, ἄλλοις τ' ἔδοξε, καὶ ἡμῖν συνδοκεῖ. Ἐλοίμην δ' ἂν μᾶλλον τὸ κύριον ἐξαλείφειν, ὡς διασάφησιν τῆς ἀντωνυμίας προσγραφὲν τῇ σελίδι.

ΣΕΛΙΔ. 111, στ. 1, Ἀπολελοίπει.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἀπολέλοιπε.—στ. 6, Ἄλλων τε πολλῶν.] Ἔχει τινὰ νοθείας ὑπόνοιαν τὸ χωρίον· διὸ καί τινες τρεπτέον εἶναι ἐνόμισαν εἰς τό, Ἄλλων τε πολλοὶ πολλῶν. Ἴσως γραπτέον, Ἄλλοι τε περὶ ἄλλων.—στ. 8, Οὐδὲ φίλορνιν, ἀλλὰ φιλάνθρωπον.] Ὁμοία τοῖς ἀλλαχοῦ (Περὶ τοῦ Σωκρατ. δαιμον. § 23) εἰρημένοις τῷ Πλουτάρχῳ.—στ. 11, Θεῖον.] Δ.Γ. Ὁσίου.—στ. 14, Γυναικὶ μὲν οὐκ ἀδύνατον κ.τ.λ.] Ἐμνημόνευσε τῆς Αἰγυπτιακῆς ταύτης θεολογίας καὶ ἀλλαχοῦ (Συμποσιακ. Η, ά, § 3). — στ. 18 Θεῷ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Θεῶν.—στ. 22, Ὦ δή. . . χρῶσαν τὴν Πυθίαν κ. τ λ.] Τὸ μὲν Ὦ δή, ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Οὗ δή (ἀνθ' οὗ ἕτεροι παρῆνεσαν γράφειν, Περὶ οὗ δή, ἄλλοι δ' ἔγραψαν, Ὃς δή)· τὸ δὲ, Χρῶσαν Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ ἀσυναρτήτου, Χρᾶν.—στ. 27. Μελῶν.] Δ.Γ. Μελῶν αὐτοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 112, στ. 23, Γεγεννημένης.] Ἐξ Η.Δ. ὁ διπλασιασμὸς τοῦ ν· ἔξι γὰρ παρὰ τὸ Γεννάομαι, καὶ οὐ παρὰ τὸ Γίνομαι.—στ. 26, Μήτ' ἄπεστί τι.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ Μηδ' ἄπεστί τι.—Μεμπτόν ἐστί τι.] Μεταμέλει μοι πεισθέντι τοῖς πρὸ ἐμοῦ, οἵτινες ἐξ Ε.Δ. προσέθηκαν τὸ Τι· νοεῖται γὰρ ἀπὸ κοινοῦ ἐκ τοῦ προηγουμένου.

ΣΕΛΙΔ. 113, στ. 2, Καίτοι.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Καί. —στ. 7,

βασιλεύειν πόρρω μέλλοντος ἀνδρός.] Οὐκ ἐπάναγκες μετατιθέναι τὸ Πόρρω, σὺν τοῖς πρὸ ἡμῶν· ἔστι γὰρ κατὰ τὸ λεγόμενον ὑπερβατὸν σχῆμα, ἀντὶ τοῦ, Πόρρω ἀνδρὸς μέλλοντος βασιλεύειν. Ὁ δὲ νοῦς, Εἰ καί τι ἐπαινοῦμαι τὸν τρόπον, πόρρω ἀφέσηκα ἀνδρὸς βατιλεύειν ἀξίου. —στ. 8, Ὅ τε δεινός.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὁ δὲ δεινός. — στ. 16, Θεραπεύοντος θεούς.] Δ.Γ. Θεραπεύειν τοὺς θεούς. — στ. 17, Ἐχθραίνειν.] Δ.Γ. Ἐχθαίρειν· περὶ ἧς διαφορᾶς, ἔπιθι τὰ ἐν ἄλλοις (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 292) σημειωθέντα. — στ. 19, Λόγοις.] Δ.Γ. Λογισμοῖς.—στ, 25, Δυναστείας.] Δ.Γ. Δυναστείαν.

ΣΕΛΙΔ. 114, στ. 8, Ἔχοντα.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Ἔχοντας.—στ. 19, Συνειληχώς.] Ἱστ. γρ. Εἰληχώς.—στ. 21, Παρασήμων.] Δ.Γ. Ἐπισήμων. — στ. 25, Τὸν μέν . . . ἐξόπισθεν.] Δ.Γ. « Τὸν μὲν εἰς μεσημβρίαν τρέψας, ἐγκεκαλυμμένος αὐτὸς, καὶ παρα» τὰς ὄπισθεν ». —στ. 27, Κατηύξατο.] Δ.Γ. Κατηύχετο.—στ. 28, Ἐν οἰωνοῖς.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τῆς ἐλλειπούτης τῇ προθέσει γραφῆς.— στ. 29, Περιφέρων.] Οὕτω δεῖν γράφειν ἔγνωκα ἀντὶ τοῦ Προφέρων· ἀνθ' οὗ Δ.Γ. Παραφέρων. Οἱ πρὸ ἐμοῦ δύο διορθοῦντες ἔγραψαν Προσφέρων.

ΣΕΛΙΔ. 115, στ. 1, Καὶ δεξιοὶ ἐπέπτησαν.] Ἐκ κοινῆς ἐμοί τε καὶ τῷ φίλῳ Κλαυερίῳ διορθώσεως, ἀντὶ τοῦ παρ' ἅπασι φερομένου, Καὶ δεξιοὶ ἐπέτρεψαν (Δ Γ. Καὶ δεξιοὶ, καὶ ἐπέτρεψεν). Καὶ πιστούσθωσοι τὴν διόρθωσιν Ὅμηρος λέγων (Ἰλιάδ. Ν, 821)·

Ὡς ἄρα οἱ εἰπόντι ἐπέπτατο δεξιὸς ὄρνις.

Τίνας δ' ἔλεγον Δεξιοὺς, καὶ τίνας Ἀριστεροὺς ὄρνιθας, ἐσήμηνεν αὖθις ὁ Ποιητὴς ἐν οἷς λέγει (Ἰλιάδ. Μ, 239) περὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν οἰωνῶν,

Εἴτ' ἐπὶ δεξί' ἴωσι πρὸς Ἠὼ τ', Ἠελίόν τε,

Εἴτ' ἐπ' ἀριστερὰ τοίγε ποτὶ ζόφον ἠερόεντα.

—στ. 5, Τριακοσίων διαφόρων σύζημα·] Δ.Γ. Τριακοσίων σύστημα. —Διέλυσεν.] Δ.Γ. Διέζησεν.—στ. 11, Ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς.] Μεταμέλει μοι τὴν Ε.Δ. παραδεξαμένῳ, ἀντὶ τοῦ, Περὶ ταῖς κεφαλαῖς. — στ. 14, Οἱ βασιλεῖς.] Δ.Γ. Οἱ τρεῖς βασιλεῖς.— Καὶ τὸν ὑπηρετοῦντα . . . Κάμιλλον.] Δ.Γ. Καὶ τὸν ὑπηρετοῦντα παῖδα τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς λέγεσθαι Κάμιλλον.—στ. 15, Ἱερεῖ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἱερῷ. — Ἀμφιθαλῆ.] Ζητει τὴν ἐξήγησιν ἐν ταῖς εἰς τὸν Ἡλιόδωρον σημειώσεσι (σελ. 41, ἐμ. ἐκδ.) —στ. 21, Ἣν Πλάτων ἀποκαλεῖ κ. τ. λ.] Ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Πολιτειῶν (σελ. 372-373)—στ. 22. Τότ' ἦν.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ

τοῦ, Τοῦτ' ἦν.—Συςᾶσα.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Συςάντων.—στ. 25, Χρησαμένη.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Χρησαμένην. —στ. 26, Καταπηγνύμενα ... ἐθράζεται.] Δ.Γ. Καταρηγνύμενα... ἐθράζονται.—Δοκοῦσα.] Ἐκ Δ Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Δοκοῦσαν. —στ. 29, Ἐπηγάγετο.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἠγάγετο.

ΣΕΛΙΔ. 116, στ. 9, Ἀγιςεία.] Ἐξ Ε.Δ. καὶ τῆς τοῦ Ἀμιότου μεταφράσεως ἀντὶ τοῦ Ἀγχιςεία.—στ. 12, Ὑποφῆναι.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἀποφῆναι. Περὶ δὲ τοῦ ἱςορουμένου ἔπιθι καὶ τὸν Αἰλιανὸν (Προδ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. σελ. 30). — στ. 16, Γόητας.] Ἐκ Δ Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Γόητα· φέρεται γὰρ πρὸς τὸ Δόξας, κατὰ κοινότητα γένους.— στ. 22, Ἢ ἐνεάν.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ τῆς τοῦ Ἀμιότου μεταφράσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἢ νέαν.—στ. 27, Οὗτός τε.] Ἐξ Η. Δ. ἀντὶ τοῦ Οὗτος δὲ· ἀνθ' οὗ Δ.Γ. Καὶ οὗτος δὲ, ὅπερ ἐτρεψαν οἱ πρὸ ἐμοῦ εἰς τὸ Καὶ οὗτος.—στ. 30, Ἓν ἑκατόν.] Προσέθηκαν τὴν πρόθεσιν οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐκ Δ. Γ. — Οἰκοδομούμενοι.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Οἰκοδομούμενοι διετέλουν.

ΣΕΛΙΔ. 117, στ. 1, Ἱστῶντες.] Δ.Γ. Ἱςάντες· ἀττικωτέρως.—στ. 2. Ὅσιον.] Ἱσ. γρ. Ὅσιον ὄν. —στ. 3, Ἐφάπτεσθαι.] Δ.Γ. Ἐφάψασθαι. — στ. 5, Αἴ γε.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Αἵ τε.—στ. 7, Οἱ τὸν ἄνδρα.] Ἐκ Δ.Γ. προστέθηκαν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ πρῶτον τῶν ἄρθρων. —στ. 11, Ἕτερον.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἕτεροι.—στ. 13, Αἰμιλίων.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ αὐτοῦ Πλουτάρχου (πλειστάκις ἀλλαχοῦ διὰ τοῦ ι τὴν τρίτην ἀπὸ τέλους ἐξενεγκάντος), ἀντὶ τοῦ Αἰμυλίων· ὅθεν δῆλον οὐδὲν ὑγιὲς ἀπορήναιθαι τοὺς ἐτυμολογήσαντας τὸν Αἰμίλιον παρὰ τὸ Αἰμύλος· ἦν γὰρ ἂν Hæmulius ἢ Hæmylius παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ οὐκ Æmilius.—στ. 16, Ὅτι Ῥωμαίοις ποτὲ χρησμοῦ.] Δ. Γ. Ὅτι χρησμοῦ ποτὲ Ῥωμαίοις. —στ. 20, Κινεῖν.] Τὸ ἐξετάζειν καὶ ἐρευνᾶν, ἐνταῦθα σημαίνει ἡ λέξις· καὶ οὐ τὸ Ἀνασκευάζειν, ὡς ἡρμήνευσαν ὅτε Ἀμιότος (réfuter) καὶ οἱ Γερμανοὶ μεταφραςαὶ (witerlegen).—στ. 21, Πιστοῦσθαι.] Ἐξ Ε.Δ. καὶ τῆς τε Λατινικῆς καὶ τῆς Γαλατικῆς μεταφράσεως, ἀντὶ τοῦ Πιστεύεσθαι. — στ. 26, Ποτήνς.] Ῥωμαϊκοῖς γράμμασι Potens. Τὸ δὲ ἔτυμον ἄλογον.

ΣΕΛΙΔ. 118. στ. 2, Περί.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἐπί.—στ. 3, Ποντέμ.] Ῥωμαϊκοῖς γράμμασι Pontem κατ' αἰτιατικὴν, ἀπ' εὐθείας τῆς Pons. Καὶ ἔςιν ὁ Ποντίφεξ (Pontifex) παρὰ τοῦτο δὴ τὸ Pons καὶ τὸ ῥῆμα facio, ὅπερ ἐςτὶ Ποιῶ.— στ. 4, Αὐτῆς.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Αὐτῶν, ἤ, ὡς ἕτεροι, Αὐτήν.—στ. 9, Συγγεγομφῶσθαι.] Συνηρμόσθαι,

συμπεπῆχθαι διὰ ξυλίνων ἥλων· παρὰ τὸν Γόμφον, ὃς σημαίνει κατὰ τοὺς Λεξικογράφους τούς τε τοιούτους ἥλους, καὶ Δεσμά, ἄρθρα, κλειθώσεις, σφῆνας. Ὅθεν καὶ τὸ παρὰ τῷ Ὀππιανῷ (Ἁλιευτ. Α, 56) Εὐγόμφωτον, ὁ Σχολιαστὴς ἐξηγεῖται διὰ τοῦ Καλοκάρφωτον. Καὶ ἴσως ἐντεῦθεν ὁ ἐν τῇ συνηθείᾳ Γόμος ἐκθλίψει τοῦ μ (καθὰ καὶ ἐν τῷ Νύμφη, Ζόχος, Ὀφαλὸς κτλ.) ὁ σημαίνων τὸ Ἰσχίον· καὶ γὰρ τοῦτο πάντων μάλιστα τῶν ἄρθρων τοῦ σώματος συγγεγόμφωται· ἐκ γὰρ τριῶν ὀστέων διηρημένων ἀπ' ἀλλήλων ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ εἰς ἓν ἀποτελευτᾷ συνεχὲς ὀστοῦν ἐν τοῖς τελείοις.—στ. 9, Αἰμιλίου.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Αἰμυλίου.—στ. 13, Ἐπέχει] Δ.Γ. Ἔχει: Εἴληχεν: Ἐπείληχεν. Ὧν ἡ δευτέρα μόνη χρηστή.—Μόνων.] Δ.Γ. Μόνων.—στ. 14, Ἐπιμελούμενος.] Δ.Γ. Ἐπιμελόμενος.—στ. 22, Παρατιθεμένου...συνοικειοῦντος.] Οὕτως οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ μὲν ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Παρατιθεμένους, τὸ δὲ ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Συνοικειοῦντες.—στ. 30, Ἰφανίσθη.] Ἴσ. γρ. Ἰφανίσθαι, ἵν' ἔχῃ ἀναφέρεσθαι πρὸς τὸ Λέγεται, καθὰ καὶ τὸ Ἀποσβεσθῆναι.—Οὗ φασι δεῖν.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ὃ φασι μὴ δεῖν.

ΣΕΛΙΔ. 119, στ. 1, Ἀνάπτοντας.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἀνάπτοντα. —Φλόγα.] Δ.Γ. Φῶς, καὶ φλόγα.—στ. 6, Ἀναπτομένας.] Γραπτέον Ἀνακοπτομένας, ὡς οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐκ διορθώσεως.—Πρὸς τὸ κέντρον.] Δ.Γ. Περὶ τὸ κέντρον.—στ. 9, Λαμβανούσης.] Δ.Γ. Λαβούσης.—στ. 14, Γεγανίαν.] Δ.Γ. Γετανίαν.—στ. 15, Βερνίαν.] Δ.Γ. Βερανίαν.—Κανουλήιαν.] Δ.Γ. Κανουλίαν.—στ. 16, Διατηρεῖσθαι.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Διατηρῆσαι.—στ. 18, Ἀγνεία.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Ἄγνοια.—Τὴν μὲν πρώτην δεκαετίαν κτλ.] Μνημονεύει τούτου καὶ ἀλλαχοῦ (Εἰ πρεσβυτέρ. πολιτευτέον § 24).—στ. 22, Τραπέσθαι.] Δ.Γ. Ἀποτραπέσθαι.—στ. 24, Πράγματα.] Δ.Γ. Τὰ πράγματα.—στ. 29, Διαγούσας.] Δ.Γ. Διαγούσαις.—στ. 30, Προϊοῦσαι.] Δ.Γ Προάγουσαι.

ΣΕΛΙΔ. 120, στ. 6, Παλινσκίῳ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Παλισκίῳ. Περὶ δὲ τοῦ ὀνόματος ταῦτα ὁ Ἡσύχιος· «Παλίνσκιος· σύσκιος, σκοτεινὸς, ζοφώ» δης· τὸ γὰρ Πάλιν ἐνιαχοῦ ἐπίτασιν δηλοῖ, ὡς Παλιγκάπηλος, Παλίμ» πρατος».—στ. 9, Καλεῖται δὲ χῶμα διαλέκτῳ τῇ Λατίνων.] Τῆς Ἑλλήνων, οὐ τῆς Λατίνων, διαλέκτου τὸ Χῶμα· οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι παρακμάσαντος ἤδη τοῦ λατινισμοῦ ἐχρήσαντο τῇ λέξει Choma. Μήποτε οὖν ἐξερρύη τι τοῦ χωρίου, οὕτω πως τὸ πάλαι γεγραμμένου, «Καλεῖται δὲ » Ἄγγερ, ὅπερ ἐστὶ χῶμα, διαλέκτῳ τῇ Λατίνων».—στ. 14, Ἀφοσιουμένων.] Δ.Γ. Ἐξοσιουμένων.—στ. 15, Καθιερωμένον.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ

ἀντὶ τοῦ, Καθιερωμένων.—στ. 22, Ἱερέων.] Δ.Γ. Ἱερῶν.—στ. 23, Πρὸ τῆς ἀνάγκης.] Δ.Γ. Πρὸ τῆς ἀνωγῆς· ἀδιανοήτως. Διὸ καί τινες ὑπενόησαν γραπτέον εἶναι, Πρὸ τῆς ἀπαγωγῆς· ὁ δ' Ἀμιότος οὐδ' ἐξέφρασεν ὅλως τὰς λέξεις. Ἴσως ἐγέγραπτο, Πρὸ τῆς καταγωγῆς, ἢ Πρὸ τῆς κατωρυγῆς, τουτέστι πρὸ τοῦ καταγαγεῖν, ἢ πρὸ τοῦ κατορύξαι αὐτήν. Ἐνδέχεται μέντοι καὶ τὸν Πλούταρχον τῇ Πρὸ ἀντὶ τῆς Ὑπὲρ χρήσασθαι, κατὰ λέξιν μᾶλλον ἐκφράσαι βουληθέντα τὸ Ῥωμαϊκὸν, Pronecessitate.—στ. 29, Αἱ προέμεναι τὴν ἱερὰν παρθενίαν.] Ἄμεινον γράφειν, Αἱ προέμεναι τῶν ἱερειῶν τὴν παρθενίαν, ὡς ὑπενόησέ τις εἶναι γραπτέον, ὁρμηθεὶς ἐκ τῆς τοῦ Ἀμιότου μεταφράσεως.

ΣΕΛΙΔ. 121, στ. 5, Οὔτε τῶν τιμιωτάτων οὐδὲν, οὔτε τῶν πρώτων τοῦ κόσμου μορίων.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Οὔτε τῶν τιμιωτάτων, οὐδὲ τῶν πρώτων κτλ. Ἄμεινον δὲ γράφειν ἐκ Δ. Γ. Οὐ τῶν τιμιωτάτων, οὐδὲ τῶν πρώτων κτλ.—στ. 7, Ταὐτά.) Ἐξ Ε. Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ταῦτα.—στ. 8, Ἑτέρα.] Οἱ μὲν, Νερτέρα, ἕτεροι δὲ, Δευτέρα, ἢ Ἐνδεσμέρα, γράφειν δεῖν ὑπέλαβον. —στ. 14, Λιβιτιναν.] Τὴν αὐτὴν τῇ παρ' Ἕλλησιν Ἐπιτυμβίαν Ἀφροδίτην καλουμένην, ὡς ἐν ἄλλοις (Κεφαλ. Ῥωμ. καταγραφ. § 23) ἐδίδαξεν ὁ Πλούταρχος.—στ. 17, Μιᾶς.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Μίαν. —στ. 21, Δέκα.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Δώδεκα· ἵνα συνάδῃ τοῖς ἀλλαχοῦ (Κοριολαν. § 39) εἰρημένοις Πλουτάρχῳ.—στ. 24, Κατέθυεν.] Ἐκ Δ.Γ. παρείληφα ἀντὶ τοῦ Κατέθυσεν.—στ. 25, Καταδείξαντος.) Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Διδάξαντος (Ἔπιθι τὰς εἰς τὸν Ἰσοκράτ. σημειώσ. σελ. 36).—στ. 27, Φιτιάλιοι.] Παρὰ τὴν Φιτιάλιος εὐθεῖαν. Προϊὼν δὲ (σελ. 122) τοὺς αὐτοὺς τούτους Φιτιαλεῖς, καλεῖ, παρὰ τὴν Φιτιαλεύς· καὶ οὐ παράδοξον· ἐπεὶ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ῥωμαίοις διαπεφώνηται περί τε τῆς γραφῆς καὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ὀνόματος. —στ. 28. Εἰρηνοφύλακες.] Ὤφειλεν εἰπεῖν Εἰρηνοποιοὶ, ὡς εἴρηκεν ἀλλαχοῦ (Κεφαλ. Ῥωμ. καταγραφ. § 62), ἵνα γοῦν συνεφέρετο τοῖς ὑπολαβοῦσι τοὺς παρὰ Ῥωμαίοις Feciales οὕτως εἰρῆσθαι παρὰ τὸ Facio τὸ ποιῶ. —στ. 30, Πᾶσαν ἐλπίδα. . . . ἀποκοπῆναι.] Καθὰ καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ, Ἔκοψα τὰς ἐλπίδας μου, φαμὲν ἀντὶ τοῦ, Ἀπέλπισα.

ΣΕΛΙΔ. 122, στ. 1, Εἰρήνην Ἕλληνες καλοῦσιν, ὅταν λόγῳ κτλ.] Παρὰ γὰρ τὸ Εἴρω, τὸ λέγω ἡ Εἰρήνη.—στ. 4, Μαρτυράμενοι.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Μαρτυρόμενοι.—στ. 9, Δικαίου.] Ἐκ Δ.Γ. (πρὸς τὸ Πολέμου δηλονότι) ἀντὶ τοῦ Δίκαιον, ὅπερ ἔτρεψαν

ψαν οἱ πρὸ ἐμοῦ εἰς τὸ Δικαίαν.—στ. 12, Μὲν γάρ.] Δ.Γ. Μὲν οὖν. —στ. 16, Ὑπὲρ.] Δ.Γ. Πρό.

ΣΕΛΙΔ. 123, στ. 12, Παραχρῆμα.] Δ.Γ. Παραυτίκα.—στ. 17, Ἀπέδειξε.] Δ.Γ. Κατέστησε.—στ. 19, Πρώτου.] Προσέθηκα τὴν λέξιν ἐκ Δ.Γ.—στ. 21, Ἀλτικῆς.] Πηδητικῆς. Τὸ γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις Salio, παρὰ τὸν παρ' Ἕλλησιν ἄχρηστον τοῦ ἐνεργητικοῦ τύπου Ἅλλω (ὅθεν τὸ Ἅλλομαι) παρήχθη, προσθήκῃ τοῦ σ (Ἐπιθι τὰς εἰς τὸν Ἡλιόδωρ. σημειώσ. σελ. 344), καὶ τροπῇ τοῦ ἑτέρου λ εἰς τὸ ι, ᾗπερ ἐχρήσαντο καὶ ἐν τῷ Alius παρὰ τὸ Ἄλλος, καὶ ἐν τῷ Folium παρὰ τὸ Φύλλον κ.τ.λ.—στ. 25, Ἡ δὲ πολλὴ τῆς ὀρχήσεως.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἡ δὲ ἄλλη τῆς ὀρχήσεως· ἀνθ' οὗ οἱ πρὸ ἐμοῦ διορθοῦντες ἔγραψαν, Ἡ δὲ ἀκμὴ τῆς ὀρχήσεως. Λέγεται δὲ Ἡ πολλὴ τῆς ὀρχήσεως, ὡς τὸ πολὺ τοῦ χρόνου, ἐν τούτῳ μὲν τοῦ Μέρος προσυπακουομένου, ἐν ἐκείνῳ δὲ τοῦ Μερὶς, ἢ Μοῖρα.—στ. 28, Ἀγκύλια.] Ῥωμαϊστὶ Ancilia· διὸ καὶ γράφειν ὤφειλεν ὁ Πλούταρχος, Ἀγκίλια. Οὐδὲ γὰρ ἀληθὲς τὸ ἔτυμον τοῦ ὀνόματος παρὰ τὸ Ἀγκύλον· καὶ πιθανώτερον ὁ Βάρρων παρὰ τὴν ἐκτομὴν ἢ ἐντομὴν παράγει τὰ Ἀγκίλια, οἱονεὶ Ἐγκίλιά τινα ὄντα, παρὰ τὸ Incidere, ὅ ἐστιν Ἐντέμνειν.

ΣΕΛΙΔ. 124, στ. 10, Οἱ δὲ οὐ Βετούριον Μαμούριον...ἀλλὰ κ.τ.λ.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Οἱ δὲ Οὐετούριον Μαμούριον...ἄλλοι κτλ.] —στ. 16, Πρὸς ἐννοίᾳ τινὶ τῶν θείων πρὸς αὐτοὺς σχολάζων.] Ἐκ Δ.Γ. τὸ Ἐννοίᾳ, ἀντὶ τοῦ Εὐνοίᾳ παρειλήφασιν οἱ πρὸ ἐμοῦ. Τὸ δὲ, Πρὸς αὐτούς, ταὐτὸν δύναται τῷ Μετ' αὐτῶν, τῶν ἱερέων δηλονότι. Τὸ δ' ὅλον χωρίον ὑποψίας οὐκ ἀπήλλακται τοῦ νενοθεῦσθαι.—στ. 23, Νουμᾶς.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ ἐνάρθρου, Ὁ Νουμᾶς.—στ. 30, Ὅκ' ἄγε.] Ῥωμαϊκῶς γράμμασιν Hoc age.

ΣΕΛΙΔ. 125, στ. 7, Τοὺς πολλούς.] Προσέθηκαν τὸ ἄρθρον ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ.—στ. 13, Δόξειε.] Ἐκ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Δόξῃ.—στ. 14, Ἀπέστραπται τὰς ἀνατολάς.] Ὁ γὰρ εἰς ἱερὸν, πρὸς ἕω τὴν εἴσοδον ἔχον, εἰσιὼν, ἐξ ἀνάγκης ὄπισθεν αὐτοῦ ἔχει τὰς ἀνατολάς· ἔδει οὖν (κατάγε τὸ Νουμᾶ παράγγελμα), μετὰ τὸ εἰσιέναι, στρέφειν πάλιν τὸ πρόσωπον πρὸς τὰς ἀνατολάς, τουτέστι πρὸς τὴν εἴσοδον, κἀκεῖθεν αὖθις ἑαυτὸν περιάγειν ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ προσκύνησιν. Οὐκ ἔῤῥωται ἄρα ἡ Δ.Γ. Ἀπέστραπται πρὸς τὰς ἀνατολάς.—στ. 16, Εὐχῆς.] Δ.Γ. Ἀρχῆς.—στ. 30, Ἐγεγόνει.] Δ.Γ. Ἐγένετο· ὅπερ ἄμεινον.

ΣΕΛΙΔ. 126, στ. 2, Ἄπιζον.] Δ.Γ. Ἄτοπον.—στ. 13, Πανῶν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Τιτάνων.—στ. 14, Τὰ θεῖα.] Δ. Γ. Τὸ

θεῖον.—στ. 30, Ταῦτα δὲ λέγειν.] Ἐξ Η.Δ. προσετέθη ὁ σύνδεσμος.

ΣΕΛΙΔ. 127, στ. 1, Ἰλίκιον.] Δ.Γ. Ἠλίκιον· ὃ καὶ μᾶλλον συνᾴδει, οὐχ ὥπερ ὁ Πλούταρχος ἀποδίδωσιν ἑτύμῳ τῆς λέξεως, ἀλλ' ὥπερ ὁ Ῥωμαῖος Ὀβίδιος (Ημερολογ. Γ. 327) Ἠλίκιον (Elicium) ἐπωνομάσθαι λέγων αὐτὸν τὸν Δία, παρὰ τὸ Elicio ῥῆμα, ὅπερ ἐστὶν Ἐξάγω ἢ Κατάγω. Εἴη οὖν ἂν Ἠλίκιος ὁ μαγικαῖς ἐκκλήσεσι κατακτός· εἰ δὲ τὸν τόπον αὐτὸν μετὰ τοῦ Πλουτάρχου καλοῖς Ἰλίκιον, ἔσται Μαγικὸν καταγώγιον.—στ. 7, Ἐγὼ δὲ θύω.] Προσαριθμεῖ καὶ τοῦτο οἷς φθὰς ὁ Πλούταρχος γελοίοις ὠνόμακε, καὶ παράβαλλε τῷ φιλοθύτῃ Νουμᾷ τὸν φιλόσοφον Ἐπίκτητον (Ἀρριαν. Ἐπικτ. διατρ. Β, κεφ. 16), « Εἶτα » λέγομεν, Κύριε ὁ θεὸς, πῶς μὴ ἀγωνιῶ; Μωρὲ, χεῖρας οὐκ ἔχεις; » οὐκ ἐποίησέ σοι αὐτὰς ὁ θεός; εὔχου νῦν καθήμενος, ὅπως αἱ μύξαι » σου μὴ ῥέωσιν. Ἀπόμυξαι μᾶλλον, καὶ μὴ ἐγκάλει...τηλικαύτας ἔχων » χεῖρας, ἔτι ζητεῖς τὸν ἀπομύξοντα;» Ὅτι δὲ καὶ Πλούταρχος οὐχ ἑτέρως ἔκρινε τὰ τοιαῦτα, ἐθήλωσεν ἀποχρώντως ἐν ἄλλοις (Αἰμιλ. Παύλ. § 19, σελ. 139). Τὸ γὰρ ἐν καιρῷ πολεμίων ἐφόδου θυσίαις μόναις σχολάζειν καὶ μὴ σπουδάζειν ἢ συνθήκαις ἐπιεικέσι διαλύεσθαι τὸν πόλεμον, ἢ θνίσκειν εὐγενῶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος, πρὸς ἀνδρὸς ἐστὶ κομιδῇ μεμηνότος. Διὸ καὶ καλῶς εἴρηται τὸ « Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα » κινεῖν ».—στ. 10, Ὁ δὲ Τέρμων.] Termo γὰρ καὶ Terminus παρὰ Ῥωμαίοις ὁ ὅρος καλεῖται· τοῦτο δὲ ὅτι παρὰ τὸ Ἑλληνικὸν Τέρμα ἐστὶ, καὶ τυφλῷ δῆλον. Ἐρμηνεύουσε δὲ τοῦ Τερμίνου τούτου καὶ ἄλλαχοῦ (Κεφαλ. Ῥωμ. καταγραφ. § 15) Πλούταρχος.—στ. 25, Ὑπερμαχητικόν.] Δ.Γ. Ὑπερμαχικόν.—στ. 28, Ἐνεμίξατο.] Δ.Γ. Ἐμμίξας· ἀμεινόνως μὲν τῷ ἐνεργητικῷ τύπῳ (οὐ γὰρ εὐθετεῖται ὧδε ἡ μέση διάθεσις), χειρόνως δὲ τῷ κατὰ μετοχήν.—στ. 29, Πάγους.] Pagus τοῖς Ῥωμαίοις καλεῖται ἡ κώμη παρὰ τὴν Δωριστὶ καλουμένην, Παγὰν, ὅ ἐστι Πηγὴν, διὰ τὸ παρὰ ταῖς πηγαῖς μάλιστα συνίστασθαι τὰς κώμας· ὥσπερ ἐτυμολογοῦσιν οἱ τῶν Ῥωμαίων Γραμματικοί.

ΣΕΛΙΔ. 128, στ. 2, Πίστεις.] Σημείωσαι τὸ μήπω καταχωρισθὲν ἐν τοῖς Λεξικοῖς σημαινόμενον τοῦ Πίστις, ἀντὶ τῆς ἐμπιστευομένης αὐτῇ ἀρχῆς ἢ ἐπιμελείας τινί.—στ. 7, Ὥσπερ.] Δ.Γ. Ὡς.—στ. 8, Μηδ' οἷον.] Ἴσως γραπτέον, Μηδ' οἷον ὄν, μετὰ τῆς μετοχῆς.—στ. 14, Τὴν πρώτην.] Τὴν εἰς Ῥωμαίους τε καὶ Σαβίνους διαίρεσιν.—στ. 15, Τοῖς ἐλάττοσιν.] Ταῖς κατὰ τέχνας διαιρέσεσι.—στ. 18, Συναγαγών.] Δ.Γ. Συνενεγκών· ὅπερ ἄμεινον.—Ἓν αὐτῶν.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἓν αὐτό.—στ. 25, Ὑπεξελαμένου.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὑπεξελομένους.—στ. 26,

Ἐπαινοῦντος.] Ἀντὶ τοῦ, Συναινοῦντος, ἡ λέξις ὧδε.—στ. 29, Οὐρανόν.] Δ.Γ. Ἐνιαυτόν.

ΣΕΛΙΔ. 129, στ. 10, Μερκηδῖνον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Μερκιδῖνον. Ἐν δὲ τῷ Καίσαρος βίῳ (§ 59) ὀρθώτερον αὐτὸν Μερκηδόνιον ἀποκαλεῖ· ἔστι γὰρ παρὰ τὸ Ῥωμαίων Mercedonius (σύνθετον ὄνομα παρὰ τὸ Merces καὶ Dono) οἱονεί, Μισθοδότης, ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος, ὡς ἔοικε, καλεσάντων οὕτω τὰς ἐμβολίμους ἡμέρας.—στ. 15. Δωδέκατος δὲ καὶ τελευταῖος.] Προστεθείκασιν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸν, Δὲ, ἐκ Δ.Γ. Ὁ δὲ νοῦς, Ἐπὶ Ῥωμύλου δωδέκατος ἦν ὁ Φεβρουάριος, ἐπεὶ πρῶτος ἠριθμεῖτο ὁ Μάρτιος· της δὲ τάξεως μετακινηθείσης, καὶ πρώτου ἀποδειχθέντος τοῦ Ἰανουαρίου, ἐξ ἀνάγκης δεύτερος ἐγίνετο ὁ προσεχῶς ἑπόμενος Φεβρουάριος. — στ. 19, Τέσσαρσιν.] Τρισὶ, γράφειν δεῖν ὑπέλαβόν τινες. (Ἐπιθι τὸν Μακρόβιον, Κρον. Α, κεφ. 12).—στ. 21, Νεώτατοι την χώραν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Νεωτάτην χώραν.—στ. 22, Διαφέρουσιν.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Καταφέρουσιν. — στ. 26, Ὅτι δὲ τὸν Μάρτιον πρῶτον.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Τὸν δὲ Μάρτιον πρῶτον.—στ. 27, Ἐκθηλοῖ.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐκάλει.—στ. 28, Ἐφεξῆς.] Δ.Γ. Ἑξῆς.

ΣΕΛΙΔ. 130, στ. 3, Ἀπρίλιον.] Ἔγραφα κἀνταῦθα δι' ἑνὸς λ. — στ. 5, Διὰ τὴν Ἀφροδίτην.] Ἐκ Δ.Γ. προστέθηκα τὸ ἄρθρον.—στ. 6, Ἀπρίλιον κεκλῆσθαι. . . ἀνοίγοντα καὶ ἀνακαλύπτοντα.] Παρὰ γὰρ τὸ Aperio, ὅπερ ἐστὶν Ἀνοίγω, ὁ παρὰ Ῥωμαίοις Aprilis (Ἀπρίλιος), ὁ πρῶτος τῶν ἐαρινῶν μηνῶν· μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, Ἄνοιξιν καλοῦσα τὸ Ἔαρ.—στ. 9, Ἀπὸ Μαίας.] Μαία γὰρ ἔτεκε τὸν Ἑρμῆν, ὡς δῆλοι καὶ τὸ μητρωνυμικὸν Ἑρμοῦ ἐπίθετον, ὁ Μαιαδεύς.—Ἀφιέρωται.] Δ. Γ. Ἀνιέρωται. — στ. 10, Ἀπὸ τῆς Ἥρας.] Ἡ Juno παρὰ Ῥωμαίοις καλεῖται. Τὸ δὲ Ἥρας ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ὥρας. —στ. 15, Ὁ ἕκτος.] Προσέθηκαν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ ἄρθρον.—στ. 17, Δύο.] Προστέθειται καὶ αὕτη ἡ λέξις ὑπὸ τῶν πρὸ ἐμοῦ.—στ. 18, Ἐπωνυμίαις.] Δ.Γ. Προσωνυμίαις.—στ. 22, Οἷον καθάρσιος.] Παρὰ γὰρ τὸ Februo, ὅ ἐστι Καθαίρω, ὁ Φεβρουάριος (Februarius) κέκληται. —στ. 23, Καὶ τοῖς φθιτοῖς ἐναγίζουσι τότε.] Ἐκ Δ.Γ. τὸ Φθιτοῖς, ἀντὶ τοῦ Φυτοῖς. Ἴσως μέντοι γραπτέον, Φθιμένοις, ὥσπερ ἀλλαχοῦ (Κεφαλ. Ῥωμ. καταγραφ. § 19) Πλούταρχος ἔγραψε. Τὸ δὲ ἐναγίζειν τοῖς φθιτοῖς, τουτέστι τοῖς κατοιχομένοις, τηνικαῦτα τοῦ ἔτους, παρ' Ἕλλησιν εἰληφέναι τοὺς Ῥωμαίους φησὶν ὁ Κασωβὼν ἐν ταῖς εἰς τὸν Ἀθήναιον (Γ, σελ. 98) ἐξηγήσεσι. Κἀκεῖνοι γὰρ τοῦ Ἀνθεστηριῶνος

μηνὸς (ὅσπερ ἐστὶν ὁ παρὰ Ῥωμαίοις Φεβρουάριος) τὰ νόμιμα τοῖς τελευτήσασιν ἐτέλουν. Καὶ ἡμεῖς δὲ νῦν περί που τὸν αὐτὸν χρόνον, τὴν τῶν ψυχῶν καλουμένην ἑορτὴν ἄγομεν.—στ. 25, Ἰανουάριος, ἀπὸ τοῦ Ἰανοῦ.] Κακῶς τῶν πρὸ ἐμοῦ, οἱ μὲν τὸ Ἰανοῦ, οἱ δὲ καὶ τὸ Ἰανουάριος, διὰ διπλοῦ γράφουσι τοῦ ν· ἐνὶ γὰρ μόνῳ παρὰ Ῥωμαίοις ἐκφέρεται καὶ ὁ Ἰανὸς (Janus) καὶ ὁ παρ' ἐκεῖνον κληθεὶς Ἰανουάριος (Januarius).

ΣΕΛΙΔ. 131, στ. 6, Χαλεπὸν ἦν, καὶ σπανίως.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ Χαλεπὸν, ἢ καὶ σπανίως.—στ. 10, Μάρκου.] Γαίου, δεῖν γράφειν φασὶν οἱ ὑπομνηματισταὶ, ἐξ ἑτέρου χωρίου παραλλήλου τοῦ Πλουτάρχου ἀναλεξάμενοι.—στ. 15, Κατακεκήλητο.] Δ. Γ. Κατεκεκήλητο· ὃ καὶ ἄμεινον.—στ. 24, Διαχεομένης.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Διαδεχομένης.—στ. 25, Λέγουσιν.] Δοτικὴ μετοχῆς· ἔστι γὰρ τὸ ἑξῆς. Ἐνθεῖν τοῖς λεγουσιν περὶ τῆς τότε καταστάσεως καὶ τὰς ποιητικὰς ὑπερβολὰς, τουτέστιν, οὐδὲ ποιητικαῖς χρωμένους ὑπερβολαῖς ἐφικνεῖσθαι τοῦ ἀξίως ὑμνεῖν τὴν τότε κατάστασιν οἵους τ' εἶναι. Τὸ δὲ ἐχόμενον μέλος (ὅπερ εὕρηται καὶ παρὰ τῷ Στοβαίῳ ἐν τῷ Περὶ εἰρήνης κεφαλαίῳ) τοῦ λυρικοῦ Βακχυλίδου ἐστίν.—στ. 26, Αἰθὰν.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Αἰθὰν δ'. Δ.Γ. Ἐνθάδ': Ἔνθα. Ἔστι δὲ τὸ Αἰθὰν δωρικὴ γενικὴ ἀντὶ τοῦ Αἰθῶν, ὃ ἐστι Μελαινῶν, καθὰ καὶ τὸ Ἀραχνὰν ἀντὶ τοῦ Ἀραχνῶν.—στ. 27, Χαλκέων.] Δ.Γ. Χαλκαίαν· ὅ τινες τρέπειν παρήνεσαν εἰς τὸ, Χαλκειᾶν, ἵν' ᾖ γενικὴ δωρικὴ ἀντὶ τοῦ Χαλκείων, ἐπιθετικῶς πρὸς τὸ Σαλπίγγων.—Οὐκέτι.] Προσυπακουομένου τοῦ, Ἀκούεται. Δ.Γ. Οὐκ ἔστι.

ΣΕΛΙΔ. 132, στ. 3, Δαιμόνιος.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Δαίμονος.—στ. 6, Ὕστερον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὕστερος.—στ. 7, Μία κακῶν παῦλα κ. τ. λ.] Ἐκ τοῦ ἕκτου Πολιτειῶν (σελ. 487,) Πλάτωνος.—στ. 10, Μακάριος μὲν γὰρ κ.τ. λ.] Καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ Πλάτωνος (Νόμ. Δ, σελ. 711) παρειλῆφθαι ἐδήλωσεν ἀλλαχοῦ (Πῶς ἂν τις αἴσθοιτ. ἑαυτ. προκόπτ. ἐπ' ἀρετ. § 15)· φιλοπλάτων γὰρ ἰσχυρῶς ὁ Πλούταρχος, καθὰ καὶ πάντες οἱ χαριέστερον φιλοσοφοῦντες.—στ. 15, Συσχηματίζονται.] Δ.Γ. Συμμετασχηματίζονται.—στ. 17, Βασιλείας.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Βοηθείας.

ΣΕΛΙΔ. 133, στ. 9, Ἀπεκαρτέρησεν.] Διὰ τοῦ ἀποστχέσθαι τροφῆς ἑαυτὸν ἑκουσίως ἐξήγαγε τοῦ βίου.—στ. 21, Παιδῶν.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Παιδίων.—στ. 24, Πυρὶ μὲν οὖν.] Ἐξ Ε.Δ προσέθηκα τὸν δεύτερον τῶν συνδέσμων.—στ. 25, Τὸ Ἰάνοκλον.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Τὸν Ἰάνοκλον· οὐδετέρου γάρ παρὰ Ῥωμαίοις γένους τὸ Janiculum· ὄνομα δ' ἦν τοῦτο ἑνὸς τῶν ἑπτὰ λόφων ἢ πάγων τῆς Ῥώμης,

Montorio τινῶν καλούμενον τῇ τῶν Ἰταλῶν φωνῇ.—στ. 30, Βίβλους.] Δ. Γ. Κύρβεις.

ΣΕΛΙΔ. 134, στ. 1, Φρουρουμένων.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Φορουμένων. ——στ. 4, Καὶ τῆς γε περὶ τὰς ἀπόρους καὶ ἀῤῥήτους λεγομένας ἐν γεωμετρίᾳ μεθόδους πραγματείας πρός τινα τῶν ἀναξίων ἐκδοθείσης κ. τ. λ.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Καὶ τάς τε περὶ τὰς ἀπόρους καὶ ἀῤῥήτους λεγομένας ἐν γεωμετρίᾳ μεθόδους καὶ πραγματείας πρός τινα τῶν ἀναξίων ἐκδοθείσας κ. τ. λ. Τὸ ἑξῆς, Καὶ πρός τινα τῶν ἀναξίων ἐκδοθείσης τῆς πραγματείας (τουτέστι τῆς βίβλου) τῆς περὶ τὰς ἀπόρους καὶ ἀῤῥήτους λεγομένας μεθόδους ἐν γεωμετρίᾳ. Ἴσως δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ, Ἀπόρους καὶ ἀῤῥήτους, μονολεξεὶ γραπτέον, Ἀπορῥήτους.—στ. 7, Κοινῷ.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Καινῷ.]—στ. 8, Ἐπερχόμενον.] Γράφε, Ἐπεξερχόμενον, καθὰ φέρεται ἐν Δ.Γ. — στ. 9, Συναγαγεῖν.] Δ.Γ. Συνάγειν.—στ. 10, Ἐπί.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐν. —στ. 12, Εἰς τὴν σορόν.] Ἄμεινον τὸ ἐν Δ.Γ. Τὰς εἰς τὴν σορόν. — Τετρακοσίων.] Πεντακοσίων, ὥφειλε γράφειν Πλούταρχος, ὡς φασιν οἱ κριτικοί, πιστούμενοι τὸν ἀριθμὸν ἔκ τε Τίτου Λιβίου καὶ ἄλλων. —στ. 19, Ὁρμῆσαι.] Δ.Γ. Ὁμνῆσαι· ὅθεν τινὲς παρήνεσαν γράφειν, Ὁρκῆσαι, κακῶ τὸ κακὸν ἰώμενοι. Οὐδεμία γὰρ τῶν τριῶν τούτων γραφῶν ὑποψίας ἀπήλλακται· τὸ μὲν Ὁρμῆσαι, διὰ τὸ ἀσυνάρτητον (ὃ παραμυθούμενος προσέθηκα ἐν τοῖς ἐχομένοις τὸ, Λέγων), τὸ δὲ Ὀμνῦσαι, καὶ τὸ διορθωτικὸν αὐτοῦ Ὁρκῆσαι, διὰ τὸ τοῦ τύπου βάρβαρον. Ἴσως γραπτέον, Φῆσαι, διαγράφοντας τὸ προστεθειμένον, Λέγων. —στ. 23, Μείζων ὢν κατόπιν μετά.] Παρήνεσάν τινες γράφειν, Μείζων ὢν ὁ κατόπιν καὶ μετά.— Τελευτήν.] Δ. Γ. Τὴν τελευτήν.

ΣΕΛΙΔ. 136, στ. 9, Ὁ δὲ, αὐτὸς αὑτόν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὁ δ' αὑτόν. — στ. 11, Κάλλιον.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Καλόν. Δ.Γ. Μᾶλλον.—στ. 14, Ἁρμονίαν.] Δ.Γ. Ἁρμονικοί.—στ. 15, Ἐπέτεινε περὶ τήν.] Δ.Γ. Ἐπέτεινε καὶ δὴ περὶ τήν· ὅπερ, καὶ ἀδιανόητον ὂν, ὑπονοεῖν ὅμως παρέχει, μήποτε ἄλλως ἐγέγραπτο πάλαι τὸ χωρίον. — στ. 16, Ἡ μέν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἡ μὲν γάρ.—στ. 24, Μόλις.] Δ.Γ. Μόγις.

ΣΕΛΙΔ. 137, στ. 9, Ἀπολαύσεις.] Δ.Γ. Ἀπαρχάς. —στ. 15, Εἰ μὴ νὴ Δία πρὸς τήν.] Δ.Γ. Εἰ μὴ διὰ τήν: Εἰ μὴ νὴ Δία τήν: Εἰ μὴ νὴ Δία διὰ τήν. Ὁ νοῦς, Εἰ μὴ νὴ Δία φήσει τις, ὡς οὔτε Λυκοῦργος προείλετο τῆς δικαιοσύνης τὴν ἀνδρείαν, οὔτε Νουμᾶς τῆς ἀνδρείας τὴν δικαιοσύνην, ἀλλὰ πρὸς τὴν φύσιν ἑκάτερος τοῦ παῤ αὐτῷ πολι-

τεύματος οὐκ οὖσαν ὁμοίαν, ἀνομοίαν εἰκότως ἐποιήσατο καὶ τὴν παρασκευήν.—στ. 20, Τὰς οὖν ὑπερβολάς.] Ἐξ Ε.Δ. προσέθηκα τὸν σύνδεσμον.

ΣΕΛΙΔ. 238, στ. 7, Κατεῴρισεν.] Δ.Γ. Κατέῳησεν.— στ. 8, Ἐφῆκε.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἀφῆκε.— στ. 10, Οὔσης, ἀλλ' ἔτι τοῖς βίοις ὁμαλῶν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Οὔσης τοῖς βίοις, ἀλλ' ἔτι ὁμαλῶν. Δ.Γ. Οὔσης, ἀλλὰ τοῖς βίοις ὁμαλῶν.—στ. 15, Ἐμοὶ δοκεῖν.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκα τὰς δύο ταύτας λέξεις.—στ. 17, Παρέσχε, τὸν δέ.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Παρέσχετο, ἡ δέ. — στ. 20, Τεκνοτροφίας.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Τεκνώσεις. — στ. 22, Εἰς ταὐτὸ συννηνέχθησαν.] Τὸ μὲν ταὐτὸ, Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ταῦτα· τὸ δὲ συννηνέχθησαν, ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Συνήχθησαν. Ἔστι γὰρ οὐ παρὰ τὸ Συνάγω, ἀλλὰ παρὰ τὸ Συμφέρω, ἢ Συνενέγκω, οὗ τὸ μέσον σημαίνει τὸ, Ὁμογνωμῶ, ἢ, Ὁμολογῶ τινι. Καὶ διορθούσθω ἡμῖν ἐν παρέργῳ ὁ Παυσανίας (Α, § 41) ἐν οἷς φησιν, « Ἐγὼ δὲ γράφειν μὲν » ἐθέλω Μεγαρεῦσιν ὁμολογοῦντα, οὐκ ἔχω δὲ ὅπως ΕΥΡΩΜΑΙ πάντα » σφίσιν » μετατρέπουσι τὸ πεπλημμελημένον τοῖς ἀντιγραφεῦσι ῥῆμα εἰς τὸ ΣΥΜΦΕΡΩΜΑΙ.—στ. 30, Ἢ ταῦτα μέν.] Δ.Γ. Ἢ εἰς ταῦτα μέν.

ΣΕΛΙΔ. 139, στ. 1, Καὶ τὰ ἐκταράττοντα.] Ἐξ Ε.Δ. προσέθηκα τὰς δύο πρώτας λέξεις, οὐκ ἀποδεχόμενος τὴν διόρθωσιν, ἀλλ' οὐκ ἔχων ἀμείνω ἐπίγε τοῦ παρόντος ἑτέραν ἐπινοῆσαι. Ὅλη γὰρ αὕτη ἡ περίοδος δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀντιγραψάντων διατέθειται, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐχομένων γενήσεται καταδηλότερον.—Κατακαίοντα λύπαις καὶ ζηλοτυπίαις.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Κατακαίοντα ζῆν λύπαις καὶ ζηλοτυπίαις· ἀνθ' οὗ ἕτεραι Δ.Γ. Κατακαίοντα ξῦν λύπαις καὶ ζηλοτυπίαις· καὶ Ε.Δ. Κατακαίοντα ζηλοτυπίαις, ἢ, Καταναγκάζοντα ζῆν ἐν λύπαις καὶ ζηλοτυπίαις. Ὅπως δέ ποτ' ἂν ἔχῃ τοῦ χωρίου τούτου ἡ διάφορος οὐδὲν ἧττον ἢ ὕποπτος γραφή, εἴη ἂν ὁ νοῦς οὗτος· Ἢ ταῦτα μὲν τὰ τοῦ Λυκούργου νομοθετήματα, ἰσχυρὰ καὶ ἄκρατός ἐστιν ἀπάθεια πρὸς γαμετὴν, καὶ πρὸς πάνθ' ὅσα ἐκταράττει καὶ κατακαίει τοὺς πολλοὺς λύπαις καὶ ζηλοτυπίαις· ἐκεῖνα δὲ, τὰ τοῦ Νουμᾶ θηλυνότι κ. τ. λ.— στ. 7, Ἄθηλυς.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ τῆς Λατινικῆς μεταφράσεως, ἀντὶ τοῦ, Θῆλυς. Δύναται δ' ἐνθάδε τὸ Ἄθηλυς, τὸ μὴ πρέπουσα τοῖς θήλεσιν· ἐφ' ἧς σημασίας οὔπω κατακεχώρισται ἐν τοῖς Λεξικοῖς.—στ. 8, Ἰσορροῦσιν.] Δ.Γ. Λοιδοροῦσιν. — στ. 10, Αἱ σὺν νέοισιν κ. τ. λ.] Ἐκ τῆς Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης (στίχ. 597), ὅπου γράφεται, Ξὺν νέοισιν ἐξερημοῦσαι, ἀντὶ τοῦ, Σὺν νέοισιν ἐξερημοῦσιν. Τὸ δὲ, Ἐξερημοῦν, ἐπὶ

τοῦ 'Απολείπειν κατὰ τὸ « Σῶμ' ἐρημώσας ἐμὸν (Εὐριπίδ. Ἑκάβ. 31]». —στ. 12, Συνεῤῥαμμέναι.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Ἀνεῤῥαμμέναι. —στ. 13, Συνανεγύμνουν.] Δ.Γ. Περιεγύμνουν· ἐξ ἀμείνονος δηλονότι γραφῆς τῆς, Παρεγύμνουν.—στ. 16, Νέορτον] 'Εξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Νεοργόν. Σημαίνει δὲ τὴν ὡς ἂν εἴποι τις νεοφανῆ καὶ νεογέννητον, παρὰ τὸ Ὄρω.—Ἂς ἔτ' ἄστολος χιτών.] Καὶ ταῦτα ἐξ Ε.Δ. Τὸν δ' Ἄστολον χιτῶνα ἐξεδέξαντό τινες, τὸν ἄνευ στολῆς, τουτέστιν ἐπενδύματος, χιτῶνα· ἄμεινον δὲ τὸν μὴ ἐσταλμένον, ἀλλ' ἀναπεπταμένον νοεῖν. —στ. 17, Ἀραιὸν ἀμφὶ μηρόν.] Περὶ τὸν τρυφερὸν μηρόν, κατὰ τὴν παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλιάδ. Ε, 425) τῆς Ἀφροδίτης Ἀραιὴν χεῖρα. Τὸ δὲ τοῦ προκειμένου χωρίου Ἀραιὸν, διόρθωσίς ἐστι τοῦ φίλου Κλαυερίου, ἀντὶ τοῦ παρ' ἅπασι φερομένου, Θυραῖον.—στ. 24, 'Επί.] 'Εξ Η.Δ. καὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Ἀμιότου, ἀντὶ τοῦ, Ὑπὸ, ἢ ὡς ἕτεραι Δ.Γ. 'Από·

ΣΕΛΙΔ. 140, στ. 5, Σπόριος Καεβίλιος.] Μνημονεύει τούτου καὶ ἀλλαχοῦ (Θησ. καὶ Ῥωμύλ. σύγκρ. § 6, καὶ Κεφαλ. Ῥωμ. καταγραφ. § 14).—στ. 6, Ἐν ἔτεσι.] Ἐξ Ε.Δ. προσέθηκα τὴν πρόθεσιν.—στ. 8, Γεγανίαν.] Δ.Γ. Γετανίαν.—στ. 14, 'Αναφέρειν.] Δ.Γ. 'Επιφέρειν, ἐξ ἀμείνονος δηλονότι γραφῆς τῆς, Ὑποφέρειν· ὅπερ ἐστὶν ἐπεξήγησις τοῦ 'Αναφέρειν.—στ. 18, Τὸ μὲν...τὸ δὲ.] 'Εκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Τὰ μὲν... τὰ δὲ.—στ. 16, Χαλκέα διδάσκειν.] Σημειοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ φράσιν, ἀντὶ τοῦ, Τὴν τοῦ Χαλκέως τέχνην διδάσκειν τὸν υἱόν. Λουκιανὸς δὲ (Ἰκαρομενίππ. § 5) καὶ τῷ παθητικῷ ἐχρήσατο, φήσας, « Ἠξίουν μετεωροπλέσχης διδάσκεσθαι »· καθάκαὶ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, Μαθαίνω ῥάπτης, χρυσοχόος, κτίστης κ.τ.λ. λέγει.—στ. 29, Φόβῳ.] 'Εκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Φόβου.

ΣΕΛΙΔ. 141, στ. 3, Καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιτείνοντος.] Δ. Γ. Καὶ μηδὲν ἀντιλέγοντος· ὅπερ ἐστὶν ἐπεξήγησις μᾶλλον ἢ Δ. Γ.— στ. 4, Πρῶτον.] Οὐκ ἀλόγως ὑπηλείφασί τινες γραπτέον εἶναι Πρότερον, διὰ τὸν ἐπαγόμενον διαζευκτικόν. — στ. 9, Μικρὸς γὰρ ἄν.] Ἐξ Ε. Δ. προσέθηκαν τὸν δεύτερον τῶν συνδέσμων οἱ πρὸ ἐμοῦ. — στ. 10, Ἀνέδευσε.] Ἀνέμιξε. Σώζεται καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ ἡ λέξις, ἐπὶ τοῦ ἀναμεγνύειν, καὶ συγκυκᾶν τὴν λοπάδα ζέουσαν.—στ. 17, Ὄντως.] Δ.Γ. Ὄντος. Οὐδετέρα τῶν γραφῶν ἔῤῥωται. — στ. 24, Σωτηρίᾳ καὶ πραότητι καὶ τῇ μετὰ δικαιοσύνης αὐταρκείᾳ.] Δ. Γ. Σωτηρίᾳ καὶ εἰρήνῃ τῇ μετὰ δικαιοσύνης καὶ αὐταρκείας.—στ. 28, 'Εκβῆναι τὴν Λυκούργου διάταξιν. Σημείωσαι καὶ πάλιν τὴν σύνταξιν τοῦ 'Εκβαίνω, ἀναμνησθεὶς ὧν εἰρήκαμεν ἐν τοῖς εἰς τὸν Ἡλιόδωρον (Β, σελ. 40). Εἴρηκε δὲ καὶ Πλά-

των (Πολιτ. σελ. 295), « Ἐκβαίνειν τὰ ἀρχαῖα ποτὲ νομοθετηθέντα».

ΣΕΛΙΔ. 142, στ. 1, Καὶ μεταπέμπτῳ.] Ἐξ Η.Δ. μετετέθη ὧδε ὁ σύνδεσμος ἀπὸ τῶν ἐχομένων.—στ. 2, Πάντα.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Καὶ πάντα· μετατεθέντος (ὡς εἰρήκαμεν) τοῦ συνδέσμου εἰς τὰ προηγούμενα. Ὁ νοῦς, Ἐκεῖνο μέγα καὶ θεῖον ὑπάρχει τῷ Νουμᾷ, τὸ ξένον γεγονότα καὶ μετάπεμπτον, συνηθῆναι μεταβαλεῖν πάντα κ.τ.λ.—στ. 5, Πάντας οὕτω καλῶς συναγαγόμενον.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Πάντας οὐκ ἄλλως προσαγαγόμενον.

Σ Ο Λ Ω Ν.

ΣΕΛΙΔ. 143, στ. 2, Φιλοκλέους.] Δ.Γ. Ἀμφικλέους.—στ. 17, Πύκτης ὅπως ἐς χεῖρας.] Ἐκ τῶν Σοφοκλέους Τραχινιῶν (στίχ. 442). Ἐχρήσατο δὲ καὶ ἀλλαχοῦ (Περὶ τοῦ ἑαυτ. ἐπαιν. ἀνεπιφθ. § 5) ὁ Πλούταρχος τῇ ῥήσει.—στ. 18, Καὶ νόμου, ὃν ἔγραψε.] Ἐκδιορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Καὶ νόμον ἔγραψε. Μνημονεύει δὲ τοῦ νόμου τούτου καὶ ἐν ἄλλοις (Ἐρωτικ. § 4).

ΣΕΛΙΔ. 144, στ. 7, Αἰεί.] Ἐκ Δ Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἀεί, διὰ τὸ μέτρον —στ. 9, Ὅτῳ πολὺς κ.τ.λ.] Τὰ Σόλωνος ἔπη ταῦτα ἄλλως ἀλλαχοῦ γεγραμμένα, ἐξ Ε. Δ. κατέγραψα. Ὁ νοῦς, Ἴσον πλουτοῦσι, καὶ ὅστις ἄργυρον, καὶ χρυσὸν, καὶ πεδία γῆς σιτοφόρα κέκτηται, καὶ ὅστις τοσαῦτα μόνην ἔχει, ὅσων δεῖ εἰς τὸ ἁβρὰ πάθεῖν τῇ γαστρὶ, καὶ ταῖς πλευραῖς καὶ τοῖς ποσὶ, τουτέστιν, εἰς τὸ τῆς ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς ἐνδύσεως καὶ τῆς ὑποδέσεως ἡδονῆς αἰσθέσθαι. Καὶ ἀνεκτὸς μὲν ἄχρι τούτων, εἰ καὶ μὴ παντάπασιν ἀνεπίληπτος, ὁ λέγων· τὰ ἑξῆς δὲ ἀκρασίαν κατηγορεῖ τοῦ ἀνδρὸς, ἢ ἀληθέστερον φάναι, τοῦ καθ' αὑτὸν βίου καὶ χρόνου. Αἱ γὰρ παρὰ φύσιν αὗται ἀῤῥένων εἰς ἄῤῥενας ὕβρεις καὶ νῦν, ὡς καὶ πάλαι, ἐν ἐκείνοις μάλιστα τοῖς ἔθνεσι, φιλοῦσι γίνεσθαι, παρ' οἷς ἡ τοῦ πολιτικῶς ζῆν ἐπιστήμη, ἢ ὅλως ἠγνόηται, ἢ μήπω ἠκρίβωται. Ἔστι δὲ τὸ πολιτικῶς ζῆν μήτε τοὺς ἄνδρας ἀπὸ τῶν γυναικῶν, μήτ' αὖ τὰς γυναῖκας ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν, ὡς ἀπὸ θηρίων ἀποκλείειν· ἀλλὰ τῇ ἐκ παίδων ἀγωγῇ καὶ παιδείᾳ ἱκανῶς ἑκατέρους προασφαλίσαντας, οὕτω καθιέναι εἰς τὸν μετ' ἀλλήλων βίον. Τούτων γὰρ οὕτω διαταχθέντων, οὐκ ἔστιν ὅστις ἂν τῇ φύσει καὶ νόμῳ ἑνὸς πρὸς μίαν χρηστῆς συζυγίας τὰς παρὰ νόμον καὶ φύσιν ὁμιλίας προέλοιτο. —στ. 21, Ἔργον οὐδὲν ἦν ὄνειδος.] Ἐν τοῖς Ἔργοις καὶ ἡμέραις (στίχ. 311) λέγει τοῦτο Ἡσίοδος,

Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

—στ. 24, Ὡς καὶ ὁ Μασσαλίας Πρῶτος.] Οὐκ ἔξοιδα τὸ χωρίον, τὸ μὲν διὰ μνήμης ἴτως ἁμαρτίαν αὐτοῦ Πλουτάρχου, τὸ δὲ καὶ τῶν ἀντιγραψάντων πλημμελείᾳ. Γράφε οὖν ἐξ Ε. Δ. περιελὼν τὸ ἄρθρον, Ὡς καὶ Μασσαλίας Πρῶτις, ἀπὸ κοινοῦ προσυπακουομένου τοῦ, Οἰκιστὴς γέγονε. Πρῶτιν γὰρ ὀνομάζει τοῦτον Ἀριστοτέλης (παρὰ Ἀθην. ΙΓ, σελ. 576), καὶ Ἰουστῖνος (ΜΓ. γ', 11), καὶ οὐ Πρῶτον. Καὶ ὁ μὲν Ἰουστῖνος οἰκιστὴν, ὡς καὶ Πλούταρχος, Μασσαλίας λέγει τὸν Πρῶτιν, γαμήσαντα Γύπτιν τὴν Νάνου, Κελτικοῦ βασιλέως θυγατέρα· Ἀριστοτέλης δ' υἱὸν Εὐξένου, ἑνὸς τῶν Μασσαλίαν οἰκισάντων Φωκαέων, καὶ γαμήσαντος, Πέτταν, θυγατέρα τοῦ Κελτῶν βασιλέως Νάνου.—στ. 28, Διάθεσιν.] Πώλησιν.—στ. 30, Φορτικώτερον.] Ἀναγωγότερον, βωμολοχικώτερον. —στ. 31, Προστετρίφθαι.] Ἐμπεποιηκέναι ἐνειργάσθαι.

ΣΕΛΙΔ. 145, στ. 7, Ἔμπεδον αἰεί.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Ἔμπεδόν ἐστι.—στ. 9, Παίζων πως ἔοικε.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Παίζων, ὡς ἔοικε.—στ. 10, Παράγων.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Περιάγων. Σημαίνει δὲ τὸ Παράγων ὧδε τὸ παρὰ τοῖς Γαλάταις, Divertir, ἢ Amuser.—στ. 11, Γνώμας ἐνέτεινε. . . . τοῖς πολίταις.] Ἐξηγησάμεθα τὸ Ἐντείνειν ἀλλαχοῦ (Προοδ. Ἑλλ. Βιβλ. σελ. 368). —στ. 20, Φιλοσοφίας δὲ κ. τ. λ.] Ὁ νοῦς, Τῆς Ἠθικῆς φιλοσοφίας ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μέρος ἠγάπησεν, ὃ περὶ τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην καταγίνεται. Ἴσως μέντοι ἡ χαρὴ ἦν τὸ πάλαι, Φιλοσοφίας δὲ τὸ Ἠθικὸν μάλιστα καὶ Πολιτικόν.—στ. 22, Ὡς δῆλον.] Δ.Γ. Καὶ δῆλον.—στ. 23, Πέλεται.] Παρὰ Διογένει τῷ Λαερτίῳ (ἐν Σόλ. βίῳ) γράφεται, Φέρεται.— στ. 24, Βροντὴ δ' ἐκ λαμπρᾶς.] Παρὰ τῷ αὐτῷ, Βροντὴ τ' ἐκ λαμπρῆς.—στ. 27, Μόνου.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Μόνον.—στ. 30, Γενέσθαι δὲ καί.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκα τὸν δεύτερον σύνδεσμον. Τὸ δὲ Μετ' ἀλλήλων, φέρεται πρὸς τὸ, Τοῖς δ' ἄλλοις· ἦσαν γὰρ οὗτοι μάλιστα οἱ καλούμενοι Ἑπτὰ σοφοί.

ΣΕΛΙΔ. 146, στ. 2, Συμπόσιον.] Ἱστόρηκε δὲ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἔπλασε καὶ τὸ συμπόσιον τοῦτο ἐν ἄλλοις ὁ Πλούταρχος κατὰ μίμησιν τοῦ παρὰ τῷ Πλάτωνι συμποσίου, καὶ τοῦ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι.—στ. 4, Εὐμενείας.] Δ.Γ. Εὐνοίας.—στ. 15, Ὑπ' ἐκείνου.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἀπ' ἐκείνου.—στ. 24, Ποτήριον Βαθυκλέους.] Καὶ τούτῳ μάλιστα τῷ λόγῳ προστίθεσθαι ἔοικεν ὁ Πλούταρχος, ἐξ ὧν ἀλλαχοῦ (Ἑπτ. σοφ. συμποσ. § 13) εἴρηκε.—στ. 30, Ἀποκριναμένου.] Ἐξ Η. Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀποκρινομένου.

ΣΕΛΙΔ. 147, στ. 4, Σχεῖν.] Δ. Γ. Κατασχεῖν.—στ. 5, Πράτ-

τοντι καὶ συνταρομένῳ.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Πράττοντα καὶ συνταττόμενον· φέρεται γὰρ πρὸς τὸ, Αὐτῷ.—στ. 30, Σοφίας καὶ δικαιοσύνης.] Ἐλλειπτικῶς τοῦ, Περὶ, ἢ Ἕνεκα.

ΣΕΛΙΔ. 148, στ. 3, Τἀνθρώπου.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ ἀνάρθρου, Ἀνθρώπου. Δ.Γ. Φάσαντος δὲ καὶ τοῦ ἀνθρώπου. —στ. 7, Καί σε.] Ὀρθοτόνει τὴν παρ' ἅπασι κακῶς ἐγκλιθεῖσαν ἀντωνυμίαν, γράφων Καὶ σέ, ἵνα ἀντιδιαστέλληται πρὸς τὸ Ἐμέ.—στ. 9, Ὃς ἔφασκε τὴν Λισώπου ψυχὴν ἔχειν.] Οὐκ ἀργῶς προσεμυθολόγησε τοῦτο Πλούταρχος, ἢ μᾶλλον Ἕρμιππος, ἀλλ' εἰς πίστωσιν τῆς Θάλεω μετὰ Σόλωνος συνουσίας· εἰκὸς γὰρ τὸν Πάταικον ἀκριβῶς εἰδέναι ταῦτα, ψυχὴν ἔχοντα Αἰσώπου τοῦ γεγονότος ἑνὸς τῶν Ἑπτὰ σοφῶν, ὧν καὶ Θαλῆς ἦν καὶ Σόλων. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ μυθολογούμενα. Ἡ δ' ἐξῆς Πλουτάρχου κρίσις περὶ τῶν φευγόντων τὸν γάμον διὰ τὰ ἐνδεχόμενα ἐκ τοῦ γάμου λυπηρά, τῆς θειοτέρας ἐστὶ φιλοσοφίας.—στ. 20, Ἐνδύεταί τι τούτῳ. . . οἰκεῖόν ἐστι.] Εἰσέρχεται καὶ προσφύεταί τι τῶν ἐκτὸς καὶ ἀλλοτρίων τούτῳ τῷ ἀγαπητικῷ μέρει τῆς ψυχῆς ἐκείνων, οἷς οὐδέν ἐστιν οἰκεῖον, τουτέστι, φύσει κεκτημένοι τὸ ἀγαπητικὸν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν μὴ ἔχωσί τι οἰκεῖον, οἷον γονεῖς, γυναῖκα, τέκνα, καὶ ἀλλότριόν τι φιλεῖν ἀναγκάζονται.—στ. 22, Τὸ φιλόστοργον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Τὸν φιλόστοργον. Ἔστι δὲ ὁ μικρὸν ἀνωτέρω Ἀγαπητικὸν ἐκάλεσεν. Ὀνοῦς, Τοῦτο τὸ φιλόστοργον θεραπεύοντες, ὅ ἐστι κολακεύοντες, τινὲς ἀλλότριοι, καὶ διὰ τῆς κολακείας εἰσοικίσαντες ἑαυτοὺς εἰς τὸν ἔρημον διαδύχων γνησίων οἶκον, καὶ καταλαβόντες τὴν μὴ προσήκουσαν αὐτοῖς χώραν, οὐκ εἰς φιλίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς φροντίδα τὴν ἑαυτῶν ἤγαγον τοὺς οἷς ἑαυτοὺς εἰσεποίησαν.—στ. 26, Διαλεγομένους.] Δ.Γ. Διαμαχομένους.— στ. 28, Παρατεινομένους πόθῳ.] Ἀπολλυμένους ὑπὸ τοῦ πόθου· ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν παρελκομένων, ἣν ἔσωσε καὶ ἡ τῶν Γαλατῶν φωνὴ ἐν τῷ Tirailler (παρατείνειν), ἐπὶ τῷ ἄγαν διοχλεῖν τάττουσα τὴν λέξιν.—στ. 29, Ὑπὸ λύπης.] Δ.Γ. Ὑπ' ὀδύνης.—στ. 30, Ἀποβαλόντες.] Δ.Γ. Ἀπολέσαντες· ὅπερ ἐστὶν ἐξήγησις τοῦ, Ἀποβαλόντες.

ΣΕΛΙΔ. 149, στ. 3, Ἐπάγεται.] Δ.Γ. Παρέχεται.—στ. 7, Ἀντιτετάχθαι.] Ἐξ Η.Δ ἀντὶ τοῦ, Πεπαῦσθαι. Εἰσὶ δὲ παρὰ ταύτην καὶ ἕτεραι γραφαὶ, Τεταράχθαι: Πεπρᾶχθαι: Παρατετάχθαι (ἢν ὤφειλον ἴσως προελέσθαι)· καὶ Ε.Δ. πολλαὶ μέν, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν, ἅπασαι τοῦ προκειμένου ἀλλότριαι, οἷον, Γεγυμνάσθαι: Πεπεῖσθαι: Πείθεσθαι: Πεπνῦσθαι. Πεπαιδεῦσθαι (ἢν προείλοντο οἱ πρὸ ἐμοῦ δύο ἐκδόται): Πεπωρῶσθαι: Πεφράχθαι. Ὀνοῦς, Οὐ χρὴ πολεμεῖν διὰ τῆς πενίας,

οἷον ὅπλου, πρὸς τὴν τῶν χρημάτων στέρησιν, τουτέστιν, Οὐ χρὴ τὴν πενίαν ἀσπάζεσθαι καὶ προαιρεῖσθαι τοῦ πλούτου, ἵνα φύγωμεν τὴν ἐκ τῆς ἐνδεχομένης ἀποβολῆς τῶν χρημάτων λύπην, οὐδὲ τὴν ἀφιλίαν τῆς φιλίας, ἵνα μὴ λυπηθῶμεν ἀποβαλόντες φίλον, οὐδὲ τὴν ἀπαιδίαν τῆς τεκνώσεως, ἵνα μὴ κλαύσωμεν ἐπὶ παισὶ θνήσκουσι. — στ. 18, Παρακινητικῶς ἔχειν.] Ἔπιθι περὶ τοῦ Παρακινεῖν τὰ ἀλλαχοῦ (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 96 καὶ 171) σημειωθέντα μοι. — στ. 20, Πιλίον περιθέμενος.] Ὡς νοσῶν δηλονότι. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἔοικεν ἡ τοῦ πιλίου περίθεσις ἐπιτετηδεῦσθαι, ἵνα δόξῃ μαινόμενος ἐκπηδῆσαι τῆς οἰκίας βίᾳ τῶν νοσηλευόντων αὐτὸν οἰκείων. Ἄλλως γὰρ ἐξηγήσασθαι τὸ προκείμενον (ὃ καὶ τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἀνεξήγητον παραλέλειπται) οὐκ ἔχω, ἢ τὸ τοῦ Πλάτωνος (Πολιτ Γ, σελ. 406) παραθέμενος χωρίον τουτί, « Ἐὰν » δέ τις [ἰατρὸς] αὐτῷ [τῷ νοσοῦντι] μακρὰν δίαιταν προστάττῃ, » ΠΑΙΔΙΑ τε περὶ τὴν κεφαλὴν ΠΕΡΙΓΙΘΕΙΣ, καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα, » ταχὺ εἶπεν, ὅτι οὐ σχολὴ κάμνειν κ. τ. λ. » Ἔστι δὲ τὸ Πιλίον ἢ Πιλίδιον ἐρεοῦν κεφαλῆς περίθεμα, ὥσπερ ἡ συνήθεια Σκούφιαν καλεῖ. Ἡ δὲ Σκούφια παρὰ τὴν Κυφαίαν (ὡς ἂν εἰ Κεφαλαίαν, ἢ Περικεφαλαίαν, εἴποις), κατὰ τὸ Παλαιὰ, Παλιά, καὶ τὸ Γραῖα, Γριά κ. τ. λ. Ἡ δὲ Κυφαία παράγωγόν ἐστι τοῦ Κύφη, τοῦ σημαίνοντος τὴν κεφαλὴν τῇ Κρητῶν διαλέκτῳ, ὡς φησιν Ἡσύχιος (λέξ. Κύφερον), παὸ ὃ καὶ τὸ Caput τῶν Λατίνων, καὶ τὸ Capo τῶν Ἰταλῶν, καὶ τὸ Copf τῶν Γερμανῶν, καὶ τὸ Chef τῶν Γάλλων, καθὰ καὶ παρὰ τὴν Κυφαίαν, τὸ Cuphia τοῦ παρακμάζοντος Λατινισμοῦ, τὸ Cuffia τῶν Ἰταλῶν, καὶ τὸ Coiffe τῶν Γάλλων, αὐτὴν ταύτην τὴν παὸ ἡμῖν Σκούφιαν σημαίνοντα. Ταύτης τῆς τοῦ υ εἰς τὴν ου διφθογγον τροπῆς, καὶ τῆς ἐν ἀρχῇ τοῦ σ προσλήψεως (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 63, 155, 184, 344) ἡ ἄγνοια, πολλῶν τῶν παὸ ἡμῖν ὀνομάτων βαρβαρισμὸν κατέψευσται, οὐκ ὄντων βαρβάρων. Αὐτίκα τὸ Σγουρὸς, ἐπὶ τοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, Οὖλος, ταττόμενον, αὐτὸ τὸ παὸ ἐκείνοις, Γυρὸς, ἐστί. « Γυρὸν (φησὶν Ἡσύ- » χιος,) κατακεκλιμένον, κυρτὸν, στρογγύλον, κυκλοειδῆ » · καὶ παρὰ τῷ Σουΐδᾳ, « Οὖλος ὁ συνεστραμμένας ἔχων τὰς τρίχας » . Τὸν δὲ τοιοῦτον οἱ μὲν ἀρχαῖοι Οὐλοκάρηνον, Οὐλοκόμην, καὶ Οὐλότριχα, ἐκάλουν, ἡμεῖς δὲ, Σγουροκέφαλον, καὶ Σγουρόμαλλον ἢ Σγουρομάλλιον· τουτέστι συνεστραμμένας, κυκλοειδεῖς, γυρὰς, ἢ γυρτὰς, ἢ καὶ κυρτὰς τρίχας ἔχοντα. Τὸ γὰρ Κυρτὸν τοῦ Γυρτοῦ τῷ ἀρχικῷ μόνῳ διενήνοχε στοιχείῳ (Ἡσύχιος λέξ. Γυρτόν). Διὸ καὶ τὰ παὸ Ὁμήρῳ (Ἰλιάδ. Ν, 799) Κυρτὰ κύματα, ἀναλογεῖτῃ παὸ ἡμῖν φράσει, Τὸ κῦμα σγουραίνει,

ἢ σγουρίζει (Βοσπορομαχ. σελ. 81). Ταῦτα ἀγνοήσας ὁ Δουκάγγιος, κάκεισε ἡρμήνευσε καὶ τὸ Σγουρὸς, καὶ τὸ Σγουρίζω.—στ. 24, Κόσμον ἐπέων κ. τ. λ.] Τὸ Ἐπέων, κατὰ συνίζησιν· ἔστι μέντοι καὶ Δ.Γ. Ἐπῶν. Ὁ δὲ νοῦς Ἔπεσιν ἄδων ἀντὶ ἀγορᾶς, τουτέστι δημηγορίας, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ ἔλεγε, Ποιήσει χρώμενος ἀντὶ πεζοῦ λόγου, διὰ τὸ τὰς δημηγορίας οὐδέποτ' ἐμμέτρως λέγεσθαι.—στ. 26, Πεποιημένων.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Πεποιημένον.

ΣΕΛΙΔ. 150, στ. 4, Κελεύοντα.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Κελεύοντα. — στ. 19, Χρῆσαι ταῦτα.] Προσέθηκα τὴν ἀντωνυμίαν ἐκ Δ.Γ. — στ. 21, Κόλπος Ἀσώπιος.] Δ.Γ. Κόλπος γε Ἀσώπιος. Γράφε, Κόλπος γ' Ἀσώπιος.—στ. 24, Κυχρεῖ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Κιχρεῖ. Ἐμνημόνευσε δὲ καὶ ἀνωτέρω (Θησ. § 10) τοῦ Κυχρέως. — στ. 30, Οὐδὲν βέβαιον.] Ἴσ. ἐγέγραπτο, Οὐδὲν βέβαιον ἐχούσης· καθὰ καὶ ἀλλαχοῦ (Ἑπτ. σοφ. συμποσ. § 20) εἴρηκε, « Φέρηται οὐκ ἔχουσα τὸ βέβαιον ». Τὸ γάρ, Οὐδὲν βέβαιον, οὐκ ἐξ ἀνάγκης φέρεται πρὸς τὸ Πυθομένους, ᾧ συνυπακούειν ἑτέραν αἰτιατικὴν ἔξεστι τὴν, Ταῦτα.

ΣΕΛΙΔ. 151, στ. 1, Τὰ τῶν πολεμίων.] Ἐξ Ε.Δ. προσετέθη τὸ πρῶτον τῶν ἄρθρων. — στ. 2, Κρατῆσαι τὸν Σόλωνα, καὶ καθεῖρξαι τοὺς Μεγαρεῖς.] Δ.Γ. Καθεῖρξαι τοὺς Μεγαρεῖς τὸν Σόλωνα ταύτης κρατήσαντα. Ὁ νοῦς ἑκατέρας τῆς γραφῆς, Ἐγγὺς ἐλθούσης τῆς Μεγαρικῆς νεὼς ἐγκρατὴς ὁ Σόλων γενόμενος καθεῖρξε τοὺς Μεγαρέας. — στ. 8, Τὰ δρώμενα.] Τὰ παὸ Ἀθηναίοις τελούμενα εἰς ἀνάμνησιν τῆς μάχης ἐκείνης.—στ. 11, Προσφερομένοις.] Δ.Γ. Προσαγομένοις. — στ. 19, Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος κ. τ. λ.] Οὐ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν ἑπόμενον στίχον « Στῆσε δ' ἄγων κ. τ. λ. » ἀθετοῦσι τῶν τε παλαιῶν καὶ τῶν νέων κριτικῶν οἱ πλεῖστοι.—στ. 29, Πρὸς ἕω . . . στρέφοντες.] Δ.Γ. Πρὸς ἕω . . . βλέποντας.

ΣΕΛΙΔ. 152, στ. 5, Ἰαονίαν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἰωνίαν· εἰκὸς γὰρ ἐν χρησμοῖς, ἐμμέτρως ἐκφερομένοις, ποιητικώτερον Ἰαονίαν εἰρῆσθαι τὴν Ἰωνίαν. — στ. 10, Περὶ τοῦ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὑπὲρ τοῦ. — στ. 13, Ἄλλοι τε.] Δ.Γ. Ἄλλοι τε πολλοί.—στ. 18, Οὐ Σόλων.] Δ. Γ. Ἀλλ' οὐ Σόλων.—στ. 22, Κρόκην κλωστήν.] Νῆμα κεκλωσμένον. Τὸ παὸ ἡμῖν ἄρα Κλωστὴ, οὐδέν ἐστιν ἕτερον, ἢ ἀρχαῖον ἐπίθετον εἰς οὐσιαστικὸν μετατεθὲν διὰ τὴν κατ' ἔλλειψιν χρῆσιν· οἷόν ἐστι καὶ τὸ Φίλος, καὶ τὸ Ἐχθρὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα, οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα οὐ μόνον παὸ ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

ΣΕΛΙΔ. 153, στ. 2, Εἰς μέσον.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Εἰς τὸ μέσον. — στ. 11, Προφαίνεσθαι.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Προσ-

φαίνεσθαι.—στ. 13, Φαίστιος.] Ἐκ Φαιστοῦ, Κρητικῆς πόλεως· καὶ οὐχ ὡς Διογένης ὁ Λαέρτιος καὶ Σουίδας, Φαιστίου πατρὸς λέγοντες γεγονέναι τὸν Ἐπιμενίδην. —στ. 16, Βάλτης.] Βλάστην, οὐ Βάλτην, καλεῖ Σουίδας (λέξ. Ἐπιμενίδης) τὴν Ἐπιμενίδου μητέρα.—στ. 19, Εὐσταλεὶς ἐποίησε ταῖς θυσίαις.] Ἐπὶ τοῦ, Εὐτελεῖς, τουτέστιν ὀλιγοδαπάνους ὧδε τὸ Εὐσταλεῖς, καθὰ καὶ ἀλλαχοῦ (Μάρκ. Κάτ. § 18) ἐχρήσατο τῇ λέξει συνάψας τῷ Λιτούς. Καὶ διορθούσθω ἡμῖν ἐντεῦθεν ὁ Ησύχιος· » ΕΥΣΠΑΛΕΣ· εὐτελές», τρέπουσι τὸ πρῶτον ὄνομα εἰς τὸ ΕΥΣΤΑΛΕΣ.—στ. 20, Εὐθύς.] Διορθοῦν τινες ἐπεχείρησαν τρέποντες εἰς τὸ, Εὐτελεῖς. Ἡμῖν δὲ μᾶλλον ἀρέσκει γράφειν, Αὐτοῖς (τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι), εἴ τῳ ἀπαρέσκει τὸ Εὐθύς. Ὃ δὲ φησι περὶ τῶν πρὸς τὰ κήδη θυσιῶν, ὡς δι αὐτῶν τὸ περὶ τὰ πένθη βαρβαρικὸν ἀφελεῖν βουληθέντος τοῦ καταθεμένου, οὐ πάνυ τι συνᾴδει τοῖς εἰρημένοις τῷ Πλάτωνι (Μίν. ἢ περὶ Νόμ. σελ. 315), τὸ προστάττειν ἱερεῖα πρὸ τῆς ἐκφορᾶς τοῦ νεκροῦ, ὡς καὶ τὸ ἐγχυτριστρίας μεταπέμπεσθαι, καὶ τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ θάπτειν τοὺς τελευτήσαντας, βαρβαρικὰ ἔθη καλοῦντι.—στ. 27, Ἐκφαγεῖν γὰρ ἂν.] Ἰασάμην τὸν σολοικισμὸν τῇ προσθήκῃ τοῦ, Ἄν. Μαρτυρεῖ δὲ τῇ θεραπείᾳ καὶ Διογένης ὁ Λαέρτιος (Α, § 114.) τὰ αὐτὰ περὶ Ἐπιμενίδου ἱστορῶν, « Ἀγνοεῖ, φάναι, » αὐτούς, ὅσων κακῶν αἴτιον ἔσται τοῦτο τὸ χωρίον αὐτοῖς· ἐπεί » ΚΑΝ τοῖς ὀδοῦσιν αὐτὸ διαφορήσαι».

ΣΕΛΙΔ. 154, στ. 5, Αἱ δ' Ἀθῆναι.] Δ. Γ. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι.—Πεπαυμένης.] Δ.Γ. Διαπεπαυμένας.—στ. 8, Εἰς τοσαῦτα.] Ἐξ Ε.Δ. προσέθηκαν τὴν πρόθεσιν οἱ πρὸ ἐμοῦ.—Διακρίων.] Δ.Γ. Διακριέων. Καλοῦνται γὰρ καὶ Διακρεῖς καὶ Διακριεῖς, καὶ Ὑπεράκριοι· περὶ ὧν ἔπιθι τὰ θια μακρὼν σημειωθέντα τοῖς κριτικοῖς εἰς τὸν Ησύχιον (λέξ. Διακρεῖς), οἷς προστίθητιὅτι καὶ Ἐπακρίους αὐτοὺς ἀλλαχοῦ (Ἐρωτικ. § 18) Πλούταρχος ἐκάλεσεν. Ὤκουν δὲ τὴν καλουμένην Διακρίαν, τουτέστι τὴν ὀρεινὴν της Ἀττικῆς χώραν ἀπὸ Πάρνηθος εἰς Βραυρῶνα. Διὸ οὐδὲ θαυμαστὸν εἰ δημοκρατεῖσθαι προῃροῦντο· τοιοῦτοι γὰρ ἐπιεικῶς ἅπαντες οἱ ὀρεινοί.—στ. 9, Πεδιέων.] Τῶν ὑπὸ τοὺς Διακρίους ἐν τοῖς πεδίοις κατοικούντων· οὓς Ἀριστοτέλης Πεδιακούς, Σουίδας δὲ Πεδιασίους καλεῖ.—στ. 10, Πάραλοι.] Ἀλλαχοῦ δὲ (Πολιτ. παραγγελμ. § 10) Παράλιοι καλοῦνται. Ἦσαν δ' οὗτοι, ὥς φησιν Ησύχιος, οἱ τὴν παράλιον οἰκοῦντες τῆς Ἀττικῆς.— στ. 14, Μόνως.] Δ. Γ. Μόλις. — στ 18, Ἀγώγιμοι.] Οἷοι ἄγεσθαι εἰς δουλείαν ὑπὸ τῶν δανεισάντων.—στ. 19, Ἐπὶ τῇ ξένῃ.] Δ. Γ. Ἐπὶ τὴν ξένην.—στ.

24, Ἀφελέσθαι τοὺς ὑπερημέρους.] Ἐλευθερῶσαι τῆς δουλείας τοὺς ὑπερημέρους, τουτέστι τοὺς μὴ ἐκτίσαντας τὰ χρέα ἐν τῇ προθεσμίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο δούλους γεγονότας τοῖς δανείσασι—Καὶ γην.] Ἴσως γρ. ἐνάρθρως, Καὶ τὴν γῆν.

ΣΕΛΙΔ. 155, στ. 4, Τὸ πρῶτον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Τὸ πρῶτος. Ὁ νοῦς, Αὐτὸς ὁ Σόλων λέγει, ὅτι κατ' ἀρχὰς ἥψατο τῆς πολιτείας ἀκόνων καὶ θεοδικῶς κ. τ. λ.—στ. 16, Οὐκ ἔφυγον.] Γραπτέον κατὰ παράτασιν, Οὐκ ἔφευγον.—στ. 19, Κυβερνητήριον ἔργον.] Τὸ πηδάλιον. Καὶ σημείωσαι τὸ, Ἔργον, ὡσανεὶ ἔλεγε καὶ Ἐργαλεῖον, ἢ Ὄργανον· παρὰ γὰρ τὸ Ἔργω, τὸ Ἐργάζομαι, καὶ ταῦτα κἀκεῖνο.—στ. 28, Γράφων φησίν.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκα τὸ, Φησίν.—στ. 29, Γῆς ἐφεισάμην.] Ἐκ Δ.Γ. ἐξέλειψα ὧδε τὸ Φησίν· ἐγράφετο γάρ, Γῆς φησιν ἐφεισάμην. Ὁ νοῦς, Εἰ δὲ τὴν πατρίδα οἰκτείρας, οὐκ ἠβουλ θην τύραννος βίαιος καὶ ἄγριος γενέσθαι, μιάνας καὶ καταισχύνας αὐτῆς τὴν ἐν ἐλευθερίᾳ δόξαν, οὐδὲν αἰδοῦμαι, οὐδὲ μεταμέλομαι ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις· καὶ γὰρ οὕτω πράξας νομίζω καθυπέρτερος μᾶλλον ἔσεσαι τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων.

ΣΕΛΙΔ. 156, στ. 6, Οὐκ ἔφυ Σόλων κ. τ. λ.] Οὐχ ὑπῆρξεν ὁ Σόλων (ἔλεγον οἱ καταγελῶντες αὐτοῦ) νοήμων καὶ εὔβουλος ἀνήρ· οὐ γὰρ ἐδέξατο τὰ καλὰ, διδόμενα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ περιέβαλε μὲν τῷ δικτύῳ τὴν ἄγραν ὡς ἀγρευτὴς, οὐκ ἀνέσπασε δὲ τὸ δίκτυον, διὰ τὸ ἀποσφαλῆναι καὶ θυμοῦ, τουτέστιν εὐψυχίας, καὶ φρενῶν ἅμα. Ἐγὼ γάρ, ὦ Σόλων, εἰ ἐκράτουν τῆς ἄγρας, ὡς σὺ, ἤθελον ἄν, κερδάνας πλεῖστα χρήματα, καὶ τυραννήσας καὶ μίαν μόνην ἡμέραν τῶν Ἀθηνῶν, ἐκδεθάρθαι ὕστερον εἰς ἀσκὸν, καὶ παγγενεὶ ἀπολέσθαι. Καὶ οὗτος μὲν ὁ νοῦς τῶν κομψοτάτων ἐπῶν· ὥρα δὲ καὶ τὰ ἐπὶ μέρους ἐξηγήσασθαι.—Βουλήεις.] Παρὰ τὸ Βουλὴ, ὡς παρὰ τὸ Τιμὴ, Τιμήεις.—στ. 8, Ἀγρευτής.] Ταύτην παρείληφα τὴν πιθανὴν διόρθωσιν, Ὑετίου τοῦ σοφωτάτου Ἐπισκόπου Ἀβρίγκης, προσγεγραμμένην εὑρὼν τῇ Πλουτάρχου βίβλῳ, ἣν ἐκέκτητο ἡνίκα ἐν τοῖς ζῶσιν ἐτέλει, ἀντὶ τῆς παὸ ἅπασιν ἀδιανοήτου γραφῆς, Ἀγασθείς.—Ἀνέσπασεν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἔσπασεν.—στ. 9, Ἁμαρτῆ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἁμαρτών. Ἔτι δὲ παρὰ τὸ Ἅμα, αὐτὸ τοῦτο σημαῖνον τὸ Ἅμα, καθὰ καὶ παρὰ τὸ Ὁμοῦ τὸ συνώνυμον Ὁμαρτη.—στ. 10, Ἤθελον.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἤθελε. Ἐκ προσώπου γὰρ τοῦ καταγελῶντος τὸν Σόλωνα λέγεται τοῦτο.—Λαβών.] Δ.Γ. Λαβεῖν.— στ. 11, Τυραννεύσας.] Δ.Γ. Τυραννίσας· οὐδὲ τοῦτο κακῶς. Τὰ γὰρ τῆς πρώτης τῶν περισπωμένων εἰς εω, οὐ μόνον τὸν εἰς ευω τύπον, ἀλλὰ καὶ τὸν εἰς ιζω ἐπι-

δέχεται, ὥσπερ ἀλλαχοῦ (Προσ. Ἑλλ. Βιβλ. σελ. 332, καὶ Ἰσοκράτ. Β, σελ. 25) ἐσημειωτάμεθα. — στ. 12, Ἄσκος . . . δεδάρθαι.] Σημειοῦ τὴν καινὴν ἔλλειψιν. Τὸ πλῆρες, Δεδάρθαι, ὥστε γενέσθαι ἀσκός. Καινὴν δὲ λέγω, ἐπεὶ οὐδὲ μνημονεύω τοιαύτης ἐλλείψεως ἑτέρου παραδείγματος πλὴν τοῦ Σοφοκλείου τούτου (παρ' Ἀθην. Θ, σελ. 410),

Σκυθιστὶ χειρόμακτρον ἐκκεκαρμένος·

τουτέστιν, Ἐκδεδαρμένος τὴν κεφαλὴν κατὰ τὸν σκυθικὸν τρόπον, ὥστε γενέσθαι χειρόμακτρον. Οἱ γὰρ Σκύθαι, καθά φησιν Ἡσύχιος (λέξ. Σκυθιστὶ), « Τῶν λαμβανομένων πολεμίων τὰς κεφαλὰς ἐκδέροντες, » ἀντὶ χειρομάκτρων ἐχρῶντο·» οὕτω γὰρ γραπτέον τὴν ἡμιτελῶς ὑφ' ἑτέρων διορθωθεῖσαν Ἡσυχίου ἐξήγησιν. —Καὶ πιτετρίφθαι.] Ἐκ Δ.Γ. ἡ συναλοιφὴ διὰ τὸ μέτρον, ἀντὶ τοῦ διαλελυμένου, Καὶ ἐπιτετρίφθαι. — στ. 17, Ἄριστον.] Δ.Γ. Ἀνεκτόν· οὐ δεόντως. Ὁ γὰρ νοῦς, οὐκ ἐπήγαγεν ἰατρείαν ἢ ἄριστον, τουτέστιν, οὐκ ἐχρήσατο τῇ ἀρίστῃ ἰατρείᾳ, φοβηθεὶς μὴ ταράξῃ παντάπασι τὴν πόλιν. Ἐνδέχεται μέντοι καὶ τὸ πάλαι τοιαύτην ὑπάρξαι τὴν γραφήν· Ἀλλ' ἦν μὲν ἄριστον (ἢ Ἀλλ' ἢ μὲν ἀρίστη) ἦν, οὐκ ἐπήγαγεν ἰατρείαν.—στ. 29, Πρώτου Σόλωνος.]—Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ, Πρώτου, ἀντὶ τοῦ, Πρώτου.

ΣΕΛΙΔ. 157, στ. 11, Συνᾴδει.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Συνᾴδειν. —στ. 13, Πολλαχῇ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Πανταχοῦ, ὃ προείλοντο οἱ πρὸ ἐμοῦ.—στ. 14, Δουλεύουσα, νῦν ἐλευθέρα.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Δουλεύουσαν, νῦν ἐλευθέραν. Ἕτερα Δ.Γ. Δουλεύσασα κ. τ. λ. — στ. 15, Τῶν ἀγωγίμων.] Οὓς τῶν πολιτῶν τοῖς δανείσασιν ἄγειν εἰς δουλείαν ἐξῆν. —στ. 16, Ἐπανήγαγεν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἀπήγαγεν.—στ. 17, Οὐκ ἔτ' Ἀττικήν.] Προστέθηκα ἀλλαχόθεν τὸ, Ἔτι, διὰ τὸ μέτρον, ἀνεπιλήπτως παραλιπόντος τοῦ Πλουτάρχου, ὡς τὸν νοῦν πολλάκις, οὐκ αὐτὴν τὴν λέξιν, ἐκτιθεμένου τῶν μαρτυρίων.—στ. 19, Δουλοσύνην.] Δ.Γ. Δουλίην. — στ. 21, Συμπεσεῖν.] Δ.Γ. Ἐμπεσεῖν.

ΣΕΛΙΔ. 158, στ. 17, Ἐφίκετο.] Δ.Γ. Ἐφίετο. — Δημοτικὸς ὢν καὶ μέσος.] Οὐ τῶν ἐν ὑπεροχῇ, ὥσπερ ὁ Λυκοῦργος.—στ. 19, Βούλεσθαι.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Βουλεύεσθαι.—στ. 22, Χαῦνα μὲν τότ' ἐφράσαντο.] Ἑρμηνεύσας ἂν τοῦτο ἐν τῇ συνηθείᾳ, Ἀχαμνὰ ἐσυλλογίσθησαν. Τὸ γὰρ ἡμέτερον Ἀχαμνὸς παρὰ τὸ ἀρχαῖον Χαῦνος γεγονέναι, ἐν ἄλλοις (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 282) δεδήλωται. Σημείωσε δὲ καὶ τὴν μεσότητα τοῦ Φράσασθαι, καθὰ καὶ τοῦ Λογίζομαι, καὶ τοῦ Συλλογίζο-

μαι, διὰ τὴν αὐτοπάθειαν· Φράζω μὲν γάρ ἐστι τὸ λέγω, Φράζομαι δὲ τὸ σκέπτομαι, διανοοῦμαι, ἐπεὶ πρὸς ἑαυτὸν ὁ διανοούμενος ἐνδιαθέτως λέγει καὶ λαλεῖ.—Χολούμενοι.] Σημείωσαι καὶ τὸ Χολοῦμαι, ἀντὶ τοῦ Θυμοῦμαι, ὀργίζομαι, διά τε τὴν μεταφοράν, καὶ τὴν μετότητα, καὶ τὸ πρὸς τὴν παρ' ἡμῖν συνήθειαν συγγενὲς της ἐννοίας. Χολειάζω γάρ οὐδετέρως, καὶ μέσως κατα μετοχὴν Χολειασμένον, τὸν κεχυλωμένον φαμέν· καὶ παρὰ τὴν Χολὴν ῥῆμα σύνθετον, τὸ Χολομανῶ ἢ Χολομανίζω, ταὐτὸν σημαῖνον τῷ ἁπλῷ Μανίζω, ὅπερ ἐστὶ τὸ Δωρικὸν Μανίω ἀντὶ τοῦ Μηνίω, ἐπενθέτει τοῦ ζ (καθὰ καὶ ἐν τῷ Δακρύω Δακρύζω, Διαλύω Διαλύζω, καὶ τῷ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Πρίω καὶ Πρίζω, τὸ Πριονίζω), καὶ τὰ μήπω καταχωρισθέντα ἐν τοῖς Λεξικοῖς, τό τε Χολοσχῶ ἢ Χολοστχάζω, καὶ τὸ Χολοπεριχύνω· ὅθεν ὁ Χολοπεριχυμένος, τουτέστιν ὁ ἄγαν λελυπημένος.—στ. 23, Λοξὸν ὀφθαλμοῖς ὁρῶσι.] Καὶ τοῦτον τὸν νοῦν ἔσωσεν ἡ συνήθεια ἐν τῷ Στραβοβλέπω καὶ Στραβοθωρῶ, καὶ Στραβοκιττάζω, καὶ Στραβομματιάζω, ὧν ἡ τροπικὴ αὕτη ἔννοια οὕπω κατεχωρίσθη ἐν τοῖς ἡμετέροις λεξικοῖς. Παραπλησία μεταφορᾷ καὶ ἡ τῶν Γαλατῶν φωνὴ Reganter quelqu' un de travers φησί. — Ὥστε δήϊον.] Ὥσπερ ἐχθρὸν καὶ πολέμιον.—στ. 25, Θυμόν.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Δῆμον.—στ. 26, Πίαρ.] Τὸ στέαρ, τὴν πιμελήν· ἐνταῦθα δ' ἐπιθετικῶς, Πίαρ γάλα (κατὰ τὸ παρ' Ὁμήρῳ Πίαρ οὖδας) εἴρηκε τὸ παχύτατον τοῦ γάλακτος, ὅπερ παρ' ἡμῖν Ἀνθόγαλα μὲν οἱ χαριέστεροι, οἱ δὲ Τουρκοχυδαίζοντες Καϊμάκι, καλοῦσι.

ΣΕΛΙΔ. 159, στ. 2, Ὁρίσαι.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ συνταράξαντος καὶ τὴν σύνταξιν καὶ τὸν νοῦν τοῦ χωρίου, Ὁρίσαντα. Ἔστι δὲ ἡ φράσις τοῖς ἀλλαχοῦ (Ἀριστείδ. § 24,) εἰρημένοις παραπλησία. Τοιαύτῃ τινὶ ἔοικεν ἐντυχεῖν γραφῇ καὶ ὁ Ἀμιότος, ἥ γοῦν ὀρθῶς μεταφράσαι τὰ ἡμαρτημένως γεγραμμένα. Τὸ ἑξῆς, Πάντα ὁμαλῶς ἐπιτρέψαντες τῷ Σόλωνι, ἀρχὰς, ἐκκλησίας . . . καὶ τὸ ὁρίσαι τίμημα, καὶ ἀριθμὸν, καὶ καιρὸν ἑκάστου τούτων, λύοντα κ. τ. λ.—στ. 16, Τὰ τιμήματα.] Τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἑκάστου οὐσίας, τῶν ὑπαρχόντων ἑκάστῳ τὴν ἀξίαν.—στ. 17, Μέτρα πεντακόσια ποιοῦντας.] Σημείωσαι τὸ Ποιεῖν ἐπὶ καρπῶν γῆς σώσασαν καὶ τὴν παρ' ἡμῖν συνήθειαν· φαμὲν γάρ, Κάμνω τόσον σιτάριον, κριθάριον, ἐλάδιον κ. τ. λ. Καὶ ἔστιν ἡ χρῆσις οὐ τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ· ἐπεὶ καὶ ὁ Ἀττικώτατος Ἀριστοφάνης (Εἰρήν. 1322) εἴρηκε,

Κριθάς τε ποιεῖν ἡμᾶς πολλάς,
Πάντας ὁμοίως, οἶνόν τε πολύν.

Στ. 19,

—Στ. 19, Ἵππον τρέφειν δυναμένους, ἢ μέτρα κ.τ.λ.] Τὸν συμπλεκτικὸν, Καὶ, ἀντὶ τοῦ διαζευκτικοῦ, Ἤ, ἐξέφρασεν ὁ Ἀμιότος· ὡς εἶναι τὸν νοῦν, Τοὺς πρὸς τῇ Ἱπποτροφίᾳ καὶ μέτρα ποιοῦντας τριακόσια.—στ. 21, Συναμφοτέρων.] Ὑγρῶν τε δηλαδὴ καὶ ξηρῶν.—στ. 22, Διακοσίων.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Τριακοσίων. Μαρτυρεῖ δὲ τῇ προκριθείσῃ γραφῇ, παρὰ τὴν Γαλατικὴν μετάφρασιν, καὶ ὁ Πολυδεύκης, ὃς καταλέγει τὰ τρία ταῦτα τιμήματα, τοὺς Πεντακοσιομεδίμνους, τοὺς Ἱππάδα τελοῦντας, καὶ τοὺς Ζευγίτας. Δοκοῦσι δὲ οὕτω κεκλῆσθαι οἱ Ζευγῖται, παρὰ τὸ ζεῦγος βοῶν δύνασθαι τρέφειν.—στ. 27, Ἐφέσεις.] Ἀπὸ δικαστηρίου εἰς ἕτερον δικαστήριον μεταγωγάς, ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος. Ἐλέγοντο δὲ καὶ Ἔκκλητοι.—στ. 29, Ἀντιλήψεις.] Οἱονεὶ εἰς τὸ ἐναντίον λαβὰς καὶ ἐξηγήσεις.—στ. 30, Ἰσχύν.] Δ.Γ. Ἀρχήν.

ΣΕΛΙΔ. 160, στ. 2, Κυριεύοντας.] Δ.Γ. Κυριεύσοντας: Κυρίους ὄντας.—στ. 3, Ἐπισημαίνεται δ' αὐτὸς αὑτῷ κτλ.] Οὐκ ἀκριβῶς ἡρμήνευσαν τὸ Ἐπισημαίνεσθαι, οὔθ' ὁ Λατῖνος, οὔθ' ὁ Γάλλος μεταφραστής. Ἔστι δὲ τὸ ἑαυτὸν ἐπαινεῖν, καὶ ὡς ἂν οἱ Γάλλοι φαῖεν s'applaudir soi-même, μετεννηνεγμένης τῆς λέξεως καὶ παρ' ἐκείνοις, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀπὸ τοῦ ἐν τοῖς θεάτροις γινομένου· ἐκεῖ γὰρ τῶν θεωμένων οἱ τοῖς ὑποκρινομένοις εὐδοκοῦντες, διὰ φωνῆς, ἢ κρότου χειρῶν, σημαίνειν φιλοῦσι τὸν ἔπαινον. (Ἔπιθ. Ἰσοκράτ. Παναθηναϊκ. σελ. 232, ἡμετ. ἐκδ.)—Ἐξίσωσιν.] Δ.Γ. Ἀξίωσιν.—στ. 5, Ἐπορεξάμενος.] Κυρίως μὲν, τὸ Ἐκτείνας, ἐφαπλώσας τὴν χεῖρα, ὡς παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλιάδ. Ε, 335)· ἐνθάδε δὲ τροπικῶς, τὸ Ἐπαυξήσας, διὰ τὴν συμβαίνουσαν ἔκτασιν τοῖς αὐξανομένοις.—στ. 6, Ἀγητοί.] Θαυμαστοί.—στ. 7, Καὶ τοῖς ἐφρασάμην κ.τ.λ.] Καὶ τούτων προὐνόησα, ἵνα μηδὲν ἀπρεπὲς ἢ ἄδικον ἔχωσι. Καὶ σημείωσαι τὴν μεταφορὰν τοῦ Ἐφρασάμην παραπλησίαν πως οὖσαν τῇ ἐν τῷ Penser à quelqu'un, τῶν Γάλλων.—στ. 11, Λαβεῖν δίκην.] Λαχεῖν δίκην, γράφειν τινὲς παρῆνεσαν. Ὁ δὲ νόμος τῶν σωτηριωδεστάτων· οὐκ ὀλίγοι γὰρ τῶν ἀδικουμένων, διὰ φύσεως ἀτολμίαν, ἐπεξιέναι τοῖς ἀδικοῦσιν εὐλαβοῦνται. Ἠνίξατο δέ που (Πολιτ. Ε, σελ. 462) καὶ Πλάτων τοῦ Σόλωνος τὸν νόμον τοῦτον. Ἐξήνεγκε δὲ αὐτὸν καὶ Μένανδρος, ἐντεῦθεν εἰς τὰ κομῳδὰ ἰαμβεῖα ταυτί·

Εἴπερ τὸν ἀδικοῦντ' ἀσμένως ἠμύνετο
Ἕκαστος ἡμῶν, καὶ συνηγωνίζετο,
Ἴσως νομίζων ἴδιον εἶναι τὸ γεγονὸς
Ἀδίκημα, καὶ συνέπραττον ἀλλήλοις πικρῶς,

Οὐκ ἂν ἐπὶ πλεῖον τὸ κακὸν ἡμῖν ηὔξετο
Τὸ τῶν πονηρῶν· ἀλλὰ παρατηρούμενοι,
Καὶ τυγχάνοντες ἧς ἔδει τιμωρίας,
Ἤτοι σπάνιοι σφόδρ' ἂν ἦσαν ἢ πεπαυμένοι.

—στ. 15, Μέρη σώματος.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ ἡ προσθήκη, καὶ ἡ τοῦ, Μέρους, εἰς τὸ Μέρη, τροπή.

ΣΕΛΙΔ. 161, στ. 3, Τῶν νόμων.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Τὸν νόμον.—στ. 15, Ἐπισκόπει.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Ἐπεσκόπει. Ἀποτείνει γὰρ τὸν λόγον πρὸς ὃν προσπεφώνηκε τοὺς βίους. —στ. 18, Βούλεται δ', ὡς ἔοικε κ.τ.λ.] Ἐνταῦθα ὑπεραπολογεῖταί πως τοῦ νόμου, ἐν ἄλλοις (Πολιτ. παραγγέλμ. § 32) οὐ πάνυ τι αὐτῷ ἀρεσκόμενος.—στ. 23, Τῇ ἐπικλήρῳ.] Ἐπίκληρος, ὥς φησιν Ἁρποκρατίων (λέξ. Ἐπίδικος), ἡ ἐπὶ παντὶ τῷ κλήρῳ ὁρανὴ καταλελειμμένη, μὴ ὄντος αὐτῇ ἀδελφοῦ.—στ. 27, Συνεῖναι.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Συνιέναι.

ΣΕΛΙΔ. 162, στ. 2, Διαλέγεσθαι.] Ἐπὶ ἀφροδισίων ἐνταῦθα ἡ λέξις, ἴσον τῷ Ὁμιλεῖν, καὶ τῷ Πλησιάζειν· ἐφ' ἧς ἐννοίας οὔπω κατακεχώρισαι ἐν τοῖς τῶν νεωτέρων λεξικοῖς, καίπερ σημειωθεῖσα τοῖς ἀρχαίοις γραμματικοῖς, ὧν ἕνα παρασχέσθαι τὸν Ἡσύχιον ἐξαρκεῖ, «Διαλέγεσθαι, ἐπὶ τοῦ συνουσιάζειν».—στ. 4, Μήλου κυδωνίου συγκατατραγοῦσαν.] Οὕτω παρ' ἅπασι· σὺ δὲ γράφε, Μήλου κυδωνίου καταπραγοῦσαν, περιελὼν τὴν ἑτέραν τῶν προθέτεων. Μόνη γὰρ ἡ νύμφη ἔτρωγε τοῦ Κυδωνίου μήλου, ἢ ὅλον ἐξ ἑτέρων Πλουτάρχου χωρίων δύο (Γαμικ. παραγγέλμ. § 1, καὶ Κεφαλ. Ῥωμ. καταγραφ. § 65).—στ. 5, Τρὶς ἑκάστου μηνός.] Ἐμνημόνευσε καὶ ἀλλαχοῦ (Ἐρωτικ. § 23) τούτου τοῦ νόμου.—στ. 11, Νομίσματος.] Δ.Γ. Τιμήματος.—στ. 13, Γίνεσθαι.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Γενέσθαι.—στ. 19, Οὐ δοτέον.] Οὐ συγχωρητέον. —Ἐπιπλοκάς.] Καὶ ἄλλοτε (Σημ. Γαλατ. εἰς τὸ Ἱπποκράτ. Περὶ ἀέρ. ὑδάτ. τόπ. σελ. 368) ὑπέλαβον, καὶ νῦν αὖθις ὑπολαμβάνω γραπτέον εἶναι Περιπλοκάς.—στ. 23, Εὖ γ' οὖν κ.τ.λ.] Ἐκ μηκέτι σωζομένου (ἴσως Εὐριπίδου) δράματος τοῦ Φιλοκτήτου ἡ ῥῆσις, ἣν ἀλλαχοῦ (Εἰ πρεσβυτ. πολιτευτ. § 9) πληρέστερον ἐξήνεγκε·

Τίς δ' ἄν σε νύμφη, τίς δὲ παρθένος νέα
Δέξαιτ' ἄν; Εὖ γ' οὖν ὡς γαμεῖν ἔχεις, τάλας.

—στ. 25, Ἀπὸ συνουσίας.] Δ.Γ. Ὑπὸ συνουσίας. Τοῦτο δὲ σημειούσθω διὰ τὸ δυσνόητον, ἴσως δὲ καὶ ἡμαρτημένον, τῆς γραφῆς τοῦ χωρίου. Οὐ γὰρ εὐχερὲς συνιδεῖν τί ποτε καὶ βούλεται τῷ Πλουτάρχῳ τὸ

τοὺς πέρθικας ἀπὸ συνουσίας, ἢ ὑπὸ συνουσίας παχύνεσθαι. Πᾶν γὰρ τοὐναντίον ὤφειλεν εἶναι, ἄλλως τε καὶ τοῦ ζώου τῶν ἰσχνοτέρων τὴν φύσιν ὄντος. Τοῦτο καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν τις συνεὶς ὑπενόει (οὐ πιθανῶς ἐμοὶ δοκεῖν) μήποτε γραπτέον, Ὑπ' ἀσυνουσίας.—στ. 28, Ὅσιον τοὺς μεθεστῶτας ἱεροὺς νομίζειν.] Ὅθεν καὶ Μακαρίτας καὶ οἱ πάλαι ἐκάλουν, καὶ ἡμεῖς μέχρι θεῦρο καλοῦμεν αὐτούς. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οἱ διανεμόμενοι παρ' ἡμῖν ἐν ταῖς ἐκφοραῖς ἀρτίσκοι μετ' οἴνου, Μακαρία, οὐσιαστικῶς καὶ θηλυκῶς καλοῦνται· ὥσπερ ἐν ἄλλοις (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 75) δεδήλωται, οἷς προσθετέον καὶ τὰ ἐκ τοῦ Ἡσυχίου, ἐν τῇ λέξει, Μακαρία.

ΣΕΛΙΔ. 163, στ. 2, Τῷ ἰδιώτῃ.] Τῷ κακῶς ἀκούσαντι θηλυνότι. —στ. 4, Ἐνίοις δὲ καὶ ἀδύνατον.] Ἐξ Η.Δ. προσέθειται ὁ δεύτερος τῶν συνδέσμων.—στ. 13, Ἀλλ' εἰ μὴ νόσων...ἢ ἀνάγκῃ κ.τ.λ.] Ὁ Ἀμιότος μετέφρασεν, ὥσπερ ἂν εἰ ἐγέγραπτο, ἢ γράφειν ἐχρῆν, Ἢ ἄλλῃ ἀνάγκῃ. Ἡμῖν δ' ἔδοξε περιαιρετέος ὅλως εἶναι ὁ διαζευκτικὸς οὗτος. Ὁ νοῦς, Ἀλλ' ἐφεῖτο τῷ διατιθεμένῳ, ᾧ βούλοιτο, διδόναι τὰ αὐτοῦ, εἰ μὴ διὰ νόσον, ἐξισᾶσαν τὸν λογισμόν, ἢ ἀναγκασθεὶς ὑπὸ φαρμακοποσίας, ἢ ὑπὸ δεσμῶν, ἢ πειθόμενος τῇ γυναικί, οὕτω διέθετο.—στ. 17, Δυναμένων.] Τῆς ἀπάτης καὶ τῆς ἡδονῆς, τῆς μὲν διὰ τῶν φαρμάκων, τῆς ἡδονῆς δὲ διὰ τοῦ πεισθῆναι τῇ γυναικί.—στ. 20, Ἔχουσαν.] Δ.Γ. Ἐχούσας.—στ. 22, Κάνητα.] Παρὰ τὸ Κάνης ητος, οὗ τὸ ὑποκοριστικὸν Κανήτιον δωρικῶς ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια προφέρει Κανάτιον, οὐ τὸν κάλαθον σημαίνουσα, ὡς ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἐξὶν ἐκδέξασθαι, ἀλλ' ὑδατηρὸν ἀγγεῖον, ὃν οἱ Χῖοι Νεμπότην, παρὰ τὸ Ἐμπότης, προσκολλήσαντες οὐ θεόντως τῷ ὀνόματι τὸ τελικὸν ν τοῦ ἄρθρου, καλοῦσιν. Ὃ δὲ λέγω τοιοῦτόν ἐστιν· ἐπεὶ τὰ αἰτιατικαῖς ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ἄρθρων συναπτόμενα ὀνόματα ἀμφήριστον ἔχουσιν ἐν τῇ προφορᾷ τὸν τόπον τοῦ ν, οὐ μόνον προσεκολλήθη, ἀλλ' ἔσθ' ὅπη καὶ περιῃρέθη τῶν ὀνομάτων τὸ ν. Ὁ γὰρ μὴ πεπαιδευμένα ἔχων ὦτα, ἀκούων, φέρ' εἰπεῖν, Τὸν Ἐμπότην, (παρὰ τὸ Ἐμπίνω) καὶ τὸν Ὦμον, ὑπέλαβε Τὸν Νεμπότην, καὶ τὸν Νῶμον, ἀκοῦσαι· καὶ οὕτως ἐξενίκησε καὶ ὀνομαστικῶς, Ὁ Νεμπότης, καὶ, Ὁ Νῶμος, λέγεσθαι. Περιαιρέσεως δὲ τοῦ ν παράδειγμα ἓν ἀντὶ πολλῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπόχρη, ἡ νῆσος Ἀξία (τοῖς πάλαι καλουμένη Νάξος) τὴν ἀρχὴν ὁμολογουμένως λαβοῦσα, ἀπὸ μὴ κατισχύσαντος διακρῖναι τὸ, Τὴν Ναξίαν, τοῦ, Τὴν Ἀξίαν.—στ. 24, Πεποιημένα.] Ἔμμετρα, οἷα γράφουσιν οἱ ποιηταί.—στ. 25, Ἐναγίζειν δὲ βοῦν οὐκ εἴασεν.] Παράβαλλε τοῖς πρόσθεν (σελ. 153) εἰρημένοις τῷ Πλουτάρχῳ, περὶ τοῦ Ἐπιμενίδου, οὐ πάνυ

τι συνάδοντα τὰ προκείμενα.—Συντιθέναι.] Συγκαταθάπτειν τῷ νεκρῷ.—στ. 26, Χωρὶς ἐκκομιδῆς.] Πλὴν ἐπ' ἐκφορᾷ νεκροῦ, ὅτε δηλαδὴ παρακολουθεῖν ἔδει τῷ ἐκκομιζομένῳ ἄχρι τοῦ μνήματος.

ΣΕΛΙΔ. 164, στ. 10, Βέλτιον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Βέλτιστον.—στ. 11, Πονοῦν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Πονοῦντα.—στ. 12, Περικεχυμένου.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Περικεχυμένον.—στ. 18, Ἀξίωμα.] Δ.Γ. Ἀξιώματα.—στ. 25, Γενομένους.] Ἴσως γράφειν δεῖ, Γεννωμένους.—στ. 27, Ἀτοπίαν.] Ταύτην δὲ τὴν ἀπορηθεῖσαν τῷ Πλουτάρχῳ ἀτοπίαν τοῦ νόμου, ἐπιλέλυκε Λυσίας (Ὑπὲρ τοῦ Ἐρατοσθ. φόν. Τόμ. Ε, σελ. 38).

ΣΕΛΙΔ. 165, στ. 1, Πλὴν τῶν ὅσαι.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκα τὸ ἄρθρον.—Πεφασμένως πωλοῦνται.] Φανερῶς περιέρχονται. Τοῦτο γάρ, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ προσεχοῦς, Φοιτῶσι, καὶ ἐκ τοῦ Λυσίου (Κατὰ Θεομνήστ. Τομ. Ε, σελ. 361), σημαίνει ἐν τῷ νόμῳ τῷδε τὸ, Πωλοῦνται, οὐδενὶ διαφέρον τοῦ Πολοῦνται (παρ' ὃ τὸ Περιπολεῖν, καὶ ὁ Περίπολος) εἰ μὴ τῇ γραφῇ τῆς μετὰ τὴν εὕρεσιν τοῦ ω γραμματικῆς.—Λέγων.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Λέγω.—στ. 3, Πωλεῖν.] Ἐνταῦθα δὲ τὸ, Ἀργυρίου ἀποδίδοσθαι· τροπικῶς ἐκ τοῦ συμβαίνοντος. Οἱ γὰρ ἔμποροι, καθάπερ καὶ τοὔνομα δηλοῖ, περιπολοῦσιν, ἄλλοτε ἄλλην ἐπεπορευόμενοι χώραν, τῆς διαθέσεως ἕνεκα τῶν φορτίων.—στ. 12, Λυκιδέα.] Ἐκ Δ.Γ. (παρὰ τὴν Λυκιδεὺς εὐθεῖαν) ἔγραψα ἀντὶ τοῦ παρ' ἅπασι, Λυκίδα (παρὰ τὴν Λυκὶς), ἣν οἱ μεταφράσαντες ὡς συνώνυμον ἐξεδέξαντο τῇ Λυκαίνῃ. Ἔστι δὲ Λυκιδεὺς ὁ σκύμνος τοῦ λύκου, ὁ νεογνὸς λύκος (Ἰδ. Ἰσοκράτ. Β, σελ. 317 τῆς ἡμετ. ἐκδ.). Ἐξεληλάσθω οὖν τῶν λεξικῶν τοὔνομα Λυκὶς, πλὴν τῆς κακῆς τοῦ Πλουταρχείου τούτου χωρίου γραφῆς, ὑπ' οὐδενὸς ἑτέρου μαρτυρούμενον· ἄλλως τε καὶ τῆς ὑποτιμήσεως οὐχ ὑγιοῦς οὔσης. Τῷ γὰρ Λύκαιναν ἀνελόντι διδομένη τιμὴ πλείων ὀφείλει εἶναι τῆς τῷ Λύκον, καὶ ἔτι πλείων τῆς τῷ Λυκιδέα κτείναντι διδομένης, ὡς ἐξ συλλογίσασθαι καὶ ἐκ τῆς ἐν ταῖς Γαλατικαῖς ἐφημερίσιν ἔναγχος ἱστορηθείσης λυκοκτασίας.—στ. 15, Πρὸς τὰς νῦν.] Δ.Γ. Πρὸς τανῦν· οὐδὲ τοῦτο κακῶς. Εἴη γὰρ ἄν, Πρὸς τανῦν γινόμενα, ἢ συμβαίνοντα.—στ. 20, Ἐργάδες.] Τοὺς ἄλλως λεγομένους Δημιουργούς, ἢ Τεχνίτας. Ἔχει μέντοι διαπόρησιν ὁ σχηματισμὸς τῆς λέξεως ταύτης τε, καὶ τῶν ἑξῆς, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ οὐχ ὁμολογεῖ τοῖς ἱστορημένοις ὑφ' Ἡροδότου (Ε, § 66 μετὰ τῶν κριτικ. σημ.). Ἀλλ' ἡμῖν, τὰ τοῦ Πλουτάρχου νῦν ἐξηγουμένοις, σκοπητέον μήποτε ἐγράφετο πάλαι, Ἐργαδαεῖς, παρὰ τὴν Ἐργαδαὶς εὐθεῖαν, ὅπερ ἔχει σημαίνειν τὸν Δαή-

μονα ἢ Δεδαημένον ἔργων, τὸν τέχνην ἀσκεῖν εἰδότα, κατὰ τὸν τύπον τοῦ Παντοδαίς. Τοιοῦτον δὲ εἶναι τοῦ ὀνόματος τὸ ἔτυμον, ἔοικεν αὐτὸς παραινίττεσθαι ὁ Σόλων ἐν οἷς περὶ τῶν τεχνιτῶν φησὶ (Ἠθικ. ποιησ. σελ. 75, ἐκδ. Βρυγκ.),

Ἄλλος Ἀθηναίης τε καὶ Ἡφαίστου ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΩ
ΕΡΓΑ ΔΑΕΙΣ, χειροῖν ξυλλέγεται βίοτον.

—Γεδέοντας.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ διηρημένου, Γεδέοντας, ἢ (ὡς φέρεται ἐν τῷ Στεφανείῳ ἐκδόσει) Τελέοντας· ὅπερ ἕτεροι μεταποιεῖν θεῖν ὑπέλαβον εἰς τὸ Γελέοντας. Οὐδὲ γὰρ τοῦτο εὔπορόν ἐστι νοῆσαι τί βούλεται τοὔνομα. Εἰκὸς δὲ, ὁ καί τις τῶν πρὸ ἐμοῦ ὑπετόπασε, παρὰ τὸ, Γῆν δαίειν, ὅ ἐστι μερίζεσθαι, ὡς εἶναι τοὺς Γεδέοντας (ἢ μᾶλλον Γεδαιοντας) τοὺς αὐτοὺς τοῖς Γεωμόροις, τουτέστι τοῖς Γεωργοῖς. Ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ ἔτυμον σώζοντας, καὶ παρὰ τὸ τὴν γῆν δαίειν, ἤγουν τέμνειν, κόπτειν, σχίζειν, ἐξηγεῖσθαι τοὔνομα· δηλοῖ γὰρ καὶ ταῦτα τὸ πολυσήμαντον Δαίω. Παρατεθείσθω δὲ καὶ μαρτύριον, τὰ πρὸ τῶν ἀρτίως παρατεθειμένων ἐπῶν εἰρημένα τῷ Σόλωνι περὶ τῶν Γεδαιόντων τούτων,

Ἄλλος ΓΗΝ ΤΕΜΝΩΝ πολυδένδρεον, εἰς ἑνιαυτὸν
Λατρεύει, τοῖσι καμπύλ' ἄροτρα μέλει.

ΣΕΛΙΔ. 166, στ. 15, Συκοφαντεῖν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Συκοφάντην. —στ. 17, Τετραπήχει.] Δ.Γ. Τριπήχει. —στ. 20, Ἀειφυγία.] Ἐπὶ τῷ μηκέτι ἐπανελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα, ἀλλ' ἀεὶ φεύγειν αὐτήν. —στ. 24, Τοὺς μέν.] Τοὺς ἀειφυγίᾳ φεύγοντας τὴν πατρίδα. —στ. 25, Τοὺς δ'.] Τοὺς πανεστίους μετοικιζομένους Ἀθήναζε.

ΣΕΛΙΔ. 167, στ. 1, Κατεγράφησαν.] Παρὰ τῷ Σχολιαστῇ τοῦ Ἀριστοφάνους (Νεφ. 447), τοῦτο παρατιθεμένῳ Πλουτάρχου τὸ χωρίον, γράφεται, Ἐγκατεγράφησαν.—Ἐν πλαισίοις περιέχουσι γρεφομένους.] Ἡμαρτημένον ὑπειληφὼς τὸ χωρίον ὁ Σαλμάσιος (περὶ μέτρ. τόκου, σελ. 103), γράφειν παραινεῖ, Ἐν πλαισίοις κνώδαξι γρεφομένοις, ἢ Ἐν πλαισίοις περόνῃ γρεφομένοις. Τί δ' ἐστι Πλαίσιον, τί Κύρβις, καὶ τί τοῦ Ἄξονος διαφέρει, διδάξει σε διὰ μακρῶν, ὅτε ῥηθεὶς Σαλμάσιος, καὶ ὁ Στέφανος ἐν τῷ Θησαυρῷ, καὶ πλεῖστοι ἕτεροι· ἡμῖν γὰρ οὔτ' ἀνάγκη οὔτε σχολὴ λεξικογραφεῖν.—στ. 6, Ταῖς κύρβεσιν.] Γράφε ἀρσενικῶς, Τοῖς κύρβεσιν, ὡς φέρεται παρὰ τῷ ἀρτίως μνημονευθέντι σχολιαστῇ τοῦ Ἀριστοφάνους. Ὁ γὰρ Ἑλλικὸς τύπος, Ἡ κύρβις, τῶν νεωτέρων Γραμμα-

τικῶν ἐστι.—στ. 7, Περιέχονται.] Περιειχοντο, ἐξέφρασεν Ἀμιότος, κατὰ παρωχήμενον παρατατικόν.—στ. 10, Τῷ λίθῳ.] Τῷ βήματι, τῷ ἐν τῇ Πνυκὶ δικαστηρίῳ (Σχολ. Ἀριστοφάν. Ἀχαρν. 683).—Καταφατίζων.] Λέγων, ὁρίζων, καὶ διαβεβαιούμενος. Καὶ ἴσως ἐντεῦθεν διορθοῦν ἐστι τὸν Ἡσύχιον· « Φατίζει, λέγει, ΧΩΡΙΖΕΙ » τρέποντας τὴν τελευταίαν λέξιν εἰς τὸ ΟΡΙΖΕΙ.—στ. 11, Ἰσομέτρητον.] Τῷ ἑαυτοῦ σώματι. Τοῦτον δὲ τὸν νόμον παρηνίξατό που (Φαιδρ. σελ. 235) καὶ Πλάτων. Τὸ δὲ Χρυσῆν, ἐπίχρυσον ἐκδεκτέον· οὐδὲ γὰρ ἦν ἀφθονία χρυσοῦ τοσαύτη ἐπὶ Σόλωνος, ὡς καὶ ἀνδριάντας ἐξ αὐτοῦ σφυρηλάτους κατασκευάζειν.—στ. 15, Αὐτὴν μὲν ἔταξε ταύτην, Ἕνην.] Δ.Γ. Τὴν αὐτὴν μὲν ἔταξεν Ἕνην.—στ. 20, Τοῦ μὲν φθίνοντος.] Ἐκ τῆς Ὀδυσσείας (Ξ, 162).—στ. 21, Τὰς δ'... σελήνης ἑώρα.] Οὕτω διορθώκασιν οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἐκ τοῦ σχολιάσαντος τὸν Ἀριστοφάνην (Νεφέλ. 1191) ὡρμημένοι, ἀντὶ τοῦ, Τὴν δ'... σελήνης ἧς ἑώρα.—Οὐ προστιθεὶς, ἀλλ' ἀφαιρῶν κ. τ. λ.] Οὐ γάρ, ὡς ἐν τῷ μεσοῦντος μηνὸς δεκάδι, Ἐπὶ δεκάδι πρώτην, δευτέραν, τρίτην, τετάρτην, κ. τ. λ. τὴν αὐτὴν σώζοντες τάξιν καὶ ἐπὶ τῆς τελευταίας δεκάδος ἠρίθμουν Ἀθηναῖοι τὰς ἡμέρας· ἀλλ' ἀνάπαλιν ἀφαιροῦντες ἔλεγον, Δεκάτην φθίνοντος, Ἐνάτην φθίνοντος, Ὀγδόην φθίνοντος κ. τ. λ. ἀντὶ τοῦ, Ἐπὶ εἰκάδι πρώτην, δευτέραν, τρίτην, τετάρτην κ. τ. λ.—στ. 25, Ἐμβαλεῖν.] Ἴσως γρ. Ἐμβάλλειν, διὰ τὸ προσεχές, Ἀφαιρεῖν, πλὴν εἰ μή τις τοῦτο μᾶλλον αἱροῖτο τρέπειν εἰς τὸ Ἀφελεῖν. —στ. 30, Ἐπίφθονον.] Τὸ Ἐπίφθονον, ὥδε ὅ τε Λατῖνος καὶ ὁ Γάλλος μεταφραστὴς ἐπὶ τοῦ συνήθους καὶ πᾶσι δήλου ἐξεδέξαντο. Ἡμῖν δὲ δοκεῖ ἐκ τῆς νεωτέρας τῶν Ἑλλήνων φωνῆς ἑρμηνευτέον εἶναι, Ἐπισφαλές, ἐπικίνδυνον· τοῦτο γὰρ καὶ παρ' ἡμῖν σημαίνει ἡ μήπω καταχωρισθεῖσα ἐν τοῖς λεξικοῖς συνώνυμος λέξις, Ἐπίζηλον, ἐκχυδαϊσθεῖσα εἰς τὸ Πίζουλον, καθάπερ καὶ ἡ συγγενὴς Ζηλεύω εἰς τὸ Ζουλεύω, καὶ ἡ Σπία εἰς τὸ Σουπία, καὶ τὸ Σήσαμον εἰς τὸ Σουσάμιον, καὶ τὸ Σύσσημον εἰς τὸ Σουσσοῦμι, ὅθεν καὶ ὁ Παρασούσσουμος, πλεονασμῷ τῆς ἑτέρας τῶν προθέσεων (ἀντὶ τοῦ Παράσουμος), ὁ σημαίνων τὸν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Παράσημον. Δήλη δὲ καὶ ἡ κομψή, καίπερ οὖσα τοῦ παρακμάζοντος Ἑλληνισμοῦ, τοῦ τε ἐπιφθόνου καὶ τοῦ ἐπιζήλου, μεταφορά· ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ φθονούμενα ἢ ζηλοτυπούμενα, διὰ τὰς παρὰ τῶν φθονούντων ἐπιβουλὰς, καὶ ἐπισφαλῆ, ἢ ἀκροσφαλῆ, ἢ ἐπικίνδυνα, τουτέστι ῥᾳδίως βλαβῆναι δυνάμενα, τυγχάνει, οἷά εἰσι τὰ τοῖς Γαλάταις καλούμενα délicats· ὅθεν καὶ Santé délicate λέγεται παρ' ἐκείνοις, ἣν ἀνὴρ Ἕλλην, παλαιὸς μὲν, Ἀκροσφαλῆ

ἢ ἐπισφαλὴ ἔλεγε, νεώτερος δὲ (οἷος ὁ Πλούταρχος), Ἐπίρθυνον, νεώτατος δ' ἄν, Ἐπίζηλον ἢ Πίζουλον ὑγείαν φράσειε.—Ὑπεκσῆναι.] Δ.Γ. Ἐκστῆναι.

ΣΕΛΙΔ. 168, στ. 7, Τοὺς νόμους αὐτοῖς ἔσεσθαι συνήθεις.] Δ.Γ. Τοῖς νόμοις αὐτοὺς ἔσεσθαι συνήθεις. Τὸ δ', Αὐτοῖς, ἐξ ἑτέρας. Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Αὐτούς.—στ. 10, Ὡς καὶ πρότερον αὐτός φησι.] Διαγραπτέον εἶναί τινες ὠήθησαν τὸ Πρότερον, ὡς ἀχρήστως ὧδε πλεονάζον. Ἡμῖν δ' ἔδοξεν ὁ νοῦς εἶναι τοῦ λεγομένου, Ὡς καὶ αὐτός φησι πρότερον τοῦ προσεχοῦς παρατεθειμένου στίχου, Ἐργμασιν ἐν μεγάλοις κ. τ. λ. Εἰκὸς γὰρ τὸν στίχον τοῦτον (ὡς αἰτίαν τῆς εἰς Αἴγυπτον ἀποδημίας) μετὰ τὸ, Νείλου ἐπὶ προχοῆσι, κ. τ. λ. τετάχθαι τὸ πάλαι ἐν τοῖς Σόλωνος ἔπεσι.—στ. 14, Ὡς Πλάτων φησίν.] Ἐν τῷ Τιμαίῳ (σελ. 21-25).—στ. 18, Περὶ] Δ. Γ. Παρά.

ΣΕΛΙΔ. 169, στ. 1. Τὴν πόλιν εὖ ναίοις.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Τήν τε πόλιν ναίοις.—στ. 14, Ἐπὶ θάλατταν... τὴν θάλασσαν.] Σημείωσαι τὴν ἀνωμαλίαν τῆς γραφῆς ἐν οὕτω βραχεῖ διαστήματι, ἧς εἴτε χρὴ τοὺς ἀντιγραφεῖς, εἴτε Πλούταρχον αὐτὸν αἰτιᾶσθαι χαλεπόν ἐστι διαγνῶναι. —στ. 22, Ἄντικρυς.] Ἐπὶ τόπου χρῆται τῷ Ἄντικρυς, (ὡς καὶ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια τῷ Ἀντίκρυς, τῇ μόνῃ θέσει τοῦ τόνου διαφέρουσα), δέον εἰπεῖν, Ἄντικρυ, δίχα τοῦ σ κατὰ τοὺς Ἀττικιστάς. Ἀλλὰ πράγμασι μᾶλλον ὁ χρηστὸς Πλούταρχος ἢ ἀττικισμοῖς προσέχειν δεῖν τὸν νοῦν οἴεται.—στ. 29, Αὖθις ἦλθε.] Τουτέστιν ἐπανήλθη. Καὶ σημειοῦ τὸ Αὖθις ἀντὶ τοῦ Πάλιν, τοῦ σημαίνοντος τὸ Ὀπίσω.

ΣΕΛΙΔ. 170, στ. 1, Εἰδε.] Δ.Γ. Οἶδε.—στ. 3, Ἐνδεᾶ τῶν ἀναγκαίων.] Δ.Γ. Ἐνδεᾶ, μιᾷ μόνῃ λέξει.—στ. 8, Οὐ μὴν ἀλλὰ καί.] Ἐκ Δ.Γ. (τῆς τε, Οὐ μὴν ἀλλὰ, καὶ τῆς, Οὐ μὴν καὶ) διεσκεύακα τὸ χωρίον.—στ. 10, Εἰπόντος εἰδέναι.] Δ.Γ. Εἰπόντος, μόνον.—στ. 16, Τοσαύτῃ σχόντες θάνατον.] Δ.Γ. Τοσαύτῃ θάνατον.—στ. 26, Τὸ μέλλον.] Δ.Γ. Τὸ τέλος.—στ. 27, Ἡμεῖς.] Προσέθηκα τὴν ἀντωνυμίαν ἐκ Δ.Γ.

ΣΕΛΙΔ. 171, στ. 11, Ὦ Σόλων.] Δ.Γ. Ὦ Σόλων, Σόλων· διπλῶς.—στ. 15, Οὗτος ἦν.] Δ.Γ. Οὗτός ἐστιν.—στ. 19, Τἀγαθόν.] Τἀγαθά, πληνθυντικῶς γραπτέον εἶναί τις ὑπενόησεν, ἐκ τῆς Γαλατικῆς ὡρμημένος μεταφράσεως.—στ. 21, Καὶ ταῦτ'.] Ἢ πρὸς τὰ ἐχόμενα συναπτέον, ἵν' ᾖ, Καὶ ταῦτα τὰ νῦν τεκμαιρόμενος· ἢ ἐλλειπτικῶς ἐκδεκτέον, ἀντὶ τοῦ, Καὶ διὰ ταῦτα.—στ. 22, Ἐκέλευε.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ τῆς Γαλατικῆς μεταφράσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐκέλευσε.

ΣΕΛΙΔ. 172, στ. 21, Τὴν ἐπιθυμίαν ἰάσαιτο τῆς τυραννίδος.] Δ.Γ.

Τὴν ἐπιθυμίαν τῆς τυραννίδος· δίχα τοῦ ῥήματος.—στ. 26, Ἔτι δὲ μᾶλλον.] Προσέθηκα τὸν σύνδεσμον ἐξ Ε.Δ.

ΣΕΛΙΔ. 173, στ. 4, Ἔφη·] Ἐκ Δ.Γ. προστεθείκασι τὴν λέξιν οἱ πρὸ ἐμοῦ.—Ἐπαινοῦντες καὶ τιμῶντες.] Δ.Γ. Ἐπαινοῦντες οὕτω καὶ τιμῶντες.—στ. 11, Τὸν Ὁμηρικὸν Ὀδυσσέα. . . αἰκισάμενος ἑαυτόν.] Ἡ ἱστορία παρ' Ὁμήρῳ (Ὀδυσσ. Δ, 242-258).— στ. 19, Εἰς γὰρ γλῶσσαν κ. τ. λ.] Κεῖται τὰ ἔπη παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ (Στρωματ. Α, σελ. 280) ἀπαραλλάκτως· παρὰ δὲ Διογένει τῷ Λαερτίῳ (Α, § 25) μικρὸν ἐξηλλαγμένα καὶ τῇ τάξει καὶ τῇ γραφῇ.—Εἰς ἔπη αἰμύλου ἀνδρός.] Παρὰ τῷ Διογένει, Εἰς ἔπος αἰόλου ἀνδρός.—στ. 20, Ὑμῶν.] Παρὰ τῷ Διογένει, Ὑμέων.—στ. 21, Σύμπασιν.] Ἀμέτρως παρὰ τῷ Διογένει, Σύμπασι, δίχα τοῦ ἐφελκυστικοῦ.—Χαῦνος.] Παρὰ τῷ Διογένει, Κοῦφος, ὅπερ ἐστὶν ἐπεξήγησις τοῦ Χαῦνος. Εἴη δ' ἂν Χαῦνος νόος, ὃν ἡ συνήθεια Ἀχαμενὸν νοῦν, ἢ Ἀχαμενὴν κεφαλήν, λέγει κατὰ τὰ ἐν τοῖς πρόσθεν (σελ. 415] σεσημειωμένα.

ΣΕΛΙΔ. 174, στ. 8, Συνεχαμένην.] Δ.Γ. Μὴ συνισταμένην· ἐξ ἀμείνονος δηλονότι γραφῆς τῆς, Μὴ συνεχαμένην, κατὰ παρακείμενον χρόνον. —στ. 9, Πεφυκυῖαν.] Πεφυτευμένην καὶ ἐρριζωμένην. Οὐκ ἀλόγως μέντοι ὑπενόησέ τις μήποτε γραπτέον, Πεπηγυῖαν.—στ. 12, Στενωπόν.] Ἀγυιάν, ῥύμην, ὁδόν, ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος (Β, σελ. 1262 καὶ 1264), παρ' ᾧ, καὶ ἐν οἷς φησι, « Στενωπῷ, ΣΤΕΝΟΤΗΤΙ τόπῳ, ἢ ῥύμῃ », γραπτέον, ΣΤΕΝΩ ΤΙΝΙ. Στενωποὶ δ' ἐκλήθησαν αἱ ἀγυιαί, οὐ διὰ τὸ στενὰς πάντως εἶναι, ἀλλὰ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν πλατειῶν, ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐν ταῖς ἑκατέρωθεν οἰκίαις αὐλῶν. Ἔσωσε δὲ καὶ ἡ συνήθεια (παρὰ Χίοις μάλιστα) τὴν λέξιν ἐν τῷ θηλυκῷ Στενάδα, καὶ τῷ οὐδετέρῳ Στενόν.—στ. 16, Εἰ δὲ πεπόνθατε κ. τ. λ.] Κεῖται ταῦτα τὰ ἔπη παρὰ τῷ Διογένει.—στ. 17, Μοῖραν.] Παρείληφα ἐκ τοῦ Διογένους, ἀντὶ τοῦ, Μῆνιν. Ὁ δὲ νοῦς, Μὴ τῶν κακῶν, ἃ πάσχετε δι' ὑμετέραν ἀνανδρίαν (τοῦτο γὰρ ὧδε σημαίνει ἡ κακότης) μέρος ἐπαναφέρετε εἰς τοὺς θεούς.—στ. 18, Ὠὐξήσατε ῥύσια θόντες.] Παρείληφα ἐκ τοῦ Διογένους, ἀντὶ τοῦ Ὠὐξήσατ' ἐρύματα (Δ.Γ. Ὠὐξήσατε ῥύματα) θόντες. Καὶ ταύτης μὲν τῆς γραφῆς ὁ νοῦς, Ὠὐξήσατε τοὺς τυράννους, θόντες αὐτοῖς ἐρύματα, τουτέστιν ὀχυρώματα καὶ φυλάγματα· ἧς δὲ περείληφα, Δόντες αὐτοῖς ἐνέχυρα, τουτέστιν, οἷον ἐνεχυράσαντες τὴν ἐλευθερίαν ὑμῶν διὰ τῶν θεσμένων τῷ Πεισιστράτῳ κορυνηφόρων. — στ. 19, Ἔσχετε.] Ἄμεινον τὸ γράφειν, Ἴσχετε, καθὰ καί τις τῶν πρὸ ἡμῶν παρήνει.—στ. 21, Καὶ πυνθανομένων.] Ἀλλαχοῦ δὲ (Εἰ πρεσβυ-

τέρ. πολιτευτ. § 21) Πλούταρχος αὐτόν φησι τὸν Πεισίστρατον, πέμψαντα πυθέσθαι τοῦ Σόλωνος, Τίνι πεποιθὼς ταῦτα πράττει. — στ. 29, Οὐχ ὑπήκουσε.] Ἀπέστη τῆς κατηγορίας, οὐ παρεγένετο κατηγορήσων ἐν τοῖς δικασταῖς.—στ. 30, Ὧν ἐστι.] Δ.Γ. Ὧν εἷς ἐστι.

ΣΕΛΙΔ. 175, στ. 8, Ἐξέκαμεν.] Ἀπεῖπεν, ἀπηγόρευσε. Πλάτων δὲ καὶ οἱ κατ' ἐκεῖνον μετὰ τῆς Ἀπολλωνχρῶνται τῷ ῥήματι, Ἀπέκαμε, λέγοντες, ὥσπερ καὶ ἡ παὸ ἡμῖν συνήθεια.—στ. 15, Μουσέων.] Δ.Γ. Μουσάων. Μνημονεύει δὲ καὶ ἀλλαχοῦ (Ἐπτ. σοφ. συμποσ. § 13, καὶ Ἐρωτικ. § 5) Πλούταρχος τοῦ διστίχου τούτου.—στ. 17, Κατὰ συγγένειαν.] Εἰς Σόλωνα γὰρ ἀνέφερε τὸ γένος ὁ Πλάτων.—Ἐξεργάτσθαι... φιλοτιμούμενος τὴν Ἀτλαντικὴν ὑπόθεσιν.] Ἧς λείψανον περιλέλειπται ἐν τῷ Πλάτωνος ἐπιγραφομένῳ Κριτίᾳ (σελ. 106-121).

ΠΟΠΛΙΚΟΛΑΣ.

ΣΕΛΙΔ. 177, στ. 3, Πρὸ τοῦ.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Πρὸ τούτου.—Οὐαλέριος.] Δ.Γ. Οὐαλέριος Λεβῖνος.—στ. 7, Διαλλάξας.] Δ. Γ. Συνδιαλλάξαι (ἐξ ἁμεινονος ὡς ἔοικε γραφῆς της, Συνδιαλλάξας). —στ. 19. Μέχρι.] Παρ' ἅπαντι, Καὶ μέχρι, μετὰ τοῦ συνδέσμου· ὃν διαγράψαι μοι ἔδοξεν, ἵν' ἐντεῦθεν ἄρχηται ἡ ἀπόδοσις τῆς περιόδου, ἧς ἡ πρότασίς ἐστιν, Ἐπεὶ δὲ Ταρκύνιον κ. τ. λ. —στ. 22, Δημοκρατίας.] Δ.Γ. Ἐλευθερίας.

ΣΕΛΙΔ. 178, στ. 11, Ἀνατρέψῃ.] Δ.Γ. Ἀναστρέψῃ. —στ. 14, Ὁ Οὐαλέριος.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ προσεθείκασι τὸ ἄρθρον.—στ. 20, Ὥοντο.] Δηλονότι οἱ πρέσβεις. Δ.Γ. Ὧτο (ὁ Ταρκύνιος δηλονότι).— Διαφθείρειν.] Ἀμεινον τὸ γράψειν κατὰ μέλλοντα, Διαφθερεῖν, ὡς καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν τις ὑπενόησεν. Ἐνδέχεται μέντοι μὴ γραφικὸν, ἀλλ' αὐτοῦ Πλουτάρχου εἶναι τὸ πλημμέλημα. Ἔπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Προοδ. Ἑλλ. Βιβλιοθ. σελ. 124, καὶ 186) σημειωθέντα περὶ τῆς τοῦ Οἶμαι συντάξεως.—στ. 21, Λεγομένοις.] Δ.Γ. Λεγομένους. — Ἀφειλέναι.] Γράφειν ὤφειλον, Ὑφειλέναι, χαίρειν ἐάσας τὸ παῤ ἅπασι τοῖς πρὸ ἐμοῦ Ἀφειλέναι.—στ. 28, Φίλοις καὶ οἰκείοις.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Φίλους καὶ οἰκείους. —στ. 30, Ἄτρεπτος.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Ἄτρεστος.

ΣΕΛΙΔ. 179, στ. 1, Τραχὺς ὀργήν.] Δ.Γ. Τραχὺς εἰς ὀργήν· διόπερ εἰκότως εἴκασέ τις γεγράφθαι πάλαι, Ταχὺς εἰς ὀργήν.—στ. 4, Πρῶτος.] Δ.Γ. Πρώτως. στ. —10, Συνεκβάλλειν.] Ἴσως, Συνεκβαλεῖν, κατ' ἀόρι-

στον, ὥσπερ καὶ τὸ Προέσθαι. — στ. 12, Ἀπαίτησις ἅμα.] Δ.Γ. Ἀπαίτησις ἦν ἅμα.—στ. 13, Ταύτην ἔπραττον.] Δ.Γ. Ταῦτ' ἔπραττον.—στ. 15, Δύω.] Δ.Γ. Δύο. —στ. 16, Τὸν Ἀκυλίων τρεῖς ἔχοντα βουλευτάς, καὶ δύο τὸν Οὐϊτελλίων.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Τῶν Ἀκυλίων τρεῖς ἔχοντας . . . τῶν Οὐϊτελλίων. Τὸ ἑξῆς, Τὸν Ἀκυλίων οἶκον, ἔχοντα τρεῖς βουλευτάς, καὶ τὸν Οὐϊτελλίων [οἶκον ἔχοντα] δύο. Τὸ δὲ Βουλευτάς, οὐκ ἐπὶ τοῦ συνήθους ὧδέ τινες ἐκδέχονται, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ, Ἐπιβουλευτὰς καὶ συνωμότας τῆς πράξεως. —στ. 17, Ἀδελφισδοῖ.] Περιέσπασα τὴν λέξιν, ὡς παρὰ τὸ συνῃρημένον Ἀδελφισδοῦς. Ἴσως γε μὴν, οὐ τῶν γραψάντων, ἀλλ' αὐτοῦ Πλουτάρχου ἢ μᾶλλον τοῦ κατὰ Πλούταρχον χρόνου, ἐξὶ τὸ παρ' ἅπασιν ὀξύτονον Ἀδελφισδοὶ, παρὰ τὸ βάρβαρον Ἀδελφισδὸς, ὃ καὶ ἀλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 344) ἐσημειωσάμην.—στ. 24, Ἀβελτερίας . . . ἀβελτερίᾳ.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Ἀβελτηρίας . . . ἀβελτηρίᾳ· παρὰ γὰρ τὸ Ἀβέλτερος.—στ. 29, Ἐπείσθη.] Δ.Γ. Συνεπείσθη.

ΣΕΛΙΔ. 180, στ 1, Ἐπισπεισαντας.] Δ.Γ. Ἐπισπάσαντας· οὐ παντάπασιν ἀδόκιμος δόξασά τινι, ἵν' ᾖ, Ἐπιῤῥοφήσαντας. Καὶ καλῶς ἂν εἶχεν, εἰ ἐτέτακτο μετὰ τὸ, Σπλάγχνων Θιγόντας, διὰ τὴν πρόθεσιν.—Θιγόντας.] Ἐπὶ τοῦ, Γευσαμένους, ὧδε, ὡς καὶ τὸ συνώνυμον, Ἅπτεσθαι. —στ. 4, Ὄνομα.] Δ.Γ. Τοὔνομα. — στ. 7, Ὑπέρη.] Εἰς τὸ Ὑπεξέρη παρήνειτις τρέπειν· ἡμῖν δὲ μᾶλλον δοκεῖ γραπτέον εἶναι, Ἐπέρη, ὅπερ ἐξὶν ἐκώλυσεν ἑαυτὸν τῆς πρόσω πορείας, Γαλατιστὶ, il s' arrêta.—στ. 8, Πραττομένων.] Δ.Γ. Πραγμάτων.—στ. 13, Ἀπηλλάγησαν.] Δ.Γ. Ἀπήεσαν.—στ. 14, Εἶχεν.] Δ.Γ. Ἔσχεν.—στ. 18, Ἐλαυνόμενος τῷ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἐλαυνόμενος δὲ τῷ. — στ. 19, Ὥρμησε πρός.] Ἐξ Ε.Δ. (δόξαν τοῦτο καί τινι τῶν πρὸ ἐμοῦ) ἀντὶ τοῦ προδήλως ἡμαρτημένου, Ὥρμησέ πως πρός. Πολλάκις γὰρ οἱ ἀντιγραφεῖς συνέχεον τὸ Πῶς τῇ Πρὸς, ὡς ἀμφότερα μηδὲν δέον παραλαμβάνειν, ἢ ἑκάτερον εἰς τὸ ἕτερον μεταποιεῖν. Διορθούσθω οὖν ἡμῖν ἐν παρέργῳ καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνος (Θεαιτ. σελ. 146), « Πῶς; τί τοῦτο » λέγεις, ὦ Σώκρατες;» γράφουσι, « Πρὸς τί τοῦτο κ. τ. λ. » — στ. 22, Ἀπέῤῥιπτε.] Δ.Γ. Ἀπεῤῥίπτει· οὐδὲ τοῦτο κακῶς. Ῥίπτειν γὰρ καὶ Ῥιπτεῖν, λέγουσι, καθὰ καὶ Κύειν καὶ Κυεῖν, καὶ Πιέζειν καὶ Πιεζεῖν.

ΣΕΛΙΔ. 181, στ. 8, Ὑπὸ βίας καὶ μόλις.] Ἡ δὲ παρ' ἡμῖν συνήθεια, μικρῷ παραλλάττουσα, Μόλις καὶ μετὰ βίας, λέγει τοῦτο.— στ. 18, Καί τι.] Δ.Γ. Καίτοι.—στ. 20, Τοῖν υἱοῖν.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ

ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Τὸν υἱόν. Δ. Γ. Τῶν υἱῶν.—στ. 21, Οὐαλέριε.] Δ. Γ. Οὐόλεσε Τιβέριε.—στ. 23, Ὑμέτερον. . . τὸ λοιπὸν τὸ ἔργον.] Εἰ μὲν ἐπιθετικῶς τὸ, Τὸ λοιπὸν, διαγραπτέον τὸ δεύτερον ἄρθρον, ἵν' ᾖ, Τὸ λοιπὸν ἔργον, καθὰ καί τις τῶν πρὸ ἡμῶν παρήνεσεν· εἰ δὲ ἐπιῤῥηματικῶς, καθὰ καὶ ἀλλαχοῦ (Μαρκέλλ. § 16), ἐατέον ἀμφότερα τὰ ἄρθρα, ἵν' ᾖ, Τὸ λοιπὸν, ὑμέτερόν ἐστι τὸ ἔργον.—στ. 26, Τῶν μὲν ἄλλων οὐ δυναμένων. . . ἐκεῖνον δὲ λέγεται κ. τ. λ.] Οὕτως ἐν ἅπασι τοῖς ἐκδοθεῖσιν, οἷς συνάδει καὶ ταντίγραφα, πλὴν ἑνὸς, ἐν ᾧ λείπει ὁ Δὲ σύνδεσμος. Ἡμαρτῆσθαι τὸ χωρίον, καὶ πάλαι ὑπώπτευον (καίπερ ἀνυπόπτως τῶν πρὸ ἐμοῦ ἁπαξαπάντων παραδεξαμένων τὴν γραφὴν), ὅπως δὲ τὴν ἁμαρτίαν ἐπανορθώσαιμι ὀψὲ νῦν κατανενοηκέναι μοι δοκῶ. Γράφε τοίνυν χαίρειν ἐάσας τὸν Δὲ, ἀντ' αὐτοῦ δὲ μικρὸν ἀνωτέρω προστιθεὶς τὸν Οὖν, οὕτω· Τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐ δυναμένων... ἐκεῖνον λέγεται κ. τ. λ.

ΣΕΛΙΔ. 182, στ. 9, Κτίσιν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸς ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Κτῆσιν.—στ. 11, Καὶ φρίκη.] Λείπουσιν ἔν τινι τῶν ἀντιγράφων.—στ. 12, Τοῦ Κολλατίνου.] Λείπει καὶ τὸ ἄρθρον ἐν τῷ αὐτῷ.

ΣΕΛΙΔ. 183, στ. 3. Καὶ διά.] Λείπει ὁ Καὶ, ἐν Δ. Γ.—στ. 8, Ἀπολαβών.] Δ. Γ. Λαβών.—στ. 10, Τῇ Ῥώμῃ.] Λείπει τὸ ἄρθρον ἐν Δ.Γ.— στ. 13, Οὐϊνδίκτα.] Ῥωμαϊκοῖς γράμμασι, Vindicta. Τὸ δὲ ἔτυμον τὸ παρὰ τὸν Οὐϊνδίκιον, ἐκ τοῦ Τίτου Λιβίου (Βιβλ. Β, κεφ. 5) παραληφθὲν, εἰκότως ἕτεροι οὐκ ἀπεδέξαντο, παρὰ τὸ Vindico ῥῆμα παράγοντες, ὅπερ σημαίνει καὶ τὸ Ἐκδικῶ, καὶ τὸ εἰς ἐλευθερίαν ἀφαιροῦμαί τινα, καὶ τὸ ἁπλῶς ἀντιποιοῦμαί τινος τῶν ἀμφισβητουμένων, ὅθεν καὶ τὸ παρὰ τοῖς Γαλάταις Revendiquer.—στ. 15, Διαρπάται.] Δ.Γ. Διαρπάσαντες.—στ. 17, Πεδίου τὸ ἥδιστον.] Ἐν Δ. Γ. λείπει ἡ πρώτη τῶν λέξεων. Διὰ τὸ δοκοῦν ἀσυνάρτητον, γράφειν τις τῶν πρὸ ἡμῶν παρήνεσε, Πεδίου, οὗ τὸ ἥδιστον. Εἴτε σ' οὕτω γράφοις, εἴθ', ὃ καὶ μᾶλλον εἰκὸς, «Πεδίου τὸ ἥδιστον, ὃ », ἑτέρας τινὸς κιβδηλείας ὑποψία καταλελείψεται τοῦ χωρίου. Ἴσως γραπτέον Πεδίου τὸ ἄριστον, ὡς ἐξέφρασεν ὁ Ἀμιότος (la plus belle partie) ἢ, ὃ μᾶλλον ἐμοὶ ἀρέσκει, Πεδίου τὸ πλεῖστον.—στ. 24, Συνενεχθέντα.] Δ.Γ. Συνδεθέντα.—στ. 27, Ἰσχύν.] Δ.Γ. Ἀρχήν.—στ. 28, Τροφήν.] Δ. Γ. Στροφήν.

ΣΕΛΙΔ. 184, στ. 1, Αὐτῷ.] Δ. Γ. Αὐτό. Ἄμεινον δὲ τὸ γράφειν, Αὐτῷ, θασέως, ἵν' ᾖ ὁ νοῦς, Τὸ ἥδη συμπηχθὲν προσεκτᾶτο ἑαυτῷ μέγεθος ἕτερον, καὶ χώραν κ. τ. λ.—στ. 15, Ἄρσιον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ

τοῦ Οὖρσον· οὕτω γὰρ καὶ Λιβίῳ (B. 7) Silva Arsia καλεῖται τὸ Ἄρσιον ἄλσος.—στ. 16, Συνάγειν.] Ἐνδέχεται μὲν καὶ γραφικῶς ἡμαρτῆσθαι ἀντὶ τοῦ, Συνάπτειν· ἐνδέχεται δὲ καὶ τὸν Πλούταρχον αὐτὸν ποιητικώτερον χρήσασθαι τῷ Συνάγειν, κατὰ τὸ ὁμηρικὸν, Συνάγειν Ἄρηα, ὅ ἐστι πόλεμον.

ΣΕΛΙΔ. 185, στ. 12, Μαρτίων.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Μαρτίου.

ΣΕΛΙΔ. 186, στ. 5, Ἐπὶ τὴν καλουμένην Οὐελίαν.] Ἐξ Ε.Δ. Ἐπὶ, ἀντὶ τῆς, Ὑπό. Μαρτυρεῖ δὲ τῇ διορθώσει καὶ Λίβιος In summa Velia, φήσας. Ἦν δὲ πάγος, ἢ λόφος, οὕτω καλούμενος ἐν Ῥώμῃ ἡ Οὐελία.—στ. 8, Πομπῆς.] Δ.Γ. Προπομπῆς.—στ. 21, Οὐίκας πότας.] Διώρθωκα ἐκ τοῦ Λιβίου (B, 7), Vicæpotæ, ἀντὶ τῆς φερομένης γραφῆς, Οὐίκος πόπλικος, ἢ τῆς Δ.Γ. Οὐίκας πόκας. — στ. 25, Μέγα ποιῶν.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Μεταποιῶν.—στ. 28, Ποιῶν ταπεινόν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ποιοῦντα ταπεινόν. Ἑτέρα Δ.Γ. Ταπεινῶν (μετοχικῶς, οἶμαι).

ΣΕΛΙΔ. 187, στ. 2, Τοὔνομα.] Δ. Γ. Τοὔνομα τοῦτο.—Δημοκηδῆ.] Τουτέστι τοῦ δήμου κηδόμενον, τοῦ δήμου θεραπευτικόν· παρὰ γὰρ τὸ Populus τὸ σημαῖνον τὸν δῆμον καὶ τὸ Colo, ὅ ἐστι θεραπεύω, ὠνομάσθη τοῖς Ῥωμαίοις ὁ Ποπλικόλας (Poplicola).—στ. 5, Ὑπατείαν μὲν γάρ.] Δ. Γ. Ὑπατείας γάρ.—στ. 7, Ἀλλὰ καί.] Προσέθηκα τὸν, Καὶ, ἐκ Δ.Γ.—στ. 24, Εὐθηνούντων.] Δ.Γ. Εὐθενούντων· περὶ ἧς διαφόρου γραφῆς σεσημείωται καὶ ἀλλαχοῦ (Πρόδρ. Ἑλλ. Βιβλ. σελ. 360).—στ. 25, Πεκούλια.] Δ.Γ. Πεκούνια. Καὶ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς μέχρι καὶ δεῦρο τὸ Peculio, καὶ ποίμνιον, καὶ κτῆσιν ἀργυρικὴν σημαίνει· τὸ δὲ Pecunia, νόμισμα. Ἄμφω δὲ παρὰ τὸ Pecus ὅπερ ἐστὶ πρόβατον. Ὅτι δὲ καὶ τὸ Pecus τῆς Ἑλλήνων φωνῆς λείψανόν ἐστι, δηλοῖ τὸ Πεῖκος, καὶ ὁ Πόκος, καὶ ἔτι τὸ Πέσκος, ἐκεῖνα μὲν ἔριον, τὸ δὲ Πέσκος, δέρμα προβάτου, σημαίνοντα.—στ. 27, Συίλλους.] Οἱονεὶ, Ὑείους ἢ Ὑϊκούς· τὸ γὰρ Suillus παρὰ τὸ Sus παρῆκται, τοῦτο δὲ προδήλως παρὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ὗς καὶ Σῦς.—Βουβούλκους.] τουτέστι Βουκόλους· τὸ γὰρ Bubulcus, παρὰ τὸ Bos· τοῦτο δὲ προδήλως παρὰ τὸ Βοῦς, ὃ καὶ Βῶς κατὰ διάλεκτον ἐλέγετο.—στ. 28, Καπραρίους.] Ἑλληνιστὶ Αἰπόλους (κατὰ συγκοπὴν ἀντὶ τοῦ Αἰγοπόλους.)—Πορκίους.] Οἱονεὶ Χοιρείους, ἢ Χοιρίνους.—Κάπρας.] Capra ἐκαλεῖτο Ῥωμαίοις ἡ Αἶξ· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Ἑλληνικῆς γενεαλογίας. Κάπραν γὰρ τὴν αἶγα ἐκάλουν οἱ Τυῤῥηνοὶ, ὥς φησιν Ἡσύχιος. Ὅτι δὲ ἡ Τυῤῥηνῶν φωνὴ τῆς τῶν Ἑλλήνων παραφυὰς ἦν, καὶ οἱονεὶ μεταίχμιον ταύτης

καὶ τῆς τῶν Λατίνων, δηλοῖ τὰ σωζόμενα ἐν γράμματιν ὑπομνήματα. —στ. 29, Πόρκους.] Καὶ τὸ Porcus εἰς τὴν Ἑλλ νων γλῶσσαν ἀναφέρειν τὸ γένος ἔθειξεν ὁ Σκαλιγέρος ἐν ταῖς εἰς τὸν Οὐάρρωνα συμμίκτοις σημειώσεσι (σελ. 44), τὸ ἐκ τοῦ Λυκόφρονος τουτ. παραθέμενος μαρτύριον,

Οποῖα πόρκος Ἰτριεὺς τετρασκελής.

—στ. 30, Οὕτω δέ.] Δ.Γ. Οὕτω δὲ καί.

ΣΕΛΙΔ. 188, στ. 1, Ἐν τῷ μὴ μετρίῳ.] Ἐξ Η. Δ. προσετέθη ἡ ἀπαγόρευσις· ἄλλως γὰρ οὐκ ἔχω νοῆσαι τί βούλεται τῷ Πλουτάρχῳ τὸ, Ἐν τῷ μετρίῳ τὴν τιμωρίαν ὑπερέτεινεν. Οὗ τὸ ἀδιανόητον συνιδὼν ὁ Ἀμιότος, καὶ θεραπεῦσαι βουλόμενος, προσέπλατε τὸ, Ἐνίοτε, Si est ce qu' en celle modération il estendit quelquefois oultre mesure la rigueur de la pein. Ὁ νοῦς τῆς ἡμετέρας διορθώσεως, Ἐν τῷ μὴ μετρίῳ, τουτέστιν ἐν τῷ πάντα τὰ ἀδικήματα ὑπερβάλλοντι ἀδικήματι, οἷόν ἐστιν ἡ τυραννίς, ὑπερέτεινε καὶ αὐτὸς (καίπερ μέτριος περὶ τἄλλα γενόμενος) τὴν τιμωρίαν.—στ. 5, Οὐκ ἀδύνατον δὲ τὸ μὴ κ.τ.λ.] Δ.Γ. Οὐκ ἀδύνατον δὲ μή· ὁ νοῦς, Ἐπεὶ γὰρ οὐ δυνατὸν τὸν ἐπιχειροῦντα τυραννεῖν λαθεῖν ἅπαντας παρασκευαζόμενον ἐπὶ τοῦτο, δυνατὸν δὲ καὶ μὴ λαθόντα φθάσαι καθυπέρτερον γενέσθαι τῆς κρίσεως καὶ τιμωρίας, ἐπιβατεύσαντα τῆς ἀρχῆς, δι' ἣν οὐκέτι ἰσχύουσιν οἱ νόμοι, ἔδωκεν ὁ νόμος τῷ δυναμένῳ τῶν πολιτῶν κτεῖναι τὸν ἐπιχειροῦντα τυραννεῖν, καὶ προλαβεῖν τὴν κρίσιν, ἣν ἀναιρεῖ αὐτὸ τῆς τυραννίδος τὸ ἀδίκημα τελειωθέν.—στ. 11, Ταμιεῖον μὲν ἀπέδειξε κ.τ.λ.] Μνημονεύει τούτου καὶ ἀλλαχοῦ (Κεφαλ. Ῥωμ. καταγραφ. § 42).—στ. 20, Φάσκης.] Ῥωμαϊκοῖς γράμμασι Fasces. Ἦσαν δὲ ῥάβδοι συνδεδεμέναι, ὡς ἀλλαχοῦ (Ῥωμύλ. § 26, καὶ Κεφ. Ῥωμ. καταγραφ. § 82) πλατύτερον ἐξηγήσατο Πλούταρχος.—στ. 23, Ὡράτιος.] Δ.Γ. Ὁράτιος.

ΣΕΛΙΔ. 189, στ. 2, Ἐμβαλόντων.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐμβαλλόντων.—στ. 9, Τοσοῦτον.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Τοῦτο.—στ. 12, Τὴν εἰωθυῖαν.] Ἐξ Ε.Δ. προστέθηκα τὸ ἄρθρον.—στ. 16, Ὡς δ' οὐδὲν ἦν ἔργον...ἄχρις οὗ κ.τ.λ.] Ἀσύνταικτον καὶ ἀσυνάρτητον ὅλον τουτὶ τὸ χωρίον, εἴτε τῶν γραφέων πλημμελεία, εἴτε καὶ Πλουτάρχου, καθ' οὓς ἱππεῖ ἵπους, ἐνδόντος τῇ ῥύμῃ τοῦ γράφειν, καὶ τοσοῦτον ἐξενεχθέντος τοῦ προκειμένου, ὡς παραμελῆσαι τῆς συνεπείας τοῦ λόγου. Ὠφειλε γὰρ οὕτωσί πως συντετάχθαι, Ὡς δ' οὐδὲν ἦν...ἐνδόντες τῇ ῥύμῃ καὶ φερόμενοι [οἱ ἵπποι

δηλονότι], ἄχρις οὐ τῷ Καπιτωλίῳ προσέμιξαν, ἐξέβαλον κ.τ.λ.—στ. 17, Δόντα.] Δ.Γ. Ἐνδόντα.—στ. 19, Περὶ τήν.] Δ.Γ. Παρὰ τήν. —Ῥατουμέναν καλοῦσι.] Ἀπὸ τοῦ ἐκβληθέντος παρὰ ταύτην ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ ἀποθανόντος Οὐηίου ἡνιόχου, ὃς ἐκαλεῖτο Ῥατουμένας, καθάφησιν ὁ Φῆστος. Δ.Γ. Ῥατουμίναν καλοῦσι.

ΣΕΛΙΔ. 190, στ. 3, Στρατείας.] Δ.Γ. Στρατηγίας.—στ. 5, Κληρουμένων.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Κλήρῳ. Δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῆς κακῆς Δ.Γ. Πληρουμένων.—στ. 28, Τὸν τρίτον.] Προσέθηκα τὸ ἄρθρον ἐκ Δ.Γ. —στ. 29, Κἂν τοῦτῳ.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Καὶ τοῦτο. Δ.Γ. Ἐν τούτῳ.

ΣΕΛΙΔ. 191, στ. 7, Τὸν μέγιστον ἄν.] Προσέθηκα τὸν συνηκτικόν, ἵν' ᾖ ὁ νοῦς, Τὸν ἐν Ῥώμῃ μέγιστον πλοῦτον τῶν ἰδιωτικῶν ἐκλογισθέντα μὴ ἂν τελέσαι, τουτέστι μὴ συνηθῆναι ἢ μὴ ἐξαρκέσαι πληρῶσαι τὸ ἀναλωμα τούτου τοῦ καθ' ἡμᾶς ὑπὸ Δομετιανοῦ κατασκευασθέντος ναοῦ. —στ. 8, Ἐκλογισθέντα.] Δ.Γ. Ἐκλογισθέντας: Ἐκλογισθέντος.—στ. 10, Πεντέλῃσιν.] Κατὰ τὸν τύπον τοῦ Ἀθήνῃσι καὶ Θήβῃσι· παρὰ τὴν Πεντέλην, δῆμον οὕτω καλούμενον τῆς Ἀττικῆς, παρ' ὃν καὶ τὸ Πεντελικὸν ὄρος, ἔνθα αἱ λιθοτομίαι.—στ. 13, Πέρα τοῦ καλοῦ διάκενοι καὶ λαγαροὶ φανέντες.] Οὕτως ἔσιξαν οἱ ἐκδόται, καὶ ἠρμήνευσαν οἱ μεταφραταὶ τὸ χωρίον, ὥστε συνάπτειν τὸ, Τοῦ καλοῦ πρὸς τὸ Διάκενοι, ὡσπερανεὶ καὶ ἔλεγε, Κενοί, τουτέστιν ἐρημένοι, κάλλους. Τοιοῦτον δέ εἶναι τοῦ χωρίου τὸν νοῦν ἥκιστα προσιέμενος, προσέθηκα τὸ Πέρα, ἵν' ᾖ Πέρα τοῦ καλοῦ, τουτέστιν ὑπὲρ τὸ πρόσηκον, ἢ δέον· πλὴν εἰ μήτις μεταβαλὼν τὴν στίξιν γράφειν προαιροῖτο, Ὅσον ἀπώλεσαν συμμετρίας τοῦ καλοῦ, διάκενοι καὶ λαγαροὶ φανέντες· περὶ οὗ διιστάζειν ἐφείσθω μοι. Σημείωσαι δὲ τὸ Λαγαροὶ, συνώνυμον ὂν τοῦ Κενοί. « Λαγαρόν· ὑπόκενον » κατὰ Σουίδαν. Ἔτι δὲ ἡ λέξις τῶν ἰατρῶν, ἐπὶ γαστρὸς κενώσεως μάλιστα τεταγμένη· καὶ ἐπεὶ τὸ κενούμενον ἐξ ὀγκωδεστέρου ἰσχνότερον ἀποβαίνει, ἐξενίκησεν ἡ λέξις καὶ τὸ ἰσχνὸν δηλοῦν, ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου χωρίου τοῦ Πλουτάρχου. Κενούμενον δέ τι καὶ καθαίρεται, οἷον εἴτις μετὰ τὴν διὰ φαρμάκου κένωσιν, λαγαρὰν γενέσθαι φήσειε τὴν γαστέρα· ὅθεν ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια Λαγαρισμένον μάλαγμα καλεῖ τὸν κεκαθαρμένον χρυσὸν, καὶ Λαγαρὸν σεμιδάλιον (παρὰ τοῖς Χίοις) τὴν καθαρὰν σεμίδαλιν. Τούτων τὸ μὲν Λαγαρίζω καὶ τὰ παράγωγα καλῶς ποιῶν ὁ τρίγλωσσος Λεξικογράφος κατεχώρισεν ἐν τῷ λεξικῷ· τὸ δὲ Λαγαρὸς (παρ' ὃ τὸ Λαγαρίζω) τοῦ καταχωρίσοντος ἔτι προσδεῖται.—στ. 16, Βασιλικήν.] Προσυπακουομένου τοῦ Οἰκίαν. Ἐχρήσατο δὲ οὐσιαστικῶς, ἔθει Ῥωμαίων, οἱ Βασιλικὰς (Basilicas) ἑλληνικῇ λέξει, τὰς μεγαλοπρεπῶς

ᾠκοδομημένας δημοσίας οἰκίας καλοῦσι· μετηνέχθη δὲ ὕστερον τοὔνομα ὑπὸ τῶν δυτικῶν χριστιανῶν καὶ ἐπὶ τοὺς θείους ναούς, καὶ διέμεινε μέχρι δεῦρο· οἷον La Basilique de saint Pierre, ἡ Βασιλικὴ τοῦ ἁγίου Πέτρου. — στ. 18, Οὐ φιλάνθρωπος τύ γ' ἐσσ'.] Οὐ φιλάνθρωπος σὺ εἶ. Ἡ μὲν ἔκθλιψις τοῦ Ἐσσ', ἐξ Ε. Δ. τῶν δὲ στίχων ἡ τάξις ἐκ τοῦ ἔναγχος ἐκδόντος τὰ ἠθικὰ τοῦ Πλουτάρχου συγγράμματα σοφοῦ Βυτεμβαχίου. Μνημονεύει γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις (Περὶ ἀδολεσχ. § 15) ὁ Πλούταρχος τῆς ῥήσεως ταύτης. —στ. 19, Χαίρεις ἀδούς.] Ἐπιεικῶς φιλόσοφον καὶ φιλοσόφου τοῦ νοήσοντος χρῄζον τὸ εἰρημένον· οὐ γὰρ τοῦτο βούλεται ὅτι οὐ χαίρειν χρὴ ἁπλῶς τὸν ἁδόντα, ἀλλ' ὅτι λογιστῷ, καὶ οὐ πάθει, τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν προσήκει. Ὁ μὲν γὰρ ἄστοχος χαίρει ἁδοῦς, ὥσπερ ὁ γαστριζόμενος, ὥσπερ ὁ ἀποπατῶν, ὥσπερ ὁ κνώμενος, καὶ ὅλως ὁ ἐξαιρῶν τι τῶν λυπούντων τοῦ σώματος· ὁ δὲ διὰ φιλανθρωπίαν τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, χαίρει τὰ καθήκοντα ἐπιτελῶν, ὥσπερ ὁ χρέα διαλύων, ἀπαλλαττόμενος τῶν δανείων. —στ. 26, Κλάρων.] Δ. Γ. Λάρων: Λάρτην. Τοῦτο δὲ τὸ τελευταῖον ἐκ τοῦ Τίτου Λιβίου· οὗτος γὰρ Lartem Porsenam καλεῖ τὸν βασιλέα τοῦτον, κατ' αἰτιατικήν, ἧς τὴν εὐθεῖαν τῶν ἡγουμένων εἶναι Lar ἢ Lars, εἰκότα μᾶλλον ἐοίκασι λέγειν οἱ Lartes (Λάρτης) φάσκοντες. Ἑλληνικὸν γὰρ ὑπολαμβάνω τοὔνομα, συγκοπὴν πεπονθὸς παρὰ τὸ Λαέρτης, καθὰ καὶ τὸ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ (Αἴαντ. 1) Λαρτίου παρὰ τὸ Λαερτίου.—στ. 28, Βοηθήσειν.] Δ.Γ. Βοηθῆσαι.

ΣΕΛΙΔ. 192, στ. 3. Λουκρήτιος.] Παρὰ δὲ Τίτῳ Λιβίῳ, καὶ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ, Λάρτιος οὗτος καλεῖται.—στ. 5, Σιγλιουρίαν.] Σιγνίαν, γραπτέον εἶναι ἐκ τοῦ Λιβίου ἰσχυρίζονταί τινες. — στ. 11, Παρά.] Δ.Γ. Περί.—στ. 20, Τὸ Κόκλιος.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὁ Κόκλιος. Ἔτι δὲ Ῥωμαϊκοῖς γράμμασι Cocles.—στ. 24, Ἐκράτησαν.] Ἀσύνταχτον τοῦτο πρὸς τὸ ἑπόμενον, Καλεῖσθαι. Διὸ καί τες τῶν πρὸ ἡμῶν παρῆνει τρέπειν εἰς τὸ Ἐκράτησεν. Ἀλλ', ἐπεὶ ἑτέρα ἀσυνταξία ἐκ τῆς τοιαύτης διορθώσεως ἀναφύεται πρὸς τὸ προηγούμενον, Βουλόμενοι οἱ πολλοί, σκεπτέον μήποτε μᾶλλον τὸ Καλεῖσθαι εἰς τὸ Καλεῖν τρεπτέον ἐστί.

ΣΕΛΙΔ. 193, στ. 2, Ἣν αὐτός.] Γραπτέον, ἤ τις παρῆνεσε τῶν πρὸ ἡμῶν, Ὅ σην αὐτός. — στ. 10, Ἐπεξῆλθε.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ὑπεξῆλθε. — στ. 23, Τὸ ξίφος ἀποδιδοὺς, ὤρεξεν ἀπὸ τοῦ βήματος.] Ἑλληνικώτερον ἂν εἶπε, Τὸ ξίφος ἀπεδίδου, ὀρέξας ἀπὸ τοῦ βήματος. — στ. 25, Τὸ Σκαιόλαν ἐπίκλησιν.] Γραπτέον οἶμαι κἀνταῦθα, Τὸν Σκαιόλαν, μετ' ἀρσενικοῦ ἄρθρου, δι' ἅπερ ἐν ἄλλοις εἴπομεν. — στ.

26, Ὅπερ ἐστὶ λαιόν.] Ὁ γὰρ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπωνυμούμενος Scævola (Σκαιόλας) παρὰ τὸ Scævus ἐστί. Τοῦτο δὲ τὸ Scævus, οὐ μόνον σημαίνει τὸν λαιόν, ἀλλ', ὅπερ ἐπελάθετο δηλῶσαι ὁ Πλούταρχος (ἠγνοηκέναι γὰρ αὐτὸν οὐκ ἂν φήσαιμι), παρὰ τὸ Ἑλληνικὸν Σκαιός ἐστι, τὸ συνωνυμοῦν τῷ Λαιός, ἐπενθέτει τὸ δίγαμμα· καθάπερ καὶ τὸ παρ' ἐκείνοις ἀντὶ εἱμένον τῷ Λαιῷ ἢ Σκαιῷ, Dexter, αὐτό ἐστι κατὰ συγκοπὴν τὸ Ἑλληνικὸν Δεξιτερός.

ΣΕΛΙΔ. 194, στ. 7, Σάνδωνος.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Σάνδων.—στ. 8, Ὀψίγονον.] Τουτέστι, Δηλοῦντι τὸν παρ' Ἕλλησιν Ὀψίγονον Ῥωμαϊκῷ ὀνόματι· ἔστι δὲ τοῦτο Posthumus.—στ. 22, Καὶ ἡ Ποπλικόλα.] Προσετέθησαν ὑπὸ τῶν πρὸ ἐμοῦ, ὁ μὲν σύνδεσμος ἐκ Δ.Γ. τὸ δὲ ἄρθρον ἐκ διορθώσεως.

ΣΕΛΙΔ. 195, στ. 8, Ὅμως.] Οὐκ ἀλόγως νοθείας ὑποψίαν ἐνεποίησέ τινι τῶν πρὸ ἐμοῦ τὸ, Ὅμως, τοῦτο· διὸ καὶ παρῄνει τοέπειν εἰς τὸ Προθύμως, ἢ Συντόνως. Ἄμεινόν γε μὴν δοκεῖ μοι τὸ γράφειν, Ὁμόσε. —στ. 11, Ἄρων.] Δι' ἑνὸς γέγραφα ρ τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἄρρων, οὐ μόνον διὰ καὶ τὸ μικρὸν ἀνωτέρω (σελ. 194, § 18) γεγραμμένον Ἀροντος, ἀλλ' ὅτι καὶ ἑλληνικὸν δοκεῖ τὸ Τυρρηνικὸν ὄνομα τοῦτο, παρὰ τὸν Ἄρην, ὡς ὑπολαμβάνει ὁ φίλος Κλαυέριος. — στ. 21, Παλάτιον.] Δ.Γ. Παλάντιον.—στ. 29, Ἀΐδιον.] Δ.Γ. Ἀϊδίου.

ΣΕΛΙΔ. 196, στ. 8, Κλεισίον.] Διφορεῖται ἡ γραφὴ, Κλεισίον, καὶ Κλισίον, ὡς καὶ Πέδιλον καὶ Πέδειλον, καὶ ἄλλα πολλά, ἃ ἐσημειώσατο Εὐστάθιος (Ὀδυσσ. Α, σελ. 1411), ὃς καὶ τὸ πολύσημον τοῦ Κλεισίου (Ὀδυσσ. Ω, σελ. 1957) διὰ μακρῶν ἐξηγήσατο. Σημαίνοι δ' ἂν ἐνθάδε τὸ μετὰ τὴν θύραν ἀμέσως τῆς οἰκίας μέρος, τὸ Γαλατιστὶ λεγόμενον, Avant cour. — στ. 13, Ὅτι κόπτουσι καὶ ψοφοῦσι.] Διαγραπτέαι μοι ἔδοξαν αἱ δύο μέσαι λέξεις, ὡς κακὴ κακοῦ γραμματικοῦ γραφὴ, ἢ ἐπεξήγησις. Οὐδὲ γὰρ εἰκὸς ἠγνοηκέναι τὸν Πλούταρχον, ὅτι ἐψόφουν μὲν οἱ ἔσωθεν προϊόντες ἔξω, ἔκοπτον δὲ οἱ ἔξωθεν εἰσιόντες καθὰ καὶ ἐν ἄλλοις (Ἠλιοδώρ. Β, σελ. 34) σεσημείωται· πλὴν εἰμήτις ἄλλην ὑπονοεῖ τοῦ χωρίου διαστροφὴν, ἐξερρυηκότων δηλονότι ἑτέρων λέξεων, τῆς ἀρχαίας γραφῆς, οὕτω πως ἐχούσης· « Ὅτι κόπτουσι μὲν ἔξωθεν οἱ εἰσιέναι, ψοφοῦσι δὲ τὰς αὐτῶν θύρας ἔσωθεν οἱ προϊέναι μέλλοντες». — στ. 14, Προσερχομένοις.] Τοῖς ἐπὶ τῷ εἰσιέναι εἰς τὴν οἰκίαν ἐρχομένοις. Οὕτως ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Προερχομένοις. —στ. 15, Προεῤῥῶσι.] Πρὸ τῶν θυρῶν ἐν τῷ στενωπῷ ἑστῶσιν, ἄλλης ἕνεκά τινος χρείας. — Κλεισιάσιν.] Παρὰ τὸ Κλεισιάς, ὃ καὶ δι' ἁπλοῦ τοῦ

τοῦ ι γράφει ὁ Σουίδας, ἐξηγούμενος διὰ τοῦ, Θύρα δίπτυχος. Κυριώτερον δὲ ὧδε αἱ Κλεισιάδες δηλοῦσιν αὐτὰς τὰς πτυχὰς τῆς θύρας, τὰ τουρκιστὶ λεγόμενα Κανάτια.—στ. 18, Συνισαμένων.) Εἰς μάχην ἐλθεῖν βουλομένων.—στ. 20, Ἐξέβαλλον.] Σημείωσαι τὸ Ἐκβάλλειν, ὅπερ ἡ συνήθεια διὰ τῆς συνωνύμου προθέσεως, καὶ κατὰ μέσην διάθεσιν προειλετο λέγειν Ἀποβάλλεσθαι, ἐπὶ γυναικὸς ἐκτιτρωσκούσης· οἷον, Ἀπεβάλθη πέντε μηνῶν. Ἕτερον γάρ τοῦτο τοῦ παθητικοῦ, Ἀπεβάλθη τὸ ζήτημά του.—στ. 22, Ἀναλαβών.] Ἡμελημένους ἦδη εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκαταστήσας.—στ. 25, Κατασκευή.] Ἐπὶ τοῦ, Παρασκευή, ὧδε.—Σύστασις.] Συνάθροισις, καθὰ φθάντες ἐσημειωσάμεθα (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 252) καὶ τὸ Συνίστημι ἐπὶ τοῦ Συναθροίζω.—στ. 28, Ὃ δὲ πᾶσι...ἐφθονεῖτο.] « Πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει» ὡς φησιν ὁ Σοφοκλῆς (Αἴαντ. 157).

ΣΕΛΙΔ. 197, στ. 2, Καὶ προσκρούοντα.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Καὶ προσκρούοντας. Ἑτέρα Δ.Γ. Προσκρούων τε· ὅθεν ὡρμημένοι τινὲς, γράφειν παρήνεσαν, Καὶ προσκρούων. Τῇ ἣν προειλόμην γραφῇ παραληπτέον ἀπὸ κοινοῦ τὸ Αἰσθόμενος, ἐν' ᾖ ὀνοῦς, Αἰσθόμενος τούς τε λόγους τούτους ἀρέσκοντας τῷ πλήθει, καὶ ἑαυτὸν προσκρούοντα τοῖς κ.τ.λ.—στ. 3, Στρατιωτικοῖς.] Δ.Γ. Στρατικοῖς.—Ἑαυτόν.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκαν τὴν ἀντωνυμίαν οἱ πρὸ ἐμοῦ.—στ. 16, Παίδων.] Δ.Γ. Παιδίων.—στ. 21, Παρά.] Δ.Γ. Περί.—στ. 22, Ἀνίννα.] Δ.Γ. Ἀνίωνα. Διφορεῖται καὶ παρὰ Ῥωμαίοις τοὔνομα Anien (Ἀνίην), καὶ Anio (Ἀνίων). Νῦν δὲ καλεῖται Teverone παρ' Ἰταλοῖς.—Πλέθρα.] Λείπει ἐν Δ.Γ.—στ. 26, Κλαυδίων.] Δ.Γ. Κλαυσίων.—στ. 28, Καταζῆναι.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Καταζῆσαι.—στ. 30, Ῥωμαίους.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ῥωμαίοις.

ΣΕΛΙΔ. 198, στ. 12, Ἐτάχθη.] Δ.Γ. Ἐπείχθη.—στ. 16, Προϊππευσαμένοις.] Δ.Γ. Προϊππασαμένοις.—Ἁφῆκε.] Δ.Γ. Ἐπαφῆκε.—στ. 18, Ἐκακοῦτο...διεφθείρετο.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐκακοῦντο... διεφθείροντο.—στ. 19, Τοὺς δ' ἐνταῦθα.] Τοὺς ἐν τοῖς στρατοπέδοις.

ΣΕΛΙΔ. 199, στ. 3, Πρῶτον.] Δ.Γ. Πρῶτος· ἐξ ἀμείνονος δηλονότι γραφῆς της, Πρώτως.—στ. 13, Τεταρτημόριον.] Ἐξελλήνισε τοὔνοματοῦ παρὰ Ῥωμαίοις χαλκοῦ νομίσματος τοῦ καλουμένου Quadrans· ὅπερ Ἰταλὸς ἀνὴρ ὀνομάσειεν ἂν Quattrino. Ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος (Ε, 26). Κοδράντην ἐκάλεσε.—στ. 14, Ἐπένθησαν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Διεπένθησαν.—στ. 17, Νῦν δὲ...ἀποκομίζουσιν.] Κοινὸν ὑπῆρξε τοῦτο γέρας τοῖς ἀπογόνοις τοῦ Οὐαλερίου καὶ τοῦ Φαβρικίου,

ὡς ἀλλαχοῦ (Κεφ. Ῥωμ. καταγραφ. § 79) Πλούταρχος δεδ λωκε.

ΣΕΛΙΔ. 200, στ. 10, Τεθνηκότος.] Δ.Γ. Τεθνηκότος αὐτοῦ.—στ. 11, Οἱ Ποπλικόλαι. Προσέθηκα τὸ ἄρθρον ἐκ Δ.Γ.—Μεσάλαι.] Γραπτέον διπλῷ τῷ σ Μεστάλαι. Messala γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις ἀείποτε, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ λ διπλουμένου Messalla, γράφεται.—στ. 17, Μακαριζομένης.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ παρ' ἅπασι, Μακαριουμένης· ὅπερ ἐνθάδε, ἀντὶ μέλλοντος ἀττικοῦ (τοῖς εἰς ιζω ῥήμασι συνήθους) ἐκλαμβάνεσθαι κωλύει τῶν λεγομένων ὁ νοῦς.—στ. 21, Καλλείποιμι.] Ποιητικὴ συγκοπὴ ἀντὶ τοῦ Καταλείποιμι, τὸ Καλλείποιμι· ὃ προειλόμην, ἐκ τοῦ Στοβαίου λαβών, τῆς παρ' ἅπασι γραφῆς, Ποιήσαιμι.—στ. 22, Ποιεῖ.] Δ.Γ. Ἀνδρα ποιεῖ.—στ. 23, Ἀλλὰ τῇ.] Δ.Γ. Ἀλλὰ καὶ· ἐξ ἀμείνονος, ὡς ἔοικε, γραφῆς τις, Ἀλλὰ καὶ τῇ.

ΣΕΛΙΔ. 201, στ. 3, Ἱμείρω.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἱμείρειν.—στ. 6, Ἐθέλω.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἐθέλειν.—στ. 9, Ἦν ὁ Ποπλικόλας.] Προσέθηκα ἐκ Δ.Γ. τὸ ῥῆμα.—στ. 21, Ταμιῶν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ταμείων.—στ. 26, Ὁ μέν.] Ὁ Σόλων.—στ. 27, Ὁ δέ.] Ὁ Ποπλικόλας.—στ. 30, Ἀπείπεν.] Ἠρνήσατο· ποιητικώτερον (Ἰλιάδ. Α, 515). Ἐν πλείοσι γὰρ χρῆσει τὸ μέσον Ἀπείπατο ἐπὶ τοῦ σημαινομένου τοῦδε τοῖς λογογράφοις.

ΣΕΛΙΔ. 202, στ. 24, Ἐκείνῳ μὲν οὐδὲ μέλλοντα κωλῦσαι προαισθομένῳ Πεισίστρατον ὑπῆρξεν.] Δ.Γ. Ἐκείνῳ μὲν οὐδὲν μέλλοντι κωλῦσαι προαισθομένῳ Πεισιστρατος ὑπῆρξεν: Ἐκείνῳ μὲν οὐδὲ μέλλοντι κωλῦσαι προαισθομένῳ Πεισίστρατος ὑπεῖξεν: Ἐκείνῳ μὲν οὐδὲ μέλλοντι κωλῦσαι προαισθομένῳ Πεισίστρατος ὑπεῖξεν: Ἐκείνῳ μὲν κωλῦσαι προαισθανομένῳ Πεισίστρατον (ἀλλ. Τὸν Πεισίστρατον) ὑπῆρξεν (ἀλλ. ὑπῆξεν). Ἐξ ὧν ἁπασῶν διεσκεύακα τὸ χωρίον, τρέψας καὶ τὸ Μέλλοντι εἰς τὸ Μέλλοντα, ἵν' ᾖ ὁ νοῦς, Τῷ μὲν Σόλωνι οὐχ ὑπῆρξε κωλῦσαι τὸν Πεισίστρατον, οὐδὲ μέλλοντα ἐπιχειρεῖν τῇ τυραννίδι, καίπερ προαισθομένῳ τὴν ἐπιχείρησιν. Οὐδεὶς τοῦτο τῶν πρὸ ἡμῶν ἐνόησε πλὴν Ἀμιότου, ὃς ἐκφράζει, Solon ayant bien prévu les menées de Pisistratus, par lesquelles il aspiroit à la principauté, et à se faire tyran, il ne les put néanmoins jamais empecher. Ὅτι δὲ οὗτός ἐστιν ὁ νοῦς τοῦ χωρίου, δῆλοι ἡ πρὸς τὸν Ποπλικόλαν ἀντίθεσις· ὁ μὲν γὰρ Σόλων (φησὶν) οὐδὲ μέλλουσαν συστῆναι (τουτέστι μήπω συνεστηκυῖαν μηδ' ἰσχύουσαν) τὴν τυραννίδα οἷός τ' ἐγένετο κωλῦσαι· ὁ δὲ Ποπλικόλας «βασιλείαν ἰσχύουσαν ἐκ πολλῶν ἤδη χρόνων καὶ κρατοῦσαν ἐξέβαλε καὶ κατέλυσε».

ΣΕΛΙΔ. 203, στ. 3, Καὶ μὴν καί.] Δ.Γ. Καὶ μὴν ἔτι.—στ. 6, Ἐπί.] Ἴσως γρ. Περί.—στ. 13, Προσαγαγόμενος.] Δ. Γ. Προσαγόμενος.—στ. 18, Μεταχειρίσεται.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Μεταχειρίσασθαι.—στ. 19, Ἀφέσει.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἀραιρέσει, οἱ πρὸ ἐμοῦ. —Μικρῶν.] Καὶ τοῦτο οἱ αὐτοὶ ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Μικρόν.—στ. 21, Οἷς δ' ἂν μέγα τὴν πόλιν διαφυλάξαι κ.τ.λ.] Τοῦτο οὕτως ἐξεδέξαντο οἱ πρὸ ἡμῶν «Ὁ Ποπλικόλας προσεκτήσατο τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν τοῖς Ῥωμαίοις, οἷς ἦν μέγα, τουτέστιν οἳ μέγα ἡγοῦντο εὐτύχημα καὶ αὐτὸ τὸ διαφυλάξαι τὴν ἰδίαν πόλιν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οὐ πάνυ τι τὸν νοῦν ἐπιστήσας, ἠγάπησα κἀγὼ τῇ τοιαύτῃ ἑρμηνείᾳ. Νῦν δὲ πρὸς τὰ προειρημένα ἀκριβέστερον παραβαλὼν τὸ χωρίον, ἰσχυρῶς ἀπαρέσκομαι τῇ παρούσῃ γραφῇ, καὶ τοιαύτην εἶναι τὴν γνησίαν ὑποτοπάζω, « Οἷς δ' ἦν μεγάλην τὴν πόλιν διαφυλάξαι κ.τ.λ. » τουτέστιν, Ὁ Ποπλικόλας προσεκτήσατο τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς, οἷς οἷόν τ' ἦν διαφυλάξαι μεγάλην τὴν Ῥωμαίων πόλιν· ἢ καὶ οὕτως (ἀναφερομένου τοῦ, Οἷς, πρὸς τὸ Στρατόπεδον διὰ τὸν περιεκτικὸν τύπον), Προσεκτήσατο τὸ στρατόπεδον γέμον σίτου πολλοῦ καὶ χρημάτων παντοδαπῶν (σελ. 195), ᾧ οἷόν τ' ἦν μεγάλην διαφυλάξαι τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἀπαλλάξαντα τοῦ τηνικαῦτα κατατρύχοντος αὐτὴν λιμοῦ (σελ. 193).—στ. 24, Δίκῃ.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Νίκῃ. Ὁ νοῦς, Περιγενόμενος τῇ δίκῃ, ἣν ἐπέτρεψε Πορσίνᾳ, προσέλαβε τοσαῦτα, ὅσ' ἂν ἠγάπησε δοῦναι ἐπὶ τῷ περιγενέσθαι.—στ. 25, Καὶ γὰρ τὸν πόλεμον διέλυσε.] Ὁ Πορσίνας δηλονότι.—στ. 26, Κατέλιπεν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Κατέλυσεν.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ.

ΣΕΛΙΔ. 205, στ. 3, Τὸν δῆμον.] Δ.Γ. Τῶν δήμων· ὃ καὶ ἀττικώτερον οὐκ ὀλίγοις δοκεῖ.—στ. 5, Ἀβρότονον.] Ἡ Ἀβρότονον, μετὰ θηλυκοῦ ἄρθρου, ὥσπερ Ἡ Γλυκέριον, Ἡ Νάννιον καὶ τὰ τοιαῦτα· οὕτω γὰρ προὔφερον ὑποκοριζόμενοι τὰ τῶν ἑταιρῶν ὀνόματα. Οὐδετέρως δὲ τὸ Ἀβρότονον, εἶδος σημαίνει βοτάνης παραπλησίας ἀψινθίῳ, ἣν ἡ χυδαία συνήθεια, Ἀβρότανον, καλεῖ. Εὕρηται μέντοι καὶ παρὰ τοῖς Λατίνοις ἔσθ' ὅτε Abrotanum ἀντὶ τοῦ Abrotonum.—Θρῄσσα.] Ἐξ Ε.Δ. διὰ τὸ μέτρον, ἀντὶ τοῦ Θρῇσσα· καὶ ὅτι τρισυλλάβως γράφεται καὶ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ (σελ. 576) καὶ ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ (Ἀναλεκτ. Βρυγκ. Γ, σελ. 283)—Γυνὴ γένος.] Οὕτω καὶ παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ· ἐν

θὲ τῇ Ἀνθολογίᾳ, Γυνὴ πέλον· ἐν δὲ ταῖς Δ.Γ. τοῦ Πλουτάρχου, Γενόμην γένος.—στ. 6, Φημί.] Ὥσπερ καὶ ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ· παρὰ δὲ τῷ Ἀθηναίῳ γράφεται, Φασί.—στ. 10, Κυνόσαργες.] Δ.Γ. ἐνάρθρως, Τὸ Κυνόσαργες.—Συντελούντων.] Δ Γ. Τελούντων.—στ. 16, Τοῦ Λυκομηδῶν γένους.] Γένος τῶν ἐν τοῖς μάλιστα ἐπισήμοις Ἀθήνησιν οἱ Λυκομηδαι ἢ Λυκομίδαι· διὰ γὰρ τοῦ ι γραπτέον εἶναι τὴν παρατελευταίαν ἰσχυρίζεται ὁ τὰ περὶ αὐτῶν συλλέξας Μεύρσιος (Ἀττικ. Ἀναγν. Βιβλ. Β, κεφ. 19.).—στ. 17, Δῆλόν ἐστι.] Δ.Γ. Δηλός ἐστι.—στ. 23, Γενόμενος.] Οὔθ' οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐσημειώσαντο γραπτέον εἶναι, κἀγὼ παρημέλησα γράφειν, Γινόμενος, κατ' ἐνεστῶτα.—Οἱ λοιποί.] Δ.Γ. Οἱ πολλοί.

ΣΕΛΙΔ. 206, στ. 1, Παῖ.] Δ.Ι. Ὦ παῖ.—στ. 2, Ἡδονήν τινα καί.] Γ. Δ. Ἡδονὴν καί.—στ. 4, Ἢ πραξιν.] Δ.Γ. Ἢ καὶ πραξιν.—Δῆλος ἦν οὐχ ὑπερορῶν παῤ ἡλικίαν, ὡς κ. τ. λ.] Ἡ μὲν ἔν τισι φερομένη δίχα τῆς ἀρνήσεως γραφὴ προδήλως ἡμάρτηται· ἔχει μέντοι καὶ τὸ μετὰ τῆς ἀρνήσεως λεγόμενον δυσχέρειάν τινα διὰ τὰ ἑπόμενα. Διὸ καί τινες παρῆνεσαν γράφειν καὶ γίζειν· Δῆλος ἦν οὐχ ὑπερορῶν, παῤ ἡλικίαν πως τῇ φύσει πιστεύων. Ἡμεῖς δὲ, κατὰ χώραν ἑάσαντες τὴν γραφὴν, ὑπολαμβάνομεν τὸν Πλούταρχον πρὸς τὸ νοούμενον μᾶλλον συνώνυμον τῆς ἀποφατικῆς φράσεως ἀπαντῆσαι· τοῦτο δ' ἦν τὸ, Ἐπιμελούμενος. Οὗ γάρ τις οὐχ ὑπερορᾷ, τούτου πάντως ἐπιμελεῖται. Ἔστιν οὖν ὁ νοῦς, Δῆλος ἦν παῤ ἡλικίαν ἐπιμελούμενος τῶν εἰς σύνεσιν ἢ πρᾶξιν λεγομένων, ὡς πιστεύων τῇ φύσει, καθάπερ ἐξεδέξατο καὶ ὁ Ἀμιότος.—στ. 6, Ἐλευθέραις.] Δ.Γ. Ἐλευθερίας, ἢ, Ἐλευθερίοις.—στ. 8, Ἀμύνεσθαι.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀμύνασθαι.—στ. 17, Ἀλλὰ τὴν τότε.] Προσέθηκα ἐκ Δ.Γ. τὸ ἐπιδόημα ὅπερ ἐξέφρασε καὶ ὁ Ἀμιότος.—στ. 24, Ἀνώμαλος ἦν καὶ ἀτάθμητος.] Διὰ μιᾶς λέξεως οὐκ ἀκόμψως τὴς Ἀκατάστατος, ἑρμηνεύσειεν ἄν ἡ συνήθεια τὸν Ἀνώμαλον καὶ ἀτάθμητον. Καὶ τοῦτο μὲν βραχύ· ὃ δὲ μᾶλλον ἐπιστασίας ἄξιον τοῖς παιδευταῖς καὶ διδασκάλοις, τὸ μὴ χρῆναι, τὴν τοιαύτην ἀνωμαλίαν πρόφασιν ποιουμένους, πληγαῖς ῥυθμίζειν, ἀλλὰ λόγῳ μᾶλλον πειρᾶσθαι πρὸς τὸ καθεστηκὸς καταρτίζειν τοὺς δυσαγώγους εἶναι δοκοῦντας τῶν νέων.—Ἄτε.] Λείπει τοῦτο ἐκ τῶν Δ.Γ.—στ. 26, Ἐξανισαμένη.] Ἴσως γραπτέον, Ἐξισαμένη. Ἐνετύχομεν δὲ καὶ ἀλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 182) τῇ συγχύσει τῶν δύο λέξεων τουτων.—στ. 29, Καταρτύσεως.] Παρὰ τὸ Καταρτύω. Δ.Γ. Καταρτίσεως, παρὰ τὸ Καταρτίζω. Εἰσὶ δὲ συγγενῆ ῥήματα τῇ παραγωγῇ πολλάκις δὲ καὶ τῇ σημασίᾳ.

ΣΕΛΙΔ. 267, στ. 3, Τοῦ τὰ κοινά.] Προσετέθη τὸ πρῶτον τῶν

ἄρθρων ὑπὸ τῶν πρὸ ἐμοῦ —στ. 12. Πορευόμενον.] Δ.Γ. Πορευόμενος. —στ. 14, Τηΐου τὸ γένος.] Κεῖον, οὐ Τήϊον, ἀλλαχοῦ (Ἀριστείδ. § 2) λέγει τοῦτον ὁ Πλούταρχος.—στ. 27, Πότους.] Δ.Γ. Τόπους: Πόνους.

ΣΕΛΙΔ. 208, στ. 6, Μόνος εἰπεῖν ἐτόλμησε κ.τ.λ.] Ὁ δὲ Ηρόδοτος (Στρατηγήμ. Α, Λ, 5) καὶ τὸν τρόπον ἱστόρηκε, καθ' ὃν ἔπεισε ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ὁ Θεμιστοκλῆς.—στ. 9, Ἥμαξε γὰρ οὗτος.] Ὁ πόλεμος δηλονότι· οὐκ ἀπήλλακται μέντοι ὑποψίας ἡ γραφὴ, γεγραφότος ἴσως Πλουτάρχου, Ἥμαξον γὰρ οὗτοι· οἱ Αἰγινῆται δηλαδή.—στ. 10, Οἱ Αἰγινῆται.] Δ.Γ. Οἱ νησιῶται· ἀλλ' οὐδετέρου ἴσως χρεία, ἐὰν, ὡς φθὰς εἶκασα, γράφῃς ἀνωτέρω, Ἥμαξον γὰρ οὗτοι.—στ. 17, Καταβιβάζων.] Δ.Γ. Καταβιάζων.—στ. 18, Ὁμόροις.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ὁμοίοις.—στ. 20, Ἀντὶ μονίμων ὁπλιτῶν, ὡς φησι Πλάτων κ.τ.λ.] Ἐν τετάρτῳ Νόμων (σελ. 706) λέγει ταῦτα Πλάτων· ὅπου ὀρθῶς ὁ Στέφανος γράφειν παρήνει Νομίμων ἀντὶ τοῦ Μονίμων, εἴτ' ἐκ τῆς Λατινικῆς ὁρμηθεὶς μεταφράσεως, εἴτε καὶ τοῦτ' ἀναμνησθεὶς τὸ χωρίον Πλουτάρχου. Ἐπιδιορθῶσαι δὲ καὶ ἡμῖν ἐφείσθω ἕτερα δύο γραφικὰ πλημμελήματα ἐν τῇ αὐτῇ Πλάτωνος σελίδι, τό τε πολλὰ παρασχὸν τοῖς κριτικοῖς πράγματα «Λυπῆται δ' ὑπὸ πολεμίων ΟΪΟΝ· φράσω γὰρ κ.τ.λ.» διαγράφουσιν ὅλως τὸ παντάπασιν ἄχρηστον ΟΪΟΝ, καὶ τὸ, «ΤΑΥΤΑ γὰρ ἐκ ναυτικῆς ὁπλιτείας ῥήματα φασὶ ξυμβαίνειν» τρέπουσιν εἰς τὸ, «ΤΟΙΑΥΤΑ γὰρ κ.τ.λ.».—στ. 21, Ναυβάτας.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ναυάτας.—στ. 28, Τὴν Ἀθηναίων πόλιν αὖθις ἀνέστησαν.] Ἐκ Δ.Γ. αντὶ τοῦ, Τὴν Ἀθηναίων πόλιν λυθεῖσαν ἔστησαν.

ΣΕΛΙΔ. 209, στ. 3, Αὐτοὺς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Αὐτοῖς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν.—στ. 4, Ἐντονον.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Εὔτονον. Δ.Γ. Σύντονον.—στ. 25, Ἐνήρμοττε.] Σημειώσαι τὸ, Ἐνήρμοττε, ἀντὶ τοῦ Ἥρεσκε, διὰ τὸ ταὐτὸν τῆς θεματικῆς ἀρχῆς Ἄρω. Τούτου γὰρ ὁ μὲν ἐνεστὼς ἀπέτεκε τό τε Ἀρέω, καὶ τὸ Ἀρέσκω· ὁ δὲ παθητικὸς παρακείμενος τὸν Ἀρμὸν ἢ Ἁρμὸν, ἐξ οὗ τὸ Ἁρμόττω. —στ. 28, Ὥστε που.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ὥσπερ που. Μνημονεύει δὲ καὶ ἀλλαχοῦ (Πολιτ. παραγγέλμ. § 13) τοῦ πρὸς Σιμωνίδην ῥηθέντος τούτου.

ΣΕΛΙΔ. 210, στ. 14, Ἐπαινεῖται δ' αὐτοῦ κ. τ. λ.] Οὐκ ἐπαινετὸν ὄν· ὁ γὰρ δίγλωσσος οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπ' ἀλαζόνος δεσπότου πεμφθεὶς ἔλεγεν ἃ ἔλεγε.—στ. 18, Χρῆσαι.] Μολύναι, καταισχύναι· ὅπερ οὐ συνῆκαν οἱ μεταφραταὶ (πλανηθέντες, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ τῆς ἡμαρτημένης Δ.Γ. Χρησθαι). Οὐ γὰρ μόνον Χρῆναι, παρὰ τὸ Χραίνω τὸ

μολύνω· ἀλλὰ καὶ Χρῆσαι παρὰ τὸ θερατικώτερον Χράω, λέγειν ἐστὶν ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας.—Τὸ περὶ Ἄρθμιον τὸν Ζελείτην.] Οὗ μνημονεύει καὶ Δημοσθένης ἐν τῷ Περὶ παραπρεσβείας.—στ. 24, Χείλεων.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ αὐτοῦ Πλουτάρχου (Περὶ τῆς Ἡροδότ. κακοηθ. § 41) οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Χίλεον· Χέλεος μέντοι καὶ παρ' Ἡροδότῳ (Θ, 9) γράφεται.

ΣΕΛΙΔ. 211, στ. 11, Ἑκόντας αὐτοῖς παρέξειν.] Ἀντὶ τοῦ παρ' ἅπασιν, Αὐτοῖς, γραπτέον ἴσως θασέως καὶ κατ' αἰτιατικήν, Αὐτούς, ἵν' ᾖ ὁ νοῦς, Οἱ Ἕλληνες παρέξουσιν ἑαυτοὺς ἑκόντας πειθομένους τοῖς Ἀθηναίοις· καθάπερ μετέφρασε καὶ ὁ Ἀμιότος.—στ. 12, Δι' ὅπερ.] Οὕτω γράφειν παραινεῖ ὁ Στέφανος ἀντὶ τοῦ συνθέτου, Διόπερ.—στ. 21, Ἀπρόσμαχον.] Δ.Γ. Ἀπροσμάχητον.—στ. 24, Ὡς Ἡρόδοτος ἱστόρηκε.] Ἐν τῇ Η βίβλῳ, κεφ. 4 καὶ 5.—στ. 26, Επι της ιερας νεως.] Της καὶ Σαλαμινίας καλουμένης. Ταύτην γὰρ ἔοικε λέγειν ἐνθάδε. Ἦσαν δὲ πέντε ἱεραὶ καλούμεναι νῆες. Ἔπιθι τὸν Ἡσύχιον (λέξ. Σαλαμίνιος, μετὰ τῶν κριτ. σημειώσ.).

ΣΕΛΙΔ. 212, στ. 17, Ὄθ.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Οτι. Ἐξ ἑτέρων δὲ καὶ ἡ διάταξις τῶν στίχων, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ (Πότερον Ἀθην. κατὰ πόλεμ. κ.τ.λ. § 7, Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδ. τιμωρουμ. § 6, καὶ Περὶ τῆς Ἡροδότ. κακοηθ. § 34) μνημονεύει. Ὁ νοῦς, Οπου οἱ τῶν Ἀθηναίων παῖδες κατεβάλοντο τὸν λαμπρὸν τῆς ἐλευθερίας θεμέλιον.—στ. 18, Φαεννάν.] Δ.Γ. Φανεράν· ὁ προσήλως ἐξήγησίς ἐστι τοῦ Φαεννάν.—στ. 24, Περὶ αὐτόν.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ, Περὶ αὐτῷ.

ΣΕΛΙΔ. 213, στ. 28, Ἐμβῆναι.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐμφῦναι. Προσυπάκουε δὲ ἀπὸ κοινοῦ τὸ, Διενοοῦντο.—Ὅπερ οἱ πολλοὶ κ. τ. λ.] Οὐκ εὐνόητον τὸ χωρίον· διόπερ οὐδὲ πάνυ εὐνοήτως ἡρμηνεύθη ὑπὸ τῶν μεταφραστῶν. Ἔοικε δὲ τοιοῦτόν τι λέγειν, Οἱ πολλοὶ χαλεπῶς ἤκουον τὸ ἀφέντας τὴν πόλιν, ἐμβῆναι ταῖς ναυσί· ἐχαλέπαινον δέ, ὅτι μήτε νίκης ἐδέοντο τῆς κατὰ τῶν βαρβάρων, ἣν ἤλπισαν ἂν ναυμαχήσαντες πρὸς αὐτούς, μετὰ τὸ τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν, μήτε ἠπίσταντο, τουτέστιν ἤλπιζον, παρὰ θεῶν σωτηρίαν ἀνθρώπων προδιδόντων καὶ καταλιμπανόντων τὰ ἱερὰ τῶν θεῶν, καὶ τοὺς τάφους τῶν πατέρων.

ΣΕΛΙΔ. 214, στ. 4, Τὸ τοῦ δράκοντος.] Ἔπιθι περὶ τοῦ δράκοντος τούτου τὸν Ἡρόδοτον (Η, 41) καὶ τὸν Ἡσύχιον (λέξ. Οἰκουρὸν ὄφιν), καὶ τὰς ἐν ἑκατέρῳ σημειώσεις τῶν κριτικῶν.—στ. 10, Ξύλινον τεῖχος.] Τὸ δὲ περὶ τοῦ ξυλίνου τείχους χρησθὲν ὑπὸ τῆς Πυθίας, ἢ ἀληθέστερον φάναι, ὑπὸ Θεμιστοκλέους πλασθέν, ζήτει παρ' Ἡροδότῳ (Ζ, 141-143).

—στ. 13, Τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Ἀθηναίων μεδεούσῃ.] Τουτέστιν Ἀρχούσῃ, Δεσποζούσῃ. Τούτου τὸ συνηρημένον Μεδούσῃ (κατὰ τὸ Ποιούσῃ) οὐχ εὕρηται· ἀλλ' ἔστι παρὰ τὸ θηματικώτερον Μέδω, ὡς τὸ Τυπτούσῃ. Ἴσως δὲ ἀντὶ τοῦ Ἀθηναίων γραπτέον Ἀθηνῶν. Εἴρηκε δὲ καὶ Ἀριστοφάνης (Ἱππ. 763),

Τῇ μὲν δεσποίνῃ Ἀθηναίῃ, τῇ τῆς πόλεως μεδεούσῃ.

—στ. 21, Τὸ δὲ ψήφισμα Νικαγόρας ἔγραψεν.] Θαυμαστὸς καὶ ὁ Νικαγόρας τοῦ ψηφίσματος, ἀγαστοὶ δὲ τῆς φιλανθρωπίας καὶ οἱ Τροιζήνιοι, μὴ μόνον τρέφοντες, ἀλλὰ καὶ μισθοὺς διδασκάλοις τελοῦντες ἐπὶ τῷ παιδεύειν τοὺς παῖδας τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζομένων.—στ. 26, Ποιεῖται.] Δ.Γ. Πεποίηται.—στ. 27, Τὸ Γοργόνειον.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἔτρεψαν ἀπ' ἀρσενικοῦ εἰς οὐδέτερον τὸ ἄρθρον. Ἔπιθι τὰς εἰς τὸν Ἰσοκράτην (Β, σελ. 274) ἡμετέρας σημειώσεις. —στ. 30, Ἀποκεκρυμμένων.] Ἐκ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἀποκεκρυμμένον.

ΣΕΛΙΔ. 215, στ. 4, Δάκρυα γυναικῶν, καὶ τέκνων περιβολάς.] Γυναικῶν, ἔγραψα, ἀντὶ τοῦ Γονέων, ἐξ Ε.Δ. καὶ τῆς τοῦ Ἀμιάτου μεταφράσεως· προσέθηκα δὲ καὶ τὸ Τέκνων ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἀμιάτου.—στ. 5, Ἀπολιμπανόμενοι.] Δ.Γ. Ἀπολειπόμενοι.—στ. 11, Ἐμπεσεῖν.] Ἴσως, Ἐκπεσεῖν.—στ. 14, Ὃς καὶ τοὺς πολίτας.] Προσέθηκα ἐξ Ε.Δ. τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν· ἴσως γέμην ἡ γνησία γραφὴ ἦν, Καὶ ὅτι τοὺς πολίτας.—στ. 25, Τοῦ γὰρ Εὐρυβιάδου.] Ἀδείμαντος ὁ Κορινθίων στρατηγὸς ἦν ὁ τοῦτο εἰπών, ὡς φησιν Ἡρόδοτος (Η, 59), οὐκ Εὐρυβιάδης.

ΣΕΛΙΔ. 216, στ. 6, Διακόσιαι.] Δ.Γ. Τριακόσιαι. Ἔπιθι τὸν Ἡρόδοτον (Η, 61).—Ὑμῶν.] Δ.Γ. Ἡμῖν· ὅπερ ἴσως ἄμεινον.—στ. 12, Λέγειν τι.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκαν τὸ, Τι, οἱ πρὸ ἐμοῦ.—στ. 13, Τευθίδες.] Τὰ ἐν τῇ συνηθείᾳ καλούμενα, Καλαμάρια, μετενεχθέντος ἴσως τοὐνόματος ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ συνηθείᾳ Καλαμαρίου, τοῦ σημαίνοντος τὴν τῶν γραφικῶν καλάμων θήκην ἅματε καὶ τοῦ γραφικοῦ μέλανος δοχεῖον, διὰ τὸν ἐν ταῖς τευθίσι θολὸν, ὃνγε μὴν κατακόρως μελάντερον ἔχει ἡ σηπία, καὶ αὐτὴ τοῦ γένους οὖσα τῶν μαλακίων, ὥσπερ καὶ ἡ τευθίς. Ὃ δὲ λέγει περίτε τῆς μαχαίρας καὶ τῆς καρδίας τοιοῦτόν ἐστιν· οὐδέν, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης (Περὶ ζώων ἱστορ. Δ, κεφ. ά) τῶν μαλακίων ἔχει σπλάγχνον· τῶν δὲ ἐντὸς τῆς τε σηπίας καὶ τῆς τευθίδος δύο στερεῶν τὸ μὲν καλεῖται σήπιον, τὸ δὲ, ξίφος. —στ. 18, Δι' ὃ δὴ καὶ.] Λείπει ἐν Δ.Γ. ὁ τελευταῖος τῶν συνδέσμων.—στ. 20, Τοῦ τόπου.]

Δ.Γ. Τῶν τόπων.—στ. 28, Στενῶν.] Διορθωσάντων τῶν πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Στενωπῶν.

ΣΕΛΙΔ. 217, στ. 2, Πέρσην.] Δ.Γ. Ξέρξην.—στ. 8, Καὶ τέλος εὐθύς.] Δ.Γ. Τέλος δ' εὐθύς: Καὶ εὐθύς. Ταύτην δὲ τὴν τελευταίαν ἐξέφρασε καὶ ὁ Ἀμιότος, ἢ οὐχ εὑρὼν ἐν οἷς ἐχρήσατο ἀντιγράφοις τὴν λέξιν, Τέλος, ἢ περιγράψας ὡς περιττήν. Καὶ δίχα γὰρ ταύτης, καλῶς ἔχει τὸ Ἐξέφερε, συναπτόμενον πρὸς τὸ Ταῦτα, τὰ λελεγμένα δηλονότι ὑπὸ Θεμιστοκλέους· πλὴν εἰ μή τις τὸ Τέλος, ὡς συνώνυμον ἐνθάδε τῆς Ἐντολῆς ἐκδέχοιτο, ἐν' ᾗ Ἐντολὴν ἐξέφερε, τουτέστιν ἐνετείλατο τοῖς ἡγεμόσι τῶν νεῶν. Καὶ αὐτὸ γὰρ τὸ Τέλλω (ἐν συνθέσει Ἐντέλλω καὶ Ἐπιτέλλω) παρὰ τὸ θεματικώτερον Τέλω παρῆκται, ἐξ οὗ καὶ τὸ Τελέω, καὶ τὸ Τελέσω.—στ. 14, Ὥσπερ.] Δ.Γ. Ὡς.—στ. 16, Φράζει.] Δ.Γ. Λέγει.—στ. 17, Συνεπιλαμβάνεσθαι.] Δ.Γ. Ἐπιλαμβάνεσθαι. Τῆς δὲ κακῆς ταύτης γραφῆς τὴν αἰτίαν ἀλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 245 καὶ 339) δεδηλώκαμεν.—στ. 21, Τηνία.] Τῆς γραφῆς, Τενεδ α μία, ἀπήλειψα μὲν τὸ Μία, ἔτρεψα δὲ τὸ Τενεδία εἰς τὸ Τηνία, ἐξ Ε.Δ. Ἔπιθι τὸν Ἡρόδοτον (Η, 82).—στ. 30, Κατὰ τὴν μάχην.] Ἐξ Η.Δ. ἡ τοῦ ἄρθρου προσθήκη.

ΣΕΛΙΔ. 218, στ. 4, Σανδάκης.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Σανδαύκης.—στ. 5, Ἀρταύκτου.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Αὐταράκτου.—στ. 9, Ὠμηστῇ.] Ὠμοβόρῳ. Οἰκεῖον ἐπίθετον τῷ μεθυστῇ θεῷ.—στ. 19, Καὶ διαβεβαιούμενος.] Περιττὸς ἔδοξεν ἡμῖν ὁ σύνδεσμος· τὸ γὰρ ἑξῆς, Λέγει περὶ τοῦ πλήθους τῶν νεῶν Αἰσχύλος διαβεβαιούμενος, ὡς ἂν εἰδώς. Παρὴν γὰρ τῷ πολέμῳ ὁ τραγῳδός, οἱ δὲ ἴσχοι ἐκ τῆς ἐπιγραφομένης αὐτοῦ τραγῳδίας Πέρσαι (στ. 339-341).—στ. 22, Νεῶν τὸ πλῆθος.] Παρ' Αἰσχύλῳ γράφεται, Ὧν ἦγε πλῆθος.

ΣΕΛΙΔ. 219, στ. 1, Ἁλιτενεῖς.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Ἀτενεῖς. Ἁλιτενὴς δὲ λέγεται ναῦς, νῆσος, ἄκρα, ἢ πέτρα, ἡ οὕτω ταπεινή, ὡς ἐπὶ τῆς αὐτῆς σχεδὸν εὐθείας ἐκτείνεσθαι τῇ ἁλί, ὅ ἐστι τῇ θαλάσσῃ.—στ. 6, Κατ' ἐκεῖνον.] Καθ' ὃ μέρος τῆς θαλάττης ἦν ἡ ναῦς ἐκείνου, τοῦ Θεμιστοκλέους δηλονότι· ὥσπερ ἐξεδέξαντο οἱ μεταφρασταί. Ἐνδέχεται μέντοι καὶ, Κατ' ἐκείνου, γεγονέναι πάλαι τὴν γραφήν, πρὸς τὸ Ἐτόξευε.—στ. 19, Ἐξαγόντων.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἐξαγαγόντων.

ΣΕΛΙΔ. 220, στ. 13, Σκιάθι.] Σκηνὴ ὡραϊσμένη· ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος.—στ. 15, Τὰ παρειμένα.] Τὰ παρεωραμένα· ὡς ὁ αὐτὸς Ἡσύχιος ἑρμηνεύει.—στ. 20, Πάντας.] Εἰς τὸ, Πάντως, οὐκ ἀλόγως ὑπείληφέ τις, τρεπτέον εἶναι τὸ Πάντας.—Ἀπαλλαγήσεται.] Ἐκ διορθώσεως

οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Ἀπαλλαγήσηται. Οὐ γὰρ ὑποτάττει ἐνθάδε τὸ Ὅπως, ἀλλ' ἔστι τροπικόν.

ΣΕΛΙΔ. 221, στ. 6, Ἀπὸ τοῦ βωμοῦ κ. τ λ.] Ἔθος γὰρ ἦν τοῖς βωμοῖς πελάζειν τοὺς ψιφοφορεῖν μέλλοντας. (Ἰδ. Πλάτων. νόμ. ς, σελ. 753. Θ, σελ. 855, καὶ ΙΒ, σελ. 949).—στ. 14, Ὅλην τὴν ἡμέραν.] Δ.Γ. Ὅλην ἡμέραν.—στ 26, Τῷ δ' ἑπομένῳ φίλῳ κ τ.λ.] Ἔτιθι ἄπερ ἀλλαχοῦ (Προοδρ. Ἑλλ. Βιβλιοθ. σελ. 343) περὶ τῆς ἀφιλου πρὸς φίλον ταύτης κελεύσεως σεσημείωται.

ΣΕΛΙΔ. 222, στ 3, Γενομένης.] Ἄμεινον ἂν γράφοις κατ' ἐνεργῶτα, Γινομένης. Ἐκεῖνο μὲν γάρ ἐστιν, Ἐπειδὴ ἐγένετο, ἅπαξ καὶ συντελικῶς τοῦ συμβάντος νοουμένου· τοῦτο δέ, Ὁπόταν γίνηται, κατὰ παράτασιν. — στ. 15, Δι' ἐκείνην.] Δι' ἐκείνης, γράφειν εἰσὶν οἱ παρήνεσαν, οὐκ ἀπεικότως, ἐξ ἑτέρου παραλλήλου χωρίου τοῦ Πλουτάρχου (Μάρκ. Κάτ § 8) ὡρμημένοι.

ΣΕΛΙΔ. 223, στ. 4, Ἀσμένως χαλεπαίνοντες.] Διορθούσθω ἐκ τοῦ Πλουταρχείου τοῦδε χωρίου ὁ τοῦ Ἀριστοφάνους (Ἱππ. 84) σχολιαστής, τὰ αὐτὰ περὶ Λακεδαιμονίων ἱστορῶν· « ΕΙΚΟΤΩΣ δὲ διακείμενοι πρὸς » Θεμιστοκλέα, διὰ τὸν τειχισμὸν τῆς Ἀττικῆς, μετασταλλονται αὐτὸν » εἰς κρίσιν κ. τ. λ. » Δηλον γὰρ ὅτι γραπτέον ΕΓΚΟΤΩΣ (καὶ οὐκ ΕΥΘΥΩΣ ὡς ὑπέλαβόν τινες), παρὰ τὸν Κότον, ὃς ἐστιν ἄθλιος ὀργή, καιρὸν ἐπιτηρήσασα εἰς κακοποίησιν.—στ. 11, Ἐρίσαντος . . . τοῦ Ποσειδῶνος.] Δ.Γ. Ἐρίσαντα . . . τὸν Ποσειδῶ.—στ. 14, Προσέμαξεν.] Οὕτω διορθώκασιν οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐξ αὐτοῦ Ἀριστοφάνους (Ἱππ. 812), ἀντὶ τοῦ, Προσέμιξεν. Λέγει γὰρ ὁ Κωμικὸς, περὶ ὧν Θεμιστοκλῆς ἀγαθῶν τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐποίησε τὸν λόγον ποιούμενος, ὅτι.

Καὶ πρὸς τούτοις ἀριστῶσι τὸν Πειραιᾶ προσέμαξεν·

περὶ οὗ ἔπιθι τὰ Γαλατιστὶ σημειωθέντα μοι (Β, σελ. 5) εἰς τὸ Περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, τοῦ Ἱπποκράτους σύγγραμμα.

ΣΕΛΙΔ. 224, στ. 1. Λυσιτελεστέραν.] Δ.Γ. Ἀλυσιτελεστέραν· ἣν κακῶς ποιοῦντες ἀπεδέξαντο οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐνταῦθά τε καὶ ἐν Ἀριστείδῃ (§ 22) Δηλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐκεῖ ἐπαγομένου, « Οὕτω μὲν ὁ δῆμος » ἦν φιλοδίκαιος » . Γελοίων γὰρ ἐπιεικῶς τὸ ἐπαινεῖν τὸν δῆμον ὡς φιλοδίκαιον, εἴγε πράξιν μὴ λυσιτελοῦσαν αὐτῷ ἀπετρίψατο· ὃ καὶ ὁ τελευταῖος τῶν Παραλλήλων ἐκδότης ἐσημειώσατο, παραθέμενος καὶ Κικέρωνος μαρτύριον, τὸ Λυσιτελεστέραν, ἐκφράσαντος κἀκεῖνου.—στ. 13, Προῆγον.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Προήγοντο.—στ. 25, Ἢ καὶ τύγε.]

Δ. Γ. Ἢ τύ γε. Περὶ δὲ Παυσανίου, Ξανθίππου τε καὶ Λευτυχίδου, ἔπιθι τὸν Ἡρόδοτον (Θ, § 99-101, 114). — στ. 27, Ἐπαινέω.] Δ.Γ. Ἐπαινέσω. — στ. 28, Ἐπεί.] Δ.Γ. Ἐπί. — στ. 30, Ἀργυρίοισι σκυθαλικοῖσι.] Δ. Γ. Ἀργυρίοισι βαλικοῖσι· οὐδὲν μᾶλλον νοητῶς. — στ. 31, Τρὶ ἀργυρίου.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ Τρία ἀργυρίου.

ΣΕΛΙΔ. 225, στ. 2, Ψυχρά.] Δ. Γ. Ψύχεια. —στ. 4, Μὴ ὥραν Θεμιστοκλέους γενέσθαι.] Διορθοῦν ἐπεχείρησαν οἱ μὲν, Μὴ ὥρας Θεμιστοκλέα παραγενέσθαι, οἱ δὲ, Μὴ ὥραν Θεμιστοκλεῖ γενέσθαι. Ὅπως ποτὲ δ' ἂν ἔχῃ τὰ τῆς γραφῆς, τοῦτο γοῦν πρόδηλον, ὅτι Τιμοκρέων τὸ μᾶλλον ἐν χρήσει, Μὴ ὥρας ἴκοιτο, ἢ Μὴ ὥραισιν ἵκοιτο ὁ Θεμιστοκλῆς, δηλοῦν ἠβούλετο. Τοῦτο δὲ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, παραπλησίως ἐπὶ κατάρας διὰ τοῦ, Νὰ μὴ φθάσῃ τοῦ χρόνου, ἐκφράζει, καθάπερ καὶ τὸ, Εἰς ὥρας ἴκοιτο, ἐπὶ εὐχῆς εὐνοικῆς, διὰ τοῦ, Καὶ τοῦ χρόνου.—στ. 6, Βλασφημία.] Δ.Γ. Δυσφημία.—στ. 13, Τέμνει.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Τέμοι. Ὅρκια δὲ Μήδοισι τέμνειν, ἐστὶ τὸ φιλιοῦσθαι τοῖς Μήδοις, ἀπὸ τοῦ γινομένου ὑπὸ τῶν καταλυόντων τὸν πόλεμον καὶ σπενδομένων ἀλλήλοις· ζῶα γὰρ ἔτεμνον, τουτέστιν ἐθυσίαζον, ἐπὶ τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς διαλλαγαῖς. —στ. 14, Κόλουρις.] Κολοβὴ τὴν οὐράν· καὶ ἰδιαιτέρως ἐπὶ ἀλώπεκος, ἣν καὶ Κοθοῦριν Ἡσύχιος ὀνομάζει.—στ. 18, Μνημονεύων.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Μνημονευομένων. —στ. 20, Ἀρτέμιδος ... ἣν Ἀριστοβούλην.] Μνημονεύει καὶ ἀλλαχοῦ (Περὶ τῆς Ἡροδότ. κακοηθ. § 37) τῆς καθιδρύσεως ταύτης.—στ. 23, Θανατουμένων.] Δ.Γ. Θανουμένων.—στ. 28, Καθαιροῦντες.] Δ.Γ. Κολούοντες.

ΣΕΛΙΔ. 226, στ. 4, Κατ' αὐτοῦ.] Δ.Γ. Κατ' ἐκείνου.—στ. 5, Λεωβότης.] Δ.Γ. Λεοβότης. Ἀλλαχοῦ (Περὶ φυγ. § 15) δὲ Λεωβάτης καλεῖται τῷ Πλουτάρχῳ.—στ. 28, Ἄγειν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἐνάγειν, ὅπερ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἔτρεψαν εἰς τὸ Ἀνάγειν.

ΣΕΛΙΔ. 227, στ. 9, Φυγὴ.] Δ.Γ. Τύχη. — στ. 19, Συντραγῳδῆσαι.] Συμμηχανήσασθαι, συνυποκρίνασθαι· ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ὑποκρινομένων τραγῳδῶν. Κἀκ τούτου τοῦ χωρίου ἐπιτυχῶς διωρθώκασιν οἱ κριτικοὶ ἕτερον Ἡσυχίου (λέξ. Τραγῳδὸς) χωρίον. — στ. 26, Ἀποστρεψαμένου.] Δ.Γ. Ἀποτρεψαμένου· ὅθεν ὑπενόησάν τινες μήποτε ἐγέγραπτο Ἀποτριψαμένου.

ΣΕΛΙΔ. 228, στ. 7, Ἀναδείξειεν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἀναδείξειεν εἰς Νάξον.—στ. 24, Ὑπῆρξε.] Ἴσως γρ. Ὑπῆρχε.

ΣΕΛΙΔ. 229, στ. 1, Γενόμενον.] Εἴη ἂν ὁ νοῦς τοῦ ὅλου χωρίου, ὅτι ὁ περὶ τὴν γαστέρα περιελιχθεὶς δράκων, εἶτα τῷ τραχήλῳ προσ-

ανερπύσας, ὡς ἥψατο τοῦ προσώπου, εἰς ἀετὸν μεταμορφωθεὶς, καὶ περιβαλὼν ταῖς πτέρυξι τὸν Θεμιστοκλέα ἐξήρε καὶ ἐκόμιζε κ. τ. λ. Τῶν δὲ πρὸ ἡμῶν τις, τὸ ἄγαν τερατῶδες τοῦ ὀνείρου δυσχεράνας, ὑπενόει γεγράφθαι πάλαι, Παραγενόμενον, συνημμένως πρὸς τὸ Ἀετὸν, ἐν' ᾖ ὁ νοῦς, Ὡς ἥψατο τοῦ προσώπου ὁ δράκων, παραγενόμενος ἀετὸς ἐξείλετο τὸν Θεμιστοκλέα τοῦ δράκοντος καὶ ἐκόμιζε κ. τ. λ. —στ. 23, Ἐντυχεῖν.] Εἰς ὄψιν ἐλθεῖν καὶ λαλῆσαι· ὅπερ ἡ συνήθεια διὰ τοῦ Συντυχεῖν ἐκφράζει, οἷον, εἰ τὸ προκείμενον ἑρμηνεῦσαι χωρίον βούλοιτο, Ὅτι θέλει νὰ συντύχῃ τὸν βατιλέα.

ΣΕΛΙΔ. 230. στ. 2, Φρονεῖς.] Δ.Γ. Φρονοῖης. — στ. 6, Μεγαλύναντι] Δ.Γ. Μεγαλύνοντι.—στ. 14, Ἐρετρικῆς.] Ἐξ Ἐρετρίας Εὐβοϊκῆς πόλεως. Καὶ σημείωσαι τὸν τύπον τῶν εἰς ικος κτητικῶν μεταληφθέντα εἰς ἐθνικὸν τύπον· ὤφειλε γὰρ εἶναι Ἐρετριδος. Ὡς δ' αὕτως καὶ ἡ συνήθεια πολλὰ τῶν τοιούτων ἐκφέρει, οἷον Κρητικὸς ἀντὶ τοῦ Κρής.

ΣΕΛΙΔ. 231, στ. 5, Μακαρίσας.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Μακαρίσαι. — στ. 12, Θύραις.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Θύρας.

ΣΕΛΙΔ. 232, στ. 12, Κἂν.] Ἐξ Η.Δ. (ἣν ὑπονοεῖν παρέχει καὶ ἡ Ἀμιότου μετάφρασις), ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ Ἂν. —στ. 17, Συνανεκράθησαν.] Δ.Γ. Ἀνεκράθησαν.

ΣΕΛΙΔ. 233, στ. 8, Εἰς ποταμὸν.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ τῆς Ἀμιότου μεταφράσεως, ἀντὶ τοῦ, Εἰς τὸν ποταμόν.—στ. 18, Ἐθεάσατο.] Οὕτω παρ' ἅπασι· μεταμέλει μοι μέντοι μὴ γράψαντι κατὰ παράτασιν, Ἐθεᾶτο, καθὰ καὶ Ἀμιότος ἐξέφρασε il allat visitant. — στ. 19, Εἰδε.] Ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ ἀπόδοσις τῆς περιόδου, ἣν οἱ πρὸ ἡμῶν κακῶς διέστιξαν, καὶ κάκιον διορθοῦν ἐπεχείρησαν τρέψαντες τὸ, Εἰδε, εἰς τὸ Ἐν δὲ, καὶ τὸ ἐχόμενον, Ὅτε, εἰς τὸ, Ἔτι. Ἔστιγε μὴν καὶ ἄλλως διορθοῦν τὸ χωρίον, τὸ μὲν Ἐθεάσατο κατὰ χώραν ἐῶντας, τὸ δὲ, Εἰδε, εἰς τὸ Εἶδε δὲ, τρέποντας, καὶ ἀπόδοσιν τῆς περιόδου τὸ, Εἴτε δὴ παθὼν, ἐκδεχομένους.—στ. 22, Ἣν.] Εἰς τοῦτο ἔτρεψα τὴν μετοχὴν, Ὧν, παραινέσαντος καὶ τοῦ Στεφάνου, καὶ ἐκφράσαντος τοῦ Ἀμιότου.

ΣΕΛΙΔ. 234, στ. 9, Ἐπέστρεψεν κ. τ. λ.] Ἐπέστρεψε τὸν βασιλέα ἀπὸ τῶν περὶ τὰς ἄνω πράξεις ἀσχολιῶν εἰς τὸ ἀντεπιχειρεῖν κ. τ. λ. Δ.Γ. Ἐπέτρεψεν.—στ. 18, Ἑλληνικοῖς.] Δ.Γ. Πολεμικοῖς. — στ. 22, Φάρμακον ἐφήμερον.] Τὸ αὐθημερὸν ἀναιροῦν. Ἐκαλεῖτο δὲ κατ' ἐξοχὴν οὕτω τὸ Κώνειον. (Ἡσύχ. καὶ Σουίδ. λέξ. Ἐφήμερον.).—στ. 30, Οὗ καὶ Πλάτων κ. τ. λ.] Ἐν τῷ Μένωνι (σελ. 93).

ΣΕΛΙΔ. 235, στ. 5, Οὐκ ὢν ὁμορήτριος.] Κατὰ γὰρ τὸν Σόλωνος νόμον, ἐξῆν Ἀθηναίοις τὰς ἐκ πατέρων γαμεῖν ἀδελφάς, οὐ μὴν καὶ τὰς ἐκ μητέρων. — στ. 6, Νικομήδης.] Δ.Γ. Νικόδημος. — στ. 7, Νικομάχην.] Δ.Γ. Νεομάχην. — Ἀδελφιδοῦς.] Δ. Γ. Ἀδελφός. — στ. 11, Ἐν τῷ Πρὸς τοὺς ἑταίρους.] Ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐπιγραφομένῳ, Πρὸς τοὺς ἑταίρους. Τὴν δὲ πρόθεσιν, Ἐν, προσέθηκαν ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ.—στ. 15, Νεοκλέα.] Δ.Γ. Νικοκλέα. — στ. 20, Ἅλκιμον.] Ἄλιμον, διορθοῦν τινες, ἐπεχείρησαν οὐ πάνυ τι πιθανῶς. — στ. 21, Ἡ τὸ ὑπεύθυνον τῆς θαλάττης.] Ἐν ᾧ τόπῳ παύεται τοῦ κυμαίνεσθαι ἡ θάλασσα. Ἡσύχιος· « Εὐθιῶσαν, γαληνιῶσαν ». — στ. 22, Τὸ περὶ αὐτήν.] Γράφε, Τὸ ἐπ' αὐτῇ· ἐπὶ τῇ κρηπίδι δηλονότι, καθάπερ ἐξέφρασαν καὶ οἱ μεταφράσαντες, καίπερ τῆς γραφῆς παρ' οὐδενὶ ἐξηλλαγμένης.—στ. 24, Ἐν καλῷ.] Ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ. Δ.Γ. Ἐν χαλκῷ. — στ. 27, Χώπόταν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Χώπότε.

ΚΑΜΙΛΛΟΣ.

ΣΕΛΙΔ. 237, στ. 11. Ἐφεστάναι.] Δ.Γ. Ἐπιστάναι.—στ. 21, Τὸν Φουρίων.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Τὸν τῶν Φουρίων.— στ. 23, Αἰκανούς.] Δ.Γ. ἢ μᾶλλον διόρθωσις, Αἰκούους.

ΣΕΛΙΔ. 238, στ. 7, Ἀναγκαῖον δέ, τό.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀναγκαῖον δὲ καὶ τό. Λείπει δὲ καὶ παρὰ τοῖς μεταφρασταῖς ὁ δεύτερος τῶν συνδέσμων εἰκότως· ἔστι γὰρ ὁ νοῦς, ὅτι τῶν δύο ἔργων Καμίλλου, τὸ μὲν ἦν καλὸν, τὸ δὲ οὐ καλὸν μέν, ἀναγκαῖόν γε μήν.—στ. 10, Οὐηϊεντανούς.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Οὐενετανούς. Veji γὰρ καὶ Vejentes καὶ Vejentani, γράφονται Ῥωμαϊκοῖς στοιχείοις. Δ.Γ. Οὐετανούς: Οὐειεντανούς.—Καλοῦσιν.] Δ.Γ. Λέγουσιν. Μετὰ δὲ τὸ ἐχόμενον Πόλις, ἡ τελεία στίζειν παραινεῖ Στέφανος, ἢ προστιθέναι τὸ ἀναφορικὸν, Ἣ, ἵνα ἔχῃ συναρτᾶσθαι πρὸς τὸ, Ἠγωνίσατο. Οὐδέτερον τούτων ἐποίησα, διὰ τὸ πολλάκις τοιαῦτα ἀσυνάρτητα ἢ δυσσυνάρτητα εὑρίσκεσθαι παρὰ Πλουτάρχῳ. — στ. 16, Μακρά.] Δ.Γ. Μεγάλα. — στ. 20, Γὰρ οὐ πολὺν χρόνον.] Οὕτως ἐκφράζει Ἀμιότος, ὥσπερ ἂν εἰ ἐγέγραπτο, Γὰρ τὸν πρότερον χρόνον.—Ἀλλ' ὥρα.] Ἐξ Η.Δ. καὶ ἡ τροπὴ τοῦ Ἅμα εἰς τὸν Ἀλλὰ σύνδεσμον, καὶ ἡ στίξις τῆς περιόδου. Ἔστι γὰρ τὸ ἑξῆς, Εἰθισμένοι στρατεύειν ἔξω τῆς οἰκείας οὐ πολὺν χρόνον, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους, τὸν δὲ χειμῶνα οἴκοι διατρίβειν κ.τ.λ.—Ἔξω.] Λεί-

πει ἐν Δ.Γ. ἡ λέξις αὕτη, οὐκ ἀλόγως· ἐμπεριέχεται γὰρ ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ Στρατεύειν ἐννοίᾳ.

ΣΕΛΙΔ. 239, στ. 7, Ἔπομβρον.] Νενίκα εἰς τοῦτο ἕτρεπον τὸ παὸ ἅπασιν Ὕπομβρον, ἐλάνθανον ἑαυτὸν συμφερόμενος τῷ Στεράνῳ· κἀκεῖνος γὰρ ἐν τῷ Θησαυρῷ (Τόμ. Β, σελ. 1291), Ἐπομβρον εἶναι γραπτέον ὑπετύπασεν ἐν τῷδε τῷ χωρίῳ.—στ. 15, Ἐπέψανεν.] Δ.Γ. Ἀπέψανεν: Ἔψανεν.—στ. 27, Παῤῥησία... πολεμίων.] Δ.Γ. Παρουσία. .. πολιτῶν.

ΣΕΛΙΔ. 240, στ.3, Κοινωσάμενος.] Γραπτέον, οἶμαι, Κοινώσασθαι, ὡς ἠρμήνευσαν καὶ οἱ μεταῤῥαῤαί· ἕτεροι δὲ, οὐδὲν ἧττον ἡμαρτημένον τὸ χωρίον ὑπολαμβάνοντες, τὴν μὲν μετοχὴν κατὰ χώραν ἐῶσι, τὰ μικρὸν θ' ἀνωτέρω οὕτω γράφειν παραινοῦσι (οὐ πιθανῶς ἐμοὶ δοκεῖν), « Πολιορκίας, ΕΘΑΥΜΑΖΕΝ· Ὁ ΔΕ οὐ ταῦτα μόνα κ. τ. λ. » ὡς εἶναι τὸν κοινωσάμενον τὰ ἀποπώτερα σημεῖα, τὸν Οὐηϊεντανόν, οὐ τὸν Ῥωμαῖον.— στ. 7, Καὶ ὑπάγων.] Λείπει ὁ, Καὶ, ἐν Δ.Γ.—στ. 9, Συνδραμόντων.] Δ.Γ. Δραμόντων.—στ. 23, Ἀνωθεῖν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἄνωθεν· ἀνθ' οὗ οἱ πρὸ ἡμῶν ἔγραψαν, Ἀνωστθεν, οὐκ οἶδ' ὅπως συναρτῶντες τὴν μετοχὴν ταύτην τοῖς λοιποῖς, ἢ ἀναπληροῦντες τὸ ἀναγκαίως ὧδε ἐπιζητούμενον ἀπαρέμφατον.

ΣΕΛΙΔ. 241, στ. 3, Ματοῦταν.] Μνημονεύει ταύτης καὶ ἀλλαχοῦ (Περὶ φιλαδελφ. § 21). Οἴονται δὲ τινες τὴν αὐτὴν εἶναι τῇ Ἠῷ, παὸ ἣν καὶ τὸ παρὰ Ῥωμαίοις Matutinus τὸ δηλοῦν τὴν ἑωθινὴν, καὶ τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις Matin, καὶ τοῖς Ἰταλοῖς Mattino τὸ σημαῖνον τὴν ἕω.—στ. 8, Διὰ τὴν παλλακήν.] Διὰ τὴν Σεμέλην τὴν τῆς Ἰνοῦς ἀδελφὴν, τὴν παλλακευθεῖσαν τῷ Διΐ, ἧς κεραυνωθείσης ἐξέθρεψεν ἡ Ἰνὼ τὸν υἱόν.—στ. 13, Περί.] Δ.Γ. Πρά.—στ. 22, Κατακολουθήσαντι.] Οὔθ' αὕτη, οὔθ' ἡ Δ.Γ. Καλλιερήσαντι, ἐῤῥῶσθαί μοι δοκεῖ. Ὁ δ' Ἀμιότος, διὰ τοῦ qui survient droit ἐκφράσας, τὰς διανοίας μᾶλλον, ἢ τῆς λέξεως, φροντίσας δηλός ἐστιν. Οὐκ ἀπίθανοι οὖν οἱ νομίσαντες ἡπατῆσθαι τὸν Πλούταρχον, τὸ παρὰ τῷ Λιβίῳ Prosecо (ὅπερ ἐπὶ θυτικὴ λέξις, δηλοῦσα τὸ κατακόπτειν τὰ ἱερεῖα) συγχέαντα τῷ Prosequor, τουτέστιν Ἀκολουθῶ.

ΣΕΛΙΔ. 242, στ. 12, Μεγίστῃ.] Δ. Γ. Μεγάλῃ.—στ. 24, Προελθεῖν.] Δ.Γ. Ἐλθεῖν.— στ. 28, Δεικνύντες, καὶ καταμύσεις.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Δεικνύντας, καὶ καταμυήσεις.—στ. 29, Πολλὰ δὲ καί.] Ἐξ Η.Δ. ἡ προσθήκη τοῦ δευτέρου συνδέσμου, ἀπαιτοῦντος αὐτὸν τῆς διανοίας, καὶ ἐκφράσαντος τοῦ Ἀμιότου.

ΣΕΛΙΔ. 243, στ. 4, Εἰς δεισιδαιμονίαν καὶ τύφον.] Ἀντὶ τοῦ, Τύφου, Δ.Γ. Κατίφειαν· ἥπερ ἔοικε μᾶλλον διόρθωσις εἶναί τινος, οὐδὲν κοινὸν ὑπειληφότος εἶναι δεισιδαιμονία καὶ τύφῳ. Οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς ἀλαζονείας ἐνθάδε ἐξεδέξαντο τὸν τύφον· ἕτεροι δὲ ἐπὶ της μωρίας. Ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ της ὑπὲρ τὸ δέον φλογώδους περὶ τὰ θεῖα διαθέσεως της ψυχῆς ἐκλαβεῖν τὴν λέξιν. Τὸ γὰρ Τύφω, παρ' ὃ ὁ τύφος, πολυσήμαντός ἐστι λέξις· « Τετύφωται (φησὶν Ἡσύχιος), ἀπόλωλεν, ἐμπέπρησται, ἐμβεβρόντηται, ἐπῄρθη », καὶ « Τετυφῶσθαι, μεμηνέναι » καὶ « Τύφεται, καίεται, καπνίζεται, φλέγεται » καὶ «Τυφώνος, πυρώδους « δαίμονος ». Ἃ δὴ πάντα συμβαίνει περὶ τοὺς δεισιδαίμονας· ἀβέλτεροι γὰρ ὄντες ἐπαίρονται, ὡς πλέον τι τῶν ἄλλων εἰδότες περὶ τὰ θεῖα, καὶ μεμήνασιν ὥσπερ ὑπὸ πυρώδους τινὸς δαίμονος ἐλαυνόμενοι.—στ. 13, Πρότερον.] Δ Γ. Οὐ πρότερον· ὅπερ ἄμεινον.—στ. 14, Ἐπιπεφημισμένον.] Ἐπὶ τοῦ, Καθιερωμένου, ἐνταῦθα.—στ. 15, Ἐντρυφᾶσθαι.] Ἐντρυφώντων, τουτέστιν ὑβριζόντων, ἀνέχεσθαι. Καὶ σημειῶσαι τὴν παθητικὴν χρῆσιν τῶν τοιούτων οὐ πάνυ τι συχνὴν οὖσαν, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 192 καὶ 224) σεσημείωται.— στ. 16, Διοικίζοντι.] Δ.Γ. Τῷ διοικίζοντι.—στ. 22, Καὶ ἀχρήματος, ἄσμενος ἐδέξατο.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Καὶ χρηματισάμενος ἐδέξατο.

ΣΕΛΙΔ. 244, στ. 1, Εἰ καὶ μὴ πάνυ.] Δ.Γ. Εἰ μὴ καὶ πάνυ.—στ. 3, Ἕλοι, τῷ θεῷ.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἕλοιτο θεῷ.—Τούτων.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ ἀθιανοήτου, Τούτῳ. Τὸ δὲ Τούτων σύναπτε πρὸς τὸ Λαφύρων.—στ. 10, Χαλεπὸν γὰρ ἦν.] Τοῦτο οἱ πρὸ ἡμῶν, καθ' ὑπερβατὸν ἐξενεχθέν, μὴ νοήσαντες, οὔτε καλῶς ἔχιξαν, οὔτε πάνυ ἀκριβῶς ἐξέφρασαν. Τὸ ἑξῆς, ψηφισαμένης τῆς βουλῆς τὴν μὲν γενομένην ἀπὸ τῆς διαρπαγῆς τοῖς στρατιώταις ὠφέλειαν, μὴ γενέσθαι ἀνάθεσον, τουτέστι μὴ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς καταμερισθῆναι, ἐπεὶ χαλεπὸς ἦν διὰ τὸν χρόνον ὁ τοιοῦτος ἀναθεσμός, ἕκαστον δὲ τῶν λαβόντων σὺν ὅρκῳ ὧν εἰλήφει τὴν δεκάτην εἰς μέσον φέρειν κ.τ.λ.—στ. 24, Ἐπέθηκαν.] Δ.Γ. Ἐπέθηκαν.

ΣΕΛΙΔ. 245, στ. 1, Ἦν δ' ἄρα καὶ χειμὼν, καὶ γαλήνη θαλάσσης ἀργαλέου, ὡς ἐκείνοις συνέτυχε κ.τ.λ.] Δ.Γ. « Ἦν δ' ΑΡΑ ΚΑΙ ΧΕΙ- » ΜΩΝ ΚΑΙ γαλήνη θαλάσσης ἀργαλέων, ἀλλ' ὅμως ἐκείνοις συνέ- « τυχε κ.τ.λ. » Ἡμαρτῆσθαι τὴν γραφὴν τοῦ χωρίου καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν συνῆκαν, καὶ ἄλλοι ἄλλως διορθοῦν ἐπεβάλοντο, οἱ μὲν γραπτέον εἶναι ὑπολαβόντες, « Ἦν δ' ἄρα... ἀργαλέον ἴσως [ἢ Ὁμοίως] ἐκείνοις, οἷς

» συνέτυχε κ.τ.λ. » οἱ δὲ, « Ἦν δ' ἄρα . . . ἀργαλέον, ὅπου ἐκείνοις » συνέτυχε κ.τ.λ. » Ἡμῖν δὲ δοκεῖ τοιαύτην ὑπάρξαι πάλαι, εἰ μὴ ταῖς αὐταῖς λέξεσι, τῇ γε διανοίᾳ, τὴν ῥῆσιν, ἣ παροιμιωδῶς ἔοικεν ὁ Πλούταρχος κεχρῆσθαι ἐκ ποιητοῦ τινος εἰληφώς· Ἦν δ' ἈΡ' ΟΥ̓ ΧΕΙΜΩΝ ΜΟΝΟΝ, ΑΛΛᾺ ΚΑῚ γαλήνη θαλάσσης ἀργαλέον, ὡς ἐκείνοις συνέτυχε κ. τ. λ.—στ. 7, Ἐπεκήρυττον.] Γράφε, Ἀπεκήρυττον· τουτέστι, διὰ κήρυκος ἐπώλουν, ἃ πωληθησόμενα προὐτίθεσαν, ὅπερ ἐπὶ Γαλατιστὶ, mettre à l' encan. —στ. 16, Ἀποδεῖξαι.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐπέδειξε. Ἔστι καὶ ἑτέρα γραφὴ, Ἀπέδειξαν, ἣν οἱ πρὸ ἐμοῦ ἔτρεψαν εἰς τὸ Ἀπέδειξε.—στ. 19, Ἐρυμνὴν καὶ κατεσκευασμένην.] Δ. Γ. Ἐρμμνὴν, κατεσκευασμένην: Ἐρυμνὴν παρεσκευασμένην.—στ. 20, Πᾶσιν εἰς.] Ἴσ. γρ. Πᾶσι τοῖς εἰς τόν.

ΣΕΛΙΔ. 246, στ. 1, Κοινῷ...ὥσπερ Ἕλληνες.] Ἑλλήνων γάρ, ὡς ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ, ἦν εὕρημα, καὶ τὸ διδασκάλεις χρῆσθαι κοινοῖς, τουτέστιν ἐκ τοῦ κοινοῦ τὸν μισθὸν λαμβάνουσι, πρώτου Χαρώνδου τοῦ Θουρίων νομοθέτου εἰσηγησαμένου τοῦτο, ὥς φησιν ὁ Σικελιώτης Διόδωρος (ΙΒ, ιβ΄). Ἐξ Ἑλλήνων δὲ πρῶτοι Γαλάται, οἱ τῶν νῦν ἐν ἄπασι καλοῖς διαπρεπόντων Γαλατῶν πρόγονοι, παρέλαβον τὸ χρηστὸν νομοθέτημα, καὶ μετ' ἐκείνους Ῥωμαῖοι, καθάπερ ἐσημειώσατο ὁ τῶν Γαλατικῶν κριτικῶν κορυφαῖος Κασσιόδωρος ἐν τοῖς εἰς τὸν Στράβωνα (Δ. σελ. 184).—στ. 17, Ὥστε μὴ φεύγειν.] Δ.Γ. Ὡς τὸ μὴ φεύγειν· ἐξ ἀμείνονος ἑτέρας ὀλιγόστιχος γραφῆς, Ὡς τὸ φεύγειν.—στ. 30, Θαῦμά τε καί.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Θαυμάσαι καὶ.

ΣΕΛΙΔ. 247, στ. 23, Ἔγκλημα δὲ κλοπῆς.] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ Ἦν.

ΣΕΛΙΔ. 248. στ. 11, Ὥσπερ ὁ Ἀχιλλεύς.] Ἐν τῇ Α τῆς Ἰλιάδος ῥαψῳδία (στιχ. 408-412).—στ. 14, Ἀσσάριον γὰρ ἦν δέκατον ἀργυρίου.) Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀσσάριον γὰρ ἦν τὸ ἀργύριον· ὧν τῶν πρὸ ἡμῶν οἱ μὲν τρέπειν παρήνουν εἰς τὸ, « Ἀσσαρίων γὰρ δέκα ἦν τὸ ἀργύριον», οἱ δὲ « Ἀσσάριον γὰρ ἦν δραχμῆς τὸ δέκατον, νόμισμα χαλκοῦν, οὐκ ἀργυροῦν ». Τούτων ἡ μὲν πρώτη τῆς αὐτῆς ἔχεται διανοίας, καὶ ἡ ἡμετέρα διόρθωσις· ἡ δευτέρα δὲ παντάπασιν ἀπαράδεκτος διὰ τὸ μῆκος.—στ. 19, Φόβον.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Φθόνον. Δ.Γ. Φόνον: Φθόρον.—στ. 24, Προσιόντος, ἡ Ἰουλίου τοῦ τιμητοῦ τελευτή.] Οὕτως ἔγραψαν οἱ πρὸ ἡμῶν, λαβόντες τὴν διόρθωσιν ἐκ τῆς τοῦ Ἀμιότου μεταφράσεως, ἀντὶ τοῦ, Προσιόντος Ἰουλίου μηνὸς, ἡ τοῦ τιμητοῦ τελευτή.

ΣΕΛΙΔ. 249, στ. 8, Γενόμενοι.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ

τοῦ Γενόμεναι.—στ. 13, Κελτορίων.] Ἁμαρτία τῶν γραφέων ἴσως ἀντὶ τοῦ, Κελτιβήρων· ὅπερ ἑτέρα ἂν εἴη Πλουτάρχου ἁμαρτία. Οἰγὰρ Κελτίβηρες οὐ μεταξὺ Πυρήνης καὶ Ἄλπεων, ἀλλ' ἐν αὐτῇ κατῴκουν τῇ Ἰβηρίᾳ· Κελτορίους δὲ οὐδεὶς οἶδε τῶν γεωγράφων.—στ. 16, Καὶ τοὺς γονέας.] Ἐκ διορθώσεως προσέθηκαν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ ἄρθρον, οὐ πάνυ τι ἀναγκαῖον ὄν· Ἀμιότος δὲ, Καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, ἡρμήνευσεν, εἴτε γραφὴ τοιαύτη ἐντυχών, εἴτε αὐτὸς διορθώσας.—στ. 20, Ἄρων.] Καὶ ὧδε δί ἑνὸς ἔγραψα τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις διὰ διπλοῦ ρ γραφόμενον, Ἄρρων, διὰ τὰ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (σελ. 432.) εἰρημένα. — στ. 25, Ἀπέλιπε.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἀπέλειπε.

ΣΕΛΙΔ. 250, στ. 1, Καὶ χρημάτων καὶ δαπάνας.] Διέγραψα τὸν δεύτερον, Καὶ, ἄχρηστον ὧδε παντάπασιν ὄντα.—στ. 9, Κεκλιμένην, ἄντικρυς.] Ἴσως ἄμεινον τὸ συνάπτειν τὸ Ἄντικρυς πρὸς τὸ Κεκλιμένην, ἐπὶ τοπικῆς ἐννοίας τοῦ, Κατεναντίον, ὥσπερ ἐξεδέξατο ὁ Ἀμιότος.—στ. 27, Ταὐτά.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ταῦτα.

ΣΕΛΙΔ. 251, στ. 1, Μεταδιδῶσιν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Μεταδῶσιν. —στ. 20, Ἀνδρα.] Δ.Γ. Ἄνθρωπον. — στ. 29, Τῶν Φαβίων.] Δ.Γ. Τοῦ Φαβίου.—στ. 30, Τὸ τῶν πεπραγμένων.] Ἐξ Ε.Δ. προσέθηκα τὸ ἄρθρον.

ΣΕΛΙΔ. 252, στ. 13, Καὶ τὴν τε χώραν.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκα τῶν συνδέσμων τὸν δεύτερον.—στ. 17, Ἐπίσασθαι.] Ἐπὶ τοῦ. Ἡγεῖσθαι καὶ νομίζειν, ἐνταῦθα.—στ. 23, Ἐτάραττεν.] Δ.Γ. Ἐπετάραττεν.

ΣΕΛΙΔ. 253, στ. 11, Περὶ τήν.] Δ.Γ. Μετὰ τήν.—στ. 12, Πάθος.] Δ.Γ. Πένθος.—στ. 16, Εἴτ' ὀρθῶς.] Οὕτως ἔγραψαν οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἐξ Ἀμιότου τὴν διόρθωσιν ἁρυσάμενοι, ἀντὶ τοῦ, Εἴτε μὴ, ὀρθῶς. — στ. 20, Τοῦτο μέν.] Δ.Γ. Τοῦτο μὲν τοίνυν.—στ. 23, Κερησσῷ.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Γεραιστῷ. — στ. 24, Ἑκατόν.] Ἐξ Ε.Δ. καὶ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Διακοσίοις.—Λατταμύαν.] Ἀλλαχοῦ (Περὶ τῆς Ἡροδότ. κακοηθ. § 33), εἴθ' ὑπὸ Πλουτάρχου, εἴθ' ὑπὸ τῶν τὰ Πλουτάρχου γραψάντων, Λατταμίαν. —στ. 26, Ἐν Μαραθῶνι.] Ἐξ Ε.Δ. προσέθηκα τὴν πρόθεσιν.—Τρίτῃ.] Ἀλλαχοῦ δὲ (Ἀριστείδ. § 19.) Τετράδι, εἴρηκε γεγονέναι τὴν ἐν Πλαταιαῖς Περσῶν ἧτταν.

ΣΕΛΙΔ. 254, στ. 2, Ἐπιδήλως.] Ἐπιδήλους γράφειν παραινοῦσί τινες οὐκ ἀπιθάνως.—στ. 5, Ἁλῶναι.] Περιέγραψα τὸ μετὰ τὸ, Ἁλῶναι, γραφόμενον, Θαργηλιῶνος, πεισθεὶς τοῖς πρὸ ἐμοῦ· ἄμεινον μέντοι μετὰ τὸ προηγησάμενον, Φθίνοντος, καταχωρίζειν, οὕτως· « Ἥττωντο « τῇ ἑβδόμῃ φθίνοντος Θαργηλιῶνος, περὶ ἣν δοκεῖ καὶ τὸ Ἴλιον ἁλῶναι, « ὡς

» ὡς 2. τ. λ. ».—στ. 15, Ἀτυχημάτων,] Δ.Γ. Εὐτυχημάτων.—στ. 23, Πομπήϊος Μάγνος.] Οὗ μνημονεύει καὶ ἀλλαχοῦ (Συμποσιακ. Η, ά). Τὸ δὲ Μάγνος σημαίνει Μέγας παρὰ Ῥωμαίοις, παρὰ τῶν Ἑλλήνων λαβοῦσι καὶ τοῦτο, ὥσπερ ἕτερα πλεῖστα, εἰ χρὴ πιστεύειν Φωτίῳ, ὃς φησι Σοφοκλέα ἐν Ὀδυσσεῖ τὸ Μάγνον ἐπὶ τοῦ Μέγαν τάξαι.—στ. 24, Ἐπ' ἀμφότερα.] Ἐπὶ τὰς ἀτυχίας τε καὶ εὐτυχίας.—στ. 27, Πλέον.] Δ.Γ. Πλεῖον.—στ. 28, Διῄρηται.] Διακεκριμένως ἱστόρηται καὶ ἡρμήνευται. Δ.Γ. Διείρηται.

ΣΕΛΙΔ. 255, στ. 5, Οἱ βάρβαροι τῆς νίκης.] Ἐκ Δ.Γ. προσεθείκασι τὸ ἄρθρον οἱ πρὸ ἐμοῦ. Γράφε δὲ καὶ μετατιθεὶς τὰς λέξεις, Τῆς νίκης οἱ βάρβαροι.—στ. 17, Ἐπιλιπούσης.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἐπιλειπούσης. Ἵνα δὲ καὶ τὸν λόγον ἔχῃς διά τί ταύτης ἐκείνην προειλόμην, παράθες τὴν λέξιν τοῦ χωρίου τῇ λέξει τῆς παρ' ἡμῖν συνηθείας· Ἐπιλειπούσης μὲν γὰρ θερμότητος, ἐστὶν, Ὅταν ἡ θερμότης τ' ἀφίῃ, ὅπερ οὐ συνᾴδει τοῖς ἐπαγομένοις. Ἐπιλιπούσης δὲ θερμότητος, Ὅταν ἡ θερμότης τ' ἀφήσῃ.—στ. 24, Ἄλλα δὲ τὰ ἐντός.] Περιέγραψα τὸ ἄρθρον ὡς περιττόν.—στ. 27, Εἰσὶ δ' οἱ τὰ κ. τ. λ.] Γράφε, Εἰσὶ δ' οἱ τὰ κ. τ. λ. προσυπακούων τὸ, Λέγουσι· ὧν ἧ ὁ νοῦς καὶ τὸ ἑξῆς, Ἔνιοι δὲ λέγουσιν ἐναποκεῖσθαι παρὰ ταῖς Ἑστιάσι τὰ Σαμοθρᾴκια ἱερὰ, μυθολογοῦντες τὸν μὲν Δάρδανον ἐξενεγκάμενον αὐτὰ καθιερῶσαι, ὅτε ἔκτιζε τὸ Ἴλιον, Αἰνείαν δὲ κ. τ. λ.

ΣΕΛΙΔ. 256, στ. 6, Τῷ νεῷ.] Δ.Γ. Τὸν νεών.—στ. 7, Πίθων.] Δ.Γ. Πιθηκῶν. Ὑπὸ ταύτῃ δὲ τῇ κακῇ γραφῇ τὴν γνησίαν Πλουτάρχου γραφὴν κρύπτεσθαι, οὔτε τῶν πρὸ ἐμοῦ τις ὑπενόησεν ὅλως, κἀγὼ μόλις νῦν, μετὰ τὸ τυπογραφηθῆναι τὸ χωρίον, συνῆκα. Γράφε τοίνυν Θαρρῶν, Πιθίσκων, ἐν τῷ κειμένῳ, παρὰ τὸ μήπω καταχωρισθὲν ἐν τοῖς Λεξικοῖς Πιθίσκος, ὑποκοριστικὸν τοῦ, Πίθος. Καὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ῥωμαίοις Doliola (ὅ ἐστι Πιθίσκοι) καὶ οὐ Dolia (Πίθοι) ὠνομάζετο ὁ τόπος.—στ. 14, Πορευομένας] Δ.Γ. Παραπορευομένας.

ΣΕΛΙΔ. 257, στ. 2, Βραχεῖ.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Βραχύν· ἴσως δὲ καὶ συντομώτερόν ἐστι διορθοῦν γράφοντας, Βραχύ. Τὸ ἑξῆς, Χρόνον βραχεῖ (ἢ Βραχὺ) πλείονα ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἐτῶν. — στ. 22, Σκίμποσιν.] Ἄμεινον τὸ γράφειν διὰ τοῦ ω Σκίμπωσιν (παρὰ τὸ, Σκίμπων, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ Σκίμποσιν, παρὰ τὸ Σκίμπους). Δ.Γ. Σκίπωσιν: Σκιπίωσιν. Εὕρηται δὲ καὶ διὰ τοῦ η ἡ πρώτη συλλαβὴ, Σκήπων, καθὰ καὶ τὸ συγγενὲς ὄνομα Σκῆπτρον, καὶ τὸ Σκηπάνιον, ἅπερ ἅπαντα βακτηρίαν δηλοῦσιν, ὡς καὶ τὸ παρὰ Ῥωμαίοις συγγενὲς τοῖς

Ἑλληνικοῖς Scipio. —στ. 27, Κατεῖχε.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Κατῆγε.

ΣΕΛΙΔ. 258, στ. 7, Ὁμοίως δὲ καὶ πρεσβύτας.] Ἐξαλειπτέος ὁ Καί. —στ. 18, Ἀνδρός.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ ἐνάρθρου, Τοῦ ἀνδρός.—στ. 22, Νομίζειν.] Δ.Γ. Ὀνομάζειν.

ΣΕΛΙΔ. 259, στ. 20, Ἀλία.] Δ.Γ. Ἀλβανία.—στ. 25, Περιβαλόμενοι.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Περιβαλλόμενοι.

ΣΕΛΙΔ. 260, στ. 3, Ὑπακούειν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ὑπακούειν. —στ. 18, Τῷ περαιοῦσθαι κ. τ. λ.] Γραπτέον οἶμαι, ὡς καί τινι τῶν πρὸ ἐμοῦ ἔδοξε, καὶ στικτέον, Ἐν τῷ περαιοῦσθαι, πρὸς τὴν πόλιν ἐξέβη. —στ. 21, Καὶ μάλιστα κατ' αὐτήν.] Ἀμελέστερον ἐκπέρασαι τοῦτο Πλουτάρχῳ, ἀντὶ τοῦ, Καὶ καθ' ἣν μάλιστα.—στ. 24, Κατὰ τὸ λαγαρώτατον.] Τί μὲν σημαίνει τὸ Λαγαρὸς, ἔφθημεν σημειωσάμενοι ἐν τοῖς πρόσθεν (σελ. 430). Ἐνταῦθα δὲ, ἐπὶ λόφου ἡ πέτρας τεταγμένον, εἰη ἂν τὸ ἐσχισμένον καὶ ὑπόκοιλον καὶ φαραγγῶδες, καθ' ὃ δηλονότι ἐξιν ὀπωσοῦν ἀντιλαβέσθαι χερσὶν ἢ ποσίν· ὅτι καὶ αἱ τοιαῦται σχισμαὶ ἢ κοιλότητες, Λαγόνες κρημνοῦ καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ἀλλαχοῦ (Ἀρατ. § 22), ὡς καὶ Λαγόνας ὄρους εἰρήκασιν ἕτεροι (Πολυαιν Στρατηγημ. Δ, ιζ, 1), ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἐν τοῖς ζώοις Λαγόνων, ἃς περ ἡ χυδαία συνήθεια Λαγγόνια καλεῖ. Ὅθεν δῆλον ὅτι καὶ παρὰ τὴν Λαγόνα παρῆκται καὶ ὁ Λαγαρὸς, σημειωσαμένου τοῦτο καὶ τοῦ Εὐσταθίου (Ὀδυσσ. Γ, σελ. 1464). Συγγενὲς δὲ τῇ ὀρεινῇ λαγόνι ἔοικεν εἶναι καὶ ἡ Λάκκη, ἢ Λάγκη· ὅθεν ἡ συνήθεια παραλαβοῦσα ἐσχημάτισε τὸ Λαγκάδιον. Φησὶ γὰρ Ἡσύχιος· « Λαγόνες, σχίσμα γῆς » , καὶ « Λάκκας (ἴσως Λάγκας), φάραγγας » , καὶ « Μεσοικέται (ἴσως Μεσοικῆται), οἱ τὰς λαγόνας οἰκοῦντες » τὰς ὀρεινὰς δηλονότι, οὓς ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια Λαγκαδιώτας ὀνομάζει.

ΣΕΛΙΔ. 261, στ. 8-10, Καὶ πορευθεὶς εἰς Οὐηίους. . . τοῖς πολεμίοις.] Ταύτην ὅλην τὴν περίοδον, ὡς οὐδὲν πλέον σημαίνουσαν τῶν προσεχῶς προλεχθέντων, νυθείας ἠτιάσατο τῶν πρὸ ἡμῶν τις οὐκ ἀπιθάνως.—στ. 13, Οἷς ἀντελαμβάνετο.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ὡς ἀντελαμβάνετο. Ἀναφέρεται δὲ πρὸς τὸ, Ποδῶν καὶ χειρῶν. — στ. 16, Ἠσύχαζεν.] Γράφε, Ἡσύχασεν.

ΣΕΛΙΔ. 262, στ. 21, Τι τὴς τόλμης.] Δ.Γ. Τι τόλμης.— στ. 24, Πρὸς τιμὴν μεγάλην.] Τὸ, Μεγάλην, οἱ πρὸ ἡμῶν ἔτρεψαν εἰς τὸ μᾶλλον ἀνοίκειον τῷ χωρίῳ, Μεγάλα· ἡμῖν δὲ περιαιρεῖν ὅλως τοῦ χωρίου μᾶλλον ἀρέσκει, ἄλλως τε οὐδὲ τοῦ Ἀμιότου ἑρμηνεύσαντος αὐτό.—στ. 30, Ἐν νεκρῶν πλήθει, καί.] Περιελεῖν ἡμῖν ἔδοξε τὸν εἰς οὐδὲν ὧδε χρήσιμον,

Καὶ, λειποντα καὶ παρὰ τῷ Ἀμιότῳ. Τὸ ἑξῆς Σκηνοῦντας ἐν ἐρειπίοις, (ὡς ἂν εἰ ἔλεγε καὶ, Οἰκοῦντας ἐρείπια) ἐν πλήθει νεκρῶν, χύδην καταβεβλημένων.

ΣΕΛΙΔ. 263, στ. 15, Συμβατικοὶ λόγοι.] Λόγοι περὶ συμβάσεως καὶ διαλλαγῆς· παρὰ τὸ Συμβαίνω, ὃ σημαίνει τὸ Διαλλάττομαι, καὶ ἁπλῶς τὸ Συμφωνῶ, ὁμολογῶ καὶ συντίθεμαί τινι, οἷον τὸ παρὰ Ἡροδότῳ (Α, πδ΄) « Συνέβησαν εἰς λόγους συνελθόντες ». Ἔστωσε δὲ ταῦτα καὶ ἡ συνήθεια, τὸ μὲν Συμβατικὸς καὶ τὸ Σύμβασις παρὰ τὸ Συμβαίνω, τὸ δὲ Σύμβασμα, καὶ τὸ Συμβασμὸς, καὶ τὸ, Συμβάζομαι, παρὰ τὸ συγγενὲς Συμβιβάζομαι.

ΣΕΛΙΔ. 264, στ. 3, Πρὸς αὐτούς.] Πρὸς ἀλλήλους.—στ. 6, Σχέδην.] Ἡσυχῇ, βάδην, ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος, ἢ ἀκριβέστερον φάναι, ἐχομένους ἀλλήλων, ἑξῆς καὶ κατόπιν ἕνα τοῦ ἄλλου· παρὰ γὰρ τὸ Σχέω, τὸ Σχέδην, ὥσπερ παρὰ τὸ συγγενὲς Ἔχω, τὸ Ἑξῆς.—στ. 15, Νόμῳ.] Οἱ μὲν περιγράφειν ὅλως παρήνεσαν τὴν λέξιν (λείπουσαν καὶ παρὰ τῷ Ἀμιότῳ)· οἱ δὲ εἰς τὸ Ἀνόμως τρέπειν, πρὸς τὸ Ὁμολογηθῆναι συνάπτοντες.—στ. 26, Γαβινίαν.] Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Σαβινίαν.—στ. 28, Ἔχων τότε τούς.] Δ.Γ. Ἔχων τούς.

ΣΕΛΙΔ. 265, στ. 5, Τῶν Κυϊντιλίων εἰδῶν.] Κυϊντίλιος (Quintilis) ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι παρὰ Ῥωμαίοις ὁ Ἰούλιος μὴν, ὡς πέμπτος ἀπὸ τοῦ Μαρτίου.— στ. 9, Εἰσελαύνοντος κατήεσαν.] Δ. Γ. Εἰσελαύνοντος συγκατήεσαν, ἐξ ἀμείνονος θηλυότι γραφῆς, Εἰσελαύνοντι συγκατήεσαν τουτέστι Σὺν τῷ Καμίλλῳ εἰσελαύνοντι κατήεσαν.—στ. 20, Στρατείαν.] Ἐξ Η.Δ. οὕτως ἑρμηνεύσαντος καὶ τοῦ Ἀμιότου, ἀντὶ τοῦ Στρατιάν.—στ. 30, Δημαγωγιῶν.] Ἐξ Ε. Δ. ἀντὶ τοῦ Δημαγωγῶν. Δ.Γ. Δημαγωγοῖς.

ΣΕΛΙΔ. 266, στ. 20, Τοιαῦτα πρός.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Τοιαῦτα καὶ πρός.—στ. 23, Ναυαγίου.] Κακῶς οἱ πρὸ ἡμῶν ἔτρεψαν εἰς τὸ Ναυαγίας· Ναυαγίαν γὰρ σημαίνει τὸ Ναυάγιον παρὰ τοῖς τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ συγγραφεῦσιν, ὡς καὶ παρ᾽ ἡμῖν μέχρι δεῦρο.—στ. 24, Σωθέντας.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Συνθέοντας.

ΣΕΛΙΔ. 267, στ. 5, Τῇ περὶ τοῦ μέλλοντος ἐννοίᾳ.] Σημειοῦ τὸ Ἐννοίᾳ ἐπὶ τοῦ Φροντίδι, ὡς καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ, ἢ καὶ ῥῆμα ἐσχημάτισε τὸ Ἐννοιάζομαι, ἐπὶ τοῦ Φροντίζω.—στ. 10, Τρεπομένων.] Οὐκ ἀναγκαίως ἔτρεψαν οἱ πρὸ ἡμῶν εἰς τὸ Προτρεπομένων ἐκ τῆς Ἀμιότου μεταφράσεως (encourageant) ὁρμηθέντες.—Πρὸς τὸ ἔργον.] Δ.Γ. ἀνάρθρως, Πρὸς ἔργον· ὅπερ ἄμεινον.—στ. 11, Ἔσχε.] Δ. Γ. Εἶχε.—

στ. 13, Ἀνήγαγον.] Ἀνήγειραν, ἀνέςησαν.—στ. 16, Καὶ ὁρίσαι.] Ἴσ. γρ. Καὶ διορίσαι· ἀντιδιεςαλμένως πρὸς τὸ Συγκεχυμένων.—στ. 19, Βαρβάρων.] Δ.Γ. Πολεμίων.—Σκευωρούμενοι.] Μεθ' ὅσης πλείστης ἀκριβείας ἐρευνῶντες καὶ ἀνιχνεύοντες.—στ. 22, Λίτυον... πρὸς τὰς τῶν πλινθίων ὑπογραφάς.] Τοῦ μὲν Λιτύου ἐμνημονεύσαμεν κἀν τοῖς πρόσθεν (σελ. 374)· Πλινθία δὲ λέγει τὰ Ῥωμαῖςι καλούμενα Templa, τουτέςι, τοὺς τῷ μαντικῷ ξύλῳ, τῷ καλουμένῳ Λιτύῳ, ὑπογραφομένους, ὅ ἐστι διοριζομένους τόπους παντάπασι καθαροὺς, ὡς ἀπανταχόθεν ἀκωλύτως θεωρεῖσθαι τὸν οὐρανὸν ὑπὸ τῶν μαντευσομένων. Ἐκ τούτων δὲ τῶν Τέμπλων καὶ τὸ Contemplor (Γαλατ. Contempler) τὸ δηλοῦν τὸ Θεῶμαι.

ΣΕΛΙΔ. 268, στ. 1, Αἰκανῶν.] Δ.Γ. Αἰκούων.—στ. 4, Παρά.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Περί.—στ. 9, Βουλομένους.] Ἐξ Ε. Δ. καὶ ἐκ τῆς Ἀμιότου μεταφράσεως οἱ πρὸ ἡμῶν, ἀντὶ τοῦ, Βουλευομένους.—στ. 15, Τουτούλαν.] Τουτόλαν ἀνωτέρω (Ῥωμύλ. § 29) ταύτην ἐκάλεσε· Μακρόβιος δὲ (Κρονικ. Α, ιά), Τουτέλαν.

ΣΕΛΙΔ. 269, στ. 3, Ἐξιόντες... διὰ τῆς πύλης.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ Ἐξιόντες... διὰ τῆς πόλεως· φαίης δ' ἂν ἐπίσης ὀρθῶς, περιελὼν τὴν πρόθεσιν, Ἐξιόντες τῆς πόλεως, καθάπερ ἡρμήνευσε καὶ ὁ Ἀμιότος.—στ. 15, Κατὰ ταὐτήν.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Κατ' αὐτήν.—στ. 24, Πυθόμενος τὸ μετά.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκαν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ ἄρθρον.—στ. 26, Παρηβηκότας.] Δ.Γ. Προβεβηκότας.—στ. 30, Ἐπεξιέναι.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἐπιέναι. Οὕτως ἀλλαχοῦ (Περικλ. § 26) «Ἐπεξιέναι καὶ διαμάχεσθαι πρὸ τοῦ τείχους».

ΣΕΛΙΔ. 270, στ. 14, Ἀνέμεινε.] Ἴσ. γραπτέον, Ἀνέμενε.—στ. 22, Καταλειφθέντας.] Ἐξ Ε.Δ. καὶ τῆς Ἀμιότου μεταφράσεως, ἀντὶ τοῦ, Καταληφθέντας.—στ. 27, Αἰκανῶν.] Δ.Γ. Αἰκύνων.

ΣΕΛΙΔ. 271, στ. 3, Ἀφειμένοι, καθ' ὁδόν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἀφειμένοι, καὶ καθ' ὁδόν.

ΣΕΛΙΔ. 273, στ. 12, Γινόμενον.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Γενόμενον.—στ. 17, Ἐφ' οὗ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐφ' ᾧ.—στ. 18, Ὑπερεφαίνετο.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὑπεφαίνετο. Τὸ ἑξῆς, Ὁ ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου τόπος, ἐφ' οὗ κ. τ. λ. ὑπερεφαίνετο τῆς ἀγορᾶς, ὡσανεὶ καὶ ἔλεγεν, Ἐφαίνετο ὑπὲρ τῆς ἀγορᾶς, τουτέςιν οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες βλέπειν εἶχον τὸν τόπον τοῦ Καπιτωλίου, ἐφ' οὗ Μάλλιος ἐνυκτομάχησε.—στ. 20, Αὐτός τε.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκα τὸν σύνδεσμον.—στ. 22, Μήτ' ἀφιέναι. . . τὸ ἀδίκημα.] Οὐκ ὀρθῶς τῶν πρὸ ἐμοῦ

τις διαγράφειν ὥετο δεῖν τὰς τελευταίας δύο λέξεις, διὰτὸ μὴ ὡσαύτως χρησὴν εἶναι τὴν φράσιν, Ἀφιέναι τὸ ἀδίκημα, ὥσπερ τήν, Ἀφιέναι τὸν ἀδικήσαντα. Ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ παρακμάζοντός εἰσιν ἑλληνισμοῦ· οἷόν ἐστι καὶ τὸ παρὰ τῷ Εὐαγγελιστῇ (Ἰωάνν. Κ, 23) « Ἄν » τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ».—στ. 27, Ἐχρήσατο τῇ κατηγορίᾳ.] Ἀνέδην δηλονότι καὶ ὡς ἐβούλετο· καθάπερ ἐσημειώσαντο οἱ πρὸ ἐμοῦ, ὑπὸ τὴς τοῦ Ἀμιότου μεταφράσεως διδαχθέντες. Παραπλησίως ἐχρήσατο τῷ Χρῶμαι ῥήματι καὶ ἀλλαχοῦ (Περικλ. § 26).—Παρεχώρησεν.] Οὐκ ἐκώλυσε τοὺς κρίνοντας ἡ μνήμη τῶν κατορθωμάτων τοῦ Μαλλίου ἀξίαν λαβεῖν ὀργὴν κ.τ.λ. ὡς ὀρθῶς ἡρμήνευσεν ὁ Λατῖνος μεταφραστής.

ΣΕΛΙΔ, 273, στ. 9, Οὐ μὴν παρῆκεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος.] Ὥσπερ ἂν εἰ καὶ ἔλεγεν, Οὐ παρῆκε, τουτέστιν οὐ συνεχώρησεν, αὐτῷ τὴν παραίτησιν τῆς ἀρχῆς, ἐκώλυσεν αὐτὸν ἀποστῆναι τῆς χιλιαρχίας. —στ. 27, Διὰ τῶν φευγόντων κ.τ.λ.] Ὠθῶν ἑαυτὸν διὰ τῶν φευγόντων Ῥωμαίων πρὸς τοὺς διώκοντας πολεμίους· ὥστε τοὺς μὲν ἤδη τοῦ χάρακος ἐντὸς γενομένους τῶν φευγόντων ἀναστρέφειν καὶ συνακολουθεῖν αὐτῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τοὺς δὲ ἔτι ἔξωθεν προσφερομένους πρὸς τὸν χάρακα ἵστασθαι πρὸ αὐτοῦ κ.τ.λ.

ΣΕΛΙΔ. 274, στ. 5, Σατρίαν.] Ἑτέρα τῆς ἀνωτέρω (§ 33, σελ. 268) κληθείσης Σούτριον. Ἐκείνη μὲν γὰρ συμμαχὶς ἦν πόλις Ῥωμαίων· ἡ δὲ Σατρία, ἣν Τίτος Λίβιος (ε, § 22) Σάτρικον ὀνομάζει, Ῥωμαίων ἄποικος.—στ. 9, Ἐπέβαλε.) Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Ἐπεβάλετο.—στ. 23, Προήγαγεν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Προῆγεν.

ΣΕΛΙΔ. 275, στ. 13, Καὶ τῶν πραγμάτων.] Ἐκ Δ.Γ. προσεθείκασι τὸ ἄρθρον οἱ πρὸ ἐμοῦ.—στ. 25, Ἐνισαμένων.] Ἀντὶ τοῦ, Ἀνταισαμένων, γέγραφα, Ἐνισαμένων, ὁρμηθεὶς ἐκ τῆς κακῆς Δ.Γ. Ἀνισαμένων. —στ. 29, Πολλά.] Ἀμιότος ἔοικεν ἀνεγνωκέναι, Πολλὰ καὶ καλά· περὶ ἧς φράσεως ἔπιθι τὰ εἰς τὸν Ἰσοκράτην (Β, σελ. 105) σημειωθέντα. —στ. 30, Δυσνίκητον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Δυσκίνητον.

ΣΕΛΙΔ. 276, στ. 6, Ἐκέλευε δ' οὗτος.] Ὁ νόμος δηλονότι Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἐκέλευσε δ' οὗτος.—στ. 19, Τὸ δημοτικόν.] Τουτέστιν ὁ λῆμος, ἀντιδιεταλμένως πρὸς τὴν Βουλήν. Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Τῶν δημοτικῶν.—στ. 23, Ὑποτίμησιν.] Συνωνύμως ἐνταῦθα τῇ προφάσει, καθὰ καὶ Ἡσύχιος ἐξηγεῖται, « Ὑποτιμήσεως, προφάσεως ». Ἔστι δὲ τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ ἡ ἐκδοχή.

ΣΕΛΙΔ. 277, στ. 1, Αὐτός.] Ἄμεινον ἂν γράφοις, Αὐτούς.—στ. 6, Συγκλίσεις.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ (παρὰ τὸ Συγκλίνω), ἀντὶ τοῦ,

Συγκλείσεις (παρὰ τὸ Συγκλείω). Λέγει δὲ τὰς ἐν τοῖς ὀρεινοῖς κοιλότητας.—στ. 8, Κατειλεῖσθαι.] Γράφε κατὰ παρακείμενον, Κατειλῆσθαι. Ἔστι δὲ κυρίως τὸ Συστέλλεσθαι, καὶ ἐκ μακροῦ μικρὸν ἢ ἐκ πολλοῦ ὀλίγου γίνεσθαι.—στ. 10, Προσήμυνε.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Προήμυνε. —στ. 29, Συστρέφεσθαι.] Δ.Γ. Ἐμπλέκεσθαι· ὅπερ ἔοικεν ἐξήγησις εἶναι μᾶλλον.

ΣΕΛΙΔ. 278, στ. 6, Τρισκαίδεκα.] Ἡμαρτῆσθαι τὸν ἀριθμὸν φασι τῶν ἐτῶν, ἀντὶ τοῦ, Τρισὶ πρὸς τοῖς εἴκοσι.— στ. 9, Παραλόγους.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Παραλόγως.—στ. 15, Ὑπελείπετο, καὶ χαλεπώτατος, ὁ πρὸς τὸν δῆμον.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Ὑπελείπετο χαλεπώτερος πρὸς τὸν δῆμον.—στ. 17, Ἀντιταττομένης.] Ἐξ Η.Δ. ὁμοίας τῇ ἐν Ἰσοκράτει (Β, σελ. 203 ἡμετ. ἐκδ.), ἀντὶ τοῦ Ἀντιπραττομένης.—στ. 30 Ἰδρύσειν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Καταστήσειν.

ΣΕΛΙΔ. 278, στ. 2, Καὶ ὑπείκουσα.] Περίγραφε τὸν σύνδεσμον, ἄλλως τε καὶ λείποντα ἐν Δ.Γ. καὶ παρὰ τῷ Ἀμιύτῳ.—στ. 12, Τῶν δ' ἀρχαιρεσίων βραβευθέντων.] Οὐδετέρως ἐνταῦθα παρὰ τὸ Ἀρχαιρέσιον· ἀνωτέρω δὲ § 39), Τὰς ὑπατικὰς ἀρχαιρεσίας, εἶπε θηλυκῶς, παρὰ τὸ Ἀρχαιρεσία.—στ. 19, Μὲν ἕνεκα.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Μὲν οὖν ἕνεκα.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ.

Ἐν τούτῳ τε καὶ τῷ ἑξῆς Φαβίου Μαξίμου βίῳ, ἧκέχρημαι Πλουτάρχου βιβλίῳ τῆς Στεφανείου ἐκδόσεως· προσσεσημείωνται ἔκ τινος τῶν τῆς ἐν Παρισίοις Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης ἀντιγράφων γραφαὶ διάφοροι· ὧν τὰς ἐπισημοτέρας δηλώσομεν, ὑποτεταγμένας τοῖς Α.Β. στοιχείοις.

ΣΕΛΙΔ. 281, στ. 1, Κυνῶν τέκνα καὶ πιθήκων ἐν τοῖς κόλποις.] Δ.Γ. Κυνῶν ἔκγονα ἐν τοῖς κόλποις.—στ. 10, Τῆς πληγῆς.] Οὕτως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐκ διορθώσεως, ἀντὶ τοῦ, Τὴν πληγήν· ἴσως δ' ἄμεινον τὸ περιελεῖν ὅλως τὰς δύο ταύτας λέξεις, ὡς ἐπεξήγησιν τοῦ, Πάθος, προσγραφεῖσαν ὑπό τινος. Τὸ γὰρ κατὰ πάθος τὴν αἴσθησιν ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν προστυγχανόντων, οὐδέν ἐστιν ἕτερον ἢ πληττομένην ὑπ' αὐτῶν αἰσθάνεσθαι.—στ. 12, Ἕκαστος.] Δ.Γ. καὶ Α.Β. Ἕκαστον.— Καὶ τρέπειν.] Περιελεῖν ἔδοξέ μοι τὸν σύνδεσμον, εἰς οὐδὲν ὄντα χρήσιμον ὧδε.—στ. 19, Ἱστορήσασιν.] Οὕτω διωρθώκασιν οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἐκ τῆς Ἀμιύτου μεταφράσεως ὡρμημένοι, ἀντὶ τοῦ, Ἱστορήμασιν.— στ. 25, Σπουδαῖός ἐστιν αὐλητής.] Α.Β. Σπουδαῖος αὐλητής ἐστιν.

ΣΕΛΙΔ. 282, στ. 2, Τεχνικῶς.] Ἐκ Δ.Γ. οἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β. ἀντὶ τοῦ Κατατεχνικῶς.—στ. 26, Πραότητι καὶ δικαιοσύνῃ καὶ τῷ δύνασθαι.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Πραότητα καὶ δικαιοσύνην, καὶ τὸ δύνασθαι.—στ. 29, Τοῦ δέοντος.] Δ.Γ. Τοῦ πρέποντος.

ΣΕΛΙΔ. 283, στ. 1, Περικλῆς ἦν.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Περικλῆς γάρ. Δ.Γ. Περικλῆς γάρ ἦν.—Τὴν μὲν φυλὴν...τὸν δὲ δῆμον.] Ἐκ διορθώσεως (περιέργου ἴσως) οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Τῶν μὲν φυλῶν... τῶν δὲ δήμων.—στ. 5, Τοὺς Πεισιστρατίδας.] Προσετέθη (ἴσως οὐκ ἀναγκαίως) τὸ ἄρθρον ὑπὸ τῶν πρὸ ἐμοῦ.—στ. 13, Σκίλλαν, τὸ τῆς παρ'ἡμῖν συνηθείας Σκιλλοκρόμυθον· οἱ δὲ νῦν Ἀθηναῖοι καὶ Σκιλλόχορτον αὐτὸ καλοῦσιν, ὥς φησι Σπόνιος ἐν τῇ τῆς Ἑλλάδος περιηγήσει (Τόμ. Β, σελ. 255). Οἱ δὲ παλαιοὶ Ἀττικοὶ καὶ Σχῖνον ἐκάλουν, ἢ Σκίλλης τι εἶδος, ἢ καὶ πάσης Σκίλλης τὸν βολβόν, ὥς φησιν ὁ Γαληνός, ἐν τῇ τῶν παρ'Ἱπποκράτει γλωσσῶν ἐξηγήσει· τῶν λοιπῶν Σχῖνον ὀνομαζόντων, τὸ καὶ μέχρι δεῦρο οὕτω παρ'ἡμῖν ὀνομαζόμενον μαστιχοφόρον φυτόν.—Ὀνομάζουσι.] Α.Β. Καλοῦσι.—στ. 14, Κρατῖνος.] Κωμικὸς τῆς ἀρχαίας Κωμῳδίας, ὃς καὶ αὐτὸς ὑφ'ἑτέρου Κωμικοῦ τοῦ Ἀριστοφάνους κεκωμῴδηται ὡς οἰνόφλυξ, καὶ ἐνουρῶν ὑπὸ μέθης τοῖς ῥώμασι. Τοῦτο γὰρ αἰνίττεται Ἀριστοφάνης, ἡνίκα φησὶ (Ἱππ. 400).

Εἴσε μὴ μισῶ, γενοίμην ἘΝ Κρατίνου κώθιον.

Ὅπου κακῶς αἱ τοῦ κωμικοῦ ἐκθύσεις φέρουσιν ἅπασαι βαρβάρως, ἘΝ, δέον γράφειν ἘΝ Κρατίνου, προθετικῶς, ἵν'ᾖ Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κρατίνου γενοίμην κώθιον, ὡς ἐνουρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ μεθύσου Κρατίνου. Δῆλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ σχολιάσαντος τὸν Ἀριστοφάνην, ἐξηγουμένου τὴν ῥῆσιν διὰ τοῦ « Εἰς τὴν οἰκίαν Κρατίνου ». Καὶ ταῦτα μὲν ἵνα μὴ πρὸς τῷ γελοίῳ καὶ βαρβαρίζῃ ἡμῖν ὁ Ἀττικώτατος Ἀριστοφάνης· ἐπάνιμεν δὲ ἐπὶ τὸν Πλούταρχον.—στ. 15, Κρόνος.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Χρόνος. —Τύραννον.] Δ.Γ. Τιτᾶνα.—στ. 16, Κεφαληγερέταν.] Κακοήθως πέπλασται ἡ λέξις, παρὰ τὸν Ὁμηρικὸν (Ἰλιάδ. Α, 511) Νεφεληγερέταν Δία.—στ. 17, Ξένιε.] Δ.Γ. Μέγιστε.—Μακάριε.] Δ.Γ. Μακροκάρηνε· Κάριε (ὡς παρὰ τὸ Κάρα).—στ. 19, Καρηβαροῦντα.] Κακοήθως καὶ τοῦτο μετηνέχθη, ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος τοῖς μεθύουσιν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καρηβαροῦσι, τουτέστι βαρύνονται τὴν κεφαλὴν διὰ τὸν οἶνον· Περικλῆς δὲ καρηβαρεῖ δι' αὐτὸ τῆς κεφαλῆς τὸ μέγεθος, εἰς ὀρθὸν αὐτὴν στῆσαι μὴ δυνάμενος.—Κεφαλῆς ἐνδεκακλίνου.] Μετενήνεκται καὶ τοῦτο ἀπὸ τῶν εὐρυχώρων οἴκων· Κεφαλὴ ἐνδεκάκλινος, ὡς

εἰκος δηλονότι ἑνδεκάκλινος, τουτέστιν ἕνδεκα κλίνας χωρεῖν δυνάμενος. —στ. 21, Ἀναβεβηκότων.] Α.Β. Ἀναβεβιωκότων.—στ. 23, Ὅτι περ κεφάλαιον.] Κυρίως μέν, Ὅ τι ἐξαίρετον καὶ μάλιστα λόγου ἄξιον· ἐνταῦθα δὲ γελοίως πέπαικται πρὸς τὸ μέγεθος τῆς κεφαλῆς τοῦ Περικλέους.—στ. 24, Δάμων... βραχύνοντας τὴν προτέραν συλλαβήν.] Ἵν' ᾖ παρὰ τὸ Δαμάω ἢ Δαμάζω, καὶ μὴ παρὰ τὸ Δήμων (ἐκ τοῦ Δῆμος) Δωρικῇ τροπῇ τοῦ η εἰς τὸ α. —στ. 26, Τὴν Μουσικὴν διαπονηθῆναι.] Ἐξ Ε.Δ. προσετέθη τὸ ἄρθρον, καὶ περιῃρέθη ὁ σύνδεσμος· ἐγράφετο γὰρ Μουσικὴν ἂν διαπονηθῆναι.

ΣΕΛΙΔ. 284, στ. 3, Ὁ γοῦν Πλάτων.] Α.Β. Πλάτων γοῦν.—στ. 7, Πραγματευομένου μέν.] Ἐξ Ε.Δ. προσέθηκα τὸν σύνδεσμον.—στ. 9, Ἐναντιολογίας.] Α.Γ. Ἀντιλογίας, ὅπερ ἄμεινον. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ Ἀντιλογικοὶ ἐπωνομάσθησαν· περὶ ὧν ἔπιθι τὰ ἀλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β. σελ. 236 καὶ 810) σημειωθέντα.—στ. 10, Ὡς που καί.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Ὥσπερ καί.—στ. 11, Ἀλαπαδνόν.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ Διογένους τοῦ Λαερτίου (ἐν βίῳ Ζήνωνος), ἀντὶ τοῦ Ἀπατηλόν.—στ. 20, Ἐμμεμιγμένον.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἐμμεμιγμένοις. Ἄμεινον δὲ γράφειν ἐν δυσὶ λέξεσιν, Ἐν μεμιγμένοις, ἐξ ἄλλης διορθώσεως, ἣν ἐξ Ἀμιότου παρειληφότων τῶν πρὸ ἐμοῦ, οὐκ ἔφθην καταχωρίσαι ἐν τῷ κειμένῳ διὰ τὴν τῶν τυπογράφων ἔπειξιν. Τὸ μὲν γὰρ ἐμμεμίχθαι τοῖς δημιουργουμένοις τὸν δημιουργὸν νοῦν Πυθαγορείων ἂν εἴη καὶ Στωϊκῶν δόγμα· Ἀναξαγόρας δὲ ἀμιγῆ αὐτὸν, διὰ πάντων τῶν ἄλλων, μεμιγμένων πρὸς ἄλληλα, ἰόντα καὶ ἀποκρίνοντα τὰς ὁμοιομερείας ὑπετίθει, ὡς ἔστιν ἰδεῖν παρ' Ἀριστοτέλει (Περὶ ψυχ. Γ. δ', 5-6.) καὶ Πλάτωνι (Κρατύλ. σελ. 413).—στ. 26, Σύστασις ἄθρυπτος... ἐκταραττομένη.] Δ.Γ. Σύστασιν (Ἄλλ. Συζάσει) ἄθρυπτον εἰς γέλωτα, καὶ πρᾳότητα πορείας, καὶ καταστολὴν περιβολῆς πρὸς οὐδὲν ἐκταραττομένην.

ΣΕΛΙΔ. 285, στ. 4, Εἰσιέναι.] Γραπτέον οἶμαι Ἐξιέναι. Τότε γὰρ εἰκὸς προσάξαι τινὶ τῶν οἰκετῶν τὸν Περικλέα φῶς λαβόντι παραπέμψαι τὸν ἄνθρωπον, ἡνίκα, ἅλις ἔχων τῆς λοιδορίας, ἐξιέναι ἔμελλε τῆς τοῦ Περικλέους οἰκίας.—στ. 6, Μοθωνικήν.] Ἀλαζονικήν.—στ. 10. Τραγικὴν διδασκαλίαν.] Ἥτις καὶ Τετραλογία ἐλέγετο, διὰ τὸ ἐκ τριῶν τραγῳδιῶν καὶ ἑνὸς σατυρικοῦ δράματος συγκεῖσθαι, ἃς ἕκαστον τῶν τραγικῶν ποιητῶν ἐχρῆν διδάξαι, τουτέστι δὶ ὑποκριτῶν ἐν θεάτρῳ ἐμφανίσαι ἁμιλλώμενον ἑτέροις (Ἔπιθι τὸν σχολ. Ἀριστοφ. Βατρ. 1155, καὶ τὰς Κλαυερίου σημειώσ. εἰς τὴν Γαλατ. Ἀμιότ. μετάφρ. τοῦ Πλουτάρχ. Τομ. Β, σελ. 484).—στ. 16, Συνουσίας.] Α.Β. Συνηθείας.—

στ. 18, Ὅσην τὸ πρὸς τὰ μετέωρα θάμβος ἐνεργάζεται.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὅση πρὸς τὰ μετέωρα θάμβος ἐργάζεται.—στ. 19, Περὶ τὰ θεῖα δειμαίνουσι.] Ἐξ Π. Δ. ἀντὶ τοῦ, Περὶ τὰ θεῖα δαιμονῶσι. Ἔοικε δὲ καὶ ὁ Ἀμιότος τοιαύτῃ γραφῇ ἐντυχεῖν, φράσας, A ceux qui craignent les dieux d'une frayeur esperdue. Ἀλλ' ἡμῖν μὲν ἀμετάβατον τὸ Δειμαίνουσι διὰ τὴν, Περί· ἐκεῖνος δὲ ἐν μεταβάσει ἐχρήσατο, ἴσως διότι τοιαύτη τις ἦν ἡ γραφὴ ἢ διόρθωσις ἡ παὰ αὐτῷ, Περιττῶς τὰ θεῖα δειμαίνουσι. — στ. 27, Κράτος.] Α. Β. Κλέος.

ΣΕΛΙΔ. 286, στ. 25, Αὐτοῦ.] Α. Β. Ἑαυτοῦ.—στ. 28, Ἀνδρῶν.] Ἐξ Α. Β. καὶ ἑτέρων Δ. Γ. προσέθηκα τὴν λέξιν.

ΣΕΛΙΔ. 287, στ. 1, Ἐπέθηκεν.] Ἐξ Α. Β. ἀντὶ τοῦ, Ὑπέθηκεν.—στ. 8, Σεμνόν ἐσι. Τῆς ἀληθινῆς δ' ἀρετῆς κ.τ.λ.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Σεμνόν. Ἐπὶ τῆς ἀληθινῆς δ' ἀρετῆς. Α.Β. Σεμνόν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀληθινῆς ἀρετῆς.—στ. 9, Τὰ μάλιστα φαινόμενα.] Δυσνόητόν ἐσι τὸ χωρίον, ἴσως δι' ἀντιγραφέων πλημμέλειαν. Μῶν ἐγέγραπτο, Τὰ μὴ μάλιστα φαινόμενα; τοῦτο γὰρ ὑπονοεῖν παρέχει τὰ προσεχῶς ἐπαγόμενα. Καὶ εἰ τοῦτο, εἴη ἂν ὀνοῦς, ὅτι τῶν τὴν ἀληθινὴν ἀρετὴν ἀσκούντων ἐκεῖνα τῶν ἔργων κάλλιστα φαίνεται, τὰ μὴ μάλιστα φαινόμενα, τουτέστι τὰ κατ' οἶκον ὑπ' αὐτῶν πραττόμενα· συμβαίνει γὰρ οἴκοι, καὶ δούλων, καὶ τέκνων, καὶ γυναικὸς πολλάκις χαλεπῆς (οἵα ἦν ἡ Σωκράτους Ξανθίππη) πειρᾶσθαι. Ὁ τούτων οὖν ἀνεχόμενος καθ' ἡμέραν, καὶ πατέρα, καὶ δεσπότην, καὶ γαμέτην χρηστὸν, ἑαυτὸν παρέχων τοῖς ἀδιαλείπτως συνοῦσι καὶ συμβιοῦσιν αὐτῷ πολὺ θαυμαστότερος τοῦ πρὸς βραχὺ μέρος χρόνου συμπεριφερομένου χρηστῶς τοῖς ἐκτός.—στ. 10, Τοῖς ἐκτός.] Λείπουσιν αἱ δύο λέξεις αὗται ἐν ταῖς Α.Β.—στ. 12, Οἷον ἐκ διαλειμμάτων.] Περιέγραψα τὴν πρώτην τῶν λέξεων, εἰς μηδὲν χρήσιμον πλεονάζουσαν, ὡς δῆλοῖ καὶ ὁ παραλείψας αὐτὴν Ἀμιότος.—στ. 14, Τὴν Σαλαμινίαν...Κριτόλαος.] Μνημονεύει καὶ ἀλλαχοῦ (Πολιτ. παραγγέλ. § 15) τοῦ περιπατητικοῦ Κριτολάου, καὶ τοῦ ῥηθέντος αὐτῷ περὶ τῆς Σαλαμινίας τριήρους.—στ. 16, Ἑταίρους.] Δ.Γ. Ἑτέροις. Ἴσως γρ. Ἑτέρους.—στ. 18, Κατὰ τὸν Πλάτωνα.] Ἐν τῷ Περὶ πολιτειῶν (Η, σελ. 562).—στ. 24, Παρενέτεινε.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Παρέτεινε. Σημαίνει δ' ἐνθάδε τὸ, Παρενέπλεκε τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις τὰς φιλοσόφους Ἀναξαγόρου γνώμας. Παρὰ τὸ, Ἐντείνω, περὶ οὗ καὶ ἀνωτέρω (σελ. 499) ἐμνήσθημεν.—Οἷον βαφὴν, τῇ ῥητορικῇ τὴν φυσιολογίαν ὑποχεόμενος.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ, Βαφὴν, ἀντὶ τοῦ, Βαφῇ· Ἴσως δὲ καὶ τὸ, Ὑποχεόμενος (ἀνθ' οὗ αἱ Α.Β. φέρουσιν Ὑποχθόμενος).

τρεπτέον εἰς τὸ, Ἐπιχεόμενος. Ὁ νοῦς, Ἐπιχέων τῇ ῥητορικῇ τὴν φυσιολογίαν, οἷον βαφήν· βάπτων τὴν Ῥητορικὴν εἰς τὴν φυσιολογίαν, ὥσπερ εἰς βαφήν.—στ. 26, Ὡς ὁ θεῖος Πλάτων φησί.] Ἐν τῷ Φαίδρῳ (σελ. 270), ὅπου καὶ, Τελεσιουργικὸν, φέρεται ἀντὶ τοῦ, Τελεσιουργόν.—στ. 28, Τὴν ἐπίκλησιν.] Δ.Γ. Τὴν Ὀλυμπίου ἐπίκλησιν.

ΣΕΛΙΔ. 288, στ. 2, Τῷ ἀνδρὶ τὴν δόξαν.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἧ συνάδει καὶ ἡ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Τῷ ἀνδρὶ αὐτῷ τὴν δόξαν.—στ. 3, Σπουδῆτε πολλάς...ἁρπάσαι.] Οὕτω φέρεται ἐν ταῖς Α.Β. τὸ χωρίον τοῦτο· « Πολλὰς σπουδῇ καὶ μετὰ γέλωτος φωνὰς ἀφεικό» των εἰς αὐτὸν, ἐπὶ τῷ λόγῳ μάλιστα γενέσθαι τὴν προσωνυμίαν δή» λοῦσι, βροντᾶν μὲν καὶ ἁρπάσαι αὐτόν ».—στ. 5, Βροντᾶν μὲν αὐτὸν καὶ ἁρπάσαι.] Ἀριστοφάνης (Ἀχαρν. 530),

Ἐντεῦθεν ὀργῇ Περικλέης οὐλύμπιος
Ἥρπασεν, ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὴν Ἑλλάδα.

—στ. 7, Δέ τις καί.] Α.Β. Δὲ καίτις.—στ. 11, Ἀρχιδάμου δὲ κ.τ.λ.] Μνημονεύει τούτου καὶ ἀλλαχοῦ (Πολιτ. παραγγέλμ. § 5.)—στ. 19, Τὸ τὴν Αἴγιναν κ.τ.λ.] Μνημονεύει τούτου καὶ Ἀριστοτέλης (Ῥητορικ. Γ, ι). Παρὰ δὲ τῷ Ἀθηναίῳ (Γ, σελ. 99) Δημάδης, οὐ Περικλῆς, εἰπεῖν τοῦτο λέγεται.—στ. 28, Ἃ παρέχουσιν.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἅπερ ἔχουσιν.—Ταὐτ' οὖν.] Τουτέστι Τὰ αὐτὰ οὖν. Ἐξ Η.Δ. συνομολογούσης καὶ τῆς Ἀμιότου μεταφράσεως, ἀντὶ τοῦ, Ταὐτ' οὖν.—στ. 30, Θουκυδίδης.] Ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ (§ 65).

ΣΕΛΙΔ. 289, στ. 7, Εἰρῆται.] Α.Β. Εἶπον.—στ. 15, Οἴηθεν.] Ἐκ Δ.Γ. (αἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β.) οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Ἴηθεν. Ἔστι δὲ παρὰ τὴν Οἴην, δῆμον τῆς Ἀττικῆς οὕτω καλούμενον.—στ. 16, Μισθοφοραῖς.] Δ.Γ. Μισθοφορίαις.

ΣΕΛΙΔ. 290, στ. 6, Τὴν μάχην.] Ἐξ Α.Β. προσέθηκα τὸ ἄρθρον.—στ. 14, Ἐπανελθών.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀπελθών.—στ. 23, Ἔφυγεν.] Δ.Γ. Ἔφευγεν.—στ. 26, Γραῦς εἰ, γραῦς εἶ.] Ἐκ Δ.Γ. αἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β. καὶ ἡ μετάφρασις τοῦ Ἀμιότου, ἀντὶ τοῦ διὰ δύο μόνον λέξεων, Γραῦς εἶ.—Πράσσειν.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Δράσειν.

ΣΕΛΙΔ. 291, στ. 3, Ὥσπερ χολὴν τἀνδρὶ προσβέβλυκε.] Ἐξ Η.Δ. τὸ Προσβέβλυκε ἀντὶ τοῦ, Προβέβληκε (παρὰ τὸ Προβάλλω), ὅπερ οἱ πρὸ ἡμῶν εἰς τὸ Προσβέβληκε (παρὰ τὸ Προσβάλλω) μετεποίησαν. Τὸ δὲ ἡμέτερον (παρὰ τὸ μήπω καταχωρισθὲν ἐν τοῖς Λεξικοῖς, Προσβλύω ἢ Προσβλύζω) ταὐτὸν δύναται τῷ Προσεμέμεκε, καθὰ καὶ τὸ

παρὰ τῷ Ποιητῇ (Ἰλιάδ. 1, 491) Ἀποβλύζων, τῷ Ἀπεμῶν. Ἡ δὲ ῥῆσις ἔοικε Κωμικοῦ τινὸς Ἰαμβεῖον εἶναι μικρὸν ἴσως παραποιηθὲν ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου.—στ. 8, Ταναγρικοῦ.] Οὔτε τοῦτο (ὃ τινες εἰς τὸ, Ταναγραϊκοῦ, τρέπειν παρήνεσαν) ἐρρῶσθαί μοι δοκεῖ, οὔτε τὸ φερόμενον ἐν ταῖς Α.Γ. Πανηγυρικοῦ.—στ. 24, Ἦν μὲν γάρ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἡ μὲν γάρ.—Διπλόη.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Διαπλοκή. Ἔπιθε τὰς εἰς τὸν Πλατωνικὸν Λεξικογράφον Τίμαιον (λέξ. Διπλόου) σημειώσεις τοῦ Ῥυγκενίου. Καὶ εἰ ὀρθῶς ἔχει ἡ διόρθωσις, εἰργέσθω τέως καὶ τῶν Λεξικῶν ἡ Διαπλοκή· μόνῳ γάρ τούτῳ τῷ Πλουταρχείῳ χωρίῳ ἐπιστώσατο αὐτὴν ὁ Στέφανος.—στ. 25, Δημοτικῆς.] Α.Β. Δημοκρατικῆς.

ΣΕΛΙΔ. 292, στ. 15, Ἐκείνην.] Ἐξ Ε. Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐκείνης.—στ. 16, Τοῦτο.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Τούτῳ. —στ. 24, Ὑπ' αὐτῆς.] Α.Β. Παὸ αὐτῆς.

ΣΕΛΙΔ. 293, στ. 2, Ἀνθ' ὧν.] Δ. Γ. Ἀνθ' οὗ.—στ. 4, Γενομένων.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Γιγνομένων, ἢ ὡς Α. Β. Γινομένων.—στ. 19, Λιθουργοί.] Δ.Γ. Λινουργοί.—Χρυσοῦ μαλακτῆρες.] Σημειοῦ τὴν ἀρχήν, ὅθεν εἴληφεν ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια τὸ τὸν χρυσὸν Μάλαγμα καλεῖν· μηδὲ πείθου τοῖς ἡγησαμένοις τὸ Μαλακτῆρες πρὸς τὸ Ἐλέφαντος συναπτέον εἶναι.—στ. 20, Τορευταί.] Λείπει τοῦτο ἐν ταῖς Α.Β.—στ. 23, Λινουργοί.] Ὧδε μετενεγκεῖν ἔδοξέ μοι τὴν ἀνωτέρω Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Λιθουργοί, ὃ οἱ πρὸ ἐμοῦ τολμηρότερον ἔτρεψαν εἰς τὸ Ληκυθουργοί.

ΣΕΛΙΔ. 294, στ. 2, Ἕκαστον.] Ἐκ Δ. Γ. (καὶ Α. Β.), ἀντὶ τοῦ Ἕκαστος.—στ. 4, Καίτοι γε.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Καίτοι τότε· ὅπερ ἕτεροι εἰς τὸ, Καίτοι ποτὲ, τρέπειν παρήνουν, διὰ τὸ τὸν Ζεῦξιν ὀψιαίτερον γεγονέναι τῆς Ἀγαθάρχου τε καὶ Περικλέους ἡλικίας. Ἤκμασε γάρ ὁ Ζεῦξις κατὰ τὴν ἐνενηκοστὴν πέμπτην Ὀλυμπιάδα, ὡς φησι Πλίνιος (ΛΕ, λϛ'), Περικλέους κατὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν ὀγδόην τελευτήσαντος. Ἴσως γε μὴν ἀσφαλέστερόν ἐστι κατὰ χώραν ἐᾶν τὴν γραφὴν, διὰ τὰ προσεχῶς ῥηθησόμενα, οὐδ' ἐκεῖνα γε ἀναμφήριστα ὄντα.—στ. 6, Ζεῦξιν.] Δ.Γ. Ζεύξιππον. Τοῦτον ἴσως μᾶλλον εἰκὸς τοῖς ἐπὶ Περικλέους τεχνίταις συνακμάσαι καὶ συνεργάσασθαι, εἰ μὴ καὶ τοῦτον, οὐ μόνον ὀψιαίτερον ἢ κατὰ Περικλέα γεγονέναι, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ Ζεύξιδι, συλλογίζεσθαι παρεῖχεν ἄφησι Πλάτων (Πρωταγόρ. σελ. 318) περὶ αὐτοῦ, « Τοῦ νεανίσκου τοῦ νῦν ἐπιθημοῦντος νεωστὶ, Ζευξίππου » τοῦ Ἡρακλεώτου... εἴποι ἂν αὐτῷ Ζεύξιππος, ὅτι πρὸς γραφικήν »·

Τοῦ δὲ Ἀγαθάρχου ἐμνημόνευσε καὶ ἀλλαχοῦ (Ἀλκιβιάδ. § 16) ὁ Πλούταρχος.

ΣΕΛΙΔ. 295, στ. 3, Κορυφῆς.] Δ. Γ. Ὀροφῆς.—στ. 10, Πρῶτον.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ Πρῶτα.—στ. 21, Θεραπείαν.] Διὰ τῆς βοτάνης, ὡς φησι Πλίνιος (ΚΒ, 17), τῆς καλουμένης Περδίκιον, εἶτα δὲ μετονομασθείσης Παρθένιον, ἀπὸ τῆς καταδειξάσης αὐτὴν τῷ Περικλεῖ Ἀθηνᾶς παρθένου.

ΣΕΛΙΔ. 296, στ. 4, Ταῶνας ὑφιέναι ταῖς γυναιξὶ κ. τ. λ.] Τοῦτο οὕτως ἐκφράζει ὁ Ἀμιότος, Des pans qu' il envoyoit secrettement aux femmes, etc. Ὁ δὲ Στέφανος ἐν τῷ Θησαυρῷ (Α, σελ. 1675) διὰ τοῦ Submittere pavones mulieribus, ὡς καὶ ὁ Λατῖνος μεταφραστής, ἐξέφρασεν, οὐδέν τι πλέον προσδιασαφήσας. Παλμέριος δὲ ἀντὶ τοῦ προπεριστωμένου, Ταῶνας, Ταωνᾶς, περισπωμένως παρὰ τὸ Ταωνῆ (κατὰ τὸ Λεοντῆ καὶ Ἀλωπεκῆ) γράφειν παραινῶν, δῆλός ἐστι κακέμφατον ὑπειληφὼς τὸ λεγόμενον. Τοῦτο δὲ μὴ συνιέντες ἡμεῖς χαίρειν ἐάσομεν, μεμνημένοι τοῦ φήσαντος «Μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον». —στ. 11, Ἐπιπροσθοῦντα.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἐπίπροσθεν ὄντα.—στ. 17, Σπαθῶντος.] Ἀναλίσκοντος, σκορπίζοντος, ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος.

ΣΕΛΙΔ. 297, στ. 5, Ῥᾴδιος.] Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Ῥᾳδίως.—στ. 9, Αὐτῇ.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Αὐτῷ.—Βέλτιστον.] Α.Β. Βέλτιον.—στ. 10, Ὀρθῇ.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Ὀρθῷ. Καὶ ἀναφέρεται, ὡς καὶ τὸ Αὐτῇ, πρὸς τὸ Πολιτείᾳ, κατὰ πολὺ κρεῖττονα νοῦν, ἢ ὥσπερ ἐξέδωκαν καὶ μετέφρασαν οἱ πρὸ ἡμῶν—στ. 11, Ἦν δ' ὅτε.] Δηλούτω σοι καὶ τόδε ὅτι τὸ, Ἐνίοτε, οὐκ ἐπιῤῥήμα, ἀλλὰ σύνθετος λέξις, ὡς ἐν ἄλλοις (Πρόδρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. σελ. μ΄.) εἴρηται, ἐξ ἐπιῤῥήματος χρονικοῦ τοῦ, Ὅτε, καὶ ῥήματος τοῦ, Ἔνι (ἤγουν Ἔξι), οὗ ὁ παρατατικὸς Ἦν, συναφθεὶς τῷ αὐτῷ ἐπιῤῥήματι, οὐδενὶ διαφέρει τοῦ Ἐνίοτε, ἢ τῷ ἄχρηστον εἶναι τὴν κατὰ σύνθεσιν αὐτοῦ γραφήν, Ἠνότε.—στ. 14, Ἡδονὰς εὐλαβεῖς.] Τὰς μετ' εὐλαβείας προσφερομένας· ἴσως γε μὴν ἐγέγραπτο, Ἡδονὰς ἀβλαβεῖς, (ὡς ὑπενόησέ τις τῶν πρὸ ἐμοῦ), ὧν καὶ Πλάτων ἐμνημόνευσεν ἐν ἀρχῇ τοῦ δευτέρου τῶν Πολιτειῶν.—Προσφέροντα.] Δ.Γ. Προσφέρων. — στ. 15, Σωτήρια.] Ἐκ Δ.Γ. (καὶ τῶν Α.Β.), ἀντὶ τοῦ, Τῇ σωτηρίᾳ, ἀνθ' οὗ οἱ πρὸ ἐμοῦ διωρθώκασιν, Ἐπὶ σωτηρίᾳ.—στ. 27, Δυνάμει.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Καὶ δυνάμει.

ΣΕΛΙΔ. 298, στ. 6, Αὐτάς τε τὰς πόλεις.] Περίγραφε τὸ ἄρθρον, λεῖπον καὶ ἔν τισι τῶν Δ.Γ.—στ. 8, Τὰ δὲ αὐτά.] Γρέφε, Τὰ δ' αὐτά,

μετ' ἐκθλίψεως ὡς διώρθωκεν ὁ Οὐαλκενῆρος. — στ. 15, Καὶ μίαν οὖσαν.] Δ.Γ. Καὶ μὴ οὖσαν· ἴσως ἄμεινον, ἵν' ᾖ ὁ νοῦς, ὅτι ἦν ἦρξεν ἀρχὴν ὁ Περικλῆς, οὐκ ἦν ἐν ταῖς νομιζομέναις ἀρχαῖς τῆς πόλεως. Ἐκεῖναι μὲν γὰρ ἐνιαύσιαι ἦσαν, τουτέστιν ἐνιαυτὸν μόνον ἕκαστος ἦρχε τῶν στρατηγῶν, καθὰ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχόντων· Περικλῆς δὲ τὸν βίον ἅπαντα διετέλεσεν ἄρχων.—στ. 21, Ἀθρόους.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἀθρόως.—στ. 30, Πρός.] Δ.Γ. Εἰς.

ΣΕΛΙΔ. 299, στ. 1, Ἀπεναντία.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἅπαντα· ἀνθ' οὗ ἕτεροι παρήνεσαν γράφειν, Ἀπάδοντα.—στ. 14, Σύμβουλον.] Δ.Γ. Σύμμαχον.—στ. 20, Πάντας.] Α.Β. Τοὺς πάντας.

ΣΕΛΙΔ. 300, στ. 3, Μαλιέα.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ (αἷς συνᾴδουσι καὶ αἱ Α.Β.) ἀντὶ τοῦ, Μαλέα. Ἔστι δὲ Μαλιεὺς ἡ Μαλιακὸς κόλπος, ὁ νῦν Κόλπος τοῦ Ζητουνίου καλούμενος.—στ. 6, Κοινοπραγίᾳ.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Καινοπραγίᾳ.

ΣΕΛΙΔ. 301, στ. 10, Τῆς παραλίας.] Ἐκ Δ.Γ. (αἷς συνᾴδουσι καὶ αἱ Α.Β.) οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Τῆς παραλίου, ἢ ὡς ἕτεραι Δ.Γ. Τὰς παραλίας.

ΣΕΛΙΔ. 302, στ. 4, Αἰγύπτου τε πάλιν.] Α.Β. Αἰγύπτου πάλιν. — στ. 6, Ἐκεῖνος ἤδη καί.] Α.Β. Ἐκεῖνος καί.— στ. 20, Προμαντείαν.] Τὸ προνόμιον τοῦ πρὸ τῶν ἄλλων μαντεύεσθαι παρὰ τῷ θεῷ. — στ. 24, Αὐτῷ.] Ἐκ Δ.Γ. (καὶ Α.Β.) ἀντὶ τοῦ, Αὐτά. —στ. 26, Ἐκπεπολεμωμένοι.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἐκπεπολεμημένοι.

ΣΕΛΙΔ. 303, στ. 5, Πελοποννησίους.] Α.Β. Πολεμίους. —στ. 7, Τὸ πλῆθος.] Α.Β. Τὸ μὲν πλῆθος.— στ. 25, Χαλκιδέων μέν.] Ἐξ Ε. Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Χαλκιδέων δέ.— στ. 27, Ἀθηναίους κατῴκισε, μόνοις τούτοις.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, «Ἀθη» ναίους μόνους κατῴκισε· τούτοις » . Ἀναφέρεται δὲ τὸ, Τούτοις, εἰς τοὺς Ἑστιαιέας.

ΣΕΛΙΔ. 304, στ. 2, Κελευόμενοι διαλύσασθαι πόλεμον, οὐχ ὑπήκουον.] Α.Β. Κελευόντων διαλύσασθαι πόλεμον, οἱ δὲ οὐχ ὑπήκουσαν. —στ. 10, Δυνατωτάτοις.] Α.Β. Δεινοτάτοις. — στ. 18, Ὡς αὐτήν.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Εἰς αὐτήν. — στ. 20, Τὸν Προβατοκάπηλον.] Τὸν προβατοπώλην, ὃν καὶ Ἀριστοφάνης (Ἱππ. 132) κεκωμῴδηκε. — στ. 22, Συνόντα.] Ἔγημε γὰρ αὐτήν, ὡς φησιν Ἡσύχιος, (λέξ. Προβατοπώλης). Σουίδας δὲ (λέξ. Προβατοπώλης) εὐθὺς πάνυ υἱὸν Ἀσπασίας φησὶ γενέσθαι τὸν Λυσικλέα. Ἔσχε δὲ καὶ ἐκ Λυσικλέους υἱὸν ἡ Ἀσπασία· τοῦτο παρέχοντος ὑπονοεῖν τοῦ Ἀρποκρατίωνος (λέξ.

Ἀσπασία) « Δοκεῖ ἐξ αὐτῆς ἐσχηκέναι Περικλῆς τὸν ὁμώνυμον αὐτῷ » Περικλέα τὸν νόθον, ὡς ἐμφαίνει καὶ Εὔπολις ἐν τοῖς Δήμοις. Λυσι- » κλεῖ δὲ τῷ δημαγωγῷ συνοικήσασα, ΠΟΡΙΣΤΗΝ ἔσχεν, ὡς ὁ Σωκρα- » τικὸς Αἰσχίνης φησίν ». Οὐ γὰρ πείθομαι τοῖς τὸν Πορισταὴν ἐνταῦθα ἐπιθετικῶς ἐκδεξαμένοις ἐπὶ τοῦ τοὺς πόρους εἰσηγουμένου, ἀλλ' ἢ ΠΟΡΙΣΤΗΝ βαρυτόνως ἀναγνωστέον εἶναί φημι, ἵν' ᾖ ὄνομα κύριον τοῦ υἱοῦ Λυσικλέους κατὰ τὸ παρὰ Δημοσθένει (Πρὸς Λεπτίν. σελ. 469) Ἐπικέρδης, παρὰ τὸ Ἐπικερδής, ἢ γραφικῶς ἡμαρτῆσθαι ἀνθ' ἑτέρου τινὸς κυρίου ὀνόματος ὑπολεπτέον.

ΣΕΛΙΔ. 305, στ. 10, Δήμοις.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Δημοσίοις. Εἰσὶ δὲ οἱ Δῆμοι, Εὐπόλιδος οὕτω καλουμένη κωμῳδία.—στ. 12, Μυρω- νίδην.] Ἐκ Δ.Γ. (καὶ Α.Β.), ἀντὶ τοῦ, Πυρωνίδην. Ἔστι γάρ ὁ στρατηγὸς Μυρωνίδης, οὗ ἐμνημόνευσεν ἀνωτέρω (§ 16). — στ. 14, Ὑπωρώ- δει.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὑπορρώδει.—στ. 18, Μιλτώ.] Περὶ ἧς ἱστό- ρηκε διὰ μακρῶν καὶ Αἰλιανὸς (Πρόδρ. Ἑλλ. Βιβλιοθ. σελ. 136-142). —στ. 20, Ταῦτα μὲν οὖν.] Ἐξ Η.Δ. ἡ προσθήκη τοῦ δευτέρου συν- δέσμου.—στ. 28, Ἐν Σάμῳ κατέλυσε.] Ἐξ Α.Β. καὶ διὰ τὸ εὐφωνότερον καὶ διὰ τὸ μᾶλλον κατάλληλον, ἀντὶ τοῦ, Κατέλυσεν ἐν Σάμῳ. Οὐ γὰρ πρὸς τὸ, Κατέλυσεν, ἀλλὰ πρὸς τὸ, Οὖσαν, ἀναφέρεται τὸ, Ἐν Σάμῳ.

ΣΕΛΙΔ. 306, στ. 8, Παρεσκευάσαντο.] Α.Β. Παρασκευάσαντος. πρὸς τὸ Πισσούθνου, δηλονότι. Καὶ ἴσως οὐ κακῶς· συνεμάχει γὰρ αὐτοῖς ὁ Πισσούθνης, ὡς φησι Θουκυδίδης (Α, ριέ). — στ. 12, Τέσ- σαρσι καὶ τεσσαράκοντα.] Α.Β. Τεσσαράκοντα· κακῶς. Καὶ Θουκυδί- δης γάρ, (Α, ριζ') Τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρσι, φησί. — στ. 14, Ἅμα δὲ τῇ.] Α.Β. Ἀλλὰ τῇ.—στ. 25, Ἡ τῆς ἀπειρίας.] Γράφε, Καὶ τῆς ἀπειρίας, ὥσπερ ἐξέφρασε καὶ ὁ Ἀμιότος.

ΣΕΛΙΔ. 307, στ. 4, Ναῦς ἐστιν ὑόπρωρος μὲν τὸ σίμωμα.] Ἐξ Η.Δ. τὸ, Ὑόπρωρος, ἀντὶ τοῦ παρὰ ἅπασιν, Ὑπόπρωρος. Τοῦτο μὲν γὰρ οὐδὲν ὅλως ἐνταῦθα σημαίνει· τὸ δὲ, Ὑόπρωρος, ὑὸς τύπον ἔχουσαν ἐπὶ τῆς πρώρας δηλοῖ. Καὶ μάρτυς Ἡσύχιος τάδε λέγων περὶ τῆς Σαμαίνης νεώς· « Σάμαινα, εἶδος νεὼς ὑὸς ἔχουσα προτομήν ». Ἔπιθι τὸν αὐτὸν Ἡσύχιον καὶ μετ' ὀλίγα (λέξ. Σαμιακὸς) τὰ αὐτὰ λέγοντα περὶ τῆς Σαμαίνης, καὶ τὰς ἐκεῖ σημειώσεις τῶν κριτικῶν, οἷς προσέ- θεικεν ὁ Σνειθέρος ἐν τῷ Ἑλληνογερμανικῷ λεξικῷ (λέξ. Ὑπόπρωρος) καὶ Ἡροδότου (Γ', νθ') μαρτύριον τόδε, « Καὶ τῶν νηῶν καπρίους » ἐχουσέων τὰς πρώρας ἠκροτηρίασαν », οὐδ' αὐτὸς ἀγνοήσας τὴν ἐν τῷ Πλουταρχείῳ τῷδε χωρίῳ γραφικὴν ἁμαρτίαν τοῦ, Ὑπόπρωρος. Τὸ

δὲ, Σίμωμα (Δ.Γ. κακῶς, Σήμωμα), τὸ κατὰ τὴν πρώραν τῆς νεὼς μέρος δηλοῖ, ὡς σιμώτερον τουτέστι ταπεινότερον ὂν τῆς πρύμνης.—στ. 5, Φορτοφορεῖν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ποντοπορεῖν. Λέγει δὲ, ὅτι τοιαύτη ἦν τῆς Σαμαίνης ἡ σκευασία, ὥστε καὶ στρογγύλης, τουτέστιν ἐμπορικῆς νεὼς φορτία φερούσης, καὶ μακρᾶς, τουτέστι πολεμικῆς, χρείαν παρέχειν. Τὸ δὲ μήπω καταχωρισθὲν ἐν τοῖς Λεξικοῖς Φορτοφορεῖν, τοῦ παρακμάζοντος ἂν εἴη ἑλληνισμοῦ, καθάπερ καὶ τὸ κατακεχωρισμένον, Φορτοφόρος. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Ὑποπρώρου νεὼς τῶν Σαμίων. Ἀθηναῖοι δὲ, σίζοντες Σαμίους, καὶ Σάμιοι ἀντισίζοντες Ἀθηναίους, καὶ ταῦτα οἱ μὲν Περικλέα, οἱ δὲ Μέλισσον, ἄνδρας ἐνδόξους στρατηγοὺς ἔχοντες, ἐλάνθανον ἑαυτοὺς, οὐχ Ἑλλήνων, ἀλλὰ Σκηθῶν ἔργον ποιοῦντες. Θηριώδους γάρ ἐστιν ὠμότητος, τὸ πολλῶν ἐνυπαρχόντων φύσει κακῶν τῷ πολέμῳ, πλείω τῶν ἀναγκαίων τοὺς πολεμοῦντας προσεξευρίσκειν.—στ. 13, Ἢ τραύμασι καὶ κινδύνοις.] Α.Β. Ἢ κινδύνοις καὶ τραύμασι.—στ. 16, Εἰς ὀκτώ.] Ἐκ διορθώσεως προστεθείκασι τὴν πρόθεσιν οἱ πρὸ ἐμοῦ.—στ. 17, Λαβόντι.] Λαχόντι γράφειν τις παραινεῖ οὐκ ἀπιθάνως.—στ. 21, Μηχαναῖς. . . πορίζοντος.] Ἐξ Η.Δ. τὸ, Πορίζοντος (ὃ καὶ Ἀμιότος ἐξέρρασέ πως) ἀντὶ τοῦ, Παρόντος· ἀνθ' οὗ τις τῶν πρὸ ἡμῶν γράφειν παρῄνει, Πόροντος, λέξιν πεζῷ λόγῳ μηδαμῶς πρέπουσαν. Τὸ δὲ Μηχανὰς πορίζειν οἶδε καὶ ἡ Κωμῳδία (Ἀριστοφάν. Σφ. 365),

Ἀλλὰ καὶ νῦν ἐκπόριζε μηχανήν . . .

—στ. 25, Ἐλέγχει.] Ψευδῆς ἀποδείκνυσι.—στ. 30, Δυοῖν.] Δ.Γ. Δυεῖν.

ΣΕΛΙΔ. 308, στ. 6, Ἐν χρόνῳ ῥητῷ τεταγμένοι κατοίσειν.] Τάξαντες ἑαυτοῖς προθεσμίαν εἰς τὸ κατοίσειν, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ ἔλεγεν ὑποσχόμενοι κατοίσειν ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ. Καὶ ὅρα πάλιν τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐν τῇ συνηθείᾳ Τάσσω ἐπὶ τοῦ Ὑπόσχομαι, καθὰ καὶ ἀλλαχοῦ (Πρόδρ. Ἑλλ. Βιβλιοθ. σελ. 306) σεσημείωται.—στ. 15, Κρατεῖν τὴν διήγησιν ἐπὶ τῆς ἀληθείας.] Συνέχειν ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς ἀληθείας τὴν ἱστορίαν.—στ. 30, Οὐκ ἂν μύροισι κ. τ. λ.] Λείπει ἡ τοῦ λόγου συνάρτησις, ἣν παρὰ Ἀρχιλόχῳ ἔδει ζητεῖν, εἰ ἐσώζετο τὰ τοῦ Ἀρχιλόχου. Ὤφειλε γὰρ προηγεῖσθαι, Εἰ ἐσωφρόνεις, Εἰ μὴ ἦσθα μάχλος γυνὴ (ἢ ἑτερόν τε τοιοῦτον), οὐκ ἂν ἠλείφου μύροις, γραῦς οὖσα.

ΣΕΛΙΔ. 309, στ. 2, Ὁ Ἴων] Α.Β. Ἴων, ἀνάρθρως.—στ. 4, Ἀξίωσις.] Ταὐτὸν ὧδε δύναται τῷ, Καύχησις, τουτέστιν τὸ ἀξιοῦν ἑαυτὸν ὑπερβαίνειν τὸν Ἀγαμέμνονα.— στ. 11, Πελοποννησίων.] Α.Β. Πελο-

πονησίων καὶ Λακεδαιμονίων.—στ. 18, Κωλούων.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Κωλύων.—στ. 23, Μικρὰν μὲν βοήθειαν.] Α.Β. Μικρὰν βοήθειαν.—στ. 28, Ἀθηναῖοι.] Α.Β. Οἱ Ἀθηναῖοι.

ΣΕΛΙΔ. 310, στ. 11, Ἐμμεῖναι.] Ἐκ Δ.Γ. (αἷς συνᾴδουσι καὶ αἱ Α.Β.) οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐμμείνας.—στ. 12, Μεγαρεῖς.] Α.Β. Τοὺς Μεγαρεῖς.—στ. 14, Πρεσβείας . . . ἀφιγμένης.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Πρέσβεις. . . ἀφιγμένους.—στ. 17, Πολυάρκη.] Δ.Γ. (καὶ Α.Β.) Πολυάλκη.—στ. 22, Αἰτίαν κατ' αὐτῶν ποιησάμενος.] Ἐξ Α.Β. καὶ ἡ τάξις τῶν λέξεων, καὶ τοῦ ἄρθρου ἡ παράλειψις, ἀντὶ τοῦ, Ποιησάμενος τὴν αἰτίαν κατ' αὐτῶν, ἢ ὡς ἕτεραι Δ. Γ. Ποιησάμενος αἰτίαν κατ' αὐτῶν. — Ἀποτέμνεσθαι.] Δ.Γ. Τὸ τέμνεσθαι. — Ὀργάδα.] Σεσημείωται ἀλλαχοῦ (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 323) τί σημαίνει ἡ Ὀργάς. — στ. 24, Κατηγορροῦντα.] Ἄμεινον ἂν εἶπε, Κατηγορήσοντα.

ΣΕΛΙΔ. 311, στ. 5, Ἐκ τῶν Ἀχαρνέων.] Κωμῳδίας οὕτω καλουμένης Ἀριστοράνους (Ἀχαρν. 524-527).—στ. 10, Ἀσπασίας.] Ἐξ Ε.Δ. (αἷς συνᾴδουσιν αἱ Α.Β.) οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἀσπασία.—Πόρνα.] Α.Β. Πόρνας.—στ. 16, Πρὸς ἔνδειξιν ἰσχύος.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Πρὸς ἔνδοξον ἰσχύν. —στ. 21, Τοὺς μὲν δὶ αὐτὸν κ. τ. λ.] Διὰ τὸν Περικλέα· καθάπερ ἅπαντες οἱ πρὸ ἡμῶν ἐξεδέξαντο. Ἴσως γε μὴν γραπτέον, Τοὺς μὲν δι' αὐτόν, δασέως, ἵν' ᾖ τοῦ χωρίου ὁ νοῦς τοιοῦτος· Φειδίας ἔσχεν ἐχθροὺς, τοὺς μὲν δι ἑαυτὸν, φθονούμενος δηλονότι ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς τέχνης, ἑτέρους δὲ, διότι ἤχθαιρον τὸν Περικλέα. Οὗτοι γὰρ, κατηγορῆσαι Περικλέους βουλόμενοι, κατηγόρησαν πρώτου Φειδίου, ἵνα πεῖραν λάβωσιν ἐν τῷ Φειδίᾳ, ποῖός τις ἔσοιτο Περικλεῖ κριτὴς ὁ δῆμος.—στ. 22, Περικλεῖ.] Α.Β. Τῷ Περικλεῖ.—στ. 27, Τῷ ἀγάλματι.] Ἐκ διορθώσεως (ᾗ συνᾴδουσι καὶ αἱ Α.Β.) οἱ πρὸ ἐμοῦ προσέθηκαν τὸ ἄρθρον.—στ. 29, Πάνυ.] Δ.Γ. Πᾶν.

ΣΕΛΙΔ. 312, στ. 22, Τὴν ψῆφον ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέροντες.] Προείρηται περὶ τούτου ἀνωτέρω (σελ. 441).—Ἐν τῇ πόλει.] Τὴν ἀκρόπολιν ἐνταῦθα σημαίνει (Ἔπιθι τὸν Μεύρσιον, Κεκροπ. κεφ. γ').—στ. 28, Καὶ προῦπεμψεν.] Λείπουσιν αἱ λέξεις αὗται ἐν ταῖς Α.Β.— στ. 30, Ὑποτυφόμενον.] Συνωνύμως τὸ Σμυχόμενον, περὶ οὗ ἐν ἄλλοις (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 33) εἰρήκαμεν.

ΣΕΛΙΔ. 313, στ. 3, Ἀνατιθείσης.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀναθείσης. Παρατάσεως γὰρ ὧδε χρονικῆς χρεία· οὐ γὰρ ἅπαξ καὶ συντελικῶς ἀνέθηκεν, ἀλλ' ὁσάκις ἦν ἐν κινδύνοις ἀνετίθη ἑαυτὴν ἡ πόλις τῷ Περικλεῖ,

κλεῖ, καὶ πρὸς ἐκεῖνον κατέφευγε. — στ. 4, Αἱ μὲν οὖν αἰτίαι, δι' ἃς... θῆμον, αὗται λέγονται.] Α.Β. Αἱ μὲν οὖν δι' ἃς...θῆμον, αἰτίαι αὗται λέγονται. — στ. 8, Αὐτοῖς.] Δ.Γ. (καὶ Α.Β.) Αὐτούς· ὅπερ ἄμεινον. — στ. 9, Ἰσόρηκεν.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Εἴρηκεν. — στ. 15, Διὰ τὴν ξενίαν.] Α.Β. Διὰ ξενίαν.— στ. 16, Τοῖς ἐχθροῖς ἐνδιδοὺς ἀφορμάς.] Α. Β. Ἐνδιδοὺς ἀφορμὰς τοῖς ἐχθροῖς.— στ. 20, Δηοῦντες.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Δηϊοῦντες. — στ. 21, Ὑπ' ὀργῆς.] Ἐκ Δ.Γ. (αἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α. Β.) οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ὑπὲρ γῆς.

ΣΕΛΙΔ. 314, στ. 11, Ὡς τἀνάπαιστα.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ὡς' ἀνάπαισα.—Δηλοποιεῖ τὰ Ἑρμίππου.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Δηλοποιήσαντος Ἑρμίππου, ἢ ὡς ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, Δηλοῖ ποιήσαντος Ἑρμίππου. — στ. 15, Περὶ πολέμου.] Α.Β, Περὶ τοῦ πολέμου.—Παρέχη.] Δ.Γ. (καὶ Α.Β.) Παρέχεις.—στ. 16, Δὲ Τέλητος.] Δ' Ἀτέλητος, εἴκασε γραπτέον εἶναι Οὐαλκενῆρος. Ὅπως ποτε δ' ἂν ἔχῃ τὰ τῆς γραφῆς, κύριόν ἐστιν ὄνομα ὁ Τέλης, ἢ Ἀτέλης ἀνδρὸς, ὡς μέν τινες ἐξέλαβον, ἀγαθοῦ τὰ περὶ τὸν πόλεμον καὶ μαχίμου, ὡς δ' ἕτεροι (οἷς καὶ μᾶλλον πείθομαι), τοὐναντίον ἀνάνδρου.—στ. 17, Καγχειριδίου...κοπίδος.] Ἀντὶ μὲν τοῦ, Ἀκόνῃ σκληρᾷ, ἔγραψα ἐκ Δ.Γ. Ἀκόνῃ σκληρᾷ· ἀντὶ δὲ τοῦ Παραθηγομένη, ἐξ Ε.Δ. Παραθηγομένης, ἀντὶ δὲ τοῦ, Κοπίδας, ἐξ Η.Δ. Κοπίδος, ἀνθ' οὗ ὁ τελευταῖος ἐκδότης γραπτέον εἶναι ὑπέλαβε μετὰ τοῦ διαζευκτικοῦ, Ἢ κοπίδος. Ὁ νοῦς, Καὶ οὕτω θειλὸς εἶ, Περίκλεις, ὥστε βρύχειν τοὺς ὀδόντας, κἂν μόνον αἴσθῃ τὸν ψόφον ἐγχειριδίου κοπίδος (τουτέστι μικροτάτου μαχαιριδίου) θηγομένης ἐν ἀκόνῃ σκληρᾷ.—στ. 19, Δηχθεὶς αἴθωνι Κλέωνι.] Δηχθεὶς ὑπὸ τοῦ ἁπλήστου δημοβόρου Κλέωνος. Ἐπὶ τούτου γὰρ ἐκδεκτέον ὧδε τὸ, Αἴθωνι (ἴδ. Αἰλιαν. Ποικιλ. ἱστορ. Λ, κξ΄). Παρῳδεῖ δὲ, ὡς καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν ἐσημειώσαντο, τὸ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλιάδ. Δ, 485) Αἴθωνι σιδήρῳ, ὅπερ ἐκεῖ σημαίνει τὸ, Λαμπρῷ.—στ. 24, Τὴν πόλιν.] Δ.Γ. Τὴν ὅλην πόλιν.—στ. 25, Ὅμως.] Περιγραπτέον τὸν σύνδεσμον τοῦτον, ἄλλωστε καὶ λείποντα ἔντε ταῖς Α.Β. καὶ παρὰ τῷ Ἀμιότῳ.—στ. 26, Ἀνέγραφεν.] Δ.Γ. Ἀνέγραφον. Α.Β. Ἔγραφεν.—στ. 31, Ἔφθειρε πᾶσαν.] Α.Β. Ἔφθειρεν ἅπασαν.—Ἦ καὶ δῆλον ἦν.] Προσέθηκα τὸ ῥῆμα ἐκ Δ.Γ. αἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β.

ΣΕΛΙΔ. 315, στ. 4, Προηγόρευσεν.] Ἐκ Δ.Γ. (καὶ Α.Β.) ἀντὶ τοῦ, Προηγόρευεν.—Ὑπηναντιώθη.] Α.Β. Ἀπεναντιώθη.—στ. 8, Καθάπερ ἰατρόν.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Καθάπερ πρὸς ἰατρόν. —στ. 13, Ἀργήν.] Ἐκ Δ.Γ. (καὶ Α.Β.) ἀντὶ τοῦ, Ἀργόν.

ΣΕΛΙΔ. 316, στ. 3, Τὴν ἱερὰν Ἐπίδαυρον.] Τὴν τῆς Ἀργολίδος διὰ τὸν ἐκεῖ μάλιστα τιμώμενον Ἀσκληπιόν.—στ. 6, Προσδιέφθειρεν.] Α.Β. Διέφθειρεν.—στ. 8, Παρέλυσε.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Ἔλυσε. Ἀντὶ δὲ τοῦ Παρέλυσε τὴν ὀργὴν Ἀθηναίων, Θουκιδίδης (Β, ξέ), Παρέλυσεν Ἀθηναίους τῆς ὀργῆς, εἴρηκεν.—στ. 15, Παύσεσθαι.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Παύσασθαι. Δ.Γ. Παύεσθαι.—στ. 16, Ἅμα τῇ πληγῇ.] Ἐξ Η.Δ. ἡ προσθήκη τοῦ ἄρθρου.—στ. 22, Ἀκριβείαν.] Προίρηται περὶ τούτου μοι ἀλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 16).—Γλίσχρως.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Γλίσχρα.—στ. 28, Πεντάθλου γάρ τινος ἀκοντίῳ πατάξαντος Ἐπίτιμον τὸν Φαρσάλιον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Πεντάθλου γὰρ ἵππον ἀκοντίῳ πατάξαντος Ἐπιτιμίου τοῦ Φαρσαλίου.—στ. 30, Κτείναντος.] Δ.Γ. Κατακτείναντος.

ΣΕΛΙΔ. 317, στ. 1, Βαλόντα.] Δ.Γ. Βαλόντα μάλλον.—στ. 12, Γνησίων.] Δ.Γ. Γνησίων υἱῶν.—στ. 23, Προελθεῖν.] Δ. Γ. (καὶ Α.Β.) Προσελθεῖν.—στ. 25, Εἰσηγήσατο.] Δ.Γ. Ἠτήσατο, καθάπερ ἐξέφρασε καὶ Ἀμιότος διὰ τοῦ il requit.—στ. 27, Τὸν οἶκον.] Ἴσως γραπτέον τοῦ οἴκου, ἵν' ᾖ τὸ ἑξῆς, Ὡς μὴ τοὔνομα καὶ τὸ γένος ἐκλίποιεν, ἐρημίᾳ διαδοχῆς τοῦ οἴκου, τουτέστι διὰ τὸ μηδένα ἔτι περιεῖναι διάδοχον τοῦ οἴκου.—στ. 30, Δυοῖν.] Δ.Γ. Δυεῖν.

ΣΕΛΙΔ. 318, στ. 4, Γράμματος.] Τουτέστι Νόμου· περὶ οὗ ἔπιθε τὰ ἀλλαχοῦ (Ἰσοκράτ. Β, σελ. 41) εἰρημένα.—στ. 5, Ἐπράθησαν.]Α.Β. Ἐράνησαν· καὶ ἔοικεν ἡ γραφὴ αὕτη πιθανωτέρα πολλῷ τῆς ἑτέρας εἶναι. Εἰ γὰρ καὶ νόμος ἦκειτο παρ' Ἀθηναίοις τοὺς παρεγγράπτους ἀτοὺς, ὡς δούλους πιπράσκεσθαι, οὔ γε μὴν ἁπλῶς ἅπαντες ἔπασχον τοῦτο· ἀλλ' ὅσοι, μετὰ τὸ ἀποψηφισθῆναι ὑπὸ τῶν ἰδίων δημοτῶν, ἐφιέντες εἰς δικαστήριον, ἡλίσκοντο καὶ παρὰ τῷ δικαστηρίῳ μὴ ὄντες ἀτοὶ (Ἔπιθε τὴν ὑπόθ. τοῦ Πρὸς Εὐβουλίδ. λόγου τοῦ Δημοσ. σελ. 1298). Ἔπειτα καὶ πῶς εἰκὸς πεντακισχιλίους ἄνδρας (ὧν πολλοὶ καὶ ὑπὸ τῷ Περικλεῖ ἐστρατεύσαντο, καί τινες ἴσως οὐκ ὀλίγοι τῶν ἔτι περιόντων ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς Πέρσας πολέμου ἦσαν), εἰσάπαξ ἁλῶναι, καὶ ἁλόντας οὕτως ὠμῶς πραθῆναι; Ἢ τοίνυν ἀποδεκτέον τὴν γραφὴν, Ἐράνησαν, ἀντὶ τοῦ, Ἐπράθησαν, ἢ τοῦτο τρεπτέον εἰς τὸ Ἀπεκριθησαν, τουτέστιν ἀπεψηφίσθησαν, ὡς ὑπονοεῖν παρέχει καὶ τὸ ἐπαγόμενον, Κριθέντες Ἀθηναῖοι.—στ. 9, Τὸν κατὰ τοσούτων ἰσχύσαντα νόμον.] Τὸ μὲν, Τοσούτων, ἐξ Ε.Δ. ἢ δὲ τοῦ δευτέρου ἄρθρου παράλειψις, ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Τὸν κατὰ τοσοῦτον ἰσχύσαντα (Δ.Γ. ἰσχύσαντος) τὸν νόμον.—στ. 10, Λυθῆναι.] Ἐξ Α.Ε. ἀντὶ τοῦ, Διαλυθῆναι.—στ. 14, Θέμενον.]

Α.Β. Θέμενοι.—στ. 18, Ἀλλὰ Βληχρᾷ.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἀλλ' ἀβληχρᾷ. Οὕτω δὲ καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ Πλούταρχος, τῷ ἀπὸ τοῦ β ἀρχομένῳ τύπῳ κέχρηται, καθάπερ καὶ Ἱπποκράτης καὶ ἕτεροι, καίπερ ἐν χρήσει ὄντος καὶ τοῦ, Ἄβληχρος, κατὰ τὸ, Στάχυς καὶ Ἄσαχυς. Σημαίνει δὲ τὸ, Ἀσθενής.—στ. 29, Ἀνεμέτροῦντο.] Ἐξηγησάμεθα τοῦτο ἀλλαχοῦ (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 39).

ΣΕΛΙΔ. 319, στ. 14, Οὕτως εὐμενὲς ἦθος, καὶ βίον ἐν ἐξουσίᾳ καθαρὸν καὶ ἀμίαντον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Ὄντως, εὐμενὲς ἦθος, καὶ βίος ἐν ἐξουσίᾳ, καθαρὸς καὶ ἀμίαντος. Ἕτεραι Δ.Γ. Ὄντως, . . . βίου ἐν ἐξουσίᾳ καθαροῦ καὶ ἀμιάντου. Α.Β. Ὄντως . . . βίον ἐν ἐξουσίᾳ καθαρὸν καὶ ἀμίαντον.—στ. 16, Ὀλύμπιον προσαγορεύεσθαι· καθάπερ τὸ τῶν θεῶν γένος ἀξιοῦμεν, αἴτιον μὲν ἀγαθῶν κ. τ. λ.] Κατὰ μίμησιν ταῦτα Ἰσοκράτους (Πρὸς Φίλιππ. μϑ', σελ. 103, ἐμ. ἐκδ.).—στ. 18, Οὐχ ὥσπερ οἱ ποιηταὶ . . . προσηκόντων.] Καὶ ταῦτα ἐξ Ἰσοκράτους (Βούσιρ. ις', σελ. 229).—στ. 20, Ποιήμασι.] Δ.Γ. Μυθεύμασι.—στ. 21, Ἀσφαλὲς ἔδος κ. τ. λ.] Τὰ ἐκ τῆς Ὁμήρου Ὀδυσσείας (Ζ, 42.-46) αἰνίττεται.

ΣΕΛΙΔ. 320, στ. 1, Ἀνωμολογοῦντο.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀνωμολόγουν τό.—στ. 4, Ἔρυμα.] Ὀχύρωμα, ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος· πλὴν εἰ μή τις κἀνταῦθα, ὥσπερ ἀνωτέρω (σελ. 381), Ἕρμα, γραπτέον εἶναι ὑπολάβοι. Ἔστι δὲ, Ἕρμα, ἣν ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, παρὰ τῆς Λατίνων καὶ τῶν νῦν Ἰταλῶν λαβοῦσα φωνῆς, Σαβοῦρραν ὀνομάζει.—στ. 5, Φορά.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Φθορά. Εἴρηκε δὲ καὶ ἀλλαχοῦ (Περὶ τῶν κοιν. ἐνν. πρὸς τοὺς Στωϊκ. § 19), « Κακίας φο- » ρὰν τοσαύτην τὸ πλῆθος ».—στ. 7, Ἐξουσίᾳ.] Δ.Γ. Ἐν Ἐξουσίᾳ.

ΦΑΒΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ.

ΣΕΛΙΔ. 321, στ. 5, Πολύ.] Δ.Γ. Πολύανδρον.—Ἀφ' αὑτοῦ.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀπ' αὐτοῦ.—στ. 10, Πολλοὺς δὲ καί.] Ἐξ Ε.Δ. (ἢ συνάδουσιν αἱ Α.Β.) προσέθηκαν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸν δεύτερον τῶν συνδέσμων.—στ. 11, Ῥούλλου.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ῥυλάου. Δ.Γ. Ῥυλλοιανοῦ. Α.Β. Ῥυάλου.—στ. 12, Ἐπονομασθέντος.] Α.Β. Ὀνομασθέντος.—στ. 14, Ἀκροχορδόνα.] Ἡ παρὰ Ῥωμαίοις καλεῖται Verruca· ὅθεν ὁ Βερούκωσσος, ἢ μᾶλλον Βερρούκωσσος, Ἀκροχορδονώδης ἂν λέγοιτο.—στ. 16, Προβάτιον.] Τὸ παρὰ Ῥωμαίοις καθ' ὑποκορισμὸν ὡσαύτως λεγόμενον Ovicula. — Βαρύτητα.] Ἴσως γρ. Βραδύτητα, ὡς ὑπονοεῖν παρέχει καὶ τὰ ἐπαγόμενα· πλὴν εἰ μὴ Πλού-

ταρχος τέταχε τὴν Βαρύτητα, ἐφ' ἧς καὶ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια σημασίας ἐκλαμβάνει, Βαρύνουν καὶ Βαρυκέφαλον καλοῦσα τὸν βραδέως δεχόμενον τὰς μαθήσεις.—στ. 17, Καὶ σιωπηλόν.] Α.Β. Καὶ τὸ σιωπηλόν.—στ. 19, Διαπόνως.] Α.Β. Ἐπιπόνως.—στ. 25, Ἀπραγίαν.] Δ.Γ. Ἀργίαν.

ΣΕΛΙΔ. 322, στ. 7, Ἔχων.] Α.Β. Ἐχούσαις· πρὸς τὸ, Γνωμολογίαις, οὐκ ὀρθῶς.—στ. 9, Παιδὸς αὐτοῦ.] Δ.Γ. Παιδὸς αὐτῷ.—στ. 12, Γὰρ ὑπ' αὐτοῦ μάχη.] Α.Β. Γὰρ μάχη.—στ. 13, Ἀνεχάλησαν.] Α.Β. Ἀνεχώρησαν· ὅπερ ἐστὶν ἐξήγησις τοῦ κειμένου.—στ. 20, Αἵματι.] Δ.Γ. Ἐν αἵματι.—στ. 24, Γραμμάτια.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ Γραμματεῖα.—Ἐν ἑνί.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκαν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὴν πρόθεσιν.—στ. 28, Ἃς.] Δ.Γ. Αἷς.

ΣΕΛΙΔ. 323, στ. 1, Ὑπέθραττε.] Ὑπετάρασσε.—Διὰ τὴν ἀλογίαν.] Διὰ τὸ μὴ καθορᾶν ἐν αὐτοῖς ἀποχρῶντα λόγον τοῦ προσημαίνειν δεινόν τι Ῥωμαίοις συμβησόμενον.—στ. 4, Ἐπ' αὐτῷ τούτῳ... ἠσκημένη.] Ἐπὶ τῷ μάχεσθαι Ῥωμαίοις γεγυμνασμένη.—στ. 6, Περὶ αὐτῆ.] Ἐκ διορθώσεως (οὐκ ἀναγκαίας ὅμως) οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Περὶ αὐτήν.—στ. 13, Γενομένου.] Α.Β. Γεγονότος.—στ. 14, Ἐπὶ κεφαλήν.] Α.Β. Ἐπὶ τὴν κεφαλήν.—στ. 16, Θρασυμένην.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Θρασυνίαν. Καλεῖται δὲ ταυτὶ τοῖς Ἰταλοῖς, Lago di Perugia.—στ. 21, Τοῦ πάθους.] Ἐκ διορθώσεως προσέθηκαν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ ἄρθρον.—στ. 23, Ἔπεσε.] Ἐκ Δ.Γ. (αἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β.) οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐξέπεσε.—στ. 27, Ἠγνοεῖτο τὸ παράπαν.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἠγνόει τὸ παράπαν.

ΣΕΛΙΔ. 324, στ. 2, Περιπλοκάς.] Εὐριπίδειος ἡ λέξις (Φοινισ. 504) ἐπὶ τῶν ψευδολογιῶν, καθὰ καὶ ἡ συνήθεια, Ἐμπεριδεμένα (χυδ. Μπερδεμένα) λόγια καλεῖ, τὰ μὴ ἐπ' εὐθείας φραζόμενα.—στ. 3, Παραγωγάς.] Ἀπάτας· ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος· «Παραγωγαί, ἀπάται, » χρήσεις». Ὅπου τί κοινὸν Παραγωγῇ καὶ Χρήσει, οὐδείς πω, ὅσα γέ μ' εἰδέναι, τῶν κριτικῶν ἐξηγήσατο. Ἴσως οὖν, τὴν Χρῆσιν κατὰ γραμματικὴν ἔννοιαν ἐξεδέξατο ὁ Ἀξιοκαγράφος, καθ' ἣν φαμέν, Ἐν χρήσει, ἢ Ἄχρηστον εἶναί τινα λέξιν, ἢ φράσιν, αἰνιττόμενος τουτὶ Ἡροδότου (Α, ρμδ') τὸ χωρίον· « Γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι « [οἱ Ἴωνες] νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας ΠΑΡΑΓΩΓΕΩΝ ». —στ. 9, Συννενέχθησαν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Συνήχθησαν. Τοῦτο μὲν γὰρ παρὰ τὸ, Συνάγω· ἐκεῖνο δὲ παρὰ τὸ, Συμφέρομαι· περὶ οὗ ἔπιθι τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω (σελ. 406) ἐν παραπλησίᾳ συγχύσει τῶν λέξεων. —στ. 11, Μεταχειριουμένου.] Α. Β. Μεταχειρισομένου.—στ. 18, Λεύκιον.] Δ.Γ. Μάρκον· καθὰ καὶ Πολύβιος (Γ, πζ') καὶ ἕτεροι αὐτὸν

ὀνομάζουσι.—στ. 19, Οὐ γάρ.] Δ.Γ. Οὐδὲ γάρ.—στ. 28, Ῥαβδουχίας.] Α.Β. Ῥαβδούχους.

ΣΕΛΙΔ. 325, στ. 5, Ἀλλὰ καί.] Περιαιρετέος μοι ἔδοξεν εἶναι ὁ, Καὶ, ἄλλως τε καὶ παραλειφθεὶς ὑπὸ τῶν μεταφραστῶν.—στ. 6, Ἐνεργαζόμενος.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐργαζόμενος.—στ. 8, Ἐκινήθησαν.] Ἐρευνήθησαν, ἐξετάσθησαν, κατὰ τὰ ἐν τοῖς πρόσθεν (σελ. 398) σημειωθέντα περὶ τῆς τοῦ, Κινῶ, ταύτης σημασίας.—στ. 9, Χρησίμων.] Χρησμίων (παρὰ τὸ Χρησμὸς), γραπτέον εἶναί τις τῶν πρὸ ἡμῶν εἶπεν, ὁρμηθεὶς ἐξ' Ἀμιότου φράσαντος, Prophétiques. Ἕτερος δέ τις, εἰς τὸ Χρηστηρίων μετατρέπειν παρήνει· ἡμῖν δ' ἀρέσκει μᾶλλον, Χρησμωδῶν, γράφειν.—στ. 12, Προελθών.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Προσελθών.—στ. 14, Ὄρη.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ὄροι.—στ. 15, Εἰς ὥραν ἐσομένην.] Τοῦ ἐπιόντος ἔαρος· καθάπερ καὶ οἱ Γάλλοι saison nouvelle καλοῦσι τὸ ἔαρ.—στ. 23, Ἀρχήν.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ Ἀρχή.—Αὐτῷ.] Δ.Γ. Ἑαυτῷ.

ΣΕΛΙΔ. 326, στ. 6, Ἄκων τε.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἀκοντί.—στ. 7, Αὐτῆς.] Ἐκ Δ.Γ. (αἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β.) οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Αὐτοῖς.—Παραγαγών.] Γράφε, Παράγων, κατ' ἐνεστῶτα.—στ. 16, Σοφισμάτων καὶ παλαισμάτων.] Δ.Γ. Σοφισμάτων καὶ πλασμάτων. Α.Β. Παλαισμάτων καὶ σοφισμάτων.—στ. 20, Τῷ δ' ἡ μὲν κρίσις, πίστιν ἔχοντι.] Δ.Γ. Τῷ δὲ ἡ γνώμη πίστιν ἔχουσα.—στ. 29, Θεωρήσουσι.] Μετοχὴ, (οὐ ῥῆμα) ἀναφερομένη πρὸς τὸ ὑπονοούμενον, Τοῖς στρατιώταις, καὶ συναπτομένη πρὸς τὸ, Παρασκευαζομένου.

ΣΕΛΙΔ. 327, στ. 17, Ὁ Δοθρόνος.] Περιελεῖν ἡμῖν ἔδοξε τὰς δύο ταύτας λέξεις, λειπούσας καὶ παρὰ τῷ Ἀμιότῳ.—στ. 18, Οὐουλτοῦρνον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ, Οὐατουράνον· Vulturnus γὰρ ἐκαλεῖτο ὑπὸ Ῥωμαίων, ὁ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν νῦν ὀνομαζόμενος Voltorno ποταμός.—στ. 19, Περιστερῆς ὄρεσιν· αὐλὼν δ' ἀναπέπταται πρὸς τὴν θάλατταν.] Φαίη τις ἂν τὸν Ἀμιότου ὡδίπους ἀναγνῶναι καὶ διαστίξαι τὸ χωρίον, Περιστερῆς ὄρεσιν αὐλών· ἀνατέτακται δὲ πρὸς τὴν θάλατταν.—στ. 25, Ἄλλων.] Περιαιρετέον καὶ ταύτην τὴν λέξιν, ὡς καί τινι τῶν πρὸ ἡμῶν ἔδοξε. Λείπει δὲ καὶ παρὰ τῷ Ἀμιότῳ.—Διὰ τῶν.] Παρήνει τις τῶν πρὸ ἡμῶν γράφειν, Μετὰ τῶν· καθὰ καὶ Ἀμιότος ἐξέφρασε.—στ. 27, Στράτευμα.] Α.Β. Στρατόπεδον.—στ. 30, Προσμάχεσθαι.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἡμῶν, ἀντὶ τοῦ, Προμάχεσθαι.

ΣΕΛΙΔ. 328, στ. 2, Δολοῦν.] Ἐκ Δ.Γ. (αἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β.) ἀντὶ τοῦ, Δουλοῦν. Φέρεται δὲ καὶ ἑτέρα Δ. Γ. « Περιελθεῖν,

« ἡ δολοῦν ».—στ. 5, Δᾷδα] Ἐκ Δ.Γ. (αἷς συνᾴδουσι καὶ αἱ Α.Β. οἳ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Δᾷδας. — στ. 9, Προσετέτακτο.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Προστέτακτο.—στ. 17, Ἀπ' ἀλλήλων.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐπ' ἀλλήλων.—στ. 27, Καὶ κατὰ τοῦτο δέ.] Ἄλλων ἄλλως κρινάντων περὶ τοῦ χωρίου, ἡμῖν ἔδοξε περιαιρετέον εἶναι τὸν, Καὶ, ὃν πολλαχοῦ συγχέουσιν οἱ ἀντιγραφεῖς τῇ Κατὰ προθέσει.

ΣΕΛΙΔ. 329, στ. 1, Τὸν δόλον.] Δ.Γ. Τοῦ δόλου.—στ. 17, Προσδιέβαλεν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Προστδιέβαλλεν. — Ἀναγγελθέντα.] Α.Β. Ἀγγελθέντα. — στ. 19, Μετιλίου.] Δ.Γ. Μετέλλου. — στ. 24, Αὐτῷ.] Δ. Γ. (ἐν αἷς καὶ αἱ Α. Β.) Αὐτοῖς. — στ. 26, Τῶν κομιζομένων.] Οὐκ ἀπιθάνως, Τὸν κομιζόμενον, ἔγραψαν οἱ πρὸ ἡμῶν· τοῦτο μὲν γὰρ ἂν εἴη κατὰ μέσην διάθεσιν, πρὸς τὸν Ἀννίβαν, ἢ τὸν Φάβιον, ἀναφερόμενον· τὸ δὲ Κομιζομένων, παθητικῶς, πρὸς τὸ, Λιχμαλώτων.

ΣΕΛΙΔ. 330, στ. 8, Ἀποδιδόντων.] Ἐξ Α. Β. ἀντὶ τοῦ, Ἀποδόντων. Τοῦτο μὲν γὰρ συντελικὸν ὄν, ἀντιφάσκει προδήλως τῷ, Παρ' οὐδενὸς ἔλαβε· τὸδὲ, Ἀποδιδόντων, δι' ἣν καὶ ἀνωτέρω (σελ. 357) ἐσημειωσάμεθα παράστασιν, ἴσον δύναται τῷ Βουλομένων ἀποδοῦναι.—στ. 16, Σιτολογίαν.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Σιτολογίας. Τοῖς ὑπολειπομένοις.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Τῶν ὑπολειπομένων.—στ. 17, Κατέῤῥαξεν.] Δ.Γ. Κατήραξεν. Α.Β. Κατέραξεν. Λέγεται γάρ, Ῥάττω, καὶ Ἀράττω, ὡς ἐν ἄλλοις (Ἰλιοδώρ. Β, σελ. 3) δεδήλωται· καὶ παρὰ ἐκεῖνο μὲν ἡ αὔξησις διὰ τοῦ ε, Ἔραξεν, ἢ Ἐῤῥάξεν· παρὰ δὲ τὸ Ἀράττω, διὰ τοῦ η (Ἀριστοφ. Ἐκκλησ. 977),

Καὶ τὴν θύραν γ' ἤραττες . . .

—στ. 28, Ἐπαγαγέσθαι.] Α Β. Ἐπάγεσθαι.

ΣΕΛΙΔ. 331, στ. 1, Χρόνον.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Χρόνῳ.—στ. 3, Οὐθὲν ἐμέλλησε.] Οὐκ ἀπιθάνως τῶν τις πρὸ ἡμῶν γραπτέον εἶναι ὑπείληφε, Οὐδ' ἐμέλλησε, τουτέστιν, Οὐδ' ἐπεβάλετο, ἤ, Οὐδ' ἠβουλήθη ὅλως ἀπολογήσασθαι.—στ. 4, Ἔφη δὲ τάχιστα ... ὥς' ἐπὶ τὸ στράτευμα βαδιεῖσθαι.] Οὐκ ἔῤῥωται τὸ χωρίον. Α.Β. Ὡς, ἀντὶ τοῦ Ὥς', καὶ, Διεῖσθαι, ἀντὶ τοῦ, Βαδιεῖσθαι· ἐξ ὧν οὐδὲν μᾶλλον νοητὸν ἀποβαίνει τὸ λεγόμενον· πλὴν εἰ μή τις τὸ, Ἔφη, ἐπὶ τοῦ, Ἐκέλευσεν, ὧδε τετάχθαι ὑπολάβοι, ὥσπερ ἔδοξε τοῖς πρὸ ἡμῶν. Μήποτε δὲ ἄμεινον γράφειν, Ἔφη δεῖν τάχιστα κ. τ. λ. καθὰ καὶ Ἀμιότος ἐξέῤῥασε, Ainsi dit qu' il falloit promptement. —στ. 7, Κινδυνεύοντος] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Κινδυνεύσαντος. Ἄμεινον δ' ἴσως τὸ γράφειν, ὡς

αἱ Δ.Γ. καὶ Α.Β. Κινδυνεύσοντος.—στ. 10, Δυσπαραίτητον.] Α.Β. Δυσκάθεκτον. —στ. 15, Τουρκουάτος.] Γράφε, Τορκουάτος· ἔστι γὰρ παρὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Torquatus, ὃ σημαίνει τὸν Ψελλιοφόρον, ἢ Στρεπτοφόρον.—στ. 28, Καὶ κατέλεξε.] Προσέθηκα τὸν σύνδεσμον ἐκ Δ.Γ. καὶ Α.Β.

ΣΕΛΙΔ. 332, στ. 4, Κεκολοῦσθαι.] Οὕτως οἱ πρὸ ἐμοῦ (οἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β.) ἀντὶ τοῦ, Κολοῦσθαι.—στ. 6, Ἄνοιαν.] Ἐξ Ε.Δ. εἰλημμένης ἐξ ἀρχαιοτέρου μεταφραστοῦ Λατίνου, καὶ τοῦ Ἀμιότου, ἀντὶ τοῦ, Ἄγνοιαν.—στ. 20, Βέλτιον ὄν.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Βέλτιόν τι ὄν. —στ. 22, Τὸ τέταρτον. . . τὸ τρίτον.] Προσέθηκα τὰ δύο ἄρθρα ἐξ Α.Β.—στ. 26, Οὐκ ὄντος.] Δ.Γ. Οὐκ ὄντος μέν.

ΣΕΛΙΔ 333, στ. 13, Ἐπαγάγοιτο.] Ἐκ Δ.Γ. (ἐν αἷς καὶ αἱ Α.Β.) ἀντὶ τοῦ, Ἐπάγοιτο. —Συμπεσεῖν.] Εἰς χεῖρας ἐλθεῖν καὶ συνάψαι μάχην. —στ. 16, Ἐπὶ τοῦ λόφου.] Ἐκ διορθώσεως, (ἣν συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β.) προσέθηκαν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ ἄρθρον.—στ. 18, Ἐπὶ τοῦ λόφου.] Οὐκ ἀπιθάνως ὑπειλήφασιν οἱ πρὸ ἐμοῦ γραπτέον εἶναι ὧδε, Ἀπὸ τοῦ λόφου. —στ. 27, Ἀποσκιρτήσαντας.] Α.Β. Ἀποσκευασαμένους.

ΣΕΛΙΔ. 334, στ. 5, Μηρόν.] Οὐκ ὀρθῶς παρέλιπε τὸ ἄρθρον (Τὸν μηρὸν) εἰθ' ὁ ἀντιγραφεύς, εἴτ' αὐτὸς Πλούταρχος.—στ. 6, Μέγα.] Δ.Γ. Ἅμα.—στ. 7, Ὡς τάχιον.] Οὐ τάχιον, γραπτέον εἰκάσαν εἶναί τινες, καθὰ φέρεται παρὰ τῷ Τίτῳ Λιβίῳ, Non celerius.—στ. 10, Νῦν τις.] Ἐπὶ τοῦ, Ἕκαστος, ὧδε τὸ, Τίς· οἷόν ἐστι καὶ τοδὶ τοῦ Τυρταίου,

Ἀλλά τις ἐγγὺς ἰὼν, αὐτοσχεδὸν ἔγχεϊ μακρῷ,
Ἢ ξίφει οὐτάζων, δήϊον ἄνδρ' ἑλέτω,

ἐπὶ παραπλησίας προτροπῆς εἰρημένον.—Μάρκου Μινουκίου.] Οὕτως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Μαρκίου Μινουκίου. Α.Β. Μινουκίου Μάρκου. —στ. 12. Πρῶτον.] Ἐκ Δ.Γ. ἀντὶ τοῦ Πρῶτος.—στ. 16. Οἱ δὲ λοιποί.] Δ.Γ. Οἱ δὲ πλεῖστοι.—στ. 22, Ἀποτρεπομένων.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Ἀναστρεφομένων.—στ. 24, Ταύτην.] Δ.Γ. Τούτων.— στ. 25, Ζάλης.] Δ.Γ. Χαλάζης.

ΣΕΛΙΔ. 335, στ. 7, Καὶ μὴ φιλοτιμούμενον νικᾶν, ὑφ' ὧν ἡττᾶσθαι κάλλιον.] Τὸ μὲν, Ἡττᾶσθαι, ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Νικᾶσθαι· ἔστι δέ πως ἀνακόλουθον τὸ χωρίον, οὗ τὸ ἑξῆς καὶ ὁ νοῦς, ἀπὸ κοινοῦ λαμβανομένου τοῦ, Δεόμενον, οὕτως ἂν εἴη, Καὶ μὴ δεόμενον τοῦ φιλοτιμεῖσθαι νικᾶν ἐκείνους, ὑφ' ὧν κάλλιόν ἐστιν ἡττᾶσθαι.—στ. 13, Ἐδάδιζεν.]

Α.Β. Ἦγεν.—στ. 19, Ἀννίβαν.] Ἐκ Δ.Γ. καὶ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Τοὺς πολεμίους.—στ. 21, Αἰσχρὰν μέν.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Μὲν αἰσχράν. —στ. 22, Ἐκείνου.] Δ.Γ. Ἐκεῖνων.—στ. 23, Προσαγορεύω.] Δ.Γ. καὶ Α.Β. Προσονομάζω.—στ. 24, Χάριτος.] Προσέθηκα τὴν λέξιν ἐκ Δ.Γ. καὶ Α.Β.

ΣΕΛΙΔ. 336, στ. 3, Φεύγοντες.] Δ.Γ. καὶ Α.Β. Φεύγων.—στ. 8, Μενεῖν.] Ἐξ Π.Δ. ἀντὶ τοῦ, Μένειν. Καὶ οἱ μεταφρασταὶ δὲ κατὰ μέλλοντα.—στ. 11, Ἡλίκη.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἡλίκην.—στ. 4, Ῥωμαίων.] Α.Β. Ῥωμαίοις. Δ.Γ. Ῥωμαίων ἐμβαλόντες. —στ. 16, Πολλῶν.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐνταῦθα τοῦ χωρίου ἔταξαν τὸ, Πολλῶν, γραφόμενον τέως μετὰ τὸ Καταπλῆγα.—στ. 18, Ἀνίσχη.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ (οἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β.) ἀντὶ τοῦ, Ἀνέσχη. —στ. 21, Σπεύσειν.] Δ.Γ. καὶ Α.Β. Σπεύδειν.—Τὸν μέν.] Τὸν Τερέντιον, διὰ τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι τῆς οἰκείας δυνάμεως, ὅτι δηλαδὴ καὶ μὴ πολεμῶν, καταλύσει τὸν Ἀννίβαν.—στ. 22, Τὸν δ'.] Τὸν Ἀννίβαν, διὰ τὸ αἰσθάνεσθαι τῆς ἑαυτοῦ ἀσθενείας, ὅτι δηλαδὴ αὐτίκα μὲν πολεμοῦντι ἐξ ἴσου τὰς ἐλπὶς νικήσειν· ἀναβαλλομένῳ δὲ τὴν μάχην, κίνδυνος ἐκτριβήσεσθαι τῷ χρόνῳ παντάπασι.

ΣΕΛΙΔ. 337, στ. 6, Περί.] Δ.Γ. Παρά.—Ἀνφίδιον.] Δ.Γ. Ἀμφίδιον: Ἄνφιδον· ὃ καὶ ἄμεινον. Anfidus γὰρ ὠνομάζετο παρὰ Ῥωμαίοις ὁ ποταμὸς, ὃν νῦν Ἰταλοὶ Ofanto καλοῦσι.—στ. 14, Δέ τινος τῶν περὶ αὐτόν.] Α.Β. Δέ τινος πρὸς αὐτόν.—στ. 25, Τοῦ καταφρονοῦντος.] Α.Β. Τοῦ καταφρονήματος· ὅπερ δῆλον ἐπεξήγησις. Φιλεῖ γὰρ ἰσχυρῶς Πλούταρχος μεθοχαῖς ἀντ' ὀνομάτων χρῆσθαι.—στ. 26, Τῷ στρατηγῷ.] Δ.Γ. Τὸν στρατηγόν.

ΣΕΛΙΔ. 338, στ. 3, Αὐτῷ.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Αὐτῶν. —στ. 4, Αὐτό.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Αὐτός.—στ. 5, Τῶν ἀχρειοτάτων.] Δ.Γ. Τοῦ ἀχρειοτάτου.—Προέχοντι πολὺ τῆς.] Α.Β. Προέχοντι τῆς.—στ. 8, Ἐκφερομένου.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, ἐν δυσὶ λέξεσιν, Ἐκ φερομένου.—στ. 14, Ἐπ' ἀσπίδα.] Ἐπὶ τὰ ἀριστερά.——στ. 15, Ἐπὶ δόρυ.] Ἐπὶ τὰ δεξιά.—στ. 16, Ὑπεκκλίναντες.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐπεκκλίναντες.—στ. 19, Ἄλλος καὶ ἄλλος.] Ἴσως γρ. Ἄλλοθεν ἄλλος.—στ. 21, Οἱ ἱππεῖς.] Ἐκ Δ.Γ. προσέθηκαν οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ ἄρθρον.—στ. 26, Ὀλιγοστός.] Μετ' ὀλίγων· ἀνθ' οὗ ἀλλαχοῦ (Μαρκέλλ. § 6), Ὀλίγιστος εἶπεν. Ἡ δὲ παρ' ἡμῖν συνήθεια τὸ Ὀλιγοστὸν ἐπὶ τοῦ σπανίου τέταχε.—στ. 27, Ἐπὶ τοῖς.] Ἄμεινον ἂν εἶπεν, Ἐν τοῖς· διὸ καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ, δυσχερά-

ναντες τὴν σύγχυσιν τῶν προθέσεων, ἔγραψαν, Ἔτι τῆς.—στ. 19, Πένθει.] Ἴσως γρ. Πάθει.

ΣΕΛΙΔ. 339, στ. 6, Ἀπετρίψατο.] Ἐκ Δ.Γ. (αἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β.) οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀπετρέψατο. Εἴρηκε δὲ καὶ ἀλλαχοῦ (Θεμιστοκλ. § 23), Ἀπετρίψατο τὴν θέσιν.—στ. 7, Δακρύον.] Δ.Γ. Δακρύων.—στ. 22, Θεῶν.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Θεοῦ.—στ. 23, Δειλίασις.] Οὐκ ἐρρῶσθαι τὴν λέξιν ὑπετόπασέ τις τῶν πρὸ ἐμοῦ, ἴσως διὰ τὸ μόνῳ τούτῳ τῷ χωρίῳ Πλουτάρχου παραδείγματι χρήσασθαι τὸν Στέφανον ἐν τῷ Θησαυρῷ (Α, σελ. 923). Ἀλλ' οὐ μετακινητέον τὴν γραφήν· ἔστι γὰρ τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ ἡ Δειλίασις, ὡς δηλοῖ καὶ ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια, ἐπὶ τῆς ἀτολμίας τάσσουσα τὴν λέξιν.—στ. 24, Βάρκαν.] Μαάρβαν ὀνομάζει τοῦτον ὁ Τίτος Λίβιος (ΚΒ, νά).—Πρὸς αὐτόν.] Α.Β. Αὐτῷ.

ΣΕΛΙΔ. 340, στ. 1, Ὑφ' αὑτῷ.] Δ.Γ. Ὑφ' ἑαυτόν.—στ. 10, Τοῖς πάσχουσιν.] Περιαιρετέον τὸ ἄρθρον, ἄλλως τε καὶ λεῖπον ἐν ταῖς Δ.Γ. καὶ Α.Β.—στ. 15, Δυσέλπιστος.] Τοῦτο οἱ πρὸ ἡμῶν ἔτρεψαν εἰς τὸ Δύσελπις, δυσχεράναντες τὴν παθητικὴν τῆς λέξεως σημασίαν. Δύσελπις μὲν γάρ ἐστιν ὁ δυσχερῶς ἐλπίζων, Δυσέλπιστος δὲ ὁ δυσχερῶς ἐλπιζόμενος· καθὰ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν εἰς ος παρὰ τὸ τρίτον τῶν παθητικῶν παρακειμένων πρόσωπον σχηματιζόμενα, παθητικῶς ἐκλαμβάνεται. Τούτου γε μὴν τοῦ κανόνος πολλὰς ἐξαιρέσεις καὶ πρὸ ἡμῶν ἕτεροι (Σημ. εἰς τὸν Λουκιαν. Ἀλκυων. § 3) παρετήρησαν· αἷς προσθετέον καὶ τὰς ἐξῆς τῶν φιλολόγων ἕνεκα μειρακίων. Ἀνέλπιστος (Θεοκρίτ. Εἰδύλ. Δ, 42), ὁ μὴ ἐλπίζων, Ἀνεπόπτευτος (Ὑπερίδης παρὰ τῷ Ἁρπακρατ.), ὁ μὴ ἐποπτεύσας, Ἀπερίσκεπτος (Θουκυδίδ. Δ, ρή), ὁ μὴ περισκεπτόμενος, ἢ περισκοπῶν, ὃν καὶ Ἄσκεπτον ἕτερος (Λουκιαν. Κυνικ. § 18) εἴρηκεν, Ἄψαυστος (Σοφοκλ. Οἰδ. Τύρ. 969), ὁ μὴ ψαύσας, Βουλευτὸς ἀντὶ τοῦ Βουλευτής (παρὰ Ἡσυχίῳ λέξ. Βουλευτὸς), Καλυπτὴ (Σοφοκλ. Ἀντιγ. 1011), ἡ καλύπτουσα, Περιβόητος (Σοφοκλ. Οἰδ. Τύρ. 192, καὶ Πλάτων Φιλήβ. σελ. 45), ὁ ἄγαν βοῶν· καὶ ἄλλα πλεῖστα, ὧν οἱ τὰ ΚΑΛΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ διδάσκειν ἐπαγγελλόμενοι οὐδὲ κατὰ μικρὸν ἐφρόντισαν.—στ. 16, Ἀπράκτους.] Εἰς οὐδὲν ἀποτελευτώσας χρήσιμον, ματαίας.—στ. 19, Συστάσεις.] Συναθροίσεις.

ΣΕΛΙΔ. 341, στ. 13, Τηλικαύτην.] Α.Β. Τοσαύτην.—στ. 18, Ἐπιφανέσατοι.] Α.Β. Ἐπιφανέστατος.—στ. 19, Ἦσαν.] Λείπει ἡ λέξις ἐν ταῖς Α.Β.—στ. 23, Τοιοῦτος ὤν, οἵους.] Α.Β. Τοιοῦτος, οἵους.—στ. 25, Ἀντιτολμῶντι τρόπῳ τοῦ πολέμου.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ,

ἀντὶ τοῦ, Ἀντιτολμῶντι τῷ τρόπῳ τοῦ πολέμου. Δ.Γ. καὶ Α.Β. Ἀντιτολμῶντι τῳτρόπῳ πολέμου.—στ. 30, Ἀποβαλόντα.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Ἀποβαλλοντα.

ΣΕΛΙΔ. 342, στ. 3, Τῇ Μαρκέλλου συνηθείᾳ.] Διὰ τῆς μετὰ Μαρκέλλου ἀναστροφῆς καὶ ὁμιλίας. Οὐκ ἀπήλλακται μέντοι ὑποψίας τὸ, Συνηθείᾳ, ὡς ἔδυξε καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν· ὁ γὰρ Ἀμιότος, διὰ τοῦ Vehemence (ὅ ἐστι Σφοδρότητι) ἑρμηνεύσας, ἄλλο τί ἀναγνοὺς, ἢ γοῦν ἀναγνωστέον εἶναι ὑπειληφὼς, δηλός ἐστι. Μήποτε οὖν γραπτέον, Συντονίᾳ· τοῦτο γὰρ μάλιστα οἰκεῖον τῇ Μαρκέλλου φύσει, ὃν ἀνωτέρω, Δραστήριον, γαῦρον, πλήκτην, ἀγέρωχον, παράβολον καὶ ἰταμὸν γεγονέναι εἴρηκε. Σύντονον δὲ τὸ συντεταμμένον καὶ πυκνὸν, ἢ συνεχὲς, καὶ διὰ τοῦτο σφοδρὸν (Ἡσύχ. λέξ. Σύντονον), καθ' ὃ καὶ Σύντονος πόνος, παρ' Ἱπποκράτει ὁ σφοδρὸς, καὶ, Συντονία φλεβῶν, ἡ πύκνωσις. Εἴη δ' ἂν ἐπὶ ἤθους ἀνθρωπείου λεγόμενον, τὸ θηνεκῶς ἐν πράξει καταγινόμενον, καὶ μηδέποτε σχολάζον ἢ ἀνιέμενον.—στ. 5, Ἀπεσείετο καὶ παρερρήγνυτο.] Δ.Γ. Ἐσείετο καὶ παρερρήγνυτο. Α.Β. Ἐσείετο καὶ κατερρήγνυτο. Ἀντὶ τοῦ, Ἀπεσείετο, ἢ Ἐσείετο, ἴσως γρ. Ἀπεσύρετο, ἢ Ἐσύρετο, ὅπερ κυριολεκτεῖται, ἐφ' ὧν καταφέρουσιν οἱ ποταμοί.—στ. 6, Καὶ κατὰ μικρόν.] Περιαιρετέος ὁ σύνδεσμος, ὃν οὐθ' ὁ Ἀμιότος ἐξέφρασε.—στ. 10, Διεπολέμησεν.] Ἔστι μὲν οὖ, ὡς ὦδέτε καὶ ἀλλαχοῦ (κατωτέρ. §25, σελ. 348, καὶ Σερτορ. §7) ἐπὶ τοῦ Διατελῶ πολεμῶν, ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ ἁπλῶς Πολεμῶ κέχρηται τῷ Διαπολεμῶ· ἔστι δ' οὗ ἐπὶ τοῦ Τέλος ἐπιτίθημι τῷ πολέμῳ· ὅπερ οὐκ ἔστιν ἀκριβείας φροντίζοντος.—στ. 15, Ἅπαξ ὀλίγου παρακρουσάμενος ἔσφηλε τὸν ἄνδρα.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ τὸ, Ὀλίγου, ἀντὶ τοῦ, Ὀλίγον. Α.Β. Ἅπαξ παρακρουσάμενος μικρὸν ἔσφηλε τὸν ἄνδρα.—Συνθείς.] Πλάσας.—στ. 17, Ἐνδοθησομένης.] Προδοθησομένης.—στ. 30, Τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ.] Α. Β. Τῶν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου.

ΣΕΛΙΔ. 343, στ. 9, Τὸ Θυμούμενον καὶ τὸ δυσκολαῖνον.] Τὸν Θυμὸν καὶ τὴν δυσκολίαν· μετοχαῖς ἀντ' ὀνομάτων χρώμενος, καθὰ καὶ ἀνωτέρω (σελ. 472) καὶ ἀλλαχοῦ (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 141) σεσημείωται.—στ. 15, Ῥεμβόμενον.] Πλανώμενον. Ἡσύχιος· « Ῥέμβεται, πλα» νᾶται, γυρεύει ». Τοῦτο δὲ τὸ Γυρεύει τοῦ παρακμάζοντός ἐστιν ἑλληνισμοῦ, καὶ μάλιστα τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ἐπὶ τοῦ, ἐν γύρῳ, τουτέστιν ἐν κύκλῳ περιέρχεται, ἀνθ' οὗ νῦν χρώμεθα τῷ, Γυρίζει, τάξαντες τὸ Γυρεύει ἐπὶ τοῦ, Ζητεῖ, ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος θηλονότι· ἐπεὶ οἱ ζητοῦντές τι περιέρχονται ὧδε κἀκεῖσε, εὑρεῖν ἐφιέμενοι. Τοιοῦ-

τον δὲ καὶ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς Cercare καὶ τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις Chercher παρὰ τὸ τῶν Ῥωμαίων Circo τὸ περιοδεύω· τοῦτο δὲ παρὰ τὸ Circus. Οὕτω γὰρ Ῥωμαῖοι καλοῦσι τὸν παρ' Ἕλλησι, Κίρκον (τουτέστι κύκλον) εἰς τὴν αὐτῶν μετενεγκόντες φωνήν. Καὶ παρ' ἡμῖν μὲν τὸ, Γυρεύω, ἁπλῶς, καθάπερ ἔφην, τὸ ζητῶ ἢ μαστεύω σημαίνει· παρὰ δὲ τῷ Στράβωνι(ς', σελ. 259) τὸ, Περιερχόμενος ζητῶ. Διονυσίου γὰρ τοῦ τυράννου, τὰς ἀσελγείας ἱστορῶν ὁ Γεωγράφος, φησὶν, ὅτι καὶ παρθένους ὡραίας συνάγων, «Περιστερὰς ὁλοπτέρους ἐν τοῖς συμποσίοις » ἠρίει, κἀκείνας ἐκέλευε ΓΥΡΕΥΕΙΝ γυμνάς ». Σημειούσθω δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι καὶ τὸ σύνθετον Καλογυρεύω (ὅπερ ἂν εἴη τὸ μετ' ἐπιμελείας ζητῶ) πλανηθεὶς ὁ Δουκάγγιος (σελ. 259) συνέχεε μετὰ τοῦ Καλογηρεύω, ἢ Καλογερεύω, ὅ ἐστιν, εἰς τὸν τῶν Μοναχῶν βίον κατατάττομαι. —στ. 27, Ἡμαρτημένα.] Α.Β. Ἐξήμαρτημένα.

ΣΕΛΙΔ. 344, στ. 10, Αἱ μὲν οὖν πρῶται τῶν ἡμερῶν ἦσαν, καὶ καθ' ἑαυτόν.] Οὐκ ἐρρώσθαι τὸ χωρίον. Ἴσως ἐγέγραπτο, « Ταῖς μὲν οὖν » πρώταις τῶν ἡμερῶν καθ' ἑαυτὸν», ὡς ἐξέφρασε καὶ ὁ Ἀμιότος.— στ. 12, Οἰόμενος.] Ἐκ Δ. Γ. ἀντὶ τοῦ, Οἰομένης.—στ. 14, Εὐδόκιμός τις.] Α. Β. Εὐδόκιμός ἐστιν.— στ. 28, Ἄρχοντα, τῷ τε Φαβίῳ.] Ἐξ Α.Β. ἀντὶ τοῦ, Ἄρχοντα τότε, Φαβίῳ.

ΣΕΛΙΔ. 345, στ. 4, Κεκομισμένων.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Κεκοσμημένων. στ. 7, Ἀπάξειν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Τάραντος.] Α.Β. Ἀπάξειν αὐτὸν τοῦ Τάραντος. —στ 9, Προδιειλεγμένος.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Προδιηλεγμένος.] — στ. 10, Μετὰ τῆς.] Α.Β. Περὶ τῆς. — στ. 12, Παρίσειν.] Δ. Γ. Προΐσειν.

ΣΕΛΙΔ. 346, στ. 15, Ἐξήμβλυντο.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἐξημβλύνετο, ἢ ὡς ἕτεραι Δ.Γ. Ἐξήμβλωτο.—στ. 16, Μάρκος.] Δ.Γ. Μάρκιος.—Λίβιος.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ καὶ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Λεύκιος.

ΣΕΛΙΔ. 347, στ. 14, Ἐπὶ τεθρίππῳ.] Α.Β. Ἐπὶ τῷ τεθρίππῳ.— στ. 21, Ἐπιτελοῦσιν.] Α.Β. Ἀποτελοῦσιν.

ΣΕΛΙΔ. 348, στ. 2, Πρὸς τοῦτο.] Α.Β. Πρὸς τοῦτο δή. — στ. 3, Ἐπὶ πᾶν δέους.] Ἐξ Ε.Δ. ἀντὶ τοῦ, Ἐπὶ πᾶν δέος. — στ. 11, Διαπεπολεμηκώς.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, προσέθηκαν τὴν ἄρνησιν, γράψαντες, Οὐ διαπεπολεμηκώς. Ἢ τοίνυν ἐκδέχου τοὔνομα ἐφ' ἧς ἔφημεν ἀνωτέρω (σελ. 474), σημασίας, ἢ γράφε μετ' ἀπαγορεύσεως (οὐκ ἀρνήσεως), Μὴ διαπεπολεμηκώς: ἵν' ᾖ, Μὴ συντελέσας ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τὸν πόλεμον. — στ. 25, Ὡρμημένους.] Α.Β. Ὁρμωμένους.—στ. 26, Ταῖς βουλαῖς.] Ἐξ Α.Β. προσέθηκα τὸ ἄρθρον.

ΣΕΛΙΔ. 349, στ. 4, Οἷς ἐχρῆτο πιστοῖς.] Οὐκ ἁπλῶς τοῦτο ἐκθεκτέον· ὁ γὰρ λόγος περὶ ἐκείνων τῶν πιστῶν, οὓς ἀλλαχοῦ (Σερτορ. § 14) Πλούταρχος Κατασπένδειν ἑαυτοὺς τῷ ἄρχοντι εἴρηκεν, ὥστε καὶ συναποθνήσκειν αὐτῷ πεσόντι, ἔθους ὄντος τούτου Ἰβηρικοῦ τε καὶ Γαλατικοῦ. Ἐκαλοῦντο δὲ Σιλόδουροι, οὓς Εὐχωλιμαίους ἑρμηνεύει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς (Πρόδρ. Ἑλλ. Βιβλιοθ. σελ. 266. Ἔπειθι καὶ Στράβων. Γ, σελ. 165, καὶ τὰ ἐκεῖ σημειωθέντα ἐν τῇ Γαλατικῇ τοῦ Στράβων. μεταφρ).—στ. 14, Διὰ στόματος.] Ἐκ Δ.Γ. (αἷς συνάδουσι καὶ αἱ Α.Β.) οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐπὶ στόματος.—στ. 18, Προσέκρουσεν ἤδη πολλοῖς.] Α.Β. Προσέκρουσε πολλοῖς.—στ. 20 Κατατεθαμβημένος.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Κατεθαμβημένος.—στ. 22, Τὸ χαῖρον καὶ τεθαρρηκός.] Καὶ πάλιν μετοχαῖς ἀντ' ὀνομάτων.—στ. 24, Τὸν ἔσχατον.] Περιεῖλον τὴν πρόθεσιν τῆς γραφῆς «Παρὰ τὸν ἔσχατον» οἱ πρὸ ἐμοῦ μηδὲν δέον, οἶμαι· ἔστι γὰρ «Θέειν παρὰ τὸν κίνδυνον» φάναι, ὡς καὶ, «Θέειν παρὰ κρημνὸν» ἢ καθάπου Πλάτων (Πολιτ. Γ, σελ. 417) εἴρηκε, «Θέειν ἐγγύτατα ὀλέθρου».

ΣΕΛΙΔ. 350, στ. 6, Πολλῷ σάλῳ κ.τ.λ.] Ἐκ Σοφοκλέους (Ἀντιγόν. 163) ὃ στίχος, ὃν μικρὸν παρεπoίησεν ὁ Πλούταρχος, ἁρμόσαι ὀηλονότι τῇ οἰκείᾳ προθέσει βουλόμενος. Ἔχει γὰρ οὕτως ἐπὶ λέξεως παρὰ τῷ τραγῳδῷ·

Πολλῷ σάλῳ σείσαντες, ὤρθωσαν πάλιν.

—Ὤρθωσεν.] Προσέθηκα τὸ ἐφελκυστικὸν διὰ τὸ μέτρον.—στ. 13, Ὀβελίσκον σιδηροῦν.] Ἐπὶ νομίσματος σιδηροῦ, ὀβελοῦ σχῆμα ἔχοντος (παρ' ὃ καὶ ὁ Ὀβολὸς, ὠνομάσθη), ἐξεδέξαντο οἱ ὑπομνηματισταὶ, ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πλουτάρχου (Λυσάνδρ. § 17) ἀναλεξάμενοι.—στ. 15, Προσαρκοῦντος.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Προσαρκούντων· ἀνθ' οὗ οἱ πρὸ ἡμῶν μετὰ διπλῆς προθέσεως ἔγραψαν, μηδὲν δέον, Προσεπαρκοῦντος· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ Προσαρκεῖν, ἐπὶ τοῦ βοηθεῖν ἔταξεν ὅ,τε Πλάτων (Πρόδρ. Ἑλλ. Βιβλιοθ. σελ. πδ' σημ.), καὶ ἕτεροι οὐκ ὀλίγοι.—στ. 16, Θάπτοντος.] Ἐκ Δ.Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Θάπτοντες.

ΣΕΛΙΔ. 351, στ. 7, Διαγενέσθαι.] Α.Β. Γενέσθαι.—στ. 12, Ἐνεορτάσαι.] Ἐξ Ε.Δ. οἱ πρὸ ἐμοῦ ἀντὶ τοῦ, Ἑορτάσαι.—στ. 13, Παρέδωκαν.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Παρέδωκεν.—στ. 18, Ἡρμοσμένῳ.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Ὁρμωμένῳ. Ἕτεροι παρῄνουν γράφειν, Ἐρρωμένῳ. Τί δὲ ἐστι τὸ Ἡρμοσμένον, ἐπ' ἀνθρώπων, λεγόμενον, διδασκέτω σε ὁ Πλάτων (Δάχ. σελ. 188) «Καὶ κομιδῇ μοι δοκεῖ μουσικὸς ὁ τοιοῦτος εἶναι,

» ἁρμονίαν καλλίστην ἡρμοσμένος, οὐ λύραν, οὐδὲ παιδιᾶς ὄργανα· ἀλλὰ » τῷ ὄντι [ἴσ. γρ. Τῷ τῷ ὄντι] ζῆν ἡρμοσμένος αὐτὸς αὑτοῦ τὸν βίον » σύμφωνον τοῖς λόγοις πρὸς τὰ ἔργα». —στ. 20 Ἐκχυθῆναι.] Ἴσως γρ. Ἐκλυθῆναι· εἴρηκε γὰρ καὶ ἀνωτέρω (§ 17, σελ. 340) περὶ τῆς Ῥώμης, « Τοῦ μεῖναι καὶ μὴ διαλυθῆναι ». —στ. 23, Σπαργῶντι δήμῳ.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ, Σπαργῶντι τῷ δήμῳ.

ΣΕΛΙΔ. 352, στ. 1, Ὧ δὴ μάλιστα φαίνεται τρόπῳ Περικλῆς.] Α.Β. Ὧ δὴ μάλιστα τρόπῳ Περικλῆς φαίνεται. —στ. 2, Συμπεσόντων τότε.] Α.Β. Τότε συμπεσόντων. —στ. 3, Ἰσχυρόν τινα τὴν γνώμην.] Ἐξ Η.Δ. ἡ προσθήκη τοῦ ἄρθρου, διὰ τὸν ἑλληνισμόν· οὕτω γὰρ καὶ ἀλλαχοῦ (Περικλ. § 27, σελ. 307) « Τρυφερόν τινα τῷ βίῳ » εἶπε. Οἱ δὲ πρὸ ἡμῶν, προσέθηκαν μὲν καὶ αὐτοὶ τὸ ἄρθρον· περιεῖλον δ' οὐ καλῶς ποιοῦντες τὸ, Τινα. — στ. 7, Φούλβιον.] Ἐξ Ε. Δ. καὶ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Φούριον. —στ. 11, Λέγεται τοιαύτη.] Α. Β. Τοιαύτη λέγεται. —στ. 25, Ἀνδρείᾳ κατὰ κράτος νικήσαντος.] Ἐξ Α.Β. ἡ προσθήκη τῶν δύο μέσων λέξεων, ἀντὶ τοῦ, Ἀνδρείᾳ νικήσαντος.

ΣΕΛΙΔ. 353, στ. 1, Θάρσος ἀφαιρεῖται.] Ἐκ Δ. Γ. οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ Θράσος ἀφαιρεῖται. —στ. 8, Στασιασμόν.] Τοῦ Περικλέους δηλονότι, καίπερ οὐκ εὐθύλως ἐκφράσαντος τοῦ Πλουτάρχου. —Ἀγαθοὺς καὶ ἀριστοκρατικούς.] Α.Β. Ἀριστοκρατικοὺς καὶ ἀγαθούς. —στ. 11, Ἀλλ' ὁ μόνος.] Ἐκ διορθώσεως οἱ πρὸ ἐμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἀλλ' ἡ μόνος. —στ. 22, Τούτῳ κ.τ.λ.] Οὐκ ἀλόγως, Τούτων, γραπτέον εἶναι ὑπετόπασαν οἱ πρὸ ἡμῶν, ἵν' ᾖ ὁ νοῦς, Τούτων τῶν διαπανηθέντων ὑπὸ Φαβίου εἰς τὴν τῶν αἰχμαλώτων λύσιν χρημάτων, οὐ πολὺς ἦν ἀριθμός. —Ὅσον ἓξ τάλαντα.] Δέκα, ἀντὶ τοῦ, Ἓξ, γράφειν εἰκότως τινὲς παρήνεσαν, λογιζόμενοι ἐξ ὧν ἀνωτέρω (§ 7, σελ. 329) Πλούταρχος ἱστόρηκε, τό τε πλῆθος τῶν αἰχμαλώτων, καὶ τὴν ὑπὲρ ἑκάστου καταβληθεῖσαν τιμήν.

ΠΑΡΑΛΕΙΦΘΕΙΣΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΣΕΛΙΔ. 18, στ. 8, Ὄσχους.] Ἐξ Η.Δ. ἀντὶ τοῦ Οἰσχούς, ἢ ὡς αἱ Δ.Γ. Ὠσχούς· ἀνθ' ὧν οἱ πρὸ ἐμοῦ γεγράφασιν Ὀσχούς. Μονοφθογγεῖται γὰρ καὶ βαρύνεται ὁ Ὄσχος (ἔσθ' ὅτε καὶ διὰ τοῦ ω γραφόμενος, Ὦσχος). Καὶ σημαίνει κλῆμα βοτρύων γέμον, οὐδενὶ διαφέρων, ὡς εἰπεῖν, ἑτέρῳ τοῦ Μόσχος, ἢ τῇ τοῦ ἀρκτικοῦ στοιχείου προσθήκῃ. Ἔστι δὲ Μόσχος ὁ νέος καὶ ἁπαλὸς βλαστός, παρὸ καὶ τὸ Μοσχεύειν, τοῖς μὲν πάλαι τὸ τρέφειν, τοῖς μεταγενεστέροις δὲ καὶ τὸ μεταφυτεύειν τοὺς ἁπαλοὺς τῶν βλαστῶν δρεπομένους ἀπὸ τῶν δένδρων, παρ' ἡμῖν δὲ νῦν τὸ διαίνειν, τουτέστι τὸ ἁπαλύνειν ἐν ὕδατι, καὶ ἁπλῶς τὸ ὑγραίνειν. Λέγομεν δὲ καὶ Μουσχεύω, διὰ διφθόγγου (κατὰ τὸν παρ' Ἡσυχίῳ Μούσχανον, τὸν βλαστόν), καὶ χυδαιέστερον, Μουσκεύω.

ΣΕΛΙΔ. 27, στ. 7, Εὐρυχώρῳ.] Οὕτως οἱ πρὸ ἐμοῦ, οὐκ ἐπιστησαντες, ὥσπερ οὐδ' ἐγώ, τῷ μέτρῳ. Γραπτέον γάρ, Εὐρυχόρῳ, κ αθὰ γράφεται καὶ παρ' Ὁμήρῳ (Ἰλιάδ. Ψ. 299),

—ναῖεν δ' ὅ γ' ἐν εὐρυχόρῳ Σικυῶνι.

ΣΕΛΙΔ. 94, στ. 22, Ἐν ἀποχωρήσει.] Ἀποχώρησις ἦν καὶ Ἀναχώρησιν καὶ Ἄφοδον, ἕτεροι καλοῦσιν, ἐστὶν ἡ ἐν τῇ συνηθείᾳ διὰ συνωνύμου λέξεως, Πόρευσις (χυδ. Πόρεψις) ὀνομαζομένη. Καλοῦμεν δ' αὐτὴν καὶ Χρείαν, καὶ Ἀνάπαυσιν, καὶ οὐδετέρως, Ἀναγκαῖον, κατ' ἔλλειψιν δηλονότι τοῦ Χώριον, Οἴκημα, ἢ τοιούτου τινὸς ἑτέρου, τῶν πάλαι μικρὸν παρηλλαχότων τὴν χρῆσιν τῶν λέξεων. Διόδωρος μὲν γάρ ὁ Σικελιώτης (Δ, λγ΄), « Παρῆλθεν εἰς τὴν πλησίαν ὕλην, ὡς » ἐπί τινα ΧΡΕΙΑΝ ΑΝΑΓΚΑΙΑΝ » εἴρηκε· Λουκιανὸς δὲ (Ἱππ. ἢ Βαλαν. § 8.), « ΑΦΟΔΩΝ μὲν ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ δυσὶν ΑΝΑΧΩΡΗΣΕ- » ΣΙΝ, ἐξόδοις τε πολλαῖς τεθυρωμένων κ.τ.λ. » Ἐλέγετο δὲ καὶ Ἀφεδρὼν (Ματθ. ιέ, 17) τὸ παρ' ἡμῖν Ἀναγκαῖον, ἡμῶν νῦν τὸν Ἀφεδρῶνα ἐπὶ τοῦ Πρωκτοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τασσόντων· καὶ Ἀφεδρεύειν, τὸ Ἀποπατεῖν. Ὅθεν ἴσως ἐστὶ διορθοῦν καὶ τὸν Ἡσύχιον, μεταποιοῦντας τὸ « Ἀφεδρῆ, ἀποπνίγη » εἰς τὸ, « Ἀφεδρεύῃ, ἀποπατῇ (ἢ γοῦν, Ἀποπνέῃ) ».

ΣΕΛΙΔ. 143, στ. 19, Ξηραλοιφεῖν.] Τὸ χωρὶς λουτροῦ ἀλείφεσθαι, ὡς ἐξηγεῖται Ἡσύχιος. Ἐλέγετο δὲ καὶ Ξηραλουτρεῖν· οὕτω γὰρ γραπτέον παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ, καὶ οὐ Ξηραλουτρεῖν.—Εἰς τὴν τῶν καλῶν

μερίδα. κ. τ. λ.] Οὐχ ὅγε Σόλων, Πλούταρχε, εἰς τὴν τῶν καλῶν ἐτίθετο τὸ παιδεραστεῖν μερίδα· ἀλλ' ἐκ πολλοῦ κρατῆσαν αἰσχρούργημα καθάπαξ οὐκ ἔχων ἐκκόψαι, τῷ ὑπερείπειν ἀμωσγέπως ἠγάπησεν, ἐν δούλοις κολάζων τέως, ὃ κολάζειν ἐν ἐλευθέροις οὐκ ἦν ἀσφαλές.

ΣΕΛΙΔ. 145, στ. 2, Εὐπαθείας.] Ἐξηγησάμεθα ἀλλαχοῦ (Ἡλιοδώρ. Β, σελ. 291) διὰ μακρῶν τὴν λέξιν, ἧς τὴν ἀντικειμένην Κακοπάθειαν ἔσωσε μόνην ἡ συνήθεια.—στ. 13. Ἀπολογισμούς.] Ἐπὶ τοῦ Ἀπολογίας ὧδε, καθάπερ ἐξηγεῖται Ἡσύχιος, καὶ ὥσπερ ἀλλαχοῦ (Ἅγιδ. § 15) Πλούταρχος ἐχρήσατο τῷ Ἀπολογιζόμενος, ἀντὶ τοῦ Ἀπολογούμενος.

ΣΕΛΙΔ. 148, στ. 21, Καὶ καθάπερ.] Διαγραπτέος μοι εἶναι δοκεῖ ὁ σύνδεσμος, ὃν οὐδ' οἱ μεταφράσται ἡρμήνευσαν.

ΣΕΛΙΔ. 153, στ. 16, Κούρητα νέον.] Ἐοίκασιν γὰρ εἶναι μάντεις οἱ Κούρητες (Ἡσύχ. λέξ. Κουρήτων στόμα).

ΣΕΛΙΔ. 154, στ. 17, Ἐκτημόριοι.] Γράφε, Ἑκτήμοροι, καθὰ φέρεται παρὰ Ἡσυχίῳ.

ΣΕΛΙΔ. 208, στ. 5, Τὴν Ἀχριωτικὴν πρόσοδον.] Ἱστόρηκε τοῦτο διὰ μακροτέρων ὁ Πολύαινος ἐν τοῖς Στρατηγήμασι (Α, Α, 5, σελ. 22, ἡμετ. ἐκδόσ.).—στ. 23, Ὑπηρέσιον.] Ἔπιθι τὰς εἰς τὸν Ἰσοκράτην (Β, σελ. 128) σημειώσεις.

ΣΕΛΙΔ. 209, στ. 10, Δούρειον ἵππον.] Ὁ νοῦς, Ὥστε ἐκ τοῦ Φιλίδου οἴκου προελθεῖν τὰ τὸν Φιλίδην ἀπολέσοντα κακά, καθάπερ πάλαι ἐκ τοῦ Δουρείου ἵππου ἐξεπήδησαν οἱ τοὺς Τρῶας ἀπολέσαντες Ἕλληνες. Τοῦτο γὰρ βούλεται ἡ Σκυθικὴ, καὶ οὐκ Ἀττικὴ, τοῦ τἄλλα θαυμαστοῦ Θεμιστοκλέους ἀπειλή.

ΣΕΛΙΔ. 211, στ. 11, Ἑκόντας αὐτοῖς παρέξειν.] Ἔα τὴν γραφὴν κατὰ χώραν, παραθεὶς τὰ ἐν τοῖς ἑξῆς (§ 25, σελ. 227) παραπλησίως ῥηθησόμενα, « Ὑπισχνούμενος αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους ποι-» ήσειν. »

ΣΕΛΙΔ. 213, στ. 28, Ὅπερ οἱ πολλοὶ κ. τ. λ.] Εἴρηται περὶ τούτου ἐν τοῖς πρόσθεν (σελ. 438) τὰ δόξαντα. Νῦν δέ μοι δοκεῖ περιγραπτέον εἶναι τὸ, Ὅπερ, ὑποστιγμῇ διαστέλλοντας τὰ πρὸ αὐτοῦ, ἵν' ᾖ τὸ ἑξῆς, Ὃ δ' ἦν μόνον ἀναγκαῖον . . . τοῦτο οἱ πολλοὶ χαλεπῶς ἤκουον.

ΣΕΛΙΔ. 216, στ. 10, Ἔννοια.] Σχεδόν τι ὥσπερ καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ, ἐπὶ τοῦ Μέριμνα, ἡ Φροντὶς, ἐνθάδε· καὶ αὐτὴ γὰρ ἡ Φροντὶς παρὰ τὸ τοῦ Νοῦ συνώνυμον, Φρήν, ἐστί.

ΣΕΛΙΔ. 233, στ. 18, 'Εθεάσατο.] Ἔα κατὰ χώραν τὸ 'Εθεάσατο, τρέπε τὸ Εἶδε, εἰς τὸ Εἶδε δὲ, καὶ ἀρχὴν τῆς ἀποδόσεως, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν (σελ. 443) εἰσηγησάμην, ἐκδέχου τὸ Εἴτε δὴ παθών. Παραπλησία γὰρ καὶ τῷ μήκει καὶ τῇ συντάξει ἡ περίοδος αὕτη τῇ ἐν τοῖς ἑξῆς (σελ. 234) τῇδε· « 'Ως δ' Αἴγυπτος ... καὶ τριήρεις ... » καὶ Κίμων ... ΗΔΗ ΔΕ ΚΑΙ δυνάμεις ... ΟΥΤΕ δι' ὀργὴν κ.τ.λ.» .

ΣΕΛΙΔ. 234, στ. 9, 'Επέστρεψεν αὐτόν.] Γράφε μηδὲν ὀκνήσας, 'Επέστρεψαν αὐτὸν, κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν, διὰ τὰ προηγησάμενα.

ΣΕΛΙΔ. 247, στ. 11, Ξεναῖς χερσί·] Μὲ εὔκαιρα χέρια, φαίη ἂν ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια. Τοῦτο δὲ τὸ Εὔκαιρος ἀπ' αὐτῶν ἤδη τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων ἐπὶ τοῦ Κενὸς τέτακται, κυρίως μὲν, ἀντιδιεξαλμένως πρὸς τὸ Ηλίρης, μεταφορικῶς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Μάταιος, ὡς δηλοῖ ἡ παρ' ἡμῖν Εὐκαιρολογία, καὶ τὰ Εὔκαιρα λόγια. Τὸ δὲ παρὰ τοῦτο ῥῆμα, Εὐκαιρῶ, καὶ πρὸ τῆς Βυζαντινῆς βαρβαρότητος ἐπὶ τοῦ, Σχολάζω, ἢ Σχολὴν ἄγω, τετάχθαι, δηλοῖ Φρύνιχος εἰπών, « Εὐκαιρεῖν, οὐ » λεκτέον, ἀλλ' Εὖ σχολῆς ἔχειν » , καὶ Σουίδας, « Σχολάζειν, καὶ » Σχολὴν ἄγειν, οὐκ Εὐκαιρεῖν, λέγουσιν οἱ 'Αττικοί » . Καὶ σημειώσεως ἄξιον, ὅτι καὶ τὸ Σχολάζων, εἰς τὴν τοῦ Κενὸς, ἤ, ὡς ἂν ἡ συνήθεια φαίη, Εὔκαιρος, σημασίαν ἀπ' αὐτῶν ἤδη τῶν Καισαρικῶν χρόνων ἐξωλίσθησε· τὸ γὰρ τοῦ Ματθαίου (ιβ', 44) « Οἰκον σχολά- » ζοντα » οἶκον σημαίνει κενόν. Εἴρηκε δὲ καὶ Πλούταρχος (Γ. Γρακχ. § 12) ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας, Τόπον σχολάζοντα. Καὶ ἔοικεν ἐκ τῆς τῶν 'Ρωμαίων φωνῆς προστετρίφθαι τοῦτο τῇ τῶν 'Ελλήνων· παρὰ γὰρ ἐκείνοις τὸ Vacare καὶ τὸ Κενὸν εἶναι, καὶ τὸ Σχολάζειν σημαίνει· παρὸ καὶ τὸ Vacuo τὸ Κενόω, καὶ τὸ Vacuus, τὸ Κενός. — στ. 15, Οὐθεμιᾶς ἀπεχθείας . . . φεισάμενος.] Οὐθαμῶς φοβηθεὶς τὸ εἰς ἔχθραν ἐμπεσεῖν τοῦ θήμου. — στ. 27, Οὕτως.] Ἴσως γραπτέον, Οὗτος, πρὸς τὸ, Κάμιλλος, ὡς ἡρμήνευσε καὶ ὁ Λατῖνος μεταφραστής· καίπερ ἐπιῤῥηματικῶς γραψάντων τῶν πρὸ ἐμοῦ.

ΣΕΛΙΔ. 252, στ. 6.'Ανενεγκαμένης.] Σημειοῦ τὴν κατάχρησιν τῆς μέσης διαθέσεως, ἀντὶ τοῦ 'Ανενεγκούσης· ὁποίαν καὶ ἐν τοῖς εἰς τὸν Πολύαινον προλεγομένοις ἐσημειωσάμεθα.

ΣΕΛΙΔ. 257, στ. 10, Περὶ τὴν μεγάλην θάλασσαν.] Περὶ τὸν ὠκεανὸν, εἴτ' ἀγνοήσαντος, εἴτε καταψευσαμένου τοῦτο τοῦ Ἡρακλείδου· ἡ γὰρ Ῥώμη πρὸς τῇ μεσογαίᾳ θαλάσσῃ κατῴκηται.

ΣΕΛΙΔ.

ΣΕΛΙΔ. 285, στ. 4, 'Ως δ' ἔμελλεν εἰσιέναι.] Μὴ μετακίνει τὴν γραφήν, καίπερ οὐκ ἀνύποπτον οὖσαν· ἄμεινον γὰρ ἂν εἶπεν, 'Ως δ' εἰσήει.

ΣΕΛΙΔ. 306, στ. 18, Εἰς τὸν ἔξω πόντον.] 'Ως πρὸς τὸ Αἰγαῖον δηλονότι πέλαγος.

ΣΕΛΙΔ. 318. στ. 3, Τοῖς πολίταις.] 'Εξ Ε.Δ. παρείληφα τὴν γραφὴν ἀντὶ τοῦ, Τοὺς πολίτας, ἴσως οὐ καλῶς ποιῶν· ὀρθὸν γὰρ καὶ τὸ κατ' αἰτιατικήν, τοῦ Διανέμεσθαι τηνικαῦτα μέσως, καὶ οὐ παθητικῶς ἐκλαμβανομένου.—στ. 24, Περίαπτον.] Τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ Φυλακτὸν, ἐνεργητικῶς λαμβανόμενον ἀντὶ τοῦ Φυλακτικὸν, ἢ Φυλακτήριον, κατὰ τὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔστιν ὅτε οὑτωσὶ λαμβανόμενα ἐπίθετα, περὶ ὧν ἐν τοῖς πρόσθεν (σελ. 473) εἰρήκαμεν.

ΣΕΛΙΔ. 337, στ. 8, Χιτὼν κόκκινος.] Ὅνπερ ἀλλαχοῦ (Βρούτ. § 40) Φοινικοῦν χειτῶνα καλεῖ Πλούταρχος. 'Ελέγετο δὲ καὶ διὰ μιᾶς λέξεως, Φοινικὶς (Πολυαίν. Στρατηγ. Α, μη, 2, σελ. 37, ἡμετ. ἐκδ.) —στ. 15, Γίσκωνος.] Γέσκωνα τοῦτον ὀνομάζουσιν ἕτεροι (Πολυαίν. Στρατηγ. Ε, ια, σελ. 168, ἡμετ. ἐκδ.).

ΣΕΛΙΔ. 345, στ. 15, Ἔκ τε γῆς καὶ θαλάττης, ἅμα ποιοῦσα κ. τ. λ.] Ἄμεινον τὸ μεταφέρειν τὴν ὑποστιγμὴν μετὰ τὸ ἐπίρρημα· Ἔκ τε γῆς καὶ θαλάττης ἅμα, ποιοῦσα κ. τ. λ.

ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΠΟΡΤΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ

σημειώσεις καὶ διορθώσεις βραχεῖαι εἰς τοὺς Πλουτάρχου Βίους.

'Εκτετελεκότι τὰς εἰς τὸν Πλούταρχον σημειώσεις, τῶν τις καλῶν κἀγαθῶν, Σικάρδος τὴν κλῆσιν, δικαστικοῦ προαιρέσει βίου χρώμενος ἐν Μονσπελίῳ, ἀνακοινῶσαί μοι δι' ἐπιστολῆς ἠξίωσε τὰς ἢ κέχρηται βίβλῳ Πλουτάρχου ὑπ' ἀνωνύμου τινὸς προσγεγραμμένας βραχείας σημειώσεις τε καὶ διορθώσεις. 'Ο μὲν οὖν ἀνώνυμος, ὡς ἐξ ὧν μνημονεύει συγγραμμάτων ἰδίων, τοῦ τε 'Ιωνικοῦ Λεξικοῦ, καὶ τῶν εἰς τὸν Σουίδαν σημειώσεων, καὶ τεκμηρίων ἄλλων τινῶν συλλογίσασθαι πάρεστιν, Αἰμίλιος Πόρτος ὁ Κρὴς ἐστι. Τὰς σημειώσεις δὲ, καίπερ ὀλίγον ἐχούσας, διὰ τὸ παρέργως γεγράφθαι, τὸ χρήσιμον, ἐκδοῦναι δεῖν ἔγνων ἐκ τῆς Λατινίδος μεθερμηνεύσας φωνῆς, καὶ ταῖς ἡμετέραις ἐπικρίσεσιν ἔστιν ἃς προσαυξήσας, διά τε τὸν φιλέλληνα Σικάρδον, καὶ

δι αὐτὸν τὸν Ἕλληνα Πόρτον, οὐ μικρὰν ἐν τῷ καθ' αὑτὸν βίῳ σοφίας ἀπενεγκάμενον δόξαν.

ΣΕΛΙΔ. 18, στ. 8, Ὀσχούς.] Γρ. Ὄσχους. Ἡσύχιος. Λέγεται μέντοι καὶ θηλυκῶς, Αἱ ὄσχαι, καὶ οὐδετέρως, Τὰ ὄσχεα, κλήματα βοτρύων γέμοντα, καθ' Ἡσύχιον.

ΣΕΛΙΔ. 21, στ. 20, Ἑρμοῦ.] Γραπτέον Ἕρμου, παρὰ τὴν εὐθεῖαν Ἕρμος, ἧς τὴν αἰτιατικὴν Ἕρμον φθὰς ἐξήνεγκεν ἀνωτέρω. Τὸ γὰρ Ἑρμοῦ, παρὰ τὸ Ἑρμῆς, θεοῦ ἐστιν ὄνομα. [Οὐκ ὀρθῶς ταῦτα ὁ Πόρτος, καθὰ δηλοῖ ἅπερ ἑξῆς ὁ Πλούταρχος, ἐπιφέρει.]

ΣΕΛΙΔ. 27, στ. 7, Εὐρυχώρῳ.] Γράφε, Εὐρυχόρῳ.

ΣΕΛΙΔ. 56, στ. 19, Κλειδῶν ὑποβολῇ.] Ἀντὶ τοῦ Παίδων. Ἔπιθι Ἡσύχιον, ἐν τῇ λέξ. Κλεινοί· Κλεινῶν γὰρ ἔοικεν ὧδε γραπτέον εἶναι· ἐπεὶ τὸ Κλειδῶν οὐδαμῶς ἁρμόζει τοῖς εἰρημένοις. Ἴδε καὶ τὸν Εὐστάθιον περὶ τοῦ Κλεινός. [Οὐδὲν πρὸς ἔπος ταῦτα ὁ μακαρίτης Πόρτος. « Κλεινοὶ (καθ' Ἡσύχιον) οἱ εἰς τὰ παιδικὰ ἐπὶ κάλλει ἁρπαζόμενοι παῖδες » . Οὕτω δὲ κεκλῆσθαι παρὰ Κρησὶ τοὺς ἐρωμένους φησὶν Εὐστάθιος (σελ. 1300), ἔκτε τοῦ Στράβωνος καὶ τοῦ Ἀθηναίου παρειλημφώς. Ἐάσθω οὖν τέως κατὰ χώραν τὸ ἐν τῷ Πλουτάρχῳ Κλειδῶν, ἕως ἂν τῆς προσηκούσης θεραπείας, ἢ ἑρμηνείας τύχῃ.]

ΣΕΛΙΔ. 73, στ. 2, Προδίκως.] Ὅθεν καὶ Προδικεῖν τὸ ἐπιτροπεύειν, καθ' Ἡσύχιον.

ΣΕΛΙΔ. 83, στ. 25, Κεκαθδεῖσθαι.] Γράφε, Κεκαθδῆσθαι, ἵν' ᾖ ἀπαρέμφατον παρακειμένου παθητικοῦ, παρὰ τὸ Καθδέω, οὗ ὁ μέλλων Καθδήσω· πλὴν εἰ μὴ κατὰ Βοιωτῶν διάλεκτον τὸ η εἰς τὸ ει τέτραπται, καθὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Τέθεικα, ἀντὶ τοῦ Τέθηκα. [Ὁμολογεῖν ἔοικε τῇ τοῦ Πόρτου κρίσει, ἡ σημειωθεῖσα (σελ. 385) Δ.Γ. Κεκαθδῆσθαι. Εἰκὸς μέντοι, Κεκκαδίσθαι, γεγράφθαι παρὰ τὸ, Καθδίζω, ὅπερ ἐστὶ διὰ τοῦ Κάδου κρίνω. Προέχει δὲ τούτου μακρῷ τὸ προθετικὸν Ἐκκεκαδίσθαι, παρὰ τὸ Ἐκκαδίζω, ὅπερ σημαίνει τὸ διὰ τοῦ κάδου ἐκκλείω καὶ ἀποκρίνω τὸν ἀξιοῦντα συνεῖναι.]

ΣΕΛΙΔ. 84, στ. 7, Νόμους δὲ γεγραμμένους.] Οἱ τῶν Λακεδαιμονίων ἄγραφοι νόμοι, καὶ διὰ ζώσης μόνης φωνῆς σωζόμενοι, ἐκαλοῦντο Ῥῆτραι.

ΣΕΛΙΔ. 92, στ. 30, Μόλις.] Γράφε Μάλιστα.

ΣΕΛΙΔ. 94, στ. 22, Ἐν ἀποχωρήσει.] Ἀντὶ τοῦ, Ἐν τῷ ἀφεδρῶνι. Ἔπιθι Ἡσύχιον ἐν τῇ λέξ. Ἀφεδρῶνες, καὶ, ἐν τῷ Ἀφεδρεῦσαι.

ΣΕΛΙΔ. 119, στ. 18, Ἄγνοια.] Γράφε Ἀγνεία, ὅ ἐστι παρθενία· τὸ δὲ Ἄγνοια, ἀγνωσίαν σημαίνει.

ΣΕΛΙΔ. 139. στ. 10, Ἐξερημοῦσιν.] Ἐξερημοῦσαι.

ΣΕΛΙΔ. 144, στ. 11, Καὶ ᾧ μόνῳ] Καὶ ᾧ τὰ δέοντα πάρεστι. —στ. 12, Πλευρᾷ.] Πλευρᾷ.—στ. 13, Ἐπὴν καί.] Ὅταν δὲ καὶ τῶν δε ἀφίκηται ὥρη σὺν δ' ἥβη γίγνεται ἁρμόδιος.

ΣΕΛΙΔ. 166, στ. 15, Καὶ τὸ φαίνειν.] Γρ. Καὶ διὰ τὸ φαίνειν, τουτέστιν ἐνδεικνύναι τοὺς κ. τ. λ. [Πλανηθεὶς δηλονότι ὑπὸ τῆς κακῆς γραφῆς, Συκοφάντην, τὸ, Καὶ τὸ φαίνειν, εἰς τὸ, Καὶ διὰ τὸ φαίνειν, τρέπειν παρήνει ὁ Πόρτος.]

ΣΕΛΙΔ. 179, στ. 17, Δύο.] Γρ. Δύω.

ΣΕΛΙΔ. 180. στ. 3, Ὑπέρημος.] Γράφε, Ὑπερέρημος, τουτέστιν, Ἄγαν ἔρημος. [Μὴ μετακίνει τὴν γραφήν. Ὑπέρημος μὲν γάρ ἐστιν ὁ ὑπό τι ἔρημος, ὁ σχεδὸν ἔρημος, οἵους εἰκὸς εἶναι ἐν οἰκίᾳ μεγάλῃ τῶν οἰκίσκων ἐνίους· τὸ δὲ Ὑπερέρημος (ὅ ἐστι Παντάπασιν ἔρημος) δρυμῷ μᾶλλον ἂν ἁρμόσειεν ἢ οἴκῳ.]

ΣΕΛΙΔ. 187, στ. 14, Ὁ τὸν δῆμον.] Ἴσως, Ὁ πρὸς τὸν δῆμον.

ΣΕΛΙΔ. 191, στ. 10, Πεντέλησιν.] Γράφε, Πεντέλῃσιν. Ἔπιθι Στέφανον Περὶ πόλεων, ἐν λέξ. Πεντέλη. Ἐσχημάτισαι γὰρ κατὰ τὸ Ἀθήνῃσιν, ὡς ἀπὸ δοτικῆς πληθυντικῆς ἰωνικῆς τῆς, Πεντέλῃς, προστεθέντος τοῦ ι μετὰ τὸ σ.

ΣΕΛΙΔ. 205, στ. 5, Ἀβρότονον.] Γράφε, Ἀβρότονον μὲν, διὰ τὸ μέτρον. [Εὐτυχεστέρως τοῦτο διώρθωται ὑφ' ἑτέρων, μεταβαλόντων τὸ Θρῇσσα εἰς τὸ τρισύλλαβον Θρῄσσα.]

ΣΕΛΙΔ. 282, στ. 23, Καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον δέκατον.] Τὸ βιβλίον ἄρα τόδε μετὰ τὸ προσεχές ἐστι τακτέον, ὅπως ἂν ᾖ δέκατον. Πρῶτον γάρ Θησεύς, δεύτερον Ῥωμύλος, τρίτον Λυκοῦργος, τέταρτον Νουμᾶς, πέμπτον Σόλων, ἕκτον Ποπλικόλας, ἕβδομον Θεμιστοκλῆς, ὄγδοον Κάμιλλος, ἔνατον Περικλῆς, δέκατον Φάβιος Μάξιμος. Εἰδὲ δύω ἕκαστον τῶν βιβλίων περιέχει βίους, (καθὰ διαῤῥήδην ἐν τῷδε τῷ χωρίῳ λέγεται), τὸ παρὸν βιβλίον οὐ δέκατον, ἀλλὰ πέμπτον ἂν εἴη.

ΣΧΟΛΗ ΠΛΟΙΑΡΧΩΝ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΠΙΝΑΞ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Α—ΑΑ.

Ἀ παρέχουσιν συγκέχυται τῷ Ἅπερ ἔχουσιν. 458.

* Ἄβαντες. 356.

Ἀβελτερία, καὶ Ἀβελτηρία. 387, 426.

* Ἀβεντῖνον, καὶ Ἀουεντῖνον [Λατιν. Aventinum]. 370, 373.

Ἀβλαβεῖς ἡδοναί. 460. Ζήτει καὶ Εὐλαβεῖς.

Ἀβληχρὸς, ἢ Βληχρός. 467.

* Ἀβρότονον (ἡ) 435. Ζ. καὶ 483.

Ἀβρότονον (τὸ). 435.

* Ἀγάθαρχος. 459.

Ἀγαπητικὸν (τὸ). 410.

Ἀγασθεὶς. Ζ. Ἀγρευτής.

Ἄγγερ [Λατιν. Agger]. 399.

Ἄγε. Ζ. Ὅκ.

Ἀγεννής. 387.

Ἀγητός. 417.

Ἁγισεία συγκέχ. τῷ Ἀγχισεία. 398.

Ἀγκύλια [Λατιν. Ancilia]. 401.

Ἁγνεία συγκέχ. τῷ Ἄγνοια. 399, 483.

Ἄγνοια. Ζ. Ἁγνεία, καὶ Ἄνοια.

Ἀγορή. 412.

Ἀγρευτὴς συγκέχ. τῷ Ἀγασθεὶς. 414.

Ἄγχισεία. Ζ. Ἁγισεία.

Ἀγώγιμος. 413, 415.

Ἀγών. Ζ. Στεφανίτης.

** Ἀδελφιδός. 426.

Ἀδήλως χαλεπαίνω 441.

Ἀδίκημα. Ζ. Ἀφιέναι.

Ἀδολεσχία. Ζ. Ἀσχολία.

Ἀειφυγία. 421.

Ἄθηλυς. 406.

* Ἀθηνᾶ νίκη. 363.

Ἄθρυπτος. Ζ. Σύςασις.

* Αἴγινα. 187.

Ἀϊδνὴς καὶ Ἀϊδνός. 355.

Αἰθός. 404.

Αἴθων σίδηρος—Κλέων. 465.

* Αἰμίλιος. 398.

Αἰμύλος. 398, 424.

Αἰσθήσει συγκέχ. τῷ Ἐσθήσει 361, 362.

Αἰσώπου ψυχή. 410.

Αἰτίοις συγκέχ. τῷ Αἰτίαις. 371.

Ἀκούετε λεώ. 358.

Ἀκροσφαλής. 422.

Ἀκροχορδών. 467.

Ἀλαπαδνός. 456.

Ἀλβανοῖς συγκέχ. τῷ Σαβίνοις 377.

Ἀλέξω. 389.

Ἀλήθεια. Ζ. Κρατέω.

Ἀλιτενής. 440.
*Ἄλκιμος. 444.
*Ἀλκμάν. 390.
Ἀλλά. Ζ. Ἄμα.
Ἄλλον ἄλλος' ἐξέπεμπον. 392.
Ἀλογία. 468.
Ἀλτικός. 401.
Ἀλυσιτελέστερος. Ζ. Λυσιτελέστερος.
Ἅμα [τετράκις ἐν τῇ αὐτῇ περιόδῳ.] 390.
Ἅμα συγκέχ. τῷ Ἀλλά. 444.
Ἁμαρτῆ. 414.
Ἀμιγὴς νοῦς. 456.
Ἄμμες. 390.
Ἀμφιθαλής. 397.
Ἄν. [σύνδεσμος παραλειφθείς]. 413.
Ἀνάγω. 452 — τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους. 395.
Ἀναβεβηκότων συγκέχ. τῷ Ἀναβεβιωκότων. 456.
Ἀνάγκη. Πρὸ τῆς ἀνάγκης. 400.
Ἀναγραφή. 355.
Ἀναθεύω. 407.
Ἀναθείσης. Ζ. Ἀνατιθείσης.
Ἀνακῶς ἔχειν. 365.
Ἀνακραθεῖσι συγκέχ. τῷ Ἀνακηρυχθεῖσι. 396.
Ἀνακόπτω 399.
Ἀναλαμβάνω. 433.
Ἀναμετρέω. 467.
Ἀνάπτω. 399.
Ἀναστέλλω. 468.
Ἀνατείνω τὴν χεῖρα. 389.
Ἀνατιθείσης. συγκέχ. τῷ Ἀναθείσης. 464.
Ἀναφέρω. 407. Ἀνενεγκαμένης [ἀντὶ τοῦ Ἀνενεγκούσης]. 480.
Ἀναχώρησις. 478.
Ἀνθριαντίσκοι. 360.
Ἀνέκας καὶ Ἀνεκάς. 365.
Ἀνέλπιστος. 473.
Ἀνενεγκαμένης. Ζ. Ἀναφέρω.
Ἀνεπόπτευτος. 473.
Ἀνήρ. Ἄνδρα γίνεσθαι. Αὐτοσχ. στοχ. ιζ'.
Ἀνιὴν, ἡ Ἀνίων. 433.
Ἄνοια συγκέχ. τῷ Ἄγνοια. 471.
Ἀνομολογέω. 467.
Ἀντεράω. 389.
Ἀντιβάλλω λόγους. Αὐτοσχ. στοχ. ιθ'.
Ἀντιβολέω. Αὐτ. στοχ. ιθ'.
Ἀντιβολὴ λόγων. Αὐτ. στοχ. ιθ'.
Ἄντικρυς. 423, 448.
Ἀντιληψις. 417.
Ἀντιλογία. Ἀντιλογικοί. 456.
Ἀντιπραττομένης συγέχ. τῷ Ἀντιταττομένης. 454.
Ἀντιτάσσω. 410.
Ἀντιταττομένης. Ζ. Ἀντιπραττομένης.
Ἀνωθεῖν συγκέχ. τῷ Ἄνωθεν. 445.
Ἀνώμαλος καὶ ἀστάθμητος. 436.
Ἀξίωσις. 463.
Ἄξων. 421.
Ἀουεντῖνον. Ζ. Ἀβεντῖνον.
Ἅπαντα. Ζ. Ἀπεναντία.
Ἀπεῖπεν [ἀντὶ τοῦ Ἀπείπατο]. 434.

Ἀπεκήρυττον συγκέχ. τῷ Ἐπεκήρυττον. 447.
Ἀπελθών. Ζ. Ἐπανελθών.
Ἀπελλάζω, ἢ Ἀππαλλάζω. 381.
Ἀπελλαί. 381.
Ἀπεναντία συγκέχ. τῷ Ἄπαντα. 461.
Ἅπερ ἔχουσιν. Ζ. Ἃ παρέχουσιν.
Ἀπερίσκεπτος. 473.
Ἀπετρέψατο συγκέχ. τῷ Ἀπετρί. ψατο. 473.
Ἀπέχθεια. Ζ. Φείδομαι.
Ἄπλουτος πλοῦτος. 383.
Ἀποβλύζω. 459.
Ἀποδέχομαι. 389.
Ἀποθέτη (ἡ), ἢ Ἀποθέτης (ὁ). 387.
Ἀποκάμνω. 425.
Ἀποκαρτερέω. 404.
Ἀποκηρύττω. 447.
Ἀποκόπτω. Πᾶσαν ἐλπίδα ἀποκοπῆναι. 400.
Ἀπόλαυσις. 405.
Ἀπολέγομαι. 391.
Ἀπολιμπάνομαι. 439.
Ἀπολογίζομαι. 479.
Ἀπολογισμός. 479.
Ἀπομαγδαλία. 385.
Ἀπομνημόνευμα. 389.
Ἀποσείω. 474.
Ἀποσκίδνημι. 471.
Ἀποστατήρ. 382.
Ἀποστρέφομαι τὰς ἀνατολάς. 401.
Ἀποσύρω. 474.
Ἀποσφακελίζω. 388.
Ἀποτερματίζομαι συγκέχ. τῷ Ἀποτελματίζομαι. 369.
Ἀποτρίβομαι τὴν δέησιν. 473.
Ἀποχώρησις. 478, 483.
Ἀππαλλάζω. Ζ. Ἀπελλάζω.
Ἀπραγία. 468.
Ἄπρακτος. 473.
*Ἀπρίλιος. 367, 375, 403.
Ἅπτομαι. 426. Ἅπτω. 376.
Ἀραιός. Ἀραιὸν ἀμφὶ μηρόν. 407.
Ἀρατήριον, Ἀρητήριον, καὶ Ἀρητήσιον. 365.
Ἀράττω. Ζ. Ῥάττω.
Ἀραχνᾶν. [ἀντὶ τοῦ Ἀραχνῶν]. 404.
Ἀργαλέον. Ζ. Χειμών.
Ἀργινοῦσσαι. 481.
Ἀρητήριον, ἢ Ἀρητήσιον. Ζ. Ἀρατήριον.
*Ἄρθμιος ὁ Ζελείτης. 438.
Ἄρθρων παράλειψις παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ. 367, 369, 374, 388, 471.
*Ἀριστέας. 377.
*Ἀριστοβούλην (Ἀρτέμιδος, ἣν) προσηγόρευσεν. 442.
*Ἀριστομένης. 376.
Ἀρμιλούστριον [Λατιν. Armilustrium]. 375.
Ἀρμόζω. ἐν τῷ καθ' ἑαυτὸν ἡρμοσμένῳ. 476.
*Ἄρνη. Αὐτ. στοχ. ξδ.
Ἀρρήτοι μέθοδοι ἐν γεωμετρίᾳ. 405.
*Ἄρσιον ἄλσος, 427, 428.
*Ἀρταύκτης. 440.
*Ἄρτεμις. Ζ. Ἀριστοβούλη.

Ἀρχαγέται. 381, 382.
Ἀρχαιρεσία, ἡ Ἀρχαιρέσιον. 454.
Ἀρχὴ συγκέχ. τῷ Ὀργή. 379. —τῷ Εὐχή. 401.
*Ἀρχίδαμος. 458.
Ἄσκεπτος. 473.
Ἀσκὸς δεδάρθαι. 415.
Ἀσμένως. 375.
Ἀσπίς. Ζ. Ἐπί.
*Ἀσπασία. 461.
Ἀσσάριον [Λατιν. Assarium]. 447.
Ἀσάθμητος. Ζ. Ἀνώμαλος.
Ἄσολος χιτών. 407.
Ἄσυλος πλοῦτος. 383.
Ἀσφάλεια. Ζ. Ἔχειν.
Ἀσφαλὲς ἔδος. 467.
Ἀσφάραγος. 357.
Ἀσχολία συγκέχ. τῷ Ἀδολεσχία. 391.
*Ἀσώπιος κόλπος. 412.
Ἄτρεπτος συγκέχ. τῷ Ἄτρεστος. 425.
Αὐγάζω, ἡ Αὐγάσδω. 390.
Αὐγή. 390.
Αὖη συγκέχ. τῷ Αὕτη. 378.
Αὖη καὶ ξηρά. 378.
Αὖθις ἦχθη. 423.
Αὖθις συγκέχ. τῷ Εὐθύς. 365.
Αὐξόμενος λόγος. 361.
*Αὐφίδιος ἡ Αὔφιδος (Λατιν. Aufidus]. 472.
Ἀφεδρεύειν. 478.
Ἀφεδρών. 478.
Ἀφεικέναι συγκέχ. τῷ Ὑφεικέναι. 425.
Ἀφερμηνεύω. 374.
Ἀφεστήρ. 382.
Ἀφιέναι τὸ ἀδίκημα, ἢ Ἀφιέναι τὸν ἀδικήσαντα. 453.
Ἀφίημι. 381.
Ἄφοδος. 478.
Ἀφορμή. Ζ. Ἐνδίδωμι.
Ἀφοσιόω. 399.
*Ἀφροδίτη. Ζ. Ἐπιτυμβία.
Ἄψαυστος. 473.

Β.

Β (διὰ τοῦ) στοιχείου πολλάκις ἐκφέρεται τὸ τῶν Λατίνων V· ἄλλοτε δὲ διὰ τοῦ Υ. 370.
*Βαθυκλῆς. 409.
Βάκυλον [Λατιν. Baculum]. 376.
*Βάλτη. 413.
Βαραθρώδης. 388.
*Βάρρων, ἡ Οὐάρων. 370.
Βαρύτης. 467.
Βασιλικὴ. [Λατιν. Basilica]. 430. ἡ Βασιλικὴ τοῦ ἁγίου Πέτρου. 431.
Βαφή. Ζ. Ὑποχέομαι.
Βέβαιος. Ζ. Φήμη.
*Βερηνία. 399.
Βερούκωσσος. [Λατιν. Verrucosus]. 467.
*Βετούριος Μαμούριος. 401.
Βήλαυρον [Λατιν. Velabrum]. 368.
Βηλατούρα [Λατιν. Velatura]. 368.

Βῆλον.[Λατιν. Velum] 368.
Βία. Ζ. Μόλις.
Βίος. Ζ. Ὁμαλός.
Βλασφημία. 442.
*Βλάξα. 413.
Βλέπω [Ζῶ]. Αὐτ. σοχ. κδ'. Ποίοις βλέπων ὄμμασι. κδ'. Βλέπομεν ὅ, τι ταράξομεν. κέ. Λοξὸν βλέπειν, ἢ ὁρᾶν. κγ'.—ὀπιπτεύειν. κδ'. Ζ. καὶ Λοξόν.
Βληχρός. Ζ. Ἀβληχρός.
*Βοττιαῖοι. 359.
Βουβοῦλκος [Λατιν. Bubulcus]. 428.
Βουλευτής. 426.
Βουλευτός. 473.
Βουλήεις. 414.
Βούλλα. [Λατιν. Bulla]. 376.
Βραχεῖ συγκέχ. τῷ Βραχύ. 384, 449.
Βωμοῦ (ἀπὸ τοῦ) τὴν ψῆφον φέρειν. 441, 464.
Βῶς. 428.

Γ.

Γάλα. Ζ. Πῖαρ.
Γαλήνη. Ζ. Χειμών.
*Γεγανία. 399, 407.
Γεθέοντες. 421.
Γενέσθαι συγκέχ. τῷ Ἔσεσθαι. 380.
*Γεράθας. 387.
Γερμανοὶ [Λατιν. Germani]. 367.
Γερουσία. 370.
Γῆ. Ζ. Οὐρανῷ.
*Γίσκων, ἢ Γέσκων. 481.
Γλίσχρως. 466.
*Γλυκέριον (ἡ). 435.
Γόης ὁδῖξα. 398.
Γόμφος. 399.
Γονέων συγκέχ. τῷ Γυναικῶν. 439.
Γοργόνειον. 439.
Γορπιαῖος. 360.
Γράμμα. 466.
Γραμμάτιον. 468.
Γραῦς εἶ, Γραῦς εἶ. 458.
Γυναικῶν. Ζ. Γονέων.
*Γύπτις. 409.
Γυρός. 411.

Δ.

Δαήμων. 356.
Δαιμονῶσι. Ζ. Δειμαίνουσι.
Δαίμων. 356.
*Δαμάστης. 358.
*Δάμων. 456.
Δειλίασις. 473.
Δειμαίνουσι συγκέχ. τῷ Δαιμονῶσι. 457.
Δεξιοὶ ἐπέπτησαν. 397—καὶ ἀριστεροὶ ὄρνιθες. 397.
Δεξιτερός. 432.
Δέος. Ζ. Ἐπί.
Δεργμάτων συγκέχ. τῷ Λεγμάτων. 372.
Δέρμα καὶ ξύλον. 393.
Δέρω. Ζ. Ἀσκός.
Δέσποινα. 386.

Δεσπόσυνος. 393.
Δήϊος. 416.
Δηλιακὸν πλοῖον. 361.
Δῆμοι, [κωμῳδία Εὐπόλιδος]. 462.
Δημοκηδής. 428.
Δημοτικός. 415. Τὸ δημοτικόν. 453.
Δῆμος. Ζ. Θυμός.
Δηνάριον [Λατιν. Denarium]. 370.
Δῆω, ἡ Δηΐω. 465.
Διαδεχομένης. Ζ. Διαχεομένης.
Διάθεσις. 409, 383.—ἡ περὶ τὸν σοφόν. 394.
Διαιρέω. 449.
*Δικκρία. 413.
*Διακρεῖς, Διακριεῖς, Διάκριοι, Ἐπάκριοι, Ὑπεράκριοι. 413.
Διαλέγομαι. 418.
Διαπλοκὴ συγκέχ. τῷ Διπλόη. 459.
Διαπολεμέω. 474, 475.
Διαπονέω. Τὴν μουσικὴν διαπονηθῆναι. 456.
Διαπόνως. 468.
Διαρπάζω. 427.
Διατηρέω. 499.
Διαχεομένης συγκέχ. τῷ Διαδεχομένης. 404.
Διαχράομαι. 378.
Διδασκαλία. Ζ. Τραγικὴ.
Διδάσκειν χαλκέα. Διδάσκεσθαι μετεωρολέσχης. 407.
Δίδωμι. Οὐ δοτέον. 418. Ζ. Ῥύσια, καὶ Χαίρω.
** Διεξυφαίνω. 366.
*Διευτυχίδας. 380.
Διέχειν συγκέχ. τῷ Διελεῖν. 382.
Διήγησις. Ζ. Κρατεῖν.
Διίπταμαι. 378.
Δίκη. Ζ. Λαμβάνω.
Δίκη συγκέχ. τῷ Νίκη. 435.
Διόπερ, ἢ Διὶ ὅπερ. 438.
Δίοπος ἢ Δίοψ. 368.
*Διοσκορίδης [μαθητὴς Ἰσοκράτους] 384.
*Διόσκοροι, ἢ Διόσκουροι. 364. Ζ. καὶ Τυνδαρίδαις.
Διπλόη. Ζ. Διαπλοκή.
Δολοῦν συγκέχ. τῷ Δουλοῦν. 469.
*Δόλοπες. 366.
Δόξα. Ζ. Γόης, καὶ Ἐνεργάζομαι.
Δόρυ. Ζ. ἐπί.
Δουλοσύνη. 415.
Δουλοῦν. Ζ. Δολοῦν.
Δούρειος ἵππος. 479.
Δράκων. 438.
Δρυοκολάπτης. 367.
Δύσελπις, ἢ Δυσέλπιστος. 473.
Δυσνίκητος συγκέχ. τῷ Δυσκίνητος. 453.
Δυσπαραίτητος. 471.

Ε.

Ἑατέον. Ζ. Λεκτέον.
Ἐγκότως συγκέχ. τῷ Εἰκότως. 441.
Ἐγχειρίδιος κοπίς. 465.
Ἐγχυτρίστρια. 413.

Ἐδάφη συγκέχ. τῷ Λαίφη. 359.

Ἔδος. Ζ. Ἀσφαλές.

Ἑδράζω. 398.

Ἐξήτει συγκέχ. τῷ Ἐξήτει. 365.

Ἐθίζω. Εἰθίζοντο καὶ Εἴθιζον. 384.

Εἰκότως. Ζ. Ἐγκότως.

Εἰρεσιώνη. 361.

Εἰρημένη. 391. Εἰρημένος μισθός. 356.

Εἰρήνη. 400.

Εἰρηνοφύλαξ. 400.

Εἰσιέναι συγκέχ. τῷ Ἐξιέναι. 456.

Ἐκ ποδῶν.

*Ἑκάλεια, ἡ Ἑκαλήσια, 358, 359. Ἑκάλειος Ζεύς. 359.

*Ἑκαλίνη. 359.

Ἐκβαίνω. Ἐκβῆναι τὴν Λυκούργου διάταξιν. 407.

Ἐκβάλλω. 433.

Ἐκβεβαιόω. 391.

Ἐκεχειρία. Ζ. Ὀλυμπιακή.

Ἐκκαδίζω. 385, 482.

Ἐκκάμνω. 425.

Ἐκκείρομαι. Ζ. Χειρόμακτρον.

Ἔκκλητοι. 417.

Ἐκκομιδή. 420.

Ἐκλογίζω. 430.

Ἐκλυθῆναι. Ζ. Ἐκχυθῆναι.

Ἐκπαίω. 383.

Ἐκπίπτω. 383.

Ἐκπολεμόω. 461.

Ἐκταράσσω. 406.

Ἑκτήμορος. 479.

Ἐκχυθῆναι συγκέχ. τῷ Ἐκλυθῆναι. 477.

Ἐλέγχω. 463.

Ἑλλανία. Ἑλλάνιος. 381.

Ἐλλείψεις σπάνιοι. 415.

Ἑλληνικοὶ συγκέχ. τῷ Πολεμικοί. 443.

Ἕλοιτο συγκέχ. τῷ Ἔροιτο. 382.

Ἐλπίς. Ζ. Ἀποκόπτω.

Ἐμβῆναι συγκέχ. τῷ Ἐμφῦναι. 438.

Ἐμμεμιγμένοις συγκέχ. τῷ Ἐνμεμιγμένοις. 456.

Ἔμπεδον. 409.

Ἐμφῦναι. Ζ. Ἐμβῆναι.

Ἐν συγκέχ. τῷ Ἑν. 455. Ζ. καὶ Ἐμμεμιγμένοις.

Ἐναγίζω. 419.

Ἐναρμόττω. 437.

*Ἐναροφόρος. 364.

Ἐνδεὴς τῶν ἀναγκαίων. 423.

Ἔνδειξιν συγκέχ. τῷ Ἔνδοξον. 464.

Ἑνδεκάκλινος. Ζ. Κεφαλή.

Ἐνδίδωμι ἀφορμάς. 465. Ἐνδίδομαι. 474.

Ἐνδύω. Ἐνδύεταί τι τούτῳ. 410.

Ἐνέδρας ποιεῖσθαι, ἢ τίθεσθαι. 375.

Ἐνεορτάζω. 476.

Ἐνεός. 398.

Ἐνεργάζομαι δόξαν. 392.

Ἐνεργάζομαι συγκέχ. τῷ Ἐργάζομαι. 393, 453.

Ἕνη. 422.

Ἐνίοτε. 460.

Ἐνίσαμαι. 453.

Ἔννοια. 451, 479. Ζ. καὶ Σχολάζων.

Ἔνος. 370.
*Εντείνω. 409,457.
Ἔντονος. Ζ. Σύντονος.
Ἐντρυφάομαι. 446.
Ἐντυγχάνω. 443.
Ἐξαμβλύνω. 475.
Ἐξανευρίσκω. 366.
Ἐξανισαμένη συγκέχ. τῷ Ἐξισαμένη. 436.
Ἐξαναίνω. 378.
Ἐξερημόω. 406.
Ἐξήτει. Ζ. Ἐζήτει.
Ἐπαγαγέσθαι συγκέχ. τῷ Ἐπάγεσθαι. 470.
Ἐπαγάγοιτο συγκέχ. τῷ Ἐπάγοιτο. 471.
Ἐπαινέω. 403.
Ἐπακολουθέω. 364.
*Ἐπάκριοι. Ζ. Διακρεῖς.
Ἐπανελθών συγκέχ. τῷ Ἀπελθών. 458.
Ἐπέθηκεν συγκέχ. τῷ Ὑπέθηκεν. 457.
Ἐπεί [εἰ ἀντὶ τοῦ Ἔπειτα]. 355, 376.
Ἐπεκήρυττον. Ζ. Ἀπεκήρυττον.
Ἐπεξερχόμενον συγκέχ. τῷ Ἐπερχόμενον. 405.
Ἐπεξιέναι συγκέχ. τῷ Ἐπιέναι. 452.
Ἐπέσχη συγκέχ. τῷ Ὑπέσχη. 426.
Ἐπέσρεψεν συγκέχ. τῷ Ἐπέστρεψαν. 480.
Ἐπί. Ἐπὶ δόρυ.—ἀσπίδα. 472. —πᾶν δέους. 475.
*Ἐπιδαυρος. Ζ. Ἱερά.
Ἐπιδήλως. 448.
Ἐπίζηλος. 422.
Ἐπικερδής [ὁ κέρδος φέρων.] Ἐπικέρδης [ὄνομ. κύρ.] 462.
Ἐπίκληρος 418.
Ἐπίκλησις. 458.
Ἐπίνοια. Ζ. Ὑπόνοια.
Ἐπιπλοκὰς συγκέχ. τῷ Περιπλοκάς. 418.
Ἐπιπροσθέω. 460.
Ἐπισημαίνω. 417.
Ἐπίσαμαι. 438,448.
Ἐπισπάσαντας συγκέχ. τῷ Ἐπισπείσαντας. 426.
*Ἐπίτιμος ὁ Φαρσάλιος. 466.
*Ἐπιτυμβία Ἀφροδίτη. 400.
Ἐπιφημίζω. 446.
Ἐπίφθονον. 422.
Ἐπιφορέω. 382.
Ἐπιψαύω. 446.
Ἔπομβρον συγκέχ. τῷ Ὕπομβρον. 445.
Ἐπορέγω. 417.
Ἐποψάομαι. 361.
Ἐπράθησαν συγκέχ. τῷ Ἐφάνησαν. 466.
*Ἑπτὰ σοφοί. 409.
Ἑπταμόριον. 376.
Ἐρατέω. 389.
**Ἐργαδαὴς, ἡ Ἐργοδαής. 420.
Ἐργάδεις. 420.
Ἐργάζομαι. Ζ. Ἐνεργάζομαι.
Ἔργον κυβερνητήριον. 414. Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος. 408.
Ἐρετρικός. 443.
Ἐρημόω. 407.
Ἐρινεός. 358.
Ἔρμα. 381,467.

*Ἔρμος. 482.
Ἔροιτο. Ζ. Ἔλοιτο.
Ἔρπω. 390.
Ἐρυμνός. 447.
Ἔρως ἐπὶ σωτηρίᾳ νέων ὑπὸ θεῶν δεδομένος. 379.
Ἔσεσθαι. Ζ. Γενέσθαι.
Ἐσθήσει. Ζ. Αἰσθήσει.
Ἑταῖρος συγκέχ. τῷ Ἕτερος. 457.
Εὖ γ' οὖν. 418.
Εὐγόμφωτον. 399.
Εὐδόκιμός τις. Ζ. Τίς.
Εὐζηλίας συγκέχ. τῷ Εὐτελείας. 389.
Εὔζωρος. 361.
Εὐθηνέω. 428.
Εὐθύς. Ζ. Αὖθις.
Εὐκαιρεῖν. 480.
Εὐλαβεῖς συγκέχ. τῷ Ἀβλαβεῖς. 460.
*Εὐμενίδες. 363.
*Εὔξενος. 409.
Εὐπάθεια. 479.
*Εὐρυπῶν, Εὐρυτίων, ἡ Εὐρυφῶν. 380.
Εὔρωμαι συγκέχ. τῷ Συμφέρωμαι. 406.
Εὐρύχορος. 478, 482.
Εὐσταλεῖς. 413.
Εὐτελείας (τῆς ἐν τοῖς λόγοις). 339. Ζ. Εὐζηλίας.
Εὔτονος. Ζ. Σύντονος.
Εὐχή. Ζ. Ἀρχή.
Εὐχωλιμαῖοι. 476.
Ἐφάνησαν. Ζ. Ἐπράθησαν.
Ἔφεσις. 417.
Ἔφη. 470.
Ἐφήμερον. Ζ. Φάρμακον.
Ἐφίημι. 382.
Ἐφίπταμαι. Ζ. Δεξιοί.
*Ἐχέθημος. 365.
Ἐχθαίρω καὶ Ἐχθραίνω. 397.
Ἔχειν παρακινητικῶς. 411. ἔχεσθαι τῆς ἀσφαλείας. 478.
Ἐχινόπους. 388.

Ζ.

Ζάλης συγκέχ. τῷ Χαλάζης. 471.
*Ζάμολξις. 375.
*Ζευγῖται. 417.
*Ζεῦξις ἢ Ζεύξιππος. 459.
*Ζεύς. Ζ. Ἡλίκιος.
*Ζώπυρος. 388.

Η.

Ἤ συγκέχ. τῷ Καί. 368. 462.
Ἥδιστον συγκέχ. τῷ Πλεῖστον. 427.
Ἡδοναὶ ἀβλαβεῖς. 460.
*Ἡλίκιος [Λατιν. Elicius]. Ζεύς. 402.
Ἡμίμναια. 384.
Ἤν συγκέχ. τῷ Ὤν. 443.
Ἤν ὅτε. 460.
*Ἡνιόχη. 363.
Ἡρμοσμένῳ συγκέχ. τῷ Ὁρμωμένῳ. 476.

Θ.

Θάλασσα, ἡ Θάλαττα. 423. Ζ.

καὶ Ὑπεύθιον.
Θάλασσαν. Ζ. Θυσίαν.
Θάλασσαν (περὶ τὴν μεγάλην). 480.
Θάρσος καὶ Θράσος. 390. συγκέχ. τῷ θράσος. 477.
Θάτια κάρυα, καὶ [ἐλλεπτικῶς] Θάσια. Αὐτ. στοχ. κζ΄, κή.
Θάσιος οἶνος, καὶ [Ἐλλειπτικῶς] Θάσιος. κς΄.
**Θασόροφον [ἀντὶ τοῦ Θασιόροφον, ἢ Θάσιον ῥόφημα], ὁ τῶν ἀμυγδάλων χυλός. Αὐτ. στοχ. κή.
Θέαμα (δεινὸν ἰδεῖν).—κρεῖσσον λεγμάτων. 372.
Θεραπευτήρ. 384.
Θέειν παρὰ τὸν ἔσχατον κίνδυνον—ἐγγύτατα ὀλέθρου. 476.
Θίγω. 426. Θίγειν συγκέχ. τῷ Θιγεῖν. 468.
Θράσος. Ζ. Θάρσος.
*Θρασυμένη. 468.
Θυμὸς συγκέχ. τῷ Δῆμος. 416.
Θύω (ἐγὼ δὲ). 402.
Θυσίαν συγκέχ. τῷ Θάλασσαν. 379.
*Θώθ. 370.

I.

*Ἰάνοκλον [Λατιν. Janiculum]. 404.
*Ἰανός [Λατιν. Janus]. 404.
*Ἰανουάριος [Λατιν. Januarius]. 404.
*Ἰασονία. 412.
Ἱερὰ ναῦς. 438-Ἐπίδαυρος. 466.
Ἱεραὶ γυναῖκες. Ζ. Σαμοθράκια.
ΙΚΟΣ. Ζ. Κτητικά.
Ἵκω. Ζ. Μή.
Ἰλίκιος. Ζ. Ἡλίκιος.
*Ἰόπη, ἢ Ἵππη. 364.
*Ἰούλιος. [Λατιν. Julius.] 377.
Ἱππάδα τελοῦντες. 417.
*Ἵππη. Ζ. Ἰόπη.
Ἱππόφεω σπέρμα. 357.
Ἰσομέτρητος. 422.
Ἰζῶντες καὶ Ἰζάντες. 398.
Ἰταλός. 387.
Ἰων συγκέχ. τῷ οἷον. 437.

K.

Καθίζω, ἢ Καθιζίχίζω. 385. 482.
Κάθος, Κάθιχος. 385.
Κάθεξις. 396.
Καὶ συγκέχ. τῷ Κατά. 470. Ζ. καὶ Ἤ.—κακῶς προστεθειμένος. 479.
Καίτοι γε. 459.
Κακίας φορά. 467.
Καλλείπω. [ἀντὶ τοῦ Καταλείπω]. 434.
Καλυπτή. 473.
Καλῷ συγκέχ. τῷ Χαλκῷ. 444.
Κάμιλλος. 397.
*Κάνηθος. 363.
Κάνης. Κανήτιον. 419.
*Κανουληία. 399.
Κάπρα. [Λατιν. Capra.] 428.

Καπράριος. [Λατιν. Caprarius.] 428.
*Καπιτώλιον. [Λατ. Capitolium.] 371.
Καρηβαρέω. 455.
Κάρρων [Κρείττων.] 391.
Κατά. Ζ. Καί.
Καταβιάζων συγκέχ. τῷ Καταβιβάζων. 437.
Κατάγεσθαι εἰς τοῦτον. 395.
Καταδεικνύω. 400.
Καταθαμβέω. 476.
Κατακαίω λύπαις. 406.
Κατακηλέω. 404.
Καταλειφθέντας συγκέχ. τῷ Καταληφθέντας. 452.
Καταπηγνύμενα συγκέχ. τῷ Καταρρηγνύμενα. 498
Καταρτίζω. 471.
Κατάρτισις, καὶ Κατάρτυσις. 436.
Κατασκευή. 433.
Κατασπένδειν ἑαυτοὺς τῷ ἄρχοντι. 476.
Καταχορέω. 406.
Κατατάττομαι. 385.
Κατατραγεῖν μήλου κυδωνίου. 418.
Καταφατίζω. 422.
Κατειλεῖσθαι. 454.
Κατεῖχε συγκέχ. τῷ Κατῆγε. 450.
Κεκλιμένην ἄντικρυς. 448.
Κεκομισμένων συγκέχ. τῷ Κεκοσμημένων. 475.
Κέλερ, Κέληρ [Λατιν. Celer.] Κέλης. 369.
*Κελτικὴ (ἡ ἐντὸς τῶν Αλπεων.). 372.
*Κελτόριοι. 448.
Κεναῖς χερσί. 480.
Κενὸς συγκέχ. τῷ Κοινός. 374.
*Κερατών. 360.
*Κερησσός. 448.
*Κερμανός. 367.
Κεφάλαιον (ὅ,τι περ). 456.
Κεφαλὴ ἑνδεκάκλινος. 455.
Κεφαληγερέτης. 455.
Κῆνσος [Λατιν. Census.]. 370.
Κινέω. 398, 469.
Κίρκος. 475.
*Κλάρας. 431.
Κλειδῶν ὑποβολή. 375, 482.
Κλεινοί. 482.
Κλεισιάς. 432, 433.
Κλεισίον, ἢ Κλίσιον. 432.
*Κλεομήδης. 377.
Κληρουμένων συγκέχ. τῷ Πληρουμένων. 430.
Κλίεντες. [Λατιν. Clientes]. 370.
Κλίσιον. Ζ. Κλεισίον.
*Κλώδιος. 395.
Κλωστὴ κρόκη. 412.
Κοδράντης. [Λατιν. Quadrans]. 433.
Κοθοῦρις. 442.
Κοινοπραγία. 461.
Κοινός. Ζ. Κενός.
*Κόκλιος [Λατιν. Cocles]. 431.
Κόλπος. Ζ. Ἀσώπιος, καὶ Μαλεύς.
Κόλουρις. 442.
Κολούω. 464, 376, 471.

Κομίζομαι. 470.
Κόπτω τὴν θύραν. 432.
Κοπίς. Ζ. Ἐγχειρίδιος.
Κορυφῆς συγκέχ. τῷ Ὀροφῆς. 460.
Κόσμος ἐπέων. 412.
Κότος. 441.
*Κούρητες. 479.
Κρατεῖν τὴν διήγησιν ἐπὶ τῆς ἀληθείας. 463.
*Κρεώφυλος. 380.
Κρημός. 450.
Κρήτηθεν. 360.
Κρίνειν συγκέχ. τῷ Κρινεῖν. 368.
Κρίσεων. Ζ. Ῥήσεων.
*Κριτόλαος. 457.
Κρόκη. Ζ. Κλωστή.
Κρόνος συγκέχ. τῷ Χρόνος. 455.
Κρυπτία. 392.
Κτητικὰ εἰς ΙΚΟΣ ἀντὶ ἐθνικῶν. 443.
Κυβερνήσια (τὰ). 359.
Κυβερνητήριον ἔργον. 414.
Κυδώνιον μῆλον. 418
Κύειν, καὶ Κυεῖν. 426.
Κυϊντίλιος [Λατιν. Quintilis]. 451.
Κῦμα. Ζ. Κυρτός.
Κυνάς. 385.
*Κυνόσαργες. 436.
Κύρβις. (ὁ καὶ ἡ). 421.
Κυρεία. 382.
Κύριαι. 386.
*Κῦρις. 378.
Κυρτὰ κύματα. 411.
**Κύφη. 411.
*Κυχρεύς. 412.
Κώδιον (ἐν Κρατίνου). 455.
Κωλύω. 376.

Λ.

Λαβεῖν συγκέχ. τῷ Λαχεῖν. 417.
Λαγαρός. 430, 450.
Λάγκη. Ζ. Λάκη.
Λαγόνες κρημνοῦ, ἢ ὄρους. 450.
Λαγχάνω, ἢ Λαμβάνω δίκην. 417.
*Λαέρτης. Λαέρτιος. Ζ. Λάρτης.
Λαίφη. Ζ. Ἐδάφη.
**Λάκη, ἡ Λάγκη. 450.
Λαμβάνω. Ζ. Λαγχάνω.
*Λάρτης [κατὰ συγκοπὴν ἀντὶ τοῦ Λαέρτης, ὡς τὸ Λάρτιος ἀντὶ τοῦ Λαέρτιος]. 431.
*Λατταμύας. 448.
*Λαυρεντόν. 375, 376.
Λαυριωτικὴ πρόσοδος. 479.
Λαχεῖν. Ζ. Λαβεῖν..
Λεγεών (Λατιν. Legio). 370.
**Λέγμα. 372.
Λεγμάτων. Ζ. Δεργμάτων.
Λεκτέον συγκέχ. τῷ Ἐατέον. 378.
Λέκτρον γαμήλιον. 372.
Λέσχη. 378.
*Λευκανία. 366.
*Λεύκιος. 468.
*Λεωβότης. 442.
Λῃστρίς. 358.
*Λίβιος. 475.

*Λιβίτινα [Λατιν. Libitina] 400.
Λίθος [ἐπὶ τοῦ Βωμὸς ἴσως ἐνθάδε. Ἴδε Ἡσύχιον, λέξ. Λίθας]. 422.
Λιθουργοὶ συγκέχ. τῷ Λινουργοί. 459.
Λίτυον [Λατιν. Lituus]. 374, 452.
Λογίζομαι. 415.
Λόγιον. 386.
Λοιπόν. Τὸ Λοιπόν. 427.
Λοξὸν ὁράω. 416, ἢ βλέπω, ἢ ὑπιπτεύω. Ζ. Βλέπω.
*Λουκερήνσης [Λατιν. Lucerenses]. 373.
Λυκιδεύς. 420
Λυκίς. 420.
*Λυκομῆδαι, ἢ Λυκομίδαι. 436.
Λυκόφανος. 388.
*Λυσικλῆς. 461.
Λυσιτελέστερος συγκέχ. τῷ Ἀλυσιτελέστερος. 441.

Μ.

Μάγνος [Λατιν. Magnus]. 449.
*Μαῖα. 403.
Μαιαδεύς. 403.
Μακαρίζω. 434.
Μακάριος. 455.
Μακαρίτης. 419.
Μακρᾷ συγκέχ. τῷ Μικρᾷ. 379.
Μαλακτῆρες. Ζ. Χρυσός.
*Μαλιεύς, ἢ Μαλιακὸς κόλπος. 461.
Μάλιστα συγκέχ. τῷ Μόλις. 389, 482.
Μᾶλλον δὲ [Γραμματικῶν φράσις ἐν ταῖς διορθώσεσι] 394.
*Μανιπλάριοι [Λατιν. Manipulares, καὶ Maniplares] Μανίπλον [Λατιν. Manipulus καὶ Maniplus] 368.
*Μάρκος. 404.
*Μάρκος Μινούκιος. 471.
*Ματούτα [Λατιν. Matuta]. 445.
Μέγα ποιῶν συγκέχ. τῷ Μεταποιῶν. 428.
Μεγάλη. Ζ. Θάλασσαν.
Μέγας καὶ πολύς. Αὐτ. σοχ. ιζ.
Μέθω, Μεθέω. 439.
Μεθίσαμαι. Οἱ μεθεζῶτες. 419.
Μέλλω (οὐδὲν). 470.
Μὲν [προσεθεὶς] 356. Μέν γε. 386.
Μενεῖν συγκέχ. τῷ Μένειν. 472.
Μένος. 374.
Μέντεμ [Λατιν. Mentem, παρὰ τὴν Mens εὐθεῖαν]. 374.
*Μερκηδῖνος Μερκηδόνιος [Λατιν. Mercedonius] 403.
Μεσοβασιλεία, Μεσοβασίλειον. 396.
Μεσοικέται. 450.
*Μεσσάλαι. 434.
Μετάπεμπτος. 408.
Μεταποιῶν. Ζ. Μέγα ποιῶν.
Μετοίκια (τὰ). 362.
Μετοχαῖς ἀντ' ὀνομάτων πολλάκις χρῆται Πλούταρχος. 472, 474, 476.

Μέτριος. Ἐν τῷ μὴ μετρίῳ. 429.
Μὴ [παραλειφθὲν]. 429.—συγκέχυται τῷ Μίαν. 461.
Μὴ ὥρας ἴκοιτο, Μὴ ὥραισιν ἴκοιτο, Μὴ ὥραν γενέσθαι. 442.
Μηδὲ συγκέχ. τῷ Μήτε. 393.
Μῆνες συγκέχ. τῷ Μοῖραι. 374.
Μήτε. Ζ. Μηδέ.
Μηχανή. Ζ. Ὁρίζω.
Μηχάνημα. 379.
Μίαν. Ζ. Μή.
Μιγνύω. Ζ. Οὐρανῷ.
Μικρᾷ. Ζ. Μακρᾷ.
*Μιλτώ. 462.
Μισθὸς εἰρημένος, ἢ ῥητός. 356.
*Μνημοσύνη. 373.
Μοθωνικός. 456.
Μοῖραι. Ζ. Μῆνες.
Μοῖραι γενέσεως κύριαι. 373.
Μοιρηγενής. 373.
Μόλις. Ζ. Μάλιστα.
Μόλις (ὑπὸ βίας καὶ). 426.
*Μονήτα [Λατιν. Moneta]. 373.
Μονίμων συγκέχ. τῷ Νομίμων. 437.
Μοσχεύω. 478.
Μόσχος. 478.
*Μούνυχος. 365.
*Μουσεῖον. 365.
**Μούσχανος. 478.
*Μυρωνίδης. 462.

N.

Ναίειν (τὴν πόλιν εὖ). 423.
*Νάννιον (τὸ). 435.
*Νάννος. 409.
*Νάξος. 360.
Ναὸς ἢ Νηρός. Αὐτ. σοχ. μβ'.
Ναυάγιον. 451.
Ναυβάτης. 437.
*Νεοκλῆς. 444.
Νέορτος. 407.
Νηρός. Ζ. Ναρός.
*Νικαγόρας. 439.
*Νίκη χρυσῆ. 363.
Νίκη. Ζ. Δίκη.
*Νικομάχη. 444.
*Νικομήδης. 444.
*Νικοστράτη. 374.
Νομίμων. Ζ. Μονίμων.
*Νουμᾶς [οὐ Νομᾶς.] 372.
Νοῦς. 456.
Νύκτωρ. 366.

Ξ.

Ξενικὴ ὁδός. 394.
Ξηραλοιφεῖν. 478.
Ξηρολουτρεῖν. 748.
Ξίφος τευθίδος. 439.
Ξύλινον τεῖχος. 438.
Ξύλον. Ζ. Δέρμα.
Ξυνίσαμαι. 356.

O.

Ὀβελίσκος σιδηροῦς. 476.
Ὀβολός. 478.
Ὁδός. Ζ. Ξενική.
*Οἴη. Οἴηθεν. 458.
Οἰκίζω συγκέχ. τῷ Οἰκέω. 356.

Οἶμαι [συντάσσεται μέλλοντι ἀπαρεμφάτου]. 425.
*Οἴναρος. Ζ. Ὄναρος.
Οἷον. Ζ. Ιων.
Οἷς συγκέχ. τῷ Ὡς. 450.
Ὂκ ἄγε [Λατιν. Hoc age]. 401.
* *Ὄκκος. 384.
Ὀλίγιστος, καὶ Ὀλιγοστός. 472.
Ὅλος. Τὸ γὰρ ὅλον καὶ πᾶν. 386.
Ὀλυμπιακὴ ἐκεχειρία. 391.
Ὀλύμπιος. 458, 467.
Ὁμαλὸς τῷ βίῳ. 406.
Ὁμαρτῆ. 414.
Ὁμομήτριος. 444.
Ὁμόσε συγκέχ. τῷ Ὅμως. 432
Ὀνόματα εἰς ος. 473.— Κτητικὰ εἰς ικος. 443.
Ὀπιπτεύω. Ζ. Βλέπω.
Ὁπλοκαθάρσιον. 375.
Ὅπου [ἐπὶ τοῦ Ὁπότε]. 376.
Ὀπτιλέτις. Ὀπτιλίασις. Ὀπτίλος. 384.
Ὅπως (τροπικὸν). 441.
Ὁράω. Ζ. Βλέπω, καὶ Λοξόν.
Ὀργάς. 464.
Ὀργή. Ζ. Ἀρχή.
Ὀργὴν (τὴν) παραλύειν τινὸς, ἢ τῆς ὀργῆς παραλύειν τινά. 466.
Ὀρέγω. 431.
Ὄρη συγκέχ. τῷ Ὄροι 469.
Ὅρκιον. Ζ. Τέμνειν.
Ὅρμειος. 368.
Ὁρμωμένῳ. Ζ. Ἡρμοσμένῳ.
Ὀροφὶς. Ζ. Κορυφῆς.
Ος (ὠόματα εἰς). 473.
Ὄσχος. 478, 482.
Ὅταν (πρῶτον). Ζ. Πρῶτος.
Ὅτε (ἦν). Ζ. Ἦν.
*Οὐάῤῥων. Ζ. Βάῤῥων.
*Οὐέλια [Λατιν. Velia]. 428.
Οὖδας. Ζ. Πῖαρ.
*Οὐϊεντανοὶ [Λατ. Vejentani]. 444.
*Οὐϊκας πότας [Λατιν. Vicæ potæ.] 428.
*Οὐϊνδίκτα [Λατιν. Vindicta]. 427.
Οὖν συγκέχ. τῷ ων. 362.
*Οὐουλτοῦρνος [Λατιν. Vulturnus.] 469.
Οὐρανῷ δὲ μιγνύειν γῆν ἀβέλτερον. 377.
Οὗτος συγκέχ. τῷ Οὕτως. 480.
Ὀφθαλμῖτις. 384.
Ὀχεῖον. 387.
Ὀψίγονος. 431.
Ὀψίζω. Ὀψίζομαι. 384.

Π.

Παγὰ [Πηγὴ]. 402.
Πάγος [Λατιν. Pagus]. 402.
Πάθος. 384. — συγκέχ. τῷ Πένθος. 473.
*Παλάντιον, καὶ Παλάτιον. 373, 374, 432.
*Παλήλια, ἢ Παλίλια, ἢ Παρίλια [Λατιν. Palilia, ἢ Parilia]. 370, 374.
Παλίνσκιος. 399.
*Πάν. 374.
Πάντας συγκέχ. τῷ Παρόντας. 380.

Πανῶν συγκέχ. τῷ Τιτάνων. 401.
Παραγυμνόω. 407.
Παράγω. 409.
Παραγωγή. 468.
Παρακινητικῶς. Ζ. Ἔχειν.
*Παράλιοι. Πάραλοι. 413.
Παραλλάξεις. Ζ. Περιελίξεις.
Παραλύω. Ζ. Ὀργήν.
Παραῤῥηγνύω. 474.
Παρατατικοὶ χρ. 357, 385, 470.
Παρατείνομαι πόθῳ. 410.
Παραχωρέω. 453.
Παρεντείνω. 457.
Παρηβηκότας συγκέχ. τῷ Προβεβηκότας. 452.
*Παρήλια, ἢ Παρίλια. Ζ. Παλίλια.
Παρθενία. Ζ. Προῖεμαι.
Παρθένιον. 460.
Παρίημι. Τὰ παρειμένα. 440.
Παρῆκεν αὐτῷ τὴν ἀρχήν. 453.
Παρόντας. Ζ. Πάντας.
Παρόντος. Ζ. Παρίζοντος.
Πᾶς. Ζ. Ἐπὶ, καὶ Ὅλος.
*Πάταικος. 410.
Πατέρες συγγεγραμμένοι. 370.
*Πατροκλῆς. 380. Ζ. καὶ Προκλέους.
Παῦλα κακῶν. 404.
Παχύνομαι. Ζ. Πέρδικες.
*Πεδιακοὶ, Πεδιάσιοι, Πεδιεῖς. 413.
Πέθειλον καὶ Πέδιλον. 432.
Πεδίου τὸ ἥδιστον [ὡς ἐν Τιμολ. § λς΄, τῶν ἀγρῶν τὸν ἥδιστον]. 427.
Πεῖκος. 428.
Πεκούλια, καὶ Πεκούνια [Λατιν. Peculium καὶ Pecunia]. 428.
Πελεκάν. 367.
Πέλομαι. 407.
Πέμπτος μήν. 395.
Πένθος. Ζ. Πάθος.
*Πεντακοσιομέδιμνοι. 417.
*Πεντέλη. Πεντέλησιν. Πεντελικὸν ὄρος. 430, 483.
Πέρα τοῦ καλοῦ. 430.
Πέρδικες ἀπὸ συνουσίας παχυνόμενοι. 419.
Περδίκιον. 460.
Περίαπτον. 481.
Περιβύητος. 473.
Περιελίξεις συγκέχ. τῷ Παραλλάξεις. 360.
Περιπλοκαὶ λόγων. 468.
Περιπλοκάς. Ζ. Ἐπιπλοκάς.
Περιστερὴς ὄρεσιν. 469.
Περιτίθεμαι πιλίον. 411.
Περιφέρων. Ζ. Προφέρων.
Περιχέομαι. 372.
Πέσκος. 428.
*Πέττα. 409.
Πεφασμένως. Ζ. Πωλέω.
Πῖαρ οὖδας. 416. — γάλα. 416.
Πιέζειν καὶ Πιεζεῖν. 426.
**Πιθίσκος [ὁ μικρὸς πίθος.]. 449.
*Πίκτωρ. 367.
Πιλίον. Ζ. Περιτίθεμαι.
*Πισσούντης. 462.
Πιστεύεσθαι συγκέχ. τῷ Πιστοῦσθαι. 398.

Πίστις. 402.
Πιστός. 476.
Πιχοῦσθαι. Ζ. Πιχεύεσθαι.
Πλαίσιον 421.
Πλεῖχον. Ζ. Ἥδιχον.
Πληγή. 454.
Πλήν. 388.
Πληρουμένων. Ζ. Κληρουμένων.
Πλινθίον. 452.
Πλοῦτος. Ζ. Ἄπλουτος, καὶ Ἄσυλος.
Ποιεῖν. Ζ. Πονεῖν.
Ποιέω. 419.—κριθάς. 416.—φιλίαν. 360. Ζ. καὶ Ἐνέδρας, καὶ Μέγας.
Πόκος. 428.
Πολεμικοί. Ζ. Ἑλληνικοί.
*Πολέμων. 379.
Πολέω. 420.
Πόλις. 464. Ζ. καὶ Ναίω.
*Πολυάλκης, ἡ Πολυάρκης. 464.
*Πολυπήμων. 358.
Πολύς. Ἡ πολλὴ τῆς ὀρχήσεως. 401. Τὸ πολὺ τοῦ χρόνου. 401. Πολλὰ καὶ καλά. 453. Ζ. καὶ Μέγας.
Πομπεύω. 387.
Πονεῖν συγκέχ. τῷ Ποιεῖν. 358.
Πόνος. Ζ. Πότος.
Πόντεμ [Λατιν. Pontem ἀπὸ τῆς εὐθείας Pons]. 398.
Ποντικοὶ βασιλεῖς. 335.
Ποντίφεξ [Λατ. Pontifex]. 398.
Πόντος (ὁ ἔξω). 481.
Πορίζειν μηχανάς. 463.
Πορίζοντος συγκέχ. τῶ Παρόντος. 463.
*Πορίστης. 462.
Πορισιής. 462.
*Πόρκιος. 428.
Πόρκος [Λατιν. Porcus]. 428.
Πόρρω μέλλοντος ἀνδρὸς βασιλεύειν. 397.
Ποτήνς [Λατιν. Potens]. 398.
Ποτήριον Βαθυκλέους. 409.
Πότος συγκέχ. τῷ Πόνος. 437.
Πρεσβυγενής. 382.
Πρίνου ἄνθος. 359.
Πρίω, Πρίζω. 416.
Πρό. Ζ. Ἀνάγκη.
Προβάτιον. 467.
Προβατοκάπηλος. Προβατοπώλης. 441.
Προβεβηκότας. Ζ. Παρηβηκότας.
Προδικεῖν. 482.
Πρόδικος. 82.
Προίεμαι. Αἱ προέμεναι τὴν ἱερὰν παρθενίαν. 400.
Προκλέους συγκέχ. τῷ Πατροκλέους. 380.
*Προκρούστης. 358.
Προμαντεία. 461.
Πρὸς, συγκέχ. τῷ Πῶς. 426.
Προσαγορεύω. 378.
Προσάγω. 381.
Προσαμύνω. 454.
Προσαρκέω. 476.
** Προσβλύζω, ἡ Προσβλύω. 458.
Προσμάττω. 441.
Προστρίβω. 409.
Προφέρων συγκέχ. τῷ Περιφέρων. 397.
Προχοῆσι [Νείλου ἐπὶ]. 423.
*Πρῶτις, ἡ Πρῶτος. 409.

Πρῶτός τι ποιέω. 382. Πρῶτον, ὅταν. 392.
Πρώτως, ἢ πρῶτον, τὶ ποιέω. 382.
*Πυθαγόρας. 395.
Πύκτης. 408.
Πωλέω. Πεφασμένως πωλοῦνται. 420.
Πῶς. Ζ. Πρός.

Ρ.

*Ῥαμνήνσης [Λατιν. Ramnenses.] 373.
*Ῥατουμένα [Λατιν. Ratumena]. 430.
Ῥάττω, ἢ Ἀράττω. 470.
Ῥέμβομαι. 474.
*Ῥεμωνία, ἢ Ῥεμώνιον [Λατιν. Remoria ἢ Remuria]. 369.
Ῥήγια [Λατιν. Regia]. 372.
Ῥῆσις. 390.
Ῥήσεων συγκέχ. τῷ Κρίσεων. 390.
Ῥητός. Ζ. Μισθός.
Ῥήτρα. 386, 482.
*Ῥιγνάριον [Λατιν. . .]. 369.
Ῥίπτειν καὶ Ῥιπτεῖν. 426.
*Ῥοῦλλος. 467.
Ῥύσια διδόναι. 424.
*Ῥωμινάλιος [Λατιν. Ruminalis.] 367.
Ῥωπικά. Ῥῶπος. 383.

Σ.

Σ, προστίθεται ἐν ἀρχῇ Ῥωμαϊκῶν λέξεων. 370.
Σαλαμινία τριήρης. 457.
Σάλος. Ζ. Σείω.
Σάμαινα. 462.
*Σαμοθράκια ἱερά. 449.
*Σανδάκη. 440.
*Σάτρια. Σάτρικον [Λατιν. Satricum]. 453.
Σείω. Πολλῷ σάλῳ σείσαντες. 476.
Σενάτος. [Λατιν. Senatus]. 370.
Σήπια. 422. Σήπιον. 439.
*Σιγλιουρία. 431.
*Σιγνία. 431.
*Σιλλόδουροι. 476.
Σίμωμα. 463.
*Σίννις. 357. Σίννιος. 364.
Σιτολογία. 470.
*Σκαιόλας [Λατιν. Scævola]. 431.
Σκαιός. 432.
Σκευωρέομαι. 452.
Σκηπάνιον. 449.
Σκηπτοῦχος. 371.
Σκῆπτρον. 449.
Σκήπων. 449.
Σκιάς. 440.
Σκίλλα. 455.
Σκίμπους. 449.
Σκίμπων. 449.
*Σκίρων. Σκίρρων. Σκίρρων. 358.
Σκυβαλικὸν ἀργύριον. 442.
Σμύχομαι. 464.
*Σολόων. 363.
*Σούτριον. 453.
Σοφός. Ζ. Επτά.

Σπαθάω. 460.
Σπαργάω. 332, 477.
**Σπέλεκτος. 367.
Σπένδω. Ἐσπείσθησαν ἀνοχαί. 373.
*Σπόριος Καρβίλιος. 407.
ΣΣ διπλοῦν, καὶ ΤΤ διπλοῦν, ἀνωμάλως ἢν ἀνθ' ἑτέρου μεταλαμβανόμενα. 391.
Σταδιαῖος. Ζ. Συστάδην.
Στασιασμός. 477.
Στέμματα. 395.
Στενωπός. 424.
Στεφανίτης ἀγών. 390.
Στοιβή. 357.
Στρατείαν συγκέχ. τῷ Στρατιάν. 451.
Συγγομφόω. 398.
Συγγραφή. 355.
Συγκατατραγεῖν. Ζ. Κατατραγεῖν.
Σύγκλισις. 453.
*Συίλλος [Λατιν. Suillus]. 428.
Συλλογίζομαι. 415.
Συμβαίνω. 356.
Συμβατικοὶ λόγοι. 451.
Σύμβουλον συγκέχ. τῷ Σύμμαχον. 461.
Συμπίπτω. 471.
Συμπραγματεύομαι. 381.
Συμφέρωμαι. Ζ. Εὔρωμαι.
Συνάγω. 406, 428.
Συναναγυμνόω. 407.
Συναμφότεροι. 417.
Συναρμόζω. 386.
Συνεκτινύω. 370.
Συνεξομοιόω. 386.
Συνηθεία. Ζ. Σύντονία.
Συννενέχθησαν συγκέχ. τῷ Συνήχθησαν. 406, 468.
Συνίσασθαι, ἢ Ξυνίσασθαι. 356.
Συνοίκια. 362.
Συνουσία. 456. Ζ. Πέρδικες.
Συντίθημι. 420. 474.
Συντονία ἴσως συγκέχ. τῷ Συνηθεία. 474.
Συντονία φλεβῶν. Σύντονος πόνος. 474.
Σύντονος συγκέχ. τῷ Ἔντονος, ἢ Εὔτονος. 437.
Συντραγῳδέω. 442.
Συμφέρωμαι. Ζ. Εὔρωμαι.
Συρράγνυμι τῇ κεφαλῇ τὴν κεφαλήν. 358.
Συσάδην, ἢ Σταδιαία μάχη. 356.
Σύστασις. 433, 472.—ἄθρυπτος. 456.
Συστρέφομαι. 454.
Συσχηματίζω. 404.
Σφάλλω τὸν ἄνδρα. 474.
Σχέδην. 451.
Σχῖνος. 455.
Σχολάζων πρὸς ἔννοιαν. 401.
Σχολάζων [ἀντὶ τοῦ Κενός]. 480.

T.

ΤΤ διπλοῦν. Ζ. ΣΣ διπλοῦν.
Ταναγρικός. 459.
Τάσσω. 463.
*Τατιήνσης [Λατιν. Tatienses]. 373.

Ταῦτα συγκέχ. τῷ Τοιαῦτα. 437.
Ταχὺς εἰς ὀργήν. Ζ. Τραχύς.
Ταὼς, ἡ Ταών. Ζ. Ὑφιέναι.
Τεῖχος. Ζ. Ξύλινον.
Τεκνοτροφία. 406.
Τελεσιουργικὸς, ἡ Τελεσιουργός. 458.
*Τέλης. 465.
Τέλρα. Ζ. Τέρρα.
Τέλος. 440.
Τέμνειν ὅρκια Μήδοισι. 442.
Τενεδία συγκέχ. τῷ Τηνία. 440.
Τέρμα συγκέχ. τῷ Τέλμα. 369.
Τερμέριον κακόν. 358.
*Τέρμων. 402.
Τεταρτημόριον. 433.
Τετραλογία. 456.
Τευθίς. 439.
Τεχνικῶς. 455.
*Τηθύς. 366.
Τηνία. Ζ. Τενεδία.
Τῆνος. Τήνου κάρρονας. 391.
Τίθεμαι παῖδα, ἢ ἁπλῶς Τίθεμαι. 356.—ἐνέδρας. 375.
Τίμημα. 416.
Τις [ἀντὶ τοῦ Ἕκαστος]. 471.—[τοῖς ἐπιθέτοις προσιθέμενον]. 475, 477.
Τιτάνων. Ζ. Πανῶν.
Τοιαῦτα. Ζ. Ταῦτα.
Τορευτής. 459.
*Τορκουάτος. 471.
*Τουτούλα, Τουτόλα, ἡ Τουτέλα. 452.
Τραγικὴ διδασκαλία. 456.
Τραχὺς (γρ. Ταχὺς εἰς) ὀργήν. 425.
Τρέω. Τετρημένη. 385.
Τριακόντορος. 361.
Τριήρης. Ζ. Σαλαμινία.
Τρύξ. 359.
Τυνδαρίδαις συγκέχ. τῷ Διοσκουρίδαις. 365.
Τυραννεύω, ἢ Τυραννίζω. 414.
Τύφος. 446.
Τύφω. 446.

Υ.

Υ. Ζ. Β.
Ὕδωρ, Ὕδωρ. 373.
Ὑόπρωρος συγκέχ. τῷ Ὑπόπρωρος. 462.
Ὑπάγω. 381.
Ὑπέθηκεν. Ζ. Ἐπέθηκεν.
Ὑπεξαιρέομαι. 402.
*Ὑπεράκριοι. Ζ. Διακρεῖς.
Ὑπερήμερος. 414.
Ὑπέρημος. 483.
Ὑπερμαχητικός. 402.
Ὑπερσυντελικὸς, ἀντὶ παρατατικοῦ. 385.
Ὑπερφαίνω. 452.
Ὑπέστη. Ζ. Ἐπέστη.
Ὑπεύδιον (τὸ) τῆς θαλάττης. 444.
Ὑπηρέσιον. 479.
Ὑποβολή. Ζ. Κλειδῶν.
Ὑποδύομαι. 357.
Ὑποθράττω. 468.
Ὑπομβρον. Ζ. Ἔπομβρον.
Ὑπόνοια συγκέχ. τῷ Ἐπίνοια, 468.

Ὑπόπρωρος. Ζ. Ὑόπρωρος.
Ὑποτίμησις. 453.
Ὑποτύφω. 464.
Ὑποῤῥωδέω. 462.
Ὑποχέομαι βαφήν. 457.
Ὑφιέναι ταῶνας γυναιξί. 460.
Ὑφεικέναι. Ζ. Ἀφεικέναι.
Ὑφίσταμαι. 357.

Φ.

Φαεννός. 438.
*Φαιτός. 413.
Φαρμακεία τέκνων. 375.
Φάρμακον ἐφήμερον. 443.
*Φαρμουθί. 370.
Φάσκης [Λατιν. Fasces]. 429.
*Φαῦνος [Λατιν Faunus]. 374.
*Φεβράτη [Λατιν. Fevruata. Ἴσως μέντοι ἐκ τοῦ Februlis, ἤ, ὡς γράφεται παρὰ τῷ Ἀρνοβίῳ, Februtis]. 374.
*Φεβρουάριος [Λατιν. Februarius]. 374, 403.
Φείδομαι. Οὐδεμιᾶς ἀπεχθείας φεισάμενος. 480.
Φέρειν Ψῆφον. Ζ. Βωμός.
Φήμη οὐκ ἔχουσα τὸ βέβαιον. 412.
Φθιτοῖς συγκέχ. τῷ Φυτοῖς. 403.
*Φιδήνη, καὶ Φιδῆναι [ἡ πόλις]. Φιδηναῖος καὶ Φιδηνάτης [ὁ πολίτης]. 376.
*Φιδίτια. 384.
Φθόνος. Ζ. Φόβος.
Φθορά. Ζ. Φορά.
Φιλάνθρωπος (οὐ) τύ γ' ἐσσί. 431.
Φιλία. Ζ. Ποιέω.
Φίλορνις. 396.
Φιτιαλεῖς. Φιτιάλιοι [Λατιν. Fetiales ἢ Feciales]. 400.
Φοβούμενος γενέσθαι. 367.
Φόβος συγκέχ. τῷ Φθόνος. 447.
Φοινικίς. 481.
Φοινικοῦς. Ζ. Χιτών.
Φορὰ συγκέχ. τῷ Φθορά. 467. Ζ. καὶ Κακίας.
Φορτικός. 409.
**Φορτοφορέω. 463.
Φορτοφόρος. 463.
Φράζομαι. 416-417.—χαῦνα. 415.
Φροντίς. 479.
Φυγὴ [ἀντὶ τοῦ Φυγάδες]. 372.
Φυτοῖς. Ζ. Φθιτοῖς.

Χ.

Χαίρω θιθούς. 431.
*Χαιρώνεια. Αὐτ. ϛοχ. ξϐ'.
Χαλάζης. Ζ. Ζάλης.
Χαλεπαίνω. Ζ. Ἀθύλως.
Χαλκέα διδάσκω. Ζ. Διδάσκω.
Χαλκειᾶν. 404.
Χαλκῷ. Ζ. Καλῷ.
*Χάριλλος ἢ Χαρίλαος. 381.
*Χαρώνδας. 447.
Χαῦνος. Ζ. Φράζομαι. Χαῦνος νόος. 424.
*Χείλεως, ἢ Χίλεος. 438.

Χειμὼν (οὐ) μόνον, ἀλλὰ καὶ γαλήνη θαλάσσης ἀργαλέον. 446.
Χειρόμακτρον ἐκκεκαρμένος. 415.
*Χίλεος. Ζ. Χείλεως.
Χιτὼν. Ζ. Ἄστολος.—κόκκινος, ἢ φοινικοῦς. 481.
Χολόομαι. 416.
Χράω [ἀντὶ τοῦ Χραίνω]. 437, 438.
Χρήσιμος. 469.
Χρόνος. Ζ. Κρόνος.
*Χρυσῆ νίκη. 363.
Χρυσῆ [ἐπὶ τοῦ Ἐπίχρυσος]. 422.
Χρυσοῦ μαλακτῆρες. 459.
Χρῶμαι. 453.
Χῶμα. 399.

Ψ.

Ψῆφον φέρειν. Ζ. Βωμός.
Ψοφέω. 432.

Ω.

Ὠδαί. 382.
*Ὠμηστής. 440.
Ὼν. Ζ. Ἦν, καὶ Οὖν.
*Ὤναρος, ἢ Οἴναρος. 360.
Ὥρα. Εἰς ὥραν ἐσομένην. 469. Ζ. καὶ Μή.
Ὡς ἔοικεν. 357.—ἔδει. 380.
Ὡς. Ζ. Οἷς.

ΠΙΝΑΞ ΛΕΞΕΩΝ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

Α.

Ἀδειάζω. 384.
Ἀθιβολεύω. Αὐτ. ϛοχ. α΄.
Ἀθιβολή. Αὐτ. ϛοχ. ιθ΄.
Ἀθόγαλα. Ζ. Ἀνθόγαλα.
Ἀκατάστατος. 436.
Ἀναγκαῖον. Ζ. Χρεία.
Ἀναδεύω. 407.
Ἀναθιβάλλω. Αὐτ. ϛοχ. κ΄.
Ἀνάπαυσις. Ζ. Χρεία.
Ἀνθόγαλα. 416.
Ἄνθρωπος εἰμαι κ' ἐγώ. Αὐτ. ϛοχ. ις΄. Ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ κ. τ. λ. ις΄. Γίνομαι ἄνθρωπος. ις΄. Τί λέγεις ἄνθρωπε; ιζ΄. Δὲν εἶναι ἄνθρωπος νὰ σὲ γελάσῃ. ιή. Ζ. καὶ Μέγας.
Ἄνοιξις. 403.
*Ἀξία. Ζ. Ναξία.
Ἀπεξηλόνω. Ζ. Ἐξηλόνω.
Ἀποβάλλομαι. Ἀπεβάλθη πέντε μηνῶν. 433.
Ἀποβάλλομαι. Ἀπεβάλθη τὸ ζήτημά του. 433.
Ἀποκάμνω. 425.
*Ἀπρίλιος. 369, 375, 403.

Αὐτῆνος, Αὐτήνη. 391.
Ἀφεδρών. 478.
Ἀχαμνά. 415.
Ἀχαμνός. 415.—νοῦς. Ἀχαμνὴ κεφαλή. 424.
Ἀχινοπόδιον. Ζ. Ἐχινοπόδιον.
Ἀχυρόζρωμα. 357.

Β.

Βαρυκέφαλος. 468.
Βαρύνους. 468.
**Βερθάσα. Αὐτ. σοχ. κ΄.
Βίκς (μετά). Ζ. Μόλις.
Βλέπω. Αὐτ. σοχ. κ΄. Βλέπω μακράν. κ΄, κά. Δὲν βλέπεις ὅτι σε περιπαίζει; Τί βλέπεις πλέον; Τί κάθησαι καὶ βλέπεις; Βλέπε μὴ πέσῃς.—μή σε γελάσῃ.—νὰ γένῃς ἄνθρωπος. κά. Ζ. καὶ Ἄνθρωπος. Χωρὶς νὰ ἴδῃ μήτ' ἔμπρὸς, μήτ' ὀπίσω. κά.
Βλέπω [ῥῆμα μεταβατικὸν]. Καθὼς μὲ βλέπεις καὶ σὲ βλέπω.] Βλέπει εἰς τὸν ἄλλον. Ὅταν τὸ ἴδω θέλω τὸ πιστεύσει. Μὲ ποῖα ὀμμάτια νὰ τὸν ἴδω. Ἴδε πολλά. κϐ΄. Μὲ βλέπει μὲ καλὸν, ἢ μὲ κακὸν ὀμμάτιον. κγ΄. Βλέπει τὸ φῶς. Ἴδε τὸ φῶς. Νὰ ἴδῃς τὴν ὑγείαν σου.—τὴν πατρίδα σου. Βλέπε τὴν ὑγείαν σου. κδ΄. Ἄλλο δὲν βλέπει παρὰ νὰ κακοποιήσῃ. κδ΄. Βλέπω εἰς πρόσωπα. Δὲν βλέπω τὴν ὥραν νὰ κ.τ.λ. κέ.
Βραδειάζω. Ἕως ὅπου ἐβραδείασε. 384.
Βραδειάζομαι, ἢ Βραδυάζομαι. 384.
Βραδύ, ἕως τὸ βραδύ. 384.

Γ.

Γόφος. 399.
Γυρεύω. 474.
Γυρίζω. 474.
Γυρτός. 411.

Δ.

Δακρύζω. 416.
Δειλίασις. 474.
Διαλύζω. 416.

Ε.

Εἶμαι. Εἶναί τος. 392.
Ἐλάδιον. Ζ. Κάμνω.
Ἐλπίς. Ζ. Κόπτω.
Ἐμπεριδένω. Ἐμπεριδεμένα λόγια. 468.
Ἐμπότης. 419.
Ἐνεργῶτος καὶ Ἀορίστου διαφορά. 449.
Ἔννοια. 451, 479.
Ἐννοιάζομαι. 451.
*Ἑορτὴ ψυχῶν. 404.
Ἐξανευρίσκω. 366.
Ἐξηλόνω τὸ φόρεμα. Αὐτ. σοχ. κ΄.—τὸ ὡρολόγιον. κέ.—τινὰ ἀπὸ τὴν ἀνάγνωστιν. κ΄.

Μὴ μ' ἐξηλόνῃς, ἢ Μὴ μ' ἀπεξηλόνῃς. κς'. Ἐξηλώθη τὸ ὡρολόγιον.—ὁ σόμαχος. Ἐξηλωμένη γυναῖκα. κς'.
Ἑταιρειάζω. 384.
Εὐθειάζω. 384.
Εὔκαιρος. Εὔκαιρα λόγια. Εὐκαιρολογία. 480.
Εὐκαιρῶ. 480.
Ἐχινοπόδιον. 388.

Ζ.

Ζηλεύω. 422.
*Ζητουνίου (κόλπος τοῦ). 461.
Ζουλεύω. Ζ. Ζηλεύω.

Θ.

**Θασόροφον, ἢ Θιάσον. Αὐτ. σοχ. κζ', κή.
Θιάσον. Ζ. Θασόροφον.

Ι.

Ἴθα. Ζ. Βλέπω.

Κ.

Καϊμάκι. Ζ. Ἀνθόγαλα.
Κακόμοιρος. 374.
Κακοπάθεια. 479.
Κακὸν ὀμμάτιον. Ζ. Βλέπω.
Καλαμάριον. 439.
Καλοβλέπω. Αὐτ. σοχ. κγ'.
**Καλοκάρφωτον. 399.
Καλόμοιρος. 374.
Καλός. Καλὸς εἶναι νὰ σὲ γελάσῃ. Αὐτ. Στοχ. ιϑ'. Καλὸν ὀμμάτιον. Ζ. Βλέπω.
Κάμνω σιτάριον, κριθάριον, ἐλάδιον. 416.
Κανάτιον. 419.
Κανάτιον. 433.
*Κάπραινα. Αὐτ. σοχ. ξϐ', ξγ'.
Κιόλας. 364.
Κλωχή. 412.
Κόλπος. Ζ. Ζητουνίου.
Κόπτω. Ἔκοψα τὰς ἐλπίδας μου. 400.
Κρητικός. 443.
Κριθάριον. Ζ. Κάμνω.
Κτητικὰ εἰς ικος ἀντὶ ἐθνικῶν. 443.
**Κῦμα (τὸ) σγουραίνει ἢ σγουρίζει. 411.
Κυρά. 386.

Λ.

Λαγαρίζω. 430. Λαγαρισμένον μάλαγμα. 430.
**Λαγαρὸν σεμιϑάλιον. 430.
Λαγγώνια (τὰ). 450.
Λαγκάδιον. Λαγκαδιῶται. 450.
Λάδιον. Λάδιν. Λάδι. Ζ. Ἐλάδιον.
Λόγιον. Ζ. Ἐμπεριδένω.

Μ.

Μαθαίνω ῥάπτης, χρυσοχὸς, κτίσης. 407.
Μακαρία. 419.

Μακρίτης. 419.
Μάλαγμα. 459.
Μανίζω. 416.
Μή. Ζ. Νά.
Μπερδένω καὶ Μπερδεύω. Ζ. Ἐμπεριδένω.
Μέγας ἄνθρωπος. Μέγας καὶ πολύς. Αὐτ. στοχ. ιζ΄.
Μόλις καὶ μετὰ βίας. 426.
Μοσχεύω, Μουσχεύω, καὶ Μουσκεύω. 478.
Μονέθα. 373.

Ν

Ν, προστίθεται, ἢ ἀφαιρεῖται, εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν λέξεων. 419.
Νὰ μὴ φθάσῃ τοῦ χρόνου. 442.
*Ναξία, ἡ Νάξος. 419.
Ναυάγιον. 451.
Νεμπότης. Ζ. Ἐμπότης.
Νερόν. Αὐτ. στ. μβ΄.
Νῶμος. Ζ. Ὦμος.

Ξ.

Ξαναυρίσκω. Ζ. Ἐξανευρίσκω.
Ξηλόνω. Ζ. Ἐξηλόνω.

Ο

Ὀνόματα εἰς ος παθητικὰ, ἐνέργειαν σημαίνοντα. 481.

Π.

**Παράσημος. 422.
Παρασούσσουμος [ἐκ τοῦ Παρασύσσημος, τοῦτο δὲ ἀντὶ τοῦ Παράσημος]. 422.
**Πὰς [ἐπίρρημα]. 365.
Πατερίτζα. 374.
**Πίζουλος. 422.—ὑγεία. 423.
Πόρευσις (χυδ. Πόρεψις). 478.
Πρινοκόκκιον. 359.
Πριονίζω. 416.
Προσηλόνω. Εἶμαι προσηλωμένος, ἢ Ἔχω τὸν νοῦν προσηλωμένον εἰς κ. τ. λ. Αὐτ. στοχ. κς΄.

Σ.

Σαβούρρα. 467.
Σγουραίνω καὶ σγουρίζω. Ζ. Κῦμα.
Σγουροκέφαλος. 411.
Σγουρομάλλιος. 411.
Σγουρόμαλλος. 411.
Σγουρός. 411.
Σιτάριον. Ζ. Κάμνω.
Σκιλλοκρόμυδον. 455
**Σκιλλόχορτον. 455.
Σκούφια. 411.
Σουπία. 422.
Σουσάμιον. 422.
Σουσσούμιον. 422.
Σπαράγια, ἢ Σπαράγγια. 357.
Στενάδα. 424.
Στενόν. 424.
Στιβάζω. 357.
Στραβοβλέπω. Στραβοθεωρῶ.
Στραβοκυττάζω. Στραβομματιάζω. 416. Ζ. καὶ Αὐτ. στοχ. κγ΄.

Συμβάζομαι. 451.
Σύμβασις. 451.
Σύμβασμα. 451.
Συμβασμός. 451.
Συμβατικός. 451.
Συνειθίζω. 385.
Συντυχαίνω. 443. Ζ. καὶ Αὐτ. στοχ. κ.
Σχῖνος. 455.

Τ.

Τάσσω. 463.
Ταχύ. 384.
Τερειάζω. Ζ. Ἐτερειάζω.
**Τός [Ἀντωνυμία]. 391.
Τρυποκαρύδης. 367.

Φ.

Φθάνω. Ζ. Μή.
Φτιάζω, καὶ Φτιάνω. Ζ. Εὐθειάζω.
Φυλακτόν. 481.

Χ.

Χολειάζω. Χολειασμένος. 416.
Χολομανίζω, ἢ Χολομανῶ. 416.
Χολοπεριχύνω. Χολοπεριχυμένος. 416.
Χολοσχάζω, ἢ Χολοσχῶ. 416.
Χρεία, ἢ Ἀναγκαῖον, ἢ Ἀνάπαυσις. 478.
Χρειάζομαι. 384.
Χρόνος. Καὶ τοῦ χρόνου. 442. Ζ. καὶ Μή.

Ψ.

Ψυχαί. Ζ. Ἑορτή.

Ω.

Ὦμος. 419.

ΟΙ ΔΙΟΡΘΩΘΕΝΤΕΣ, ΕΞΗΓΗΘΕΝΤΕΣ, Η ΟΠΩΣΟΥΝ ΚΡΙΘΕΝΤΕΣ ΠΟΙΗΤΑΙ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ.

Ἀριστοφάνης. 455. Ζ. καὶ Αὐτ. στοχ. ιζ.
Ἀρποκρατίων. 461.
Γαληνός. 357.
Δουκάγγιος. 412, 475. Ζ. καὶ Αὐτ. στοχ. κή.
Ἐτυμολογικοῦ τοῦ μεγάλου συγγραφεύς. Αὐτ. στοχ. μβ.

Εὐριπίδης. 372.
Ηρόδοτος. 468.
Ησύχιος. 355, 413, 415, 422, 424, 450, 468, 478 (δὶς).
Θουκυδίδης. 375.
Ἱπποκράτης. 369.
Λουκᾶς ὁ Εὐαγγελιστής. Αὐτ. στοχ. ιθ΄.
Ματθαῖος ὁ Εὐαγγελιστής. 480.
Νόννος (Θεοφάνης). Αὐτ. στοχ. κή.
Παυσανίας. 406.
Πλάτων. 361, 380, 426, 437, 477, καὶ Αὐτ. στοχ. ιζ΄, νζ΄.
Σουίδας. 461.
Σοφοκλῆς. 374.
Στράβων. 475.
Σχολιαστὴς Ἀριστοφάνους. 441.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

ΤΕΛΟΣ.